

[illegible] Incarnacio
Natiuitas. passio. Descencio. Ad inferos. Re
surreccio. Ascencio. & finale iudicium. Nota casus
in quibus simplex sacerdos non potest absoluere
In sentencia excois maioris non competit simpli
ci sacerdoti absoluere nec potest penitenciarius ab
soluere. Blasphematoribus dei et sanctorum sortilegis
nec facere commutacionem quorumlibet votorum nec p
matrimoniis clam destitute contractis uel contra
interdictum ecclie Item reseruentur epis. Pena omnium
publicorum enormium criminum. Pro ura oppressionis
filiorum ex proposito uel a casu cuiuslibet homicidi
dy falsi testimonij uel falsi iuramenti siue periurii
incestus corrupcionis. monialium communicantium cum
brutis et alijs similia Ita notat Johes andreas de
[illegible] ca. Si eps li. vi. ca. p. et p Willm in
clem. et plenius p hostien in summa ca. de penia
et remi. circa hostien in lectura extra de maledict. ca. p
v. pn. tenet pro conclusione qd ubi est delacio penitenciarii
et votorum tunc casus reseruatus est. Si tamen non
est occultum simplex sacerdos potest absoluere. hoc
similiter tenet Willm in suo reportorio de penia et
remi pnapho. Sequitur videre uersus celebrans

eiuum iecorum ubi dicit brevit. Sic dico sacerd
omnia posse in occul[illegible]quo ad forum penale que
non sunt spiritualit[illegible] iure reservat. Ep̄s ul' q̄
non sunt ipsius sacerdot' direct' vel per aliquam
consequentiam interdict'. Nota casus in quibus
appellamus prochialis non potest absolvere
Plures sunt casus in quibus simplex sacerdos
non potest absolvere nisi in articulo mortis
set mittere debet ad superiorem videlicet publi
ca adulteri. ffeneratores seu usurarii. Incendarii
domorum. ffalsi testes. abiurantes se super sacro
sancta propter lucrum vel dampnum aliorum. Sortilegi sor
narii. ffalsarii sigillorum et cartarum. Sunt ton
sores monete. Impedientes testamenta ratio
nabilia. Et incidit in sententias latas a canone ut
percussores clericorum. proditores heretici. Simoni
aci qui partum supponit ex hereditate. Similiter
qui partum opprimunt necligent' sive malicióse
procuraciones post quam conceptum animatum sint
propter temeritatem dilecti licet occultum :
sint ut suffocacio partum partus. vel quam parvulus per
necligenciam in ignem ceciderit vel in aquam

Af

Finit tabula feliciter.

Incipit prologus super legē/das ſanctorū quas collegit in vnum fra/ter iacobus natione ianuēſis ordinis fra/trum predicatorum.

Diuerſum tem/pus preſentis vite in quattuor diſtīguitur. ſcꝫ in tēpus deuiatio/nis. renouationis ſiue reuocationis. reconci/liationis ⁊ peregrinationis. Tempus de/uiatiōis fuit ab adam poſtq̄ ſcꝫ a deo de/uiauit ⁊ durauit vſqꝫ ad moyſen Et iſtud tēpus repreſentat eccleſia a ſeptuageſima vſqꝫ ad paſca. Unde ⁊ tunc legitur liber geneſis. ſ. in quo ponitur deuiatio primo/rum parentum Tempus renouatiōis ſiue reuocationis. incepit a moyſe ⁊ dura/uit vſqꝫ ad natiuitatē xp̄i. In quo homi/nes per prophetas ad fidē reuocati ſunt: et renouati. Et iſtud tempus repreſentat eccleſia ab aduentu vſqꝫ ad natiuitatem xp̄i. Unde tunc legitur eſaias. vbi de hac renouatione aperte agitur Tempus re/conciliationis eſt tempus in quo per xp̄m ſumus recōciliati. Et iſtud tempus repre/ſentat eccleſia a paſca vſqꝫ ad pentecoſtes Unde et tūc legit̄ apoc̄. vbi plene agitur de myſterio reconciliationis. Tempus peregrinationis ē tempus preſentis vite. in quo peregrinamur ⁊ in pugna ſemper ſumus. Et illud tempus repreſentat ec/cleſia ab octaua pentecoſtes vſqꝫ ad ad/uentū domini. Unde tunc leguntur libri regū ⁊ machabeorū in quibus de multi/plici pugna agitur. per quam noſtra pu/gna ſpiritualis ſignatur. Tempus autē illud quod eſt a natali dn̄i vſqꝫ ad ſeptua/geſimā partim continetur ſub tempore re/conciliatiōis qd̄ eſt tēpus leticie. ſ. a nata/li vſqꝫ ad octauā ephiphanie. partim ſub tēpore peregrinationis. ſcꝫ. ab octaua epi/phanie vſqꝫ ad ſeptuageſimā Et poteſt accipi hec quadruplex temporū variatio Primo penes quattuor tēporū diſtinctio/nes vt hiems referatur ad primū. ver ad ſcd̄m. eſtas ad tertiū. autumnus ad quar/tū. Et ratio appropriationis ſatis patet. Scd̄o penes quattuor partes diei. vt nox referatur ad primū. mane ad ſecundū. me/ridies ad tertium. veſpera ad quartum. Licet autem prius fuerit deuiatio q̄ꝫ reno/uatio. tamē eccleſia oīa officia ſua poti⁹ incipit in tempore renouationis q̄ꝫ deuia/tionis. i. in aduentu potius q̄ꝫ in ſeptua/geſima. Et hoc duplici ratōne. Primo ne videatur incipere ab errore. tenet em̄ rem et nō ſequitur ordinem temporis. ſicut ⁊ euāgeliſte ſepius faciunt. Scd̄o qm̄ p ad/uentū xp̄i oīa renouata ſunt ꝓpter quod tempus iſtud dicitur tempus renouatio/nis. Apoc̄. xxi. Ecce ego noua facio oīa Congrue igitur in hoc tempore renoua/tionis eccleſia omnia officia ſua renouat. Ut igitur ordo tēporis ab eccleſia diſtin/ctus ſeruetur. primo agemus de feſtiuita/tibus que occurrūt infra tempus renoua/tionis. quod tēpus repreſentat eccleſia ab aduentu vſqꝫ ad natiuitatē dn̄i. Scd̄o de illis que occurrūt infra tēpus quod par/tim continetur ſub tempore reconciliatio/nis partim ſub tempore peregrinationis. quod tēpus repreſentat eccleſia a natiui/tate vſqꝫ ad ſeptuageſimā. Tertio de illis que occurrūt infra tēpus deuiationis. qd̄ tempus repreſentat eccleſia a ſeptuageſi/ma vſqꝫ ad paſca. Quarto de illis que oc/currunt infra tēpus reconciliationis. qd̄ tempus repreſentat eccleſia a paſca vſqꝫ ad octauam pentecoſtes. Quinto de illis que occurrūt infra tempus peregrinatio/nis. quod tempus repreſentat eccleſia ab octaua pentecoſtes vſqꝫ ad aduentum.

Explicit prologus.

Incipiunt capitula.

De festiuitatibus que occurrunt infra tempus renouationis.

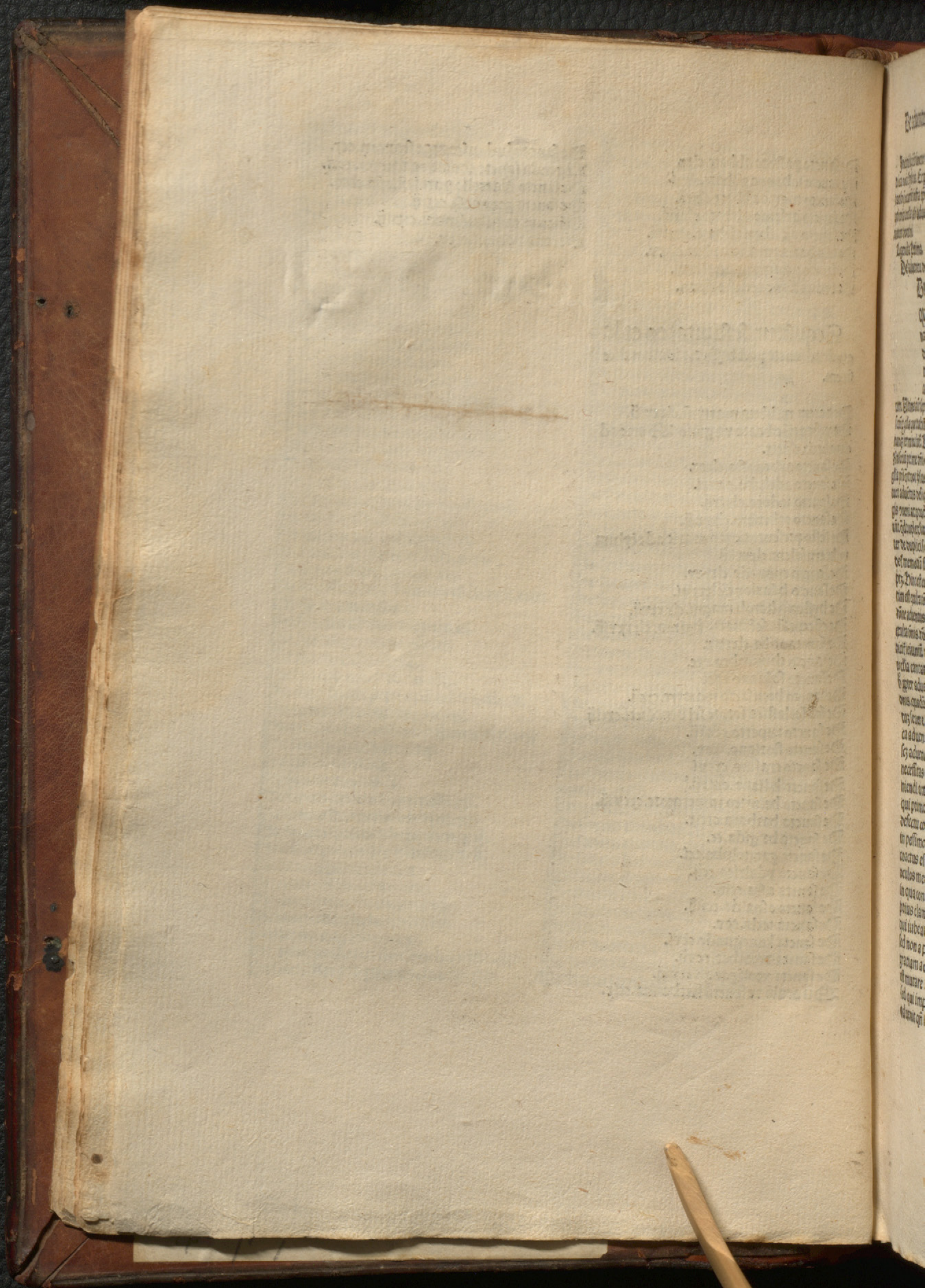
De festiuitatibus que occurrunt infra tēpus qđ partim cōtinetur sb tēpore reconciliatiōis ⁊ partim sub tēpore peregrinationis.

De festiuitatibus que eueniunt infra tempus deuiationis.

De festiuitatibus que occurrunt infra tēpus recōciliationis.

De festiuitatibus q̄ occurrūt infra tempus peregrinationis.

Sequũtur feſtiuitates et legende adiuncte poſt hyſtorie lombardice finem.

Incipit legẽda sanctoꝝ que Lombardica noiaꝛ hystoria. Et primo de festiuitatibꝫ q̄ occurrũt infra tpus renouatõnis qđ repñtat eccl'ia ab aduentu vsq̃ ad natiuitatem domini

Legenda Prima.   A

De aduentu domini.

Aduentus dñi ꝑ quattuor septimanas agiꝛ ad significandũ ꝙ q̄druplex est aduẽtus. scz in carnẽ: in mentẽ: in mortẽ ⁊ ad iudicium. Ultima aũt septimana vix finiꝛ. q̄a sctõꝝ gl'ia que dabiꝛ in vltimo aduentu nunq̃ terminabiꝛ. Hinc ẽ etiã ꝙ ꝓmum Rñsoriũ prime dñice aduentus cõputato gl'ia pr̄i q̄ttuor ꝟsus ꝯtinet. vt ꝑdictos q̄ttuor aduẽtus designet. Quis aũt cui magis ꝯueniat: prudẽs lector attendat. Licz aũt q̄druplex sit aduẽtus. tñ eccl'ia spẽaliter de duplici scz in carnẽ ⁊ ad iudiciũ videꝛ memoriã facere. sicut ī officio ipiꝰ tpis pꝫ. Hinc est etiã ꝙ ieiuniũ aduentus ꝑtim est exultatõis ⁊ ꝑtim merozis. Nam rõne aduentus in carnem diciꝛ ieiunium exultatõnis. rõne aduentus ad iudicium diciꝛ ieiuniũ merozis. Et ad h̄ innuendũ eccl'ia cantat tũc quedã cantica leticie. et h̄ ꝓpter aduentũ misericordie ⁊ exultationis. quedã ꝟo deponit. ⁊ hoc ꝓpter aduẽtuz seuere iusticie ⁊ merozis.   B   Circa aduentũ igiꝛ in carnẽ tria videri possũt scz adueniendi oportunitas. et aduentus necessitas ⁊ vtilitas. Oportunitas adueniendi attendiꝛ primo ex parte hominis. qui primo in lege nature ꝯuictus fuit de defectu cognitionis diuine. Unde ⁊ tunc in pessimos errores ydolatrie cecidit. ⁊ iō coactus est clamare ac dicere. Illumina oculos meos ⁊c̃. Deinde venit lex iubẽs in qua conuictus est de impotentia. cum prius clamaret non deest qui impleat. sꝫ qui iubeat. Ibi em̃ est solũmodo eruditꝰ. sed non a peccato liberatus nec ꝑ aliquaꝫ gratiam ad bonuꝫ adiutus. ⁊ ideo coactꝰ est mutare ac dicere. Nõ deest qui iubeat sed qui impleat. Oportune igiꝛ filius dĩ aduenit qñ homo de ignorantia ⁊ impotentia ꝯuictus fuit. ne si forte añ venisset hõ suis meritꝭ salutẽ ascriberet. ⁊ iõ medicine gratꝰ nõ eẽt. Secũdo ex ꝑte tpis. qm̃ venit in plenitudĩe tpis ⁊c̃. Gal'. IIII. At vbi venit plenitudo tpis ⁊c̃. Augꝰ. M'lti dicũt quare nõ ante veĩt xp̃s. q2 nõdũ venerat plenitudo tpis moderante illo per quẽ facta sunt oĩa tpa. Deniq̃ vbi venit plenitudo tpis. venit ille q̇ nos libauit a tpe. Liberati aũt a tpe venturi sumꝰ ad illã eternitatẽ vbi nullũ est tp̃s. Tercio ex ꝑte vulneris ⁊ morbi vniuersalis. Quoniaꝫ em̃ morbꝫ erat vniuersalis. oportunum fuit vniuersalẽ exhiberi medicinaꝫ. vñ dic̃ Augꝰ. ꝙ tũc magnus venit medicꝰ qñ ꝑ totũ mundũ magnꝰ iacebat egrotus. Uñ eccl'ia in septẽ antiphonis q̄ cantanꝛ ante natiuitatẽ dñi. oñdit multiplicitatem sui morbi ⁊ ad quẽlibet petit remediũ medici. Añ siq̇dẽ aduentũ filij dei in carnẽ eramus ignorãtes siue ceci. penis eꝛnis obligati. serui dyaboli. mala pcti ꝯsuetudine vincti. tenebris obuoluti. exules a patria ⁊ expulsi. iđoq̃ indigebamꝰ doctore. redẽptorẽ liberatore. eductore. illuĩatore ⁊ saluatore. Quia igiꝛ ignorantes eramꝰ. iđo ab ip̃o doceri indigebamꝰ. Et iõ statim in ꝓma añª clamamꝰ. O sapiã q̄ ex ore altissimi ꝓdijsti ⁊c̃. veni ad docẽdũ nos viã prudẽtie Sꝫ parũ ꝓdesset si doceremur ⁊ nõ redimeremur. ⁊ iõ ab ip̃o redimi postulamus cũ in secũda clamamꝰ. O adonay ⁊ dux domꝰ isrl' ⁊c̃. veni ad redimẽdum nos in brachio extento. Sꝫ q̇d ꝓdesset si eẽmꝰ docti ⁊ redẽpti. si adhuc pꝰ redẽptõnẽ detineremur captiui. ⁊ iõ liberari petimꝰ cũ in tercia clamamus. O radix yesse ⁊c̃. veni ad liberandũ nos. iã noli tardare. Sꝫ q̇d ꝓdessꝫ captiuis si eẽnt redẽpti ⁊ liberati. sꝫ tñ nõdũ eẽnt ab oĩ viculo absoluti. vt. s. sue ptãtꝭ eẽnt ⁊ libere q̊ vellẽt ire possent parũ igiꝛ ꝓdesset si nos redemisset ⁊ libasset. sꝫ tñ adhuc vinctos retineret. ⁊ iđo ab oĩbus pctĩ vinculis educi petimꝰ. cũ in q̄rta clamamꝰ. O clauis dauid ⁊c̃. veni et educ vinctos de domo carcerꝭ sedẽtes in tenebris ⁊ vmbra mortꝭ. Sed q2 illi q̇ diu fuerũt in carcere habẽt oculos tenebratos nec clare videre possunt. ideo pꝰ absolutionem a carcere restat nos eẽ illuminãdos

vt videamus q̄re debeamus. ⁊ ideo i q̄n
ta clamamus. O oriēs splēdor lucis ⁊c̄.
veni ⁊ illūina sedentes in tenebris ⁊ vm/
bra mortis. Sed si essem⁹ docti redēpti ⁊
ab inimicis penitus liberati ⁊ illuiati. q̄d
valeret nisi deberem⁹ saluari. ⁊ ideo in du
ab⁹ sequētibus saluari petim⁹ cū dicimus
O rex gentiū. veni ⁊ salua hoiem quez de
limo formasti. Itē. O emanuel ⁊c̄. Ueni
ad saluandū nos dn̄e deus noster. In pri
ma aūt petim⁹ salutē gentiū. Un̄ dicit̄ O
rex gentiū. In secūda salutē iudeoꝝ qui/
bus deus dederat legē Un̄ dicit̄. O ema
nuel dux ⁊ legifer nr̄. ¶ Utilitas aūt
aduētus xp̄i a diuersis sctis diuersimode
assignat̄. Ip̄e nanq̄ deus sicut p̄tz Luce
IIII. p̄pter septē vtilitates se venisse ⁊ mis
sum esse testat̄ dicens. Sp̄us dn̄i sup me
⁊c̄. vbi p ordinē dicit se esse missū. ad pau
perū ꝯsolationē. ad ꝯtritoꝝ sanationē. ad
captiuoꝝ liberationē. ad indoctoꝝ illuia/
tionē. ad pctōꝝ remissionē. ad totius hūa
ni gn̄is redēptōnē. ad meritoꝝ retributio
nē. Aug⁹. aūt ponit tres vtilitates ad/
uentus xp̄i dicēs. In seculo isto maligno
quid habūdat nisi nasci. laborare ⁊ mori.
Hec sūt mercimonia regionis nr̄e ⁊ ad ta
les merces mercator ille descēdit. Et quia
ois mercator dat ⁊ accipit. dat qđ habet ⁊
accipit qđ non habet. Xp̄us in ista merca
tura dedit ⁊ accepit. Accepit qđ hic abū/
dat scz nasci. laborare. ⁊ mori. dedit rena/
nasci resurgere ⁊ in eternū regnare. Idem
Uenit ad nos celestis negociator accipe
ꝯtumeliā ⁊ dare honorē. subire mortem ⁊
dare vitā. haurire ignominiā ⁊ dare gl'iaz
Greg⁹. autē ponit q̄tuor vtilitates siue
causas sui aduentus dicens. Studebant
oēs supbi de adaz stirpe p̄geniti p̄spera
vite p̄ntis appetere. aduersa deuitare ob/
probria fugere. gl'iam appetere. Uenit int̄
eos incarnatus dn̄s aduersa appetēs. pro
spera spernēs. opprobria amplectēs glori
am fugiens. Idem. Christus expectatus
venit. veniēs noua docuit. docēs noua. mi
rabilia exercuit. mira faciēs. praua tolera
uit. Bern̄. q̄z alias ponit dicēs. Triplici
morbo miserabil'r laboram⁹. nā ⁊ faciles
sumus ad seducendū. debiles ad operan/
dū. ⁊ fragiles ad resistendū. Si discernere
volum⁹ inter bonū ⁊ malū decipimur si
tēptamus facere bonū deficimus. si cona/
mur resistere malo supamur. Necessari⁹ ē
p̄inde saluatoris aduēt⁹ vt in nobis p fi/
dē habitās illuiet cecitatē nostrā ⁊ nobis/
cū manēs adiuuet infirmitatē nr̄am. ⁊ p
nobis stans fragilitatē nr̄am p̄tegat ⁊ p/
pugnet. Hec Bern̄. ¶ Circa scđm
aduentū. scz ad iudiciū duo vidēda sunt.
.s. Antecedētia iudiciū. ⁊ ꝯcomitātia. An
tecedentia sūt tria. scz signa terribilia. an/
tixp̄i fallatia. ⁊ ignis vehemētia. Signa
aūt terribilia p̄cedentia iudiciuz ponunt̄
q̄nq̄ Luce. XXI. Erūt signa in sole et lu
na ⁊ stellis ⁊ in terr̄ p̄ssura gētiū p̄ ꝯfusio
ne sonitus maris ⁊ fluctuū. Tria signa p̄
ma determinant̄ Apoc. VI. Sol fact⁹ est
niger tanq̄ sacc⁹ cilicinus. ⁊ luna facta ē
sic sāguis. ⁊ stelle đ celo ceciderūt sup terrā.
Sol igr̄ đr obscurari vel q̄tū ad sui luis
p̄uationē vt patrefamilias. i. hoie morien
te q̄ lugere videat̄. vel q̄tū ad maioris lu
cis. i. claritatis xp̄i supuentionē. vel q̄tuz
ad metaphoricā locutōez. q̄r fm Aug⁹ᵐ,
tam seuera erit vindicta diuina q̄ etiā sol
ipam respicere nō audebit. vl' q̄tū ad my
sticā significationē. q̄r sol iusticie xp̄s tunc
obscuratus erit. q̄r nll's ip̄m ꝯfiteri aude/
bit. Celū aūt đr h aeriū. ⁊ stelle vocant̄ a
sub q̄ hn̄t silitudinē stellarū. ⁊ dicunt̄ stel/
le cadere de celo fm vulgi opinionē q̄n as/
sub descēdit. Unde ⁊ scptura ꝯformat se
cōmuni mō loquēdi. Tūc eīn maxime fi/
et talis imp̄ssio. q̄r ignea q̄litas abūdabit
⁊ hec faciet dn̄s ad terrorē pctōꝝ. Ul' stel
le dicunt̄ cađe. q̄r igneas comas emittēt.
vl' q̄r mlti q̄ videbant̄ stelle đ eccl'ia cadēt
vel q̄r retrahēt lumē suū vt minime vide
ant̄. De q̄rto signo qđ erit p̄ssura i terr̄ le
git̄ Math. XXIIII. Erit tūc tribulatio
q̄l' nunq̄ fuit ab initio mđi ⁊c̄. Quītū si/
gnū scz ꝯfusionē mar̄ q̄dā existimāt eē q̄
mare cū mag̃ fragore p̄ibit a p̄stina q̄lita/
te fm illđ Apoc. XXI. Et mare iaz nō est
Uel fm alios ille sonitus erit q̄m nō sine
murmure mag̃ XL. cubit̄ sup mōtes ele/
uabit̄. ⁊ postea deprimet̄. Uel ad l'raz fm
Grego. tūc fiet noua ⁊ iaudita mar̄ ⁊ flu/
ctuū p̄turbatio. Hierony⁹ aūt i annali
bus hebreoꝝ iuenit. XV. signa p̄cedentia

iudiciū. Sꝫ vtꝝ ꝯtinue fiāt a sinꝫ an intpo
lati nō expssit. Pria die eriget se mare XL
cubitis sup altitudinē mōtiū stās in loco
suo q̄si murus. Secūda die tm̄ descēdet. vt
vix videri possit. Tercia die marine belue
apparētes sup mare dabūt mugit⁹ vsꝫ ad
celū. z eaꝝ mugit⁹ sol⁹ d̄s itelliget. Quarta
die ardebit mare z aq̄. Quīta arbores et
herbe dabūt rorē sāguineū. In hac etiam
q̄nta die vt aliꝗ asserūt oīa volatilia celi cō
gregabunť in cāpis. vnūq̄dꝗ gen⁹ i ordie
suo. nō gustātia nec bibētia. sꝫ vicinū ad/
uentū iudicis formidātia. Sexta ruēt edi
ficia. In hac etiā sexta die vt d̄r fulmia ig
nea surgēt ab occasu sol' ꝯ faciē firmamti
vsꝗ ad ortū ꝯcurrētia. Septia petre ad i
uicē collidenť z i q̄tuor ptes scindenť. et vna
queꝗ ps vt d̄r collidet alterā. nesciet ꝗ hō
sonū illū sꝫ tm̄ d̄s. Octaua fiet gnāl' terre/
mot⁹ q̄ adeo erit magn⁹ vt d̄r ꝙ nllus hō.
nllm aīal stare poterit. sꝫ ad solū oīa ꝓster
nenť. Nona eq̄bit terra. z oēs mōtes z col
les i puluerē redigenť. Decia exibūt hoīes
de cauernis z ibūt velut amētes. nec mu
tuo sibi loq̄ poterūt. Undecima surgēt os/
sa mortuoꝝ z stabūt sup sepulchra. oīa em̄
sepulchra ab ortu solis vsꝫ ad occasū solis
aperienť vt inde mortui exire valeāt. Du
odecima cadēt stelle. oīa em̄ sidera erran/
tia z stationaria spargent ex se igneas co/
mas. z iterū tūc valde gnābunť assub. In
hac etiā die d̄r ꝙ oīa aīalia veniēt ad cam
pos mugiētia nec gustātia nᶜ bibētia. Tre
decia morienť viuētes vt cū mortuis rsur
gāt. Quartadecia ardebit celū z tra. Quī
tadecima fiet celū nouū z terra noua z re
surgēt oēs. ¶ Secūdū qd̄ p̄cedet iu/
diciū erit antixp̄i fallacia. Ip̄e em̄ oēs de
cipe conabiť q̄tuor modis. Primo p calli
dā suasionē siue scp̄turaꝝ falsaꝫ expositio
nē. Niteť em̄ psuade z ex scp̄tura firmare
se eē messiaꝫ in lege pmissū. Uñ z legē xp̄i
destruet z suā statuet. Psal. Cōstitue dñe
legislatorē sup eos. zc̄. Glo. i. antixp̄m le/
gis p̄ue latorē. Dañ. XI. Et dabūt aboīa/
tionē z desolationē tēpli. Glosa. Antixp̄s
in tēplo dei sedebit q̄i d̄s vt legē dei aufe/
rat. Scd̄o p miracl'oꝝ opatōez. II. Thes.
II. Cui⁹ aduētus erit sm̄ opatōꝫ sathane
in oīb⁹ verbis z signis z ꝓdigiꝗs z mēda/
ciꝗs. Apoca. XIII. Fecit signa vt etiā ignē
faceret de celo in terram descendere. Glo.
Ut apostolis datus est spiritus sanctus in
specie ignis. z illi dabunt spiritū malignū
in specie ignis. Tercio p donorum largi/
tionem. Dañ. XI. Dabit eis potestatem
in multis z terram diuidet gratuito. Glo
sa. Antichristus deceptis dona multa da
bit z terram suo exercitui diuidet. Quos
em̄ suo terrore subiugare non poterit. aua
ricia subiugabit. Quarto p tormentoruꝫ
illationem. Dañ. VIII. Supra q̄ꝫ credi
potest vniuersa vastabit. Item Gregori/
us loquens de antichristo. Robustos q̄ p̄
pe interficit cum eos qui mēte inuicti sūt
corporaliter vincit. Tercium quod pre
cedet iudicium erit ignis vehementia. q̄
quidem precedet faciem iudicis. Illū em̄
ignem emittet deus. Primo ꝓpter mundi
innouationem. purgabit em̄ z renouabit
omnia elementa. Unde z ad instar aque
diluuiꝗ. XV. cubitis montibus altior erit.
sicut diciť in hystoria scolastica. quia ope
ra hominū tm̄ ascendere poterant. Secū/
do ꝓpter hominū purgationē. quia illis q̄
tunc viui reperientur erit loco purgatoriꝗ
Tercio ꝓpter maiorem damnatorum cru
ciationem. Quarto ꝓpter maioreꝫ sancto/
rum illuminationem. Nam sm̄ Basiliū
Deus facta mundi purgatōne diuidet ca
lorē a splēdore. z totū calorē mittet ad regi
onē dānatoꝝ vt ampli⁹ crucienť. z totum
splēdorē ad regionē btōꝝ vt ampli⁹ iocun
denť ¶ Cōcomitātia aūt iudiciū erūt
plura. Primū ē disceptatio iudicis. Iu/
dex em̄ i vallē iosaphat descēdet. z bonos
z malos iudicabit. bonos a dextris z ma/
los a sinistris statuet. Et credendū est i lo/
co eminēti eū eē futuꝝ vñ ceteri poterunt
eū videre. Nec intelligendū est ꝙ oēs itra
illā valliculā ꝯcludanť. q: h̄ esset puerile.
vt dicit Hierony. sed ꝙ erūt ibi z in locis
circūiacētib⁹. In parua aūt terra innume
rabilia milia hoīm esse possunt maxime
q̄ñ constringunť. Et si necesse fuerit electi
erūt in aere corpoꝝ agilitate. damnati vo
etiā esse poterūt diuina suspendēte vtute.
Et tūc iudex cū malis disceptabit z eos ꝓ
opib⁹ misericordie que nō habuerunt ob/
iurgabit. Et tunc oēs sup se plangent sm

quod ostendit Chrys. sup Math. dicēs.
Plangēt se iudei vidētes viuētē et viuifi/
cantē. quē q̄i hoiez mortuū existimabāt. et
cōuincentes sese de corpe vulnerato scel⁹ su/
um denegare nō potuerūt. Plāgēt se et gen/
tiles q̄ varijs disputatōibꝫ phoꝝ decepti ir
rōnabilē stulticiā putauerūt eē deū colere
crucifixū. Plāgent se xp̄iani pctōres. qui
magis dilexerūt mundū q̄ꝫ deuz vel xp̄m.
Plāgent se heretici q̄ puꝛū hoiez crucifixū
dixerūt cū videāt ip̄m esse iudicē in quem
cōpūxerūt iudei Plangent se oēs tribꝫ ter
re. qꝛ nᶜ resistēdi virtus est ꝯtra eū nec fu/
giēdi facultas ante faciez eius ē. nec peni/
tentie locus. nec satisfactōnis tp̄us. ex an/
gustia em̄ oīm rerū nil eis remanet preter
luctū. G Secundū est differentia or/
dinis. Naz sicut dicit Greg⁹. In iudicio
quatuor erūt ordines. duo ex pte reprobo/
rū. et duo ex pte electoꝝ. Alij em̄ iudicanꝭ
et pereūt. sicut hi q̄bus diceꝭ. Esuriui et nō
dedistis mihi manducare etc̄. Alij vō non
iudicanꝭ et pereunt. sicut hi de q̄bꝫ dicitur
Qui nō crediderit iaz iudicatus ē. Quia
nec iudicis verba pcipiūt. qui ei⁹ fidē nec
verbotenꝰ seruare voluerūt. Alij iudican
tur et regnāt. sicut hi quibꝫ diceꝭ. Esuriui
et dedistis mihi manducare etc̄. Alij non
iudicanꝭ et regnāt. sicut viri pfecti q̄ alios
iudicabūt. nō q̄ sententiam ferant. quia
hoc solius iudicis est. sꝫ dicunꝭ iudicare. i.
iudicanti assistere. Et illa assistentia erit
primo ad sctōꝝ honorē. Magnus em̄ ho
nor erit cū iudice sessionē habere Juxta q̄
pmisit dn̄s Math. XIX. dicēs. Sedebi/
tis sup sedes etc̄. Secūdo ad sententie cō/
firmationē. sententiā em̄ iudicis approba
būt. sicut aliq̄n illi q̄ iudicanti assistūt ei⁹
sententiā approbāt et ad ip̄am approban/
dā sbscribūt. Psal. Ut faciāt in eis iudi/
ciū ꝯscriptū etc̄. Tercio ad maloꝝ ꝯdem/
nationē. quos quidē ꝯdēnabūt ex vite sue
cōpatōne. H Terciū ē insignia pas/
sionis. scꝫ crux claui et cicatrices in corpe.
Hec em̄ erūt pmo in ostensionē sue glori/
ose victorie. et iō in excellētia glīe appare/
būt Unde Chrys. sup Math. Crux et
cicatrices radijs solis erūt lucidiores Idē
Cōsidera q̄nta sit vꝛt⁹ crucꝭ. sol obscurabiꝭ
et luna nō dabit lumen suū. vt discas q̄ꝫ tū

crux luna lucidior et sole pclarior est. Secū
do in ostensionē sue misc̄dīe. vt ex h̄ oñdaꝭ
q̄ꝫ misc̄diter boni sint saluati. Tercio i oñ
sionē sue iusticie. vt ex h̄ oñdaꝭ q̄ꝫ iustissi/
me reprobi sint damnati. qꝛ scꝫ tantū pre/
ciū sui sanguinis ꝯtempserūt. Uñ in hec
verba eis exprobrabit. vt dicit Chrys. sup
Math. dicēs Ego ꝑpter vos hō factus
sum. ꝑpter vos alligatus sū et delusus et ce
sus et crucifixus. vbi est tantarū iniuriarū
mearū fructus. Ecce preciū sanguis mei
qd̄ dedi ꝓ redemptōe aīaꝝ vestrarū. vbi ē
seruitus vestra quā mihi ꝓ p̄cio sanguis
mei dedistis. Ego sup glīam meā vos ha
bui. cū essem d̄s apparēs homo. et viliorez
me oībus rebus vestris fecistis. Naz oēz
rem vilissimā terre ampli⁹ dilexistis q̄ꝫ iu
sticiam meā et fidez. Hec Chrys. I

Quartū est seueritas iudicantis. Non
em̄ flecteꝭ timore. qꝛ om̄ipotēs est. Chry.
Non resistendi virtus est ꝯtra eū. nec fu/
giēdi facultas etc̄. Nec munere poterit cor
rumpi qꝛ ditissimus est. Bern. Ueniens
veniet dies illa in q̄ plus valebunt pura
corda q̄ꝫ astuta verba. et ꝯscientia bona q̄ꝫ
marsupia plena. Ille em̄ est qui nō falleꝭ
verbis nec flecteꝭ donis. Itē aug⁹. Expe/
ctaꝭ dies iudicij et aderit ille equissim⁹ iu/
dex qui nullius potentis psonam accipit.
cui⁹ palatiū auro et argēto nullus episco/
pus vel abbas vel comes corrūpe poterit
Nec odio quia optimus est. In eū em̄ qꝛ
optimus est odiū cadere nō potest. Sap.
XI. Nihil odisti eoꝝ que fecisti. Nec amo
re. quia iustissimus est. Unde etiā fr̄es su
os. i. falsos xp̄ianos non liberabit. Psal.
Frater nō redimet. Nec errore. qꝛ sapien/
tissim⁹ est Leo papa. Ista est sciētia sūmi
iudicis. iste est tremēdus aspectus. cui per
uiū est om̄e solidū et apertū om̄e secretum
cui obscura clarent muta respondent. silē
tiū ꝯfiteꝭ. et sine voce mēs loquiꝭ. Et ideo
cū eius sapientia sit talis et tanta. contra
ip̄ius sapientiā nil valebūt allegationes
aduocatoꝝ. nec sophismata phoꝝ. nec p̄/
clarissima eloquia oratoꝝ. nec astutie ver
sutoꝝ. De his quatuor sic dicit Hierony
mus. Quanti illic elingues et muti felicio
res loquacibus erūt quo ad primū. quan
ti pastores Phis. quo ad secūduz. quanti

rustici oratorib⁹ q̄ ad terciū. quanti hebe- tes argutijs p̄ferēdi sunt Ciceronis. q̄ ad quartū K Quintū est accusator hor ribilis. Tres em̄ tūc accusatores ↄtra pec catorē stabūt. Prim⁹ ē dyabolus q̄ tūc ac- cusabit. Aug⁹. Presto tūc erit dyabol⁹ re- citās v̄ba p̄fessionis nr̄e. ⁊ obijciēs nob q̄- cunq̄ fecim⁹ ⁊ in q̄ loco ⁊ in q̄ hora pecca uim⁹. ⁊ q̄d boni facere tunc debuim⁹. Di- cturus ē em̄ ille aduersari⁹ Equissime iu dex iudica istū meū eē ob culpā q̄ tu⁹ esse noluit p̄ grām. tuus ē p̄ naturā. me⁹ p̄ mi- seriā. tuus ob passionē. me⁹ ob suasionē. ti bi inobediēs. mihi obediēs. a te accepit i- mortalitatis stolā. a me accepit hāc pāno sam q̄ indutus ē tunicā. tuā vestē dimisit cū mea huc venit. Eq̄ssime iudex iudica illū meū esse ⁊ mecū damnandū eē. Heu heu poterit ne talis apire os q̄ talis inue- nit vt iuste cū dyabolo deputet. Hec aug. Secūdus accusator erit p̄priū scel⁹. pctā ei p̄pria vnūquēq̄ accusabūt. Sap. IIII. Venient in cogitatōe pctōꝝ suoꝝ timidi. ⁊ traducēt illos ex aduerso iniq̄tates eoꝝ Bern. Tūc loquētia sil' ei⁹ opa dicēt. Tu nos egisti opa tua sum⁹. nō te deseremus s̄ sp̄ tecū erim⁹. ⁊ tecū ad iudiciū p̄gem⁹. Multisq̄ ⁊ mltiplicib⁹ criminib⁹ eū accu- sabūt. Terci⁹ accusator erit tot⁹ mundus Greg⁹. Si queris q̄s te accusabit: dico to tus mūdus. Offenso em̄ creatore offēdit totus mundus. Chryſ. sup Math. In illo die nihil ē q̄d rn̄deam⁹. vbi celū ⁊ ter- ra aqua sol ⁊ luna dies ⁊ noctes ⁊ tot⁹ mū d⁹ stabūt añ deū aduersus nos i testioniū peccatoꝝ nr̄oꝝ. ⁊ si oīa tacerent ip̄e tñ co- gitatōes nr̄e ⁊ opa sp̄eal'r stabūt aduersū nos añ deū nos fortit accusantes. L

Sextū est testis infallibilis. Tres eniꝫ testes tūc aduersū se habebit pctōr. Vnū supra se habebit pctōr. sc̄ꝫ deū qui erit iu- dex ⁊ testis. Hiere. XXIX. Ego sū iudex ⁊ testis dicit dñs. Aliū intra se sc̄ꝫ ↄsciētiā Aug⁹. Quisq̄s futurū iudicē times. p̄nē ↄscientiā corrige. Sermo em̄ tue cause te stimoniū ↄsciētie tue. Terciū iuxta se. sc̄ꝫ p̄priū angelū ad custodiā deputatū. q̄ tan q̄ ↄsci⁹ oīm q̄ fecit ↄ eū testimoniū phibe bit. Job. XX. Reuelabūt celi. i. angeli iniq̄ tatē ei⁹. Septimū ē artatio pctōꝝ. De hoc sic dicit Greg⁹. O q̄ anguste erūt tūc vie reprobis sup⁹ erit iudex irat⁹. inferius horrendū chaos. a dextris pctā accusātia a sinistris infinita demonia ad suppliciuꝫ trahētia. intus ↄsciētia vrens. foris mun dus ardēs. Miser pctōr sic dep̄hensus q̄ fugiet. latere erit impossibile. apparere in tolerabile. Octauū est sn̄ia irreuocabi- lis. Illa em̄ sententia nunq̄ poterit reuoca ri. nec ab illa poterit appellari. Triplici ei de causa appellatio in causis iudicialib⁹ nō recipit. Primo p̄pter iudicis excellentiā Vnde a rege ferēte sententiā appellari in regno suo nō pōt. q2 in regno suo nullū su pra se habet. Sil'r nec ab impatore vel papa potest apellari. Secūdo p̄pter criminis euidentiā. q2 qñ crimē notoriū ē nō p̄t ap pellari. Tercio p̄pter rem nō differēdā. q2 res nō recipit dilationē. q2 forte ex dilatio ne detrimentū pateret. Sil'r p̄pter hāc tri plicē ratiōe ab illa sententia nō poterit ap pellari. Primo p̄pter iudicis excellētiā q2 iudex ille nil' sup se hꝫ. sed ip̄e oēs excedit eternitate. dignitate. ⁊ potestate. Vnd ab impatore vel papa posset aliquo mō ap- pellari ad deū. a deo aūt ad nullū licet. q2 supra se nullū habet. Secūdo p̄pter crimi nis euidētā. oīa em̄ scelera ⁊ crimina re- proboꝝ ibi nota erūt ⁊ manifesta. Hiero- nymus. Erit illa dies in q̄ facta nostra q̄si i q̄dā tabula picta demōstrabunt. Ter cio p̄pter rem nō differendaꝫ. nihil em̄ q̄d ibi agit dilationem patitur. sed omnia in momento in ictu oculi p̄agunt.

II A

De sancto Andrea apostolo.

Andreas interp̄tat de- corus. vel respondens. vel viri lis. ab andron q̄d est vir. Vel dicit Andreas. quasi antropos id est homo. ab ana q̄d est sursū. ⁊ tropos quod est conuersio. quasi sursum ad cele- stia conuersus ⁊ ad suum creatorem ere- ctus. Fuit ergo decorus in vita. respōdēs in sapient doctrina. virilis in pena. ⁊ an- tropos in gloria. Eius passionē presbyte ri ⁊ dyacones achaye seu asie sicut oculis suis viderunt: conscripserunt. B

Andreas ⁊ quidam alij discipu li trib⁹ vicib⁹ a dño sunt vocati

Primo em̄ vocauit eos ad sui noticiā. sicᷣ
qn̄ stante andrea die quadam cū Johāne
magistro suo, ⁊ alio condiscipulo audiuit
a iohāne. Ecce agnus dei ecce q̄ tollit ⁊c̄.
Et statim cum alio discipulo venit ⁊ vi/
dit vbi manebat iesus. ⁊ manserunt apḋ
eum die illo. Inuenienſq̄ Andreas frēm
suū Symonē adduxit illum ad iesū. Se
quenti aūt die ad piscatōnis opa redierūt
Postmodū secundo vocauit eos ad sui fa/
miliaritatē. sicut cū die quadā turbis irru
entib9 ad iesū iuxta stagnum genezareth
qḋ dicit̄ mare galilee nauim intrauit Sy
monis ⁊ andree. ⁊ capta multitudine ma
gna pisciū. vocatisq̄ iacobo ⁊ iohanne q̄
erant in alia naui secuti sūt eū ⁊ iterū ad
ꝓpria redierūt. Sed postea tercio ⁊ vltimo
vocauit eos ad sui discipulatū. sicut quā/
do ambulante iesu iuxta idē littus voca/
uit eos de piscatione dicens Uenite p9 me
faciā vos ⁊c̄. Qui relictis oībus secuti sūt
eum. eiq̄ sp̄ postmodū adheserūt. nec vl/
tra ad ꝓpria redierūt. Nihilominꝰ tū vo/
cauit andreā ⁊ quosdam de suis discip al'
ad apostolatū. de qua vocatione dī̄ Mar
ci. III. Uocauit ad se quos voluit ipse. et
venerūt ad eū. ⁊ fecit vt essent duodecim
cum eo ℂ Post ascēsionē dn̄i diuisis
apostolis andreas apud scithiam. Mat
theus ꝟo apud mirmidoniā predicauit
Uiri aūt illi predicationē matthei peni/
tus respuētes ei oculos eruerūt ⁊ vinctū
incarcerauerūt. post paucos dies occide/
re eū disponentes. Interea angelus domi
ni sancto andree apparuit ⁊ mirmidoniā
ad sanctū mattheū ire precepit. Quo re/
spōdente se viam nescire. iussit vt ad ripā
maris iret. ⁊ ad primā nauē quam inueni
ret itraret. Qui velocius iussa cōplens ad
vrbē predictā venit angelo duce ⁊ ꝓspero
vento flante. ⁊ inuento aperto carcere san/
cti Mathei. eoq̄ viso fleuit plurimum ⁊
orauit. Tūc dn̄s Mattheo reddidit be/
neficiū duoꝝ luminū quibus eum priua/
uerat nequicia peccatoꝝ. Mattheus aūt
abinde recessit. ⁊ anthiochiā veit. andrea
ꝟo mirmidonie remanente irati illi d̄ eua
sione sancti matthei Andream apprehen
dunt ⁊ per plateas ligatis manib9 pertrᵃ
hunt. Cumq̄ eius sanguis effluceret ꝓ eis
orauit ⁊ ad xp̄m eos sua orōne conuertit.
inde in achayā ꝓficiscens. Hoc aūt qḋ
dicit̄ de hmōi orbatione matthei ⁊ restitu/
tione duorū luminū p̄ Andream nō puto
dignū fidei. ne in tanto euangelista mino/
ratio infima denotet̄. quasi sibi nō potue/
rit obtinere. qḋ andreas ei tam facile im/
petrauit. Quidā iuuenis nobilis dū
inuitis ꝑentibus apostolo adhesisset. pa/
rentes eius domū in qua morabat̄ cum
apostolo succenderūt. Cumq̄ iam in altū
flāma succresceret. puer accepta ampulla
sup̄ ignē aquam sparsit ⁊ statim ignē ex
tinxit. Illis aūt dicētib9. filius noster ma
gus effectus est. dum p̄ scalas vellent ascē
dere adeo sunt excecati vt ipas scalas pe/
nitus non viderent. Tunc quidam excla
mans ait. Ut quid vos stulto labore con
sumitis. deus pugnat ꝓ eis ⁊ vos non vi/
detis. Cessate iam ne in vos ira dei deseui
at. Multi ergo hoc vidētes dn̄o credide/
runt. Parentes ꝟo eius post quinquagin
ta dies mortui i vno monumēto positi sūt
Quedam mulier cuidā homicide con/
iuncta cū parere nō posset sorori sue dixit
Uade ⁊ ꝓ me Dyanam dn̄am nostram
inuoca. Cui inuocāti ait dyabolus. Cur
me inuocas. cum tibi prodesse non possī.
Sed vade ad andream apostolum q̄ so/
rorem tuam poterit adiuuare. Ad quem
cum iuisset ⁊ apostolū ad sororē piclitan/
tem duxisset. dicit ei apostolus. Recte hoc
pateris. quia male nupsisti. dolose conce/
pisti. ⁊ demones consuluisti. Sed tū peni
te ⁊ in xp̄m crede ⁊ puerum proijce. Qua
credente abortiuū protulit ⁊ dolor cessa/
uit. ℂ Senex quidā nomine Nico/
laus adijt apostolū dicens. Dn̄e ecce sep/
tuaginta anni vite mee sunt in q̄bus sem
per luxurie deseruiui. Accepi aūt aliquan
do euangeliū orans deū vt mihi amodo
ↄtinentiā largiret̄. Sed in ipo peccato in
ueteratus. ⁊ a mala ↄcupiscentia illectus
statim ad opus solitū reuertebar. Qua/
dam igit̄ vice concupiscētia inflāmatus
oblitus euangeliū qḋ sup̄ me posuerā ad
lupanar iui. statimq̄ meretrix dixit mihi.
Egredere senex: egredere. qꝛ angelus dei
es tu. ne me contingas. neq̄ huc accedere
ꝓsumas. video em̄ sup̄ te mirabilia. Stā

pefactus ad verba meretricꝫ recolui q᷑ me
cū euangeliū detulissem. Nunc igit̄ sancte
dei ꝓ salute mea tua pia oro intercedat.
Audiens hec beatus andreas flere cepit.
⁊ a tercia vsq₃ ad nonā orauit. Et surgēs
noluit comedere: ſ₃ ait. Non comedā₃ do/
nec sciam si dn̄s miserebit̄ hu⁹ senis. Cū
q₃ diebus quinq₃ ieiunasset. venit vox ad
andream dicens. Obtines andrea ꝓ sene
sed sicut ꝑ ieiuniū macerasti te. sic se ⁊ ipse
affligat ieiunijs vt saluetur. Sicq₃ fecit. ⁊
sex mensibus in pane ⁊ aqua ieiunauit. et
postmodū plen⁹ bonis opibus in pace req̇
euit. Venit igit̄ vox ad andream dicens.
Per orationē tuā nicolaū quem perdide/
ram acquisiui. Quidam iuuenis chri
stianus secreti⁹ sancto andree dixit. Ma/
ter mea pulcrum me videns de ope illici/
to me temptauit. Cui cū nullatenus assē/
tirem: iudicē adijt. volens in me crimē tā/
te nequicie retorquere. Sed ora ꝓ me ne
moriar tā iniuste. nam ⁊ accusat⁹ penitus
reticebo. mallens vitam perdere q̄₃ mr̄e₃
meā ita turpiter infamare. Juuenis igit̄
ad iudiciū vocat̄: ⁊ illuc eū andreas pro/
sequit̄. Accusat constanter mater filiū q᷑
se voluerit violare. Interrogatus pluries
iuuenis an res taliter se haberet. nihil pe/
nitus respondebat. Tunc andreas matri
dixit. Crudelissima femina ꝝ que per tuā
libidinē vnicū filium tuum vis ꝑimere.
Tunc illa preposito dixit. Dn̄e huic hoī
filius meus adhesit postq̄₃ hoc agere vo/
luit sed nequiuit. Iratus itaq₃ iudex ius/
sit puerū in saccu₃ linitū pice ⁊ bitumine
mitti: ⁊ in flumine ꝓijci. Andreā v̄o in car
cere reseruari, donec excogitaret supplici/
um quo periret. Sed orante andrea toni
truum horribile oīes terruit. ⁊ terremo/
tus ingens cūctos ꝓstrauit. ⁊ mulier a ful
mine ꝑcussa ⁊ arefacta corruit. Orantib᷒
aūt ceteris apostolū ne ꝑirēt: orauit ꝓ eis.
⁊ oia cessauerūt. Tunc prepositus credi/
dit ⁊ domus eius tota. Cū aūt esset apo
stolus in ciuitate nicea dixerūt ei ciues q᷑
extra ciuitatē secus viam septē demones
erant q̄ ꝑtereuntes hoies occidebāt. Qui
bus ad iussū apl'i an̄ ꝓpl'm in specie canu₃
veniētib᷒. ꝑcepit vt illuc irēt vbi null'i hoi₃
nocere possent. Qui stati euanuerūt. Illi
aūt hoies h̄ viso fidē xp̄i receperūt. Et cū
venisset ad portā alteri⁹ ciuitatꝫ. ecce q̇dā
iuuenis mortuus ferebat̄. Querēte apl'o
q̇d ei accidisset. dictū est ei q᷑ septe₃ canes
venerūt ⁊ eū in cubiculo necauerūt. Et la
chrymās apl's ait. Scio dn̄e q᷑ fuerunt de
mones quos a nicea vrbe repuli. Dixitq₃
patri. Quid dabis mihi si suscitauero fili
um tuū. Cui ille. Nil carius eo possideo.
ip̄m ḡ tibi dabo. Et facta oōne surrexit ⁊
apl'o adhesit. Cū q̇dā viri numero q̄/
draginta ad apl'm nauigio venirēt. vt ab
eo fidei doctrinā recipent. Ecce mare a di
abolo ꝯcitat̄: ⁊ oēs ꝑiter submergunt̄. Cū
aūt eoꝝ corꝑa ad littus delata fuissent. an
te apl'm deportant̄ ⁊ ab eo ꝯtinuo sucitant̄
Qui oia q̄ sibi acciderāt narrauerūt. Vnde
in quodā hymno ipius legit̄. Quaterde/
nos iuuenes submersos maris fluctib᷒ vi
te reddidit vsibus. Itē magister iohā/
nes beleth ait de festo sancti andree. Sci
endū est inquit q᷑ niger fuit colore. barba
ꝓlixa: statura mediocris. Beatus
igit̄ andreas in achaya consistēs tota₃ eā
ecclesijs impleuit. ac plurimos ad fidem
xp̄i ꝯuertit. Vxorē q̇₃ egee ꝓcōsulis fide₃
xp̄i docuit. ⁊ sacro baptismatis fonte ip̄a₃
regenerauit. Audiēs h̄ egeas patras ciui
tatē ingredit̄. cōpellens xp̄ianos ad sacri/
ficia ydoloꝝ. Cui occurrēs andreas dixit
Oꝑtebat vt tu q̄ iudex hoīm eē meruisti ī
terris iudicē tuū q̇ in celis est agnosceres
⁊ agnitū coleres. ⁊ colēdo aīm a falsis dijs
penitus reuocares. Cui egeas. Tu es an
dreas q̄ supsticiosam p̄dicas sectā quā ro
mani ꝓncipes nuꝑ exterminari iusserunt.
Ad quē andreas. Romani ꝓncipes non/
dū cognouerūt quō filius dei veniens do/
cuerit ydola esse demonia. que hec docent
vn̄ offendat̄ deus. vt offensus ab eis auer
tat̄. ⁊ auersus nō exaudiat. ⁊ nō exaudien
do ip̄i a dyabolo captiuent̄: ⁊ captiuati tā
diu deludant̄. donec nudi de corꝑe exeant
nihil secu₃ preter peccata portantes. Cui
egeas. Ista vana iesus vester predicans.
crucis patibulo est affixus. Cui andreas.
Pro restauratione nostra non pro culpa
sua crucis patibulu₃ sponte suscepit. Ad
quē egeas dixit: Cum a suo discipulo fue/
rit traditus. et a iudeis tentus. ⁊ a mili/

tibus crucifixus. quō tu dicis eum sponte
cruc' subiisse suppliciū. Tūc andreas qn/
qꝫ rōnibus cepit ostendere xp̄m volunta/
rie passum fuisse. scꝫ ex eo q̄ passionē suaꝫ
p̄uidit ꝛ discipulis suis futurā p̄dixit. Ec
ce inquiēs ascēdimꝰ hierosolimā ꝛc̄. Et ex
eo q̄ petro eum ab h̄ auertere cupienti du
re indignatus fuit dicens. Uade post me
sathana ꝛc̄. Et ex eo q̄ vtriusqꝫ scꝫ patien
di ꝛ resurgēdi se ptātē hr̄e manifestauit di
cens. Potestatē habeo ponēdi aiam meaꝫ
ꝛ iterꝫ sumēdi eā. Et ex eo q̄ p̄ditorē p̄cog
uit cum panē intinctū ei dedit. nec tn̄ vita
uit. Et ex eo q̄ locū in q̄ p̄ditorē venturuꝫ
sciebat elegit. Et his oibꝫ se interfuisse as/
seruit. Addiditqꝫ andreas q̄ mysterium
crucis magnū esset. Cui egeas. Mysteri
uꝫ dici nō pōt sed suppliciū. Uerūtamen
nisi dictis meis obtēperaueris. ipꝫ myste
riū in te faciā experiri. Cui andreas. Si
crucis patibulū expauescerē: crucis gl'iaꝫ
nō predicarē. Audire aūt te volo mysteri
um crucis si forte credas ip̄m agnituꝫ co/
las vt salueris. F Tunc cepit ei my/
steriū redemptōnis pandere. ꝛ q̄ꝫ cōgruū
ꝛ necessariū fuerit qnqꝫ rōnibus p̄suade
re. Prima rō est q̄ q̄r primus hō p̄ lignuꝫ
mortem intulerat p̄uaricando. ꝯgruū fu/
it vt scd̄us homo p̄ lignū mortē repelleret
patiendo. Secūda q̄ quia de imaculata
terra factus fuerat p̄uaricator. ꝯgruū fu/
it vt de imaculata nasceret̄ virgine recon
ciliator. Tercia q̄ q̄r adam ad cibū vetitū
incontinent̄ manus extēderat. ꝯgruuꝫ fu
it vt secūdus adam in cruce imaculatas
manus extenderet. Quarta q̄ q̄r adaꝫ ci
bum suauē vetitū gustauerat. congruum
fuit ad h̄ q̄ ꝯtrarium repelleret̄ contrario
vt xp̄s esca fellea cibaret̄. Quinta q̄r ad h̄
q̄ xp̄s nobis suā imortalitatem conferret
congruū fuit. vt nostram sibi mortalitatē
assumeret. Nisi eīn deus factꝰ fuisset mor/
talis homo nō fieret imortalis. Tūc ege/
as dixit. Hec vana tuis narra. ꝛ mihi ob/
tempera. diisqꝫ omnipotentibus sacrifica.
Cui andreas. Omnipotenti deo agnum
imaculatū quotidie offero. Qui postqꝫ a
toto p̄p̄lo comestus fuerit viuꝰ ꝛ integer
p̄seuerat. Egea quō hoc fieret requirente
dixit andreas vt formā discipuli assume/
ret. Cui egeas. Ego cum tormētis a te ex
igam huiꝰ rei noticiam. Iratusqꝫ iussit eū
in carcere recludi. Mane facto tribunali
sistit̄: ꝛ ad sacrificia ydolorꝫ egeas eū iterꝫ
inuitare cepit dicēs. Nisi mihi obtempe/
raueris. in ip̄aꝫ quā laudasti crucē faciaꝫ
te suspendi. Cumqꝫ ei multa supplicia mi
naret̄. respondit. Quicq̄d tibi videt̄ı sup/
pliciis maius excogita. Tanto enim regi
meo ero acceptior. q̄to fuero p̄ noīe eius
in tormentis ꝯstantior. Tunc iussit euꝫ a
viginti hoibus cedi. ꝛ cesuꝫ manibꝫ ꝛ pe/
dibus cruci alligari. vt sic longiorē recipe
ret cruciatū. Cumqꝫ duceret̄ ad crucem fa
ctus est ꝯcursus p̄p̄lorꝫ dicentiū. Innocēs
sanguis eius sine causa damnat̄. Quos
tn̄ rogauit ap̄l'us. ne suū martyriū impe/
dirent. Uidens aūt andreas a longe cru/
cem salutauit eam dicēs. Salue crux que
in corpe xp̄i dedicata es: ꝛ ex membris eiꝰ
tanqꝫ margaritis ornata. Anteqꝫ in te as
cenderet dn̄s timorem terrenuꝫ habuisti.
modo p̄o amorem celestem obtinēs p̄ vo
to susciperis. Securus igit̄ ꝛ gaudens ve
nio ad te. vt tu exultans suscipias me disci
pulū eius qui pepēdit in te. q̄r amator tuꝰ
semper fui ꝛ desideraui amplecti te. O bo
na crux que decorem ꝛ pulcritudinem de
mēbris domini suscepisti. diu desiderata.
solicite amata. sine intermissione quesita.
ꝛ iam concupiscenti animo preparata. ac
cipe me ab hoibus ꝛ redde me magistro
meo. vt per te me recipiat qui per te me re
demit. G Et hec dicēs se exuit. ꝛ vesti
menta carnificibus tradidit. Sicqꝫ eum
in cruce vt iussū fuerat suspenderunt. In
qua biduo viuēs viginti milibus homi/
num astantium predicauit. Tunc minā/
te turba egee mortem. ꝛ dicente virum sā
ctum mansuetum ꝛ pium non debere ita
pati. Uenit vt ip̄m deponeret. Quem vi
dens andreas dixit. Quid tu ad nos ve/
nisti egea. si p̄ penitentia. ip̄am conseq̄ris
si aūt vt me deponas. scias q̄r ego viuus
de cruce non descendam. Iam eīn video
regem meum qui me expectat. Et cuꝫ vel
lent eum soluere. nullo modo poterant ad
eum pertingere. quia statim eorum bra/
chia stupida redebant̄. Uidens autem
andreas q̄ plebs volebat eum deponere.

hanc orationē in cruce fecit. vt dicit Au/
gusti. in lib. de penitētia. Ne me ꝑmittas
dn̄e descendere viuū. sed temp⁹ ē vt com/
mendes terre corpus meū tamdiu enim
iam portaui. iam tādiu sup cōmēdatū vi
gilaui ⁊ laboraui ꝙ vellē iam ab ipsa obe
dientia liberari. ⁊ isto ḡuissimo indumē/
to spoliari. Recordor q̄ꝫtū in portādo one
rosum in domādo supbū. in fouēdo infir/
mū. in coercēdo lasciuum laboraui. Scis
dn̄e quotiēs a puritate ꝯtemplatiōis re/
trahere me ꝯtendebat. q̊tiens a dulcissi/
mo quietis tue somno me excitare obten/
debat. q̄ꝫtū ⁊ q̄tiēs laborē ingerebat. Qui
igitur tamdiu vt potui p̄r benignissime
pugnāti restiti ⁊ tua ope supaui. a te iusto
remūeratore ⁊ pio posco ne mihi id vltra
cōmendes. sed depositū reddo. Cōmēda
aliŷ ꝙ illo vltra nō impediar. ⁊ resurrectu
rū seruet ⁊ reddat vt ⁊ ipsum q̊ꝫ meritum
sui laboris recipiat. Terre id cōmēda vt
me amplius vigilare nō oporteat. ⁊ libe/
re ad te fontē indeficiētis gaudiŷ tendere
anxiantē iam nō retrahat nec impediat.
Hec Aug⁹. His dictis splēdor nimius
de celo veniēs dimidia hora eū circunde/
dit: ita vt nullus eū videre posset. Et ab/
scedēte lumie simul cū ipso lumīe sp̄m tra
didit. Maximilla ꝓ vxor egee tulit cor/
pus apl̄i scī ⁊ honorifice sepeliuit. Ege/
as ꝓ anteq̄ꝫ domū suā rediŷsset arrept⁹ a
demone in via corā oib⁹ expirauit. Aiunt
q̊ꝫ de sepulchro scī andree mānā in mo/
dū farine ⁊ oleū cū odore suauissimo ema
nare. a q̊ que sit anni futuri fertilitas in/
colis regiōis oñdit̄. Nā si exiguū ꝓfluit exi
guū terra exhibet fructū. si copiose: copio/
sum. Hoc forte antiq̄t⁹ verū fuit. sed mo/
do eius corp⁹ apud ꝯstātinopolim trāsla
tū esse ꝑhibet̄. ❡ Eps q̄dā religio/
sam hn̄s vitā btm̄ andreā int̄ ceteros san/
ctos i veneratiōe hēbat: ita ꝙ in cūctꝫ suis
opib⁹ hūc sp̄ titulū ꝑponebat Ad hono/
rē dei ⁊ bti andree. Inuidēs igit̄ viro scō
hostꝫ antiqu⁹ ad eū decipiēdū tota calli/
ditate se ꝯtulit. seq̄ꝫ in formā mulierꝫ pul
cherrime trāsformauit. Venit igit̄ ad pa/
latiū epī asserēs se velle confiteri eidem.
Mādat eps vt suo penitētiali ꝯfiteatur
cui plenitudinē tradiderat ꝑtātꝫ. Renun

ciat illa ꝙ nulli hoīum nisi sibi secreta sue
ꝯscie reuelabit: sicq̄ꝫ ꝯuict⁹ eps eam ad se
venire ꝑcepit. Cui illa. Obsecro dn̄e mi/
serere mei. Ego eni in ānis puellarib⁹ vt
cernitis ꝯstituta ⁊ a puericia delicate nu/
trita. necnō ⁊ regia stirpe ꝓgenita. huc in
ꝑegrino habitu sola veni. Nam p̄r meus
rex vtiq̄ꝫ valde potēs cuidaꝫ mag̃ ꝑncipi
me volebat in ꝯiugium sociare. Cui rn̄di
ꝙ oēm thorū abomiarer maritalē. q̄r vir/
ginitatē meā christo in ꝑpetuū dedicaui.
et iō nunq̄ꝫ possem in carnalē copulā con
sentire. Deniq̄ꝫ sic artata ꝙ oportebat me
aut ei⁹ volūtati durissime obedire. aut cer
te diuersa subire supplicia. latent̄ fugam
iniŷ. magis eligēs exulare q̄ꝫ sponso meo
fidē infrigere. Audiēs ꝓ vr̄e sctitatꝫ ꝑ/
conīū. sub alas vr̄e ꝓtectiōis ꝯfugi. sperās
me apud vos locū repire q̄etis. vbi possim
ꝯtēplatiōis carpe secreta silentia. p̄ntisq̄ꝫ
vite vitare naufragia. ⁊ ꝑturbationē mū/
di fugere ꝑstrepētis. Admirās in ea eps
nobilitatē generꝫ. pulchritudinē corporis
tam imēsum feruorē. ⁊ tāte eloq̄ntie venu
statē. placida ⁊ benigna voce rn̄dit. Esto
secura filia. ne formides. q̄r ille ob cuius
amorē te ⁊ tuos ⁊ tua taꝫ virilit̄ ꝯtēpsisti
tibi ob hoc in p̄nti cumulū gr̄e ⁊ in futu/
ro plenitudinē glorie largiet̄. Sed ⁊ ego
seruus ei⁹ me ⁊ mea tibi offero. Eligasq̄ꝫ
vbi tibi placuerit māsionē. Volo autē vt
hodie mecum prādere debeas. Cui illa.
Noli inq̄t p̄r. noli de hac re me rogare. ne
forte ex hoc aliq̄ mali suspicio ꝓueniat et
nitor fame vr̄e denigr̄tionē aliquā patiat̄.
Ad quā eps dixit. Plures erim⁹ ⁊ nō soli
et iō nullū male suspitiōis scrupulū in ali
quo poterit ḡnari. Veniētes itaq̄ꝫ ad mē
sam eps ⁊ illa ex oppositio ꝯsederūt. ceterꝫ
residētib⁹ hinc ⁊ inde. Intēdit in eaꝫ cre/
bro eps. eiusq̄ꝫ faciē nō desinit intueri. et
pulchritudinē admirari. Sicq̄ꝫ dum ocu
lus figit̄ anim⁹ sauciat̄. Et dū ei⁹ faciem
nō desinit intueri. antiquus hostꝫ cor eius
ḡui iaculo vulnerauit. Perpēdit hoc ⁊ ip
se diabolus. ⁊ pulchritudinē suā cepit ma
gis ac magꝫ augere. Iamq̄ꝫ eps ꝓximus
erat ꝯsensui vt eā de illicito ope attēpta/
ret qn̄ possibilitas se offerret. Tūc subito
q̄dam ꝑegrin⁹ venit ad ostiū. crebris icti

bus pulsans: ⁊ magnis clamoribꝫ postu/
lans sibi apiri. Cumqꝫ apire nollēt: ⁊ ille
magnis clamoribꝫ ⁊ ictibꝫ nimis eis fieret
importunꝰ. interrogat eṗs mulierē: si in/
gressum illiꝰ ꝑegrini hoīs acceptaret. Cui
illa dixit: Proponatur sibi aliq̄ q̄o satꝫ ꝗuis
quā si enodare sciuerit admittatur. si āt ne/
scierit tanqꝫ insciꝰ ⁊ indignꝰ eṗi p̄ntia re
pellatur. Fauēt eiꝰ oēs sn̄ie: ⁊ q̇s sufficiēs eēt
hanc q̄stionē ꝓponere sciscitantur. Cūqꝫ nul
lus sufficiēs inueniretur eṗs dixit. Quis enī
nr̄m ad h̄ tā sufficiens ē sicut vos o dn̄a q̄
ceteros nos ⁊ eloq̄ntia p̄ceditis: ⁊ sapien
tia nob oibꝫ ampliꝰ rutilatis. Uos igitur
hāc ꝓponite questionē. Tūc illa dixit. In/
terrogetur q̄ð ē maius mirabile q̄ð ð̄s vnq̄ꝫ
in parua re fecerit. Interrogatꝰ ð̄ h̄ ꝑegri/
nus ꝑ nūciū dixit: diuersitas ⁊ excellētia fa
cierū. inter tot enī hoīes q̇ fuerunt ab ini/
tio mūdi ⁊ vsqꝫ in finē futuri sunt. duo re
ꝑiri nō possent q̄rū facies ꝑ oīa siles eēnt
et ī ipsa q̊ꝫ tā minima facie oēs sensus cor/
poris ð̄s collocauit. Audiētes oēs eiꝰ re/
sponsionē admirātes dixerūt. Uera ⁊ op
tima ē solutio q̄onis. Tūc mulier ait. ꝓpo
natur sibi scða q̄o ꝗuior in q̄ meliꝰ possimꝰ
eiꝰ sapiam expiri. Queratur ab eo vbi ter/
ra sit altior oī celo. ꝑcūctatꝰ de h̄ ꝑegrinꝰ
rn̄dit: In celo empyreo vbi residet corpꝰ
christi. Corpꝰ enī christi q̄ð est altiꝰ oī ce/
lo. est de nr̄a carne formatum. Porro caro
nr̄a q̄dā terrea sb̄a ē. Cū g̊ corpꝰ christi su
per oēs celos sit. ⁊ de nr̄a carne originem
duxerit. caro aūt nr̄a de terra sit ꝯdita. cō
stat ꝙ vbi corpꝰ christi residet ibi ꝓcul du
bio terra altior celo manet. Refert nūcius
q̄ rn̄derat ꝑegrinꝰ. Et ecce oēs rn̄sionem
eiꝰ mirabilit̄ aꝓbāt: ⁊ magnifice sapiē
tiam eiꝰ laudāt. Tūc illa itez dixit: Fiat
ei tertia q̄o ꝗuissima ⁊ occulta ⁊ ad soluē/
dū difficilis ⁊ obscura: vt sic eiꝰ sapia ter
tio cōꝓbetur: ⁊ dignꝰ sit vt ad mēsam eṗi
merito admittatur. Queratur ab eo q̄tū spa/
ciū sit a terra vsqꝫ in celuz. Req̄sitꝰ de h̄
ꝑegrinꝰ nūcio dixit Uade ad eū q̇ te misit
ad me: ⁊ de h̄ diligent̄ ꝑcūctare. ipse enim
meliꝰ me h̄ nouit: ⁊ iō tibi de h̄ meliꝰ rn̄/
debit. nā ipse illud spaciū mēsurauit qn̄ ð̄
celo ī abyssum cecidit. ego aūt ð̄ celo nūq̄ꝫ
cecidi: ⁊ iō illud spaciū nunq̄ꝫ mēsuraui.

Nō enī est mulier sed diabolus q̇ se posu
it in similitudinē mulieris. Audiēs h̄ nū
cius vehement̄ expauit: ⁊ ea q̄ audierat
corā oibꝫ recitauit. Mirantibꝫ itaqꝫ oibꝫ
et stupentibꝫ. antiquus hostis de medio
eoꝝ euanuit. Eṗs āt rediēs ad se redar/
guit amare semetipsuz: ⁊ de ꝑpetrata cul
pa veniā lamētabilit̄ precabatur. Misitqꝫ
nūciū vt ꝑegrinꝰ introduceretur: sed neq̄qꝫ
amplius inuenitur. Tūc eṗs ꝓplm ꝯuoca/
uit ⁊ eis euidenter exposuit ordinez geste
rei. p̄cepitqꝫ vt oēs ieiunijs ⁊ oīonibꝫ insi/
sterent. si forte dn̄s reuelare alicui dignare
tur: q̇s nā ille ꝑegrinꝰ fuerit q̇ eū a tanto
ꝑiculo liberauit. Reuelatuz aūt ē illa no/
cte eṗo ꝙ btūs andreas fuerit q̇ ꝓ libera/
tione ipsius se posuerit in habitu ꝑegrini
Cepit igitur eṗs ī deuotiōe btī andree ma/
gis crescere: ac eū exinde in reuerētia plus
hr̄e. I Cū prepositꝰ q̄dā cuiusdā ci
uitatis agrū sancti andree abstulisset: et
ob h̄ ꝗuissimis febribꝫ orāte eṗo fuerit cor
reptus. ille eṗm rogauit vt ꝓ se oraret et
agrū sibi redderet. Sed cū orāte eṗo sani
tatem recepisset. agrū iterū vsurpauit. tūc
eṗs oīoni se dedit ⁊ oēs lampades eccle/
sie fregit dicēs: Hoc lumē non accendetur
donec dn̄s se de suo inimico vindicet: ⁊ ec
clesia q̄ð amisit recuꝑet. Et ecce p̄positus
ꝗuissimis itez febribꝫ laborauit. Misitqꝫ
nuncios eṗo vt ꝓ se oraret ⁊ agrū suum ⁊
aliū sibi similē redderet. Cui cū eṗs rn̄de
ret. iam oraui ⁊ exaudiuit me deus. ipse ad
eū se portari fecit: ⁊ vt ecclesiā intraret ad
orandū coegit. Eṗs dū ecclesiā ingreditur.
ille subito moritur ⁊ ager ecclesie restituitur.

De sancto Nicolao

Nicolaus dicitur a nicos
q̄ð est victoria ⁊ laos q̄ð ē ꝓpl's
inde nicolaus q̄si victoria ꝓplī
id est vicioꝝ que popularia ⁊ vilia sunt.
Uel dr̄ victoria populi. q2 multos ꝓplos
vita ⁊ doctrina docuit vicia ⁊ pctā vince/
re. Uel nicolaus dr̄ a nicos q̄ð est victo/
ria ⁊ laos. q̄si victoriosa laus. Uel a nitor
et laos q̄ð est ꝓpl's q̄si nitor populi. Ha/
buit enī in se ea que nitorē ⁊ mūdiciā fa/
ciunt. Nā s̄m Amb. mūdat sermo diui/

nus mūdat vera ꝯfessio. mūdat sancta co
gitatio. mūdat bona opatio. Eius legen/
dam doctores argolici ꝯscripserūt. Est āt
argos sm̄ Jsidoꝝ ciuitas grecie. vnde et
argolici greci vocantꝛ. Alibi quoqꝫ legitꝛ
ꝙ methodius pr̄iarcha eius vitam grece
scripsit quā iohānes dyaconus in latinū
transtulit ꝛ plura addidit. B

Jcolaus ciuis patere vrbis ex
diuitibꝰ ꝛ sanctis parentibꝰ ori
ginē duxit. Pr̄ eius epiphanus
mater ꝟo iohāna dicta ē. queꝫ
cum in p̄meuo iuuentutꝭ sue flore paren/
tes genuissent deinceps ꝯtinenter viuen/
tes celibem vitā duxerunt. Hic p̄ma die
dū balnearetꝛ erectꝰ stetit in pelui. Jnsup
q̄rta ꝛ sexta feria tm̄ semel suggebat vbe/
ra. Factus aūt iuuenis alioꝝ iuuenū de/
uitans lasciuias ecclesiarū potiꝰ terebat
limina ꝛ q̇cq̇d ibi de sacra scriptura intel
ligere poterat memoritꝛ retinebat. Paren/
tibꝰ ꝟo suis defunctis cogitare cepit q̄litꝛ
tantā diuitiarū copiā non ad laudē hūa
nam sed ad dei gloriā dispēsaret. Tunc
q̇dam ꝯuicaneus suus satis nobilis tres
filias virgines ob inopiā ꝓstituere cogitꝛ
vt sic infami earū cōmertio aleretꝛ. Qđ vt
sanctꝰ cōperit. scelus abhorruit. ꝛ massaꝫ
auri pāno inuolutā in domū eius ꝑ fene/
strā nocte clam iecit: ꝛ clam recessit. Ma
ne aūt surgēs homo massaꝫ auri reperit:
et deo grās agens p̄mogenite nuptias ce
lebrauit. Nō multo post tp̄e dei famulus
simile ꝑegit opus. Qđ rursus ille repiens
et in laudes īmēsas ꝓrumpens. decetero
vigilare ꝓposuit vt sciret quis esset qui sue
inopie subuenisset. Post paucos etiā dies
duplicatā auri massam in domū ꝓiecit.
ad cuius sonitū ille excitatꝛ: ꝛ nicolaū fu/
gientē insequitꝛ taliqꝫ voce alloquitꝛ. Si/
ste q̄dū. teqꝫ aspectui ne subtrahas meo.
Sicqꝫ accurrēs velocius nicolaū hūc eē
cognouit. Mox humi ꝓstratus osculari
volebat pedes eius. Qđ ille refutans ab
eo exegit. ne eū q̄ꝫdiu viueret publicaret.
Posth̄ myree ciuitatis defuncto ep̄o. ꝯue
nerunt ep̄i. illi ecclesie de ep̄o ꝓuisuri. Ad
erat aūt inter eos q̇dam magne autorita
tis ep̄s. ad cuius electionē oīum sentētia
dependebat. Cū igitur cūctos ieiunijs et
orationibꝰ insistere monuisset. nocte illa
vocem audiuit dicentem sibi vt hora ma
tutinali fores ecclesie obseruaret. ꝛ quem
primū ad ecclesiam cuius etiam nomen
esset nicolaus venire conspiceret. ipsum ī
episcopum consecraret. Hoc ergo alijs re
uelans episcopus admonuit vt omēs ora
tionibꝰ insisterent: ꝛ ipse p̄re foribꝰ excuba
ret. Mirum in modum. Hora matuti/
nali quasi a deo missus ante omēs se age/
bat nicolaus. Quem apprehendens epi/
scopus dixit ei. Quod tibi nomen est. Jl/
le vt erat columbina simplicitate plenus
inclinato capite. Nicolaus inquit vestre
sanctitatis seruus. Quem in ecclesiam
ducentes licet plurimū renitentem in ca
thedram collocauerūt. Jpse autem eandē
quā prius humilitatē ꝛ morum grauita/
tem in omnibꝰ sectabatur. Jn oratione ꝑ
uigilabat. corpus macerabat. mulierum
ꝯsortia fugiebat. humilis erat in omnes
suscipiēdo. efficax in loquēdo. alacer ī ex/
hortando. seuerus in corripiēdo. Fertꝛ q̊ꝫ
sicut legitur in chronica quadam nicola/
um niceno īterfuisse ꝯcilio. C Qua
dam autem die dum quidam naute ꝑicli
tarentꝛ ita cum lachrymis orauerūt. Ni/
colae famule dei si vera sunt q̄ de te audi
uimꝰ nūc ea experiamur. Mox q̇dā in eius
similitudine apparuit dicēs: Ecce assum.
vocastis enī me. Et cepit eos in antēnis
et rudētibꝰ alijsqꝫ iuuare nauis armamē
tis. Statimqꝫ cessauit tēpestas. Cū aūt ad
eius ecclesiā venissent quē nunq̄ꝫ añ vide
rant sine indice cognouerūt. Tūc deo ꝛ sibi
de sua liberatiōe grās egerūt. Qđ ille di/
uine mīe ꝛ eoꝝ fidei nō suis meritis attri
buere docuit. Quodā tp̄e totā ꝓuinciā
sancti nicolai fames valida ꝑculit. ita vt
omnibus deficerēt alimēta. Audiēs au/
tem vir dei naues onustas tritico portui
applicasse. illuc statim ꝓficiscitꝛ rogās nau
tas vt saltem in centum modijs ꝑ quāli/
bet nauē fame ꝑiclitātibꝰ subueniretꝛ. Cui
illi. Non audemꝰ pater. qꝛ mensuratum
alexandrie oportet ī horrea impatoris nos
reddere. Quibꝰ sanctus dixit. Facite nūc
qđ dico. ꝛ vobis ī dei ꝟtute ꝓmitto ꝙ nul
lam minorationē habebitis apud regiū ex
actorē. Qđ cū fecissent: ꝛ eandē mēsuram

quā alexādrie ceperāt reddidissent mini/
stris impatoris miraculū referūt: ⁊ deum
in suo famulo magnifica laude attollunt
Frumentū aūt ꝓm vniuscuiusq; indigen
tiā vir dei distribuit. ita vt miracl'ose duo
bus ānis nō tm̄ ad victū sufficeret: ſʒ etiā
ad vsum semis abūdaret. Cū autez re/
gio illa idolis deseruisset. p̄ ceteris nephā/
de dyane simulachꝝ ꝑplꝰs coluerat adeo
vt vsq; ad tps viri dei nōnulli rustici p̄di
cte religioni execrabili deseruirēt: ac sb q̄/
dam arbore ꝯsecrata dyane q̄dam ritus
gentiliū exercerēt. At vir dei p̄dictū rituz
de oib; finib; expulit: ipsamq; arborē p̄ci/
di mādauit. Iratus ex hoc ꝯtra eū hostis
antiquus oleū midyaton qđ ꝯtra naturā
in aq̄ ⁊ lapidibus ardet ꝯfecit: seq; in for/
mā cuiusdā religiose femie trāsfigurās. q̄/
busdam ad virū dei nauigātib; in q̄dam
sagenula obuiauit: sicq; affata est eos.
Vallē ad sanctū dei venire vobiscū. sed
nequeo. Rogo ergo vos vt hoc oleum ad
eius ecclesiā deferatꝭ ⁊ ob mei memoriam
ex illo aule eius parietes liniatꝭ: ⁊ statim
euanuit. Et ecce aliā cernūt naviculā cū
honestis ꝑsonis: inter q̄s vnꝰ erat simılli
mus sancto nicolao. Qui sic ait ill'. Heu
q̄d mulier illa locuta ē vob̄ vel q̄d attulit
Illi aūt cūcta ꝑ ordinē narrauerūt. Qui/
bus ille. Hec ē impudica dyana. ⁊ vt me
verū dicere cōprobetis. oleū illud in mare
ꝓijcite. Quib; ꝓijciētib; ingens ignis in
mari succendit: ⁊ ꝯtra naturā diutius in
mari ardere ꝯspicit. Venientes igit ad ser
uum dei aiebāt. Vere tu es ille q̄ nobis in
mari apparuisti ⁊ a diaboli insidijs libe/
rasti. ❡ Per idem tps cū quedā gēs
rhomano imperio rebellasset. ꝯtra eā im/
perator tres p̄ncipes nepocianū vrsum ⁊
apilionem misit. Quos portui adriatico
ob ventū ꝯtrariū applicatos. btūs nicola/
us vt secū comederēt inuitauit. volēs vt
gentē suā a rapinis cōpescerēt q̄s in nun
dinis exercebāt. Interim dū sctūs abesset
ꝯsul corruptꝰ pecunia tres innocētes mi/
lites iusserat decollari. Qđ vt vir sanctus
audiuit rogauit p̄ncipes illos vt secū illuc
vsq; q̄du ꝯcito ꝑperarēt. Venientesq; ad lo
cum vbi decollādi erāt inuenit eos pobli/
ce flexo ⁊ facie iam velata ⁊ spiculatorez
ensem sup eoꝝ capita iam vibrasse. At ni
colaus zelo accēsus in lictorē se audacter
ingessit. ⁊ gladiū de māu eiꝰ eminus ꝓiu
lit: innocētesq; soluēs eos incolumes secū
duxit. Ilico ad p̄toriū ꝯsulis ꝑperat ⁊ fo/
res clausas vi reserat. Mox illi ꝯsul ac/
currēs salutauit eū. Aspernēs h̄ sctūs di
xit: Inimice dei legꝭ p̄uaricator: q̄ temeri/
tate p̄sumpsisti tāti ꝯscius sceleris vultū
ꝯspicere nr̄m. Quē pꝰq; plurimū obiur/
gauit. ad p̄ces tn̄ illoꝝ ducū eū penitentē
benigne recepit. Recepta igit b̄ndictione
impiales nūcij iter pagūt. ⁊ imperio sine
sanguine hostes subdunt. Redientesq; ab
impatore magnifice sunt recepti. Quidā
aūt eoꝝ felicitatib; inuidētes. p̄fecto im/
peratoris p̄ce ⁊ precio suggesserūt vt eos
apud impatorē de lese maiestatꝭ crimine
accusaret. Qđ cū impatori suggessisset. il
le nimio furore repletꝰ eos incarcerari p̄/
cepit ac sine aliq̄ interrogatiōe illa eos no
cte occidi mādauit. Qđ cū a custode ꝑcepi
cissent sciderūt vestimenta sua: ⁊ gemere
amare ceperūt. Tūc vnꝰ eoꝝ. s. nepocianꝰ
recolēs q btūs nicolaus tres innocētes li
berauerat. exhortatꝰ ē alios vt eius p̄roci
nia flagitarēt. Quib; orātib; sctūs nico/
laus nocte illa ꝯstātino impatori apparu/
it di. Cur illos p̄ncipes tam iniuste comp̄
hendisti ⁊ morti sine crimine addixisti.
Surge velox. eosq; q̄tociꝰ dimitti iubeto
Sin aūt oro deū vt tibi suscitet bellū in q̄
tu corruas ⁊ bestijs cibꝰ fias. Cui impa/
tor. Quis es tu q̄ hac nocte palatiū meuz
ingressus talia audes loq̄. Cui ille. Ego
sum nicolaus myree ciuitatꝭ eps. sic ⁊ p̄fe
ctū sil'r terruit ꝑ visuz dicēs. mēte ⁊ sensu
ꝑdite: cur i necē innocētiū ꝯsensisti. ꝑge ci
to ⁊ eos liberare stude. sin aūt corpꝰ tuum
vmib; scaturiet ⁊ domꝰ tua citꝰ destruet.
Cui ille. Quis es tu q̄ nob̄ tāta minaris.
Scito inq̄t me eē nicolaū myree ciuitatis
epm̄. Vtrisq; euigilātib; stati mutuo sua
somnia pādūt: ⁊ ꝓ illis incarceratꝭ conti/
nuo mittūt. Quib; ait impator. q̄s magi
cas artes nostꝭ vt tātꝭ nos illudatꝭ som/
nijs. Cui illi r̄nderūt se magos nō eē: nec
mortꝭ sniaz meruisse. Tunc imperator.
Nostis inquit hominē cui nomē est nico/
laus. At illi audito hoc nomie manꝰ ex/

tenderũt ad celũ rogãtes deũ vt eos san/
cti nicolai meritis a p̄nti ꝑiculo liberaret
Et cum impator totã vitã eius ⁊ miracu
la ab eis didicisset. dixit eis. Ite ⁊ gratias
deo agite qui vos eius p̄cibus liberauit.
Sed ⁊ de n̄ris eidez afferte gaudiolis ro/
gantes eum vt vlteri⁹ mihi minas nõ in/
ferat. sed ꝓ me ⁊ regno meo ad dñm p̄ces
fundat. Post paucos dies p̄dicti viri ad
dei famulũ venıũt. moxꝗ ad eius pedes
humiliter se ꝓsternũt dicẽtes. Vere famu
lus dei es vere cultor ⁊ amator christi.
Cũqꝫ sibi oĩa ꝑ ordinẽ retulissent. ille ele/
uatis in celum manib⁹ imensas deo lau/
des retulit. ⁊ bene instructos p̄ncipes ad
ꝓpria remisit E Cũ aũt dñs vellet eũ
assumere. rogauit dñm vt angelos suos si
bi mitteret. Et inclinato capite angelos
ad se venire vidit. ⁊ dicto psalmo. In te
dñe speraui. vsqꝫ. in man⁹ tuas dñe ⁊c̄ tra
didit sp̄m. anno dñi. CCCXLIII. vbi cele
stium melodia audita ẽ. Qui dũ sepultus
fuisset in tumba marmorea. a capite fons
olei. ⁊ a pedib⁹ fons aque ꝓfluxit. ⁊ vsqꝫ
hodie ex eius mẽbris sacrũ resudat oleuz
valens in salutẽ multoꝝ. Successit autez
ei q̇dam vir bonus qui tñ de sede sua ab
inuidis est depulsus. Quo eiecto oleum
fluere desijt. Sed eo reuocato ꝓtin⁹ ema/
nauit Post multũ vo tp̄is thurci mireã
vrbem destruxerũt. Quadraginta vo se/
ptem milites barẽses illuc ꝓfecti q̄ttuor
monachis illis oñdentib⁹ tumbã sc̄ti ni/
colai aperuerũt. ossaqꝫ eius in oleo natan
tia in vrbem bareã reuerenter detulerunt
anno dñi. M. LXXXVII. Vir q̇dam
ab vno iudeo q̄ndaz summã pecunie mu
tuo accepit. iurans sup altare sancti nico/
lai cum aliũ fideiussorẽ hr̄e neq̄ret ꝙ c̄ꝫci
tius posset sibi redderet. Tenẽte aũt illo
diu pecuniã. iudeus eam expostulauit. sꝫ
eam sibi reddidisse affirmat. Trahit er/
go eum ad iudiciũ ⁊ iuramentũ indicit
debitori. Ille baculũ cauatũ quẽ auro mi
nuto impleuerat secũ detulerat. ac si eius
adminiculo indigeret. Volens igit̄ face/
re iuramentũ. iudeo baculũ tradidit ser/
uandũ. Iurauit ille ꝙ plus sibi reddide/
rit etiã ꝙ̄ deberet. Facto iuramẽto bacu/
lum suũ repetijt. Et iudeus ignarus astu
tie cũ sibi reddidit. Rediens aũt q̇ fraudẽ
fecerat in q̇dam biuio oppressus corruit
somno currusqꝫ cũ impetu veniens eũ ne
cauit. ⁊ plenũ baculũ auro fregit. ⁊ auruz
effudit. Audiens hoc iudeus ꝯcitus illuc
venit. Cunqꝫ dolũ vidisset. ⁊ a multis ei
suggereret̄ vt aurũ recipet oĩno renuit. ni
si q̇ defunct⁹ fuerat ad vitã beati nicolai
meritꝭ redderet̄. asserẽs se si hoc fieret ba/
ptisma suscepturũ ⁊ christianũ futurum.
Cõtinuo q̇ defunct⁹ fuerat suscitat̄. ⁊ iude
us in christi noĩe baptizat̄. F Qui/
dam iudeus vidẽs beati nicolai v̄tuosaz
potentiã in miraculis faciẽdis. imaginez
eius sibi fieri p̄cepit. eamqꝫ in sua domo
collocauit. Cui res suas cũ aliq̇ longius
iret cũ minis cõmẽdabat. hec vel similia
verba dicẽs. Ecce nicolae. Omia bona
mea vobis custodiẽda cõmitto. ⁊ nisi oĩa
bene custodieritꝭ. vltionẽ experiã de vobis
verberib⁹ ⁊ flagellis. Quadã igit̄ vice dũ
ille abesset. fures adueniũt. cũcta rapiunt
solam imaginẽ derelinquũt. Iudeus aũt
rediẽs ⁊ se spoliatũ vidẽs. imaginẽ alloq̇t̄
talib⁹ vel similib⁹ vsus verbis. Dñe nico
lae nõne in domo mea vos posuerã vt res
meas a latronib⁹ seruaretis. Cur hoc fa/
cere noluistis. ⁊ latrones q̄re nõ ꝓhibuistꝭ
Igit̄ dira tormẽta recipies. ⁊ ꝓ latronib⁹
penã lues. Sicqꝫ damnũ meũ in tuis re/
compẽsabo tormẽtis. ⁊ furorẽ meũ in tuis
refrigerabo verberib⁹ ⁊ flagellis. Accipi/
ens g̃ iudeus imaginẽ. dire eam verberat
direqꝫ flagellat. Mira res. ꝓrsus ⁊ stupẽ
da diuidentib⁹ furib⁹ que rapuerãt. sc̄tũs
dei tanqꝫ in se verbera recepisset apparu/
it. hec vel similia verba dicẽs. Cur tam
dire ꝓ vobis flagellat⁹ sum. cur tam cru/
deliter verberat⁹. cur tormẽta tot passus
Ecce quõ corp⁹ meũ liuet. Ecce q̄lit̄ effu/
sione sanguis rubet Pergite citi⁹. ⁊ cun/
cta reddite q̄ tulistis. Alioq̇n dei oĩpoten/
tis in vos ira deseuiet. ita vt scelus vr̄m ĩ
mediũ publicet̄. ⁊ q̇libet vr̄m suspendiuz
patiat̄. Ad quẽ illi. Quis es tu q̇ nob̄ ta/
lia loq̄ris. Et ille. Ego sum nicolaus ser/
uus iesu christi quẽ iudeus ille ꝓ reb⁹ suis
q̄s tulistis tã crudelit̄ flagellauit. Territi
illi ad iudeũ veniũt miraculũ referũt. ab
eo q̇d imagini fecerit audiũt: cuncta red/

dunt. Sicq; ⁊ latrões ad viã redeũt recti
tudinis. ⁊ iudeꝰ fidẽ amplectit̃ saluatoꝝ.
Vir q̇dã ꝓ amore filij sui litteras ad di
scentis festũ sc̃i nicolai ãnuatim solẽniter
celebrabat. Quadã igit̃ vice pr̃ pueri cõ/
uiuiũ ꝑparauit. ⁊ multos clericos inuita/
uit. Venit aũt diabolus ad ianuã in ha/
bitu ꝑegrini. petẽs elemosynam sibi dari
Et iubet cõtotiꝰ pr̃ filio vt det elemosynã
ꝑegrino. Properat puer: sed ꝑegrinũ non
inueniẽs insequit̃ abeũtẽ. Cũq; ad q̇d/
dam compitũ ꝑuenisset apprehẽdẽs dia/
bolus puerũ eũ strãgulauit. Qđ audiẽs
pr̃ vehement̃ ingemuit. corpꝰ tulit. ĩ tha/
lamo collocauit. Cepitq; p̃ dolore clama
re ⁊ dicere. Fili dilectissime quõ est tibi.
Sancte nicolae heccine ẽ merces honoꝝ
quẽ vob̃ tãdiu exhibui. Et cũ hec ⁊ simi/
lia pr̃ diceret. statim puer quasi de somno
euigilans oculos aperuit ⁊ surrexit. G
Vir q̇dã nobilis rogauit btm̃ nicolaum
vt sibi filiũ a dño impetraret. ꝓmittens
se filiũ ad ecclesiã eius ducturũ ⁊ cyphũ
aureũ oblaturũ. Filius g̊ nascit̃ ⁊ ad eta/
tem ꝑducit̃. ⁊ cyphus fieri iubet̃. Qui dũ
sibi valde placeret suis eũ adaptauit vsi/
bus. ⁊ aliũ eque valentẽ fieri p̃cepit. Na/
uigantibꝫ itaq; ad ecclesiã sc̃i nicolai. iu
bet pr̃ filio vt in illo cypho quẽ primo fie
ri fecit aquã sibi afferret. Puer aũt cũ vel
let aquã haurire cũ cypho ĩ mare cecidit
et statim disparuit. Pr̃ autẽ amare flens
nihilominꝰ votũ suũ ꝑfecit. Veniẽs igit̃
ad altare sancti nicolai cũ obtulisset secũ
dum cyphũ. tanq̃ ꝓiectus cecidit de alta
ri. Cũ aũt eũ eleuasset ⁊ sup altare iteruz
posuisset. rursus de altari longiꝰ ẽ ꝓiectꝰ.
Mirantibꝫ oibꝫ ad tam grãde spectacu/
lũ. ecce puer sanus ⁊ incolumis aduenit.
p̃mũ cyphũ in suis gestãs manibꝫ. Narra
uitq; corã oibꝫ ꝙ qñ in mare cecidit stati
btũs nicolaus affuit ⁊ eũ illesum seruauit
Sicq; pr̃ eius letꝰ effectꝰ vtrũq; cyphuz
btõ nicolao obtulit. Quidam vir di/
ues meritis bti nicolai filiũ habuit quem
adeodatũ vocauit. Hic sc̃tõ dei capellaz
in domo sua ↄstruẽs oi ãno festũ eiꝰ solen
niter celebrauit. Erat aũt locus ille situs
iuxta terrã agarenoꝝ. Adeodatꝰ g̊ q̄daz
vice ab agerenis capit̃ ⁊ in seruitutẽ regis
eoꝝ deputat̃. Seq̄nti ãno dũ festũ sc̃i ni/
colai pr̃ eius deuote celebraret. ⁊ puer cy/
phũ p̃ciosum tenẽs regi assisteret. recolit su
am captionẽ. parẽtũ dolorẽ. ⁊ gaudiũ q̇d
in domo sua ea die fiebat. cepitq; altꝰ su/
spirare. Quoꝝ suspirioꝝ causam dũ rex
minis extorsisset ait rex: q̇cq̇d tuus nico/
laus agat tu hic nobiscũ maneb̃. ⁊ subito fc̃õ
vẽto vehemẽti totãq; domũ ↄcutiẽte pu/
er cũ cypho rapit̃. ⁊ añ fores ecclesie vbi
parẽtes agebãt solẽnia collocat̃. ⁊ magnũ
gaudiũ oibꝫ ꝑñat̃. Alibi tñ legit̃ ꝙ p̃dictꝰ
iuuenis fuit de normãdia q̇ vltra mare
ꝑgens a soldano capit̃ ⁊ añ eũ sepe v̇berat
tur. Qui dũ in festo sc̃i nicolai v̇beraret̃.
et in carcere inclusus fleret ⁊ ꝓ sua libera
tiõe ⁊ ꝓ leticia quã tunc hr̃e ↄsueuerant
parẽtes. subito obdormiuit ⁊ euigilãs in
capella pr̃is sui se inueñit. IIII A

De sancta Lucia virgine

Lucia dicit̃ a luce. Lux
enim hꝫ pulchritudinẽ in aspecti
one. q2 vt dicit Amb. Lucꝫ na/
tura hec ẽ vt ois i eius aspectu
grã sit. hꝫ etiã diffusionẽ sine coinq̇natio/
ne. q2 ꝑ quecũq; imũda diffusa nõ coinq̇/
nat̃. rectũ incessum sine curuitate longissi
mã lineã ꝑtrãsit sine morosa dilatiõe Per
hoc õñdit̃ ꝙ btã v̇go lucia habuit decorẽ
v̇ginitatꝭ sine aliq̃ corruptiõe. diffusionez
charitatꝭ sine aliq̃ imũdo amore. rectũ in
cessum intẽtiõis in deũ sine aliq̃ obliq̇ta/
te. longissimã lineã diurne opatiõis sine
negligẽtie tarditate. Vel lucia dicit̃ qua/
si lucis via. B

Lucia v̇go syracusana nobilis
gñe audiẽs famaz sc̃tẽ agathe
ꝑ totã siliciã diuulgari. sepul/
chꝝ eiꝰ adijt cũ mr̃e sua euticia ãnis q̃ttu
or fluxũ sanguis incurabilit̃ patiẽte. Int̃
ipsa igit̃ missarũ solennia ↄtigit vt illud
euãgeliũ legeret̃ in q̊ dñs mulierẽ ab hac
passiõe sanasse narrat̃. Tũc lucia mr̃i di/
xit. Si credis his q̃ legunt̃ crede agathã
illũ sp̃ hr̃e p̃ñtẽ ꝓ cuiꝰ noie sustinuit passi
one. Si g̊ eiꝰ sepulchꝝ credẽs ↄtigeris. ꝑfe
cta ↄtinuo sanitate gaudeb̃. Igit̃ recedẽ/
tibꝫ cũctꝭ ⁊ mr̃e ⁊ filia iuxta sepulchꝝ in
orõne exñtibꝫ Luciaz somnꝰ arripuit. vi/

vidit agathā in medio angeloꝝ gēmis oꝛ
natā stantē ⁊ dicētē sibi. Soroꝛ mea lucia
ꝟgo deo deuota ꝗd a me pet̄ qd̄ ipsa po/
tens p̄stare ꝯtinuo m̄ri tue. Nā ecce ꝑ fi/
dem tuā sanata ē. Euigilās aūt lucia ma
tri sue dixit. Mater mea ecce sanata es.
Per ipsam ꝰ̄g te dep̄coꝛ q̄ suis oꝛonibꝫ te sa
nauit ne mihi decetero noies sp̄osuz. Sz
ꝗcꝗd mihi datura eras ꝓ dote paupibus
elargire. Cui m̄r ait. Tege prius oculos
meos ⁊ ꝗcꝗd volueꝛ̄ de facultatibꝫ faci/
to. Ad quā lucia. Qd̄ moꝛiēs das iō das
qꝛ ferre tecū nō potes. Da igit̄ dū viuis ⁊
mercedē habeb. Cū ꝰ̄g redissent fit q̄tidie
distractio reꝝ ⁊ dant̄ in necessitatibꝫ pau
perū. Interea dū p̄imoniū distribuit̄ ad
sp̄osi noticiā ꝑuenit̄. Reqrit sp̄osus a nu/
trice de his. Rn̄dit illa caute ꝙ vtilioꝛem
possessionē sp̄osa sua iuenisset quā suo vo
lebat noie cōꝑare. ⁊ iō videbat̄ aliq̄ꝫta di/
strahere. Credidit stultꝰ carnale cōmer/
tiū. ⁊ cepit autoꝛ eē vēdētiū. Vēditꝭ autē
oibꝫ ⁊ paupibꝫ erogatꝭ. sp̄osus trahit eaz
coꝛā pascasio ꝯsulari dicēs eā christianā
esse ⁊ ꝯ̄ leges agere augustoꝝ. ¶ In
uitāte igit̄ eā pascasio ad sacrificia idolo/
rū rn̄dit. Sacrificiū placēs deo ē visitare
paupes ⁊ eis in nc̄citatibꝫ sbuēire. ⁊ qꝛ iā
ampliꝰ nō habeo qd̄ offerā meipsam sibi
tribuo offerēdā. Cui pascasiꝰ. Ista ꝟba ti
bi simili stulto christiano narrare poteris
mihi aūt q̄ p̄ncipū decreta custodio ista
frustra ꝓseq̄rꝭ. Ad quē lucia. Tu p̄ncipū
tuoꝝ decreta custodis. ⁊ ego dei mei legez
custodiā. Tu p̄ncipes times: ⁊ ego deū ti
meo. Tu illos offendere n̄ vis: ⁊ ego deū
offendere caueo. Tu illis placere deside/
ras: ⁊ ego vt xp̄o placeā ꝯcupisco. Tu ꝰ̄g
fac qd̄ tibi vtile eē coḡsces: ⁊ ego faciā qd̄
vtile mihi eē ꝓspexero. Cui pascasiꝰ. P̄ri/
moniū tuū cū coꝛruptoꝛibꝫ expēdisti: ⁊ iō
q̄si meretrix loq̄rꝭ. Cui lucia. P̄rimoniuz
meū in tuto loco ꝯstitui. coꝛruptoꝛes aūt
mētꝭ ⁊ coꝛꝑis nunꝗ sciui. Rn̄dit Pasca.
Qui sūt coꝛruptoꝛes mētꝭ ⁊ coꝛꝑis. Lu/
cia dixit. Coꝛruptoꝛes mētꝭ vos estꝭ qui
suaderꝭ vt aīe suū deserāt creatoꝛē. Coꝛ/
ruptoꝛes ꝟo coꝛꝑis sunt q̄ coꝛꝑalez dele/
ctationē p̄ponūt epulis sempit̄nis. Pasca
sius dixit. Cessabūt ꝟba cū ꝑuentū fuerit
ad ꝟbera. Cui lucia dixit. Verba dei ces
sare nō p̄nt. Cui pas. Tu ꝰ̄g deꝰ es. Rn̄dit
lucia. Ancilla dei sum q̄ dixit: Cū stereri/
tis añ reges ⁊ p̄sides ⁊c̄. Non enim vos
estis ⁊c̄. Pas. dixit. In te ꝰ̄g sp̄ūssctūs est.
Cui lucia. Qui caste viuūt templū sp̄ūs
scti sunt. Cui Pas. Ego faciaz te duci ad
lupanar: vt ibi violationē accipias ⁊ sp̄m
sctm̄ ꝑdas. Cui lucia. Nō inq̄nat̄ coꝛpus
nisi de ꝯsensu mentis. Nā si me inuitam
violari feceꝛ̄ castitas mihi duplicabit̄ ad
coꝛonā. Nunꝗ aūt voluntatē meā ad cō
sensum poteꝛ̄ ꝓuocare. Ecce coꝛpꝰ meuz
ad oē suppliciū est ꝑatū. Quid moꝛaris.
Incipe filii diaboli desideria penarū tuaꝝ
exercere. Tūc pascasiꝰ lenōes fecit venire
dicēs eis. Inuitate ad eā oēm ꝑp̄l'm: ⁊ tā
diu illudat̄ donec moꝛtua nūciet̄. Volen/
tes aūt eā trahere tāto p̄ōdere sp̄ūssanctꝰ
eā fixit vt oīno eā mouere neq̄rēt. Fecitꝗ
pascasiꝰ mille viros accedere ⁊ manꝰ eius
et pedes ligare. sed eā nullatenꝰ poterāt
mouere. Tūc ⁊ cū viris mille plura paria
boū adhibuit. sed tn̄ ꝟgo dn̄i imobilis ꝑ/
mansit. Vocatis aūt magꝭ vt suis incā/
tationibꝫ moueret̄. oīno moueri nō potuit
Tūc dixit pascasiꝰ. Que sunt illa malefi
cia ꝙ vna puella a mille viris nō mouet̄.
Lucia dixit. Nō sunt ista maleficia sꝫ bn̄/
ficia christi. Poꝛro si adhuc decem milia
adhibueris eque vt p̄us īmobilē me vi/
debis. Putās ꝟo pascasiꝰ ꝫm q̄rundā fi/
gmenta ꝙ lotio fugarent̄ maleficia. iussit
eā lotio ꝑfundi. Cūꝗ nec sic moueri pos/
set. angustiatꝰ nimis copiosum ignē circa
eā accendi picemꝗ resinā ⁊ feruens oleū
suꝑ eā fundi iussit. ¶ Dixitꝗ lucia
Inducias impetraui martyrij mei vt cre
dētibꝫ timoꝛē auferā passiōis ⁊ n̄ credēti/
bus vocē insultatiōis. Vidētes āt amici
pascasij eū āgustiari i gutture eiꝰ gladiū
imersert. q̄ neꝗ loq̄lā amittēs dixit. An
nūcio vob̄ pacē eccl'ie r̄dditā maximiano
hodie moꝛtuo ⁊ d reḡ suo dyocleciano ex/
pulso. Et sic ciuitati cathanēsi soroꝛ mea
agatha data ē ꝓtectrix. sic ⁊ ego ciuitati sy/
racusane ꝯcessa suz intuētrix. Dū h̄ ꝟgo
loq̄t̄: ecce mīstri rhomanoꝝ veniūt. pasca
siū apphēdūt. victū ad cesarē secū ducūt.
Audierat eni cesar ꝙ vniuersam ꝓuinciā

fuerat depredatus. Veniēs ergo thomā
et senatui accusatꝰ pariter ꝛ ꝯuictꝰ. capi/
tali sentētia est punitꝰ. Virgo ꝓo lucia d̄
loco in quo ꝑcussa ē mota non est. nec spi/
ritum tradidit q̊adusqꝫ sacerdotes veni/
rent. ꝛ corpus dn̄i ei traderēt. Et oēs astā
tes amen dn̄o rn̄derūt. In eodē aūt loco ē
sepulta. ꝛ ecclesia fabricata. Passa est au
tem tempꝫ ꝯstantini ꝛ maxencij. circa an
nos dn̄i. cccx.

V A

De sancto Thoma apostolo.

Homas interp̄tatur
abyssus vel geminꝰ qđ ꝛ grece
didymus dicit̄. Vel dicit̄ tho/
mas a thomos qđ est diuisio siue sectio.
Dicit̄ ergo abyssus eo ꝙ ꝓfunditatē diui
tatis penetrare meruit qn̄ ad sui interro/
gationē christus sibi rn̄dit. Ego sum via
veritas ꝛ vita. Dicit̄ geminꝰ eo ꝙ resur/
rectionē christi q̄si gemiate ꝛ in duplū q̄ꝫ
alij cognouit. Nā illi cognouerūt viden/
do. iste videndo ꝛ palpādo. Diuisio autē
siue sectio dicit̄. quia mentē suā ab amo/
re mūdi diuisit. vel quia ab alijs in fide re
surrectiōis diuisus ꝛ sectus fuit. Vel di/
citur thomas q̄si totus means in dei scili
cet amore ꝛ ꝯtēplatiōe. Habuit enī tria
que in ipso indicauerūt fuisse amorē dei.
de quibꝫ dicit Prosper in libro d̄ vita con
templatiua. Quid est deum diligere nisi
animo ꝯcipere feruidū visiōis dei affectū
peccati odiū. ꝛ mūdi fastidium. Vel tho
mas dicit̄ a theos qđ est deus ꝛ meus. vn
de thomas quasi deus meus. ꝛ hoc ꝓpter
illud quod dixit cū certificatus credidit.
dn̄s meus ꝛ deus meus. B

Homas ap̄ls cum esset apud
cesareā apparuit ei dn̄s dicens
Rex indie gundoforus misit p̄
positū abanem querere hoīem
architectoria arte eruditū. Veni igitur ꝛ
mittam te ad eum. Cui thomas. Dn̄e q̊
vis mitte me preter ad indos. Cui dn̄s.
Vade secure. qꝛ ero custos tui. Cumqꝫ in
dos ꝯuerteris: ad me cum palma marty
rij venies. Cui thomas. Dn̄s meus es et
ego seruus tuus. Fiat volūtas tua. Cūqꝫ
p̄positus forum ꝑambularet. dixit ei dn̄s.
Quid comparare vis iuuenis. Cui ille.
Dn̄s meus misit me vt ꝯducā seruos in
arte architectoria eruditos. vt romano
opꝫ sibi palatiū ꝯstruat̄. Tunc dn̄s tradi
dit ei thomā asserēs eū plurimū in tali ar
te peritū. Nauigātes aūt ad q̄ndam ci
uitatē venerūt in qua rex filie sue nuptias
celebrabat. Hic cū preconizari fecisset vt
oēs nuptijs interessent alias regē offende
rent. illuc ꝯtingit abanem ꝛ apostolū in/
troire. Puella aūt hebrea fistulā in manu
gerens vnūquēqꝫ laude aliqua cōmēda/
bat. Vidensqꝫ apostolū intellexit hūc eē
hebreū eo ꝙ non māducaret. sed oculos
ad celū fixos haberet. Cumqꝫ puella corā
eo hebraice caneret dicēs: vnus est deus
hebreoꝝ q̄ creauit oīa ꝛ fundauit maria.
apostolus ipsam hec eadem verba repete
re satagebat. Videns aūt pincerna ꝙ nō
manducaret nec biberet. sed tm̄ oculos fi/
xos ad celū haberet. ap̄lm dei in maxillā
ꝑcussit. Cui apostolus. Melius est vt in
futuro indulgētia tibi tradat̄ ꝛ hic trāsi/
toria plaga reddat̄. Non hinc surgā do/
nec manus que me ꝑcussit huc a canibus
afferatur. Hic igit̄ ad hauriendā aquā
abijt. ꝛ leo ipsum occidens sanguinē eius
bibit. Lacerantibꝫ aūt canibꝫ eius corpꝰ
vnus niger canis manū eius dextrā i me
dium ꝯuiuiū apportauit. Quo viso omis
turba obstupuit. ꝛ puella eius verba refe
rens ꝓiecta fistula ad pedes apostoli se ꝓ
iecit. Hmōi aūt vltionē factam reprobat
Augꝰ. in libro ꝯtra faustū ꝛ asserit a pseu
do hoc fuisse insertum. Unde ꝛ legenda
hec quo ad plura suspecta habet̄. Posset
tamen dici ꝙ hoc non animo imp̄candi.
sed modo p̄dicēdi dictum sit. Si tn̄ au/
gustini verba diligenter inspiciant̄. non
penitus ista reprobare videt̄. Ait enī sic i
eodem libro. Legunt scripturas apocri/
fas manichei. nescio a q̄bus fictoribꝫ fabu
larum sub ap̄loꝝ noīe scriptas. que suoꝝ
scriptoꝝ tꝑibus in autoritatē sancte eccle
sie recipi mererent̄. si sancti ꝛ docti hoies
qui tūc in hac vita erant ꝛ examiare pote
rant. eos vera locutos esse cog̊scerēt. Ibi
tn̄ legūt ap̄lm thomā cū esset in q̊daꝫ nu
ptiaꝝ ꝯuiuio ꝑegrinus ꝛ ꝓrsus incognitꝰ
a q̊dā ministro palma ꝑcussum imp̄catū
fuisse hōi cōtinuā seuāqꝫ vindictā. Nā cū

egressus fuisset ad fontē vñ ꝛ aquā ꝯuiuā
tibꝫ mistraret. in eū leo irruēs intemit ma
nūqꝫ eiꝰ q̄ caput apl'i leui ictu ꝑcusserat. a
corꝑe auls'ā. fm ꝟbū eiusdē apl'i id optātꝫ
atqꝫ iꝑcantꝫ. canis intulit mēsis in q̄bus
ipe apl's discūbebat. Quid h̄ videri crud/
liꝰ p̄t. Uerū q̄ꝛ ibi nisi tñ fallor h̄ etiā scri/
ptū est. q̄ ei veniā i seculo futuro petierit.
facta est cōpensatio beneficij maioris. vt ꝛ
apl's q̄ꝫ carus deo eēt ꝛ dñs ꝑ hūc timorē
cōmēdaret ignotis ꝛ illi pꝰ hāc vitā qñqꝫ
finiēdā in eternū ꝯsuleret. Utrꝫ illa vera
sit an ꝯficta narratio nihil mea nūc inter/
est. Certe eīm manichei a q̄bꝫ ille scripture
q̄s canon eccl'iasticus respuit tanq̄ꝫ vere
atqꝫ sincere acceptant. saltē h̄ cogunt fate
ri illā patientie ꝟtutē quā docet dñs dicēs
Si q̄s te ꝑcusserit in maxillā tuā dexterā
p̄be ei sinistrā. posse eē in p̄paratōe cordis
etiā si nō exhibeat gestu corꝑis ꝛ expssiōe
ꝟborꝫ. qñq̄dē apl's palma ꝑcussus potius
dñm rogauit vt iniurioso hoi in futuro se/
culo ꝑceret: in p̄nti aūt illa iniuria nō inul
ta relinqueret. q̄ꝫ vel p̄buit ferienti alterā
ꝑtē. aut vt iterū feriret āmonuit. Tenebat
certe interiꝰ dilectōnis affectū. ꝛ exteriꝰ re/
quirebat correctionis exemplū. Siue hoc
verū sit siue cōfictū. cur nolūt credere tali
aīo famulū dei moysen ydoli fabricatores
ꝛ adoratores gladio ꝓstrauisse. Si autē
penas illas cōparamus. q̄d sit'e ferro inte
rimi. ꝛ a feris trucidari atqꝫ laniari. Qñ/
q̄dē iudices publicis legibꝫ seruiētes ma
ioris criminis reos bestijs tradi q̄ꝫ gladio ꝑ
cuti iubēt. Hec augꝰ. Tūc apl's ad peti/
tionē regis sponsū ꝛ sponsā bñdixit. Da
inquiens dñe adolescētibꝫ his bñdictiōē
dextere tue. ꝛ in eorꝫ mētibus semia semē
vite. Abeūte aūt apl'o in manu iuuenis ē
reꝑtus plenꝰ dactilis palme ramꝰ. Come
dentibꝫ ꝟo sponso ꝛ spōsa de fructu eiꝰ am
bo obdormiūt. ꝛ somnū sil'e ambo cernūt.
Uidebat etenī eis q̄ rex gēmatus eos am
plecteret ꝛ diceret. Apl's meꝰ bñdixit vos
vt eterne vite ꝑticipes sitis. Euigilātibus
aūt ꝛ mutuo sibi sōnia reuelātibus apl'us
ad eos ingredit dicēs eis. Rex meꝰ modo
vob̄ apparuit. ꝛ me clausis ianuis huc ad
duxit. vt suꝑ vos bñdictio mea fructificet
Habeatis carnis integritatē. q̄ ē oim re/
gina ꝟtutū. ꝛ fructꝰ salutis ꝑpetue. Virgi
nitas soror ē angelorꝫ. possessio oim bonorꝫ
victoria libidinū. fidei tropheū. expugna/
tio demonū. ꝛ eternorꝫ securitas gaudiorꝫ
De libidine aūt corruptio gignit. de cor/
ruptōne pollutio nascit. de pollutōe reatꝰ
orit. de reatu ꝯfusio gñat. Hec illo referē/
te duo angeli apparuerūt dicētes eis. Nos
sumꝰ angeli vobis ad custodiā deputati.
q̄ si apl'i bene seruaueritis monita offere/
mus deo oia vota vr̄a. Eos igit apl's ba/
ptizauit ꝛ de fide diligent edocuit. Pꝰ mlt
tū ꝟo tꝑis sponsa noie pelagia sacro vela
mine ꝯsecrata martyriū patit. ꝛ spōsꝰ noie
dyonisiꝰ illi ciuitati in ep̄m ordinat. C

Post hec aūt apl's ꝛ abanes ad regem
indie peruenerūt. Designato ꝟo ab apl'o
mirabili palatio ꝛ copioso thesauro acce/
pto. rex in aliā ꝓuinciā ꝓficiscit. ꝛ apl's vni
uersū thesaurū pauꝑibꝫ elargit. Per totū
aūt bienniū quo abfuit rex apl's p̄dicatōi
institit. ꝛ innūerabilē ppl'm ad fidē ꝯuertit
Rediens aūt rex: ꝛ que thomas fecerat di
scēs. ipm cū abane in ima retrusit carcerꝫ.
vt postmodū viuos excoriatos vltricibus
daret flāmis Interea Gad frater regꝫ mo
rit. ꝛ ei sepulcrū cū ambitione nimia p̄ꝑat
Quarta aūt die q̄ mortuꝰ fuerat r̄surrexit
ꝛ stupefactis oibꝫ. cunctisqꝫ fugiētibus di
xit fratri suo. Hic homo frater quem ex/
coriare ꝛ incēdere disponebas amicꝰ dei ē
ꝛ oēs ageli famulant ei. q̄ me in ꝑadisum
ducētes. quod dā mihi oñderūt palatium
ex auro ꝛ argēto ꝛ lapidibꝫ p̄ciosis mira/
biliter fabricatū. Et cū eius pulcritudinē
admirarer. dixerū mihi. Hoc est palatiū
q̄d thomas fratri tuo extruxerat. Cunqꝫ
dicerē. vtinā ianitor eiꝰ essē. dixerūt mihi.
Frater tuꝰ se illo fecit indignū. Si vis i il/
lo manere rogabimꝰ dñz vt te suscitare di
gnet. vt illud a fr̄e tuo possis emere. red/
dens ei pecuniā quā se existimat ꝑdidisse
Et hec dicens cucurrit ad carcerem apl'i.
fratri suo postulans indulgeri. Abiectis/
qꝫ vinculis rogare apl'm cepit vt vestē ac
ciꝑet p̄ciosam. Cui apl'us. Ignoras q̄ ni
hil carnale. nihil terrenū gestiūt q̄ cupiūt
habere in celestibꝫ potestatē. Egrediente
aūt apl'o de carcere rex occurrit ei. ꝛ aduo/
lutus eius pedibꝫ veniā postulabat. Tūc

aplꝰs ait. Multū vob̄ ꝑstitit ds vt secreta
sua vobis ondeꝛet. Credite in xp̄m ⁊ bap
tisamini: vt eterni regni ꝑncipes sitis. Di
xit ei frater regis. Vidi palatiū qḋ fratri
meo fecisti. ⁊ illud cōꝑare merui. Cui apo
stolus. Hoc in ꝑtāte fratris tui ē. Cui rex
Illud erit meū. aplꝰs fabricet tibi aliud
Qḋ si forte nequerit. mihi ⁊ tibi vnū h̄ cō
mune erit. Rn̄dit aplꝰs innumerabilia pala
tia sūt in celo ab initio scl'i p̄paꝛata que si
dei ꝑcib' siue ꝑcio ⁊ elemosynis cōꝑantur
Diuitie aūt vr̄e ad illa vos añcedere pn̄t.
sequi ꝟo oīno nō pn̄t. ¶ Post vnum
aūt mensē fecit aplꝰs paupes oēs illiꝰ pro
uincie ꝯgregari. Quib' ꝯgregatis d̄biles
⁊ infirmos seorsū stare iussit ⁊ sup eos ora
uit. Cunctꝫ q̄ docti fueꝛāt rn̄dissent amen.
coruscatio de celo veniēs tā aplm̄ q̄ ceťos
fere ꝑ horā dimidiā sic ꝓstrauit vt omēs se
putarent ictu fulgurꝫ interijsse. Erigens
aūt se aplꝰs dixit. Surgite qꝛ dn̄s meꝰ sicͭ
fulgur venit: vosqꝫ sanauit. Exurgētes āt
oēs sani dn̄m ⁊ aplm̄ glꝛificauerūt. Tunc
aplꝰs cepit eos docere ⁊. XII. gradus ꝟtu
tū assigꝛe. Primꝰ ē vt in deū crederent q̄ ē
vnꝰ in essentia ⁊ trinꝰ in ꝑsonis. Deditqꝫ
eis triplex exēplū sensibile. quō sint in vna
eēntia tres ꝑsone. Primū ē qꝛ vna ē in ho
mie sapietia. ⁊ de illa vna ꝓcedit intelle
ctus. memoria ⁊ ingeniū. Nā ingeniū in
q̄t est vt qḋ nō didicisti inuenias. Memo
ria vt nō obliuiscaris q̄ didiceris. Intelle
ctꝰ vt itelligas q̄ ondi pn̄t vel doceri. Se
cundū ꝙ in vna vinea tria sūt. scꝫ lignū
folia ⁊ fructꝰ. Et hec oīa tria vnum sūt ⁊
vna vinea sūt. Terciū ē qꝛ caput vnū q̄t
tuor sensib' constat. in vno eñ capite sunt
visus gustꝰ auditꝰ ⁊ odoratus ⁊ hec plura
sūt ⁊ vnū caput sūt. Secūdꝰ gradꝰ ē vt ba
ptismū suscipent. Tertiꝰ ē vt se a fornica
tione ꝯtinerēt. Quartus vt se ab auaricia
temꝑarēt. Quītus vt gulā restringerent.
Sextus vt pn̄iaꝫ tenerēt. Septimꝰ vt in
his ꝑseuerarēt. Octauꝰ vt hospitalitatē
amarēt. Nonꝰ vt volūtatē dei in faciēdis
quererēt ⁊ ea ope cōplerēt. Decimꝰ vt eaꝫ
in nō faciēdis quererēt ⁊ ea ope vitarent
Undecimꝰ vt caritatē amicis ⁊ inimicis
impēderēt. Duodecimꝰ vt in custodiēdis
his vigilē curā h̄rent. Pꝰ p̄dicatōēꝫ ꝟo ba
ptizati sunt nouē milia viroꝝ exceptꝫ par
uulis ⁊ mlꝛierib'. ¶ Post h̄ aūt in su
ꝑiorē indiā abijt: in q̄ inumeris miracl'oꝝ
insignijs coruscauit. Sinticē etiā amicā
migdomie vxorꝫ carisij cognati regꝫ aplꝰs
illuīauit. Dixitqꝫ migdomia ad sinticem
Putas si potero eū vidē. Tūc migdomia
de ꝯsilio eiꝰ habitū mutauit ⁊ inť paupes
mlꝛieres vbi aplꝰs p̄dicabat aduenit. Apo
stolꝰ aūt cepit de vite huiꝰ miseria p̄dicare
dicēs inť cetera. Oīm vita hec ē vita mise
ra. casib' s̄biecta: ⁊ a deo fugitiua: vt cū te
neri credit effugiat labefacta. Deinde ce
pit q̄tuor rōnib' exhortari vt ꝟbū dei libē
ter audirēt. ip̄m ꝟbū dei q̄tuor reꝝ gn̄ib'
cōparando. scꝫ collirio. ex eo ꝙ oculū nr̄i i
tellectus illuīat. Potioni ex eo ꝙ nostꝝ af
fectū ab oī carnalis amore purgat ⁊ mūdat
Emplastro: ex eo ꝙ pctōꝝ nroꝝ vulnera
sanat. Cibo ex eo ꝙ nos celestiū amore de
lectat. Et sicͭ inquit hec egroto nō valēt ni
si ea in se receperit. sic nec aīe languēti ver
bū dei ꝓdest nisi illud cū deuotōe audierit
Predicāte igr̄ aplo migdomia credidit. ⁊
deinceps viri thoꝝ abhorruit. Tūc carisi
us a rege impetrauit: ⁊ aplm̄ in carcerem
posuit. Ad quē veniens migdomia roga
uit vt sibi ignosceret ꝙ ꝓpter eā in carcerē
missus esset. Quā ille benigne ꝯsolans h̄
oīa se libēter pati asseruit. Carisiꝰ aūt re
gē rogauit. vt reginā sororē sue vxoris ad
eā mitťet: si forte eā reuocare posset. Mis
sa regina ꝯuertiť ab ea quā volebat ꝑuer
tere. visisqꝫ tot miracl'is q̄ aplꝰs faciebat
dixit. Maledicti sūt a deo q̄ nō tot signis
credūt ⁊ opib'. Tūc aplꝰs oēs q̄ aderāt de
trib' breuiť instruxit. scꝫ vt eccl'aꝫ diligerēt
sacerdotes honorarēt. ⁊ assidue ad audiē
dū verbū dei ꝯuenirēt. Reuertēte aūt regi
na dixit ei rex. Ut q̄d tam diu morata es.
Que rn̄dit: Putabā migdomiā stultā eē
sꝫ sapiētissima ē: ⁊ me ad aplm̄ dei ducēs
viaꝫ veritatꝫ me cogn̄scere fecit. ⁊ nimis
stulti sūt q̄ in xp̄m nō credūt. Noluitqꝫ re
gina regi deinceps copulari. Stupefactꝰ
aūt rex dixit cognato suo. Dū tuā vxorē
recuꝑare vellē meam ꝑdidi ⁊ peior mihi
mea effecta ē q̄ꝫ tua tibi. ¶ Tunc rex
iussit aplm̄ ligatꝫ manib' ad se adduci. p̄
cipiēs ei vt ad suos viros ꝯiuges reuoca

ret. Apostolus aũt triplici exemplo osten/
dit q̄ diu in errore ꝑsisteret h̄ facere nõ de/
beret. vicȝ exẽplo regꝫ. exẽplo turrꝫ ꝛ exem
plo fontꝫ. Vñ dixit. Tu cũ sis rex non vis
hr̄e coinq̄nata seruitia sed mũdos seruos
pariter ꝛ ancillas. Quãtomagꝫ crede de/
bes deũ amare castissima ꝛ mũda seruitia
Quid g̊ culpor si deũ amare p̄dico in ser/
uis suis qđ diligꝫ ꝛ in tuis. Fabricaui tur
rim excellã ꝛ dicis mihi. vt ego q̇ fabrica/
ui eã destruã. Fodi terrã ꝓfundaȝ ꝛ eduxi
fontẽ de abysso. ꝛ dicꝫ mihi vt obstruã illũ
Tũc irat⁹ rex afferri iussit ardẽtes lamīas
ferras. ꝛ ap̄lȝ stare nudis pedibꝫ sup̱ eas
Protin⁹ aũt nutu dei fõs ibi erupit ꝛ eas
extinxit. Tũc rex ꝯsilio cognati sui. euȝ in
fornacẽ ardẽtẽ mitti fecit. Que tñ sic refri
gerata est vt die altera san⁹ inde exiret ꝛ il
lesus. Dixitq̄ꝫ regi carisi⁹. Fac illũ offerre
sacrificiũ deo solis vt sic dei sui irã incur/
rat q̇ ab his eũ liberat. Cũq̄ꝫ ad h̄ vrgeret
dixit regi. Prestãtior es tu q̄ꝫ factura tua.
Ex q̊ tu mõ verũ deũ negligis ꝛ picturam
colis. tu putas ꝙ sic̄ dicit carisi⁹ ds̄ meus
mihi irascet p⁹ q̄ꝫ adorauero deũ tuũ. ma/
gis aũt irascet d̄o tuo. eũq̄ꝫ cõminuet. Ad/
oro igit eũ. Si g̊ me adorãte deũ tuũ. de⁹
me⁹ nõ euertet illũ. sacrificabo illi. Si aũt
sic: tu credas d̄o meo. Cui rex. Adhuc me
cũ de pari loq̄ris. Precepit igr̄ ap̄lus he/
braice demoni q̇ in eo erat vt q̄ꝫ cito coraȝ
ydolo genua flecteret statiȝ idolũ cõminu
eret. Flectẽs igit ap̄lus genua dixit. Ecce
adoro: sȝ nõ idolũ. Ecce adoro sȝ nõ metal
lũ. Ecce adoro sȝ nõ simulacꝝ. Adoro aũt
dñm iesũ xp̄m. in cui⁹ noīe p̄cipio tibi de/
mon q̇ in eo latitas vt simulacꝝ istud cõ/
minuas. Staticq̄ꝫ sic̄ cera liq̄ factũ ē. Tũc
oẽs sacerdotes mugitũ dederũt. Põtifex
aũt tẽpli eleuãs gladiũ ap̄lm trãsuerbera
uit dicẽs. Ego vīdicabo iniurias dei mei.
Rex aũt ꝛ carisi⁹ aufugerũt vidẽtes ꝙ ꝑp̄ls
vellet ap̄lm vīdicare: ꝛ põtificẽ viuũ incẽ
dere. Xp̄iani aũt corp⁹ ap̄li tulerũt ꝛ hono
rifice sepellierũt. P⁹ lõgũ tp̄s scȝ circa an/
nos dñi. cc. ꝛ. xxx. corp⁹ ap̄li in edissaȝ ciui/
tatẽ q̄ oliȝ dicebat rages medoꝝ trãslatuȝ
est a lexãdro impatore ad siroꝝ p̄ces h̄ fa/
ciẽte. In illa ãt ciuitate nll's hereticus nul/
lus iude⁹. nll's pagan⁹ p̄t viuere. nᶜ tyran
nus aliq̄s ibi nocere. postq̄ꝫ Abagar⁹ rex
illi⁹ ciuitatꝫ ep̄laȝ manu saluatorꝫ scp̄taȝ
accipe meruit. Nã si q̄n gẽs aliq̄ ꝯ ciuita/
tẽ illã isurrexerit. infãs baptizat⁹ sup̱ por/
tã stãs ep̄laȝ illã legit. ꝛ ea die tã saluato/
ris scp̄tꝫ q̄ꝫ ap̄li thome meritꝫ hostes aut
fugiũt aut pacant. ysidor⁹ in lib. de vi/
ta ꝛ obitu sctõꝝ. sic de isto ap̄lo dicit Tho
mas discipul⁹ xp̄i ac silis saluatori. audiẽ
do incredul⁹ vidẽdo fidelis fuit. Hic euã
geliũ p̄dicauit ꝑthis: medis. ꝑsis: hircanis
ꝛ brachianis. Et intrãs orietalẽ plagaȝ ꝛ
interna gentiũ penetrãs. ibi p̄dicatõeȝ suã
vsq̄ꝫ ad titulũ sue passiõis ꝑduxit. Hic lã
ceis trãsfix⁹ occubuit. Hec ysidor⁹. Chry
so. q̊ȝ ait. ꝙ dũ thomas ad r̄gionẽ magoꝝ
q̇ ad xp̄ȝ adorãdũ venerãt d̄ueisset: eos ba
ptisauit ꝛ fcti st̄ adiutores fidei christiane.

De festiuitatibus q̄ eueni/unt infra tp̄s qđ ꝑtim ꝯtinet sub tp̱e recõciliatõis ꝛ ꝑtim sub tp̱e ꝑegrinatiõis.

Icto de festiuitatibus q̄ occurrũt ĩfra tp̄s renouatõis qđ incepit a moyse ꝛ ꝓphetꝫ. et durauit vsȝ ad aduẽtũ xp̄i ĩ car
nẽ: qđ tp̄s rep̄ñtat eccl'ia ab aduẽtu vsq̄ꝫ
ad n̄titatẽ dñi inclusiue. seq̇t de festiuitati
bus q̄ eueniũt infra tp̄s qđ ꝑti ꝯtinet sub
tp̱e recõciliatõis. ꝑtiȝ sub tp̱e ꝑegrinatõis
qđ tp̄s rep̄ñtat eccl'ia a natitate vsq̄ꝫ ad se
ptuagesimã: sic̄ sup̄ in ꝓlogo dictũ est.

VI A

De natitate dñi nr̄i ihu xp̄i ꝫm carneȝ

Atiuitas dñi nr̄i iesu xp̄i ꝫm carnẽ vt q̇dã aiũt. cõple tis ab adã q̇nq̄ꝫ milibꝫ ducẽtis XXVIII. ãnis. vl' ꝫm alios. VI
milibꝫ. vl' ꝫm Eusebiũ cesariens. i cronicꝫ
suis q̇nq̄ꝫ milibꝫ. CXCIX. tp̱e Octauiani
impatoris facta est. Cõputatio ãt sex mi/
liũ ãnoꝝ iuenta fuit a methodio poti⁹ my
stice q̄ꝫ cronice. Veniẽte aũt ipo filio dei ĩ
carnẽ tãta pace vniuers⁹ mũdus gaudebat.
toti orbi vnic⁹ romanoꝝ impator pacifice
ꝑsideret. Hic dict⁹ ē octauian⁹ a p̄ma ipo
sitõe. cesar a iulio cesare cui⁹ fuit nepos. au
gust⁹ ab augmẽto rei publice. impator a di/
gnitatꝫ honore. q̇ ad drãȝ alioꝝ r̄gũ fuit p̄
mo h̄ noie isignit⁹. Nã sic nasci voluit vt

nobis pacẽ pectoris vl' tp̃is ⁊ pacẽ eterni/
tatꝫ tribueret: sic voluit vt nihilomin⁹ ortũ
suũ pax tp̃is illustraret. Cesar igr̃ Augu
st⁹ vniuerso p̃sidẽs orbi scire voluit q̊t p̈uĩ
cie. q̊t ciuitates. q̊t castra. q̊t ville. q̊t hoies
in toto orbe eẽnt. iussitq̧ vt dr̃ in hystoria
scolastica vt oẽs hoies ad suã ciuitatẽ vñ
trahebãt originẽ pgerẽt ⁊ q̇libet denariuꝫ
argenteũ q̇ valebat decẽ nũmos vsuales.
vñ ⁊ denari⁹ dicebaᷣ. p̃sidi p̈uĩcie tradẽs
se sb̃ditũ romano imꝑio ꝓfitereᷣ. Nã ⁊ nũ
mus imaginẽ p̃ferebat cesarꝫ ⁊ supscp̃tõꝫ
nois. Dicebaᷣ aũt ꝓfessio ⁊ descp̃tio sꝫ di/
uersa ꝯsideratõe. Professio em̃ dicebaᷣ. q̇a
q̇libet qñ reddebat p̃sidi p̈uincie censi ca/
put. i. denariũ illũ q̇ sic vocabaᷣ. ponebat
sup caput suũ ⁊ ꝓprio ore ꝓfitebaᷣ se eẽ sb̃/
ditũ romano imꝑio. vñ dicebaᷣ ꝓfessio. i.
ꝓprio ore fassio. ⁊ fiebat h̃ corã oĩ ꝑplo. De
scp̃tio aũt dicebaᷣ. q̇r numer⁹ eoꝝ q̇ censuꝫ
capitꝫ ferebãt certo determinabaᷣ nũero ⁊
redigebaᷣ i scp̃tꝫ. Hec aũt descp̃tio prima
facta ẽ a p̃side sirie cyrino. Prima dr̃ vt in
eadẽ hystoria scolastica hẽᷣ q̧tuꝫ ad cyri/
nũ. q̇r em̃ iudea in vmbilico terre nr̃e ha/
bitabil' eẽ dr̃ ꝓuisũ ẽ vt in ea inchoareᷣ. et
deinde p circũstãtes regiões ⁊ alij p̃sides
ꝓseq̄renᷣ. Vl' p̃ma vniuersal' q̇r alie p̃cesse
rũt pticulares. Vel forte p̃ma capitũ i ci/
uitate fiebat a p̃side. secũda ciuitatũ in re
gione a legato cesarꝫ. tercia regionũ in or/
be corã cesare. Joseph aũt cũ eẽt d̃ gñe dd̃
a nazareth in bethleẽ ꝓfect⁹ ẽ. Cũ aũt btẽ
marie tp̃s p̈iendi istaret: ⁊ ip̃e de suo redi
tu nesciret. eã secũ assũpsit ⁊ in bethleẽ se/
cũ duxit. nolẽs thesauꝝ sibi a deo cõmissũ
in aliena manu dimittere. sꝫ ip̃e p se volu/
it illũ cura p̈uigili custodire. Cũ ĝ bethle
em appropinq̄sset vt fraᷣ Bartholome⁹ i
sua cõpilatõe testaᷣ. ⁊ de libro infantie sal
uatoris est sũptũ. vidit btã v̈go ptem ꝑpl'i
gaudentẽ ⁊ ptẽ gementẽ. Qd̃ sibi angel⁹
exponẽs ait. Pars ꝑpl'i gaudẽs ẽ ꝑpl's gẽ/
tilis. q̇ in scie abrae eternã bñdictionẽ acci
piet. Pars aũt gemẽs est plebs iudaica a
deo suis meritis reprobata. Cũ igr̃ ambo
bethleẽ venissent. ⁊ q̇r paupes erãt. ⁊ quia
oĩa hospicia alij q̇ ꝓpter h̃ ip̃m venerãt oc
cupauerãt. nullũ hospitiũ hr̃e potuerunt.
diuerterũt in cõi transitu q̇ vt dr̃ in hysto
ria scolastica. erat inter duas domos op̃/
mentũ hñs q̇ diuersoriũ dicitᷣ. sub q̊ ciues
ad colloquẽdũ vel ad cõuisendũ in dieb͛
ocij vel ꝓ aeris intẽperie diuertebant: vbi
forte ioseph p̃sepe boui ⁊ asino fecerat. Vl'
ƀm quosdã rustici cũ ad forũ veniebãt aia
lia sua ibidẽ ligabãt. ⁊ ideo p̃sepe ibi con/
structũ erat. Ipa igr̃ nocte media diei dñi
ce btã virgo filiũ suũ pepit ⁊ in p̃sepio sup
fenũ reclinauit. Qd̃ fenũ vt hr̃ in hystoria
scolastica. btã Helena postmoduꝫ romã
detulit A cui⁹ feni comestione bos ⁊ asin⁹
vt dr̃ abstinebãt. B Notandũ aũt q̧
natiuitas xp̃i fuit mirabiliter facta. mlti/
pliciter ōñsa. ⁊ vtiliter exhibita Fuit au
tẽ mirabilitᷣ facta. tũ ex pte generãtis. tuꝫ
ex pte geniti. tũ ex pte modi generãdi. Ex
pte generãtis. q̇r ip̃a fuit v̈go ante ptum.
⁊ v̈go post partũ. Et h̃ scꝫ q̧ v̈go manẽs
pepit q̇nq̧ modis ostensũ est. Primo p p/
phetiã. Esa. VII. Ecce v̈go ꝯcipiet ⁊ pa/
riet filiũ. Secũdo p figurã. h̃ em̃ figuratũ
fuit p virgã aaron. que sine oĩ hũano stu/
dio floruit. ⁊ p portã Ezechielis que semp
clausa pmãsit Tercio p custodiã Joseph
em̃ ex eo q̧ ip̃am custodiuit testis sue vir/
ginitatꝫ extitit. Quarto p expientiã. cum
em̃ vt i cõpilatõe Barth. hr̃. ⁊ de lib. infã
tie saluatoris sumptũ fuisse videᷣ. btẽ ma
rie p̈iendi tp̃s instaret. Joseph licet deuꝫ
de virgine nasciturũ nõ dubitaret. moreꝫ
tñ gerens patrie obstetrices vocauit. qua
rũ vna vocabaᷣ zebel. ⁊ altera salome. Ze/
bel igiᷣ ꝯsiderãs ⁊ inquirens ⁊ ip̃am vir/
ginẽ inueniẽs exclamauit virginẽ pepisse
Salome aũt dũ nõ crederet sed h̃ ꝓbare
sil'r vellet ꝯtinuo aruit man⁹ eius. Jussu
tñ angeli sibi apparẽtis pueꝝ tetigit ⁊ cõ/
tinuo sanitatẽ accepit. Quinto p miracl'i
euidẽtiã. Rome em̃ vt testaᷣ Jnnocenti⁹
papa terci⁹. xij. annis pax fuit. Igiᷣ roma/
ni tẽplũ pacis pulcerrimũ ꝯstruxerũt. ⁊ ibi
statuã romuli posuerũt. Cõsulẽtes ãt ap/
pollinẽ q̧tũ duraret. acceperũt rñsũ q̊usq̧
virgo p̈eret. Hoc aũt audiẽtes dixerunt.
Ergo in eternũ durabit. Jmpossibile em̃
credebãt q̧ vnq̧ p̈eret virgo. Vñ in fori/
bus tẽpli titulũ hũc scp̃serũt. Templum
pacis eternũ. Sed in ip̃a nocte q̃ v̈go pe/
perit. tẽplũ funditus corruit. Et ibi est mõ

ecclesia sancte marie noue. Secũdo fu
it mirabilr̃ facta ex pte geniti Nã sic dicit
Bern̄. in eadē psona eternũ antiquũ ꝛ no
uũ mirabilr̃ ꝯuenerũt. Eternũ .i. diuinitaſ
antiquũ .i. caro ab adã traducta. nouũ .i.
aīa de nouo creata. Iterũ sic idē dicit ho/
die tres mixturas vel tria opa fecit ds ita
mirabilr̄ singulariaꝫ vt talia nec facta sint
nec amplius facienda sint. Cõiũcta quippe sũt
adinuicē ds ꝛ hõ: matꝛ ꝛ virgo: fides ꝛ cor
huanũ. Prima mixtura valde mirabilis.
qꝛ ꝯiũcta sunt limus ꝛ ds: maiestas ꝛ infir/
mitas. tanta vilitas ꝛ tãta sublimitas. Ni
hil em̄ deo sublimius ꝛ nihil limo vilius. Se/
cũda nihilominus valde mirabilis. a seclo
em̄ nõ ē auditũ ꝙ ṽgo fuerit ꝙ pepit. ꝛ ꝙ matꝛ
eēt ꝙ virgo pmãsit. Tercia ē prima ꝛ secũ
da inferior: sꝫ nõ minus fortis. Mirũ est ei
quõ cor humanũ fidē his duobꝫ accõmo/
dauit. quõ credi potuit ꝙ deus hõ eēt ꝛ ꝙ
virgo pmãserit ꝙ pepisset. Hec Bernar.
Tercio fuit mirabilr̄ facta ex pte modi
generandi. Eius em̄ ptus fuit supra natu
rã: ex eo ꝙ virgo ꝯcepit. supra rõnē ex eo ꝙ
deũ genuit. sup humanã ꝯditiōē. ex eo ꝙ
sine dolore pepit. sup ꝯsuetudinē. ex eo ꝙ
de spũ sctõ ꝯcepit. Non em̄ genuit ṽgo ex
humano semie sꝫ ex mystico spiramie Nã
spũs sanctus de castissimis ꝛ purissimis sã
guibꝫ ṽgis accepitꝫ inde corpus illõ forma/
uit. ꝛ sic qrtũ modũ mirabilē faciēdi hoīeꝫ
deus ondit. Nã sicut dicit Anselmus. deus
pt q̈tuor modis hoīeꝫ facere. scꝫ sine hoīe ꝛ
femia. sicut fecit adaꝫ. De hoīe sine femia
sicut fecit euã. De hoīe ꝛ feia. sic cõis pbat
vsus. De femina sine viro: sicut hodie mi
rabilr̄ factũ est. ¶ Secũdo eius nati
uitas fuit multiplr̄ ostensa. Ostensa enīꝫ
est p oēs gradus creaturarũ. Est em̄ qdã
creatura que tm̄ habet eē. sic pure corpo/
rea vt lapides. Quedã q̄ hꝫ esse ꝛ viuere.
sic vegetabilia vt arbores. Quedam que
habet eē viuere ꝛ sentire. sicut sunt aīalia
bruta. Quedã q̄ habet esse viuere sentire
ꝛ discernere. sicut hõ. Quedã q̄ hꝫ esse vi/
uere sentire discernere ꝛ intelligere sic an/
gelus. Per has oēs creaturas hodie xpi na
tiuitas est ostensa Prima aũt creatura
scꝫ pure corporea triplex est. scꝫ opaca trãſ
parēs siue peruia ꝛ lucida Primo ḡ oñ/
sa est per pure corporeã opacã. sic p destru
ctionē tēpli romanoꝝ vts. dictũ est. ꝛ p ru
inã statue romuli dei romanoꝝ q̄ tũc ceci/
dit ꝛ cõminuta est. ꝛ p ruinã etiã aliaꝝ sta
tuarũ q̄ tunc in alijs locis plimis cecide/
rũt. Legitꝛ em̄ in hystoria scolastica ꝙ hie
remias ꝑpheta in egyptũ descēdens post
mortē godolie regibꝫ egypti signuꝫ dedit
ꝙ eoꝝ idola corruerēt. cũ ṽgo filiũ parturi
ret. Quapropter sacerdotes idoloꝝ imagi/
nē ṽginis pueꝝ in gremio baiulãtis secre
to loco tēpli statuerũt ꝛ eã ibi adorabant.
Sed a ptholomeo rege postea interrogati
qd h̄ sibi vellet. dixerũt paterne traditõis
h̄ esse mysteriũ. qd a sctõ viro ꝛ ꝑpheta eo
rũ maiores acceperãt. ꝛ sic in regē venturꝫ
credebãt. Secũdo p pure corporeã trãſ
parentē ꝛ puiam. Nã in ipa nocte natiui/
tatis dñice obscuritas aeris in claritatem
diei versa est. Rome etiã vt attestatꝛ Oro/
sius ꝛ Innocētius papa. III. fons aque in
liquorē olei versus est ꝛ erũpens vsqꝫ in ti
beris pfluxit. ꝛ tota die illa largissime ema
nauit. In q̈ loco modo ē ecclia sancte ma
rie trans tiberim. Prophetauerat em̄ si/
billa ꝙ qñ erumpet fons olei nasceretꝛ sal/
uator. Tercio p pure corporeã lucidam
sic p corpa supcelestia. Naꝫ in ipa die na/
tiuitatis fm aliquoꝝ relationē. vt ait chryso
stomus. magis sup quedã montē orantibꝫ
stella quedã iuxta eos apparuit q̄ formaꝫ
pueri pulcrimi habebat. ꝛ in eius capite crux
splēdebat. Que magos alloquēs dixit vt
in iudeã pgerent. ꝛ ibi natũ puerũ inueni
rēt. In ipa etiã die tres soles in oriente ap
paruerũt. q̄ paulatim in vnũ corpus sola
re redacti sũt. Per qd signabatꝛ ꝙ trini et
vnius dei noticia toti orbi iminebat. Uel ꝙ
natus erat ille in q̄ tria scꝫ anima caro et
deitas in vnã psonã ꝯuenerãt. In hysto/
ria tñ scolastica dicitꝛ ꝙ nõ ipsa die natiui/
tatis tres soles apparuerũt sꝫ ante p aliqd
tps scꝫ post mortē iulij cesaris. qd etiã Euse
bius in cronica asserit. Octauianus insuper
impator vt ait Innocentius papa. III. vni
uerso orbi ditioni romane subiugato. intan
tũ senatui placuit. vt eũ p deo colere vellēt
Prudēs aũt impator se mortalē intelligēs
imortalitatꝭ nomen sibi noluit vsurpare.
Ad illoꝝ ṽo iportunã instantiã sibillã ꝑ/

ꝓhetissaꝫ aduocat scire volens ꝑ eius ora
cula si in mūdo maior eo aliqñ nasceretur.
Cū ergo in die natiuitatis dñi ꝯsiliū sup hac
re ꝯuocasset. ⁊ sibilla sola in chamera im-
ꝑatoris oraclis insisteret. in die media cir
culus aureus apparuit circa solē. ⁊ in me-
dio circuli ꝟgo pulcerrima stās sup aram
puerꝝ gestās in gremio. Tūc sibilla h ce-
sari oñdit. Cū aūt impator ad p̄dictā visi
onē plimū admiraref: audiuit vocē dicētē
sibi. Hec est ara dei celi. Dixitqꝫ ei sibilla
Hic puer maior te est. ⁊ ideo ipm adora.
Eadē aūt chamera in honore scte marie
dedicata ē. Vñ vsꝫ hodie dr sancta maria
ara celi. Intelligēs igif impator ꝙ h puer
maior se erat. ei thura obtulit. ⁊ ds de cete
ro vocari recusauit. De h autē Orosiꝰ ita
dicit. Octauiani tpe hora circiter tercia.
celo repēte liqdo ac puro ⁊ sereno circulus
ad speciē celestis arcus orbē solis ambiuit
q̄si venturꝰ eēt q ipm soleꝫ solus mūdūqꝫ
totū ⁊ fecisset ⁊ regeret. Hec orosiꝰ Idem
ait Eutropiꝰ Refert qꝫ Thimotheꝰ h.sto
riographꝰ se in antiqs romanoꝝ hystorijs
iuenisse ꝙ Octauianꝰ tricesimoqnto regni
sui anno capitoliū ascendit. ⁊ qs pꝰ se rem
publicā gubernaret a dijs solicite reqsiuit.
Et audiuit vocē sibi dicētē. Puer etherꝰ
ex deo viuēte sine tpe genitꝰ. nō mltuꝫ pꝰ
ex intemerata ꝟgine ds hō sine macula ē
nasciturꝰ. Hoc audito ibi araꝫ edificauit
cui hūc titulū inscpsit. Hec ē ara filij dei
viuētis. Secūdo oñsa est natiuitas et
manifestata ꝑ creaturā q hꝫ eē ⁊ viuere si
cut sūt plāte ⁊ arbores. In hac em̄ nocte vt
Bartholomeꝰ in sua cōpilatōne testaf vi
nee engadi q p ferūt balsamū floruerunt.
fructū ꝓtulerūt ⁊ liqrē dederūt. Tercio
ꝑ creaturā q hꝫ esse viuere ⁊ sentire. sic sūt
aīalia. Proficiscēs em̄ ioseph in bethleem
cū Maria p̄gnante duxit secū bouē forte
vt ipm vēderet ⁊ censū ꝓ se ⁊ ꝓ ꝟgine sol-
ueret. ⁊ de residuo viuerēt: ⁊ vnū asinum
forte vt ꝟgo sup eum veheref. Bos igif ⁊
asinꝰ miraculose dñm cog̃scētes. flexis ge
nibꝫ ipm adorauerūt. Ante etiā xp̄i nati-
uitatē ꝑ aliqt dies vt ait Eusebiꝰ in croni
ca. cū qdā ararēt. boues ad aratores dixe-
rūt Homies deficient. segetes ꝓficiēt.
Quarto ꝑ creaturā q hꝫ eē viuere sen-
tire ⁊ discernere. vt est hō. sicut ꝑ pastores.
Nā in ipa hora pastores sup gregē suū vi-
gilabāt. sic bis i āno i lōgioribꝫ ⁊ breuioribꝫ
noctibꝫ āni ꝯsueuerāt. Mos em̄ fuit anti
qtus gētilibꝫ i vtroqꝫ solstitio scꝫ estiuali
circa festū iohis bapte. ⁊ hiemali circa na
tiuitatē dñi vigilias noctꝭ custodire ob so
lis ꝟeneratōeꝫ. Qui forte mos etiā apud
iudeos ex vsu cohabitātiū inoleuerat. Ip
sis igif angelꝰ dñi apparēs. ⁊ saluatorē na
tū nūciauit ⁊ quō iueniref signū dedit. Fa
ctaqꝫ est cū angelo mltitudo angeloꝝ di-
cētiū Glia in excelsis do ⁊c. Pastores ꝟue
niētes totū sic angelꝰ dixerat iuenerūt. Sic
iterꝝ manifestata ē ꝑ cesarē augustū q tūc
p̄ceptū dedit ne eū aliqs dñm vocare au-
deret. sic Orosiꝰ testaf. Forte em̄ cū visio-
nē illā circa solē vidisset. recolēs sil de rui-
na tēpli. ⁊ de fōte olei. ⁊ itelligēs ꝙ i mūdo
natꝰ eēt q maior se erat. nec ds nec dñs vo
cari voluit. In qbusdā qꝫ cronicꝭ legif ꝙ
appropinqnte die ntitatꝭ dñi Octauianꝰ
ꝑ mundū vias publicas fieri p̄cepit. ⁊ oia
debita romanis dimisit. Sic etiā manife-
stata ē ꝑ sodomitas q oēs in toto mūdo in
illa nocte extincti sūt. Sic dic Hieron. sup
illd. Lux orta ē eis. tāta scꝫ ꝙ oēs laboran
tes in illo vicio extinxit. Et h fecit xp̄s vt
oēs eradicaret ne in humana natura quā
assūpserat tāta de cetero imūdicia iueni-
ref. Nā vt dicit Augꝰ. vidēs deū viciū cō
tra naturā in hūana natura fieri fere dsiyt
incarnari. Quīto ꝑ creaturaꝫ q hꝫ esse
viuere sentire discernere ⁊ itelligere. sic an
gelꝰ. Angeli em̄ ipam xp̄i natiuitateꝫ pa-
storibꝫ ānūciauerūt. vt supiꝰ dictū ē. D
Tercio eiꝰ ntitas nob ē vtilr exhibita.
Primo ad demonū ꝯfusionē: Nā hostꝭ
iā nobis vt añ p̄ualere nō pt. Vñ legif ꝙ
sctūs Hugo abbas cluniacensis i vigilia
ntitatꝭ dñi vidit btāꝫ ꝟginē i vlnis tenen
tē filiū ⁊ dicētē. Adest dies i q ꝓphetarum
oracula renouanf. Vbi nūc ē hostꝭ q ante
hūc diē hoibꝫ p̄ualebat. Ad hāc vocē dy-
abolꝰ de humo ꝓrupit vt ꝟbis dñi insulta
ret. sꝫ mētita ē iniqtas sibi. qm̄ dum offici
nas frm circūiret ipm ab oratorio duotio
a refectorio lectio. a dormitorio stramēta
vilia. a capitlo patia reiecit In libro qꝫ
Petri cluniacēf. legif ꝙ i vigilia ntitatis

dñi scto Hugoni abbati cluniacēsi appa/
ruit btā vgo filiū in gremio tenēs ꝛ cuȝ eo
ludēs. ꝙ dicebat. Nosti mat ꝙ diē natalis
mei eccl'ia cū magno laudū tripudio cele
brat. Et vbi ē nūc dyaboli vtus. vl' ꝙd di
cere spt vel facere. Tūc dyabol⁹ videbat ꝙ
de humo surgere ac dicere. Et si i eccl'am
vbi laudes tue fiūt intrare nō possuȝ. sȝ tñ
capitulū. dormitoriū ꝛ refectoriū introibo
Qd ille attēptās iueit hostiū capituli ni/
mis artū sibi grosso. hostiū dormitorij ni/
mis depressū sibi elato. hostiū refectorij re
pagulatū impedimētis. charitate scȝ ser/
uientiū auiditate audiēdi lectōes. ꝛ sobri
etate cibi ꝛ pot⁹. ꝛ sic ꝯfus⁹ euanuit Se
cūdo ad venie īpetratōȝ. Vñ legit in ꝙdā
libro exēploꝝ ꝙ cū ꝙdā mlier lubrica ad
cor tandē redijsset sȝ de veia desperabat. Nā
cogitās de iudicio reputabat se eē reaȝ de
inferno reputabat se ibi eē cruciādā. cogi/
tans de padiso reputabat se eē imūdā. de
passiōe reputabat se eē ingratā. Cogitās
vo de pueri infantia ꝛ ꝙ pueri de facili pla
cant. Xpm p suā infātiā adiurauit. ꝛ vocē
de sua venia audire meruit Tercio ad
īfirmitatis curatōeȝ. De hac ntitatis vtilita
te dic Bern. Triplici morbo laborabat
genus hūanū. in pncipio. medio ꝛ in fine
i. ntitate. vita ꝛ morte Ntitas erat imūda
vita pversa: mors piculosa. Venit xps ꝛ ꝯ
hūc triplicē morbū attulit triplex remedi
uȝ. Nat⁹ ē ei. vixit: et obijt. Ei⁹ ntitas pur
gauit nr̃aȝ. ei⁹ vita īstruxit nr̃aȝ. mors illi⁹
destruxit nr̃aȝ Hec Bern. Qrto ad su
pbie hūiliatōeȝ. Vñ dic aug⁹. ꝙ hūilitas
filij dei quā nob in īcarnatōe exhibuit fuit
nob i exēplū sacrm ꝛ medicamentū. In ex
emplū ꝯuenientissimū qd hō imitaret altū
sacrm ꝙ pcti nr̃i vinculū solueret. ꝛ sūmuȝ
medicamētū ꝙ tumor nr̃e supbie sanaret
Hec Aug⁹. Supbia ei pmi hois sanata
est p hūilitatē xpi. Et notādū ꝙ ꝯueniēt
hūilitas saluatoris rndeat supbie pditoris
Supbia em pmi hois fuit ꝯ deū. vsqȝ ad
deū ꝛ sup deū. Fuit ꝯ deū. qꝛ fuit ꝯ ei⁹ pce/
ptū ꝙ pcepat ne de ligno sciētie boni ꝛ ma
li comederet. Fuit etiā vsqȝ ad deū. qꝛ vsȝ
ad appetitū deitatis. credēs qd dyabol⁹ di
xerat. Eritis sic dij Fuit etiā sup deū. sicut
dic Anselm⁹ volēdo qd deus illū velle no
lebat. Tunc em suā voluntatē posuit sup
volūtatē dei. At fili⁹ dei sm Johēȝ dam.
hūiliauit se ppter hoies nō ꝯ hoies. vsȝ ad
hoies ꝛ sup hoies. Propt hoies qꝛ ppt eoꝝ
vtilitatē ꝛ salutē. Vsqȝ ad hoies p nascē/
di modū ꝯsileȝ. Sup hoies p nascēdi mo
dū dissilem. Nā ei⁹ ntitas ꝛ sm aliꝙd nob
silis fuit qꝛ scȝ nat⁹ ē ex muliere ꝛ p eandē
portā ppaginis. ꝛ sm aliꝙd dissilis. qꝛ de
spūscto ex maria vgine natus est.

VII A

De sancta Anastasia

Nastasia dicit ab ana
qd est sursū. ꝛ stasis qd ē stans
siue stat⁹. quia sursū stetit a vi/
cijs ad virtutes.

Nastasia nobilissima romano/
rū filia ptextati illustris. sȝ paga
ni a mr̃e sua fausta xpiana et a
btō Crisogono fidē xpi edocta
est. Tradita aūt publio i vxorē languorē
simulās sp se ab ei⁹ consortio abstinebat.
Qui audiēs eaȝ cū vna tm ancilla in vili
habitu xpianoꝝ carceres circuire. ꝛ eis ne
cessaria mistrare. fec eā artissime custodir
ita vt etiā eidē alimoniā denegaret. Vo/
lebat āt eā sic pimere vt possȝ i ei⁹ largissi/
mis possessiōib; lasciuire Putās igr se mo
ri dolorosas lr̃as Crisogono mittebat. ꝛ il
le ꝯsolatorias rmittebat. Interea vir ei⁹ mo
rit. ꝛ illa a carcerib; libat. Hec hēbat tres
ancillas pulcerrimas. ꝙ sorores erāt. ꝙruȝ
vna dicebat agapen. altera chionia. ꝛ ter/
cia hyrenen. Que cū xpiane eēnt ꝛ pfecti
vrbis monitis nl'aten⁹ obedirēt. in cubicu
lū eas reclusit vbi coqne vtēsilia seruabāt
Prefect⁹ āt in eaꝝ ardens amorē ad eas
iuit vt suā libidinē exerceret Qui i amen
tiā vsus putās se tractare vgies cacabos
patellas caldaria ꝛ silia amplectēs oscl'a
bat. Et cū ex h satiat⁹ fuisset foras exijt ni
gerrim⁹ ꝛ deformis ꝛ vestimētis concisis.
Quē serui ꝙ eū p forib; expectabāt sic ap/
ptatū vidētes. cogitātes ꝙ in demonē ver
sus eēt. eū vberib; affecerūt. ꝛ fugiētes so
lū reliquerūt. Cūqȝ ipatorē adijret vt d h
ꝯquereret. alij vgis eū pcutiebāt. alij in fa
ciē ei⁹ expuebant. alij lutū ꝛ puluerē in eū
pijciebāt. suspicātes ꝙ in furiā versus essȝ

Oculi aūt eiꝰ tenebāť ne sic se deformē vi
deret. Quapꝓpter mirabať plīmuȝ cur sic
eū oēs deridebāt: quē ī tāto honore hr̄e cō
sueuerāt. Videbať ei ei ꝙ ipē ⁊ oēs albis
vestibꝫ eēnt induti. Putās ꝟo cū sic se ďfor
mē ab alijs didicisset ꝙ puelle sibi ꝑ arteȝ
magicā h̄ fecissēt. iussit eas corā se expolia
ri. vt eas saltē nudas aspiceret. Sȝ statiȝ
eaꝝ vestimēta sic corpibꝫ adheserīt vt nllo
mō exui valerēt. Prefectꝰ āt p̄ admiratōe
ita obdormiuit stertēs: ꝙ etiā a pulsantibꝫ
nō potat excitari. Tādē ꝟgies martyrio
coronāť. ⁊ anastasia ab īpatore cuidā p̄fe
cto tradiť. vt si eā sacrificare faceret pꝰmo
dū ī vxorē eā hr̄et. Cūqȝ eā ī thalamū du
xisset ⁊ eā āplexari vellet. statī cecꝰ effectus
est. Deos adijt q̄rēs si euadere possȝ Qui
rn̄derūt dicētes. Qr scām anastasiā ꝯtri
stasti nob traditꝰ es ⁊ amodo sp̄ nobiscuȝ
in īferno torq̄berꝫ. Cūqȝ domū reduceretť.
int̄ manꝰ pueroꝝ vitā finiuit. Tūc anasta
sia alij p̄fecto tradiť vt eā ī custodia detie
ret. Audiēs ꝟo idē ꝙ īfinitas possessiōes
hr̄et p̄uatim dixit ei. Anastasia si vis esse
xp̄iana fac qđ p̄cepit ďs tuꝰ. Ille ei p̄cepit
q̇ nō renūciauerit oībꝫ q̄ possidet ⁊c̄. Oia
igr̄ q̄ hēs mihi da ⁊ vade liba q̊ voluerꝫ et
vera xp̄iana eris. Cui illa rn̄dit. Deꝰ meꝰ
p̄cepit vēde oīa q̄ hēs ⁊ da paupibꝫ ⁊ non
diuitibꝫ. Cū g̊ diues sis ꝯ̄ p̄ceptū dei face
rēs i aliq̇d tibi darē. Tunc anastasia diro
carceri fame cruciāda tradiť. Sed a scā
theodora q̄ iā ꝑ martyriū coronata fuerat
ꝑ duos mēses esca celesti pasciť. Tādē cū
ducētis ꝟgibꝫ ad insulas palmarias du
cta ē. vbi mlťi ꝓpter nomē xp̄i fuerāt rele
gati. Pꝰ aliq̊s ꝟo dies p̄fectꝰ oēs ad se vo
cauit: ⁊ anastasiā ad palos ligataȝ ignibꝫ
ꝯcremauit. Alios ꝟo diuersis supplicijs ī
teremit. Int̄ q̊s vnꝰ erat q̇ plies ꝓpť xp̄m
mlťis diuitijs spoliatꝰ sp̄ dicebat. Xp̄ȝ sal
tē mihi nō auferetꝫ. Appollina aūt corpꝰ
scē anastasie in viridario suo facta ibi ec
clesia honorifice sepeliuit. Passa est aūt sꝫ
dyocletiano circa annos dn̄i. cclxxxvij.

VIII A.

De sancto Stephano.

Tephanus grece: lati
ne diciť corona. sȝ hebraice nor
ma. Fuit eīm corona. i. p̄ncipiū martyꝝ in
nouo testamēto. sic̄ abel in veteri testō. Fu
it etiā norma. i. exēplar ⁊ regl'a alijs patiē
di. ꝑ xp̄o siue bn̄ agēdi ⁊ viuēdi. vl' ꝑ īimi
cis orādi. Vl' stephanꝰ ďr q̄i strēnue fans
qđ ptȝ ī suo ꝟmōe ⁊ ī luculēta diui ꝟbi p̄
dicatōe. Vl' dr̄ stephanꝰ q̄i strennue fans
anus. i. strēnue siue laudabil'r fās. i. instru
ens ⁊ regēs anꝰ. i. viduas q̇bꝫ ab apl'is fu
erat p̄fectꝰ. q̄ ad l̄raȝ anꝰ erāt. Est g̊ corōa
ꝓpter p̄ncipiū martyrij. norma ꝓpť exēplū
patiēdi ⁊ bn̄ viuēdi. strēnue fans ꝓpť lucu
lētā p̄dicatōȝ. ⁊ strēnue fans anus ꝓpter
viduaꝝ laudabilē instructionē. B

Tephanꝰ fuit vnꝰ de septē dya
conibꝫ ab apl'is in misteriuȝ or
dinatꝫ. Crescēte eīm nūero disci
puloꝝ ꝯuersi ex gētibꝫ aduersꝰ
ꝯuersos ex iudeis murmurare ceperūt ex
eo ꝙ vidue eoꝝ in misterio q̊tidiano ꝯtem
nebanť. Huiꝰ āt murmurꝫ cā dupl'r p̄t in
telligi. Aut qꝛ vidue eoꝝ ī misterio nō ad
mittebāť. aut qꝛ p̄ ceterꝫ ī q̊tidiano miste
rio ḡuabāť. Apl'i ei vt expeditiꝰ p̄dicatōi
īsisterēt viduis mīstratōȝ ꝯmiserāt. Vidē
tes itaqȝ apl'i murmuratōeȝ ortā ꝑ admi
stratōe viduaꝝ. volētes h̄ murmur sedaꝛ
ꝯgregata oī mlťitudie dixerūt. Nō ē equū
nos ďrelinq̄re ꝟbū dei ⁊ mīstrare mēť. glo
sa. qꝛ meliora sť fercula mētꝫ qȝ dapes cor
pis. Cōsiderate g̊ frēs ex vob viros bōi te
stimōij septē plenos sp̄ū scō ⁊ sapiētia. q̊s
ꝯstituamꝰ sup h̄ opꝰ. glosa. vt mīstrēt vel
vt mīstrātibꝫ p̄sint. Nos ꝟo orōi vl' p̄dica
tōi instātes erimꝰ Et placuit ꝟmo oī ꝓpl'o
⁊ mlťitudi. Et elegerūt septē. q̊ꝝ beatus
stephanꝰ p̄mꝰ ⁊ p̄micerīꝰ extitit. Et addu
xerūt eos ad apl'os ⁊ iposuerīt sup eos ma
nꝰ. Stephanꝰ aūt plenꝰ gr̄a ⁊ fortitudine
faciebat signa ⁊ p̄di. ma. in ꝓpl'o. Inuiden
tes igr̄ iudei ⁊ eū supare ⁊ ꝯuincere cupiē
tes. triplici mō eū ī p̄lio aggressi sť. s. dispu
tatōe testiū p̄ductōe. ⁊ tormētoꝝ illatōne.
Sȝ tn̄ ipē disputātes supauit. testes falsos
ꝯuicit. ⁊ ď suis tortoribꝫ triūphauit. Et ī q̄
libet pugna adiutoriū sibi de celo datū est
In pria eīm ei datꝰ ē sp̄ū scūs q̇ sapiaȝ mi
straret. In scda vultꝰ angelicꝰ q̇ falsos te
stes terreret Et in tertia visus ē xp̄s adiu

nare patus. q̄ martyrē ꝯfortaret. In qli/
bet igit̄ pug̃ ponit historia trial. s. aggres/
sum p̄liū. collatū adiutoriū. ⁊ adeptū triū/
phū. Historiā igit̄ breuit̄ pcurrentes hec
oia videre poterim⁹. ¶ Cū igit̄ bea/
tus stephan⁹ multa sig̃ faceret ⁊ freq̄nti⁹
ppl'o p̄dicaret. iudei sibi inuidētes p̄mū
p̄liū cū eo inierūt. vt eū p disputationē vi
cerēt. Surrexerūt eni q̄dā de synagoga q̄
appellabat̄ libtinoꝝ a regiōe sic dictoꝝ. vl̄
libtinoꝝ. i. filioꝝ libtoꝝ. Libtini eni dicūt̄
filij libtoꝝ. i. eoꝝ q̄ de seruitute māumissi
sunt ⁊ libtati donati. ⁊ sic de stirpe seruili
fuerūt. q̄ primo fidei restiterūt: ⁊ cyrenēsiū
a cyrene ciuitate ⁊ alexādrinoꝝ ⁊ eoꝝ qui
erāt a cilicia ⁊ asia disputātes cū stepha/
no. Ecce p̄mū preliū. Deinde sbiūgit triū/
phū. Et nō poterāt resistere sapie. Postre
mo ponit adiutoriū: ⁊ sp̄ui qui loq̄bat̄.
Uidētes igit̄ q꞉ p hūc modū pugnādi eū
nō possent supare. ad secūdū modū calli/
de se ꝯuerterūt. vt. s. eū falsis testib꞉ supa/
rent. Submiserūt eni duos falsos testes
q̄ eundē de q̄druplici blasphemia accusa
rent. Adducētes itaq꞉ eū in ꝯsiliū suū fal
si testes eū de q̄ttuor accusabāt. s. de blas/
phemia in deū in moysen in legē ⁊ in tab
naculū siue templū. Ecce p̄liū. Et intuē/
tes eū oēs q̄ sedebāt in ꝯcilio viderūt faci
em ei⁹ tanq꞉ faciē angeli. Ecce auxilium.
Deinde ponit̄ hui⁹ secūde pugne victo/
ria. cū falsi testes de his oib꞉ ꝯfutant̄. Di/
xit eni p̄nceps sacerdotū si hec ita se hn̄t.
Tūc btūs stephan⁹ de illis q̄ttuor q̄ sibi
falsi testes imposuerūt se p ordinē excusa/
uit. Et p̄mo excusauit se de blasphemia ī
deū dicēs deū qui locut⁹ fuit p̄rib꞉ ⁊ pphe
tis deū glorie fuisse. i. datorē vel possesso/
rem glorie. vel cui a creatura debet̄ gloria
Ubi deū triplicit̄ cōmēdauit. ꝭm q̄d hoc
v̄bū triplicit̄ pōt exponi. Est eni deus glo
rie. i. collatiu⁹ glorie. I. Reg. II. Qui ho/
norificauerit me glificabo eū. Uel d̄s glo
rie. i. ꝯtētiu⁹ glorie. Prouerb. VIII. Me
cū sūt diuitie ⁊ gloria. Uel d̄s glorie. i. d̄s
cui a creatura debet̄ glia. I. Timoth. I.
Regi secl'oꝝ īmortali inuisibili soli d̄o ho/
nor ⁊ glia ī secl'a secl'oꝝ amē. Cōmēdauit
igit̄ deū triplicit̄. s. q꞉ sit gliosus glorificās
et glorificādus. Deīde excusat se de se/
cūda blasphemia ī moysen ipsuz moysen
multiplicit̄ cōmēdādo. Cōmēdat eni euz
p̄cipue a trib꞉. s. a zeli feruore. q꞉ p̄cutientē
hebreū egyptiū interfecit. a miraculoruz
opatiōe q̄ ī egypto ⁊ ī deserto fecit: ⁊ a dei
familiaritate. q꞉ pluries cū d̄o familiarit̄
locut⁹ fuit. Postmodū excusat se de ter/
tia blasphemia. q̄ erat ī legē ipsam tripli/
cit̄ cōmēdādo. s. ex rōne dantꝭ q̄ fuit d̄s. ex
rōne mīstrātꝭ q̄ fuit moyses talis ⁊ tant⁹
et ex rōne finis. q꞉ dat vitā eṫnā. Postre
mo cepit se purgare de q̄rta blasphemia.
q̄ erat ī tabnaculū ⁊ ī tēplū. ipm tabnacu
lū q̄druplicit̄ cōmēdādo. s. q꞉ fuit a d̄o p̄ce
ptū fieri ī visiōe oñsuz a moyse ꝯsumma/
tū ⁊ arce testionij ꝯtētiuū. Tēplū āt dixit
tabnacl'o successisse. Sic g̊ btūs stephan⁹
de crimīe sibi obiecto rōnabilit̄ se purga/
uit. ¶ Uidētes igit̄ iudei q꞉ nec isto se
cūdo mō eū supare valerēt tertiū moduz
assumūt ⁊ tertiā pugnā ineunt vt. s. saltez
tormētꝭ ⁊ supplicijs eū suparēt. Q̄d vt vi
dit btūs stephan⁹ volēs p̄ceptū dn̄i cū de
fraterna correctiōe seruare tribus modis
eos conat⁹ ē corrigere ⁊ a tāta malicia co
ercere. s. pudore. timore. ⁊ amore. Primo
pudore eis duriciā cordis ⁊ sctōꝝ necem
improperādo. Dura inq̄t ceruice ⁊ incir/
cūcisi cordib꞉ ⁊ aurib꞉ vos sp sp̄ūisctō re/
stitistis sicut ⁊ p̄res v̄ri ita ⁊ vos. Quē eī
pphaꝝ p̄res v̄ri nō sunt p̄secuti ⁊ occide/
rūt eos q̄ prenūciabāt d̄ aduētu iusti. vbi
sicut dicit glo. tres g̃dus malicie eoꝝ pōit
Prim⁹ ē q꞉ sp̄ūiscō restiterūt. scd̄s q꞉ pphe
tas p̄secuti sunt. terti⁹ ē q꞉ crescente mali/
cia eoꝝ eos occiderūt. Sz q꞉ frōs mulierꝭ
meretricꝭ facta erat eis. ⁊ nesciebāt erube
scere. nec sic a ꝯcepta malicia destiterunt
imo audiētes hec dissecabāt cordib꞉ suis
et stridebāt dentib꞉ ī eū. ¶ Scd̄o correxit
eos timore. p h. s. q꞉ iesum stātē a dextris
dei se videre p̄hibuit. q̄si patū se adiuua/
re ⁊ aduersarios ꝯdēnare. Cū eni eēt ste/
phan⁹ plen⁹ sp̄ūscō intuēs ī celū vidit glo
riā dei ⁊ ait. Ecce video celos aptos ⁊ fi/
liū hois stātē a dextris v̄tutꝭ dei. Licz igi
tur iā pudore ⁊ timore correxerit eos non
tn̄ adhuc destiterūt sz deteriores q̄ȝ prius
fuerūt. Exclamātes eni voce mag̃ ꝯtinue
rūt aures suas. Glo. ne blasphemātē au/
dirēt. Et impetū fecerūt vnanimit̄ in euz
et p̄ijciētes eū extra ciuitatē lapidabāt in

hoc ſm legē ſe agere arbitrātes. q̄ blaſphe
mū extra caſtra mādauerat lapidari. Et
illi duo falſi teſtes q̄ in eū p̄mū lapidē mit
tere debebāt ſm legē dicētē: p̄ma manus
teſtiū lapidabit eū, depoſuerūt veſtimēta
ſua. ne illi⁹ tactu coinq̄narent. vel ut ad la
pidandū expeditiores redderent. ſecus pe/
des adoleſcētis q̄ vocabat ſaulus ⁊ poſtea
vocat⁹ ē paulus. Qui dū lapidantiū ve/
ſtimēta cuſtodiret ex eo q̄ ad lapidandū
eos expeditiores redderet, q̄ſi māu oīum
lapidauit. Cū aūt eos nec pudore nec
timore a tāta poſſet neq̄tia retrahere. ter/
tiū modū adhibuit. vt ſaltē eos amore co
erceret. An non eximi⁹ amor fuit quē eis
oñdit. q̄n ꝓ ſe ⁊ ꝓ ipſis orauit. Pro ſe q̄dē
orauit ne ſua paſſio ꝓlongaretur: ⁊ ſic ipſi
rei noxa maiori tenerent. Pro ipſis āt ora
uit ne eis h̄ in pctm̄ imputaret. Lapida/
bāt inq̄t ſtephanū inuocātē ⁊ dicētē. Do
mine ieſu accipe ſpm̄ meū. Poſitis āt geni
bus clamauit voce mag̃ dicens. Dn̄e ne
ſtatuas illis h̄ pctm̄ q̄r neſciūt q̄d faciunt
Et vide amorē mirabilē: q̄r orādo ꝓ ſe ſte
tit. orādo ꝓ ſuis lapidatoribꝰ genua flexit
q̄ſi plus orōnē quā ꝓ ipſis faciebat. q̄ȝ il/
lam quā ꝓ ſe effundebat cuperet exaudiri.
Pro ipſis etiā poti⁹ q̄ȝ ꝓ ſe genua flexit:
q̄r vt dicit gloſa ibidē. q̄rū maior iniq̄tas
maius ſupplicādi remedium poſtulabat.
In h̄ etiā martyr chriſti chriſtū imitat⁹
eſt. q̄ in paſſiōe ſua ꝓ ſe orauit dicēs. Pat
in man⁹ tuas cōmēdo ſpm̄ meū. Et ꝓ ſu/
is crucifixoribꝰ dicēs. Pr ig̃ſce illis ⁊c̄. Et
cū h̄ dixiſſet obdormiuit in dn̄o. Glo. Pul
chre dictū eſt obdormiuit ⁊ nō mortu⁹ eſt
q̄r obtulit ſacrificiū dilectiōis. ⁊ obdormi
uit ī ſpe reſurrectiōis. Facta ē aūt lapida
tio ſtephani eodē anno q̄ dn̄s aſcēdit ī ꝓ/
ximo mēſe auguſti tertia die intrāte. Sā/
ctus vero gamaliel ⁊ nicodem⁹ q̄ erāt pro
chriſtianis ī oībꝰ ꝯſilijs iudeoꝝ. ſepelierūt
eū in agro ipſi⁹ gamalielis: ⁊ fecerūt plā/
ctum magnū ſup eū. Et facta ē mag̃ ꝑſe/
cutio chriſtianoꝝ q̄ erāt in hieruſalē. q̄r oc
ciſo btō ſtephano vno de p̄ncipibꝰ alios q̄
uiter ꝑſeq̄ ceperūt. intantū q̄ oēs xp̄iani
p̄ter ap̄los q̄ erāt ceteris fortiores ꝑ totam
iudeoꝝ ꝓuinciā diſpſi ſunt iuxta q̄d dn̄s
p̄cepat eis. ſi vos ꝑſecuti fuerint ī vna ci/
uitate fugite in aliā. ¶ Refert Aug⁹.
doctor egregi⁹ btm̄ ſtephanū innūris mi/
raculis claruiſſe ⁊ mortuos ſex ſuis meri/
tis ſuſcitaſſe. multoſq̄ȝ a varijs languori/
bus curaſſe. Preter hec aūt alia refert mi
racula digne mēorie cōmēdāda. Ait eni
q̄ flores ſup altare bti ſtephani ponebāt:
et inde ablati ſup infirmos ponebant: et
mirabilit curabant. Pāni etiā de eius al/
tari ſumpti ⁊ ſup egros impoſiti. multis ex
titerūt infirmitatibꝰ ī medelā. Nam ſicut
ait in lib. xxij. de ciui. dei. Flores ipi de al
tari aſſumpti cuiuſdā mulieris cece oculis
impoſiti ſunt. ⁊ illa ꝯtinuo lumē recepit.
Refert q̄ȝ ī eodē lib. q̄ cū q̄dā vir p̄ma/
rius ciuitatis noīe marcialis infidelis eſſz
et nequaq̄ȝ ꝯuerti vellet. cū tn̄ plurimum
egrotaret. gener ſuus valde fidelis ad ec/
cleſiā ſcti ſtephani venit: ⁊ de ipſis floribꝰ
q̄ ſup altare erāt accipiēs ad caput ſoceri
flores ipſos latent poſuit. Sup q̄s dū il/
le dormiſſet. ꝓtin⁹ an̄ diluculū clamauit
vt ꝓ ep̄o mitteret. Cū aūt ep̄s abeſſet ſa/
cerdos ad eū venit ⁊ ipſum cū ſe credere
diceret baptizauit. Hic q̄ȝdiu vixit h̄ ver
bū ſp̄ in ore habuit. Chriſte accipe ſpiri/
tū meū: cū tn̄ hec bti ſtephani vltima ver
ba fuiſſe neſciret. Aliud ſimilit ī eo/
dem libro refert miraculū q̄ q̄dā mona
noīe petronia. cū diu infirmitate g̃uiſſima
torq̄ret: ⁊ multa adhibēs remedia. nullū
ſentiret libatiōis veſtigiū. tandē quēdaȝ
iudeū ꝯſuluit q̄ anulū quēdā cū q̄dā la/
pide ei tribuit vt ip̄o anulo cū chorda ad
nuda corporis cingeret. vt ex virtute illi⁹ bn̄/
ficiū reciperet ſanitatis. Sȝ dum h̄ ſibi nihil
valere ꝯſpiceret. ad eccleſiā ꝓthomartyris
ꝑperauit. ⁊ ꝓ ſalute ſua inſtātius btm̄ ſte/
phanū exorauit. Tūc ſbito inſoluta cor/
da ⁊ illeſo anulo remanēte anulus in ter/
ram ꝓſilijt: ⁊ ꝯtinuo ꝑfecte ſanatā ſe ſen/
ſit. ¶ Aliud ſimiliter ī eodē nō min⁹ mi
rabile refert miraculū. Apud nanq̄ȝ ceſa
ream capadocie q̄dā nobilis mrona erat
viri q̄dē deſtituta ſolatio ſȝ nobili vala/
ta multitudine filioꝝ. Nā decē filios ha/
buiſſe dr̄. q̄rū ſeptē mares ⁊ tres femie fuiſ/
ſe ꝑhibent. Quadā igit vice dū mr ab iis
offendit: maledictionē ſuā filijs imp̄caur
Subito aūt maledictionē mris diua vin
dicta ſbſeq̄t: ⁊ oēs pena ſimili ⁊ horribili
feriunt. Nā oēs tremore membroꝝ oium

horibilit sunt pcussi. Quapropter nimiu3
doletes 7 eo2 ciuiu oculos no ferētes p to
tū vrbē vagari ceperūt. 7 quocūq ibāt. oium
in se ouertebāt aspectū. Ex his aūt duo
frater 7 soror paulus 7 palladia hyponi/
am venerūt: 7 ipsi augustino ibidē epo q
sibi ptigerāt narrauerūt. Cū ia qndeci
dieb añ pasca ecclesiā bti stephani freqn/
tassent: 7 sanitatē ab ipso multis pcib9 po
stulassent. in ipso die pasce cū freques po/
pulus pñs esset: vn9 ex eis. s. paulus repē
te cācellū introiuit 7 añ altare cū multa fi
de 7 reuerētia se pstrauit i orone. Et cum
astites rei exitū expectarēt. subito surrexit
sa9 a tremore corpis deinceps alienus.
Cū aūt ad augustinū fuisset adduct9 ipse
eum ad ppl'm ptulit: 7 seqnti die libellum
de illi9 curatiōe eis recitādū pmisit. Cu3
aūt sic ad ppl'm loqret 7 soror illi9 ibide3
oib mēbris tremēs assisteret: surgēs illa
e medio bti stephani cācellos intrauit. et
statim velut obdormiēs subito sana surre/
xit. Ipsa similiter i medium pducit 7 de
vtriusq sanitate deo 7 btō stephano imē/
se grē referunt. Orosi9 nāq a hieronymo
ad augustinū rediēs. qsdā reliquias san/
cti stephani detulit. ad qs pdicta 7 plura
alia miracula facta sunt. G Notandu3
aūt q btūs stephan9 hac die passus nō est
sed ea die vt dr q eius inuētio celebratur.
Eius aūt inuētio hac die dr extitisse. S3
qr festa mutata sint dicet cū de inuētiōe
agēt. Ad pñs aūt h dixisse sufficiat q du/
plici de causa ecclesia hec tria festa que se
qunt natiuitatē dñi sic voluit ordinare.
Prima ē vt christo spōso 7 capiti oēs sui
comites adiūgant. Nat9 eni christ9 spon/
sus ecclesie i hūc mūdū tres sibi comites
adiūxit. de qb9 comitib9 dr in cātic. Dile/
ctus me9 cādidus 7 rubicūdus electus
ex milib9. Cādidus q ad iohānē euāgeli
stam pciosum ofessorē. Rubicūdus qtū
ad stephanū pthomartyrē. Elect9 ex mili
bus qtū ad turbā innocētū virginalem.
Scda rō est vt sic ecclesia oium martyrū
gnā fm gdus dignitat3 insimul adunar3
qri qdē martyrij christi natiuitas cā fuit
Et eni triplex martyriū. Unū volūtate
et ope. scdm volūtate 7 nō ope. tertiū ope
sed nō volūtate. Primū fuit i btō stepha/
no scdm i btō iohāne: tertiū in inocētib9.

IX A

De sancto Johāne aplo 7 euāgelista

Johannes interpretat
dei gratia. vel in quo est gratia
vel cui donatū est. vel cui dona
tio a deo facta est. Per hoc eni
intelligunt quattuor puilegia que fuerūt
in beato iohanne. Primū est pcipua chri/
sti dilectio. Christus eni pre ceteris apo/
stolis eum dilexit. 7 ei maiora dilectionis
et familiaritat3 signa ostendit. Et inde di
citur dei gratia quasi deo gratiosus. etia3
plus petro ipsum dilexisse videtur. sed ē
dilectio animi 7 signi. Et illa que ē signi.
duplex est. Una que osistit in familiarita
tis ostensione 7 alia in bñficiop exhibitio
ne. qtum ad primā vtrūq equaliter dile
xit. qtum ad scdam plus iohannē. qtum
ad tertiam plus petrū. Scdm est carnis
incorruptio. quia virgo a dño est electus.
Et inde dicit in quo est gratia. In ipso eni
fuit gratia pudicitie virginalis. Unde 7
de nuptijs volens nubere a dño vocatus
fuit. Tertiū est secretop reuelatio: 7 inde
dicitur cui donatū est. Eidem eni donatū
est multa secreta 7 profunda noscere. sicut
de diuinitate verbi 7 osummatiōe seculi.
Quartum est matris dei recōmendatio.
Et inde dicitur cui donatio a deo facta ē
Maxima eni donatio a dño tunc eidem
facta est quādo mater dei i eius custodiā
donata est. Eius vitam miletus laodicie
eps scripsit. qua3 Isidorus i libro d ortu
vita 7 obitu scōp parp abbreuiauit. B
Johannes apostolus 7 euange
lista dilectus a dño 7 virgo ele
ctus. post pentecosten diuisis
apostolis in asiam est pfectus
vbi ecclesias multas fundauit. Domicia
nus igit impator ei9 intelligēs famā ac/
cersitū eu3 in doliū feruent3 olei añ portā
latinā mitti iussit. Ille āt inde exijt ille/
sus. sic a corruptiōe carnis extiterat alie/
nus. Uidēs igit impator q nec sic a pdi/
catiōe dsisteret eū in pathmos insulā i exi/
liū relegauit. vbi solus degēs apocalypsim
scpsit. Eod āno impator ppt sui nimia3
crudelitatē occidit 7 a senatu qcqd fecerat
reuocat. Sicq fcm ē. vt scūs iohs q cum
nimia iniuria i insulam deportat9 fuerat

cum honore ephesum rediret. occurrente ei vniuersa turba ⁊ dicēte. Bn̄dict⁹ q̇ venit in noīe dn̄i. Cū aūt ingrederet̄ vrbem drusiana eius dilectrix, q̄ suū plurimū desiderabat aduētū mortua efferebat̄. Parentes igit̄ eius vidue ⁊ orphani dixer̄t ei Sctē iohēs ecce drusianā efferim⁹ q̄ tuis sp̄ monitis obsecūdās nos omēs alebat. tuūq; desiderabat plurimū aduētū dicēs O si videā ap̄l'm dei anteq; moriar. Ecce tu venisti: ⁊ te videre nō potuit. Tūc iussit feretꝝ deponi ⁊ corp⁹ resolui dicēs. Domin⁹ me⁹ iesus xp̄us suscitet te drusiana: Surge ⁊ vade ī domū tuā ⁊ para mihi refectionē. Statim illa surrexit ⁊ cepit ire solicita de iussiōe ap̄l'i ita vt sibi videret̄ ꝙ nō de morte sꝫ de somno excitasset eam.

¶ Altera aūt die chraton ph̄s in foro ppl'm ꝯuocauit vt ōnderet quō h mūdus ꝯtēnēdus eēt. Duos eni ditissimos iuuenes frēs p̄ciosissimas gēmas distracto toto p̄imonio emere fecerat: ⁊ eas in ꝯspectu oīum ꝯfringi iusserat. Cōtigit igitur ap̄l'm illuc trāsitum facere. vocātq; ad se ph̄m hmōi mūdi ꝯtēptū triplici rōne cōdēnauit. Primo q2 ore hoīum laudat̄: sed diuino iudicio ꝯdēnat̄. Scd̄o q2 ex tali ꝯtēptu vitiū nō curat̄ ⁊ iō van⁹ ē: sicut medicina vana dr̄ ex q̄ morb⁹ nequaq; curat̄. Tertio q2 ꝯtēpt⁹ meritori⁹ ē q̇ sua pauꝑibus elargit̄ sicut dn̄s iuueni dixit. Si vis ꝑfect⁹ esse vade ⁊ vēde oīa q̄ habes ⁊ da pauꝑibus. Cui chraton dixit: Si vere de⁹ mḡr tuus ē: ⁊ vult vt harꝝ gēmarꝝ p̄cium pauꝑib⁹ eroget̄ fac vt reintegrent̄ vt ad eius facias gloriā qd̄ ego ad hoīum feci famā. Tūc btūs iohēs gēmarꝝ fragmenta in manū suā recolligēs orauit. ⁊ facte sūt integre sicut prius. statimq; ph̄s ⁊ illi duo iuuenes crediderūt: ⁊ gēmas vēdētes p̄ciū pauꝑib⁹ erogarūt. ¶ Duo insuper iuuenes honorati horꝝ exēplo vēdit̄s oīb⁹ et pauꝑib⁹ erogat̄s ap̄l'm secuti sunt. q̄daꝫ aūt die vidētes seruos suos p̄ciosis indumentis fulgētes ⁊ ī vili pallio se egentes. ꝯtristari ceperūt. qd̄ cū sctūs iohēs aduertisset eo ꝙ facie tristes eēnt virgas ⁊ lapides a litore maris deferri fecit: ⁊ eos in aurꝝ et gēmas ꝯuertit. Qui iussu ap̄l'i vniuersos aurifices ⁊ gēmarios ꝑ septē dies q̄rentes. reuersi sunt dicentes ꝙ illi nunq; tam purꝝ aurꝝ ⁊ tam p̄ciosas gēmas se vidisse testati sunt. Dixitq; eis: Ite ⁊ redimite vob̄ terras q̄s vendidistis q2 celorꝝ p̄mia ꝑdidistis. Estote floridi vt marcescatis. estote diuites tp̄aliter vt in ꝑpetuum mēdicetis. Tūc ap̄l's ꝯ̄ diuitias diuti⁹ cepit disputare. ōndens ꝙ sex sunt q̄ debēt nos ab īmoderato diuitiarꝝ appetitu retrahere. Primū est sc̄ptura. Vn̄ recitauit historiā de diuite epulone quē dn̄s reprobauit: ⁊ de lazaro pauꝑe quē dn̄s elegit. Secundū est natura. q2 hō nudus sine diuitijs nascit̄: ⁊ nudus sine diuitijs morit̄. Tertiū est creatura. q2 sol. luna. sidera et pluuia. ⁊ aer oīb⁹ sunt cōia. ⁊ cōiter sua beneficia oīb⁹ largiunt̄: sic ⁊ inter hoīes oīa cōia esse deberēt. Quartū est fortuna. Dixit eni ꝙ diues seru⁹ efficit̄ nūmi ⁊ diaboli. Nūmi q2 nō possidet diuitias sꝫ ipse a diuitijs possidet̄. Diaboli q2 iuxta euāgelium amator pecunie seru⁹ est mām̄one. Quintū est cura. q2 hn̄t curā ⁊ solicitudinem diurnā ⁊ nocturnā in acq̄rendo ⁊ in custodiēdo. nā in acq̄rendo hn̄t laborē. ⁊ in custodiēdo timorē. Sextū est iactura. ⁊ ōndit ꝙ diuitie sunt cā duplicis iacture. vni⁹ q̄ ē ī acq̄sitiōe duplicis mali. s. mali i p̄senti qd̄ est elatio: ⁊ mali ī futuro qd̄ est eterna damnatio: ⁊ alterius que est in ꝑditione duplicis boni. s. boni in p̄n̄ti qd̄ est gr̄a et boni in futuro qd̄ est eterna gloria ¶

Cū igitur sanctus iohānes ꝯtra diuitias taliter disputaret: ecce iuuenis q̇daꝫ mortuus efferebat̄ qui triginta dies habebat ꝙ vxorem acceꝑat. Veniens igit̄ mat̄ vidua ⁊ ceteri qui eū flebant ad pedes apostoli ꝓciderunt. rogantes ꝙ hunc q̊ꝫ sicut drusianā in noīe dn̄i suscitaret. Flente igitur ap̄l'o diutius ⁊ orante ꝯtinuo resurrexit. Precepitq; ei vt illis duob⁹ discipulis enarraret q̄tam incurrissent penā ⁊ q̄tā gloriā ꝑdidissent. Qui multa de gl'ia paradysi ⁊ de penis inferni q̄s viderat enarrauit dicēs. O miseri vidi angelos v̄ros flentes ⁊ demones gratulantes. Dixitq; eis ꝙ ꝑdidissent eterna palacia q̄ sūt gēmis chorus cātib⁹ fabricata. claritatis mirabilis ꝯtentiua. copiosis epulis referta delitijs plena. gaudijs gl'iosa. ⁊ in ꝑpetuū ꝑmansura. De inferno aūt octo penas dixit. que his versib⁹ ꝯtinent̄. Vermes ⁊ te

nebre flagellū frigus ⁊ ignis. Demonis
aspect⁹ scelez̄ ꝯfusio luct⁹. Tūc ille q̄ fue
rat suscitat⁹ ⁊ illi duo discipuli ad pedes
apl'i se ꝓsternētes rogabāt vt mīaz ꝯseq̄rē
tur. Quib⁊ apl's ait. Triginta dieb⁊ peni
tentiā agite. inter q̄s orate vt virge ⁊ lapi
des ad naturā pristinā reuertant. Qđ cū
factū eēt ait eis. Ite ⁊ vn̄ tulistis virgas:
et lapides deferatis. qđ cū fecissent ⁊ ꝟge
et lapides in sui naturaz reuersi fuissent.
oīum ꝟtutū gr̄am quā prius habuerāt re
ceperūt F Cū aūt btūs iohānes ꝑ to
tam asiā predicasset: cultores idoloꝝ sedi
tionē in ꝓpl'o ꝯcitātes iohannē ad tēpluz
dyane trahebāt cogētes eū sacrificiū offer
re. Quib⁊ iohānes hāc disiūctionē ꝓposu/
it: vt aut ipsi ad inuocationē dyane ecclesi
am christi euerterēt: ⁊ ipse idolis sacrifica
ret: aut ipse ad inuocationē christi tēpluz
dyane euerteret ⁊ ipsi in christū crederent
Huic g̊ sniē cū maior ꝑs populi ꝯsensissꝫ
exeūtib⁊ cūctis de tēplo. orauit apl's. ⁊ fun
ditus templū corruit: ⁊ dyane imago peni
tus cōminuta ē. Aristodem⁹ aūt pontifex
idoloꝝ in ꝓpl'o seditionē maximaz ꝯcita/
uit: ita vt vna ꝑs ꝯ aliā ad ꝓliū pararetur
Cui apl's. Quid tibi vis faciā vt placerꝫ
Cui ille. Si vis vt credā in deū tuū dabo
tibi venenū bibere: ⁊ si nullā in te lesionē
intulerit verus ds̄ dn̄s tuus apparebit.
Cui apl's. Fac vt locut⁹ es: Et ille. Uolo
vt alios inde moriētes videas vt sic am/
plius ꝑtimescas. Pergēs igit aristodem⁹
ad ꝓcōsulē: duos viros decapitādos pe/
tijt ⁊ eis corā oīb⁊ venenū dedit. q̄ mox vt
venenū biberūt spm̄ exalarūt. Tūc apl's
calicē accipiēs ⁊ sig̊ crucis se muniēs totū
venenū bibit ⁊ nullā lesionē incurrit. qua
ꝓpter deū oēs laudare ceperūt. Aristode/
mus aūt dixit: Adhuc mihi inest dubie/
tas: sꝫ si veneno mortuos suscitauerꝫ absq̄
dubio vere credā. Tūc apl's ei tunicā suā
tribuit. Cui ille. Cur mihi tunicā tuā de
disti. Cui apl's. Ut sic ꝯfusus a tua infi/
delitate discedas. Cui ille Nunq̄d tuni/
ca tua credere me faciet. Et apl's. Uade
et mitte eā sup̱ corpa defunctoꝝ dicens:
Apl's christi me misit ad vos vt in christi
noīe exurgatꝫ. qđ cū fecisset ilico surrexerūt
Tūc apl's pontificē ⁊ ꝓcōsulem credētes
cū oī parētela sua in christi noīe baptiza/
uit. q̄ in honorē bti iohānis ecclesiā ꝯstru
xerūt G Refert btūs clemēs sicut in
q̄rto libro ecclesiastice historie inuenit q̄
q̄dā tp̱e apl's quendā iuuenē pulchrū et
ferocē ꝯuertit: ⁊ eū cuidā ep̄o sub depositi
noīe cōmēdauit. Post aliqđ aūt tp̱s iuue/
nis dereliq̄t ep̄m ⁊ fact⁹ est ꝓnceps latro/
nū. Apl's itaq̄ ad ep̄m venit ⁊ suū depo/
situ req̄siuit. Cūq̄ ille de pecunia intelli/
geret: ⁊ ex h̄ vehementer stuperet. dixit ei
apl's. Iuuenē illū a te repeto quē tibi taz
studiose recōmēdaui. Cui ille. Pr̄ scē in
aīa mortu⁹ est. ⁊ in tali mōte cū latronib⁊
degit. q̄rū ipse ꝓnceps existit. Quib⁊ au/
ditis vestē suā scidit: ⁊ caput suū pugnis
feriēs. bonū inq̄t te custodē frīs aīe dereli
qui. Cōfestim igit equū sibi ꝑare iussit: ⁊
ad illū montē intrepidus cucurrit. quez
cū iuuenis inspexisset p̄ pudore nimio sta/
tim equū ascēdit ⁊ veloci⁹ aufugit. Apl's
aūt etatis oblit⁹. vrget calcarib⁊ equū: et
p⁹ tergū clamitat fugiētꝫ. Ut q̄d fili dul/
cissime fugꝫ prēz senē ⁊ iermē. ne timeas fi
li. q̄r ꝓ te xp̄o rōnē reddā: ⁊ certe ꝓ te libē/
ter moriar: sicut christ⁹ ꝓ nob̄ ē mortuus.
Reuertere fili reuertere: q̄r ds̄ me misit. q̄
audiēs cōpūct⁹ redijt ⁊ amarissime fleuit
Apl's aūt ad pedes ei⁹ ꝓcidit: ⁊ manum
eius tanq̄ ꝑ pnīam iam purgatā oscula/
ri cepit. Ieiunāte igit ⁊ orāte ꝓ eo apl'o ve
niā impetrauit. ipsumq̄ p⁹modū in ep̄m
ordinauit. Legit q̄ꝫ in eadē historia ec
clesiastica: ⁊ habet in glosa sup̱ scđam ca/
nonicā iohānis. q̄ cū iohānes apud ephe
sum balnea lauādi gr̄a introisset. ⁊ ibidez
cherintū hereticū vidisset. ꝓtin⁹ exilijt di/
cens: Fugiam⁹ hinc ne balnea super nos
corruāt. in q̄b⁊ lauat cherintus veritatis
inimicus. H Cū auis q̄ ꝑdix dr̄ vt
ait cassian⁹ in lib̄. collationū. viua btō io/
hāni a q̄dā oblata fuisset: ⁊ ille eā q̄si de/
mulcēdo tāgeret ⁊ ꝯtrectaret. q̄dā adole/
scēs h̄ vidēs ad coeuos suos ridēdo dixit
videte quō ille senex cū auicula sicut puer
ludit. Qđ btūs iohānes ꝑ spm̄ recog̊scēs
iuuenē ad se vocauit. Cui dixit adolescēs
Tu ne es iohānes q̄ talia agꝫ ⁊ tā sanctus
haberꝫ. quē iohānes q̄d in māu teneret re
q̄siuit. cui cū se arcū diceret tenere ait: q̄d
inde facꝫ. ⁊ iuuenis. aues inde ac bestias
sagittam⁹. Cui apl's. Qualiter. Tūc iu/

uenis arcū cepit tēdere: ⁊ tēsum in manu
tenere. Sȝ cū nil ei apl's diceret. iuuenis
arcū distēdit. Cui iohānes. q̄re fili arcū
distēdisti. Et ille: Q2 si diuti⁹ tēsus tene/
ret ad iaciēda iacula infirmior redderet.
Et apl's ad h̄. Sic ⁊ hūana fragilitas ad
ↄtēplationē min⁹ valida fieret. si sp̄ i suo
rigore psistēs fragilitati sue interdū ↄde/
scēdere recusaret. Nā ⁊ aq̄la cūctis auib⁊
celsi⁹ volat ⁊ solē clari⁹ ↄspicit: ⁊ tn̄ natu
re necessitate ad yma descēdit. Sic ⁊ hu/
man⁹ anim⁹ cū se modicū a ↄtēplatiōe re
trahit crebra inouatiōe ardētius ad cele/
stia tēdit. Btūs igit̄ iohānes vt testat̄
hierony. cū ipse vsq̄ȝ ad ipsam suā vltimā
senectutē ephesi moraret̄: ⁊ vix int̄ disci/
puloꝝ man⁹ ad ecclesiā deferret̄. nec plu/
ra v̄ba dicē posset. ad q̄ȝlibet pausam hec
dicebat v̄ba. Filioli diligite alterutrꝝ. Tā
dem frēs q̄ cū eo erāt admirātes ꝙ sp̄ ea/
dem v̄ba diceret. dixerūt ei. Mḡr q̄re sp̄
loq̄ris hec v̄ba. Qui rn̄dit. Q2 pceptum
dn̄i est: ⁊ si solū h̄ fiat sufficit. Refert q̄ȝ
helmādus ꝙ cū iohānes euāgelista euan
geliū scribere deberet. p̄us indixit ieiuniū
vt orarēt se dign̄ scripturꝝ. Fert̄ aūt ipsum
ꝑ illo loco secretissimo. in q̊ dina scriptur⁹
secesserat orasse. vt nullas huic insistens
opi ibi vētoꝝ aut imbriū iniurias patere/
tur. Hācq̄ȝ eidē loco vsq̄ȝ hodie reuerēti/
am elemēta seruare dicūt̄. Hec Helmā.
I Cū igit̄ esset nonagintanouē annoꝝ
et a passiōe dn̄i f̄m Isido. anno. LXVII.
apparuit ei dn̄s cū discipulis suis dicens.
Ueni dilecte mi ad me: q2 tp̄s ē vt i men/
sa mea cū tuis fr̄ib⁊ epuler̄. Surgēs aūt
iohānes cepit ire. Cui dn̄s. Dn̄ica die ad
me uenies. Uenīēte igit̄ dn̄ica vniuersus
ppl's ↄuenit in ecclesiā que fuerat in ipsi⁹
noīe fabricata. Qui a p̄mo pulloꝝ cantu
p̄dicauit eisdē: hortās eos vt i fide essent
stabiles: ⁊ in mādat̄ dei feruētes. Post h̄
foueaȝ q̄dratā iuxta altare fecit fieri: ⁊ ter
ram extra ecclesiā iactari. Descēdēsq̄ȝ in
foueā expāsis ad deū māib⁊ dixit Inuita
tus ad ↄuiuiū tuū dn̄e iesu christe ecce ve
nio grās agēs. q2 dignatus es me ad tuas
epulas inuitare. sciēs ꝙ ex toto corde meo
desiderarē te. Cūq̄ȝ orōnē finisset tāta lux
sup̄ eū emicuit ꝙ nullus i eū respicere po/
tuit. Recedēte aūt lumie. māna fouea ple

na inuenit̄. q̄ḋ in loco illo vsq̄ȝ hodie gene
rat̄: ita vt in fūdo fouee instar minute are
ne scaturire videat̄. sicut in fontibus fieri
ↄsueuit. Sctūs eadmūdus rex anglie
nulli petēti in noie scti iohānis euangeli/
ste aliq̄d denegabat. Un̄ ↄtigit ꝙ q̄dā p̄/
egrin⁹ absente camerario in noie scti io/
hannis euāgeliste importune a rege ele/
mosynā postularet. Cui rex p̄ciosuȝ anu/
lū cū nil aliud in ꝓmptu h̄ret dedit. Sed
post plures dies q̄dā miles anglie in trās/
marinis p̄tib⁊ ↄstitut⁹. ab eodem p̄egrino
anulū regi referendū in hec v̄ba recepit.
Ille cui ⁊ ꝑ cuius amore anulū hūc dedi/
sti tibi remādat. Un̄ liq̄do patuit ꝙ bea/
tus iohānes eidē in forma apparuit p̄egri
ni. Isido. in lib. de ortu vita ⁊ obitu san
ctoꝝ patrꝝ. Mutauit iohānes in aurū sil
uestres frondiū v̄gas. litoreaq̄ȝ saxa i gē
mas. gēmarū fragmīa in ꝓpriā reforma/
uit naturā. viduā p̄cepto ppl'i suscitauit. ⁊
rediuiuū corpus iuuenis remeāte aīa re/
parauit bibēs letiferū haustū euasit p̄iculū
et eodē pocnlo p̄stratos in vite reparauit
statum. Hec Isido.

X A

De Innocentibus.

Innocentes dicti sunt
triplici rōne. s. rōne vite. rōne
pene. rōne inocentie assecute.
Rōne vite dicti sunt inocētes.
ex eo ꝙ vitā innocētē. i. n̄ nocētē habuerūt
Nulli eni vnq̄ȝ nocuerūt. nec deo p̄ inobe/
diētiā. nec ꝓximo p̄ iniusticiā. nec sibi p̄ ali/
cui⁹ peti maliciā. Et iō d̄r in ps̄. Innocē
tes ⁊ recti adheser̄t mihi. Innocētes i vi/
ta. ⁊ recti i fide. Rōne pene. qm̄ innocent̄
et iniuste passi sunt. Un̄ ps̄. Effuderunt
sang. inno. ⁊c̄. Rōne inocētie assecute. qm̄
in ipso martyrio assecuti sūt baptismaleȝ
inocētiā. i. ab origiali petō mūdiciā. de q̄
inocētia d̄r i ps̄. Custodi inocētiā ⁊ vide
eq̄tatē. i. custodi inocētiā baptismatis: et
p⁹ modū vide eq̄tatē bone op̄atiōis B
Innocētes ab herode ascaloni/
ta interfecti sūt. Tres eni hero/
des sacra scrīptura cōmēorat. q̄s
famosos fec̄ eoꝝ infamis crude
litas. Prim⁹ dict⁹ ē herodes ascalonita
sb̄ q̊ dn̄s nat⁹ ē: ⁊ a q̄ pueri occisi sūt. Se/
cūdus dict⁹ ē herodes ātipas q̄ iohēȝ de/

iussit stare currū. ꝛ erigēs se dixit. Audite
me comites ꝛ ꝯmilitones ꝛ oēs ꝑpl'i q̄ asta
tis. Dignitas romāi impiȷ̄ de fonte nascit̄
pietatꝫ. q̄ hāc etiā legē dedit vt capitali sē/
tentia subderet̄ q̄cunqꝫ ī bello aliquē occi
disset infantē. Quāta ḡ erit crudelitas vt
hec nr̄is faciam⁹ filijs. qđ fieri ꝓhibuimus
alienis Quid iuuat barbaros supasse si a
crudelitate vīcamur. Nā vicisse extraneas
natōes rōe viriū est bellantiū ꝑploꝝ. vince
re āt vicia ꝛ pctā ꝟtus ē moꝝ. In illis ḡ ꝑ
lijs fortiores nos existim⁹ illis. In his ꝟo
nobismetipis fortiores sum⁹. Qui ei fue/
rit ī isto certamie supatus victoriā obtinet
vict⁹. Victor ei post triūphū vincit̄. si pie/
tas ab impietate supat̄. Vincat ḡ nos pie
tas ī isto ꝯgressu. Bene ei oīm aduersan
tiū poterim⁹ esse victores. si sola pietate vi
camur. Oīm ei se esse dn̄m ꝯprobat. q̄ ser/
uū se mōstrauerit pietatꝫ. Meli⁹ est ḡ me
mori salua vita inocentiū q̄ꝫ ꝑ eoꝝ interitū
vitā recupare crudelē. Quā tn̄ recupare
īcertū est. cū tn̄ certū sit ꝙ sic recupata cru
delis ē. Iussit igit̄ vt matrib⁹ suis pueri red
derent̄. ꝛ dona plīma ꝛ infinita vehicula
ꝑberent̄. Sicqꝫ matres q̄ flendo venerāt
ad loca sua cū gaudio redieꝛt. Ipē aūt im/
perator ad palatiū suū reuersus est. D

Seq̄nti ꝟo nocte petr⁹ ꝛ paulus appa/
rueꝛt ei dicētes: Qm̄ exhorruisti effusionē
sanguis inocētis. misit nos dn̄s iesus xp̄s
dare tibi recuperāde ꝯsiliū sanitatꝫ. Sil/
uestrū igit̄ ep̄m q̄ apud montē sirapti lati
tat accersire. H tibi piscinā oñdet. in q̄ īmer
sus tertio ab oī curaberꝫ lepre morbo. Tu
ꝟo xp̄o hāc vicissitudinē reddas vt idolo
rū tēpla diruas. xp̄i restaures ecc̄ias. ꝛ ei⁹
deinceps cultor fias. Euigilās igit̄ ꝯstāti/
nus. stati milites misit ad siluestꝝ. Vidēs
āt siluester milites stati ad palmā marty/
riȷ̄ credidit se vocari Deo āt se recōmēdās
ꝛ socios secū adhortās. Constātino intre/
pidus pn̄tat̄. Cui ꝯstātinus assurgēs ait:
Bn̄ te venisse ḡtulamur. Qui a siluestro
resalutat⁹ narrauit ei ꝑ ordinē sui somniȷ̄
visionē. Percunctāti ꝟo ꝯstātino q̄ eēnt il
li duo diȷ̄ q̄ sibi appārueꝛt. Siluester rn̄dit
illos esse xp̄i apl'os ꝛ n̄ deos. Tūc ad ꝑces
impatorꝫ siluester aploꝝ imagies iussit si/
bi afferri. qs vt impator aspexit. tales esse
q̄ sibi apparueꝛt ꝯclamauit Siluester igit̄
eū cathecuminū fec̄. ꝛ vni⁹ hebdomade ie/
iuniū sibi indixit. ꝛ carceres apire moni/
it. Cunqꝫ ī aquā descēdisset baptismatis
mirabilis ibi emicuit splēdor lucis Sicqꝫ
inde mūdus exiuit. ꝛ xp̄m se vidisse asseru
it. Prima aūt die sui baptismatis hāc legē
dedit vt xp̄s ab vrbe romana tanqꝫ ver⁹
ds coleret̄. Scd̄a vt si q̄s xp̄m blasphema
ret capite puniret̄. Tertia vt q̄cūqꝫ xp̄ia/
no fecisset iniuriā bonoꝝ suoꝝ ꝑte dimidia
ꝑuaret̄. Quarta vt sic imperator rome. sic
romanus pōtifex caput ab vniuersis ep̄is
habeat̄. Quīta vt quicūqꝫ in ecc̄ias ꝯfuge
rit ab oīb⁹ seruet̄ iniurijs īmunis Sexta
vt nullus nisi de licētia sui antistitis eccle
siā edificet intra muros alicuius ciuitatis
Septima vt ad edificationē ecclesiaꝝ de
cime possessionū regaliū tribuantur. Oc/
taua impator ad ecclesiā sancti petri venit
ꝛ de suis culpis se lamētabiliter accusauit
Postmodū arrepto bidēte ad fundamen/
tū basilice ecc̄ie ꝯstruendū terrā ꝑmus a/
peruit. ꝛ duodeci cophinos in suis scapul̄
foras eiecit E Hec vbi helena mater
ꝯstātini augusti in bethania ꝯsistēs audi/
uit ꝑ litteras laudat filiū ꝙ abrenūciasset
simulacrꝫ idoloꝝ. sꝫ dure īcrepat ꝙ relicto
deo iudeoꝝ crucifixū hoiem deū colat. Re
scribit āt august⁹ vt iudeoꝝ magistros se/
cū adducat. ꝛ ipē xp̄ianoꝝ doctores ꝓferret
vt sic ex disputatōe mutua appareat fides
ꝟa. Adduxit igit̄ scā helena centū q̄dragi
taunū doctissimos iudeoꝝ. inter q̄s duode
cim erāt q̄ sapiā ꝛ eloquētia ꝑ ceterꝫ ruti/
labāt. Cū igit̄ siluester cū clericis suis ꝛ ꝑ
dicti iudei ad dispucādū corā impatore in
sil̄ ꝯuenissent. de cōi ꝯsensu duos iudices
gētiles sapiētissimos ꝛ ꝓbatos noie cratō
ꝛ zenophilū statueꝛt ad q̄s ꝑtineret sn̄ia di
cēdoꝝ. q̄ lꝫ gētiles erāt. tn̄ iustissimi ꝛ fide
les. talicqꝫ int̄ eos sn̄ia ē firmatū vt vno stā
te ꝛ loq̄nte ali⁹ nō loquat̄. Incipiēs igit̄
ꝑm⁹ de ill̄ duodeci noie abiathar ait: Cuꝫ
isti tres deos dicāt patrē ꝛ filiū ꝛ spm̄scm̄
manifestū est eos ꝯ legē agere q̄ dic̄: Vide
te q2 ego sum sol⁹ ds ꝛ n̄ est ali⁹ ds ꝑter me
Deniqꝫ si dicūt xp̄m deū esse q2 multa fec̄
signa. In nostra etiā lege multi fuere qui
miracula plurima fecerūt. ꝛ tamē nunqꝫ

ex hoc deitatis nomē sibi vsurpare ausi sꝫ:
sicut iste ihs quē isti adorāt. Ad quē silue
ster. Nos vnū deū colim⁹. sꝫ nō in tāta so
litudine eū dicimus vt gaudiū filij nō ha
beret. Ex vr̄is aūt libris vobis trinitatem
ꝑsonaꝝ demōstrare valem⁹. Nā patrē di/
cimus de q̊ ꝓpheta ait. Ip̄e inuocauit me
pater me⁹ es tu. ꝛc̄ Filiū. de quo idē. Fili⁹
meus es tu ego hodie genui te. Spm̄ scm̄
de quo idē. Spū oris eius oīs virtus eoꝝ
In hoc etiā qđ dixit. faciamus hoīem ad
imaginē ꝛ similitudinē nostrā. euidēter ꝛ
ꝑsonaꝝ pluralitatē ꝛ diuinitatis vnitatē
demōstrat. Licꝫ aūt sint tres ꝑsone: vnus
tn̄ deus ē. Qđ exemplo visibili aliq̄tenus
demōstrare valemus. Et accipiēs purpu/
rā imperatoris tres sibi plicas fecit dicēs
Ecce videtꝭ tres plicas. Et explicans eas
ait Ecce qꝛ tres plice sꝫ vn⁹ pānus ita tres
ꝑsone sunt vnus deus. De hoc aūt qđ di/
citur ꝙ ex miraculis deus credi nō debet.
cū alij plures scī miracula fecerūt. nec tn̄
se deos dixerūt: sic̄ xp̄s deū ꝑ hoc se asserere
voluit. Certe deus supbiētes ꝯtra se nūq̄
passus est sine pena acerrima p̄terire sicut
patet in dathan ꝛ abyron alijsq̄ q̄ꝫ pluri/
bus. Quō ꝰ mētiri potuit et se deū dicere
qđ nō erat cū eū se deū dicentē nulla pena
secuta fuerit. sed virtutū efficacia cōmita/
bat. Tunc iudices dixerūt. Cōstat abia/
thar a siluestro supatū. Nā ꝛ ratio hoc do
cet. qꝛ si deus nō esset ꝛ se deū dixisset con/
ferre vitā mortuis nō valeret. Tūc illo
amoto scđus q̄ ꝛ ionas dicebat ad ꝯflictū
accedens ait. Abraā a deo circūcisionē ac
cipiēs iustificat⁹ fuit. ꝛ etiā oēs filij abrae
ꝑ circūcisionē iustificabātur. Igitur q̄ nō
fuerit circūcisus nō erit iustificatus. Ad
quē siluester. Cōstat abraam an̄ circūsio/
nē deo placuisse ꝛ amicū dei appellatum
esse: igit nō circūcisio ip̄m sctificauit. sꝫ fi/
des ꝛ iusticia ip̄m deo placere fecit. Non
igit accepit circūcisionē in sctificationem
sed in distinctionē. Isto supato tertius
q̄ et godolias accedens ait. Quō xp̄s vr̄
potest esse deus. cū asseratis eū esse natuꝫ
tēptatū: traditū: nudatū: felle potatū: liga
tū: crucifixū: sepultū: cū hec oīa in deo esse
n̄ possint. Ad hoc siluester. De vr̄is libris
hec oīa ꝓbamus de xp̄o fuisse p̄dicta Nā
de eius natiuitate dixit esaias. Ecce ṽgo
ꝯcipiet. ꝛc̄. De eius temptatiōe zacharias
Vidi iesum sacerdotē magnū stantē corā
angelo ꝛ sathan stabat a dextris eius. ꝛc̄.
De ei⁹ traditōe. Psal. Qui edebat panes
meos magnificauit sup me supplantatōeꝫ
ꝛc̄. De ei⁹ nudatiōe idē. Diuiserūt sibi vesti
mēta mea. ꝛc̄. De ei⁹ potatiōe fellea idem.
Dederūt in escā meā fel. ꝛc̄. De ei⁹ ligatiōe
hesdras. Vinxistis me nō sic̄ patrē q̄ libe/
raui vos de terra egypti clamātes an̄ tri/
bunal iudicis humiliastis me. suspēden/
tes ī ligno tradidistis me. De ei⁹ sepultu/
ra Hieremias. In sepultura ei⁹ reuiuiscēt
mortui. Cū ꝰ godolias q̄d rn̄deret nō ha
beret data sentētia remot⁹ ē. Quar
tus q̄ ꝛ annas accedēs ait: Ea q̄ de alijs
dicta sꝫ. siluester iste de suo xp̄o p̄dicta fuis
se firmat. Vn̄ supest vt probet hec de suo
xp̄o dicta fuisse. Ad quē siluester Dabis ꝰ
aliū quē virgo ꝯcepit. q̄ felle ē cibatus. spi/
nis coronatus. crucifixus. mortu⁹. ꝛ sepul
tus. q̄ resurrexit a mortuis. ꝛ ad celos ascē
dit. Tunc ꝯstantin⁹ ait: Si aliū nō dede/
rit sciat se esse superatū. Qui cū h̄ facere n̄
posset amouet. Quint⁹ q̄ ꝛ doeth ꝓdu/
cit q̄ ait: Si ex semine dauid xp̄s iste nat⁹
esset ꝛ scificatus. vt dicitis. ꝰ baptizari nō
debuit vt iteꝝ sctificaret. Ad quē siluester
Sic̄ circūcisio in xp̄i circūcisiōe finē acce/
pit. ita nr̄ baptism⁹ in xp̄i baptismate ini/
tiū sanctificatiōis habuit. Nō ꝰ baptiza/
tus est vt sanctificaretur. sed vt sanctifica/
ret. Qui cum taceret ait ꝯstantinus. Non
taceret doeth si haberet ꝯtria q̄ proferret.
Tunc sextus q̄ ꝛ chusi ait. Vellem⁹ vt
siluester ille causas h⁹ ṽginalis ꝑtus nobis
exponeret. Ad quē siluester Terra de qua
adā formatus est incorrupta erat ꝛ virgo.
qꝛ nec dū se ad bibendū humanū sangui/
nē aperuerat. nec maledictionē spinaꝝ ac/
ceperat. nec hoīs mortui sepulturā habe/
bat. nec serpenti data fuerat ad edendum.
Oportuit ꝰ ex maria virgīe nouū adā fie
ri. vt sic̄ serpēs natū ex virgine vicerat. sic
a nato ex virgīe vinceret. Et q̄ ade victor
extitit in paradiso. ip̄e temptator factus ē
dn̄i in deserto. vt q̄ adā vicerat manducan
tē vinceret a dn̄o ieiunāte. Hoc supato se
ptimus q̄ ꝛ beniamin ait. Quō xp̄s vr̄ f

lius dei pōt esse ꝙ a diabolo tēptari potuit
vt mō fame panē ex lapidibꝫ facere vrge/
ret. mō in templi celsitudinē leuaret. mō
ad adorandū ipm diabolū induceret. Ad
qđ siluester. si diabolus iō vicit qꝛ ab adā
mādūcante ē audit⁹. ꝯstat iō eū fuisse su/
peratū. qꝛ ē a xp̄o ieiunāte ꝯtempt⁹. Nos
aūt eū nō inquantū ds̄ ſʒ inquantū homo
temptatū esse fatemur. Ideo aūt triplici/
ter ē temptatus. vt a nobis oēs tempta/
tiōes excluderet. ⁊ formā vincendi daret.
Sepe nāqꝫ in hoie victoriā abstinētie seq̄/
tur temptatio humane glorie. ⁊ temptatiō
nē humane glorie appetitus dominij ⁊ ex/
cellētie comitat̄. Ipe igit̄ a xp̄o in his vin/
cit̄ vt vincēdi nobis forma donet̄. Isto
supato octauus ꝙ ⁊ aroel ait: Constat qꝛ
ds̄ sūme pfectus est ⁊ nullius indiget ꝙd
g̊ ei opus fuit vt nasceret̄ in xp̄o. Quomō
iterū xp̄m verbū appellas. Sed ⁊ hoc cō/
stat. qꝛ ds̄ anteqꝫ haberet filiū pater dici ñ
potuit. g̊ si pater xp̄i postea dictus est mu/
tabilis factus est. Ad hoc siluester. Filius
ante tpa ex patre ē genitus. vt faceret q̄ nō
erāt. ⁊ in tpe est natus. vt reficeret q̄ perie/
rant. Que ⁊ si solo verbo reficere poterat.
tñ p passionē nisi hō fieret redimere nō va
lebat. qꝛ in sua deitate ad patiendū aptus
nō erat. Nec hoc erat impfectiōis sed per/
fectiōis si in sua nō erat deitate passibilis.
Porro filiū verbū dī dici ex eo ptʒ. qꝛ pphe
ta ait: Eructauit cor meū verbū bonum.
Deus q̊ʒ semp pater fuit. qꝛ semp ei⁹ fili⁹
extitit. Filius ei eius ē verbū eius. sapien/
tia eius. virtus ei⁹ In patre aūt semp fuit
verbū iuxta illud. Eructauit cor meū ver.
Semp sapiā. iuxta illđ. Ego ex ore altissi/
mi prodij pmogenita ante oēm creaturā.
Semp virtus. iuxta illud. Ante omēs col
les ego parturij. nec dū fontes aquaꝝ eru/
perāt. ⁊c̄. Cū g̊ pater nunqꝫ fuerit sine ver
bo sapientia ⁊ virtute. quō putas hoc no/
mē sibi ex tpe aduenisse. Hoc g̊ amoto
nonus ꝙ ⁊ iubal dixit. Constat qꝛ deus cō
iugia nō damnat. nec eis maledixit. quare
g̊ de ꝯiugio natū denegatis hunc esse quē
colitis. nisi vt obfuscare ꝯiugia studeatis
Rursum quō temptat̄ ꝙ potēs est. patit̄ ꝙ
virtus est. morit̄ ꝙ vita est. Deniqꝫ ad hoc
cogeris. vt duos filios esse dicas. vnā queʒ
pater genuit. alterū quē virgo generauit?
Rursus quomō fieri potest vt patiat̄ ho/
mo ꝙ assumptus est sine lesiōe eius a quo
assumptus est. Ad hoc siluester. Nos xp̄m
nō ideo natū de virgine dicimus vt ꝯiugia
ꝯdemnemus. sed causas virginei partus
ratiōabiliter acceptamus. nec hac assertio
ne obfuscant̄. sed ornantur ꝯiugia. qm̄ hec
virgo que xp̄m peperit de ꝯiugio nata est.
Temptat̄ aūt xp̄s vt oēs temptatiōes
diaboli vinceret. patit̄ vt vniuersas passio
nes subijceret. morit̄ vt mortis imperiū sb̄
iugaret. Dei quoqꝫ filius vnus in xp̄o est
ꝙ sicut est vere dei filius inuisibilis ita vi/
sibilis est xp̄s Est ergo inuisibile hoc quod
est deus. ⁊ est visibile hoc quod est homo.
Pati vero posse hominē assumptū sine pas
sione eius ꝙ assumpsit exemplo doceri pōt
Nam presentis purpure regis vtamur ex/
emplo. Lana em̄ fuit. ⁊ huic lane sanguis
accedēs colorē purpureū prebuit. Cum g̊
teneret̄ digitis ⁊ torqueret̄ in filo. quid tor
quebat̄. hoc quod regie dignitatis color ē.
an hoc quod lana extiterat anteqꝫ purpu/
ra fieret. Lane ergo assimilat̄ homo. colo/
ri purpure deus. ꝙ simul in passiōe fuit dū
pateretur in cruce. sed passiōi in nullo sub/
iacuit. Decimus qui ⁊ thara dixit. Nō
mihi placet istud exemplū. qꝛ simul color
torquet̄ cum lana. Cui cū oēs ꝯtradice/
rent. siluester dixit: Accipe ergo aliud ex/
emplū. Arbor habens in se solis splendo/
rem. cum incidit̄ ictum quidē suscipit. splē
dor aūt ab incisiōe imunis existit. Sic ho
mine patiente diuinitas nulli passiōi sub/
iacuit. ❡ Undecimus qui ⁊ syleon
ait: Si de xp̄o tuo prophete ista vaticina/
ti sunt. tante irrisiōis. passionis. ⁊ mortis
causas scire vellemus. Et siluester. Esuri
uit xp̄s vt nos reficeret. Sitiuit vt aridita
ti nostre vitalia pocula ministraret. Tem
ptatus est vt nos a temptatiōibꝫ liberaret
Tentus est vt nos a demonū captura re/
dimeret. Irrisus est. vt nos ab irrisiōe de/
monū erueret. Ligatus est. vt nos a nodo
maledictiōis absolueret. Humiliatus est
vt nos exaltaret. Expoliatus est. vt nudi/
tatē prime preuaricatiōis indulgentie in/
dumento tegeret. Spineā coronā accepit.
vt flores paradisi perditos redonaret. In

ligno suspensus ē. vt ꝯcupiscentiā in ligno genitā damnaret. Felle ꝛ aceto potatus est vt hoīem ad terrā fluentē lac ꝛ mel introduceret. ꝛ fontes nobis mellifluos aperiret. Mortalitatē suscepit vt suā nobis imortalitatē donaret. Sepultus ē. vt sanctorū sepulturas bn̄diceret. Surrexit. vt mortuis vitā redderet. Ascendit in celū. vt celi ianuā aperiret. Sedet a dextris dei. vt preces credentiū exaudiat. Hec siluestro prosequēte. vniuersi tā imperator ꝙ̄ iudices ꝛ iudei in laudem siluestri proruperunt vnanimiter. Tunc indignatus duodecimus q̄ ꝛ zambri indignatione magna dixit. Miror vos sapiētissimos iudices verboꝝ ambagibꝫ credere. ꝛ dei omīpotentiā estimare humana rōne ꝯcludi. Sed iam cessent verba ꝛ veniamus ad facta. Stultissimi nāqꝫ sunt. q̄ crucifixū colunt cū ego nomē dei omīpotētis sciam. cuius virtutē nec sufferūt saxa. nec audire valet quelibet creatura. Et vt me verū dicere ꝓprobetis thaurus ad me ferocissimꝰ adducat̄. ꝛ dū in eius aure nomē istud insonuerit. thaurus ilico morietur. Ad quē siluester. Et tu quō hoc nomē nō audiēs didicisti. Zambri dixit: Nō est tuū hoc noscere mysteriū. q̄ iudeoꝝ inimicus es. Adducit̄ aūt thaurus ferocissimus vix a centū hoībꝫ fortissimis tractus. At vbi zambri in aure eius verbū protulit. ꝯtinuo thaurus mugiens oculosqꝫ eijciēs expirauit. Oēs igit̄ iudei vehemēter acclamāt ꝛ siluestro insultant. Quibꝫ siluester. Nō dei nomē protulit. sꝫ nomē pessimi demonis noīauit. Deus eīm meus iesus xp̄s nō solū viuētes mortificat sꝫ etiā mortuos viuificat. Nā occidere posse ꝛ viuificare nō posse est leonū serpentū ꝛ feraꝝ. Si ḡ vult vt credā ꝙ nomē demonis nō fuerit. dicat iterū ꝛ viuificet qđ occidit. Nā de deo scriptū est Ego occidā ꝛ ego viuere faciā. Qđ si nō poterit nomē demonis absqꝫ dubio noīauit. q̄ viuentē occidere potest. mortuū viuificare nō potest. Cūqꝫ zambri ad suscitandū thaurū a iudicibus vrgeret̄ dixit: Suscitet eū siluester in noīe iesu galilei. ꝛ oēs in eū credemꝰ. Nā ꝛ si pēnis posset volare. istud tn̄ nō valeret ꝑficere. Oēs igit̄ iudei si thaurū suscitauerit se credituros ꝓmittūt. Tūc siluester orōne facta ad aurē thauri se applicās dixit: O nomē maledictiōis ꝛ mortis. egredere iussu dn̄i nr̄i iesu xp̄i In cuius noīe tibi dico. Thaure surge. ꝛ ad armentū tuū māsuetus recede. Statim igit̄ thaurꝰ surrexit. ꝛ cū oī māsuetudine abijt. Tūc regina iudei iudices ꝛ ceteri oēs ꝯuersi sūt ad fidē.

H Post aliq̄t vo dies idoloꝝ pōtifices ad imꝑatorē venerūt dicētes. Sacratissime imꝑator ille draco q̄ est i fouea postqꝫ fidē xp̄i recepistis plusqꝫ. CCC. homines quottidie interfecit flatu suo. Consulente suꝑ h̄ ꝯstātino siluestrū r̄ndit Ego ꝑ xp̄i virtutē eū ab omi lesiōe cessare faciā. Promittūt pontifices se si h̄ faceret credituros. Orāte aūt siluestro scūs petrus apparuit ei dicēs: Securus ad draconē descende tu ꝛ duo p̄sbyteri q̄ sunt tecū. Cūqꝫ ad eū veneris eū taliter alloquarꝭ. Dn̄s nr̄ iesus xp̄s de virgīe natus. crucifixus. ꝛ sepultus. q̄ resurrexit. ꝛ sedet ad dextrā patris. hic vēturus ē iudicare viuos ꝛ mortuos. Tu ḡ sathana eū in hac fouea dū venerit expecta. Os aūt eius ligabis filo ꝛ anulo crucis habēte signū desuꝑ sigillabis. postea ad me sani ꝛ incolumes venietꝭ ꝛ panē quē vob̄ parauero comedetis. Descendit itaqꝫ siluester cū duobꝫ p̄sbyteris in foueā ꝑ gradus. CL. duas secū ferens laternas. Tūc draconi p̄dicta verba dixit ꝛ os ipius stridētis ꝛ sibilātis vt iussus fuerat alligauit. Et ascendēs inuenit duos magos q̄ eos secuti fuerāt vt viderent si vsqꝫ ad draconē descēderēt ex draconis fetore pene mortuos. ꝛ eos secū adduxit incolumes atqꝫ sanos. Qui statim cū multitudine infinita ꝯuersi sunt. Sicqꝫ romanoꝝ pp̄ls a duplici morte ē liberatus. s. a cultura demōis ꝛ veneno draconis. Tandē beatus siluester morti appinquās clerū ꝺ tribus āmonuit. s. vt inter se caritatē haberēt ecc̄ias suas diligētius gubernarēt ꝛ gregē a lupoꝝ morsibꝫ custodirēt. Post hec i dn̄o feliciter obdormiuit circa annū dn̄i. cccxx.

XIII A

De circūcisione dn̄i

Ircūcisionis dn̄ice diē quattuor celebrē faciūt ꝛ solēnē Pᵐ est octaua natiuitatꝭ dn̄i.

Scđm impositio noui z salutiferi nomis Tertiū effusio sanguis. Quartū signaculū circūcisiōis. Pri^m ꝙ est octaua natiuitatis dñi. Si eñ alioꝝ scōꝝ octaue solennes sunt quātomagis octaua dies sanctiscōꝝ solēnis erit. Sed nō videt᷑ ꝙ natiuitas dñi debeat habere octauā. qꝛ eius natiuitas tendebat ad mortē. obitus aūt scōꝝ ideo octauas hñt. qꝛ ipi tunc nascunt᷑ ea natiuitate q̄ est ad vitā eternā vt postea resurgāt in corpib͛ gloriosis. Eadē rōne videt᷑ ꝙ nō debeat habere octauā natiuitas beate virgis. nec beati iohānis baptiste. similiter nec resurrectio dñi. qꝛ iā facta erat ipa resurrectio in re. Sed notandū ꝙ sicut dicit ꝑpositiuus. sunt octaue supplecōis vt est octaua natiuitatis dñi in q̄ supplemus qđ minus in festo factū fuerat. s. officiū de ꝑturiēte. Vñ etiā in missa olim ꝯsueuerat cantari ad honorē beate virgis. Vultum tuū. ꝛc. Itē sunt octaue veneratiōis. vt pasce. pentecostes bte virgis. beati iohānis baptiste. Itē deuotiōis: vt cuiuslibet scti pñt fieri octaue. Figuratiōis vt sunt octaue institute de sanctis q̄ significāt octauā resurrectiōis. B Scđm est impositio noui z salutiferi nois. Hodie eñ impositum est ei nomē nouū quod os dñi nominauit. Nomē preter qđ nō est aliud sub celo in q̄ oporteat nos saluos fieri. Nomē qđ scđm Berñ. est mel in ore. melos in aure. z iubilus in corde. Nomē qđ sicut idē Berñ. instar olei lucet ꝑdicatū. pascit recogitatū. lenit z vngit inuocatū. Habuit autē triplex nomē. sicut ex euāgelio manifestat᷑. s. filius dei. xp̄s. z iesus Vocat᷑ aūt filius dei inquātū est de deo dš. xp̄s inquantū est hō a persona diuina quantū ad humanā naturaꝫ assumptus. Jesus inquantū est dš humanitati vnitus. De hoc triplici nomie dicit Berñ. Vos q̄ in puluere estis expergiscimini z laudate. Ecce dñs venit cuꝫ salute venit cū vnguēto. venit cū gloria. Neqꝫ ei sine salute ihs. neqꝫ sine vnctōe xp̄s neqꝫ sine gloria venit filius dei. Siquidē ipe salus. ipe vnctio. ipe gloria. Quantū āt ad hoc triplex nomē ante passionē perfecte notus nō erat. Nā quantū ad primū ab aliquib͛ cognoscebat᷑ ꝯiecturaliter. sicut a demonib͛ q̄ dicebāt ipm esse filiū dei. Quātū ad scđm ꝑticulariter a baliquib͛ ei paucis cognoscebat᷑ esse xp̄s. Quātum ad tertiū vocaliter qꝛ quo ad hanc vocē iesus. sꝫ nō quo ad rōem nois qđ est saluare. Post resurrectionē aūt hoc triplex nomē clarificatū est: Primū nomē quo ad certitudinē Scđm quo ad diffusionē. Tertiū quo ad nois rationē. Primū igit᷑ nomē est filius dei. Et ꝙ hoc nomē sibi recte ꝯueniat. sic dicit. Hilarius in libro de trinitate. Vere dei filiū vnigenitū dñm nrm ihm xp̄m esse multis modis cognitū est. dū de eo testat᷑ pater. dum de se ipe profitet᷑. duꝫ apłi predicāt. dum religiosi credūt. dū demões ꝯfitent᷑. dum iudei negāt. dum gentiles in passiōe cognoscūt. Idē. Dñm deū nostruꝫ iesum xp̄m his modis cognoscimus. noie: natiuitate. natura. potestate. professiōe.

Scđm nomē est xp̄s. qđ interpretat᷑ vnctus. Ipe eñ fuit vnctus oleo leticie pre ꝑticipib͛ suis. Per h̄ āt qđ dicit᷑ vnctus insinuat᷑ ꝙ ipe fuit ꝓpheta. pugil. sacerdos. z rex. Iste eñ quattuor ꝑsone olim ꝯsueuerant inungi. Fuit eñ ꝓpheta in doctrine eruditiōe. pugil in diaboli debellatōe. sacerdos in prīs recōciliatiōe. rex i premioꝝ retributiōe. Ad hoc scđo noie denoīamur qꝛ a xp̄o dicimur xp̄iani. De quo noie sic dic Augustinus. Xp̄ianus iusticie. bonitatis. integritatis. patiētie. castitatis. pudicicie humanitatis. innocētie. pietatis nomē est Et tu istud quō tibi defendis z vendicas cui de tam plurimis reb͛ nec pauca subsistunt. Xp̄ianus ille est q̄ nō noie tantū sed etiā opere extat. Hec Augustinus. C Tertium nomē est iesus. Hoc aūt nomen iesus scđm Bernardū. dicitur cibus. fons medicina z lux. Hic aūt cib͛ multiplicem habet effecū. Est enim cibus confortatiuus. impinguatiuus. roboratiuus. z vegetatiuus. De his sic dicit Bernardus. Est cibus hoc nomen iesus An nō totiens confortaris quotiens recordaris. Quid eque mentē cogitantis impinguat. quid ita exercitatos reperat sensus. virtutes roborat vegetat bonos mores. atqꝫ castas fouet affectiōes. Scđo dicit᷑ fons. Vñ dicit idē Bernar. Jesus est fons vite signatus qui in quattuor riuos se diffundit in plateas.

Unde. Qui factus ē nobis sapiētia. iusti
stia. sanctificatio ꝛ redemptio. Sapiētia ī
p̄dicatōe. iusticia ī pctōꝝ absolutōe. scifica
tio in ꝯuersatōe vł in ꝯuersiōe. redemptio
in passiōe. Hec Bern̄. Alibi quoqꝫ sic di/
cit: Tres riui fluxerūt a iesu. verbū dolo/
ris. in quo est ꝯfessio. sanguis aspersiōis in
quo est afflictio. aqua emundatiōis ī qua
est ꝯpunctio. Tertio ē medicina. Undͦ
sic ait: Est etiā hoc nomē iesus medicina.
Nihil ei ita ire impetū cohibet. supbie tu/
morē sedat. sanat liuoris vulnus. restrin/
git luxurie fluxū. extinguit libidinis flam
mā. sitim tempat auancie. ac totius dede/
coris fugat pruriginē Quarto ē lux. vn̄
ait: Unde putas in toto orbe tanta ꝛ tam
subita fidei lux nisi de p̄dicato iesu. H̄ ē no
mē qͦd paulꝰ portabat corā gētibꝫ ꝛ regibꝫ
tanqꝫ lucernā sup candelabrū. Hoc iteꝝ
nomē iesus ē multe suauitatꝭ. Un̄ Bern̄.
Si scribas nō sapit mihi nisi legero ibi ie
sum. Si dispures ac ꝯferas nō sapit mihi
nisi sonuerit ibi iesus. Itē Richardus de
scō victore. Jesus ē nomē dulce. nomē de/
lectabile. nomē ꝯfortās peccatorē ꝛ beate
spei. Ergo iesu esto michi iesus. Scd̄o
ē multe virtuositatis. Un̄ petrus rauen̄.
Uocabis nomē eius iesum. Hoc ē nomē
qͦd dedit cecis visū. surdis auditū. claudis
gressum. sermonē mutis. vitā mortuis. to
tāqꝫ diaboli potestatez de obsessis corpibꝫ
virtus huius noīs effugauit Tertio est
multe excellētie ꝛ sublimitatꝭ. Un̄ Bern̄.
Nomē saluatoris mei. fratris mei. carnis
mee. sanguis mei. nomē a seculis abscon/
ditū. sꝫ ī fine sclꝛoꝝ reuelatū. nomē mirabi/
le. nomē ineffabile. nomē īestimabile. imo
eo mirabiliꝰ quo inestimabilius. eo magis
gratū q̊ gratuitū. Hoc aūt nomē iesus
īpositū est ei ab eterno. ab angelo ꝛ a patre
putatiuo. s. a ioseph. Jesus em̄ saluator in
terpretatꝛ. Dicitꝛ aūt saluator triplicitꝛ. vł
a potētia saluādi. vel ab habitu. vel ab a/
ctu. Scd̄m qͦd dꝛ a potētia saluādi ꝯue/
nit ei hoc nomē ab eterno. Scd̄m qͦd dꝛ ab
habitu saluādi sic fuit impositū ab ange/
lo ꝛ ꝯuenit ei a p̄ncipio ꝯceptiōis. Scd̄m
qͦd dꝛ ab actu saluādi dꝛ impositū a ioseph
rōe future passiōis. Un̄ glosa sup illͦd. Uoca
bis nomē eius iesum. dicit: Nomē impo/
nes qͦd ab angelo vel ab eterno impositū
est. Et tāgit hͥ glosa hāc p̄dictā triplicē de
noiationē. Cū em̄ dꝛ nomē impones tan/
gitꝛ denoiatio a ioseph. cū dꝛ qͦd ab angelo
vel ab eterno impositū est tāguntꝛ alie due
Recte igitꝛ in die capitꝭ anni. ꝯstituta a ro/
ma capite mūdi. ꝛ insignita capitali litte/
ra alphabeti. xp̄s caput eccīe circūciditur
nomē ei imponitꝛ. ꝛ eiꝰ natiuitatis octauus
dies colitꝛ D Tertiū ē effusio sanguis
xp̄i. Hodie ei sanguinē suū p̄mo ꝑ nobis
fundere cepit. q̄ ip̄m postmodū pluries ef/
fundere voluit. Quinqꝫ ei vicibꝫ sanguinē
suū ꝑ nobis effudit. Primo ī circūcisiōe. ꝛ
hec effusio fuit nostre redemptiōis initiū.
Scd̄o in orone. ꝛ hec on̄dit nostre redem/
ptiōis desideriū. Tertio in flagellatiōe. ꝛ
hec fuit nr̄e redemptiōis meritū. qꝛ liuore
eius sanati sumus. Quarto ī crucifixiōe. ꝛ
hec fuit nr̄e redēptōis p̄ciū. tunc ei q̄ nō ra
puit exoluit. Quinto in lateris apertiōe. ꝛ
hec fuit nr̄e redemptiōis sacr̄m. inde ei exi
uit sanguis ꝛ aqua. qͦd figurauit nos per a
quā baptismi debere mūdari. q̄ quidē ba
ptismus habiturus erat efficatiā a sangui
ne xp̄i. Quartū ꝛ vltimū ē signaculū cir
cūcisiōis qͦd quidē xp̄s hodie accipere di/
gnatus ē. Uoluit aūt dn̄s circūcidi ꝓpter
multas rōnes. Primo rōne sui. vt verā car
nem humanā se assumpsisse ostenderet.
Sciebat em̄ aliquos futuros. qui dicerēt
ip̄m non corpus verū sed fantasticum as/
sumpsisse. Et ideo vt eorū errorē confuta/
ret voluit circūcidi ꝛ sanguinē ibi emitte/
re. Corpus em̄ fantastiscū sanguinē non e
mittit. Secundo ratiōe nostri. vt nos spi
ritualiter debere circūcidi mōstraret. Du
plex est em̄ circumcisio scd̄m Bern̄. que de
bet fieri a nobis. scilicet exterior in carne. ꝛ
interior in mente. Circūcisio exterior consi
stit in tribus. scilicet in habitu ne sit nota/
bilis. in actione ne sit reprehensibilis. ꝛ in
sermone ne sit cōtemptibilis. Interior aūt
similiter consistit in tribus. scilicet in cogi
tatione vt sit sancta. in affectione vt sit pu/
ra. in intentiōe vt sit recta. Hec Bernar/
dus. Iterū ratione nostri. vt nos saluaret.
Queādmodū em̄ fit cauteriū in vno mē/
bro vt totū corpus sanetur. sic xp̄s voluit
portare cauteriū circumcisiōis. vt sic totū

corpus mysticū saluaret. Col. II. Circū/
cisi em̄ estis circūcisiōe nō manufctā in ex/
poliatiōe corporis carnis sȝ circūcisiōe xp̄i
glosa. a vicijs tāq̄ȝ petra accutissima. Pe/
tra em̄ erat xp̄s. I Cor. X. ⁊ Exodi. IIII.
Tulit ilico sephora accutissimā petrā: et
circūcidit carnē p̄pucij filij sui Circūcisiōe
⁊c. Dupliciter expōit̄ ſm glosam. Primo
mō sic. Circūcisi inq̄ȝ estis circūcisiōe non
māufacta. i. hūano ope sȝ diuio. i. circūci/
siōe spūali. q̄ q̄dē circūcisio fit ī expoliatōe
corporis carnis hoc ē depositiōe carnalis
hōis. i. vicior̄ ⁊ desiderior̄ carnaliū scd̄m
ꝙ caro accipit̄. I. Cor. VIII. Caro ⁊ san/
guis regnū celor̄ ñ pos. ⁊c. Estis inq̄ȝ cir/
cūcisi circūcisiōe nō manufcā sȝ circūcisio
ne spūali. Scd̄o modo sic. Circūcisi inq̄ȝ
estis in xp̄o ⁊ hoc circūcisiōe nō manufcā
. i. circūcisiōe legali q̄ q̄dē manufacta siue
legalis fit ī expoliatōe corp̄is carnis. i. cor/
poris qd̄ ē caro. s cutis carnis q̄ ī circūcisio
ne legali aufert̄ Nō estis inq̄ȝ circūcisi ista
circūcisiōe sȝ circūcisiōe xp̄i. i. spūali ī qua
oīa vicia āputata sūt. Vn̄. roma. II. Nō
em̄ q̄ in māifesto iudeus ē. neq̄ȝ q̄ ī manife
sto in carne ē circūcisio. sed q̄ in abscōdito
iude⁹ ē ⁊ circūcisio cordis ī spū nō littera
cui⁹ laus nō ex hōib⁹ sed ex deo ē. Circūci
si estis circūcisiōe nō manufctā in expolia
tiōe corp̄is carnis sȝ circūcisiōe xp̄i Ter
tio ratōne iudeor̄ vt inexcusabiles essent
Si em̄ circūcisus nō fuisset. potuissent se
iudei excusare ⁊ dicere. Ideo te nō recipi/
mus q̄ dissimilis es patrib⁹. Quarto ra/
tiōe demonū ne scȝ incarnatiōis mysteriū
cognosceret. Cū em̄ circūcisio fieret ꝯ ori/
ginale pct̄m. credidit diabolus ⁊ hūc q̄ cir
cūcidebat̄ simili̇t pctōrē esse q̄ circūcisiōis
remedio indigeret. Propter eādē causam
voluit vt mater sua virgo p̄petua esset de
spōsata. Quīto ratōne p̄fecte iusticie ad
implēde. Sic em̄ baptisari voluit vt p̄fe/
ctā iusticiā. i. p̄fectā hūilitatē. q̄ ē subdere
se minori impleret sic etiā voluit circūcidi
vt eandē hūilitatē nobis oñderet dū autor
⁊ dn̄s legis voluit se subdere legi. Se/
xto rōne legis mosaice approbāde: ꝙ erat
bona ⁊ sctā ⁊ cōplēda. q̄ nō venerat legē
soluere sed adimplere. Roma. XV. Dico
em̄ iesum xp̄m ministrū fuisse circūcisiōis
ꝑpt̄ veritatē dei ⁊c Quare āt circūcisio
octaua die fiebat. multiplex pōt ratio assi
gnari. Prima sumit̄ penes intellectuȝ
historicū siue litteralē Nā sic dicit rabbi
moyses maximus philosophus ⁊ theolo/
gus. licet iudeus puer in septē dieb⁹ tante
adhuc teneritudinis ē. q̄ȝte est adhuc ī vte
ro matris existēs. In octaua aūt die forti/
ficat̄. ⁊ solidat̄. ⁊ ideo vt dicit noluit dn̄s
paruulos añ octauū diē circūcidi ne ob ni
miā teneritudinē nimiū lederētur Ultra
octauū vero diē: ipam circūcisionē noluit
p̄lōgari ꝑpter tres causas q̄s philosophus
idē assignat. Prima vt periculū euitet̄. ne
. s. si nimiū differret̄ sine circūcisiōe eos mo
ri cōtingeret. Scd̄a vt dolori paruulor̄ p
uideatur. cū em̄ in circūcisiōe maxim⁹ do/
lor sit voluit eos dn̄s circūcidi dū paruaȝ
adhuc imaginatōnē haberēt vt minorem
ibi dolorē sentirēt. Tertia vt parentū tri/
sticie cōsulet̄. Nā cū ex circūcisione plerīq̄ȝ
paruuli morerētur si circūcisi fuissent iam
magni ⁊ ex hoc mortui maior dolor fuisset
parētibus q̄ȝ si morerētur octo tm̄ dies ha
bētes. Scd̄a ratio sumitur penes intel
lectū anagogicū siue celestē Ideo em̄ octa
uo die fiebat vt daretur intelligi ꝙ in octa
ua resurrectōis ab om̄i pena ⁊ miseria cir
cūcidemur. Et ſm hoc octo dies erūt octo
etates. Prima ab adā vsq̄ȝ ad noe: Scd̄a
a noe v. ꝙ ad abraā. Tertia ab abraā vs/
q̄ȝ ad moysen Quarta a moyse vsq̄ȝ ad da
uid. Quīta a dauid vsq̄ȝ ad xp̄m. Sexta
a xp̄o vsq̄ȝ ad finē mūdi. Septima morīē
tiū. Octaua resurgentiū. Uel p̄ octo dies
intelligūtur octo q̄ ī eterna beatitudie pos/
sidebim⁹ q̄ enūerat aug⁹ dicēs. Quid ꝓ aliud
ē ego ero illor̄ d̄s nisi ero eis vnde sacient̄
Ero q̄cunq̄ȝ honeste desiderātur. s. vita: sa
lus: victus: copia: gl̄ia: honor: pax: ⁊ omne
bonū. Uel aliter. Per septē dies intelligi/
tur homo cōstās ex corp̄e ⁊ aīa. Quatuor
em̄ dies sunt q̄tuor elemēta ex q̄bus corp⁹
consistit. ⁊ tres dies sunt tres potentie que
sunt in aīma. s. cōcupiscibilis irascibilis:
⁊ rationalis. Homo igitur qui nunc ha/
bet septē dies. qñ vnitati eterne incōmu/
tabilitatis cōiūgetur: tūc octo dies habe/
bit ⁊ in illo octauo die ab om̄i pena ⁊ etiā
culpa circūcidetur. Tertia ratio sumit̄

penes intellectū tropologicū siue moralē. Et ꝓm hoc octo dies diuersimode possunt accipi. Primus pōt esse pcti ꝯgnitio. Psal. Quō iniq̄tatē meā ego cogno. ⁊c. Secūds ꝯpositū deserēdi malū ⁊ faciēdi bonū. qđ notatur in filio ꝓdigo q̄ dixit. Surgam: ⁊ ibo ad patrē meū ⁊c. Tertius pudor de pctō. Unde apl's. Quē eni fructū habuistis tūc in illis in quibus nūc erubescitis. Quartus timor de futuro iudicio. Job. Quasi tumētes sup me fluctus timui deū Hieronymus. Siue cōmedā siue bibam siue aliud aliquid faciā. semꝑ videt̄ mihi illa vox in auribus meis sonare. Surgite mortui ⁊ venite ad iudiciū. Quitus cōtricio Unde Hiere. Luctū vnigeniti fac tibi ⁊c. Sextus confessio. Psal. Dixi confitebor aduersuz me iniustici. ⁊c. Septimꝰ spes venie. Nam ⁊ si iudas pctm̄ suū confessus fuerit. tm̄ nō in spe venie. ⁊ ideo nō est misericordiā cōsecutus. Octauus satisfactio. ⁊ in hac die homo spūaliter circūciditur. nō solū a culpa: sed etiā ab omi pena. Uel duo pmi dies sūt dolor de ꝑpetratiōe peccati ⁊ desideriū emēdādi. Alij duo confiteri mala q̄ fecimus ⁊ bona que omisimus. Alij quatuor sunt orō lachrymarū effusio: corporis afflictio: elemosynarū largitō. Ul' octo dies possunt esse octo quoꝝ diligēs cōsideratio omnē voluntatē peccādi a nobis circūcidit. ita ꝙ q̄ vnū diligēter cōsiderauerit: vnā magnā dietā faciet. Quoꝝ septem enumerat Bernardꝰ dicēs. Septē sunt de essentia hōis. que si homo cōsideraret in eternū non peccaret. scilicet materia vilis: operatio turpis: exitus flebilis: status instabilis: mors tristabilis: dissolutio miserabilis: ⁊ damnatio detestabil'. Et octauū pōt eē ꝯsideratō gl'ie ineffabilis Quarta ratio sumitur penes intellectū allegoricū siue spiritualē: ⁊ ꝓm hoc quinq; dies: erūt quinq; libri moysi in quibus cōtinetur lex: duo erunt ꝓphete et psalmi. octauus dies erit doctrina euāgelica. Sed ī septē primis diebus nō fiebat perfecta circūcisio. in octauo aūt perfecta circūcisio fit ab omi culpa ⁊ ab omni pena nūc in spe sed tandē in re. E Quare autē data fuerit circūcisio: sex sunt cause. ue notātur in his versibus. Cauterium signū: meritū: medicina figura. Exemplū fuit olim circūcisio dura. De carne aūt circūcisiōis dñi dr̄ ꝙ angelus eā karulo magno attulit. ⁊ ip̄e eā aquisgrami in eccl'ia sancte marie honorifice collocauit. karolus ꝟo illā postea fert̄ carosiū transtulisse Nūc aūt dr̄ esse rome in eccl'a q̄ dr̄ sancta sanctoꝝ. Unde ⁊ ibidē scriptū legit̄. Circōcisa caro xp̄i sandalia clara. Ac vmbilici viget hic ꝑcisio cara. Unde ⁊ ea die fit statio ad scā scōꝝ. Sed si hoc verū ē. valde vtiq; mirabile ē. Cū eni caro ip̄a sit de veritate hūane nature credimus ꝙ resurgēte xp̄o redijt ad locū suū gl'ificatū. Aliq̄ dixerūt ꝙ hoc verū sit. iuxta opinionē illorū qui dicūt illud solū esse de veritate humane nature. qđ ab adā traductū ē ⁊ illđ solū resurgere Notādū ꝙ olim a paganis ⁊ gētilibus in his kalēdis multe supstitiōes obꝓuabātur. q̄s scti etiā a xp̄ianis vix exturpare potuerūt. Quas Augꝰ in quodā ꝓmone ꝯmemorat. Credentes eni vt dicit ianū ducē quēdā deū esse eū i his kalēdis plurimū venerabātur. ⁊ ei duas facies figurabāt vnā post se ⁊. vnā añ se q2 erat finis anni p̄teriti ⁊ p̄ncipiū sequētis Rursus i his kalēdis formas mōstruosas assumebāt: alij vestiētes se pellib9 pecudū alij assumētes capita bestiaꝝ. ex q̊ indicabāt. nō tā habitū se beluinū habere q̄ sensum. Alij tunicis mulierib9 vestiebātur n̄ erubescētes inserere tunicis muliebribus militares lacertos. Alij ita auguria obseruabant vt vocū de domo sua vl' aliud qđ cūq; beneficium cuilbet petēti: nō tribuerēt. Diabolicas etiam strenas. ⁊ ab alijs accipiūt ⁊ alijs tradūt. Alij in nocte mensas late ꝑparāt. ⁊ sic tota nocte manere sinūt credētes ꝙ ꝑ totū annū ꝯuiuia in tali sibi habūdātia ꝑseuerēt. Et subdit Augꝰ Qui de paganoꝝ cōsuetudie aliq̄d obseruare voluerit timēdū est ne nomē xp̄ianū ei ꝓdesse nō possit. Qui etiā stultis hōib9 ludētibꝰ aliquā hūanitatē impēderit pcti eoꝝ participē se eē nō dubitet. Uobis aūt fratres nō sufficiat ꝙ hoc malū nō facitis sed vbicūq; fieri videritis arguite et corripite ⁊ castigate. Hec Augustinus.

XIIII A

De epiphania domini.

Piphania dñi qua-
druplici decoratur miraculo. ⁊
ideo quadruplici vocabulo nũ
cupatur Hodie enĩ magi xp̃m adorãt. Jo-
hãnes xp̃m baptizat. aquã in vinũ xp̃s
mutat. ⁊ q̃nq3 milia. hoĩm de q̃nq3 pani-
bus saciat. Cũ enĩ iesus esset tredeci dieꝝ
magi ad eũ stella duce venerũt. Et iñ dici
tur ephia ab epi qd̃ ẽ supra ⁊ phanos qd̃
est apparitio q2 tũc desup stella apparuit:
siue ipe xp̃s p stellã q̃ desup visa ẽ magis:
verus ds̃ demõstratus ẽ. Eadẽ die reuo-
lutis vigintinouẽ annis. cũ iã annũ trice
simũ attigisset: q2 habebat vigintinouem
annos ⁊ tredeci dies. erat enĩ incipiẽs q̃
si annoꝝ xxx. vt dicit lucas. vel ꝭm Bedã
habebat trigita annos. plenos: qd̃ ⁊ roma
nã ecclĩam tenere asserit. tũc incq3 in iorda
ne baptizatus ẽ. Et ob hoc vocatur theo-
phania a theos qd̃ ẽ deus. ⁊ phanos qd̃ ẽ
apparitio: q2 tũc ds̃ trinitas apparuit. pa
ter in voce filius in carne. ⁊ spũsſctũs ĩ co
lũbe specie. Jp̃o iterũ die reuoluto vno an
no. cũ esset xxx vł trigitaunꝰ annoꝝ ⁊ tre-
decim dieꝝ aquã in vinũ mutauit. Et ob
hoc vocatur bethphania. a beth qd̃ ẽ domꝰ
q2 in miraculo facto in domo verus deus
apparuit. Jp̃o iteꝝ die reuoluto anno: cu3
esset annorũ trigintaunꝰ vel trigintaduo
rum ⁊ tredecim dieꝝ quinq3 milia hoĩm
de quinq3 panibus saciauit sicut dic̃ beda
⁊ sicut dicitur in illo hymno q̃ in multis ec-
clesĳs cãtatur ⁊ sic incipit Jllũinans altissi-
mus ⁊c̃. Et ob hoc vocatur phagiphania: a
phage qd̃ ẽ bucca siue mãducare De hoc
aũt quarto miraculo vtrũ hac die cõtige-
rit dubitatur. tum q2 in originali bede nõ
sic exp̃sse legitur tum q2 Joh̃ vi. vbi de hoc
miraculo agitur dicitur. Erat aũt ꝓximum
pasca. ⁊c̃. Jsta ĝ q̃druplex apparitio ista
die facta ẽ. Prima facta ẽ p stellã in pre-
sepio. Scd̃a p vocẽ patris i iordanis flu-
uio. Tertia p mutationẽ aque in vinũ in
cõuiuio. Quarta p multiplicationẽ panũ
in deserto. Prima aũt apparitio precipue
hodie celebratur. ⁊ ideo eius hystoriã pro
sequamur ¶ Nato enĩ dño tres ma
gi hierosolymã venerũt quoꝝ nõia in he-
breo ſ appellꝰ: amerius: damascus: grece
galgalath: magalath: sarachin: latiue ca
spar: balthasar: melchior Cuiusmodi aũt
magi fuerint hi. triplex extat sentẽtia ꝭm
qd̃ magus tripliciter dicitur. Magus enĩ
dicitur illusor: maleficus: ⁊ sapiẽs Dicunt ĝ
q̃dã hos reges ab effectu dictos fuisse ma
gos. i. illusores ex eo scz q herodẽ illuserũt
q̃a ad eũ nõ redierũt. Unde ⁊ dicitur de he-
rode. Uidẽs q illusus esset a magis. ⁊c̃.
Magus iteꝝ dr̃ maleficus. Unde male
fici pharaaonis dicũtur magi. Et iñ dicit
Chrysostimꝰ hos magos vocatos. Dicit
enĩ istos fuisse maleficos sed postea cõuer
sos Quibꝫ dñs voluit natiuitatẽ suã reue
lare ⁊ eos ad se reducere vt p hoc peccato-
ribꝫ venie spẽ preberet. Jteꝝ magus ide3
est qd̃ sapiẽs. Nã persice magus hebray-
ce sctiba: grece ph̃s. latine sapiẽs dicitur.
Dicũtur ĝ magi id est sapiẽtes. Unde ⁊
magi quasi in sapiẽtia magni. Uenerunt
ĝ hi tres sapiẽtes ⁊ reges cũ magno comi
tatu hierosolymã. Sed queritur quare
magi hierusalẽ venerũt. cũ ibi dñs natus
nõ sit. Sup hoc assignat remigius qua-
tuor ratiões. Prima qm̃ magi tẽpus na-
tiuitatis xp̃i agnouerunt.: sed locũ igno-
rauerunt. Quia autẽ hierusalẽ erat ciui-
tas regalis ⁊ ibi erat summũ sacerdotiũ:
suspicati sunt q tam egregiꝰ puer nõ nisi ĩ
regia ciuitate nasci deberet. Scd̃a vt ci-
tius natiuitatis locũ discere potuissent cũ
ibi sapiẽtes legis ⁊ scribe residerẽt. Ter-
tia vt iudei inexcusabiles manerẽt potuis
sent enĩ dicere. Nos quidẽ natiuitatis lo-
cũ cognouimus tẽpus aũt ignorauimꝰ: et
ideo nõ credimus Magi ergo oñderunt
iudeis tp̃s ⁊ iudei magis locum. Quarta
vt sic studio magoꝝ ꝯdẽnaretur pigricia iu-
deoꝝ. Nã illi vni ꝓph̃e crediderũt isti plu-
ribꝫ credere noluerũt. Jlli q̃runt regẽ alie-
num: isti nõ q̃runt ꝓpriũ. Jlli venerunt de
lõginquo: isti manserũt in vicino. Jsti re-
ges fuerũt successores balaam ⁊ ad visio-
nẽ stelle venerũt ꝓpter illã ꝓphetiã patris
sui. Orietur stella ex iacob ⁊ exurget homo
de israel ⁊c̃ ¶ Aliã causa3 vñ isti mo
ti sunt ad veniẽdũ ponit. Chrysostimꝰ in
originali sup Matth. asserẽs q̃sdã dicere
q q̃dã secretoꝝ inspectores elegerũt dese-
ipsis duodecĩ. ⁊ si q̃s moriebatur filius eius

aut aliquis ꝓpinquoꝝ in eius loco substi/
tuebatur. Hi ergo ꝑ singulos ānos post
mensem ascēdebāt. suꝑ montē victorialē:
⁊ tribus diebus ibidē morantes se laua/
bāt: ⁊ orabāt deū vt eis illā stellā quā ba/
laā p̄dixerat ostēderet. Quadā igiꝛ vice. s. i
die natalis dn̄i dū sic ibidē manerēt: stella
quedā ad eos suꝑ montē venit: q̄ habebat
formā pulcerrimi pueri: suꝑ cuius capite
crux splēdebat que magos allocuta est di
cens. Ite velocius in terrā iuda ⁊ ibidem
regē quē queritis natū inuenietis. Tunc
illi cōtinuo venire ceperūt. Sed quō i tā
paruo tp̄e scꝫ in tredecim diebus ꝑ tanta
terrarū spacia venire potuerūt. scꝫ ab ori
ente vsq꜄ in hierusalē q̄ in meditullio mū/
di diciꝛ esse sita. Dicendū est ſm remigiū:
qm̄ talis puer ad quē ꝓperabāt eos in tā
breui spacio ꝑducere potuit. Vel poterit
dici ſm Hieronymū ꝙ suꝑ dromedarios
venerūt q̇ sunt aīalia velocissima q̇ tantū
currūt vna die q̄ꝫtū equus in tribꝫ. Unde
dicitur dromedarius: a dromos qđ ē cur
sus ⁊ ares qđ est virtus. Cū ḡ hierosoly/
mā venissent. interrogauerūt dicētes. Ubi
est q̇ natus ē rex iudeoꝝ. Nō interrogaue
rūt an natus sit: q꞉ hoc credebāt. sꝫ q̄rūnt
vbi natus sit. Et quasi aliq̇s interrogasset
eos vnde scitis hūc regē natū esse. r̄ndērūt
Vidimus stellā eius in oriēte: ⁊ venimus
adorare eū. Hoc est. Nos existētes i orien
te: vidimus stellā eius. i. eius natiuitatis
ostensiuā: vidimus inq̄ꝫ suꝑ iudeā positā
Vel nos existētes in nostra regiōe vidimꝰ
stellā eius in oriēte. i. in oriētali parte. his
verbis sicut dicit remigius in originali ve
rū hoīem: ⁊ verū regē ⁊ verū deum cōfessi
sunt. Verū hoīem cū dixerūt. Ubi est qui
natus ē. Verū regē cū aiunt. Rex iudeoꝝ
Verū deū cū subiūgūt. Venimus ado/
rare eū. Preceptū enim fuit: vt nullus nisi
solus deus adoraretur. Sed herodes hoc au
diens turbatus ē. ⁊ oīs hierosolyma cum
illo. Triplici de causa rex turbatus ē. Pri
mo ne iudei regē natū tanq̄ꝫ suū reciperēt.
⁊ se tanq̄ꝫ alienigenā expellerēt. Un̄ chry/
sostimus. Sicut ramū arboris in excelso
positū leuis etiā aura mouet. sic ⁊ sublimes
hoīes in culmīe dignitatū existētes: leuis
etiā fama conturbat. Scd̄o ne a romanis
culpari posset si aliq̇s ibi rex vocareꝛ quē
augustus nō cōstituisset. Sic em̄ ordina/
uerāt romani vt nullus deus vel rex: sine
sui licentia ⁊ imperio diceretur. Tertio qm̄
sicut dicit Grego. celi regi nato rex terre tur/
batus est: q꞉ nimirū altitudo terrena cō/
fundiꝛ dū celsitudo celestis apiꝛ. Om/
nis etiā hierosolyma cū illo turbata ē tri/
plici de causa. Primo q꞉ impij gaudere ne
queūt de aduētu iusti. Scd̄o vt regi tur/
bato adularentur ꝑ hoc ꝙ se similiter tur/
batos ostēderēt. Tertio q꞉ sicut sese vētis con
cutiētibꝫ vnda cōcutiꝛ. sic ⁊ reḡibꝫ adiuicē
certātibus ꝓpl's ꝯturbatur. ⁊ ideo ex hoc
timuerūt ne scꝫ p̄nti ⁊ vēturo rege adinui
cem certātibꝫ ipi ꝑturbatiōibus inuolue/
rētur. Hec ē rō Chrysosti. D Tunc
herodes oēs sacerdotes ⁊ scribas conuo/
cās sciscitabaꝛ ab eis vbi xp̄s nasceretur.
Cū aūt ab eis didicisset ꝙ in bethleē iude
vocatis ad se clam magis diligēter ab eis
didicit tp̄s stelle: vt videlicꝫ sciret qđ face
ret si ad se magi nō redirēt. Dixitq꜄ eis vt
inuēto puero ei renūciarēt simulāsse vel/
le adorare quē volebat occidere. Et no
ta ꝙ cū magi hierosolymā igressi fuissent
stelle ducatū amiserūt. ⁊ hoc ꝓpter tres ra/
tiōes. Primo vt de loco natiuitatis xp̄i q̄/
rere cogerētur. vt sic de ipius ortu certifi/
carentur tā ꝑ stelle aparitionē q̄ꝫ ꝑ ꝓphetie
assertionē. sicut ⁊ fc̄m est. Scd̄a qm̄ auxi/
liū querētes hūanū iuste ꝑdere meruerūt
diuinū. Tertia qm̄ signa infidelibus data
sunt ſm aplm̄ sed prophetia fidelibus. ⁊
ideo signū datū istis dū adhuc essent infi/
deles: non debuit apparere dū essent inter
iudeos fideles. Hec triplex ratio tangiꝛ
in glosa. Cū autē hierusalē egressi fuis/
sent stella an̄cedebat eos vsq꜄ dū veniens
staret sup̄ vbi puer erat. De hac stella cu
iusmodi fuerit tres sunt opiniones: q̄s po
nit remigius in originali. Quidā dicunt
fuisse sp̄m sanctū vt ille q̇ postmodū descē
dit suꝑ dn̄m baptizatū in specie columbe
apparuerit etiā magis in specie stelle. Alij
vt Chrysostimus dicūt ꝙ fuerit angelus:
vt ipe q̇ appuit pastoribꝫ: apparuerit etiā
⁊ magis. Sꝫ ipis pastoribꝫ iudeis tāq꜄ ra
tiōe vtētibꝫ apparuit in forma rōnali gē/
tilibꝫ ꝟo tāq꜄ irratiōalibꝫ i specie irrōnali.

Alij quod verius creditur. q fuerit stella de nouo creata que peracto suo ministerio redijt in preiacentē materiā. Ista autem stella scdm qd dicit. Fulgētius differebat ab alijs in tribus. s. in situ. quia non erat localiter sita in firmamento. sed pēdebat in medi[t]ullio aeris, pximo terre. In fulgore: quia ceteris erat splendidior. quod inde patet quia splēdorem eius nō poterat splendor solis obfuscare imo ī meridie sslucidissima apparebat. In motu: quia precedebat magos more viatoris. non enim mouebatur motu circulari. sed quasi motu animali z pcessiuo. Alie tres differētie tanguntur in glosa. Matth. II. q incipit sic Hec stella dñice natiuitatis. zc. Prima in origine: quia alie in mundi principio sunt facte: hec modo. Secūda in officio: quia alie facte sunt: vt sint in signa et tēpora. vt dicitur. Gen. I. hec autē vt magis viam preberet. Tertia in duratione: quia alie sunt perpetue. hec completo officio suo rediit in materiam preiacentem.

E Cum autem stellaz vidissent: gauisi sunt gaudio magno valde. Notādum q quītuplex est stella quā isti magi viderūt. s. stella materialis. stella spiritualis. stella intellectualis. stella rationalis. z stella supsubstātialis. Primā scz materialē viderunt in oriente. Scdam scz spūalez que ē fides: viderūt in corde. Nisi em hec stella scz fides in eoz corde radiasset. nequaq ad visionē prime stelle venissent. Habuerunt enī fidē de eius hūanitate: cū dixerunt. Ubi est qui natus est. Et de eius regali dignitate cū dixerūt. Rex iudeorū. Et de eius deitate cū dixerūt. Venimus adorare eū. Tertiā scz intellectualē que ē angelus viderūt in somno qn p angelum sunt moniti ne redirent ad herodē. Licet fm quandā glosam nō angelus sz ipse dominus eos admonuerit. Quartā scz rationalē q fuit beata virgo viderūt ī diuersorio. Quītā scz supsubstātialē q fuit xps viderūt in p̄sepio. Et de hac duplici dicit. Intrantes domū inuenerūt puerū cū maria matre eius. Quelibet autē istaz dicit stella. De prima psal. Lunā z stellas q tu fūdasti. De scda. Ecci. XLIII. Species celi. i. celestis hōis. glīa stellaz. i. virtutuz. De tertia baruch III. Stelle aūt dederūt lumē in custodijs suis. vocate sūt. zc. De qrta. Aue maris stella. De quita. Apoc. vltio. Ego sum radix z genus dauid. stella splēdida z matutina. Propter visionez prime z scde stelle magi gauisi sunt, pter visionē tertie stelle gauisi sūt gaudio, pter visionez qrte gauisi sunt gaudio magno. pter visionē quite stelle gauisi sunt gaudio magno valde. Vel sic dicit glosa Ille gaudet gaudio q de deo gaudet q ē verū gaudiū. z addit magno q2 eo nichil ē maius z valde qa de magno pōt alius plus: ali9 minus gaudere. Vel p hoz vboz exaggeratione voluit oñdere euāgel. q hōies plus gaudēt de reb9 pditis et itez inuētis qz de semp possessis.

F Cūqz domūculā intrassent z puerū cū m̄re inuenissent flexis genib9 ei singuli hec munera obtulerūt. s. aurū: thus: z mirrhā. Hic exclamat Aug9 dicens. O stupenda infantia cui et astra subdūtur. Cui9 est ille magnitudis z supne glīe a q cui9 pānos z āgeli excubāt z sidera obsecūdāt z reges trepidāt. z sectatores sapiētie geniculāt. O btm tuguriū. O sedes dei scda post celū vbi nō lucerna lucet sed stella. O celeste palatiū in q habitat nō rex gēmatus, sz deus incorporatus. cui erāt p mollibus thoris: dura p̄sepia, p laquearib9 aureis fuliginea culminis tecta. sed sideris obseqo decorata. Stupeo cū video pannos z intueor celos estuo cū aspicio in p̄sepio mēdicū z sup astra pclaz. Itē bern. Quid facitis o magi. qd facitis. Lactentē puerū adoratis ī tugurio vili in vilibus pānis. Ergo ne de9 est iste. Quid facitis q aurū offertis. Ergo rex est iste. Et vbi aula regia. vbi thronus. vbi curie regalis frequētia. Nūquid aula ē stabulū: thronus p̄sepiū: curie frequētia ioseph z maria. Isti insipiētes fcti sunt vt fierēt sapiētes. De hoc etiā sic dicit Hilarius in libro. II. de trinitate. Parit virgo sz partus a deo ē. Infans vagit laudātes angeli audiūtur. Panni sordēt ds adoratur. Itaqz potestatis dignitas non amittit dū carnis hūilitas predicat. Ecce quō in xpo puero nō tantū fuerūt hūilia z infirma sz etiā diuinitatis sublimia z excelsa. De hoc itez dicit. Hiero. sup episto

lam ad hebreos Respicis cunas xp̄i. vide
pariter ꝛ celū. Vagientē in presepi intue/
ris infantē. sed angelos simul ausculta lau
dantes. Herodes ꝑseq̄tur sed adorāt ma
gi. Ignorāt pharisei sꝫ stella demonstrat.
Baptizat a suo: sꝫ vox dei desuꝑ tonātis
auditur. Aquis imergit. sꝫ colūba descen
dit imo spūssctūs in colūba B Qua/
re autē magi huiusmōi munera obtulerīt:
multiplex ē ratio. Prima qm̄ traditio an/
tiquoꝝ fuit. vt dicit remigi⁹. vt nullus ad
deū vel ad regē vacuus introiret. ꝑse autē
ꝛ chaldei talia munera cōsueuerāt offerre
Isti āt vt dicit in historia scolastica. vene/
rūt a finibus persaꝝ ꝛ chaldeoꝝ vbi ē flu
uius saba. a quo et sabea dr̄ regio. Scd̄a
q̄ est bernardi. qm̄ beate virgini aurū ob/
tulerūt ꝓpter inopie subleuatōnē. thus ꝓ/
pter stabuli fetorē: mirrhā ꝓpter mēbroꝝ
pueri cōsolidationē ꝛ maloꝝ vermiū ex/
pulsionē. Tertia qm̄ aurū ad tributū thus
ad sacrificiū. mirrha ad sepulturaꝫ ꝑtinet
mortuoꝝ. Per hec tria ḡ in xp̄o intimat
regia potestas diuina maiestas: ꝛ hūana
mortalitas. Quarta. qm̄ aurū significat
dilectionē: thus orationē: mirrha carnis
mortificationē. Et hec tria xp̄o debemus
offerre. Quīta: qm̄ ꝑ hec tria significātur
tria q̄ erāt in xp̄o. s. diuinitas p̄ciosissima:
aīa deuotissima. ꝛ caro integra ꝛ incorru/
pta. Hec tria significabātur ꝑ illa tria q̄
erāt in archa. Nā virga q̄ floruit: caro xp̄i
q̄ resurrexit. Psal. ꝛ refloruit caro mea ꝛc̄
Tabule vbi erant scripta p̄cepta, aīa in
qua sunt oēs thesauri scientie ꝛ sapientie
dei abscōditi. Māna deitas q̄ habꝫ oēm
saporē ꝛ oēm suauitatē. Per aurū ḡ qd̄ est
p̄ciosius oībus metallis intelligit diuini/
tas p̄ciosissima. Per thus aīma deuotissi
ma: q̄ꝛ thus significat deuotionē ꝛ oratio/
nē. Psal. Dirigatur orō mea. ꝛc̄. Per mir/
rham q̄ conseruat a corruptiōe caro incor/
rupta Admoniti aūt magi in somnis
ne redirēt ad herodē. ꝑ aliā viā reuersi sūt
in regionē suā. Ecce quō magi ꝓfecerunt
Nā stella duce venerūt. ꝑ hoīes imo ꝑ ꝓ/
phetiā edocti fuerūt. angelo duce redierūt.
ꝛ in xp̄o quieuerūt. Hoꝝ corꝑa in medio
lani ecc̄lia q̄ nūc ē fratꝝ ordinis nr̄i scilicꝫ
fratꝝ p̄dicatoꝝ q̄escebāt. sꝫ nūc colonie re/
quiescūt. Nā eoꝝ corpora ꝑmo ꝑ hele/
nā cōstātini matrē rapta in cōstātinopoli
trāslata postea ꝑ scm̄ eustorgiū epm̄ me/
diolanū trāslata. Sed ꝑ heinricū impe/
ratorē postq̄ꝫ mediolanū possedit. in colo/
niā suꝑ renū fluuiū sunt delata vbi i ma/
gna reuerētia ꝛ ꝑp̄li deuotiōe chorruscant.
XV A

De sancto Paulo heremita.

Paulus primus here/
mita vt testatur Hiero. q̄ eius
vitā cōscripsit feruēte decij ꝑse/
cutōe heremū vastissimā adijt
ibiq̄ꝫ in quadam spelūca. lx. ānis hoībꝫ in
cognitus ꝑmāsit. Iste āt decius dr̄ fuisse
galienus q̄ fuit binomius q̄ cepit āno dn̄i
cclvi. Vidēs eīn scūs paulus xp̄ianis tot
tormētoꝝ genera irrogari. in heremū au/
fugit. Eo siq̄dē tp̄e duo iuuenes xp̄iani cō
prehēdunt. q̄ꝝ vnus toto corꝑe melle per/
ungit. ꝛ sub ardore solis aculeis muscarū
ꝛ scabronū ꝛ vespaꝝ lacerādus exponit.
Alter ꝟo mollissimo lecto impōitur ꝛ i lo/
co amenissimo collocat. vbi aeris erat tem
peries riuoꝝ sonitus. cantus auiū ꝛ florū
olfactus. funibꝫ tū floreis coloribꝫ obtectis
sic iuuenis cingit. vt manibꝫ vel pedibꝫ se
iuuare nō posset. Adest q̄dā iuuēcula cor/
pore pulcerrima ꝛ impudica. ac impudice
tractat iuuenē dei amore repletū. Cū aūt
ille i carne motus ꝯtrarios rōni sensisset
nō hñs arma q̄bus ab hoste se eruat lin/
guā ꝓpriā dentibꝫ suis incidit. ꝛ in facieꝫ
impudice expuit. ꝛ sic temptationē dolor
fugauit. ꝛ tropheū laude dignū ꝓmeruit.
Horū ꝛ alioꝝ penis scūs paulus territ⁹
heremū petijt. B Eo tp̄e cū Anthō/
nius primuꝫ se inter monachos heremi/
culā cogitaret. in somnis aliū se multo me
liorē heremū incolere edocet. Qui dū euꝫ
ꝑ siluas inq̄reret obuiū habuit ipocētauꝝ
hoīem equo mixtū q̄ ei viā dexterā demon
strauit. Postmodū obuiū habuit aīal fe/
rēs fructus palmaꝝ supra imagine hoīs
insignitū: deorsum ꝟo capre formā habēs
Qui dū ipm̄ ꝑ deū ꝯiuraret vt sibi diceret
q̄s esset: r̄ndit se esse satiꝝ deū siluarū sm̄
errorē gentiliū. Postremo obuiauit ei lu/
pus q̄ eū ad cellā sc̄i pauli ꝑduxit Paulꝰ

aūt anthoniū p̄sentiēs: hostiū sera clausit.
Anthonius ꝓ̄ rogat vt sibi aperiat. asse/
rēs se nūq̄ inde recessuꝝ. s; ibi potius mo
riturū. Victꝰ paulus ei apuit. statiq̄ ābo
i amplexus ruūt. Cūq̄ hora prādij ades/
set: coruus duplicatā panis partē attulit:
Cūq̄ de hoc anthoniꝰ miraret̄. r̄ndit pau
lus ꝙ ds̄ sibi oī die taliter miſtrabat. ⁊ p̄/
bēdā ꝓpter hospitē duplicauerat. Pia lis
orit̄ q̇s magis dignus esset panē diuidere
Defert paulus hospiti ⁊ anthonius senio
ri. Tādē vterq̄ manū apponūt ⁊ i equas
partes panē diuidūt Cū āt anthonius re
diēs. iā celle sue appropinq̄ret vidit ange
los pauli aīaz deferētes. q̇ velociter rediēs
inuenit corpꝰ pauli flexis genib; in modū
orātis erectū. ita vt ip̄m viuere estimaret.
S; cū ip̄m mortuū didicisset ait. O sctā
aīa qd̄ gerebas in vita: i morte mōstrasti.
Cū aūt non haberet vn̄ sepulturā faceret.
ecce duo leones aduenerūt ⁊ foueā paraue
rūt: sepultoq̄ eo ad siluā redier̄t. Antho/
nius aūt tunicā pauli ex palmis ꝯtextam
assumpsit q̄ postmodū in solēnitatib; vte/
bat̄. Obijt aūt circa annū. cclxxxvij.

XVI A

De sancto Remigio.

Remigius dicitur a re
mi qd̄ ē pascēs ⁊ geos qd̄ est ter
ra: q̄si pascēs terrenos doctrīa.
Vl' remigius dr̄ a remi qd̄ ē pastor ⁊ gyō
qd̄ ē luctatio: q̄si pastor ⁊ luctator. Pauit
em̄ gregē suū verbo p̄dicatiōis exēplo cō/
uersatiōis. suffragio orōnis. Est ēt triplex
genꝰ armoꝝ. s. defensiōis vt scutū pugna/
tōnis vt gladius: munitiōis vt lorica siue
galea. Luctatus ē igit̄ ꝯ̄ diabolū scuto fi/
dei. gladio ꝟbi dei ⁊ galea spei. Eiꝰ vitaz
igmarꝰ remēsis archieps̄ scripsit. B

Emigius doctor egregiꝰ ⁊ con/
fessor dn̄i gl'iosus a quodā here
mita nasci taliter ē p̄uisus Cū
em̄ v uādaloꝝ p̄secutio totā frā
tiā deuastasset q̇dā reclusus vir scūs q̇ lu
mē oculoꝝ amiserat ꝓ pace eccl'e gallica/
ne crebris orōnib; dn̄m exorabat. Et ecce
angelꝰ dn̄i i visu ei astitit eiq̄ dixit Scito
ꝙ mulier illa nōie cilina filiū noie remigi/
um generabit. q̇ gētē suā a maloꝝ incursi
bus liberabit. Cūq̄ euigilasset statim ad
domū ciline venit. ⁊ qd̄ viderat enarra/
uit. Cūq̄ illa nō crederet. eo ꝙ anus iam
esset. ille r̄ndit. Scias ꝙ cū pueꝝ ablacta/
ueris. ocl'os meos de lacte tuo ꝑunges: et
ꝯtinuo mihi visum restituet. Cūq̄ ꝑ or/
dinē hec oīa cōtigissent remigius mūduꝫ
fugit ⁊ reclusoriū intrauit. Crescēte āt eiꝰ
fama cū esset vigintiduoꝝ annoꝝ: ab omī
ꝓpl'o archieps̄ remēsis ē electus. Tante
aūt māsuetudis fuit ꝙ etiā ad mēsam eiꝰ
passeres veniebāt ⁊ de manu eius reliq̄as
ciboꝝ comedebāt. Quodā tp̄e Cū in do/
mo cuiusdā matrone hospitatus fuisset et
illa modicū vini h̄ret. remigius celarium
introiuit ⁊ sup̱ doliū crucē fecit. Cūq̄ ibi/
dē orasset mox desup̱ vinū egredit̄ ita ꝙ ꝑ
mediū cellariū fundebat̄. Cū āt clodo/
neus rex francie tūc tp̄is gētilis esset: nec
ab vxore sua xp̄ianissima ꝯuerti posset. vi
dēs ꝙ infinitus exercitꝰ alemanoꝝ sup̱ se
venisset. dn̄o deo quē vxor sua colebat vo/
tū vouit. ꝙ si de alemanis sibi victoriā cō
cederet mox fidē xp̄i reciꝑet. Qd̄ cū fuis/
set ad libitū cōsecutus btm̄ remigiū adijt
⁊ se baptizari poposcit. Cūq̄ ad fontē ba/
ptismatis aduenissent. nec ibidē sacrū cri/
sma haberēt ecce colūba q̄dā ampullā cū
crismate in rostro detulit. de q̊ regē ponti/
fex liniuit. Hec āt āpulla in remēsi eccl'ia
cōseruat̄. ⁊ in̄ vsq̄ hodie reges frācie inū/
gūt̄. C Post lōgū tp̄s cū genebaldus
vir ꝓuidus neptē btī remigij i vxorē h̄ret
⁊ se religionis causa mutuo absoluissent:
p̄dcm̄ genebaldū btūs remigiꝰ laudunēn̄.
ep̄m ordinauit. At genebaldus cū vxorē
suā causa instruēdi ad se sepius venire ꝑ
mitteret ex frequēti colloquio aīmus eius
in ꝯcupiscētiā inflāmatur ⁊ vsq̄ in pctm̄
secū ꝓlabitur. Que ꝯcipiēs ⁊ filiū pariēs
hoc ep̄o intimauit. Et ille ꝯfusus ad eaz
remādauit dicēs. Qm̄ puer d̄ latrocinio
acq̄sitꝰ ē volo vt latro voceē. Ne āt suspi/
cio aliq̄ orire vxorē suā sic priꝰ ad se venir
ꝑmisit. Verūtn̄ post p̄mi pctī fletū: secuꝫ
ruit iteꝝ in pctm̄. Que cū filiā pepisset. et
hoc ep̄o retulisset ille r̄ndit. Illā filiā vul/
peculam nominate. Tandē ad se reuer/
sus btm̄ remigiū adijt ⁊ ad pedes suos ꝓ/
cidens stolā de collo suo deponere voluit.

Quod cū sanctus remigius prohibuisset et ab eo quid acciderit audiuisset: blāde eū cōsolans ipm in quadā cellula parua p septē annos reclusit. ⁊ ipse interi ei⁹ eccle siā gubernauit. Septio igit anno cū in ce na dn̄i in orōe p̄sisteret. angelus dn̄i eidē astitit ⁊ pctm̄ suū sibi dimissum p̄hibuit. ac vt foras exire debeat imperauit. Cui cū rn̄disset nō possum. qm̄ dn̄s meus remigi us hostiū hoc clausit ⁊ sigillo suo muniuit Angelus ait. Ecce vt scias tibi celū apertum esse. hoc etiam hostium saluo sigillo nūc aperitur. Statimq̄ vt dixerat est ag- tum. Tunc genebaldus iactans se in me dium hostij in modum crucis ait. Etiam si dn̄s meus iesus xp̄s ad me veniret huc hinc nō egrediar nisi dn̄s meus remigius huc veniat qui me reclusit. Tunc sanctus remigius ad amonitionē angeli laudu- num venit. ⁊ ipsum in locum suum resti- tuit. Qui vsq̄ ad obitum suum in sanctis operibus perseuerauit ⁊ latro filius ei⁹ in ep̄atu eidem successit. qui etiam sanctus fuit. Tandem sanctus remigins multis clarus virtutib⁹ in pace quieuit. circa an- num dn̄i quingentesimū. Eodem die ce- lebratur natalis sancti hylarij pictauorū vrbis episcopi.

XVII

De sancto Hilario.

A

Ilarius dict⁹ est qua- si hilaris. quia in seruitute dei valde hilaris fuit. Uel dicitur hilarius quasi alarius ab altus ⁊ ares vir tus: quia fuit altus in scientia ⁊ virtuosus in vita. Uel hilarius dicitur a bile quod ē quasi primordialis materia: que obscura fuit: ⁊ ipse in dictis suis magnam habet obscuritatem ⁊ profunditatē.

B

Ilarius pictauorū vrbis ep̄s: re- gionis equitanie oriundus quasi lucifer refulgēs inter astra proces- sit. Hic vxorem primitus habens ⁊ filiā i laicali habitu monasticā vitam ducebat Tandē in vita ⁊ scientia proficiens in epi scopum est electus. Cū igitur beatus hi- larius nō solum ciuitatē suam sed totam franciā ab hereticis defensaret ad sugge- stionem duorum ep̄orū qui ab heresi fue- rant depravati ab imperatore qui hereti- corum fautor erat. cum beato eusebio ver- cellen̄. ep̄o est in exilium relegatus. Deni- q̄ cum vbiq̄ arriana heresis pullularet: ⁊ ab imperatore licentia data esset vt om- nes ep̄i conuenirent ⁊ de veritate f dei di- sputarent cum sanctus hilarius conuenis- set ad petitionē dictorū ep̄oꝝ qui eius elo quentiā ferre nō poterant pictauiā redi- re compellitur. Cum autem ad insulā gallinariā que tota erat plena serpenti- bus propinquasset ⁊ in ipsam descēdisset omnes serpentes ex sui visione fugerunt: ⁊ in medio insule palum vixit. nec amplius libertas data est illis occupare qd̄ vetuit tanq̄ pars insule nō sit terra sed pelagus.

Cum ergo pictauis esset quendā infan tem sine baptismo defunctum suis oratio nibus ad vitam restituit. Nam tādiu ia- cuit in puluere donec pariter surgerent se nex de oratione ⁊ infans de morte. Cū autem filia eius apia maritū vellet acci- pere hilarius pater eius ei predicauit ⁊ in sacre virginitatis proposito confirmauit. Quam dum ille firmā considerans et ne aliquando flecteretur formidans dn̄m in stantius exorauit vt eam ad se reciperet: nec vltra viuere permitteret. Quod ⁊ fa- ctum est. Nam post paucos dies ad dn̄m migrauit. quam ipse proprijs manibus se- peliuit. Qd̄ mater beate apie considerās ep̄m rogauit. vt sibi quod ⁊ filie impetra- ret Quod et fecit ⁊ ipsam oratōne sua ad regnum premisit.

C

Eo tempore leo papa hereticorū perfidia depravatus om niū episcopoꝝ conciliū conuocauit. Qui- bus conuocatis hilarius nō vocatus: ad- uenit. Quod audiens papa: precepit ne aliquis sibi assurgeret nec aliquē locū da- ret. Cū ergo ingressus fuisset dixit ad eū papa. Tu es hilarius gallus. Et ille. Nō sum gallus: sed de gallia. i. nō sum in gal- lia natus sed de gallia ep̄s. Cui papa. Et si tu es hilarius de gallia ⁊ ego sum leo ro mane sedis apostolicus ⁊ iudex. Cui hila rius. Et si sis leo nō tamen de tribu iuda ⁊ si iudicans resides. sed nō in sede maie- statis. Tunc papa cum indignatiōe sur- rexit dicens. Modicū prestolare donec re deam. ⁊ tibi quod mereris reddam. Cui

hilarius. Si nō redieris quis mihi pro te
respōsurus erit. Et ille. Cōcitus redibo. ꝛ
tuā superbiā humiliabo. Cū ergo papa ad se
creta sue nature iuisset dissenteria perijt ꝛ
oīa intestina ibidē proijciēs. miserabiliter
vitā finiuit. Interea vidēs hilari⁹ ꝙ nul/
lus sibi assurgeret. patiēter ferens in terrā
se posuit dicēs. Dñi est terra. Statiꝗ nu/
tu dei terra quā insederat sursum se extu/
lit ꝛ vsqꝫ ad equalitatē alioꝝ epoꝝ se leua
uit. Cum igitur papa miserabiliter nuncia/
retur defunctus. assurgēs hilarius oēs epos
i fide catholica ꝯfirmauit. ꝛ ꝯfirmatos ad
ꝓpria remisit. Hoc aūt miraculū de mor/
te leonis pape dubitationē habet. tum qꝛ
hystoria ecclesiastica vel triptita nihil de
hoc loquitur. tum qꝛ aliquē papā talis nois
tunc fuisse cronica nō testatur. tum qꝛ hiero/
nymus dicit ꝙ sancta romana ecclia semꝑ
īmaculata permāsit. ꝛ in futuro manebit
sine vlla hereticoꝝ insultatōe. Posset tñ di
ci ꝙ tunc erat aliqs papa sic vocatus. non
quidē canonice electus sed tyrānice intru/
sus. Vel forte liberius papa q̄ ꝯstātino he
retico fauebat, alio nomīe dictus est leo.

Tandē multis miraculis perpetratꝪ cū
beatus hilarius infirmatus obitū suū imi
nere cognosceret. leonciū p̄sbyteꝝ quē ma/
xime diligebat ad se vocauit ꝛ nocte imi/
nēte vt foras exeat admonuit. ꝛ si q̄d audi
ret vt renūciet imperauit. Ille iussa com/
plens voces adhuc ciuitatis tumultuātis
se audisse reuertēs exposuit. ꝛ cū circa eum
vigilaret finē eius expectās media nocte
iteꝝ iubetur exire ꝛ q̄d audiret iacēti referret
Qui cū se nihil audisse renunciasset. mox
nimia claritas quā etiā p̄dict⁹ p̄sbyter suf
ferre nō poterat ad eū intrauit. ꝛ sic paula
tim recedēte lumīe ad dñm migrauit. Flo
ruit aūt circa annū dñi. CCCXL. sub ꝯstā/
tino. Festū hui⁹ sancti est in octaua ephie.

Cū duo mercatores massam cere ꝯmu
niter haberēt ꝛ vnus altero renitēte eā ad
altare sancti hilarij obtulisset. stati p me/
diū diuisa pars vna sibi remansit. reliqua
renitenti deuenit.

XVIII

De sancto Machario.

Macarius dicitur a ma
cha qd̄ est ingeniū ꝛ ares virtus. Vel dr̄ a
macha qd̄ est ꝑcussio ꝛ rio magister. Fuit
eñ ingeniosus ꝯtra demonis fallaciā. vir/
tuosus quantū ad vitā ꝑcussio in domatōe
corꝑis. magister i regimine p̄latiōis. Vel
macharius. id est beatus. B

Macharius abbas descēdit ꝑ vasti
tatē deserti ꝛ intrauit dormire i mo
numēto vbi sepulta erāt corꝑa pa/
ganoꝝ ꝛ extraxit vnū corp⁹ sb caput suū tā
ꝗ plumaciū. Demones aūt volētes eum
terrere vocabāt quasi vnā mulierē dicen/
tes: Surge veni nobiscū ad balneū. Et al
ter demō sub ipo tanꝗ ex mortuo illo dice
bat. Pereginū quendā habeo super me nō
possum venire. Ille aūt nō expauit. sꝫ tun/
debat corpus illud dicēs: Surge ꝛ vade
si potes. Et audiētes demones fugerūt vo/
ce magna clamātes. Vicisti nos domine.

Dum aliqñ abbas macharius a palu
de ad cellā suā p̄teriret. occurrit ei diabol⁹
cū falce messoria ꝛ volēs eum cū falce per/
cutere nō potuit. Et dixit ei. Multā vio/
lentiā patior a te machari. qꝛ nō possum p̄
ualere aduersū te. ecce ei q̄cq̄d tu facꝪ ꝛ ego
facio. Ieiunas tu ꝛ ego penit⁹ nō comedo.
Vigilas tu ꝛ ego oino ñ dormio. vnū ē so
lūmō in quo me superas. Et dixit abbas
Qd̄ est illud. Cui ille. Humilitas tua. ꝑ
quā nō preualeo aduersum te. Dum tē
ptatiōes ipm nimiū molestarēt. surgēs et
magnū saccū arene humerꝪ suis imponēs
dieb⁹ multis sic ꝑ desertū ibat. Quē theo/
sebius inueniēs dixit: Abba cur tm̄ onus
portas. Et ille. Vexo vexantē me. Ab/
bas macharius vidit sathanā transeun/
tē in habitu hois. ꝛ habentē vestimētum
lineū laceratū. ꝛ ꝑ omīa foramia depende
bāt ampule. ꝛ dixit ei: Quo vadis. Cui il/
le. Vado potionare fratres. Cui macha/
rius. Quare tot ampullas portas Rñdit
Gustū fratrib⁹ porto ꝛ si vnū alicui nō pla
cebit offerā aliud vel tertiū. ꝛ sic ꝑ ordineꝫ
vt aliqd̄ placeat. Et cū rediret dixit ei ma
charius. Quid fecisti. Rñdit. Oēs sancti
ficati sunt ꝛ nemo mihi acq̄euit nisi vnus
q̄ vocatur theostitus. Surgēs aūt machari⁹
illuc iuit ꝛ fratrē temptatū inueniēs sua eū
exhortatiōe ꝯuertit. Post hec iteꝝ eum
macharius inueniens dixit: Quo vadis?

D

Cui ille. Ad fratres vado. Reuertenti oc/
currit senex ⁊ dixit: Quid faciũt fratres il
li. Cui diabolus. Male. Et dixit: Quare
Quia oẽs sancti sunt. ⁊ qđ est maius ma/
lũ. vnũ quẽ habebã amisi ⁊ omĩbꝫ sanctioꝛ
factus est Audiẽs hoc senex gr̃as egit deo
Quodã die machariꝰ caput defuncti re
perit. ⁊ dũ oꝛasset. interrogauit illud cuius
caput fuerit. Et rñdit se fuisse paganũ Et
dixit ei machariꝰ. Ubi est aĩa tua. Rñdit
ĩ inferno. Cũq3 reqreret si multũ in pfun/
do esset. rñdit ꝙ tm̃ in pꝛofundo erat quan
tum distaret terra a celo. Cui macharius.
Sũt ne aliq̃ te pfundioꝛes Rñdit. Etiã iu
dei. Cui iterꝫ iᵉ. Et vltra iudeos sꝰ ne aliq̃
pfundioꝛes. Cui ille Pꝛofundioꝛes omĩbꝫ
sunt falsi xp̃iani. q̃ xp̃i sanguine redempti
tm̃ preciũ ꝑuipenderũt. E Dum per
quandã solitudinẽ pꝛofundissimã perge/
ret ad qđlibet miliare arundinẽ figebat vt
postmodũ redire sciret. Sed dum iã nouẽ
dietas fecisset. ⁊ in quodã loco quiesceret.
diabolus oẽs arundines collegit. ⁊ ad ca/
put eius posuit. Vñ ad redeundũ pluri/
mũ laboꝛauit. Frater quidã plurimũ co
gitatõibꝫ suis molestabaꝛ ꝙ.s. in cella sua
inutiliter esset. sꝫ si inter homĩes habitaret
multis pꝛodesse posset. Quã cũ cogitatõẽs
suas machario retulisset. ille ait: Fili sic ilꝛ
rñde. Hoc saltẽ facio. qꝛ ꝓpter xp̃m parie/
tes istiꝰ celle custodio Dũ quendã culicẽ
se pungentẽ manu occidisset ⁊ multũ de il
lo sanguis emanasset repꝛehendẽs se ꝙ ꝓ
pꝛiã vindicasset iniuriã. nudus sex mẽsibꝫ
in deserto mãsit. ⁊ inde a scabꝛonibꝫ totus
laceratus exiuit. Post hoc m̃ltis claris vir
tutibꝫ in pace quieuit.

XIX A

De sancto Felice.

Elix pꝛenoĩe in pincis
dr̃. vel a loco in q̃ requiescit. vel
a subulis quibꝫ passus perhibeꝛ
Nã pinca subula dr̃. Aiunt ei ꝙ cũ magi/
ster pueroꝝ extiterit. ⁊ eis nimiũ rigidꝰ fue
rit tentus a paganis cũ xp̃m libere ꝯfitere
tur. traditꝰ fuit ĩ manibꝫ pueroꝝ q̃s ip̃e do
cuerat q̃ eũ cũ stilꝛ ⁊ subulꝛ occiderũt. eccl̃ia tñ
tenere videꝛ ꝙ nõ martyr extitit sꝫ ꝯfessoꝛ.
Hic ad qđcunq3 idolũ ducebaꝛ vt ei sacri/
ficaret in illud exufflabat. ⁊ ꝯtinuo corru
ebat. Legiꝛ aũt in quadã alia legenda
ꝙ dũ maximus nolanus ep̃us ꝑsecutionẽ
fugiens fame ⁊ gelu afflictus solo corruis/
set. felix ab angelo ad eũ mittiꝛ. ⁊ cuꝫ nihil
ibi cibi haberet de sente pꝛoxima pendentẽ
vidit racemũ de quo in os eius expꝛessit vi
nũ. humerisq3 impositũ secũ detulit. Ip̃o
igiꝛ defuncto felix in ep̃m eligiꝛ. Qui post
dũ pꝛedicaret ⁊ persecutoꝛ eũ quereret inꝛ
parietes dirutos ꝑ modicũ aditũ se occul
tauit. Staticq3 nutu dei ꝑ aditũ illũ telas
aranee texuerũt. quas dum persecutoꝛes
ꝯspiciũt. neminẽ illic esse putantes absce/
dunt. Inde aũt ad aliũ locũ sanctus fe/
lix pergens. a quadã vidua per tres men/
ses alimẽta suscepit nunq3 tñ eius faciẽ vi
dit. Tandẽ pace reddita. ad ecclesiã suaꝫ
rediijt. ⁊ ibi ĩ pace requieuit. sepultus iuxta
vrbẽ in loco q̃ diciꝛ pincis. Huic ⁊ aliꝰ
erat frater q̃ felix similiter dicebaꝛ. Cũq3
etiã ip̃e idola adoꝛare cogereꝛ dixit Inimi
ci estis deoꝝ vr̃oꝝ. qꝛ si me ad illos duxe/
ritis in eos sicut frater meꝰ exufflabo ⁊ coꝛ
ruent: B Excolebat aũt sanctus fe/
lix oꝛtũ. q̃dã vero olera eiꝰ rapere cupiẽtes
dum furtũ se facere cogitabant. tota nocte
oꝛtũ diligẽtius excolebãt Mane aũt a scõ
felice salutati. pctm̃ suũ ꝯfitentes ad ꝓpria
redierũt Venientes aũt gentiles vt san
ctum felicẽ tenerẽt. manus coꝝ doloꝛ nimi
us appꝛehendit. qui cũ vlularent dixit eis:
Dicite. Xp̃s est deus. ⁊ doloꝛ ꝯtinuo vos
dimittet. q̃bꝫ dicentibꝫ sanati sunt. Põ/
tifex idoloꝝ ad eũ venit dicens: Dñe ecce
deus meus vt te venientẽ vidit. ꝯtinuo fu
gam arripuit. Cui cuꝫ dicerẽ quare fugis
ait. Virtutẽ huius felicis ferre nõ possum
Si g° deus meus ita te timet. quãtomagis
ego timere te debeo. Quẽ cum felix in fi/
de instruxisset. baptizari se fecit. Adoꝛã/
tibꝫ appollinẽ dixit felix. Si vere deus ap/
pollo est dicat mihi quid est quod in ma/
nu nunc clausum teneo Habebat aũt in
manu cedulã in qua oꝛatio dominica erat
scripta. Quo nihil respondente. gentiles
ꝯuersi sunt. Tandẽ missa celebꝛata ⁊ po/
pulo data pace. in pauimentũ in oꝛatiõe se
pꝛoijciens migrauit ad dñm.

XX A

De sancto Marcello.

Marcellus dict⁹ ē quasi arcens malū a se. Uel dr̄ marcellus quasi maria percellēs. i. mūdanas aduersitates ꝑcutiēs ⁊ ꝯculcās Assimilat̃ ei mūdus mari, q2 sic dicit chrysos. sup mattheū. In mari est sonus ꝯfusus timor ꝯtinuus. imago mortis. vndarꝫ ꝯtētio infatigabilis. incōstantia iugis.

Marcellus cū rome sūmus pōtifex esset ⁊ maximianū impatorē de nimia in xp̄ianos seuicia increparet ⁊ in quadā domo cuiusdā matrone in ecclesiā ꝯsecrata missam ageret. iratus imperator domū illā fecit stabulū iumētorū, ⁊ eundē marcellū ibidē ad seruiciū eorꝫ custodia aīaliū deputauit. In quo seruitio post multos annos in dn̄o requieuit circa annos domini. CCLXXXVII.

XXI A

De sancto Anthonio.

Anthonius dr̄ ab ana qd̄ est sursum ⁊ tenēs. quasi sup̄na tenēs ⁊ mūdana despiciens. Despexit aūt mundū. q2 īmundus inquietus transitorius deceptiuus ⁊ amarus. De his dicit Aug⁹. O mūde imunde quid perstrepis quid auertere nos conaris. tenere nos vis fugiens. qd faceres si maneres. quē nō deciperes dulcis q̄ amarus dulcia alimenta mētiris. Eius vitā anastasi⁹ scripsit. B

Anthonius cū. XX. esset annorꝫ ⁊ audiret legi in eccl̄ia. si vis ꝑfectus eē vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibꝫ. oīa sua vendēs paupibꝫ erogauit ⁊ heremiticā vitā duxit. Hic innumerabilia demonū tēptamēta sustinuit. Quadā vice dum spm̄ fornicatiōis virtute dei superasset diabolus ī specie pueri nigri añ eum prostratus apparuit. ⁊ se ab eo victū ꝯfessus est. Nā ⁊ hoc precibꝫ impetrauit vt videret fornicatiōis demonē iuuenibꝫ insidiantē. Quē cū in predicta forma vidisset dixit. Uilissima mihi apparuisti specie. te vltra nō timebo. Alia vice dū in quodā tumulo latitaret multitudo demonū eum adeo lacerauit ꝙ minister eius q̄si mortuū eum ꝓpriis humeris asportaret. Cunctꝫ eū oēs q̄ ꝯuenerant quasi mortuū plorassent. dolentibꝫ cunctis subito anthoni⁹ reuiuiscit. ⁊ a ministro ad predictū tumulū se iterū portari fecit. Qui cū ibi ex dolore vulnerū prostratus iaceret. ex ꝟtute animi ad ꝯflictū demones excitabat. Tunc illi i formis variis ferarꝫ apparuerūt. ⁊ eū iterꝫ dentibꝫ cornibꝫ ⁊ vnguibꝫ crudelissime lacerauerūt. Tunc subito splendor mirabilis ibi apparuit ⁊ demones cunctos fugauit. Anthonius aūt ꝯtinuo sanatus ē. ibiqꝫ xp̄m adesse intelligēs ait: Ubi eras bone iesu vbi eras. quare a ꝓncipio ñ fuisti hic vt me adiuuares ⁊ vulnera mea sanares. Cui dn̄s. Anthoni hic erā. sed expectabā videre certamē tuū. Nunc aūt q2 viriliter dimicasti in toto orbe te faciā nomīari. Tanti āt feruoris erat ꝙ cū maximianus imperator xp̄ianos occideret. ipe martyres sequebat̃ vt cum eis martyr fieri mereret̃. ⁊ vehemēter tristabat̃ eo ꝙ sibi martyriū nō daret̃.

C Cum aūt in alterā heremū pergeret. argenteū discū repit. ⁊ intra se sic dicere cepit. Unde hic argenteus discus vbi hominū vestigia nulla vident̃. Si eñ viatori cecidisset vtiqꝫ pre sui magnitudie latere nō posset. Hoc diabole artificiū tuū est voluntatē tñ meā nunqꝫ poteris imutare. Et h̄ dicēs discus vt fumus euanuit. Postmodum ingentem massam veri auri reperit, sed vt incendiū aurū fugit. Sicqꝫ ad mōtem fugiens viginti annis ibi permansit. innumeris choruscans miraculis. Quadam vice dum in spiritu raptus esset. totū mundū laqueis se inuicē ꝯnectentibꝫ plenū vidit. qui exclamans ait. O quis istos euadet laqueos. Et audiuit. humilitas.

Aliquando dum ab angelis in aere eleuaretur. assunt demones. ⁊ eius transitū prohibent peccata eius ab exordio natiuitatis eius obiicientes. quibus angeli. Nō debetis illa narrare que christi iam pietate sunt deleta. Si qua aūt scitis ex quo factus est monachus illa proferte. Et cum in probatione deficerent. liber anthonius in sublime tollitur. ⁊ liber deponitur.

D Narrat anthonius de se dicens. Uidi aliquā do diabolū celsum corpe q̄ se dei virtutē ⁊ ꝓuidentiā ausus est dicere. ⁊ ait;

Quid vis vt a me tibi detur anthoni. At ego sputa i os eius ↄgeminãs totũ me i eũ xp̄i noie armatus ingessi ⁊ statim euanuit Huic diabolꝰ aliqñ i tanta ꝑceritate appa ruit ꝙ celũ capite tangere videret. Quem cũ anthoniꝰ quis esset interrogasset. ⁊ ipe se sathanã esse dixisset. addidit sathanas. Cur me sic impugnãt monachi ⁊ maledi cũt xp̄iani. Cui anthoniꝰ. Juste hoc faciũt quia tuis sepe insidijs molestant. Et ille. Ego eos nequaq̄ molesto ſ ipi ĩuicẽ se cõ turbãt. Ego em̄ ad nihilũ sum redactus. q2 iam i cunctis ptibꝫ regñt xp̄s. Quidã sagittariꝰ btm̄ anthoniũ gaudentẽ cũ fra/ tribꝫ quadã vice ↄspexit ⁊ ei displicuit. cui anthonius. Pone sagittã in arcum ⁊ tra/ he. Qd ⁊ fecit. Cũq̄ scd̄o ⁊ tertio hoc fieri mãdasset dixit sagittariꝰ. Tantũ trahere potero ꝙ de eiꝰ fractiõe dolebo. Cui antho nius. Sic est in opere dei. qm̄ si supra mẽ/ surã tendere vellemꝰ citius frangeremur. Expedit g̈ rigorẽ aliqñ relaxari. H audiẽs ille edificatus recessit. Interroga/ uit quidã anthoniũ dicens: Quid custo/ diens placebo deo. Et respondens dixit: Quocunq̄ vadis semper deũ pre oculis tuis habeas. In his que agis testimoniũ sacrarꝫ scripturarꝫ adhibeas. In quocũq̄ loco sederis nõ inde cito recedas Hec tria custodi ⁊ saluus eris. Abbas quidam interrogauit anthoniũ dicẽs: Quid faciã. Cui anthonius. Nõ ↄfidas in tua iusticia Ventris ⁊ lingue sit tibi ↄtinentia. Et ne peniteariis de re transacta. Dixit iterꝫ an/ thonius. Sicut pisces si in sicco tardaue/ rint moriuntur. ita ⁊ monachi extra cellã tardantes. aut cum viris secularibꝫ imo/ rantes. a quietis proposito resoluunt. Ite/ rum dixit anthonius. Qui sedet in solitu dine ⁊ quiescit a tribus bellis eripitur. scz. auditus. locutiõis. ⁊ visus. ⁊ ↄtra vnũ tm̄ modo pugnã habebit. scz cordis. Quidã fratres cum quodã sene ad abba/ tem anthoniũ visitandũ iuerunt. Dixitq̄ anthonius fratribꝫ. Bonũ comitẽ habui/ stis senẽ hunc. Deinde dixit seni. Bonos fratres inuenisti tecũ abba. Cui ille. Bo/ nos quidẽ inueni. sed habitatio eorꝫ nõ ha bet ianuã. Quicũq̄ em̄ vult intrat in sta/ bulũ ⁊ soluit asinũ. Hoc autẽ dicebat. qm̄ omia que erant in corde eorꝫ statim erant in ore. Dixit abbas anthoniꝰ. Scire cõ uenit qm̄ sunt tres motus corporales. vnꝰ quidẽ nature. alius ex ciborꝫ plenitudine. tertius ex demone. Frater quidã renun ciauerat seculo. sed nõ plene q2 quedã ad/ huc sibi retinebat. Cui anthoniꝰ. Vade ⁊ eme carnes. q̇ vadens emit carnes. ⁊ por/ tans eas dum veniret lacerabãt eũ canes. Cui anthoniꝰ. q̇ renunciãt seculo ⁊ volunt habere pecunias ita impugnati a demo/ nibꝫ discerpunt. Anthoniꝰ dum in here mo tedio afficeret. dixit: Dñe volo saluus fieri ⁊ nõ permittunt me cogitatiões mee. Et surgẽs exiuit foras. ⁊ vidit quẽdã sedẽ tem atq̄ operantẽ. ⁊ deinde surgentẽ ⁊ orã tẽ. Erat ãt angelus dñi ⁊ dixit ei. Sic fac ⁊ saluus eris. Cũ quadã vice fratres de statu aiarꝫ ab anthonio quesissent. sequẽti nocte vox vocauit eũ dicens: Surge exi ⁊ vide. Et ecce vidit quendã longũ ⁊ terribi lẽ caput vsq̄ ad nubes tollentẽ. q̇ quosdã pẽnatos ad celũ volare cupiẽtes extensis manibꝫ ꝓhibebat. ⁊ alios libere ꝓuolantes retinere ñ poterat. ⁊ maximũ gaudiũ mixtũ cũ nimio dolore audiebat. ⁊ itellexit aiarꝫ illũ esse ascensum ⁊ diabolũ prohibentẽ. q̇ quasdã obnoxias retineret. ⁊ de sctõrꝫ ꝓvola tu quos retinere non poterat sic doleret.

Aliqñ dũ cum fratribꝫ oparet anthoniꝰ suspiciẽs in celũ cũ tristẽ visionẽ vidisset ꝓ uolutus ante deũ rogauit vt futurũ scelus auerteret Fratribꝫ vero sup hoc eũ interro gantibꝫ cũ lachrymis ⁊ singultibꝫ dixit ꝙ inauditũ scelus seculis imineret. Vidi in/ q̇t altare dei a mltitudine equorꝫ circũda/ tũ q̇ calcibꝫ oia discerpebãt. Magno em̄ turbine fides catholica subuertet. ⁊ hoies iumẽtis siles xp̄i sacramẽta diripiẽt. Fa/ ctaq̄ est vox dñi dicẽs. Abominabunt al/ tare meũ. Post duos ãt annos erũpentibꝫ arrianis eccĩe vnitatẽ sciderũt. baptisteria ⁊ eccĩas polluert. ⁊ sup altaria xp̄ianos in star ouiũ mactauert. Dux quidã egypti arrianꝰ noie ballachiꝰ. cũ ita eccĩaz dei infestaret. vt virgies ⁊ monachos nu/ datos publice verberaret. sic ei scripsit an/ thonius. Video irã dei sup te venientem. Jam desine persequi xp̄ianos ne ira dei te occupet. q̄ proximũ tibi minat interitũ. In

felix legit eplam ⁊ irrisit ⁊ in eā expuēs ad terrā proiecit. ac portitores verberib⁹ mul/tis afficiēs anthonio talia remādauit. q̄m tibi est tanta cura de monachis ad te q̄q̃ p̄ueniet nr̄i disciplina rigoris. Post quinq̄ aūt dies equū suū mansuetissimū insidēs morsu ipius equi ad terrā proijcit ⁊ corro/sis atq̄ laceratis crurib⁹ infra triduū expi rauit. Cū quidā fratres verbū salutis ab anthonio q̄siuissent ait ille Audistis dn̄m dicentē. Si q̄s te p̄cusserit in vnā maxillā prebe ei alterā. Dicūt ei. Hoc implere nō possum⁹ Et ille. Saltē de vna patiēter fer te. Et illi. Nec etiā hoc possemus. Quib⁹ anthoni⁹. Saltē ne velitis p̄cutere magis q̄ percuti. Et illi. Nec hoc possem⁹ Tunc anthoni⁹ dixit discipulo suo Sucos prepa ra fratrib⁹ istis. q̄r nimis delicati sunt. So la ořo necessaria est vobis. Hec i vitas pa trū legunt̄. Tandē btūs anthonius. CV. anno vite sue fratres deosculās in pace q̄e uit sub constantino qui cepit circa annum domini. CCCXL.

XXII A

De sancto Fabiano.

Fabianus quasi fabri/canus fabricās beatitudinē su/pernā. i. eā sibi acquirēs tripli/ci iure. sc3. iure adoptiōis emptionis ⁊ de/bellationis

Fabianus ciuis romanus fuit. ⁊ cū papa defuncto p̄ alio eligēdo pp̄ls p̄uenisset. inter eos ⁊ ipe venit. rei exitū scire volēs. ⁊ ecce colūba cādida desce dit sup caput ei⁹. Qd̄ cū oēs mirarent̄. ab eis i papā eligit̄. Hic vt ait damasus pa/pa per oēs regiōes septē dyacones misit. ⁊ eisdē septē sbdyacones tradidit. q̄ oīm ge sta marty⁊ collegerūt. Hic vt ait haymo imperatori philippo volēti interesse pasce vigilijs ⁊ cōmunicare mysterijs restitit. nec quousq̄ peccata p̄fiteret̄ ⁊ inter penitten/tes staret interesse permisit. Tandē pon/tificatus sui anno. XIII. iussu decij capi/tis obtruncatōe martyrio coronat̄. Passus est aūt circa annū dn̄i. CCLIII.

XXIII A

De sancto Sebastiano.

Ebstiauus dictus est a sequens. ⁊ beatitudo. ⁊ astin qd̄ ē ciuitas ⁊ ana qd̄ est sursum. quasi sequēs beatitudi nē ciuitatis superne hoc ē eā possidēs ⁊ ac quirens. ⁊ hoc quintuplici denario s̄m au gustinū. Paupertate regnū. dolore gaudi um labore requiē ignominia gloriā morte vitā. Vel d̄r sebastianus a basto. Nā mi/les xp̄s. equus ecc̄ia bastū siue sella seba/stianus. quo mediāte xp̄s in ecc̄ia milita/uit. ⁊ de multis martyrib⁹ victoriā obtinu it. Vel sebastianus interpretat̄ vallatus vel circūiens. Vallatus q̄r sagittis tanq̄ erici⁹ fuit circūdatus. circūiens q̄r oēs mar tyres circūibat ⁊ oēs p̄fortabat. B

Ebastianus vir xp̄ianissim⁹ nar/bonēsis genere. ciuis mediolanen sis. dyocleciano ⁊ maximiano im/peratorib⁹ adeo carus erat vt p̄ncipatū ei p̄me cohortis traderēt. ⁊ suo aspectui iube rent semp astare. Hic militarē clamidē3 ad hoc tantū ferebat vt xp̄iano⁊ aīas q̄s in tormētis videbat deficere confortaret. Dum aūt preclarissimi viri marcellia/nus ⁊ marcus gemini fratres pro fide xp̄i decollari deberēt. ad eos parētes adueni/unt. vt ipo⁊ aīos a suo p̄posito reuocarēt. Aduenit ḡ mater ⁊ soluto capite scissis q̄ vestib⁹ vberibusq̄ ostensis aiebat. O pre/dulces filij circūdat me inaudita miseria. ⁊ intolerabil' luctus. Heu me miserā amit/to filios meos ad mortē vltro tendentes. Quos si mihi hostes aufferrēt p̄ media se querer bella raptores. Si violēta iudicia p̄cluderēt carcerē irrumperem moritura. Nouū hoc pereūdi genus ē. in quo carni/fex rogat̄ vt feriat. vita optatur vt pereat. mors inuitat̄ vt veniat. Nouus hic luct⁹ noua miseria. in qua nato⁊ iuuētus spōte amittit̄. ⁊ parētū miserāda cogit̄ senectus vt viuat. Hec dicente matre. pater senior manib⁹ adducit̄ seruulo⁊ ⁊ capite asperso puluere hmōi voces dabat ad celum. Ad mortē vltro p̄ficiscentib⁹ filijs valedictur⁹ adueni vt q̄ mee sepulture parauerā in fi/lio⁊ sepulturis infelix expendā O filij mei baculū senectutis ⁊ geminū meo⁊ viscerū lumē cur sic mortē diligitis. Venite huc iuuenes. flete sup iuuenes sponte pereun/tes. Venite huc senes. ⁊ mecū sup filios meos plangite. Accedite huc patres ⁊ p̄/

hibete talia patiamini. Deficite plorãdo
oculi mei ne videã filios meos gladio ce/
di. Hec dicēte p̄re adueniūt ꝯiuges aspe/
ctibꝫ eoꝝ ꝓprios filios offerētes atq̄ eiulã/
do clamãtes . quibꝫ nos dimittitis . q̄ erūt
hoꝝ infantū dn̄i. Quis vestras largas di
uidet possessiões. Heu quoq̄ ferrea pecto
ra. q̄ parentes despicitis. amicos respuitis.
vxores abijcitis. filios abdicatis. ⁊ vos car
nificibꝫ spontaneos exhibetis. Inter hec
aūt ceperunt viroꝝ corda mollescere. ¶
Tūc scūs sebastian⁹ q̄ ibi aderat erūpens
ī mediū dixit: O fortissimi milites xp̄i noli
te per misera blandimēta coronã depone/
re sempiternã. Sed ⁊ parentibꝫ dixit: No/
lite timere. nō separabunt a vobis. sed va
dunt in celū vobis parare sidereas mãsio/
nes. Nã ab initio mūdi hec vita in se spe/
rantes fefellit. se expectãtes decipit. de se p̄/
sumētes irrisit. ⁊ ita nullū omino certū red
didit vt omībꝫ probetur esse mētita. Uita
hec admonet furē vt rapiat. iracundū vt
seuiat. mendacē vt fallat. Ipa imperat cri
mina. iubet facinora. suadet iniusta. Hec
ãt persecutio quã hic patimur. hodie excã/
descit ⁊ cras euanescit. hodie exardescit et
cras refrigescit. sub vna hora inducit ⁊ sb
vna hora excludit. Dolor ãt eternus reno
uat vt seuiat. augmentat vt exurat. inflam
mat vt puniat. In amore ḡ martyrij nr̄os
iã suscitem⁹ affect⁹ Ibi ei diabol⁹ se vincere
extimat q̄ dū capit capt⁹ ē. dū tenet tentus
est dū vincit vict⁹ est. dū torquet torquet.
dum iugulat occisus est. ⁊ dū insultat irri/
sus est. Igit dum beatus sebastianus hec
ex ore proferret. subito per vnã vere horã a
splendore nimio de celo descendēte illumi
natus est. ⁊ sub illo splendore pallio candi
dissimo amictus. ⁊ ab angelis septē claris/
simis circundatus. Iuuenis etiã apparuit
iuxta eū dans ei pacē ⁊ dicens: Tu semp
mecū eris. Cum aūt beat⁹ sebastian⁹ hec
⁊ his similia predicaret. zoe vxor nicostra/
ti. in cuius domo sancti custodiebant. que
loquelã amiserat. pedibus eius prouoluta
nutibus veniã postulabat. Tunc sebastia
nus ait. Si ego christi seruus sum. ⁊ si ve/
ra sunt omia que ex ore meo hec mulier au
diuit ⁊ credidit. aperiat os eius qui aperu
it os zacharie prophete sui. Ad hanc vocē

mulier exclamauit. Benedictus sermo o/
ris tui. ⁊ benedicti qui omībus que locut⁹
es credunt. Uidi em̄ angelū librū tenentē
ante te. vbi omia que tu dixisti scripta erãt.
Uir aūt eius hoc audiens procidit ad pe
des sancti sebastiani sibi postulãs indulge
ri. Statimq̄ absoluens martyres rogabat
vt liberi abirent. Qui dixerūt nullatenus
se deserturos victoriã quã cepissent. Tan
tam igitur graciã ⁊ virtutē verbis sancti
sebastiani. dn̄s ꝯtulerat. q̄ nō solū marcel/
lianū ⁊ marcū in martyrij ꝯstantia robora
uit. sed etiã patrē eoꝝ nomie tranquillinū
⁊ matrē cum multis alijs ad fidem cōuer/
tit. quos om̄es policarpus presbyter bapti
zauit. ¶ Tranquillinus aūt morbo
grauissimo laborans mox vt baptizatus ē
sanitatē recepit. Prefectus aūt vrbis ro/
me qui ⁊ ipe morbo grauissimo laborabat
rogauit tranquillinū vt ad se adduceret
eum qui sibi sanitatē dederat. Cum ergo
ad eum venissent policarp⁹ presbyter ⁊ se
bastianus ⁊ ipe eos rogaret vt etiã sanita
tem reciperet. dixit ei sebastianus vt prius
idola abnegaret. ⁊ ꝯfringendi ea sibi pote
statē traderet. ⁊ sic sanitatē reciperet. Cui
cum cromacius prefectus diceret q̄ serui
sui hoc facerent ⁊ nō ipe. dixit sebastianus
Timidi deos suos ꝯfringere formidãt sꝫ ⁊
si diabolus hac occasiōe eos lederet. dice/
rent infideles eos esse ob hoc lesos q̄ deos
suos cōfringerent. Sicq̄ policarpus ⁊ se/
bastianus accincti plusq̄ ducēta idola cō
fregerunt. Post hoc aūt dixerūt cromacio.
Cum nobis idola cōfringentibus sanita/
tem recipere debuisti nec recepisti certum
est. quia aut infidelitatē nondū abiecisti.
aut aliqua idola reseruasti. Tunc indica/
uit se habere thalamū in quo erat omis di
sciplina stellarū. pro quo pater suus plus
q̄ ducenta pondera auri expenderat. ⁊ per
que futura omia preuidebat. Cui sebastia
nus. quãdiu hoc integrū habueris. teipm
integrū non habebis. Cumq̄ adhoc ille as
sentiret. tiburcius eius filius iuuenis egre
gius dixit: Non patiar opus destrui tã pre
clarū. Sed ne paterne sanitati videar esse
contrarius. duo clibani accendantur. vt si
destructo opere pater meus sanitatē non
receperit. ambo viui cōcremenutur. Cui se/

bastianus. Sic fiat vt locutus es. Dum
igitur illa confringerent angelus prefecto
apparuit. ꝛ sibi a domino iesu sanitatē red/
ditā nunciauit. Statimq̧ sanus effectus.
cucurrit post eum vt eius pedes osculare/
tur. Qui eum prohibuit ex eo ꝙ baptismū
nondū receperat. Sicq̧ ipē ꝛ tiburci⁹ fili⁹
eius ꝛ mille quadringenti de eius familia
baptizati sunt. Zoe aūt ab infidelib⁊ tenta
ꝛ diu cruciata emisit spiritū. Quod cum
audisset tranquillinus prorupit ꝛ dixit Fe
mine nos ad coronā precedunt. vt quid vi
uimus. Ipē aūt post paucos dies lapida/
tus est. ℭ Sanctus aūt tiburcius su/
per prunas allatas iubetur aut incensum
dijs imponere aut super ipās nudis plan/
tis incedere Qui sibi signū crucis faciens
constanter super ipās nudis ingressus est
plantis dicens: Videtur mihi ꝙ super ro/
seos flores incedā in nomīe domini nostri
iesu christi. Cui fabianus prefectus dixit:
Quis ignorat magicā artem christū vos
docuisse. Cui tiburcius. Obmutesce infe/
lix. quia non es dignus nomen tam sanctū
ꝛ tam mellifluū nominare. Tunc iratus
prefectus iussit eum decollari Marcellia
nus aūt ꝛ marcus stipiti affiguntur. Cum
q̧ fuissent affixi psallentes dicebant. Ecce
q̧ bonū ꝛ q̧ iocundū habitare fratres in
vnū. Quibus prefectus. Infelices deponi
te amentiā ꝛ vosipōs liberate. Cui illi. Nū
q̧ tam bene epulati sumus. vtinā tamdiu
sic nos esse permitteres q̧diu corporis te/
gimur indumento. Tunc prefectus iussit
eos lanceis per latera transuerberari ꝛ sic
martyriū consūmauerunt Post hoc pre
fectus dyocleciano imperatori de sebastia
no suggessit. Quē ad se vocans dixit Ego
te inter primos in palatio meo semper ha/
bui. ꝛ tu contra salutē meā ꝛ deoꝝ iniuriā
actenus latuisti. Cui sebastianus. Pro sa/
lute tua xp̄m semper colui. ꝛ pro statu ro/
mani imperij deū qui in celis est semꝑ ado
raui Tunc dyoclecianus iussit eum in me
dium campū ligari ꝛ a militibus sagittari
Qui ita eum sagittis impleuerūt. vt qua/
si ericius videretur. ꝛ estimantes illū mor
tuū abierunt. Qui intra paucos dies libe/
ratus stans super gradū palatij imperato
res venientes de malis que christianis in
ferebant dure redarguit. Dixeruntq̧ im/
peratores Iste ne est sebastianus quē diu
sagittis interfici iusseramus. Cui sebastia
nus Ad hoc me dn̄s resuscitare dignatus
est. vt ꝯueniā vos ꝛ redarguā vos de ma/
lis que christi famulis irrogatis. Tunc i/
perator tamdiu eum fustigari iussit donec
spiritū exalaret. Fecitq̧ corpus eius in clo
acā projci ne a christianis pro martyre co
leretur. Sanctus aūt sebastianus sequēti
nocte sancte lucie apparuit. ꝛ corpus eius
sibi reuelauit. ꝛ vt iuxta vestigia apostolo/
rum illud sepeliret precepit. quod ꝛ factū
est. Passus est aūt sub dyocleciano ꝛ ma
ximiano imperatorib⁊. qui ceperunt circa
annos dn̄i. CCLXXXVII. ℱ Refert
Gregorius. in ꝑmo libro dialogorū ꝙ que
dā mulier in tuscia nuper nupta cū ad de/
dicationē eccl̄ie sc̄i sebastiani ab alijs īuita
ta esset in ipā nocte qua sequenti die ire de
bebat. carnis voluptate stimulata. a viro
suo se abstinere nō potuit Facto aūt mane
magis erubescens vultū hominū q̧ dei. il
luc profecta est. Mox aūt vt oratoriū vbi
erāt reliquie sancti sebastiani ingressa est.
diabolus eā arripuit ꝛ corā omib⁊ vexari
cepit. Tunc presbyter illius ecclesie pallā
altaris arripiēs inde eā operuit. Sed dia/
bolus statim ipm̄ presbyteꝝ inuasit. Du/
xerūt aūt eā amici sui ad incantatores. vt
suis incantatiōib⁊ diabolū effugarēt. Sꝫ
mox dum incantarent iudicio dei legio de/
monū. id est sexmillesexingentisexaginta/
sex in eam ingressi ipām acrius vexare ce/
perunt. Quidā aūt vir nomīe fortunatus
sanctitate conspicuus suis precibus eā sa/
nauit. Legitur quoq̧ ī gestis longobar
doruꝫ ꝙ tempore gūberti regis italia tota
tanta peste percussa est vt vix vnus alterū
sufficeret sepelire Et hec pestis maxime ro
me ac papie grassabatur Tunc visibiliter
bonus angelus multis apparuit malo an
gelo sequenti ꝛ venabulum ferenti. precipi
ens vt percuteret ac cedem faceret. Quo/
tiens aūt aliquam domū percutiebat tot
inde mortui efferebant. Tunc cuidā diui/
nit⁹ reuelatū ē ꝙ nequaq̄ h̄ pestis cessaret
donec sc̄o sebastiano altar̄ papie ꝯstruerent

Quod quidē ꝯstructū est in eccl'ia sancti pe
tri q̄ dicit̄ ad vincula. Quo facto statī ces/
sauit illa quassatio. Et illuc a roma reliq̄e
sancti sebastiani sunt delate. Ambrosius
in prefatiōe sic ait: Beati martyris seba/
stiani pro ꝯfessiōe nois tui dn̄e venerabilis
sanguis effusus sit ꝛ tua mirabilia mani
festat ꝙ perficis in infirmitate virtutē ꝛ no
stris studijs das profectū. ꝛ infirmis apd̄
te prestas auxilium.

XXIIII A

De sancta Agnete virgine.

Gnes dicta ē ab agna
q: mitis ꝛ humilis tanq̄ȝ agna
fuit. vel a greco quodā agnos
qd̄ est piū. q: pia ꝛ misericors extitit. vel a
gnes ab agnoscēdo. q: viā veritatis agno
uit. Ueritas aūt sm̄ Aug⁹. opponit̄ vani
tati ꝛ falsitati ꝛ duplicitati. que tria a se re
mouit per virtutē quā habuit. B

Gnes virgo prudentissima vt te
stat̄ ambrosius q̄ eius passionem
cōscripsit. tredecimo anno etatis
sue mortē perdidit ꝛ vitā inuenit. Infan/
tia quidē ꝯputabat̄ in annis sed erat sene
ctus mentis imensa. Corpore iuuencula
sed aīo cana. pulcra facie sed pulcrior fide
Que dū a scolis reuertit̄ a prefecti filio ad
amat̄. Cui ille gēmas ꝛ diuitias īnumera
biles promisit si ꝯsensum eius ꝯiugio non
negaret. Cui agnes respondit. Discede a
me fames peccati nutrimentū facinoris.
pabulū mortis. q: iam ab alio amatore ꝑ/
uenta sum. Cepitq̄ȝ ipm suū amatorem ꝛ
sponsum a quinq̄ȝ ꝯmendare. q̄ sponse in
sponsis precipue requirūt. s. a nobilitate ge
neris. a decore pulcritudinis. a diuitiaꝝ a/
bundantia. a fortitudine ꝛ potētie effica/
cia. ꝛ ab amoris excellentia. sic dicēs. Illū
amo q̄ longe te nobilior est ꝛ genere digni
or. cuius mater virgo est. cuius pater femi
nā nescit. cui angeli seruiūt. cuius pulcritu
dinē sol ꝛ luna mirant̄. cui⁹ opes nunq̄ȝ de
ficiunt. cui⁹ diuitie nunq̄ȝ decrescunt. cui⁹
odore reuiuiscūt mortui. cui⁹ tactu ꝯfortan
tur infirmi. cui⁹ amor castitas est. tactus
sanctitas. vnio virginitas. Hec aūt q̄nq̄ȝ
ponit in quadā autoritate dicēs: Cui⁹ ge/
nerositas celsior. possibilitas fortior. aspe/
ctus pulchrior. amor suauior ꝛ oīm gratia
elegantior. C Deinde ponit quinq̄ȝ
beneficia que sibi sponsus contulit ꝛ alijs
sponsis ꝯfert. scȝ q: eas fidei anulo subar/
rat. multiplici virtutū varietate eas vestit
ꝛ ornat. passiōis sue sanguine eas signat.
vinculo amoris eas sibi copulat. ꝛ thesau
ris celestis glorie eas ditat. sic dicēs. Qui
anulo suo subarrauit me. dexteram meā ꝛ
collū meū cinxit lapidib⁹ preciosis. induit
me ciclade auro texta. ꝛ imensis monilib⁹
ornauit me. posuit signū in facieȝ meā vt
nullū preter eum amatorē assumā. ꝛ san/
guis eius ornauit genas meas. iā ample/
xibus eius castis astricta sum. iam corpus
eius corpori meo sociatū est. ostendit mihi
thesauros incōparabiles. quos mihi se da
turum si in eo perseuerauero repromisit.
Audiēs hec insanus iuuenis lecto proster
nitur. ꝛ ꝙ amore egrotet per alta suspiria a
medicis aperit̄. Cūq̄ȝ pater iuuenis eadē
virgi replicaret ꝛ illa prioris sponsi federa
se violare nō posse assereret. cepit prefectus
inquirere. quis esset iste sponsus de cuius
se agnes potestate iactaret. Cum ergo qui
dam assereret. ꝙ xp̄m sponsuȝ suū diceret.
blandis prius sermonib⁹. demū terrorib⁹
eam pulsat. Cui agnes. Quicq̄d vis age.
q: quod queris nō poteris obtinere. Ipm
eīm terrentē vt blandientē similiter deridebat
Cui prefectus. Unum tibi de duob⁹ elige.
Aut cū virginib⁹ dee veste sacrifica si tibi
virginitas placet. aut cū meretricib⁹ scor/
taberis. Quia eīm nobilis erat. vim sibi in
ferre n̄ poterat. ꝛ ideo titulū sibi xp̄ianitatis
opposuit. Cui illa. Nec sacrificabo dijs tu
is. nec sordib⁹ polluar alienis. Mecū eīm
habeo custodē corporis mei angelū dn̄i.
D Tunc prefectus iussit eā expoliari. ꝛ
nudā ad lupanar duci. Tantā aūt densi/
tatē capillis eius dn̄s ꝯtulit vt melius ca/
pillis q̄ȝ vestib⁹ tegeret̄. Ingressa aūt tur/
pitudinis locū angelū dn̄i preparatū inue
nit. qui locū claritate nimia circūfulsit. sibi
q̄ȝ stolā candidissimā prepauit. Sicq̄ȝ lu/
panar locus fit oratiōis adeo vt mundior
exiret q̄ȝ fuisset ingressa. que imenso lumi/
ni dabat honorē. Prefecti aūt filius cum
alijs iuuenibus ad lupanar venit. ꝛ eos
prius ad ipaȝ inuitauit. Qui ingressi. sȝ ex

miraculo territi cōpūcti redierūt. Quos
ille miseros appellans: ⁊ ad eam furens
intrans cū eā vellet contingere in ipm̄ lu/
mē irruit. qui cuz deo nō dedisset honorē
prefocatus a diabolo expirauit. Quod p̄/
fectus audiens: cū ingenti ploratu ad eā
venit: ⁊ causam mortis eius diligentius
sciscitatur. Cui agnes. Ille cuius volūta/
tem volebat perficere potestatē in eum ac
cepit ⁊ occidit. Nam socij eius de viso mi/
raculo territi redierunt illesi. Cui prefect⁹
In hoc apparebit ꝙ nō magicis artibus
hoc egisti si ipetrare poteris vt resuscitet
Orante agnete iuuenis resuscitat. et xp̄s
ab eo publice predicatur. Ad hec templo/
rū pontifices seditionē excitātes in poplo
exclamauerūt Tolle magā: tolle malefi/
cam: que mentes mutat et aīmos alienat
Prefectus autē viso tanto miraculo eam
liberare voluit sed proscriptionē metuens
vicariū dereliquit ⁊ quia eam liberare nō
potuit tristis abscessit. Tunc vicari⁹ aspa
sius nomine iussit eam in copiosum ignez
iactari. Sed in duas partes flāma diui/
sa sediciosum populū exurebat ⁊ eam mi
nime ꝯtingebat Tūc aspasius in guttere
ei⁹ gladiū imergi precepit. Et sic xp̄s spon
sus candidus rubicundus ipsam sibi spō
sam ⁊ martyrem consecrauit. Passa ē
autē vt creditur tēpore cōstantini magni
qui cepit anno dn̄i cccix. Cum igitur cor/
pus eius xp̄iani ⁊ parentes ipsius cū gau/
dio sepelirent: vix a paganis in eos lapi/
des mittētibus euaserunt. E Eme/
rentiana autē eius collectanea virgo san/
ctissima licet adhuc cathecumina dū iu/
xta sepulchrū eius staret. ⁊ constanter gē
tiles argueret ab eis lapidata est. Stati/
ꝙ terremotus coruscatiōes ⁊ fulgura exti
terunt adeo ꝙ ex paganis plurimi perie/
runt. ita ꝙ ipsi de cetero veniētes ad sepul
chrum virginis nō leserūt. Corpus autez
emerentiane iuxta corpus sancte agnetis
positū est. Cūqꝫ parentes eius octauo
die iuxta tumulū vigilarēt. viderūt choꝝ
virginū vestibus aureis radiantem inter
quas viderūt beatā agnetem simili veste
fulgētē ⁊ ad dexterā ei⁹ agnū cādidiorē ni
ue stātē. Quibus illa. Uidete ne me quasi
mortuā lugeatis sed congaudete mecum
⁊ congratulamini quia cū his omībus lu
cidas sedes accepi. Propter hanc visionē
celebrabat festū agnetis. ij. Constacia
virgo filia cōstantini lepra grauissima la
borans. cū hanc visionē audisset. tumulū
eius adijt ⁊ ibi dum in oratione ꝑsisteret.
obdormiuit Uiditqꝫ beatā agnetem sibi
dicentē. Constāter age cōstantia si i xp̄m
credideris cōtinuo liberaberis. Ad hanc
vocem euigilans perfecte se sanatā inue/
nit. Que baptismum recipiēs sup corpus
sancte agnetis basilicā fecit ⁊ ibi in virgi/
nitate degēs multas exēplo suo ibidē vir/
gines aggregauit. F Quidā vir no/
mine Paulinus in ecclesia sancte agne/
tis sacerdotij fungēs officio mira cepit car
nis tēptatione vexari. Sz cū deū offende
re nollet: a summo pontifice licētiā petijt
contrahēdi. Cuius bonitatē ⁊ simplicita/
tē papa considerās: anulū ei cum smara/
gdo dedit. ⁊ iussit vt imagini formose btē
agnetis que in sua ecclesia depicta erat ex
parte sua p̄ciperet vt se ꝑmitteret despon/
sari. Cumqꝫ hoc sacerdos imagini impe/
raret illa continuo digitū anularem porri/
gēs ⁊ anulo suscepto digitū retrahēs oēm
tēptationē a sacerdote fugauit. Predict⁹
autē anulus adhuc dicitur in eius digito
apparere. Alibi tamē legitur ꝙ cū eccle
sia beate agnetis rueret papa cuidā sacer
doti dixit se sibi velle quādā sponsam cu/
stodiendā ⁊ nutriēdam scz ecclesiam sctē
agnetis cōmittere dansqꝫ ei anulū iussit:
vt dictā imaginē desponsaret. Quaz illa
extēdente ⁊ retrahēte digitū despōsauit.
De hac virgine dicit ambrosius in libro
de virginibus. Hanc senes hāc iuuenes
hanc pueri canant. Nemo est laudabilior
ꝙ qui ab omībus laudari potest. Quot
homines tot precones qui martyrē predi
cant dum loquūtur Stupete vniuersi ꝙ
iā diuinitatis testis existeret. que adhuc
arbitra sui per etatē esse non posset. Fecit
deniqꝫ vt ei de deo crederetur cui de hoīe
adhuc nō crederetur. quia qđ vltra naturā
est hoc de autore nature ē. Nouū martirij
gn̄s nō dum idonea pene et iā matura vi
ctorie. Certare difficilis abilis coronari.
Magisteriū virtutis impleuit q̄ nondū
iudicium habebat etatis. Non sic ad tha

lamū nupta ꝓperaret. vt ad supplicij locū
leta successu: gradu festina: virgo ꝓcessit.
Item ambrosius in prefatiōe Beata
agnes generositatꝫ oblectamēta despiciēs
celestē meruit dignitatē. societatꝫ humāe
vota contēnens eterni regis est sociata cō
sortio p̄ciosam mortē pro xp̄i confessione
suscipiēs simul est ei facta conformis.

XXV A

De sancto vincentio martyre.

Vincenti⁹ dicitur qua/
si vicium incendens vl' vincēs
incendia vel victoriam tenēs. Ipse enim
incendit.i. consumpsit vicia ꝑ carnis mor
tificationē vicit incendia suppliciorꝫ ꝑ cō/
stantē penarū perpessionē victoriā tenu/
it mundi per ipsius despectionem. Vicit
em̄ tria que erant in mundo.s. falsos erro/
res: immundos amores: mūdanos timo/
res: quos vicit per sapientiā: mūdiciam
⁊ constantiā. De quibus dicit Aug⁹ Vt
cum om̄ibus erroribus: amoribꝫ: ⁊ timori
bus vincatur hic mūdus sanctorū marty
ria docent ⁊ docuerūt. Eius passionē q̄dā
beatū augustinū dicunt compilasse. quā
prudentius versibus luculēter exequitur.
B

Vincencius nobilis genere sed
fide ac religione nobilior beati
valerij epi diaconus fuit. Cui
episcopus q꞉ impeditioris erat
lingue vices suas cōmiserat. ⁊ ipse oratiōi
et contēplaciōi vacabat. Jussu igitur da/
ciani presidis valentiam trahūtur ⁊ diro
carceri mancipātur. Cumqꝫ eos fame pe/
ne defecisse crederet. eos suo aspectui iussit
astare. Quos cūqꝫ sanos cerneret et gau/
dentes iratus in hanc vocē ꝓrupit Quid
dicis tu valeri qui sub nomine religionis
contra decreta principum facis. Cū autē
beatus valerius lenius responderet. di/
xit ei vincentius. Noli pater venerabilis
quasi mente timida submurmurare. sed
libera voce exclama Si ergo iubes pater
sancte responsis iudicem aggredior. Cui
ille Jam dudum tibi fili carissime loquē
di curam cōmiseram ⁊ nunc pro fide qua
astamus respōsa cōmitto Tūc vincētius
ꝯuersus ad dacianū actenus inq̄t a te ser
mo de negāda fide perorauit. sed nepha/
riū apud xp̄ianorū prudētiā esse cognosce
deitatis cultū abnegando blasphemare.
Tūc iratus dacianus epm̄ in exiliū mit/
ti precepit. vincentiū vero tanq̄ꝫ cōtuma/
cem et presumptuosum iuuenē vt eius ex
emplo alij terrerētur in eculeo distentum:
mēbris om̄ibus dissipari. Cumqꝫ corpore
totus dissiparetur ait dacianus. Dic mihi
vincenti vbi nunc tuū miserrimū corpus
cōspicis. At ille subridēs ait. Hoc est qd̄
semper optaui C Tunc iratus p̄ses
cepit ei om̄ia genera tormētorꝫ minari ni
si ei assensum preberet. Cui vincēcius. O
felicem me q̄ mihi irasci te graui⁹ putas
eo melius incipis misereri. Insurge ergo
miser ⁊ toto malignitatis spū debachare
Videbis me dei virtute plus posse dū tor
queor q̄ꝫ possis ipse qui torques. Ad hec
preses cepit clamare ⁊ carnifices virgis ⁊
fustibꝫ ꝓberare. Et ait vincēci⁹. Quid fa/
cis daciane. Ecce tu ipse me vindicas de
tortoribus meis. Tunc preses amēs factꝰ
dixit carnificibus. Miserrimi nichil fa/
citis. Cur deficiunt manus vestre. Ad/
ulteros ⁊ p̄ricidas vicere potuistis vt nihil
inter illata supplicia celare possent. ⁊ nūc
solus vincentius vestra poterit superare
tormēta. Tunc carnifices pectines ferre/
os vsqꝫ ad intima costarum fixerūt. ita vt
de toto eius corpore sanguis efflueret. et
solutis costarū compaginibus. viscera in
terna pateret. Et ait dacianus. D
Misereri tui vincenti vt possis tam pul/
chram recuperare iuuētutē. ⁊ ea que sup/
sunt lucrari tormenta. Et ait vincencius.
O venenosa diaboli lingua tormēta tua
nō timeo. Sed hoc solum valde metuo q̄
te mihi fingis velle misereri. Nam quo te
magis iratū video: eo amplius et magis
exulto. Nolo vt aliquid minuas de sup/
plicijs vt te victū in oībus fatearis. Tūc
ex eculeo depositus atqꝫ ad ignis craticu/
lam raptus moras carnificū arguēdo ad
penā alacriter ꝓperabat. Craticulā ergo
spōte cōscēdēs ibidē assatur exuritur ⁊ cre
matur mēbrisqꝫ oībus vncini ferrei ⁊ ar/
dētes lamine infigūtur: Dumqꝫ sanguie
flāma respgitur vulnera vulneribus im/
primūtur Sal insuꝑ in ignē spargitur vt

in corpus eius vndiq̃ vulneratũ resilles. stridẽtibus flãmis crudelius cõburatur. Jãq̃ nõ ad artus sed ad viscera tela ia/ ciũtur: ipsaq̃ interna viscera d eius corpe extra labũtur. Inter h ille manet imobil. et sursum erectis luminibus dñm pcaba/ tur. Cũq̃ ministri hec daciãno retulissent: heu ait dacian⁹ vicimur. Sz iã nũc vt in pena diuci⁹ viuat ip̃z teterrimo carceri i/ cludite z ibi testas accutissimas ꝯgerite: pedes ei⁹ ligno affigite sine oĩ hũano sola tio extẽsuz sic sup testas relĩnqte z cũ defe cerit nũciate. Fauẽt ꝗ̃toti⁹ mĩstri crudeles dño crudeliori. Sz ecce rex p q̃ miles patit penã cõmutat in gl'iam. Nã tenebre carce ris ab immensa luce expellũtur. testarum asperitas ĩ oĩm flox suauitatẽ mutat. pe/ des dissoluũtur z angelox solatio venerã do pfruitur. Cũq̃ sup florescũ ãgelis psal lens incederet modulatio dulcis: z mira suauitas florũ procul diffũdit. Perterriti custodes cum p rimas carceris q̃d intus erat vidissent. ad fidẽ conuersi sunt. Hec audiens dacianus amẽs fact⁹ ait. Et q̃d ei amplius faciemus. ecce em̃ victi sumus. Trãsferatur ad lectulũ et stramẽtis mol lioribus reponatur ne plus eũ gloriosũ fa ciamus si forte defecerit in tormẽtis. Sed potius recreatus: nouis iterum suppli/ cijs puniatur. Cum igit ad stratũ mollio rem deportatus esset. z ibidẽ paululum quieuisset statim spm̃ tradidit. Circa an/ nos dñi. cclxxxvij. sub dyocleciano z maxi/ miano. Quo audito dacianus vehemen/ ter se sic victũ dolens ait. Et si non potui eum supare viuentẽ puniã vel defunctũ z sic saciabor de pena z sic poterit mihi p uenire victoria. Jussu g̃ daciani corp⁹ eius in campũ auibus z bestijs deuorãdũ ex/ ponitur: Sed statim angelox custodia p munit z intactũ a bestijs cõsuat. Deniq̃ coru⁹ ingluuiei deditus alias aues se ma iores impetu alarũ abegit. z lupũ accur/ rentẽ morsibus z clamoribus effugauit. Qui reflexo capite in aspectu corpis sacri fixus cernit. vtpote q̃ ibidẽ angelox custo diã mirabat. Quod audiẽs dacianus ait Puto q nec defunctũ potero supare. Ju/ bet g̃ corpori ei⁹ ingentẽ molã alligari: et in pelago pijcivt qd in terra a bestijs con/ sumi nõ potuit saltem ĩ pelago a marinis beluis deuoretur. Naute igitur corpus eius in pelag⁹ deferentes submergũt: sed ipis nautis veloci⁹ litora corp⁹ petit. qd a q̃dã matrona z q̃busdã alijs ipo reuelã/ te inuenitur z ab eis honorifice sepelit. De hoc martyre sic dicit aug⁹. Bea tus vincentius vicit in verbis: vicit ĩ pe/ nis: vicit in ꝯfessiõe: vicit in tribulatione: vicit exustus: vicit submersus: vicit ortus vicit mortuus. Jdẽ. Torq̃tur vincẽtius: vt exerceat. flagellat vt erudiat. tũdit: vt solidetur exuritur vt purget. Ambro/ sius in p̃fatiõe de ipo sic ait. Torq̃tur vi/ cencius: tũditur: flagellat: z exurit. sz inui ctus p scõ noĩe anim⁹ nõ cõcutitur. plus ardẽs igne zeli q̃ ferri. plus nectit timore dei q̃ seculi: plus voluit placere deo q̃ fo ro. plus dilexit mori mũdo q̃ dño. Jtẽ au gustin⁹. Ãn oculos nr̃os mirãdũ spectacu lũ ꝯstitutũ est. Ju dex iniquus: tortor cru/ entus. martyr inuictus crudelitatz pieta tisq̃ certamẽ. Prudẽtius q̃q̃ q̃ claruit tẽpore theodosij senioris q̃ cepit anno dñi ccclxxxvij. sic ipm̃ daciano respondisse ait Tormẽta: carceres: vngule: stridẽsq̃ flã/ mis lamina atq̃ ꝑpax penax vltia mors xp̃iãis lud⁹ ẽ. Tũc dacian⁹ Vinctũ retor tis brachijs sursũ ac deorsuz extẽdite dõec cõpage ossiũ diuulsa mẽbratim crepet. vt p lacunas vulnerũ iecur detectũ palpitet Ridebat hic miles dei manus cruentas increpans q fixa non profundius intra/ ret artus vngula. Cum esset in carcere an gelus dixit ad eum. Exurge martyr incli/ te. exurge securus exurge et almis cetibus noster sodalis addere. O miles inuictissi/ me: fortissimorũ fortior. iam teipa seua: et aspera tormenta victorem tremunt. Ex/ clamat prudentius Tu solus insignite: solus brauij duplicis palmam tulisti. tu duas simul parasti laureas.

XXVI De sancto Basilio ep̃o.

Basilius venerabilis ep̃s z doctor p̃cipuus. cuius vi tã scripsit amphilotius icorñij episcopus quãte scitatis extiterit cuidam

heremite nomine effrem in visu monstratū est. Cum eñ dictus effrem in extasi positus esset vidit colūnā ignis cuius caput vsq₃ ad celum pertingebat. ⁊ vocem desuper audiuit dicentem. Talis est magnus basilius qualis hec columna ignis quaȝ cernis. Veniens igitur ad ciuitatē in die epiphanie. vt tm̄ virū videre posset cū vidisset eum stola candida indutū cum clericis venerabiliter ꝓcedentem ait intra se Ut video inuacuū laboraui. Iste eñ cū in tali honore ⁊ constipatiōe sit positus nequaq₃ talis potest esse queadmodū vidi. Nos eni qui portauimus pondus diei et estus nichil tale consecuti sumus. Et hic cum in tali honore ⁊ cōstipatione positus sit colūna ignis est Miror ista. Basilius igitur in spiritu hoc videns. fecit eum ad se introduci. Qui cum introductus esset Vidit linguā igneam per os eius loquentem. Et ait effrem. Vere magnus basili⁹ vere columna ignis basilius: vere spirit⁹ sanctus loquitur per os eius. Dixitq₃ illi effrem. Obsecro dñe vt mihi impetres ꝙ grece loquar. Cui basilius. Rem difficilē postulasti. Pro eo tamē orauit. ⁊ continuo grece loqui cepit. Quidā alius heremita videns basiliū alias in pontificali habitu procedentem eum despexit. iudicās eum in corde suo ꝙ i tali pompa plurimū delectaretur. Et ecce vox facta est ad euȝ dicēs. Tu amplius delectaris in palpando catte tue caudā q₃ delectetur basilius in apparatu suo Valens imperator fautor arrianoꝝ ecclesiā quandā a catholicis abstulit ⁊ arrianis dedit. Ad quem accedens basilius ait. Imperator scriptū est. Honor regis iudiciū diligit. Et iterum. Iudicium regis iusticia. Et cur cor tuuȝ imperauit. vt catholici eijcerētur de ecclesia ⁊ daretur arrianis. Cui imperator. Iterum ad contumelias reuerteris o basili nō decet te. Et ille. Decet me pro iusticia ēt mori. Tūc demosthenes prefectus epularum imperatoris. fautor arrianorū ⁊ loquens pro eis fecit barbarismū. Cui ait basilius. Tuum est de pulmētarijs regis cogitare. non dogmata diuina decoquere. Qui mox ꝯfusus tacuit. Dicit imperator basilio. Vade ⁊ iudica inter eos:

sed nō scđm imoderatū amorē ꝓpli. Abiēs ḡ dixit corā catholicis ⁊ arrianis vt fores ecclesie clauderētur. ⁊ vtriusq₃ partis sigillo munirētur. ⁊ ad q̄ꝝ orōnes aperirēt sua esset. Qđ cū oīb₉ placuisset: orātibus arrianis tribus dieb₉ ⁊ noctibus ⁊ venientibus ad fores eccl'ie nō sunt apte. Tunc basilius ꝓcessiōe ordinata vēit ad eccl'am ⁊ facta orōne leui ictu baculo pastorali fores tetigit dicēs. Tollite portas ꝑncipes vestras ⁊ eleua. por. eter. ⁊c̄. Et continuo sunt aperte ⁊ intrātes deo grās reddiderūt. Et reddita ē eccl'ia catholicis. Fecit autēȝ imperator ꝓmitti multa basilio vt in hystoria tripartita legitur. si sibi cōsentiret. Et ille pueris ista cōueniūt. Nam q̄ diuinis saginātur eloquijs. corrūpere de diuinis dogmatibus nec vnā sillabā paciunt̄ Tunc imperator indignatus vt ibidē dicitur. cū de eius exilio sententiā vellet scribere. primus: scđs: tertius calamus fract⁹ est. Deinde tremor magnus: eius manū iuuasit. Unde indignatus cartā fregit.

B Vir quidā venerabilis nomie eradius filiā vnicam habebat quā consecrare dño disponebat. Sed diabolus humani generis inimicus hoc aduertens vnū de seruis predicti eradij in amorē puelle plūmū iflāmauit Verꝫ cū īpossibile cerneret vt ipse qui seruus erat in amplexus tā nobil' puelle accedeř posset ad vnū de maleficis accessit promittens ei multam pecunie quātitatem: si ad hoc eum iuuare vellet. Cui dixit maleficus Ego hoc agere nō possum. sed si vis mittam te ad dominū meum diabolum: ⁊ si feceris que ipse tibi dixerit tuū desiderium obtinebis. Et dixit iuuenis. Quecunq₃ dixerit mihi faciā. Ille ḡ malefic⁹ epl'am ad diabolū fecit. ⁊ eam ꝑ dictū iuuenē in hec verba trāsmisit. Quoniā quidē mi dñe oportet me festināter ⁊ solicite quosq₃ a xp̄ianoꝝ religione abstrahere et tue adducere volūtati. vt pars tua quotidie mltiplicetur: misi tibi hūc iuuenē cupiditate in talē puellaȝ exarsū ⁊ postl'o vt suū desideriū asseq̄tur. vt ⁊ i isto gl'ier ⁊ alios tibi dc cetero valeā aggregare Et dās ei epl'am dixit. Vade ⁊ tali hora noctis sta sup̄ monumētū gentilis ⁊ ibidē demōes acclama ⁊ hāc cartā

in aere exalta et statim aderunt tibi. Qui vadens demones inuocabat ⁊ cartam per aerem eijciebat: ⁊ ecce adest princeps tenebrarum vallatus multitudine demonioꝝ. Qui cum epistolam perlegisset ait ad iuuenē. Credis in me vt tuā cōpleā volūtatē. Qui ait. Credo dn̄e. cui diabol⁹. Et abnegas xp̄m tuum. Qui ait abnego. Dicit diabolus. Perfidi estis vos xp̄iani: quia quādoquidem me opus habetis: ad me venitis. quando autē desideriū vestrum assecuti estis statim me negatis ⁊ ad christum vestrū acceditis. Ille autē quia clementissimus est suscipit vos. Sed si vis vt tuam cōpleam voluntatem: fac mihi manu tua scriptum in quo confitearis te abrenūciare xp̄o tuo ⁊ baptismati ⁊ christiāe ꝓfessioni: ⁊ me⁹ sis seruus ⁊ mecū i iudicio condēnandus. Qui statim manu propria scriptum fecit: qualiter christo abrenūciaret. ⁊ se seruituti diaboli manciparet. Continuo igitur diabolus accersiuit spiritus: qui erant super fornicationē iubens eis vt ad predictam puellam accederent: ⁊ cor eius in amorem iuuenis inflāmarēt. Qui accedentes cor eius adeo accenderunt ꝙ vt puella se in terram proijceret ⁊ ad patrem lamētabiliter exclamaret. Miserere mihi pater miserere mihi quia dire torqueor ꝓpter amorem talis pueri nostri. Miserere visceribus tuis ⁊ paternū amorē mihi ostende: ⁊ puero quem amo ⁊ pro quo crucior me coniunge. Sin autem post modicum me moriturā videbis ⁊ pro me in die iudicij rationē reddes. Pater autē eiulās dicebat. Heu me miserum. quid contigit misere filie mee. Quis meum thesaurum furatus est. Quis dulce lumen oculorum meorū extinxit. Ego te volebā celesti spōso cōiungere ⁊ per te saluari putabā: et tu in amorem lasciuie insanisti. Sine filia vt sicut disposui te dn̄o coniūgam: ne ducas senectutem meam cum dolore ad inferos. Illa autē clamabat dicēs. Pater mi aut cito desideriū meū comple: aut moriturā post modicū me videbis. Cum igitur illa amarissime fleret ⁊ quasi insaniret pater eius in magna desolatione positus ⁊ amicorum consilijs deceptus suam voluntatem compleuit: ⁊ eam puero in vxorē dedit ac vniuersam substantiam sibi tribuit dicens. Vade filia mea vere misera. Cum ergo insimul permanerēt iuuenis ille ecclesiam nō introibat nec sibi crucis signaculum faciebat. nec deo se recōmendabat. Unde de hoc notatus est a nōnullis: qui vxori sue dixerunt. Scis quia vir tuus quē tibi elegisti christianus nō est nec ecclesiā ingreditur. Quod illa audiens vehementer extimuit: ⁊ humo se prosternens vnguis seipsam discerpere cepit: ac pectus suū cōtundere ⁊ dicere. Heu mihi misere cur nata sum ⁊ nata continuo rapta nō sum. Cum ergo viro suo que audierat retulisset: ⁊ ille nequaꝙ̄ rem sic esse assereret sed omnino falsum quod ipsa audierat affirmaret illa ait. Si vis vt credā tibi ego et tu cras ecclesiam ingrediamur. Videns ille ꝙ latere nō posset narrauit ei totū ordinē geste rei. Quod illa audiens vehementer ingemuit. ⁊ ad beatū basiliū properauit. eiꝗ̄ om̄ia que viro suo ⁊ sibi contigerant enarrauit. Basilius autē puerū vocans: ⁊ omnia ab eo audiens dixit ei. Uis fili reuerti ad dn̄m. Qui ait. Utique dn̄e sed nō valeo quia diabolo sum ꝓfessus. ⁊ xp̄m abnegaui ⁊ abnegatiōis mee scriptū feci ⁊ diabolo ip̄m dedi. Cui basilius. Non sit tibi cure benignus est em̄ dominus. ⁊ te penitētē suscipiet. Et cōtinuo apprehendens puerum signum crucis in eius fronte fecit. ⁊ per tres dies ipsum reclusit. Postea eū visitauit ⁊ dixit. Quomō habes fili. qui ait. In magna sum dn̄e defectione nec suffero clamores eoꝝ ⁊ terrores seu dilapidationes. Tenentes eni manuscriptū causant me dicētes. Tu venisti ad nos ⁊ non nos ad te. Et dixit sanctus. Noli timere fili tantūmodo crede. Et dās ei modicam escam faciēsꝗ̄ signum crucis iterum eum reclusit ⁊ pro eo orauit. Post aliquot dies iterum eum visitauit et ait. Quomō habes fili. Qui ait. Pater a longe clamores eoꝝ ⁊ minas audio: sed eos nō video. Et dans ei iterum escam ⁊ signās ⁊ claudens hostiū abijt. ⁊ pro eo orauit. et post aliquod dies rediens dixit. Quomō habes. Respondit bene habeo sancte dei. vidi enim te in visu pugnantē pro me: et diabolū vincentem. Post hoc eū educens

omnẽ clerum ⁊ religiosos et populum cõuocauit et omnes pro eo orare admonuit tenensq́ꝫ manum pueri: ducebat eum ad ecclesiam. Et ecce diabolus cum multitudine demonum ad eum venit ⁊ inuisibiliter apprehendẽs puerum: conabatur eũ rapere de manu eius. Et cepit clamare puer. Sancte dei adiuua me. Et tanta eum improbus instantia agressus est. vt etiam sanctum impelleret trahens puerꝝ. Qui ait ad eum. Improbissime nõ sufficit tibi ꝑditio tua: nisi ⁊ dei mei temptes plasma. Diabolus autẽ dixit ad eũ multis audientibus. Preiudicas mihi o basili. Tunc omnes clamauerunt kyrieeleyson. Dixitq́ꝫ ad eum basilius. Increpet te dñs diabole Qui ait. Preiudicas michi o basili. Non abij ego ad eum: sed ipse venit ad me abnegauit xp̄m suũ. ⁊ professus est mihi: ecce scriptum eius in manu habeo. Qui ait nõ cessabimus orare: donec scriptum reddas. Et orante basilio et tenente in celũ manus: ecce carta per aerẽ delata ⁊ ab om̄ibus visa venit ⁊ imposita est in manus basilij. Quã ille suscipiens dixit puero Cognoscis has litteras frater Et ille etiam dñe manu mea scripte sunt. Et frangẽs basilius scriptũ: perduxit eũ ad ecclesiã: ⁊ dignũ eũ fecit sancto ministerio ⁊ bene instruẽs ac regulã sibi dans reddidit mulieri. ¶ Mulier quedã peccata multa habens ⁊ ea in carta cõscribẽs in fine quoddã grauius cõscripsit: et scriptũ ip̄m beato basilio tradidit. rogãs vt pro ea oraret. ⁊ suis oratõibus peccata ipsa deleret. Qui cũ orasset ⁊ mulier cartã aperuisset: om̄ia peccata preter istud grauius deleta inuenit. Que ait ad basilium. Miserere mei serue dei ⁊ pro hoc mihi indulgentiã impetra sicut pro alijs impetrasti. Qui ait ad illã. Recede a me mulier. quia homo peccator ego sum indigẽs indulgentia sicut ⁊ tu. Cũ autẽ illa instaret dixit ei Vade ad sanctum virũ effrem ⁊ ille que postulas poterit tibi impetrare. Que cum abisset ad sanctũ virũ effrem: ⁊ cur ad eum a sancto basilio missa sit intimasset: ille ait. Recede quia homo peccator ego sum. Sed redi filia ad basilium ⁊ qui tibi pro ceteris veniã impetrauit. pro isto quoq́ꝫ impetrare valebit. festina cito vt eũ viuũ iuenias. Que cũ in ciuitatẽ venisset ecce basilius ad tumulũ ferebatur. Illa aũt post eum clamare cepit ⁊ dicere. Videat deus ⁊ iudicet inter me ⁊ te quia valens placare deũ ꝑ me ad aliũ transmisisti me. Tunc proiecit cartã sup feretrũ. Et post modicũ illã recipiẽs: ⁊ aperiens illud peccatũ penitus deletũ inuẽit. Sicq́ꝫ ipa ⁊ oẽs q̄ aderãt. deo immẽsas grãs reddiderũt. ¶ Anteq́ꝫ ãt vir dei migraret a corpore positus in infirmitate q̃ ⁊ mortuus est. quẽdã iudeũ nõie ioseph medicinali arte valde peritum: quem vir dei multum diligebat. eo ꝙ se illũ ad fidẽ cõuersurꝝ preuidebat ad se quasi eius opera indigeret vocauit. Ille vero eius pulsum tangens ⁊ ex tactu. mortem in ianuis esse cognoscens dixit familie. Que ad sepulturam necessaria sunt preparate: quia cõtinuo morietur. Quod basilius audiens dixit ei. Nescis q̄d dicis. Cui ioseph. Crede dñe: quia sol cũ sole occidet hodie. i. tu cũ sole occides hodie. Cui dixit basilius. Quid dices si non moriar hodie. Cui ioseph. Non est possibile dñe. Et basilius. Et si in crastinũ vsq́ꝫ ad horã sextam supuixero quid facies. Et ioseph ait. Si vsq́ꝫ ad illam supuixeris horã vtiq́ꝫ ego moriar. Et basilius. Etiam moriaris pctõ: viuas autẽ xp̄o. Et ille scio quid dicis: et si vsq́ꝫ ad illã horam supuixeris: faciam qđ hortaris. Tunc beatus basilius licet ꝟm naturam ilico moriturus esset. a dño tñ mortis inducias impetrauit ⁊ vsq́ꝫ i crastinũ i horã nonã vixit Qđ ioseph vidẽs ⁊ stupens in xp̄m credidit. Basilius autẽ virtute animi imbecillitatẽ corporis superans de cubiculo suo surrexit. ⁊ ecclesiam ingrediens eum suis proprijs manibus baptizauit Postea vero ad lectulũ suũ rediit Et statim sp̄m deo feliciter reddidit. Floruit circa annos dñi. ccclxx.

XXVII A

De sancto Johanne elemosinario.

Johannes elemosynarius patriaricha alexandrinus quadã nocte i oratiõe persistẽs vidit quãdã puellã pulcerrimã sibi assistẽ

tem ⁊ coronā oliuaꝝ in capite baiulantē. Quā ille videñ nimiū stupefact⁹ q̄ esset in q̄siuit. Et illa. Ego sum mi̇ſericordia q̄ dei filiū de celo adduxi. Me spōsā accipe: et bene tibi erit. Intelligēs ergo ꝑ oliuā mi/sericordiā designari. ab illa die factus est sic misericors vt eleymor. i. elemosynari⁹ vocaret. Paupes aūt semꝑ suos dn̄os appellabat: Et inde hospitalarij habent etiā vt paupes dn̄os suos vocēt. Oēs igitur suos famulos ꝯuocauit eisq̄ dixit Eūtes ꝑ totā ciuitatē ꝯscribite mihi vsq̄ ad vnū oēs dn̄os meos. Illis ꝓo nō intelligētibꝫ dixit: quos vos egenos ⁊ mēdicos vocatis istos ego dn̄os ⁊ auxiliatores ꝓdico. Isti eīm nob vere auxiliari ⁊ celeste regnū donare poterūt. Volēs hōies ad elemosynā inuitare narrare ꝯsueuit ꝙ paupibꝫ semel se ad solē calefaciētibꝫ ceperūt inuicē de ele/mosinatoribꝫ ꝯferre ⁊ bonos collaudare: ⁊ malos vituperare. Erat aūt q̄dā telona/rius nomine petrus diues valde ⁊ prepotens. sed nimis paupibꝫ imisericors q̄ ad domū suā accedētes cū idignatiōe nimia repellebat. Cū. ḡ nullus illoꝝ inuēt⁹ fuis/set q̄ in domo sua elemosynā recepisset vn⁹ illoꝝ dixit. Quid vultis mihi dare si ego hodie ab eo elemosynā accipiā. ⁊ facientibꝫ cū eo pactū ad domū ei⁹ venit. ⁊ elemosy/nam postulauit At ille domū reuertēs et pauperē ꝓ foribꝫ vidēs cū mācipiū ei⁹ pa/nes siliginis in domū deferret ille lapidē nō inueniēs panē sigilinis arripuit. ⁊ cū furore inde eū percussit. Quē protinus arripiēs pauꝑ ad socios rediit. ⁊ ꝙ de manu ei⁹ elemosynā acceꝑit idicauit. Post duos dies infirmat⁹ ad mortē. vidit se an iud/ciū stare ⁊ mauros q̄sdā suꝑ staterā ei⁹ mala appēdere. Ex altera āt ꝑte statere q̄dā dealbati tristes stabāt eo ꝙ nichil qd̄ ibi apponerēt inuenire valebāt Tūc vn⁹ eoꝝ dixit. Vere nihil hēmus nisi vnū panē siliginis quē an duos dies xp̄o dedit coact⁹ Quē dū suꝑ staterā ponerēt eq̄litas vt si/bi videbatur facta ē. Dixerūtq̄ ei. Adauge ad siliginē hāc: alioq̄n te mauri apprehē/dēt. Euigilās aūt ⁊ liberat⁹ dicebat. Pa/pe. Si vna siligo quā ꝑ furorē iactaui ita profuit q̄ntomagis oīa sua indigentibus elargiri. Quadā igitur die cum optimis vestibus indutus per viā pergeret. q̄dā naufragus ab eo vestimentū aliquod postulabat. Cōtinuo ille precioso vestimēto se expoliauit ⁊ illi dedit. Quod ille accipiens statim vendidit. Cum aūt thelona/rius rediret ⁊ vestimentū suspēsum vide/ret. contristatus ē valde: adeo vt nec ci/bum sumere vellet dicens. Quoniā non fui dignus vt mei memoriā haberet ege/nus. Et ecce dū dormiret vidit quendam super solē fulgentē, ⁊ suꝑ caput crucē ferentem ⁊ habentē indutū vestimētū qd̄ dederat egeno ⁊ dicentē sibi Quid ploras pe/tre. qui cum causam sue tristicie sibi dixis/set ille ait Cognoscis hoc. Et ille. Etiā domine. Et dn̄s ad eū. Illo ego vestior ex q̊ mihi dedisti. ⁊ gratias ago bone volūta/ti tue. quoniā frigore affligebar: et coope/ruisti me. In se ergo reuersus cepit egenos beatificare ac dicere. Viuit dn̄s nō moriar donec fiam vnus ex eis. Dās ergo pauperibus que habebat ⁊ accersito notario suo dixit ei. Secretū volo tibi cōmittere: qd̄ si propalaueris aut si me nō audieris: barbaris vendam te. Dansq̄ ei decem libras auri dixit ei. Vade in sanctā ciuitatē ⁊ merces tibi eme ⁊ me alicui chrystia/no vende. ⁊ pauperibus precium tribue. Illo autem recusante dixit ei. Si me non audieris ego barbaris vendam te. Du/cens ergo eum vt dixerat. cuidam argen/tario vestibus sordidis indutum: tanq̄ suū seruū vēdidit ⁊ trigita nūmismata in accipiēs paupibus erogauit Petrus ergo omnia officia vilia faciebat. ita ꝙ ab om/nibus contemnebatur ⁊ ab alijs fuis fre/quenter percuciebatur. et etiā iam amēs appellabatur. Dn̄s aūt frequēter sibi ap/parebat ⁊ vestimēta ⁊ nūmismata ondēs ipsum consolabatur. Verum imperato/re et vniuersis: de amissione tāti viri do/lentibus quidam vicini eius constantinopolim ad visitandū loca sancta venerūt: et a domino ipsius inuitati cum prande/rent sibi ad inuicē in aure dixerunt. Quā similis est puer iste domino petro thelonario. Et curiose respicientibus vnus dixit. Vere dominus petrus est. Surgam ⁊ tenebo eum. Quod ille aduertens latenter fugit. Erat autem hostiarius surdus: et

mutus qui ꝑ signum hostium apperiebat
Cui petrus vt sibi aperiret nõ signis sed
verbis imperauit. Et ille cõtinuo audiẽs
⁊ loquelam recipiens sibiqꝫ respondens
ei aperuit ⁊ domũ ingrediẽs cũctis de ei⁹
loquela mirantib⁹ dixit. Ille qui coquinã
faciebat exijt ⁊ fugit: sed videte ne dei sit
seruus. Cum enĩ mihi dixit. tibi dico ape/
ri: mox ex ore eius flãma exijt. que linguã
⁊ aures meas tetigit. ⁊ continuo auditũ ⁊
loq̃lã recepi. Et exilientes vniuersi ⁊ con/
currẽtes post eũ ipm amplius inuenire ñ
potuerunt. Tunc omẽs de domo illa pe/
nitentiã egerunt. eo ꝙ talem virum sic vi
liter tractauerũt B Monachus q̃/
dam vitalis nomine. volens sanctũ iohã/
nem tẽptare. si posset sibi verbis persua/
deri ⁊ ad scãdalũ facile inclinari. Ingre/
diens ergo ciuitatem omẽs publicas me
retrices cõscripsit. Intrabat ergo ad illas
per ordinem dicens cuilibet. Dona mihi
noctem istam ⁊ noli fornicari. Ipse autez
domum intrãs in angulo flexis genibus
tota nocte in oratione stabat ⁊ pro illa ora
bat. ⁊ postea mane exibat: precipiẽs cuili/
bet ne alicui reuelaret. Una autem vitã
eius manifestauit. Que statim orãte sene
a demoni vexari cepit. Cui omẽs dicebãt
Reddidit tibi deus qd̃ merebaris. quo/
niã mentita es. Ut fornicetur enĩ ingredi
tur pessimus iste: ⁊ nõ propter aliud. Ue
spere autem facto: dicebat predictus vi/
talis cunctis audientibus. Uolo ire: quia
talis dña expectat me. Multis vo illum
criminãtibus respondebat. Nũquid ego
nõ habeo corpus vt omẽs aut monachis
solũ iratus est deus: vere ⁊ ipsi hoĩes sunt
vt ceteri. Dicebãt aũt quidã. Accipe tibi
mulierẽ vnã abba. ⁊ muta habitũ vt non
scandalises alios. Ille autem fingens se
iratum dicebat. Uere non audiam vos:
ite a me. Qui vult scandalizari scandali/
zetur. et collidet frontẽ in parietẽ. Nunq̃d
iudices cõstituti estis super me a deo. ite
⁊ de vobis curã habere vos pro me nõ red
detis rationẽ. Hec autem cũ clamore di/
cebat. Cunqꝫ ad beatũ iohannem queri/
monia deferret: cor eius deus īdurauit ne
his fidem adhiberet. Deprecabatur aũt
deũ vt post mortẽ suam: opus suũ alicui

reuelaret vt nõ imputaretur in peccatum
his qui de eo scandalizabãtur. Multas
igitur de predictis mulieribus ad conuer
sionem perduxit ⁊ in mõasterio plurimas
collocauit. Quodam mane dum ab vna
illarum egrederetur: obuiauit ei quidam
ingrediens ad fornicandũ cum ea dansqꝫ
ei alapã dixit. Usqꝫquo pessime nõ emẽ/
das te ab his tuis immundicijs. Et ille.
Crede mihi: accipies a me talem alapam
vt tota allexandria congregetur. Et ecce
postea diabolus in specie mauri sibi ala/
paz dedit dicens. Hec est alapa quã mit/
tit tibi abbas vitalis. Et statim a demõe
vexatur: ita ꝙ ad voces ei⁹ oẽs currebãt Sz
tamẽ penitẽs per eius orationẽ liberatus
est. Uir autem dei morti appropinquãs:
hanc scripturam reliquit. Nolite ante tẽ/
pus iudicare. Mulieribus autem confi/
tentibus que faciebat. omẽs glorificabãt
deum ⁊ precipue beatus iohannes dicẽs
Quoniã alapam quã ille accepit accepis
sem ⁊ ego. Quidam pauper in habitu
peregrini ad iohannem venit: ⁊ ab eo ele/
mosynã postulauit: At ille vocato dispen/
satore dixit. Da ei sex nũmismata. Que
ille accipiens ⁊ abiens habitum mutauit
et iterum ad patriarcham rediens: ab eo
elemosynam postulauit. Ille autẽ dispen
satore vocato dixit. Da ei vi. aureos. quos
cum sibi dedisset. et ille abisset. dixit ei di/
spensator. Per orationes tuas pater: iste
idem hodie mutato habitu: bis accepit.
Beatus autem iohannes quasi hoc se ne
scire dissimulauit Iterum ille tertio habi
tum mutans ad beatum iohannẽ venit ⁊
elemosynam postulauit: tunc dispensator
beatum iohannem tetigit innuens ꝙ ille
esset. Cui beatus iohãnes respõdit. Ua/
de ⁊ da ei duodecim nũmismata: ne forte
sit dominus meus iesus chrystus qui tem
ptare me velit vtrum poterit hic plus ac
cipere qꝫ ego dare. Quadam vice cum
patricius quandã pecuniam: ecclesie in
mercationibus ponere vellet: ⁊ patriar/
cha nullatenus consentiret. sed pauperib⁹
eam dispensare vellet. ambo plurimũ cõ/
tendentes irati ab inuicem recesserũt Ad
ueniente hora vndecima mãdat patriar/
cha per archipresbyterum patricio dicẽs

Domine sol ad occasum est. Quod ille audiens. lachrymis infusus ad eum venit et veniam postulauit. D Cum quidaꝫ suus nepos a quodā tabernario grauem iniuriā audiuisset. ⁊ ex hoc patriarche lamentabiliter conquerens nullatenus consolari posset. patriarcha respōdit. Et quomodo est ausus tibi aliquis contradicere ⁊ os suum contra te aperire Crede fili mee paruitati. qm̄ faciā in eo hodie talem rem vt tota alexandria miretur. Quod audiēs ille consolationē recepit. putans quia eum faceret grauiter verberari. Uidens iohannes ꝙ consolationē recepisset. pectus eius osculatus est dicēs: Fili si vere nepos mee humilitatis existis prepara te ⁊ flagellari ⁊ conuicia pati ab omnibus. Vera em̄ cognatio non ex carne ⁊ sanguine sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur pro illo homine misit. ⁊ ab omni pensione ⁊ tributo liberum eum fecit. Et om̄es audientes mirati sunt. Et intellexerunt hoc esse quod dixerat. faciam in eo talem rem vt tota alexandria miretur. Audiens patriarcha consuetudinem esse ꝙ mox vt imperator coronatus est. confestim monumentorum edificatores sumunt quattuor vel quinqꝫ minutias marmorum pusillas diuersi coloris. ⁊ ingredientes ad imperatorem dicunt. De quali marmore vel metallo iubet imperium tuum sibi fieri monumentū. Imitatus hoc monumentū sibi fieri precepit. sed tamen vsqꝫ ad obitum suum illud imperfectum manere fecit. Ordinauitqꝫ aliquos qui ad eum cum in celebri festiuitate cum clero cōsisteret accederent sibiqꝫ dicerent. Domine monumentum tuū imperfectū est. precipe vt consumetur eo ꝙ nescias qua hora fur veniat E Diues quidam cum vidisset beatū iohannem in stratu suo viles pannos habere eo ꝙ ceteros pauperibꝫ erogasset. quōdam valde preciosum cooperimentū emit ⁊ beato iohanni tradidit. Qui cum istud nocte super se haberet. tota nocte dormire nō potuit. cogitās ꝙ trecenti domini sui de tanto precio cooperiri possent. Tota insuper nocte lamentabatur ⁊ dicebat. Quanti incenati. quanti in foro pluuijs madefacti. quanti pre frigore dentibus stridentes hodie dormierunt. Tu vero grandes pisces deuorans. ⁊ in thalamo requiescens cum om̄ibus malis tuis. insuper te coopertorio triginta sex nūmismatum calefacis. Humilis iohannes alia vice hoc non vestietur. Statimqꝫ facto mane illud vendi fecit. ⁊ preciū pauperibus erogauit. quod audiens ille diues ipm̄ coopertorium secundo emit ⁊ beato iohanni tradidit. rogans vt ipm̄ de cetero non venderet sed super seipm̄ teneret. At ille istud accipiens iussit iterum vendi. ⁊ dominis suis preciū erogari. Quod ille diues audiens. iteruꝫ abijt ⁊ ipm̄ redemit ac btō iohi detulit. eique gratulabundus dixit: Videbimꝰ quis deficiet. aut tu vendendo aut ego redimēdo. Et sic suauiter q̄si diuitem vindemiabat dicens ꝙ possit aliquis intentiōe dandi pauperibꝫ diuites taliter expoliare: nec peccat. Duo em̄ lucratur talis. Unū quia animas illorū saluat. Alterum quoniam ipe ex hoc mercedem non modicā accipiet

Volens beatus iohannes homines ad elemosynā prouocare. narrare consueuit d̄ sancto serapione ꝙ cum amictum suū pauperi tribuisset. ⁊ alteri obuians qui frigus patiebatur tunicam similiter tribuisset. ⁊ euangelium tenens nudus sederet. interrogauit eum quidā dicens: Abba quis te expoliauit. Et demonstrans euangelium dixit. Ille me expoliauit. Alias aūt alium pauperem videns euangelium ipm̄ vendidit. ⁊ pauperi precium dedit. Qui cum interrogaretur vbi ipm̄ euāgelium haberet. respondit Euāgelium precipit dicens Vade ⁊ vende om̄ia que habes ⁊ da pauperibus. Seipm̄ ergo habebam ⁊ seipm̄ vendidi ⁊ tradidi vt mādabat F Cū cuidam elemosynam petenti dari precepisset beatus iohannes quinqꝫ nūmos indignatus ille ꝙ maiorem sibi elemosynā non fecisset. continuo ad contumelias ipius prorupit. ac in eius faciem conuiciari cepit. quod eius famuli audientes in eum voluerunt irruere ac ipm̄ grauiter cedere quod beatus iohānes omnino prohibuit dicens. Sinite fratres sinite vt mihi maledicat. Ecce enim habeo sexaginta annos blasphemans per opera mea christum et vnum conuiciū non portabo ab isto. Ius-

sitqꝫ sacculum afferri. ⁊ corã ipo apponi
vt inde tolleret quantũ vellet. Cum po/
pulus lecto euangelio ecclesiã exiret. ⁊ fo/
ris ociosis verbis vacaret. quadã vice post
euangeliũ patriarcha cũ ipis exijt ⁊ in me
dio eorũ sedere cepit. Omibꝫ vero de hoc
mirãtibꝫ dixit ad eos. Filij vbi oues ibi pa
stor. Aut igit intrate ⁊ ego vobiscũ intra/
bo. aut manete hic ⁊ ego pariter manebo.
Semel igit ⁊ bis hoc fecit. ⁊ sic pplm sta/
re in eccia erudiuit. Cum quidã iuuenis
sanctimonialẽ quandã rapuisset. ⁊ clerici
talẽ iuuenẽ corã beato iohãne exprobra/
rent ⁊ ipm excõmunicandũ esse dicerẽt. vt
puta q̄ duas aias perdiderat. s. suã ⁊ illi⁹
ɔpescuit eos beatus iohãnes dicẽs: Nõ sic
filij nõ sic. Ostendo vob qꝛ ⁊ vos duo pec/
cata ɔmittitis. Prio qꝛ ɔtra preceptũ dñi
facitis. q̄ ait: Nolite iudicare vt nõ iudice
mini. Scdo qꝛ nescitis pro certo si vsqꝫ ho
die peccent ⁊ se nõ peniteãt. Frequenter
aũt existente beato iohãne in orone ⁊ in ex
tasi mentis posito. talibꝫ verbis cũ deo di/
sputare auditus est. Sic sic bone iesu ego
dispergendo ⁊ tu ministrãdo videam⁹ qs
vincat. B Cum febre correpť se mor
ti appropinquare cerneret dixit. Gratias
tibi ago deus. qm̃ exaudisti miseriã meam
rogantẽ bonitatẽ tuã ne inuenirer morien
ti mihi nisi vnũ tremisse. Hoc igit paupe/
ribꝫ dari iubeo. Positũ est igit venerabi
le corpus eius in sepulcro vbi corpora duo
rum episcopoꝝ fuerãt tumulata. Et corpo
ra illa mirabiliter sancto iohãni cesserunt
⁊ locũ mediũ vacuũ dimiserũt. Ante autẽ
paucos dies q̄ moreret. cum quedã muli/
er quoddã flagiciosissimũ peccatũ ɔmisis/
set ⁊ nulli vnqꝫ ɔfiteri auderet. dixit ei san
ctus iohãnes vt saltẽ illud scriberet eo ꝙ
scribere sciebat. ⁊ sigillatũ ei offerret. ⁊ ipe
pro ea oraret. Cui illa assensit. ⁊ peccatum
scribens diligenter sigillauit. ⁊ beato iohã
ni tradidit. Sed post paucos dies beatus
iohãnes infirmatus in domino requieuit.
Illa vt audiuit illum defunctũ. se vitupe/
ratam ⁊ confusam putauit. credens ꝙ scri
ptum alicui cõmisisset. ⁊ ad manus alteri
us deuenisset. Ad tumulũ igitur sancti io
hãnis accessit. ⁊ ibi vberrime flens clama
bat dicens. Heu heu putans confessionez
vitare confusio omibus facta sum. Cumqꝫ
amarissime fleret. ⁊ beatũ iohãnem roga/
ret vt sibi ostenderet vbi nam scriptũ suũ
dimisisset. ecce beatus iohãnes in habitu
pontificali de tumulo processit duobus e/
piscopis qui secum quiescebant. hincinde
vallatus. dixitqꝫ mulieri. Cur nos tantuz
infestas. ⁊ me ⁊ sanctos istos qui mecum
sunt quiescere nõ permittis. Ecce stole no
stre lachrymis tuis omes madefacte sunt.
Porrexitqꝫ sibi scriptũ suũ sigillatũ vt pri
us fuerat dicens ei: Vide sigillũ hoc: ⁊ a/
peri scriptum tuũ ⁊ lege. Quod illa aperi
ens peccatũ suũ omino deletũ inuenit. Et
ibi taliter scriptũ reperit. Propter iohannẽ
seruũ meũ deletũ est peccatũ tuũ. Sicqꝫ il
la imensas deo gratias retulit. Et beatus
iohãnes cum alijs duobꝫ episcopis in mo/
numentũ redijt. Claruit circa annũ domi/
ni sexingentesimũquintũ tempore foce im
peratoris.

XXVIII A

De ɔuersiõe sancti Pauli apli.

Onuersio sancti pauli
apostoli facta ẽ eodẽ anno quo
christus passus est. ⁊ stephanus
lapidatus anno nõ naturali sed emergen/
ti. Nã christus. viij. kalendas aprilis pas/
sus est. Stephanus eodẽ anno. iij die au/
gusti lapidatus est. Paulus vero. viij. ka/
lendas februarij conuersus est. Quare
aũt eius conuersio potius q̄ aliorũ sancto
rum celebratur triplex ratio solet assigna/
ri. Primo propter exemplũ. vt nullus quã
tumcunqꝫ peccator desperet d venia quã/
do tantũ in culpa talem postmodũ conspi
cit fuisse in gratia. Secundo propter gau/
dium. Sicut em̃ ecclesia magnã tristiciaz
habuit in eius persecutiõe. ita maximã le/
ticiã habuit in eius cõuersione. Tertio pro
pter miraculũ quod scz domin⁹ in eo osten
dit. dum de seuissim⁹ persecutore fecit fide
lissimũ predicatorẽ. Eius em̃ conuersio
fuit miraculosa ratione efficientis dispo/
nentis ⁊ patientis. Ratione efficientis
id est christi qui eum conuertit. Ibi em̃ pri
mo ostendit suã mirabilẽ potentiã in hoc
ꝙ ei dixit: Durũ est tibi contra stimulum
calcitrare. Et in hoc ꝙ ipm tam subito im

mutauit. Unde cōtinuo īmutatus respon
dit. Domine quid vis me facere. Augusti
nus super hoc verbo. Occisus agnus a lu
pis fecit agnos de lupis. Jam parat se ad
obediendū qui prius seuiebat ad persequē
dum. Secundo ibi ostendit eius mirabilē
sapientiā. Mirabilis eī sapientia fuit in
hoc quia ipm a tumore superbie deiecit of
ferendo infima humilitatis nō sublimia
maiestatis. Ego inquit sum iesus nazare/
nus quē tu persequeris. ⁊c glosa. Nō deū vel
dei filiū se vocat sed hūilitatis inquit mee
suscipe infima. ⁊ superbie tue squamas de
pone. Tertio ibi ostendit suā mirabilē cle
mentiā. qđ notatur in hoc q ipm existentē in
actu ⁊ voluntate persequēdi ꝯuertit. Licz
ei haberet deformē affectū. q: spirās mina
rū ⁊ cedis. ꝑuersum conatū q: accessit ad
principes. ⁊c. quasi se ingerēs. perniciosuz
actū q: ibat vt vinctos perduceret ī hieru
salē. ⁊ ideo ei⁹ iter pessimū erat ipm tamē
misericordia diuina ꝯuertit. Scđo fuit
miraculosa ratōe disponētis. id est lucis q̄
ipm ad ꝯuersionē disposuit Ipa eī lux dr̄
fuisse subita imensa ⁊ celica Et subito inqt
circūfulsit eum lux de celo. Paulus ei tria
vicia in se habebat. Primū erat audacia:
quod notatur in hoc q dicitur. accessit ad prin/
cipes sacerdotū. nō vocatus sed sponte sce
lo ꝯcitante eum. Scđm erat superbia. qđ
notatur in hoc q dicitur spirās minarū. ⁊c.
Tertiū erat carnalis intelligētia quā scz i
lege habebat. Unde glosa sup illud. Ego
sum iesus na. ⁊c. Ego deus celestis loquor
quē mortuū putas sensu iudaico Ipa igitur
lux diuina fuit subita vt audacē terreret.
fuit imensa vt sublimē ⁊ superbū ī ima hu
militatis prosterneret fuit celica vt carna/
lem eius intelligentiā in celestē mutaret.
Uel potest dici q illud disponēs fuit in tri
bus. scz in voce acclamāte. in luce fulgen/
te. in virtute potente. Tertio fuit mira
culosa ratione patientis. id est ipius pau/
li in quo facta est conuersio ipa. In eo enī
hec tria miraculose exterius facta sunt. scz
prostratio obcecatio. ⁊ triduana ieiunatio
Est eī prostratus vt erigatur quantū ad
depressum affectū. Augustinus. Prostra/
tus est paulus vt cecaretur. cecatus est vt
mutaretur. mutatus est vt mitteretur. mis
sus est vt pro veritate pateretur. Itē Au/
gustinus. Elisus est seuiens ⁊ factus ē cre
dens. elisus est lupus ⁊ factus est agnus:
elisus est persecutor ⁊ factus ē predicator:
elisus est filius perditionis ⁊ factus ē vas
electionis. Est obcecatus vt illustraretur
quantum ad tenebrosum intellectū. Unđ
⁊ in illo triduo quo mansit cecatus dicitur
q doctus fuerit euangelium. Non enī ac/
cepit illud ab homine neqꝫ per hominē vt
ipe testatur. sed per reuelationē iesu christi
Augustinus. Paulum dico verum athle/
tam christi. doctum ab illo: vnctum de illo
crucifixū cum illo. ⁊ gloriosum in illo. Est
in carne maceratus: vt ipa caro dispona/
tur ad bone operationis effectum. optime
enī deinceps corpus eius ad omne opus
bonum dispositū est. Nam esurire ⁊ abun
dare sciebat ⁊ vbiqꝫ in oībus institutus
erat. ⁊ omnia aduersa libenter sufferebat.
Chrysostomus. Tyrānos ac populos spi
rantes furorem velut quosdam esse culi/
ces estimabat. Mortem vero atqꝫ crucia/
tus ⁊ mille supplicia quasi ludū putabat
esse puerorum. Hec amplectebatur liben
ter ⁊ magis decorabatur cathena vinctus
q̄ dyademate preciosa coronatus. ac li/
bentius recipiebat vulnera q̄ alij munera
Uel ista tria dicuntur fuisse in eo contra
tria que fuerunt in primo parente. In ipo
enim fuit contra deum erectio ⁊ econtra in
paulo ad terram prostratio. In ipo oculo/
rum apertio ⁊ ecōtra in paulo oculorū ob/
cecatio. In ipo fuit manducatio cibi veti/
ti ⁊ econtra in paulo abstinētia cibi liciti

XXXIX

De sancta Paula.

Paula fuit nobilissi/
ma matrona romanorum. cu
ius vitam beatus hieronymus
composuit in hec ver/
ba. Si cuncta corporis mei membra ver/
terentur in linguas ⁊ omnes artus huma
na voce resonarent nihil dignū sancte ac
venerabilis paule virtutibus dicerē. No/
bilis genere: sed multo nobilior sanctita/
te: potēs quondā diuitijs. sed nunc christi

paupertate insignior. Testor ⁊ ihm ⁊ san/
ctos angelos eius ipmq; ꝓpriũ angelũ qui
custos fuit ⁊ comes admirabilis femine.
me nihil in gratiã. nil dicere more laudan
tiũ. sed qđ dictur⁹ sum pro testimonio mi/
nus eius esse meritis. Uult lector breuiter
eius scire virtutes. omẽs suos pauꝑes pau
perior ipsa dimisit. Et sicut inter multas
gẽmas preciosissima gẽma micat. ⁊ sic iu/
bar solis paruos igniculos stellaꝝ obruit
⁊ obscurat. ita cunctoꝝ virtutes sua humi
litate superauit. Minimaq; fuit inter oẽs
vt oim maior esset. ⁊ quãto plus se deijcie/
bat tanto magis a xp̃o subleuabat. Late/
bat ⁊ nõ latebat. Fugiẽdo vanã gloriã. glo
riã merebat. q̃ virtutẽ quasi vmbra sequit
⁊ appetitores suos deserens. appetit ꝯtem
ptores. Hec cũ q̃nq; liberos edidisset ble
sillã sup cuius mortẽ eam rome ꝯsolatus
sum Paulinã que sanctũ ⁊ admirabilẽ vi/
rum pãmachiũ ⁊ ꝓpositi ⁊ rerũ suaꝝ reli/
quit heredẽ. ad quẽ sup eius obitu paruũ
libellũ edidimus. Eustochiũ que nunc in
sanctis locis ⁊ virginitatis ⁊ ecclesie moni
le preciosissimũ est. Rufinã que imaturo
funere pium matris animũ ꝯsternauit. et
toxociũ post quẽ parere desijt. vt intellige/
res eam nõ diu seruire voluisse officio ꝯiu/
gali. sed mariti desiderio. qui mares opta
bat liberos edidisse. Postq; vir eius mor/
tuus est. ita eum planxit. vt ꝓpe ipa more/
retur. ita etiã se ꝯuertit ad dei seruitutẽ vt
mortẽ eius quasi videret optasse. B
Quid ergo referã ample ⁊ nobilis dom⁹
⁊ quondã opulentissime omẽs pene diui/
tias in pauperes erogatas. Hec paulini
episcopi anthioceni ⁊ epiphanij qui romã
venerãt accensa virtutib⁹. per momẽta pa
triã deserere cogitabat. Quid vltra diffe/
ro. Descendit ad portũ. fratre. cognatis. af
finib⁹. ⁊ qđ his maius est liberis prosequẽ
tib⁹ ⁊ clemẽtissimã matrẽ vincere cupien/
tibus. iã carbasa tendebant. ⁊ remoꝝ du/
ctu nauis in altũ protrahebat. paruus to/
xocius supplices manus tendebat in lito/
re. Rufina iam nubilis vt suas expectaret
nuptias. tacẽs fletib⁹ obsecrabat. ⁊ tñ illa
siccos oculos tendebat ad celũ. pietatẽ in
filios. pietate in deũ superãs. Nesciebat se
matrẽ vt xp̃i se probaret ancillã. Torque/
bant viscera ⁊ quasi a suis mẽbris distra
herent cũ dolore pugnabat. Hoc ꝯtra iu
ra nature plena fides patiebat. imo gau
dens animus appetebat. ⁊ amorẽ filioꝝ
maiore in deũ amore ꝯtemnẽs. in sola eu/
stochio que ⁊ prepositi ⁊ nauigatõis eius
comes erat acquiescebat. Sulcabat inte/
rim nauis mare ⁊ cunctis qui cum eo ve/
hebantur litora respicientibus. illa versos
tenebat oculos ne videret quod sine tormẽ
to videre nõ poterat. Cumq; ad loca terre
sancte venisset ⁊ procõsul palestine qui fa/
miliã eius optime nouerat. premissis appa
ritoribus iussisset ei parare pretoriũ. elegit
humilẽ cellulã. que cuncta loca christi ve/
stigioꝝ tanto ardore ac studio circũibat.
vt nisi ad reliq̃ festinaret a p̃mis ñ possꝫ ab
duci. Prostrataq; ante crucẽ quasi pendẽ
tẽ dominũ cerneret adorabat. Ingressaq;
sepulchrũ resurrectionis. osculabatur la/
pidem quẽ ab hostio monumenti amoue/
rat angelus ⁊ ipm corporis locũ in quo do
minus iacuerat quasi sitiens desideratas
aquas fidei ore lãbebat. Quid ibi lachry/
marũ quantũ gemituũ quid doloris effu/
derit. testis est cuncta hierosolyma. testis ẽ
ipe domin⁹ quẽ rogabat. Deinde perrexit
bethleẽ. atq; in specũ saluatoris ingrediẽs
vidit sacrũ virginis diuersoriũ. ⁊ me audi
ente iurabat se cernete fidei oculis infan/
tem pãnis inuolutũ. vagientẽ in presepio
dominũ magos adorantes. stellã fulgentẽ
desup. matrẽ virginẽ nutriciũ sedulũ. pa/
stores nocte venientes vt viderent verbũ
qđ factũ erat. q̃si etiã tunc euãgeliste iohis
principiũ dedicarent. In pricipio erat ver/
bum. ⁊ verbũ erat apud deum. ⁊ verbum
caro factũ est. Paruulos interfectos. hero/
dem seuientẽ. ioseph ⁊ mariã fugientes in
egyptũ. mixtisq; gaudio lachrymis loque
batur. Salue bethleem domus panis in
qua natus est ille panis qui de celo descen
dit. Salue effrata regio vberrima. cuius
fertilitas deus est. Dauid loquitur confi/
denter introibim⁹ in tabernaculũ ei⁹ ado/
rabimus in loco vbi steterunt pedes eius.
Et ego misera ⁊ peccatrix digna sum iudi
cata deosculari presepe. in quo dominus
paruulus vagijt. orare in spelunca in qua
virgo puerpera deum fudit infantẽ. Hec

requies mea. quia domiñi mei patria est
hic habitabo qm̄ saluator elegit eā. ℭ
Tanta se humilitate deiecit vt q̄ eam vi/
disset: ⁊ ꝑ celebritate nois videre gestisset
ipam esse nō crederet: sꝫ ancillaꝝ vltimā.
Et cum frequētib⁹ choris virginū cinge/
ret⁊ veste ⁊ voce ac habitu ⁊ incessu mini/
ma oim erat. Nunqꝫ post viri mortē vsqꝫ
ad diē dormitiōis sue cum vllo comedit vi
ro. quāuis eum sanctū ⁊ in pontificali cul/
mine positū sciret Balneas nisi periclitās
nō adijt Mollia etiā nisi in grauissima fe
bre lectuli strata nō habuit: sed sup durissi
mā humū stratis ciliciolis quiescebat. si tñ
illa quies dicenda est q̄ iugib⁹ pene orōni
bus dies noctesqꝫ iungebat. Ita leuia pec/
cata plangebat vt illā grauissimoꝝ crimi
nū crederes esse ream. Cunqꝫ a nobis cre
brius moneret. vt parceret oculis ⁊ eos ser
uaret euangelice lectiōi aiebat. Turpāda
est facies quā ꝯtra dei preceptū purpurisso
⁊ cerusa ⁊ stibio sepe depinxi. affligendum
est corpus qđ multis vacauit delicijs Lon
gus risus perpetuo ꝯpensandus est fletu.
Mollia lintheamina ⁊ serica preciosissi/
ma. asperitate cilicij ꝯmutāda sunt. Que
viro ⁊ seculo placui. nunc xp̄o placere desi/
dero. Si inter tales tantasqꝫ virtutes ca/
stitatē in illa voluero predicare. supfluus
videar. in qua etiā cum secularis esset om
niū rome matronaꝝ exemplū fuit. que se
ita gessit vt nunqꝫ de illa etiā maledicorū
quisqꝫ auderet famā ꝯfingere. Fateor
errorē meū. cur in largiēdo esset profusior
arguebā. illud proferēs de apostolo. Non
vt alijs refrigeriū sit: vobis aūt tribulatio
sed ex equalitate in hoc tpe vt vr̄a abun/
dantia sit ad illoꝝ inopiā. ⁊ illoꝝ abundā/
tia sit ad vestrā inopiā. Et prouidendum
esse ne qđ libenter faceret semp facere non
posset multaqꝫ huiusmodi. Que illa mira
verecundia ⁊ sermone ꝑcissimo peritissi/
moqꝫ dissoluebat. testē inuocās dn̄m se ꝑ
illius noie cuncta facere ⁊ hoc habere voti
vt mendicās ipa moreret vt vnū nūmū fi
lie nō dimitteret. ⁊ in funere suo aliena sin
done inuolueretur. Ad extremū inferebat.
Ego si petiero multos inueniā q̄ mihi tri
buāt. Iste mēdicās si a me nō acceperit q̄
ei possum etiā de alieno tribuere si mortu⁹
fuerit a quo eius aia requiret. Nolebat in
his lapidib⁹ effundere pecuniā. q̄ cum ter/
ra ⁊ seculo transituri sunt. sed in viuis la/
pidib⁹ qui voluunt super terrā. de quibus
in apocalipsi iohānis. ciuitas magni regis
extruit. Exceptis festis dieb⁹ vix oleū in ci/
bo accipiebat. vt ex hoc vno extimaret q̄d
de vino ⁊ de liq̄mine ⁊ piscib⁹ ⁊ lacte ⁊ mel
le ⁊ ouis ⁊ reliquis q̄ gustui suauia sunt iu
dicarit. In quib⁹ sumēdis quidā se absti/
nentissimos putant. ⁊ si his ventrē ingur/
gitauerint tutā pudiciciā suspicant. Noui
susurronē quendā quod genus hominū vi
le est. quasi beniuolū nunciasse q̄ ꝑ nimio
feruore virtutū quibusdā videret insana ⁊
cerebrū illius diceret ꝯfouendū. Cui illa re
spōdit. Theatrū facti sum⁹ mūdo ⁊ angel'
⁊ hoib⁹. Nos stulti ꝑpter xp̄m. sꝫ stultū dei
sapiēti⁹ est hoib⁹. Post viroꝝ mona ste/
riū quod viris tradiderat gubernādū plu
res virgines quas ex diuersis prouincijs
ꝯgregauerat tā nobilis q̄ꝫ mediocris ⁊ in/
fimi generis in tres turmas ⁊ monasteria
diuisit. ita dumtaxat vt ope ⁊ cibo sepate.
psalmis ⁊ orōne iungerent. Iurgantes in
ter se ſmone lenissimo federabat. lasciuiē/
tē adulescentulaꝝ carnē crebris ⁊ duplica
tis frāgebat ieiunijs malēs eas stomachū
dolere q̄ꝫ mentē. dicēs mundiciā corporis
atqꝫ vestiū aie esse imundiciā. Et quod in
ter seculi hoies vel leue putat vel nihil. hoc
in monasterijs grauissimū esse delictū dice
bat. Cunqꝫ alijs languētib⁹ large ꝑberet
oīa ⁊ esum quoqꝫ exhiberet carnium. si
quando ipa egrotaret sibi nō indulgebat ē
⁊ in eo inequalis videbat q̄ in alijs clemē
tiā in se duriciā ꝯmutabat. Referā qđ
expertus sum Mense iulio feruētissimis
estib⁹ incidit i ardorē febris ⁊ post despera
tionē cū dei mia respirasset. ⁊ medici sua/
derēt ob refectōnē corpis vino eē op⁹ tenui
⁊ paruo ne aquā bibēs in hydropisim ver
teretur. Et ego clam beatum episcopum
epiphaniū rogarem vt eam moneret imo
compelleret vinū bibere vt erat prudens.
⁊ solertis ingenij. statim sensit insidias ⁊
subridens meum esse quod ille diceret in/
timauit. Quid plura. Cum beatus pon/
tifex post multa hortamenta exisset foras:
quereti mihi quid egisset respondit. Tm̄

pꝛofeci vt ipa mihi ſeni homini pene per/
ſuaſerit vt vinũ nõ bibã. In luctu mitis
erat ⁊ ſuoꝝ moꝛtib⁹ frangebatur maxime li/
beroꝝ. Nã ⁊ viri ⁊ filioꝝ doꝛmitõe ſepe pe
riclitata eſt. Et cum os ſtomachũq; ſigna
ret ⁊ matricis doloꝛẽ crucis niteretur impꝛeſ
ſione lenire ſuperabatur affectu ⁊ credulam
mentem parentis viſcera ꝯſternabãt aio/
q; vincẽs fragilitate coꝛpoꝛis vincebatur.
Scripturas ſanctas tenebat memoꝛiter:
⁊ cũ amaret hyſtoꝛiã ⁊ illa veritatis diceret
fundamentũ magis ſequebatur intelligenti
am ſpiritualẽ ⁊ hoc culmie edificationẽ aie
pꝛotegebat. Loquar ⁊ aliud qđ foꝛſitã
emulis videtur incredulũ. Hebꝛeã linguaz
quã ego ab adoleſcẽtia multo laboꝛe ⁊ ſu/
doꝛe ex parte didici: ⁊ infatigabili medita
tione nõ deſero. ne ipe ab ea deſerar diſcere
voluit ⁊ ꝯſecuta eſt. ita vt pſalmos hebꝛai
ce caneret. ⁊ ſermonẽ abſq; vlla latine lin/
gue ꝓpꝛietate perſonaret. Quod quidẽ vſ
q; hodie in ſancta filia eius euſtochio cer/
nimus. Hucuſq; nauigauimus pꝛoſpe
ris ventis ⁊ criſpantia maris equoꝛa la/
bens carina ſulcauit. nunc in ſcopulos in/
currit oꝛo. Quis ei poſſet ſiccis oculis pau
lam narrare moꝛientẽ. Incidit in grauiſſi
mã valitudinẽ imo qđ optabat inuenit. vt
nos deſereret ⁊ dño pleni⁹ iungeretur. quid
diu differo ⁊ doloꝛẽ meũ in aliis imoꝛando
facio longioꝛẽ. Sentiebat pꝛudẽtiſſima fe
minarũ adeſſe moꝛtẽ. ⁊ frigeſcente iã par/
te coꝛpoꝛis atq; mẽbꝛoꝝ. ſolũ aie tepoꝛẽ in
ſacro ⁊ ſancto pectoꝛe palpitare. ⁊ nihilo/
minus quaſi ad ſuos ꝑgeret alienoſq; de/
ſpiceret illos verſiculos ſuſurrabat. Dñe
dilexi decoꝛẽ domus tue ⁊ locũ habitatõis
gloꝛie tue: ⁊ q̃ dilecta tabernacula tua do
mine. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei
Cumq; a me interrogaretur cur taceret cur
nollet reſpondere inclamãti: an doleret ali
quid: greco ſermone reſpondit Nihil ſe ha
bere moleſtie ſed oĩa quieta ⁊ tranquilla
perſpicere. Poſt hoc obmutuit ⁊ clauſis o
culis. quaſi humana deſpiceret vſq; ad ex/
pirationẽ anime eoſdem repetebat verſicu
los vix vt aure appoſita quod dicebat au/
dire poſſemus. Tota ad funus eius pale/
ſtinarum vꝛbium turba conuenit. Quem
eñi monachoꝝ latentium in heremo cel/
lula ſua tenuit. Quam virginũ cubiculo/
rum tenuerunt ſecreta. Sacrilegiũ puta/
bat qui non tali femie vltimũ reddidiſſet
officium. donec ſubter eccleſiaz ⁊ iuxta ſpe
cum domini conderetur. Venerabilis fi/
lia eius virgo euſtochium quaſi ablacta/
ta ſuper matrez ſuam abſtrahi a parente
non poterat. deoſculari oculos. herere vul/
tui: totum coꝛpus amplexari: ⁊ ſe cum ma
tre velle ſepeliri. Teſtis eſt ieſus nec vnuz
quidem nũmum ab ea filie derelictũ: ſed
magis tribuẽs egenis ⁊ qđ his difficilius ẽ
fratrũ ⁊ ſoꝛoꝝ imenſam multitudinẽ quã
⁊ ſuſtentare arduũ eſt ⁊ abiicere impiũ eſt.
Vale o paula ⁊ cultoꝛis tui vltimã ſene/
ctutẽ oꝛonib⁹ iuua. XXX.

De ſancto Iuliano.

Iulianus quaſi iubi/
lus ⁊ ana qđ eſt ſurſum. In/
de iulianus quaſi iubilian⁹:
quia cum iubilo ſuperna pe/
tiit. Vel a iulius quod eſt incipiens ⁊ an⁹
Nam in dei ſeruitio fuit ſenex longanimi/
tate. ſed incipiẽs ſui irreputatiõe. A
Iulian⁹ cenomanẽſ epũs fuit. hic
ſimõ ille lepꝛoſus dr̃ fuiſſe quẽ dñs
a lepꝛa ſanauit. ⁊ q̇ dñz ad ꝯuiuiũ
inuitauit. q̇ poſt aſcenſionẽ dñi ab aplĩs ce
nomanẽſ eps oꝛdinat⁹ eſt. Hic multis vir
tutibus clarus tres etiã moꝛtuos ſuſcita/
uit ⁊ poſtmodũ in pace quieuit. Iſte dicit
eſſe ille iulianus qui ab itinerãtib⁹ pꝛo in/
ueniẽdo bono hoſpicio inuocatur: eo q̄ i do/
mo eius dñs fuerit hoſpitatus. Sed veri⁹
videtur eſſe alius iulianus qui ſcz vtrũq;
parentẽ ignoꝛanter occidit cuius hyſtoꝛia
infra ponetur. B Fuit ⁊ alius iulia/
nus de aluernia genere nobilis ſʒ fide no/
bilioꝛ: qui deſiderio martyrii ſe vltro perſe
cutoꝛibus offerebat. Tandẽ criſpinus cõ
ſularis miſit miniſtrum ⁊ eum occidi mã
dauit. Quod ſentiens iulianus ſponte fo/
ras pꝛoſiliit ⁊ querenti intrepidus ſe oppo
nens pꝛotinus ictum ferientis excepit. Cu
ius caput leuantes ad ſanctum ferreoluz
ſocium iuliani detulerunt. ⁊ ei dem moꝛtẽ
ſimilem minantur niſi pꝛotinus immola/
ret. Quibus cum aſſentire nollet eum oc/
ciderunt ⁊ caput ſancti iuliani cum coꝛpo

re sancti ferreoli in vno tumulo posuerunt
Et post multos annos sanctus mamertus
vienens episcopus inuenit caput sancti iu/
liani inter manus sancti fereoli ita illesuz
⁊ integrum ac si eadem die fuisset sepultũ
Inter cetera huius sancti miracula so/
let referri ꝙ cum quidam dyaconus oues
ecclesie sancti iuliani raperet ⁊ pastores ei
dem ex parte sancti iuliani prohiberent. il/
le respondit. Julianus non comedit arie/
tes. Et ecce post modicum febre vehemen
tissima perurgetur: ⁊ inualescente febre ꝙ
a martyre incenditur confitetur. Fecitqꝫ
super se iactari aquam vt refrigeraretur.
Sed statim tantus fumus ⁊ fetor de cor/
pore eius exijt: vt cuncti qui aderant fuge
rent: ⁊ ipse post modicũ expiraret. Cum
quidam rusticus vt ait Gregorius turo/
neñ. in die dominica arare vellet protinus
contractis digitis manubrium securis cũ
qua vomerez mũdare volebat eius dextre
adhesit. Sed post duos annos in ecclesia
sancti iuliani ad eius preces curatus est.
¶ Fuit insuper alius iulianꝰ frater bea
ti iulij. Hi duo fratres ad theodosium im
peratorem christianissimum venerunt: pe
tentes vt templa idolorũ vbicunqꝫ inue/
nirent destruerent ⁊ christi ecclesias edifi/
carent. Quod imperator libenter faciens
scripsit vt oẽs eis debeãt obedire: ⁊ eos in
omnibus sub pena capitis adiuuare. Cum
igitur beati iulianus ⁊ iulius in loco qui
dicitur gaudianum ecclesiam fabricarent
⁊ cuncti transeuntes eos in opere ob impe
ratoris imperium adiuuarent. contigit vt
quidam cum curru inde transitũ facerent
qui dixerunt ad inuicem. Quam excusa/
tionẽ pretendere poterimus vt liberi trãs/
eamus ⁊ ĩ opere isto nõ occupemur. Dixe/
runtqꝫ. Proijciamus vnum ex nobis in
plaustrum supinum: ⁊ eum pannis coope
riamus: dicemusqꝫ ꝙ hominẽ mortuuz in
vehiculo habemus: ⁊ sic liberi transire po
terimus. Arripientesqꝫ hominem vnum
in plaustrũ proiecerunt eiqꝫ dixerunt. Tu
sile ⁊ oculos claude ⁊ quousqꝫ transierimꝰ
quasi mortuus iace. Cumqꝫ hominẽ tan/
qꝫ mortuũ cooperuissent: ⁊ vsqꝫ ad famu/
los dei iulianum ⁊ iulium venissent. dixe/
runt eis serui dei. Filioli parũper subsisti
te: ⁊ nos in hoc opere modicum adiuuate
Qui responderũt. Non possumus hic sta
re quoniaz hominem mortuũ in plaustro
habemus. Quibus sanctus iulianus di/
xit. Ut qd ita mentimini filij. Et illi Non
mentimur domine: sed sic est vt loquimur
Et sanctus iulianus dixit. Scdm verita/
tem dicti vestri ita vobis contingat. Et il/
li boues pungentes pertransierunt. Cum/
qꝫ procul pertransissent: accedẽtes ad cur/
rum ceperunt collegam suuz vocare ex no
mine dicentes: Surge amodo ⁊ stimula
boues vt celerius transeamus. Cum autẽ
nullatenus se moueret cum pulsare cepe/
runt dicentes. Ut quid deliras surge ⁊ sti
mula boues. Sed cum nullatenus ille re
sponderet accedentes discooperuerunt eũ
⁊ mortuum inuenerunt. Tantusqꝫ timor
ipos ⁊ ceteros inuasit: vt nullus de cetero
famulo dei mentiri auderet. ¶ Fuit
etiam alius iulianus qui vtrũqꝫ parentẽ
nesciens occidit. Cumqꝫ em̃ iulianus pre/
dictus iuuenis ac nobilis quadã die vena
tioni insisteret: ⁊ quendã ceruũ repertũ in/
sequeretur: subito ceruus versus eum di/
uino nutu se vertit eiqꝫ dixit. Tu me inse/
queris q̇ patris ⁊ matrꝫ tue occisor eris qđ
ille audiens: vehementer extimuit: ⁊ ne si/
bi forte contingeret quod a ceruo audierat
relictis omnibus clam discessit ⁊ ad regio/
nem valde remotam peruenit. Ibiqꝫ cui/
dam principi adhesit: ⁊ tam strenue vbiqꝫ
⁊ in bello ⁊ ĩ palatio se habuit: ꝙ princeps
eum militem fecit: ⁊ quandam castellanaz
viduam in coniugem ei tradidit: ⁊ castel/
lũ pro dote accepit. Interea parentes iuli/
ani pro amissiõe filij nimiũ dolentes: vaga
bundi vbiqꝫ pergebant: ⁊ filium suum so/
licite requirebant. Tandem ad castrum
cui iulianus preerat deuenerũt. Tunc aũt
iulianus a castro casu recesserat. Quos cũ
vxor iuliani vidisset: ⁊ qui nam essent in/
quisisset: ⁊ illi omnia que filio suo accide/
rant enarrassent: intellexit ꝙ viri sui pa/
rentes erant: vtpote quia hoc a viro suo
frequenter audierat. Ipos igitur benigne
suscepit: et pro amore viri sui lectum suum
eis dimisit: et ipsa sibi alibi lectulum col/
locauit. Facto autem mane castellana ad
ecclesiam perrexit. Et ecce Julianus ma

ne veniens. in thalamū quasi vxorē suam
excitaturus intrauit. Et inueniēs duos pa
riter dormientes. vxorē cum adultero esse
suspicatus. silenter extracto gladio ambos
pariter interemit. Exiens aūt domū vidit
vxorē eius ab ecclesia reuertentē: ⁊ admi/
rans interrogauit qui nam essent illi qui ī
suo lecto dormirent. At illa ait: Parentes
vestri sunt qui vos diutissime quesierunt:
⁊ eos in vestro thalamo collocaui. Quod
ille audiens: pene exanimis effectus ama/
rissime flere cepit ac dicere. Heu miser q̇d
faciā quia dulcissimos meos parentes oc
cidi. Ecce impletū est verbum cerui: quod
dum vitare volui miserrimus adimpleui
Jam nunc vale soror dulcissima: quia de
cetero non quiescā donec sciam ꝙ deus pe
nitentiā meā acceperit. Cui illa. Absit dul
cissime frater vt te deserā ⁊ sine me abeas:
sed que fui tecū particeps gaudij ero parti
ceps ⁊ doloris. Tunc insimul recedentes
iuxta quoddā magnū flumē vbi multi pe/
riclitabantur quoddā hospitale magnum
statuerūt: vt ibi penitentiā facerēt ⁊ oīes
qui vellent transire fluuiū incessanter trās
ueherent: ⁊ hospicio vniuersos pauperes
reciperent. Post multū vero temporis me
dia nocte dum iulianus fessus quiesceret:
⁊ gelu graue esset: audiuit vocē se misera/
biliter lamentantē. ac iulianū vt se trans/
ferret voce lugubri inuocantē. Quod ille
audiens cōcitus surrexit: ⁊ iam gelu ip̄m
deficientē inueniēs: in domū suā portauit
⁊ ignem accendēs ip̄m calefacere studuit
Sed cum calefieri nō posset: ⁊ ne ibi defi/
ceret ip̄m in lectulū suū portauit: ⁊ diligē/
ter cooperuit. Post paululū ille qui sic in/
firmus ⁊ quasi leprosus apparuerat: splen
didus scandit ad ethera: ⁊ hospiti suo di/
xit: Juliane dn̄s misit me ad te mandans
tibi ꝙ tuaꝫ penitentiā acceptauit: ⁊ ambo
post modicū in dn̄o quiescetis. Sicqꝫ ille
disparuit: ⁊ iulianus cū vxore sua post mo
dicū plenus bonis operibus ⁊ elemosynis
in dn̄o requieuit. E Fuit ⁊ alius iuli/
anus nō quidē sanctus sed sceleratissimꝰ
scʒ iulianꝰ apostata. Hic iulianus prius
fuit monachus ⁊ magne religiōis simula/
tor. Quedā aūt mulier vt refert magister
iohānes beleth in sūma de officio ecclesie.

habens tres ollas plenas auri: aurū illud
in orificijs ollarū cinere ne appareret ope/
ruit: ⁊ predictas ollas iuliano quem san/
ctissimū hominē estimabat coram aliqui/
bus monachis seruandas tradidit. ꝙ aūt
aurū ibidem esset nulli alij indicauit. Ju/
lianus igitur predictas ollas accipiens ⁊
tam copiosum aurū ibidem inueniēs. totū
illud aurū furatus est: ⁊ ollas impleuit ci/
nere. Post aliquod tempus cū mulier de/
positū suū requireret: ille ollas cum cinere
sibi reddidit. Cū vero aurū requireret cō/
uincere illū non potuit: quia de auro testes
nō habuerat: quoniā monachi corā quib⁹
hoc sibi tradiderat: nil in eis nisi cinerē vi
derant. Et sic aurū obtinuit: cū quo romā
fugit. Et per illud aurū sequenti tempore
rome obtinuit ꝯsulatū: deinde in imperiū
sublimatus est. Qui cū instructus esset a
puericia in arte magica: ⁊ multū sibi pla/
ceret: magistros inde plures secū habebat
die aūt quadā sicut in hystoria tripartita
habetꝰ cū puer adhuc esset ⁊ recedente ma
gistro suo solus remansisset: ⁊ adiuratiōes
demonū legere incepisset: ante eū maxima
multitudo demonū instar ethiopū nigro/
rū aduenit. Tunc iulianus hoc videns ⁊
metuens: signū crucis protinꝰ fecit: ⁊ oīs
illa multitudo demonū euanuit. Qui cuꝫ
magistro reuertēti quid sibi acciderit retu
lisset. dixit ei magister suus. Hoc signum
crucis maxime demones odiunt ⁊ timent
Sublimatus igiṫ in imperiū: huiꝰ rei me
morās cum per artē magicā operari vellet
apostatauit: ⁊ signū crucis vbiqꝫ destruxit:
ac xp̄ianos inquantū potuit persecutus ē:
putans ꝙ aliter demones sibi minime obe
dirent. Descendēs iulianus in persidā
sicut legitur in vitaspatrū: misit demonem
in occidentē: vt sibi inde deportaret respō/
sum. Cum aūt demon ad quendā locum
venisset per decem dies ibidem imobilis
stetit: quia quidā monachus ibidē die ac
nocte orabat: ⁊ ei sine effectu regresso dixit
iulianus. Quare tantū tardasti. Qui re/
spondit. Sustinui per decem dies publi/
cum monachum: si forte ab oratione cessa
ret ⁊ transire possem. Cumqꝫ non cessaret:
prohibitus sum trāsire ⁊ redij nihil agens.
Tunc indignatꝰ iulianꝰ dixit ꝙ cū illuc ve

niret vindictam de illo monacho faceret.
Cum ergo de persis victoriam sibi demo/
nes promitterent. sophista suus dixit cui/
dam christiano. Quid putas nunc facit
fabri filius. Et ille sepulchrū parat iulia/
no. Dum igitur vt in hystoria sancti basi/
lij legitur ⁊ vt fulbertus carnotēſ epūs te
statur. cesaream capadotie deuenisset. san
ctus basilius eidē occurrit ⁊ quattuor pa/
nes ordeaceos pro munere ei misit. At iu
lianus indignatus: eos recipere contem/
psit. ⁊ pro panibus sibi fenū misit dicens
Pabulum nobis irratōnabiliū animaliū
obtulisti recipe quod misisti. Respōdit ba
silius. Nos quidem ꝙ comedimus tibi
misimus: tu vero dedisti nobis vnde be/
stias tuas nutris. Ad hoc iratus iulianus
respondit. Cum persas subegero hanc vr
bem destruam et arabo: vt farrifera ma/
gis ꝙ̄ homifera nominetur. Sequenti au
tem nocte vidit basilius in ecclesia sancte
marie in visu multitudinē angelorū et in
medio eorum quandaꝫ feminā in throno
stantem ⁊ astantibus dicentem. Vocate
mihi cito mercuriū qui iulianum aposta/
tam occidat: qui me ⁊ filium meū super/
be blasphemat. Erat autē mercurius mi/
les quidam: qui ab ipso iuliano pro fide
xp̄i fuerat interfectus. ⁊ in eadem eccle/
sia erat sepultus. Statimqꝫ sanctus mer/
curius cum armis suis que ibi seruaban/
tur affuit. et iussus ab ea in prelium se p̄/
parauit. Expergefactus itaqꝫ basilius ad
locum vbi mercurius cū armis suis quie
scebat iuit. ⁊ monumentū suum aperiēs:
nec corpus ibidem reperit nec arma inue
nit. Tunc custodem quis arma asporta/
uerit inq̄siuit. Ille ꝓ eo cū iuramēto affir/
mabat: eadē arma vespe ibidē fuisse vbi
perpetuo seruabantur. Inde igitur basi/
lius recedens: et mane illuc rediens inue/
nit ibidem corpus eius ⁊ arma. ⁊ lanceā
sanguine cruētatam. Et ecce quidam de
exercitu rediens dixit. Cum iulianus im/
perator in exercitu moraretur. ecce quidā
miles ignotus cū armis suis ⁊ lancea ve/
niens ⁊ calcaribus vrgens equuꝫ audaci
mente iulianum imperatorem impetijt ⁊
lanceam fortiter vibrās ipsum valide per
medium perforauit. et subito abscedens:
nusqꝫ comparuit. Ipse vero iulianus dū
adhuc spiraret: sanguine suo sicut dicitur
in hystoria tripartita manū suam imple/
uit. ⁊ in aera proiecit dicens. Vicisti gali/
lee vicisti. Sicqꝫ in his vocibus miserabi
liter exspirauit. Ab omnibus autem suis
insepultus relinquitur. ⁊ a persis excoria/
tur. ⁊ de corio suo regi persarum substra/
torium efficitur.

De festiuitatibus que eueniunt infra
tempus deuiationis.

Icto de festiuitatibus
que occurrūt infra tempus ꝙ
ptim cōtinetur sub tempore re
conciliationis partim sub tēpore peregri/
nationis quod tp̄s respresentat ecclesia a
natiuitate xp̄i vsqꝫ ad septuagesimaꝫ se/
quitur videre de festiuitatibus que eue/
niunt infra tempus deuiatiōis. quod ince
pit ab adam. ⁊ durauit vsqꝫ ad moysen.
quod tēpus representat ecclesia a septua/
gesima vsqꝫ ad pasca.

XXXI A

De septuagesima.

Eptuagesima signat
tempus deuiationis: sexagesi/
ma tempus viduationis: quin
quagesima tempus remissionis: quadra/
gesima tempus penitentie spiritualis.

Inchoatur autem septuagesima a do/
minica in qua cantat᷑ Circūdederūt me.
et terminat᷑ in sabbato post pasca. In/
stituta est autē septuagesima propter tres
rationes sicut innuitur in summa de offi/
cio Magistri iohannis beleth. scilicet.
propter redēptionē quoniā sancti patres
statuerunt vt propter venerationem diei
ascentōis in qua natura nostra celos ascē
dit et super choros angelorū sublimata ē.
semper ipsa quinta dies solēnis ⁊ celebris
haberetur ⁊ in eo ieiuniū non obseruare/
tur quia in primatiua ecclesia eque solen/
nis erat sicut prima feria. vnde ⁊ tunc so/
lennis processio fiebat ad representādum
processionem discipulorū vel ipsorum an
gelorum. Ideo in vulgare prouerbiū ver/
sum est vt diei dominici dicatur cognata
dies iouis. quia antiquitus fuit eque so/

lennis sed festa sanctoꝝ superuenerūt ꝛ ce
lebrare tot festa erat quasi onerosum ideo
solēnitas illa cessauit In redēptionē ergo
illoꝝ dierum sancti patres vnā septima/
nā quadragesime in abstinentia addide/
runt ꝛ septuagesimā vocauerunt B
Alia est ꝓpter significationē qm̄ per hoc
tp̄s significatur deuiatio exiliū ꝛ tribula/
tio totius humani generis ab adam vsq̄
ad finē mūdi quod quidē exiliū sub reuo/
lutione septē dierū peragitur. ꝛ sub reuo/
lutione septem miliū annoꝝ includitur.
Per septuaginta em̄ dies. septuaginta cē
t nas annoꝝ intelligimus. Ab inicio au
tem mūdi vsq̄ ad ascensionē sex milia an
noꝝ computamus ꝛ tūc vero quicquid
tp̄is sequit᷑ vsq̄ ad finē mūdi sub septīo
millenario cōp̄rehēdimus. cui⁹ terminuȝ
solus deus nouit. Nos igitur xp̄s in sexta
etate mūdi ab hoc exilio in spe eterne retri
butiōis. reddita innocētie stola per bapti/
smū eripuit. Sed cōsummato tp̄e nr̄i exi
lij vtraq̄ stola nos p̄fecte decorabit. Hic
est q̄ in hoc tp̄e deuiationis ꝛ exilij canti/
ca leticie deponimus sed tn̄ in sabbato pa
sce vnū alleluia decantamus tanq̄ in spe
eterne patrie gratulātes. ꝛ stolā innocētie
in sexta mundi etate p̄ xp̄m recuperantes
Cui etiā tract⁹ subijcitur p̄ quē significa/
tur labor quē adhuc ad impletionē man/
datoꝝ dei habere debemus: In sabbato
post pasca ī quo vt dictū est termiatur se/
ptuagesima. duo alleluia cātamus. quia
cōpleto huius mūdi termino duplicē stolā
glorie cōsequemur. C Alia est ratio
ꝓpter rep̄sentationē qm̄ septuagesima re/
presentat septuagita annos quib⁹ filij isrl'
sub captiuitate babilonica fuer̄t. Et quē/
admodū illi deposuerūt organa sua dicen
tes quō cātabimus cāticū dn̄i. ꝛc̄. sic ꝛ nos
cātica laudis deponimus. Postea ṽo da/
ta illis licentia redeūdi a ciro sexagesimo
anno ceperunt letari: ꝛ nos quoq̄ in sab/
bato pasce tanq̄ in sexagesimo anno all'a
cantamus eorum representādo letitiam.
Sed tn̄ illi in apparatu reditus ꝛ in col/
ligendo sarcinulas multū laborauerunt.
et nos post all'a tractū statim subiūgimus
qui laborem significat. Sabbato autem
quo septuagesima terminatur duo allelu/

ia cantamus eoꝝ plenā letitiā per quā p̄/
uenerunt in patriā figurātes. Hoc etiam
tempus captiuitatis ꝛ exilij filioꝝ israel
representat tempus nostre peregrinatōis
quia sicut ipsi in sexagesimo anno sunt li/
berati sic nos in sexta mūdi etate Et sicut
adhuc in colligēdo sarcinulas laboraue/
runt. sic ꝛ nos etiam liberati in completōe
mandatoꝝ laboramus. Sed cum ad pa
triam peruentū fuerit. labor omnis cessa
bit ꝛ gloria perfecta erit. ꝛ duplex all'a in
corpore ꝛ anima cantabimus. In hoc
igitur tp̄e exilij ecclesia multis tribulatio
nibus pressa et fere in baratro desperatio/
nis posita ab alto trahēs suspiria clamat
in officio et dicit. Circūdederunt me gemi
tus mortis. ꝛc̄. et ostendit multiplicē sui
tribulationē quā habet ꝛ pro miseria con/
tracta ꝛ pro duplici pena inflicta ꝛ p̄ cul/
pa quo ad aliquos cōmissa. Sed tamen
ne desperet. proponitur in euangelio: ꝛ in
ep'la triplex salubre remediū ꝛ triplex pre/
miuȝ. Remediū ē vt si ab illis vult perfe/
cte liberari. in vinea aīme sue laboret ab/
scidendo vicia ꝛ peccata. postea in stadio
presentis vite sue currat per penitētie ope
ra. deinde viriliter in agone pugnet cōtra
oīa diaboli tēptamēta. Et si hoc fecerit
triplex premiū habebit. quia laborāti da
bitur denarius. currēti brauiū pugnāti co
rona. Quia ēt septuagesima significat
tēpus nostre captiuitatis: proponitur no
bis remediū p̄ qd̄ a captiuitate possum⁹
liberari. scȝ per cursum fugiendo: per pu/
gnam preliando. per denariū redimendo

XXXII A

De sexagesima.

Exagesima inchoatur
in dn̄ica in qua cantatur. exur/
ge quare obdormis dn̄e. et ter/
minat᷑ in q̄rta feria p⁹ pasca. Instituta
ē āt ꝓpter redēptionē ꝓpter significatōnē ꝛ
ꝓpt̄ rep̄ntationē. Propter redēptionē: qm̄
melchiades papa ꝛ beat⁹ siluester statuer̄t
vt bis in omni sabbato comederetur ne p̄
pter abstinentiā quā homīes sustinuerūt
in sexta feria in qua ꝯmi tēpore ieiunādū
est. natura debilitaretur. In redēptionem
ergo sabbatoꝝ illius tēpoꝝ vnaȝ septima

nā quadragesime addiderunt. ꝛ sexagesi/ mā vocauerunt. Alia ratio est propter significationē qm̄ sexagesima significat tē pus viduitatis ecclesie ꝛ merorē illi⁹ pro absentia sponsi. quoniā fructus sexagesi/ mus debetur viduis. In consolatione au tem illius pro absentia spōsi qui ad celos raptus est dātur eccl'ie due a le sc3 sex ope/ rum misericordie exercitatō ꝛ decalogi im pletio Unde sexagesima sonat sexies de / cem vt per sex intelligantur sex opera mi/ ricordie. per decē intelligatur decalogus.

Tertia ratio est propter representatio / nem. Nam sexagesima nō solum signifi / cat tempus viduitatis: sed etiam myste / riū nostre redemptiōis representat. Nam per decē intelligitur homo qui est decima dracma: eo ꝙ factus sit vt ruinā noue or / dinū repararet. vel intelligitur per decem eo ꝙ constat ex quattuor humoribꝫ q̄ntum ad corpus: et habet tres potentias in aia: sc3. memoriā: intelligentiā: ꝛ voluntatem. que facte sunt vt seruiāt beatissime trini / tati. vt i ipsam fideliter credamus: ipsam feruenter diligamus: ꝛ semper in memo ria teneam⁹. Per vi. intelligūtur vi. myste ria per q̄ homo decimus est redēptus que sunt Incarnatio: natiuitas: passio: descen sio ad inferos: resurrectio: ꝛ in celum ascē/ sio. Et protēditur sexagesima vsq3 ad iiij. feriā post pasca. in qua cantatur. Uenite benedicti patris mei. quia illi qui in ope/ ribus misericordie se exercēt. audiēt istud venite benedicti. vt ipse xp̄s testatur. vbi tūc spōse ianua aperietur. ꝛ amplexu spō/ si fruetur. In ep'la admonet vt instar pau li tribulationē de absentia sponsi patien / ter toleret. In euangelio vt seminatiōi bo norū operū semp insistat. Et que quasi de/ sperans clamauerat. circūdederūt me ge/ mitus mortis nūc quoq3 ad se rediens pe tit in officio in tribulatiōibus adiuuari. ꝛ ab ipsis eripi dicens. Exurge dn̄e. ꝛc. Et ponit ibi triplex exurge. Quidā em̄ sunt i eccl'ia qui aduersis premūtur sed nō dei̇̄/ ciuntur. Quidā qui p̄mūtur ꝛ dei̇̄ciūtur. Quidā q̄ nec premūtur nec dei̇̄ciūtur. tn̄ q2 aduersa nō tolerant pic'ulū est ne ꝑspe/ ra ipos frangāt. Clamat g̃ eccl'ia vt exur gat q̄ntū ad p̄mos ipos cōfortādo cū dor / mire videat ipos nō eripiendo. Clamat vt exurgat q̄ntū ad scd̄os ipos cōuertēdo a quibꝫ videt faciē auertisse ipos q̄dāmo do repellēdo. Clamat vt exurgat q̄ntū ad tertios ipos i ꝑspis adiuuādo ꝛ liberādo

XXXIII A

De quinquagesima.

Quinquagesima durat a dn̄ica in qua cantatur. Esto mihi in deū protectorē. ꝛc. ꝛ ter mīat i ipo die pasce. Instituta ē aūt ꝓpt sup pletionē ꝓpter significatōe3 ꝛ ꝓpter repn̄ta tionē. Propter suppletionē: qm̄ cū debea / mus xl. diebus ieiunare ad similitudine3 xp̄i. ꝛ nō sunt ibi nisi xxxvi. dies ieiunabi / les. quia in dn̄icis nō ieiunatur. tum ꝓpter leticiam ꝛ reuerentiā resurrectionis. tum exemplo xp̄i q̄ ipa die resurrectiōis bis co medit: sc3. quādo intrabat ad discipulos ianuis clausis: ꝛ illi obtulerunt ei partem piscis assi ꝛ fauū mellis. ꝛ iterū cū discipu lis euntibus in emaus fm̄ quosdā. ideo ꝑ suppletione dn̄icarū additi sunt quattuor dies. Et iterū clerici videntes ꝙ sicut pre / cedebāt ꝑp'lm ordine. ita precedere debe / rent sanctitate. per duos iterū dies ante il los quattuor abstinere ꝛ ieiunare incipiūt Et sic vna septimana addita est q̄ ꝛ quin quagesima nominatur. ꝛ hoc papa theles phorus ordinauit vt ait Ambro. Alia ra tio est ꝓpter significationē. qm̄ q̄nquagesi ma significat tempus remissiōis id est tē/ pus penitentie in qua om̄ia remittuntur. quiq̄gesimus em̄ ānus erat iubileus qui erat ann⁹ remissiōis: q2 tūc debita dimit / tebantur serui liberabātur. ꝛ oēs ad suas possessiones reuertebātur Per quod signi ficabatur ꝙ p penitētiā dimittūtur debita pcōꝝ liberātur oēs a seruitute demonū et reuertūtur ad possessiōes celestiū mansio nū. Tertia ratio est ꝓpter repsentatōnē Nā q̄nq̄gesima nō solū tps remissiōis si/ gnificat. sed etiā statū btitudinis repsen / tat. Nā in q̄nquagesimo āno serui efficie/ bātur liberi. in q̄nq̄gesimo die a die agni imolati lex data ē. in q̄nq̄gesimo die a pa / sca datus ē sp̄ussctūs. Et ideo hic numer⁹ beatitudinē repsentat. vbi erit adeptio li / bertatis: cognitō veritat3 ꝛ ꝑfctō caritat3

Tria autem sunt necessaria que propo/
nuntur nobis in epistola ꝛ in euāgelio ad
hoc ꝙ opera penitētie sint perfecta scilicet
caritas que proponitur in epl'a. memoria
dñice passionis ꝛ fides que intelligitur ꝑ
illuminationem ceci ꝛ hec ponunt̃ in euā
gelio. Nam fides ip̄a opera facit accepta
bilia ꝛ placabilia quia sine fide impossibi
le est placere deo. Memoria dñice passio
nis facit esse facilia. Unde Gregori⁹. Si
passio xp̄i ad memoriā reducitur nihil est
quod nō equo animo toleretur Charitas
facit esse continua quia sic̄ dicit gregori⁹.
Amor dei nō potest esse ociosus operatur
eñ magna si est. si autem operari negligit
amor, nō est. Et sicut in principio eccia q̄'
si desperans clamauerat. Circumdede/
runt me. ꝛc̄. ꝛ postmodū ad se rediens ad
iuuari, petebat. ita hic iam concepta fidu/
cia ꝛ spe venie propter penitentiam orat ꝛ
dicit. Esto michi in deum protectorez. ꝛc̄.
vbi quatruor petit. scꝫ. protectionē: firma/
mentum: refugiū et ducatū. Omnes eñ
filij sui aut sunt in gratia: aut sunt in cul/
pa. aut in aduersis aut in prosperis. Illis
qui sunt in gratia petit firmamentum. vt
scꝫ in ipsa gratia confirmentur. Illis qui
sunt in culpa: petit vt deus sit eorū refugi/
um. Illis qui sunt in aduersis petit pro/
tectionem: vt in ipsis tribulatiōibus pro/
tegantur. Illis qui sunt in prosperis petit
ducatum vt scꝫ in ip̄is a deo innocēter du
cantur. Terminatur autē quiquagesima
vt dictum est in die pasce qꝛ penitēcia ad
nouitatē vite facit resurgere. In hoc tēpo/
re psalmus q̄nquagesimus scꝫ. Misere
mei deus, qui est psalmus penitentie ꝛ re/
missionis plurimū frequētatur.

XXXIIII A

De quadragesima.

Uadragesima incipit
a domica qua cantatur inuo/
cauit me. Ubi eccl'ia q̄ tot tri/
bulatiōibus pressa clamauerat. circūde/
derunt me. ꝛc̄. Et postmoduꝫ respiraue/
rat inuocādo adiutoriū dicēs. exurge. ꝛc̄.
Et esto mihi in deū protectorem. ꝛc̄. Nūc
ostēdit se exauditā dicēs. Inuocauit me.
ꝛc̄. Notādū aūt ꝙ xl. ꝯtinet xlij. dies con/
putatis dñicis diebus. ex quib⁹ dū vi. dies
dñicales sbtrahūtur remanent xxxvi. dies
in abstinentia qui sunt decima totius an/
ni. Annus eñ habet trecentos sexaginta/
q̄nqꝫ dies. quorū triginta sex sunt decima
Sed quattuor dies precedētes addūtur
vt sacer numerus xl. dierū impleatur. quē
saluator suo ieiunio ꝯsecrauit. Quare
aūt in hoc numero quadragenario ieiuni
um obſuamus. triplex ratō assignari pōt
Prima est augustini. qm̄ matth. xl. gene/
ratiōes xp̄i posuit. Ab hoc igitur dñs suo
quadragenario numero ad nos descendit
vt nos ad eum nostro quadragenario a/
scendamus. Aliam assignat idē dicens.
ad hoc vt habeamus quinq̄genariū q̄dra/
genario addendus est denarius. quia ad
hoc vt veniamus ad beatā requiē oportꝫ
nos toto presentis vite tempore laborare.
Unde ꝛ dñs xl. diebus cū discipl'is mā sit
ꝛ post decima die sp̄m sanctū paraclitum
misit. Tertiā assignat magister ꝑpositin⁹
in sūma de officio dicēs. Mundus in iiij.
partes ꝛ annus in q̄ttuor tēpora diuidit̃.
ꝛ hō ex quattuor elemētis ꝛ quattuor cō/
plexionibus cōstituitur ꝛ nouā legē que in
quattuor euāgelijs ꝯsistit. ꝛ veterem que i
decē mādatis transgressi sumus. Opor/
tet igitur vt denarius per quaternarium
mltiplicet̃. vt sic quadragenariū faciam⁹.
id est mādata veteris ꝛ noue legis toto tē/
pore vite huius impleamus. Consistit q̄/
dem corpus nostrū sicut diximus ex quat
tuor elemētis que etiā quasi q̄ttuor sedes
in nobis habēt. Nam ignis in oculis: aer
in lingua ꝛ auribus. aqua in genitalibus
terra in manib⁹ et in alijs mēbris dñatur
In oculis igit̃ curiositas. in lingua et au/
ribus scurrilitas: i genitalib⁹ voluptas: i
manibus ꝛ in alijs membris est crudeli/
tas. Hec quattuor cōfitetur publicanus.
Quia enim a longe stat cōfitetur luxuriā.
que est fetida. quasi dicat. non audeo ap/
propinquare domine: ne in naribus tuis
fereā ꝙ nō audet oculos ad celum leuare.
cōfitetur curiositatē ꝙ manu ꝑcutit pect⁹
cōfitetur crudelitatē: ꝙ dicit ꝓpicius esto
mihi pctōri. cōfitetur scurrilitatē. Nā scur
re cōsueuerunt vocari pctōres vel potius
leccatores. Hec ꝑpositin⁹

quocꝫ in omelijs tres ponit ratiões dicẽs Cur in abstinẽtia quadragenarius numerus custodit nisi quia virtus decalogi ꝑ libros q̃tuor sctī euãgelij implet. In hoc etiã mortali corꝑe ex iiij. elemẽtis subsistimus. ꝛ per voluptates eiusdẽ corꝑis preceptis dñicis ꝯtrariamur. Quia ergo ꝑ carnis desideria decalogi mãdata contẽpsimus dignũ est vt eandẽ carnẽ quaterdecies affligamꝰ. A pñti ergo die vsqꝫ ad pasca sex hebdomade. i. quadraginta duo dies veniũt ex q̃bus dũ sex dies dñici ꝺ abstinẽtia abstrahũtur trigita sex in abstinentia remanẽt. Dum ꝟo ꝑ tricẽtos sexagita q̃nqꝫ dies annus ducitur. quasi ãni nr̃i decimas deo damus. Hec grego. Quare autẽ nõ obseruamus nostrũ ieiuniũ eodẽ tẽpore quo xp̃s ieiunauit. q̃ statī post baptismũ istud inchoauit. sed cũ pasca potius istud cõtinuamns. quadruplex ratõ assignatur ĩ summa de officio magistri iohãnis beleth. Prima ē. vt si volumus cum xp̃o resurgere quia pro nobis ipse est passusꝰ ꝛ nos cum eo pati debemꝰ Secũda causa est vt filios israel imitemur q̃ primo eo tempore exierũt de egypto: postea eo tẽpore de babilonia qꝺ inde probatur quoniã tam isti quã illi statim quãdo egressi sunt celebrauerũt pasca. Sic ꝛ nos imitantes eos hoc tempore ieiunamus. vt de egypto ꝛ babilonia. i. hoc mundo in in terram eterne heteditatis ingredi mereamur. Tercia causa est. quoniaꝫ feruor libidinis in tẽpore verꝫ: magis solet nos accendere vt ergo refrenemus corporis estum: in hoc tempore maxime ieiunamus. Quarta est quia statim post ieiuniũ debemus corpus dñi accipere. Sicut ergo filij isrl' priusqꝫ comederẽt agnũ: affligebant se ꝛ comedebant agrestes lactucas ꝛ amaras ita ꝛ nos debemus ꝑ penitẽtiaꝫ prius affligi. vt digni valeamus comedere agnum vite.

De ieiunio quatuor temporum.

XXXV

A

Eiunia quattuor temporum a calixto papa instituta sunt. Fiunt autem hec ieiunia quater in ãno scd̃m quatuor tẽpora ip̃ius anni ꝛ huius est ml't'iplex ratio. Prima est quoniã ver est calidũ ꝛ humidũ: estas calida et sicca: autumnus frigidus ꝛ siccꝰ hyems frigida et humida. Ieiunamus igitur in vere vt noxium humorẽ. i. luxuriam in nobis temperemus. in estate vt noxium calorem. i. auariciam in nobis castigemus. in autumno. vt castigemꝰ ariditatem superbie. in hyeme vt castigemus frigus infidelitatis ꝛ malicie. Secũda ratio est quare scꝫ quater in anno ieiunamus. quoniã ꝑma huiusmodi ieiunia fiũt in martio scꝫ in prima septimana q̃dragesime vt ĩ nobis marcescant vicia nõ enim omnino possunt extingui. Vel potius vt in nobis virtutũ germĩa oriant. In estate fiunt secunda vt in septimana penthecostes. quia tunc venit sp̃ũssanctus ꝛ nos debemus esse veruentes in spiritusancto. In septẽbri fiunt ante festũ sancti michaelis tertia ieiunia. quoniã fructus tunc colligũtur. ꝛ nos debemus deo reddere fructus bonorũ operum. In decembri fiunt quarta quoniã tũc moriũtur herbe: ꝛ nos debemus mortificari mundo. Tertia ratio est vt iudeos imitemur: iudei quidẽ quater in anno ieiunabãt. scꝫ ante pasca: ante penthecostes. ante scenophegiam. i. ante infixionẽ tabernaculi in septembri ꝛ ꝛ ante encenia: id est ante dedicationeꝫ in decembri. Quarta ratio est quoniã homo constat ex quatuor elementis q̃ꝫtum ad corpus ꝛ tribus potentijs scꝫ rationali concupiscibili ꝛ irascibili quantũ ad animã vt ergo hec moderẽtur in nobis quater in anno per tres dies ieiunamꝰ vt quaternarius referatur ad corpus. ternarius vero ad animã. Et hee rationes sunt magistri iohannis beleth. Quinta ratio ē quoniã vt dicit iohannes damascenus in vere augmentatur sanguis in estate colera: in autumno melancolia. in hyeme flegma. Ieiunamus igitur in vere vt in nob debilitetur sanguis cõcupiscentie ꝛ inepte leticie. Sanguineus eñ est libidinosus ꝛ letus. In estate vt debilitet colera iracundie ꝛ fallacie. Colericus eñ ē naturaliter iracũdus ꝛ versutus. In autumno vt debilitetur melancolia cupiditatis ꝛ tristicie Melancolicus eñ est naturaliter cupidꝰ

ꝛ tristis In hyeme: vt debilitetur flegma
ebitudinis ꝛ pigricie. Nam flegmaticus
naturaliter est ebes ꝛ piger. Sexta ra/
tio est qm̄ ver ꝯparaꝛ aeri. estas igni. autū
nus terre. hyems aque. Ieiunamus igiꝛ
in vere vt in nobis edomeꝛ aer elatiōis et
ſupbie. In estate: vt in nobis edometur:
ignis cupiditatis ꝛ auaricie. In autūno:
vt edomeꝛ terra frigiditatis spūalis ꝛ te/
nebroſe ignorantie. In hyeme: vt edomeꝛ
in nobis aqua leuitatis ꝛ inconstantie.

Septima ratio est: qm̄ ver refertur ad
puericiā. estas ad adolescentiā. autūnus
ad maturitatē siue virilē etatatē. hyems
ad senectutē. Ieiunamus igiꝛ in vere: vt
simus pueri per innocētiā. in estate vt ef/
ficiamur iuuenes ꝑ cōstantiā ꝛ fortes vi/
tando incōtinentiā: in autumno vt efficia
mur maturi per modestiā. in hyeme vt ef
ficiamur senes ꝑ prudentiā: ꝛ honestam
vitā vel potius in hyeme vt satisfaciamꝰ
quicqd ꝑ illas quatuor etates offendimꝰ.

Octaua ratō est magistri guill'. altisio
dorēsis. Ideo eñ in q̄tuor anni tp̄ibus ie
iunamus. vt emēdemus que in illis quat
tuor anni tēporibus deliq̄mus. Et fiunt
per tres dies vt satisfaciamus in die quod
deliquimus in mense Et fiūt in feria q̄rta
quia tūc dn̄s a iuda traditus fuit. in sexta
feria quia in ea crucifixus fuit. in sabbato
quia in sepulchro iacuit ꝛ q̄a tristes erant
apostoli de nece sui domini.

De sancto Ignatio.

XXXVI A

Gnatius dicitur qua/
si ignē patius. i. ignē patiēs di/
uini amoris.

Gnatius fuit discipulus beati
iohānis ꝛ ep̄us anthiocenus.
Hic ep̄l'am ad beatā virginez
direxisse legitur: in hec verba.
Chrystifere marie suus ignatius. De
neophicū iohānisq̄ tui discipulū conforta
re ꝛ cōsolari debueras. De iesu eñ tuo ꝑ/
cepi mira dictu. ꝛ stupefactus sum ex au/
ditu. A te autē que sempꝰ fuisti ei familia/
riter coniuncta ꝛ secretoꝝ eius conscia de
sidero ex animo fieri certior ex auditis.
Valeas ꝛ neophici q̄ mecū sunt ex te ꝛ ꝑ
te ꝛ in te ꝯfortenꝛ. Btā āt virgo dei geni/
trix maria i hec verba sibi rn̄dit. Ignatio
dilecto ꝯdiscipulo hūilis ancilla xp̄i iesu.
De iesu q̄ a iohe audisti ꝛ didicisti vera
sunt illa credas: illis inhereas ꝛ xp̄ianita
tis votū firmiter teneas ꝛ mores et vitaz
voto ꝯformes. Veniā āt vna cū iohe te et
q̄ tecū sūt visere. Sta ꝛ viriliter age i fide
nec te cōmoueat ꝑsecutiōis austeritas: sꝫ
valeat ꝛ exl'tet spūs tuꝰ in deo salutari tuo
amē. Tāte aūt autoritatꝭ btūs ignatiꝰ
extitit q̄ ēt dyonisius pauli apl'i dipl'usq̄
fuit iphia tā summꝰ: ꝛ i diuia scia tā pfe/
ctus ꝙ bū bti ignatij ad ꝯfirmatiōez dcōꝝ
suoꝝ tāq̄ꝫ ꝑ autoritate adduxerit. Cū eñ
vt ipe in libro de diuinis nōibꝫ attestaꝛ q̄/
dā nomē amoris i diuinis rep̄hēderēt di/
cētes in diuinis ñ tā esse nomē amoris q̄ꝫ
dilectiōis volēs ōndere hoc nōie amoris ꝑ
oīa in diuinis esse vtēdū ait. Scribit eñ
diuinꝰ ignatius amor meꝰ crucifixus ē. Le
giꝛ in hystoria tripꝑtita q̄ ignatius audiuit
angelos cantātes antiphonas super mō/
tem quēdā ꝛ exiñ statuit antiphonas cā/
tari in eccl'ia ꝛ psalmos ꝭm antiphōas in
tonari. B Cū ḡ btūs ignatiꝰ: diu ꝑ
pace eccl'ie dn̄m exorasset ñ suū sꝫ infirmo/
rū ꝑiculū metuēs traȳano impatori q̄ cepit
āno dn̄i. c. de victoria redeunti. ꝛ xp̄ianis
oibꝫ mortē mināti occurrit. ꝛ libere se chri
stianū esse asseruit. Quē traȳanus ferro
victū decē militibꝫ tradidit. ꝛ romā addu
ci p̄cepit: mināns eidē q̄ traderet ibidē be/
stijs deuorādꝰ. Cū ḡ romā duceret ad oēs
eccl'ias ip̄l'as destinabat ꝛ eas i fide xp̄i cō
firmabat. Inter q̄s vnā scripsit ad roma/
nā eccl'iaz sic legiꝛ in hystorijs eccl'asticis:
rogās ne suū martyriū ipediat. vbi sic dic̄
A siria vsq̄ꝫ ad romā cū bestijs terra mari
q̄ꝫ depugno. die ac nocte ꝯnexus ꝛ colliga
tus decē leopardis militibꝫ ducor ad cu/
stodiā tatis q̄ ex būficijs n̄ris seuiores fiūt
sꝫ ego eoꝝ neq̄cijs magis erudior. O salu
tares bestie q̄ p̄paraꝛ mihi qn̄ veniēt. qn̄
emitētur: qn̄ eis licebit carnibꝫ meis frui
Inuitabo eas ad deuorationē meā: ꝛ dep̄
cabor ne forte vt in nōnullis fecerꝛ timeāt
ꝯtingere corpꝰ meū: q̄nimo ꝛ si cūctabunꝛ
ego vi faciā: ego me ingerā. date q̄so veniā
ego nouī q̄d mihi expediat. Ignes cruces

bestie. dispsiões ossiũ. discerptões oim mẽ
brẽ ꝛ totius corpis: ꝛ oia pene ĩ me vnũ
supplicia diaboli arte q̃sita ꝯflẽtur dumõ
iesum xp̃m merear adipisci. ¶ Cũ ĝ
romã venisset ꝛ ad trayanũ ductus fuisset
dixit ei trayan⁹ Ignati cur anthiochiã re
bellare facis. ꝛ gẽtẽ meã ad xp̃ianitatẽ cõ
uertis. Cui ignatius. Utinã ꝛ te possez cõ
uerterẽ vt sp obtineres fortissimũ p̃ncipatũ
Cui trayanus. Sacrifica dijs meis ꝛ sa/
cerdotuz oim p̃nceps eris. Cui ignatius.
Nec dijs tuis sacrificabo: nec tuã affecto
dignitatẽ. De me quicq̃d vis facere pote/
ris. sed nullatenus me mutabis. Traya/
nus dixit Plũbatis scapulas eius cõtũdi
te. ꝛ vngulis latera laniate ꝛ duris lapidi
bus ei⁹ vulnera cõfricate Cũq; hec oia in
eum fecissent. ꝛ ip̃e immobilis pmaneret.
dixit trayanus. Carbones viuos afferte:
ꝛ ip̃m nudis plãtis desup ambulare faci
te. Cui ignatius. Nec ignis ardẽs nec aq̃
buliẽs poterit in me xp̃i iesu caritatẽ exti/
guere. Cui trayan⁹. Maleficia sunt hec
ꝗ tanta paciẽs nõ cõsentis. Cui ignatius
Nos xp̃iani malefici nõ sumus. sz in lege
nr̃a maleficos viuere phibemus. Sz vos
malefici estis q̃ ydola adoratis Trayan⁹
dixit. Dorsum eius vngulis laniate ꝛ pla
gas sale pfundite. Cui ignatius nõ sᷓ cõ/
digne passiões hui⁹ tp̃is ad futurã gl'iam
Trayanus dixit. Iã nũc eũ tollite vincu
lis ferreis alligate. in cippo in imo carcerꝭ
custodite. sine cibo ꝛ potu eũ esse pmitite
ꝛ post triduũ ꝛ euorãdũ bestijs date. Ter
tia igitur die impator ꝛ senatus oisq; po/
pulus cõuenerũt vt viderẽt ep̃m anthio/
cenũ q̃ erat cũ bestijs pugnaturus Dixit/
q; trayanus. Quoniã ignatius supbus et
cõtũax ẽ ip̃m alligate. ꝛ duos leões ad ip̃z
laxate. vt nec vllas reliq̃as ex eo reliquãt
Tunc sctũs ignatius dixit ad ppl'm q̃ a/
stabat. Uiri romani q̃ hoc certamẽ aspi/
citis nõ sine mercede laboraui qꝛ nõ ꝓpter
prauitatẽ sed ꝓpter pietatẽ. hec patior. De
inde cepit dicere sicut legitur in eccl'iasti/
ca hystoria. Frumentũ xp̃i sum bestiaruz
dentibus molar vt panis mũdus efficiar
Hoc audiẽs impator dixit. Grandis est
tolerãtia xp̃ianorũ. Quis grecorũ tanta
toleraret pro deo suo. Respondit ignati⁹.
Nõ hec mea virtute sed chrysti adiutorio
toleraui. Tunc sanctus ignatius cepit
leones puocare vt ad se deuorandũ accur
rerent. Accurrẽtes igitur duo seui leones
ipsum tantũmodo prefocauerũt carnem
tamen eius nullatenus tetigerũt. Traya/
nus autem hoc videns. cum nimia admi
ratione discessit. precipiens vt nõ prohibe/
retur si aliquis vellet tollere corpus eius.
Qua propter chrystiani corpus eius tule
runt ꝛ ipsum honorifice sepelierunt. Cuz
autem trayanus quasdam litteras rece/
pisset in quibus plinius secũdus chrystia
nos q̊s imperator occidi iusserat plurimũ
cõmendabat doluit de his que ignatio in
tulerat: ꝛ precepit vt nullus chrystianus
inquireretur si quis tamen incideret: pu/
niretur. ¶ Legitur autem ꝗ beatus
ignatius inter tot tormẽtoꝝ genera nun/
q̃ ab inuocatione nominis iesu christi ces
sabat. Quem cum tortores requirerent:
cur hoc nomẽ totiẽs replicaret. Ait. Hoc
nomen cordi meo inscriptũ habeo: ꝛ ideo
ab eius inuocatione cessare nõ valeo Post
mortem igitur eius illi qui audierant vo
lentes curiosius experiri: cor eius ab eius
corpore auellunt. ꝛ illud scindentes p me/
dium: totum cor eius inscriptum hoc no/
mine iesus xp̃s litteris aureis inueniunt.
Unde ex hoc plurimi crediderunt. De
hoc sancto sic dicit Bernardus sup psal
mũ. qui habitat. Magnus ille ignatius
auditor discipuli quem diligebat iesus:
martyr et ipse: cuius preciosis reliquijs
nostra est ditata paupertas. Mariam qui/
dem in pluribus quas ad eã scripsit epi/
stolis chrystiferam cõsalutat. Egregius
plane titulus dignitatis ꝛ cõmendatio ho
noris immensi.

De purificatione beate Marie virginis XXXVII

A

Purificatio beate vir/
ginis marie quadragesimo die
post natiuitatẽ dñi facta ẽ. Cõ
sueuit aũt illud festũ tribus nõibus appel
lari. scz purificatio: ypapanti: ꝛ cãdelaria.
Purificatio aũt dicit̃ ex eo ꝙ quadra/
gesima die a natiuitate dñi: beata virgo

ad templum venit: vt ſm legis cōſuetu/
dinē mūdaretur cū tñ ſub illa lege ñ tene/
retur. Preceperat autē lex leuitici. XII. ꝙ
mulier q̄ ſuſcepto ſemine filiū pepiſſet im
mūda eſſet ſeptē dieb9. immūda ſcꝫ a con
ſortio hoim ⁊ ab ingreſſu tēpli. Sed com
pletis ſeptē diebus mūda qdē efficiebat.
quo ad cōſortiū hoim. ſꝫ adhuc vſqꝫ ad
xxxiij. diē quo ad ingreſſum tēpli īmunda
erat. Tandē cōpletis quadragīta diebus
quadrageſima die tēplū intrabat. ⁊ puerꝝ
cū muneribus offerebat. Si vero feminā
peperiſſet duplicabantur dies. ⁊ quo ad
conſortium hominū. ⁊ quo ad ingreſſum
templi. Quare autē dñs preceperit vt
quadrageſima die puer in templo offerre
tur. triplex poteſt eſſe ratio. Una vt per
hoc intelligatur ꝙ ſicut puer quadrageſi/
ma die in materiale templum inducitur
ſic ⁊ quadrageſima die a cōceptione vt ſe
pius. anima in corpue: tanqꝫ in ſuū tem/
plum infunditur. ſicut dicitur in ſcolaſti/
ca hyſtoria. licet phiſici dicant. ꝙ quadra/
ginta ſex diebus corp9 ꝑficiatur Scd̄a
vt ſicut anima quadrageſima die corpo/
ri infuſa ab ip̄o corpore maculatur: ſic q̄/
drageſima die templum ingrediens: per
hoſtias ab ip̄a macula amplius expietur
Tertia vt per hoc detur intelligi: ꝙ in
templū celeſte merentur ingredi. qui decē
precepta cū fide quatuor euangeliorū vo/
luerint obſeruare. In pariente vero femi/
nam duplicantur dies quo ad templi in/
greſſionem. ſicut ⁊ duplicātur quo ad cor/
poris formationē. Nam ſicut in quadra/
ginta diebus corpus maſcli organizatur
⁊ perficitur ⁊ in quadrageſima die aīma
infunditur: vt ſepius. ſic corpus femine
in lxxx. perficitur. ⁊ octuageſima die aīma
vt ſepius. inſpiratur Quare autem du
plo corpus femine tardius perficitur in
vtero qꝫ corpus viri: ⁊ ei anima infundi/
tur obmiſſis rationibus naturalibus tri/
plex ratio aſſignari poteſt. Prima quoni/
am chryſtus aſſumpturus erat carnem in
ſexu virili. ideo vt ipſum ſexū honoraret:
et ampliorem ſibi gratiam faceret. voluit
vt puer citius formaretur ⁊ mater citi9 mū
daretur. Secunda vt quoniā mulier
plus peccauit qꝫ vir. ⁊ ſic erumne eius ab

erumnis viri duplicate ſunt exteri9 in mū
do. ſic ⁊ duplicari debuerūt interius i vte
ro Tertia vt per hoc intelligi detur. ꝙ
mulier quodāmodo plus fatigauit deum
qꝫ vir: ex eo ꝙ amplius deliquit. Deus
enim quodāmodo in noſtris prauis ope/
ribus fatigatur. Unde ipſe dicit eſa ieq̄/
drageſimotertio. Seruire me feciſti i pec
catis tuis. Et iterum dicit Hieremie VI
Laboraui ſuſtinēs. Beata igit virgo
huic legi purificatiōis nō tenebatur quia
non peperit ſuſcepto ſemie ſed miſtico ſpi
ramine. Unde moyſes addidit ſuſcepto
ſemine cū tamen neceſſe nō erat quantum
ad alias mulieres que omnes ſuſcepto ſe/
mine pariunt ſed ideo addidit vt dicit ber
nardus. quia timuit in matrem domini
blaſphemiā irrogare. Uoluit tamē in hoc
ſe ſubdere legi propter quatuor rationes.
Prima ratio eſt. vt exemplū humilitatis
daret. Unde dicit Bernard9. Uere bea/
ta virgo non habes cauſam nec tibi opus
eſt purificatione. Sed nunquid filio tuo
opus erat circumciſione. eſto inter mulie/
res tanqꝫ vna illarū. Nam et filius tuus
ſic eſt in medio puerorū. Hec autem hu/
militas non ſolum fuit ex parte matris:
ſed etiam ex parte filij qui ſimiliter in hoc
ſe voluit ſubdere legi. Nam in natiuita/
te ſe habuit vt pauper homo in circumci/
ſione vt pauper ⁊ peccator homo ſed ho/
die vt pauper ⁊ peccator et ſeruus homo.
Ut pauper in eo ꝙ oblationē pauperū ele
git. vt peccatori eo ꝙ: ip̄e cū matre voluit
expiari. vt ſeruus: in eo ꝙ voluit redimi.
Sic ēt voluit p9 modū baptizari ñ ꝓpter
culpā purgādā ſed propter eius hūilitatē
maximā oñdēdā. Nam omnia remedia
contra originale peccatū inſtituta xp̄s in
ſe aſſumere voluit non quia aliquatenus
indigeret. ſed vt humilitatē ſuā maximaꝫ
nobis oſtenderet. ⁊ vt illa remedia ꝓ tem/
pore ſuo bona fuiſſe monſtraret. B
Quinqꝫ eñi remedia contra ipſum origi/
nale peccatū ꝑ proceſſum tēporis inſtitu/
ta ſunt quorū tria ſm ꝙ dicit hugo de ſcō
victore in lege veteri inſtituta ſunt ſcilicꝫ
oblationes: decimatiōes ⁊ ſacrificiorū im
molatiōes ꝑ q̄ maxime opus noſtre redē/
ptōis exp̄mebatur. Nā modus redimēdi

exprimebatur per oblationem. ipm pciū p sacrificiū in quo erat sanguinis effusio. ipz redēptū p decimationē. qr homo significat per decimā dracmā. Primū ergo remediū fuit oblatio. Unde chayn obtulit deo munera de frugibus: z abel de gregibus. Secūdum fuit decimatio. Unde et Abraham Melchisedech sacerdoti decimas obtulit. Nam fm Aug⁹. decimabat quod cumrabat. Tercium fuit sacrificiorū imolatio Ipsa em̄ sacrificia fm quod dicit Greg⁹. erant cōtra originale peccatum. Quia tn̄ exigebat vt adminus alter parentū fidelis esset. z aliquādo vtriqz infideles esse poterant. ideo aduenit quartū remediū scz circūcisio. que siue parentes fideles essent siue infideles valebat. Sed quia illud remediū nō poterat cōuenire nisi solis maribus: nec ianuā paradisi poterat aperire ideo successit ei quintū remediū scz baptismus qui est cōmunis omibus. z ianuam celi aperit. Primū igit remediū xps quodāmodo assumpsisse videt quando in templo a parentibus est oblatus. Secunduz remedium quodāmodo assumpsit. quando quadraginta diebus z noctibus ieiunauit. qz em̄ nō habebat vnde solueret decimas rerū. saltem deo obtulit decimas dierū. Terciū assumpsit quando mater ei⁹ par turturū aut duos pullos columbarū p eo obtulit vt inde sacrificium fieret. vel qn̄ in cruce se sacrificium obtulit. Quartum quando se circumcidi pmisit. Quintū quando a Johanne baptisma suscepit Secūda ratio est vt legē impleret. Nō em̄ venerat dn̄s legem soluere. sed adimplere. Nam si in hoc legem soluisset potuissent se iudei excusare z dicere. Quoniaz doctrinam tuā non recipimus ex eo q dissimilis es patribus. nec legis traditiones obseruas. Triplici aūt legi hodie se xpus z virgo subiecit. Primo legi purificatōis in significationē virtutis vt postq̄ omia bene fecerimus dicamus q serui inutiles sumus. Secundo legi redemptiōis ad exemplū humilitatis. Tercio legi oblatōis ad exēpluz paupertatis. Tercia rō est vt legē purificatōis terminaret. Sicut eniz adueniēte luce cessant tenebre z adueniente sole recedit vmbra. sic z adueniente purificatōne vera. cessauit purificatio tipica Ibi em̄ aduenit vera purificatio nostra. i. xpus qui actiue dicit purificatio. ex eo q nos p fidē purificat. fm qd dicit. fide purificās corda eorū. Hinc em̄ est q nec de cetero pr̄es tenent ad solutionē. nec matres ad purificationē vel tēpli ingressionē. nec filij ad illā redēptionē. Quarta ratio ē vt nos purificandos instrueret. Quinqz aūt modis fit purgatio ab infamia. fm iura licet tres inhibeant. fm quos z nos purgari debemus. scz iuramēto qd significat peccati abrenūciatōnem. aqua que significat baptismalē ablutionē. igne qui designat spiritualis grē infusionē. testibus q designant bonorū operū multitudinē. bello qd significat tēptatōem Veniēs aūt beata vgo ad tēplū filiuz suū obtulit z eū qnqz siclis redemit. Notandū em̄ q quedam pmogenita redimebant. sicut pmogenita vndecim tribuū q redimebant qnqz siclis. Quedā non redimebant. sicut pmogenita leuitarū que nunq̄ redimebant sed cū in adultā etatē perueniebant semp i templo dn̄o seruiebant. z sicut pmogenita mundorū animaliū q iterū nō redimebāt sed dn̄o offerebant. Quedā cōmutabant vt primogenitū asini quod cōmutabat in ouem. Quedā occidebant vt pmogenitū canis. Cū igit xpus fuerit de tribu iuda q fuit vna vndecim tribuū. ptz q debuit redimi. Obtulerūt etiam pro eo dn̄o par turturū aut duos pullos columbarū. Hec em̄ erat oblatio pauperū. sed agnus oblatō diuitū. Non aūt dixit pullos turturū sicut dixit pullos columbarū. quia pulli columbarū sp inueniunt. pulli aūt turturū non semp inueniunt. turtures aūt semp inueniuntur. Nec dixit par colubarum sicut dixit par turturū. quia columba est auis libidinosa. z ideo in sacrificio suo deus noluit eam offerri. turtur aūt est auis pudica. Sed nōne beata virgo maria paulo ante a magis multa pondera auri receperat. videt ergo q bene potuerit agnū vnū emere. Sed dicendum q sine dubio fm Bern. magi magna pondera auri obtulerunt. quia non est verisimile q tales rēges tali puero vilia munera obtulissent. Sed tn̄ beata virgo vt aliquib9 placet illō sibi

non retinuit. sed statim paupibus erogauit. Uel forte pegrinatōni in egyptū p septēnium iminenti puide reseruauit. Uel forte nō i magna q̄ntitate talia obtulerūt. cū hec in significationē mysticā offerrent.

Ponit aūt expositor tres oblationes de dño factas. Prima facta est de ipo a parētibus. Secūda p ipso de auib⁹. Terciam fecit ipe in cruce p hominibus. Prima ondit eius humilitatē quia dñs legis se legi subiecit. Secunda paupertatē. q᷑ pauperū oblationē elegit. Tercia charitatē. q᷑ se p peccatorib⁹ tradidit. Proprietates turturis habent̄ his versib⁹. Alta petit turt̄ cātādo gemit. veniens ver. Nunciat ⁊ caste viuit. solusq̄ moratur. Pullos nocte fouet morticiniūq̄ fugit. Proprietates vo colūbe his versib⁹ notant̄. Grana legit volitat sociata. cadauera vitat. Felle caret. plangit. sociumq̄ p oscula tangit. Petra dat huic nidum. fugit hostem in flumine visum. Rostro non ledit geminos pullos bene nutrit. Dicit̄ secūdo hec festiuitas ypapanti. quod idē ē qđ presentatio. ex eo q̄ christus est in templo presentatus. Uel ypapanti quod idem est q̄ obuiatio. quia symeon ⁊ anna obuiauerunt dño cum offerret̄ in templum. ⁊ dicit̄ ab ypa quod est ire ⁊ anti quod est contra. Tunc aūt accepit eum Symeon in vlnas suas. Et notandum q̄ triplex obumbratio siue exinanitio hic de saluatore nostro facta est. Prima est exinanitio veritatis. Ille em̄ qui ē veritas. qui omnē hominē per seipsū qui est via. in seipsū qui est vita ducit. hodie ab alijs se duci pmisit. Cum inducerēt inquit puerum iesum ⁊c̄. Secūda est exinanitio bonitatis. qm̄ ille qui solus sanctus ⁊ bonus est tanq̄ imundus voluit cū matre expiari. Tercia est exinanitio maiestatis. quoniā ille qui est portans omia verbo virtutis sue. hodie in vlnis seni se recipi ⁊ portari permisit. qui tamen portabat portantem se. ſm illud. Senex puerū portabat: puer aūt senem regebat. Tunc aūt symeon benedixit eū dicens. Nunc dimittis seruū tuum dñe ⁊c̄. Et appellat eū symeon tribus nominibus. scʒ salutare. lumen ⁊ gloriam plebis israel. Ratio autem huius triplicis nōis potest quadrupliciter sumi. Primo penes nostram iustificationē vt dicat̄ salutare remittendo culpā. q᷑ Jesus interpretat̄ saluator: ex eo q̄ saluū facit populū scʒ a peccatis eoꝝ. Lumen dādo gratiam. Gloria plebis dando gloriā. Secūdo penes nostram regenerationem. Nā pimo puer exorcizat̄ ⁊ baptizat̄: ⁊ sic a pcto mundat̄ q̊ ad primū. Secūdo candela accensa ei dat̄ quo ad secundū. Tercio ad altare offert̄ quo ad terciū. Tercio penes hodiernā processionē. Nā pimo cādele bñdicunt̄ ⁊ exorcizant̄. Secūdo accēdunt̄ ⁊ in manibus fideliū dant̄. Tercio ecclesiā cū canticis ingrediunt̄. Quarto penes triplicē hui⁹ festi denominatōē. Nā dicit̄ purificatio quo ad purgatōnē culpe p hoc q̄ dicit̄ salutare. Dicit̄ candelaria q̊ ad illuiationē grē. p hoc q̄ dicit̄ lumē. Dicit̄ ypapanti q̊ ad collatōnē glie. p hoc q̄ dicit̄ gliā plebis israel. Tūc em̄ occurremus obuiā xp̄o in aera. Uel pt dici q̄ laudat̄ xp̄s in h̄ cātico. vt pax. vt salus. vt lux vt glia. Pax q᷑ mediator est. Sal⁹ q᷑ redēptor. Lux q᷑ doctor. Glia q᷑ pmiator.

Dicit̄ ⁊ tercio h̄ festū candelaria. ex eo q̄ candele accense in manibus portantur

Quare aūt eccl'ia h̄ ordinauerit vt scʒ in hac die candele accense in manib⁹ portent̄ pñt assignari q̄tuor rōes. Primo ꝓpt remouendā erroneā ꝯsuetudinē. Romani em̄ olim in kl'. Februarij ad honorē februe matris martis. q̄ erat dš belli. vrbē de q̄nto in q̄ntū annū cū cereis ⁊ facib⁹ tota nocte lustrabāt. vt fili⁹ suus scʒ mars eis victoriam de inimicis ꝯcederet cui⁹ matrem tam solenniter honorarēt. Et illđ spaciū dicebat̄ lustrū. Romani etiā in februario sacrificabant februo. i. plutoni ⁊ ceteris dijs infernalib⁹. ⁊ h̄ p aiabus antecessoꝝ suoꝝ. Ut ḡ ꝓpiciarent̄ eoꝝ. ideo ⁊ eis solennes hostias offerebant. ⁊ tota nocte eoꝝ laudibus insistētes cū cereis ⁊ accēsis facib⁹ vigilabāt. Mulieres etiam romanoꝝ vt ait Innocentius papa his dieb⁹ festū luminarium exercebant. quod a quibusdā fabul' poetarum originem traxit. Aiunt em̄ q̄ pserpina fuit adeo speciosa. q̄ pluto deus infernalis eā ꝯcupiscens ipam rapuit. ⁊ deam eam fecit. Parentes aūt sui per siluas ⁊ nemora cū facibus et luminaribus eā

multo tempore quesierunt. Et istud mulieres romanorū representantes cuꝫ facib⁹ ⁊ luminaribus circūibāt. Et quoniaꝫ difficile ē cōsueta relinquere christiani de gētibus ad fidem conuersi: difficile poterāt relinquere hmōi consuetudines paganorū. ideoq̄ Sergius papa hanc consuetudinem in melius cōmutauit vt scꝫ christiani ad honorē sancte matris domini omni anno in hac die totum mundum cū accensis candelis ⁊ benedictis cereis illustrarent: vt solennitas quidem staret. sed alia intentiōe fieret. Secundo ꝓpter ostendam virginis puritatē. Aliqui eñ audientes virginē purificatā possent credere ipam purificatione indiguisse. Ut ḡ ostēdat ꝙ tota fuit purissima ⁊ splendida. ideo ordinauit ecclesia vt luminosos cereos baiulemus ac si ipo facto dicat ecclesia. Uirgo beata purificatione nō indiges. sed tota rutilas. tota splendes. Uere eñ purificatione nō indigebat. que ⁊ nō suscepto semine cōceperat. ⁊ in matris vtero ꝑfectissime mundata ⁊ sanctificata erat. Adeo aūt fuit in matris vtero ⁊ in aduentu spiritussancti sanctificata ⁊ mūdata. ꝙ nō solum aliquod inclinamentū ad peccatum in ea penitus nō remansit. sed etiā virtus sanctitatis eius vsq̄ ad alios extendebatur. ⁊ transfundebat᷑ ita ꝙ in alijs omnes motus carnalis concupiscētie extinguebat. Unde dicūt iudei ꝙ cū maria pulcerrima fuerit. a nullo tamē potuit vnq̄ concupisci. ⁊ ratio est. quia virtus sue castitatis cūctos aspicientes penetrabat. ⁊ oēꝫ in eis ꝯcupiscentiam repellebat. Unde cōparat᷑ cedro. quia sicut cedrus serpentes odore suo interficit ita eius sanctificatio i alijs radiabat ⁊ omēs motus in carne serpentinos occidebat. Comparat᷑ etiaꝫ mirre. quia sicut mirra īterficit vermes. Sic eius sanctitas concupiscentias carnales Et hāc prerogatiuā habuit pre ceteris sāctificatis in vtero ⁊ virginib⁹. quia eoꝝ sāctitas ⁊ castitas in alios non transfundebatur. nec carnales motus in alijs extiguebat. Uirtus aūt castitatis ꝟginis etiā impudicoruꝫ corda medullitus penetrabat ⁊ ea quo ad ipsam protinus casta reddebat. Tercio ꝓpter representandā hodiernam ꝓcessionem. Nam maria ⁊ ioseph ⁊ symeon ⁊ anna hodie honorabilem processionem fecerunt et puerū Jesum in templum presentauerūt. Sic ⁊ nos processionem facimus. ⁊ cereum accensuꝫ ꝑ quem significat᷑ Jesus in manibus baiulamus ⁊ vsq̄ in ecclesias deferimus. Tria eñ sūt in cereo scꝫ cera lichini⁹ ⁊ ignis. ⁊ per hec tria significant᷑ tria que fuerunt in christo Nam cera significat carnem christi. que nata est de maria virgine sine corrupione carnis. sicut apes ceram gignunt sine alterutrum cōmixtione. Lichinius in cera latens significat animam candidissimaꝫ in carne latentem. Ignis ꝟo siue lumē significat diuinitatem. quia deus noster ignis consumens est. Unde quidam sic ait Hanc in honore pie candelam porto marie. Accipe per ceram carnē de ꝟgine veraꝫ. Per lumen numen maiestatisq̄ cacumen. Lichinius ⁊ est anima sub carne latens pre opima Quarto ꝓpter instructionem nostram. In hoc eñ instruimur ꝙ si volumus esse ante deuꝫ purificati ⁊ mūdi. tria in nobis habere debemus. scꝫ fidē veram: actionem bonam: intentionem rectam. Nam candela in manu accensa est fides cum operatione bona ⁊ sicut candela sine lumine dicit᷑ esse mortua ⁊ lumen ꝑ se sine candela non lucet sed mortuum esse videtur. sic et operatio sine fide ⁊ fides sine bono opere mortua esse dicitur. Lichinius autem intus in cera occultat⁹: est intentio recta. Unde Gregorius. Sic sit opus in publico. vt tamen intentio maneat in occulto. E Quedam matrona nobilis in beatam virginem maximaꝫ deuotionem habebat. Hec quandam capellam iuxta domum suam construxerat. et proprium capellanum habens omni die missam de beata virgine audire volebat. Appropinquante autem festo purificationis beate virginis. sacerdos ob quoddam suum negocium longius secessit. et domina die illo missam habere non potuit. Uel vt alibi legitur. omnia que habere poterat. etiam vestimenta pro amore virginis dabat. Unde cum clamidē dedisset. ⁊ ad eccl'aꝫ ire nō possꝫ. sine miss'a illā ea die manere oꝑtebat De q̄ cū pl'mū

doleret ecclesiam ꝓpriam seu chamerã in/
trauit. ⁊ ante altare btẽ virginis se prostra
uit. Tunc subito in excessu mentis facta.
videbat̃ sibi se in quadã ecclesia pulcerri/
ma ⁊ speciosa collocatam esse. Et respici/
ciens vidit turbam maximã virginum in
ecclesiam venientẽ quas quedã virgo pul
cerrima dyademate coronata p̄ibat. Cũ/
q̃ omes ꝑ ordinem consedissent. ecce tur/
ba alia iuuenũ. qui ⁊ ipi iuxta ordinẽ con
sederunt. Et ecce quidam maximũ cereo/
rum fascem deferens: cereũ primo virgini
que ceteras anteibat dedit. ⁊ postea alijs
ꝟgibꝫ ⁊ iuueibꝫ tribuit Deinde ad illã ma
tronam venit. ⁊ cereũ ei obtulit. quẽ illa li
benter accepit. Tunc ꝑ chorũ respiciens
vidit duos ceroferarios. subdyaconũ dya
conũ ⁊ sacerdotem sacris indutos vestibꝫ
ad altare ꝓcedẽtes tanq̃ missarũ solẽnia
celebrare volentes. Videbat̃ aũt sibi q̄ ac
coliti essent Vincentius ⁊ Laurẽtius. dy
aconus ⁊ subdyaconus duo angeli. sacer/
dos aũt christus. Facta aũt ꝯfessione duo
pulcerrimi iuuenes in mediũ chori ierũt.
⁊ officiũ misse alta voce ⁊ deuotissie incepe
rũt: ⁊ ceteri qui in choro erant ꝓsequunt̃.
Cũ aũt ad oblatõem ventũ fuisset: regina
virginũ ⁊ cetere virgines cũ alijs qui erãt
in choro. cereos suos sacerdoti vt moris ẽ
flexis genibus obtulerũt Cũ aũt sacerdos
illam matronã expectaret vt sibi cereum
suũ offerret. ⁊ illa ire nollet. misit ad eam
regina virginũ ꝑ nuncium q̄ rusticitatem
faceret q̄ sacerdotẽ tamdiu expectare per
mitteret. Illa aũt rñdit q̄ sacerdos in mis
sa sua ꝓcederet. q̄ cereũ suũ sibi non offer
ret. Tunc iterũ regina alium nunciũ mi
sit. Cui similr̃ illa respondit. q̄ cereum si
bi datum penitus nulli daret. sed illum ex
deuotione teneret. Regina aũt virginum
nuncio p̄cepit dicens. Vade ⁊ iterum eã
roga vt cereũ offerat sin aũt ipm de mani
bus eius violenter auferas. Cumq̃ nun/
cius iuisset. ⁊ illa rogantẽ audire recusa/
ret. dixit se in mandatis habere vt ipsũ ab
ea violenter auferret. Tunc ille cum ma/
gna violentia cereum cepit ⁊ ipm auferre
conabat̃. Illa aũt fortius tenebat ⁊ se viri
liter defendebat Cumq̃ longa fieret alter
catio. ⁊ hincinde cereus violentius trahe
ret̃ subito cereus fractus est ⁊ medietas ĩ
manu nuncij ⁊ alia medietas in manu ip
sius dñe remansit. Ad hanc igit̃ vehemẽ
tẽ fractionẽ illa subito ad se redijt. ⁊ se iu/
xta altare vbi se posuerat inueniẽs cereũ
fractũ in manu sua repperit. De q̊ valde
admirans imensas gratias beate virgini
reddidit que eam sine missa illa die rema
nere nõ ꝑmisit. sed tali officio interesse fe/
cit Illa aũt cereũ diligenter reposuit ⁊ p
maximis reliquijs reseruauit. Sed ⁊ om
nes vt dicit̃ qui tunc tangebant̃ de eo a q̃
cunq̃ detinebant̃ infirmitate, ptinus libe
rabant̃. Quedam alia matrona dũ eẽt
grauida quadam nocte in somnis vidit se
portare quoddã vexillũ. quod colore san/
guineo erat tinctum. Euigilans autẽ ꝯti
nuo sensũ amisit. Quã dyabolus adeo lu
dificabat vt videret̃ sibi q̄ xpianã fidem
quã hactenus habuerat inter mãmillas
haberet. ⁊ inde ꝯtinuo exiret. Que cũ nul
latenus curari posset in q̃dã eccl'ia btẽ vir
ginis in festo purificationis ꝑnoctauit. et
integram sanitatẽ recepit.

XXXVIII.

De sancto Blasio.

Blasius quasi blandus
Vel blasius q̃i belasius. a bela
q̊d est habitus ⁊ syor puulus.
Fuit ei bla̅dꝰ ꝑ dulcedinẽ ſmo
nũ hñsꝰ ꝑ hñsꝰ ꝟtutũ. puulꝰ ꝑ hũilitatẽ mo⁊
Blasius cũ oi mãsuetudie
⁊ sanitate polleret. xpiani eum
in sebaste ciuitate capadocie in
epm elegerũt. Qui epatu susce
pto ad dyoclerianã persecutionẽ speluncã
petijt. ⁊ ibi heremiticã vitam duxit. Cui
aues pabulũ afferebant. ac fere ad eũ vna
nimiter confluebant. ⁊ vsq̃ dũ imponeret
manũ eis benedicens. non recedebant ab
eo. Deniq̃ si que infirmabant̃ ad eũ cõ/
tinuo veniebant. ⁊ sanitatẽ ad integrum
reportabant. Preses igit̃ illius regionis
dũ milites suos ad venandũ misisset. ⁊ il/
li inuanũ alibi laborantes ad antrũ sãcti
Blasij casu ꝑuenissẽt. magnã ibidẽ besti
aꝝ mltitudinẽ ante ipm stantiũ repererũt.
Quas dũ nullatenꝰ cape possent. attoniti
dño suo nunciauerũt. Qui statĩ milites

plures misit. ⁊ vt ipm cũ oĩbꝫ xpiãis ad se
adducerent precepit In ipa aũt nocte ter
xps ei apparuit dicens. Surge ⁊ offer mi
hi sacrificiũ. Ecce aũt aduenerũt milites
dicẽtes. Egredere vocat te preses. Quibꝫ
rñdit sctũs Blasius. Beneuenistis filij.
Nũc video qꝛ dñs nõ est oblitus mei. Per/
gens ꝓo cum eis nunq̃ʒ a pdicatõne cessa
uit. ⁊ corã eis miracula mlta fecit Tũc
mulier quedam filiũ suũ morientem i cu/
ius gutture os piscis transuersuʒ erat. ad
pedes eiꝰ attulit. ⁊ vt sanaret cum lachry/
mis postulabat. Sanctus ꝓo Blasiꝰ ma
nus sup eũ imponẽs: orauit. vt puer ille. ⁊
oĩes qui in eius noĩe aliquid peterent sa
nitatis bñficiũ obtinerent. Et statim sa/
natus est. B Mulier quedã paup/
cula vnũ solũ porcum habens. quẽ tñ vio
lenter lupus rapuerat. sanctũ Blasiũ de
precabat. vt sibi reddi faceret suũ porcuʒ.
Qui subridens dixit Mlier noli tristari
reddet tibi porcus tuus. ꝯtinuo lupus ve
nit ⁊ porcũ vidue reddidit. Ingrediẽs
ꝓo Blasius ciuitatẽ: iussu pncipis carce/
ri mancipat. Alia ꝓo die iussit pses ipsuʒ
sibi pñtari: quẽ videns blandis sermonibꝫ
salutauit dicens. Gaude blasi aĩce deoꝝ.
Cui bla. Gaude tu optie pses sʒ ne dicas
eos deos sed demones. qꝛ eterno igni cuʒ
his q̃ eos honorãt tradunt. Iratꝰ pses eũ
fustibus cedi iussit. ⁊ in carcerẽ retrudi fe/
cit. Cui blasius dixit. Insensate speras p
penas tuas dei mei a me auferre amorem
qui ipm in me habeo corroboratorẽ. Au/
diens hoc vidua illa cui porcum reddide
derat. porcum ipm occidit ⁊ caput cũ pe/
dibus candela ⁊ pane ad sanctũ Blasiũ
deportauit. Ille gratias agẽs comedit sibi
q̃ʒ dixit. Singulis annis candelam in ec
clesia nominis mei offeras. ⁊ tibi ⁊ quicũ
q̃ʒ hoc fecerit bene erit. Quod semp egit ⁊
sibi psperitas multa fuit. Post hoc cuʒ
eductum a carcere preses ad deos inclia/
re non posset: iussit eum in ligno suspendi.
⁊ carnẽ eius cum ferreis pectinibꝫ lania/
ri: ⁊ sic iterum in carcerem reportari.
C Septeʒ ergo mulieres sequẽtes gut
tas sanguinis colligebãt. Que mox tenẽt
⁊ ad deoꝝ sacrificiuʒ compellunt. Que di
xerũt. Si vis vt deos tuos adoremus cũ
reuerentia. mitte eos ad stagnũ vt ibi faci
ebus ablutis mundius adorare possimꝰ.
Letus preses efficit ⁊ citius quod dixerãt
adimplet. Ille ꝓo deos arripuerũt. ⁊ eos
in stagni mediũ piecerũt dicentes. Si dij
sunt videbimus. Quod pses audiẽs et p
ira insaniens ⁊ se ipm pcutiens dixit mi/
nistris. Cur nõ tenuistis deos nr̃os vt nõ
mitterent in pfunduʒ laci. Qui dixerunt.
Dolose tecum locute sũt mlieres ⁊ eos in
stagnũ piecerũt. Cui mlieres. Deus verꝰ
dolos nõ patit. Sed ⁊ si dij fuissent psci/
uissent vtiq̃ʒ quid eis facere volebamus.
Et iratus pses iussit plumbũ liquefactũ
⁊ pectines ferreos ⁊. VII. loricas igne can
dẽtes ex vna pte pari: ⁊ ex alia. VII. cami
sias afferri lineas. Quo dicente vt ex his
qd mallẽt eligerẽt. vna illaꝝ duos paruu/
los hñs audacter cucurrit. ⁊ lieas camisi
as accipiẽs i caminũ piecit. Pueri ꝓo ma
tri dixerũt. Non nos mat dulcissima post
te relinq̃s. sʒ sicut nos replesti dulcedine la
ctis. sic nos reple dulcedine regni celestis.
Tũc pses iussit eas suspẽdi. ⁊ carnes eaꝝ
pectinibꝫ ferreis laniari. Quaꝝ carnes vt
nix albissime erãt ⁊ p sanguĩe lac fluebat.
Cũ aũt supplicia iuite ferrẽt. angelus dñi
ad eas venit ⁊ eas virilit ꝯfortauit dicens
Nolite timere. bonus eñ opariꝰ q̃ bñ inci
pit ⁊ bene pficit. ⁊ a ꝯducente se bñdictõʒ
meret p cõpleto ope. ⁊ mercedeʒ accipit p
labore ⁊ gaudiũ possidet p mercede Tũc
pses iussit eas dpoi. ⁊ i caminũ mitti Que
diuinitus igne extincto exierũt illese Qui
bus pses. Iã nũc magicã artẽ dimittite ⁊
deos nostros adorate. Que rñderũt. Per
fice qd cepisti. quia iaʒ ad regnũ celeste vo
cate sumus. Tũc ille data sententia eas
decollari mãdauit. Que dũ decollari dbe
rent. flexis genubꝫ adorauert dicẽtes. De
us q̃ nos a tenebris sepasti. ⁊ in hãc luceʒ
dulcissimã adduxisti. q̃ nos sacrificiũ tuũ
fecisti. aĩas nr̃as suscipe ⁊ ad vitã eternaʒ
facias puenire. ⁊ sic truncatis capitibus
ad dominum migrauerunt. D Post
hoc iussit preses Blasium sibi presentari.
⁊ dixit ei. Vel nunc adoras deos vel non.
Cui Blasius. Impie: non timeo minas
tuas age vt vis. corpus eñ meum penitꝰ
tibi trado. Tunc iussit eũ mitti in stagnũ.

Ipse ꝓ aquam signauit. ⁊ mox sicut ter/
ra arida fixa ꝑmansit. Dixitq; eis. Si ve
ri sunt dij vestri ostendite virutē eoꝝ: et in
gredimini huc. Ingressiq; .LXV. viri sta
gnū. continuo sunt submersi. Angelus au
tē dn̄i descendens dixit ei. Egredere blasi
⁊ coronā tibi a dō ꝑatā suscipe. Cūq; exis
set dixit ad eum p̄ses. Omnino decreuisti
nō adorare deos. Cui blasius. Cognosce
miser qꝛ christi seruus sum: nec demones
adoro. Et statim iussit eū decollari. Ipse
aūt ad dn̄m orauit. vt quicunq; ꝓ infirmi
tate gutturis vel alia quacūq; infirmita/
te eius patrocinia postularet. exaudiri cō/
tinuo mereret̃. Et ecce vox de celis ad euȝ
venit. ꝙ sic fieret vt orauit. Sicq; p̄nomi/
natus scūs cū duobus puerulis decolla/
tus est circa annos dn̄i. CCLXXXIII.

XXXIX A

De sancta Agatha virgine.

Gatha dicit̃ ab agyos
qđ est sanctus: ⁊ theos deꝰ ꝗsi
sctā dei. Tria eñ sūt sicut dicit
Chrysos. que sctm̄ faciūt ⁊ illa
ꝑfecte fuerūt in ea. scȝ cordis mūdicia spi
ritusscti p̄ntia. ⁊ bonoꝝ operū affluentia.
Uel dicit̃ ab a qđ est sine ⁊ geos terra. et
theos deus. ꝗ̄i dea sine terra. i. sine amore
terrenoꝝ. Uel ab aga qđ ē loquēs. ⁊ thau
ꝯsūmatio. ꝗ̄i ꝯsūmate ⁊ ꝑfecte loquēs qđ
ꝑȝ i suis rn̄sis. Ul' ab agad qđ est ꝑuitꝰ ⁊
thaas supior ꝗ̄i ꝑuitꝰ supior. ⁊ hꝯ ꝑꝫ illđ qđ
dixit. Sūma igēuitas ē ista ⁊c̃. Ul' ab aga
qđ est solēnis ⁊ thau ꝯsūmatio. ꝗ̄i solenni
ter ꝯsūmata. i. sepulta qđ ꝑȝ in angelis ꝗ
eam sepelierunt. B

Gatha ꝟgo ingenua mēte ⁊ cor
pore pulcerrima in vrbe catha
nensiū deū sꝑ in oīni sanctitate
colebat. Quintianꝰ aūt ꝯsula/
ris silicie cum esset ignobilis libidinosus
auarus ⁊ ydolis deditus brāȝ Agathaȝ
cōprehēdere nitebat̃ vt qꝛ erat ignobilis
cōprehēdendo nobilē timeret̃. quia libidi
nosus eius pulcritudie frueret̃. quia aua/
rus eius diuitias raperet. quia ydolatra
dijs eam faceret imolare. Fecitq; eam ad
se adduci. Que cum adducta esset. ⁊ eius
inobile propositum cognouisset. tradidit
eam cuidam meretrici nomine affrodisie
⁊ nouem filiabus eius eiusdem turpitu/
dinis. vt ꝑ triginta dies suaderent ei quo
modo eius animum imutarent. Et mo/
do promittendo leta: modo terrendo ꝑ as/
pera. sperabant eā a bono proposito reuo
care. Quibus beata Agatha dixit. Mēs
mea supra petram solidata est ⁊ i christo
fundata. Uerba vestra venti sunt. ꝓmis/
siones vestre pluuie sunt. terrores vr̄i flu/
mina sunt. Que ꝗ̄tumuis impugnant
fundamentum domus mee cadere nō va
lebit. Hec autem dicens flebat quotidie.
⁊ orabat. sitiens ad martyrij palmam ꝑ/
uenire. Uidens igit̃ affrodisia ipsam imo
bilem permanere: dixit Quintiano. Faci
lius possunt saxa molliri. ⁊ ferrum in plū/
bi molliciem cōuerti. ꝗ̄ȝ ab intentione xp̄i
ana mens istius puelle conuerti seu reuo/
cari. Tunc Quintianus fecit eam ad se
adduci. ⁊ ait illi. Cuius conditionis es.
Cui illa. Non solum ingenua sed ⁊ specta
bilis genere. vt omnis parentela mea te/
stat̃. Cui quintianus. Si ingenua es cur
moribus te seruilem personā habere ostē/
dis. Illa respondit. Quia ancilla christi
sum ideo seruilem me exhibeo personam
Quintianus dixit. Si te ingenuam dicis
quomodo ancillam asseris. Illa respōdit
Summa ingenuitas est ista in qua serui
tus christi comprobat̃. Quintianus di/
xit. Elige quod volueris aut scȝ dijs sacri
ficare aut diuersa supplicia sustinere. Cui
agatha. Sit talis vxor tua. qualis fuit ve
nus dea tua. ⁊ tu talis sis qualis fuit deꝰ
tuus iupiter. Tunc quintianus iussit eaȝ
alapis cedi dicens. Iniuriam iudicis no/
li temerario ore garrire. Agatha respon/
dit. Miror te virum prudentē ad tantaȝ
stulticiam deuolutum. vt illos dicas deos
tuos esse. quoꝝ vitā nō cupias tuaȝ ꝯiugē
vl' te imitari. vt dicas tibi iniuriaȝ fieri si
eoꝝ viuas exemplo. Nā si dij tui sunt bo/
num tibi optaui. Si autem execraris eoꝝ
ꝯsortia mecū sentis. Quintianꝰ dixit. Quid
mihi ꝑ hoꝝ supfluꝰ cursus. aut sacrifica
dijs. aut te faciā diuersis supplicijs interi/
re. Agatha rn̄dit. Si feras mihi ꝓmittas
audito xp̄i noie māsuescūt. Si ignē adhi
beas de celo mihi rorē salutificū angeli mi

ministrabunt. Si plagas vel tormēta ingeras habeo spm̄sctm̄ p quē despicio vniuersa. C Tunc iussit eā trahi ad carcerē q: voce eū publica ɔfundebat. Ad quē letissime. ꝛ glorianter ibat. ꝛ q̄i ad epulas īuitata agonē suū dn̄o cōmendabat. Sequenti die dixit ei Quintianus. Abnega xp̄m ꝛ adora deos. Que cū renueret iussit eam ī eculeo suspendi ꝛ torqueri. Dixitq; agatha. Ego in his penis ita delector sic qui bonū nunciū audit. aut qui videt quē diu desiderauit. aut q̄ multos thesauros īuenit. Non em̄ potest triticū in horreum poni nisi teca eiꝰ fuerit fortiter ɔculcata et in paleas redacta. Sic anima mea nō p̄t intrare padisuz cum palma martyrij nisi diligenter feceris corpꝰ meuz a carnificibꝰ attrectari. Tunc iratus quintiaꝰ iussit eiꝰ mām̄illaz torqueri ꝛ tortā diutissime iussit abscidi. Cui agatha. Impie crudelis ꝛ dire tyranne nō es ɔfusus amputare in femina quod ipē in matre suxisti. Ego habeo mām̄illas integras intus in aīa mea. ex quibus nutrio omnes sensus meos. q̄s ab infantia dn̄o consecraui. D Tunc iussit eā in carcerē recipi. prohibēs ingressum medicorū. ꝛ panē vel aquam sibi ab aliquo ministrari. Et ecce circa mediam noctem venit ad eam quidā senex quē antecedebat puer lumīs portitor. diuersa secum ferens medicamēta ꝛ dixit ei. Licet consularis insanus tormentis te afflixerit tu eū tuis responsis ampliꝰ afflixisti. Et licet vbera tua torserit: sed illius vbertas ī amaritudinē conuertet̄. Et qm̄ ibi erā qn̄ hec paciebaris. vidi quia mām̄illa tua p̄t curam salutis suscipe. Cui agatha. Medicinā carnalē corpi meo nunq̄ exhibui. ꝛ turpe est vt qd̄ tamdiu seruaui nūc pdā. Dixit ei senex. Filia ego xp̄ianus sum. ne verecūderis. Cui agatha. Et vn̄ verecūdari possuz: cuz tu sis senex ꝛ grandeuus. ego vo ita crudeliter lacerata q nemo de me possit concipe voluptatem. Sed ago tibi gratias dn̄e pr̄. q: solicitudinez tuam mihi impendere dignatus es. Cui ille. Et quare nō pmittꝰ vt curē te. Agatha r̄ndit. Quia habeo dominū iesum christuz qui solo verbo curat omnia: ꝛ sermone restaurat vniuersa. hic si vult potest me cōtinuo curare. Et subridens senior dixit: Et ego apostolus eius sum ꝛ ipē me misit ad te. ꝛ in noīe eius scias te esse sanatam. Et continuo Petrꝰ apostolus disparuit. ꝛ procidens beata Agatha gratias agens inuenit se vndiq; sanatam ꝛ mām̄illam suo pectori restitutam. Cum ergo ex īmenso lumine custodes territi auffugissent ꝛ apertum carcerem reliquissent. rogabant eam quidam vt abiret. Absit inquit vt fugiaz ꝛ coronā patientie perdā. ꝛ custodes meos tribulatōibus tradā. E Post dies q̄tuor dixit ei quintianus vt deos adoraret ne grauiora supplicia sustineret. Cui agatha. Verba tua fatua sunt ꝛ vana. aerem maculantia ꝛ iniqua. Miser sine intellectu quomodo vis vt lapides adorem ꝛ deum celi qui me sanauit dimittam. Quintianus dixit. Et quis te sanauit. Cui agatha. Christus filius dei. Quintianus dixit. Iterum tu christum audes nominare quē ego nolo audire. Agatha dixit. Quādiu vixero christū corde ꝛ labijs inuocabo. Quintianus dixit. Nunc videbo si christus te curabit. ꝛ iussit testas fractas spargi. ꝛ sub testas carbones ignitos mitti et ipsam desup nudo corpore volutari. Qd̄ cum fieret ecce terremotus nimius factus est. qui totā ciuitatem ita concussit vt ps corruens duos consiliarios quintiani opprimeret. ꝛ om̄is populus ad eum concurreret conclamans q ppter iniustum agathe cruciatū talia paterentur. Tunc quintianus ex vna parte terremotum ex alia seditionē populi metuens. ipsaz iterū ī carcerem recipi iussit. vbi sic orauit dicens. Dn̄e iesu xp̄e qui me creasti. ꝛ ab infātia custodisti. qui corpus meū a pollutōe seruasti. ꝛ a me amorē seculi abstulisti. ꝛ qui tormēta me vincere fecisti. ꝛ in eis vtutez patientie tribuisti. accipe spm̄ meū. ꝛ iube me ad tuā miscdiaz puenire. Hec cū orasset cū ingēti voce. spm̄ tradidit circa ānuz dn̄i. CCLIII. sub daciano al's decio imperatore. F Cū aūt fideles cū aromatibꝰ corpus eius ɔdirent ꝛ in sacrofago collocarēt. quidā iuuenis sericis indutus cum plusq̄ centum viris pulcerrimis ꝛ ornatis ac albis indutis. qui nūq̄ in illis ptibus visi fuerant. ad corpus eius veīt. ꝛ tabulā

marmoreā ad caput eius ponens ab oculis omniū statim disparuit. Erat aūt in p̄dicta tabula scriptum. Mentē sanctam spōtaneam honorem deo ⁊ patrie liberationē. Quod sic intelligitᷣ. Mentē sanctā habuit. spontaneā se obtulit. honorē deo dedit. ⁊ patrie liberationē fecit. Et h̄ miraculo diuulgato: etiā gentiles ⁊ iudei sepulcrū eius plurimū venerari ceperunt.

Quitianus aūt dum ad eius inuestigādas diuitias ꝑgeret duob⁹ equis inter se fremitum dantibus. calcesq̄ iactantibus. vnus eum morsu arripuit. alter calce percussū in flumine piecit. ita ꝙ corpus ei⁹ nusq̄ potuit inueniri. Reuoluto anno circa diē natalis eius mons quidam maximus circa ciuitatē ruptus eructauit incendiū. quod quasi torrens de mōte descēdens ⁊ saxa terramq̄ liquefaciēs ad vrbē cū magno impetu veiebat. Tūc paganoꝝ multitudo descēdit de monte. ⁊ ad sepulcrum eius ꝯfugiens velū vnde coopertū erat sepulcrū arripuit. ⁊ ip̄m statuit cōtra ignē. statimq̄ in die natalis ip̄ius virginis ignis stetit ⁊ vltra vllaten⁹ non processit.

De hac virgine dicit ambrosius. in p̄fatione. O felix ⁊ inclita ꝟgo que meruit dn̄i pro laude fidelis martyris sanguinē clarificare suum. O illustris ⁊ gloriosa gemino illustrata decore. que inter tot tormēta aspera cunctis p̄lata miraculis. ⁊ mystico pollens suffragio. apl̄i meruit visitatione curari. Sic nuptā xp̄o susceperunt ethera. Sic humandi artus gloriosa fulget obsequia vbi angeloꝝ chorus sanctitatem mētis ⁊ patrie indicat liberatiōem.

XL

De sancto vedasto.

Vedast⁹ quasi vere dās estus. quia vere sibi dedit estus afflictionis ⁊ penitentie. Vel quasi ve distans: quia ve eternum ab eo distat. Nam damnati semꝑ dicent ve: scʒ quia deum offendi. ve quia dyabolo consensi. ve quia natus fui. ve quia mori non valeo. ve quia tam male torqueor. ve q̄r nunq̄ liberabor.

Vedastus a beato Remigio in atrabatensem ep̄m ordinat⁹ fuit. Qui cū ad portā ciuitatꝭ venisset. ⁊ ibidem duos pauꝑes vnum cecū ⁊ aliū claudū. petētes elemosynā reperisset dixit eis. Argentū ⁊ aurū non est mihi. qḋ aūt habeo vobis do. Et facta oratiōe vtrosq̄ sanauit. Cunq̄ aūt in quadā ecclesia derelicta. vepribus operta lupus habitaret. eidem p̄cepit vt inde fugeret. nec vltra illuc redire auderet. Quod ⁊ factum est. Deniq̄ cū verbo ⁊ ope multos conuertisset. quadragesimo anno sui episcopatus vidit columnam igneam. a celo vsq̄ i domū suam descendentē. Qui finem suum adesse considerans post modicū in pace q̄euit circa annū dn̄i quingentesimū quinq̄gesimū. Cum aūt corpus eius transferretᷣ audomatus pre senio cecus dolens ꝙ corpus episcopi videre non poterat. mox lumen recepit. sed postmodum ad votū suum lumen amisit.

XLI

De sancto Amando

Amandus dicitᷣ quia amabilis fuit. Habuit em̄ tria in se que faciunt hominē amabilem. Primū est societas grata. Prouerb. XVIII. Vir amabilis ad societatem magis amicus est q̄ frater. Secundum est conuersationis honestas. ⁊ sic dicitᷣ de Hester. II. ꝙ omniū oculis amabilis videbatur. Tertiū est probitatis virtuositas. II. Regum. II. Saul ⁊ ionathas amabiles ⁊ decori.

Amandus ex nobilib⁹ ꝑentib⁹ ortus monasteriū itroiuit. Qui dū ꝑ mōasteriū ābularet. q̄ndā maxim̄ s̄pētē iueit quē stati virtute crucꝭ ⁊ orōe ad foueā vn̄ exierat redire coegit nūq̄ i de exituꝝ. Veniēs āt ad sepulcrū sancti martini. annis. XV. ibi mansit. cilicio indutus ⁊ aqua ⁊ pane ordeaceo sustētatus. Post h̄ dū romā iuisset. ⁊ in ecclesia sancti petri i orōne ꝑnoctaret. custos ecclesie ip̄m irreuerentᷣ foras eiecit. Qui dū ad āmonitionē sctī petri q̄ sibi ante fores ecclie dormiēti apparuit ad gallias iuisset ⁊ ibidē regē Dagobertū ꝓ suis crimibus increparet. iratus rex eū de suo regno eiecit. Deniq̄ cū rex filiū nō h̄ret. ⁊ orōe fctā ad dn̄m filiū habuisset. cogitare cepit a q̊ infantē suum faceret baptizari. Veniq̄

in mentem eius vt ab amando eum bap/tizari faceret. Quesito igitur amando et ad regem adducto rex ad pedes eius prosternitur, rogauitque vt sibi indulgeret et suum filium quem sibi dominus dederat baptizaret. Ille vero primam petitionem benigne concessit sed secularibus negocijs implicari metuens secundam renuit et abscessit. Tandem victus precibus annuit voto regis. Quem cum baptizaret tacentibus cunctis infans respondit amen. Post hoc rex ipsum in traiectensem episcopum sublimari fecit. Qui cum a plerisque verbum predicationis contemni videret in vasconiam iuit. Ubi cum quidam ioculator verba eius irrideret a demone arripitur et proprijs dentibus se discerpens quod viro dei iniuriam fecerit confitetur. et statim miserabiliter moritur. B Dum autem quadam vice manus lauaret, quidam episcopus aquam illam seruari fecit. de qua quidam cecus postmodum curatus fuit. Cum in quodam loco de voluntate regis monasterium construere vellet, quidam episcopus proxime ciuitatis moleste hoc sustinens misit famulos suos vt aut ipsum occiderent vel inde eijcerent. Qui venientes eidem dolose dixerunt vt secum pergeret. et sibi locum aptum ad monasterium ostenderent. Ille autem maliciam eorum precognoscens vsque ad cacumen montis vbi eum occidere cupiebant cum eis iuit. eo quod multum martyrium affectaret. Sed ecce tanta pluuia et tempestate mons tegitur, vt se mutuo videre non possent et iam se mori putantes, prostrati veniam postulabant et vt eos viuos abire permitteret exorabant. Qui orationem effudit et serenitatem maximam impetrauit. Illi ergo ad propria redierunt: et sanctus amandus euadens et multa alia miracula faciens in pace quieuit. Floruit circa annum domini. dcliiij. tempore eraclij.

XLII
De sancto Valentino

Valentinus dicitur quasi valorem tenens. hoc est in sanctitate perseuerans. vel dicitur valentinus quasi valens tyro. i. miles christi. miles dicitur valens qui numquam cedit, fortiter ferit, se valenter defendit, potenter vincit, sic valentinus non cessit martyrium vitando, percussit idolatriam euacuando, defendit fidem communiendo, vicit patiendo. A

Valentinus reuerendus presbyter fuit quem claudius imperator ad se adduci faciens interrogauit dicens. Quid est valentine, cur amicitia nostra non frueris vt deos nostros adorans supstitionem tue abijcias vanitatis. Cui valentinus. Si gratiam dei scires: ista nequaquam diceres. sed ab idolis animum reuocares: et deum qui est in celis adorares. Tunc quidam qui claudio astabat dixit: Quid vis dicere valentine de sanctitate deorum nostrorum. Cui valentinus. Ego de eis nil dico nisi quod fuerunt homines miseri et omni immundicia pleni. Ad que claudius. Si christus verus deus est, cur mihi non dicis quod verum est. Cui valentinus. Uere christus solus est deus in quem si credideris anima tua saluabitur, respublica augebitur, omnium inimicorum tibi victoria concedetur. Respondens autem claudius astantibus dixit. Uiri rhomani audite quam sapienter et recte loquitur homo iste. Tunc dixit prefectus. Seductus est imperator. Quomodo deseremus quod ab infantia tenuimus. Et tunc cor claudij immutatum est. Traditur autem cuidam principi in custodiam Et cum in domum eius ductus fuisset dixit: Domine iesu christe verum lumen, illumina domum istam vt te verum deum cognoscant. Cui prefectus. Miror te dicentem quod christus est lumen Ecce dedi filiam meam diu cecam illuminaueris, faciam quecumque precepis. Tunc valentinus orans eius filiam cecam illuminauit: et omnes de domo sua conuertit. Tunc imperator valentinum decollari precepit circa annum domini. cclxxx.

XLIII A
De sancta Juliana

Juliana dum eulogio prefecto nicomedie desponsata esset et nollet sibi aliquatenus copulari nisi reciperet fidem christi. iussit eam pater suus expoliari et grauissime cedi ac ipsi prefecto tradi. Cui prefectus ait Dulcissima mea iuliana cur me ita delusisti: vt me sic renueres. Cui illa. Si tu adoraueris deum meum acquiescam tibi. alioquin numquam dominus meus eris. Cui prefectus. Domina mea hoc facere non pos

sum. qꝛ impatoꝛ amputari faceret caput
meū. Cui iuliana. Si ita times impato/
rem mortalē. quō vis vt impatorē non ti/
meam imortalē. Fac qcqd vis: qꝛ me de/
cipere nō valeb. Tūc pfect⁹ iussit eam g̃/
uissime ṽgis cedi: ꝛ dimidia die p capil/
los appēdi ꝛ plūbuz liquefactū in capite
eius fundi. qd cū nihil ei nocuisset ipsam
catenis ligauit ꝛ in carcerez reclusit. Ad
quā venit diabolus i spē angeli di. Julia
na ego sum angelus dñi: q me ad te misit
vt te debeā cōmonere vt dijs sacrifices.
ne tam diu crucieris ꝛ tā mala morte mo
riaris. Tūc iuliana flens orauit dicens.
Dñe ds me⁹ ne pmittas me pire: sed ostē
de mihi qs est iste q mihi talia psuadet.
Factaqꝫ ē ad eam vox vt ipsum apprehē/
deret: ꝛ qs esset ipsuz cogeret ꝯfiteri. Que
cū eū tenuisset: ꝛ qs esset interrogasset. di
xit ei ꝙ demon esset: ꝛ ꝙ ad eam decipien/
dam pr̄ suus ipsum misisset. Cui iuliana
Et qs est pr̄ tuus. Rñdit beelzebub q ad
oia mala nos dirigit: ꝛ facit nos g̃uit ver
berari q̊tiens a xpianis fuerim⁹ supati: ꝛ
ideo scio ꝙ malo meo huc veni. qꝛ te supa
re nō potui. Inter alia q̃ ꝯfessus ē dixit:
qꝛ tunc maxime a christianis elongabat
qñ mysteriū dñici corpis agebat: ꝛ qñ oro
nes ꝛ pdicatiōes fiebāt. Tūc iuliana ma
nib⁹ retrorsum ipsum ligauit ꝛ ad terraz
ipsum deijciēs cū catena q̃ erat ligata ip/
sum durissime ṽberauit. Diabolus ṽo
clamās rogabat eā dicēs: Dña mea iulia
na miserere mei. Tūc iussit pfect⁹ vt iu/
liana de carcere educeret. Et exiēs trahe
bat p⁹ se demonē alligatū. Demon aūt ro
gabat eam dicēs: Dña mea iuliana noli
ampli⁹ de me ridiculū facere. Nō eni po/
tero vltra in quēpiā preualere. Christia/
ni dicunt micordes esse: ꝛ tu nullā de me
miam habes. Sicqꝫ p totū foꝝ ipsuz tra/
xit: ꝛ postea in q̃ndā latrinā ipsum piecit
B Cū aūt ad pfectū puenisset in q̃daz
rota adeo ē extēsa. ꝙ oia ei⁹ ossa vsqꝫ ad
medullarū exitū sūt ꝯfracta. Angelus āt
dñi rotā cōminuēs ipaz i momēto sana/
uit. Qd vidētes q aderāt crediderūt. ꝛ sta
tim decollati sunt viri q̃ngenti ꝛ mulie/
res. cxxx. Deīde cū in q̃ndā ollā plūbo liq
facto plenā missa fuisset. sed plūbū velut
tempatū balneū factū eēt. maledixit pfe.
ctus dijs suis q vnā puellā punire nō po/
terāt q̃ tantā iniuriā eis irrogabat. Tūc
iussit eā decollari. Que dū ad decollādū
duceret. demō quē ṽberauerat in spē iuue
nis apparēs clamabat dicēs. Nolite ei p/
cere qm̄ deos vr̄os vituperauit. ꝛ me hac
nocte ṽberauit. reddite g̊ sibi qd meruit.
Cūqꝫ iuliana paululum oculos apuisset
vt videret qs eēt q talia loqueret. demon
aufugiēs exclamauit. Heu heu me mise/
rū adhuc puto ꝙ me velit cape ꝛ ligare.
Cū g̊ btā iuliana decollata fuisset pfe/
ctus nauigās i mari cū. xxxiiij. viris orta
tempestate submersus ē. Hoꝝ aūt corpa
cum mare iactasset a feris ꝛ auibus sunt
commesta.

XLIIII A

De cathedra sancti Petri apostoli.

Cathedra triplex eē di
cit. s. regal. II. Reg. XXXIII.
Dauid sedēs in cathedra ꝛc.
Sacerdotal. I. Reg. I. Heli
sacerdote sedēte sup sellā ꝛc. Mgralis
Mat. XXIII. Sup cathedrā moysi ꝛc.
Btūs g̊ petr⁹ sedit i cathedra regali. qꝛ
fuit pnceps oium regū. Sacerdotali. qꝛ
fuit pastoꝛ oium clericoꝝ. Mgrali. qꝛ fu
it doctoꝛ oium christianoꝝ. B

Cathedra scti petri ab ecclesia
festiue colit. qꝛ tūc btūs petrus
apud antiochiā in cathedrali
honore sublimat⁹ fuisse phibe
tur. Hui⁹ aūt solēnitatis institutio qua
druplicē cām hr̄e videt. Prima cā est. Cū
eni btūs petr⁹ apud antiochiā pdicaret.
Theophilus pnceps ciuitatis illi⁹ dixit ei
Petre q̃ rōne ppl'm meū sbuertis. Cū g̊ pe/
trus sibi fidē xpi pdicaret ille eū vincula/
ri fecit: ꝛ sine cib ꝛ potu eū manere pmi/
sit. Sꝫ cū petr⁹ iam pene deficeret resum
ptis tñ virib⁹ eleuās oculos ad celū ait.
Jesu xpe miseroꝝ adiutoꝛ. adiuua me in
his tribulatiōib⁹ deficientē. Cui dñs rñ/
dit. Petre credis te derelictū a me. Mee
bōitati derogas. si talia ꝯ me dicere ñ for/
midas. Presto est q tue sbueniat miserie
Audiēs āt paulus d incarceratiōe petri
ad theophilū venit ꝛ se i mult opib⁹ ꝛ ar

tibus summũ opificẽ eẽ asseruit. Lig̃ ꝛ tabulas se scire sculpe. tẽtoꝛia pingere ꝛ mlͣta alia industrie opari dixit. Qui a theophilo obnixe rogaꝛ. vt in eius curia secum ꝯsistat. Euolutꝫ paucꝫ diebꝫ. paulus ad petrũ abscon se in carcerẽ introiuit. Quẽ vidẽs pene moꝛtuũ ꝛ ꝯsumptuꝫ amarissime flere cepit ꝛ in amplexꝰ eius q̃si flẽdo deficiebat ꝛ ꝓrũpens sic inq̃t. O petre frater meus. gloꝛia mea gaudiũ meũ. dimidiũ aie mee meo introitu resume vires. tũc petrus oculos apiẽs ꝛ ipm cognoscens lachꝛymari cepit sed sibi loq̃ nõ potuit. ꝛ accurrẽs paulus vix os eius apuit ꝛ imponens cibũ ipsum refocillauit. Cum aũt petrꝰ cibo ꝯfoꝛtatꝰ fuisset. accurrẽs i oscula pauli ruit. ꝛ ãbo plurimũ fleuerũt. paulus aũt occulte rediẽs theophilo dixit. O bone theophile mag̃ est glͥa tua ꝛ curialitas tua honestatis amica. Dehonestat multa bona exiguũ malũ. Remiscere q̃d fecisti illi deicole q̃ dꝛ petrꝰ, velut eẽ aliq̃d magnũ. Pãnosus. defoꝛmis. macie ꝯsumptus p oĩa vilescit solo sermõe clarescit. et talẽ te decet in carcerẽ ponere. Qui potius si libtate solita frueret posset tibi i aliq̃ vtilioꝛ eẽ. Nã sicut de illo hoĩes q̃dã aiũt Infirmos sanat. moꝛtuos suscitat. Cui theophilus. Fabulosa sunt ista paule q̃ dicis. qꝛ si moꝛtuos suscitare posset. ꝛ seipsum de carcere liberaret. Cui paulus. Sicut xp̃s suus a moꝛtuis resurrexit vt dicũt q̃ tñ de cruce descẽdere noluit. sic petrꝰ vt aiũt h̃ exẽplo se nõ liberat ꝛ pati ꝓ xp̃o nõ foꝛmidat. Cui theophilus. Dic g̃o ei vt filium meũ iam p q̃ttuoꝛdecim ãnos moꝛtuum resuscitet. ꝛ incolumẽ eũ reddã ꝛ liberũ. Ingrediẽs igiꝛ paulus dixit. quõ resuscitationẽ filij p̃ncipis spopõdistꝫ. Cui petrus. Rem grãdẽ paule ꝓmisisti sed dñi ṽtute facilimã. Sꝫ cũ petrꝰ eductꝰ d carcere monumẽto apto ꝓ eo oꝛasset ꝯtinuo resurrexit. Sꝫ pene p oĩa verisile nõ videtur; vt aut paulus hũana astutia se talia fabꝛilia scire cõponere fingerꝫ aut vt sententia iuuenis p q̃ttuoꝛdecim ãnos suspẽsa fuisset. Tunc theophilus ꝛ vniuersus ppls antiochie ꝛ alij q̃ꝫ plures dño crediderũt: ꝛ gloꝛiosam ecclesiã fabꝛicauerunt In cuiꝰ medio excelsam cathedrã collocauerunt ꝛ petrum vt ab oĩbus videri et audiri posset exaltauerũt. In qua septem annis sedit. Sed postmodũ veniens rhomam in rhomana cathedra sedit viginticinq̃ꝫ annis. De pꝛimo tamen honoꝛe ecclesia celebꝛat. quia tunc pꝛimo pꝛelati ecclesie ceperunt loco potestate ꝛ noĩe sublimari. Tunc ergo impletum est illud qđ legitur in psalmis. Exaltent eum in ecclesia ꝛc. Et notandũ ꝙ triplex est ecclesia in qua beatus petrus fuit exaltatus. s. ecclesia militantiũ. malignantiũ. ꝛ triumphantiũ. In hanc triplicẽ ecclesiam exaltatus est ſm triplicẽ festiuitatẽ quam de ipso ecclesia celebꝛat. Est eñi exaltatus i ecclesia militantiũ eidem p̃sidẽdo. ꝛ eam in animo in fide ꝛ moꝛibꝫ laudabiliꝛ regendo ꝛ hoc q̃ꝫtum ad solennitatẽ hodiernam que dicitur cathedra. quia tunc sup anthiocenã ecclesiã põtificatũ accepit. et eam septem annis laudabiliꝛ rexit. Secundo est exaltatus in ecclesia malignantium. ipsam. s. dissipando. ꝛ eam ad fideꝫ ꝯuertendo. ꝛ hoc pertinet ad secundã festiuitatẽ que diciꝛ ad vincula. tũc eñi malignantiũ ecclesiã dissipauit ꝛ multos ad fidem ꝯuertit. Tertio est exaltatus in ecclesia trĩuphantiũ in ipsam feliciter introeundo: ꝛ hoc q̃ꝫtum ad tertiam solennitatem que est passiõis eius. quia tunc ecclesiam triumphantiũ introiuit. ¶ Notandum etiam ꝙ pluribꝫ alijs rõnibus ecclesia ter in anno de eo festiuitatẽ facit. s. ꝓpter pꝛiuilegiũ. ꝓpter officium. ꝓpter beneficiũ. ꝓpter debitum. ꝛ ꝓpter exemplum. Propter pꝛiuilegiũ quoniã beatus petrꝰ ab alijs apostolis in tribus fuit pꝛiuilegiatus. ꝓpter que tria pꝛiuilegia ecclesia ter in anno eum honoꝛat. Fuit eñi pꝛe ceteris dignioꝛ in autoꝛitate. q̃m pꝛinceps apostoloꝝ extitit ꝛ claues regni celoꝝ accepit. Feruentioꝛ in amoꝛe. cũ maioꝛe eñi feruoꝛe chꝛistum dilexit q̃ꝫ ceteri sicut in multis locis euangelij manifestaꝛ. Et efficacioꝛ in virtute. Nam ad vmbꝛã petri vt legitur in actibus sanabanꝛ infirmi. Secundo ꝓpter officium. Ipse eñi officiũ p̃lationis super vniuersam ecclesiã habuit. ꝛ ideo sicut petrus fuit p̃nceps ꝛ pꝛelatus totiꝰ ecclesie q̃ diffusa ẽ in tribꝫ parti

bus mūdi. s. asia africa ꝛ europa. ita eccle
sia ter in anno celebrat festū eius. Ter
tio ꝑpter beneficiū: quia ipse qui potestatē
accepit l gandi atq; soluēdi: liberat nos a
tribus generib⁹ peccatoꝝ. s. cogitatiōis. lo
cutiōis ꝛ opationis. vel ꝙ in deum ꝙ i ꝓ
prium ꝙ in nos peccauim⁹. Uel istud be
neficiū potest esse triplex bñficium aliud
qđ virtute clauiū peccator in ecclesia ꝯse/
quitˀ. Primū est absolutiōis a reatu osten
sio. scđm pene sempiternalis i tꝑalem cō/
mutatio: tertiū pene tꝑalis ꝺm partem re
laxatio. Et ꝑpter hoc triplex bñficiū san/
ctus petr⁹ est triplicitˀ honorādus: Quar
to ꝑpter debitum. quia eni ipse tripliciter
pauit ꝛ pascit nos. s. verbo exemplo ꝛ tꝑa
li subsidio siue oꝛonis suffragio. iō obliga
mur vt ipsum tripliciter honorem⁹. Qui
to ꝑpter exemplū vt nullus peccator despe
ret. etiam si tertio sicut petrus deū nega/
uerit. si tñ eum sicut ipse velit corde ore et
ope ꝯfiteri. ¶ Scđa causa institutiōis
est hec. que q̄dem de itinerario clementis
est sumpta. Cum eni petrus verbū dei ꝑ/
dicans antiochiā ꝑpropinq̄ret. oēs de ci/
uitate illa ei obuiauerūt nudis pedib⁹ ꝑ/
gentes. ciliciis se induētes ꝛ caput pulue
re aspergentes agentes pñiam ꝙ ꝯtra eū
simoni mago ꝯsensissent. Petrus ꝓ eoꝝ
pñiam videns grās deo egit. Tūc illi ob/
tulerunt ei oēs vexatos languorib⁹ ꝛ de/
monib⁹ fatigatos. Quos dū petrus ante
se poni iussisset. ꝛ sup eos nomen dñi iuo/
casset. imensum lumen ibidē apparuit et
oēs ꝑtinus sunt sanati currētes ꝛ osculā
tes vestigia sancti petri. Tunc intra sep/
tem dies plusq̄ decem milia hoium ba/
ptisma susceperūt. ita vt theophilus ꝓn/
ceps ciuitatis illius domū suam in basili
cam fecerit ꝯsecrari ꝛ ibidem petro excel
sam cathedram collocari. vt ab oib⁹ vide
retur ꝛ audiretˀ. Nec istud ꝯtrariū est his
que supius dicta sunt. Potuit eni fieri ꝙ
petrus ꝑ opationē paulí a theophiloꝛ to
to populo magnifice sit suscept⁹. Sed re
cedente petro simon magus populū per/
uertit: ꝛ ꝯtra petꝝ grauiter incitauit. P⁹
modū ꝓ pñiam agens iterū honorabilitˀ
eum recepit. Hoc autem festum de in
cathedratiōe beati petri ꝯsueuit appella/
ri festum epularum beati petri. ꝛ hinc ter
tia ratio sumitur institutiōis huius festi.
Consuetudo eni fuit antiquitus gentiliū
vt ait magister iohānes beleth singulˀ an
nis in mense februario certo die epulas of
ferre super tumulos parentum suoꝝ ꝛ eas
de nocte demones ꝯsumebāt. Ipsi autem
ab animab⁹ circa tumulos errantib⁹ q̄s
vmbras vocabant vastari putabāt. So/
lebant enim antiqui dicere. vt idem ait ꝙ
q̄ñ in humanis corꝑib⁹ sunt dicuntˀ aīe in
inferis manes spiritus ꝓ vocabantˀ q̄ñ
ad celos ascendebant vmbras quādo re
cens erat sepultura. siue quando circa tu/
mulos errabant. Hec autem ꝯsuetudo ꝺ
ipsis epulis vix a christianis potuit extir
pari. Quod sancti patres attendētes ꝛ h̄
penitus extirpare volentes. festū ꝺ inca/
thedratione beati petri. tum de illa q̄ fuit
rhome. tum de illa que fuit antiochie sta
tuerunt illo. s. eodem die quo talia fiebant
Unde ab illis epulis adhuc ab aliquib⁹
festū beati petri epulaꝝ vocatur. Quar
to instituta est ꝑpter reuerentiā corone cle
ricalis. Notandum eni ꝙ iuxta aliquorū
traditionem corona clericoꝝ hic ꝓmo sū/
psit initiū. Nam dum petrus antiochie
predicaret in contumeliam nois christia/
ni summitatem eius capitis abraserunt.
Quod quidem postmodū toti clero tra/
ditur in honorem. quod pro christo apo/
stolorum principi in contumeliam fuerat
irrogatum. Circa autem ipsaꝫ coronā
clericorum tria attenduntur scilicet capi/
tis abrasio capilloꝝ ꝺtrūcatio ꝛ forme cir
culatio. Abrasio auteꝫ in superiori parte
capitis fit triplici ratione. quarum duas
assignat dionysius in ecclesiastica hierar
chia dicens. Detonsio capillorum signat
mundam ꝛ non formabilem vitam. Ad
capillorum enim detonsionem siue capi/
tis abrasionem tria sequuntˀ. scilicet mū/
dicie conseruatio deformatio ꝛ denudatio
Mundicie conseruatio quia ex capillis
sordes in capite aggregantˀ. Deformatio
quia capilli ad ornatū sunt. Significat ꝰ
tonsura mūdā ꝛ ñ formabilē vitā h̄ē ꝙ cle
rici debēt h̄re mūdiciā mētꝭ interi⁹ ꝛ non
formabilē. i. nō exq̄situ hītū exteri⁹ Denu
datio āt significat ꝙ intˀ se ꝛ deū nihil de/

bet eẽ mediũ. sed imediate debẽt deo vni-
ri ⁊ reuelata facie dñi gloriam speculari.
Capilloꝝ detruncatio fit vt ex hoc detur
intelligi ꝙ clerici oẽs cogitatiões supflu/
as a mente sua debent absci̇dere. ⁊ ad ver
bum dei semper auditũ paratum ⁊ expe/
ditum habere. ⁊ oia tpalia preterq̃ ad ne
cessitatem a se penitus remouere. Fit au/
tem circularis figura multiplici ratione.
Primo quoniã hec figura non habet finẽ
neq̃ pncipium. Per qḋ datur intelligi ꝙ
clerici sunt ministri dei qui nec habet pn/
cipium neq̃ finem. Secũdo quoniã hec
figura nullum angulũ habet: ⁊ significat
ꝙ clerici non debent habere sordes in vi/
ta quoniã vbi angulus ibi sordes vt dicit
Bern. Et debent habere veritatẽ in do/
ctrina. quoniã veritas angulos nõ amat
sicut dicit Hierony. Tertio quoniã hec fi
gura est oium figuraꝝ pulcherrima. Vñ
i hac deus celestes creaturas fecit. p qḋ si
gnificatur ꝙ clerici debẽt habere pulchri
tudinem interius in mente ⁊ exterius in
ꝯuersatione. Quarto quoniã hec figura
est oium figurarũ simplicissima. Nulla
eni figura vt dicit Aug⁹. ex vna linea cõ/
sistit. sola circularis figura estque vna tm̃
linea claudit̃. Per qḋ significat̃ ꝙ clerici
habere debent simplicitatẽ columbarum
iuxta illud. Et simplices sicut columbe.

XLV A

De sancto Matthia apostolo.

Atthias hebraice lati-
ne dicitur donatus dño. vel do
natio dñi. vel humilis siue par
uus. Nam donatus a dño fuit
qñ ipsum de mũdo elegit ⁊ inter septua/
gintaduos discipulos designauit. Dona/
tio dñi fuit qñ sorte electus inter aposto/
los noiari pmeruit. Paruus fuit. q: verã
semper humilitatẽ seruauit. Est autẽ tri
plex humilitas sicut dicit Amb. Prima ẽ
afflictionis qua quis dicitur humiliatus
Scđa ꝯsiderationis que pcedit ex ꝯside/
ratione sui. Tertia deuotionis que pcedit
ex cognitiõe creatoris. Primã habuit be/
atus matthias martyriũ patiẽdo. scđam
seipsum despiciẽdo: tertiaꝫ maiestatẽ dei
admirãdo. Vel dicit̃ a mãu qḋ est bonũ.
et thesis positio. inde matthias bonũ posi
tum p malo. s. p iuda. Eius vitam que p
ecclesias legit̃. Beda scripsisse credit̃. B

Atthias apl's in locũ iude sub
stitutus est. sed primo ortum ⁊
originẽ ipsius iude proditoris
breuiter videam⁹. Legitur eni
in quadam historia licet apocripha ꝙ fu/
it quidam vir in hierusalẽ noie ruben q̃
alio noie dictus est simon de tribu dan vl'
ſm Hierony. de tribu ysachar. qui habu
it vxoreꝫ que cyborea nũcupata est. Qua
dam igitur nocte cuꝫ sibi mutuo debituꝫ
exoluissent. cyborea obdormiẽs somnium
vidit qḋ pterrita cum gemitib⁹ ⁊ suspirijs
viro suo retulit dicens. Videbat̃ mihi ꝙ
filium flagitiosum parerẽ qui toti⁹ gentꝫ
nostre causa pditiõis existeret. Cui rubẽ.
Nephariam inquit rem nec relatu dignã
pfaris ⁊ spũ ceu puto phytonico raperis.
Cui illa. Si me ꝯcepisse sensero ⁊ filium
pepero. absq̃ dubio non spũs phytonic⁹
extitit. sed reuelatio certa fuit. Proceden/
te igit̃ tempe cum filiũ pepisset parentes
plurimũ timuerũt. ⁊ quid de eo facerent
cogitare ceperũt. Cumq̃ filiũ abhorrerẽt
occidere. nec vellent destructorẽ sui gene/
ris enutrire. ipsum in fiscella positũ mari
exponunt. Quem marini fluct⁹ ad insu/
lam ꝯpulerũt que scarioth dicit̃. Ab illa
igitur insula iudas scariothis appellat⁹
est. Regina autem illius loci carens libe/
ris ad litus maris causa spaciãdi pcessit.
et fiscellam a marinis fluctib⁹ iactari vi/
dens ipsam aperiri precepit. inueniensq̃
ibi puerum elegantis forme suspirãs ait.
O si solatijs tante subleuarer sobolis. ne
regni mei priuarer successore. Puerũ igit̃
secreto nutriri fec ⁊ se grauidã simulauit.
Tandem se filiũ peperisse mentit̃ ⁊ p to/
tum regnũ fama hec celebris diuulgatur.
Principes p suscepta sobole vehementer
exultãt: ⁊ ingenti gaudio plebs letat̃. Ip/
sum igitur ſm magnificentiã regiam re/
gina educari fecit. Non post multum pro
tempis regina de rege concepit: ⁊ suo tẽ/
pore filiũ pturiuit. Cum aũt pueri aliqñ/
tulum iam creuissent adinuicẽ sepius col
ludebãt: ⁊ puerũ regiũ iudas crebris mo
lestijs ⁊ iniurijs molestabat ⁊ ad fletum

ſepius ꝓuocabat. Regina aūt hoc moleſte
ferens. ⁊ iudam ad ſe non ptinere ſciēs ip
ſum crebrius ꝟberabat. ſed nec ſic a mole
ſtia pueri deſiſtebat. Tandem res pandi
tur ⁊ iudas non verus regine filiꝰ ſed in/
uentus fuiſſe aperit̄. Qḋ iudas vt com/
perit vehement̄ erubuit ⁊ fratrē ſuū puta
tiuū filium regis latenter occidit. Ob h̄
capitalem ſniam timens cuꝫ tributarijs
in hieruſalē aufugit. ſeqꝫ curie pilati tunc
pſidis mancipauit. Et qm̄ res ſimiles ſi/
bi ſunt habiles. pilatus iudam ſuis mori
bus inuenit ꝯgruere: ⁊ ideo cepit ipſum
valde charam habere. Uniuerſe igit̄ cu/
rie pilati iudas preficit̄: ⁊ ad eius nutum
oīa diſponunt̄. Quadam igit̄ die pilatus
de palatio ſuo in qḋdam pomeriū aſpici/
ens. illoꝝ pomoꝝ tanto deſiderio captꝰ ē:
vt pene deficere videret̄. Erat auteꝫ illud
pomeriū ruben patris iude. ſed nec iudas
patrem neqꝫ ruben filiū agnoſcebat. quia
et ruben ipſum in marinis fluctibꝫ piſſe
putabat: ⁊ iudas quis pater aut que pa/
tria ſua fuerit penitꝰ ignorabat. Pilatus
itaqꝫ accerſito iuda ait: Tanto illoꝝ fru/
ctuū captus ſuꝫ deſiderio. ꝙ ſi his fruſtra
tus fuero ſpiritū exalabo. Concitus igit̄
iudas in pomeriū inſilijt: ⁊ velocius mala
carpit. Interea ruben venit ⁊ iudaꝫ ma/
la ſua carpentē inuenit. Fortiter igit̄ am/
bo ꝯtendūt ⁊ iurgia ſupaddūt. Poſt iur/
gia ſurgūt ad ꝟbera: ⁊ mutuis ſe iniurijs
affecerūt. Tandē iudas ruben in ea par/
te q̄ ceruix collo ꝯnectit̄ lapide ꝑcuſſit pa
riter ⁊ occidit. Poma igit̄ ſuſtulit ⁊ pila/
to q̇d acciderit enarrauit. Iā die inclinā/
te ⁊ nocte ſuꝑueniēte ruben mortuꝰ inue/
nitur. ⁊ ſubitanea morte ꝑuentꝰ eſſe puta
tur. Tūc pilatꝰ oēs facultates ruben iu/
de tradidit: ⁊ cyboreā vxorē ruben in ꝯiu
gem iude dedit. Quadā igit̄ die dū cybo
rea ḡuiter ſuſpiraret: ⁊ iudas vir eius q̇d
hr̄et diligēter interrogaret. illa rn̄dit. Heu
infeliciſſima ſum oīum femiaꝝ: q2 infan/
tulū meū marinis fluctibꝫ imerſi. ⁊ viruꝫ
meū morte ꝑuentū inueni: ſed ⁊ dolori mi
ſere pilatꝰ addidit dolorē. q̇ me meſtiſſi/
mā nuptui tradidit. ⁊ inuitiſſimā tibi in
ꝯiugiū copulauit. Cūqꝫ illa oīa de illo in
fantulo enarraſſet: ⁊ iudas illa q̄ ſibi acci

derāt retuliſſet. inuētū eſt ꝙ iudas mrēm
ſuā in vxorē duxerit: ⁊ ꝙ prēm ſuū occidē
rit. Pnīa igit̄ ductꝰ ſuadēte cyborea dn̄m
nr̄m ieſum xp̄m adijt ⁊ ſuoꝝ delictoꝝ ve/
niam implorauit. Hucuſqꝫ in p̄dicta hi
ſtoria apocripha legit̄. q̄ vtrū recitāda ſit
lectoris arbitrio relinq̄t̄. licet ſit potiꝰ reli
quēda q̄ꝫ aſſerēda. Dn̄s aūt ſuū eū fec
diſcipulū. ⁊ de diſcipulo i ſuū elegit apl'm.
Qui adeo ſibi familiaris extitit ⁊ dilectus
vt eū faceret ſuū ꝓcuratorē quē pꝰ moduꝫ
ꝑtulit ſuū ꝓditorē. Portabat eni loculos
et ea q̄ xp̄o dabant̄ furabat̄. Dolēs ꝟo tē
pore dn̄ice paſſiōis ꝙ vngentū qḋ tricen/
tos denarios valebat nō fuerat vendituꝫ
vt illos etiā denarios furaret̄. abijt ⁊ dn̄ꝫ
xxx. denarijs vēdidit. q̇rū vnuſq̇ſqꝫ vale/
bat decē denarios vſuales. ⁊ ita dānū tre
centoꝝ denarioꝝ recōpenſauit. Uel vt q̇/
dam aiūt. oīum q̄ xp̄o dabant̄ decimā ꝑ/
tem furabat̄: ⁊ ideo ꝓ decima ꝑte quaꝫ in
vngento amiſerat. ſ. ꝓ. xxx. denarijs dn̄m
vēdidit. Quos tn̄ pnīa ductus retulit et
abiens laq̄o ſe ſuſpēdit ⁊ ſuſpēſus crepu
it mediꝰ: ⁊ diffuſa ſunt viſcera eiꝰ In hoc
aūt delatū eſt ori ne ꝑ os effunderet̄. Nō
eni dignū erat vt os tā viliter inq̇naretur
qḋ tam glorioſum os. ſ. xp̄i ꝯtigerat. Di/
gnū etiā erat vt viſcera q̄ ꝓditionē ꝯcepe
rāt. rupta caderēt. ⁊ guttur a q̄ vox ꝓditi/
onis exierat laq̄o artaret̄. In aere etiā in/
terijt vt q̇ angelos i celo ⁊ hoīes in terra
offenderat. ab angeloꝝ ⁊ hoīum regiōe ſe
paret̄. ⁊ i aere cū demōibꝫ ſociaretur. ¶
Cū igit̄ inter aſcēſionē ⁊ pentecoſten apl'i
in cenaculo ſimul eēnt. videns petrus ꝙ
nūerꝰ. xij. apl'oꝝ erat iminutꝰ. q̄s tn̄ dn̄s i
h̄ nūero elegerat vt fidē trinitatis in q̄ttu/
or mūdi ꝑtibꝫ p̄dicarēt. ſurrexit in medio
fratꝝ dicēs. Uiri frēs oportet vt aliquē lo
co iude ſubſtituamꝰ. q̇ teſtetur nobiſcū re
ſurrectionē xp̄i. q2 dn̄s dixit nob. Eritis
mihi teſtes in hieruſalē ⁊ i oī iudea ⁊ ſa/
maria ⁊ vſqꝫ ad vltimū terre. Et q2 teſtis
nō niſi de his q̄ vidit dꝫ teſtioniū ferre. eli
gēdus ē vnꝰ ex his viris q̇ nobiſcū ſp̄ fuerīt
et dn̄i miracula viderūt ⁊ eiꝰ doctrinā au
dierūt. Et ſtatuer̄: duos de ſeptuagin/
taduobꝫ diſcipulis. ſ. ioſeph q̇ cognōiatꝰ ē
iuſtꝰ ꝓ ſctitate ſua. q̇ fuit frater iacobi al/

phei ⁊ matthiã de cuiꝰ laude subticeť. qꝛ
sufficit ei ꝓ laude ꝙ in aplm̃ ẽ electꝰ: ⁊ orã
tes dixerũt. Tu dñe q̃ nosti corda oĩum
oñde quẽ elegeris ex his duobꝫ accipe lo/
cum ministerij huiꝰ ⁊ aplatꝰ quez iudas
amisit. Et datis illis sortibꝫ cecidit sors
sup matthiã: ⁊ ãnũeratus ẽ cuz vndecim
aplis. Et notandũ ꝙ exemplo h̃ vt ait
hierony. nõ est sortibꝫ vtendũ. qꝛ ꝑuilegia
paucoꝝ cõem legẽ nõ faciũt. Rursus etiã
sicut ait Beda. donec veniret veritas fi/
gurã licuit obseruare. Vera enĩ hostia in
passiõe fuit imolata. sed in pentecosten cõ
summata. Et iõ in electiõe matthie sorti/
bus vsi sunt ne a lege discreparẽt. in qua
summꝰ sacerdos sorte querebať. Pꝰ pen/
tecosten ṽo iam veritate ꝓpalata. vij. dia/
cones non sorte sed discipuloꝝ electiõe et
aploꝝ oĩone ⁊ manuũ impositiõe ordina
ti sunt. Cuiusmodi aũt he sortes fuerĩt
due sctõꝝ patrũ extant sñie. Hierony. enĩ
et Beda volũt ꝙ he sortes tales fuerunt
q̃les ille q̃rũ in veteri lege creberrimꝰ vsus
erat. Diony. aũt q̃ fuit pauli discipls irre
ligiosum existimat hoc arbitrari asserens
sibi videri ꝙ illa sors nihil aliud fuerit. ni
si q̃dam splendor ⁊ radiꝰ diniꝰ sup mat
thiam emissus ꝑ quẽ ipse oñdebať in apo
stolũ assumẽdus. Ait enĩ sic in lib. eccles.
hierarch. De dĩna aũt sorte que sup mat
thiam diuinitꝰ cecidit. alij quidem alia
dixerũt non religiose sicut arbitror. meaz
aũt ⁊ ipse intentionẽ dicam. Videnť enĩ
mihi eloquia sortem noĩare thearticũ qõ
dam donũ demõstrans illi theartico choro a
diuina electiõe susceptũ. Hic igiť mat
thias apls iudeã in sortem accepit ⁊ ꝑdi
cationi ibidẽ insistẽs ⁊ mlta miracula fa
ciens in pace quieuit. In nõnullis ṽo co
dicibꝫ legiť ꝙ patibulũ crucis ꝑtulit: ⁊ ta/
li martyrio coronatus celos ascendit.
Huius corpus rhome in ecclesia scẽ ma
rie maioris sb̃ lapide porphyretico sepul/
tum esse dr. ⁊ ibidẽ caput eius ꝓplo õñiõ/
stratur. D In quadam ṽo legenda
que treueris inueniť sic inter cetera legiť.
Matthias de tribu iuda ⁊ ciuitate beth
leem illustri ꝓsapia oriũdus fuit. Qui lit
teris traditus. oẽm in breui legis ⁊ ꝓphe
tarũ scientiã apprehẽdit. Lasciuiã quoqꝫ
abhorrens pueriles annos moꝝ maturi
tate vincebat. Informabať quoqꝫ eius
animus ad virtutem vt esset ad intelligẽ
tiam abilis. ad miam facilis. in prosperꝫ
non elatus. in aduersis ꝯstans ⁊ intrepi/
dus. Satagebat vt qõ iussu precepat ope
compleret. ⁊ oris doctrinã manuũ opatio
ne monstraret. Hic cum ꝑ iudeam pre
dicaret cecos illumĩabat. leprosos mũda
bat. demones expellebat. claudis gressuz
surdis auditum. mortuis vitam restitue/
bat. Qui cum coraz pontifice accusareť ĩ
multis. respondit. De obiectis que crimi
na dicitis non oportet me multa dicere: q̃
niam christianũ esse non est criminis sed
glorie. Cui pontifex. Si tibi dantur indu
tie vis penitere. Et ille. Absit vt a verita
te quã semel inueni ꝑ apostasiã digredi/
ar. Igitur matthias in lege erat doctis
simus. corde mũdus. animo prudens. in
soluendis questiõibꝫ sacre scripture acu/
tus. in consilio ꝓuidus. in sermocinatiõe
expeditus. Qui cum verbum dei per iu/
deam predicaret multos signis ⁊ ꝓdigijs
ꝯuertebat. Vnde iudei inuidentes ipsuz
in consilio statuerunt. Duo ergo falsi te/
stes qui ipsum accusauerant. primo in ip/
sum lapides miserunt. quos lapides ĩ te/
stimoniũ illis secum petijt sepeliri. Qui
dum lapidareť securi more rhomano per
cutitur. ⁊ extensis in celum manibus spi/
ritum dño reddidit. Et subditur ibidem
Cuius corpus de iudea rhomam ⁊ inde
treuerim est translatum. E In qua/
dam ṽo alia legenda legitur ꝙ dum mat
thias in macedoniã aduenisset. ⁊ fidem
christi predicaret. quandam potionẽ toxi
catam que visu cunctos priuabat sibi de/
derunt quam in noĩe christi bibit ⁊ nullã
lesionem incurrit ⁊ cum illa potione plus
q̃. CCL. excecassent. ille singulis manuz
imponens oẽs illumĩauit. diabolus autẽ
in silitudine infantis eis apparens suasit
vt matthiã occiderẽt. q̃ eoꝝ cultũ euacua/
ret. ⁊ cũ ipe ĩ medio eoꝝ ꝯsisterz tribꝫ tam̃
diebꝫ euz q̃rẽtes mĩme iueneřt. tertia aũt
die se eis mãifestãs dixit. Ego sũ. Quem
mãibꝫ pꝰ tergũ ligatꝫ ⁊ fune collo imposi/
to crudeliť afflixeřt ⁊ sic ĩ carcere recluseřt
Vbi demõẽs apparẽtes dẽtibꝫ ĩ eum fre/

mebant. sed appropinq̄re non poterant.
Dn̄s autem cum multo lumie ad eū ve/
niens ipsuȝ de terra leuauit ꝛ vincula sol
uens ꝛ dulciter ꝯfortans hostium apuit.
Qui egressus verbū dn̄i predicauit. Dū
autem quidam obstinati ꝑsisterent dixit
eis. Denūcio vobis ꝙ viui in infernū de/
scendetis. Moxq̄ꝫ terra se aperuit ꝛ cun/
ctos illos deglutiuit. reliqui ꝟo ad dn̄m
sunt conuersi.

XLVI A

De sancto Gregorio

Gregorius dicit̄ a grex
et gore qđ est p̄dicare siue dice/
re. vnde greg. quasi gregis pre
dicator. Uel dicitur gregori⁹.
quasi egregori⁹ ab egregius ꝛ gore. quasi
egregius predicator ꝛ doctor. Uel grego
rius in lingua nostra vigilans sonat. qꝛ
ipse vigilauit sibi deo ꝛ gregi. Sibi ꝑ mū
dicie ꝯseruationē. deo per internā ꝯtēpla/
tionem gregi ꝑ assiduam p̄dicationem.
Et hec tria merent̄ dei visionē. Aug⁹. in
libro de ordine. Is videt deum qui bn̄ vi
uit. bene studet ꝛ bene orat. Eius vitam
scripsit paulus longobardoꝝ historiogra
phus. quā iohānes diaconus diligenti⁹
postmodū compilauit. B

Gregorius senatoria stirpe ꝓge
nitus cuius pater gordian⁹ et
mater siluia dicebat̄. Cū sum/
mū phie apicem i ipsa sui ado/
lescentia attigisset. ac rerum ꝛ diuitiaruȝ
copia plurimū abundaret. cogitauit tam̄
hec oia deserere ꝛ in religionē se transfer/
re. Sed dum longius ꝯuersionē protra/
heret ꝛ tutius se christo famulaturū puta
ret. si sub pretoris vrbani habitu mundo
specietenus deseruiret ceperūt multa cō/
tra eum ex seculi cura succrescere. ita vt n̄
tantū specie sed in eo retineret̄ ꝛ mente.
Tandem patre orbatus sex monasteria
in sicilia ꝯstruxit. septimū intra menia vr
bis sub honore sancti andree apl'i in pro/
prio domate fabricauit. In quo relict⁊ se/
riceis auro gēmisq̄ꝫ radiātib⁊ vili mona/
stico habitu tegebat̄. Ubi ad tantā perfe
ctionem in breui deuenit vt in ipso sue cō
uersionis initio posset iam in ꝑfectoꝝ nu/
mero computari. Cuius quidem ꝑfectio
ex verbis suis que in ꝓlogo super dyalo/
gum ponit aliq̄liter perpendi potest. vbi
sic dicit. Infelix animus meus occupati/
onis sue pulsatus vulnere meminit qua/
lis aliqn̄ in monasterio fuit. quō ei laben/
tia cuncta subtererāt. q̄ꝫtum rebus oibus
que voluunt̄ eminebat. ꝙ nulla nisi cele/
stia cogitare ꝯsueuerat. ꝙ etiam retentus
corpore ipsa iam carnis claustra ꝯtem/
platione transibat. ꝙ morteȝ q̄ꝫ que pene
cunctis pena est. videlicet vt ingressuȝ vi/
te ꝛ premiū laboris sui amabat. Tanta
deniq̄ꝫ districtione corpus suū afflixit vt
infirmato stomacho subsistere vix valeret
et incisionē vitaliū quam greci syncopin
vocant patiens crebris angustijs ꝑ hora/
rum momenta ad exitum ꝓpinquaret.
Quadam vice dum quedam in mona/
sterio suo vbi abbas p̄erat scriptitaret an
gelus dn̄i in spē naufragi sibi affuit sibiq̄ꝫ
misereri lachrymabilit̄ postulauit. cui cuȝ
greg. sex argenteos dari fecisset ꝛ abisset
eadeȝ die iterū redijt. seq̄ꝫ multa ꝑdidisse
pauca ꝟo recepisse perhibuit. Qui cum
ab eo totidem argenteos recepisset iteruȝ
vice tertia reuersus misereri sibi importu
nis clamorib⁊ postulabat. Sed gregori⁹
cum a ꝓcuratore sui monasterij didicisset
nil dandū preter scutellam argenteā quā
mater sua cum leguminib⁊ mittere sole/
bat. in monasterio remāsisse. illam statim
dari p̄cepit. Quam ille libenter accipiēs
letus abscessit. Hic aūt angelus dn̄i fuit
sicut se sibi p⁹modū reuelauit C Qua
dam die beatus gregori⁹ ꝑ forum vrbis
rhomane transiens cernit quosdā pueros
forma pulcherrimos vultu venustos. ca/
pilloꝝ nitore ꝑspicuos esse venales. Inter
rogat igit̄ mercatorē de qua illos patria
attulisset. Qui respondit. De britānia cu
ius incole simili candore refulgent. Inter
rogat iterum si christiani sunt. Cui mer/
cator. Non sed paganicis erroribus impli/
cati tenent̄. Tunc greg⁹. acriter ingemi/
scens heu ꝓh dolor inquit q̄ꝫ splendidas
facies ṗnceps tenebrarū nūc possidet. In
terrogat insuper qđ esset vocabulū gentis
illius. Cui ille. Anglici vocant̄. Bene in/
quit anglici q̄si angelici quia ꝛ angelicos

vultus habent. Interrogāte iterū eo quod
nomē haberet illa ꝓuincia. ait mercator.
Prouinciales illi deiri vocanꝰ. Et Greg.
Bene inq̄t deiri vocanꝰ. qꝛ de ira sūt eru/
endi. Rursus de noie regis īterrogāte ait.
mercator ꝙ aelle diceretꝰ. Et Gre. Bn̄ aelle
qꝛ alleluia in ptibꝫ illis decantari optet. Qui
mox ad sūmū pōtificē accedēs. cū mlta in
stantia ꝛ p̄cibꝫ vix obtinuit vt ad illos con
uertēdos mitteretꝰ. Cumq; iā iter arripuis/
set: romani de eiꝰ absentia plimū pturba/
ti. papā adeunt. ꝛ eū taliter alloquunꝰ. Pe
trū offendisti. romā destruxisti. gregorium
dimisisti. Sicq; papa pterritꝰ. ad eū reuo
candum ꝯtinuo nūcios destinauit. Cūq;
Gregꝰ. iā iter triū dieꝝ pegisset. ꝛ in q̄daꝫ
loco diuertēs q̄dā ceteris quiescētibꝫ lecti
taret. locusta supueniēs eū coegit a legen/
do quiescere. ꝛ ex ꝯsideratōe sui nois do/
cuit eū in eodeꝫ loco stare debere. Qd ille
spū ꝓphetico discens. stati comites adhor
tatꝰ vt velotiꝰ debeant pficisci Sed supue
niētibꝫ aplicis nūcijs redire cōpellitꝰ. licet
de h̄ plimū tristaretꝰ. Tunc papa ipsum a
monasterio suo abstraxit. ꝛ suū dyaconeꝫ
cardinalē ordinauit. ¶ Quodā tpe
tyberis fluuiꝰ alueū suū egressus intantū
excreuit. vt sup muros vrbis īflueret ꝛ pli
mas domos euerteret. Tūc etiā p tyberiꝫ
fluuiū mltitudo serpentū cū dracone ma/
gno in mare descēdit. Sed a fluctibꝫ p̄fo/
cati ad littus ꝓiecti. totū aerem sua putre
dine corruperūt Sicq; plaga pessima q̄m
inguinariā vocant secuta est. ita vt etiam
corpali visu sagitte celitꝰ venire ꝛ singlos
quosq; pcutere viderenꝰ. Que p̄mo omni
um Pelagiū papā pculit. ꝛ sine mora exti
xit. Postmodū ṽo ita in reliquū vulgꝰ de
seuit. vt subtractis habitatoribꝫ domos
plimas vacuas in vrbe reliquerit. Sꝫ qꝛ
ecclia dei sine rectore esse nō poterat Gre/
goriū licet totis viribꝫ renitentē plebs ois
elegit. Cū ergo benedici deberet. ꝛ lues po
pulū deuastaret sermonē ad populū fecit
ꝓcessionē faciēs letanias instituit. ꝛ vt om
nes deū attentiꝰ exorarēt admonuit. Cuꝫ
igiꝰ deum omnis congregatus ꝑplus exo
raret intātū lues ipsa deseuit. vt ī vna ho
ra LXXX. homies spiritū exalarent. Sꝫ
nequaq; cessauit populū admonere. vt ab

oratione nunq; desisterent donec pestē ip/
saꝫ diuina ꝓpulsaret miseratio. Finita pro
cessione fugere voluit sed neq̄uit. qꝛ die no
ctuq; portas vrbis ꝓpter eū vigiles obser
uabāt Tandē mutato habitu a q̇busdaꝫ
negociatoribꝫ obtinuit vt in q̊dā doleo su
per q̄drigam de vrbe educeretꝰ. Qui mox
siluā expetijt cauernaꝝ latibula requisiuit
ibiq; tribus diebus latuit. Uerūtamē dū
solicite queretꝰ. colūna lucis p̄fulgida a ce
lo depēdens sup locū in q̊ latitabat aꝑpa/
ruit. in qua colūna angelos descēdētes et
ascendētes quidā reclusus aspexit. Mox
q; ab vniuerso ꝑplo capiꝰ trahiꝰ ꝛ sūmus
pontifex ꝯsecraꝰ. Qd ṽo ad h̄ honoris
culmē inuitꝰ ascēderit. q̇ ṽba sua legit pa/
tenꝰ. aduertit Nā ī eplā ad narsū patriciū
sic ait. Dū ꝯtemplatōis alta describitꝭ. ru
ine mee mihi gemitū renouatis. qꝛ audi/
ui quid intus pdidi dū foras ad culmē re
giminis imeritus ascendi Tāto aūt me me
rore pcussuꝫ cognoscite. vt vix loq̇ sufficiā.
Nolite ergo me vocare noemi. i. pulcꝝ. sꝫ
vocate me mara. qꝛ amaritudine plenus
suꝫ. Itē alibi. Qd me ad epatꝰ ordinē co/
gnoscitis puenisse. si me diligitꝭ plangite.
qꝛ ꝛ ego incessanꝰ defleo. atq; vt deuꝫ pro
me exoretis rogo. In ꝓlogo q̊ꝫ sup dyalo/
gū sic ait. Ex occasiōe cure pastoralis ani/
mus meus seculariū hoim negocia patiꝰ.
ꝛ post tā pulcrā sue quietis specieꝫ terreni
actus puluere fedaꝰ. Perpendo itaq; q̇d
tolero. perpēdo quid amisi. Dūq; intueor
illud qd perdidi fit h̄ grauiꝰ qd porto. Ec/
ce em̄ nunc magni maris fluctibꝫ q̄tior. at
q; in naui mētis tempestatis valide ꝓcel/
lis illidor. ꝛ cum prioris vite recolo quasi
post tergum ductis oculis viso littore su/
spiro. Sed quia romam adhuc p̄dicta
pestis vastabat more solito processionem
cū letanijs per ciuitatis circūituꝫ quodaꝫ
tpe paschali ordinauit. in q̄ imaginē bea
te marie sp virginis. que adhuc vt aiūt ē
rome in ecclesia que diciꝰ sctā maria ma/
ior quā Lucas arte medicꝰ ꝛ pictor egre/
gius formasse diciꝰ. ꝛ eidem virgini simil
lima per oīa phibeꝰ. ante processionē re
uerenter portari fecit. Et ecce tota aerꝭ in/
fectio ꝛ turbulentia imagini cedebat ac si
ipaꝫ imaginē fugeret ꝛ eiꝰ p̄sentiam ferre

non posset. Sicq3 post imaginē mira sere
nitas ⁊ aeris puritas remanebat. Tunc ī
aere vt refert᷑ iuxta imaginē audite sūt vo
ces angeloꝝ canentium. Regina celi leta
re all'ia: quia quē meruisti portare allelu/
ia. resurrexit sicut dixit all'a. Statimq3 be
atus Greg⁹. qđ sequit᷑ adiunxit. Ora pro
nobis deū rogamus all'ia. Tunc beatus
Greg⁹ vidit supra castrū crescentij ange/
lū dn̄i. qui gladiū cruentatū detergens ī
vaginā remittebat. Intellexitq3 Greg⁹. ꝙ
pestis illa cessasset. Et sic factū est. Unde
⁊ castrū illud castrū angeli deinceps voca
tū est. Tandē vt desiderauerat augu/
stinū mellitū ⁊ iohannē cū quibusdā alijs
in angliā misit ⁊ eos suis precibus ⁊ meri
tis ad fidē cōuertit. E Tante etiam
humilitatis btūs Greg⁹. extitit vt se lau/
dare nullo modo ꝑmitteret Nā stephano
ep̄o qui eum in suis epistolis laudauerat
ita scripsit. Multū mihi ⁊ vltra q̄3 audire
debui indignus fauorē in vestris epistolis
demōstrastis. Et tn̄ scptū est. Ne laudes
hoīez q̄3diu viuit. Tn̄ ⁊ si audire talia di/
gn⁹ nō fui. orōībus vr̄is peto vt dign⁹ efficiar
vt si bona iō in me dixistis: q2 n̄ st' iō sint q2
dixistis. Itē ī ep'la ad narsū patriciū. ꝙ cau
se ⁊ nois sīilitudinē faciendo ꝑ scripturas
clausulas declamatōesq3 formatis. certe fr̄
carissime simeā3 leonē vocas. qđ eo modo
vos agere ꝯspicimus q̄ scabiosos catulos
sepe pardos vel tigres vocam⁹ Itē in epi/
stola ad Anastasiū patriarchā3 anthioce
nū ꝙ vos me os dn̄i ꝙ lucernā dicitis. ꝙ lo
quēdo m'ltis ꝓdesse multisq3 posse lucere
ꝓhibetis. existimatōez meā fateor mihi in
dubitatōez maximā ꝓduxistis. Conside/
ro nanq3 qui sū. ⁊ nihil me ex hmōi boni
signo deprehendo. Considero aūt q̄ estis.
⁊ vos mentiri posse nō arbitror. Cū3 ergo
credere volo quod dicitis. ꝯtradicit mihi ī
firmitas mea. Cum disputare volo quod
in laude mea dicit᷑. contradicit mihi san/
ctitas vestra. Sed queso vir sancte nobis
aliquid de hoc certamine nostro ꝯueniat.
vt si non quod dicitis ita est. sit ita quia di
citis. Uocabula etiam iactantiam v'l va
nitatem sonantia oīno respuebat. Unde eu
logio patriarche alexandrino qui eu3 vni
uersalem papa3 vocauerat ita scribit. In
prefatione epistole qua3 ad me direxistis:
superbe appellationis verbum vniuersa/
lem me papam dicentes imprimere cura
uistis. Quod peto dulcissima sanctitas ve
stra vltra nō faciat. quia vobis subtrahit᷑
qđ alteri plus q̄3 ratio exigat prebet᷑. Ego
eīn verbis prosperari non quero sed mori
bus. nec honorē esse reputo in quo fratres
honorē suum perdere cognosco. Recedāt
ergo verba que vanitatē inflant: caritate3
vulnerant. Hinc est ꝙ cu3 Johannes
episcopus constantinopolitan⁹ hoc voca/
bulum vanitatis sibi vsurparet. ⁊ se vni/
uersalem papam vocari fraudulenter a
sinodo obtinuisset. iter cetera sic de eo scri/
bit Greg⁹. Quis est iste qui contra statu/
ta euangelica. contra canonu3 decreta no
uum sibi nomen vsurpare presumit. vt v'l
sine īminutione sit vn⁹ qui eē appetit vni/
uersus. Uerbum etiam iussionis sibi a co
episcopis dici nolebat. Unde ait in episto
la ad Eulogium episcopum alexandrinū
Uestra mihi caritas loquit᷑ dicens. Sic
iussistis. Quod verbum iussionis peto a
meo auditu remoueri. quia scio qui sum ⁊
qui estis. Loco eīn mihi fratres estis: mo
ribus patres. Insuꝑ ob nimiam humi
litatem qua erat preditus. nolebat ꝙ ma
trone se ancillas suas dicerent. Unde ru
sticane patricie scribens ait. Unū in tuis
epistolis egre suscepi: quia quod semel eē
poterat sepius dicebat᷑. ancilla vestra. et
ancilla vestra. Ego eīn qui per episcopa/
tus onera omniu3 seruus sum factus qua
ratione te mihi ancillam dicis. cuius ante
episcopatum susceptum proprius fui. Et
ideo rogo per omipotentem deum ne hoc
verbum aliquando ad me in scriptis tuis
inueniam. Primus in suis epistolis se ser/
uum seruoꝝ dei nominauit. et alios noia
ri instituit. Libros suos dum adhuc viue
ret ob nimiam humilitatē publicari nole
bat. ⁊ in alioꝝ cōꝑatōne suos nihil valere
existimabat. Un̄ Innocentio p̄fecto affri
ce sic scribit. Qđ expositioēm scz Job vob
transmitti voluistis vestro studio ꝯgaude
mus. Sed si delitioso cupitis pabulo sa/
ginari. beati Aug⁹. cōpatriote vestri opu/
scula legite. ⁊ ad cōparatōnē illius simila
ginis. nostrū furfure3 non queratis. Neq3

eũ volo dum in hac carne sum. si qua dixis
se me ꝯtigit ea facile hominibꝫ innotesci.
F Legit̃ ꝗꝫ in quodã libro de greco in
latinũ translato ꝙ ꝗdã sctũs pr̃ nomie ab
bas Johes cũ romã ad visitandũ apl'oꝝ
limina venisset. ꝛ btm̃ Grego. papã ꝑ medi
um ciuitatis transire videret. voluit ei oc/
currere. ac vt dicebat reuerentiã exhibere.
Cernens ꝟo btũs Greg⁹. ꝙ se in terrã vel
let prosternere. festinauit ꝛ primo se coraꝫ
ipo in terrã ꝓstrauit. nec inde surrexit ꝗuſ
ꝗꝫ abbas ꝑmo surrexit. in ꝗ maxia ei⁹ hu
militas cõmendat̃. Tante aũt largita/
tis elemosynarũ extitit vt nõ solũ ꝑñtibꝫ
sed etiã longe positis ꝛ in mõte sinay mõa
chis necessaria ministraret. Nã oim indi/
gentiũ noia scripta habebat: ꝛ eis libera/
liter subueniebat. Monasteriũ hierosoly
mis instituit: ꝛ dei famulis illic degentibꝫ
necessaria mittere ꝓcurauit. Tribus ꝗꝫ
milibus ancillis dei ꝓ quotidianis stipen
dijs octoginta libras auri annualiter offe
rebat Quotidie etiaꝫ ad suam mensaꝫ
ꝑegrinos quoslibet iuitabat. Inter quos
die quadã vnus accessit. in cui⁹ manibus
dũ ipe ex humilitate aquã fundere vellet.
ꝯuersus vrceũ accepit. sed repente eum in
cuius manibꝫ aquã funde volebat nõ in/
uenit. Cumꝗꝫ h̃ factũ secũ ipe miraret̃: ea
dem nocte dñs ꝑ visionẽ ei dixit. Ceteris
diebꝫ me in mẽbris meis. hesterno aũt die
me in memetipo suscepisti. Alio ꝗꝫ tpe
ꝓcepit cancellario vt. XII. peregrinos ad
prandiũ inuitaret. Qui ꝑgens iussa com
pleuit. Dum aũt simul discũberent intuẽs
papa tredecim numerauit. Et accersito
cancellario cur contra suam iussionẽ trede
cim inuitare presumpserat inꝗsiuit Quos
cancellarius numerãs ꝛ tm̃. XII. inueni/
ens ait. Crede mihi pr̃ nõ sunt nisi. XII.
Animaduertit Greg⁹ virũ ꝓpius discum
bentẽ vultũ crebro mutare ꝛ nunc adole/
scentẽ nunc ꝟo sibi vetulũ veneranda ꝗdã
canitie simulare. Finito igit̃ conuiuio: il/
lũ in cubiculo duxit. vehemẽter adiurans
vt ei se nomenꝗꝫ suũ ꝓdere dignaret̃. Qui
respondens ait. Et cur interrogas de no/
mine meo quod est mirabile. Uerũtamẽ
scito quia ego sum naufragus ille cui scu
tellam argenteam tribuisti. quã tibi mise/
rat cum leguminibus mater tua. Et hoc
tibi ꝓcerto sit cognitum. quia ab illo die ꝗ
mihi dedisti destinauit te dñs fieri ecclesie
sue presulem ꝛ Petri apl'i successorẽ. Cui
Greg⁹. Et tu quomodo hoc nosti ꝙ tunc
me dñs preesse sue eccl'ie destinauerit. At
ille: Quoniã angelus eius sum. ꝛ me tibi
dñs nunc remisit vt te semꝑ debeam pro/
tegere. ꝛ oĩe quod petieris ꝑ me apud ip
sum valeas impetrare. Statimꝗꝫ ab eo
disparuit. G Eo temꝑe fuit quidam
heremita vir magne virtutis: qui omnia
ꝓpter deum reliquerat. ꝛ nihil preter vnã
cattam possidebat. Quã blandiens cre/
bro quasi cohabitatricẽ in suis gremijs re
fouebat. Orauit igit̃ ad deum vt sibi ostẽ
dere dignaret̃ cũ quo future remuneratio
nis mansionẽ sperare debuisset. qui illius
amore nil ex diuitijs hui⁹ seculi possideret
Quadam igit̃ nocte sibi reuelat̃ ꝙ cũ gre
gorio romano põtifice mansionẽ sibi spera
re deberet. At ille fortiter ingemiscens pa
rũ sibi voluntariam paupertatẽ profuisse
putabat. si cũ eo remunerationem recipe/
ret qui tantis mũdialibꝫ diuicijs abunda
ret. Cum ergo Gregorij diuitias sue pau/
pertati die noctuꝗꝫ suspirãdo ꝯferret. alia
nocte audiuit dñm sibi dicentẽ. Cũ diuitẽ
nõ possessio diuitaꝝ: sed cupido faciat. cur
audes paupertatẽ tuam Gregorij diuitijs
compare. qui magis illam cattam quam
habes quotidie palpando diligere cõpro
baris. ꝙ ille tantas diuitias. ꝗs nõ aman
do sed contemnendo. cunctisꝗꝫ liberaliter
largiendo dispergit. Itaꝗꝫ solitarius deo
gratias retulit. ꝛ qui meritũ suum decre/
uisse putauerat si Gregorio conferret̃. ora
re cepit vt cũ eo mansionẽ qñꝗꝫ percipere
mereret̃. H Cũ apud mauriciũ im
peratorẽ ꝛ filios eius suꝑ morte cuiusdaꝫ
epi falso accusaret̃: sic ait i epl'a quã apo/
crisario mittit. Unũ est quod breuit̃ sug/
geras dñis meis q: si ego seru⁹ eoꝝ i mor
tẽ longobardoꝝ vel damnũ me miscere vo
luissem hodie longobardoꝝ gens nec regeꝫ
nec ducẽ nec comites haberet atꝗꝫ in sua
ꝯfusione esset. Sed q: deũ timeo i mortẽ
cuiuslibet hoĩs me miscere formido Ecce
quãte humilitatis extitit. q: cũ esset sũm⁹
pontifex. imperatoris se seruũ vocabat. et

dn̄m suū eū appellabat. Ecce ꝙ̄te innocē-tie. q̄ in mortē inimicoꝝ suoꝝ ꝯsentire nolebat. Cū Mauriciꝰ impator Grego. ⁊ eccl'iam dei ꝑsequeret̄. inter cetera sic ei scripsit Gregꝰ.. Quia em̄ pctōr suz credo ꝙ omnipotentē deū tanto vob ampliꝰ placatis ꝙ̄to me ei male seruientē affligitis.

Quadā igit̄ vice quidā monastico habitu indutus. spatā euaginataz dextera tenēs corā impatore intrepitus astitit. ⁊ cōtra eū vibrans illū gladio moriturū predixit. Territus mauritiꝰ a ꝑsecutōne gregorij cessauit. ⁊ vt ꝓ se orare deberet instanter petijt q̄tenꝰ ip̄m in hac vita de mal' suis deus puniret: ⁊ nō puniendū extremo examini reseruaret. Quadā igit̄ vice vidit se mauritiꝰ ante tribunal iudicis stare ⁊ iudicē ꝓclamare. Date mauritiū Et capiētes eū ministri. ip̄m ante iudicē posuerūt. Cui ille. Ubi vis vt reddā tibi mala que in h̄ seculo ꝑpetrasti: Ille rn̄dit Hic potiꝰ ea dn̄e mihi: ⁊ nō in seculo futuro retribue. Statimq̄ diuina vox iussit tradi mauritiū vxorē filios ⁊ filias foce militi occidendos. Qd̄ ⁊ factū est. Non pꝰ multū em̄ tp̄is focas q̄dā miles eiꝰ ip̄um cū tota familia sua gladio occidit. ⁊ ei impio successit. Cū apud sctām mariā maiorem in die pasche missaz celebraret. ⁊ pax dn̄i ꝓnunciaret. angelus dn̄i alte voce rn̄dit Et cū sp̄ū tuo. Un̄ papa apud illā eccl'iam in die pasce statiōnē facit. nec sibi cū dic̄. pax dn̄i in huiꝰ miraculi testimoniū respondet̄

J Quodā tp̄e traianꝰ impator Romanus ad quoddā bellū vehemētissime festinabat. Cui vidua quedā flebiliter occurrit dicēs. Obsecro vt sanguinem filij mei innocent̄ ꝑempti vindicare digneris Cumq̄ traianꝰ si sanꝰ reuerteret̄ se vindicare testaret̄: vidua dixit. Et q̄s mihi hoc prestabit si tu in ꝓlio mortuꝰ fueris. Traianꝰ dixit. Ille qui post me impabit. Cui vidua Et tibi q̄d ꝓderit si alter mihi iusticiā fecerit. Traianꝰ dixit. Utiq̄ nihil Et vidua. Nōne inquit meliꝰ est tibi vt mihi iusticiam facias. ⁊ ꝓ hoc mercedē accipias ꝙ̄ vt alteri hanc transmittas. Tūc traianus pietate cōmotus. de equo descēdit. ⁊ ibidē innocentis sanguinez vindicauit.

Fert̄ quoq̄ ꝙ cum quidam filiꝰ traiani ꝑ vrbem equitando nimis lasciue discurreret. filiū cuiusdā vidue interemit. Quod cū vidua traiano lacrimabiliter exponeret ip̄m filiū suū qui hoc fecerat vidue loco filij sui defuncti tradidit: ⁊ magnifice ipaz dotauit. Dū igit̄ q̄dā vice diu iā defūcto traiano Gregꝰ. ꝑ foꝝ traiani trāsiret ⁊ huiꝰ mansuetudinē iudic̄ recordatꝰ fuiss̄ ad scti Petri basilicā ꝑuenit. ⁊ ibidē ꝓ eiꝰ errore amarissime fleuit. Tūc sibi diuinitus ē rn̄sū. Ecce petitōz tuā cōpleui. ⁊ traiano penā eternā ꝑpeci. De cetero aūt diligentissime caueas ne ꝓ dānato aliquo p̄ces fundas. Damascenꝰ aūt in q̄dam suo sermone narrat ꝙ Gregꝰ. ꝓ Traiano orōnē fundēs audiuit vocē sibi diuinitꝰ illatā. Uocē tuaz audiui ⁊ veniā Traiano do. Cuiꝰ rei vt ibidē dicit testis ē oriēs oīs ⁊ occidēs. Sup̄ h̄ dixerūt q̄dā ꝙ traianꝰ reuocatus fuit ad vitā. vbi grām ꝯsecutꝰ veniā meruit. ⁊ sic gl'az obtinuit. Nec erat in ferno final'r deputatꝰ. nec sn̄ia diffinitiua dānatus. Alij dixerūt ꝙ aīa traiani nō fuit simpl'r a r̄atu pene eterne absoluta. s; eiꝰ pena vsq̄ ad tp̄s sc; vsq̄ ad diē iudicij fuit suspensa. Alij ꝙ pena q̄ ad locū vel modū aliquē tormēti sub ꝯditione fuit taxata donec orante Gregorio ꝑ christi grāz locus vl' modus aliq̄s mutaret̄. Alij ut iohannes dyaconꝰ qui hanc legendaz compilauit ꝙ non legit̄ orasse sed fleuisse. ⁊ frequenter dn̄s misertus concedit ꝙ homo ꝙ̄uis desiderans petere nō presumit. et ꝙ eius anima non est ab inferno liberata et in paradiso reposita. sed simpliciter ab inferni cruciatibus liberata. Ualet em̄ vt dicit anima et ī īferno existere ⁊ īferni cruciatus per dei misericordiam non sentire. Alij ꝙ pena eterna consistit in duobus sc; in pena sensus. et in pena damni que est carentia visionis diuine. Pena igitur eterna quantum ad primū est sibi dimissa. s; ꝙ̄tum ad secunduz retenta. Fertur quoq̄ ꝙ et angelus istud adiecerit. Quia enim pro damnato rogasti. duoꝝ tibi dat̄ optio Aut enim in purgatorio duobus diebus cruciaber;. aut certe toto tempore vite tue infirmitatibus ⁊ doloribus fatigaberis. Qui p̄elegit toto tempore vite sue doloribus ꝯcuti. ꝙ̄ duob' diebus in purgatorio

cruciari. Unde factū est quod semꝑ dein
ceps aut febribus laborauit: aut podagre
molestia pressus fuit: aut validis doloribꝫ
ꝯquassat⁹. aut dolore stōachi miserabiliť cru
ciatus. Unde in quadam epistola sic lo/
quitur dicens. Tantis podagre: tantis mo
lestiarū doloribus premor. vt vita mea mi
hi grauissima pena sit. quotidie eñi in do/
lore deficio: ⁊ mortis remediuz expectādo
suspiro. Itē alibi. Dolor meus interdum
mihi lentus est: interdum nimi⁹. sed neqꝫ
ita lentus vt recedat neqꝫ ita nimi⁹ vt inť
ficiat. vnde fit vt q̇ quotidie in morte suz
repellar a morte. Sic aūt me infectio no/
xij humoris imbibit vt viuere mihi pena
sit. ⁊ mortē desideranter expectē. quaz ge/
mitibus meis solā credo esse remedium.
K Matrona quedā singulis diebꝫ do
minicis beato Gregorio panes offerebat
Cui cū post missarū solennia corpus dñi
offerret ⁊ diceret. corpus dñi nři iesu chri/
sti custodiat te in vitam eternā. lasciua sb/
risit. Ille cōtinuo dexteram ab eius ore cō
uertēs: partē illam dñici corpis sup altare
deposuit. Postmodū corā populo interro
gauit quā ob causam ridere presumpserit
At illa. Quia panez quā ꝓprijs manibus
fecerā tu corpus dñicum appellabas. Tūc
Greg⁹. p incredulitate mulieris se in orō/
ne prostrauit. ⁊ surgens particulam illaz
panis instar digiti carnem factam reꝑpe/
rit: ⁊ sic matronam ad fidez reduxit. Ora
uit iterū. ⁊ carnem illaz in panē cōuersaz
vidit ⁊ matrone sumēdū tradidit. Qui
busdam ṗncipibus aliquas preciosas re/
liquias petētibus. aliquantuluz de sancti
Johannis euangeliste dalmatica tribuit
Quod illi suscipientes tanqꝫ viles reliq̇/
as cum indignatione nimia eidem reddi
derūt. Tunc beatus Greg⁹. orōne facta
cultellum petijt. ⁊ pannū illuz pupugit ex
cui⁹ punctionibꝫ sanguis ꝑnimus emana/
uit. Sicqꝫ qꝫ preciose essent reliquie diui/
nitus est ostensuz. Quidam diuituz ro
manorū relicta cōiuge. fuerat a pontifice
cōmunione priuatus. Quod ille molestis
sime ferens. sed autoritatē tanti pontificis
euacuare nō valens. magoꝝ suffragia re/
quisiuit. Qui se suis carminibus agere ꝑ
miserūt. vt imisso demone tā diu caballus
pontificis vexareť. quousqꝫ cuz sessore suo
ꝑiclitareť. Cumqꝫ greg⁹. aliqñ sup cabal/
lū suū transiret. imisso demone magi eius
equū tam fortiter vexari fecerūt vt nequa
qꝫ ab aliquo teneri valeret. Tūc greg⁹. re
uelante spū dyabolicam imissionē cogno
scens. facto crucis signaculo. tā caballum
a presente rabie liberauit. qꝫ maleficos ꝑ/
petua cecitate mulctauit. Qui reatū suuz
confitētes ad sacri baptismi grām p⁹ mo
dum ꝑuenerūt. Quibꝫ lumen ne artē ma
gicā relegerent reddi noluit. eos tñ eccl'ia/
stico subsidio nutriri precepit. L Legiť qꝫ
in libro qui a grecis lymon diciť. qꝫ abbas
qui ṗerat monasterio sancti gregorij. eidē
nunciauit qꝫ q̇dā monachus penes se nu/
mismata tria haberet. Quē greg⁹. ad ali
orū terrorē excōicauit. Post modicū tpis
frater moriť sctō Greg. nesciēte. Qui ira
tus qꝫ sine absolutōe mortu⁹ fuerat. orōnē
in pictatio scṗsit q̄ eū ab excōicatōis vin/
culo absoluebat deditqꝫ eā vni dyaconoꝝ
ṗcipiens vt eā sup foueā fratris defūcti le/
geret. Quo iussa cōplente sequēti nocte q̇
defunctus fuerat abbati apparuit. ⁊ se vs
qꝫ modo in custodia detentū sꝫ heri abso/
lutū fuisse ꝑhibuit. Officiū ⁊ can
tū eccl'iasticū necnō ⁊ scolam cantoꝝ insti
tuit. ⁊ p h̄ duo habitacula. vnū iuxta basi
licā sancti Petri: alteꝝ iuxta lateranensez
eccl'iam fabricauit. Ubi vsqꝫ hodie lect⁹
ei⁹ q̊ recumbens modulabať. ⁊ flagellū e⁹
q̊ pueris minabať. cū antiphonario auten
tico. veneratōne congrua reseruanť. In ca
none apposuit. Diesqꝫ nostros in tua pace
disponas. atqꝫ ab eterna dānatōne nos eri
pi: ⁊ in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numera
ri. Tandē btūs Greg⁹. cū sedisset annis
XIII. mensibꝫ. VI. ⁊ diebus. X. plen⁹ opibꝫ
bonis migrauit a corpe. In cuius tumba
hi v̄sus scripti sūt. Suscipe terra tuo cor/
pus de corpe sumptū. Reddere qđ valeas
viuificante deo. Spūs astra petit. leti nil
iura nocebūt. Cui vite alterius mors ma
gis ip̄a via est. Pontificis sūmi h̄ claudū
tur mēbra sepulcro. Qui inumeris sp viuit
vbiqꝫ bonis. Fluxerūt aūt anni ab icarna
tiōe dñi. dcvi. sub Foca impatore. Post
mortem beati Gregorij regionem totam
maxima fames inuasit. Unde paupes q̊s

liberaliter Gregꝰ. pascere solebat ad suc/
cessorem suum venientes dicebant Domi
ne quos pater noster Gregꝰ solebat pasce
re tua sanctitas fame nõ sinat ꝑire. Qui
bus verbis papa indignatus. sꝑ taliter re
spondebat. Si gregꝰ. ad famã sue laudis
cunctos ꝓplos curauit suscipe: nos aũt nõ
possumus pascere. Et sic eos sꝑ vacuos re
mittebat. Unde sctũs Gregꝰ. ter ei appa/
ruit. ⁊ tũc blande de sua tenacia ⁊ detracti
one redarguit. sed ille se de nullo emenda
re curauit. Unde illi quarto apparẽs ter/
ribiliter illũ corripuit: ⁊ in capite letaliter
ꝑcussit. Cuiꝰ dolore vexatus in breui vitã
finiuit. Dũ aũt adhuc predicta fames in
staret. quidã inuidi Gregorio ceperunt de
trahere. asserentes ꝙ totũ thesaurũ eccl'ie
tanꝗ̃ vir ꝓdigus consumpsisset. Unde ob
huiꝰ vindictã ad comburendos libros su
os ceteroꝝ animos inclinarũt. Quorum
dũ quosdaꝫ iam combussissent. ⁊ ceteros
comburere vellẽt. petrus dyaconus eius
familiarissimus cũ quo quatuor libros dy
alogoꝝ disputauerat. tradit vehementissi
me restitisse asserens h̄ ad eius delendaꝫ
memoriaꝫ nil valere. cũ in diuersis mũdi
partibꝫ exemplaria tenerent. adiũgens i/
mane sacrilegiũ esse. tanti patrꝭ tot ⁊ ta/
les libros exurere. sup̄ cuius caput ip̄e spi
ritũ sanctũ in similitudine columbe freq̄n
tissime prospexisset. Tandẽ eos in hãc sen
tẽtiã adduxit. vt si illud qd̄ dixerat iureiu/
rando ꝯfirmans mori ꝯtinuo meruisset.
ipi a libroꝝ exustione desisterent. Si vero
mori nõ meruisset. sed sup̄stes sui testimo
nij extitisset. ip̄e q̄ꝫ combustoribus manꝰ
daret. Fert em̄ gregoᵐ sibi dixisse. ꝙ si mi
raculũ de visione columbe publicaret. pꝰ
hoc viuere non valeret. Itaq̄ꝫ cuꝫ appara/
tu dyaconatus euangelioꝝ librum baiu/
lans. venerabilis leuita petrus aduenies
mox vt tactis sacrosanctis euangelijs. gre
gorij sanctitati testimoniũ ꝑhibuit. a do/
lore mortis extraneus. spiritũ inter verba
vere confessionis efflauit. ¶ Qui/
dam monachꝰ monasterij scti gregorij qd̄/
dã penes se peculium congregauit. Bea
tus aũt gregꝰ. alteri monacho apparẽs di
xit. vt sibi denunciaret ꝙ peculiũ disperge
ret ⁊ penitentiaꝫ ageret. q2 die tercia esset

moriturus. Quod ille audiẽs vehemẽter
expauit. penitentiã egit. ⁊ peculiuꝫ reddi/
dit. Moxq̄ꝫ febribꝫ adeo correptus est. vt
a diluculo diei tercie vsq̄ꝫ ad horaꝫ terciaꝫ
pre nimio incendio linguã a bore ꝓijciens
vltimũ flatũ emittere videret. Sed cũ cir
cũstantes monachi coraꝫ ipso psallerent:
spalmodiaꝫ tandẽ interrũpentes ei detra
here ceperunt. Ille aũt ꝯtinuo reuiuiscẽs
⁊ oculos subridẽdo ꝯcutiens ait. Parcat
vobis dñs fratres. Quare mihi detrahe/
re voluistis. Naꝫ impedimentũ mihi nõ
modicũ generastis. quia taꝫ a vobis q̃ꝫ a
dyabolo sub vno tp̄e accusatus. nesciebaꝫ
cui calumnie primitus r̄ñdere. Sed si q̄n
quenlibet migrantẽ videritis eidẽ non de
tractionẽ. sed compassionẽ impendatis. vt
pote qui ad tã districti iudicis cũ crimina/
tore suo iudiciũ vadit. Naꝫ ad iudiciũ cũ
dyabolo steti ⁊ adiuuante sãcto Gregorio
cũctis suis obiectionibꝫ bene r̄ñdi. Tantũ
de vna obiectiõe cõuictus erubui. ꝑ quã vt
vidistis taliter suꝫ vexatus. ⁊ adhuc meñ
potui liberare. Cunq̄ꝫ de ea fratres requi
rent ait. Non audeo dicere. q2 cũ ad vos a
beato Gregᵒ. iussus sũ venire. dyabolus de
hoc plimũ est ꝯquestus. putans ꝙ me ad
penitentiã agendã ꝓ causa illa ds̄ remit/
teret. Quapropter btm̄ gregoᵐ vadeꝫ dedi.
ne cõmotã calũniam cuilibet reuelarem.
Moxq̄ꝫ clamãs dixit. O andrea andrea
h̄ anno ꝑeas. q̄ me prauo ꝯsilio ad h̄ ꝑicu
lũ cõpulisti. Et statim reuolutꝭ terribiliter
oculis expirauit. Erat aũt in vrbe quidaꝫ
noie andreas. qui eodẽ momẽto q̄ ei mõa
chus moriẽs ꝑiculũ fuerat imp̄catus i tã
grauẽ morbũ decidit. vt d fluentibꝫ carni
bus ꝯsumi posset: mori aũt nõ possꝫ. Tũc
monachis monasterij scti Gregorij cõuo/
catis. ꝯfessus ẽ ꝙ cũ p̄dicto monacho q̄/
dam monasterij cartulas rapuisset. ac sus
ceptis precijs extraneis tradidisset. Mox
q̄ꝫ is q̄ dudũ mori nõ poterat. inter verba
sue confessionis spũꝫ exalauit. ¶ Eo
tp̄e vt in vita scti eugenij legit. dũ adhuc
ambrosianũ officiũ magisq̄ꝫ gregorianuꝫ
ab ecclesijs seruaret. romanus pontifex no
mine adrianus conciliuꝫ conuocauit. vbi
statutum est vt gregorianum officium de/
beret vniuersaliter obseruari. Cuiꝰ rei Ka

rolus impatoꝛ executoꝛ existens ꝑ diuer/
sas discurrens ꝓuincias. minis ⁊ supplici
is omnes clericos ad hoc ipsum cogebat
⁊ libꝛos ambꝛosiani officij vbiq̄ cōbure/
bat. multosq̄ clericosq̄ rebelles incarcere
bat: Proficiscens aūt btūs Eugenius epi
scopus ad conciliū. inuenit ipm ꝯciliuʒ ꝑ
triduū iā solutū. suaq̄ pꝛudētia dn̄m pa/
pā sic induxit. ꝙ oēs pꝛelatos qui conci
lio interfuerant. ⁊ iam ꝑ tres dietas reces/
serant reuocauit. Concilio igif conuocato
oīm patrū hec sententia vna fuit. vt missa/
le ambꝛosianū ⁊ gregoꝛianū sup altare be
ati petri apostoli ponerenf: ⁊ foꝛes ecclesie
optime clauderenf ac plurimoꝝ episcopo
rū sigillis diligentissime munirenf. ⁊ ipsi
tota nocte oꝛonibus insisterent. vt dn̄s per
signuʒ aliquod reuelaret qđ hoꝝ ab eccle
sijs magis seruari vellet. Sicq̄ ꝑ omnia
vt oꝛdinauerāt faciētes. mane ianuas ec/
clesie apperuerūt. ⁊ vtrunq̄ missale super
altare apertū inuenerunt. Uel vt alij asse/
runt. missale gregoꝛianū penitus dissolu/
tum. ⁊ huc illucq̄ dispersum inuenerunt
ambꝛosianū aūt solūmodo apertum sup
altare in eodeʒ loco in quo posuerant repe
rerūt. Quo signo diuinitus sunt edocti vt
gregoꝛianū officiū deberet ꝑ mundum to
tū dispergi. ambꝛosianū aūt tm̄ in sua ec/
clesia obseruari. Sicq̄ scti patres vt diui
nitus edocti fuerant statuerunt. ⁊ sic vsq̄
hodie obseruaf. Narrat iohannes dya/
conus qui vitam beati gregoꝛij cōpilauit.
ꝙ dum vitam eius conscriberet ⁊ compi/
laret. quidam vir sacerdotaliter insignitꝰ
ei doꝛmienti. ⁊ ad laternaʒ vt sibi videba
tur scribenti astitit. Cui desuper candidis
sima ⁊ adeo tenuissima vestis erat. vt eiꝰ
raritate nigredo subterioꝛis tunice appa/
reret. Hic ꝓpius accessit ⁊ inflatis buccis
risum ꝯtinere non potuit. Cunq̄ iohānes
eum interrogaret. cur vir ḡuioꝛis officij sic
dissolute rideret ait. Quia tu scribis de
moꝛtuis. q̊s viuentes nunq̄ vidisti. Cui
iohannes. Et si illuʒ non nouerim facie.
tm̄ de illo scribo que didici lectiōe. At ille.
Tu inq̇t vt video sic voluisti fecisti. ⁊ ego
que facere potero non cessabo. Moxq̄ il/
li lumen laterne extinxit. ⁊ adeo ipm ꝑter
ruit. vt vehementer exclamans putaret se
ab illo gladio iugulatū. Moxq̄ gregoriꝰ
affuit. comitāte secū dextroꝛsū beato Nico
lao. sinistroꝛsū ꝓo Petro dyacono. eiq̄ di/
xit. Modice fidei quare dubitasti. Cūq̄
post coꝛtinā lecti aduersariꝰ latitaret. gre/
goꝛius ex manu petri dyaconi magnā fa/
cem quā tenere videbaf arripiens. eiusq̄
flāmis os facieq̄ ipius aduersarij exurēs
ad instar ethiopis denigrauit. Quedā au
tē scintilla paruissima cadens in eius ve/
stem candidam ipam dicto citiꝰ ꝯflagra
uit. ⁊ sic nigerrimꝰ totus apparuit. Dixit/
q̄ petrus beato gregoꝛio. Satis denigra
uimus eum. Cui gregꝰ. Nos illū non de/
nigrauimus: sed nigrū fuisse mōstrauimꝰ
Sicq̄ ibidē mlto relicto lumine abierunt.

XLVII A
De sancto Longino.

Onginus fuit quidaʒ
centurio. qui cum alijs militibꝫ
cruci dn̄i astans. iussu pylati la
tus dn̄i lancea perfoꝛauit. ⁊ vi/
dēs signa que fiebāt solē scʒ obscuratū. et
terremotuʒ in chꝛistum credidit. maxime
ex eo vt quidam dicunt. ꝙ cū ex infirmita
te vel senectute eius oculi caligassent. d̄ sā
guine chꝛisti ꝑ lanceaʒ decūrrēte foꝛtuitu
oculos suos tetigit. ⁊ pꝛotinus clare vidit
Unde renuncians militie ⁊ ab apostolis
instructus in cesaria capadocie vigintioc/
to annis monasticā vitam duxit. ⁊ verbo
⁊ exemplo. ad fidē multos ꝯuertit. Cum
aūt a p̄side tentus fuisset. ⁊ sacrificare nol
let: iussit pꝛeses oēs dentes eius excuti ⁊
linguam abscidi. Longinus tn̄ ex hoc loq̄
lam nō ꝑdidit. sed accepta securi omnia
idola cōminuit ⁊ fregit dicens. Si dij sūt
videbimus. Demones aūt de ydolis exe/
untes in pꝛesidem ⁊ in omnes socios eius
intrauerūt: ⁊ insanientes ⁊ latrantes. se lō
gini pedibus ꝓstrauerūt. Et ait longinus
demonibus. Cur habitatis i idolis. Qui
respōderūt. Ubi nō nomiaf xp̄s. ⁊ eius si
gnū non est positum. ibi est habitatio no/
stra. Cū ḡ pꝛeses insaniret ⁊ oculos ami/
sisset. dixit ei longinꝰ. Scito qꝛ sanari non
poteris nisi qn̄ me occideris. q̄ cito eīm a
te moꝛtuꝰ fuero. ꝑ te oꝛabo. ⁊ sanitateʒ tibi
coꝛpis ⁊ aīe īpetrabo. Et stati eū decollari

iussit. Post hoc abijt ad corpus eius. ⁊ p/
stratus cū lachrymis penitentian egit. et
continuo visum ⁊ sanitatē recepit ⁊ in bo
nis opibus vitam finiuit.

XLVIII

De sancto Benedicto

BEnedictus dictꝰ est.
vel qꝛ multa benedixit. vł quia
in hac vita multas bnedictio
nes habuit. vel qꝛ omes bene
dicebant de eo. vel quia eternā meruit be/
nedictionez habere. Eius vitam sanctus
Gregorius scripsit.

BEnedictus ex Nursia puincia
ortus cū rome liberalibꝫ studijs
traditus esset in ipa sui infātia
litreras deseruit ⁊ deserū petere
decreuit. Quē nutrix sua. que eum tenerri
me diligebat. vsqꝫ in quendā locū q̄ dicit̄
eside secuta est. vbi ad purgandū triticuz
mutuo capisteriū petijt. Sꝫ sup mensā in
caute ponens cū corruisset in duabꝫ ptibꝫ
fractū vidit. Quā bn̄dictꝰ flere ↄspiciens
ptes capisterij accepit. ⁊ ab orōne surgens
integre solidatū inuenit. Postmodū nutri
cē occulte fugiens in quēdā locun venit.
vbi tribus annis hoibꝫ incognitis māsit
excepto quodā monacho romano nōie. q̄ sibi
sedule necessaria mīstrabat. Cū ꝟo ad spe
cū a romani monasterio iter nō eēt. panē ī
longissimo fune ligabat. ⁊ sic eū deponere
ↄsueuerat. Tintinnabulū etiā ip̄ cord in
seruit. vt ad eius sonituz vir dei cognosce/
ret qn̄ sibi romanꝰ panē p̄beret. quē exiens
acciperet. Sed antiquꝰ hostꝫ vni caritati
⁊ alterīꝰ inuidēs refectōni lapidē actauit
⁊ tintinnabulū fregit. sed tn̄ romanꝰ ei mi
nistrare nō desijt. Post h̄ cuidā p̄sbyte/
ro refectōez sibi in paschali solēnitate pa/
rāti dn̄s p visū apparuit dicēs. Tu tibi de
litias prepas: ⁊ seruus meꝰ illo ī loco fame
cruciat̄. Qui ptinꝰ surrexit. ⁊ cū dificultate
magna eū inueniens dixit. Surge ⁊ suma
mus cibum. qꝛ hodie pascha dn̄i ē. Cui
bn̄dictꝰ. Scio qꝛ pascha ē. qꝛ videre te me
rui. Lōge q̄ppe ab hoibꝫ positꝰ. qꝛ die ea/
dem paschalis esset solēnitas ignorabat.
Cui presbyter. Ueraciter hodie resurreti
onis dn̄ice dies est. abstinere te nō ↄuenit
quia ob hoc ad te missus sum. Sicqꝫ dei
benedicentes sumpserunt cibum. Q
Uadā die auis quedam nigra que meru/
la vocatur. importune circa eius faciē vo/
litauit ita vt ab eo manu capi potuisset.
Sed signo crucis edito: auis recessit mox
qꝫ dyabolus quandā feminā quā aliquan
do viderat. ante eius oculos mentis redu
xit. eiusqꝫ aīm tanto igne in speciē illiꝰ accē
dit. vt pene heremū voluptate victus dese
rere deliberaret. Sed subito diuina gratia
ad se reuersus. cōtinuo se exuit. ⁊ in spinis
⁊ vepribꝫ que ibi aderant se adeo voluta/
uit vt toto corpe inde vulneratus exiret. ⁊
p cutis vulnera mentis vulnera educeret
Uicit itaqꝫ peccatū quia mutauit incen/
diū. Ab illo aūt tpe nulla postmodū tem
ptatio in eius corpore pullulauit. Cre/
brescēte itaqꝫ eꝰ fama cū abbas mōasterij
cuiusdā obijsset. tota ipius monasterij cō/
gregatio ad eū venit ⁊ vt preesse eis debe/
ret petijt. Qui diu negando distulit: suis il
lorūqꝫ fratrū moribus se cōuenire nō pos/
se predixit. Sed tandem victꝰ assensuz de
dit. Cunqꝫ regulā illic districtius seruari
preciperet. semetipos reprehendebant qꝛ
ipm sibi p̄esse poposcerant. quoꝝ scꝫ torti
tudo normam eius rectitudinis offende/
bat. Cūqꝫ sibi cum eo aspicerēt illicita nō
licere ⁊ graue eē sedule assueta relinquere
venenum vino miscuerūt: ⁊ sibi recumbē
ti obtulerūt. Sed benedictus signū crucꝭ
edidit: ⁊ quasi iactu lapidis vas illud vi/
treum fregit. Intelligens igit̄ quia potuz
mortis habuerat. quod portare nō potu/
it signū vite. ilico surrexit ⁊ placido vultu
dixit. Misereat̄ vestri omipotens deꝰ fra/
tres. Nunquid nō dixi vobis. quia vestris
ac meis moribus nō cōuenirem. Tūc ad
locum derelicte solitudinis redijt. vbi cre
brescentibꝫ signis claruit. ⁊ multis ad euz
venientibꝫ. duodecim monasteria cōstru/
xit. In vno aūt illoꝝ quidam monachus
erat qui ad orōnē diu stare nō poterat. sed
orantibꝫ alijs mox foras exibat ⁊ aliq̄ ter/
rena ⁊ transitoria agebat. Quod cum ab
bas illius mōasterij beato benedicto nar/
rasset iuit illuc. ⁊ vidit qꝛ illū monachum
qui manere in orōne non poterat. quidaz
niger puerulus per vestimenti fimbriam

foras trahebat. Dixitq3 abbati monaste/ rij z mauro monacho. Nunqd non aspici tis quis est q eum trahit. Cūq3 rńdissent non ait. Oremꝰ vt vos etiā videatz. Orā tibus illis. maurus vidit. sed abbas vide re non potuit. Die igit alia expleta orōne vir dei monachū foris repperit. quē ꝓ sui cecitate virga ꝑcussit z extunc imobilis i oratione ꝑmansit. Sicq3 antiquus hostz dñari non ausus est in eius cogitatiōe. ac si ipse ꝑcussus fuisset ex vbere. Ex his monasterijs tria sursum in rupibꝫ montis erant: que deorsum cū magno labore aq̄s hauriebāt. Cūq3 fratres illi virum dei se/ pe rogarent vt monasteria sua mutaret. q̄ dam nocte cum q̄dam puero montem as cendit vbi diutius orans. tres petras i eo/ dem loco ꝓ signo posuit. Cunq3 de mane domū redijsset z frēs ꝓ eadē3 causa ad eū venissent dixit. Ite z illam rupē in q̄ tres petras positas inueneritz in medio caua/ te valet eni dñs inde vobis aquam ꝑdu/ cere. Qui euntes z iam illam rupem su/ dātem inueniētes. cauū locū illū fecerūt et mox aqua repletū viderūt: que vsq3 nūc tam sufficient emanat. vt ab illo montis cacumine vsq3 ad inferiora descendat. Quadam vice dum circa monasteriū vi ri dei q̄dam cū falcastro vepres abscide ret. ferrū de mā ubrio ꝓsiliens in quenda3 lacum ꝓfundum cecidit. Cunq3 de h̄ ille nimis angustiaret. vir dei manubriū in lacum posuit: z mox ferrū vsq3 ad suū ma nubriū enatauit. C Placidus puer et monachus ad hauriendū aquā egredi ens in flumen cecidit z mox ipsum vnda rapuit. z pene in vnius sagitte cursum a terra introrsus traxit. Vir autem dei i cel la ꝯsistens hoc in spiritu statim nouit. et maurum vocans quid de puero accide/ rit indicauit. ac vt ad ipsum eripiendum ꝑgeret impauit. Accepta bñdictione con citus maurus ꝑrexit: z ꝑ terram se ire exi stimans super aquas vsq3 ad puerū veit eumq3 ꝑ capillos tenens d aqua extraxit Qui ad virum dei veniēs retulit q̄d acci derat. sed ipse hoc non suis meritis s3 eiꝰ obedientie deputauit. Presbyter q̄da3 florentius noie viro dei inuidēs. ad tan/ tam deuenit maliciā vt panem veneno in

fectum viro dei tanq3 ꝓ bñdictione trans mitteret. quem sanctus grāter accepit. et coruo qui de manibꝫ eius panē accipe ꝯsueuerat ipsum ꝓiecit dicens. In noie ie suchristi tolle hunc panem. z eum in tali loco vbi a nullo hoie sumi valeat ꝓijce. Tunc coruꝰ apto ore. expansis alis circa eundem panem cepit discurrere atq3 cro/ citare. ac si aperte diceret. z obedire se vel let tñ iussa implere non posse. Cui sanctꝰ iterū atq3 iterū ꝑcipiebat dicēs. Leua le/ ua eum securus atq3 ipsum vt dixi ꝓijce. Qui tandem eum tollens post tres dies redijt z de māu eius annonā quā ꝯsueue/ rat accepit. Videns aūt florentius q2 cor pus mgr̄i necare non potuit. se ad extin/ guendas discipulorꝝ aīas accēdit ita vt se ptem nudas puellas in horto monasterij ludere z cantare faceret vt sic monachos ad libidinē inflāmaret. Qd sanctus vir d cela ꝯspiciēs lapsum discipulis ptime/ scens inuidie locum dedit. z q̄busdā secū assumptis fratribꝫ ipse habitationē mu/ tauit. Sed florentius cum in solario ꝯsi/ stens eum recessisse ꝯspiceret z gauderet. repente solariū cecidit. z ipsum ꝓtinus ex/ tinxit. Tunc maurus post virum dei cur rens ait. Reuertere q2 qui te ꝑsequebat extinctus est. Qd ille audiens vehement ingemuit. vel quia inimicus occubuit. vel quia de inimici morte discipulus exulta/ uit. Qua de re factum est vt eidem pnia3 iniiceret q2 mādās talia gaudere de ini/ mici morte ꝑsumpsisset. Ipe autē ad alia migrans locū non hostem mutauit. Na3 ad montem cassinū venit z templū appol linis qd ibi situm erat in sancti iohannis baptiste oratoriū fabricauit z circūadiacē ten ppl'm ab idolatria ꝯuertit. Sed h̄ an tiquus hostis ꝑuiter ferens corpalibꝫ eius oculis teterrimꝰ apparebat z in eum ore oculisq3 flāmantibꝫ visibiliter seuiebat atq3 dicebat. Bñdicte bñdicte. sed cū ille nihil sibi rñderet dicebat Maledicte maledi/ cte non bñdicte. q̄d me ꝑsequerz. Qua dam die lapidem quendā in terra iacen/ tem fratres in edificiū leuare volebāt sed nequaq3 valebant. Cunq3 virorꝝ multitu do adesset z ab eis leuari nō posset adue/ niens vir dei bñdictionē dedit z tunc ma

ꝓxima celeritate leuatus est. Ex quo per/
penderunt ꝙ diabolus illi insidebat. et q̃
eum moueri non permittebat. Cunc̨ꝫ fra
tres parietem paulo altius edificarent.
antiquus hostis viro dei apparuit ꝛ quia
ad laborantes fratres pergeret indicauit
Qui protinus eis nuncium misit dicens
Fr̃es caute vos agite. qꝛ ad vos spũs ma
lignus venit. Vix aũt nũcius ṽba com/
pleuit ꝛ ecce parietẽ antiquꝰ hostis euer/
tit. ꝛ quendã puerũ monachũ ruina ꝯtri/
uit. Sꝫ vir dei puerũ mortuũ ꝛ laceratuꝫ
in sacco ad se adduci fecit ꝛ oꝛone sua ip/
sum resuscitans opi p̃dicto restituit. D

Laicus q̃dam honeste vite singul̃ an/
nis ad visitandũ virũ dei ieiunus venire
ꝯsueuerat. Quadã igiꝶ die dum illuc iret
se illi alter viator adiũxit q̃ sumẽdos in
itinere cibos portabat. Cunc̨ꝫ iam tardi
or hora excreuisset dixit. veni frater suma
mus cibũ ne lassemur in via. Quo rñdẽ/
te ꝙ nullatenꝰ cibum in via gustaret. ad
horam ille subticuit. postmodũ ad h̃ ip/
sum inuitauit sed ille ꝯsentire noluit. de/
nic̨ꝫ cum hora iam p̃terisset ꝛ eos longuꝫ
fatigasset iter pratũ ꝛ fontem ꝛ quecunc̨ꝫ
corpus ad reficiendũ delectare poterant
inuenerũt. tunc viator hoc ei oñdens. ro/
gauit vt paululũ gustaret ꝛ ibidẽ quiesce
ret. Cum igiꝶ verba auribꝫ ꝛ loca oculis
blandirenꝶ eidem ꝯsensit. cunc̨ꝫ ad bñdi/
ctum venisset dixit ei vir dei. Ecce frater
malignus hostis semel tibi ꝑsuadere nõ
potuit. scd̃o non valuit sed tertio supauit
tunc ille pedibꝫ eius aduolutus se delicq̃/
se ingemuit. Totila rex gothoꝝ expiri
volens vtrũ vir dei ꝓphetie spm̃ h̃ret. cui/
dam suo spatario vestimẽta regalia tri/
buit. eumc̨ꝫ cũ oĩ apparatu regio ad mo/
nasteriũ destinauit. Quẽ ille venientẽ cõ
spiciens dixit. Pone fili pone h̃ qd̃ portas
non est tuũ. q̃ ꝓtinus in terrã cecidit. ꝛ qꝛ
tanto viro illudere p̃sumpsisset expauit.

Clericus q̃dam q̃ a diabolo vexabaꝶ.
ad virum dei vt sanareꝶ adductꝰ est. cũc̨ꝫ
ab eo diabolũ expulisset ait: vade ꝛ decete
ro carnes nõ comedas. nec ad sacros or/
dines accedas. Quacũc̨ꝫ autem die ad sa
cros ordines accedere p̃sumpserꝭ iuri dia
boli mancipaberꝭ. Cum ꝓo hoc aliq̃ tem
pore custodisset. sed minores suos sibi p̃/
poni in sacris ordinibꝫ cerneret. ṽba viri
dei quasi ex longo tempe oblitus postpo/
suit atc̨ꝫ ad sacrũ ordinẽ accessit. Quem
mox is qui eum reliquerat diabolus te/
nuit eumc̨ꝫ vexare quousc̨ꝫ aĩam eius ex
cuteret non cessauit. E Vir quidaꝫ
duos flascones vini p̃ quendã puerũ ad
eum misit. sed ille vnũ in via abscondit ꝛ
alium detulit. vir autem dei cum grãrum
actione accepit vinũ. ꝛ discedentẽ puerũ
ãmonuit dicens. Fili vide ne de illo flas/
cone quẽ abscondisti bibas. sed inclina il
lum caute ꝛ inuenies quid intus habeat
Qui ꝯfusus valde ab eo exiuit. ꝛ reuer/
sus volens adhuc ꝓbare qd̃ audierat. cũ
flasconẽ inclinasset ꝓtinus de eo serpens
egressus est. Quadam vice dũ vir dei
in sero cenaret. monachus q̃dam filiꝰ de/
fensoris ei assistens ꝛ lucernã tenens per
spm̃ supbie intra se cogitare cepit. Quis
est hic cui ego mãducãti assisto. lucernaꝫ
teneo. seruitiũ impendo. Quis sum ego
vt isti seruiam. Cui statim vir dei ait. sig
cor tuũ frater signa cor tuũ. q̃d est qd̃ loq
ris. vocatisc̨ꝫ fribꝫ. lucernã iussit de mani
bus eiꝰ tolli. ipsum ꝓo iussit ad monaste/
rium accedere ꝛ quietũ sedere. Gotho/
rum q̃dam ȝalla noĩe ꝑfidie fuit arriane
qui totile regis tp̃ibꝫ ꝯtra catholice eccle
sie religiosos viros ardore immanissime
crudelitatis exarsit ita vt quisq̃s ei cleri/
cus monachusue ante faciẽ venisset ab ei
us manibꝫ viuus nullo modo exiret. qua
dam ꝓo die auaricie sue estu succẽsus. in
rapina rerum inhiãs dum quendã rusti/
cum crudelibꝫ tormentꝭ affligeret. eumc̨ꝫ
p̃ supplicia diuersa laniaret. victus penis
rusticus sese ꝛ res suas bñdicto dei famu
lo cõmẽdasse ꝓfessus est. Et dum h̃ a tor
quẽte crediꝶ. suspẽsa interim crudelitate
ad vitam interim reparꝶ. Tũc idem ȝalla
cessauit rusticũ tormentis affligere. sꝫ eiꝰ
brachia loris fortibꝫ astringẽs an̄ equum
cepit impellere. vt q̃s esset ille bñdictꝰ q̃
eius res susceperat demr̃aret. Queꝫ ligatis
brachijs rusticus an̄cedẽs duxit ad san/
cti viri monasteriũ. eumc̨ꝫ an̄ ingressum
cellule solũ sedentẽ repperit ꝛ legentem.
eidem aũt subsequẽti ꝛ seuiẽti ȝalle rusti

cus dixit: Ecce iste est de q̄ dixerā bn̄dictꝰ
pater. quem duꝫ feruido spū cum ꝑuerse
mentis insania fuisset intuitꝰ. eo errore q̄
ꝯsueuerat acturū se existimās. magnis ce/
pit vocib⁹ clamare dicēs. Surge surge. et
res istiꝰ rustici redde quas accepisti. Ad
cuius vocē vir dei, ꝓtinus oculos leuauit
et a lectione cessauit. eumqꝫ intuitꝰ mox ⁊
rusticū qui ligatꝰ tenebat̄ attēdit. Ad cu
ius brachia dum oculos deflexisset miro
modo tanta celeritate ceper̄t alligata bra
chia lora dissoluere. vt dissolui tam ꝯcite
nulla hoīum festinatiōe potuissent. Cūqꝫ
qui ligatus venerat cepisset subito astare
solutus ad tante ꝑtātis vim tremefactus
ꝫ alla ad terram corruit. ⁊ ceruicē crudeli
tatis rigide ad eius vestigia inclinās. oīo
nibus se illius cōmendauit. Vir aūt san/
ctus a lectione mīme surrexit sed vocatis
fratrib⁹ eum introrsus tolli vt benedictio
nem acciperet p̄cepit. quem ad se reductuꝫ
vt a tanta crudelitatis insania quiescere
deberet admonuit: qui refectus recedens
nihil vlteriꝰ repetere a rustico p̄sumpsit
quem vir dei non tangendo sed respicien/
do soluerat. Quodam tp̄e in campa/
nie regione fames incubuerat magna q̄
oēs alimentoꝝ indigentia coangustabat
iamqꝫ in benedicti monasterio triticū de
erat. panes ꝟo pene oēs ꝯsumpti fuerāt.
vt non plus q̄ꝫ qnqꝫ ad refectiōis horam
fribus inuenire potuissent. Cumqꝫ eos ve
nerabilis pater ꝯtristatos cerneret. eoruꝫ
pusillanimitatē studuit modesta increpa
tione corrigere. ⁊ rursum ꝓmissione suble
uare dicens. Quare de panis inopia ve/
ster animus ꝯtristatur. hodie quidē mi/
nus est. sed crastina abundanter habebi/
tis. Sequenti autem die ducenti farine
modij ante fores celle in sacc̄, inuenti sunt
quos omnipotēs deus quibus deferenti/
bus transmisisset nunc vsqꝫ manet inco/
gnitum. qđ cum fratres cernerēt. dn̄o gra
tias referentes didicerūt iam de abūdan
tia nec in egestate dubitare. Legitur
quoqꝫ ꝙ quidam habebat filium morbo
elephantino corruptum ita vt iam pilis
cadentib⁹ cutis intumesceret atqꝫ incre/
scentem saniem occultare non posset qui
ad virum dei ab eodem patre eius missus

saluti pristine sub omni celeritate restitu/
tus est: ⁊ de hoc imensas gratias dn̄o ob/
tulerunt. ⁊ postmodū dictus puer in bo/
nis operibus ꝑseuerans in dn̄o feliciť ob/
dormiuit. Cum quosdam ex fratribus
ad quendam locum mitteret. vt ibidem
monasteriū ꝯstruerent. ꝯstituta die se ad
eos venturum dixit ⁊ qualiter ꝯstrui de/
beret indicare. Nocte ꝟo eadem qua pro
missus illucescebat dies, monacho quem
illic preposuerat atqꝫ eius p̄posito in som
nis apparuit: ⁊ loca singl'a vbi queqꝫ edi/
ficari debuissent subtiliť designauit. Cuꝫ
autem visioni fidem non darent. ⁊ adhuc
ipsum expectarent tandeꝫ ad eum reuer/
si dixerunt. Expectauimꝰ pater vt veni/
res sicut promiseras nec venisti. Cui ille.
Quare fratres ista dicitis. Nunquid nō
vobis apparui ⁊ loca singula designaui.
Ite ⁊ sicut per visionem vidistis omnia
ordinate. ❧ Non longe ab eius mona/
sterio due sanctimoniales femine ex nobi
li genere erant. que linguam non restrin/
gebant. sed eum qui eis preerat incautis
sermonibus sepe ad iracundiam prouo/
cabant. Qui cum hoc viro dei retulisset.
mandauit eis dicens. Restringite linguā
vestram. alioqn excōmunicabo vos. quaꝫ
excōicationis sententiam non ꝓferēdo in
tulit. sed intēptando. Ille auteꝫ nihil mu
tate intra paucos dies defuncte sunt ⁊ in
ecclesia sepulte. Ubi dum misse celebra/
rentur ⁊ diaconus ex more diceret qui nō
cōmunicat exeat foras. nutrix earum que
pro eis semper oblationem offerebat eas
de sepulchris suis progredi et exire eccle/
siam videbat. Cumqꝫ sancto benedicto
nunciatum esset. ille manu sua oblationē
dedit dicens: Ite ⁊ hanc oblationem pro
eis offerte. ⁊ vlterius excōmunicate non
erunt. Quod cum factum fuisset ⁊ diaco/
nus ex more clamaret. ab ecclesia decete/
ro exire vise non sunt. Monachus q̄/
dam cum ad visitandos parentes exisset
sine benedictione ⁊ ea die qua ad eos ꝑue
nit defunctus fuisset. ⁊ sepultum semel ⁊
bis terra reiecisset. parentes eius ad euꝫ
venerunt ⁊ vt ei suam benedictionem
impēderet rogauer̄t. Qui corpꝰ dn̄i acci/
piēs ait. Ite ⁊ hoc sup̱ pectꝰ eiꝰ ponite. cūqꝫ

sic sepulture tradite. Qđ cum factū fuissꝫ
sepultū corpus terra retinuit nec vltra ꝓ/
iecit. Quidam monachus in monaste
rio manere non valens viro dei tm̄ insti/
tit donec ipsum iratus abire ꝑmisit. Qui
mox vt de monasterio exijt. aperto ore dra
conem in itinere inuenit. quem cum deuo
rare vellet clamauit dicens. Currite cur/
rite: qꝛ draco iste vult me deuorare. Cur/
rentes aūt fratres draconē minime inuene/
runt. sed trementē ꝛ palpitātē monachū
ad monasteriū reduxerūt qui statim pro
misit se nunq̄ꝫ de monasterio recessurum

Quodam tp̄e dum totā illam ꝓuinci/
am fames valida occuparet: ꝛ vir dei oīa
que inuenire potuerat egētibꝫ tradidisset
ita q̄ nihil in monasterio preter mo dicū
olei in vase vitreo remāsisset: iussit celle/
rario vt illud modicū olei cuidam egenti
daret. Ille v̄o impantem audiuit sed im/
plere ꝯtempsit eo q̄ nihil olei fratribꝫ re/
manebat. qđ vt vir dei compꝑit. vas vitre/
um cum oleo ꝑ fenestrā ꝓijci iussit. ne q̇d
in monasterio ꝑ inobedientiā remaneret
Proiectū itaq̄ꝫ vas cum sup ingentia sa/
xa cecidisset. nec vas fractum nec oleum ē
effusum. Qđ ille leuari iussit ꝛ dari inte/
grum postulāti. Monachū aūt illum de
inobediētia ꝛ diffidentia increpās se i orō
nem dedit: ꝛ ꝯtinuo qđdam magnū doli/
um qđ ibi erat oleo plenū fuit. qđ adeo ex
creuit vt ꝑ pauimentū effluere videretur

B Quadā vice ad visitandū sororem
suam descēderat. Cum aūt ad mensam
sederet. rogauit eum vt secum illa nocte
maneret. Cui cum ille nullaten⁹ acq̇esce/
ret. illa caput in manibꝫ dn̄m rogatura in
clinauit. Cumq̄ꝫ caput leuasset. tanta cho
ruscatiōis ꝛ tonitrui virtus tantaq̄ꝫ inun
datio pluuie erupit. vt nec q̇dem pedē mo
uere posset cum tn̄ ante serenitas mira eēt
Illa eni qꝛ lachrymarū fluuios fudit. se/
renitatē aeris ad pluuiā ꝯuertit ꝛ traxit.
Cui vir dei ꝯtristat⁹ ait. Parcat tibi oi/
potens de⁹ soror. Quid est qđ fecisti. Cui
illa. Rogaui te ꝛ audire noluisti. rogaui
dn̄m ꝛ exaudiuit me. Modo ergo egre/
dere si potes. Sicq̄ꝫ factū est vt totā illaꝫ
noctem ꝑuigiles ducerēt atq̄ꝫ ꝑ sacra elo/
quia sese vicaria relatione satiarēt. Tūc
ecce post triduū cū ille ad monasteriū re/
disset. eleuatis oculis aīam sororis sue in
specie colūbe celi secreta penetantē aspe/
xit. Qui mox corpus eius ad monasteriū
iussit deferri ꝛ in monumēto qđ sibi ṗpa/
rauerat collocari. Quadā nocte dū ꝑ fe/
nestram ꝯspiceret ꝛ dn̄m exoraret. vidit
fusam lucem de sup cunctas noctis tene/
bras effugasse. Subito aūt oīs mundus
velut sub vno solis radio collect⁹ aū ocu/
los eius adduct⁹ est. ibiq̄ꝫ aīam germa/
ni epī capuani ad celū deferri vidēs ma/
nifeste postea comperit q̄ eadē hora a cor
pore migꝛauit. H Eodē anno quo de
hac vita erat exitur⁹. obitus sui diem fra
tribꝫ denūciauit. Ante sextū v̄o diem sui
exit⁹ sibi apiri sepulchꝝ iubet. Qui mox
febribus correpꝫ cū ꝑ singulos dies lan/
guor ingrauesceret. sexta die in oratorium
portari se fecit. ibiq̄ꝫ exitum suū dn̄ici cor/
poris ꝛ sanguis ꝑceptione muniuit atq̄ꝫ
inter discipuloꝝ manus imbecillia mem/
bra sustentās. erectis in celū manibꝫ ste/
tit. ꝛ vltimū spiritū inter verba orōnis ef
flauit. Ipsa autem die qua vir dei migra
uit ad christū duobꝫ frībꝫ vni in cella mo
ranti alteri longe posito. reuelatio eadem
monstrata est. Viderūt nanq̄ꝫ viam luci/
dam pallijs stratam ac innūeꝝ choruscā
tem lampadibꝫ a cella beati bn̄dicti ver/
sus orientē ad celū tendentē. Cui venerā
do habitu vir desup clarus assistēs cuius
esset via quā cernerēt inq̇siuit. qui cum ne
scire se dicerent ait. Hec est via qua dile/
ctus vir dei benedictus celum ascendit.
Sepultus v̄o est in oratio sancti iohānis
baptiste: qđ destructa ara appollinis ipse
construxit. Floruit circa annos dn̄i. dxviij
tempore iustini senioris.

XLIX A

De sancto Patricio

Patricius qui cepit cir
ca annos domini. cclxxx. dum
scotorum regi de christi passio
ne predicaret. stans ante eum ꝛ appodiās
se super ferulam quam manu tenebat, et
casu pedi regis superposuerat cum acu/
leo pedem perforauit. Rex v̄o credēs san
ctum epm̄ ex industria h̄ facere ꝛ se aliter

fidem christi non posse suscipe.nisi simi/
lia;p christo paterek. patienter sustinuit.
Sanctus hoc tandem intelligēs obstu/
puit ꝛ precibus regem sanauit.ac toti,p/
uincie obtinuit ꝙ nullum venenosuꝫ ani
mal ibidem possit viuere. Qđ non solum
obtinuit.imo etiam ligna ꝛ coria illi⁹ re/
gionis ɔtraria vt dicitur sunt veneno.
Quidam vir ouem vicini sui furat⁹ fue/
rat ꝛ comederat. Et cum vir sanctus sepi
us hortarek satisfacere furem.quicunqꝫ il
le esset. ꝛ nullus cōpareret dum totus po/
pulus ad ecclesiā ɔuenisset. in virtute ie/
su christi p̄cepit vt in cuius ventrē ouis
intrasset coram oībus balatū daret. Qđ
factum est. Et egit reus penitentiā ꝛ aliȷ̄
a furtis sibi cauebāt. Erat ei consuetudo
oēs cruces quas videbat deuote venera/
ri. Sed ante q̄ndam crucem magnam et
pulchram inuisam p̄teriȷt. A suis autem
socijs ammonit⁹ cur illam non viderit ꝛ
non inclinauerit: dum precibus a dño re/
q̄reret cui⁹ esset.audiuit vocem de sb̄ ter/
ra. Non vidisti quia ego hic sepult⁹ sum
paganus. ꝛ signo crucis indign⁹. Vñ fe/
cit crucem illam a hinde tolli B Cū
beatus patrici⁹ p hyberniā predicaret.et
fructū ibi p modicū faceret.rogauit dñm
vt aliqđ signū oñderet p qđ vel territi pe
niterēt. Jussu igik dñi in q̄dam loco circu
lum magnū cum baculo desiḡuit. ꝛ ecce
terra intra circulū se apuit. ꝛ puteus ma/
ximus ꝛ,pfundissim⁹ ibi apparuit. Reue/
latūqꝫ est beato patricio ꝙ ibi q̄dam pur/
gatorȷ̄ locus esset in quem quisq̄s vellet
descendere alia sibi pnīa non restaret nec
aliud pro peccatis purgatoriuꝫ sentiret.
pleriqꝫ autem inde non redirēt ꝛ q̄ redi/
rent eos a mane vsqꝫ in sequens mane ibi
dem moram facere oporterꝫ. Multi igik
ingrediebank qui decetero non reuertebā
tur. Post longum igitur tempus mortuo
patricio vir quidam nobilis noīe nicola⁹
qui peccata multa cōmiserat cuꝫ euꝫ deli
ctoꝝ suoꝝ peniteret ꝛ purgatoriū sctī pa/
tricȷ̄ sustinere vellet cum antea q̄ndecim
diebus vt oēs faciebāt se ieiunijs maceras/
set.aperto ostio cum claui que in quadaꝫ
abbacia seruabak i predictū puteū descē/
dit. ꝛ qđdam hostiū a latere ipsius inue/
nit. Jn qđ ingrediens cum qđdā ibi ora/
torium repisset.quidam monachi albis
induti oratoriū intrauerūt. ꝛ officiū faciē/
tes nicolao dixerūt vt ɔstans esset q2 mul
ta diaboli temptamēta eū pcurrere opor
teret. Cum ille pq̄rerꝫ qđ adiutoriū ɔtra
hoc habere posset dixerūt. Cum te penis
affligi senseris,ptinus exclama ꝛ dic. Je/
su christe fili dei viui miserere mihi pctō/
ri. Recedentib; igik predictis viris.conti/
nuo assunt demones ꝛ vt reuertak ꝛ sibi
obediat primo blandis,pmissiōib; psua/
dent asserentes ꝙ eum custodiēt ꝛ ad,p/
pria incolumē pducent. Sed cum eis ille
nullatenus obedire vellet,ptinus diuersa
rum ferarū terribiles audiuit voces pari
ter ꝛ mugitus.ac si oīa elemēta ɔcuterent
tur. Ad qđ cum ille terrore horribili pal/
pitaret.iesu christe fili dei viui miserere
mihi pctōri,ptinus exclamauit. ꝛ statim
oīs ferarū illarū tumult⁹ terribilis ɔq̄e/
uit. Processit ꝛ vltra ad aliū locum ꝛ ibi/
dem adest demonū multitudo dicentiū si
bi. Putas qđ manus nr̄as euaseris. Ne/
quaq̄ꝫ. Sed nūc potius incipies affligi ꝛ
torqueri. Et ecce q̄dam maxim⁹ ignis ꝛ
terribilis ibidem apparuit. Dixerūtqꝫ ei
demones. Nisi nobis ɔsenseris.in ignem
te iactabim⁹ comburendū. Qđ cū ille re/
nueret.ipsuꝫ acceperūt ꝛ in illū ignē ter/
ribilem piecerunt. Ubi dum cruciarek p/
tinus exclamauit iesu christe ꝛc̄. Statiqꝫ
ille ignis extinct⁹ est. Ad aliū deniqꝫ,pce/
dens locum vidit quosdā viros in igne vi
uos cremari. ꝛ laminis ferreis candenti/
bus a demonib; vsqꝫ ad viscera flagella/
ri.aliosqꝫ ventres habentes deorsum ter/
ram pre dolore mordere ꝛ clamare. Par/
ce parce. Quos tunc demones graui⁹ fla
gellabāt. Aliosqꝫ vidit quoꝝ mēbra ser/
pentes vorabant ꝛ bufones ignitis aculeis
eoꝝ viscera extrahebāt. Qui cum eis as/
sentire nollet in eundem ignē ꝛ penas pȷ̄
citur ꝛ eisdem lamis ꝛ penis flagellak. sed
cū ille exclamasset iesu christe ꝛc̄ a pena p̄
dicta,ptinus liberatus est. Deinde proce
dit ad quendā locum vbi hoīes sartagi/
ne frigebank vbi rota maxima erat vnci/
nis ferreis ignitis plena in q̄b; p diuersa
mēbra hoīes erāt suspēsi. que tā velociter

voluebatᷣ q̄ globũ igneũ emittebat. Post hoc vidit maximã domũ hñtem foueas metallis bulliẽtibꝫ plenas in qbꝫ alij vnũ pedem alij duos hẽbãt. alij ibi erant vsq̄ ad genua. alij vsq̄ ad ventrẽ. alij vsq̄ ad pectus. alij vsq̄ ad collũ. alij vsq̄ ad oculos. Sꝫ hec oia ꝑcurrẽs nomẽ dei inuocabat. Processit iteꝝ ꝛ quendã latissimũ puteũ intuetᷣ. de q̊ fum⁹ horribilis ꝛ fetor intolerabilis exibat. indeq̄ hoies vt ferꝝ candentes in modum fauillarum exibãt. sed demones eos reinpingebant. Dixerũtq̄ ei demões. Locus ille quẽ ꝯspicis ẽ infern⁹. in q̊ dñs nr̄ beelzebub habitat. in ipsum igitᷣ puteũ te iactabim⁹ si nob assentire recusas. Postq̄ aũt illuc iactat⁹ fuerꝭ nullũ inde remediũ euadẽdi obtineb. q̊s dũ ille audire ꝯtemneret ipsum arripientes in p̄dictũ puteũ iactauerũt. Qui tã vehemẽti dolore absorpt⁹ est. vt fere oblitus fuerit nomẽ dñi inuocare. Sꝫ duꝫ ille ad se rediens iesu xp̄e ꝛc̄ exclamasset corde. q2 voce nõ poterat, ꝓtinus inde illesus exiuit. ꝛ ois demonũ multitudo tanq̄ victa euanuit. Procedẽs ad locũ aliũ vidit q̄ndam pontẽ sup̱ quẽ eũ trãsire oportebat. qui q̊deꝫ erat strictissim⁹. ꝛ instar glaciei politus ꝛ lubricus. sub q̊ fluui⁹ ingẽs sulphure⁹ ꝛ igne⁹ fluebat. Sup̱ quẽ dũ trãsiresse posse oino desp̱aret. tñ recordat⁹ verbi qd̄ eũ de tot malis eripuit ꝯfidentᷣ accessit ꝛ vnũ pedẽ sup̱ pontem ponẽs iesu christe ꝛc̄ dicere cepit. Validus autẽ clamor adeo eũ terruit vt subsistere vix valeret. sed p̄dictũ verbũ ꝓtulit ꝛ secur⁹ mãsit Deinde aliũ pedẽ posuit ꝛ eadem verba iterauit. Ad quẽlibet etiã passum eadeꝫ ṽba ꝓtulit ꝛ sic secur⁹ trãsiuit. Cũ g̊ trãsisset in qd̄dam pratũ amenissimũ deuẽit vbi diuersoꝝ floꝝ mira suauitas redolebat. Et ecce duo speciosi iuuenes ei apparuerũt. q̊ ipsum vsq̄ ad q̄ndã ciuitatem speciosissimã ex auro ꝛ gẽmis mirabilitᷣ rutilantẽ ꝑduxerũt. De cui⁹ porta odor mirabilis emanabat q̊ illũ adeo recreauit q̄ nullũ dolorẽ vel fetorẽ sensisse videbatᷣ Dixerũtq̄ ei q̄ illa ciuitas p̱adysus esset In quẽ cũ nicolaus intrare vellet. dixerũt ei p̄dicti iuuenes. q̄ p̄mo ad suos rediret. et p̱ loca p̱ q̄ venerat eũ redire oporteret. demões tñ eũ nõ lederẽt. sed eo viso territi fugerẽt. ꝛ q̄ post. xxx. dies in pace q̇escere:t ꝛ tũc illã ciuitatẽ ciuis ꝑpetu⁹ introiret. Tũc nicolaus inde ascẽdẽs sup̄ puteum se restitutũ inuenit. ꝛ oia oibꝫ q̄ sibi cõtigerãt narrãs. p⁹. xxx. dies in dño feliciter requieuit.

L A

De annũciatione dñica

Anũciatio dñica dicitur. q2 tali die a b'angelo aduẽtus filij dei in carnẽ fuit annũciatus. Cõgruũ eni fuit vt incarnationẽ filij dei p̄cederet angelica annunciatio triplici rõne. Primo rõne ordinis ꝯnotãdi. vt. s. ordo rep̱atiõis rñderet ordini p̄uaricatiõis. Vñ sicut diabolus tẽptauit mulierẽ vt eaꝫ ꝑtraheret ad dubitationẽ: ꝛ p̱ dubitationẽ ad ꝯsensuꝫ. et p̱ ꝯsensum ad lapsum. sic ãgelus nunciauit ṽgini. vt nũciãdo excitaret ad fidẽ et p̱ fidẽ ad ꝯsensum. ꝛ p̱ ꝯsensum ad ꝯcipiendũ dei filiũ. Scd̄o rõne ministerij angelici. q2 eni angelus ẽ dei minister ꝛ seruus. ꝛ btã virgo electa erat vt essꝫ dei mrᷣ et ꝯgruũ est mistꝝ dñe famulari. ꝯueniẽs fuit vt btẽ virgini annũciatio p̱ angelum fieret. Tertio rõne lapsus angelici rep̱andi. Q2 eni incarnatio nõ tm̃ faciebat ad rep̱ationẽ hũani lapsus. sed etiã ad rep̱ationẽ ruine angelice. iõ angeli non debuerũt excludi. Vñ sicut sex⁹ mulierꝭ nõ excluditᷣ a cognitiõe mysterij incarnationis ꝛ resurrectiõis. sic etiã nec angelicus nũcius. imo d̄s vtrũq̄ angelo mediante nũciat mulieri. s. icarnationẽ virgini marie. ꝛ resurrectionẽ marie magdalene. Cũ g̊ ṽgo btã a tertio ãno etatꝭ sue vsq̄ ad q̇rtũdecimũ annũ in tẽplo cũ alijs virginibꝫ extitisset. ꝛ votũ de seruãda castitate emisisset nisi d̄s aliter disponeret eã ioseph despõsauit dño reuelãte ꝛ ioseph virga frondẽte sicut in historia de natiuitate btẽ virginis pleni⁹ ꝯtinetᷣ ꝛ in bethleeꝫ vñ oriũdus erat necessaria nuptijs ꝓuisurus iuit. ipsa ṽo in nazareth in domũ parẽtũ redijt. Nazareth interp̄tatᷣ flos. Vñ dicit Berñ. q̄ flos nasci voluit de flore in flore ꝛ floris tp̄e. Ibi igitᷣ angelus ei apparuit ꝛ ipsam salutauit dicẽs: Aue grã ple

na dñs tecū: bñdicta tu in mulie. Berñ.
Inuitat nos ad marie salutationē gabrie
lis exēplū. iohis tripudiū ⁊ resalutationis
lucrū. Sed hic ꝑmo videndū est q̄re dñs
mrēm suā voluit desponsari. Sup̲ h̄ assig̃t
Berñ. tres rōnes dicēs. Necessario despō
sata ē maria ioseph. qm̄ p̲ h̄ mysterium a
demōib̄ absconderet̃ ⁊ a spōso ꝟginitas cō/
ꝓbaret̃. ⁊ ꝟginis tam verecūdie q̄ȝ fame ꝓ/
uideret̃. Quarta rō est vt ab oī g̃du mulie/
ris opprobriū tolleret̃. s. a ꝯiugatꝫ ꝟginib̄
et viduis. Vñ ipsa ꝟgo in h̄ triplici statu
fuit. Quinta vt viri misterio vteret̃. Se/
xta vt mrīmonij bonū cōprobaret̃. Septi
ma vt p̲ virū genealogie series texeret̃.
Dixit g̃ angelus. Aue gr̄a plena. Berñ.
In vētre gr̄a deitatꝫ. in corde gr̄a charita
tis. in ore gr̄a affabilitatꝫ. in manib̄ gr̄a
mie ⁊ largitatꝫ. Idē. Vere plena. qꝛ de
plenitudine eius capiūt vniuersi. Capti/
ui redēptionē: eger curationē. tristes ꝯso/
lationē. pctōres veniā. iusti gr̄am. angeli
leticiā. deniq̄ȝ tota trinitas gloriā. fili⁹ ho
minis hūane carnis sb̄am. Dñs tecuȝ.
Dñs pr̄ tecū q̇ genuit quē ꝯcipis. ⁊ dñs
spūssctūs de q̄ ꝯcipis. ⁊ dñs filius quem
carne tua induis. sic dicit Berñ. Bñ/
dicta tu in mulierib̄. i. sup̲ oēs mulieres.
qꝛ. s. eris mr̄ ⁊ ꝟgo ⁊ mr̄ dei. Triplici ma
ledicto mulieres subiecte erāt. s. maledi/
cto opprobrij. maledicto peccati. maledi/
cto supplicij. Maledicto opprobrij q̊ ad
non ꝯcipiētes. Unde dixit rachel abstulit
ds̄ opprobriū meū. Maledicto pcti q̊ ad
ꝯcipiētes. vñ ps̄. Ecce in iniq̇tatib̄ ꝯce/
ptus sum. Maledicto supplicij q̊ ad ꝑtu/
rientes. vñ in Geñ. In dolore paries ⁊c̄.
Sola aūt ꝟgo maria bñdicta ē inter oēs
mulieres. cui⁹ ꝟginitati fecūditas addit̃
et fecūditati in ꝯceptu sctitas: ⁊ sctītati in
partu iocūditas. Dicit̃ g̃ gr̄a plena si/
cut dicit Berñ. ꝓpter q̄ttuor q̄ fulserūt in
eius mēte. que fuerūt deuotio hūilitatis.
reuerētia pudoris. magnitudo credulita
tis. martyriū cordis. B Dicit̃ dñs
tecū ꝓpter alia q̄ttuor q̄ ei fulserūt de celo
sicut idem dicit. que sunt marie sanctifi/
catio. angelica salutatio. spūssancti super
uentio. filij dei incarnatio. Dicit̃ etiam
benedicta tu in mulierib̄ ꝓpter alia quat
tuor que sicut idem dicit fuiserunt in eius
carne. quia. s. fuit virginitatis primiceria
sine corruptione fecunda. sine grauedine
grauida. ⁊ sine dolore puerpera. Que
cum audisset turbata est in sermone an/
geli ⁊ cogitabat qualis esset ista saluta/
tio. Hinc apparet laus virginis in audi/
tu. in affectu ⁊ cogitatu. In auditu lauda
tur modestia: quia audit ⁊ tacet. In affe/
ctu verecūdia. vnde turbata est. In cogi/
tatu prudentia. quia cogi. qualis esset ista
salutatio. Turbata est autem de angeli
sermone. non de eius visione. quoniā bea
ta virgo angelos sepe viderat. sed nunq̄ȝ
talia loquentes audierat. Petrus rauen̄.
Venerat inquit angelus blandus in spe
cie. sed in sermone terribilis. Unde q̄ȝ le/
uiter letificauit visus nimium turbauit au
ditus. Berñ. Quod turbata est fuit vere
cundie virginalis. q̄ non perturbata for/
titudinis q̄ tacuit ⁊ cogitauit prudentie
et discretionis. Et tunc angelus confor/
tans eam dixit. Ne timeas maria: inueni
sti gratiam apud dñm. Berñ. Quaȝ gra
tiam dei ⁊ hominū pacem. mortis destru
ctionem. vite reꝑationem. Ecce conci/
pies ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen ei
us iesum. id est. saluatorem. quia saluum
faciet populum suū a peccatis eius. Hic
erit magnus ⁊ filius altissimi vocabitur.
Bernardus. Hoc est. Ille qui est mag/
nus deus. futurus est magnus. scilicet ma
gnus homo. magnus doctor. magnus ꝓ/
pheta. Dixit autem maria ad angelū.
Quomodo fiet istud. quoniam virum n̄
cognosco. id est. me non propono cogni/
turam. Et ita fuit virgo mente. carne ꝓ/
posito. Sed ecce maria interrogat. ⁊ qui
interrogat dubitat. Cur ergo solus zacha
rias plagam taciturnitatis incurrit. Su
per hoc petrus rauen̄. assignat quattuor
rationes dicens. Ille pectorum cognitor
non verba sed corda preuidit. Non q̇d
dixerint sed q̇d senserint iudicauit. Erat
enim interrogantium causa dissimilis.
spēs diuersa. Hec ꝯ naturā credidit. ille
dubitauit ꝑ natura. Hec integre ordinē
q̄rit. ille q̄ ds̄ vult fieri nō posse prescribit.

Ille impellentibꝫ exemplis nõ accedit ad
fidem hec sine exemplo ꝓcurrit ad fidem
Hec miratur de partu virginis ille de cõ/
ceptu disputat ꝯiugali. Non ergo dubitat
de facto: sed modũ querit ⁊ ordinem. Naz
cum triplex sit modus ꝯcipiẽdi. naturaꝉ
spũalis ⁊ mirabilis. quo istoꝝ ꝯcipiat sci
scitatur. Et rñdens angelus dixit ei. Spi
ritusſctũs supueniet in te: qui ipsum tuũ
conceptũ efficiet. Unde ⁊ dicit̃ de spiritu/
sancto ꝯceptus. ⁊ hoc ꝓpter quattuor ra/
tiones. ¶ Primo ꝓpter ostensionem
eximie charitatis. vt. s. ostendat̃ ꝙ ex inef/
fabili dei charitate verbum dei caro factũ
est Joh. III. Sic deus dilexit mũdũ ⁊c̃.
Et hec ratio est mgr̃i sententiarũ. Secũ/
do ꝓpter ostensionẽ gratie absqꝫ meritꝭ vt
per hoc qđ dicitur ꝯceptus de spũsancto.
ostendat̃ ꝙ sit ex sola gratia quam nulla
hoium ꝓcesserũt merita. Et hec est ratio
Augꝰ. Tertio ꝓpter virtutem opationis.
quia. s. opatione ⁊ virtute spũsancti ꝯce/
ptus est. Et hec est ratio Amb. Quarto
ꝓpter motiuũ ꝯceptiõis. Et hec est ratio
Hugo. de san. vic. Motiuũ vt ait ad cõ/
ceptionẽ naturalẽ est amor viri in mulie/
rem: ⁊ amor mulieris in virũ. Sic in vir/
gine inquit quia in eius corde amor spiri
tusſancti singularit̃ ardebat. ideo in eius
carne amor spũsancti mirabilia faciebat.

Et virtus altissimi obũbrabit tibi. hoc
ſm glo. sic exponit̃. Umbra a lumie ⁊ cor
pore obiecto solet formari: ⁊ ꝓgo sicut pu
rus homo plenitudinẽ diuinitatis capene/
quibat. Sed virtus altissimi obũbrabit.
dum in ea incorporea lux diuinitatis corpꝰ
suscepit hũanitatis. vt sic posset deũ pati
Hanc expositionẽ videt̃ tangere Bern̄.
qui sic ait. Quia deus spũs ẽ nos ꝓ vm
bra corpis sui temperauit se nubis vt per
obiectum viuifice carnis videamꝰ verbũ
in carne. solem in nube. lumen in testa. ce/
reum in latn̄a. Scdm Bern̄. sic exponit̃
Quasi dicat. Illum modum quo de spũ/
sancto ꝯcipies dei virtus christus in suo
secretissimo ꝯsilio obumbrãdo occultabit
vt sibi tantũ notum habeat̃ ⁊ tibiꝰ. Ac si
dicat. Quid a me queris. qđ in te mox ex
perieris. Scies scies ⁊ feliciter scies. sed il
lo doctore ꝗ autore. Ego nũciare missus
sum virginalem ꝯceptum nõ creare. Uꝉ
obũbrabit. id est. te a vitioꝝ estu refrige/
rabit. Et ecce elisabeth cognata tua ⁊c̃
Ecce dicit vt ostendat hoc esse magnum
nouũ vicinũ. Quattuor de causis ꝯceptꝰ
elisabeth marie nunciat̃ ſm Bern̄. ¶
Prima ẽ cumulus leticie. secũda ꝑfectio
scientie. tertia ꝑfectio doctrine. quarta ob
sequiũ mie. Dicit eni sic Hierony. Ste/
rilis cognate ꝯceptus marie nũciat̃. vt dũ
miraculũ miraculo addit̃ gaudio gaudi
um cumulet̃. Uel ideo. quia ꝑfecto dece/
bat vt verbum mox diuulgandũ vbiqꝫ.
sciret prius virgo per angelũ ꝙ audiret
ab hoie. ne mater dei a ꝯsilijs filij videre/
tur amota si coꝝ que in terris tam ꝓpe
gerunt̃ remãsisset ignara. Uel ideo potiꝰ
vt dum tũc saluatoris nunc ꝓcursoris edo/
cetur aduentus. rerum tempus ⁊ ordinez
tenens. ipsa postmodũ scriptoribꝫ atqꝫ ꝓ
dicatoribꝫ referet veritatẽ. Uel ideo vt au
diens cognatam vetulã ⁊ grauidam co/
gitet iuuencula de obsequio. vt sic ꝑuulo
ꝓphete detur locus obsequẽdi dño. ⁊ mi/
rabilius miraculũ fiat de miraculo. Itez
Bern̄. Da virgo rñsum festinanter. o dña
rñde verbum ⁊ suscipe verbum ꝓfer tuũ
et suscipe diuũ emitte transitoriũ ⁊ ample
ctere sempiternũ. surge. curre. aperi. Sur
ge per fidem curre ꝑ deuotionẽ aperi ꝑ cõ
sensionẽ. ¶ Tunc maria expansis mani/
bus ⁊ oculis ad celum eleuatis ait. Ecce
ãcilla dñi: fiat mihi ſm verbũ tuũ. Bern̄.
Alijs i ore alijs i aure alijs in manu ver/
bum dei factum fuisse memorat̃. Marie
autem factum est in aure ꝑ angelicã salu
tationem. in corde ꝑ fidem. in ore ꝑ ꝯfessi
onem. i manu ꝑ ꝯtrectationẽ. in ventre ꝑ
incarnationẽ. in gremio ꝑ sustentationez
in brachijs ꝑ oblationẽ. Fiat mihi ſm ver
bum tuũ. Bern̄. Nolo vt fiat mihi aut
declamatorie predicatũ. aut figuralit̃ sig
nificatũ. aut imaginatorie somniatum ſꝫ
silenter inspiratũ. ꝑsonaliter incarnatum
corporaliter inuisceratũ. Statimqꝫ filius
dei in vtero illius ꝯceptus est. ꝑfectus de
us. ꝑfectus homo. ⁊ in ipsa prima die ꝯce
ptiõis tante sapiẽtie ac potentie extitit ꝗn
te in tricesimo anno fuit. ¶ Tunc surgẽs
maria abijt in montana ad elisabeth. Et

cum eam salutasset iohãnes in eius vtero exultauit. Glosa. Quia lingua nõ poterat aio exultante salutat: z sue precursiõis officiũ inchoat. Fuit aũt in eius obsequio tribus mensibꝫ donec iohãnes nascereť: quẽ manibꝫ suis de ťra leuauit. sic ĩ libro iustorum legiť. In hac die vt diciť p multa tempoꝝ curricula deus multa operatus ẽ Que quidã egregijs versibꝫ sic declarauit

Salue festa dies q̃ vulnera nostra coerces
Angelus ẽ missus: est passus in cruce xp̃s
Est adã factus. z eodẽ tp̃e lapsus Ob meritũ decime: cadit abel fratris ab ense Offert melchisedech: ysaac supponiť aris Est decollatus xp̃i baptista beatus. Est petrꝰ ereptus: iacobꝫ sub herode peremptus. Corpora sanctorũ cum xp̃o multa resurgunt. Latro dulce tñ p xp̃m suscipit amen

E

Miles quidã diues ac nobilis seculo abrenũciauit. z ordinẽ cisterciensiũ introiuit. Et q2 litteras nesciebat erubescentes monachi tam nobilẽ personã inter laycos deputari. dederũt ei magistrũ. si forte modicũ addiscere posset. z sb hac occasiõe inter monachos pmaneret. Sed cũ diu cũ magistro fuisset: z nihil omino preter hec duo vocabula aue maria discere potuisset hec tã auide retinuit vt quocũq3 ambularet quicq̃d ageret ea incessanter noiaret. Tandem moriť z in cimiterio cu3 alijs fratribꝫ sepeliť. Et ecce sup eiꝰ tumulũ speciosũ excressit liliũ. z q̃libet foliũ aue maria litteris aureis habebat inscriptũ. Currentes oẽs ad tã grãde spectaculũ. terrã de tumulo effoderũt. z radicẽ lilij ex ore defuncti pcedere repererũt. Intellexerũt ğ cũ quanta deuotione illa duo verba dixerat: quẽ dñs tanti honore prodigij illustrauit. Quidam miles q̃dã in via castrũ habebat. z omes transeũtes sine miseratõe aliqua spoliabat: virginẽ tñ matrẽ dei quotidie salutabat: nec pro aliquo impedimẽto emergẽti ab ipa salutatiõe aliqua die cessare volebat. Accidit aũt vt quidã vir religiosus z sanctus inde transitũ faceret. z ipm predictus miles ptinuo expoliari iuberet. Vir aũt sanctus rogauit predones. vt ipm ad dñm suũ deducant. q2 ad ipm habet secreta q̃ perferat. Adductus aũt rogauit militẽ vt oẽs de familia sua z castro pgregari faceret vt eis vbũ dñi pdicaret. cũ ãt pgregati fuissent ille ait. Nequaq3 hic estis oẽs sed aliquis adhuc deest. Cui cum omes se ibidẽ esse assererẽt aiebat. Diligenter perquirite. z aliquẽ inuenietis abesse. Tunc vnus exclamãs dixit: qm̃ solus camerariꝰ illuc nõ venisset. Ille aũt dixit: Vere ipe ẽ q̃ solus deest. Pro eo igiť cito mittiť z ĩ medium deduciť. Cum aũt virũ dei vidisset. reuolutis terribiliter oculis caput instar insani agitabat: nec ppius accedere audebat Vir aũt sanctus dixit ei. Adiuro te p nomen dñi nostri iesu xp̃i: vt q̃s sis nob edisseras z ob quã cãm huc venerꝫ palã pãdas Cui ille r̃ndit. Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego em̃ nõ sum hõ sed demõ q̃ formã hois accepi. z quattuordecim annis cũ hoc milite sic permãsi. Nam noster princeps me huc misit vt diem qua hic sue marie salutatiõnẽ nõ diceret diligẽtius obseruarẽ vt in eũ potestate accepta ipm ptinuo strangularẽ. z sic in malis operibꝫ vitam finiẽs noster esset. Quacũq3 em̃ die illam salutationẽ dicebat. in eum potestate3 habere nõ poterã. Ecce aũt de die in diem diligentius obseruaui z nullũ diẽ quin eã salutauerit pretermisit. Hec miles audiens vehemẽter obstupuit. z ad pedes viri dei se proijciens veniã postulauit: z in melius deinceps vitã mutauit. Vir aũt sanctus dixit demoni. Precipio tibi demõ in noie dñi nostri iesu xp̃i vt hinc abscedas z talem hactenus locũ possideas: vbi nulli gloriosam dei genitricẽ inuocãti nocere psumas. Hec vbi iussa dedit demon abscedens euanuit. Et miles virũ sanctũ cũ reuerentia z gratiarũactione liberum abire permisit.

LI

A

De passione domini.

Passio christi fuit ex dolore amara. ex illusiõe despecta. z ex vtilitate multiplici fructuosa. Dolor aũt causabať ex q̃nq3. Primo ex eo q2 ipa passio fuit ignomiosa. z hoc pp̃ter ignomiosum locũ q2 in caluaria vbi malefactores puniebanť. Propter ignomiosu3 suppliciũ: q2 morte turpissima pdemnatꝰ est. Crux em̃ suppliciũ erat latronũ. Et licet crux tunc esset multe ignominie: nunc ẽ

immense glorie. Unde Augustin⁹. Crux
que erat suppliciũ latronũ. nũc transit ad
frontes imperatoꝝ. Si tm̃ honorẽ deus cõ
tulit supplicio suo q̃d ↄferet seruo suo. Pro
ter ignominiosum ↄsortiũ. qꝛ cũ sceleratꝭ de/
putatus est. i. cũ latronib⁹ q̃ p̃mo erant sce
lerati. sꝫ postea vnus ↄuersus est. s. dismas
q̃ erat a dextris sicut dr̃ in euãgelio nicho/
demi. ⁊ alius dãnatus. s. gesmas q̃ erat a si
nistris. Uni ergo dedit regnũ alteri suppliciũ
Ambrosius. Autor pietatis in cruce pen/
dens in singulis negocijs pietatis officia
diuidebat. persecutionẽ apl'is. pacẽ disci/
pulis. corpus iudeis. crucifixorib⁹ vestimẽ
ta. patri spiritũ. virgĩ paranimphũ. latro/
ni paradisum. pctõrib⁹ infernũ. crucẽ xp̄ia
nis penitẽtib⁹ ↄmẽdabat. Ecce testamen/
tũ qd̃ fecit xp̄s in morte pendens in cruce.

Scd̃o ex eo q̃ fuit iniusta: qꝛ pctm̃ non
fecit. ⁊ non est inuentus dolus in ore eius.
⁊ ideo q̃ venit indigne pena dolẽda venit
De trib⁹ eñ iniuste precipue eũ accusabãt
videlicet quia tributũ reddi prohibebat
qꝛ se regẽ dicebat. ⁊ qꝛ se filiũ dei faciebat.
Cõtra has tres accusatões dicim⁹ in para
sceue i p̃sona saluatoꝝ tres excusatões Po
pule me⁹ q̃d feci tibi ⁊c. vbi exp̃brat xp̄s tria
bñficia eis collata. s. liberationẽ ab egypto
regimẽ in deserto. plantationẽ vinee in lo/
co optimo. quasi dicat xp̄s. Accusas me de
redditiõe tributi potius gratias agere de/
beres: qꝛ liberaui te a tributo Accusas me
qꝛ dixi me regẽ potius deberes grãs agere
qꝛ regaliter paui te in deserto Accusas me
qꝛ me filiũ dei dixi. potius deberes grãs a
gere qꝛ te in vineã meã elegi. ⁊ in loco opti
mo plantaui. Tertio ex eo q̃ fuit ab a/
micis. tolerabilior ei eẽt dolor si paterer̃ ab
his q̃ aliqua de causa deberẽt esse eius ini
mici. vel ab his q̃ essent alieni vel extranei
vl' ab his q̃b⁹ aliq̃ incõmoda ĩtulisset. sꝫ tñ
patir̃ ab amicis. id est ab his q̃ deberẽt esse
sui amici. Itẽ a proximis. i. ab his de quo/
rũ stirpe natus est De his duob⁹ dr̃ ĩ psal.
Amici mei ⁊ proximi mei. Job. XXX. No
ti mei quasi alieni recesserunt a me. Item
ab his quib⁹ multa bona ↄtulerat. Iohã/
nis octauo. Multa bona operatus sum
eis. Bernardus. O bone iesu q̃ dulciter
cum hominib⁹ cõuersatus es. q̃ magna ⁊
abundantissima eis largitus es. q̃ dura
⁊ aspera pro eis passus es. dura verba. du/
riora verbera. durissima crucis tormenta.

Quarto ratiõe teneritudinis corporis.
Unde in figura dauid dicir̃ de eo. II. Re/
gum penultimo. Ip̄e est quasi tenerrim⁹
ligni vermiculus. Bern̄. O iudei lapides
estis lapidẽ percutitis molliorẽ. de quo re/
sonat tinnitus pietatis. ⁊ ebullit oleũ cari/
tatis. Item Hieronymus. Traditus est
iesus militib⁹ verberandus. ⁊ illud sacra/
tissimũ corpus pectusq̃ dei capax flagella
secuerũt. Quinto ex eo q̃ fuit vniuersa/
lis. quia per om̃es partes ⁊ om̃es sensus.

Primo eñ fuit hic dolor in oculis. quia
lachrymat⁹ est sicut dicir̃ hebreo. V. Bern̄.
Ascendit in altũ vt longius audirer̃. forti/
ter clamabat. vt nullus excusarer̃ clamori
lachrymas addidit vt homo cõpateretur
Alias etiã bis lachrymas fudit. scꝫ in re/
surrectiõe lazari. ⁊ super hierusalẽ. Itaq̃
prime lachryme fuerunt amoris. Unde ⁊
quidã cum vidissent eũ lachrymantẽ dixe
runt. Ecce quomodo amabat eũ. Scd̃e fu
erunt ↄpassiõis. Sed he tertie fuerũt dolo
ris. Scd̃o fuit in auditu cũ ei. scꝫ oppro
bria ⁊ blasphemie irrogate sunt. Christus
eñ specialiter quatuor habuit in quib⁹ op
probria ⁊ blasphemias audiuit. Habuit
ei excellentissimã nobilitatẽ. qꝛ quantũ ad
diuinã naturã fuit eterni regis filius. ⁊ quã
tum ad humanã de regia stirge genitus.
ita q̃ etiã inquantũ homo. fuit rex regũ ⁊
dñs dñantiũ. Habuit ineffabilẽ veritatẽ.
qꝛ ip̄e est via veritas ⁊ vita. Un̄ de se itez
dicit. Sermo tuus veritas ẽ. Filius eñ est
sermo siue verbũ patris Habuit insupera
bilẽ potestatẽ. qꝛ om̃ia per ip̄m facta sunt.
⁊ sine ip̄o factũ est nihil. Habuit insuper
singularẽ bonitatẽ. qꝛ nemo bonus nisi so/
lus deus. In his xp̄s audiuit opprobria ⁊
blasphemias. Primo quidẽ quo ad nobi/
litatẽ. Matth. XIII. Nõne hic est filius
fabri. Nõne mater eius dicir̃ maria. ⁊c.
Scd̃o q̃ ad potestatẽ. Matth. XII. Hic
nõ eijcit demonia nisi in beelzebub p̃ncipe
demonioꝝ. Itẽ matth. XXVII. Alios sal/
uos fecit seip̄m nõ potest saluũ facere. Ec/
ce dicunt ip̄m impotentẽ. cum tñ adeo po
tens extitit q̃ persecutores suos sola voce
prostrauit. Nã cum interrogasset. quẽ que
ritis. ⁊ illi respondissent. iesum nazarenũ.

⁊ ipe dixisset. ego sum. Iꝛ́nuo ceciderũt in
terrã. Aug⁹. Una vox turbã odijs plenã
⁊ ferocẽ. armis terribilẽ sine vllo telo ꝑcussit
repulit. strauit. virtute latẽtis diuinitatis.
Quid iudicatur⁹ faciet. q̃ iudicãdus hoc
fecit. q̃d regnaturus poterit. q̃ moriturus
hoc potuit. Tertio q̃ ad veritatẽ. Joh.
VIII. Tu de teipo testimoniũ perhibes. te
stimoniũ tuũ nõ est verũ. Ecce qꝛ dicũt eũ
mendacẽ. cum tñ ipe sit via veritas ⁊ vita
Hãc veritatẽ pilatus scire vel audire nõ
meruit. qꝛ ipm̃ ſm veritatẽ nõ iudicauit.
Inchoauit quippe iudiciũ a veritate. sed i
veritate nõ permãsit ⁊ ideo de veritate q̃/
tionẽ meruit ichoare sꝫ ñ meruit solutõnẽ
audire. Alia rõ est ſm aug⁹. quare solutio/
nẽ nõ audiuit. qꝛ cũ illã questionẽ fecisset
subito venit illi in mentẽ ꝯsuetudo iudeoꝝ
q̃ solebat vnus dimitti in pasca. ⁊ ideo sta
tim exijt. ⁊ solutionẽ nõ expectauit Tertia
rõ est ſm chriso. qꝛ sciebat ꝙ questio tam
difficilis indigebat multo tpe ⁊ multa dis/
cussiõe. ⁊ ipe ad liberationẽ xp̃i ꝑperabat.
⁊ ideo statim exiuit. Legit̃ tñ in euãgelio
nicodemi ꝙ cũ pilatus iesuꝫ interrogasset.
q̃d est veritas. iesus ei rñdit. Ueritas d̃ ce
lo est. Et pilatus. In terris nõ est veritas.
Dicit ei iesus. Quõ potest veritas esse in
terris. q̃ iudicat̃ ab his q̃ potestatẽ habent
in terris. Quarto q̃ ad bonitatẽ. Dicebãt
eñ ipsum esse peccatorẽ in corde. Joh. IX.
Nos scimus qꝛ hic hõ peccator est. Sedu
ctorẽ in sermõe. Lu. XIII. Cõmouit pp̃lm
docẽs ꝑ vniuersam iudeã. incipiẽs a gali/
lea vsqꝫ huc. Legis p̃uaricatorẽ in opere.
Joh. IX. Nõ est hic hõ a deo q̃ sabbatũ nõ
custodit. Tertio fuit in odoratu qꝛ ma/
gnũ fetorẽ sentire potuit i loco caluarie vbi
erãt corpa fetida mortuoꝝ. Uñ d̃ in sco/
lastica hystoria ꝙ caluaries ꝓprie est os ca
pitis humani nudũ. Unde ⁊ qꝛ ibi decol/
bant̃ rei. ⁊ multa ossa capituꝫ ibi aspersa
erãt. dicebat̃ caluarie locus vel caluariuꝫ.
Quarto fuit in gustu. Uñ cũ clamaret
sitio. dederũt ei acetũ cũ mirrha ⁊ felle mix
tũ vt ex aceto citi⁹ morerent̃. ⁊ ipi custodes
a custodia citius liberarent̃. d̃ eñ crucifi/
xos citius mori si acetũ bibãt. ⁊ ex mirrha
pateret̃ olfactus ⁊ ex felle gustus. August.
Pro mero replet̃ sinceritas aceto. inebriat̃
felle dulcedo. adijcit̃ innocentia reo. morit̃
vita ꝓ mortuo. Quinto fuit in tactu. qꝛ
in omĩbꝫ partibꝫ corpis a planta pedis vs/
qꝫ ad verticẽ nõ fuit in eo sanitas. de hoc
aũt qualiter in oĩbꝫ sensibꝫ dolorẽ habuit
dicit Berñ. Caput angelicis tremẽdũ spi
ritibꝫ densitate spinaꝝ pungit̃. facies pul/
cra p̃ filijs hoim̃ sputis iudeoꝝ deturpat̃.
oculi lucidiores sole caligãt i morte. aures
q̃ audiũt angelicos cantus audiũt pctõꝝ
insultus. os q̃d docet angelos felle ⁊ aceto
potat̃. pedes quoꝝ scabellũ adorat̃ qm̃ san
ctum est cruci clauo affingunt̃. manꝰ q̃ for
mauerũt celos sunt in cruce extense ⁊ cla/
uis affixe. corpus verberat̃. latus lancea ꝑ
forat̃. Et q̃d plura. Nõ remansit in eo nisi
lingua vt pro pctõribꝫ exoraret. ⁊ matrẽ di
scipulo ꝯmẽdaret. B Scd̃o eius pas
sio fuit ex illusiõe despecta. Quattuor eñ
vicibꝫ fuit sibi illusum Primo in domo
anne vbi recepit sputa. alapas. velationẽ
oculoꝝ. Berñ. Vultũ tuũ bone iesu deside
rabilẽ in quẽ desiderãt angeli ꝓspicere spu
tis inq̃nauerũt. manibꝫ ꝑcusserũt. velo ꝓ
derisiõe operuerũt. nec amaris vulneribꝫ pe
percerũt. Scd̃o in domo herodis q̃ euꝫ
fatuũ ⁊ nõ sane mẽtis estimãs. ex eo ꝙ nul
lũ ab eo rñsum hr̃e potuerat. ꝓ derisiõe eũ
veste alba induit. Berñ. Tu hõ es ⁊ hẽs
sertũ de floribꝫ. ⁊ ego d̃s ⁊ hẽo coronã d̃ spi
nis. Tu habes cyrothecas i manibꝫ ⁊ ego
hẽo clauos ꝯfixos Tu i albis vestibꝫ tripu
dias ⁊ ego ꝓ te derisus fui ab herode i veste
alba. Tu tripudias cũ pedibꝫ. ⁊ ego labo/
raui cũ meis pedibꝫ Tu i choreis brachia
extẽdis i modũ crucis i gaudiũ. ⁊ ego ea i
cruce extẽsa habui i opprobriũ. Ego i cru/
ce dolui. ⁊ tu i cruce exultas. Tu hẽs lat⁹
aptũ ⁊ pect⁹ in signũ vane gl'e. ⁊ ego latus
effossuꝫ habui ꝓ te. tñ reuertere ad me ⁊ su
scipiã te. Sꝫ q̃re dñs tpe sue passiõis co
rã herode pilato ⁊ iudeis sic tacebat. H⁹
triplex ẽ rõ. Pꝛᵃ rõ est. qꝛ nõ erãt digni au
dire suã rñsionẽ. 2ᵃ. qꝛ eua peccauerat ꝑ lo/
q̃citatẽ. ⁊ iõ xp̃s voluit satisfacer̃ ꝑ tacitur
nitatẽ. 3ᵃ qꝛ q̃cq̃d rñdebat totũ calũniabãt
⁊ deprauabãt Tertio i domo pilati. vbi
milites clamidẽ coccineã circũdeder̃t ei a
rundinẽ i manu deder̃t ⁊ coronã spineã su
per caput ei⁹ posuer̃t. ⁊ genu flexo dicebãt.

Aue rex iudeoꝝ. Illa aũt spinea corona di
cit fuisse de iuncis marinis: quoꝝ acies nõ
minus spina est dura ⁊ penetratiua. Vñ
⁊ sanguinẽ de capite credit illa corona spi/
nea extraxisse. Unde Berñ. Caput illud
diuinũ multiplici spinaꝝ densitate vsq; ad
cerebrũ ↄfixũ est. De aia sunt tres opiões
vbi scz aia principalẽ habeat sedẽ scz vel
in corde ꝓpter illud. De corde exeunt cogi/
tatiões male. ⁊c̃. Uel in sanguine ꝓpter il
lud leuitici. Aia ois carnis in sanguine ẽ.
Uel in capite ꝓpter illud. Et inclinato ca/
pite tradidit spm̃. ⁊c̃. Hanc triplicẽ ↄpio/
nem iudei ipo facto videnť sciuisse. Nam
vt eius aiaz a corpore euellerẽt quesierũt
ipam in capite. cũ spinas vsq; ad cerebruz
infixerunt. Quesierũt in sanguine. cũ eius
venas in manib; ⁊ pedib; aperuerũt. Que
sierũt in corde: cũ eius latus perforauerũt
Contra has tres illusiões in parasceue p̃/
mittimus ante reuelationẽ cruc; tres ad/
orones dicẽtes. Agyos. ⁊c̃. quasi ter ado/
rantes ter illusum ꝓpter nos. Quarto ĩ
cruce. Matth. XXVII. Principes sacer/
dotũ illudentes eum cũ seniorib; ⁊ scribis
dicebãt. Si rex israel est descendat nũc de
cruce ⁊ credimus ei. Berñ. sup hunc locũ.
Interim patientiã magis exhibet. humi/
litatẽ ↄmendat. obedientiã impler. carita
tẽ perficit. In his nẽpe virtutũ gẽmis q̃t/
tuor cruc; cornua ornãť: ⁊ supeminẽtior ca
ritas: a dextr; obediẽtia: a sinistr; patiã: ra/
dix oim ꝟtutũ hũilitas ĩ ꝓfundo. hec oĩa q̃
xp̃s passus est Berñ. breuiter recolligit di
cens. Memor ero q̃diu vixero laborum
q̊s ꝑtulit in predicãdo fatigationũ in dis/
currendo: vigiliaꝝ in orando: temptationũ
in ieiunãdo: lachrymaꝝ in ↄpatiẽdo: insi/
diaꝝ in colloquẽdo: postremo ↄuicioꝝ spu
torũ: collaphoꝝ subsannationũ: clauoꝝ ex
probrationũ. ¶ Tertio. passio eiꝰ fuit
vtilitate multiplici fructuosa. Cuius vti/
litas potest esse triplex. scz pctõꝝ remissio.
grẽ collatio. ⁊ glorie exhibitio. Et hec tria
notanť in titulo crucis. q: iesus q̊ ad p̃mũ
nazarenꝰ quo ad scõm. rex iudeoꝝ quo ad
tertiũ. q: ibi erimus oẽs reges. De eiꝰ vti/
litate dicit Augꝰ. Culpã deleuit xp̃s pre/
sentẽ p̃teritã ⁊ futurã. Preterita pctã tulit
ea remittẽdo. p̃ntia hoies ab eis retrahen
do. futura gratiã qua vitarenť ↄferendo.
De eiꝰ ẽt vtilitate dicit augꝰ Admiremur
gratulemur amemus laudemus adore/
mus qm̃ ꝑ redemptoris nr̃i mortẽ. de tene
bris ad lucẽ. de morte ad vitã. d̾ corruptio
ne ad incorruptionẽ. de exilio ad patriã. d̾
luctu ad gaudiũ vocati sumus. Quaz
vtilis aũt modus redemptiõis nr̃e fuerit
patet ex quattuor rõnib; videlicet. q: fuit
acceptissimꝰ ad placandũ deũ. ↄgruentissi
mus ad curandũ morbũ. efficacissimꝰ ad
attrahendũ genus humanũ. prudẽtissimꝰ
ad expugnadũ humani generis inimicũ.
Primo q̊ fuit acceptissimꝰ ad placandũ
⁊ reconciliandũ deũ. q: sicut dicit anshel. ĩ
libro. Cur deus hõ. Nihil asperius ⁊ diffi
cilius põt hõ pati ad honorẽ dei sponte et
nõ ex debito q̃z mortẽ. Et nequaq; magis
hõ põt se dare deo q̃z cuz se morti tradit ad
honorẽ ipius. Et h̾ est qd̾ dr̾ eph. V. Tra/
didit semetipm̃ oblationẽ ⁊ hostiaz deo in
odorẽ suauitatis. Qualiter aũt fuit sacri/
ficiũ nos deo placãs ⁊ reconciliãs dicit au
gustinus de trinitate. Quid tã grate susci/
pi posset q̃z caro sacrificij nostri corpus effe
ctũ sacerdot; nr̃i. Ut qm̃ q̃tuor ↄsideranť
ĩ oi sacrificio. cui offerať: q̊d offerať. ꝓ q̊b;
offerať ⁊ q̊s offerat. idẽ ipe vnꝰ vtriusq; me
diator ꝑ sacrificiũ pac; recõciliãs nos deo
vnũ cum ipo maneret cui offerebat vnũ in
se faceret pro quib; offerebat. vnus ipe ẽet
q̊ offerebat ⁊ qd̾ offerebať. De h̾ aũt ẽt
qualiter ꝑ xp̃m sumus recõciliati dicit idẽ
augꝰ. q̊ꝫ xp̃s est sacerdos ⁊ sacrificiũ. deus
⁊ templũ. Sacerdos ꝑ quẽ sumus recõci/
liati. sacrificiũ q̊ sumus recõciliati. ds cui
sumus recõciliati. templũ in quo sumꝰ re/
cõciliati. Unde quibusdã hanc recõcilia
tionẽ paruipendẽtib;. augꝰ in ꝑsona xp̃i ex
probrat dicẽs. Cũ esses inimicus p̃ri meo
recõciliaui te ꝑ me. cũ esses longe ego veni
vt redimerẽ te. cũ inter oẽs mõtes ⁊ siluas
errares quesiui te inter lapides ⁊ ligna in/
ueni te. ⁊ ne lupoꝝ feraꝝq; rapido ore lani
areris collegi te. humeris meis portaui te
patri meo reddidi te. laboraui sudaui ca/
put meũ spinis opposui. manus meas cla
uis obieci. lancea latus aperui. tot nõ dicã
iniurijs. sed asperitatib; laniatus sum san
guinẽ meũ fudi. aiam meã posui vt ↄiun/

gerē te michi ꝛ tu diuideris a me. D
Scđo fuit ꝯgruētissim⁹ ad curandū mor/
bū. Congruitas aūt attendit ex parte tp̄is
ex parte loci. ex parte modi. Ex parte tp̄is
qꝛ adā factus fuit ꝛ peccauit in mēse mar
tio feria sexta ꝛ hora sexta. ꝛ ideo xp̄s pati
voluit in martio. qꝛ in die qua fuit annun
tiatus fuit ꝛ passus. Itē in feria sexta ꝛ ho
ra sexta. Scđo ex parte loci. qm̄ locus sue
passiōis tripliciter ꝯsiderat. s. aut ꝯmunis
aut specialis aut singularis. Locus cōis
fuit terra ꝓmissiōis. specialis caluarie loc⁹
singularis crux. In loco aūt cōmuni ṗ/
mus hō fuit formatus. qꝛ ī partib⁹ illis iu/
xta damascū ī agro damascēo dr̄ fuisse for/
matus In loco speciali fuit sepultus. qꝛ ibi
dem vbi xp̄s passus est. adam dr̄ fuisse se/
pultus. licet autenticū nō sit. cū ſm hiero/
nymū adā in ebron mōte sepultus fuerit.
sicut etiā iosue. XIIII expresse habet In lo
co singulari fuit decept⁹ nō ꝙ in illo ligno
in quo xp̄s passus est adā fuit deceptus sꝫ
pro tanto dicit. qꝛ sicut adā deceptus fuit
ī ligno ita xp̄s passus fuit in ligno In qua
dam tn̄ hystoria grecoꝝ dicit ꝙ in eodem.
Tertio ex parte modi curandi. qui quidē
modus fuit ꝑ similia ꝛ ꝑ ꝯtraria. Per simi
lia qm̄ sicut dicit aug⁹ in libro de doctrina
xp̄iana. Per feminā deceptus. per feminā
natus. Homo hoies. mortalis mortales.
morte mortuos liberauit. Ambrosi⁹. Ex
terra virgine adā. xp̄s ex virgine. Ille ad
imaginē dei. hic imago dei. Per mulierē
stulticia. ꝑ mulierē sapia Nud⁹ adā nudus
xp̄s. mors per arborē vita ꝑ crucē. ī deserto
adā ī deserto xp̄s Per ꝯria. qm̄ ṗm⁹ hō ſm
greg^m peccauerat ꝑ superbiā inobediētiā ꝛ
gulam. Voluit em̄ assimilari deo per sciē
tie sublimitatē. transgredi precepti dei li/
mitē. ꝛ gustare pomi suauitatē. Et qm̄ cu/
ratio habet fieri per ꝯtrariū. ideo iste mo/
dus satisfaciendi ꝯgruētissimus fuit. quia
fuit per humiliationē. diuine volūtatis im
pletionē ꝛ afflictionē. De his trib⁹ ad phi
lipenses. II. Humiliauit semetip̄m. quo
ad primū. factus obediens. quo ad scđm.
vsqꝫ ad mortē. quo ad tertiū. E Ter
tio fuit efficacissimus ad attrahendū gen⁹
humanū Nunquid em̄ saluo libertatis ar
bitrio magis ad amorem suū ꝛ fiduciā ge
nus humanū attrahere potuit. Qualiter
autē per hoc ad amorē nos attrahat dicit
Bern̄. Super omia reddit te amabilē bo
ne iesu calix quē bibisti opus redemptio/
nis nostre. Hoc omino amorē nostrū faci/
le vendicat totū tibi. hoc est quod nostruꝫ
amorē ꝛ blandius allicit ꝛ iustius erigit ꝛ
citius stringit ꝛ vehemētius afficit. Etem̄
vbi te exinanisti vbi te naturalibus radijs
exuisti. ibi pietas magis emicuit. ibi cari/
tas plus euulsit. ibi gratia amplius radia
uit. Qualiter aūt ad fiduciā dicit ro. VIII
Qui etiā ꝓprio filio suo nō pepercit sꝫ pro
nobis omib⁹ tradidit illū. quomō nō etiaꝫ
omia cū illo nobis donauit. De hoc etiam
Bern̄. Quis nō rapiat ad spem impetrā
di fiduciā. ꝗ eius attendit corporis dispo/
sitionē videlicet caput inclinatū ad osculū
brachia extensa ad amplexū. manus per/
foratas ad largiendū. latus apertū ad di/
ligendū. pedū affixionē ad nobiscū cōma/
nendū. corporis extensionē ad se totū no/
bis impendendū F Quarto fuit pru
dentissimus ad expugnandū humani ge/
neris inimicū. Iob. XXVI Prudētia eius
percussit superbū. Et vltimo. Nunqd po/
teris capere leuiathan hamo. Xp̄s em̄ ha/
mū sue diuinitatis absconderat sb̄ esca hu
manitatis. Et diabolus capere volēs escā
carnis. captus ē ab hamo diuinitatis. De
hac prudēti captiōe dicit aug⁹. Venit re/
demptor ꝛ victus est deceptor. Et quid fe
cit redemptor captiuatori nostro. Teten/
dit muscipulā crucē suā. posuit in ea escaꝫ
sanguinē suū. Ipe aūt voluit fundere san/
guinē nō debitoris ꝓpter qđ recessit a debi
torib⁹. Huiusmodi debitū apostolus vo/
cat cyrographū qđ quidē xp̄s tulit ꝛ cru/
ci affixit. De quo cyrographo dicit aug⁹.
Eua pctm̄ a diabolo mutuauit. cyrogra/
phū scripsit. fideiussorē dedit. ꝛ vsura po/
steritati creuit. Tunc em̄ a diabolo pctm̄
mutuauit. qn̄ ꝯtra preceptū dei. sue praue
iussiōi vel suggestiōi ꝯsensit. cyrographū
scripsit. qn̄ manū ad pomū vetitū porrexit
fideiussorē dedit. quando adā peccato cō/
sentire fecit. ꝛ sic vsura peccati posteritati
creuit. Contra igit ꝯtemnētes hanc re/
demptionē qua nos de inimici potestate
reduxit. Bern̄. exprobrando dicit in perso

na xp̄i. Populε meus ait dn̄s. quid tibi fa
cere potui ⁊ nō feci. Quid cause est q̄ ini/
mico meo magis libet seruire q̄z mihi. nec
ille creauit vos sz nec pascit. Si parua hec
videntur ingratis nō ille sed ego redemi vos
Quo precio Nō vtiq̄z auro corruptibili vel
argento. nō sole aut luna. nō saltē angelorum
aliquo. sed ꝓprio vos cruore redemi. Cete/
rum si neq̄z tā multiplici iure debitū est a
vobis elicere famulatū. obmissis omībus me
cum saltē ex denario diurno ꝯuenite Et
q̄r in mortē xp̄m tradiderūt. iudas p̄ aua/
riciā. iudei p̄ inuidiā. pilatus p̄ timorē. idō
videndum esset de pena a deo his inflicta
merito huius peccati. Sed de pena ⁊ ori/
gine iude inuenies in legenda sancti mat/
thie. de pena ⁊ excidio iudeorum i legenda sci
iacobi minoris. De pena aūt ⁊ origine pi/
lati in quadā hystoria licet apocrifa sic le
gitur. ¶ Fuit quidā rex noīe tirus. qui
quandā puellā noīe pilā filiā cuiusdā mo
lendinarij noīe atus carnaliter cognouit. ⁊
de ea filiū generauit. Pila aūt ex noīe suo
⁊ noīe patris sui qui dicebatur atus. vnū no
men ꝯposuit ⁊ nato puero imposuit nomē
pilatus. Cum aūt pilatus tres annos ha
beret ip̄m pila ad regē transmisit. Habe/
bat aūt rex filiū de regina ꝯiuge sua q̄ fere
pilato coetaneus videbatur. Isti dū annos
discretiōis attigissent. sepius luctamīe pu
gna ⁊ funda ad inuicē colludebant. Sed
regis legitimus filius vt genere erat nobi
lior sic in omī loco pilato inueniebatur stre/
nuior. ⁊ omī genere certaminis aptior Ob
hoc pilatus inuidie liuore ꝯmotus: ⁊ fel/
leo dolore stimulatus fratrē suuz latenter
occidit. Quod rex audiens vehemēter do
luit ⁊ ꝯciōe ꝯuocata quid de scelerator ho
micida faciendū sit filio requisiuit. Qui eū
omēs reū mortis esse vnanimiter acclama
uerunt. Rex aūt ad se reuersus. iniquitatē
iniquitate noluit duplicare. sz ip̄m pro tri/
buto qđ annuatim debebat romanis obsi
dem misit. tū volens inoxius esse ab occisio
ne filij. tū a tributo romanorum cupiēs libera
ri. Tunc ei tp̄is erat rome filius regis fran/
cie. quē similiter rex miserat romā pro tri/
butis. Huic pilatus associatus cum se ab
eo moribus ⁊ industria precelli videret eum
inuidie stimulis agitatus occidit. Sed cū

romani quid de eo faciendū esset inquire/
rent dixerūt. Hic si superuixerit q̄ fratrem
necauit. obsidē iugulauit. reipublice plurī
mū vtilis erit. ⁊ colla ferociū hostiū ferox
ip̄e domabit. Dixerūt ergo Cum reus mor
tis habeatur in pontos insulā gentibus illis q̄
nullū patiuntur iudicē. iudex perficiatur. si for
te eius nequicia ip̄orum ꝯtumacia edometur si
nō qđ meruit patiatur Missus igitur pilatus
ad gentē ferocē ⁊ suorum iudicū peremptricē
nō inscius ad quos missus sit. ⁊ q̄z pendu/
la vite sue sententia. tacite rem ꝯsiderans
vitā seruare voluit. ⁊ gentē neq̄z ip̄e minis
⁊ promissis supplicio ⁊ precio penitus sub
iugauit. Qui igitur tam dure gentis victor
extitit. a pontos insula pōtius pilatus no
men accepit. Herodes aūt hominis illius
industriā vt audiuit. versutijs eius ꝯgau/
dens. ip̄e versutus eum ad se muneribus ⁊
internuncijs inuitauit. ⁊ super iudeā ⁊ hie
rusalem potestatē ⁊ vicem suā ei tradidit
Qui cum pecuniā innumerabilē ꝯgregas
set. nesciēte herode romā adijt. ⁊ infinitā pe
cuniā tiberio imperatori obtulit. ⁊ ab eo si/
bi dari qđ ab herode tenebat muneribus
impetrauit. Huiuscemodi causa facti sūt
inimici pilatus ⁊ herodes quo ad vsq̄z tē/
pore passionis dn̄i eum sibi recōciliauit. eo
q̄ dn̄m ad se misit. Alia causa inimicicie
assignatur in hystoria scolastica. Quidā enī
se filiū dei faciens multos de galileis sedu
xerat. quos cum in garizim deduxisset vbi
dixerat se ascensurū in celū superueniēs pi
latus ip̄m cum omībus occidit. timēs ne si/
militer iudeos seduceret Ob hoc facti sūt
inimici. q̄r herodes presidebat galileis. Et
vtraq̄z causa potuit esse vera. Cum aūt
pilatus dn̄m iudeis cruci figendū tradi/
disset. timēs tn̄ offensam tiberij cesaris. eo
q̄ ꝯdemnasset sanguinē innocentē. quēdā
sibi familiarē pro sui excusatiōe ad cesarē
destinauit. Interea cū tiberius morbo gra
ui teneretur. nūciatur eidē q̄ hierosolimis q̄dā
medicus esset. q̄ omēs morbos solo verbo
curaret. nesciēs q̄ eum pilatus ⁊ iudei occi
dissent. Dixitq̄z volusiano sibi p̄uato. Va
de citius trans partes marinas diceſq̄z pi
lato vt hunc medicū mihi mittat q̄ me pri
stine sanitati restituat. Cum aūtq̄ ille ad pi
latū venisset. ⁊ mandatū imperatoris ex/

posuisset eidē. territ⁹ pilatus. XIIII. dierū inducias postulauit Infra qđ spaciū dum volusianus quandā matronā q̄ fuerat familiaris iesu noie veronicā vbi nā xp̄s iesus inueniri posset interrogasset ait. Heu dn̄s meus ꝛ deus meus erat. quē pilatus per inuidiā traditū ꝯdemnauit. ꝛ crucifigi p̄cepit. Tunc ille nimis dolens ait. Vehemēter doleo. qꝛ qđ mihi dn̄s meus iusserat explere non valeo. Cui veronica. Dn̄s meus cū predicando circuiret: ꝛ ego eius p̄ntia nimis inuite carerē volui mihi ip̄i⁹ depingi imaginē. vt dum eius priuarer p̄sentia mihi saltē prestaret solatiū imaginis sue figura. Cumqꝫ lintheū pictori deferrē pingenduꝫ dn̄s mihi obuiauit. ꝛ quo tenderē requisiuit. cui cū vie causam aperuissem. a me petijt pannū. ꝛ ip̄m mihi venerabili sua facie reddidit insignitū Imaginis ergo huius aspectū si dn̄s tuus deuote intuebit. ꝯtinuo sanitatꝭ b̄n̄ficio potietur. Cui ille. Est ne huiusmodi imago auro vel argento ꝯparabilis. Cui illa. Non. sed pio affectu deuotiōis. Tecū igit̃ proficiscar. ꝛ videndā cesari imaginē deferam. ꝛ reuertar. Venit igit̃ volusianus cū veronica romā. dixitqꝫ tiberio imperatori. Jesum a te diu desideratū pilatus ꝛ iudei iniuste morti tradiderūt. ꝛ per inuidiā crucis patibulo affixerunt. Venit igitur matrona quedā mecum ip̄ius iesu imaginē deferens. quā si deuote prospexeris mox sanitatis tue beneficiū obtinebis. Cesar igit̃ pannis sericis viā sterni fecit. ꝛ imaginē sibi presentari precepit. Qui mox vt eā fuit intuit⁹ sanitatē pristinā est assecutus Pontius igit̃ pilatus imperio cesaris capitur ꝛ romā perducit̃. Audiēs cesar pilatū aduenisse nimio furore ꝯtra eū repletus. eū ad se adduci fecit. pilatus aūt tunicā dn̄i incōsutilē secū detulit quā indutā corā īperatore portauit. Mox vt impator eū vidit: oēm irā deposuit. ꝛ ei ꝓtinus assurrexit. nec sibi dure in aliq̊ loq̄ p̄ualuit ꝛ q̄ in ei⁹ absentia videbat̃ tā terribilis ꝛ ferus. nūc in eius p̄sentia inuenit̃ quodāmō mā suetus. Cumqꝫ eū licēciasset mox ꝯ̄ eū terribiliter excādescit se miserū clamans ꝙ ei furorē sui pectoris mime ostēdisset. Staticꝫ eū reuocari fecit. iurans ꝛ ꝯtestās ꝙ filius mortis eēt. nec phas sit eū viuere sup̱ terrā. Qui vt eū vidit. ꝯtinuo eū salutauit. ꝛ oēm aī ferocitatē abiecit. Mirant̃ oēs. mirabat̃ ꝛ ip̄e ꝙ sic ꝯ̄ pilatū dū abesset excādesceret ꝛ dū p̄ns esset nil ei aspere loqui posset. Tandē diuino nutu vel forte alicui⁹ xp̄iani suasu ip̄m illa tunica expoliari fecit ꝛ ꝯ̄ eum p̄stinā aī ferocitatē mox resumpsit. Cūqꝫ de h̄ impator p̄limū miraret̃. dictū est sibi ꝙ illa tunica fuisset dn̄i iesu. Tunc imperator ip̄m in carcerē recipi iussit donec sapientū ꝯsilio deliberaret q̄d de eo fieri oporteret. Data est igit̃ in pilatū s̄nia vt morte turpissima dānaret̃. Audiēs h̄ pilat⁹ cultello ꝓprio se necauit. ꝛ tali morte vitā finiuit. cognita cesar morte pilati dixit: vere mortu⁹ ē morte turpissima. cui manus ꝓpria nō pepercit. Mole igit̃ ingēti alligat̃. ꝛ ī tiberī fluuiū imergit̃. Sp̄us v̄o maligni ꝛ sordidi corpi maligno ꝛ sordido ꝯgaudentes. ꝛ nūc in aq̄s. nūc in aere rapiētes mirabiles īundatiōes in aq̄s mouebāt. ꝛ fulgura tēpestates tonitrua ꝛ grādines ī aere terribiliter generabāt. ita vt cūcti timore horribili tenerent̃. Qua ꝓpter romani eū a tiberꝭ fluuio extrahētes driſiōis cā ip̄m vigennā deportauer̄t. ꝛ rodano fluuio imerser̄t. Vigenna ei dr̄ q̄si via gehēne. qꝛ erat tūc locus maledictiōis. vel potius dr̄ bienna eo ꝙ vt dr̄ biennio sit ꝯstructa. Sꝫ ibi nequā sp̄us nō defuer̄t ibidē eadē opantes Hoīes ḡ illi tantā infestationē demonū n̄ ferētes vas illud maledictiōis a se remouer̄t. ꝛ illud sepeliendū losanne ciuitatꝭ territorio ꝯmiserūt. Qui cū nimis p̄fatis infestatōibꝫ grauarent̃. ip̄m a se remouer̄t ꝛ ī quodā puteo montibꝫ circūsepto īmerserūt. vbi adhuc relatione quorundā quedā diabolice machinationes ebullire videntur. Hucusqꝫ in predicta hystoria apocrifa legitur Que vtrū recitanda sit lectorꝭ iudicio relinquat̃

Nota tamē ꝙ in hystoria scolastica legitur ꝙ pilatus a iudeis accusatus est apud tiberiū de violenta innocentū interfectiōe. ꝛ qꝛ iudeis reclamātibꝫ imagines gentiliū ī templo ponebat. ꝛ qꝛ pecuniā repositā in corbonā ī suos redigerat vsus inde faciēs aq̄ductū in domū suā. Et p̄ his oībꝫ de-

portatus est lugdunũ n exiliũ vnde oriun
dus fuerat. vt ibi in oprobriũ gentis sue
moreretur. potuit eẽ si tñ illa hystoria ꝯtinet
veritatẽ. qꝛ ꝑmo iã edictũ dederat vt lug/
dunũ in exiliũ deportaretur. ꝛ ꝙ ante reuer/
sionẽ volusiani ad imperatorẽ ibi fuerit de
portatus. Sꝫ postmodũ tiberius audiẽs
qualiter xp̄m occidisset. ip̄m de exilio edu/
ci ꝛ ad se romã adduci fecit. Eusebiꝰ aũt ꝛ
beda in suis cronicis nõ dicunt ip̄m in exi
lium relegatũ sed tanti ꝙ in multas cala/
mitates incidẽs ꝓpria manu se peremit.

De festiuitatibꝫ que occurrũt infra
tempus reconciliationis.

Dicto de festiuitatibꝰ

que occurrunt infra tempus de
uiationis quod incepit ab adã ꝛ
durauit vsqꝫ ad moysen quod tempus re/
presentat ecclesia a septuagesima vsqꝫ ad
pasca. sequitur videre de festiuitatibꝫ q̃ eue/
niunt infra tempus reconciliationis. quod
tempus representat ecclesia a pasca vsqꝫ
ad octauã penthecostes

LII A.

De resurrectione xp̄i.

R Esurrectio christi ter
tia die a passiõe ip̄ius facta ẽ
Circa aũt istam resurrectionẽ
dñicam septẽ per ordinẽ sunt
ꝯsideranda. Primo qualiter verũ sit ꝙ tri
bus diebꝫ ꝛ tribꝫ noctibꝫ in sepulcro iacuit
ꝛ ĩ tertia die resurrexit. Scḋo quare nõ sta
tim vt mortuꝰ est resurrexit. sed vsqꝫ in diẽ
tertiũ expectauit. Tertio qualiter resurre
xit. Quarto quare resurrectionẽ suam ac/
celerauit. nec vsqꝫ ad generalẽ resurrectio
nẽ distulit. Quinto ꝓpter quid resurrexit.
Sexto quotiẽs apparuit resurgẽs. Septi/
mo qualiter sanctos patres q̃ erant in lim/
bo inde eduxit ꝛ quid ibi egit Circa pri
mũ notandũ ꝙ xp̄s tribꝫ diebꝫ ꝛ tribus no
ctibꝫ in sepulcro fuisse dicitur. ſm augꝰ. per
sinodochen. vt ꝑma dies accipiatur ſm par/
tem sui postremã. scḋa dies ſm se totã ꝛ in
tegrã. tertia ſm partẽ suipꝛimã. ꝛ sic erũt
tres dies. Et quilibet horũ dierꝫ suã noctẽ
habuit precedentẽ. Tunc enim ſm bedã mu/
tatus est ordo ꝛ cursus dierꝫ ac noctiũ. An
tea enim dies precedebãt. ꝛ noctes sequebantur
post passionẽ aũt hic ordo mutatus est ita
ꝙ noctes precedũt ꝛ dies sequuntur. Et hoc
mysterio ꝯgruit qm̄ homo ꝑmo de die gra
tie cecidit in noctẽ culpe. per xp̄i aũt passio
nẽ ꝛ resurrectionẽ de nocte culpe rediit ad
diẽ gratie. Circa scḋm sciendũ est ꝙ cõ/
ueniẽs fuit vt nõ statim qñ mortuus fuit
xp̄s resurgeret. sꝫ vsqꝫ ĩ diẽ tertiũ expecta/
ret. ꝓpter quinqꝫ rõnes. Primo ꝓpter si
gnificationẽ vt scꝫ ex hoc significaretur ꝙ lux
sue mortis curauit nostrã duplã mortẽ. ꝛ
ideo vna die integra ꝛ duabꝫ noctibꝫ iacu/
it in sepulcro. vt per diẽ intelligatur lux sue
mortis. per duas noctes nr̃a duplex mors.
Et hanc rõem assignat glosa sup illud lu.
XXIIII Oportuit xp̄m pati. ꝛc. Scḋo
ꝓpter probationẽ qꝛ sicut in ore duorũ vel
triũ testiũ stat om̄e verbũ. sic in tribꝫ diebꝫ
experitur quis om̄e factũ. ꝛ ideo vt mortẽ be
ne probaret ꝛ se probasse ondẽderet. tribꝫ die
bus iacere voluit in sepulcro. Tertio p/
pter sue potestatis ostẽsionẽ. qꝛ si statim re
surrexisset. nõ videretur potestatẽ habere po/
nendi aĩam suã sicut resurgẽdi. Et hec rõ
videretur tangi. I. cor. XV. sup illo Quoniã
xp̄s mortuus est. ꝛc. Ideo inquit de morte
premittitur. vt sicut vera mors ostenditur. ita
vera resurrectio ostendatur Quarto ꝓpter
restaurandorum prefigurationẽ. Hanc rõem
assignat petrus rauen̄. dicens. Tres dies
voluit esse sue sepulture. q̃ in celo sunt re/
stauraturus. q̃ in terra reparaturus. q̃ apꝰ
inferos redẽpturꝰ. Quinto ꝓpter tripli
cis status iustorũ representationẽ. Hanc
rõem assignat gregꝰ. sup ezech. dicẽs. Sexta
feria xp̄s passus est. sabbato quieuit in se/
pulchro. dñico aũt die resurrexit a morte.
Presens aũt vita adhuc nobis sexta feria
est. quia in angustiis ꝛ doloribus crucia/
mur. Sed sabbato quasi in sepulcro quie
scimus quia requiẽ anime post mortẽ in/
uenimus. Dominico aũt die a conditione
octauo. cum corpore a morte resurgimus ꝛ
in gloria anime etiã cum carne gaudemꝰ.
Dolor ergo nos in sexta feria. requies in
septima. ꝛ glĩa excipit ĩ octaua. Hec gregꝰ
Circa tertiũ. s. q̃liter resurrexit. Notãdũ
ꝙ ꝑmo surrexit potenter. qꝛ virtute ꝓpria

Joh.x. Ptãtem habeo ponẽdi aĩam meã
⁊ iterũ sumẽdi eã. Joh.ij. Soluite tẽplum
hoc ⁊ in tribus diebꝫ excitabo illð. Scðo
feliciter q꜡ deposita oĩ miseria. Matth
xxvi. Postq̃ aũt resur.p̃.vo.ĩ gal. Galilea
interp̃tatur trãsmigratio. Xp̃s ḡ qñ sur/
rexit in galileã precessit. q꜡ de miseria ad
gloriã de corruptõe ad incorruptionẽ trãs
iuit. Leo papa. Post passionẽ xp̄i ruptis
vinculis mortis: infirmitas in virtutem:
mortalitas in eternitatẽ: cõtumelia tran/
sijt in gl'iam. Tertio vtiliter. q꜡ capta pre
da. Hierem. IIII. Ascendit leo de cubili
suo ⁊ predo gentiũ se leuauit. Itẽ ioh. Cũ
exaltatus fuero a terra oĩa trahã ad me
ipsum.i. Cuꝫ exaltatus fuero a terra ani/
mã meã scꝫ educendo de limbo: ⁊ corpus
de sepulchro oĩa tra.⁊c̃. Quarto mirabi/
liter q꜡ remanẽte clauso sepulchro Sicut
eñ existente clauso matris vtero exiuit: et
ad discip'los ianuis clausis intrauit. sic ni
mirum existente clauso sepulchro inde exi
re potuit. Unde legitur in hystoria scola/
stica ꝙ cuidam monacho sancti laurentij
extra muros anno ab incarnatiõe dñi. mi
lesimo. CXI. mirante de cingulo suo quo
accinctus erat. insoluto proiecto ante illũ
vox in aere est facta. Sic potuit xp̃s clau
so exire sepulchro. Quinto veraciter. quia
in corpore vero ⁊ proprio. Sex autem mo
dis se vere resurrexisse probauit. Primo p
angelũ qui nõ mentitur. Secũdo per fre/
quentẽ apparitionẽ Per hec duo ostendit
se vere resurrexisse. Tertio per comestio/
nem. per quod probauit: ꝙ nõ arte magi/
ca. Quarto per palpationẽ. per qð proba
uit ꝙ in vero corpore. Quinto. per cicatri
cum ostensionẽ. per quod probauit ꝙ ĩ eo/
dem corpore in quo mortuus fuit. Sexto
per domus clausis ianuis ingressionẽ. p
quod ostẽdit ꝙ glorificatus surrexit. He
eñ oĩes dubitatiões circa xp̄i resurrectio
nem videntur fuisse in discipulis. Sexto
surrexit immortaliter. quia nũq̃ de cetero
moriturus. Ro. VI. Xp̃s resurgẽs ex mor
tuis iã nõ morit̃. ⁊c̃. Dicit tñ dyonisius in
ep'la ad demophilũ. xp̄m etiã post ascen/
tionẽ cuidã scõ viro nõie carpo dixisse Pa
ratus sum rursus p hõibus saluãdis pa/
ti. Per quod videt̃ si possibille esset adhuc
p hoĩbus mori paratus esset. Retulit eñ
predictus carpus vir mire sãctitatis: btõ
dyonisio vt in eadẽ ep'la ꝯtinetur. ꝙ cum
quidã infideliũ fidelẽ quendã puertisset.
adeo carpus moleste tulit. vt ex hoc infir/
mitatẽ incurreret. Tãte autẽ scitatis erat
vt nũq̃ celebraret: quin sibi celestis visio
inferretur Sedeũ p vtriusq̃ ꝯuersiõe ora
re deberet. deũ ñ q̊tidie exorabat vt con/
bustiõe q̃dã amborũ simi'l imisericorditer
abrũperet vitas. Et ecce circa noctis me/
diũ dum euigilaret ⁊ hanc orationẽ face/
ret. subito domus in qua erat in duo diui
sa fuit: ⁊ quedã ɔ̃rnax ĩmensa ibidẽ appa
ruit. Respiciẽsq̃ sursum vidit celũ aper/
tũ ⁊ ibidẽ iesum circũdatũ multitudie an
geloꝝ Deinde iuxta fornacẽ predicti duo
viri tremuli stare cernũtur q'uia serpenti/
bus de fornace pcedẽtibus morsibꝫ ⁊ in/
uolutionibus volẽter in fornacẽ trahebã
tur: necnõ a q̇busdã alijs viris inpingebã
tur. Hec videns carpus adeo in istorum
vindicta delectabatur vt superiorẽ quidẽ
visionẽ intueri contẽneret. ⁊ in hoꝝ vindi
ctã totus intẽtus maneret ita ꝙ plurimũ
moleste ferebatꝙ in fornacẽ nõ cito cade/
bant. Tandẽ cũ difficulter in celũ respexis
set et predictã vsionẽ vt prius vidisset. ec/
ce iesus hoĩm illoꝝ misertus: ex sup celesti
throno surrexit ⁊ vsq̃ ad illos cũ multitu
dine angelorũ descẽdẽs manũ extendit. ⁊
ipsos eripuit. Dixitq̃ ihs carpo. Manu
extenta percute cõtra me. decetero eñ pa
ratus sum rursus p hõibus saluãdis pa/
ti: ⁊ hoc mihi amicũ nõ ꝙ alij peccent ho/
mines. Hanc aũt visionẽ quã recitat dyo
nisius gr̃a hui⁹ verbi posuimus. ¶
Circa quartũ q̄re ñ expectauit cũ alijs
resurgere qñ scꝫ fiet generalis resurrectio
Sciendũ est ꝙ pter tres rationes noluit
differre. Primo ꝓpter corpis dignitatẽ.
Cũ eñ illð corp⁹ esset dignissimũ ex eo ꝙ
erat deificatũ siue diuitati vnitũ: ñ fuit de
cẽs vt tãdiu sub puluere iaceret Unñ psal'.
Nõ dabis sancũ tuũ.i. corpus sctificatuꝫ
.i. deificatũ videre corruptionẽ. Itẽ psal'.
Surge dñe in requiẽ tuã tu ⁊ archa sctifi/
catiõis tue. Et vocat̃ archa sanctificatio/
nis corpus illud qð fuit cõtentiuũ diuini/
tatis. Secundo propter fidei firmitatẽ

Si.n. tūc n̄ surrexisset fides ꝑijsset. nec ve
rum deū eū aliquis credidisset. qđ patz ex
hoc ꝙ in passione excepta beata ꝟgine oēs
fidem amiserūt. sed cognita resurrectione
ipam recuꝑauerūt. I. coꝛ. xv. Si christus
nō resurrexit vana ē fides nr̄a. Tertio
ꝓpter nr̄e resurrectōis exemplaritatē. raro
eñ inueniret̄ q̄ resurrectōem futurā spera
ret. nisi eam in exēplo ꝓcessisse videret. Et
ꝓpter hoc dicit ap̄lus. Quia si xp̄us resur
rexit ⁊ nos resurgemꝰ. Quia eius resurre
ctio est causa exēplaris nr̄e resurrectiōis.
Grego. Exemplo dn̄s mōstrauit qđ ꝓmi
sit in p̄mio: vt sicut om̄es ipm resurrexisse
fideles cognoscerēt. ita i seipis in fine mū
di p̄mia resurrectiōis sperarēt. Idē. Nō
plus q̄ triduanā esse mortē voluit. ne si in
illo resurrectio differretur in nobis omnio
desperaret̄. Ideo habemus spem resurre
ctionis nostre cōsiderata gl'ia capitis no
stri. Circa q̄ntū. s. ꝓpt' q̄d resurrexit. sciē
dū ꝙ ꝓpter q̄ttuoꝛ magnas vtilitates no
stras surrexit. Est eñ eiꝰ resurrectio ope
rās iustificationē peccatoꝝ: docens noui
tatē moꝛū: generās spem de receptione re
munerādoꝛū: ⁊ causans resurrectiōez oim.
De primo Ro. IIII. Traditus est ꝓpter
delicta nostra ⁊ resurrexit ꝓpter iustifica
tionē nostrā. De scđo. Ro. VI. Sicut xp̄s
resurrexit a moꝛtuis per gloꝛiā patris ita
⁊ nos in nouitate vite ambulemꝰ. De ter
tio. I. pet. II. Qui ꝓpter magnā misericoꝛ
diā suā resuscitauit nos in spem vite ꝑ re
surrectionez xp̄i a moꝛtuis. De quarto. I.
coꝛ. XV Xp̄s dn̄s resurrexit a moꝛtuis pri
micie doꝛmientiū. qm̄ q̄dē ꝑ hoīem moꝛs
⁊ per hōiem resurrectio moꝛtuoꝝ. Et no
tandū ꝙ sicut patet per predicta xp̄s i sua
resurrectione quattuoꝛ habuit ꝓpria. Pri
mū est ꝙ nostra resurrectō vsq; in finē dif
fertur: sua ꝟo die tertia celebrata est. Se
cūdū qꝛ nos ꝑ illū resurgimus: ille ꝟo per
se. Unde ambroσius. Quō potuit adiu
toꝛiū sui coꝛpoꝛis querere suscitādi q̄ alios
suscitauit. Tertiū est. quia nos in cinere
ramur; sed coꝛpus eius incinerari nō po
tuit. Quartū ē. q̄a sua resurrectio ē nostre
resurrectionis causa efficiens exemplaris
⁊ sacramentalis. De prima causa glosa.
suꝑ psal'. Ad vespeꝝ demoꝛabitur fletꝰ ⁊c̄.

Resurrectio xp̄i est causa efficiens resurre
ctionis anime in presenti: ⁊ coꝛpoꝛis in fu
turo. De scđa I. coꝛ. XV. Si xp̄s resurre
xit. ⁊c̄. De tertia. Ro. VI. Ut quō xp̄s ⁊c̄.
D Circa sextū scz quotiēs resurgēs ap
paruerit notandū ē ꝙ ipsa die resurrectio
nis apparuit quinq; vicibus ⁊ alijs dieb᷒
sequētib᷒ etiā q̄nq; vicib᷒. Primo enim
apparuit marie magdalene. ioħ. XX. Itē
marc̄. vlt̄. Surgens iesus mane p̄ma sab
bati apparuit primo marie magdale. ⁊c̄.
que tipum gerit penitentiū: voluit autem
primo apparere marie magdalene quinq;
de causis. Primo quia ardētius dilige
bat. Lu. VII. Dimissa sunt ei p. m. q. d. m.
Scđo vt ostenderet se moꝛtuū pro pec
catoꝛibus. Matth. IX. Non veni vo. iu.
sed peccatoꝛes. Tertio q̄a meretrices
precedūt sapiētes in regno celoꝛū. Mat
thei XXI. Amen dico vobis quia meretri
ces ꝓce. v. in regno dei. ⁊c̄ Quarto vt si
cut mulier fuit nūcia moꝛtis. ita esset nū
cia vite s̄m glo. Quinto vt vbi abūda
uit delictum superhabūdaret ⁊ gratia sic
dr̄ ro. V. Scđo apparuit mulierib᷒ rede
untib᷒ a monumēto quādo dixit eis Aue
te. Et accesserunt ⁊ tenuerūt pedes eius.
Matth. vltimo. Et tipū gerunt humi
liū quibus dn̄s apparet. tū ratione sexus:
tū ratione affectus: q̄a tenuerūt pedes eiꝰ
Tertio apparuit symoni. sed vbi: aut
quādo nescitur. nisi foꝛte quādo redibat
a monumēto cū iohāne. Potuit eñ esse ꝙ
petrus a iohāne alicubi diuertit. ⁊ ibi do
minus sibi apparuit. lu. vltimo. Uel foꝛte
quādo ad monumētū solus intrauit. sicut
dicitur in hystoꝛia scolastica. Uel foꝛte in
cauea siue spelunca. Dicitur eñ in eadez
hystoꝛia. ꝙ quādo xp̄m negauit fugit i ca
ueā. que modo dicitur gallicantus in qua
vt dicitur per tres dies fleuit. ex eo ꝙ xp̄m
negauit. ⁊ ibi xp̄s sibi apparuit: ⁊ eum cō
foꝛtauit. Petrus autē interpretatur obe
diens ⁊ gerit tipum obediētiū: quib᷒ do
minus apparet. Quarto apparuit di
scipulis in emaus: quod interpretatur de
sideriū consilij. ⁊ significat pauperes xp̄i q̄
volunt illud consilium sꝫ adimplere vade ⁊
vende om̄ia que habes ⁊ da pauꝑib᷒. ⁊c̄.
Quinto apparuit discipulis congrega

tis in vnū. ⁊ significat religiosos cū foribꝫ V. sensuū clausos. Johan. XX. He ꝙncꝫ apparitiones: ipa die resurrectionis facte sunt. ⁊ has representat sacerdos in missa quinquies se vertens ad populuz: sed tertia versio est cū silentio quia significat terciam apparitionē factā petro que nescitur vbi vel quādo facta fuerit. Sexto apparuit octaua die discipulis cōgregatis presente thoma: qui dixerat se nō credere nisi videret. ⁊ significat hesitātes in fide. Johānis XX. Septimo discipulis piscantibus. Joh. vltio. ⁊ significat predicātes qui sunt piscatores hominū. Octauo discipulis in monte thabor. Mat. vltio. ⁊ significat contēplatiuos. quia in predicto monte transfiguratus fuit. Nono XI. discipulis recumbētibus in cenaculo vbi incredulitatē eorū ⁊ duriciā cordis exprobrauit: Matth. vltio per quos intelligimus peccatores in vndenario trāsgressionis positos. quos dn̄s aliquādo visitat misericorditer. Decimo ⁊ vltimo apparuit discipulis existētibꝫ in monte oliueti. Luc. vltio. per quos saluantur misericordes ⁊ misericordie oleū diligētes. De hoc loco ascenditur in celū: quia pietas ad oīa valet. promissionē habēs. ⁊c̄ I. thi. IIII.

E Sunt ⁊ alie tres apparitiōes que referuntur in ipsa die resurrectionis facte: sꝫ tamē hoc ex textu nō habetur Prima qua apparuit iacobo iusto. i. iacobo alphei. de qua apparitione inuenies in legēda ipius iacobi. Alia qua ipa die apparuisse dr̄ ioseph sicut legit̄ in euangelio nicodemi. Nā cū audissent iudei, ꝙ ioseph corpꝰ iesu a pilato petisset. ⁊ ipm in monumēto suo posuisset. indignati aduersus eū ipm ceperūt. ⁊ in quodā cubiculo diligēter clauso ⁊ sigillato recluserūt. post sabbatū eum occidere volētes. Et ecce iesus i ipa nocte resurrectōis suspēsa domo a quattuor angul' ad eum intrauit. et faciem eiꝰ extersit et osculū dedit. ⁊ inde saluis sigillis eum educens in domū suam in arimathia ipm adduxit Tertia qua añ ceteros virgini matri apparuisse creditur. licꝫ hoc ab euāgelistis taceat̄. Hoc romana eccl'ia approbare videt̄ que statim ipsa die apud sanctam mariam celebrat statione. Si enim hoc ideo nō credit̄. q2 nullus euāgelista testatur cōsequens est vt post resurrectōem nunꝙ sibi apparuerit quia vbi vel qñ nullus euāgelista edisserit Sed absit vt talē matrem talis filius: tali negligentia dehonorauerit. Sed ideo forsan hoc euāgeliste subticuerūt qa eorū fuit officiū solūmodo resurrectiōis testes inducere: matrē āt ad testificādū ꝑ filio inducere eos ñ decuit. Si em̄ verba extraneaꝝ feiaꝝ delira mēta visa sūt. quō nō magis matrē ꝑ filij amore crederēt delirare. Hoc igit̄ euāgeliste scribere noluerūt. sꝫ ꝑ ꝯstāti reliqrūt. Debuit em̄ mr̄em prius letificare de resurrectiōe quā āpliꝰ ceteris ꝯstat doluisse de morte. ne matrē ꝑtereat q sic alios ꝯsolari festinat. Hoc ēt ambro. testat̄ in li. iij. ꝺ ꝟginibꝫ dicēs. Vidit ꝗ mr̄ resurrecōez dn̄i ⁊ ꝑma vidit ⁊ credidit. vidit maria magdalēa ꝗuis adhuc ipa nutaret. Sedulius ꝗꝫ agēs ꝺ xp̄i apparitiōe sic dic̄. Sēp ꝟgo manēs huiꝰ se visibꝫ astās. Luce palā dn̄s ꝑus obtulit. bōa mater. Grādia diuulgās miracula q fuit olim. Adueniētis iter. hec fit redeūtis ⁊ index. F De secūdo. Primo āt ⁊ vltio hic ꝯsiderādo ꝗliter scōs prēs q erāt i limbo xp̄s eduxit. ⁊ quid ibi egit. euāgeliū apte nō explanauit Aug. tn̄ in quodā s̄mone ⁊ nicodemꝰ in suo euāgelio aliq̄ tenus hoc ondūt. Ait em̄ scūs augu. Mox vt xp̄s spm̄ tradidit. vnita sue deitati aīa ad inferoꝝ ꝑfunda descendit. Cūꝗ tenebraꝝ terminū q̄si q̄dā ꝺ p̄dator splēdidꝰ ac terribilis attigisset. aspiciētes eū impie ac tartaree legiōes trite inq̄rere ceperūt dicētes. Vñ ē iste tā fortis: tā terribilis tam splēdidus tā ꝑclarus. mundus ille qui nobis subditus fuit. nunꝙ nobis talē mortuū misit. nūꝙ inferis talia munera destinauit. Quis est ꝗ iste q sic intrepidus nostros fines ingreditur. ⁊ nō solū nostra supplicia nō veret̄.: verū etiā alios de nostris vinculis absoluit. Ecce ipi qui sub nostris solebāt suspirare tormentis insultant nobis de perceptione salutis: ⁊ nō solū iam nihil verentur sed insuper nobis minātur. Nunꝙ hic sic mortui superbierūt: nec aliqñ sic potuerunt leti esse captiui. Vt q̄d huc istū adducere voluistis. O ꝑnceps noster periJt oīs leticia tua i luctū

conuersa sunt gaudia tua. Dũ tu christuȝ
suspẽdis in ligno ignoras quãta damna
sustineas in inferno. Post istas crudeliuȝ
voces infernaliũ ad imperiũ dñi oẽs fer/
rei cõfracti sunt vectes Et ecce innumera
biles scõꝝ ꝑplĩ. eius genibus prouoluti la
chrymabili voce dicebãt. Aduenisti desi/
derabilĩ. redẽptor mũdi aduenisti quẽ dsi
derãtes q̃tidie expectabamꝰ Descẽdisti ꝓ
nobis ad inferos: noli nobis deesse cũ re/
uersus fueris ad superos. Ascẽde dñe ie/
su iferno expoliato: ⁊ autore mortis suis
vinculis irretito. redde iã leticiã mundo:
succurre inquiũt: iam seuas extingue pe/
nas. ⁊ miserando resolue captiuos dum
hic es absolue reos: dum ascenderis dfen
de tuos. Hec augꝰ. In euãge. ãt nycode/
mi legiẽ ꝙ carinus ⁊ leucius filij symeõis
senis cũ xp̃o resurrexerũt. ⁊ ãne ⁊ cayphe:
⁊ nycodemo ⁊ ioseph et gamalieli aꝑpa/
ruerũt ⁊ ab eis adiurati q̃ xp̃s apud infe
ros gessit: narrauerũt dicẽtes. Cũ essemꝰ
cũ oibus patribꝫ nr̃is patriarchis in cali/
gine tenebrarũ subito factus est aureus
solis color purpureusq̃ ⁊ regalis lux illu/
strãs suꝑ nos. Statimq̃ adam hũani ge
neris pater exultauit dicẽs. Lux ista ẽ au
toris lumis sempiterni: q̃ nob ꝓmisit mit/
tere lumẽ coeẽnũ suũ. Et exclamauit esai/
as dicẽs. Hec ẽ lux p̃ris filius dei sicut p̃/
dixi cũ essem viuus in terris. Poplus qui
ambulabat in tenebris vidit lucẽ magnã
Tunc supuenit genitor noster symeon: et
exultans dixit. Glĩficate dñm qꝛ ego xp̃m
infantẽ natũ in manibꝫ suscepi in tẽplo: et
cõpulsus sp̃ũsctõ dixi. Nũc viderũt oculi
mei salutare tuũ. Qd parasti. ⁊c̃ Post hoc
supuenit q̃dã heremi cultor: ⁊ interroga/
tus a nob q̃s esset dixit Ego sum iohes q̃
xp̃m baptizaui ⁊ añ faciẽ eius parare viã
eius preiui. ⁊ ip̃m oñdi digito dicẽs. Ecce
agnus dei. ⁊c̃. ⁊ descẽdi nũciare vobis: q̃a
in ꝓximo est xp̃m visitare vos. Tũc seth
dixit. Cũ iuissẽȝ ad portas paradisi roga/
re dñm vt transmitteret mihi angelũ suũ:
vt daret mihi de oleo misericordie. vt in/
ungerẽ corpꝰ patris mei ade. cũ eẽt infir/
mꝰ. apparuit michael angelꝰ di dicẽs. Noli
laborare lachrymis orãdo: ꝓpt oleũ ligni
misericordie. qꝛ nllõ mõ poteris de illo ac
cipe nisi qñ cõpleti fuerint q̃nq̃ milia du/
cẽti anni. Hec audiẽtes oẽs patriarche ⁊
ꝓphete exultauerunt magna exultatione.
Tũc sathan p̃nceps ⁊ dux mortꝭ dixit ad
infernũ. Prepara te suscipe ihm qui se glĩ/
atur xp̃m filiũ dei esse. ⁊ hõ est timẽs mor/
tem dicẽs. Tristꝭ est aĩa mea vsq̃ ad mor
tem ⁊c̃. Et mltos quos feci curuos sana/
uit. ⁊ claudos erexit. Rñdẽs infernꝰ dixit
Si potens es tu. q̃lis est hõ ille iesus q̃ ti/
mens mortẽ potẽtie tue aduersaẽ. Nam si
dicit se timere mortẽ cape te vult: ⁊ veti/
bi erit in sempiẽna scl̃a. Cui sathan. Ego
illũ temptaui. ⁊ ꝑplm aduersum illũ exci/
taui. iam lanceã exacui. fel et acetum mi/
cui. lignũ crucis p̃paraui. in ꝓximo est mors
eius vt ꝑducã eũ ad te. Cui infernus. Ipse
ne est qui suscitauit lazarũ queȝ tenebam
Cui sathan. Ipse est. Cui infernus. Con
iuro te ꝑ virtutes tuas ⁊ meas ne ꝑducas
eũ ad me. Ego em̃ cum audiui impiũ ver
bi eiꝰ ꝯtremui. nec ip̃m lazarũ cõtinere po
tui. sed excutiens se vt aq̃la suꝑ omnẽ agi/
litatem saliens exiuit a nobis. Et cum hec
loqueretẽ. facta est vox vt tonitruũ dicens
Tollite portas p̃ncipes vestras. et eleua/
mini porte eternales. et introibit rex glĩe.
Ad hãc vocẽ ꝯcurrerũt demones ⁊ hostia
enea cũ vectibus ferreis clauserũt. Tunc
dixit dauid. Nõne ego ꝓphetaui dicens
Confiteanẽ dño ⁊c̃. qꝛ cõtriuit portas ere/
as ⁊c̃. Facta ẽ iteꝝ vox magna dicẽs Tol
lite portas p̃n. ⁊c̃. Videns infernus ꝙ dua
bus vicibꝰ clamauerat: quasi ignorãs di/
xit. Quis est iste rex glĩe. Cui dauid. Dñs
fortis ⁊ potẽs. dñs potẽs in ꝓlio. ip̃e ẽ rex
glorie. Tũc rex glĩe supuenit. ⁊ eternas te
nebras illustrauit. Et extẽdẽs dñs manũ
et tenens dexteram ade dixit. Pax tibi cũ
omibus filijs tuis iustis meis: Et ascẽdit
dñs ab inferis: ⁊ oẽs sancti sunt eũ secuti.
Dñs aũt tenens manũ ade tradidit mi/
chaeli archangelo. et introduxit eos i pa/
radisum. Quibꝫ occurrerũt duo viri ve/
tusti dierũ ⁊ interrogati sunt a sctis. Qui
estis vos q̃ nobiscũ in infernis mortui nõ/
dum fuistis. ⁊ in paradiso corpore colloca
ti estis. Et respõdit vnus ex eis. Ego suȝ
enoch q̃ huc trãslatus sum. Hãc ẽ helias:
qui huc curru igneo assumptꝰ est. ⁊ adhuc

mortē nō gustauimus sed vsq₃ in aduētū antexpi reseruati sumus cū eo₃ preliaturi. ₇ ab eo occidendi ₇ post triduū ₇ dimidiū₃ diem in nubibus assumendi Et cū hec di ceret ecce superuenit alius vir portās in hu meris crucis signū. Qui interrogatus qs esset dixit. Ego latro fui et cū iesu crucifi xus fui. ₇ credidi ipsum esse creatorē ₇ ora ui dicens. Memor esto mei dn̄e quando veneris in regnū tuum. Tunc dixit mihi Amen dico tibi: hodie mecū eris in para diso. Et dedit mihi istō cruc₃ signū dicēs Hoc portans ambula in paradisum. ₇ si nō dimiserit te ingredi angelus custos pa radisi. ostende illi signū crucis ₇ dices ad illum. Quia xp̄s qui nunc crucifixus est: transmisit me. Et cum hoc fecissem ₇ di xissem angelo statim aperiens introduxit me ₇ ad dexterā paradisi collocauit me. Cū hec carinus ₇ leucius locuti fuissent. subito transfigurati sunt. ₇ amplius nō vi si sunt. Gregori⁹ quoq₃ nicenus vel fm quosdā libros augustinus de hoc eodem sic ait. Confestim eterna nox in ferorū xp̄o descendēte resplēduit. mox ferruginei ia nitores talia inter se vmbrosa silentia me tu incumbente submurmurāt. Quis nā est iste terribilis ₇ nimio splēdore coruscꝰ Nunq₃ talē noster excepit tartarus. Nun q₃ in nostrā cauernā talem euomuit mun dus. Inuasor est iste nō debitor. effractor est ₇ destructor: nō peccator. sed predator: iudicem videmus non supplicē. venit pu gnare non succūbere: eripere nō manere.

LIII

De sancto Secundo martyre.

Ecūdus dicitur qua si se secondēs. i. se honestate mo₄ cōponens. Uel scōs dr̄ q̄si secū dans. i. obsecūdans. i. mādatis dn̄i obtem perans. Uel secundus q̄si secum dux. fuit em̄ suus dux. q₃ rationi sensualitati bene prefuit. ₇ ipam ad om̄e opus bonū perdu xit. Uel secundus dicitur respectu primi. Due em̄ sunt vie eūdi ad vitam. Prima ꝑ penitentie lamentū. secūda per marty rium Iste autem martyr preciosus non so lum iuit per primā sed etiā per scdam. A

Ecūdus miles strenu⁹ ₇ athle ta xp̄i egregi⁹ martyrq₃ domi ni glorios⁹ i ciuitate astēsi mar tyrio coronatus ē. Cuius glo sa p̄sentia p̄dicta ciuitas illustratur. et eo velut singulari patrono letat̄. Hic a btō colocero qui a sambricio p̄fecto in ciuitate astensi in carcere tenebatur fidem christi edoctus est. Cū igitur beatus martianus in terdonensi ciuitate detineret̄ in carcere. sambricius illuc p̄ficisci voluit vt eū face ret immolare. Secūdus autē tanq₃ causa sola cij secum est p̄fectus. beatū marcianu₃ videre desiderans. Cum ergo extra ciuita tem astensem fuissent. columba sup secun dum descendit. et capiti eius insedit. Cui dixit sambricius. Uide secūde q₃ dij nostri te amāt. vt etiā aues celestes ad te visitan dum trāsmittant. Cum aūt ad tanagru₃ fluuiū peruenissent. vidit secūdus angelum domini sup aquam ambulantē ₇ sibi dicē tem. Secūde fidem habeas. ₇ sic sup ydo lorum cultores ambulabis. Cui sambrici us. Frater secūde deos audio ad te loquē tes. Cui secūdus. Ambulemus ad deside ria cordis nostri. Cum vero ad burimam flumē peruenissent. angelus similiter ibidē sibi apparuit. eiq₃ dixit. Secūde credis in deū an forte dubitas. Cui secundus: Cre do veritatē passionis ₇ resurrectiōis eius Cui sambricius. Quid est qd̄ audio de te Cum autē terdonam ingrederetur. mar cianus ad preceptum angeli de carcere ex iens secundo apparuit eiq₃ dixit Intra se cunde viam veritatis ₇ perge vt accipias palmā fidei. Sambricius dixit Quis est hic qui nobis quasi somnians loquitur. Cui secūdus. Tibi somniū sed mihi am monitio ₇ confortatio est. Post hoc secun dus mediolanū iuit. ₇ faustinū ₇ ionitam qui in carcere detinebantur angelus dn̄i ad se extra ciuitatē adduxit. ₇ ab eis ba ptisma quadā nube aquā prebente susce pit. Et ecce subito columba de celo venit: ₇ corpus ₇ sanguinē dn̄i deferens ea fau stino ₇ ionite tribuit. Dedit autē faustin⁹ corpus ₇ sanguinē dn̄i secūdo vt ad mar cianū deferret. Rediens igit̄ secundus cū iā nox esset ₇ ad ripā padi venisset: ange lus dn̄i frenū accipiēs equi super padum

ipsum transuexit. ꝛ vsq̧ terdonā in carce/
rem ad marcianū eū introduxit. Deditq̧
secundus marciano munus faustini ꝛ ipe
illud sumens dixit. Corpus ꝛ sanguis dn̄i
mecū sit in vitā eternā. Tunc ad manda/
tū angeli secundus de carcere exiuit. ꝛ ad
suū hospitiū iuit. Post hoc marcian⁹ ca/
pitalē sententiā accepit ꝛ secūdus corpus
eius rapiēs sepeliuit. Qđ audiēs sambri/
cius ipm ad se vocauit, eiq̧ dixit. Quātū
video xp̄ianū te esse ꝓfiteris. Cui secūdus
Vere xp̄ianū ꝓfiteor me esse. Cui sambri
cius Quantū video malā mortē deside/
ras. Cui secūdus. Illa tibi potius debet.
Cūq̧ sacrificare nollet: iussit eū expoliari.
Statimq̧ angelus dn̄i affuit: ꝛ vestē sibi
parauit. Tunc sambricius eū in eculeū
suspēsum tā diu torqueri fecit: donec eius
brachia a suis cōpaginibꝫ soluerētur. Sz
cū fuisset sanitati pristine a dn̄o restitut⁹:
iussit eū in carcerē reduci. Ubi dū esset an
gelus dn̄i ad eū venit: eiq̧ dixit. Surge
secūde sequere me: ꝛ ducā te ad creatorem
tuū. Tūc ipm vsq̧ in ciuitatē astēsem ꝑ/
duxit. ꝛ eū in custodia vbi erat colocerus
ꝛ saluator cū eo posuit. Quē vidēs secun/
dus ad eius pedes se ꝓiecit. Cui saluator
Noli timere secūde: qꝛ ego sum dn̄s deus
tuus q̄ te de oībus eripiā. Bn̄dicensq̧ eis
ascēdit in celū. Mane igitur sambricius
ad carcerē misit qui carcerē quidē signa/
tum inuenerunt. Secundum vero nō in
uenerunt. Pergēs aūt sambricius de ter/
dona ad ciuitatē astēsem vt saltē colocerꝫ
puniret. iussit vt p̄dictus colocerus sibi ꝓ/
sentaret. Et ecce nūciauerūt sibi q̄ secūd⁹
cū colocero esset Quo audito eos ad se ad
duci fec: eisq̧ dixit. Qm̄ dij n̄ri sciunt vos
esse contēptores suos vos insimul mori vo/
lunt. Cū aūt sacrificare nollēt picem cū ra
sina liq̄fieri fecit: ꝛ sup eoꝝ capita fūdi. ꝛ i
ora eoꝝ iactari. Illi āt hoc tāq̧ aquā sua/
uissimā cū magno desiderio bibebāt. ꝛ vo
ce clara dicebāt. Quam dulcia faucibus
meis eloquia tua dn̄e. Tunc sambricius
super eos dedit sententiā. vt secundus in
ciuitate astēsi decollaret. collocerus ꝟo al/
biganū mitteretur: ꝛ ibidē puniretur. Cū
aūt bt̄us secundus decollatus fuisset. ecce
angeli dn̄i corp⁹ ei⁹ tulerūt. ꝛ ipm cū ꝟlꝫ

laudibꝫ ꝛ cātu sepulture ᵭderūt. Pass⁹ est
aūt. iiij. kl'. apl'. LIIII A

De sancta maria egyptiaca.

Aria egiptiaca q̄ pec/
catrix appellatur. xlvij. annis in
heremo artissimā vitam duxit.
quam circa annos dn̄i. cclxx. tp̄e claudij in
trauit. Quidam aūt abbas noīe zozimas
dū iordanē trāsisset. ꝛ heremū magnā per
curreret. si forte aliquē sanctū p̄rēm inue/
niret vidit quādā ambulātem: nudo ni/
groq̧ corꝑe ꝛ ex incēdio solis exusto Hec
aūt erat maria egiptiata Statiq̧ hec fu/
gam arripuit. ꝛ zozimas post eā velocius
currere cepit. Tūc ait illa. Abba zozima
q̄d me ꝑsequeris. Ignosce mihi nō possū
faciē meā ad te cōuertere: eo q̄ mulier sim
ꝛ nuda: sz palliū tuū mihi porrige vt pos/
sim sine verecūdia te videre. Qui se nōia
ri audiēs stupefactus palliū tribuit. ꝛ in
terrā ꝓstratus: vt se benediceret rogauit.
Cui illa Ad te pater bn̄dictio magis spe/
ctat: quē sacerdotij dignitas ornat. Ille
vt audiuit q̄ nomē ꝛ officiū eius sciret am
plius mirabat. ꝛ se benedici obnixius p̄ca
batur. Tunc illa. Benedict⁹ deus redem
ptor aīaꝝ nostraꝝ. Cūq̧ illa extēsis mani
bus oraret: vidit eā q̄si vnius cubiti men/
sura eleuari a t̄ra. Tūc senex dubitare ce/
pit ne forte spūs esset: ꝛ fingēdo orōnē fa/
ceret. Cui illa Satisfaciat tibi deus q̄ me
peccatricē mulierē imundū spm̄ existima
sti. Tūc zozimas illā ꝑ dn̄m cōiurauit vt
cōditionē suā ei narrare deberet. Cui illa
ignosce mihi p̄r qꝛ si tibi statū meū narra
uero: velut a serpēte territus fugies: ꝛ au/
res tue a sermōibꝫ meis cōtaminbūtur: ꝛ
aer a sordibꝫ polluet. Cūq̧ ille vehemēter
instaret dixit. Ego frater in egypto nata
sum. xij. etatis mee anno alexandriā veni:
ibiq̧ xvij. annis publice libidini me sub/
ieci. ꝛ nulli vllatenus me negaui. Cū aūt
hoīes illius regiōis pro adorāda sctā cru/
ce hierosolymā ascēderent. rogaui nautas
vt me secū dimitterent ꝓficisci. Cū ꝟo me
de naulo requirerent dixi. Non habeo fra
tres aliud naulū sed pro naulo: corpus ha
beatis meū. Sicq̧ sumpserūt me: ꝛ corp⁹
meū nauli gratia habuerūt. Cū aūt hie/

rosolymā ꝑuenissem ⁊ pro adorāda cruce
vsq₃ ad fores eccl'ie cū₃ aliis deuenissem:
subito ⁊ inuisibiliter repulsam patior: nec
intus intrare permittor. Iterū aūt atq₃ ite
rū perueni vsq₃ ad limē ianue ⁊ subito in
iuriā patiebar repulse cū tñ oēs liberū ha
berent aditū: nec aliquod inuenirēt impe
dimentū₃. Rediens igitur ad me ⁊ cogi/
tans ꝙ hoc mihi ob scelerū meorū imma/
nitatē accideret: pectus meū cepi manib₉
tūdere: lachrymas amarissimas fundere
⁊ a cordis intimo grauiter suspirare. Re/
spiciensq₃ vidi ibi imaginē beate virginis
marie: tūc ipā₃ lachrymabiliter exorare ce
pi vt pctōꝝ meorū veniā impetraret ⁊ ad
adorādū crucē sanctā me intrare permit/
teret: promittēs me seculo abrenunciatu/
ram: ⁊ decetero castam mansurā. Cumq₃
hoc orassem ⁊ in nōie beate virginis fidu/
ciam recepissem fores iterū eccl'ie adii: et
sine aliquo impedimento ecclesiā intraui
Cum autē sanctā crucē deuotissime ado/
rassem: quidā mihi tres numos tribuit ꝺ
quibus tres panes emi. Audiuiq₃ voce₃
dicentē mihi Si iordanē transieris: salua
eris. Iordanē igitur trāsiui: ⁊ in hoc deſ/
tū veni vbi xlvii. ānis nullū penitus hoīe₃
videns mansi Illi aūt tres panes q̊s me/
cum detuli instar lapidis per tēpora du/
rauerūt ⁊ xlvii. annis mihi ex his comedē
do suffecerūt. Vestimēta autē mea iā du/
dum putrefacta sunt. xvii. primis annis ī
hoc deserto a tēptationibus carnalib₉ mo
lestata fui: sed nūc per dei gratiā oēs vici.
Ecce oīa opera mea tibi narraui. ⁊ ro/
go vt pro me ad deū preces fundas. Tūc
senex ad terra₃ prostratus: in famula sua
dñm benedixit. Cui illa. Obsecro te vt in
die dñice cene ad iordanē redeas: ⁊ corp⁹
dñicū tecū feras. Ego autē ibidē tibi oc/
curram ⁊ de manu tua corpus sacrū susci
piam. Nā a die qua huc veni: cōmunionē
dñi nō accepi. Rediēs igitur senex ad mo
nasteriū euoluto āno dū dies cene appro/
pinquaret. tulit corpus dñicū ⁊ vsq₃ ad ri
pam iordani veniens ex alia ripa mulie/
rem stantē prospexit. Que supra aquas
facto crucis signaculo iuit ⁊ ad senē vsq₃
peruenit. Quā videns senex obstupuit: et
ad pedes eius hūiliter se prostrauit. Cui
illa. Vide ne feceris cū sacramēta dñi sca
penes te habeas ⁊ sacerdotii dignitate re/
fulgeas. Sed obsecro vt sequēti anno ad
me pater redire digneris. Tunc illa facto
signo crucis sup iordanis aquas iuit. ⁊ he
remi solitudinē petiuit. Senex ꝟo ad suū
monasteriū rediens sequēti anno ad locū
in quo secū primo locutus fuerat venit: et
eam ibide₃ expirasse reperit: qui lachry/
mari cepit. ⁊ ipsam tangere nō presumpsit
Dixitq₃ intra se Ego quidē corpusculum
sancte sepelire volebā: sed timeo ne hoc si
bi displiceat. Hec eo cogitāte: vidit iuxta
caput suū litteras in terra descriptas: ita
continētes. Sepeli zozima marie corpu/
sculū redde terre puluerē suū: ⁊ ora ꝓ me
ad dñm ad cuius preceptū scda die aprilis
reliqui hoc seculū. Tūc senex pro certo co
gnouit: ꝙ mox vt dñi sacramenta accepit:
⁊ ad desertū rediit: vitā finiuit. Illudq₃ de
sertū qd zozimas ꝑ triginta dieꝝ spacium
vix ambulauit: illa in vna hora ꝑcurrit: et
ad deū migrauit. Cūq₃ senex terrā foderet
sed neq̄ret: vidit leonē ad se venientē mā/
suete: dixitq₃ ei. Sancta hec mulier prece/
pit sepelire corpus suū: ⁊ ego cū sim senex:
fodere nō possum nec etiā aptū habeo fer/
ramentū. Tu ergo terrā fode vt possimus
corpus eius sanctissimū sepelire. Tūc leo
cepit fodere ⁊ aptā foueā p̄parauit. Quo
pacto: leo vt agnus mansuetus abiit: ⁊ se
nex ad suū mōasteriū glorificās deū venit.

LV A

De sancto Ambrosio.

Ambrosius dicitur de
ambra. que ē spēs valde redo/
lens ⁊ preciosa. Ipse em̄ eccl'ie
valde preciosus extitit. ⁊ in dictis ⁊ in fa/
ctis suis valde redoluit. Vl' dr̄ ambrosi⁹
ab ambra: ⁊ syos qd ē deus. q̄si ambra dei.
Deus nanq₃ per eum quasi per ambram
vbiq₃ redolet. Fuit enim ⁊ est bonus odor
xp̄i in omni loco. Vel dicitur ab ambro
quod est pater luminis. ⁊ syor quod ē par
uulus. quia pater in multoꝝ filiorum spi
rituali generatione lumiosus in sacre scri/
pture expositione. ⁊ paruulus in sua hu/
mili conuersatione. Vel sicut dicitur in
glosario Ambrosius: odor vel sapor xp̄i:

celestis. ambrosia esca angelorū ambrosiū
celeste mellis fauū. Fuit em̄ celestis odor
per odoriferā famam. sapor per ꝯtempla/
tionē internā. celeste mellis fauū ꝑ dulcē
scripturaꝝ expositiōem. esca angelica per
gloriosam fruitiōem. Eius vitam scripsit
paulinus nolanꝰ ep̄us ad augustinum.

Ambrosius filius ambrosij p̄fe
cti rome. cū i cunabilis in atrio
p̄torij esset positus et dormiret
examen apum subito veniens
faciē eius et os ita cōpleuit. vt. q. in a luco/
lum suū intrarent ꝑiter ꝛ exirēt. Que po/
stea euolantes in tantā aeris altitudinem
subleuate sunt. vt hūanis oculis mīme vi
derent͛. Quo peracto territꝰ pater ait. Si
vixerit infantulus iste. aliq̄d magni erit
Postea cum adoleuisset ꝛ videret matrē
et sororē sacrā virginē manꝰ sacerdotibus
osculari ip̄e ludēs sorori dexterā offerebat
asserēs et sibi id ab ea fieri oportere. Illa
ꝑo vt adolescētē ꝛ nescientē q̄d diceret re/
spuebat. Rome igit͛ l͞ris eruditꝰ cū causas
p̄torij splendide ꝑoraret. a valētiniano im
ꝑatore ad regendū liguriam emiliamq̄ꝫ
ꝓuincias directus est. Cūq̄ꝫ mediolanum
venisset. ꝛ ibidē ep̄us tūc deesset. cōuenit
ꝑplꝰus vt sibi de ep̄o prouideret. Sed cū
inter arrianos ꝛ catholicos de eligēdo epi
scopo seditō nō modica orire͛t illuc ambro
sius causa sedande seditiōis perexit ꝛ sta
tim vox infantis insonuit dicens Ambro
sium episcopum. Cuius voci omnes vna
nimes consenserunt: ambrosium ep̄m ac/
clamantes. Quo ille cognito: vt eos a se
terroribus remoueret ecclꝰiam exiens tri/
bunal conscendit ꝛ contra consuetudinē
suam tormenta personis adhiberi iussit.
Quod cum faceret: poplꝰus nichilominꝰ
acclamabat. Peccatū tuū suꝑ nos. Tunc
ille turbatus domū redijt ꝛ phꝭiam profite
ri voluit. Q̄ð vt ne faceret reuocatꝰ ē. Pu
blicas mulieres publice ad se ingredi fec̄.
vt his visis ab eiꝰ electōe ꝑplꝰm reuocaret.
Sed cū nec sic proficeret. sed semꝑ ꝑplꝰm
peccatū tuū super nos acclamare videret
fugam media nocte petijt. Cūq̄ꝫ ticinum
pergere se putaret. mane ad portam ciui/
tatis mediolanen͛. que romana dicit͛ in/
uenitur. Qui inuentus cum custodiretur

a ꝑplꝰo missa est relatio ad clementissimū
imperatorem valentinianū. Qui summo
gaudio accepit. q̄ iudices a se directi: ad
sacerdotiū peterentur. Letabatur em̄ pro
bus prefectus: q̄ verbum suū fuerat in eo
adimpletū. Dixerat em̄ cum proficiscen/
ti mandata donaret. Vade age: non vt
iudex sed vt ep̄s. Pendente relatione ite/
rum absconditur. sed inuentus cū adhuc
esset cathecuminus baptizatur. ꝛ octauo
die in episcopalē cathedram sublimatur.
Cum autē post annos quattuor romam
iuisset. ꝛ soror sua sacra virgo eius dexterā
oscularetur. subridens ait. Ecce vt dice/
bam tibi sacerdotis manum oscularis.
C Cum autē in quādā ciuitatē ꝑ quo/
dam ep̄o ordinādo iuisset. ꝛ eius electioni
iustina imperatrix ꝛ alij heretici cōtradice
rent volentes vt aliquis de sua secta ordi
naretur. vna de arrianorū virginibꝫ im/
pudentior ceteris tribunal conscendit. et
beatū ambrosium per vestimentū appre/
hendit: volens ip̄m ad partem mulierum
trahere vt ab eis cesus de ecclꝰia cū iniu/
ria pelleret͛. Cui ambrosius ait. Et si ego
indignus sum tanto sacerdotio tibi tamē
nō conuenit. in qualēcūq̄ꝫ sacerdotē manꝰ
injcere. Unde timere debuisti iudicium
dei ne tibi aliquid cōtingat. Quod dictū
exitus confirmauit. Nam die alio mortu/
am ad sepulchrū vsq̄ꝫ deduxit. gratiā pro
cōtumelia rependēs. Q̄ð factū om̄es per
terruit. Post hoc mediolanū reuersus:
innumeras insidias a iustina imperatrice
pertulit muneribꝫ ꝛ honoribus aduersus
eum populos excitante. Cum ergo multi
eum in exiliū pellere niterētur: vnus eorū
ceteris infelicior in tantū furorē excitatus
est. vt iuxta ecclꝰiam domū sibi locaret. ac
in ea quadrigā paratā haberet. qua ꝑcu/
rante iustina facilius raptum ad exilium
deportaret. Sed dei iudicio ip̄o die quo eū
rapere arbitrabat͛ in eadē quadriga de ea
dem domo in exiliū pulsus est. Cui tamē
ambrosius reddens bona pro malis sum/
ptus ꝛ necessaria mīstrauit. Cantus ꝛ of/
ficium in ecclꝰia mediolanensi primū cele/
brari instituit. Erant ꝛ tūc t̄pis medio/
lani multi a demonibꝫ obsessi: qui se tor/
queri ab ambrosio magnis vocibꝫ clama

mabant. Justina aūt ⁊ multi arrianoꝝ cū
sił habitarent. dicebant ambrosium pecu
nia hoīes cōparare q̄ se ab imūdis spiriti/
bus vexari mentirent̄: ⁊ ab ambrosio dice
rent se torqueri. Tūc subito vnus ex illis
arrianis q̄ astabāt. arrept⁹ a demonio in
medium ꝓsiliit ⁊ clamare cepit. Utinam
sic torquerent̄ vt torqueo qui nō credunt
ambrosio. At illi ꝯfusi. in piscinā submer/
sum hoiem necauerūt. Quidā heretic⁹
acerrim⁹ disputator ⁊ durus ⁊ incōuerti/
bilis ad fidē. cū audiret ambrosiū predi/
cantē. vidit angelū ad aures ei⁹ loquētez.
verba que ꝑplo ꝓdicabat. Quo viso fidez
quaz ꝑsequebat̄ cepit defendere. D
Quidā aruspex demones aduocabat.
⁊ ipos ad nocendū ambrosio transmitte/
bat. Sed reuersi demones renūciabant ꝙ
nō solū ad ipz sed nec etiā ad fores dom⁹
sue appropinquare valebāt. qm̄ ignis in/
supabilis oīe illud edificiū cōmuniret vt
etiā longe positi vrerent̄. Predict⁹ ꝟo aru
spex cū a iudice ꝓpter quedā maleficia tor
queret̄. clamabat ampli⁹ ab Ambrosio se
torqueri. Quendā demoiacū mediola
nū ingredientē demon dimisit. egredientē
iuasit. Interrogat⁹ de h̄ demon. ait ambro
siū se timuisse. Ali⁹ quidā nocte eius cu
biculū adiit. vt gladio ipm̄ necaret. ꝓce ac
ꝓcio a Justina inductus. Sed cuz dexte/
ra gladiū eleuasset. vt ipm̄ ꝑcuteret. conti/
nuo aruit manus ei⁹. Cū viri thessalo
nice ciuitatis impatori aliq̄d deliquisset
⁊ eis impator precib⁹ bti ambrosii indul/
sisset. clā agente curialiū malicia ꝑ iussuz
impatoris nesciēte ambrosio plīmi sūt oc
cisi. Qđ vt ambro. comperit. impatori co/
piā intrādi ecclīaz denegauit. Cui cū im/
perator diceret ꝙ dauid adulteriū ⁊ homi
cidiū cōmisisset. rn̄dit. Qui secutus es er
rantē. sequere corrigentē. Qđ cū audisset
clemētissimus impator. ita gratanter su/
scepit. ꝙ puram pn̄iam agere non negauit
Quidā a demonio arrept⁹ clamare ce/
pit ab ambrosio se torq̄ri. Cui ambrosius
Obmutesce dyabole q2 nō te torquet am
brosi⁹: sz tua iuidia. q2 illuc hoies ascēde/
re cōspicis. vn̄ tu turpiter corruisti. Nam
ambrosi⁹ nescit inflari. At ille statiz obmu
tuit. E Quadā vice cū btūs ambro/
si⁹ ꝑ ciuitatē ꝑgeret casu quidā lapsus est
⁊ in terra ꝓstratus iacebat. qđ vidēs alter
ridere cepit. Cui ambro. Et tu q̄ stas vi/
de ne cadas. Quo dicto stati lapsū suum
doluit q̄ riserat alienū. Quadā etiā vi/
ce ambrosius. ad palaciū macedonii ma/
gistri officioꝝ. vt ꝓ q̊dā intercederet venit
Sed cū fores clausas iuenisset. nec intran
di copiā habere potuisset ait. Et tu q̄dem
venies ad ecclīaz ⁊ nō clausis ianuis sed
apertis intrare nō valebis. Elapso aliq̊ tē
pore metuens inimicos macedoni⁹ ad ec/
clesiā fugit ⁊ patētib⁹ ianuis aditū repire
nō potuit. Fuit etiā tante abstinētie ꝙ
q̊tidie nisi in sabbato ⁊ die dn̄ico ⁊ festꝭ p̄
cipuis ieiunabat. Tāte etiā largitatꝭ erat
ꝙ oīa que hr̄e poterat ecclīis ⁊ paupib⁹ nil
sibi retinēs tribuebat. Tāte cōpassiōis. vt
cū aliq̄s lapsū suū sibi ꝯfitebat̄. sic ama/
rissime flebat ꝙ illum silr̄ flere cōpellebat
Tāte hūilitatꝭ ac laboris. vt libros q̊s di
ctabat ꝓpria manu scriberet. nisi cū ifirmita
te corꝑis grauaret̄. Tāte āt pietatꝭ ⁊ dul/
cedinis. vt cū alicui⁹ scti sacerdotꝭ vł epi si
bi obitus nūciaret̄. sic amarissime flebat
vt vix ꝯsolari valeret. Cū aūt interrogaret̄
cur viros sctōs q̄ ad glīaz ꝓficiscebant̄ sic
fleret aiebat. Ne puretꝭ me flere ꝙ recesse/
rint. sz q2 me ꝓcesserint: ⁊ q2 difficile inue/
nit̄ q̄ tā dign⁹ ei⁹ officio habeat̄. Tāte etiā
ꝯstantie ⁊ fortitudīs ꝙ impatorꝭ vł p̄nci/
pū vicia non palpabat. sz eos voce libera
ꝯstātissime arguebat. Cū quidā vir qđ
dā flagiciū ꝑpetrasset: ⁊ corā eo adductus
fuisset dixit ambro. Oportet illū tradi sa/
thane in interitū carnis ne talia deinceps
audeat ꝑpetrare. Quē eodē momēto cuz
adhuc sermo eēt in ore ei⁹ imūd⁹ spūs dis
cerꝑe cepit. Quadā vice vt aiūt cū bea
tus ambro. romā ꝑgeret. ⁊ ī q̄dā villa tu/
scie apđ quēdā hoiez nimiū locupletē ho/
spitatus fuisset. illū hoiez suꝑ statu suo so/
licite rq̄siuit Cui ille rn̄dit. Stat⁹ me⁹ dn̄e
sꝑ felix extitit ⁊ glīos⁹. Ecce em̄ diuitiis in
finitis abūdo. seruos ⁊ famłos ꝙ̄ plēs ha
beo. copiosā filioꝝ ⁊ nepotū turbā possiđo
⁊ oīa sꝑ ad vota habui. nec vnq̄ mihi ali
q̄d aduersū accidit. vł qđ ꝯtristaret eueīt
Qđ audiēs ambro. vehemēter obstupuit
⁊ his q̄ erāt secū in comitatu dixit. Surgi

te ⁊ hinc q̄ꝫtotius fugiamꝰ. q2 dñs nō est
in loco isto. Festinate filij festinate. nec in
fugiēdo morā facite. ne nos h diuina vltio
apphendat. ⁊ in pctis illoꝝ nos pitériuol
uat. Cū ḡ fugerent ⁊ aliq̄ꝫtulū pcessissent
subito se terra aperuit. ⁊ hoīez illū cū vni/
uersis q̄ ad illū ptinebāt ita absorbuit. vt
nullū inde vestigium remaneret. Qḋ cer
nens amb. dixit. Ecce frēs q̄ꝫ miscḋitr ḋs
pcit cum h aduersa tribuit. ⁊ q̄ꝫ seuere ira
scit cū sp pspera elargit. In eodē aūt loco
fouea q̄dā pfūdissima rmāsisse ḋr. que vs
q̄ꝫ hodie in huiꝰ facti testimoniū pseuerat
F Cū aūt sctūs ambro. radicez oīm
maloꝝ auariciā magis ac magis in hoīb9
crescere cerneret ⁊ maxīe i his q̄ erāt in po
testatib9 ɔstituti apḋ q̄s omīa pcio vende
bant. necnō ⁊ in his q̄ erāt sacrꝫ misterijs
deputati. vehemēter ingemuit. ⁊ se debu/
ius seculi erūna liberari instāciꝰ exorauit.
Qui cū se id obtinuisse gaudet. reuelauit
fratrib9 q̄ vsq̄ꝫ ad resurrectōez dñicā cum
eis esset. Ante ꝓo paucos dies q̄ꝫ lectulo
detinerer. cū. XLIIII. psalmū cū notario
dictaret subito ipo vidente notario in mo
dū scuti breuis ignis caput eiꝰ opuit atq̄ꝫ
paulatim p os eiꝰ tanq̄ꝫ in domū habita/
tor intrauit. Tūc facies eiꝰ tanq̄ꝫ nix effe/
cta est. ſꝫ postmodū ad suā speciē reuersa ē
Ipo igit die scribēdi ⁊ dictādi finez fecit.
nec ipm psalmū explere potuit. Post igit
paucos dies infirmitate corpis laborare
cepit. Tūc comes ytalie cū mediolani eēt
nobiles ɔuocauit dicēs q̄ tanto viro rece
dente pculū esset ne ytalie interitꝰ immine
ret. Rogauitq̄ꝫ vt ad virū dī accederēt. ro
gātes vt sibi adhuc spaciū viuēdi vno āno
a dño impetraret. Qḋ ille vt ab illis audi
uit rñdit. Nō ita inter vos vixi vt me vi/
uere pudeat. nec mori timeo cū bonū dñz
habeamꝰ. Eo tpe q̄tuor eiꝰ dyaconi iui/
cē ɔuenerūt. tractātes int se q̄s post eiꝰ obi
tū bonꝰ esset epus. Cū ḡ a loco in quo vir
dei Ambro. iacebat longe essent. ⁊ simpli/
cianū ita silēter nomīassent vt vix inuicez
se audirent ille ab eis lōge positꝰ tercio ex
clamauit. Senex sed bonus. Qḋ audien/
tes territi fugerūt ⁊ nō nisi illū pꝰ eꝰ obitū
elegert. In loco aūt in q̄ iacebat vidit Je
suz ad se veniētē ⁊ sibi vultu alacri arridē

tem. Honoratus ꝓo epus vercellens. q̄
beati ambrosij obitū expectabat. cuz se so/
pori dedisset. vocē tercio se clamantis au/
diuit. Surge q2 modo est rcessurus. Qui
ɔsurgēs mediolanū ɔcitꝰ venit ⁊ ei dñici
corpis sacramētū dedit. Moxq̄ꝫ ille ma/
nus in modū crucis expādit ⁊ vltimū spi
ritū int verba orōis efflauit. Floruit circa
anuos dñi. CCCLXXXIX. Cū aūt i nocte
pasche corpꝰ eiꝰ ad eccliaz fuisset delatuz.
plurimi infantes baptizati eū viderūt. ita
vt aliq̄ eū sedentē in kathedra tribunali
dicerent. alij ascēdentē digito suis parenti
bus dmōstrarēt. nōnulli ꝓo stellam sup ca
put eiꝰ se videre narrarēt. Quidā pre/
sbyter cū in cōuiuio cū multis alijs esset. ⁊
sctō ambrosio detrahere cepisset. eū conti
nuo plaga pculit ⁊ de ɔuiuio ad lectū du/
ctus vitā finiuit. In vrbe carthaginen
si cū tres epi simꝰ ɔuiuarēt. ⁊ vnꝰ eoꝝ beato
ambro. detraxisset. relatū est q̄d illi psby/
tero q̄ sibi detraxerat accidisset. Qḋ cū il/
le vilipenderet. subito letale vulnꝰ accepit
⁊ extremū ɔtinuo diē clausit. G No
tandū q̄ btūs ambrosius in multis cōme
dabilis fuisse vider. Primo in liberali/
tate. q2 oīa que habebat pauperꝝ erant. vñ
refert de seipo q̄ impatori petēti basilicaz
sic respondit ⁊ est in decreto cōuenior. XX/
III. q. VIII. Si a me peteret quod meuz
esset. i. fundū meum. argentū meū ⁊ hmōi
meū. nō rfragarer q̄ꝫq̄ꝫ oīa q̄ mea sūt pau
perum sint. Secūdo imūdicie puritate
fuit em̄ virgo. Vnde refert Hieron. eū di
xisse. Virginitatē non solū efferimꝰ sed ser
uamus. Tercio in fidei firmitate. Vñ
dixit cū impator peteret basilicam. ⁊ est in
eodē capitulo. Priꝰ est vt aīam mihi q̄ꝫ fi
dem auferat. Quarto in martyrij aui/
ditate. Vñ legit in epistola sua ḋ basilica
nō tradēda. q̄ prepositus valētiniani am
brosio mandauit dicens. Tu contemnis
Valentinianū caput tibi tollo. Cui Am
brosius. Deus pmittat tibi vt facias qḋ
minaris. Atq̄ꝫ vtinā dns auertat eos ab
ecclia ⁊ in me oīa tela sua ɔuertant ⁊ meo
sanguine sitim suā expleant. Quinto i
orōnis instantia. Vñ dicit de eo ⁊ habet
in. XI. lib. hystorie eccliastice. Ambro. ad/
uersū regine furorē nō se manu defēsabat

aut telo. sed ieiunijs ꝛ ꝯtinuatis vigilijs.
sub altari posit⁹ ꝑ obsecratões defensorez
sibi atq̃ eccl'ie deũ ꝓabat. Sexto in la/
chrymarꝫ abundãtia. Habuit em̃ tria ĝge
nera lachrymarꝫ scꝫ lachrymas cõpassio/
nis ꝓ alioꝝ culpis. Vñ dicit Paulin⁹ de eo
in legenda. q cũ aliq̃s lapsũ sibi ꝯfitebaꝛ.
sic amarissime flebat q illũ flere silr cõpel
lebat. Lachrymas deuotõis ꝓ eternis de
siderijs. Vñ supra dictũ est a Paulino q
cũ interrogareꝛ cur sctõs qui moriebãꝛ sic
fleret rñdit. Ne me putetis flere qꝛ recesse
rint sed qꝛ me ad gl'iaꝫ ꝑcesserint. Lachri
mas cõpassiõis ꝓ alioꝝ iniurijs. Vñ ipse
dicit de se. ꝛ est in decreto i supiori capit'o
Aduersus milites gothos lachryme mee
arma mea sunt. Talia em̃ munimẽta sũt
sacerdotꝫ aliter nec debeo nec possũ resiste
re.. ¶ Septimo in forti ꝯstãtia cui⁹
ꝯstantia maxie in trib⁹ apparet. Primo in
defensione catholice veritatis. Vñ dr in li
bro. XI. eccl'iastice hystorie q iustina maꝛ
valẽtiniani impatoris. arriani hereseos
alumna. ꝯturbare cepit eccl'iarũ statũ. cõ/
minari sacerdotibus depulsiões ꝛ exilia.
nisi ariminensis ꝯcilij decreta reuocarent.
Quo bello ecclesie murũ ac turriꝫ validis
simã pulsabat ambrosiũ. In ci⁹ q̃ꝫ ꝑfatio
ne sic de eo cantaꝛ. Tanta ambrosiuꝫ vir/
tute solidasti ꝯstantie. tãto munere celit⁹
decorasti. vt ꝑ eũ exclusa torquereñꝛ dmo/
nia. arrianoꝝ impietas ꝓpulsa tabesceret
ac seculariũ ꝑncipum colla tuo iugo suba
cta redderenꝛ humillima. Secũdo i tu
itõne eccl'iastice libertatis. Vñ cũ impa
tor auferre vellet q̃ndaꝫ basilicã opposuit
se ambro. ꝯtra impatorem. sic ipe testaꝛ. ꝛ
est in decreto. XXIII. q. VIII. Cõuenior.
ipse a comitib⁹ vt ꝑ me basilice fieret ma
tura traditio. dicẽtibus impatorẽ iussisse
iure suo tradi debere respondi. Si patri/
moniũ petit iuadite. si corpus occurram.
Vultis in vincula rape. vultis in mortez
voluntatis est mihi. Nõ ego me vallabo
circũfusione ꝓpl'oꝝ. nec altaria tenebo vi/
tã obsecrans. sed pro altaribus grati⁹ immo
labor. Mandaꝛ tradere basilicã. Vrge/
mur itaq̃ ꝑceptis regalib⁹. sed confirma/
mur scripture sermonibus. que respondit
Tanq̃ vna ex insipiẽtib⁹ locuta es. Noli

grauare te impator vt putes te i ea q̃ diuina
sũt impiale aliq̃d ius hr̃e. Ad impatorez
palatia ptinẽt ad sacerdotes eccl'ie. San/
ctus Naboth vineã suo ꝓprio cruore dfen
dit. Si ille vineã nõ tradidit suaꝫ. nc nos
trademus xp̃i eccl'iaꝫ. Tributũ cesarꝫ est
nõ negeꝛ. eccl'ia dei ẽ. cesari vtiq̃ nõ doneꝛ
Si de me aliq̃d cõpellereꝛ ꝛ poscereꝛ. aut
fũdus. aut dom⁹ aut auꝝ. aut argentũ. id
q̃d iuris mei esset libenꝛ offerrẽ. Tẽplo di
nihil possũ decerpere nec detrahere: cũ il/
lud custodiẽdũ nõ tradenduꝫ acceperim.
Tercio in obiurgatõe vicij ꝛ oĩs iniqui
tatis. Vñ legiꝛ in hystoria triptita i q̃daꝫ
cronica q cũ apd thessalonicã orta seditio
ne q̃dam iudices fuissent a ꝓpl'o lapidati
Theodosi⁹ impator indignat⁹ iussit oẽs i/
terimi. nocẽtes ab inocẽtib⁹ nõ secernens.
vbi fere q̃nq̃ milia hoim sũt occisa. Cum
igiꝛ impator mediolanũ venisset ꝛ ecciam
intrare vellet. occurrit ei ambro. ad ianuã
eiq̃ aditũ ꝓhibuit dicẽs. Cur impator p⁹
cãm tãti furorꝫ nõ agnoscꝫ molẽ tue ꝑsum
ptõis. Sꝫ forte recognitionez pcti ꝓhibet
ptãs impij. Decet te vt vincat rõ ptãtem.
Princeps es o impator sꝫ ꝯseruoꝝ. Qui/
bus ĝ oculis aspicies cõis dñi tẽplũ. q̃bus
pedib⁹ calcabis sctm̃ pauimẽtũ. Quõ ma
nus extẽdes de q̃b⁹ adhuc sanguis stillat
iniust⁹. q̃ ꝑsũptõe ore tuo poculũ sanguis
ei⁹ ꝑcipies dũ furore tuoꝝ sermonũ tãt⁹ in
iuste sit sãguis effus⁹. Recede ĝ recede. ne
scdo pctõ ꝑorẽ neq̃ciã augere ꝯtẽdas. Su
scipe vinculũ q te dñs nũc ligauit. est em̃
medicina maxima sanitatis. His sermo
nibus impator obediẽs. gemẽs ꝛ flẽs ad
regalia remeauit. Cũ ĝ diu in fletu mãsis
set. Rufinus magister militũ causaꝫ tãte
tristicie rq̃siuit. Cui ille. Tu inq̃t mea ma
la nõ sentis. qꝛ seruis ꝛ mẽdicãtib⁹ apta st
templa. mihi ꝟo ad ea ingressus nõ ẽ. Et
hoc dicens singula ꝟba singultib⁹ interrũ
pebat. Cui rufin⁹. Curro si vis ad ambro
siũ vt tibi soluat vinculuꝫ q te ligauit. Et
ille. Non poteris suadere ambrosio. qꝛ nõ
verebiꝛ impialẽ potestatẽ vt legẽ possit ꝑ/
uaricari diuinã. Sꝫ cũ ille ꝓmitteret q eũ
flecteret. eum impator ire precepit. ꝛ ipse
post paululum est secutus. Mox autẽ vt
Ambrosius Rufinum vidit ait. Impu/

dentiã canũ imitatus es. o rufine tãte vi delicet necꝫ autor existẽs. ⁊ nec pudorem ex frõte detergẽs nõ erubescꝫ ꝯ maiestatẽ la trare diuinã. Cũqꝫ rufin⁹ ꝓ ĩpatore supplicas set ⁊ diceret eũ seq̃. supno zelo accẽsus am bro. ait Ego tibi p̃dico qm̃ ingredi eũ sa cra limĩa ꝓhibeo. Si ꝟo ptãtẽ in tyrãnidẽ mutauerit necẽ libẽter suscipio. Q̃ð cũ ru finus impatori renũciasset. ꝑgã inq̃t ad eũ vt iustas in faciẽ ꝯtumelias recipiam. Cũ g̃ venisset. ⁊ sua solui vincl'a postulas set. occurrẽs ambro. ⁊ ingressũ ꝓhibẽs ait Quã penitẽtiã oñdisti p⁹ tãtas iniq̃tates. Et ille. Tuũ ẽ iponere. meũ obtẽpare. Ve rũ cũ impator allegaret q̃ ⁊ dauid adulte riũ ⁊ homicidiũ cõmisisset. ait amb. Qui secut⁹ es errãtẽ seq̃re penitẽtẽ. Q̃ð ita gra tant' impator suscepit. q̃ publicam pniaz agere nõ recusauit. Cũ igr̃ reconciliat⁹ ec clesiã itrasset ⁊ intra cãcellos staret req̃rit amb. q̃d ibi expectaret. Cui cũ diceret se ꝑ ceptõ sacroꝝ mysterioꝝ expectare ait am. O impator interiora loca tm̃ sacerdotib⁹ sũt collata. Egrede igit' ⁊ hãc expectatõez cũ ceterꝫ habe cõem. Purpura nãqꝫ impa tores facit nõ sacerdotes. Cui impator ꝓ tin⁹ obediuit. Cũ g̃ ꝯstãtinopoli r̃uersus ex tra cãcellos staret. mãdauit ei dẽ ep̃us vt intraret. Et ille ait. Vix discere potui que differẽtia sit impatorꝫ ⁊ sacerdotꝫ. Vix em̃ veritatꝫ iueni magistꝝ. Ambro. nanqꝫ so lũ noui vocari põtificẽ. ⁋ Octauo in sana doctrina. Ei⁹ nanqꝫ doctrina hꝫ altã ꝓfunditatẽ. Hiero. de. XII. doctorib⁹. am bro. sup ꝓfundoꝝ pĩnna raptus ⁊ aerꝫ vo lucer q̃ꝫ diu in ꝓfundũ ĩgredit' fructũ d' al to cape videt'. Firmã soliditatẽ. Hieron. ibidẽ. Ei⁹ oẽs sñie. fidei ⁊ eccl'ie. ⁊ oĩm ꝟtu tũ firme sũt colũne. Elegãtẽ venustatẽ Au g⁹. in li. de nuptijs ⁊ ꝯctib⁹. Pelagi⁹ heresiar cha sic laudat ambro. vt dicat Btũs am bro. ep̃us in cui⁹ p̃cipue libris romana lu cet fides. q̃ scriptoꝝ inter latinos flos q̃dã emicuit. Et subdit aug⁹. Cui⁹ fidẽ ⁊ pu rissimũ in scp̃turis sensũ. nec inimic⁹ q̃dẽ ausus est reprehẽdere. Magnã autorita tẽ. q̃ antiqui doctores. sicut aug⁹ ꝟba sua pro magna autoritate habebãt. Vñ refert aug⁹. ad ianuariũ. q̃ cum mater ei⁹ mira ta fuisset cur mediolani sabbato non ieiu naret'. ⁊ de hoc aug⁹. ambro. interrogasset ait ambro. Cũ venio romã ieiuno sabba to. Sic ⁊ tu ad quã forte eccl'iaꝫ venerꝫ ei⁹ morẽ serua. si cuiq̃ꝫ nõ inde vis scandalũ esse. nec quenq̃ꝫ tibi. Et subdit aug. Ego de hac sententia etiã atqꝫ etiam cogitans. ita semꝑ habui tanq̃ꝫ eam celesti oraculo acceperim.

Vita ⁊ passio Tyburtij ⁊ valeriani in passione sancte Cecilie ꝯtinet'.

LVI

De sancto Georgio

Eorgius dicit' a geos qð est terra ⁊ orge. qð est colere q̃si colens terrã. i. carnẽ suam. Aug⁹. aũt in li. de tri. dicit q̃ bona terra ẽ in altitudine montiũ. tempamẽto collium planicie campoꝝ. Prima em̃ est bona ad virẽtes herbas. secunda ad vineas. tercia ad fruges. Sic btũs georgius fuit alt⁹ de spiciendo inferiora. ⁊ ideo habuit virorez puritatis. Tempatus ꝑ discretõez. ⁊ ideo habuit vinũ interne iocũditatis. Planus ꝑ hũilitatẽ. ⁊ ideo ꝓtulit fruges bone opa tiõis. Vel georgi⁹ dr̃ a gerar. qð est sacruz ⁊ gion qð ẽ arena. q̃i sacra arena. Fuit em̃ arena q̃ põderosus moꝝ grauitate. minu tus humilitate: ⁊ sicc⁹ a carnali volupta te. Vel georgi⁹ dr̃ a gerar. qð est sacꝝ ⁊ gi on qð est luctatio. q̃si sacer luctator q̃ lu ctatus ẽ cũ dracone ⁊ carnifice. Vel geor gi⁹ dr̃ a gero qð est ꝑegrinus. ⁊ gir p̃ciosus ⁊ us ꝯsiliator. Ip̃e em̃ fuit ꝑegrin⁹ in ꝯtẽ ptu mũdi. p̃ciosus ĩ corona martyrij. et cõ siliator in p̃dicatõe regni. Ei⁹ legẽda inter scp̃turas apocrifas ĩ niceno ꝯsilio ꝯnume rat' ex eo q̃ ei⁹ martyriũ certã relatõez non hꝫ. Nã in kalẽdario Bede dr̃ q̃ sit passus in ꝑsida ciuitate dyaspoli: q̃ pri⁹ lidda vo cabat'. ⁊ est iuxta ioppen. Alibi dicit' q̃ pas sus sit sub dyocletiano ⁊ maximiano im patorib⁹. Alibi legit' q̃ sb̃ dyocletiano im patore ꝑsaꝝ p̃ñtib⁹. LXX. regib⁹ impij sui. Hic dicit' q̃ sub datiano p̃side impantib⁹ dyocletiano et maximiano.

Eorgi⁹ tribun⁹. gñe capadox ꝑ ueit q̃dã vice i ꝓuinciã libie i ci uitatẽ q̃ dr̃ silẽa. iuxta q̃m cita tẽ erat staguũ istar marꝫ i quo

draco pestifer latitabat. q̃ sepe ꝑp̃l'm ꝯtra
se armatū in fugā ꝯuerterat. flatuq; suo
ad muros ciuitatꝫ accedēs. oēs inficiebat
Quapꝓpter cōpulsi ciues. duas oues quo/
tidie sibi dabāt. vt eiꝰ furorē sedarēt. alio/
qn sic muros ciuitatis inuadebat. ⁊ aerem
inficiebat: ꝙ ꝑlimi interibāt Cū ḡ iā oues
pene deficerēt maxie cū haꝝ copiā hr̃e nō
possent. inito ꝯsilio ouē cū adiūcto hoie tri
buebāt. Cū igit̄ sorte oīm filij ⁊ filie darēt̄
⁊ sors neminē exciperet. ⁊ iā pene oēs filij et
filie ꝑp̃li eēnt ꝯsumpti. q̃dā vice filia regis
vnica sorte est dep̄hēsa. ⁊ draconi adiudi/
cata. Tūc rex ꝯtristatus ait. Tollite auꝝ
⁊ argentū: ⁊ dimidiū regni mei ⁊ filiā me
aȝ mihi dimittite ne talr̃ moriat̄. Cui po/
pulus cū furore r̄ndit. Tu o rex h̄ edictuȝ
fecisti: ⁊ nūc oēs pueri nr̄i mortui sūt. et tu
vis filiā tuā saluare. Nisi in filia tua com/
pleueris qđ in alijs ordinasti. succēdemꝰ
te ⁊ domū tuā. Qđ rex audiens cepit filiā
suā flere. dicēs. Heu me filia mea dulcissi
ma. quid de te faciā. aut q̃d dicā. qñ plus
videbo nuptias tuas. Et ꝯuersus ad po/
pulū dixit. Oro vt inducias octo dieꝝ lu
gendi mihi filiā tribuatis. Qđ cū ꝑp̃l'us
admisisset. in fine octo dieꝝ reuersus ꝑp̃l's
est cū furore dicens. Quare ꝑdis ꝑp̃l'm tu
um ꝓpter filiam tuam. En oēs afflatu dra
conis morimur. Tūc rex vidēs ꝙ nō possꝫ
filiā liberare. induit eā vestib; regalibus ⁊
⁊ āplexatꝰ eā cū lachrymis dixit. Heu me
filia mea dulcissima de te filios i r̃gali gre
mio nutrire credebā. ⁊ nūc vadis vt a dra
cone deuoreris Heu me filia mea dulcissi
ma. sperabaȝ ad tuas nuptias p̄ncipes i
uitare: palatiū margaritis ornare. timpa/
na ⁊ organa audire: ⁊ nūc vadis vt a dra
cone deuoreris. Et deosculans eā dimisit
eā dicens. Utinā filia mea ego añ te mor
tuꝰ essē q̃ȝ te sic amisissez. Tunc illa ꝓcidit
ad pedes p̄ris. petēs ab eo bñdictōnē suā
Quā cū pater cū lachrymis bñdixissꝫ ad
lacū ꝓcessit. Quā btūs Georgius casu in
de transiens vt plorantē vidit. eaȝ q̃d ha/
beret interrogauit. Et illa. Bone iuuenis
velociter equū ascēde ⁊ fuge. ne mecū ꝑit̄
moriaris. Cui georgiꝰ. Noli timere filia.
sed dic mihi quid hic p̄stolaris oīni plebe
spectāte. Et illa vt video bone iuueis ma
gnifici cordis es tu. sed cur mecū mori d̄si
deras. Fuge velocit̄. Cui georgius. Hinc
ego nō discedā donec mihi q̃d habeas in
timabis. Cū ḡ totū sibi exposuisset ait ge/
or. Filia noli timere. q̄ in xp̄i noīe te iuua/
bo. Et illa Bone miles mecū ne ꝑeas. sꝫ
teip̄m saluare festines. sufficit em̄ vt sola
ꝑeam. nā me liberare nō posses ⁊ mecū ꝑi
res. Dū h̄ loq̄ret̄. ecce draco veniēs caput
de lacu leuauit Tūc puella tremefacta di
xit. Fuge bone dn̄e fuge velocit̄. Tūc ge/
or. equū ascēdēs. ⁊ cruce se muniēs. draco
nē ꝯ se aduenientē audact̄ aggredit̄. ⁊ lan/
ceaȝ fortit̄ vibrās ⁊ se deo cōmēdās ipsuȝ
ḡuit̄ vulnerauit. ⁊ ad terrā deiecit. Dixit/
q; puelle. Proijce zonā tuā in collū dracōis
nihil dubitās filia. Qđ cū fecisset. seq̄bat̄
eā velut māsuetissimꝰ canis. Cū ḡ eū in ci
uitatē duceret. ꝑp̄li h̄ vidētes ꝑ mōtes et
colles fugere ceperūt dicētes. Ue nob̄ q̄a
iā oēs ꝑibimꝰ Tūc b. Geor. innuit eis dicēs
Nolite tīre ad h̄ eīm me misit dn̄s ad vos
vt a penis vos liberarē draconis. Tantū
modo in xp̄m credite ⁊ vnusq̄sq; vr̄m ba/
ptizet̄. ⁊ draconē istū occidā Tūc rex ⁊ oēs
ꝑp̄li baptizati sᷤ. Btūs aūt geor. euagina/
to gladio draconē occidit. ⁊ ip̄m extra ciui
tatē efferri p̄cepit. Tūc q̄tuor paria bouȝ
ip̄m extra ciuitatē in magnū cāpuȝ foras
duxerūt. Baptizati āt sūt i illa die. viginti
milia hoim exceptꝫ ꝑuul' ⁊ ml'ierib;. B

Rex aūt i honore btē marie ⁊ bti geor.
eccl'iaȝ mire magnitudis ꝯstruxit. De cꝰ
altari fōs viuꝰ emanat. cuiꝰ potꝰ oēs lāgui
dos sanat. Rex ꝓ̄o infinitā pecuniā beato
Geor. obtulit. quā ille recipe nolēs paupi/
bus eā dari p̄cepit. Tūc geor. regē de q̄tu
or breuit̄ instruxit. scꝫ vt eccl'iarū dei curaȝ
hr̄et. sacerdotes honoraret diuinū officiuȝ
diligenter audiret ⁊ sꝑ paupeꝝ memor es
set. Et osculato rege inde recessit. In aliq̄
bus tñ libris legit̄ ꝙ dū draco ad deuorā/
dū puellā ꝑgeret. georgiꝰ se cruce muniuit
⁊ draconē aggrediēs intfecit. Eo tp̄e i/
perātib; dyocletiano ⁊ maxiano. sub p̄side
datiano tāta ꝑsecutio xp̄ianoꝝ fuit. vt in/
fra vnū mēseȝ XVII. milia martyrio coro
narent̄. Unđ int̄ tot tormētoꝝ gn̄a multi
xp̄ianoꝝ d̄ficiebāt. ⁊ idolis imolabāt Qđ
videns sctūs georgiꝰ tactus dolore cordis

intrinsecus oia q̄ habebat dispsit. milita/
rē habitū abiecit. xp̄ianoꝝ habitū induit
ꝛ in mediū ꝓsiliens exclamauit. Oēs dij
gentiū demonia. dn̄s aūt celos fecit. Cui
p̄ses iratus dixit. Qua p̄sūptōe audes de
os nr̄os demonia appellare. Dic tn̄ vnde
es tu aut q̄ noīe vocaris. Cui georgius ait
Geor. vocor ex nobili capadocū ꝓsapia or
tus. Palestinā xp̄o fauēte deuici. s; oia de
serui vt seruire possez liberiꝰ do celi. Cū āt
p̄ses eū ad se iclinare n̄ possz iussit eū i ecu
leū leuari ꝛ mēbratī corpꝰ eiꝰ vngul'laiari
Appositis insup ad latera facibꝫ. patētibꝫ
viscez rimis. sale plagas eiꝰ fricare iussit.
Eadē nocte dn̄s cū ingenti luīe ei appaꝛu
it ꝛ ip̄m dulciter ꝯfortauit Cuiꝰ melliflua
visione ꝛ allocutōe sic ꝯfortatus est. vt ꝓ
nihilo duceret cruciatꝰ. Vidēs dacianꝰ ꝙ
eū penis supare nō posset. quēdā magum
accersiuit eiq; dixit. Xp̄iani suis magicis
artibꝫ tormēta ludificāt ꝛ deoꝝ nr̄oꝝ sacri
ficia puipēdūt. Cui magꝰ. Si artes eiꝰ su
perare nequero: capit; reꝰero. Ip̄e malefi
cijs suis iniectis. ꝛ deoꝝ suoꝝ noibꝫ iuoca
tis. venenū vino imiscuit: ꝛ sctō georgio su
mēdū porrexit Cōtra qd vir dei signū cru
cis edidit. haustoq; eo nil lesionis sensit.
Rursū magꝰ potē fortiꝰ venenū imiscuit.
qd vir dei signo cruc; edito sine lesiōe aliq̄
totū bibit. Quo viso magus statim ad pe
des eiꝰ cecidit: veniā lamētabilr petijt ꝛ se
xp̄ianū fieri postulauit. Quē mox iudex
collari fecit. Seq̄nti die iussit georgiū po
ni in rota gladijs bis acutis vndiq; circū
septa. Sed statim rota frangit: ꝛ georgiꝰ
illesꝰ peitꝰ iuenit. Tūc iratꝰ iussit eū in sar
taginē plūbo liquefacto plenā ꝓijci. Qui
facto signo cruc; in eā intrauit. s; ꝟtute di
cepit in ea q̄si in balneo refoueri. Qd vi/
dēs Dacianꝰ cogitauit eū emollire blādi
cijs. quē minis supare nō poterat. vel tor/
mentis dixitq; illi. Vides fili Georgi q̄n/
te mās̄uetudinis sūt dij nr̄i. qui te blasphe
mū tā paciēter sustinēt. pati nihilominus
si ꝯuerti voluer; indulgere. Age ḡ dilectis/
sime fili qd hortor. vt supstitōe relicta dijs
nostris sacrifices vt magnos ab ip̄is ꝛ a
nobis ꝯseq̄ris honores. Cui georgiꝰ subri/
dens ait. Vt qd a pncipio nō mag; mihi
ꝑsuadisti blādis sermonibꝫ q̄3 tormentis.
Ecce paratus sū facere quod hortarꝭ. Hac
ꝓmissione dacianꝰ delusus letꝰ efficit. Ius/
sitq; sub voce p̄conis vt omēs ad se ꝯueni
rent. ꝛ georgiū ꝗtā diu reluctātē tandē cede
re ꝛ sacrificare videret. Ornata igit tota
ciuitate p̄ gaudio. cū georgiꝰ idoloꝝ tēplū
sacrificaturus intraret ꝛ oēs ibidē gaudē
tes astarēt. flexis genubꝫ dn̄m exorauit. vt
tēplū cū idolis sic oino destrueret q̄tenus
ad sui laudē ꝛ ꝓpli ꝯuersionez nihil de eo
penitꝰ remaneret. Statimq; ignis de celo
descēdens tēplū cū dijs ꝛ sacerdotibꝫ ꝯcre
mauit. terraq; se apiens oēs eoꝝ reliq̄as
deglutiuit. Hic exclamat ambro. in p̄/
fatione dicēs. Georgius fidelissimꝰ miles
xp̄i dum xp̄ianitatis ꝓfessio silentio tege/
ret: solus int' xp̄icolas intrepidꝰ dei filiū ē
ꝯfessus. Cui ꝛ tantā ꝯstantiā grā diuina
ꝯcessit: vt ꝛ tyrānice ptātis p̄cepta ꝯtēnerz
ꝛ inūmerabiliū nō formidaret tormēta pe
naꝝ. O felix ꝛ inclitꝰ dn̄i p̄liator quē non
solū tpalis regni blanda nō ꝑsuasit ꝓmis
sio. s; ꝑsecutore deluso simulachroꝝ eꝰ por
tēta in abyssu3 deiecit. Hec ambro. Hoc
audiēs dacianꝰ georgiū ad se adduci fecit
eiq; dixit. Que sūt maleficia tua pessime
hoim q̄ tantū facinꝰ cōmisisti. Cui georgi
us. Nō credas me nō sacrificare s; mecu3
ꝑge ꝛ iteru3 me imolare vide. Cui ille. In
telligo fraudē tuā. q2 vis me facere absor/
beri. sic tēplū ꝛ deos meos absorberi feci/
sti. Cui Georgiꝰ Dic mihi miser. dij tui q̄
se iuuare nō potuerūt quō te iuuabūt. Ira
tus rex nimis dixit Alexandrie vxori sue.
Deficiēs moriar: q2 ab h̄ hoie me supatū
cerno. Cui illa tyrāne crudelis ꝛ carnifex
nunq̄d nō dixi tibi sepiꝰne xp̄ianis molē
stus eēs. q2 deꝰ eoꝝ ꝓ ip̄is pugnaret. ꝛ nūc
scias me velle fieri xp̄ianā. Stupefactus
rex ait. Heu ꝓ dolor. nūquid ꝛ tu es se/
ducta. Fecitq; eā p capillos suspēdi ꝛ fla/
gellis durissime cedi. Que dū cederet di/
xit georgio. Georgi lumē ꝟitatis. q̄ putas
ꝑueniā. nōdū aqua baptismi renata. Cui
georg. Nihil hesites filia q2 sanguinis tui
effusio baptismꝰ tibi reputabit ꝛ corona.
Tūc illa orās ad dn̄m emisit sp̄ū3. Huic
attestat Ambro. in p̄fatōne dicens Ob h̄
ꝛ gentiū regina persaꝝ. crudeli a viro di/
ctata sententia. nondū baptismi gratiam

consecura.gloriose passiōis meruit palmā
Unde nec dubitare possumus q̄ rosea p/
fusa sanguinis vnda: reseratas poli ianu
as ingredi meruit regnūq̄ꝫ possidere celo/
rū. Hec ambro. C Sequenti vero die
Georgi⁹ talē accepit sentētiam vt p totā
ciuitatem traheret: postmoduꝫ capite pu/
niret. Orauit aūt ad dn̄m. vt quicūq̄ꝫ ei⁹
imploraret auxiliū petitōis sue conseque/
ret effectū. Diuina aūt vox ad eū venit. q̄
sic fieret vt orauit. Completa orōne capi/
tis abscisione martyriū ꝯsūmauit sb dyo
cletiano ⁊ Maximiano qui ceperunt cir
ca annum dn̄i. CCLXXXVII. Dacia/
nus aūt cum d loco in quo decollatus est
ad palatiū rediret. ignis de celo cecidit. et
ip̄m cū ministris suis consumpsit Refert
Greg. turonen̄. q̄ cū quidā q̄sdam reliq̄s
scti georgij deferrēt: ⁊ in quodam oratorio
hospitati fuissent. mane nullaten⁹ capsaꝫ
mouere potuerūt. donec ibidē reliquiaruꝫ
pticulam dimiserūt. Legit in hystoria
antiochena q̄ cū christiani ad obsidendū
hierusalē pgerēt. quidā iuuenis speciosissi
mus cuidā sacerdoti apparuit. qui sanctū
Georg. ducē xp̄ianoꝝ esse se dicens. monu
it vt eius reliquias secū in hierusalē ꝺpor
tarent. et ip̄e cū eis esset. Cū aūt irl'm obse
dissent. ⁊ saracenis resistentibus p scalas
ascēdere nō auderēt. btūs Georgi⁹ armis
albis indutus. ⁊ cruce rubea insignit⁹ ap/
paruit innuēs vt post se securi ascenderēt
⁊ ciuitatē obtinerent. Qui ex hoc anima/
ti ciuitatē ceperunt. ⁊ saracenos occiderūt.

LVII A

De sancto Marco euāgelista

Arcus interp̄tat sublí
mis mandato. cert⁹ declinat⁹ et
amarus. Sblimis mādato rō
ne pfectōnis in vita. q̄ nō solū
seruauit mādata. sic sūt ꝯsilia.
Certus rōne certitudinis in doctrina. q̄a
doctrinā euangelij sui certā tradidit vtpo
te quaꝫ a Petro magistro suo didicit. De
clinatus rōne pfunde hūilitatꝭ. Nā pter
nimiā hūilitatē pollicē sibi amputasse dr.
vt sacerdotio reprobꝰ haberet. Amar⁹ rō/
ne acerbitatis pene. q̄ vbiq̄ꝫ per ciuitatē
tractus fuit ⁊ int h tormēta spm̄ tradidit
Uel marcus dr a marco qd ē malleus ma
ior. q̄ q̄dē eodē ictu ferꝝ domat. melodiaꝫ
gn̄at. i cudē firmat. sic marcus vnica doctri
na sui euāgelij domat hereticoꝝ pfidiā. di/
latat laudē diuinā ꝯfirmat eccl'iaꝫ. B
Arcus euāgelista leuitic⁹ gn̄ere
sacerdos. petri apl'i baptisma/
te fili⁹. atq̄ꝫ in diuino sermone
discipulus cū ip̄o btō petro ro/
mā pueç⁹ ē. Cū aūt petr⁹ ibidē euāgeliū
p̄dicaret rogauerūt fideles q̄ erant rome
beatū marcū vt euangeliū ad ppetuaꝫ fi
deliū memoriā deberet ꝯscribere. Qd ille
q̄dē vt ex ore mgr̄i sui beati petri audierat
fideli stilo ꝯscripsit Petrus aūt illd diligēt
examinās vbi oī veritate plenuꝫ ꝯspexit.
recipiendū ab oībꝰ fidelibꝰ comprobauit.
Uidens aūt petr⁹ marcū ꝯstantē in fide.
ip̄m aquilegiā destinauit. Ubi vbū dei p̄
dicans innumeras gentiū mltitudines ad
fidē xp̄i ꝯuertit. ac euangeliū suū silr ibi/
dem ꝯscripsisse dicit. qd quidē vsq̄ꝫ hodie
in aquilegiensi eccl'ia ostendit. ⁊ deuotiōe
ꝯgrua reseruat. Tandē btūs marcus aq̄/
legienseꝫ ciuē. scꝫ ermagorā quē ad fidem
xp̄i ꝯuertit romaꝫ ad btm̄ petrū adduxit
vt eū in aquilegie ep̄m cōsecraret. Susce/
pto itaq̄ꝫ ermagoras pontificatus officio.
cū aquilegienseꝫ eccl'iam optime gubnas/
set. tandē ab infidelibꝰ capit ⁊ ibidē mar/
tyrio coronat. Marcus vero a beato petro
alexandriā missus est. ⁊ ibi prim⁹ verbuꝫ
dei p̄dicauit. In primo aūt itroitu suo ale
xandriam vt ait philo disertissimus iude
oꝝ. maxima multitudo in fide ⁊ deuotiōe
⁊ ꝯtinentie obseruatione adunata est. Pa
pias q̄ꝫ hieropolitanus ep̄us valde p̄cla/
ra ei⁹ p̄conia p̄cipuo delucidat stilo. Pe/
trus vero damiani sic ait de eo. Tantā eidē
deus apud alexandriā grām p̄rogauit. vt
oēs q̄ tūc ad fidei rudimēta confluerēt.
mox p ꝯtinentiā ac totius sctē conuersati
onis instantiaꝫ tanq̄ꝫ ad monastice pfecti
onis fastigiū puolarent. ad quod nō soluꝫ
miraculoꝝ prodigijs. nō solū p̄dicatōnis
eloquijs. sed etiā eximijs prouocabat exem/
plis. Et infra. Factū est aūt vt post mortē
ad ytaliā deinde sit reuersus. vt terra in q̄
datū est sibi euangeliū scribere sacras me/
reat eius reliquias possidere. Beata es o

alexandria triumphali hoc sanguine pur
purata. felix ⁊ tu ytalia corpis huiꝰ thesau
ro diues effecta.. ¶ Tāte aūt humi/
litatis dicit̃ fuisse vt pollicē sibi amputa/
uerit: ne ad ordinē scerdotij posset humāo
iudicio ꝓmoueri. Veruntamē dispositio
dei ⁊ autoritas scti̅ petri ꝑualuit q̄ ip̄z ale
xandriā ep̄m destinauit. Mox aūt vt ale
xandriam est ingressus. subito calciamen/
tū eius ruptū est atq̃ solutū. Qd̄ in sp̄ū in/
telligens ait. Vere expeditū fecit dn̄s iter
meū. nc me sathanas īpedire poterit. quē
ab opibus mortuis dn̄s iam absoluit. Vi
dens aūt marcus quēdā vetera cōsuentē
eidē calciamentū tradidit corrigendum.
Qd̄ cū faceret. sinistrā manū grauit̃ vul/
nerauit ac fortiter exclamare cepit. Unus
deus. Quo audito vir dei ait. Vere ꝓspe
rū fecit dn̄s iter meū. Factoq̃ luto ex spu/
to manū eius vnxit. ⁊ ꝯtinuo sanitatē re/
cepit. Vidēs hō ille tantā eius efficatiam
in domū suā illum introduxit. ⁊ quis esset
vel vn̄ ꝑcunctari cepit. At ille se dn̄i Jesu
xp̄i seruū confessus est. Cui ille ait. Vellē
ego videre eū. Et marcus. Ego eū tibi de
monstrabo. Incipiensq̃ marcus christuz
ei euangelizauit. ⁊ ip̄m cū tota domo sua
baptizauit. Audientes aūt viri ciuitatꝭ il
lius quendā galileuz qui deorū sacrificia
ꝯtēneret aduenisse, ei insidias posuerunt.
Quod ille cognoscēs hoīez illū quem cu/
rauerat. q̄ dicebat̃ anianus. ibidē ep̄m or
dinauit. ⁊ ip̄e pentapolim ꝑrexit. Et cum
ibidē duob9 annis stetisset iterū alexandri
am rediit. q̄ ⁊ iuxta mare in rupib9 eccl'az
ꝯstruxerant in loco q̄ dr̄ bucculi. ⁊ fideles
ibidē multiplicatos iuenit. Pōtifices aūt
tēploꝝ eū cōprehēdere conabant̃. Cū aūt
in solēnitate paschali btūs marcus missā
celebraret: ꝯuenerūt illuc oēs. ⁊ fune i col/
lo eiꝰ misso ip̄m ꝑ ciuitatē trahebāt dicen/
tes. Trahamꝰ bubalum ad loca bucculi.
Carnes aūt eiꝰ in terrā fluebāt. ⁊ sangui
ne lapides rigabant̃. Post h̄ in carcere re
cludit̃: ⁊ ibidē ab angelo confortat̃. Sed ⁊
ip̄e dn̄s iesus xp̄s eum visitauit. eumq̃ cō
fortauit dicēs. Pax tibi marce euāgelista
meꝰ. noli timere. q2 ego tecū sū vt eruaz te
Mane ergo facto funē iterum collo eius
īmittūt. ⁊ huc illucq̃ raptim eū ꝑtrabunt
exclamātes. Trahite bubalū ad loca buc
culi. Ip̄e aūt dū traheret̃ grās agebat di/
cens In manus tuas cōmēdo spiritū me
um. Et h̄ dicēs sp̄m exalauit sub Nerone
q̄ cepit circa annū dn̄i. LVII. Cū aūt pa/
gani eū vellēt cōburere. subito aer turbat̃
grando exorit̃. tonitrua intonāt. fulguraq̃
choruscant. ita vt q̄libet euadere niteret̃ ⁊
sanctū corpus ibidē intactum reliquerūt.
Christiani ꝓo corpus eiꝰ rapuerūt. ⁊ in ec
clesia cū oīmi reuerētia sepelierūt. Fuit
aūt forma btī marci hmōi. Longo nasu.
subducto supcilio. pulcris oculis. recalua
ster. ꝓlixa barba habitudinis optime. eta
tis medie. canis aspersus. affectione conti
nens. grā dei plenus. Btūs aūt ambrosi
us de eo sic ait. Dū btūs marcus inume/
ris choruscaret miraculis ꝯtigit vt sutor
cui calciamentū tradiderat corrigendum
sinistrā sibi in eius labore ꝑtunderet ma/
nū. Hic cū inflicto vulnere clamauit vnꝰ
deus. dei famulus audiēs letus affuit. lu
tū ex sputo factū accepit. eiusq̃ manū iun
xit. sanāq̃ ilico reddidit. ⁊ labori tradidit
illiꝰ nempe cuiꝰ p̄dicabat euangeliū. simt̃
imitat̃ miraculū. ceci vicz a natiuitate illu
minati a dn̄o factū. Hec ambro. ¶
Anno ab icarnatōe dn̄i. CCCCLXVIII.
tp̄e Leonis impatoris. veneti corpꝰ sancti
Marci de alexandria trāstulerūt. vbi ec/
clesia i honore scti̅ Marci mire pulcritu
dinis fabricata ē. Quidā nanq̃ mercato/
res veneti q̄ alexandriā ꝑrexerāt duos ꝑ/
sbyteros custodes corpis scti̅ Marci p̄ci
bus ⁊ p̄missiōib9 induxerūt. vt occulte cor
pus illud tolli ꝑmitterēt ⁊ venetias trans/
portarēt. Verū cū corpꝰ d̄ tumulo leuaret̃
tantꝰ odor totā alexādriā sic ꝑfudit. vt oēs
vn̄ tāta ꝓdiret odorꝭ suauitas mirarētur.
Cū aūt nauigarēt. ⁊ qualit̃ corpus scti̅
Marci deferrent alijs nauib9 reuelassent
vnꝰ illoꝝ ait. Forsitā aliciuꝰ egyptij corpꝰ
vobis datū defertis. ⁊ scti̅ marci corpꝰ vos
deferre putatꝭ. Cōtinuo igit̃ nauis in qua
erat corpꝰ scti̅ Marci ꝑ seip̄az mira cele/
ritate se vertit. ⁊ in nauē in qua ille reside
bat insurgēs laterꝭ ꝑtem fregit nō ꝑus il/
lā dimittēs donec oēs se ibidē corpus esse
btī Marci crede acclamarēt. ¶ Cuz
quadā nocte naues cursu velocissimo duce

rentur: ⁊ naute tempestate ꝯquassati ⁊ te/
bris obuoluti quo ꝑgerent ignorarēt. san
ctus marcus cuidā monacho custodi cor
poris sui apparuit dicēs. Dic hoibꝫ istis
vt velociter vela deponāt. qꝛ non longe a
terra distant. quibꝫ depositis mane facto
se iuxta q̄ndam insulam inuenerūt. verū
cum ꝑ littora diuersa trāsirent: ⁊ sctū₃ the
saurū oibꝫ occultarēt. veniētes incole ꝯcla
mabant. O q̄₃ beati estis qui sancti mar
ci corpus portatis. sinite vt ipsum suppli/
citer adoremꝰ. Quidam nauta adhuc
oino incredulus a demone arripit̄ ⁊ tam/
diu vexat̄ donec ad corpus sancti addu/
ctus se credere ꝯfitet̄. qui liberatꝰ gloriā
deo dedit ⁊ beatū marcū in deuotiōe ma/
gna deinceps habuit. Quodā tempo/
re dum corpus sancti marci intra q̄nda₃
columnā de lapidibꝫ marmoreis factam
paucis ꝯscijs esset repositū vt ibi cautius
seruaret̄. ꝯtigit vt testibꝫ illis ex hac luce
sublatis. nemo vbi nam sanctꝰ esset the/
saurus posset cognoscere. nec aliq̄bꝫ indi/
cijs inuenire. Fit ex hoc planctus in cleri/
cis. desolatio ingens in laicis. meror imi/
net vniuersis. Formidabat siq̄de₃ plebs
deuota ne p̄ronus tam inclytꝰ furtiue fu/
isset sublatꝰ. ideoq₃ ieiuniū solenne indi/
citur, ꝓcessio solēnior ordinat̄. Et ecce cū/
ctis videntibꝫ ⁊ stupentibꝫ lapides a colū
na ꝓsiliunt: ⁊ arcam vbi corpus eius late
bat oibꝫ euidenter ostēdunt. mox deuotas
laudes agunt creatori oium qui suū eis
dignatus est reuelare p̄ronū. sicq₃ dies il
lustrata tanti ꝓdigij gloria singulis ānis
decurrētibꝫ posterꝭ fit festiua. Iuuenis
quidam cancri morbo in māmilla ṽmibꝫ
corrodentibꝫ cruciatus cepit beati marci
suffragia mente implorare deuota: ⁊ ecce
sibi dormiēti quidā ꝑegrino habitu insi/
gnitus apparuit. q̄ gradu ꝯcito aliq̊ ꝑge
re videbat̄. Qui ab eo interrogatꝰ q̄s eēt
et quo tam velociter festinaret. marcu₃ se
esse asseruit. qui tam velociter ꝑgeret. et
cuidam naui se inuocāti ꝑiculo subueni/
ret. extensaq₃ manu infirmū tetigit q̄ ma
ne euigilans penitus se sanatū sensit. Pꝰ
modicū nauis illa portū venetiarū intra/
uit narrans ⁊ suū ꝑiculū ⁊ marci adiuto/
rium. Pro vtriusq₃ igit̄ beneficio deo gra/
tiarū actio exsoluit̄. ⁊ in sctō suo marco ds
mirabilis p̄dicat̄. Dū quidā mercato/
res veneti supra q̄nda₃ nauē sarracenoꝝ
alexandriā ꝑgerent: ⁊ iminēs ꝑiculū eui
denter viderēt mox sup ꝑ scaphā ascendūt
et funem p̄cidunt. statimq₃ nauis illa flu
ctuū inūdatione perijt ⁊ vniuersos sarra/
cenos vnda vorax inuoluit. vnus autē ex
eis btm̄ marcū inuocās voto q̊ potuit se
astrinxit q̄ si suū sibi ꝯferret auxiliū ⁊ sa/
crum baptisma susciperet ⁊ ipsius limina
visitaret. mox sibi vir splendidus q̄dam
apparuit qui ereptū de fluctibꝫ in scapha
cum ceteris collocauit. Ille aūt alexādri
am veniens sed liberatori suo ingr̄tus exi/
stens. nec sancti marci festinat ad limina
nec nostre fidei suscipit sacramenta. Cui
denuo marcus apparuit ⁊ ipsum de sua
ingr̄titudine increpauit. Rediens igit̄ ad
se venetias venit. ⁊ ibidem sacro baptis/
matis fonte renatus ⁊ marcus appellatꝰ
et in christū ꝑfecte credidit ⁊ in bonis opi
bus vitam finiuit. Uir q̄dam dum in
summitate campanilis sancti marci d̄ ve
netijs q̄ddam opis exerceret subito cadit
improuide. mēbratim toto corꝑe laniatꝰ.
In ipso tñ casu suo sancti marci non ime
mor eius p̄rociniū implorauit. Qui ca/
dens ex insperato cuidam ligno ꝓminēti
substitit. ⁊ dato fune illesus euasit. ⁊ ad
opus p̄stinū ꝯsummādū deuotꝰ assurgit.
Quidā cuiusdā nobilis ꝓuincialꝭ tꝑa/
liter seruꝰ. du₃ voto astrictus corpus scti
marci visitare vellet. sed a dño suo licenti/
am obtinere non posset. tandē timorē car
nalis dñi timori celestis postposuit. ⁊ in/
salutato dño ad sctm̄ visitandū deuotus
accessit. Qd̄ dñs egreferēs ipsum reuer/
sum exoculari mādauit. Fauēt ꝯtoriꝰ cru
deli dño crudeliores satellites ⁊ dei famu
lum sctm̄ marcū inuocantē ad terrā ꝓijci
unt. ⁊ acutos palos oculis effodiēdis ap/
ponūt. sed nihil paloꝝ ꝓficiebāt conamīe
qꝛ in se tabescebāt subita fractiōe. Iubet
igit̄ vt securibꝫ crura frangant̄ ⁊ pedes p̄
cidant̄. sed indomabile ferrū securiū pro/
tinus mollescit in plūbum. Iubet malle/
is ferreis os ⁊ dentes ꝯtundi. sed ferꝝ sue
ṽtutis obliuiscit̄ ⁊ dei potētia hebetatur.
qd̄ dñs vidēs ⁊ stupēs veniā petijt: ⁊ cum

seruo sepulchꝝ sancti marci deuotione se/dula visitauit. Miles qdā in ꝓlio sic vulneratus in brachio. vt manꝯ a brachio dependeret adeo vt ipsam ꝑcidēdā medici et amici ꝯsulerēt. Ille ꝟo erubescēs fieri mācus q̄ ꝯsueuit haberi tā ꝓbus. manū in locum suū restitutā pānis siue medicamentis ligari fecit. Inuocauit igit̄ bti marci suffragia ⁊ manꝯ ꝯtinuo fuit sanitati ꝓ/stine restituta. sola tn̄ cicatrix remāsit. ⁊ i tanti miraculi testimoniū ⁊ in talis bn̄fi/cij monimentū. Vir qdam de ciuitate mantue falso ab inuidis accusatꝯ in car/cerē ē reclusus. Qui cū. xl. dies ꝑegisſʒ ibi dē ⁊ nimio afficeret̄ tedio tādē triduano ieiunio se macerās bti marci ꝓ̄ciniū inuocauit. Qui sibi apparēs iubet vt de carcere securꝯ abscedat. Ille ꝟo dormitās p̄ tedio neglexit parere iussiōib; sancti. existi/mans illusiōib; se deludi. Deinde scđo et tandē tertio sibi apparuit ⁊ eadem similiter impꝑauit. Qui ad se rediēs ⁊ ostiū apꝑ/tum ꝯspiciens de carcere securꝯ exijt. ⁊ instar stupe cōpedes mox ꝯfregit. Ibat igit̄ die media ꝑ mediū custodū. ceterorūq; oium. ita vt ipse cūctos vidēs a nemine vi/deret̄. qui veniēs ad sancti marci tumulū exoluit deuote debitū grārū. Cū totam apuliā sterilitas mag̃ inuaderet. nec ter/ram illā bn̄dictiōis pluuia irrigaret reue/latū est q̄ tali plaga ꝑcuteret̄ eo q̄ ibi sancti marci festiuitas nō coleret̄. Dū igit̄ sanctū marcū inuocarēt ⁊ festū eius festiue se/celebraturos ꝓmitterēt. sterilitatē ab eis marcus depulit. ⁊ insuꝑ abūdantiā ministrauit dās eis salubrē aerē ⁊ pluuiā con/gruentē. Circa ānū dn̄i. M.CCXLI. apud papiā in ꝯuētu ordis fratꝝ p̄dica/toꝝ. fuit qdā frater religiose ac sancte vite noie iulianꝯ. natiōe fauētinꝯ iuuenis cor/pore. sed canꝯ mēte q̄ infirmitate vltima elaborās cū priorē domꝯ suꝑ statu suo re q̄siuisset. ⁊ ille mortē vicinā sibi imīnē di/ceret statim facie exhylaratꝯ ⁊ manib; ac toto corꝑe applaudēs clamare cepit. Date locū frēs. q; p̄ nimia leticie abūdantia aia iam ꝓsiliet extra corpꝯ ex eo q̄ iā iocū/dos rumores audiui. Et eleuat̄ in celū manib; dicere cepit. Educ de carcere aiam meā ⁊c. Infelix ego hō qs me liberabit d̄ corꝑe mortꝭ huiꝯ. Inter hec ille leui som/no obdormiēs. vidit btm̄ marcū ad se ve/nisse. ⁊ se iuxta eius lectū collocasse. ⁊ ecce vox ad eū dicēs. Quid ibi agꝭ o marce. et ille. Ad morientē accessi istū. q; deo eius misteriū est acceptū. Et iteꝝ vox ad eum. Quare inter ceteros scōs ad eū maxime tu venisti. Et ille. Q; in me spālē deuotionem habuit. ⁊ locū vbi corpus meū quie/scit deuotiōe sedula visitauit. ⁊ iō veni eū in hora sui exitꝯ visitare. Et ecce qdā al/bati totā domū impleuerūt. Quibus ait marcus. Quare huc venistꝭ. Et illi. Vt istius aiam in ꝯspectu dn̄i p̄n̄temꝯ. Euigilans aūt p̄dictꝯ frater ꝓ p̄ore domꝯ a q̊ ego ista audiui ꝯtinuo misit ⁊ oia q̄ viderat sibi recitās. cū multo gaudio in dn̄o feliciter obdormiuit.

LVIII

De sancto Marcellino pa[pa]

Marcellinus annis nouem ⁊ mēsib; q̄ttuor rhomanā ecclesiā rexit. Hic iussu dyocleciani ⁊ maximiani capit̄ ⁊ ad sacrificandū adducit̄. Cū aūt nō assentiret. ⁊ ex h̄ diuersoꝝ tormētoꝝ gn̄a. sustinere deberet. metu passiōis duo gn̄a incensi in sacrificio posuit. Tūc mag̃ adest infideliū leticia. sed fideles ingēs tristicia ꝑ/cussit. Verūtn̄ capite infirmato fortiora mēbra resurgūt ⁊ minas p̄ncipū ꝑuipen/dūt. Tūc fideles ad summū pōtificē ꝯueniunt ⁊ ipsum plurimū redarguūt. Qđ ille cernēs. in ꝯcilio epoꝝ se supposuit iudi/candū. Ad quē illi. Absit vt summꝯ pōti/fex ab aliq̊ iudicet̄. sed tu i te collige cām tuā. ⁊ ꝓprio ore te dijudica. Ipse āt iā pe/nitēs plurimū ingemuit. ⁊ seipsum depo/suit. sed tn̄ cū ois turba iterū reelegit. Qđ cesares audiētes. iteꝝ eū capi fecerūt. ⁊ dū nullatenꝯ sacrificare vellet eū dcollari mādauerūt. Et iteꝝ creuit furor hostilis vt infra mēsem. xvij. milia xp̄ianoꝝ ꝑimerent̄. Marcellinꝯ aūt dū decapitari deberet se xp̄iana sepultura indignū eē asseruit. et iō oēs q̄ se sepelire p̄sumerēt excōicauit. q̄ ꝓpter corpꝯ eiꝯ insepultū. xxxv. dieb; remā/sit. Pꝯ h̄ btūs petrꝯ apl's marcello successori eiꝯ apparuit dicēs. Frat marcelle q̄re

non sepelis me. Cui ille. nōne dudū sepultus es dn̄e. Cui apl's. Me insepultū reputo q̄diu marcellinū insepultū videro. Cui ille. Nōne dn̄e nosti qꝛ ille oēs q̄ eum sepelirēt anathematizauit. Cui petrꝰ. Nōne scriptū est. q̄ se hūiliat exaltabitᷣ. Unde h̄ attēdere debuisti. Uade igitᷣ ⁊ ipsū ad pedes meos sepelias. Qui statim iuit et iussa laudabiliter compleuit.

LIX
De sancto Uitali

Uitalis quasi viuēs talis. qꝛ q̄lis viuebat exteriꝰ in opere. talis erat intus in corde. vel vitalis a vita. vel vitalis viuēs alis. i. tuēs se alis ꝟtutū. Ipse eni fuit tāq̄ȝ vnū de aīalibꝫ dei q̄ vidit ezechiel. hn̄s in se q̄ttuoꝛ alas. s. alā spei q̄ volabat in celum. alā amoris q̄ volabat i deū. alā timoris q̄ volabat in infernū. alā cognitiōis q̄ volabat in seipsum. Eius passio in libello geruasij ⁊ ꝓthasij repta fuisse putatur.

Uitalis miles ꝯsularis. ex valeria vxore geruasiū ⁊ ꝓthasium genuit. hic cum paulino iudice rauennā ingressus. cum quendā ibidē xp̄ianū medicū noīe vrsicinū. post multa tormētoꝝ gn̄a iussum decollari videret. ⁊ ille medicus nimiū expauisset. exclamauit ad eū sctūs vitalis dicens. Noli frater vrsicine medice q̄ alios curare ꝯsueuisti teipsum eterna morte occidere. ⁊ q̄ ad palmā martyrij ꝑ multas passiōes venisti. noli coronā amittere tibi a deo parā. Qd̄ vrsicinꝰ audiēs ꝯfortatꝰ est. ⁊ de pauore suo penitēs martyriū libēter accepit. Sctūs aūt vitalis eū honorifice sepeliri fecit. ⁊ pꝰ h̄ ad paulinū dn̄m suum vltra venire ꝯtempsit. Ille ꝟo nimiū indignatus: tū qꝛ ad se venire noluit. tū qꝛ vrsicinū sacrificare volentē retraxit. tū qꝛ xp̄ianū se esse ondit. iussit eū in eculeū leuari. Cui dixit vitalis. Stultissimꝰ es si me putas decipe q̄ alios sp̄ studui liberare. Et ait paulinꝰ mīstris. Ducite eū ad palmā. ⁊ si sacrificare noluerit. foueā ꝓfūdissimā donec ꝑueneritis ad aquā ibidē facite. ⁊ ibi eū viuū ⁊ supinū sepelite. Qd̄ et fecerūt ⁊ btm̄ vitalē ibidē viuū sepelierūt sub nerone q̄ cepit circa annū dn̄i. lvij. Sacerdos aūt q̄ h̄ ꝯsiliū dederat statim a demone arreptꝰ ꝑ septē dies insaniens in illo loco exclamabat dicēs. Incēdis me scte vitalis. Die aūt septia in flumē a demone p̄cipitatꝰ miserabilitᷣ expirauit. Uxoꝛ aūt sancti vitalis cū mediolanū rediret. inuenit q̄sdā idolis imolātes. q̄ cū eam hortarentᷣ vt idolis imolata comederet. r̄ndit. Christiana sum. nō licet mihi d̄ vr̄is sacrificijs mādu care. Qd̄ illi audiētes. tā dire eā ꝟberauerūt q̄ hoies sui q̄ cū ea erāt vsq̄ȝ mediolanū eā semiuiuā deduxerūt. vbi infra triduū feliciter migrauit ad dn̄m.

LX
De virgine q̄dam Antiochena

A

Uirgo quedam fuit antiochie. cuiꝰ historiā Amb. i. ij. lib. de ꝟginibꝫ recitat i hec verba. Antiochie nuꝑ ꝟgo q̄dam fuit fugitās publici visus ostētationem. Sȝ q̄ magis viroꝝ vitabat oculos. incēdebat affectꝰ eo ampliꝰ impudicoꝝ. Pulchritudo eni audita nec visa. plus desideratᷣ duobꝫ stimulis cupiditatū amoris ⁊ cognitiōis dū ⁊ nihil occurrit qd̄ minꝰ placeat. ⁊ plus putatᷣ esse qd̄ placeat. qd̄ non index oculus explorat. sed animꝰ amatoꝛ exoptat. Itaq̄ȝ sctā ꝟgo ne diutiꝰ aleretur potiēde spes cupiditatꝭ integritatē pudoris ꝓfessa sic restrinxit improboꝝ facies vt iam nō amaretᷣ sed ꝑderetᷣ. Ecce ꝑsecutio. Puella fugere nescia. etate pauida ne incideret i insidiatores pudoris. aīum ad ꝟtutē ꝑauit. tā religiosa vt mortē non timeret tā pudica vt mortē expectarꝫ. venit eni corone dies maxīa oīum expectatio. ꝓducitᷣ puella duplex ꝓfessa certamen et castitatꝭ ⁊ religiōis. Sȝ vbi viderēt cōstantiā ꝓfessiōis. metū pudoris. ꝑatā ad cruciatus. erubescentē ad ꝯspectꝰ excogitare ceperūt quēadmodū spe castitatꝭ religionē tollerēt. vt cum id abstulissent qd̄ erat ampliꝰ etiā id eriꝑent qd̄ derelinquerent. Aut sacrificare ꝟginem. aut lupanari prostitui iubent. Quomodo colunt deos suos qui sic vindicant. aut queadmodum ipsi viuūt q̄ ita iudicāt. Hec puella

non quo de religione ambigeret. sed quo
de pudore trepidaret ipsa secū inq̄t. quid
agimus hodie. aut martyr aut ꝟgo. alte/
ra nobis inuidet᷑ corona. sed nec virginis
nomē agnoscit᷑ vbi ꝟginitatꝫ autor nega
tur. Nam queādmodū virgo si meretri/
cem colas. queādmodū virgo si adulterū
diligas. queādmodū virgo si amorē pe/
tas. tolerabiliꝰ ē mētē ꝟginē q̄ȝ carnē hr̄e
vtrūq̄ȝ bonū si liceat ꝛ si n̄ liceat. saltē n̄ hoi
caste sed deo simus. Et raab meretrix fu/
it. sed pꝰq̄ȝ dn̄o credidit salutem inuenit.
Et iudith se vt adultero placeret ornauit.
que tn̄ qꝛ h̄ religiōe non amore faciebat.
nemo eam adulterā iudicabat. Bn̄ suc/
cessit exemplū. Nā si illa q̄ se cōmisit reli/
gioni ꝛ pudorē seruauit ꝛ patriā fortassis
et nos seruādo religionē seruabimꝰ etiaȝ
castitatē. qđ si iudith pudicitiā religioni
p̄ferre voluisset. ꝑdita patria etiā pudici/
tiam ꝑdidisset. Itaq̄ȝ talibꝫ informata ex
emplis simul animo tenēs ꝟba dn̄i q̄bus
ait. q̄cūq̄ȝ ꝑdiderit aiam suā ꝓpter me in/
ueniet eam fleuit ꝛ tacuit ne eam vel loq̄n
tem adulter audiret nec pudoris elegit in
iuriam sed xp̄i recusauit. Estimate vtrūȝ
adulterare potuerit corꝑe q̄ nec voce ad/
ulterauit. Iam dudū verecūdabat᷑ oratio
mea ꝛ q̄si adire gestoꝝ seriē criminosam
atq̄ȝ explanare formidat. Claudite aures
ꝟgines dei. ducit᷑ puella dei ad lupanar.
Ēȝ apite aures ꝟgines dei. virgo ꝓstitui
pōt. adulterari nō pōt. Ubicūq̄ȝ dei ꝟgo
est templū dei est. nec lupanaria infamāt
castitatē. sed castitas etiā loci abolet infa/
miā. Ingēs petulantiū ꝯcursus fit ad for
nicē. Discite martyrū miracula sctē vir/
gines. Discite locoꝝ vocabula. Claudit᷑
intus colūba. strepūt accipitres foris. cer/
tant singuli q̄ predā primꝰ inuadat. B

At illa mānibꝫ ad celū leuatꝫ q̄si ad do/
mū orōnis venisset. nō ad libidinis diuer
soriū. christe inq̄t domuisti ꝟgini feros leo
nes. potes domare etiā hoium feras men
tes. Chaldeis rorauit ignis. iudeis sese
vnda suspēdit. mia tua n̄ natura sua. Su
sanna ad suppliciū genua flexit. ꝛ de ad/
ulteris triūphauit. Aruit dextra q̄ templi
tui dona violabat. Nūc templū ipsum at
trectat᷑ tuū. ne patiaris incestū sacrilegij.
qui non passus es furtū. Bn̄dicat᷑ ꝛ nūc
nomē tuū. vt q̄ ad adulteriū ꝟgo veni. vir
go discedā. Uix cōpleuerat orōneȝ. ꝛ ecce
miles spē terribilis irrupit. queādmodū
ꝟgo tremuit. cui ꝓp̄ls tremēs cessit. Sed
illa non īmemor lectiōis. Et daniel inq̄t
suppl. ciū susanne spectaturꝰ aduenerat ꝛ
quā ꝓp̄ls dānauerat vnꝰ absoluit. Pōt ꝛ
in hoc lupi habitu ouis latere. Habet et
christꝰ milites suos q̄ etiā legiones habꝫ
Aut fortasse ꝑcussor intrauit. ne verearis
aia ꝛ tales solent martyres facere. O vir
go fides tua te saluam fecit. Cui miles.
Queso ne paueas soror. Huc veni salua
rē aiam non ꝑdere. Serua me vt ipsa ser
ueris. Quasi adult᷑ ingressus si vis mar
tyr egrediar. Uestimēta mutemꝰ. Cōue/
niunt mea tibi. ꝛ tua mihi. sed vtraq̄ȝ xp̄o
Tua vestis me verū militē faciet. ꝛ mea
te virginē. Bn̄ tu vestierꝫ. ego meliꝰ exu/
ar. vt me ꝑsecutor agnoscat. Sume habi/
tum qui abscondat feminā. trade q̄ cōse
cret martyrē. Indue chlamydē que occul
tet mēbra virginis. ꝛ seruet pudorē. sume
pileum qui tegat crines. abscondat ora. so
lent erubescere qui lupanar intrauerunt.
Sane cū egressa fueris. ne respicias retro
memor vxoris loth que naturā suam. q̄ꝛ i/
pudicos licet castis oculis aspexit. amisit
nec vereare ne q̄d ꝑeat sacrificio. Ego ꝓ
te hostiā deo me reddam. tu ꝓ me militē
christo habēs bonā militiā castitatꝫ. q̄ sti
pendijs militat sempiternis. loricam iusti/
cie qne spūali munimine corpꝰ induat. scu/
tum fidei quo vulnus repellas. galeā sa/
lutis. Ibi eni est p̄sidiū nostre salutꝫ vbi
est christus. quoniam mulieris caput est
vir. virginū christus. Et inter hec verba
chlamydem exuit suspectus tn̄ adhuc ha
bitus ꝛ ꝑsecutoris ꝛ adulteri. Uirgo cer/
uicē chlamydē cepit miles offerre. Que
pompa illa. q̄ grā. cū in lupanari de mar/
tyrio certarēt. Addant᷑ ꝑsone miles ꝛ vir
go. Hes dissimiles inter se natura. sed dei
miseratiōe ꝯsimiles. vt compleat᷑ oraculū
Tūc lupi ꝛ agni simul pascent᷑. Ecce ag
na ꝛ lupus nō solū simul pascunt᷑. sed eti/
am imolant᷑. Quid plā. Mutato habi/
tu euolat puella d̄ laqueo. iā nō suis alis.
vtpote q̄ spūalibꝫ ferebat᷑ ꝛ qđ nulla vnq̄

viderunt secula. Egreditur de lupanari virgo christi. At illi qui videbant oculis et non videbant corde. ceu raptores ad agnam lupi fremuere ad predam. vnus qui erat imodestior introiuit. Sed vbi hausit oculis rei textum quid hoc inquit est. puella ingressa est vir videtur. Ecce non fabulosum illud cerua pro virgine. sed quod verum est miles ex virgine. At etiam audieram et non crediderā quod aquas christus in vina conuertit. iam mutare cepit sexum. Recedamus hinc dum adhuc quod fuimus sumus. Nunquid et ipse mutatus sum qui aliud cerno quam credo. Ad lupanar veni cerno vadimonium. et tamen dum mutatus egrediar. pudicus exibo qui adulter intraui. iudicio rei quia debebatur tanto corona victori. damnatus est pro virgine qui pro virgine comprehensus est. ita de lupanari non solum virgines sed etiam martyres exierunt. ℭ Fertur puella ad locum supplicij cucurrisse. certasse ambos de nece. Cum ille diceret ego sum iussus occidi. te absoluit sententia quam me tenuit. At illa clamauit. Non ego te vadem mortis elegi sed prsidem pudoris optaui. Si pudor queritur manet sexus. si sanguis exponitur fideiussorem non desidero. vnde dissoluam habeo. in me lata est sententia que pro me lata est. Certe si pecunie te fideiussorem dedissem. et absente me iudex tuum censum feneratori adiudicasset. eadem me sententia conuinceres meo patrimonio soluere tuos nexus. Si recusarem quis me indignam morte censeret. quanto maior est capitis huius censura. Moriar innocens ne moriar nocens. Nihil medium est hodie aut rea ero sanguinis tui. aut martyr mei. Si cito redij quis me audeat excludere. Si moram feci. quis me audeat absoluere. Plus legibus debeo rea non solum fuge mee sed etiam cedis aliene. Sufficiunt membra morti que non sufficiebant iniurie. Est in virgine vulneri locus qui non erat contumelie. ego opprobrium declinaui non martyrium. tibi cessi vestem non professionem mutaui. quod si mihi preripis mortem. non redemisti me. sed circumuenisti. Caue queso ne contendas. caue ne contradicere audeas. Noli eripe beneficium quod dedisti. dum mihi hanc sententiam negas illam restituis superiorem. Sententia enim sententia superiore mutatur. Si posterior me non tenet superior sententia tenet. Possumus vtrique satisfacere sententie. si me prius patiaris occidi. In te habent aliam quam exerceant penam. in virgine obnoxius pudorem. Itaque gloriosior eris si videaris de adultera martyrem fecisse quam de martyre adulteram reddidisse. Quid expectatis duo contenderunt et ambo vicerunt. nec diuisa est corona sed addita. Ita sancti martyres inuicem sibi beneficia conferentes. altera principium martyrio dedit alter effectum. ℭ At etiam philosophorum gymnasia damonem et finthyam pictagoreos incolas ferunt. quorum vnus cum esset morti adiudicatus commendandorum suorum tempus poposcit. Tyrannus autem astutissimus cum reperiri non posse existimaret petiuit, vt sponsorem daret qui pro se feriretur si ipse moram faceret. Quid de duobus preclarius nescio, vtrumque preclarum. alter vadem mortis inuenit. alter se obtulit. Itaque cum reus moram supplicio faceret fideiussor sereno vultu mortem non recusauit. Cum duceretur. amicus reuersus est. ceruicem substituit colla subiecit. Tunc admiratus tyrannus chariorem philosophis amicitiam quam vitam fuisse petiuit vt ipse ab ipsis quos damnauerat in amicitiam reciperetur. tantam virtutis esse gratiam vt tyrannum inclinaret. digna laude sed minora nostris. nam illi ambo viri. hic vna virgo que primo etiam sexum vinceret. illi amici. isti cogniti. illi tyranno vni se obtulerunt. isti tyrannis pluribus ac etiam crudelioribus quod ille pepercit. isti occiderunt. Inter illos in vno obnoxia necessitas in his amborum voluntas libera. Hoc quoque isti prudentiores. quia illis studij sui finis amicitie gratia istis corona martyrij. Illi enim certauerunt hominibus. isti domino. Hec Amb.

LXI

De sancto Petro nouo martyre.

Petrus interpretatur agnoscens vel discalcians. vel dicitur petrus a petros quod est firmum. Per hoc intelliguntur tria priuilegia que fuerunt in beato petro. Fuit enim predicator egregius. et inde dicitur agnoscens. quia et perfectam scripturarum noticiam habuit et in predicatione quid cuique conueniret agnouit. Secundo fuit virgo pu

rissim⁹. ⁊ inde dr discalciãs. qꝛ a pedibus
suarũ affectionũ oẽm amorẽ mortuũ dis/
calciauit ⁊ exuit. vt non solũ corpe sed eti
am mente ṽgo esset. Tertio fuit martyr
dñi gloriosus ⁊ inde fuit firmus. qꝛ mar/
tyriũ ꝓ defensione fidei ꝯstãter sustinuit.

Petrus nou⁹ martyr de A
ordine p̃dicatorum fidei pugil
egregius de ciuitate veronensi
extitit oriũdus. Hic tanq̃ splẽ
didũ lumen de fumo. liliũ candẽs de senti
bus. rubens rosa de spinis exorit. dum de
parentib⁹ p errorem excecatꝫ. lucidus p̃di
cator exurgit. ⁊ de sauciatis mẽte corpeq̃
corruptis ṽginale decus ꝓcedit ac de spi/
nis. i. eterno incẽdio deputatis inclytus
martyr ascẽdit. Parẽtes nanq̃ suos infi/
deles ⁊ hereticos btũs petrus habuit. a q̃
rum tñ errore se penitus mũdũ seruauit.
Cũ aũt adhuc septẽ esset annoꝝ ⁊ a scho
lis rediret a patruo suo q̃ heresim sapie/
bat q̃d nam in scholis didicerit interroga
tur. Qui rñdit se didicisse Credo in deuz
pr̃em oĩpotẽtẽ creatorẽ celi ⁊ terre ⁊c. Et
ille. Noli dicere creatorẽ celi ⁊ terre. cum
ipse visibiliũ creator non fuerit sed diabo
lus oĩa ista que videnẗ creauerit Ipse ṽo
puer se potius velle dicere sicut legerat af
firmabat. ⁊ sicut scriptũ erat se potius cre
dere velle dicebat. Tunc ille p autorita/
tes h̃ ei psuadere vt poterat nitebaẗ. quas
oẽs puer spũsancto replet⁹ sic ꝯtra eũ cõ/
uertit eũq̃ ꝓprio gladio interemit. vt ille q̃
diuerteret non hr̃et. Qui indigne ferẽs a
puero se ꝯfusum pr̃i totũ qđ inter se gestũ
fuerat retulit. ⁊ vt petrinũ a scholis remo
ueret modis oĩb⁹ psuasit. Timeo eñi ait
nescũ petrin⁹ bñ fuerit erudit⁹ ad meretri
cem illam rhomanã ecclesiã se ꝯferat ⁊ sic
fidem nr̃am destruat ⁊ ꝯfundat. Qui ne
sciens verum dixit. dũ petrũ hereticoꝝ p/
fidiam destructurum esse tanq̃ alter cay
phas ꝓphetauit. Sed qꝛ res a deo fiebat.
pater tris monitꝫ assensum non p̃buit. spe
rans q̃ p aliquẽ heresiarcã ad suã sectam
eũ trahi faceret cũ in grãmaticalib⁹ fierꝫ
erudit⁹. B Vidẽs igiẗ puer sanct⁹
nõ esse tutũ cũ scorpiõib⁹ habitare. mun/
dũ parẽtesq̃ despiciẽs. mũdus ipse fratꝝ
p̃dicatoꝝ ordinẽ introiuit. In q̃ q̃dẽ ordi
ne q̃ laudabiliẗ vixerit Innoc. pa. in sua
ep̃la agit dicẽs. Cũ eñi btũs petr⁹ a mũ
di fallacijs in adolescẽtie ãnis ꝓuide de/
clinasset ad ordinẽ fratꝝ p̃dicatoꝝ se trãs
tulit. In quo q̃dem ordine. xxx. fere ãnoꝝ
spacio fultus caterua ṽtutũ. fide p̃ambu
la. spe astãte. comitãte charitate sic p̃ualu
it ⁊ ꝓfecit circa defensionez ipsi⁹ fidei ꝓ q̃
totus ardebat q̃ ꝯtra illius diros hostes
mente intrepida. feruẽtiq̃ spũ ꝯtinuũ cer
tamen exercẽs. suũ tandẽ agonẽ diutinuz
victrici supante martyrio feliciẗ ꝯsuma/
uit. Et sic petrus firm⁹ in petra fidei pe/
tra demũ passiõis allisus. ad petrã chri/
stum digne laureãdus ascẽdit. Virgini/
tatẽ q̃z mentꝫ ⁊ corpis sp illibatã serua/
uit. nec alicui⁹ mortalis criminis vnq̃ sen/
sit ꝯtactũ sicut suoꝝ ꝯfessoꝝ fideli testio/
nio est ꝓbatũ. Et qꝛ seru⁹ delicate nutrit⁹
ꝓteruit in dñm. carnẽ suã assidua cibi et
potus pcitate restrinxit. Ne ṽo p ociũ desi
diã hostilib⁹ pateret insidijs. in iustificati
onib⁹ dñi exercebaẗ assidue vt eo circa li/
cita tota liẗ occupato. locũ in ipso illicita
nõ hr̃ent. ⁊ a spũalib⁹ nequitijs tut⁹ esset.
Nocturna q̃dẽ silẽtia hũane deputata q̃e
ti p⁹ dormitionẽ breuẽ decurrebat in stu/
dijs lectionũ. ⁊ somni tps vigilijs occupa
bat. Dies aũt impẽdebat cõmodis aiarũ
vel sedulis iminẽdo p̃dicatiõib⁹. vel ꝯfes/
sionũ audiẽtie insistẽdo. aut hereticoꝝ do
gma pestiferũ validis rõnib⁹ ꝯfutando.
In q̃b⁹ spãlis gr̃e dono nosciẗ claruisse.
Deuotiõe insup ḡtus. hũilitate lenis. obe
dientia placidus. benignitate suauis. pie
tate cõpatiẽs. patiẽ ꝯstãs. charitate p̃sta/
bilis. ⁊ in cũctis moꝝ maturitate cõposi/
tus. alios ꝓfusis ṽtutũ aromatib⁹ attra/
hebat. Feruẽs q̃z amator fidei. cultor p̃d/
puus ꝓpugñtor ardẽs. Sic aĩo suo fidem
imp̃sserat. sic se totũ in illi⁹ mãcipauerat
obsequiũ q̃ queq̃ ipsi⁹ opa ⁊ ṽba ṽtute
fidei redolebãt. Pro hac q̃z mortẽ subire
cupiẽs. h̃ p̃ncipaliẗ a dño attẽtis ⁊ crebrꝫ
postulatiõib⁹ supplicasse ꝓbaẗ. q̃ nõ sine/
ret eũ ex hac luce migr̃e. nisi sumpto p il/
lo calice passiõis. nec fraudat⁹ est tandẽ
a desiderio suo. C Multꝫ ṽo in vi/
ta sua miraculis claruit. Nã cũ apud me
diolanũ quẽdã ep̃m hereticoꝝ a fidelib⁹

captū btūs petrꝰ examiaret ⁊ multi epī ⁊
religiosi ⁊ maxia ps ciuitatꝫ illuc ꝯuenis/
set ⁊ dies tū p̄dicatiōe tū, examiatione in
longū ꝑtracta fuisset. ⁊ maximꝰ estus cū/
ctos affligeret. dixit heresiarcha corā oībꝫ
O petre ꝑuerse. si tu es ita sctūs sicut hic
stultꝰ ꝑpl's te eē affirmat. cur eū estu mori
ꝑmittꝭ ⁊ nō rogas dn̄m vt nubē aliquā in
terponat vt nō moriat hic stultꝰ ꝑpl's tan
to estu. Ad quē btūs petrꝰ rn̄dit. Si vis
ꝓmittere te abnegaturū heresim tuā ⁊ fi
dem catholicā recepturū. rogabo dn̄m. et
faciet qđ dixisti. Tūc fautores hereticorū
ꝯclamātes heresiarche dixerūt. Promitte
ꝓmitte. Credebāt eni ꝙ fieri nō possꝫ. qđ
btūs se facturum coram oībus spopon/
dit. ⁊ maxie cū nulla vel mīma nubecula
in aere appareret. Catholici aūt sup ꝓmis
sione bti petri tristari ceperūt. timētes ne
fides catholica ex hͦ ꝯfusioni pateret. Cū
ḡ hereticus se obligare nollet btūs petrus
cū mag̃ fiducia dixit. Ad hͦ ꝙ verꝰ ds vi/
sibiliū ⁊ inuisibiliū creator mōstret ⁊ ad
ꝯsolationē fideliū ⁊ ad ꝯfusionē heretico/
rū rogo deū vt aliq̄ nubecula ascēdat et
se inter solē ⁊ ꝑpl'm interponat. Qđ mox
p̄misso crucꝭ signaculo factū fuit ꝑ magnā
horā in modū papiliōis ꝑpl'm nubecula
ꝓtegēte. Cōtractꝰ q̄dā noīe asserbus.
cū ꝑ q̄nqꝫ ānos mā sisset ꝯtractꝰ. ita vt per
terrā in sextario traherēt. mediolanū ad
btm̄ petꝝ ductꝰ fuit. quē cū btūs petrꝰ si/
gnasset ꝯtinuo sanatꝰ surrexit. Que/
dam etiā miracula q̄ ꝑ eū dn̄s dū viueret
fecit. Innocentiꝰ in p̄dicta epl'a recitat di
cens. Cuiusdā nobilis filiū ꝑ nimio ⁊ hor
ribili totiꝰ gule tumore nec loq̄ nec spira/
re valentē. leuatis ad dn̄m māibꝫ ⁊ crucis
in eo facto signaculo. illoqꝫ accipiēte ipsiꝰ ca
pam ⁊ infirmo supponēte eū ilico sanauit
Idē nobilis vehemēti pꝰ modū corporis
torsione ḡuatꝰ. credēs ⁊ metuēs exinde si/
bi mortꝭ iminere discrimē. capam ipsam
quā extūc ꝯseruauerat reuerent facit affer
ri. q̄ suo apposita pectori. mox ꝟmē quēdā
duo hn̄tē capita. ⁊ piloꝝ densitate villo/
sum euomuit plena liberatiōe secuta.
Cuidā iuueni muto imisso in os eiꝰ digi/
to sueqꝫ lingue soluto ligamie bn̄ficiū loq̄
le ꝯcessit. Hec ⁊ alia plura dū viueret di/
gnatus est ꝑ eum dn̄s opari. D Uerū
cū pestis herecica in lombardie ꝓuincia
pullularet ⁊ multas iam ciuitates ꝯtagi
one pestifera infecisset. summꝰ pontifex
ad pestē diabolicā abolendā diuersos in
q̄sitores de ordine p̄dicatoꝝ in diuers lō/
bardie ꝑtibꝫ delegauit. Sꝫ cū apud me/
diolanū heretici nō solū multi nūero sꝫ eti
am magni seculari potētia acuti fraudu/
lenta eloq̄ntia. ⁊ pleni diabolica scia resi/
derent summꝰ pontifex sciēs ⁊ intelligēs
btm̄ petꝝ virū esse mag̃nimū. q̄ ab hosti/
um multitudie nō paueret ⁊ aduertēs q̄ꝫ
eius ꝯstātē ꝟtutē ꝑ quā aduersarioꝝ po/
tentie nec i modico cederet. cog̃scēs etiā
eiꝰ facūdiā ꝑ quā facile hereticoꝝ fallaci/
as detegeret. n̄ ignorās insup ipsum i di/
uina plene sapientia eruditū ꝑ quam fri/
uola hereticoꝝ argumēta rōnabiliter cō/
futaret. ipsum tam strēnuū fidei pugilē
et tam indefessum dn̄i bellatorē in medio
lano ⁊ eius comitatu instituit. ⁊ inquisi/
torem suū autoritate ꝯcessa plenaria ordi
nauit. Ipse igitur iniūctū officiū diligent
exercens. hereticos vbiqꝫ ꝑquirebat. nul/
lam eis requiem tribuens sed mirabilit
oēs ꝯfundens. potenter expellēs. sapient
ꝯuincens ita vt non possent resistere sapi/
entie ⁊ spūi qui ꝑ eum loquebat. Qđ vi/
dentes heretici ⁊ dolentes de ipsius mor/
te cum suis fautoribꝫ tractare ceperūt. ar
bitrantes se posse pacifice viuere. si eorū
tam validus ꝑsecutor de medio tolleret.
Cum igitur predicator intrepidus mox
martyr futurus đ cumis mediolanū pro
inq̄rendis hereticis ꝑgeret. in ipso itinere
palmā martyrij assecutꝰ est. sicut Innocē
tius explicat in hec ꝟba. Cū đ ciuitate cu
mana vbi fratrū sui ordinis ibi moranti/
um p̄or erat mediolanū ꝑgeret ꝓ exequē/
da inq̄sitione ꝯtra hereticos sibi ab apo/
stolica sede ꝯcessa. sicut i publica p̄dicati/
one p̄dixerat. q̄dā de ipsoꝝ hereticoꝝ cre/
dentibꝫ p̄ce illoꝝ inductꝰ ⁊ p̄cio in eū salu
taris ꝓpositi iter ꝓseq̄ntem funestꝰ insilijt
in agnū vtiqꝫ lupus ferus in mitē. impiꝰ
in pium. furibūdus in mansuetū. in mo/
destum effrenis. ꝓphanus in sanctum pre
sumit insultum. exercet conatū. mortē in
tētat. sacꝝ āt caput illiꝰ crudelit impetēs ⁊

diris in ipsuz impressis vulneribꝰ⁊ facia
to sanguine iusti ense. venerandū illū nō
diuertentē ab hoste. sed exhibentē e proti
nus hostiam ⁊ cesoris sustinentē ī patiē/
tia truces ictus dimisit. spiritu sursu͂ petente
in ipso loco passiōis occisum. Ipso
quoqꝫ sacrilego ꝑcussuras in christi mini
strum geminas inculcāte. ille nonqueru/
la voce gemens vel murmurās sed suffe/
rens oīa patienter suū dn̄o cōmendabat
spiritum dicens. In manus tuas dn̄e cō/
mendo spiritū meū. Symbolū etiam ce/
pit dicere fidei. cuius nec ī hoc articulo de
sijt esse preco prout ipse nephādus qui a fi
delibꝰ captus fuit. ⁊ quidaz frater dn̄icus
qui comes illius erat ⁊ ab ipso lictore ꝑ/
cussus diebus aliquibꝰ superuixit postea re
tulerunt. Sed cū adhuc martyr dn̄i pal/
pitaret cultellū crudelis lictor arripuit. et
ꝑ latera eius transfixit. In ipsa autem
die sui martyrij ꝯfessor martyr ꝓpheta et
doctor q̄dāmodo esse ꝓmeruit. Confessor
in eo ꝙ fidem christi inter tormenta ꝯstā/
tissime ꝯfessus fuit: ⁊ in eo ꝙ ipsa die ꝯfes
sione more solito facta. obtulit deo sacrifi/
cium laudis. Martyr in eo ꝙ ꝓ defensio
ne fidei sanguinē suū fudit. Propheta in
eo ꝙ cum ipse tunc quartanā pateret̄ ⁊ so
cij dicerent ꝙ non possent mediolanū ap/
plicare. ille rn̄ dixit. Si non poterimꝰ ad do
mū fratrū ꝑuenire apud sanctuz simpli/
cianū poterimus hospitari. Quod ꝯfactuz
est. Nam cum sacrū eius corpus deferret̄.
fratres ꝓpter nimiā populi freq̄ntiam nō
potuerūt illud eadem die ad domū dedu
cere. sed apud sanctū simplicianū depo/
suerunt ⁊ ibidem ea nocte ꝑmansit. Do/
ctor in eo ꝙ etiam cum pateret̄ fidem ve/
ram edocuit. dum symbolū fidei clara vo
ce cecinit. E Eius quoqꝫ passio vene
randa dn̄ice passioni similis multum fuis
se videtur. Christus enim passus est ꝓ veri
tate quaz ꝑdicabat. petrus ꝓ veritate fi/
dei quā defendebat. Christꝰ passus ē ab
infideli populo iudeoꝝ. petrus a infide
li turba hereticoꝝ. Christus in pascali tē
pore crucifigit̄. petrus eodem tempore mar
tyriū patitur. Christus cum pateret̄. ī ma
nus tuas dn̄e cōmendo spiritū meū dice/
bat. petrus cum occideret̄ verba eadē cla
mitabat. Christus ꝓ triginta denarijs tra
ditus fuit vt crucifigeret̄. petrus ꝓ q̄dra/
ginta libris papiensiū fuit venditus vt in
terficeret̄. Christus ꝑ passionē suā ad fi/
dem multos adduxit. petrus ꝑ martyriū
hereticos multos ꝯuertit. Quāuis enī
egregius doctor ⁊ fidei pugil hereticoruz
dogma pestiferū in vita sua plurimū era
dicauerit. post mortē tamen suam eiꝰ me
ritis ⁊ choruscantibꝰ miraculis fuit adeo
extirpatū. vt q̄ꝫ plurimi errorem suū relin
querent. ⁊ ad gremiū sancte ecclesie ꝯuo/
larent. ita vt ciuitas mediolanū ⁊ comi/
tatus eiusdem. vbi tot hereticoꝝ ꝯuenti/
cula residebāt adeo purgata est. vt alijs
expulsis ⁊ alijs ad fidem ꝯuersis. nullus
ibidem auderet aliq̄liter comparere. Plu/
res etiam de eis maximi ⁊ famosi ꝑdica/
torū ordinem sunt ingressi qui vsqꝫ nunc
cunctos hereticos ⁊ fautores feruore mi/
rabili ꝑsequunt̄. Sic noster sampson plu
res philisteos interfecit moriens q̄ꝫ occi/
deret viuens. Sic granū frumēti cadens
in terrā. ⁊ infideliū manibꝰ compressum
et mortuū. vberē ꝯsurgit in spicam. Sic
botrus in torculari calcatus. liquoris re/
dundat ī copiā. Sic aromata pilo ꝯtusa.
odorem plenius circūfundunt. Sic gra/
num synapis ꝯtritum virtutē suam mul/
tipliciter demōstrauit. F Post sancti
viri gloriosum triūphū multis eum dn̄s
miraculis illustrauit quoꝝ quedā sum/
mus pontifex refert dicens. Post mortem
ipsius lampades ad sepulchꝝ eius depē/
dentes pluries ꝑ seipsas absqꝫ oī huma/
no studio ⁊ ministerio diuinitus sunt accen
se. quia ꝯueniens nimis erat vt qui igne
et lumine fidei excellenter claruerat. singu
lare de ipso ignis ac luminis miraculum
appareret. Quidam autem cū vesceret
tur cum alijs ⁊ eius sctītatez ⁊ miracula
deprauaret. sumpto quodam sub attesta
tione morsello ꝙ eum non posset si circa h
delinqueret trāsglutire. sensit mox ipsum
sic gutturi inherentē. vt illum inducere vł
educere non valeret. Quare ilico penitēs
et iam vultus mutato colore. quasi senti/
ens vicinū mortis euentuz facto intra se
voto ꝙ linguā decetero ad talia non laxa
ret fuit ꝓtinus illo euomito liberatus.

Hydropica quedã ad locũ passiõis ei⁹
auxilio viri sui vix ꝑueniẽs. fusa ibi oꝛone
sanitatẽ integrã mox recepit. Obsessas
a demonibꝫ martyr ipe deiectꝫ illis cũ mꝉ/
to sanguis vomitu de corꝑibꝫ liberauit fe
bres expulit lãguoresqꝫ curauit plĩmos et
diuersos. Cuidã sinistre man⁹ digitũ ex
morbo fistule plĩmoꝝ foraminũ ꝯcauita/
te defossũ mira ꝯsolatõe sanauit. Qui/
dã insuꝑ puer ex casu ĝuissimo sic opp̃ssus
vt motu ꝛ sẽsu penit⁹ dstitut⁹ tãqꝫ mortu⁹
defleref. mox apposita de terra suo pectori
sacro ei⁹ martyrꝫ cruore ꝯtacta incolumis
resurrexit. Quedã etiã mlr cui⁹ carnez
cancer edax sedula corrosiõe vorabat. lini
tis hmõi terra vulneribꝫ est curata Aliȷ̃
ẽt diuersis ĩfirmitatibꝫ occupati. q̇ seplcꝝ
ei⁹ i vehiculꝭ ꝛ alijs sustẽtaculis adierũt ex
inde postmodũ plena ĩcolumitate rcepta/
sine aliq̇bꝫ subsidijs rediere G. Cum
aũt sũm⁹ põtifex Innocẽ. IIII. btm̃ petꝝ
martyrẽ sctõꝝ cathalogo ascripsisset frẽs
apud mediolanũ ad capitꝉm ꝯuenerunt.
Volẽtes ãt e⁹ corp⁹ ad altiorẽ locũ trãsfer
re. cũ plus qꝫ ꝑ annũ sb terra iacuisset. ita
sanũ ꝛ itegꝝ atꝫ sine alicui⁹ exalatiõe feto
ris reꝑtũ ẽ. ac si eadẽ die fuisset sepultum
Frẽs igiꝉ suꝑ magnũ pulpitũ iuxta plate
az corp⁹ ei⁹ cũ mag̃ reuerẽtia deduxerũt et
ibidẽ sic sanũ ꝛ integꝝ corã oi pplo ẽ oñsũ
ꝛ ab eo suppliciꝉ iuocatũ. Preꝉ miraclꝭa
supdicta in lr̃is sũmi põtificꝫ posita plura
alia sꝉ cõꝑta. Nã suꝑ locũ passiõis ei⁹ sepe
luĩaria ď celo descẽdẽtia ples religiosi aliȷ̃
qꝫ qꝫ ples visibilꝉr ꝯspexert. Inter q̃ luia/
ria. duos frẽs i habitu p̃dicatoꝝ se vidisse
testati sũt Quidã iuuenis noie Guifre
dus alꝭs Gũfred⁹ ď citate cumana. dũ ď pã
no tunice scti Petri hr̃et. ꝛ q̇dã hetic⁹ eidẽ
deridẽdo diceret. vt si sctm̃ eũ crederet i ignẽ
pannũ ipm ꝓijceret. ꝛ si comburi nõ cõti/
geret absqꝫ dubio sctũs esset. ꝛ ipe sue fidi
adhereret. Moxqꝫ suꝑ carbones accẽsos
pãnũ scti petri piecit. sꝫ ab ipo igne alti⁹ re
siliȷ̃t. deinde ꝑ se suꝑ ipos carbones resili/
ens ipos ardẽtes penit⁹ extinxit Tũc icre
dulus ille dixit. Sic ꝑ oia pãnus tunice
mee faciet. Posit⁹ ẽ igr̃ suꝑ alios carbões
ex vna ꝑte pãn⁹ hetici. ꝛ ex alia ꝑte pãnus
scti Petri. Pãn⁹ aũt heretici mox vt ignis

calorẽ sensit penit⁹ est cõbustus. pann⁹ ꝓo
scti Petri in igne p̃ualuit. ꝛ ignẽ ipm exti
xit. ita q̃ nec pil⁹ aliq̇s cõbustus fuit. Qď
vidẽs hereticus ad viam veritatꝫ rediȷ̃t ꝛ
miraculũ oibꝫ publicauit. Apud florẽ/
tiaz iuuenis q̇dã hetica prauitate corrup
tus. cũ i ecclꝭia fratrũ de florẽtia cũ q̇bus/
dã alis iuuenibꝫ añ q̃ndaz tabulã vbi est
depictũ martyriũ scti petri staret. videns
lictorẽ eũ ꝑcutientẽ euaginato gladio. ipe
dixit. Vtinã ego ibi fuissẽ. qꝛ validius per
cussissẽ Quo dicto stati mut⁹ effectus est
Cũqꝫ sociȷ̃ req̇rerẽt q̇d hr̃et. ꝛ ipe nihil rñ
de poset eũ domũ reduxerũt Sꝫ cũ i via ec
clesiã q̃ndã scti mihaelis vidisset. elapsus
de manibꝫ socioꝝ ecclꝭiaz intrauit. ꝛ flectẽs
genua. corde sanctuz petꝝ rogauit vt sibi
ꝑceret. voto sic potuit se obligãs. q̃ si libe/
rareꝉ pctã sua ꝯfitereꝉ. ꝛ oẽm heresiz abne
garet Tũc sbito loq̃lã recuꝑauit: ꝛ veniẽs
ad domuz fratꝝ abiurata heresi pctã sua
ꝯfessus ẽ. data licẽtia ꝯfessori q̃ h̊ in pplo
p̃dicaret. Ipe q̃z in publica fratꝝ p̃dicati
one surgẽs corã oi mꝉtitudine h̊ ꝯfessus
est. Nauis q̃dã dũ i medio maris pene
naufrigiũ patereꝉ. seua fluctuũ iundatõe
q̃ssata. oẽsqꝫ caliginose noctꝫ tenebris tene
renꝉ. diuersoꝝ sctõꝝ suffragia postulabãt.
Sed cũ nullũ sue liberatois viderẽt indi
ciũ seqꝫ piclitari plĩmũ formidarẽt. q̇dã ď
eis natõe ianuẽsis fctõ silentio sic eos allo
quiꝉ. Viri frẽs: nunq̇d nõ audistꝫ q̃lr qui
dã frater de ordine p̃dicatoꝝ noie frat pe/
trus nuꝑ ob defensionẽ fidei catholice sit
ab heicis interfectus. mꝉtaqꝫ ꝑ eũ dñs si
gna oñdat. Nũc igiꝉ deuote ei⁹ patrocini/
uz implorem⁹. qꝛ spero q̃ a nr̃a neqꝫ po/
stulatõe fraudabimur. Assentiũt vniuer
si btm̃ petꝝ in sui auxiliũ. deuotis p̃cibus
iuocãtes. Illis sic orãtibꝫ mox antẽna na
uis ĩnq̃ velũ appẽdiꝉ. cereis accensis tota
plẽa ꝯspiciꝉ ita q̃ oĩs obscuritas ipoꝝ cere
oꝝ mirabili fulgore fugaꝉ. noxqꝫ illa tã ca
liginosa in diẽ clarissimũ cõmutaꝉ. Respi
ciẽtes viderũt quẽdã cũ habitu fratꝝ p̃di
catoꝝ suꝑ velũ stantẽ: de q̊ nulli dubiũ fu
it. q̇n btũs petr⁹ extiterit. Cũqꝫ p̃dicti nau
te ianuã incolumes aduenissent ad domũ
fratꝝ p̃dicatoꝝ venerũt: ꝛ deo ꝛ btõ petro
gr̃as referẽtes eisdẽ fribꝫ toti⁹ miraculi se

riẽ narrauerũt. Mulier q̃da in flãdria
cũ iã tres filios mortuos pepisset. ꝛ ex h̊
ꝗ viro odio haberet. rogauit sctm̃ petꝝ vt
sibi in auxiliũ fieret. Cũ g̊ quartũ filiuz
pepisset. silr̃ mortuꝰ ẽ reptus Quẽ matr̃ ac
cipiens ad rogandũ sctm̃ petrũ totuz se
ꝯtulit. eũ vt filiũ suũ reuiuiscere faceret p̃
cibus deuotiꝫ exorãs. Vix orõz cõpleuerat
ꝛ ecce q̇ erat mortuꝰ: apparuit viuꝰ. Cũ g̊ ad
baptismũ portatꝰ fuisset: ꝛ vt iohes voca
ret͛ diffinitũ ẽet. sacerdos cũ eꝰ nomẽ dicere
ꝺbuit. nesciẽs dixit petrꝰ. Vñ istud nomẽ
postmodũ ex deuotõne scti petri sp̱ retinu
it. In ꝑuincia theutonie apd̉ traiectum
mlieres q̃dã videtes ad eccl̃iaz fratꝝ p̃di
catoꝝ in honore scti petri marty. magnuz
ꝯcursũ fieri ꝓploꝝ. dũ ipẽi platea ꝯsisterẽt
ꝛ filarẽt astãtibꝫ sic dicebãt Et isti p̃dicato
res oẽm modũ lucrãdi nouerũt: nã vt ma
gnã possint pecuniã cumulare. ꝛ lata edi
ficare palatia vnũ nouũ marty. inuenerũt
Dũ h̊ ꝛ silr̃ia dicerẽt. ecce sbito filũ totũ sã
guĩe cruentat͛: ꝛ digiti q̇bꝫ filũ torq̃bãt. sã
guĩe mox replent͛. Qd̉ ille videtes ꝛ admi
rãtes digitos diligent͛ extergũt. ne forte in
eis accidisset aliq̃ incissura. Sz cũ digitos
oĩno sanos ꝯspicerẽt: ꝛ filũ sic sanguinolẽ
tũ viderẽt tremẽtes ac penitentes dicere
ceperũt. Vere qr̃ p̃ciosi martyrꝫ sanguini
detraximꝰ. nob̃ h̊ sanguis miraculũ tã stu
pendũ euenit. Currẽtes igit͛ ad domũ fra
trũ. ꝑori oĩa exposuer͛t: ac filũ sanguĩe cruẽ
tatũ eidẽ p̃sentauer͛t. Prior aũt ad mlroꝝ
instantiã solẽnẽ p̃dicatõez ꝯuocauit. ꝛ q̇c
q̇d p̃dictis mlieribꝫ acciderat corã oĩbꝫ re
tulit ꝛ filũ ip̃m sic cruentatũ omĩbꝫ oñdit.
Verũ q̇dã mgr̃ artis grãmatice in eadez
p̃dicatõe ꝯsistẽs. factũ ip̃m cepit plĩmũ ꝺ
ridere: ꝛ astantibꝫ dicere. Videte mõ q̃lr
isti frẽs simpliciũ corda decipiũt. Nã cum
aliq̇bꝫ mliercul͛ de suis familiaribꝫ ꝯduxer͛t
vt filũ ip̃m ĩ aliq̊ sanguĩe tingerẽt ꝛ sic ac
cidisse miracl̃ose narrarẽt. Dũ h̊ ille dice
ret ꝓtinꝰ vltõis diuĩe plagã accepit. ꝛ ip̃z
validissimarũ febriũ estus mltꝫ aspiciẽti
bus sic vexauit. vt a p̃dicatõe ip̃a int͛ ma
nus amicoꝝ in ꝓpriã domũ deferret͛ Sed
cũ vehemẽter febris excresceret: ꝛ ille mor
tẽ vicinã timeret. p̃dictuz priorẽ accersiri
fecit: ꝛ reatũ suũ ꝯfitẽs deo ꝛ btõ petro co
ram dicto priore votũ vouit qꝫ si eiꝰ meritꝫ
sanitatẽ recip̱et. eũ sp̱ in speciali deuotõne
hr̃et. ꝛ de cetero linguã ad talia nõ laxarz
Mira res. mox vt p̃dictũ votũ ꝓtulit: sa
nitatẽ integrã recepit. Quadã vice cum
supprior p̃dicti loci q̇sdã lapides pulcerri
mos ꝛ magnos in q̃dã naui ꝓ ꝯstructõne
p̃dicte eccl̃ie duceret. nauis ip̃a ex impro
uiso cuidã littori sic inhesit. vt nullatenus
posset moueri. Descẽdentes ṽo naute oẽs
vnanimit͛ ip̃az impellebãt: sed nullatenus
mouere poterãt. Cũ g̊ nauẽ se amisisse pu
tarẽt. p̃dictus supprior oĩbus alijs licẽtiatꝫ
manũ ad nauẽ apposuit: ꝛ leuiter ip̃az im
pellens dixit. In noĩe scti Petri martyris
in cuiꝰ honorẽ lapides istos deferimꝰ vad̉.
Statimq̇ʒ nauis velocissime se mouit. et
de littore sana recessit. Sup̱ quã naute as
cẽdẽtes. om̃es sani ꝛ hilares ad ꝓpria re
mearũt. J In ꝑuincia francie ciuita
te senonis. puella quedã cũ in aquã rapi
te transeuntẽ cecidisset: ꝛ p̱ magnũ spacium
tp̱is stetisset tandẽ de fluĩe mortua ẽ extra
cta. Mortis cuiꝰ erant quatuor argumen
ta scʒ magnũ spaciũ tp̱is: ꝛ rigiditas cor
poris: ꝛ frigiditas ꝛ nigredo. Delata est er
go a q̇busdã ad ecclesiaz fratꝝ. qui cũ eaz
sctõ Petro vouissent ꝯtinue vite. est reddi
ta ꝛ saluti. Frater iohes polonꝰ cũ apd̉
bononiam quartana laboraret. ꝛ in festo
sancti Petri martyris sermonẽ ad cleruz
facere deberet. accessionẽ eadẽ nocte iuxta
cursũ naturalẽ expectans timere valde ce
pit ne ĩ iniuncto sibi sermõe deficeret Ad
sancti igit͛ Petri ꝯuersus suffragia. ad al
tare ip̃ius cũ deuotõe accessit. orans vt eiꝰ
meritis iuuaret͛: cuiꝰ debebat gloriam p̃
dicare. Sicq̇ʒ factuz est qꝫ illa nocte febris
penitus cessauit: ꝛ postea nunq̇ʒ eũ inua
sit. Matrona quedã noĩe Girolda vx
or iacobi de valle sana cũ p̱. XIIII. ãnos
ab ĩmundis spiritibꝫ fuisset obsessa. venit
ad quendã sacerdotẽ dicens. Ego sum de
moniaca ꝛ spiritus malignus vexat me.
Mox sacerdos territus fugiens sacristiã
intrauit. ꝛ librũ quendã in quo erant con
iuratõnes demonũ: ꝛ stolam latenter sub
capa deferens cum bona societate ad mu
lierẽ rediit. Quem mox vt vidit ait. La
tro pessime quo fuisti. Quid est qd̉ sub ca

pa occulte portasti. Cum aūt sacerdos ad iuratōnes suas faceret: ⁊ nil curatōnis afferret: venit illa ad beatū petrū dū adhuc viueret ab eo postulans adiuuari. Cui ille ꝓphetica voce respondit. Confide filia ne desperes qꝛ ⁊ si qđ postulas ad pn̄s ꝑficere nō valeo: tēpus tn̄ veniet ꝙ id qđ a me petis plenarie obtinebis. Qđ ⁊ factuꝫ est. Nam post passioneꝫ eius cū ad sepulcrū eius ꝑdicta mulier accessisset ab illa īfestatione demonū fuit penitus liberata.

Mulier quedā nomīe Eufemia đ loco corriongo mediolañ. dyocef. VII. annis ē a demonibꝫ vexata Sed cū ad sepulcruꝫ scti petri ducta fuisset: ceperūt đmones eā amplius agitare. ⁊ ꝑ os ei⁹ cunctꝭ audientibus clamare. Mariola. mariola. petrine petrine. Tūc demones exeūtes. eam q̄i mortuā dimiserūt. Sed modicū post plene sanata surrexit. Asserebat aūt ꝙ diebꝫ dn̄icis ⁊ festiuis ⁊ maxime qn̄ missa celebraf: eam demones amplius molestabāt. Quedā mlier noīe verbona de Beregno ꝑ. VI. annos a demonibꝫ agitata. cum ad sepulcꝝ sancti petri fuisset adducta: vix a mltis viris detineri poterat. Inter quos erat quidā credēs hereticoꝝ noīe Conradus de ladriano q̄ illuc aduenerat vt sancti petri miracula deriderꝫ. Qui cū predictā mlierē cuꝫ ceteris detineret. demones eidem ꝑ mulierē dixerūt. Cur tenes nos. Nōne noster es. Nōne te ad talē locū portauim⁹. et ibi tale homicidiū perpetrasti. Nōne te ad talē ⁊ talē locū duximus. ⁊ ibi tale ⁊ tale flagitiū cōmisisti. Cūq꜡ multa peccata sibi dicerēt. que nulls ali⁹ nisi ipe solus sciebat. vehemēter expauit. Mox aūt demones collū ⁊ pectus mlieris excoriantes ⁊ inde exeuntes. semiuiuā eam dimiserunt. sed post modicuꝫ penit⁹ sanata surrexit. Predict⁹ aūt Cōradus hereticus hoc videns ⁊ stupēs ad fidē catholicā est ꝯuersus. Vir q̄dā noīe oppiso credens hereticoꝝ cum occasione cuiusdā heretice ꝯsanguinee sue ad eccl'iam fratrū venissꝫ ⁊ ad tumbam scti petri ꝑgens duos ibi đnarios cōspexisset ipsos denarios accipiens dixit. Bonū est vt bibam⁹ istos. Statimq꜡ totus cepit tremere nec đ loco eodē aliquatenus potuit se mouere. Qui tertius predictos denarios in loco suo mox restituit: ⁊ sic inde abscessit. Videns aūt beati petri virtutem heresim deseruit ⁊ ad fidem catholicā se ꝯuertit.

Sctimonial q̄dam erat in alemania ⁊ in claustro Oetembach ordinis scti Sixti ꝯstantieñ. dyocef. que ꝑ annū ⁊ ampli⁹ grauē guttā in genu ꝑpessa est: ita ꝙ nullo remedio poterat liberari. Hec qꝛ sepulcrū scti petri corꝑaliter visitare non poterat. vtpote q̄ erat sub obediētia ꝯstituta: ⁊ q̄ infirmitate g̃uissima vrgebaf. cogitauit saltē ꝑdictum sepulcrū mētali gressu adire. ac deuotōne sedula visitare. Discens ꝟo ꝙ in. XIII. dietis de loco illo mediolanuꝫ posset adiri: q̊tidie ꝑ qualibet dieta centū pater noster ad honorē scti petri dicere cepit. Mirum īmodū. cū istas mētales dietas taliter cepit facere successiue semꝑ ⁊ paulatim cepit se melius habere. At vbi vltimā dietā ꝑfecit. ⁊ ad tumbā mentali gressu ꝑuenit. flexis genubꝫ ac si pn̄tialiter coraꝫ tumba astaret psalteriū cū maxima deuotione totū legit. Quo expleto ab illa infirmitate adeo liberatā se sensit. vt iam inde modicū q̄d sentiret. Rediens ꝟo eo modo q̊ iuerat. anteq꜡ oēs dietas expleuisset: penitus est sanata.

Vir quidā de canapicio de villa mazati. noīe Rufinus. grauē valde īfirmitatē incurrit. Nam vena fracta in inferioribus ꝑtibus anteri⁹ sine cessatōe sanguinē emittebat: ita ꝙ a nullo medico aliqđ sibi remediū poterat adhiberi. Cū ergo sanguis ꝑ sex dies ⁊ noctes ꝯtinue effluxisset. ille beatū petrū deuote in sui auxilium inuocauit. Qui tam subito sanatus est vt inter effusam oratione ⁊ receptam liberationē nulluꝫ pene fuerit interuallū. Cum aūt se sopori dedisset. vidit quendam fratrem in habitu ordinis fratrū ꝑdicatoruꝫ grossum facie atq꜡ brunū. quem sociū beati petri martyris existimabat. sicut vere ⁊ talis forme extiterat. Qui cū expansione palmas plenas sanguine cū quodam suaui vnguento eidem offerebat dicēs. Sāguis adhuc recens est. Veni igif ad recētem sanguinem scti Petri. Qui euigilās sepulcrum sancti petri statuit visitare.

Quedam comitisse de castro massyno yporensis dyocesis. cum in beatum Pe

trū specialē deuotionē haberent ⁊ eius vigiliā ieiunarēt. cū ad suā eccl'iaȝ vt audirēt vespas accessissent. vna eaꝝ candelaȝ q̄ndam in honorē scti petri martyrꝭ ante quoddā altare bti Petri apl'i posuit comburendā. Que cū domum redissent. sacerdos auaricia ductus in ip̄aȝ candelā sufflans eam extinxit: sed mox lumē rediịt et denuo ip̄am accēdit. Secundo ⁊ tercio eā extinguere voluit. sed lumē vt prius r̄diịt. Unde tedio affectus chorum intrauit et ante maius altare aliam candelam inuenit. quaȝ clericus in honoreȝ sancti Petri posuerat: qui eius vigiliam simil'r ieiunabat. Quam sacerdos bis extinguere voluit sed nequiuit. Q̄d vidēs clericus. iratus dixit. Dyabole. apertum miraculum nō videtis. ⁊ q̄ sanctus petrus non vult vt suam extinguatis candelam. Territi igitur ⁊ stupentes sacerdos ⁊ clericus castrum ascenderunt. ⁊ predictum miraculuȝ omnibus narrauerunt. Uir quidā nomine roba de meda: cum vsq̄ ad vestes i ludo om̄ia perdidisset. domū in sero rediēs cum lucerna accensa lectū suum adiịt ⁊ videns se tam viles pannos habere. ⁊ se tantum amisisse ꝯsiderans. p̄ nimia desperatione cepit demones iuocare. ac se eisdem ore nephario cōmendare. Statimq̄ tres demones affuerūt. qui lucernam accensā in solariū ꝓiịcientes. eum per collum arripuerunt: tam fortiter ipsuȝ stringentes vt nullatenus loqui posset. Quem cū plurimū agitarent. qui erant in domo inferiori ad eū ascendentes dixerūt. Quid ē quod agis o roba. Quibus demones responderunt. Ire in pace vestra: ⁊ lectos vestros itrare. Illi aūt vocem esse credentes predicti viri protinus redierunt. Illis recedentibus cepit multo fortius a demonibꝫ agitari. Quod illi cognoscentes sacerdotem ꝓtinus aduocauerunt. Qui cum per beatum petrū demones adiurasset duo protinus exierūt. Sequenti aūt die ad sepulcrum sancti petri adductus est. Ad queȝ frater Guilhelmus ꝟcellen̄. accedens cepit demonē increpare. Qui cum quē nunq̄ viderat ex nomine vocans ait. Frater Guilhelme pro te nunq̄ exibo. quia hic noster est. ⁊ nostra opera fecit. Que cuȝ interrogasset q̄ noīe vocaret' ait. Uocor balcefas. Uerūtn̄ cū p btm̄ petꝝ adiurat⁹ fuisset. ip̄m in terra ꝓiịciēs mox exiuit. Ipse aūt pfecte san⁹ remāsit ⁊ pniaȝ salutarē accepit. ℒ Cū q̄daȝ heticus acerrim⁹ disputator ⁊ eloq̄ntie singularꝭ. cū btō Petro cū adhuc viueret disputaret: ⁊ errores suos subtiliter ⁊ acute ꝓposuisset in medium. ac btm̄ petrū vt responderet ad ꝓposita importun⁹ purgeret. ille deliberationē petens oratoriū quoddā q̄d ꝓpe erat intrauit. cū lachrymis orās deū. vt causā fidei sue defenderet. ⁊ loq̄cē tumidū. aut ad fidei veritatē reduceret. aut lingue ꝑuatiōe puniret ne p eā de cetero ꝯ fidei veritatē tumeret. Rediēsq̄ ad heticū corā oībꝫ palā dixit. vt suas iteꝝ ꝓponeret rōes. Qui ita penit⁹ fact⁹ ē mut⁹ vt nec vnū solū ꝟbū aliq̄ten⁹ pferre valeret. Un̄ hetici ꝯfusi recesserūt ⁊ catholici deo grās retulerūt. Luȝ in ramis palmaꝝ dū adhuc viueret mediolani p̄dicaret: ⁊ ibi vtriusq̄ sex⁹ eēt maxima m'ltitudo. dixit publice alta voce. Scio ꝓcerto q̄ hetici tractāt mortē meā: ita q̄ p morte mea iā pecunia data est. Sed faciant q̄cq̄d pn̄t: q̄r mag' pseq̄r eos mortuus q̄ viuus. Q̄d veꝝ fuisse manifestum est.

Apud florētiā i monasterio de ripulis sctimonialis q̄dā in orōne posita. ea die q̄ btūs petr⁹ mortē sustinuit. vidit btāȝ ꝟginē in excelso throno in gl'a residere: ⁊ duos frēs de ordie p̄dicatoꝝ in celū ascēdere. et hincinde iuxta eā collocatos eē. Et cū inq̄reret q̄ nā essent: audiuit vocē dicentē sibi. Hic ē frater petr⁹ q̄ in ꝯspectu dn̄i tanq̄ fum⁹ aromatū gl'iosus ascēdit. Reptūq̄ ē ꝓcerto q̄ eadē die mortē subiịt. q̄ dctā sctimonialis visionē vidit. Un̄ cū lōga et graui infirmitate laboraret ad roganduȝ btm̄ petꝝ tota deuotōe se ꝯtulit ⁊ sanitatē integrā mox recepit. Scolarꝭ q̄dā cū de magalona ad mōtē pessulanū rediret. ex q̄dā saltu adeo ē rupt⁹ in iguine vt dolore nimio vexaret': ⁊ incedere nō valeret. Hic aliq̄n̄ audiēs p̄dicare q̄ q̄dā m'lier terraȝ sanguine bti petri respsaȝ sup cancri corrosionē ponēs fuerat liberata dixit. Dn̄e deus de terra illa nō habeo. sed q̄ illi terre meritꝭ bti petri tantā dedisti ꝟtutē potes ⁊ isti dare. Accipiens igit' d terra cū signo

crucis ⁊ inuocatõne martyris loco supra/
posuit. ⁊ statim curatus fuit. Anno dñi M.CCLIX. in ciuitate cõpostellis. fuit q̄dã vir noie Benedictus. q̄ tibias inflatas habebat in modũ vtriũ. ventrẽ tumentẽ instar pregnantis. faciẽ p̄ nimio tumore horribilem. totũq̧ corpus inflatum: ita vt monstrũ aliquod videret̃. Hic cũ a q̄dã matrona vix sup baculũ se sustentãs elemosynã peteret. illa respondit. Mag⁹ fossa q̧ aliq̄ cibo indigeres sꝫ meo ꝯsilio acq̄esce: ⁊ ad domũ fratrũ p̄dicatoꝝ pgens et pctã cõfitẽs beati petri patrocinia inuocato. Ille aũt cum mane ad domũ fratrũ p̄dicatorũ venisset ⁊ hostiũ eccl'e clausũ eẽt secus portã se posuit ⁊ dormiuit. Et ecce quidã reuerendus in habitu p̄dicatoꝝ eidem apparuit ⁊ capa ip̄m coopiens euꝫ in ecclesiam introduxit. Ille aũt euigilãs: et in ecclesia se repperit. ⁊ pfecte se sanatu inuenit. Quod multis admiratiõnẽ intulit ⁊ stuporem cum viderent hominem pene mortuũ tam subito a graui infirmitate fuisse liberatum.

LXII

De sancto Philippo apostolo.

Philippus dicitur os lãpadis. vel os manuũ. Vel dicitur a philos qđ est amor ⁊ iper qđ est sup. q̄si amator supnorũ. Dicit̃ igit̃ os lampadis ꝓpter suã luculẽtam p̄dicationẽ. os manuũ ꝓpter assiduã opatõeꝫ. amator supnoꝝ. ꝓpter celestẽ contemplationem.

Philippus apl's. cũ. XX. ãnis p sithiã p̄dicasset a paganis tenet̃. ⁊ ad imolandũ statue martis ab eisdem cõpellit̃. Tũc sub ito draco quidã ingens de sub base exiuit. qui filiũ pontificis qui ignẽ ministrabat in sacrificio interfecit. duosq̧ tribunos q̄rũ ministri philippũ in vinculis detinebãt extinxit. ceterosq̧ adeo sui flatus fetore infecit. vt oĩes morbidi redderent̃. Dixitq̧ philippus. Credite mihi ⁊ statuã istã confringite ⁊ in loco eius crucem dñi adorate. vt infirmi vestri sanent̃. ⁊ mortui suscitent̃. At hi qui cruciabant̃ clamabant. Tũ fac vt sanemur. ⁊ hũc martẽ ꝓtinus ꝯfringem⁹. Tunc philippus draconi p̄cepit vt in locũ desertũ descẽderet. ita vt nulli oĩno noceret. Qui statim recessit ⁊ vlterius nõ cõparuit. Tũc philippus omẽs sanauit. ⁊ illis trib⁹ mortuis vite bñficiũ impetrauit. Sicq̧ vniuersis credẽtib⁹. p annũ vnũ adhuc eis p̄dicauit ⁊ in eis p̄sbyteros ⁊ dyacones ordinãs in asiã ciuitatẽ hierapolim venit. ibiq̧ heresim hebronitarũ. q̄ xp̄m carneꝫ fantasticaꝫ assũpsisse dogmatizabãt extinxit. Erant aũt illi due sacratissime ꝟgines filie ei⁹. p q̄s dñs mlt̃os ad fidẽ ꝯuertit. Philippus aũt añ septẽ dies obitus sui ep̄os ⁊ p̄sbyteros ꝯuocauit. eisq̧ dixit. Hos septẽ dies ꝓpt' ammonitõnẽ vestraꝫ mihi dñs ꝯcessit. Erat aũt annoꝝ. LXXXVII. Post h̄ infideles ip̄m tenuerunt. ⁊ cruci ad instar magistri sui quẽ p̄dicabat affixerũt. ⁊ sic ad dñꝫ migrauit. ⁊ feliciter vitã cõpleuit. Iuxta aũt eũ due filie ei⁹. vna a dextris: ⁊ alia a sinistris sũt sepulte. De isto philippo sic dicit ysido. in li. de vita ⁊ ortu ⁊ obitu sanctorũ Philippus gallis p̄dicabat xp̄m. barbaras gentes vicinasq̧ tenebras ⁊ tumenti oceano ꝯiũctas ad sciẽtie lumẽ fideiq̧ portũ deduxit. Demũ in ierapoli frigie ꝓuincie vrbe cruci fixus lapidatusq̧ obijt. sicq̧ cũ filiabus suis ibi reqescit. Hec ysidor⁹.

De philippo aũt qui fuit vn⁹ de septem dyaconib⁹ dicit Hiero. in martyrologio. q͏ VIII. ydus iulij signis ⁊ ꝓdigijs inclit⁹ apud cesareã reqeuit. iuxta quẽ tres filie ei⁹ tumulate sũt. nã q̄rta apud ephesũ reqescit. Primus ḡ philipp⁹ ab isto differt qr ille fuit apl's. iste dyacon⁹. Ille qescit apđ ierapolim. iste apud cesareaꝫ. Ille habuit duas filias ꝓphetissas. iste q̄tuor. Licꝫ hystoria eccl'iastica videat̃ dicere q͏ fuit philippus apl's q̄ habuit q̄tuor filias ꝓphetissas. sꝫ in h̄ mag⁹ hierony⁹ ẽ credendũ.

LXIII

De sctõ Iacobo apl'o minori

Iacobus dicit̃ supplãtator vel supplãtans festinantẽ vel p̄parans. Vel dicit̃ iacob⁹ a ia qđ est đs. ⁊ cobar qđ est on⁹ vel pondus. Vel iacobus quasi iacopus. a iaculo ⁊ cope quod est cesio. q̄si cesus ia/

culis. Dicit ergo supplantatoꝛ mūdi ꝑ cō
temptū. supplantās festinantē dyabolum
ꝓparans ad oīe bonū corpus suū. Ma/
le eīn passiōes nobis insūt ex trib⁹ sicut di
cit Gregoriꝰ nisenꝰ. Ex mala educatōe si/
ue ꝯuersatōe. ex corꝑis mala hitudie. ex vi
cio ignorantie. Curant aūt vt dicit bona
ꝯsuetudine. bona exercitatōne. studio do/
ctrine. Sic btūs iacobus se curauit. ⁊ iō
corpus ad oīe bonū ꝑatum habuit. Di/
cit etiā pōdus diuinū ꝑ grauitatem mor
iaculis cesus ꝑ martyriū.

Jacobus iste aplꝰus vocatus est
iacobus alphei scʒ filius. Jaco
bus frater dn̄i: iacobus minor:
⁊ iacob⁹ iustus. Jacob⁹ alphei
dicit nō tm̄ ſm carnē. sʒ etiā ſm noīs int/
pretatōeʒ. Alpheus eīn interꝑtat doctus
vel documentū. vel fugitiuꝰ vel millesimꝰ
Dicit g̊ iacob⁹ alphei. qꝛ fuit doctus ꝑ sci
entie inspiratōneʒ. documētū ꝑ alioꝝ eru
ditionē. fugitiuꝰ de mūdo ꝑ despectioneʒ.
⁊ millesimꝰ ꝑ humilitatis reputationem.
Frater quidē dn̄i dicit ex eo ꝙ simillimꝰ si
bi fuisse ꝓhibet. adeo vt pleriq̄ʒ in coꝝ spe
cie fallerent. Unde cū iudei ad capiendū
xp̄m ꝑgerēt. ne forte Jacobū in ꝑsona xp̄i
caꝑent. a iuda qui xp̄m a iacobo tanq̄ʒ eo/
rū familiaris optime discernebat signum
osculi acceperūt. Hoc etiā testat Ignatiꝰ i
q̄dā epl̄a ad Johem euāgelistā: sic dicēs.
Si licitū est mihi apud te ad hierosolime
ꝑtes volo ascēdere. vt videā illū venerabi
lē Jacobū q̄ cognoīat iustus queʒ referūt
xp̄o iesu simillimū facie. vita: ⁊ modo con/
uersatōis. ac si eiusdem vteri frat esset ge/
mellus. Quē dicūt si video: video ⁊ ip̄m
iesuʒ ſm oīa corꝑis eiꝰ liniamēta. Uel dr̄
frater dn̄i. qm̄ xp̄s ⁊ iacob⁹ sicut a duabus
sororib⁹ descenderāt. sic a duob⁹ fratrib⁹. s.
ioseph ⁊ cleopha descēdere putabant. Nō
eīn dicit frater dn̄i qꝛ fuerit filiꝰ ioseph spō
si marie de vxore alia. sicut aliqui volue/
rūt dicere. sʒ qꝛ erat filiꝰ Marie filie cleo/
phe. qui quidē cleophas fuit frater ipsius
ioseph sponsi marie. licet magister iohan
nes beleth dicat. qꝛ alpheꝰ pater ipiꝰ iaco
bi fuit frater ioseph sponsi marie. qđ verū
nō credit. Judei g̊ fratres vocabant qui se
ex vtraq̄ʒ ꝑte sanguinis contingebāt. C

Uel dicit frater dn̄i ꝓpter ꝓrogatiuā ⁊
excellentiā sctitatis. ob quā p̄ ceteris apo
stolis hierosolymis ē ep̄us ordinatus Di
cit etiā Jacob⁹ minor ad dr̄iaʒ iacobi filij
zebedei. Licet eīn iacobo zebedei natꝰ sit
prior. fuit tn̄ vocatione posterior. Un̄ etiaʒ
hec ꝯsuetudo in plerisq̄ʒ regiōib⁹ obserua
tur. vt ille q̄ prior ingredit maior vocet. et
ille q̄ posterior minor. licet sit prior autem ta
te maior aut sctitate dignior. Dicit etiam
iacobus iustus ꝓpter meritū excellentissi/
me sanctitatis. Nā ſm Hierony. tante re
uerētie ⁊ sanctitatis in ꝑplo extitit. vt fim/
briam vestimēti eius certatim cuperēt tā/
gere. Unde ⁊ de eiꝰ sctitate sic scripsit egi/
sippus aplꝰoꝝ vicinus. sicut in eccl̄iasticis
hystorijs legit. Suscepit inq̄t eccl̄iaʒ frat
dn̄i iacob⁹. q̄ ab oībus noīatus ē iustꝰ. ab
ip̄is tp̄ib⁹ dn̄i ꝑdurans vsq̄ʒ ad nos. Hic
ex vtero matris sue sctūs fuit. vinū ⁊ sice/
rā nō bibit. carnes nūq̄ʒ manducauit. fer
rū in caput eius nō ascēdit. oleo nō est vn
ctus. balneis nō est vsus. sindone. i. veste
linea sꝑ indutus. Totiēs in orōne genua
flexerat vt callos in genu⁹ sicut in calca/
neis videret hr̄e. Pro hac incessabili ⁊ sū/
ma iusticia appellatus est iustus ⁊ abba.
qđ est interpretatū munimentū ꝑpli ⁊ iu/
sticia. Hic solus inter aplꝰos ꝓpter nimiaʒ
sanctitatē suā ꝑmittebat intrare in sancta
sanctoꝝ. hec Egisippus. Dicit etiā ꝙ p̄i
mus inter aplꝰos missaʒ celebrauit. Naʒ
ꝓpter sue excellentiam sctitatis hunc sibi
honorē aplꝰi fecerūt. vt post ascensionē dn̄i
primus inter eos missaʒ hierosolymis ce/
lebraret. etiā anteq̄ʒ esset ep̄s ordinatꝰ. cū
ante eiꝰ ordinatōem in actib⁹ dicat ꝙ disci
puli erāt ꝑseuerātes in doctrina aplꝰoꝝ et
cōicatōne fractōis panis. qđ de misse cele
bratione accipit. Uel forte iō p̄mus cele
brasse dicit. qꝛ p̄mꝰ in pōtificalib⁹ eā dixis/
se ꝓhibet sicut ⁊ petrꝰ postmodū p̄mꝰ i an/
thiochia missaʒ celebrauit. ⁊ marcꝰ in ale/
xandria. Hic ꝑpetue v̄ginitatꝭ extitit. sic
testat Hierony. in li. ꝯtra Jouinianū.
In parasceue aūt mortuo dn̄o sic dicit
iosephus ⁊ hiero. in li. de viris illustribus.
Jacob⁹ votū vouit se nō comesturū donec
videret dn̄m a mortuis surrexisse. In ip̄a
aūt die resurrectōnis. cū vsq̄ʒ ad diē illam

Jacobus nõ gustasset cibū. eidē dñs appa ruit ac eis q̄ cū eo erāt ⁊ dixit. Poite mēsā ⁊ panē. deinde panē accipiēs benedixit ⁊ dedit iacobo iusto. dicēs. Surge frat̄ mi comede. qꝛ fili⁹ hois a mortuis resurrexit. Septio igit̄ anno ep̄atus ei⁹ cū ad diē pa sche ap̄li hierosolymis ꝯuenissent. interro gante eos iacobo q̄nta ꝑ eos fecissꝫ dñs co rā ꝑp̄lo referebāt. Cū ḡ septē diebꝫ iacobꝫ cū alijs ap̄lis in tēplo p̄dicasset corā Cay pha ⁊ aliq̄bꝫ iudeis ⁊ iā ꝓpe eēt vt baptisa ri vellēt. repēte q̄dā tēplum ingrediēs cla mare incepit. O viri israhelite q̄d facitis Cur ab istis vos mag⁹ decipi ꝑmittitꝭ In tantū aūt ꝑp̄lm ꝯcitauit. vt ap̄los lapida re vellēt. Ascēdit aūt hō ille sup̄ gradum vbi iacobꝫ p̄dicabat ⁊ ip̄m p̄cipitauit de orsū. ⁊ extūc p̄lim claudicauit. Hec autē VII. anno p⁹ ascēsionē dñi btūs Jacobus passus est. D In anno aūt ep̄at⁹ sui XXX°. vidētes iudei q̄ paulū nō possent occidere eo q̄ cesarē appellasset ⁊ romam missus fuisset. ꝑsecutōis sue tyrānidē i ia cobū ꝯuerterūt. ꝯ eū occasionē querentes. Et sic p̄dict⁹ egisipp⁹ ꝯtēperane⁹ ap̄loꝝ re fert. ſm q̄d in eccl̄iastica hystoria inuenit̄. iudei ad eū ꝯuenerūt dicētes. Oram⁹ te vt reuoces ꝑp̄lm qꝛ ip̄e errat in iesu putās q̄ ip̄e sit xp̄s. Precamur ḡ vt dissuadeas oibus ꝯueniētibꝫ in die pasche de iesu. tibi eīn obtꝑabim⁹ oēs. ⁊ de te tā nos q̄ꝫ ꝑp̄ls testimoniū ferim⁹. qꝛ iustus es ⁊ ꝑsonam nulli⁹ accipis. Statuerūt igit̄ illū sup̄ pin nā tēpli ⁊ voce magna clamātes dixerunt Viroꝝ iustissime cui nos oēs obtꝑare de bem⁹. q̄m ꝑp̄ls errat p⁹ iesū qui crucifixus est enuncia nobis q̄d tibi videt̄ Tūc iaco bus cū ingēti voce r̄ndit. Quid me inter rogatꝭ de filio hois. Ecce ip̄e sedet in celis a dextris sūme ꝟtutis venturus iudicare viuos ⁊ mortuos. Hec audiētes xp̄iani valde gauisi sūt. ⁊ libent̄ eū audiert̄. Pha risei aūt ⁊ scribe dixerūt. Male fecim⁹ ta le testimoniū p̄stare iesu. Sꝫ ascēdamus ⁊ p̄cipitem⁹ eū deorsū. vt ceteri terreant̄. ⁊ ei credere nō p̄sumāt. Et sil̄ voce magna ex clamauerūt dicentes. O o ⁊ iustus erra uit. Ascenderūt ergo ⁊ p̄cipitauerūt eum Cū ergo p̄cipitassent. lapidibus eū obrue bant dicentes. Lapidem⁹ iacobū iustum.

Qui deiectus nō solū mori nō potuit. sed ꝯuersus ⁊ sup̄ genua ꝓcumbens dicebat. Rogo dñe dimitte eis: quia nesciunt quid faciunt. Tūc vn⁹ ex sacerdotibus ex filijs rachab exclamauit. Parcite queso. quid facitis. pro vobis orat hic iustus quē lapi datis. Tūc vn⁹ ex ip̄is ꝑticā fullonis arri piens valido ictu caput eius impetijt. et cerebrū excussit. Hec egisippus. Talicꝫ martyrio migrauit ad dñm sub nerone q̄ cepit anno dñi. LVII. sepultus ibidē ꝓpe templū. Cū aūt ꝑp̄ls vellet eius mortē vin dicare ⁊ malefactores capē ⁊ punire ꝓti nus aufugerūt. Refert iosephus q̄ ꝓpt̄ pctīn mortis iacobi iusti factū est excidi um in hierusalē ⁊ dispersio iudeoꝝ. sꝫ non solū ob mortē Jacobi. sed etiā ob mortem dñi p̄cipue destructio facta est ſm q̄d dic̄ dñs. Nō relinquēt in te lapidē sup̄ lapidē eo q̄ nō cognouerꝭ tp̄s visitatōis tue. Sꝫ quonia nō vult dñs mortē pctōris. ⁊ vt ip si excusationē nō h̄rēnt. ꝑ. XL. ānos eorū pniam expectauit. ⁊ ꝑ ap̄los maxie ꝑ Ja cobū fratrē dñi inter eos ꝯtinue p̄dicantē eos ad pniam reuocabat. Sꝫ cū ꝑ ammo nitōem eos nō posset reuocare voluit eos saltē ꝓdigijs exterrere. Nā in his. XL.ª an nis sibi ad pniā datis mlt̄a mōstra ⁊ ꝓ digia. sicut refert ioseph⁹ euenerūt. Nā stel la p̄fulgens gladio ꝑ oīa similis visa est ciuitati desup̄ iminere. ac ꝑ totū annū exi tialibus flāmis ardere. In quodam festo azimoꝝ hora noctis nona tantus fulgor aram templūcꝫ circūdedit. vt oēs diē cla rissimū factum putarent. In eadē festiui tate vitula ad imolandū adducta. inter ministrorū manus agnā subito est enixa.

Post aliq̄t dies ꝓpe solis occasū visi st̄ currus ⁊ quadrige in oīni regione ꝑ aerē ferri ⁊ armatoꝝ cohortes misceri nubibus ⁊ vrbes circūdare agminibus improuisis

In alio die festo que pentechosten ap pellat̄ noctu sacerdotes templum ingressi ad ministeria ex more complenda. motus quosdā strepitusc̄ꝫ senserūt ac voces subi tas audierūt dicentes. Transeamus ab his sedibus. Ante quartū etiā annum belli. quidā vir nomine iesus ananie fili⁹ i festo tabernaculoꝝ repente clamare ce pit. Vox ab oriente. vox ab occidente. vox

a quatuor ventis. vox sup hierosolima z z
sup tēplū. vox sup spōsos z spōsas. vox sup
ppl'm vniuersū. Predict⁹ igit vir capit. ce
dit verat. Sz ille aliud dicere nequiens
q̄to plus verat tāto forti⁹ clamabat. Ad
iudicē igit adducit. tormētis diris afficit
vsq ad patefactionē ossiū laniat. Sed il/
le nec preces nec lachrymas effūdebat. sz
cū q̄dā vlulatu p singula pene vbera eadē
pferebat addens etiā h. Ue ve hierosoly/
mis. Hec ioseph⁹. E Cuz aūt iudei
nec āmonitionib⁹ ɔuerterent. nec tātis p/
digijs terrerent post q̄dragesimū annum
dn̄s vespasianū z Tytū hierl'm adduxit.
q̄ ipam ciuitatē fundit⁹ destruxerūt. Hec
aūt fuit cā aduētus ipoꝝ in hierl'm sicut i
q̄dā hystoria inuenit. licz apocrifa. Uidēs
pylatus qz iesuz inocentē ɔdēnauerat ti/
mens offensaz tyberij cesaris p se excusan
do nunciū noīe Albanū ad cesarē destina
uit. Eo aūt tpe vespasian⁹ monarhiaz in
galacia a tyberio cesare tenebat. Nunci⁹
igit pylati a vētis ɔrijs in galaciā pellit.
z ad vespasianuz adducit. Talis aūt ibi
seruabat ɔsuetudo. vt q̄cūq ibidē naufra
giū pateret. rebus z seruituti principis sb/
deret. Quē vespasianus quis esset aut vn
de veniret seu q̄ tenderet req̄siuit. Cui ille
Hierosolymitan⁹ sum. de ptibus illis ve
ni Romā vsq tendebam. Cui vespasian⁹
De terra sapientiū venis. artē nosti medi
caminis. medic⁹ es. curare me debes. Ue
spasian⁹ eīm quoddā genus vermiū nari/
bus insitū ab infantia gerebat. Un̄ z a ves
pis Uespasianus dicebat. Cui vir ille re/
spondit. Artē medicamis dn̄e nescio. z iō
curare te non valeo. Cui vespasian⁹. Nisi
me curauerꝭ morte morieris. Cui ille ait
Jlle qui cecos illuminauit. demones ef/
fugauit mortuos suscitauit. ille nouit q̄a
artem medendi ignoro. Cui vespesianus
Quis est ille de quo tanta pfaris. Et ille
Jesus nazaren⁹ quē iudei per inuidiā oc/
ciderunt. in quē si credideris sanitatꝭ gra
tiam consequeris. Et vespasian⁹ ait. Cre
do. quia qui mortuos suscitauit. me etiaz
de infirmitate hac liberare poterit. Et hec
dicēdo. vespe de naribus eius ceciderunt
z ɔtinuo sanitatē recepit. Tūc vespasian⁹
ingenti gaudio repletus ait. Certus sum
quia filius dei fuit qui me curare potuit.
Petita igit a cesare licētia hierosolymam
cū manu armata pgam. z omēs pditores
hui⁹ z occisores fūditus euertam. Dixitq
albano nūcio pylati. Reb⁹ z vita san⁹ z in
columis domū tuā mei licētia reuertaris
Uespasian⁹ igit romā adijt. z destruendi
iudeā z ierl'z a tyberio cesare licētiā ipetra
uit. Per annos igit plures exercitū ɔgre/
gauit tpe scz Neronis impatorꝭ cū iudei
impio rebellassent. Un̄ fm cronicas non
fecit h zelo xp̄i. sed qz a dn̄o recesserāt Ro
manoꝝ. Hierusalē igit cum copioso exer/
citu. Uespasian⁹ aduenit. z in die pasche
hierl'm p circūitū potenter obsedit. ibiq i
finitā mltitudinē que ad diē festū conue/
nerat ɔclusit. F Per aliq̄d aūt tp̄us
anteq̄ vespasian⁹ hierusalez adueniret. fi/
deles qui ibi erant a spū sancto admonent
vt inde recedant z in q̄dā opido trās ior/
danē q̄d pellan vocat secedant. vt ablatis
ab vrbe sctis viris. celesti vindicte fieret
locus. tā de vrbe sacrilega. q̄ de ppl'o scele
rato Quādā aūt citatē iudee noīe ionapa
tam in q̄ ioseph⁹ z dux z pnceps erat. pri/
mo oim est aggressus. Sz iosephus cū su
is viril'r resistebat. Tandē vidēs ioseph⁹
iminere excidiū ciuitatis. assūptꝭ vndeciz
iudeis subterraneā domuz intrauit. vbi
q̄driduana fame afflicti iudei nō ɔsentiē
te iosepho malebant ibidē mori q̄ vespa/
siani se subijcere seruituti. Uolebantq se
mutuo interficere z sanguinē suū in sacri/
ficium deo offerre. Et qm̄ iosephus inter
eos dignior erat. volebant eum primitus
occidere. vt eius effusione sanguinis de⁹
citius placaret. Uel vt in quadā cronica
dicit. ideo se mutuo interficere volebant.
ne darent in manibus romanorū. At Jo
sephus vir prudens z mori nolens. iudi
cem mortis z sacrificij se cōstituit z quis p/
or alio occidendus esset inter binos z bi/
nos sortē mittere iussit. Missis igit sorti/
bus. sors nunc vnū nunc aliū morti tradi
dit donec ventum est ad vltimū. cum quo
Josephus sortem missurus fuit. Tunc io
sephus homo strennuus z agilis gladi/
um illi abstulit. z quid magis eligeret vi
tam scilicet aut mortem requisiuit. et vt si
ne dilatione eligeret pcepit. Et ille timēs

respondit. Uiuere non recuso. si gratia tui vitam conseruare valeo. Tunc iosephus vni familiari vespasiani ⁊ sibi etiã familiari latenter locutꝰ est. ⁊ vt sibi vita donaret petijt ⁊ qđ petijt impetrauit. Cũ autem ante vespasianũ iosephus esset adductus. dixit ei vespasianꝰ. Morte merituisses si huius petitiõibꝫ liberatus non esses. Et iosephus. Si quid perperã actũ est in melius cõmutari potest. Et vespasianus. Qui victus est quid facere potest Et iosephus. Aliquid facere potero si dictis meis aures tuas demulsero. Et vespasianus. Concedatur vt verbis tuis inhereas. ⁊ quicq̃d boni dicturus es pacifice audiatur. Et iosephus. Imꝑator rhomanus interijt ⁊ senatus imꝑatorē te fecit. Et vespasianus. Si ꝓpheta es: quare nõ es vaticinatꝰ huic ciuitati ꝙ mee sit subijcienda ditioni. Et iosephus. Per q̃draginta dies hoc eis predixi. Interea legati rhomanorũ veniũt. vespasianũ in imperium sublimatũ asserunt. eumq̃ rhomaꝫ deducunt. Hoc quoq̃ eusebius in chronica testatur ꝙ s. iosephus vespasiano p̄dixit. tam de imꝑatoris morte q̃ꝫ de sua sublimatione. Reliquit autem vespasianus titum filium suũ in obsidione hierusalem. Titus autem vt in eadem historia apocripha legitur. audiens patrem suuꝫ in imꝑium sublimatũ. tanto gaudio ⁊ exultatione repletur ꝙ neruoꝝ ꝯtractiõe ex frigiditate corripitur. ⁊ altero crure debilitatus paralysi torquetur. Josephus autem audiens titum paralysi laborare. causaꝫ morbi ⁊ tempus morbi diligenter inq̃rit. Cã nescitur. morbus ignoratur. de tempore aũt q̃m audita patris electione hoc sibi acciderit aperitur. Josephus autem vir ꝓuidus et sapiens ex paucis multa ꝯiecit. ⁊ ex tꝑe morbum ⁊ causam inuenit. sciens ꝙ gaudio ⁊ leticia suꝑabũdanti debilitatꝰ fuerit. Aiaduertens itaq̃ quia ꝯtraria ꝯtrarijs curantur. sciens etiam ꝙ qđ amore conquiritur dolore freq̃nter amittitur. querere cepit an aliquis esset qui ꝑncipis inimicitijs obnoxius teneretur. Et erat ibi seruus adeo tito molestus vt sine vehemẽti ꝯturbatione nullatenꝰ in eum posset respicere nec etiam nomen eius audire. Dixit itaq̃ tito. Si curari desideras oẽs qui i meo comitatu venerint saluos facias. Cui titus Quicunq̃ in tuo comitatu venerit securus habeatur ⁊ saluus. Tunc iosephꝰ cito prandiũ fieri ꝑcepit. ⁊ mensam suã mẽse titi appositã locauit. ⁊ seruũ a dextris suis sedere fecit. Quem titus respiciens molestia ꝯturbatꝰ infremuit. ⁊ qui priꝰ gaudio infrigidatꝰ fuerat. accensione furoris incaluit neruosq̃ distẽdẽs curatus fuit. Post hoc titus ⁊ seruũ in sui gr̃am ⁊ iosephum in sui amicitiã recepit. Utrũ autẽ hec historia apocripha narrãda sit. lectoris iudicio relinquatur ¶ Biennio igitur a tito hierusalẽ obsessa. inter cetera mala que obsessos grauiter ꝑurgebant tanta fames omnes tenuit ꝙ parentes filijs et filij parentibꝫ. viri vxoribꝫ. ⁊ vxores viris cibos non tantũ e manibꝫ sed etiaꝫ ex ipsis dentibꝫ rapiebãt. Juuenes etiã etate fortiores velut simulachra ꝑvias oberrando p̄ fame exanimes cadebant. Qui mortuos sepeliebãt sepe suꝑ ipsos mortuos mortui cadebãt. Fetorẽ itaq̃ cadauerum non ferentes ex publico sumptu ipsa sepeliebãt. Sed deficiente sumptu. vincẽte cadauerũ mulitudine. de muro cadauera p̄cipitabãt. At titus circuĩens cum vidisset valles repletas cadaueribꝫ. ⁊ totam patriã ex eoꝝ fetore corruptã. manus suas cum lachrymis ad celum leuauit dicens. Deus tu vides. ꝙ ego hoc nõ facio. Tanta enĩ ibi fames erat ꝙ calciamenta sua ⁊ corrigias comedebãt. Matrona quedam insuper gñe ⁊ diuitijs nobilis sicut in histo. eccle. legitur. cum p̄dones i eius domũ irruẽtes eam oibꝫ expoliassent nec sibi q̃d comederet remãsisset. ꝑuulũ lactẽtem tenẽs in mãibꝫ ait: Infelicis mr̃is infelicior fili. in bello. in fame. in direptione cui te reseruabo. Ueni ergo nunc o mi nate esto mr̃i cibꝫ. p̄donibꝫ furor. seculis fabula. Et his dictis filiũ iugulauit ⁊ coxit: et dimidiũ comedẽs ꝑtẽ alteram occulauit. Et ecce ꝯfestim p̄dones odorẽ carnis cocte sentiẽtes in domũ irruũt. ⁊ nisi carneꝫ ꝓdat mortẽ minantur. Tũc illa detegẽs infantis mẽbra. ecce inq̃t vobis ꝑtẽ optimã reseruaui. At illos tantꝰ horror inuasit ꝙ nec loq̃ potuerũt. Et illa. Meus est inq̃t.

filius hic. meum est peccatū. Securi edi/
te. quia prior ego comedi quē genui. No/
lite fieri aut matre religiosiores aut femi/
nis molliores. ꝙ si vincit vos pietas et
horretis. ego totū comedam que dimidiū
iam comedi. illi ꝓ tremētes ⁊ territi dis/
cesserūt. Tandem scd̃o anno impꝑij ve
spasiani titus hierusalē cepit. ⁊ captā sb/
uertit. templūq₃ funditus destruxit. Et si
cut iudei christū. xxx. denarijs emerant. sic
et ipse vno denario. xxx. iudeos vendidit
Sicut autem narrat iosephus nonagin/
taseptē milia iudeoꝝ vendita sunt. ⁊ vn/
decies centena milia fame ⁊ gladio ꝑiert
H Legitur quoq₃ ꝙ titus intrās hieru
salem quendā murū densissimū vidit. ip/
sumq₃ ꝑforari precepit. Factoq₃ foramine
quendam intus senem aspectu ⁊ canicie
venerabilē inuenerūt. Qui reqsitus quis
esset. rn̄dit se esse iosephab arimathia ci/
uitate iudee. seq₃ a iudeis ibidem clausuz
et muratū fuisse. eo ꝙ christum sepelisset.
Addiditq₃ ꝙ ab illo tp̄e vsq₃ nunc celesti
sit cibo pastus. ⁊ diuino lumine ꝯfortatus.
In euangelio tñ nicodemi dr̄ ꝙ cuz iudei
ipsum reclusissent. christus resurgēs euz
inde eripuit ⁊ in arimathiā duxit. Potest
dici ꝙ cum eductus a ꝑdicatiōe christi ñ
cessaret. a iudeis iterū est reclusus. Mor
tuo quoq₃ vespasiano imꝑatore titus fili
us eius eidem in imperio successit qui fu/
it vir clemētissim⁹ ⁊ multe liberalitatis.
Tanteq₃ bonitatis fuit sicut ait eusebius
casarieñ. in chronica ⁊ testatur hierony. ꝙ
dum quodam sero recordatus fuisset ꝙ il
lo die nil boni egisset aut nihil dedisset ait
O amici hunc diem ꝑdidi. Post longa
tempꝰa quidam iudei hierusalē reedifica/
re volentes exeuntes primo mane pluri/
mas cruces de rore inuenerūt. quas terri/
ti fugientes. ⁊ secūdo mane redeūtes vn⁹
quisq₃ vt ait miletus in chronica sua cru
ces sanguineas vestib⁹ suis insitas inue/
nit. qui vehementer territi in fugam iteꝝ
versi sunt. sed tertio die reuersi. vapore ig
nis de terra prodeūtis penit⁹ sunt exusti

LXIIII

De Inuentione sancte crucis

Inuentio sancte crucis
dicitur. quia tali die crux inuē/
ta fuisse refertur. Nam ⁊ antea fuit inuen
ta a seth filio adam in terrestri paradyso.
sicut infra narratur a salomone in libano
a regina saba in salomonis templo. a iu/
deis i aqua piscine. hodie ab helena i mō/
te caluarie.

Inuentio sancte crucis post an
nos ducentos ⁊ amplius a re/
surrectione dn̄i facta est. Legi
tur eni in euangelio nicodemi
ꝙ cum adam infirmaret̃. seth filius eius
portas paradysi adijt ⁊ oleum ligni mise
ricordie quo corpus patris ꝑungeret ⁊ sa
nitatem recipet postulauit. Cui apparēs
michael archangelus ait. Noli laborare
neq₃ flere pro oleo ligni misericordie obti
nendo. quia nullaten⁹ illud assequi pote/
ris. nisi qñ completi fuerit q̇nq₃ milia q̇n/
genti anni. licet ab adam vsq₃ ad passio/
nem christi anni tantū q̇nq₃ milia centū
nonagita nouē fluxisse credant̃. Legitur
quoq₃ alibi ꝙ angelus eidem ramusculū
quendam obtulit ⁊ iussit ꝙ in monte liba
ni plantaret̃. In quadam ꝓo historia gre
coꝝ licet apocripha legitur ꝙ angelus de
ligno in quo peccauit adam. eidem tradi/
dit dicens. ꝙ qñ faceret fructum pater sa/
naretur. Qui rediens ⁊ patrē mortuum
inueniēs ipsum ramū sup tumulū patris
plantauit. Qui plantat⁹ in arborem ma
gnū creuit: ⁊ vsq₃ ad salomonis tp̄a ꝑdu/
rauit. Utrum autem hec vera sint. lecto/
ris iudicio relinquat̃. cum in nulla chro/
nica vel historia autentica hec legantur.
Salomon autem arborem tam pulchrā
ꝯsiderans ipsam precepit incidi ⁊ in do/
mo saltus locari. Nusq₃ tamen vt ait Jo
hannes beleth locari poterat nec alicui lo
co apta reperiri valebat. sed modo aut
excedebat longitudine. aut deficiebat ni/
mia breuitate. Si quando ꝓo ꝑm loci exi
gentiam ipsam rōnabiliter decurtassent.
adeo breuis videbatur ꝙ oino incongrua
habebat̃. Ob hoc indignati artifices ip/
sam reprobauerunt ⁊ super quendam la
cum vt esset pons transeūtib⁹ ꝑiecerunt.
Regina autem saba cum venisset audire
sapientiam salomonis: ⁊ predictum lacū
transire vellet. vidit in spiritu ꝙ saluator
mundi in ligno suspēdendus fuerat. ⁊ io

super illud lignum transire noluit. sed ip
sum ꝓtinus adorauit. In historia tamen
scholastica legitur ꝙ predictum lignū re/
gina saba in domo saltus vidit. Cumqꝫ
ad domū suam redisset. intimauit salomo
ni ꝙ in illo ligno quidam suspendēdus es
set ꝑ cuius mortem iudeoꝝ regnuꝫ deleri
deberet. Salomon igitur predictū lignū
inde sustulit: ⁊ in ꝓfundissimis terre visce
ribus illud dimergi fecit. Postea ꝓbatica
piscina ibidem facta est. vbi nathinei ho/
stias abluebant. ⁊ non solum ex descensu
angeli sed etiam ex virtute ipsiꝰ ligni tra
ditur ibi fieri ⁊ aque cōmotionē ⁊ infir/
moꝝ curationem. Appropinqnte ꝟo pas/
sione christi predictū lignū supenatasse ꝑ
hibetur. Cum auteꝫ illud iudei vidissent
ipsum acceperunt. ⁊ crucem dn̄o paraue/
runt. Ipsa autem crux christi ex q̄ttuor
generibꝫ lignorum fuisse ꝑhibetur. s. pal/
me. cypressi. oliue ⁊ cedri. Unde versus.
Ligna crucꝫ palma cedrus cypressus oli
ua. In cruce eni fuit hec q̄druplex differē
tia lignorum. s. lignum erectum. lignum
transuersum. tabula supposita: ⁊ trūcus
cui crux erat infixa. vel ſm Greg. turon̄.
tabula transuersa que fuit sub pedibus
christi: vnde q̄dlibet horum potuit eē ali/
cuius predictoꝝ lignorum. Hanc differē
tiam lignorum videtur apl's innuere cuꝫ
dicit. Ut possitis comp̄hendere cum om
nibus sanctis que sit longitudo. latitudo
sublimitas ⁊ ꝓfundum. Que verba Au/
gusti. ibidem doctor egregius sic exponit
Crucem inquit dn̄i cuius latitudo dicit̃
in transuerso ligno quo extenduntur manꝰ
longitudo a terra vsqꝫ ad ipsam latitudi
nem quo a manibus infra totum corpus
affigit̃. altitudo a latitudine vsqꝫ sursum
cui adheret caput. ꝓfundum ꝟo q̄d terre
infixum absconditur. Quo signo crucis
omnis actio humana ⁊ christiana descri
bitur. bene operari in christo ⁊ ei perseue/
ranter inherere. spirare celestia sacramen
ta non ꝓphanare. B Istud lignum
crucis preciosum per annos ducentos et
vltra sub terra latuit sed ab helena ma/
tre ꝯstantini impatoris hoc modo reper/
tum fuit. In tempore illo congregata est
iuxta danubium fluuiū multitudo innu/
merabilis barbarorum volens fluuium
transire ⁊ omnes regiones vsqꝫ ad occidē
tem suo dn̄io subiugare. Quod vbi ꝯstā/
tinus imperator comperit castra mouit
et contra danubium se cum suo exercitu
collocauit. At barbaroꝝ crescente multi/
tudine. ⁊ iam fluuium transeunte ꝯstan/
tinus nimio terrore concutit̃. videns quia
essent die crastino cum eo prelium cōmis/
suri. Sequenti igitur nocte ab angelo ex/
citatur. ⁊ vt sursum respiciat admonetur
Qui in celum aspiciens vidit signū cru/
cis ex clarissimo lumine factum. litteris
aureis hunc titulum habens scriptum.
In hoc signo vinces. Qui celesti visione
confortatus similitudinē crucis fecit: ⁊ ip
sam ante suum exercitum ferri iussit. Ir/
ruensqꝫ in hostes ipsos in fugam vertit.
et multitudinē maximaꝫ interfecit. Tūc
constantinus omnes templorum pontifi
ces ꝯuocauit: ⁊ cuius dei hoc signum esseꝫ
diligentius inquisiuit. Quibus se nesci/
re dicentibus. quidam christiani aduene
runt: ⁊ ei sancte crucis mysteriū ⁊ fidem
trinitatis plenius narrauerūt. Qui ī chri
stum ꝑfecte tunc credidit ⁊ ab eusebio pa
pa vel ſm quosdam libros a cesariēsi epi
scopo sacrum baptisma suscepit. Sed in
hac historia multa ponuntur quibus cō/
tradicit historia tripartita ⁊ ecclesiastica.
et vita sancti siluestri ⁊ gesta pontificum
rhomanoꝝ. Scd̄m quosdaꝫ non fuit iste
constantinus imperator qui a beato silue
stro papa fuit baptizatus. ⁊ ad fidem cō/
uersus. sicut alique historie videntur in/
nuere. sed fuit constantinus pater ipsius
constantini. sicut in aliquibus historijs in
uenitur. Ille enim constantinus alio mo
do ad fidem venit sicut in historia sancti
siluestri legitur. nec ab eusebio sed a silue
stro baptizatus fuisse narratur. Mortuo
tamen ipso constantino. constantinꝰ me/
mor victorie patris quam virtute sancte
crucis habuerat. helenam matrem suam
hierosolymam pro ipsa cruce inueniēda
transmisit. sicut inferius est notatum.
C Historia tn̄ eccles. hāc victoriā ali/
ter factā narrat. Ait eni ꝙ cū maxētiꝰ rho
manū impꝛium inuasisseꝫ. ꝯstātinꝰ impa/
tor iuxta pontē albinū cuꝫ maxentio con/

flicturus aduenit. Cum igit anxius mul
tum esset. et ꝓ sibi mittēdo auxilio ad ce/
lum oculos crebro leuaret. vidit ꝑ soporē
ad orientis partē in celo signū crucis ful/
gore igneo rutilare. angelosq astare et sibi
dicere. Constantine in h vinces. Et vt dr
in histo. trip. dum ꝯstantinus qd hoc esset
miraret. christus nocte superueniēte eidem
apparuit cū signo qd vidit in celo. iussitq
vt fieret eius signi figuratio que foret au/
xilium in ꝯgressib preliorum. Tunc ꝯstan/
tinus letus redditus et de victoria iam se
curus signū crucis qd in celo viderat in
sua fronte designat. vexilla militaria in si
gnaculū crucis transformat. et in manu
dextra auream crucē portat. Post h dnm
exorauit ne dexterā suam quam signo cru
cis munierat salutari cruore rhomani san
guinis maculari ꝑmitteret. sed sine san/
guinis effusione victoriā sibi de tyranno
ꝓstaret. Maxentius aūt iussit nauibus
ad decipulam compositis fluuiū sterni et
suppositis pontib exequari. Cum autē
ꝯstantin iam ad fluuiū appropinqret.
maxentius in occursum cum paucis velo
cius ei ꝑgit. iubens vt ceteri se sequantur
suiq oꝑis pontem cū paucis ꝯscendit. et
decipula qua ꝯstantinū decipe voluit est
deceptus. et in fluuij ꝓfundum demersus
Constantin ꝓo ab oībus vnanimit ē su/
sceptus Et sicut legitur in quadā chro/
nica satis autentica. ꝯstantin tunc ꝑfe/
cte non credidit. nec tunc sacrū baptisma
suscepit. sed aliqnto tꝑis interiecto. visio/
nem illam petri et pauli vidit. et sacro ba/
ptismate ꝑ siluestrū papā renatus et a le/
pra mūdatus in christū deinceps ꝑfecte
credidit. Et sic matrē suam helenā hie/
rosolymā misit vt crucē dni reqreret. Am
bros. tn in epla de obitu theodosij et hi/
storia triptita dicunt q in vltimis ꝯstitu/
tus baptisma suscepit. baptismū differēs
vt posset in iordanis flumine baptizari.
Hoc idem dicit hierony. i chronica. Cer/
tum est aūt q sub siluestro papa christia/
nus effectus est. Utrū aūt baptismū di/
stulit in dubiū vertit. Unde de illa legen
da sancti siluestri quo ad plura similiter
dubitatur. Hec igitur historia de inuen/
tione crucis que in ecclesiasticis historijs
inuenit cui etiam ꝯsonant chronice vide
tur esse magis autentica q illa que ꝑ ec/
clesias recitat. Constat eni multa ibidē
esse que non ꝯsonant veritati. nisi forte qs
vellet dicere vt supius dictum est. q non
fuit ꝯstantinus ille. sed ꝯstantin pater eius
qd tamen multū autenticū non videt. licet
in qbusdam vltramarinis historijs sic le/
gatur. Cum autem helena hieru
salem aduenisset. oēs iudeorum sapientes q
per totam regionem reperti sunt ad se cō
gregari precepit. Hec autem helena prius
stabularia fuerat. sed ꝓpter eius pulchri/
tudinem ꝯstantinus sibi eam ꝯiunxit. sed
qd dicit Amb. in hec verba. Stabulariā
hanc fuisse asserūt. sed ꝯiuncta est ꝯstanti
no seniori. qui postea regnū adeptus est.
Bona stabularia que tam diligenter ꝑse
pe dni requisiuit. Bona stabularia. que il
lum stabulariū non ignorauit. qui vulne/
ra curauit a latronib vulnerati. Bona
stabularia. que maluit oia estimare sterco
ra vt christū lucrifaceret. ideo illam chri/
stus de stercore leuauit ad regnum. Hec
Amb. Alij ꝓo asserunt et in quadam
chronica satis autentica legitur q ipsa he
lena fuit filia choelis regis britonū. quā
ꝯstantinus in britāniam veniens cū esset
vnica patri suo duxit vxorem. vnde insu/
la post mortē choelis sibi deuēit. Hoc et ipsi
britones attestant. Licet alibi legatur q
fuerit treuerens. Iudei igitur nimiū for/
midantes dicebant adinuicem. quare pu
tatis q regina nos ad se faciat congrega/
ri. Unus autem ex eis noie iudas dixit.
Scio eni quia vult a nobis discere vbi nā
sit lignū crucis in quo christus crucifixus
fuit. videte ergo ne aliquis sibi ꝯfiteri p/
sumat. Sin autem certissime sciatis q lex
nostra euacuabit: et paterne traditiones
funditus destruent. Zacheus enim auus
meus ꝓnūciauit patri meo simoni. et pr
meus moriens dixit mihi. Uide fili quā
do inquiret crux christi. illam manifesta
anteq aliqua patiaris tormenta. Nulla
enim extunc gens iudeorum regnabit. sed
illi qui crucifixum adorant. quia ipse chri
stus filius dei erat. Cui ego dixi. Pater
mi. Si vere patres nostri ipsum christum
esse dei filium cognouerunt. cur ipsum

crucis patibulo affixerũt. Et rñdit. No/
uit dñs. quia nunꝗ̃ in ꝯsilio eoꝝ extiti. sꝫ
eis sepius ꝯtradixi. Quia ꝓ̄ ipse phari/
seoꝝ vicia exprobrabat. ipsum crucifigi fe
cerunt. Ipse ꝓ̄ die tertia resurrexit. ⁊ ce/
los discipulis videntib⁹ penetrauit. In
quem stephanus frater me⁹ credidit. quẽ
iudeoꝝ vesania lapidauit. Vide ergo fili
ne ipsum vel discipulos eius audeas blas
phemare. Non videt̃ aũt multũ ꝓbabile
ꝙ pater istius iude tꝑe passiõis christi eẽ
potuerit. cum a passiõe christi vsq₃ ad he
lenam sub qua iudas fuit. fluxerũt pl⁹ꝗ̃
ducenti septuaginta anni. nisi forte dicere
tur ꝙ tunc hoĩes plus ꝗ̃ modo viuebãt.
Dixerũt ergo iudei ad iudam. Nos talia
nunꝗ̃ audiuim⁹. Verũtñ si de hoc regi/
na quesierit vide ne hoc sibi aliq̃ten⁹ ꝯfi/
tearꝫ. Cũ ꝗ̊ illi ante reginã stetissent. ⁊ illa
eos interrogasset de loco vbi fuerat dñs
crucifixus. ⁊ ipsi locuꝫ nullaten⁹ indicare
vellent. iussit eos oẽs igne cremari. At illi
oẽs timẽtes tradiderũt iudam dicentes.
Hic dñã iusti ⁊ ꝓphete filius optime no/
uit legem. ⁊ tibi oĩa que quesierꝭ ab eo in
dicabit. Tunc illa oẽs dimittẽs tenuit iu
dam solum. Cui dixit. Mors ⁊ vita tibi
ꝓposita sunt q̃d malueris elige. Ostende
igitur mihi locuꝫ qui golgatha dr̃ vbi fu/
it dñs crucifixus vt crucem eius inueni/
re possim. Rñdit iudas. Quõ locum sci/
re valeam cum ducenti anni iam ⁊ am/
plius fluxerint ⁊ nequaꝗ̃ illo tꝑe natus
essem. Cui regina. Per crucifixũ fame te
perimã nisi mihi dixeris veritatẽ. Ipsuꝫ
igitur in puteũ siccũ iussit ꝓijci ⁊ ibidem
famis molestia cruciari. Cũ ergo ibidem
sex dieb⁹ sine cibo mãsisset. die septimo ex
trahi petijt. ⁊ crucem se indicaturũ ꝓmi/
sit. Cum ergo extractus ad locum venis/
set ⁊ ibidem orasset. locus subito cõmouet̃
et fumus aromatũ mire odoris sentit̃. ita
vt miratus iudas ambab⁹ manib⁹ plau
deret ⁊ diceret. In veritate christe tu es
saluator mdi. Erat ãt ĩ loco illo sicut ĩ ec
clesiasticꝭ historijs legit̃. templũ veneris
q̃d adrianus imꝑator ibidem ꝯstruxerat
vt si quis christianoꝝ in loco illo adorare
voluisset. videret̃ venerẽ adorare. ⁊ ob h̃
infrequens ⁊ pene obliuioni datus fuerat
locus. Regina autem templũ fundit⁹ fe/
cit destrui ⁊ locum inarari. Post hoc iu/
das p̃cingens se viriliter fodere cepit. ⁊ vi
ginti passus fodiens tres cruces abscon/
ditas reperit. quas ad reginaꝫ ꝓtinus de
portauit. Cum autem crucem christi ab
alijs latronũ nescirent discernere. eas in
medio ciuitatis posuerũt ibidem gloriaꝫ
dñi p̃stolantes. Et ecce cum circa horam
nonam q̇dam iuuenis mortuus deferret̃
iudas feretrũ tenuit. ⁊ primã ⁊ scd̃aꝫ cru
cem super corpus defuncti apposuit. sꝫ ne
quaꝗ̃ ille surrexit. apponens aũt tertiam
crucem ꝓtinus redijt defunct⁹ ad vitam.
E In historijs aũt ecclesiasticꝭ legit̃ ꝙ
cum quedam mulier p̃maria ciuitatis se
miuiua iaceret. macharius eṗs hierosoly
mitanus primã ⁊ scd̃am crucem adhibu
it sed nihil ꝓfecit. tertiam ꝓ̄ apposuit et
mulier apertis oculis ꝓtinus sanata sur/
rexit. Amb. ꝓ̄ dicit ꝙ discreuit ipsaꝫ cru/
cem dñi ꝑ titulum quem posuerat pilat⁹
quem titulum ibidem inuenit ⁊ legit.
Diabolus autem in aere vociferabat di/
cens. O iuda quid hoc fecisti. Iude meo
ꝯtraria oꝑatus es. Nam ille me suaden/
te fecit ꝑditionẽ ⁊ tu me renuẽte iesu inue
nisti crucem. Per illum multoꝝ lucratus
sum animas. ꝑ te ꝑdere videor iam lucra
tas. Per illum regnabã in ꝓp̃lo. ꝑ te iam
expellar a regno. Verũtñ tibi vicem re/
pendã ⁊ ꝯtra te regem aliũ suscitabo. q̇ fi
dem deserens crucifixi. cum tormentis te
negare faciet crucifixũ. Q̃d quidem d̃ iu/
liano apostata dictum videtur qui iudaꝫ
eṗm hierosolymis factum multis tormẽ
tis affecit. ⁊ martyrem christi fecit. Audi
ens iudas vociferantẽ diabolũ nihil exti/
muit. sed ꝯstanter diabolo maledixit dicẽs
Christus te damnet in abyssum ignis et/
ni. Post hoc iudas baptizat̃. quiriac⁹ ap
pellatur. ⁊ hierosolymoꝝ d̃functo eṗo ibi/
dem in eṗm ordinat̃. Verũ cum bea/
ta helena clauos dñi non haberet. roga/
uit eṗm quiriacũ vt ad locum ꝑgeret. et
clauos dñi quereret. Qui cum venisset ⁊
ad dñm preces fudisset. ꝯtinuo velut au/
rum claui fulgentes in terra apparuerunt.
Quos ille accipiens regine detulit. Illa
autem genua figens in terra ⁊ caput in/

clinans. eos cum multa reuerētia adora/
uit. Crucis ergo partem helena detulit fi
lio. partem p̄o thecis argenteis cōditā re
liquit in loco. Clauos p̄o quib' dñicū cor
pus fuerat affixū portat ad filiū. ex quib'
vt eusebius cesariēsis refert frena q̄b' vte
retur ad bellū composuit. ⁊ ex alijs ga/
leam suam armauit. Nonulli aūt asse/
runt vt Greg' turoneñ. clauos q̄ttuor in
dñico corpe fuisse. ex quib' helena duos
in freno impatoris posuit. tertiū in imagi
ne cōstantini qui rhome supeminet vrbi
locauit. ⁊ quartū in mare adriaticū quod
vsq̄ tunc fuerat nauigantiū vorago, pie/
cit. p̄cipiens hoc festum de inuētione san
cte crucis singulis annis solenniter cele/
brari. Amb. p̄o sic ait. Quesiuit helena
clauos dñi ⁊ inuenit. Et de vno frena fie
ri p̄cepit ⁊ d̄ altero dyadema intexuit. Re
cte clauus in capite. corona in vertice. ⁊ i
manu habena. vt sensus p̄mineat. fides
luceat. potestas regat. Sanctū autem
quiriacū ep̄m iulianus apostata postmo
dum interfecit. ex eo ꝙ sanctā crucē inue/
nit. cum vbiq̄ signū crucis destruere nite
retur. Cum eni cōtra p̄sas p̄geret. cepit q̄/
riacū inuitare ad sacrificia idoloꝝ. qd̄ cū
ille renueret: dextrā sibi abscidi fecit di/
cens. Hac manu multas ep̄las scripsit.
quibus multos a deoꝝ sacrificijs reuoca/
uit. Cui dixit quiriacus. Multum mihi
canis insensate p̄fuisti. q: prius q̄ȝ i chri/
stum crederem sepius ad synagogas iu/
deoꝝ scribebam ep̄las vt nullus in chri/
stū crederet. ⁊ ecce nūc scādalū mei corpis
abscidisti. Tunc iulianus plumbū fecit
liquari ⁊ in os eius infundi. deinde lectū
ferreū iussit afferri ⁊ in eo q̄riacū extendi
et desuper carbones salem ⁊ adipem spar
gi. Sed cuȝ q̄riacus imobilis p̄maneret
dixit ei iulianus. Si non vis sacrificare
dijs. saltem dic te xp̄ianū non esse. Qui
cum execrans recusaret. iussit altam foueā
fieri ⁊ serpentes venenatos ibidem poni.
et quiriacū in eandem iactari. sed tamen
serpentes cōtinuo mortui sunt. Jussitq̄ iu
lianus quiriacū in caldariā oleo feruen/
tissimo plenam mitti. qui dum se signans
spōte intrare vellet rogans dñm vt eum
iterum in martyrij lauacro baptizaret. ira
tus iulianus iussit pectus eius gladio p̄/
forari. ⁊ sic in dño cōsummari p̄meruit

F Quanta autem sit virtus sancte cru
cis in illo fideli notario patet. quem qui/
dem magus decepit ⁊ ad quendam locū
in quem demones aduocauerat duxit p̄/
mittens ei ꝙ multis diuitijs abundaret.
Et ecce vidit quendam magnū ethyopē
super excelsum thronū sedentem ⁊ in cir/
cūitu eius alios ethyopes circa eum cum
lanceis ⁊ fustib' stantes. Tunc ille magū
predictum interrogauit dicens. Quis ē
iste puer. Et ille. Dñe seruus noster est.
Cui demon. Si vis me adorare ⁊ seruus
meus esse ⁊ christum tuū negare faciam
te sedere in dextra mea. Jlle autem signū
crucis mox edidit ⁊ se christi saluator' ser
uum libere esse exclamauit. statimq̄ vt
edidit signū crucis omnis illa demonum
multitudo euanuit. Post hoc cum qua/
dam vice templum sancte sophie predi/
ctus notarius cum dño suo intrassz. ⁊ an
te saluatoris imaginē ambo starent. vidit
dñs suus ꝙ predicta imago super notari/
um oculos fixos haberet: ⁊ ipsum atten/
te respiceret. qd̄ videns dictus dñs ⁊ ad/
mirans. iuuenē ex parte dextra stare fecit
viditq̄ ꝙ imago in illam iterū partē ocu
los voluisset ⁊ sup notariū fixos haberet.
Rursumq̄ fecit ipsum ire ex p̄te sinistra/
et ecce iterū imago oculos voluit ⁊ nota/
rium vt prius respicere cepit. Tunc adiu
ratus a dño vt sibi diceret quid apud de/
um meruisset p̄pter qd̄ sic eum imago re/
spiceret. dixit se nullius boni cōscium esse
nisi ꝙ cum coram diabolo negare noluissz

LXV A

De sctō Johe aplo an̄ portam latinā.

Johannes apostolus et euāgelista dum ephesi p̄di/
caret a p̄consule capit̄. ⁊ vt dijs
imolet inuitat̄. Qui dū renue/
ret in carcerem mittitur ⁊ ad domicianū
impatorem epistola mittitur. in qua ma/
gnus sacrilegus ⁊ deoꝝ cōtemptor ⁊ cruci
fixi cultor noīatur. Jussu igitur domicia/
ni rhomam deducit̄. ⁊ deducto omnes ca
pilli p̄ derisione a capite p̄cidunt̄ ac ante
portam vrbis que latina dicitur in doliū

feruentis olei igne de subter candēte mitti iubetur. Nullum tamen ibidē dolorem sensit sed penitus illesus exiuit. In illo igitur loco ecclesia a christianis fabricatꝛ et dies illa tanq̄ dies sui martyrij solennizatur. Cum ergo nec sic a p̄dicatione christi cessaret. iussu domiciani i pathmos insulam relegatus est. Nec tamen imperatores rhomani apl'os p̄sequebantꝛ q2 christum p̄dicabant. cum ipsi nullū deum respuerent. sed quia ipsum sine senatus autoritate deificatū aiebāt. qđ ipsi de nemine fieri p̄hibuerāt. Unde legitꝛ in historia ecclesiastica ꝙ cum pilatus quadam vice ad tyberiū epl'as de christo misisset. et ipse tyberius eius fidem a rhomanis recipi assentiret. senatus oīno respuit. ex eo ꝙ non sui autoritate deus vocatꝰ fuit. Alia causa est que legitꝛ in quadam chronica. ex eo ꝙ rhomanis prius non apparuerat. Alia causa est. ex eo ꝙ oīum deoꝝ cultum cui rhomani inseruiebāt euacuabat. Alia causa est ex eo ꝙ mūdi despectū p̄dicabat et rhomani auari ⁊ ambitiosi erāt. Christus etiam hoc fieri nō p̄misit. ne hoc humane potentie ascriberetꝛ. Alia causa fm magistrū Johannē beleth quare imperatores ⁊ senatus christū ⁊ apl'os p̄sequebantur erat. quia videbatꝛ eis deus nimis superbus ⁊ inuidus. eo ꝙ consortem habere n̄ dignaretꝛ. Alia causa est quam Orosius refert. q2 senatus indigne tulit ꝙ pilatꝰ ad tyberiū ⁊ non ad senatum de christi miraculis litteras destinauit. ⁊ ideo eius consecrationem inter deos fieri noluit. Unde iratus tyberius multos de senatoribꝫ occidit. ⁊ quosdam exilio dānauit. Mater autem ipsius iohannis audiens filiū rhome detineri materna compassione p̄mota. rhomam ad eum visitādū accessit. Sed dum venisset. ⁊ ipsum in exiliū relegatum audisset indeq3 rediret in campania ciuitate vetulana migrauit ad christum. Cuius corpus in quodam specu sepultū multo tempore iacuit. sed postmodum a filio suo iacobo reuelatum fuit. qđ quidem multo odore redolens ac miraculis multis refulgens ad predictam ciuitatem cum multo honore translatū est.

LXVI A

De Letanijs

Letanie in anno bis fiunt. s. in festo sancti marci que dicitur letania maior. ⁊ tribus diebus ante ascensionē dñi q̄ dicitur minor. Et interpretatꝛ letania supplicatio vel rogatio. Prima igitur letania tripliciter vocatꝛ. Primo letania maior. secūdo dicitur p̄cessio septiformis. tertio dicitur cruces nigre. Dicitur autē letania maior p̄pter tres causas. scilicet ratione illius a quo instituta est. scilicet a magno gregorio pa[illegible]. Ratione loci in q̄ instituta est. quia rhome que est dña ⁊ caput mundi. ex eo ꝙ ibi est corpus p̄ncipis apostoloꝝ ⁊ apostolica sedes. Ratiōe cause pro qua instituta est. quia pro magno ⁊ g̃uissimo morbo. Rhomani enī cum in q̄dragesima continenter vixissent. ⁊ in pasca corpus dñi recepissent. postmodū comesationibus ludis ⁊ luxurie frena laxabant. Ideoq3 deus p̄uocatus pestem maximā in eos misit. quam inguinariā vocant. id est. apostema siue inflaturam in inguine. Tam seua autē illa pestis fuit. vt homines in via. in mensa. in ludis. in colloquijs subito morerentꝛ. ita ꝙ cum aliquis vt dicitur sternutabat sepe cum ipsa sternutatione spiritum exalabat. Unde cum aliquis aliquem sternutantē audiebat. statim accurrens. deus te adiuuet acclamabat. Et abinde vt dicunt adhuc hec consuetudo seruatur. vt cum aliquem sternutantem audimus. deus te adiuuet acclamamus. Rursus vt fertur. cum aliquis oscitabat frequenter cōtinuo ⁊ subito spiritum emittebat. Unde cum aliquis se velle oscitare sentiebat. continuo signum crucis sibi imprimere festinabat. Et hec consuetudo similiter vsq3 modo seruatur. Hec autem pestis qualiter ortum habuerit in vita sancti Gregorij reperitur.

Secundo dicitur processio septiformis ex eo ꝙ beatus gregorius processiōes q̄s tunc faciebat per septem ordines disponebat. Nam in primo ordine erat omnis clerus. In secundo omnes monachi ⁊ religiosi. In tertio sanctimoniales. In q̄rto

omnes infantes. In quinto omēs laici. In sexto omnes vidue ⁊ ꝯtinentes. In septimo oēs ꝯiugati. Sed qꝺ modo non possumus in numero ꝑsonarū. supplemus in numero letaniarū. quia septies dici debēt anteq̄ insignia deponant. Tertio dicitur cruces nigre. qm̄ in signū meroris ex tanta strage hoīum. ⁊ in signū penitentie hoīes nigris vestibꝫ induebant. Et forte ꝓpter eandem causam cruces ⁊ altaria saccis cilicinis velabāt. Hoīes etiam fideles vestes penitētiales debent assumere.

B Alia autem dicit letania minor que fit tribꝫ diebꝫ ante ascensionē. quā beatus mamertus ep̄s vienens tp̄e leonis imperatoris qui cepit āno dn̄i. CCCCLVIII. añ institutionē prime instituit. Que dicit letania minor. rogatiōes ⁊ ꝓcessio. Dicitur autem letania minor ad differentiā p̄me. q̄r .s. instituta est a minori ep̄o in minori loco ⁊ ꝓ minori morbo. Causa aūt institutiōis huius fuit hec. Tunc eni apud vienam frequētes ⁊ maximi terremotꝰ fiebant que domos ⁊ ecclesias plurimas subuertebant. ⁊ nocturni sonitus ⁊ clamores sepe audiebant. Tunc etiā aliud terribile accidit. q̄r in die pasce ignis de celo cecidit. ⁊ regis palatiū ꝯcremauit. Aliud insuper mirabilꝰ fiebat. Sicut eni demōes porcos dei ꝑmissione olim intrauerūt. sic ꝑmissione dn̄i ꝓpter pct̄ā hoīum lupos et alias feras intrabāt. ⁊ nullos verētes nō solū ꝑ vias sꝫ ꝑ ciuitatē publice discurrebāt et passim pueros ⁊ senes viros ⁊ feminas deuorabāt. Cum igit tam dolorosi casus q̄tidie fierēt. p̄dictus ep̄s triduanū ieiuniū indixit. letanias instituit. Et sic predicta tribulatio conquieuit. Deinde statutum ē ab ecclesia ⁊ firmatū vt hec letania vniuersalit obseruet. Dicit etiā rogationes. q̄r tūc oīum sanctoꝝ suffragia imploramꝰ. Et merito talis obseruātia his tribꝫ diebꝫ seruāda est. ⁊ rogatiōibꝫ sctōꝝ et ieiunijs his diebꝫ insistendū multiplici rōne. Primo vt deus bella pacificet. que i vere frequētiꝰ ꝯcitant. Scd̄o vt teneros adhuc fructꝰ ꝯseruādo multiplicet. Tertio vt motꝰ carnales q̄ hoc tp̄e magꝫ feruent in se quisq꜂ magꝫ mortificet. In vere eni sanguis magꝫ feruet. ⁊ illiciti motus magis pullulāt. Quarto vt ad receptionem sancti spūs se quisq꜂ magis habilitet. Nam ꝑ ieiuniū hō magis habilitat. ⁊ ꝑ rogationes dignior reddit. Duas alias rōnes assignat mgr̄ Guilhelmꝰ altisiodoreñ. Prima vt .s. christo ascēdente ⁊ dicente. Petite ⁊ accipietꝫ. ꝯfidentiꝰ petat ecclesia. Scd̄o q̄r ecclesia ieiunat ⁊ orat vt parū habeat de carne ꝑ ipsius carnis macerationē ⁊ acq̄rat sibi alas ꝑ orōnem q̄r oratio est ala aīe. qua volat in celuꝫ. vt sic christū ascendentē libere possit assequi qui ascendit pandēs ante nos iter. ⁊ volauit sup̄ pennas ventoꝝ. Auis eniꝫ que multū abūdat in carne ⁊ parū in plumis bene volare non pōt. sicut patet in strutione.

C Dicit etiā ꝓcessio. q̄r tunc ecclesia gn̄alem facit ꝓcessionē. In hac aūt ꝓcessione crux defertur. campane pulsant. vexillū portat. draco q̄dem cum ingenti cauda in quibusdā ecclesijs baiulatur. et oium sanctoꝝ singulariter patrocinia implorantur. Ideo autem ibidem crucez deferimus ⁊ campanas pulsamus. vt demones territi fugiant. Nam sicut rex in suo exercitu habet insignia regalia. scilicet tubas ⁊ vexilla. sic christus rex eternus in sua ecclesia militanti habet campanas ꝓ tubis. ⁊ cruces pro vexillis. Et sicut aliquis tyrannus valde timeret qui alicuius regis potentis ⁊ sibi inimici tubas in sua terra audiret ⁊ vexilla videret. sic demones qui sunt in isto aere caliginoso vehementer metuūt. quando tubas christi scilicet campanas pulsari sentiunt. ⁊ vexilla. i. est. cruces conspiciunt. Et ista dicitur esse ratio q̄re ecclesia cāpanas ꝯsueuit pulsare qn̄ tempestates ꝯcitari videt. vt .s. demōes q̄ h̄ faciūt. tubas etn̄i regis audiāt. ⁊ sic territi fugiāt. ⁊ a tēpestatꝫ ꝯcitatiōe q̄escāt. Licet alia rō sit. q̄r cāpane tūc fideles admonēt ⁊ ꝓuocāt vt ꝓ instāti ꝑiculo orōni insistāt. Aliud etiā vexillū etn̄i regꝫ ē ip̄a crux. ſm illud. Vexilla regis. p. ⁊c̄. Qꝺ q̄dē vexillū dmōes valde timēt ſꝫ qꝺ dicit Chrys. Ubicūq꜂ inq̄t demones signū dn̄icū viderit fugiūt. timētes baculū q̄ plagā accepert. Et hec ē rō q̄re in q̄busdā ecclesijs tp̄e tēpestatꝫ crux d ecclesia extrahit ⁊ tēpestati opponit. vt .s. de

mones vexillū summi regis videāt & territi fugiāt. Ideo igit crux in processiōe defert & campane pulsant. vt demones in ipo aere existes territi fugiāt: & a nra infestatiōe desistant. Vexillū aūt ibidē defert ꝓpter representandā victoriā resurrectiōis & victoriā ascensiōis xpi. q̄ cū magna preda celos ascendit. Vñ ꝑ aera vexillū incedēs est xps in celū ascendēs. Et sicut vexillū qd in processiōe defert multitudo fideliū sequit. sic xpm ascendentē magna sanctoꝝ collectio comitat. Cantus aūt q̄ ibi fiunt significāt cantus & laudes angeloꝝ. q̄ xpo ascendēti obuiauert. & ipm cū sua societate vsq3 in celū cū multis laudib9 ꝑduxert. In q̄busdā ōt ecclesijs & maxīe gallicānis ꝯsuetudo habet q dracho quidā cū longa cauda & inflata plena sc3 palea vel aliquo tali. duob9 diebus p̄mis ante crucē & tertio cum cauda vacua post crucē defert. ꝑ qd significat q̄ i primo die ante legē & in scdo sub lege diabolus in hoc mūdo regnauit. in tertio aūt die. s. gre ꝑ passionē xpi de suo regno expulsus fuit. Rursus in ipa processiōe oim sanctoꝝ pariter patrocinia postulam9. D

Quare aūt tunc sanctos rogamus plures cause sunt supius assignate. Sunt āt & alie cause generales ꝓpter quas ds ordinauit vt sanctos oremus sc3 ꝓpter nostrā inopiam. sanctoꝝ gloriā. & dei reuerentiā. Sancti ei vota supplicantiū scire possunt q2 in illo eterno speculo intelligūt quantū vel illis pertinet ad gaudiū. vel nobis ad auxiliū. Prima ḡ rō est ꝓpter nostrā inopiā. & hoc vel ꝓpter inopiā quā habemus in merēdo. vt vbi nra nō suppetūt merita patrocinent aliena. Vel ꝓpter inopiā quā habemus in ꝯtemplando: vt q̄ nō possumus summā lucē respicere in se. saltem in sanctis aspicere valeamus. Vel propter inopiā quā habemus in amādo: q2 plerūq3 imperfectus hō magis sentit se affici circa vnū sanctū q̄ etiā circa deum. Scda rō est ꝓpter sanctoꝝ gloriā. Vult eñ deus vt sanctos inuocem9. vt dum ꝑ coꝝ suffragia qd petimus impetramus. ipos magnificemus. & glorificando collaudemus. Tertia rō est ꝓpter dei reuerentiā. vt peccatoꝛ q̄ deū offendit quasi nō audeat ipm in ꝓpria persona adire. sed amicoꝝ postulet patrocinia implorare. In huiusmodi aūt letanijs esset illud angelicū canticū frequētandū. Sancte deus. sancte fortis: sancte & imortalis miserere nobis. Refert eñ iohānes damas. libro. III. q cū apud ꝯstantinopolim ꝓpter quandā tribulationē letanie fierent. quidā puer de medio populi in celū est raptus. & istud canticū ibidē edoctus. Deinde ad populū rediens illud angelicū canticū in ꝯspectu populi decantauit. & mox oīs tribulatio cessauit. In calcedonēsi quoq3 synodo fuit istud canticu3 approbatū. Et ꝯcludit ita damasce. Nos aūt dicimus q ꝑ istud canticū demones recedant. Huius ḡ cantici laus & autoritas ex quattuoꝛ colligit. Primo ex eo q angelus illud edocuit. Scdo ex eo q ad eius prolationē illa tribulatio ꝯquieuit. Tertio ex eo q calcedonēsis synodus illud approbauit. Quarto ex eo q demones illd timēt

LXVII. A

De ascensione dñi.

Scensio dñi quadragesima die a resurrectiōe facta est. Circa quā ascensionē septē ꝑ ordinē ꝯsiderāda sūt. Prio vnde ascendit. scdo quare nō statim post resurrectionē ascendit. s3 tot dies expectauit. tertio qualiter ascendit. quarto cū q̄bus ascendit. quinto quo merito ascendit. sexto quo ascendit. septimo quare ascēdit.

Circa primū notandū q̄m de mōte oliueti versus bethaniā celos ascendit. Qui mons ƀm aliā trāslationē dr mons triū luminū. Nā de nocte ex parte occidētis illuminabat igne templi. q2 erat ignis iugis i altari. Mane ex parte oriētis p̄mo excipiebat radios solis anteq̄3 illuminaret ciuitatē. Habebat insup in se copiā olei. qd est fomentū luminis. Et ideo dr mōs triū luminū. In hunc igit montē xps discipulos ire precepit. Nam in ipa die ascensiōis bis apparuit. semel vndecim aplis comedentib9 i cenaculo. Oēs quidē tam apli q̄3 alij discipuli. necnō & mulieres habitabant in illa parte hierusalē q̄ dicebat mello. sc3 in monte syon. vbi dauid ꝯstruxerat sibi palaciū. Et erat ibi illud cenaculū grā

de stratuз in quo dñs precepit sibi parari pasca. ⁊ in illo cenaculo tũc vndecim apl'i habitabãt Ceteri aũt discipuli ⁊ mulieres habitabãt circũquaq₃ p diuersa hospicia. Duз igit' in illo cenaculo comederẽt. dñs eis apparuit. ⁊ incredulitatẽ eoꝝ exprobrauit. Et cũ comedisset cũ eis ⁊ precepisset vt in montẽ oliueti versus bethaniã irẽt. ibidẽ eis iteꝝ apparuit ac indiscrete q̃rentib' rñdit Et eleuatis manib' eis bñdixit. ⁊ inde corã eis in celũ ascendit. De loco aũt ascensiõis dicit sulpicius ep̃s hierosolymitanus. ⁊ habet' in glosa. Quia cũ ibi edificata eẽt eccl'ia. locus ille in q̊ steterũt vestigia xp̃i ascendẽtis nunq̃₃ potuit sterni pauimẽto. imo resiliebãt marmora in ora collocantiũ. Calcati etiã pulueris a dño hoc dicit esse documentũ. q᷑ vestigia impressa cernunt'. ⁊ eandẽ adhuc speciẽ velut p̃ssis vestigijs terra custodit. B Circa 2ᵐ quare sc₃ nõ stati ascendit vt resurrexit. s₃ p quadragita dies expectare voluit. notãdũ q᷑ hoc fecit ꝓpter tres rõnes. P̃rio ꝓpter resurrectõis certificationẽ difficili⁹ ei erat ꝓbare veritatẽ resurrectiõis q̃₃ passiõis. q₂ a p̊ma die vsq₃ ad tertiã ꝑe poterat ꝓbari passio s₃ ad verã resurrectionẽ ꝓbãdã plures dies requirebant'. Et ideo magis tp̃s req̇rebat' inter resurrectionẽ ⁊ ascensionẽ q̃₃ inter passionẽ ⁊ resurrectionẽ. De hoc sic dicit leo papa in sermone de ascensiõe. quadragenarius hodie dierũ repletus est numerus. sacratissima ordinatiõe dispositus ⁊ ad vtilitatẽ nostre eruditiõis impensus vt dũ a dño in hoc spacio mora p̃sentie corporalis extendit'. fides resurrectiõis documentis necessarijs muniret'. Gratias agimus diuine dispensatiõi. ⁊ sanctoꝝ patruз necessarie tarditati. Dubitatũ est ab illis ne dubitaret' a nobis. Scd̃o ꝓpter apl'oruз ꝯsolationẽ. q₂ eñ ꝯsolatiões diuine supabundant tribulatiõib'. ⁊ tp̃s passiõis fuit tempus tribulatiõis apostoloꝝ. ideo plures debuerũt esse dies isti q̃₃ illi. Tertio ꝓpter mysticã significationẽ. vt per hoc daretur intelligi q᷑ ꝯsolatiões diuine ꝯparãtur ad tribulatiões sicut annus ad diẽ. dies ad horã. hora ad momentũ. q᷑ ei ꝯpent' sicut annus ad diẽ patet per illud qd̊ legit' Esaie. LXI. Predicare annũ placabilẽ domino ⁊ diẽ vltõis deo nostro Ecce pro die tribulatiõis reddit annũ ꝯsolatiõis. q᷑ aũt ꝯparent' sicut dies ad horã patet per hoc q᷑ dñs quadraginta horis mortu⁹ iacuit. qd̊ fuit tribulatiõis. ⁊ p quadraginta dies surgẽs discipul' apparuit. qd̊ fuit ꝯsolationis. Vñ glosa. Quadraginta horis mortuus fuerat ꝓpter hoc quadraginta dieb' se viuere ꝯfirmabat. q᷑ vero ꝯparent' sicut hora ad momentuз insinuat' esa. LII. In momẽto indignatiõis mee abscondi faciẽ meã. ⁊c̃. C Circa tertiũ notandũ. q᷑ ascẽdit p̊° potent'. q₂ ꝓprijs virib'. Esa. lxiij. Quis est iste q̇ venit de edom. ⁊c̃. gradiẽs in multitudine virtutis sue. Itẽ Joh. Nemo ascendit in celũ. sc₃ ꝓpria virtute. nisi qui descẽdit de celo filius hoĩs q̇ est in celo Lic₃ ei q̃si in quodã globo nubis ascẽderit. hoc tamẽ nõ fecit q᷑ nubis ministerio indigeret. s₃ vt p hoc ostenderet' q᷑ oĩs creatura parata est obsequi creatori suo. Ipe eñ potentia diuinitatis sue ascendit. Et in hoc notat' differẽtia f̃m qd̊ dicit' in hy. sco. xp̃i ad enoch ⁊ heliã. Nã enoch translat⁹ ẽ helias subuectus ẽ. s₃ iesus ꝓpria virtute ascendit. Primus f̃m gregoriũ. p coitũ generatus ⁊ generãs. scd̃us generat⁹ s₃ nõ generãs. tertius nec generat⁹ nec generãs. Scd̃o ascendit patenter q₂ videntib' discipulis vnde dicit' videntib' illis eleuat⁹ est. Item Joh. XVI. Vado ad eũ q̇ misit me ⁊ nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Glo. Ita palã. vt nemo interroget qd̊ visu corporali fieri cernat. Ideo ei illis videntib' ascendere voluit. vt ipi testes ascẽsionis existerent. ⁊ naturã humanã in celũ ferri gauderent. ⁊ ip̃m sequi desiderarent. Tertio letanter. q₂ iubilantibus angelis. Unde psal. Ascendit deus in iubilatiõe. Aug⁹. Ascendẽte xp̃o pauet oẽ celũ: astra mirant'. plaudent agmina. tube sonãt ⁊ letis se admiscent blanda modulamina choris. Quarto velociter. Ps̃. Exultauit vt gigas ad currendã viã. Valde eñ velociter ascendit quando tantũ spaciũ quasi in momẽto percurrit. Refert eñ rabi moyses maximus ph̃us q᷑ quilibet circulus siue quodlibet celũ cuiuslibet planete habet in spissitudine viã quingentoꝝ annoꝝ. id est spaciũ tantũ quantũ posset aliquis ire via

plana in quingētis annis. Et distantia/ in
ter celū ꝛ celū est similiter vt dicit via quin
gentoꝝ annoꝝ. Et ideo cum sint septē celi
erit ꝑm ipm a centro terre vsqꝫ ad ꝯcauū
celi saturni. quod ē celū septimū. via septē
miliū annoꝝ ꝛ septingentoꝝ annoꝝ. id est
tantū spaciū quantū de via plana aliquis
iret in septē milibꝫ. dcc. annis si tantū viue
ret. ita ꝙ quilibet annus ꝯponat̄ ex. ccclxv
diebꝫ. ꝛ iter cuiuslibet diei sit. xl miliarū. ꝛ
quodlibet miliare sit duoꝝ miliū passuū si
ue cubitoꝝ. Hec rabi moyses. Utrū autē
hoc verū sit deus scit. Hanc em̄ mensura
tionē ille nouit qui oīa fecit in numero pō/
dere ꝛ mēsura. Iste igit̄ fuit magn⁹ saltus
quē fecit xp̄s de terra scꝫ in celū Et de hoc
saltu ꝛ quibusdā alijs saltibꝫ xp̄i sic dicit am
brosius. Saltu quodā xp̄s venit in hunc
mundū. apud patrē erat. ꝛ i virginē venit
ꝛ ex virgine in presepe transilijt. descendit
in iordanē. ascendit in crucē. descendit in
tumulū. surrexit e tumulo ꝛ sedet ad dexte
ram patris ¶ Circa quartū cū quibꝫ
scꝫ ascendit notandū. ꝙ ascēdit cū magna
preda hominū. ꝛ magna multitudine an/
geloꝝ. ꝙ em̄ cū preda hominū ascenderit
ptꝫ ꝑ illud qd̄ dr̄ in ps̄. Ascendisti in altū.
cepesti captiuitatē. ꝛc̄. ꝙ aūt ascenderit cū
multitudine angeloꝝ patet per illas inter
rogatiōes quas xp̄o ascendente minores
angeli fecerūt maioribꝫ. vt habet̄ Esa. lxiij
Quis est iste q̄ venit de edom tinctis ve/
stibꝫ de bosra. Ubi dicit glosa ꝙ quidā an
geli nō plene cognoscentes mysteriū incar
natiōis. passiōis ꝛ resurrectiōis. videntes
ascendere ad celos dominum cum multi/
tudine angeloꝝ ꝛ sanctoꝝ hominū. ꝓpria
virtute. ipm incarnatiōis ꝛ passiōis my/
steriū admirant̄. ꝛ angelis comitantibus
dn̄m dicūt. Quis est iste qui venit. ꝛc̄. Et
in ps̄. Quis est iste rex glorie. Dionysius
aūt in libro angelice hierarch e caplo VII
insinuare videtur. ꝙ xp̄s dum ascenderet
tres questiones ab angelis facte sunt. Pri
mā fecerunt maiores angeli ad inuicē sibi/
ipsis. Scd̄am fecerunt ipi maiores christo
ascendenti. Tertiā fecerunt minores ma/
ioribus. Querunt igitur inter se maiores
dicentes: Quis est iste qui venit de edom
tinctis vestibus. ꝛc̄. Edom sanguinea in/
pretatur. bosra munita. quasi dicāt. Quis
est iste qui venit de mundo sanguineo per
peccatū. ꝛ munito per maliciā ꝯtra deū vl̄
q̄ venit de mundo sanguineo ꝛ inferno mu
nito. Respondit dn̄s. Ego qui loquor iusti
ciam. ꝛc̄. Dionysius ponit talē literā Ego
em̄ dicit disputo iusticiā ꝛ iudicium salu/
taris. In redemptiōe humani generis fu/
it iusticia inquantū scilicet factor creaturā
suam a domino alieno reduxit. ꝛ fuit iudi/
cium inquantū diabolū inuasorem alieni
iuris ab eo quē possidebat hominē poten/
ter eiecit. Sed scd̄m hoc facit dionysius q̄
stionē hic. Cum ipi superiores angeli sint
deo proximi ꝛ immediate a domino illu/
minentur. quare ab inuicem querunt. qua
si ab inuicē discere cupientes. Sed sic ipe
soluit ꝛ cōmentator exponit. in eo ꝙ inter/
rogant significant se scientiā appetere. in
eo aūt ꝙ primo inter se conferunt. demon/
strant ꝙ diuinā in se processionē nō audēt
preuenire. Apud se ergo primo interroga
re deliberant. ne forte illuminationē que
ipis a deo fit nimis festina interrogatōne
preueniāt. Hec igitur questio non est do/
ctrine inquisitio. sed ignorantie professio.
Secunda questio est quam fecerūt ipi su/
premi angeli ad christū dicentes: Quare
ergo rubrum est indumentū tuum. ꝛ vesti
mentum tuū sicut calcantium in torcula/
ri. Dominus dicitur habuisse indumen/
tum. id est corpus suū. rubrum. id est san/
guine cruentatū ex eo ꝙ dum ascenderet ī
corpore suo cicatrices habebat. Uoluit ei
cicatrices in corpore suo seruare ꝑm quod
dicit Beda. v. de causis. Ait enim sic. Ci/
catrices dominus seruauit ꝛ in iudicio ser
uaturus est vt fidem resurrectionis astru/
at. vt pro hominibus supplicando eas pa/
tri representet. vt boni qꝫ misericorditer sint
redempti videant. vt reprobi qꝫ iuste sint
damnati. recognoscant. vt perpetue victo/
rie sue certum triumphum deferat. Huic
ergo questioni domin⁹ sic respondet. Tor
cular calcaui solus. ꝛ de gentibus non est
vir mecū. Et potest vocari torcular crux
in qua tanqꝫ in prelo sic pressus est vt eti/
am sanguis effunderetur. Uel torcular

vocat diabolum. qui humanuz genus sic funibus peccatorum inuoluit et strinxit. vt quicquid in eis spiritale erat exprimeret. et solum vinacia remanerent. Sz noster bellator torcular calcauit. vincula peccatorum dirupit. et in celum ascendens postmodum tabernam celi aperuit. et vinum sancti spiritus effudit. Tertia questio est quam fecerunt minores angeli maioribus dicentes: Quis est iste rex glorie. Quibus illi responderunt. Dominus virtutum ipse est rex glorie De hac angelorum questione et aliorum conuenienti responsione sic dicit Augustinus. Sanctificatur diuino comitatu imensus aer. et omnis illa volitans per aera demonum turba christo ascendente transfugit. Cui accurrentes angeli quis esset sciscitantur dicentes Quis est iste rex glorie. Quibus alij respondentes dixerunt. Hic est ille valde candidus et roseus. hic est ille qui non habuit speciem neque decorem. Infirmus in ligno fortis in spolio. Vilis in corpusculo. armatus in prelio. Fedus in morte. pulcer in resurrectione. Candidus ex virgine. rubicundus in cruce. Fuscus in opprobrio. clarus in celo. Circa quintum quo scz merito ascendit notandum quod triplici merito ascendit de quo sic dicit hieronymus. Propter veritatem. quia illa que per prophetas promiseras adimplesti: et mansuetudinem. quia sicut ouis pro vita populi imolaris et iusticiam. quia non potestate sz iusticia eripuisti hominem. et deducet te mirabiliter dextera tua. potentia siue virtus deducet te. hoc est in celum. Circa sextum quo scz ascendit notandum quod super omnes celos ascendit. secundum quod dicitur Ephe. IIII. Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos vt adimpleret omnia Super omnes celos dicit. quia plures sunt celi super quos ipse ascendit. Est enim celum materiale. rationale. intellectuale. et supsubstantiale. Celum materiale multiplex est. s. celum aereum. ethereum. olimpium. igneum. sidereum. christallinum. et empireum. Celum autem rationale est homo iustus qui dicitur celum ratione inhabitationis diuine quia sicut celum est sedes et habitatio dei secundum quod dicitur Esa. LXVI. celum mihi sedes est. sic anima iusti secundum quod dicitur in libro sap. anima iusti sedes est sapie. Ratione conuersationis sancte quia sancti per conuersationem et desiderium semper habitant in celo. sicut dicebat apostolus Nostra conuersatio in celis est. Ratione operationis continue. quia sicut celum continue mouetur. sic et sancti per bona opera continue mouentur. Celum intellectuale est angelus Angeli enim dicuntur celum. quia instar celi sunt altissimi ratione dignitatis et excellentie. De quorum dignitate et excellentia dicit dionysius in libro de diuinis nominibus. ca. IIII. Diuine mentes sunt super reliqua existentia. et viuunt super reliqua viuentia. et intelligunt et cognoscunt super sensum et rationem. et plusque omnia existentia pulcrum et bonum desiderant et eo participant Secundo sunt pulcerrimi ratione nature et glorie. De quorum pulcritudine dicit dionysius in eodem libro. Angelus est manifestatio occulti luminis. speculum purum. clarissimum incontaminatum. incoinquinatum. imaculatum. suscipiens si fas est dicere pulcritudinem boniformis deiformitatis Tertio sunt fortissimi ratione virtutis et potentie. De quorum fortitudine dicit Damas. li. II. ca. III. Fortes sunt et parati ad dei voluntatis expletionem. et vbique confestim inueniuntur. vbicunque diuinus iusserit nutus. Celum enim habet altitudinem. pulcritudinem. fortitudinem. De duobus primis. Ecc. xliij. Altitudis firmamentum. etc. De tertio Job XXVII. Tu forsitan cum illo fabricatus es. etc.

Celum autem supsubstantiale est equalitas diuine excellentie. de quo christus venit. et vsque ad illud postmodum ascendit. De quo dicitur in psal A summo celo egressio eius. et oc. c. vs. ad se. Super omnes igitur hos celos vsque ad ipm celum supsubstantiale christus ascendit. quod enim ascenderit super omnes celos materiales. habetur per illud quod dicitur in psal. Eleuata est magnificentia tua super celos deus. Super omnes enim celos materiales vsque in ipm celum empireum ascendit. non sicut helias qui in curru igneo ascendit vsque ad sublunarem regionem. nec eam transcendit. sed in paradisum terrestrem translatus est qui adeo eminet vt pertingat ad sublunarem regionem nec eam transcendit. In hoc ergo celo empireo christus residet. et est specialis et propria eius mansio et angelorum et aliorum sanctorum. Et congrue conuenit hec habitatio habitatoribus Illud enim celum ceteros celos excellit dignitate. prioritate. situ. et ambitu. et ideo est conueniens habitatio christi qui omnes celos rationales et intellectuales transcendit dignitate. eternitate situ. imutabilitatis. et ambitu potestatis. Similiter est congrua habitatio sanctorum illud enim celum est vniforme. imobile. luminositatis perfecte. et ca/

pacitatis imense. Et recte ꝯgruit angelis ꝛ sanctis. qui fuerũt vniformes in opera/ tione. imobiles in dilectiõe. luminosi in fi/ de siue cognitiõe. capaces in spiritussancti receptiõe. ꝙ aũt sup oẽs celos rõales. i. oẽs sanctos ascenderit patet per illud qd dicit Cañ. II. Ecce iste venit saliens in montibꝰ trans. col. Et vocant montes angeli. colles vero viri sancti. ꝙ vero super oẽs celos in/ tellectuales. i. angelos ascẽderit patet per illud qd dicit in ps. Qui ponis nubẽ ascẽ sum tuũ qui am. su. pẽ. vẽ. Item ascendit sup cherubin ꝛ volauit sup pen. vẽ. ꝙ aũt vsqꝫ ad celũ supsubstantiale. i. dei equali/ tatẽ ascenderit patet ꝑ illud qd dr̃ Mar. vlt. Et dñs quidẽ iesus postqꝫ locutus est eis assumptus est in celũ ꝛ sedet a dextris dei. Dextera enim dei est equalitas dei Bern̄. Dño meo singulariter a dño ꝛ di/ ctum ꝛ datũ est sedere a dextrꝫ glie ipius vtpote in gloria coequali. in essentia ꝯsub stantiali. pro generatiõe ꝯsimili. maiesta/ te nõ dispari. eternitate nõ posteriori. Uel potest dici ꝙ xp̃s in ascensiõe sublimis fu/ it quadruplici sublimitate scꝫ locali. remu neratiõe premij. cognitiõali ꝛ virtuali. De pmo Eph. IIII. Qui descendit ip̃e est ꝛ q̃ ascendit sup oĩes celos. De scdo. Phil. II Factus obediẽs. ꝛc̃. Ubi dicit Augꝰ. Hu militas claritatꝫ est meritũ. claritas hũili/ tatꝫ est pmiũ. De tertio Ps̃. Ascendit sup cherubin. i. sup oẽm scie plenitudinẽ. De quarto patꝫ. qꝛ ascendit etiã sup seraphin Eph. III. Scire etiã supereminentẽ carita tem xp̃i. Circa septimũ quare scꝫ ascen/ dit. notandũ ꝙ ascensõis sue nouẽ sunt fru ctus siue vtilitates. Prima vtilitas est cõ/ secutio amoris diuini. Johis. XVI. Nisi ego abiero paraclitus nõ veniet. Ubi dic̃ Augustinus. Si carnaliter mihi adhese/ ritis capaces spiritus nõ eritis. Scda est maior cognitio dei. Johis. XIIII. Si diligeritis me gauderetꝫ vtiqꝫ qꝛ vado ad patrẽ. Ubi dicit Augustinus. Ideo sub/ traho formã istã serui in qua pater maior me est. vt deũ spiritualiter videre possitis.

Tertia ẽ meritũ fidei. De hac sic dic̃ leo in sermone de ascensiõe. Tunc ad equalẽ patri filiũ eruditior fides gressu mẽtis ce/ pit accedere. ꝛ ꝯtrectatiõe corporee in xp̃o substãtie in qua patre minor est nõ egere. Magnarũ ei hic vigor est mentiũ. incun/ ctanter credere q̃ corporeo nõ videntur intui tu. ꝛ ibi figere desideriũ quo nequeas in/ ferre ꝯspectũ. Augustinus libro ꝯfes. Ex/ ultauit vt gigas ad currendũ viam suã. Nõ eñi tardauit sed cucurrit clamans di/ ctis. factis. morte. vita. descẽsu. ascẽsu. Cla mans vt redeamus ad eum ꝛ discessit ab oculis vt redeamus ad cor ꝛ inueniamus eum. Quarta est nostra securitas. Ido eñi ascendit vt noster aduocatus sit apud patrẽ. Ualde eñi securi esse possumus qñ talẽ aduocatũ apud patrẽ nos habere ꝯsi deramus. Johis. II. Aduocatũ habemus apud patrẽ iesum xp̃m iustũ. ꝛ ip̃e est ꝓpi/ ciatio pro peccatis nostris. De hac securi/ tate dicit Bern̄. Securũ accessum habes o homo apud deũ vbi mater ante filiũ ꝛ fi lius ante patrẽ. mater ostendit filio pectus ꝛ vbera. filius ostendit patri latus ꝛ vul/ nera. Nulla ergo poterit esse repulsa vbi tot sunt charitatis insignia. Quinta est nostra dignitas. Maxima quidẽ nostra dignitas est quãdo natura nostra vsqꝫ ad dexterã dei exaltata ẽ. Unde ꝛ angeli hanc dignitatẽ in hominibꝰ ꝯsiderantes dein/ ceps prohibuerũt se adorari ab hominibꝰ. sicut dicitur apoc̃. XIX. Cecidi inquit añ pe/ des eius vt adorarẽ eum ꝛ dixit mihi. Ui de ne feceris. ꝯseruus tuꝰ sum ꝛ fratrũ tuo rũ. Ubi dicit glosa. In veteri lege nõ pro/ hibuit se adorari sꝫ post ascensionẽ vidẽs super se exaltari hominẽ timuit adorari. Leo papa in sermone de ascensiõe. Hodie natura nostre humanitatis vltra cuncta/ rum altitudinẽ potestatũ ad dei patris est prouecta ꝯsessum vt mirabilior fieret gra/ tia dei. cum remotis a conspectu hominũ que merito reuerentiã sui sentiebantur in dicere. fides nõ diffideret. spes nõ fluctua/ ret. caritas nõ teperet. Sexta est spei no stre soliditas. Heb. IIII. Habentes ergo pontificẽ magnũ q̃ penetrauit celos ihm filiũ dei. teneamus spei nostre ꝯfessionem. Item Heb. VI. Qui ꝯfugimus ad tenẽ/ dam propositã spem. quã sicut anchoram habemus anime tutã ac firmã ꝛ inceden/ tẽ vsqꝫ ad interiora velaminis. vbi precur sor pro nobis introiuit iesus. De hac iterũ

leo. Xp̄i ascensio nr̄a est prouectio ꝛ quo p̄cessit gloria capitis. eo spes tendit ꝛ corporis. Septima ē vie ostensio. Mich. III. Ascendit pandēs iter an̄ eos. Aug⁹. Uia tibi factus ē ip̄e saluator. surge ꝛ ambula. habes quo. noli pigrescere. Octaua ianue celestis apertio Sicut ei ꝑmus adam aperuit ianuas inferni. sic scd̄us paradisi. Un̄. Eccl̄ia cantat. Tu deuicto mortꝭ ac. ꝛc̄. Nona loci preparatio. Joh. XIIII. Uado parare vobis locū. Aug⁹. Dn̄e para qd̄ paras. nos ei tibi paras ꝛ te nob paras. quando locuꝫ paras ꝛ tibi in nobis ꝛ in te nobis.

LXVIII A

De spiritusancto.

Spiritussanctus hodierna die vt sacra actuū testatᷣ hystoria in apl̄os in linguis igneis missus est. Circa cuius missionē siue aduentū octo ꝯsiderāda sunt. Primo a quo missus ē. scd̄o quot modis mittitᷣ siue missus ē. tertio quo tp̄e missus ē. quarto quotiēs missus ē. quinto qualiter missus ē. sexto in quos missus est. septimo ꝓpter quid missus ē. octauo ꝑ q̇d missus ē. Circa ꝑmū scꝫ a quo missus ē notandū ꝙ ip̄m sp̄m pater misit. ꝛ fili⁹ misit. ꝛ ip̄e spūssanctus seip̄m dedit ꝛ misit. De ꝑmo Joh. XIIII. Paraclitus aūt spiritussanctus quē mittet pater in noīe meo ꝛc̄. De scd̄o Joh. XVI. Si aūt abiero mittam eum ad vos. Missio eñ in istis inferiorib9 habet ꝯparationē ad suū mittentē sub triplici habitudine. scꝫ vt ad dantē esse ꝛ sic mittitᷣ radius a sole. vt ad dantē virtutem, ꝛ sic mittitᷣ iaculū a proiectore. vt ad dantem iurisdictionē siue autoritatē. ꝛ sic mittitᷣ nūcius a p̄ceptore. Scd̄m hunc triplicē modū missio potest ꝯuenire spūiscō. Mittitᷣ eñ a p̄re ꝛ filio tanq̄ ab eis habēs esse ꝛ virtutē ꝛ autoritatē in operādo. Nihilominus ꝛ ip̄e spūssanctus seip̄m dedit ꝛ misit. qd̄ videtᷣ insinuari Joh. XVI. cum dr̄. Cum aūt venerit ille spūs veritatis ꝛc̄. Nā sicut dicit leo papa i ſmone de penth. beata trinitas incōmutabilis deitas vna est in sb̄a indiuisa in ope. ꝯsors in voluntate. par in om̄ipotentia. equalis in gloria.

Diuisit aūt sibi opus nr̄e redēptiōis mīa trinitatꝭ vt p̄r ꝓpiciaretᷣ fili⁹ ꝓpiciaret. spūs scūs igniret. qꝛ ei spūsscūs ds̄ ē. io recte dr̄ seip̄m dare. Hoc aūt ꝙ spūssanctus deus sit. oñdit Amb. in libro de spū sancto sic dicens: Ex quattuor istis manifesta diuinitatis eius gloria ꝯprobatᷣ Deus ei esse cognoscitᷣ. aut q̇ sine pctō est. aut qꝛ pctā ꝯdonat aut qꝛ creatura nō est sꝫ creator est. aut qꝛ nō adorat: sꝫ adoratᷣ. Et in hoc oñditᷣ qualiter beata trinitas se totaliter nobis exhibuit. Pater ei om̄ia q̄ habuit nobis exhibuit. qꝛ sicut dicit Aug⁹. misit nobis filiū suū in preciū nr̄e redemptiōis. sp̄m sanctū in priuilegiū nostre adoptiōis. ꝛ seip̄m totum reseruat in hereditatē adoptiōis. Similiter filius totaliter se nobis exhibuit. qꝛ sic dic̄ Bern̄. Ip̄e pastor ip̄e pascua ip̄e redemptio. Dedit eñ nobis aīam in precium. sanguinē in potū. ꝛ carnē in cibum. ꝛ deitatē in premiū. Similitᷣ ꝛ spiritussanctus totaliter oīa sua dona nobis exhibuit ꝛ exhibet. quia sicut dicitᷣ. I. Corinthiorū. XII. Alij per spiritū sanctū datur sermo sapientie. alij sermo scientie scd̄m eundē spiritū. alteri fides in eodē spiritu. Leo papa Spiritussanctus inspirator ē fidei. doctor scientie. fons dilectiōis. signaculū castitatis. ꝛ totius causa salutis. B Circa scd̄m quot scilicet modis mittitur siue missus ē. notandū ꝙ spiritussanctus duobus modis mittitur. scꝫ visibiliter. ꝛ inuisibiliter. Inuisibiliter cum mētibus sanctis illabitur. Uisibiliter cū in aliquo signo visibili demonstratur. De missione inuisibili dicitᷣ Johannis. III. Spiritus vbi vult spirat. ꝛ vocē eius audis. sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Nec mirū. quia sic dicit bernar. de verbo inuisibili. Per oculos nō intrauit qꝛ nō est coloratū. sed neq̄ per aures. quia nō sonuit. sed neq̄ per nares. quia aeri nō miscetur sed menti. nec infecit aerē sed fecit. neq̄ vero per fauces. qꝛ nō est mansum vel haustum. nec per tactū corporis. quia illud palpabile nō est. Queris igitur cū ita sint inuestigabiles vie eius vnde adesse nouerim. Nempe ex motu cordis intellexi presentiā eius. ꝛ ex fuga viciorum aduerti potentiā virtutis eius ꝛ ex discussiōe siue redargutōe occultoꝝ meoꝝ ad

miratus sum profunditatē sapientie eius ꝛ ex quantulacūq; emendatiōe morū meo rum expertus sum bonitatē mansuetudi/nis eius. ꝛ ex reformatiōe ꝛ renouatiōe spi ritus mentis mee percepi vtcūq; speciem decoris eius. ꝛ ex contuitu horū omniū si/mul expaui multitudinē magnitudinis eius. Hec bernardus. Missio aūt vi/sibilis est cum in aliquo signo visibili osten ditur. Et notandū ꝙ in quintuplici specie visibili spiritussanctus monstratus ē. Pri mo in specie columbe super christū bapti/zatum. Luce. III. Descendit spiritussan/ctus corpali specie sicut columba in ipm. Secūdo in specie nubis lucide super chri stum transfiguratū Matthei. XVII. Ad huc eo loquente ecce nubes lucida obum/brauit eos. Ubi sic dicit glosa. Sicut ba/ptizato domino. sic ꝛ glorificato. mysteriū sancte trinitatis ostendit. spiritussanctus ibi in columba. hic in nube lucida. Tertio in specie flatus. Johannis. XX. Insuffla/uit ꝛ dixit eis. Accipite spiritūsanctum. ꝛc̄. Quarto in specie ignis. Quinto in specie lingue. Et i hac duplici specie apparuit ho dierna die. Ideo aūt in hac quītuplici spe/cie rerū monstratus est vt detur intelligi ꝙ harū rerū proprietates operatur in cordi/bus quibus illabitur. Primo monstratus ē in specie columbe. Columba gemitū pro cantu habet. felle caret. in foraminibus pe tre manet. Sic spiritussanctus illos quos replet facit pro suis peccatis gemere. Esa. LIX. Rugiemus quasi vrsi omes. ꝛ quasi columbe meditantes gememus. Roman. VIII. Ipe spiritus postulat pro nobis ge/mitibus inenarrabilibus. id est nos postu lantes ꝛ gementes facit. Secundo sine fel le amaritudinis esse. Sapientie. XII. O ꝙ bonus ꝛ suauis est domine spiritus tu/us in nobis. Item eodē. VII. vocatur sua/uis. benignus. human⁹. ex eo ꝙ suaues be nignos ꝛ humanos faciat. Suaues in ser mone. benignos in corde. ꝛ humanos in opere. Tertio in petre foraminibus. id est in christi vulneribus habitare. Cantico/rum scđo. Surge amica mea sponsa mea ꝛ veni columba mea. Glosa. fouens mihi pullos meos infusione spūssancti. in fora/minib⁹ petre Glosa. id est. in xp̄i vulnerib⁹ Treñ. vltimo. Spūs oris nostri xp̄s dn̄s captus est in peccatis nostris cui diximus in vmbra tua viuemus in gentib⁹. Quasi dicat. Siritussanctus qui ē oris nostri. q̄d os nostrū est christus dominus. quia ē os nostrū ꝛ caro nostra. facit nos dicere chri/sto. In vmbra tua. id est in passione tua. in qua christus fuit tenebrosus ꝛ despectus. viuemus per iugem memoriā Secūdo mōstratus ē in specie nubis. Nubes a ter/ra eleuatur. refrigeriū prestat. ꝛ pluuiā ge/nerat. Sic spiritussanct⁹ quos replet a ter/ra eleuat per cōtemptū terrenorū. Ezech. VIII. Eleuauit me spirit⁹ inter celū ꝛ ter/ram. ꝛc̄. Item Ezechiel. I. Quocūq; ibat spiritus illuc eūte spiritu ꝛ rote pariter ele uabantur sequentes eum: spiritus em̄ vi/te erat in rotis. Item Gregorius. Gustato spiritu desipit oms caro. Scđo refrigeriū prestat contra incentiua viciorū. Unde ꝛ marie dictū est. spiritussanctus superueni/et in te ꝛ virtus altissimi obumbrabit tibi id est te ab omi estu viciorū refrigerabit. Unde ꝛ spiritussanct⁹ vocatur aqua que habet vim regeneratiuā. Johānis. VII. Flumina de ventre eius fluent aque viue. Hoc aūt dixit de spiritusancto quē erant accepturi credentes in eum. Tertio gene/rat pluuiā lachrymarū. Psal. Flauit spiri tus eius ꝛ fluent aque scilicet lachrymarꝫ.

Tertio monstratus est in specie flatus Flatus est mobilis. calidus. lenis ꝛ ad re/spirandum necessarius. Sic spiritussan/ctus mobilis. id est velox est ad se diffun/dendū. omibus em̄ mobilibus mobilior est. Glosa sup illud. Factus ē repente de ce lo sonus. ꝛc̄. Nescit tarda molimina san/ctispiritus gratia. Secundo calidus est ad inflamandū. Luce. XII. Ignem veni mittere in terram. ꝛ quid volo nisi vt ar/deat. Unde ꝛ austro vento calido compa ratur. Canticorum quarto. Surge aqui/lo ꝛ veni auster perfla. ꝛc̄. Tertio lenis est ad demulcendū. Unde ꝛ ad eius lenitatē insinuandam vocatur nomine vnctionis. I. Johannis secundo. Unctio eius docet vos de omnibus. Nomine roris. Unde cantat ecclesia. Et sui roris intima asper/

sione fecundet. ⁊c̄. Nomine aure tenuis. III. Regū. XIX. Et post ignē sibulus aure tenuis. ⁊ ibi dn̄s. Quarto necessarius ē ad respirandū. Adeo quippe flatus necessarius est ꝙ si ad horā subtraheret homo ꝯtinuo moreret. Sic ⁊ de spiritusancto intelligendū est. Psal. Auferes spiritū eoꝝ ⁊ deficiēt ⁊ in pul. s. reuer. Emitte spiritū tuū. ⁊c̄. Joh. VI. Spiritus est qui viuificat Quarto monstratus est in spē ignis Quinto in specie lingue. Quare aūt in hac die duplici specie apparuit dicet infra.

E Circa tertiū scz quo tempore missus est notandū ꝙ missus est in quinquagesimo die a pasca. Ideo aūt in quinquagesimo die missus est vt det intelligi qm̄ a spiritusancto est legis perfectio. eterna remuneratio. ⁊ peccatoꝝ remissio. Legis perfectio quoniā scd̄m glo. a die agni imolati quinquagesimo die data est lex in igne In nouo etiam testamento quinquagesimo die a pasca xp̄i descendit spiritussanctus ī igne. Lex in monte synai. spiritus in monte syon. Lex in sublimis mōtis loco. spiritus datur in cenaculo. Unde per hoc insinuatur ꝙ ip̄e spiritussanctus est perfectio totius legis. quia plenitudo legis est dilectio. Scd̄o eterna remuneratio. Unde glo. Sicut quadraginta dies quibus post resurrectionē christus cum discipulis cōuersatus est. presentē ecclesiā designāt. ita quinquagesimus dies quo spiritussanctꝰ datur denariū eterne remuneratiōis exprimit Tertio peccatoꝝ remissio. Un̄ glosa ibidē. Ideo in quinquagesimo. quia indulgentia fiebat in iubileo ⁊ per spiritumsanctū peccata remittuntur. Et sequit in glosa. In spirituali iubileo rei mortis soluuntur. debita dimittunt. exules in patriā reuocant. hereditas amissa redditur. serui id est homines peccato venundati a iugo suitutis liberant. Hucusq̄ glo. Rei mortis soluunt ⁊ liberant. Un̄ Roma. VIII. Lex spiritus vite in christo liberauit me a lege peccati ⁊ mortis. Debita peccatoꝝ dimittunt. q̄ caritas operit multitudinē peccatorū. Exules in patriā reuocant. Psal. Spiritus tuus bonus deducet me in terrā rectā Hereditas amissa reddit. Ro. VIII Ip̄e spiritus testimoniū reddit spiritui nostro ꝙ sumꝰ filij dei. Si aūt filij ⁊ heredes Serui a pctō liberant. II. Coꝝ. IIII. Ubi spūs dn̄i ibi libertas.

D Circa quartū scz quotiēs apl̄is missus est. sciendū est ꝙ ſm glosam trib⁹ vicib⁹ eis datus est. scz ante passionē. post resurrectionē. ⁊ post ascensionē. Primo ad faciendū miracula. scd̄o ad relaxandū pctā. tertio ad ꝯfirmādum corda. Primo qn̄ eos ad predicandū misit. ⁊ sup om̄ia demonia ⁊ vt languores curarēt eis potestatē dedit. Hec ei miracula per spm̄sanctū fiunt. ſm qd̄ dicitur Math. xij. Si āt in spū dei eijcio demōia. ⁊c̄. Nō tamē ꝯsequēs est vt quicūq̄ habet spiritūsanctū faciat miracula. qm̄ sic Gregorius ait. miracula hominē sanctū nō faciunt sed ostendūt. Nec quicūq̄ facit miracula habet spm̄sanctū qm̄ ⁊ mali asserūt se fecisse miracula dicentes Dn̄e dn̄e nōne in noīe tuo ꝓphetauimus. ⁊c̄. Deus em̄ facit miracula ꝑ autoritatē. angeli ꝑ materie abilitationē. demones ꝑ virtutes naturales reb⁹ insitas. magi ꝑ occultos ꝯtractus cū demonib⁹. boni xp̄iani per publicā iusticiam. mali christiani ꝑ signa publice iusticie. Scd̄o dedit eis spiritūsanctū. quādo in eos insufflauit dicēs: Accipite spiritumsanctū quoꝝ re. pec. ⁊c̄ Nō tamē potest quis peccatū remittere quantū ad maculā que est in aīa. aut quantū ad reatū. id est obligationē ad penā eternā: aut quantum ad dei offensam. que solū ex infusione gratie ⁊ virtute ꝯtritiōis remittunt. Dicit tn̄ sacerdos absoluere. tū q̄ a culpa absolutū esse insinuat. tum q̄ penā purgatoriā in tp̄alem ꝯmutat. tum q̄ de ip̄a tp̄ali partem relaxat. Tertio dedit eis hodierna die qn̄ eoꝝ corda sic solidata sunt vt nil tormēta timerēt. Ps. Spūs oris eius oīs virtus eoꝝ. Augꝰ. Talis est gr̄a spūssancti ꝙ si tristiciā inuenit dissoluit. si desideriū perniciosum ꝯsumit. si trepidationē abijcit. Leo papa. Sperabat ab apl̄is spūssctūs. nō vt tunc. pͫ scōꝝ habitator esse inciperet. sz vt sacrata sibi pectora ⁊ feruētius accenderet ⁊ copiosius mundaret. cumulās sua dona. nō inchoās. nec sō nouus ope. q̄ ditior largitate.

E Circa 5ᵐ q̄liter. s. missus ē. notādū ꝙ missus ē cū sono ī linguis igneis. ⁊ ip̄e linguę apparuerunt sedendo

Sonus autē fuit repentinus: celestis: ve
hemens: ꝛ replens. Repentinus: quia san
ctus spūs tarda molimina nescit. Celestꝫ
qꝛ celestes efficit. Uehemens: quia timo/
rem filialē inducit vel quia eternū ve adi
mit. Unde vehemens quasi ve adimens
Uel quia mentem ab omi carnali amoꝛe
vehit. Unde vehemens quasi vehēs mē/
tem. Fuit ꝛ replens: qꝛ spūsſctūs oēs apo/
stolos repleuit. Unde repleti sunt oēs ꝛc̄
Triplex est autē signū plenitudinis quod
fuit in aplīs. Primū est nō resonare: vt pa
tet in doleo quod dū plenū est nō resonat.
Johan VI. Nūquid mugiet bos: cū ante
pꝛesepe plenum steterit. Q. d. cū pꝛesepe
coꝛdis plenitudinē habet gratie locū non
habet mugitus impatientie. Hoc signuꝫ
habuerunt aplī: qꝛ in tribulationibꝯ ꝑ im
patientiā nō resonabant: imo ibant gau/
dentes a conspectu concilij. ꝛc̄. Secūduꝫ
signū est nō plus recipere siue sacietatem
habere. quādo em̄ vas aliquo liquoꝛe ple/
nū est. aliud recipere nō potest. Similiter
hō satur nō appetit amplius. Sic sancti
qui habēt plenitudinē gratie: nō possunt
recipere aliū liquoꝛē dilectionis terrene.
Esaie. I. Plenus sum. ideo olocausta. ꝛc̄.
Similiter quia gustauerūt celestē suaui/
tatem: ideo nō sitiunt terrenā voluptatē.
Augustinus. Qui biberit de fluuio para
disi cuius vna gutta maioꝛ est occeano: re
stat vt in eo sitis huius mūdi extincta sit.
Hoc signū habebant aplī. qui nihil pro/
priū voluerunt habere sed in cōmuni om/
nia diuidere Tertium signū est supeffflue
re: vt patet in fluuio inūdante. Eccī. xxiiij.
Qui impler quasi phison sapientiaꝫ. Ad
litterā illius fluuij propꝛiū est effluere: et
circūadiacentia irrigare. Sic aplī cepeꝛt
effluere quia ceperūt loqui varijs linguis
Unde dicit glosa. Ecce signū plenitudis
plenū vas erūpit. ignis in sinu non potest
occultari. Cepeꝛt iterū circūadiacētia irri
gare. vnde statim petrus pꝛedicare cepit:
et tria milia conuertit. Scđo missus est i
linguis igneis: circa qđ tria videnda sunt
Primo quare coniūctim in līguis igneis.
Scđo: quare in igne potius q̄ꝫ i alio ele/
mento. Tertio quare in lingua potius q̄ꝫ
in alio mēbro. De primo sciendū q̄ꝫ tri
plici ratione apparuit in linguis igneis.
Primo vt verba ignea ꝓferrent. Secūdo
vt legem igneā pꝛedicarēt. scꝫ legem amo
ris. De his duobus Bern̄. Uenit spūs/
sanctus in līguis igneis vt līguis omniū
gentiū verba ignea loquerentur: ꝛ legem
igneā līgue ignee pꝛedicarēt. Tertio vt spi
ritū sanctuꝫ q̄ ignis est ꝑ eos loqui cogno/
scerent. ꝛ ne hoc diffiderēt ꝛ ne alioꝝ con/
uersionē sibi attribuerēt: ꝛ vt oēs coꝝ ver/
ba tanq̄ꝫ dei audirēt. ¶ De secundo
sciendū q̄ꝫ missus est in specie ignis multi
plici ratiōe. Prima sumitur penes eiꝰ se/
xemplicē gratiā. Spūs em̄ adꝭ modum
ignis alta humiliat per donū timoꝛꝭ emol
lit dura: per donum pietatis: illuminat ob
scura per scientiā: restringit fluida per cō/
ciliū consolidat mollia: per foꝛtitudinem
clarificat metalla tollendo rubiginē ꝑ do
num intellectus: sursum tendit per donuꝫ
sapientie. Scđa sumiꝶ penes eiꝰ dignitatē
ꝛ excellentiā. Ignis em̄ excellit omia ele/
menta specie: oꝛdine: ꝛ virtute Specie rōe
pulchꝛitudinis in luce: oꝛdine ratiōe sub/
limitatis in situatiōe virtute ratiōe vigo/
rositatis in actione. Sic et spūsſctūs i his
omia excedit. Propter primū dr̄ spūsſcūs
incoinquinatus ꝓpter secunduꝫ: quia ca/
piat omēs spūs intelligibiles: propter ter
tiū habens oēm virtutē. Sap̄. VII. Ter/
tia sumitur penes eius multiplicē effica/
tiam. Hanc rationē assignat rabanus sic
dicens. Ignis quattuoꝛ habet naturas.
Urit: purgat: calefacit: ꝛ illuminat. Sic
spūsſancus exurit peccata: purgat coꝛda:
tepoꝛem excutit: ignoꝛātias illustrat Hec
rabanus: Exurit pcā. Unđ Zach. XIIII
Per ignē vram eos sicut vritur argentū.
Hoc etiā igne vri petebat ꝓpheta dicēs.
Ure renes meos. ꝛc̄. Purgat coꝛda. Esa:
IIII. Si sanguinē hierusalē lauerit đ me
dio eius in spū iudicij ꝛ spū ardoꝛis. Te/
poꝛē excutit. Unde dicitur de illis quos
replet spūsſanctus. Ro. XII. Spū feruen
tes ꝛc̄. Grego. In igne apparuit spūsſcūs
qꝛ ab omi coꝛde qđ replet: toꝛpoꝛē frigoꝛis
excutit: ꝛ hoc in desiderio sue eternitatis
accendit. Ignoꝛantes illustrat. Sap̄. IX
Sensum aūt tuū quis sciet nisi tu dederꝭ
sapientiā ꝛ miseris spm̄ sanctū tuū đ altis/

simis. ⁊ I. Cor. II. Nobis autē reuelauit deus ꝑ spm̄sctm̄. Quarta sumitur penes ipsius amoris naturā. Amor em̄ ꝑ ignem habet significari triplici ratione. Primo q̄ ignis semꝑ ē in motu: sic⁊ amor spūsci quos replet: semꝑ facit esse in motu bone oꝑatiōis. Vn̄ Greg⁹. Nūq̄ est amor dei ociosus oꝑatur em̄ magna si est: si autez operari negligit. amor nō est. Scd̄o quia ignis inter cetera elemēta ē maxime formale ⁊ modicū habet de materia ⁊ multū de forma: sic amor spūscti quos replet. facit habere modicū de amore terrenorū ⁊ plurimū de amore celestiū ⁊ spūaliū vt iam nō carnalia carnaliter: sed potius spiritualia spiritualiter diligāt. Distinguit em̄ Bern. quattuor modos diligendi. scz diligere carnē carnaliter: spiritū carnaliter: carnē spiritualiter: ⁊ spm̄ spiritualiter Tertio quia ignis habet alta inclinare: sursum tendere: fluida adunare ⁊ congregare. Per hec tria intelligitur triplex vis amoris. Amor em̄ sicut habetur ex verbis dyonisij in libro de diuinis nōibus habet triplicē vim. s. inclinatiuā: eleuatiuā: ⁊ coordinatiuā. Inclinatiuā quia inclinat superiora inferioribꝫ. eleuatiuā quia eleuat inferiora supioribus. coordinatiuā: quia coordinat equalia coequalibus Hec dyonisius. Hanc em̄ triplicē vim amoris spiritussct̄us efficit in his quos replet: quia inclinat eos per humilitatē ⁊ sui contemptū eleuat in desideriū supnorū ⁊ coordinat inuicē per vniformitatē morū. De tertio sciendū q̄ apparuit potius in ligua q̄ i alio mēbro triplici rōe. Lingua em̄ ē mēbrū igne gehēne inflatū: difficile ad regendū ⁊ vtile bene rectuz. Quia ergo lingua igne infernali inflāmata erat. iō igne spūs sancti indigebat. Ja. III Ligua nr̄a ignis ē. ⁊c̄. Quia difficile regit̄. ideo p̄ ceteris mēbris grā spūscti indiget. Jac. III. Ois natura bestiarū. ⁊c̄. Quia vtilis valde si bn̄ regit̄: iō necesse fuit vt spm̄scm̄ rectorē hr̄et. In lingua ēt apparuit ad significandū q̄ p̄dicātibus valde necessari⁹ fuit. predicātibꝫ em̄ necessari⁹ est. q̄ facit eos loq̄ feruēt̄ absq̄ trepidatiōe: ⁊ iō missus ē in specie ignis. Bern. Venit spūsct̄us sup discipulos i linguis igneis vt ꝟba ignea loquerent̄. ⁊ legē igneā lingue ignee p̄dicarent. Confidēter absq̄ pusillanimitate. Act. IIII. Repleti sunt oēs spūsctō: et ceperūt loqui cū fiducia verbum dei. ⁊c̄. Multipliciter ꝓpter capacitatis auditoꝝ diuersitatē ⁊ iō dr̄. Act. II. q̄ ceperunt loq̄ varijs linguis. Vtiliter ad edificationē ⁊ vtilitatē. Esa. LXII. Spūs dn̄i sup me: eo q̄ vnxerit me. ⁊c̄. Tertio ipse lingue apparuerūt sedēdo. ad significandū q̄ p̄sidentibꝫ necessarius erat. Presidētibus quoq̄ ⁊ iudicibus necessari⁹ est. q̄ cōfert autoritatē ad pct̄m remittendū Joh. XX. Accipite spm̄scm̄ quoꝝ re pec. ⁊c̄. Sapiētiā ad iudicādū Esa. XIII. Ponā spiritū meū sup eū iudiciū gentibꝫ ꝓferet. Mā suetudinē ad supportandū. Numeri. XI. Dabo eis de spū q̄ in te est: vt supportent onus ppl'i tecū Spūs moysi erat sps mā suetudinis. vt patz Nūeri XII. Erat moyses māsuetissimus. ⁊c̄. Ornatū sanctitatis ad informādū. Job. XXVI: Spūs dn̄i ornauit celos. G Circa sextū: in quos scz missus est. notādū q̄ missus ē in discipulos. q̄ fuerūt receptacula mūda ſm̄ qd̄ de eis cantat̄. Fuerūt em̄ receptacula mūda ⁊ abilia ad susceptionē spūscti. ꝓpter septē q̄ erant in eis. Ipsi em̄ p̄mo fuerūt animo quieti. qd̄ notat̄ in hoc q̄ dr̄. Duz cōplerentur dies penth. i. dies requietiōis Illud em̄ festū erat ad requiē deputatū. Esa. LXVI. Sup quē requiescet spūs me⁹ nisi sup humilē ⁊ quietū. ⁊c̄ Scd̄o dilectiōe vniti qd̄ notat̄ in hoc q̄ dr̄. Erāt oēs parit̄. Erat eni eis cor vnū ⁊ aīa vna. Sicut eni spūs hōis nō viuificat mēbra corꝑis nisi sint vnita. sic nec spūscūs mēbra spūalia. Et sicut iguis lignoꝝ diuisione extinguit̄. sic spūscūs ꝑ discordiā i hominibꝫ. Et ideo cantat̄ de apl'is. Inuenit eos cōcordes charitate illustrauit eos inundans diuinitas deitatis. Tertio loco secreti qd̄ notat̄ in hoc q̄ dr̄. In eodem loco. s. in cenaculo. Osee II. Ducā eā in solitudinē ⁊ ibi loquar ad cor ei⁹. Quarto orōne assidui. Vn̄ p̄mittitur. Erāt ꝑseuerātes vnanimiter in orōne. Vn̄ cantamus de eis. Orantibꝫ apl'is deuz venisse nūciat. Qd̄ em̄ oratio necessaria sit ad susceptionē spūscti ōn̄ditur: Sap. VII. In

uocaui ꝛ venit ī me spūs sapiētie. Itē ioh. XIIII. Rogabo patrē meū ꝛ aliū paraclitū dabit vobis. Quito hūilitate prediti: qđ notatur in h ꝙ dr̄. Sedentes. Psal. Qui emittis fontes in cōuallibꝫ. i. gratiā spūsſcti in hūilibus. Et sup quē requiescꝫ spūs meus. ꝛc. Sexto pace coniuncti. qđ notatur in hoc ꝙ erant in hierl'm. que interp̄tatur visio pacis. ꝙ aūt ad recipiendū spiritūsanctū pax necessaria sit. ostēdit dn̄s. Joh. XX. vbi primo pacē obtulit dicens. Pax vobis. Deinde statim insufflauit ꝛ dixit. Accipite spm̄sanctū. Septimo in cōtēplatione erecti qđ notaꝛ in h ꝙ spiritūsanctū receperūt in supiori cenaculo. Unde dicit glo. ibidē. Qui spiritūscm̄ desiderat: carnis domiciliū mētis cōtemplatione transcēdens calcat. H Circa septimū ꝓpter qđ scꝫ missus est, notādū ꝙ missus est ꝓpter sex causas. q̄ notantur in hac autoritate. Paraclit⁹ autē spūsſanctus. ꝛc. Primo ad cōsolandū mestos qđ notaꝛ cū dicitꝛ paraclit⁹ qđ idē est qđ cōsolator. Esaie. LXI. Spūs dn̄i sup me ꝛc ꝛ sequitur. vt ponerē cōsolationē lugētibꝫ syon. Gregori⁹ Consolator spūsſctūs dicitur qꝛ de peccati ꝑpetratiōe merētibꝫ duꝫ spem venie p̄parat ab afflictione tristicie mentē leuat. Scđo ad viuificādū mortuos qđ notaꝛ cū dr̄ spūs. qꝛ spūs est q̄ viuificat. Ezechielis. XXXVII. Ossa arida audite verbū dn̄i. ꝛc. Ecce ego imittā in vos spiritū ꝛ viuetis. Tertio ad sāctificandū immūdos qđ notaꝛ cū dr̄ sctūs sicē enī dicitꝛ spūs q̄a viuificat. ita sāctus quia sanctificat ꝛ mūdat. Un̄ sanctus idē est qđ mūdus. Psal. Fluminis impetus id ē inundās ꝛ abundans gr̄a spūsſcti. letificat ciuitatē dei id ē eccl'iam dei. Et ꝑ istđ flumē sanctificauit tabernacl'm suū altissimus. Quarto ad confortandū amorem inter discordes ꝛ odiosos. qđ notatur cū dr̄ pater. pater eni dicitꝛ eo ꝙ naturaliter diligit nos. Joh. XIII. Ipse eni pater amat nos. Si pater ꝛ nos filij eius ꝛ fratres adinuicē ꝛ inter fratres ꝑfecta amicitia ꝑseuerat. Quinto ad saluandū iustos. qđ notatur in eo ꝙ dicitꝛ. in nōie meo. qđ est iesus: ꝛ salus interp̄tatur. In noie igitꝛ iesu. i. salutis pater misit spm̄. vt ostēdat ꝙ ad saluandas gētes venit. Sexto ad docēdū ignaros: qđ notatur in eo ꝙ dicitur ille vos docebit oia. Circa octauum notandū: ꝙ datus siue missus ē in primitiua eccl'ia. p̄mo ꝑ orationē. Unde orātibus apl'is ꝛc. Et Lu. III. Orāte iesu descēdit spūsſctūs. ꝛc. Scđo ꝑ verbi dei deuotā ꝛ attentā auditionē. Act. X. Adhuc loquēte petro cecidit spūsſctūs. ꝛc Tertio ꝑ assiduā operationē. qđ notatur in manuū impositione. Actu. VIII. Tunc imponebāt manus sup illos. ꝛc. Uel impositio manuū signat absolutionē que fit in confessione.

LXIX

De sanctis gordiano ꝛ epimacho.

Gordianus a geos qđ est dogma siue domus. ꝛ dyan quod est clarū, quasi clara domus in qua habitabat deus Sicut dicit aug⁹ in li de ciui. dei. bona domus ē paribus mēbris disposita āpla ꝛ lucida. Sic ille sanctus fuit ꝑiter dispositus ꝑ cōcordie imitationē amplus ꝑ charitatē. lucid⁹ ꝑ veritatē. Epimachus ab epi qđ ē sup ꝛ machin qđ ē rex. q̄si supn⁹ rex. Uel ab epi qđ ē sup. ꝛ machos qđ ē pugna. q̄si ꝑ supernis pugnans. A

Gordianus vicari⁹ iuliani imperatoꝝ cū quēdā xp̄ianū noie ianuariū ad sacrificandū compelleret. ad p̄dicationē tn̄ ipi⁹ ianuarij ad fidē cū vxore sua ꝛ LIII viris cōuersus ē. Quod audiens iulianus: iussit ianuariū in exiliū mitti. gordianum ꝟo si sacrifare nollet capite trūcari Decollatus est igitꝛ beatus gordianus ꝛ corpus eius ad canes ꝑ octo dies proiectū ē Sed cū omnino remāsisset intactū tandē a familia sua rapitur: ꝛ cum beato epimacho quē dudū p̄dictus iulianus occidi fecerat nō longe ab vrbe miliario fere vno Circa annū dn̄i CCCLX. sepelitur.

LXX

De sanctis Nereo ꝛ Achilleo.

Nereus interpretatur lucis ꝯsiliū vl' nereus a nereth qđ ē lucerna ꝛ vs festinās: vel nereus q̄si ne. i. neq̄q̄ reus. Fuit ergo ꝯsili

tum lucis in virginitatis ꝑdicatiõe: lucer/
na in honesta conuersatione: festinans in
zeli feruore ne reus. i. nequaq̃ reus in con/
scientie puritate. Achilleus ab achi qđ
est frater meus ⁊ lesa qđ est salus q̃si fra/
trũ salus. Horũ passionẽ euthices victori
nus ⁊ macro alias maro serui christi scri/
pserunt.

Nereus ⁊ achilleus eunuchi et
cubicularij domicille neptis do
miciani imꝑatoris fuerũt. quos
beatus petrus aplus baptiza/
uit. Cum ergo ꝑdicta domicilla aurelia/
no filio cõsulis nupta esset. ⁊ gẽmis ⁊ pur/
pureis vestibus tegeretur: nereus ⁊ achil/
leus eidẽ fidem predicauerũt. ⁊ virginita
tem multipliciter cõmendauerũt. ostẽdẽ/
tes virginitatẽ deo esse ꝓximã: angelis
germanã hõibus innatã: vxorẽ viro sub/
ijci. pugnis ⁊ calcibus cedi: deformes par
tus sepius procreari: rursus que vix ma/
tris pia monita sustinere poterat oportere
grandia conuitia pati mariti. Illa autem
inter cetera dixit. Scio patrẽ meũ fuisse ze
lotipum ⁊ matrẽ meã ab eo conuicia plu/
rima passam esse. Nunquid vir meus ta/
lis futurus est. Cui illi. Om̃s q̃ diu sunt spõ/
si videntur esse benigni. sed mariti effecti
crudeliter dñantur: ⁊ aliquando ancillas
preferunt dñabus. Om̃is autẽ sanctitas
amissa per penitentiã reuocari põt. sola ãt
ꝟginitas ad suũ statũ reuocari ñ põt. Rea
tus em̃ ꝑ penitentiã expelli potest. virgini
tas reuocari nõ potest vt ad statũ pristine
sanctitatis attingat. Tunc flauia domi/
cilla credidit. ⁊ virginitatẽ vouit: ⁊ a sctõ
clemente velata est. Quod sponsus eius
audiẽs licẽtia a domiciano impetrata: ꝟ/
ginẽ cũ scis nereo ⁊ achilleo ĩ põtianã in/
sulam relegauit. putãs se ꝑ hoc posse vir/
ginis ꝓpositũ imutare. Post aliquod tps
cũ ipe ad insulã ꝑrexisset ⁊ multis mũeri/
bus sanctos vt virgini suaderent induce
ret. ipi hec penitus respuẽtes magis eã in
dño confortabant. Qua ꝓpter cũ ad sacri
ficia cõpellerentur ⁊ dicerẽt se a beato pe/
tro aplo baptizatos nulla ratõe posse ido
lis imolare capite cesi sunt circa annũ dñi
LXXX. Quorũ corpora iuxta sepulchrum
petronelle posita sũt. Alios etiã scz victo
rinum: euthicẽ ⁊ maronẽ: quibus domi/
cilla adherebat. tanq̃ seruos: tota die in
suis predijs laborare faciebat ⁊ vespere cã
tabrũ ad manducandũ eis dabat. Tan/
dem euthicẽ cedi iussit quousq̃ spm̃ exa/
laret victorinũ ꝟo in aquis fetẽtibus suf/
focari. maronẽ ꝟo saxo ingẽti opp̃mi iussit
Cũ ãt imanissimã petrã quã vix lxx. viri
mouere poterant suꝑ eum iactassent: ipe
predictũ lapidẽ in humeros suos accepit
⁊ quasi leues paleas ad duo miliaria por
tauit. Et cum plurimi credidissent: cõsu/
laris eũ occidi fecit. Post hoc aurelianus
domicillã de exilio reduxit: ⁊ duas ꝟgines
eufrosinã ⁊ theodoram collactaneas eius
vt ei suaderent misit. Quas tamẽ domi/
cilla ad fidem conuertit. Tunc aurelia/
nus cum sponsis predictarũ puellarum:
⁊ tribus ioculatoribus ad domicillã ve/
nit: vt eius nuptias celebraret ⁊ ipam sal
tem violenter opprimeret. Sed cũ domi/
cilla predictos duos iuuenes conuertisset
aurelianus domicillã in thalamũ intro/
duxit: ⁊ ibidẽ mimos canere fecit. et cete/
ros secum saltare iussit. volens eam post/
modũ violare. Sed cũ deficerent mimi i
canendo ⁊ ceteri in saltãdo ipe tamen per
duos dies nõ cessauit quousq̃ in saltãdo
deficiens expirauit. Luxurius ꝟo frater
eius impetrata licentia oẽs q̃ crediderãt
interfecit: ⁊ cubiculo vbi predicte ꝟgines
morabãtur ignẽ supposuit. Que orantes
spm̃ emiserunt. Quarũ corpa sanctus ce
sarius mane illesa reperiens sepeliuit.

LXXI
De sancto Pancratio.

Pancratius a pan qđ ẽ
totũ ⁊ gratus ⁊ citius: quasi to
tus cito gratus: quia ĩ sua pue/
ritia gratus. Vel sic dr̃ in glosa. pancras
dr̃ rapina pãcranarius flagellis subiectus
pancrus lapis varie coleratus: ipe em̃ ra
puit predã captiuorũ fuit subiectus flagel
lis tormentorũ: coloratus varietate virtu
tum.

Pancratius nobilissimis ortus
parẽtibus: dum apud frigiam
a patre ⁊ mr̃e orbatus esset sbcu
ra dyonisij patrui sui relictus est

Ambo ergo romā vbi largū habebant pa
trimoniū redierunt. Jn quorū vico corne
lius papa cū fidelibus latitabat. A quo
quidē cornelio cuꝫ predictus dyonisius ⁊
pancratius fidē xpi recepissent: tandē dyo
nisius in pace moritur. ⁊ pancratius ca/
pitur ⁊ cesari presentatur. Erat autē pan/
cratius quasi annorū xiiij. Cui dixit dyo/
clecianus cesar. Jnfantule suadeo tibi ne
mala morte moriaris: quia cū puer sis fa
cile decipis: ⁊ quia nobilis cōprobaris ⁊ cha
rissimi mei filiꝰ extitisti: rogo te vt recedas
ab hac vesania: vt velut filiū meū te ha/
beam. Cui pācracius. Et si puer sum cor
pore: cor tū gero senile. Et virtute dñi no/
stri iesu xpi terror vester tantū apud nos
est: q̄ꝫtū hec pictura quā cernimus. Dij au
tem tui quos me hortaris colere: decepto/
res ⁊ germanarū stupratores fuerunt qui
etiā nec parentibus pepercerūt. Quod si ho
die seruos tuos talia cognosceres facere:
protinus occidi iuberes. Tales deos mi/
ror quō colere nō erubescis. Augustus igi
tur putans se a puero victū: iussit eum in
via aureliana decollari. circa annos dñi.
CCLXXXVII. Cuius corpus cocauilla
senatrix diligēter sepeliuit. Ad eius sepul
chrum vt ait Gregꝰ turoñ. si quis falsum
iurare voluerit: anteq̄ꝫ ad cancelluꝫ chori
ꝑueniat: aut statim a demone captus in/
sanit: aut cadens in pauimentū protinus
vitam perdit. Lis nō modica inter duos
erat: ⁊ iudex reum minime ignorabat. Ze
lo igitur iusticie iudex ductus, ambos ad
altare sancti petri deduxit: ⁊ ibidē reū in/
nocentiā suā quā pretendebat iuramento
expiare coegit: rogans apl'm vt aliquo in
ditio ostēderet veritatē. Cum autē ille iu/
rasset. ⁊ nihil mali passus fuisset: iudex eiꝰ
malicie cōscius, zelo accensus iusticie ex/
clamauit. Senior iste petrus: aut nimis
misericors est aut minori defert. Eamus
ad pancraciū iuuenē ⁊ ab eo requiramus.
Cuꝫ ergo venissent: ⁊ sup tumulū reus iu
rare falsum presumpsisset. manū inde tra
here nō potuit. ⁊ ibidē postmodū expira/
uit. Vñ vsqꝫ hodie a plerisqꝫ obſuatur vt
sup reliquias beati pancracij ꝓ arduis iu
ramentum fiat.

De festiuitatibus que occurrunt infra
tempus peregrinationis.

Dicto de festiuitatibus

que occurrunt infra tēpus recō
ciliationis quod tempus repre/
sentat ecclesia a pasca vsqꝫ ad octa. penth
equitur videre de festiuitatibus que eue/
niunt infra tempus peregrinatiōis. quod
tempus representat eccl'ia ab octaua pen/
the. vsqꝫ ad aduentū. Principiū aūt huiꝰ
tēporis nō semꝑ hic incipit. sed iuxta pa/
scalem terminū variatur.

LXXII A

De sancto Urbano.

Urbanus ab vrbanita/
te dictus. Uel vrbanus ab vr.
quod est lumē vel ignis. ⁊ banal
responsio: fuit enim lumē per cōuersatōnem
honestam: ignis per charitatē succensam.
responsio per doctrinam. Fuit lumen siue
lux. Quia lux est in aspectu amabilis: in
essentia immaterialis: in situ celestis: in a/
ctu perutilis. Sic ille sanctus fuit amabi
lis in conuersatione: immaterialis in mū
di despectione: celestis in contēplatione:
vtilis in predicatione. B

Urbanus calixto [illegible] successit
Cuius tēpore cum fuisset ma/
xima persecutio in xpianis tan
dem alexander cuiꝰ mater ha/
mea xpiana erat. quā origenes conuerte/
rat imperiū sumpsit. Jpsa igitur filiū pre/
cibus maternis induxit vt a persecutione
xpianorū cessaret. Uerūtamē almachius
vrbis ꝑfectus: qui beatā ceciliā decollaue
rat in xpianos crudeliter seuiebat. San/
ctum ergo vrbanū diligenter inquiri fecit
⁊ in quodā antro procurāte carpasio quo/
dam ministro cū tribus presbyteris ⁊ tri/
bus dyaconibus repertū: in carcerē mitti
iussit. Post hoc corā se ipm adduci prece/
pit. ⁊ ꝑ quinqꝫ milia hominū cū sacrilega
cecilia ⁊ illustribus viris tiburtio ⁊ vale/
riano seduxerat: eidem obiecit. ⁊ thesau/
ros cecilie requisiuit. Cui vrbanus. Ut vi
deo plus te ad seuiendū in sanctos ducit
cupiditas q̄ꝫ cultus deoꝝ. Thesaurus ce/
cilie per manus pauperū celos cōscendit.
Cum ergo sanctū vrbanum cū socijs plū

batis cederent. ⁊ ipe nomẽ dñi elyon inuocaret: subridẽs prefectus ait Sapiẽs vult iste senex videri. ⁊ ideo nũc ignota loquitur. Cũ aũt supari nõ possent iterũ in carcerẽ recludũtur. Ubi tres tribunos ad se veniẽtes cũ custode carceris anolino sanctus vrbanus baptizauit Audito igitur ꝙ anolinus xp̃ianus factus esset prefecto sistitur ⁊ sacrificare renuẽs decollat. Sanctus autẽ vrbanus cũ socijs ad simulacꝛ ducitur. ⁊ thura imponere vrgetur. Tũc orante vrbano simulacrũ cecidit. ⁊ viginti duos sacerdotes qui ignẽ ministrabant occidit. Tunc grauissime laniãtur ⁊ post hoc ad sacrificandũ ducũtur. Qui i ip̃m idolũ expuentes frontes cruce munierũt. ⁊ inuicẽ dato pacis osculo capitalẽ sententiam acceperunt sub alexandro qui cepit circa annũ dñi CCXX. Sed statim carpasius a demone arripitur ⁊ deos suos blasphemãs ⁊ xp̃ianos inuitus magnificans a demone suffocatur. Quod eius vxor armenia videns cũ filia sua lucina ⁊ tota familia a sancto fortunato presbytero baptisma suscepit. ⁊ post hoc sanctoꝝ corpora honorifice sepeliuit.

LXXIII A

De sancta Petronella.

Petronella cuius vitaz sanctus marcellus scripsit. fuit filia sancti petri apli. q̃ cum nimis speciosa esset ⁊ ex voluntate patrꝫ febribus laboraret. discũbentibus apud eũ discipulis dixit ad eũ titus Cum oẽs a te sanentur infirmi cur petronellã iacere ꝑmittis. Cui petrus. Quia sic ei expedit. Uerũtamẽ ne putetur impossibilitas sanitatꝫ eius meis sermonibꝫ excusari ait ad illã. Surge petronella velocius. ⁊ mĩstra nobis: Que statim sanata surrexit: et eis ministrauit. Completo autem ministerio dixit ei petrus. Petronella redi ad lectum tuũ. que statim redijt ⁊ vt prius febribus laborare cepit. At vbi in amore dei cepit esse perfecta. eã perfecte sanauit. Comes igitur flaccus ad eam venit. vt ipam ꝓpter eius pulchritudinẽ acciperet in vxorẽ. Cui illla respõdit. Si me in vxorẽ desideras iube ad me virgines venire q̃ me vsqꝫ ad domũ tuã debeãt sociare Quas cũ ille pararet: petronella ieiunijs ⁊ oratiõibꝫ insistere cepit. ⁊ corpus dñi suscipiẽs ac in lecto se reclinãs. post triduũ ad dñm migrauit. Flaccus delusum se vidẽs ad felicolam sociã petronelle se conuertit: ⁊ vt aut sibi nuberet: aut idolis imolaret precepit. Sed cũ illa vtrũqꝫ renueret ꝑfectus septẽ diebus sine cibo ⁊ potu in carcere eã esse fecit ac postmodũ in eculeo tortaz occidit: ac eius corpus in cloacã ꝓiecit. Quaz tñ sanctus nycodemus eleuans sepeliuit. vñ a flacco comitte nicodemus accersitur: et sacrificare renuẽs plũbatis cedit ⁊ in tiberim eius corpus ꝓijcitur: sed a iusto eiꝰ clerico leuatur ⁊ honorifice sepelitur.

LXXIIII A

De sanctis Petro Exorcista ⁊ Marcellino.

Petrus exorcista dum ab arthemio in carcere detineretur: ⁊ predicti arthemij filia a demone vexaretur: ⁊ ob hoc a patre sepius plangeretur. dixit ei petrus ꝙ si i xp̃m crederet. statim sanitatẽ filia eius reciperet. Cui arthemius. Miror qua ratiõe dñs tuus filiã meã liberare poterit: q̃ te tanta pacientẽ pro eo liberare nõ valet. Cui petrus. Potens quidẽ est deus meus eripere me sꝫ vult vt per passionẽ transitoriã ꝑueniamus ad gloriã sempiternã Cui arthemius. Si me cathenas super te duplicante deus tuꝰ te liberauerit: et filiã meã sanauerit: protinus in xp̃m credã. Quod cum factũ fuisset sanctus petrus candidis vestibus indutus ⁊ tenens signũ crucis eidem apparuit. ⁊ ille eius se pedibus ꝓstrauit. ⁊ filia eius sanata ipe cum tota domo sua baptisma suscepit. Permisitqꝫ alijs incarceratis ꝙ exirent liberi q̃cunqꝫ vellent fieri xp̃iani. Quibus multisqꝫ alijs credẽtibus a beato marcellino presbytero baptizantur. Quod audiens prefectus: oẽs incarceratos ad se adduci ꝑcepit. Quos arthemius conuocans: ⁊ manus eorũ deosculãs dixit. Ut si quis vellet venire ad martyriũ veniret intrepidus: quod si q̃s nollet abiret illesus. Comperto aũt iudex

ꝙ marcellin⁹ ⁊ petr⁹ eos baptizassēt ipos accersiuit, ⁊ eos separatim in carcere reclusit. Marcellinus quidem nudus super vitrum fractū consternitur: ⁊ ei lumen: ⁊ aq̄ negatur. Petrus vero in alio carcere altissimo et artissimo cippo cōstringitur. Angelus autē dn̄i marcellinū induens ⁊ soluēs ipsum cū petro in domo arthemij restituit et vt septem diebus populū confortarent: et postea se iudici presentarent precepit. Cum ergo predictus iudex eos in carcere nō inuenisset accersitū arthemium ⁊ sacrificare nolentē in terra cum vxore sua obrui iussit. Quod sancti marcellinus ⁊ petrus audientes illuc venerūt ⁊ in illa cripta septē dieb⁹ sanctus marcellinus christianis se protegentib⁹ missam celebrauit. Dixerūtq3 sancti ad incredulos. Ecce arthemiū potuissemus liberare ⁊ nos abscōdere: sed neutrū voluimus facere. Tunc irati gentiles arthemiū gladio necauerūt matrē vero cū filia lapidib⁹ obruerūt marcellinū vero ⁊ petrū ad siluā nigrā: que nūc candida propter eoꝝ martyriū vocatur. decollauerunt tēpore diocleciani qui cepit anno dn̄i. CCLXXXVII. Quorū animas vestibus splendidis ⁊ gēmis indutas ab angelis in celum deferri spiculator nomine dorotheus vidit. Unde ⁊ xp̄ian⁹ effectus postmodū in pace quieuit.

LXXV A

De sanctis primo ⁊ feliciano.

Primus quasi summ⁹. ⁊ magn⁹. felician⁹ q̄si felix an⁹ .i. felix senex Ille em̄ dicit̄ summus siue magnus dignitate ꝑpter martyrij perpessionē: potestate ꝑpter miraculoꝝ operationem: sanctitate ꝑpter vite perfectōnē. felicitate: ꝑpter gloriosā fruitionem Iste aūt dicitur senex nō tantū propter tēporis antiquitatē: sed etiā ꝑpter reuerētie dignitatē: propter sapientie maturitatem ⁊ propter morū grauitatē.

Primus ⁊ felicianus apud dyocleciaunm et maximianum: a templorum pontificibus accusantur. ꝙ nisi eos sacrificare fecerint nulla a dijs beneficia obtinere valebunt. Iussu igitur imperatoꝝ in carcere recluduntur. sed ab angelo visitantur. ⁊ a vinculis quibus erant ligati absoluūtur. ⁊ libere in carcere deambulātes. dn̄m clara voce collaudabant. Postmodū iterum imperatoribus presentant̄. Qui cū in fide firmi ꝑsisterēt: crudeliter laniati ab inuicem separātur. Dicitq3 preses feliciano. vt sue senectuti consuleret ⁊ dijs imolaret Cui felicianus. Ecce iā octuaginta annos habeo: ⁊ triginta anni sunt exquo veritatē agnoui et elegi deo viuere. q̄ me potest de tuis manibus liberare. Tūc iussit preses eum ligari ⁊ clauos in manibus et pedibus affigi eiq3 dixit. Tam diu sic eris donec nobis consenseris. Qui dū leto vultu ꝑsisteret: eum ibidē torq̄ri iussit. ⁊ nihil penitus ministrari. Post hoc sanctū Primū adduci fec̄: eiq3 dixit Ecce frater tuus imperatorū decretis consensit: ⁊ ob h̄ magnus in palatio venerat̄. Tu ergo sil̄iter age. Cui ille. Licet diaboli fili⁹ sis verū tn̄ ī pte dixisti. quia frater meus imperatoris celestis decreto cōsensit. Tunc iratus preses: iussit faucibus lattera eius incendi: et plūbum bulliens in os eius infundi Cernente feliciano vt sic terreri posset. Ipse āt plūbum tanq3 frigidā aquam suauiter bibit. Tunc preses iratus: duos leones ad eos mitti precepit. Qui statim ad pedes eorum se proiecerunt. ⁊ tanq3 agni mansueti coram eis steterunt. Rursus vrsas crudeles dimittit. et cum leonibus mansnescunt. Aderant ad hoc spectaculū plus q̄3 duodecim milia virorū de quibus .d. viri in dn̄o crediderunt. Preses autem sanctos fecit decollari. ⁊ eorum corpora canibus et auibus proijci. Sed tamen ab his illesa a xp̄ianis honorifice sūt seplta. Passi sunt autē circa annos dn̄i. cclxxxvij.

LXXVI A

De sancto Barnaba

Barnabas interpretatur filius venientis: vel filius consolatōnis aut filius prophete: aut filius concludēs Quattuor vicib⁹ ponitur filius: propter quattuor modos filiatiōis ipsi⁹. Di em̄ fili⁹ in scriptura rōe gn̄atōis: eruditōis imitatōis ⁊ adoptiōis.

Fuit em̄ a xp̄o regeneratus per baptiſmū eruditus per euāgeliū: ip̄m imitatus per martyriū ꝛ ab ip̄o adoptatus per celeste p̄miū. Et hoc q̄tū ad ſe. Quantum ꝟo ad alios fuit aduenicns. ꝯſolans: prophetās ꝛ concludens. Aduenicns diſcurrendo: ꝛ predicando vbiꝗ: qd̄ patet quia fuit ſoci⁹ pauli. Conſolans pauperes ꝛ deſolatos: pauperes quibus elemoſynā detulit: deſolatos quibus ex parte apl'orū epl'as destinauit. Prophetās quia prophecie ſpiritu claruit. Concludens quia magnā multitudinē in fide concluſit: ꝛ adunauit. ſicut patet cum miſſus fuit in anthiochiā. De his q̄ttuor act. XI. Erat vir. i. virilis q̄tū ad primū: bonus q̄tū ad ſcd̄m. plenus ſpiritusancto q̄tum ad tertiū: ꝛ fidelis q̄tuȝ ad quartū. Eius paſſionē cōpilauit iohānes qui ꝛ marcus eius conſobrinus: ꝛ maxime a viſione ipſius iohānis vſꝗ fere in finē. Quā beda de greco in latinuȝ creditur tranſtuliſſe.

Barnabas leuites cyprus genere vnus de LXXII. diſcipulis dn̄i. ab hyſtoria actuū in multis extollitur ꝛ laudatur. Fuit nanꝗ optime informatus ꝛ ordinatus: ꝛ hoc q̄tū ad ſe: ꝛ q̄tū ad deū: ꝛ q̄tū ad proximum. Quātū ad ſe ordinatus extitit ſm̄ tres vires. ſ. rationalē: cōcupiſcibilem: ꝛ iraſcibilē. Habuit nanꝗ rationalē illuſtratā lumine cognitionis. Unde dicitur Act. XIII. Erant autē in eccleſia que eſt antiochie prophete ꝛ doctores: in quibus barnabas ꝛ ſymon. ꝛc̄. Scd̄o habuit concupiſcibilē purgatā a puluere mūdane affectiōis. Unde dicitur act. IIII. ꝙ ioſeph qui cognominatus eſt barnabas: cū haberet agrum vendidit illum: ꝛ preciū attulit. ꝛ poſuit ad pedes apl'oꝝ. Ubi dicit glo. Deſtituendū probat qd̄ tangere deuitat. ꝛ docet calcandū eſſe aurū: qd̄ ſubdit greſſibus apl'oꝝ. Tertio habuit iraſcibilem roboratā magnitudine probitatis. et hoc vel viriliter aggrediēdo ardua: vel ꝑſeuerāter agēdo fortia vel conſtanter ſuſtinēdo aduerſa. Uiriliter aggrediendo ardua ſicut patet in hoc ꝙ illā maximā ciuitatem anthiochiā ad cōuertendū accepit ſicut patet etiā actuū IX. quia cū poſt conuerſionē paulus hieroſolymā veniſſet: et diſcipulis ſe iungere vellet. ꝛ om̄es eū tanꝗ lupū agni fugerent. barnabas ipſuȝ audacter app̄hēdit ꝛ ad apl'os duxit. Perſeueranter operādo fortia q̄a corpus ſuū macerauit ꝛ ieiunijs afflixit. Unde dicit act. XIII. de barnaba ꝛ q̄buſdā alijs. Miniſtrantibus aūt illis dn̄o ꝛ ieiunātibus ꝛc̄. Conſtanter ſufferēdo aduerſa: ſicut apl'i ꝑhibent ei teſtimoniū dicentes. Cū chariſſimis noſtris barnaba ꝛ paulo homib' qui tradiderūt aīas ſuas: pro noīe dn̄i noſtri ieſu xp̄i. Scd̄o fuit ordinat⁹ quātū ad deū deferendo dei autoritati: maieſtati: ꝛ bōitati. Autoritati qd̄ patet ex hoc ꝙ officiū predicationis ſibi nō vſurpauit. ſ3 hoc ex autoritate dei accipe voluit Sicut habetur act. XIII. Dixit ſpūſſanctus Segregate mihi barnabā ꝛ paulū in op⁹ ad quod aſſumpſi eos. Scd̄o dei maieſtati. Cum em̄ ſicut habetur. Act. XIII maieſtatē diuinā ſibi quidā vellēt attribuere ꝛ ei tanꝗ deo hoſtias imolare: vocantes eum iouē tanꝗ priorē: ꝛ paulū mercuriū tanꝗ prudentē ꝛ eloquentē: continuo barnabas ꝛ paulus conſciſſis tunicis clamauerūt. Uiri quid facitis: ꝛ nos mortales ſumus ſimiles vobis homines annūciantes vobis: ab his vanis dijs conuerti ad deū viuū. Tertio dei bonitati. Nam ſicut habetur act. XV. cū bonitatē gratie dei q̄ gratis ꝛ nō ex lege ſumus ſaluati: quidaȝ cōuerſi de iudeis artare ꝛ diminuere vellent. aſſerentes hoc ſine circūciſione neꝗꝗ ſufficere: paulus ꝛ barnabas cōtra eos viriliter reſtiterunt ꝛ ſolam bonitatē gr̄e dei ſine lege ſufficere oñderūt Inſuꝑ ꝛ q̄ſtiōeȝ ad apl'os detulerūt ꝛ ꝯ illoꝝ errorē apl'oꝝ epl'as impetrauerūt. Tertio fuit optime ordinatus q̄tū ad proximū: q2 gregē ſuū pauit verbo: exemplo: ꝛ beneficio. Uerbo quia verbū dei ſolicite euāgelizauit. Unde dicitur Actuū XV. Paulus ꝛ barnabas demorabantur antiochie docētes ꝛ euāgelizātes cū alijs pluribus verbum dn̄i. Hoc etiā patet per illā maximā multitudinē quā anthiochie cōuertit adeo vt ibi primo vocarētur diſcipuli xp̄iani. Scd̄o exemplo: quia vita ſua fuit omnibus ſpeculū ſanitatis; ꝛ exemplar reli/

gionis. Fuit enim in omni suo opere virilis ⁊
strenuus. oim morū. bonitate ꝯspicuus. oi
gratia sanctisspiritus plenus. ⁊ omi virtute
⁊ fide preclarus. De his quattuor habet act.
XV. Miserūt barnabā anthiochiā. Et se
quit. Hortabat omes ꝓposito cordis ꝑma
nere in dño: qꝛ erat vir bonus: plenus spiri
tusancto ⁊ fide. Tertio beneficio ⁊ hoc du
pliciter. Est enim duplex bñficiū sive elemo/
syna. scꝫ tpalis q̄ ꝯsistit in necessarioꝝ sub
ministratiōe. ⁊ spūalis q̄ ꝯsistit in offense
dimissiōe. Primā habuit beat⁹ barnabas
qñ elemosynā fratrib⁹ q̄ erāt in hierusalez
detulit. Nam sicut dicit actuū. XI. cū fa/
cta esset fames maxima sb claudio ꝑm qḋ
ꝓphetauerat agab⁹. discipuli prout quisqꝫ
habebat. ꝓposuerūt in ministeriū mittere
habitātib⁹ i iudea fratrib⁹. qḋ ⁊ fecert. mit/
tentes ad seniores ꝑ man⁹ barnabe ⁊ pau
li. Scdam habuit qꝛ iohāni q̄ cognoiabat
marcus offensam dimisit. Cum enim predi
ctus discipulus barnabā ⁊ paulū reliquis/
set. redeunti tn̄ ⁊ penitēti barnabas indul/
sit. ⁊ iterū in discipulū assumpsit. Paulus
aūt ipm iteꝝ assumere in discipulū renuit.
⁊ ideo inter eos separatio facta fuit. Uter
qꝫ ei ex pia causa ⁊ intentiōe fecit. Nam ꝙ
barnabas ipm assumpsit hoc fecit ex dul/
cedine misericordie. ꝙ aūt paulus ipm assu
mere noluit hoc fecit ex feruoris rectitudi/
ne. Nam sicut ibidē dicit glosa actuū. XV
Qm̄ in fronte faciei se ꝯstituēs nimis tre/
pidus steterat merito ipm paulus abiecit
ne illius quasi ꝯtagiōe vires alioꝝ corrum
perent Jlla aūt separatio nō est facta ex cō
motiōe vicij. sꝫ ex instinctu spūssancti. vt. s.
ab inuicē separarent ⁊ pluribus predicarēt
sicut ⁊ postmodū factū est. D Nam
cum esset barnabas in iconio ciuitate. pre/
dicto iohāni eius ꝯsobrino vir quidā splen
didus in visu apparuit dicēs. Johānes. cō
stans esto. qꝛ amodo nō iohānes sed excel/
sus vocaberis. Qḋ cum ille barnabe retu
lisset. rn̄dit ei. Caue diligenter ne cuiqꝫ qḋ
vidisti reueles. Nam ⁊ mihi silr dñs hac
nocte apparuit dicēs: Constās esto barna
ba. qꝛ eterna premia ꝑcipies eo ꝙ gentem
tuā reliquisti. ⁊ aiam tuā pro meo noie tra
didisti. Cum ergo paulus ⁊ barnabas diu in
anthiochia predicassent. angelus quoqꝫ
dñi paulo apparuit dicens: Festina venire
hierlm: qꝛ quidā fratres aduentū tuū pre/
stolant ibidē. Cum ergo barnabas cyprū vel
let pergere ⁊ parentes suos inuisere. pau/
lus aūt hierlm ꝓperare vellet. sancto sic in
stigante spū ab inuicē discesserūt. Uerū cū
paulus barnabe qḋ sibi dixerat angelus in
dicasset. rn̄dit barnabas. Fiat volūtas do
mini. Nunc aūt cyprū vado ⁊ ibidē vitā
finiēs: te amplius nō videbo. Et cū flens
eius pedib⁹ se humiliter volutaret. ꝯpati/
ens ei paulus dixit: Noli flere. qꝛ sic domi
ni ē voluntas. Nam ⁊ mihi dñs in hac no
cte apparuit dicēs: Ne ꝓhibeas barnabā
ire cyprū qꝛ mltos ibidē illuiabit ⁊ marty
riū ꝯsūmabit. ꝑgens igit barnabas cyprū
cū iohe. euangeliū scti matthei secū detu/
lit. ⁊ sup infirmos ponēs multos dei virtu
te sanauit Cum aūt de cypro exissent. inue
nerūt elymā magum quē paulus lumine
oculoꝝ ad tempus priuauerat. Qui eis re
stitit ⁊ paulū intrare prohibuit Die igitur
quadā vidit barnabas homines ⁊ mulie/
res nudas currentes ⁊ sua festa agentes.
Unde indignatus templo maledixit: ⁊ su
bito pars eius corruens multos oppressit.
Tandē salaminā deuenit ⁊ ibidē ꝯtra eū
predictus magus seditionē nō modicā ex/
citauit Comprehendētes igit iudei barna
bam. multis affectū iniurijs trahebāt. ⁊ iu
dici ciuitatis puniēdū tradere festinabāt.
Comperto aūt ꝙ eusebius vir magnus ⁊
potens de genere neronis illuc aduenisset
timuerūt iudei ne ipm de manib⁹ eoꝝ eri/
peret. ⁊ sic liberū abire permitteret. Ligā/
tes igit funē in collo eius. extra portā eum
traxerūt. ⁊ ibidē protinus ꝯbusserūt. De/
niqꝫ nec sic impij iudei satiati ossa eius in
quodā vase plumbeo recluserunt. in mare
eadē precipitare volentes. Johānes autē
discipulus eius cum duobus alijs de no/
cte ꝯsurgens ea rapuit. ⁊ in quadā cripta
occulte sepeliuit. Que ibidē vt ait sigiber
tus vsqꝫ ad tempora zenonis imperatoris
⁊ gelasij pape. ⁊ vsqꝫ ad annū dñi. d. latue/
runt. Sed tunc ipo reuelante reperta fue/
runt. Beatus aūt dorotheus sic ait. Bar
nabas in roma christuꝫ primū predicauit
episcopus mediolanensis factus.

De sanctis Vito ꝛ Modesto.

Vitus dr̄ a vita. Distinguit aūt Aug⁹ in libro ḋ ciuitate dei. triplex genus vite. s. actuosum qḋ pertinet ad vitā actiuā. ociosum qḋ ptinet ad ociū spirituale vite ꝯtemplatiue. ꝛ ex vtroqꝫ ꝯpositū. Et istud triplex genus vite fuit in eo. Vel vitus q̄si virtus. i. virtuosus Modestus quasi stans ī medio. hoc ē in medio virtutis. quālibet em̄ virtutē tanq̄ mediū circūstant duo vicia tanq̄ extrema. Nam extrema prudentie sunt dolositas ꝛ fatuitas. Extrema temperātie desideriorū carnaliū adimpletio ꝛ om̄imoda sui afflictio. Extrema fortitudis pusillanitas ꝛ temeritas. extrema iusticie crudelitas ꝛ remissio.

Vitus puer egregi⁹ ꝛ fidelis annoꝝ duodeci. ī sicilia martyriū passus est Hic a p̄re crebro verberat̄ ex eo ꝙ idola ꝯtēnebat. nec ipa adorare volebat Qḋ audiēs valerianus prefectus. pueruꝫ accersiuit. ꝛ sacrificare nolentē fustib⁹ cedi iussit. Brachia aūt verberantiū ꝛ manus p̄fecti aruerūt. Clamauitqꝫ prefectus Ve mihi q: manū amisi. Cui vitus. Accedant dij tui ꝛ te sanent si possunt. Cui ille. Nunq̇d ꝛ tu facere vales hoc. Cui vitus. In noīe dei mei valeo. Staticqꝫ pro eo orauit. ꝛ sanitatē sibi obtinuit. Dixitqꝫ prefectus patri. Corripe puerū tuū ne male pereat. Tunc eū in domū ducēs diuersis musicorū generib⁹ ꝛ puellarū lusib⁹ aliarūqꝫ deliciaꝝ generib⁹ imutare animū pueri satagebat. Cum aūt eum in thalamū inclusisset. mirabilis odoris fragrātia inde exijt. q̄ patrē ꝛ totā familiā nimio odore perfudit. Aspiciēsqꝫ pater per hostiū vidit septē angelos circa infantē stantes dixitqꝫ. Dij venerūt in domū meā. Statimqꝫ cecatus est. Ad cuius clamorē tota ciuitas lucana ꝯmota est. ita vt valerianus accurreret ꝛ quid sibi accidisset interrogauit. Cui ille. Deos vidi igneos ꝛ vultū eoꝝ ferre nō potui. Ad templū igit̄ iouis deducit̄. ꝛ pro recuperatōe luminis thaurū cum cornibus aureis pollicetur. Sed cum nihil proficeret. filiū pro sanatiōe sua rogauit: ꝛ lumen suis precibus recuperauit. Cum autē nec sic crederet sed potius filiū occidere cogitaret. angelus dn̄i modesto pedagogo eius apparuit. ꝛ vt nauē ꝯscendens pueruꝫ ad aliā terrā deduceret imperauit. Quod cū fecisset. aquila eis ibidē cibum afferebat. Et multa ibidē miracula faciebant. Interea filius diocleciani imperatoris a demone arripitur. ꝛ nisi vitus lucanus veniat se nunq̄ exire fatetur. Vitus queritur ꝛ inuentus ad imperatorē ducit̄ Cui dioclecianus. Puer puerū meū sanare vales. Cui ille. Non ego sed dn̄s. Statimqꝫ super euꝫ manus imposuit. ꝛ protinus ab eo demon aufugit. Et ait dioclecianus. Puer consule tibi ꝛ dijs sacrifica. ne mala morte intereas. Quod cū ille recusaret. ꝛ in carcereꝫ cū modesto missus fuisset subito ferri moles que eis erat imposita cecidit. ꝛ carcer immenso lumine choruscauit. Quod cū imperatori nunciatū fuisset. eductus in clibanū ardentē mittit̄. sed tamē illesus egreditur. Tunc leo terribilis ad eū deuorandū mittit̄. sꝫ tn̄ ab eo fidei ꝟtute placat̄. tandē ipe cū modesto ꝛ crescentia nutrice sua q̄ semper eū secuta fuerat. in eculeū suspendi iubet̄. Sed subito aer perturbat̄. terra cōcutit̄. tonitrua mugiūt. idoloꝝ templa corruunt. ꝛ multos occidunt. Imperator aūt territus fugiens pugnis se percutiebat dicens: Ve mihi ꝙ ab vno puero victus suꝫ Illi āt ab angelo ꝯtinuo soluti. iuxta qḋdā flumē se inuener̄t. ꝛ ibidē pausantes ꝛ orātes aīas dn̄o reddiderūt. Quorū corpora ab aquil̄ custodita florētia illustris matrona sancto vito reuelante reperit. ꝛ ea accipiens honorifice sepeliuit. Passi sūt aūt sub diocleciāo q̇ cepit circa ānos dn̄i. cclxxxvij.

LXXVIII
De sanctis Quirico ꝛ Julita

Quiricus querens arcum. Vel a chisil qḋ est fortitudo. ꝛ cus niger. vel a quiris qḋ est hasta. vł a quiriles qḋ dicit̄ sedile. Ipe em̄ fuit arcus. i. curuus in sui humiliatiōe. fortis in tormentorū passione. niger in sui despectiōe. hasta in inimici debellatione. dei sedile ex dei habitatione. Hec em̄ in eo gratia suppleuit q̄ etas negauit. Julita iuuans vita. q: vita spi

ritualí vixit. ⁊ ꝑ hanc multis ꝓfuit. A
Uiricus fuit filius iulite illustrissi
me matrone iconij. Que persecu/
tionē declinare volens in tharsuz
cilicie cū puero suo quirico ꝙ erat triū an/
norū venit. Sed tū alexandro presidi pre/
sentat᷑. in vlnis suis puerū gestans. Quod
due famule sue vidētes fugerūt. ⁊ eā proti
nus reliquerūt. Preses igit᷑ puerū in vlnis
suis suscepit ⁊ matrē sacrificare nolentez
crudis neruis flagellari precepit. Puer āt
matrē flagellari ꝯspiciens. amare flebat.
⁊ lamētabiles voces dabat. At preses pue
rū quiricū in vlnas ⁊ sup genua ponēs eū
osculis ⁊ alijs blanditijs demulcebat. In/
fans aūt ad matrē respiciēs presidis oscu
la abhorrebat ⁊ caput cū indignatiōe auer
tens. vultū eius vngulis laniabat. ⁊ matri
ꝯsonas voces dabat. Q. d. Et ego christia
nus sum. tandē diu reluctās presidē in sca
pulis momordit. Tunc preses indignatꝰ
dolore cruciatus. puerū ab alto per gradus
precipitauit ita vt tribunali tenellū cere/
brū adhereret. Julita vero filiū ad regnuz
precessisse videns. leta gratias deo reddi/
dit. Tunc iulita iussa est excoriari. ⁊ bulliē
ti pice perfundi. ⁊ demū capite trūcari. In
quadā aūt legenda inuenit᷑ ꝙ quiricus ty/
rannū blandientē eque vt minantē ꝑ᷑ pen
dens xp̄ianū se esse ꝯfitebat᷑. ſm quidē tp̄s
elinguis infantulꝰ. sz ī eo loq̄bat᷑ sp̄ūsctūs
Quē cū preses interrogaret q̄s eū docuissz
ait: Tuā o p̄ses miror insipiam ꝙ meā tan
tillā cernens etatulā. nec dum tp̄is circulo
triennē. ꝑcunctaris q̄s me docuerit diuinā
sapientiā. Qui cū cederet᷑ clamabat. Xp̄ia
nus sum Et q̄tiēs h̄ clamabat totiēs vires
inter tormēta recipiebat. Preses aūt m
trē cū puero mēbratim scindi fecit. ⁊ eorum
membra ne a xp̄ianis sepelirent᷑ dispergi
mādauit. Sed tamē ab angelo sunt colle/
cta. ⁊ nocte a christianis sepulta. Horum
corpora tempore ꝯstantini magni cuz pax
reddita esset ecclesie. ab vna de ancillis q̄
adhuc supererat reuelantur. ⁊ in deuotiōe
magna ab oīm populo habent᷑. Passi aūt
sunt circa annos dn̄i. CCXXX. sub alexan
dro imperatore.

LXXIX. A
De sancta Marina

Marina virgo vnica e/
rat pr̄i suo. Cū āt p̄r q̄dā mōa
steriū intrasset. mutauit habitū
filie sue vt nō femina sz masculus videret᷑.
rogauitq3 abbatē ⁊ frates. vt filiū suū vni
cū reciperēt. Quibꝫ eius precibꝫ annuēti/
bus. in monachū est receptus. ⁊ frater ma
rinus ab oīmbꝫ est appellatus. Cepit autē
valde religiose viuere: ⁊ valde obediēs esse
Cūt aūt esset vigintiseptē annoꝝ. Et pa/
ter eius se morti appinquare sentiret. filiaz
suā vocauit. ⁊ ip̄am in bono ꝓposito cōfir/
mans precepit. ne aliq̄n alicui reuelaret ꝙ
mulier esset. Ibat igit᷑ frequēter cum plau
stro ⁊ bobꝫ. ⁊ ligna monasterio deferebat.
Cōsueuerat aūt hospitari in domo cuius/
dā viri. cuius filia cū de quodā milite ꝯce/
pisset interrogata marinū monachū se vio
lasse asseruit. Interrogatus aūt marinus
cur tm̄ flagiciū perpetrasset. se peccasse fa/
tetur. ⁊ veniā precat᷑. Statim de monaste/
rio eiectus. ad hostiū monasterij mansit. ⁊
tribꝫ annis ibidē permanens buccella pa/
nis sustentabat᷑. Postmodū filius ablacta
tur abbati mittit᷑. ⁊ marino educādus tra
ditur. ⁊ ibidē cū eo ꝑ duos annos ꝯmorat᷑
Oīa aūt cum maxima patiētia recipie
bat. ⁊ in oībꝫ grās deo referebat Tandē
eius humilitatis ⁊ patie fratres miserti eū
in monasterīū recipiūt ⁊ queq3 officia vilio
ra sibi iniūgūt. ip̄e āt oīa hilariter suscipie
bat. ⁊ cuncta patienter ⁊ deuote agebat.
Tandē in bonis operibꝫ vitā ducens mi/
grauit ad dn̄m. Cum aūt corpus eius la/
uarent. ⁊ in vili loco sepelire disponerēt. re
spicientes mulierē ip̄m esse viderūt. Stu/
pefacti sunt oēs ⁊ perterriti se in dei fa/
mulā plurimū deliquisse fatent᷑. Currunt
oēs ad tam grande spectaculū ⁊ veniā
postulant ignorātie ⁊ delicti. Corpus igit᷑
eius in ecclesia honorifice posuerunt. Illa
aūt que famulā dei infamauerat a demo/
ne arripitur. ⁊ scelus suū confitens ⁊ ad se
pulcrū virginis veniens liberatur. Ad cu
ius tumulū populi vndiq3 ꝯfluunt. ⁊ mul
ta miracula ibi fiunt. Obijt aūt. XIIII. ka
lendas iulij.

LXXX
De natiuitate sancti Johānis baptiste.

Ohannes baptista
multipl'r noiat. Dicit ei ꝓphe
ta. amicus sponsi. lucerna. an
gel⁹. vox. helias. baptista sal/
uatoris. p̄co iudicis. ⁊ precursor regis. In
ꝓpheta designat prerogatiua cognitionis.
In amico sponsi prerogatiua dilectionis
In lucerna ardenti p̄rogatiua sanctitatis.
In angelo p̄rogatiua virginitatis. In vo
ce prerogatiua humilitatis. In helya pre/
rogatiua feruoris. In baptista prerogatia
mirabilis honoris. In precone p̄rogatiua
predicationis. In precursore prerogatiua
preparationis. A

Atiuitas iohis baptiste ab arch/
angelo gabriele hoc mō annūcia/
ta fuit. Dauid em̄ rex sicut habet
in hystoria scolastica volēs cultū dei am/
pliare vigintiquattuor sūmos sacerdotes i
stituit. quoꝝ tm̄ vnus maior erat. q̄ p̄nceps
sacerdotū dicebat. Statuit aūt sedeci vi/
ros de eleazar. ⁊ octo de itamar. ⁊ ꝯm sor/
tes dedit vnicuiqꝫ hebomadam vicis sue.
Abias aūt octauā hebdomadā habuit. d
cuius genere zacharias fuit. Erāt aūt za/
charias ⁊ vxor eius senes ⁊ absqꝫ liberis.
Cum g̊ zacharias templū dn̄i vt incensuꝫ
poneret ingressus fuisset. ⁊ multitudo po/
puli deforis expectaret. apparuit ei gabriel
archangelus. Cum aūt zacharias in eius
visiōe timeret ait angelus. Ne timeas za/
charia: qm̄ exaudita est oro tua. Propriuꝫ
est ei bonoꝝ angeloꝝ ꝯm qd̄ dicit glosa. ex
sua visiōe territos benigna exhortatiōe ꝑ/
tinus ꝯsolari. Econtra mali angeli se i lu/
cis angelos transfigurātes. si quos ex sui p̄
sentia territos senserint. ampliori eos hor/
rore ꝯcutiūt. Annūciat igit gabriel zacha
rie se filiū habiturū. cui⁹ nomē iohānes eēt
q̄ vinū ⁊ siccerā nō biberet. ⁊ ante dn̄m i spi
ritu ⁊ virtute helie precederet Johānes vo
cat helias rōne situs. q̄ ambo in deserto.
rōe victus. q̄ ambo victu parci. rōe cult⁹.
q̄ ambo vestitu inculti. rōe officij q̄ ambo
precursores. sꝫ ille p̄cursor iudicis iste sal/
uatoris. rōne zeli q̄ vtriusqꝫ verbū quasi
facula ardebat. Zacharias aūt ꝯsiderans
sui senectutē ⁊ vxoris sterilitatē dubitare ce
pit. ⁊ more iudeoꝝ signū ab angelo requisi
uit. Angelus aūt pro eo ꝙ verbis suis nō
credidit. ipm taciturnitatis plaga ꝑcussit
B Notandū aūt ꝙ dubitatio ꝯsueuit
fieri ⁊ excusari. aliqn̄ ꝓpter promissoꝝ ma/
gnitudinē. sicut legit de abraā. Cū em̄ dn̄s
sibi promisisset ꝙ semē suū terrā chanaan
possideret. dixit ad eum abraā. Dn̄e deus
vnde scire possum ꝙ possessurus sum eam
Et rn̄dēs dn̄s. Sume inq̄t tibi vaccā trie
nem. ⁊c̄. Aliqn̄ ꝓpter fragilitatis ꝓprie ꝯsi/
derationē. sicut p3 in gedeone q̄ ait. Obse
cro mi dn̄e in quo liberabo israel. Ecce fa/
milia mea infima est in manasse. ⁊ ego mi
nimus in domo p̄ris mei. Et ex hoc signū
petijt ⁊ accepit. Aliqn̄ ꝓpter nature impos
sibilitatē. sicut patꝫ in sara. Cum em̄ dixis/
set dn̄s. reuertēs veniā ad te. ⁊ habebit sa
ra filiū risit sara post hostiū dicēs: Postq̄
ꝯsenui ⁊ dn̄s meus vetulus est. ⁊c̄. Quid
est g̊ ꝙ solus zacharias ex eo ꝙ dubitauit
plagā incurrit. cū ibi esset ⁊ magnitudo ꝓ
missiōis ⁊ cōsideratio ꝓprie fragilitatis q̄
talē filiū se habiturū indignū reputabat. ⁊
impossibilitas naturalis. Hoc multiplici
de causa factū fuisse putat. Primo ꝯm be/
dam qm̄ discredendo locutus ē. ideo silen/
tio plectit vt tacendo credere discat. Scd̄o
qm̄ ideo mutus effectus est. vt maius mi/
raculū in natiuitate filij appareret. Cum
em̄ in natiuitate iohis p̄ri loquela reddit.
miraculū miraculo cumulat. Tertio q̄ cō
gruū fuit vt vocē amitteret qn̄ vox nasce/
bat ⁊ legi silentiū imponebat Quarto qm̄
ipe a dn̄o signū petijt ⁊ ipam taciturnitatē
in signū accepit. Cum āt zacharias foras
ad ppl'm exisset. ⁊ eū factū mutū viderēt. co
gnouerūt ipo innuēte ꝙ visionē vidisset in
templo. Completa āt septimana officij sui.
abijt in domū suā. ⁊ ꝯcepit elizabeth. ⁊ mē
sibꝫ quinqꝫ se occultauit q̄ sicut ibi dic̄ am
brosius. partus sui erubescebat etatē ne in
senectute vacasse libidini videret. ⁊ tm̄ gau
debat sterilitatis carere opprobrio. q̄ oppro
briū est mulieribꝫ nō habere premiū nupti
arū. ꝓpter qd̄ nuptie celebrant. ⁊ carnalis
coitus excusat Mense aūt sexta beata ma
ria que iam dn̄m ꝯceperat. congratulans
virgo fecunda ablate sterilitati ⁊ compa/
tiens senectuti. venit ad elizabeth Et cum
eam salutasset beatus iohānes iam spiri/

tusancto repletus sensit filiū dei venire ad se. ꝛ p̄ gaudio in matris vtero exultauit et tripudiauit. ꝛ motu salutauit quē voce nō potuit. Exultauit ei quasi gestiēs salutare ꝛ dn̄o suo assurgere. Mansit ḡ virgo btā cū cognata sua trib mēsib ministrās ei natū ꝗ puerꝝ suis sanctis manib de terra leuauit. vt habeẗ in hystoria scolastica. ꝛ quasi morē gerule officiosissime peregit. ❡ Hic dn̄i precursor btūs nouē specialiter ꝛ singulariter p̄uilegijs claruit. Nā idē angelus q̄ dn̄m annūciauit ip̄m annūciauit In vtero matris exultat. Mater dn̄i ip̄m a terra leuat. Linguā p̄ris reserat. Baptismū p̄mus ordinat. Xp̄m indice demonstrat. Xp̄m manib suis baptizat. Ip̄m p̄ oīb laudat xp̄s. In limbo positis xp̄m venturꝝ prenūciat. Propter hec nouē p̄uilegia vocaẗ ab ip̄o dn̄o ꝓpha ꝛ plusꝗ ꝓpha Chrysosto. etiā quare dicaẗ plusꝗ ꝓpha sic ait. Prophete ē beneficiū ꝓphetie a deo accipe nūq̄d ꝓphe ē bn̄ficiū baptismatꝰ do dare. Prophete est vt ip̄e de deo ꝓpheret. nunq̄d ꝓphete est vt ds̄ de illo ꝓpheret. oēs ꝓphete ꝓphetauerit de xp̄o. de illis aūt ꝓphetatū nō est. Ip̄e aūt non solū ꝓphetauit de xp̄o. sꝫ etiā alij ꝓphete ꝓphetauerūt de illo. Omes portitores verbi fuerẗ. iste aūt ip̄a vox. Quantū aūt vox proximior verbo nō tn̄ verbū. tm̄ iohānes ꝓpinquior xp̄o n̄ tn̄ xp̄s. Scd̄m ambrosiū. laus iohānis ex quinꝗ colligiẗ vel ꝯprehendiẗ. scꝫ ex parētib. ex miraculis. ex morib. ex munere. ꝛ ex predicatiōe. Laus aūt parentū f̄m eundē ambrosiū ex q̄nꝗ manifestaẗ. Ait ei sic. Plena laudatio est q̄ genus in morib. mores in equitate. officiū in sacerdotio. factū in mandatis. iudiciū in iustificatiōib cōprehendit. Scd̄o ex miraculis. Quorū quedā fuerūt ante eius ꝯceptionē in vtero scꝫ angelica annūciatio. nois impositio. ꝛ loquele patris amissio. Quedā q̄ntū ad eius ꝯceptionē in vtero. scꝫ supernaturalis ꝯceptio. eius in vtero sanctificatio. ꝛ ꝓphetalis doni repletio. Quedā quantū ad eius natiuitatē ex vtero. scꝫ vtriusꝗ parētis spiritus prophetalis adeptio. q2 ꝛ mater nomē sciuit ꝛ pater canticū edidit. Loquele patris reseratio ꝛ spiritussancti repletio. Unde ꝛ zacharias pater eius repletus est spiritusancto. ꝛc̄. Ambrosius. Respice iohannē quanta vis sit in eius vocabulo cuius nuncupatio reddidit muto vocē. patri prolem. populo sacerdotē. Prius ei erat tacens lingua. sterilis filio. priuatus officio. At vbi iohānes nasciẗ. fit repente pater propheta. loquele vsum recipit. prolem a spiritusancto suscipit. sacerdotē functio recognoscit. Tertio ex morib. quia sanctissime vite fuit. De cuius sanctitate dicit chrysostomus. Conuersatio iohānis oīm vitā culpabilē faciebat apparere. Quemadmodū em̄ si videres albā vestem dicis satis candida vestis. Si vero posueris eā iuxta niuē incipit tibi sordida apparere: ꝛ si vere sordida nō ē Sic quantū ad ꝯparationē iohānis oīs homo videbaẗ immundus. ❡ Cuiꝰ quidē sanctitas triplex habuit testimoniū. Primo a supercelestibus. id est ab ip̄a trinitate. Et primo a patre qui vocat euꝫ angelū. Malach. II. Ecce ego mitto angelū meū. ꝛc̄. Angelus aūt nomē est officij nō nature. Et ideo dicitur angelus ratiōe officij. ex eo ꝙ oīm angelorū officiū exercuisse videẗ. Habuit em̄ officium seraphin. Interpretatur em̄ seraphin ardens. q2 illi nos ardentes faciunt ꝛ in dei amore plus ardent. Et de iohāne diciẗ in eccl̄ia. Surrexit helias quasi ignis ꝛc̄. Ip̄e em̄ venit in spiritu ꝛ virtute helie Scd̄o habuit officiū cherubin. Cherubin em̄ interpretaẗ plenitudo scientie Et iohānes diciẗ lucifer. Job. xxxviij. ex eo ꝙ fuit terminus noctis ignorantie ꝛ initiū lucis gratie. Tertio habuit officiū thronoꝝ q̄ꝝ officiū est iudicare. Et de iohāne diciẗ ꝙ arguebat herodē dicēs: Nō licet tibi habere vxorē fratris tui. Quarto habuit officiuꝫ dn̄ationū. que docēt nos erga subditos dominiū gerere. Et iohēs erga subditos habebaẗ in amore erga reges in timore. Quinto officiū principatuū. qui docent nos superiores reuereri Et iohānes de se dicebat Qui de terra est de terra loquitur De xp̄o autem. Qui de celo venit super oēs est. Item Cuius nō sum dignus soluere corrigiā calciamenti eius. Sexto officiū potestatū per quas potestates aeree vel ꝯtrarie arcentur. que nō potuerūt nocere sibi iam sanctificato. A nobis etiā arcebat. cum ad

baptiſmũ penitẽtie noſ diſpõebat. Septiº
officiũ virtutũ per quas fiunt miracula. ⁊
beatus iohãnes multa miracula in ſei p̃o
oñdit Magna em̃ miracula mel ſilueſtre
⁊ locuſtas edere. pilos camelorũ induere. ⁊
hmõi. Octauo officiũ archangelorꝝ qñ re/
uelabat maiora. ſicut ea q̃ ſpectant ad no/
ſtram redemptionẽ. cum dicebat. Ecce a/
gnus dei. ⁊c̃. Nono officiũ angelorꝝ. quãdo
anũciabat minora. ſicut ea que ſpectãt ad
mores. vt illud. Penitentiã agite. ⁊c̃. Itez
Neminẽ ꝯcutiatis. ⁊c̃ Scd̃o habuit te/
ſtimoniũ a filio. ſicut patet Matth. XI.
vbi eum xp̃s multipliciter ⁊ mirabiliter cõ
mendat dicens inter cetera. Inter natos
mulierũ non ſurrexit maior iohãne bapti/
ſta. Petrus damiani. Ab illo verbo iohã/
nis ſunt deprompta preconia. per qd̃ fun/
data eſt arida. ⁊ mouenꝰ ſydera. ⁊ ſunt con
dita elemẽta. Tertio a ſpiritu ſancto cũ
per patrẽ ſuũ dixit. Tu puer propheta al/
tiſſimi vocaberis. ⁊c̃. Scd̃o a celeſtibus
id eſt ab angelis. ſicut patet Luce. I. vbi eũ
angelus multipliciter ꝯmendabat oſten/
dens quante ſit dignitatis. quo ad deũ cuz
dicit. Erit em̃ magnus corã dño. Quante
ſanctitatis quo ad ſe ip̃m. cũ ſubdit Vinũ
⁊ ſicerã nõ bibet. ⁊ ſpiritu ſancto replebitur
ex vtero matris. Quãte vtilitatis quo ad
ꝓximũ cũ dicit. Et multos filiorũ iſrl̃ con/
uertet. ⁊c̃ Tertio a ſubceleſtibꝫ. id eſt ab
hominibꝫ. ſicut a patre ſuo ⁊ vicinis. cum
dicebant. Quiſputas puer iſte erit. ⁊c̃ E

Quarto ꝯprehendiꝰ laus iohĩs ex mu
nere. Habuit em̃ munus in ſtatu in vtero
in egreſſu ex vtero. in mundi progreſſu: ⁊ ĩ
mundi egreſſu. In vtero habuit triplex
mirabile munus gratie. Primo gratiaz q̃
in vtero ſanctificatus fuit. Vnde fuit ante
ſanctus q̃ꝫ natus. Hieremie. I. Priuſq̃ꝫ te
formarẽ in vtero noui te ⁊ anteq̃ꝫ exires de
ventre ſanctificaui te. Scd̃o gratiã qua ꝓ
phetare meruit. ſicut quando in vtero ma
tris exultãs deum adeſſe cognouit. Vnde
Chryſoſtomus volens oſtendere qualiter
fuerit pluſq̃ꝫ ꝓpheta dicit Prophete eſt pro
merito ꝯuerſatiõis ⁊ fidei ꝓpheciã accipe/
re. Nunquid prophete fuit vt prius fie/
ret ꝓpheta q̃ꝫ homo. Et q꞉ cõſuetudo erat
vt prophete inungerenꝰ. tũc qñ beata virgo

elizabeth ſalutauit. xp̃s iohẽz in vtero ĩ p/
phetã inunxit. ſm̃ qd̃ dicit Chriſoſtomꝰ in
hec verba. Ideo xp̃s fecit mariã ſalutare
elizabeth. vt ſermo procedẽs de vtero ma/
tris vbi habitabat dñs. ⁊ per aures eliza/
beth ingreſſus deſcenderet ad iohannẽ. vt
illic eũ vngeret in prophetã Tertio gratiã
qua ſuis meritis matri ꝓphetie ſpiritũ tra
didit. Vnde chryſoſtomus volẽs oſtende
re q̃liter fuit pluſq̃ꝫ propheta ait. Quis p/
phetarũ cũ eſſet ꝓpheta! ꝓphetaz facere po/
tuit. Helias quidẽ vnxit heliſeũ in ꝓphetã
nõ tamen prophetandi gratiã ꝯtulit. Iſte
aũt in vtero matris exiſtens diuini introi/
tus ſcientiã matri donauit ⁊ os illius ĩ ver
bo ꝯfeſſionis aperuit. vt cuius nõ videbat
perſonã cognoſceret dignitatẽ dicẽs. Vn/
de hoc michi vt mater dñi mei veniat ad
me. In egreſſu ex vtero habuit triplex
munus gratie. quoniã ortus eius fuit mi/
raculoſus ſanctus ⁊ iocundus. Quia mi/
raculoſus excluditur defectus impotentie
quia ſanctus reatus culpe. q꞉ iocũdus la/
mentũ miſerie. Celebratur aũt ortus eius
ſiue natiuitas ſcd̃m magiſtrũ guilhelmũ
altiſiodoreñ. t̃plici rõe Prio rõe ſcificatõis
in vtero. Scd̃o ratiõe dignitatis in officio
Ipe ei tanq̃ꝫ lucifer venit. ⁊ eternũ gaudiũ
nobis primus nunciauit. Tertio ratiõe io
cunditatis in ortu ſuo. Dixerat em̃ ange/
lus. Et multi ĩ natiuitate eius gaudebũt
Et ideo dig[illegible]t vt ⁊ nos ĩ natiuitate eiꝰ
gaudeamꝰ. In progreſſu habuit ſimili/
ter multiplex munus. In hoc autẽ patent
eius excellentiſſima ⁊ diuerſa munera gra
tie. quoniã habuit perfectionẽ omniũ ſan/
ctorũ. Nam propheta fuit quando dixit.
Qui poſt me venturus eſt. ⁊c̃. Pluſq̃ꝫ pro
pheta quando xp̃m digito demonſtrauit.
Apoſtolus. quia a deo miſſus fuit Apoſto
lus em̃ idem eſt quod miſſus. Vnde. Fuit
homo miſſus a deo. ⁊c̃. Martyr. quia pro
iuſticia mortem ſuſtinuit. Confeſſor. quia
confeſſus eſt ⁊ non negauit. Virgo Vnde
⁊ propter ipſius virginitatẽ angelus ẽ ap/
pellatus. Malach. II. Ecce ego mitto an
gelum meũ. ⁊c̃. In egreſſu de mũdo ha
buit triplex munus Quia efficitur martyr
inuictus. Tunc em̃ palmaz martyrĳ ade/
ptus eſt. Dirigitur nũcius precioſus. Ipe

em̄ tunc illis qui erant in limbo preciosuꝫ
nunciū attulit. scilicet de aduentu christi ꝛ
redemptione ipoꝝ. Et colitur exitus glo/
riosus. Eius em̄ exitus de om̄ibus qui ad
limbum descenderunt specialiter ab eccle/
sia solennizatur ꝛ gloriose colitur. F
Quinto ex predicatione. Circa cuius pre/
dicationē angelus quattuor ponit cum di
cit. ꝛ multos filiorū israel conuertet ad do
minū deum ipōrum ꝛ ipe precedet. ꝛc̄. scꝫ.
fructum. ordinem. virtutem. ꝛ finem. sicut
patet in littera. Et notandū q̄ predica/
tio iohannis tripliciter fuit cōmendabilis
Jpe nancꝫ predicauit feruenter. efficaciter
ꝛ prudenter. Feruenter cuꝫ dicebat. Ge/
nimina viperarū. ꝛc̄. Qui quidem feruor
fuit inflāmatus charitate. quia erat lucer/
na ardens. Unde dicit in persona ipsius
hieremias. Posuit os meū quasi gladium
acutū. Informatus veritate quia erat lu/
cerna lucens. Unde Johannis. V. Uos
misistis ad iohanneꝫ. ꝛ ille perhibuit testi/
moniū veritati. Directus discretione siue
scientia. Unde turbis ꝛ publicanis ꝛ mi/
litibus scd̄m vniuscuiuscꝫ exigentiam pro
priam legem dedit. Firmus constantia.
Unde ꝛ tā cōstanter predicauit q̄ ex hoc
vitam amisit. Hec em̄ quattuor debet ha
bere zelus scd̄m quod dicit Bernardus.
zelum tuū inflāmet charitas. informet ve/
ritas. regat scientia. ꝛ firmet constantia.

Secundo efficaciter. quoniā ad predi/
cationem eius multi conuersi sunt. Predi
cauit em̄ verbo per assiduitatem doctrine
ꝛ exemplo per sanctitatē vite. predicauit et
conuertit meritis ꝛ orationibus deuotis.

Tertio prudenter. Cuius prudentia pre
dicatiōis in tribus fuit Primo ī eo q̄ vsus
fuit cōminationibus. vt malos terreret di
cens. Jam em̄ securis ad radicem arboris
posita est. Scd̄o promissiōibus. vt bonos
alliceret dicēs: Penitentiam agite ap. e. re.
ce. Tertio moderationibus vt mediocres
paulatim ad perfectionē attraheret. Und̄
turbis ꝛ publicanis ꝛ militibus leuia im/
ponebat vt postmoduꝫ ad maiora proue/
herentur. turbis vt operibus misericordie
insisterent. publicanis vt se ab alienorū ap
petitu abstinerent. militibus vt neminem

concuterent. nulli calumniā facerent ꝛ suis
stipendijs contenti essent. G Et no/
tandum q̄ sanctus iohannes euangelista
hac die migrauit ad dominū. sed ecclesia
ipius festū in tertiū diē post christi natiui/
tatē celebrandū īstituit. quia tunc eius ec/
clesia dedicata fuit. Et solennitas natiui/
tatis beati iohannis baptiste in suo die re/
mansit Nimirū. q2 hec dies ab angelo gau
dio natiuitatis p̄cursoris autēticatus fuit
Non aūt dogmatizandū est q̄ euangelista
baptiste cesserit tancꝫ minor maiori. Non
em̄ decens est quis eorū maior sit disputa/
re. Qd̄ etiā quodā exemplo diuinitus est o
stensum Erāt ei vt legit̄ duo doctores theo
logi. quoꝝ vnus iohannē baptistā. alter ve
ro iohannē euāgelistā preferebat. Tandē
sup hoc solēni disputatōe indicta quilibꝫ
valde solicitus erat autoritates ꝛ efficaces
rōnes inuenire quib; suū iohannē posset p̄
ferre. Aduenīete aūt disputatōis die. quili
bet scōꝝ emulatori suo apparuit eicꝫ dixit.
Bene ꝯcordes sumus ī celis. de nobis nō
disputetis in terris. Tunc illi sibi adinui/
cem ꝛ om̄i populo visionē publicauerūt. et
dn̄m bn̄dixert̄. Paulus hystoriograph9
longobardoꝝ romane ecclesie dyaconus ꝛ
cassinensis monachus. cū deberet quadā
vice cereū consecrare. fauces eius rauce fa
cte sunt cum prius vocalis esset. Ut ergo
vox sibi restitueretur hymnū. scilicet. Ut
queant laxis. ꝛc̄. ad honorē beati iohannis
composuit. Ubi in principio petit sibi vo/
cem restitui. sicut ꝛ zacharie restituta fuit.

Ossa mortuoruꝫ animaliū vndecuncꝫ
collecta in hac die ab aliquibus cōburun/
tur. Cuius duplex ē causa. vt ait iohānes
beleth. Una est ex antique institutiōis ob
seruantia. Sunt em̄ quedam aīalia que
dracones vocantur. que in aere volant. in
aquis natant. in terra ambulant. Quan/
docꝫ aūt dum per aera ambularent ad li/
bidinē concitabantur. ꝛ in puteis ꝛ aquis
fluuialibus sperma iactabant ꝛ inde se/
quebatur letalis annus. Contra hoc ergo
istud inuentū fuit remediū vt de ossib; aīa
lium rogus fieret. ꝛ sic talia aīalia fumus
fugaret Et quia istud maxime hoc tempo
re fiebat. ideo istud adhuc ab aliquib; ob/

seruatur Alia causa est ad representandū. q2 ossa sancti iohannis in sebaste ciuitate ab infidelib9 ꝯbusta fuerūt. Ferunt etiā facule ardētes. q2 iohēs fuit lucerna ardēs ⁊ lucēs. Et rota vertit. q2 sol tūc in circulo descendit ad significandū ꝙ fama iohānis qui xp̄s putabat descendit. ſm qd̄ ipe testimoniū perhibuit dicens: Me oportet minui illum aūt crescere. Hoc significatū est ſm qd̄ dicit Aug9. in eoꝝ ortib9 ⁊ in eorum mortib9. In eorū ortib9. q2 circa natiuitatem iohānis dies incipiūt decrescere. circa natiuitatē xp̄i crescere. Iuxta illud Solsticiū decimo xp̄m preit atq3 iohannē. Itē in eoꝝ mortib9. q2 corpus xp̄i in cruce fuit exaltatū. corpus iohānis capite minoratū. Refert paulus in hystoria longobardorū. ꝙ rocharith rex longobardoꝝ iuxta ecclesiā sancti iohānis baptiste cū multo ornatu sepultus fuit Quidā vero cupiditate illectus nocte sepulcrū aperiēs abstulit vniuersa. Cui beatus iohānes apparēs dixit: Cur ausus fuisti tangere mihi ꝯmissum. Ecclesiā meā de cetero ingredi nō valebis Qd̄ vtiq3 sic euenit. Nam qñcunq3 predictam ecclesiā intrare volebat quasi a validissimo pugile guttur eius feriebat. ⁊ sic subito retro ruebat.

LXXXI.

De sanctis Geruasio ⁊ Prothasio.

Eruasius a gerar qd̄ est sacrū ⁊ vas. vel a geua qd̄ est incolatus ⁊ syor paruulus q̄si sacer ꝑ vite meritū. vas ꝑ virtutū receptaculū. peregrinus per mūdi ꝯtemptū. paruulus ꝑ sui despectū. Prothasius a prothos qd̄ est primū. ⁊ sios de9 siue diuin9. vel a procul ⁊ stasis. i. positio. q̄si p̄m9 ꝑ dignitatē. diuinus ꝑ dilectionē. ꝓcul positus a mundi affectōe. Hoꝝ passionē ambrosius in libello ad caput eorū posito scriptā inuenit.

Geruasius ⁊ prothasi9 gemini fratres filij fuerūt sancti vitalis. ⁊ beate valerie. Qui oīa sua pauperibus erogātes manebāt cū sancto nazario q̄ apud ebrudunū oratoriū ꝯstruebat. ⁊ ei celsus puer lapides porrigebat. ꝙ vero nazarius iam celsum habuisse narrat. forte ꝑ anticipationē accipit. cū longe post eū sibi fuisse oblatū ex hystoria nazarij colligatur Cū aūt oēs ad neronē imperatorē ducerent sequebat eos eiulās puer celsus. Quē cū vnus militū alapis cederet ⁊ cedentē nazarius increparet. irati milites nazarium calcib9 ceciderūt. ⁊ ip̄m cū alijs in carcere recluserūt. ⁊ postmodū in mare ꝑcipitauerūt. Geruasiū vero ⁊ ꝓthasiū mediolanū duxerūt. Nazarius ꝟo miraculose liberat9 mediolanū venit. Eo tp̄e superueniēte comite astasio q̄ ꝯ marchomannos ꝓficiscebat ad bellū. deoꝝ cultores eidē occurrerūt. asserētes ꝙ dij sibi rn̄dere ꝯtēnerēt nisi pri9 geruasi9 ⁊ ꝓthasi9 imolarēt. ꝯtinuo igit tenent ⁊ vt sacrificēt inuitant. cui cū geruasi9 oīa idola surda ⁊ muta diceret. ⁊ ip̄m ab oīpotente deo victoriā requirere debere doceret iratus tādiu eū plūbatis cedi iussit q̄diu sp̄m exalaret. Deiñ ꝓthasiū accersiri fecit eiq3 dixit. Miser vel tu viuere stude. ⁊ noli cū fratre tuo mala morte ꝑire. Cui ꝓthasius. Quis est miser ego q̄ te nō timeo. aut tu q̄ me timere probaris. cui astasius Ego te miser hō quō timeo. cui prothasius. In hoc me timere ⁊ te ledi probaris. si nō sacrificauero dijs tuis. Si eñi te ledi a me nequaq3 timeres. nunq3 ad sacrificiū idoloꝝ me ipe ꝯpelleres. Tūc eū comes in eculeū suspendi precepit. Cui prothasi9 Non tibi comes irascor q̄m cecos oculos tui cordis attendo. quin potius tui misereor. q2 nescis quid facias. Age igit quod cepisti vt mihi cum fratre meo occurrere possit benignitas saluatoris Tunc comes iussit eum decollari. Philippus aūt seruus christi cum filio suo corpora eorū rapuit ⁊ occulte i domo sua in archa saxea sepeliuit. ⁊ libellum eorū ortum finem ⁊ vitā continentē ad eorum caput posuit. Passi sunt aūt sub nerone qui cepit circa annū domini quīquagesimūseptimū. Hoꝝ corpora multo tempore latuerūt sed tempore beati ambrosij hoc modo reperta fuerunt Ambrosio nanq3 in ecclesia sanctorū naboris ⁊ felicis in oratione posito. ita vt nec vigilaret aperte. nec dormiret integre. apparuerūt ei duo pulcerrimi iuuenes vestib9 cādidis. i. collobio ⁊ pallio induti. caligulis calciati. secū māib9 extēsis orātes Orauit igit ambrosius vt si ē

illusio nō vltra appareat si aūt veritas de
nuo reueletur. Simili igitur modo canē/
te gallo orantes secū iuuenes apparuerūt
Tertia vero nocte defecto iam corpore ie/
iunijs nō dormiēti sed stupente cū tertia
sibi apparuere persona que siliis paulo a/
postolo videbatur. ꝛm ꝙ in pictura ꝓspe/
xerat. Illisqꝫ tacentibus aplus sibi dixit.
Isti sunt qui nichil terrenū desiderantes
monita mea secuti sunt. Quoꝝ corpora i
eo loco reperies in quo stas. Duodeci pe/
dum altitudine terra coopertā archā in/
uenies ꝛ ad caput eoꝝ libellū in quo ortꝰ
eorū cōtinetur et finis. Cōuocatis igitur
vicinis epis: ipe prior terre fossor accessit:
ꝛ oia ꝓ vt dixerat sibi paulus inuenit. Et
licet iam tricēti anni ꝛ vltra fluxissent. ita
tamē corpora eorū sunt reperta: ac si ipsa
hora ibidē fuissent posita. Insup ꝓ odor
suauissimus et mirabilis inde fragrabat
B Cecus autē quidā tangens feretrū
illuminatus est. Et multi alij meritis eo/
rū curati sunt In hoꝝ solēnitate pax inter
longobardos ꝛ romanū imperiū reforma
ta fuit. et ideo gregorius papa loquet do/
minus pacē in plebem suam. in introitu
misse cantari instituit. Unde et officia p/
tim sanctis cōueniūt. partim euentibus q̄
ipsis contigere diebus. Refert Augꝰ in li/
bro vicesimo de ciuitate dei. ꝙ ipso presen
te ꝛ impatote ꝛ multa turba. quidā cecus
apud mediolanū ad corpa martyrū ger/
uasij ꝛ prothasij lumē recepit. Utrū autē
sit predictus cecus an alius ignorat. Idē
quoqꝫ refert ibidē ꝙ quidā iuuenis in vil
la victoriana que ab iporegio triginta mi
liaribus distat cū in quodā flumine equū
lauaret: continuo diabolus eū vexauit: et
in flumen tanqꝫ mortuū proiecit. Cū aūt
vespere in ecclia beatorū geruasij et pro/
thasij que ꝓpe erat cantaretur. ille vocibꝫ
illis quasi percussus: cū grādi fremitu ec/
clesiā intrās altare tenebat. nō amoueri n̄
valēs tanqꝫ si ibidem alligatus fuisset. Et
cū demon vt inde exiret adiuraret: ille se
eius mēbra amputare cū exiret minabat
Cū ergo adiuratus exiret. oculus eiꝰ in ma/
xillā fusus tenui venula depēdebat. sed in
locū suū sicut potuerūt oculū reuocarunt.
Et ecce intra paucos dies meritis sancto/
rum geruasij ꝛ prothasij plene sanatus est
Ambrosius quoqꝫ in prefatiōe sic ait Hi
sunt q̄ vexillo celesti signati victricia apli
arma sumpserant. ꝛ a mūdanis nexibus
absoluti neqssimi hostis viciorū aciē pro/
sternētes liberi: ꝛ expediti xp̄m dn̄m sunt
secuti. O qꝫ felix germanitas q̄ sacris in/
herēdo eloquijs nullo potuit interpolari
contagio. O qꝫ gliosa certaminis causa:
vbi pariter coronantur quos vnus vte/
rus maternus effudit.

LXXXII A

De sanctis Johanne ꝛ Paulo

Johannes et paulus
primicerij ꝛ prepositi constancie
filie cōstantini augusti fuerunt
Eo autē tpe cū gens cythica daciā ꝛ tra/
tiam occuparet ꝛ gallicanus dux romani
exercitus contra p̄dictā gentē mitti debe/
ret: constantiā filiā constantini pro mer/
cede laboris sibi in vxorem dari petebat.
Quod etiā romani principes instantius
fieri postulabāt. Pater autē plurimū tri/
stabatur: sciens filiā suā postqꝫ a beata a/
gnete sanata fuerat in ꝟginitatis ꝓposito:
positā facilius occidi posse qꝫ ad cōsensuꝫ
inclinari. Uirgo tamē de deo cōfidens pa
tri consuluit: vt eā sibi spondeat cū victor
rediret Uerūtamē duas filias suas quas
ex vxore defuncta susceperat: idē gallica/
nus secū manere permitteret: vt per eas
mores ꝛ votū patris scire posset. Et ipsa
duos prepositos suos iohannē ꝛ paulum
sibi concederet: in spe quasi maioris firmi
tatis: rogans deū vt ipum ꝛ filias cōuer/
teret. Qd vbi omibus placuit: gallicanus
assumptis iohāne ꝛ paulo ꝛ copio so exer/
citu proficiscitur. Sed tn̄ a cythicaꝝ gen/
te eius exercitus frangitur: ꝛ in vrbe tra/
ciarū ab hostibus obsidet. Tūc acceden/
tes iohānes ꝛ paulus eidem dixerūt. Fac
votū deo celi: ꝛ eris victor melior qꝫ fuisti
Qd cū fecisset: iuuenis in humero ferens
crucē statim sibi apparuit eiqꝫ dixit. Su/
me gladiū tuū ꝛ sequere me. Quē ille ac/
cipiens: per media castra iuit: ꝛ ad regem
vsqꝫ deueniēs. illumqꝫ occidēs. solo timo/
re vniuersum exercitū subiugauit. ꝛ roma
nis tributarios fecit Duo qꝫ milites ar/

mati eidem apparētes eū hinc inde confir
mabant. Fact⁹ igitur christian⁹ romā re/
diit. ꝛ cū multo honore susceptus rogauit
augustū vt sibi indulgeret si filiā minime
desponsaret. eo ꝙ decetero xp̄o ꝯtinēter vi
uere ꝓponeret. Qḋ cū augusto plurimū
placuisset. ꝛ due ilie gallicani a cōstantia
ꝟgine ad xp̄m ꝯuerse essent. ip̄e gallican⁹
ducatui cessit. ꝛ omnia paupibus tribuēs
xp̄o cū alijs serui dei in paupertate seruiuit
Multa aūt miracula faciebat. ita vt solo
visu demones de obsessis corpibus effuga
ret. Hui⁹ sacri opinionis fama in toto
orbe terrarū intantū excreuit. vt ab oriēte
et occidēte venientes viderēt virū ex patri
cio cōsule lauātem pedes pauperū ponen
tem mēsam. aquā manib⁹ effundētem lā
guētib⁹ solicite ministrātem: et cetera san
cte seruitutis officia exhibentē. Cōstātino
igitur defuncto ꝯstāti⁹ cōstantini magni
filius arriana heresi deprauatus imperi/
um tenuit. Verū cū constantius frater cō
stantini duos filios scȝ gallū ꝛ iulianū re/
liquisset. constātius imperator dictū gal/
lum cesarē fecit. ꝛ contra iudeā rebellan
tem misit. Quē tamē postmodū interfe/
cit. Julianus ꝟo timēs ne exemplo fratris
a constantio perimeret monasterium in/
gressus est. Ubi magnā religionem simu
lans lector ordinatus est. Qui per malefi
cium demonē consuluit. responsum accipi/
ens ꝙ ad imperiū sublimādus esset. Post
aliquod tēpus vrgentibus aliquibus ne/
gocijs: constantius iulianū cesarē fecit: ꝛ
ipsum in galliā destinauit. Qui omīa stre
nue agebat. Mortuo aūt constantio ꝛ iu
liano apostata in imperium a constantio
sublimato: iussit iulianus vt gallicanus
aut dijs imolaret aut abscederet. Tanto
enī viro nō audebat necē inferre. Ille igit
alexandriā perrexit: ab infidelibus ꝑ cor
trāsfixus martirij coronā ꝑcepit. At iulia
nus captus cupiditate sacrilega auaritiā
suam euangelij testimonio colorabat. Nā
facultates a christianis auferens dicebat.
Christus vester dicit in euāgelio. Qui nō
renūciauerit omnibus q̄ possidet nō potest
meus esse discipulus. Audiens igit ꝙ io/
hānes ꝛ paulus ex opib⁹ quas virgo con/
stantia reliquerat xp̄anos pauperes su/
stētabāt: mādauit eisdē ꝙ sicut constāti/
no ita quoqꝫ ꝛ sibi adherere deberēt. At il
li dixerūt. Dum gloriosi imperatores con
stantinus ꝛ filius eius constantius se esse
seruos xp̄i gloriabant nos famulabamur
eisdē. Tu ꝟo qr religionē plenā virtutib⁹
reliquisti. a te omino recessimus ꝛ tibi obe
dire cōtemnimus. Quibus iulianus mā/
dauit. Ego in eccl'ia clericatū obtinui: et
si voluissem ad primū ecclesie statū perue
nissem. Sed considerās vanū esse inertiā
sectari ꝛ ociū: milicie animū dedi. dijsqꝫ sa
crificans eorū suffragijs imperiū obtinui
Unde vos in aula regia nutriti nō debe/
tis lateri meo deesse: vt primos vos in pa
latio meo habeam. Quod si a vobis con/
temptus fuero agā vt necesse est vt contē/
ni nō possim. Qui respōdentes dixerunt.
Deū tibi preponētes minas tuas neqꝫ
timem⁹ ne regis eterni inimicicias incurra
mus. Ad hoc iulianus. Si infra decē dies
vltro ad me venire cōtempseritis: coacti
postmodū facietis quod spōte facere non
curatis. Cui sancti respōderūt. Jam decē
dies preterisse estima: ꝛ hodie facito quod
tunc te facturū esse minaris. Quibus iu/
lianus. Putatis quia martyres vos faci/
ant chrystiani. Nisi mihi cōsenseritis: pu/
niam vos. nō vt martyres. sed vt publicos
hostes. Tūc iohānes ꝛ paulus ꝑ totos de
cem dies elemosynis insistētes oīa sua pau
perib⁹ erogabāt. Decima aūt die missus
est ad eos therētian⁹ q̄ dixit eis. Dn̄s no/
ster iulian⁹ statiunculum aureū iouis ad
vos misit. vt eidem thura incēdatis alio/
quin ambo simul peribitis. Cui sancti dix/
erunt. Si tu⁹ domin⁹ est iulian⁹. habeto
pacem cū illo. nobis alius dn̄s non est nisi
domin⁹ iesus xp̄s: Tūc iussit eos occulte
decollari. ꝛ in fouea intra domū sepeliri fa
mam faciēs ꝙ in exiliū essent missi. B
Post hoc fili⁹ therentiani a demone arri/
pitur. ꝛ intra domū clamare cepit ꝙ a de/
mone vreretur. Quod videns therentia/
nus: scelus confitetur: ꝛ xp̄ianus efficitur
passio sanctorū ab eo cōscribitur: ꝛ eius fi
lius liberatur. Passi sunt autē circa annū
dn̄i. CCCLXIIII. Refert greg⁹ in ome
lia euāgelij. Si quis vult venire post me:
ꝙ quedā matrona dum ecclesiā istorū mar

tyrũ frequẽtius visitaret: ⁊ die quadã inde
rediret duos stantes monachos sub pere
grino habitu inuenit q̃s pegrinos credẽs
elemosynã sibi dari precepit Sʒ postq̃ di/
spensator eis ad largiendũ elemosynã ap/
propinq̃sset astiterũt ei vicinius ⁊ dixerũt
Tu nos modo visitas nos te in die iudi/
cij requiremus: et quicq̃d poterim⁹ tibi p̃/
stabimus. Quo dicto ab oculis eius abla
ti sunt. Ambrosius in prefatõne de his
martyribus sic dicit. Beati martyres io/
hannes ⁊ paulus veraciter impleuerũt qd̃
dauitica voce dicitur. Ecce q̃ȝ bonuȝ et q̃ȝ
iocundũ habitare fratres in vnũ. Nascen
di lege cõsortes fidei societate coniũcti: pas
sionis equalitate consimiles. in vno sem/
per dño gloriosi. LXXXIII

De sancto Leone p[illegible] A

Leo papa vt in miracu
lis beate v̾ginis legitur in eccle
sia sancte marie maioris in die
resurrectiõis missam celebrabat. ⁊ dũ fide
les p̱ ordinẽ cõmunicaret ⁊ quedã matro/
na manũ eius osculata fuisset ex hoc in eũ
vehemens carnis tẽptatio insurrexit. At
vir dei in semetipm̃ seuissim⁹ vltor insur/
git. ⁊ eadem die manũ se scandalizantem
occulte penitus amputauit. ⁊ a se reiecit.
Interea murmur oriebat̾ in p̱pl'o cur sum
mus pontifex diuina more solito non cele/
braret. Tunc leo ad beatã virginẽ se con/
uertit. ⁊ eius prouidẽtie totaliter se cõmi/
sit. Tunc illa cõtinuo sibi astitit. ⁊ manuȝ
suã suis sanctissimis mãibus illi restituit
⁊ reformauit iubens vt procederet. ⁊ filio
suo sacrificiũ imolaret. Leo igitur omi po
pulo q̃d sibi contigerit predicauit. et ma/
num restitutã omibus euidenter ostendit
Hic calcedoñ. conciliuȝ celebrauit. solas
virgines ibidẽ velari instituit. Ibi etiam
statutũ fuit: vt virgo maria mater dei ap/
pellaretur. Eo quoq̃ tẽpore attila ita/
liã deuastabat. Igitur sãctus leo in eccl'ia
apl'oꝝ trib⁹ diebus ⁊ tribus noctibus orõi
vacans post hoc dixit ad suos. Qui vult
me sequi sequatur. Cum igitur ad attilã
ꝓpinquasset ille vt beatũ leonem vidit. de
equo descendit: eiusq̃ pedibus prouolut⁹
rogauit vt peteret quicq̃d vellet. Qui pe/
tijt vt ab italia discederet ⁊ captiuos rela/
xaret. Et dum argueretur a suis. q̃ trium/
phator orbis a sacerdote vict⁹ esset respõ/
dit. Prouidi mihi ⁊ vobis. Vidi em̃ a dex/
xtris eius fortissimũ militẽ euaginato gla
dio stantẽ mihiq̃ dicentẽ Nisi huic parue
ris cũ omibus tuis interibis. Cum bea/
tus leo epl'am ad fabianũ ep̃m constan/
tinopolitanũ aduersuȝ euthiciũ ⁊ nestoriũ
scripsisset sup̱ sepulchrũ bti petri ipsaȝ po
suit: et ieiunijs ⁊ oratiõibus insistẽs dixit
Quicq̃d in hac epl'a vt homo erraui tu
cui ecclesie cura cõmissa est corrige ⁊ emẽ/
da Et post dies xl. oranti illi petrus appa
ruit dicens. Legi ⁊ emẽdaui. Accipiẽsq̃
leo epl'am inuenit eam manibus apl'i cor
rectã ⁊ emẽdatã Alias etiã sepulchro btĩ
petri xl. dieb⁹ ieiunijs ⁊ orõibus vacãs leo
astitit. obsecrans vt suorũ sibi petõꝝ veni/
am impetraret Cui petrus apparens di/
xit. Deprecatus sum pro te dñm ⁊ omnia
peccata tua dimisit. Solummodo de ma
nuũ impositione debes inquiri. i. si bene si
ue aliter alicui manus imposueris exigeris
Obijt circa annos dñi CCCCLX.

LXXXIIII

De sancto Petro apostolo.

Petrus trinomius exti
tit. Vocatus est em̃ symon ba/
riona. Symõ interp̾tatur obe/
diens vel ponens tristiciã: bariona filius
columbe Bar lingua: sira filius: iona he/
braice columba. Fuit em̃ obediens quan/
do christus eum vocauit: quia ad vnius
iussionis vocem dño obediuit. ponẽs tri/
sticiam quãdo xp̃m negauit: q̃a egressus
foras fleuit amare: filius columbe: q̄ deo
simplici intentione seruiuit. Scd̃o voca/
tus est cephas qd̃ interp̾tat̾ caput: vel pe/
tra vl' increpãs ore. Caput rõe p̾ncipat⁹:
in prelatione: petra. ratione firmitatis in
passione. increpans ore: ratione constan/
tie in predicatione. Tertio vocatus est pe
trus: quod interpretatur agnoscens siue
discalciãs vl' dissoluens quia xp̃i diuinita
tẽ agnouit cũ dixit Tu es xp̃s fili⁹ dei vi/
ui. Et pedes affectuũ suorum in omi ope/

re mortuo ⁊ terreno discalciauit cū dixit.
Ecce nos reliquimus oīa. ⁊c̄. Et vincu
la pcōꝝ a nobis dissoluit. ⁊ hoc per claues
quas a dño accepit. Habuit aūt triplex
cognomē. Dictus est em̄ symon iohanna
quod interpretatur dñi pulchritudo. Se/
cūdo. symon iohānis qđ interp̄tatur. Cui
donatū est. Tertio. symon bariona: qđ in/
terpretatur filius colūbe Per qđ datur in
telligi ꝙ ip̄e habuit pulchritudinē morū:
donā virtutū: abūdantiā lachrymaꝝ: q̄a
colūba habet gemitū ꝓ cātu. Istud au
tem nomē petrus iesus primo sibi impo/
nendū ꝓmisit. cū dixit Joh. I. Tu voca
beris cephas. qđ interpretatur petrus. Se/
cūdo ꝓmissū imposuit sicut dicitur Marc̄
III. Et imposuit symoni nomē petrus.
Tertio impositū confirmauit cum dixit.
Matthei. XVI. Et ego dico tibi. q̄a tu es
petrus ⁊ sup̱ hāc petrā ⁊c̄. Eius martyri/
um marcellus: linus papa: egesippus: et
leo papa scripserunt. A
Petrus apl'̄s inter ceteros ⁊ su/
pra ceteros apl'̄os maioris fer/
uoris extitit. Nam ⁊ scire dñi ꝓ
ditorē voluit. q: vt dicit Aug⁹
si eū sciuisset. dētibus discerpsisset. Et ob
hoc dñs ꝓditorē suū nōiare nolebat: q̄a vt
ait Chry. si ip̄m nominasset petrus conti
nuo surrexisset. ⁊ ip̄m protinus trucidas/
set. Hic sup̱ mare ad dñm ambulauit
in dñi transfiguratiōe ⁊ puelle suscitatiōe
a dño electus fuit. staterē in ore piscis in/
uenit. claues regni celoꝝ a dño accepit: et
pascendas oues a xp̄o suscepit: tria milia
hoīm in penthecostē sua p̄dicatiōe cōuer/
tit: ananie ⁊ saphire mortē predixit. eneā
paraliticū curauit: corneliū baptizauit. ta
bitam suscitauit: vmbra sui corporis infir
mos sanauit: ab herode incarceratur. sed
ab angelo liberatur. Qualis autē eius ci
bus vel indumentū fuerit. ip̄e hoc in libro
clementis testatur. Panis inquit solus ē
mihi cū oliuis. ⁊ raro cū oleribus in vsu
est. Indumētū aūt hoc est mihi qđ vides
tunica cū pallio: ⁊ hoc habēs nihil aliud
req̄ro. Fertur quoqꝫ q̄a in sinu sp̱ sudari/
um portabat. quo crebro fluentes lachry/
mas tergebat q: qñ dulcis allocutionis ⁊
presentie dñi memor erat. pre nimia amo/
ris dulcedine lachrymas cōtinere nō po/
terat. Qñ etiā culpā negatiōis ad memo
riā reducebat: vberrimas lachrymas emit
tebat. Vñ adeo in cōsuetudīe habuit fle/
re: vt eius facies tota adusta lachrymis vi
deretur. sic̄ dicit clemens. Idē etiā dicit ꝙ
audito in nocte gallicātu ad orōnem sur/
gere cōsueuerat. ⁊ tunc silr̄ vt dr̄ ad fletuꝫ
prorūpere cōsueuit. Refert quoqꝫ clemēs
ſm ꝙ in ecclīastica hystoria inuenitur ꝙ
cū vxor petri ad passionē duceretur. petrus
ingenti gaudio exultauit: ac eā ꝓprio vo/
cans nōie post eā clamauit. O ꝯiunx me/
mēto dñi Quadā vice dū petrus apl'̄s
duos de discipulis suis misisset ad predi/
candū: dū viginti dietas iuissent: vnus il/
lorū defunctus est. Alter ꝟo ad petrū re/
diit ⁊ quod acciderat nunciauit Hic dicitur
fuisse beatus marcialis. vel ſm quosdam
maternus. Alibi legitur ꝙ p̄mus fuit beat⁹
fronto: socius q̄ defunctus est scđs fuit p̄/
sbyter georgi⁹. Tunc petrus suū baculuꝫ
sibi tradidit precipiēs vt ad sociū ꝑgeret
et eum super illū poneret. Quod cum fe/
cisset ille qui iam per. xl. dies iacebat mor
tuus ꝓtinus surrexit viuus. B Eo
tēpore erat in hierusalē quidam magus:
nomine symon. qui se primā veritatem di
cebat: et sibi credentes perpetuos effici as
serebat: ⁊ nulla sibi impossibilia dicebat.
Legitur etiam in libro clemētis ipsum di
xisse. Adorabor vt deus publice diuinis
donabor honoribus: ⁊ quicquid voluero
facere potero. Aliquādo cum mater mea
rachel iuberet me exire ad campū vt me/
terem: ego falcem videns positā: precepi
falci vt p̱ se meteret ⁊ messuit decuplo am/
plius ceteris. Addidit quoqꝫ ⁊ hoc ſm ꝙ
dicit. Hieronimus Ego sum sermo dei:
ego speciosus: ego paraclitus: ego omni/
potens: ego omnia dei. Serpentes quoqꝫ
eneos faciebat se mouere: statuas eneas ⁊
lapideas ridere: ⁊ canes cantare. Hic igi
tur vt linus ait volens disputare cum pe/
tro ⁊ ostendere ꝙ deus esset. statuta die ve
nit petrus ad locum certaminis: ⁊ astan
tibus petrus dixit. Pax vobis fratres qui
veritatē amatis. Cui symō Nos tua pace
op⁹ nō habem⁹. Si em̄ pax sit et ꝯcordia
ad iueniēdā ꝟitatē nihil ꝓficere poterim⁹

Habent enī intra se pacē latrones: ꝓpter
quod noli inuocare pacē sed pugnā. Duo
bus enī dimicātibus tūc erit pax cū alter
fuerit superat⁹. Et petrus. Cur times au
dire pacē Ex peccatis eni bella nascūtur.
vbi aūt peccatū nō fit: pax est. In dispu
tionib⁊ veritas. in operibus iusticia inuenit
Et symon. Nichil dicis sed ego ondā tibi
deitatis mee potētiā vt repēte adores me.
Ego sum pⁱma virtus: ⁊ possum volare p
aera. nouas arbores facere: lapides in pa/
nem mutare: in igne sine lesione durare: ⁊
oīa q̄ volo possum facere. Cōtra hūc igit
symonē petrus disputabat. ⁊ oīa eius ma
leficia detegebat. Tunc symon videns q
petro nō posset resistere: oēs libros sue ma
gice artis ne forte magus pderetur in ma
re proiecit ⁊ romā vt ibi deus habeatur p
rexit. Quod vbi petrus cōperit ipm insi/
quit. ⁊ romā vsq₃ proficiscit. ¶ Quar
to igitur anno claudij imperatoris per⁹
romā applicuit. ⁊ ibi annis XXV. sedit ⁊
duos epos linū ⁊ cletū sibi coadiutores ut
ait iohānes beleth vnū extra muros vrbis
aliū intra ordinauit. Predicationi aūt in/
sistens multos ad fidē cōuertebat ⁊ infir/
mos q₃ plures curabat. Sed ⁊ in p̄dica/
tione sua semp laudās ⁊ p̄ferens castita/
tem quattuor cōcubinas agrippe prefecti
adeo cōuertit q ad prefectū redire vlteri⁹
recusarēt. Unde iratus prefectus adue/
sus petrū occasionē querebat. Post hec
apparuit dñs petro dicēs. Symon ⁊ nero
contra te cogitāt. sed ne timeas quia tecū
sum vt eruā te: et dabo tibi serui mei pau/
li solatiū: qui cras romā ingredietur. Sci/
ens igitur petrus: vt ait linus: quia velox
esset depositio tabernaculi sui in conuētu
fratrū positus manū clementis apprehen
dit. et eum in epm ordinauit: ⁊ i cathedra
loco sui sedere coegit. Post hoc paulus ic
dñs p̄dixerat romā venit ⁊ cū petro xpm
predicare cepit. Symon autē magus in/
tantū a nerone amabatur q vite ei⁹ et sa/
lutis ⁊ totius ciuitatis custos sine dubio
putabatur. Quadā aūt die sicut dicit
leo papa dū ante neronē astaret. eius effi/
gies subito mutabat. ⁊ modo senior: mo/
do adolescentior videbatur. Quod cū vi/
deret nero: verū hunc esse dei filiū estima/
bat. Dixit itaq₃ symon magus neroni: sicut
idem leo refert. Ut scias optime impera/
tor me dei filiū esse iube me decollari ⁊ ter
tia die resurgā. precepit igit nero carnifici
vt eū decollare deberet. Qui cū putaret se
decollare symonē: decollauit arietē. Sy/
mon aūt arte magica illesus euasit ⁊ arie/
tis mēbra colligēs: ea abscondit: ⁊ tribus
diebus se occultauit. Sanguis aūt arietis
ibidē cōgelatus remansit. Die aūt tertio
ostēdit se neroni dicēs. Fac sanguinē meū
qui effusus est extergi: quia ecce ego q de/
collatus fuerā sicut pmisi die tertia resur/
rexi. Quē nero vidēs obstupuit: ⁊ ipm ve
rū dei filiū esse putauit. Hec Leo. Ali/
quādo etiā: cū in conclaui cū nerone esset:
demon in eius specie foris ppl'o loq̄batur:
Deniq₃ romani in tanta veneratōne cum
habuerunt q eidē imaginē fecerūt ⁊ hunc
titulū supscripserūt. Symoni deo sancto
D Petrus autē ⁊ paulus vt leo testa/
tur ad neronē introierunt. ⁊ oīa ei⁹ ma/
leficia detegebāt. Addidit quoq₃ petrus:
q sicut in xpo sunt due substātie. s. dei ⁊ ho
minis sic ⁊ in isto mago sunt due substan
tie: s. homis ⁊ dyaboli. Dixitq₃ symon vt
testatur sanctus marcellus ⁊ leo. Ne diu/
tius hunc paciar inimicū: precipiā ange/
lis meis vt vindicēt me de isto. Cui petr⁹.
angelos tuos nō timeo sed ipi me timent
Nero dixit. Non times symonē qui diui/
nitatē suam rebus affirmat. Cui petrus.
Si diuinitas est in ipso: dicat nunc mihi
quid cogito vel quid facio: quā cogitatio/
nem meā prius auribus tuis insinuo: vt
nō audeat mētiri. Nero dixit. Accede huc
⁊ dic mihi quid cogitas. Petrus autē ac/
cedēs secreto dixit. Jube mihi panē ordea
ceum afferri ⁊ oculte dari. Qui cū allat⁹
fuisset: ⁊ petrus eum bñdixisset ⁊ sub ma/
nica abscondisset dixit. Dicat symon qui
se deū fecit quid sit cogitatū: quid dictum
⁊ quid factū. Respondit symon. Petrus
mag. dicat quid cogitē ego. Dixitq₃ petr⁹
Quid cogitet symon me scire docebo: dū
qd cogitauerit fecero. Tunc symon indi/
gnatus clamauit. Procedant canes ma/
gni ⁊ deuorēt eū Et subito canes maximi
apparuert ⁊ in petrū impetū fecerūt. Ille
p̄o panē benedictū obtulit ⁊ subito ipsos

in fugã ꝯuertit. Tũc dixit ad neronẽ petrus. Ecce oñdi tibi me nosse q̇d contra me cogitauerat symon nõ verbis sed fctis Nã q̇ ꝓmiserat cõtra me angelos venturos exhibuit cães: vt oñdat se diuinos angelos nõ habere sed caninos. Dixitqꝫ symon. Audite petre ⁊ paule: Si hic vobis nihil possum facere: veniemus vbi oportz me vos iudicare. Ego aũt modo vobis parco. Hec Leo. E. Tunc symon vt ait egesippus et linus in superbiã elatus ausus ẽ se iactare ꝙ posset mortuos suscitare. Et accidit vt quidã iuuenis morereť. Vocatis ḡ petro ⁊ symone: hãc oẽs de volũtate symõis sententiã firmauerũt vt ille occideretur q̇ mortuũ suscitare nõ posset. Symon ergo dũ sup mortuũ suas incantationes faceret: visus est a circũstãtibꝫ caput agitare defunctus. Tunc oẽs exclamantes petrũ lapidare volebãt. Petrus aũt vix imperato silẽtio dixit. Si viuit defunctus surgat: ambulet ⁊ loquať: alioq̇n sciatis fantasma esse ꝙ caput mortui commouetur. Seperetur symon a lectulo: vt plene figmẽta diaboli denudẽtur Seperatur igitur symon a lectulo: ⁊ puer imobilis remãsit. Petrus aũt a longe stãs: ⁊ oratione facta exclamauit dicẽs. Adolescens in nõie iesu xpi nazareni crucifixi surge et ambula. Et statim viuus surrexit ⁊ ambulauit. Cum aũt ꝑplus vellet symonem lapidare ait petrus. Satis est illi ad penã ꝙ se in suis artibus agnoscit superatũ. Magister autẽ noster nos docuit: vt pro malis bona reddamus. Dixit aũt symõ. Scitote vos petre ⁊ paule: nõ vobis continget qđ cupitis vt martyrio vos digner coronare. Qui dixerũt. Adueniat nobis qđ cupimus: tibi aũt nũqꝫ bene sit quia quecũqꝫ loqueris mẽtiris. Tũc symon vt ait sanctus marcellus iuit ad domũ marcelli discipuli eius: ligauitqꝫ maximũ canez ad hostiũ domus eius dicẽs. Nũc videbo si petrus qui ad te venire cõsueuit ingredi poterit. Post paululũ venit petrus ⁊ fctõ signo crucis canẽ soluit. Canis aũt oĩbus alijs blandus solũ symonem perseq̄batur Qui apprehẽdẽs eũ ad terram subtus se deiecit. ⁊ eũ strãgulare volebat: accurrens ãt petrꝰ: cani clamauit ne ei noceret. Et canis quidẽ corpus eius nõ lesit. sed vestes adeo lacerauit vt ille nudus positus remaneret. Populus aũt ⁊ maxime pueri cum cane tam diu post eũ cucurrerũt donec illum quasi lupũ de ciuitate ꝯfugarẽt. Cuiꝰ opprobrij pudorẽ nõ ferens ꝑ annuz nusqꝫ cõparuit. Marcellus autẽ hec miracula vidẽs deinceps petro adhesit. Postea autem symon rediẽs iterũ in neronis amiciciã est receptus. Symon igiť vt refert leo ꝑplm cõuocauit. ⁊ se a galileis grauiter offensum ꝓhibuit: ⁊ ideo vrbem quaz tueri solebat. se deserere velle dixit ⁊ diẽ statuere qua in celũ deberet ascẽdere: quia non dignabatur in terris amplius habitare. Statuto igitur die turrim excelsaz vl'ꝫm linũ capitoliũ conscendit. ⁊ inde se deijciens coronatus lauro volare cepit. Dixit autẽ paulus ad petrũ. Meũ est orare: et tuũ est imperare. Dixitqꝫ nero. Verax est hic homo vos autẽ seductores estis. Petrus aũt dixit ad paulum. Paule erige caput ⁊ vide. Cũqꝫ eleuasset caput ⁊ vidisset symonẽ volantẽ dixit ad petrũ. Petre q̇d cessas: perfice qđ cepisti iam eñ vocat nos dñs. Tunc petrus dixit. Adiuro vos angeli sathane q̇ eum in aera fertis per dñm nostrũ iesum xpm vt ipm amplius nõ feratis. sed corruere dimittatis. Et cõtinuo dimissus corruit: ⁊ confractis ceruicibus: expirauit. Audiens hoc nero talẽ virũ se perdidisse doluit: dixitqꝫ a ptis. Suspecto animo me fecistis: ꝓpterea malo exemplo vos perdã. Hec Leo. Deditqꝫ eos i manibus paulini viri clarissimi: ⁊ paulinus tradidit eos in custodia mamertini sb cura militum processi ⁊ martiniani. Quos milites petrus ad fidẽ ꝯuertit. Unde carcerẽ aperuerũt ⁊ eos liberos dimiserunt Qua propť paulinꝰ post passionẽ aplõꝝ ꝓcessum ⁊ martinianũ accersiuit. Et comperto ꝙ xpiani essent: iussu neronis capite cesi sunt. Rogabant ḡ fratres petrũ: vt inde discederet. Et cũ discedere nollet. tãdem victus ꝓcibus abscessit. Et cũ venisset ad portã vt leo ⁊ linus testãtur: ad locũ vbi nũc diciť sctã maria ad passus: vidit xpm sibi occurrẽtẽ. ⁊ ait Dñe quo vadis. Qui rñdit. Venio romã iteꝝ crucifigi. Cui petrus Dñe iteꝝ crucifigeris. Cui dñs. Eti

am. Petrus ꝓ̄o ait. Ergo dñe reuertar: vt tecū crucifigar. His dictis dñs vidēte petro ꝛ lachrymāte in celū ascendit. Quod cū de sua passione dictū intelligeret rediit Cūq; hoc fratribus retulisset: a ministris neronis capitur. ꝛ pfecto agrippe pñtatur Factaq; est eius facies sicut sol. vt ait linus Cui dixit. Tu ne es ille q̄ in plebib9 ꝛ mulierculis quas a thoro viroꝝ separas gloriaris. Quē aplus increpās dicebat se in cruce dñi gl'iari. Tunc petrus tāq; alienigēa iussus ē crucifigi. paulus ꝓ̄o q2 ciuis erat romanus iussus est capite trūcari.

F De hac aūt sententia in ipos data dicit dyonisius i ep'la ad thimotheū de morte pauli i hec ꝟba O frater mi thimothee si vidisses agones consūmatiōis ipoꝝ defecisses quidē pre tristitia ꝛ dolore. Quis nō fleret illa hora quādo preceptū sentētie egressum in eos est. vt petrus scȝ crucifigeretur: ꝛ paulus decollaret. Vidisses tunc turbas gentiliū ꝛ iudeoꝝ pcutiētes eos et expuētes in facies eoꝝ. Adueniēte aūt terribili tpe cōsummatiōis ipoꝝ cū separarentur ab inuicē: ligauerūt columnas mūdi: nō vtiq; absq; fratrū gemitu ꝛ planctu Tunc inquit paulus petro. Pax tecū fundamentū eccl'iaꝝ ꝛ pastor ouiū et agnoꝝ xpi. Petrus autē ad paulū ait. Vade in pace predicator bonorū morū: mediator ꝛ dux salutis iustoꝝ. Cū aūt elōgassent eos ab inuicē: secutus sum magistrū meū: nō eīm in eodē vico occiderūt eos. Hec Dyonisius Petrus aūt vt leo ꝛ marcellus testatur: Dum venisset ad crucē ait. Quoniā deus meus de celo ad terrā descendit recta cruce sublimatus est. Me autē quē de terra ad celum vocare dignatur. crux mea caput meū in terra debet ostendere: ꝛ pedes ad celum dirigere. Ego q̄ nō sum dignus ita in cruce esse vt dñs meus: crucem meā girate ꝛ capite demisso me crucifigite. Tunc illi crucem verterūt ꝛ pedes sursum: manus autem deorsum fixerunt. Tunc pplus furore repletus volebat neronē ꝛ prefectū occidere: ꝛ apl'm liberare. Qui eos rogauit ne passionē suā impedire deberent. Dñs autē vt ait egesipus et linus aperuit oculos eoꝝ qui ibi flebant ꝛ viderunt angelos stantes cū coronis de florib9 rosaꝝ ꝛ lilioꝝ: et petrū i cruce stātē cū eis: ꝛ librū a xp̄o accipientē. ꝛ ea verba que loq̄batur ibi legentē Tunc petrus vt testatur idē egesippus de cruce dicere cepit. Te dñe imitari optaui: sed rectus crucifigi nō vsurpaui. Tu semper rectus excelsus ꝛ altus. Nos primi hōis filii qui caput suū dimersit in terrā: cuius lapsum significat species generationis humane: sic eīm nascimur vt proni in terrā videamur effundi. Murata quoq; cōditio est vt hō putat mūdus dextrū quod constat esse sinistrū. Tu dñe mihi omīa es: totū quod es tu michi totū: ꝛ nihil aliud nisi tu solus Gratias tibi ago spū toto quo viuo: quo intelligo: quo interpello. Ubi due alie rationes tangūtur: quare rectus noluit crucifigi. Uidensq; petrus q̄ fideles gloriaȝ suam vidissent: gratias agens ꝛ deo fideles cōmendans spiritū emisit. Tunc marcellus ꝛ apuleus fratres discipuli eius de cruce eum deposuerunt: ꝛ diuersis condientes aromatibus sepelierunt. Isidorus in libro de ortu ꝛ obitu sanctorum sic ait. Petrus postq; anthiocenā fundauit ecclesiā sub claudio cesare contra symonē magū romā pergit. ibiq; predicans euangelium: vigintiquinq; annis eiusdem vrbis pontificatum tenuit. Tricesimosexto aūt anno a passiōe dñi. a nerone deorsum vt ipse voluit crucifixus est. Hec Isidor9

In ipsa autē die petrus ꝛ paulus dyonisio apparuerunt sm q̄d ipse ait in predicta ep'la in hec verba. Attende miraculū: vide prodigiū frater mi thimothee diei victimationis ipsorum. Nam presto fui in tempore separationis ipsorū. Post mortē autem illorum vidi eos inuiceȝ manu ad manum intrantes portas vrbis. ꝛ indutos vestes luminositatis vel veste lumis: et coronis claritat3 et lucis ornatos. Hec Dyonisius G Nero autem impunitus non extitit. sed pro hoc scelere ꝛ aliis que commisit manu propria se peremit. Quorum scelerum hic aliqua breuiter inferamus. Cum seneca magister suus: vt in quadā hystoria licet apocrifa legit' ꝯdignā mercedē laboꝝ sui spectaret iussit

nero ipsum eligere in cuius arboris ra
mo suspēdiū affectaret. dicens ꝙ hoc pre/
miū laboris sui ab eo receptur⁹ esset. Cū
autē seneca reqreret vnde hoc mortis sup
pliciū meruisset acutum gladiū sup eius
verticē crebro vibrari fecit. Seneca autē
nutu capitis mināti gladio cedebat: vehe
mēter timens periclitari mortis periculo.
Cui nero ait. Magister vt quid nutu ca
pitis mināti gladio cedis. Cui seneca re/
spondit. Homo sum ⁊ ideo mortē vereor:
⁊ inuitus morior. Cui nero ait. Sic ego
adhuc te metuo vt puer metuere consue/
ui Quare te viuente quiete nō potero vi/
uere. Dixitq̄ꝫ seneca. Si me mori necesse
est: saltem mihi concede vt quod voluero
eligam genus mortis. Cui nero. Festinus
eligas tantū mori ne differas. Tunc sene
ca balneo in aqua facto in vtroq̄ꝫ brachio
sibi minui fecit. ⁊ sic nimio sanguinis flu/
xu ibidem vitam finiuit. ⁊ sic quodā pre/
sagio seneca nomē habuit quasi se necās.
quia qōdāmodo licet coactus manu ꝓpria
se necauit. Hic seneca duos fratres ha
buisse legitur. Unus fuit iulius gallio de
clamator egregius qui manu ꝓpria se per
emit: alius mela pater lucani poete. Qui
lucanus iussu neronis incisione venarum
obisse legit᷑. Rursus nero nepharia mē/
tis vesania ductus vt in eadem hystoria
apocrifica reperitur matrē occidi ⁊ scindi
iussit. vt videret qualiter in eius vtero fo/
uebatur. Phisici ꝓ eum de matris ꝑdi/
tione arguentes dicebant. Jura negant ⁊
phas prohibet vt filius matrē necet. que
ipm cum tanto dolore peperit: ⁊ cū tanto
labore ⁊ solicitudine enutriuit. Quib⁹ ne
ro. Faciatis me puero impḡnari ⁊ postea
pere: vt q̄tus dolor matri mee fuerit pos/
sim scire. Hanc insuper voluntatē pariē
di conceperat: eo ꝙ per vrbem transiens
quādam mulierē parientē vociferantem
audierat. Dicunt ei. Non est possibile qd
nature contrariū est. nec ē scibile quod ra
tioni non est consentaneū. Dixit ergo eis
nero. Nisi me feceritis impregnari ⁊ pare
re: oēs vos faciā crudeli morte interire.
Tunc illi eū impotionantes ranā sibi oc/
culte ad bibendū dederunt. ⁊ eam artifi/
cio suo in eius vētre excrescere fecerūt Et

subito venter eius nat[illegible] cō[illegible]aria nō su/
stinens intumuit ita vt nero se puero gra
ui dum estimaret. Faciebantq̄ꝫ sibi serua/
re dietā qualem nutriende rane nouerant
couuenire: dicentes ꝙ propter conceptum
talia eum obseruare oporteret. Tandem
nimio dolore vexatus medicis ait. Acce/
lerate tempus partus quia languore pa/
riendi vix anhelitū habeo respirādi. Tūc
ipm ad vomitū impotionauerūt: ⁊ ranā vi
su terribilem humoribus infectam ⁊ san/
guine edidit cruentatā. Respiciensq̄ꝫ nero
partum suum ipm abhorruit: ⁊ miraba/
tur adeo monstruosuꝫ Dixerūt autē ꝙ tā
mōstruosū ⁊ deformē fetū ꝓtulerit ex eo ꝙ
tp̄s part⁹ noluerit expectare. Et ait. Fui
ne talis de mr̄is egressus latibul'. Et illi
Etiā. Precepit ergo vt fetus suus aleretur
⁊ testudini lapidū seruādus includeretur
Hec autē in cronicis nō leguntur sꝫ apo/
crifa sunt Deinde miratus q̄lis ⁊ q̄ta
fuerit succensio troie: romā per septē dies ⁊
noctes succendi fecit. Quod ex altissima
turri prospectās: letatusq̄ꝫ flāme pulchri/
tudine turgido habitu helyadā decanta/
bat. Hic sicut habetur in cronicis rethi/
bus aureis piscabatur cantibus intende
bat. ita vt oēs citharistas ⁊ tragedos su
peraret. Uirum in vxorē duxit. ipe a viro
vt vxor acceptus ē. vt ait orosius Roma/
ni ꝓ eius vesaniā vlterius nō ferentes i
eum impetū fecerunt. ⁊ vsq̄ꝫ extra ciuitatē
persecuti sunt. Qui videns ꝙ euadere nō
posset: fustē dentium morsibus exacuit. ⁊
se per mediū palo trāsfixit: ⁊ tali morte vi
tam finiuit. Alibi tn̄ legitur ꝙ a lupis de/
uoratus sit. Redeuntes igitur romani ra
nam in testitudine latitantē inuenerūt: et
ipam extra ciuitatē proijcientes cōbusse/
runt. Unde ⁊ pars illa ciuitatis vt aliqui
dicunt vbi lauerat rana lateranis a la/
tente rana nomen accepit. H Tem/
pore sancti cornelij pape greci fideles apo
stolorū corpora furati eadem asportabāt
Sed demones in idolis habitātes diui/
na coacti virtute clamabant. Uiri roma/
ni succurrite q2 dij vestri auferūtur. Qua
propter fidelibus intelligētibus de aplis:
gentilibus ꝓ de suis dijs mltitudo adu/
nata fideliū ⁊ infideliū illos persequitur,

B[illegible] greci timentes: apud cathacūbas aploꝝ corpa i puteū proiecerīt. ſꝫ a fidelibꝫ inde poſtmodū ſunt extracta. Greg⁹ tñ in regiſtro dicit. ꝙ tanta eos vis tonitrui atꝗ fulguris terruit ac diſperſit. vt ea apud cathacūbas dimitterēt. Sꝫ cū dubitarent q̄ oſſa eſſent beati petri ⁊ q̄ beati pauli orantibus fidelibꝫ ⁊ ieiunijs inſiſtentibꝫ de celo eis rñſum eſt. Maiora oſſa ſunt p̄dicatoris. minora vero piſcatoris. Et ſic oſſa ab inuicē ſeparauerīt. ⁊ in ſuis eccleſijs quas cuilibet edificauerāt poſuerīt. Alij vero dicunt ꝙ ſilueſter papa volēs ecc̄ias ꝯſecrare tā magna q̄ꝫ parua oſſa in lance ſūma reuerētia ponderauit. ⁊ medietatē in vna ecc̄ia ⁊ medietatē in alia collocauit. Refert greg⁹ in dialogo ꝙ in ecc̄ia ſancti petri vbi corpus eius requieſcit. vir quidā erat agontius noīe magne humilitatis ⁊ ſanctitatis exiſtens. Cum vero quedā puella paralitica i eius ecc̄ia ꝑmanēs manibꝫ reperet. ⁊ diſſolutis renibꝫ ⁊ pedibꝫ corpus ꝑ terrā traheret diuꝗ a beato petro ſanitatē peteret. ei ꝑ viſionē aſtitit dicēs. Uade ad agontiū manſionariū. ⁊ ipē te ſaluti reſtituet. Cepit igiꝛ illa ꝑ ecc̄ie loca ſe huc atꝗ illuc trahere. ⁊ q̇s eſſet agonti⁹ inueſtigare Cui repēte obuiā ipē factus eſt quē querebat. eiꝗ dixit Paſtor ⁊ nutritor noſter beatus petrus apl's ad te me miſit vt ab infirmitate mea me liberes. Cui ille rñdit. Si ab ipo miſſa es ſurge. a ꝑꝑrehēſaꝗ ei⁹ māū ipam leuauit. Illaꝗ nullo languoꝝ veſtigio remanēte plene ſanata fuit. In eodē q̊ꝫ libro ait greg⁹. ꝙ galla vrbis rome nobiliſſima puella. ſymachi cōſul' ac patricij filia marito tradita. in vnius anni ſpacio eius eſt morte viduata. Quā dum ad iterādū thalamū etas ⁊ opes vocarēt. elegit magis ſpūalibꝫ nuptijs copulari deo in quibꝫ a luctu incipiꝛ. ſꝫ ad eterna gaudia ꝑueniꝛ. q̄ꝫ carnalibꝫ nuptijs ſubijci q̄ a leticia ſemper incipiūt. ⁊ ad finē cū luctu tendūt. huic aūt cū valde ignea ꝯſperſio corꝑis ineſſet. ceperīt medici dicere. qꝛ niſi ad amplex⁹ viri rediret. calore nimio ꝯtra naturā barbā habitura eſſet. Qđ ita poſt factū eſt. Sed illa nihil exterius deformitatis timuit que interiorē ſpeciē amauit. Nec verita eſt ſi h̄ in ea fedareꝛ qđ a celeſti ſponſo nō amaretur. Abiecto igiꝛ ſeculari habitu. apud eccleſiā ſancti petri monaſterio ſe dedit. ibiꝗ multis annis i ſimplicitate orōnibꝫ ⁊ elemoſynis deo ſeruiuit Tandē cancri vlcere in māmilla percuſſa. dū an̄ eius lectū duo candelabra ſꝑ lucerēt. qꝛ velut amica lucis ñ ſolū ſpūales ſꝫ etiā corporales tenebras odio habebat. vidit beatū petrū apl'm inꝛ ipa duo candelabra an̄ eius lectū ꝯſtitiſſe. Que ex amore ſumēs audaciā exultauit ⁊ dixit. Quid ē dñe meus. Dimiſſa ſunt mihi pctā mea. Cui ille benigniſſimo vultu īclinato capite annuit dicēs: Dimiſſa. Ueni. Et illa. Rogo vt ſoror bñdicta veniat mecū. Et ille. Nō: ſꝫ talis veniat tecū. qđ illa abbatiſſe indicāſ die tertia cū illa defuncta ē. In eodē inſuꝑ libro greg⁹ ait ꝙ dū p̄ſbyter quidā magne ſcitatis ad extrema deduct⁹ eſſet. cum magna leticia clamare cepit dicēs: Beneueniūt dñi mei. beneueniūt domini mei. q̇d ad tantillum ſeruū veſtrū dignati eſtis venire. Uenio. venio. gratias ago. grās ago. Cunꝗ q̇ aſtabāt quibꝫ hec diceret inꝛrogarēt. ille admirādo rñdit Nunq̇d ꝯueniſſe h̄ ſcōs apl'os petrū ⁊ paulū nō videtis. Cū vero iteꝝ vt prius repeteret. ſcā illa aīa e carne ſoluta ē. Dubitaꝛ aūt ab aliquibꝫ vtrū eadē die petrus ⁊ paulus paſſi ſint Dixerīt aūt quidā ꝙ eadē die reuoluto anno. Sꝫ hiero. ⁊ oēs fere ſcti q̇ de h̄ tractāt in hoc ꝯcordāt ꝙ eodē die ⁊ āno paſſi ſt̄. ſic māifeſte hēꝛ ex epl'a dionyſij. ⁊ ſic dicit leo vel maxim⁹ ꝓm quoſdā in quodā ſermōe. vbi ſic ait: Nō ei ſine cā factū putam⁹ ꝙ vna die in vno loco. vni⁹ tyrāni tolerauere ſnīam. In vno die paſſi ſt̄ vt ad xp̄m pꝛiter ꝑuenirēt. vno loco ne alteri roma deeſſet. ſb̄ vno ꝑſecutore. vt equal' crudelitas vtrūꝗ ꝯſtringeret. Dies ḡ pro merito. locus āt ꝓ gl'ia. ꝑſecutor aūt idē decretus ē ꝓ virtute. Hec Leo. Licet aūt eadē die ⁊ hora paſſi ſint nō tñ eodē loco: ſꝫ ī diuerſis. Et qđ dic̄ leo ꝙ eodē loco paſſi ſt̄. h̄ dicit ex eo ꝙ ambo rome paſſi fuerīt. De h̄ quidā ſic ꝟſibꝫ dixit Enſe coronaꝛ paul⁹ cruce petrus eodē. Sub duce luce loco. dux nero roma loc⁹. Itē ali⁹. Enſe ſacrat paulū par lux. dux vrbs. cruce petrū. Licet aūt eadē die paſſi fuerit. ordinauit tñ greg⁹ vt ipa die ſpeciali⁹ fieret q̇ ad officiū ſolēnitas

petri. ꝛ i seq̄nti die ꝯmemoratio pauli. Tū
qꝛ ea die fuit dedicata eccīa scti petri: tum
qꝛ maior ē dignitate. tū qꝛ prior ꝯuersiōe.
tum qꝛ primatū tenuit rome.

LXXXV

De sancto Paulo apostolo.

Aulus interpretatur
os tube. vel os eoꝝ. seu electū
mirabile. vel electōis miracu
lū. Uel paulus a pausa qđ ē
requies hebraice. ꝛ modic⁹ latine. Per hec
intelliguntᷣ sex prerogatiue q̄s habuit pau
lus p̄ ceteris. Primū est lingua fructuosa.
qꝛ ab ilirico vsqꝫ ad hierl'm p̄dicauit euan
geliū. ꝛ iō dī os tube. Scđm caritas viscero
sa. qꝛ q̄s infirmatᷣ ꝛ ego nō infirmor ꝛc̄. ꝛ iñ
dī os eoꝝ. os. s. cordis. đ quo ip̄e dicit. Os
nostrum patet ad vos o corinthi. Cor no/
strum dilatatū est. Tertium est conuersio
miraculosa ꝛ inde dī electū mirabile. quia
mirabiliter electus ꝛ ꝯuersus fuit. Quar/
tū est manus operosa. ꝛ inde dī electōis mi
raculū. Magnū em̄ miraculū fuit qñ ele/
git sibi ꝓprijs manib⁹ sumptus acquirere
ꝛ incessanter predicare. Quintū fuit ꝯtem
platio deliciosa. qꝛ rapt⁹ ē vsqꝫ i tertiū celū
ꝛ inde fuit dñi requies. qꝛ in ꝯtemplatiōe
exigitᷣ requies mentis. Sextū est humili/
tas virtuosa. ꝛ inde dī modicus. De hoc
aūt noīe paul⁹ tres sunt opīoes. Origenes
vult ꝙ semper fuerit binomius. ꝛ vocatus
sit sꝫ saulus ꝛ paul⁹. Raban⁹ vero vult ꝙ
ante dictus est saulus a saule rege superbo
sꝫ post ꝯuersionē vocat⁹ ē paulus q̄si puu/
lus a modico ꝛ humili spū. Unde ꝛ nomē
suū interpretando dicebat. Ego sum mini
mus apostoloꝝ. ꝛc̄. Beda aūt vult ꝙ dict⁹
est paulus a sergio paulo procōsule quē ad
fidem ꝯuertit. Passionē sancti pauli linus
papa conscripsit.

Aulus apostolus post sui ꝯuersio
nē multas persecutiōes passus est.
Quas beatus hylarius breuiter e
numerat dicēs: Paulus ap̄ls in philippis
virgis ceditur. in carcere ponitᷣ. ꝛ ligno pe/
dib⁹ affigitᷣ. in listris lapidatur. in iconia ꝛ
thessalonica ab iniquis persequitᷣ. in ephe
so feris datur: in damasco per sportā e mu/
ro deponitᷣ. in hierl'm sistitᷣ. cedit. ligatᷣ. insi
diatᷣ. i cesarea clauditᷣ. [illegible] Nauigās
in italiā periculo dirigitur. Romā veniēs
sb nerone iudicatᷣ ꝛ occisus finitᷣ. Hec hyla.
Apostolatū inter gentes accepit. Quendā
ꝯtractuꝫ in listris erexit. Iuuenē q̄ de fene/
stra ceciderat ꝛ expirauerat suscitauit ꝛ mul
ta alia miracula fecit. Apud mitilenē insu
lam vipera manū eius inuasit. sed nihil eū
lesit. quin potius in ignē ip̄am excussit. Di
q̄ꝫ ꝙ om̄es q̄ de progenie illius hominis q̄
paulū hospicio suscepit nascūtᷣ a venenosis
nullatenus leduntᷣ. Unde cum pueri nati
sunt. in cunis eoꝝ patres serpentes ponūt
vt probent si veri eoꝝ filij sint. Inuenitᷣ
aūt aliquādo paul⁹ ꝙ est minor petro q̄nqꝫ
maior. q̄nqꝫ equalis. Sꝫ reuera minor di/
gnitate. maior p̄dicatiōe. equalis scītate.
Refert haymo ꝙ paul⁹ a pulloꝝ cātu vsqꝫ
ad q̄ntā horā labori manuū isisbebat. dein
predicatiōi vacabat. ita ꝙ plerūqꝫ vsqꝫ ad
noctē sermonē protrahebat. Residuū vero
tp̄is comestioni somno oratōi satis necessa
riū erat. Dum vero venisset romā cū nero
nōdum esset in imperio ꝯfirmat⁹. ꝛ etiā au
diens ꝙ de lege iudeoꝝ ꝛ fide xp̄ianoꝝ in/
ter paulū ꝛ iudeos questio vertebatur. nō
multū inde curauit. ꝛ sic paulus quo vole
bat libere ibat ꝛ libere predicabat. Hiero
nymus q̄ꝫ in libro de viris illustrib⁹ ait. ꝙ
vicesimoquinto anno a passiōe dñi hoc est
neronis scđo. paulus romā vinctus mittitᷣ
ꝛ p bienniū in libera manēs custodia ad/
uersus iudeos disputauit. Deinde a nero/
ne dimissus euangeliū in occidētis partib⁹
p̄dicauit. Decioq̄rto vero neronis āno eođ
āno ꝛ die quo crucifix⁹ est petr⁹. capite trū/
catur. Hec Hieronymus. Eius aūt sa
pientia ꝛ religio vbiqꝫ diuulgabatur. ꝛ ab
om̄ib⁹ admirabilis habebatur. Multos
etiā de domo cesaris sibi in amiciciā copu
lauit. ꝛ eos ad xp̄i fidē ꝯuertit. Quedam
etiā scripta eius. coraꝫ cesare recitata sunt.
ꝛ ab om̄ibus mirabiliter cōmendata. Se
natus etiā de illo alta non mediocriter sen
tiebat. Quadā vero die dum paulus cir
ca vesperas in quodam solario predicaret
quidā iuuenis nomine patroclus pincer/
na neronis ꝛ sibi admodū dilectus vt pau
lum ꝓpter multitudinē cōmodius audiret
fenestrā ascendit ꝛ paululū ibi dormitan/

[…]cidens expirauit. Quod audiens ne
ro plurimū de eius morte doluit, ⁊ statim
aliū in eius officiū ordinauit. Paulus ve/
ro per spiritū hoc cognoscens dixit astanti
bus vt illuc irent ⁊ patroclū cesaris carissi
mū ad se defunctū afferrent. Quē allatū
paulus suscitauit. ⁊ ad cesarē cum socijs
suis misit. Qui cum de morte eius lamen/
taretur ecce patroclus viuens adesse prefo
ribus nunciatur. Audiens nero patroclū
viuū quem paulo ante nouerat mortuum
plurimū quidem expauit. ⁊ eum ad se in/
gredi recusauit Sed tandē persuasu ami
corum introire permisit Cui nero ait. Pa
trocle viuis. Et ille. Cesar viuo. Et nero.
Quis te fecit viuere. Cui ille. Dominꝰ ie/
sus christus rex omniū seculoꝝ. Iratus ne
ro dixit. Ergo ille regnabit in secula. ⁊ re/
soluet oīa regna mundi. Cui patroclus
Etiā cesar. Tunc nero dedit ei alapam di
cens. Ergo militas illi regi. Et ille. Utiqꝫ
milito. quia me a mortuis excitauit. Tūc
quinqꝫ ministri imperatoris qui ei iugiter
assistebāt. dixerunt ei: Cur imperator per/
cutis iuuenem prudentē ⁊ veraciter respō
dentem. Nam ⁊ nos illi regi inuictissimo
militamus. Quod audiens nero eos re/
clusit incarcerē vt eos nimiū torqueret q̊s
ante nimis dilexerat. Tunc oēs christia
nos fec̄ inquiri: ⁊ oēs sine interrogatiōe
per tormenta varia puniri. B Tunc
paulus vinctus inter ceteros ante neronē
ductus est. Cui nero. O homo magni re/
gis seruus mihi aūt vinctus. cur milites
meos mihi subtrahis ⁊ tibi recolligis Cui
paulꝰ. n̄ solū de tuo angulo milites collegi.
sꝫ etiā de orbe vniuerso quibꝫ rex noster do
na talia que nunqꝫ deficient ⁊ que omnē
excludent indigentiā largiet̄. Huic si sub/
iectus esse volueris saluus eris. Qui tante
extat potentie vt iudex oim veniat ⁊ mun
di huius figurā per ignem resoluat. Hoc
audiens nero ⁊ ira succensus. quia figurā
mundi per ignē paulus dixerat dissoluen/
dam. oēs milites christi igne iussit crema
ri. paulū vero tanqꝫ maiestatis reū capite
truncari. Tanta aūt christianorū tunc oc
cisa est turba. vt populus romanus pala/
tium virtute irrumperet. ⁊ seditionē ꝯtra
eum excitare moliens proclamaret. Pone

modū cesar tempora occisionē vel iussionē
nostrates sunt quos perdis romanum tu/
entur imperiū. Timens imperator muta/
uit edictum. vt nullus christianos tange/
ret donec impator d̄ eis plenꝰ iudicaret. q̄
propter paulus iterū est reductus ⁊ aspe/
ctui neronis oblatꝰ. Quē vt nero vidit ve
hemētissime exclamauit. Tollite maleficū.
decollate impostorē. nec sinite viuere crimi
natorem, perdite sensuū alienatorē. aufer/
te de superficie terre mentium imutatorē.
Ad quem paulus ait. Nero tempore mo/
dico patiar. sed viuam eternaliter domino
iesu christo. Nero dixit. Auferte ab eo ca/
put vt me rege suo fortiorē intelligat qui
eum deuici. ⁊ videamus si semper viuere
valeat. Cui paulus Ut scias me post mor
tem corporis eternaliter viuere cum mihi
caput abscisuꝫ fuerit. viuus tibi apparebo
⁊ tunc cognoscere poteris quia christus est
deus vite ⁊ non mortis. Et his dictis ad
locum supplicij ducitur. Qui cum ducere/
tur. dixer̄t ei tres milites qui eū ducebant.
Dic nobis paule quis ē ille rex vester quē
tantū diligitis. ꝙ pro eo magis mori qꝫ vi
uere eligitis ⁊ qualem inde mercedem ha/
bebitis. Tunc paulus de regno dei ⁊ pena
inferni adeo eis predicauit ꝙ eos ad fidē
conuertit. qui cum rogarent eum vt libere
abiret quo vellet ait: Absit fratres vt fu/
giā. Non eīm sum profugus sed miles chri
sti legitimus. Scio eīm ꝙ per hanc vitam
transitoriam ad vitam transibo eternam.
Mox autem vt fuero decollatus viri fide
les rapient corpus meum. Uos autem lo/
cum notate ⁊ illuc cras mane venite. inue
nietis enim iuxta sepulchrum meuꝫ duos
viros orantes. scilicet titum ⁊ lucam. Qui
bus cū dixeritis qua de causa vos ad eos
misi ipsi vos baptizabunt ⁊ regni celestis
facient consortes ⁊ coheredes. quod cum
loqueret̄ misit nero duos milites vt vide/
rent si adhuc esset occisus Et cū eos vellet
ꝯuertere illi dixerūt. Cum mortuꝰ fueris ⁊
resurrexeris. tunc credemꝰ tibi de his q̄ di/
cis. nūc aūt cito veni ⁊ qd̄ meruisti accipe
Cumqꝫ ad locū passiōis duceret̄ in porta
hostiēsi cuidā matrone noīe plantille disci
pule pauli q̄ ꝺm dionysiū alio noīe dicebat̄
lemobia qꝛ forte binomia fuit. obuiā dedit

Que flens suis orõnibꝫ se recõmendare ce
pit. Cui paulus. Uale plantilla eterne sa/
lutis filia. ɔmoda mihi velũ quo caput tu
um tegis. ⁊ iñ oculos meos ligabo. ⁊ post/
modũ tibi restituã illud Qd̃ dũ sibi trade
ret irridebãt ei carnifices dicẽtes. Quid i/
postori isti ⁊ mago tã preciosum pannũ tri
buis vt ipm̃ amittas. Cum ğ ad locũ pas/
siõis paulus venisset. ad orientẽ versus et
manibꝫ in celũ extensis diutissime cum la
chrymis patria voce orauit ⁊ gratias egit
Post hoc valefaciẽs fratribꝫ oculos sibi de
velo plantille ligauit. ⁊ vtrũqꝫ genu in ter
ram figẽs collũ extendit: ⁊ sic decollatus ẽ
Mox eius caput de corpe exiliẽs. Jesus
xp̃s qd̃ sibi in vita tam dulce extiterat: ⁊ tã
crebro noiauerat. hebraice clara voce inso
nuit. Dicit᷑ eñ ipm̃ in suis epistolis xp̃m
vel iesum vel vtrũqꝫ quingentis vicibꝫ no
minasse. De eius aũt vulnere vnda lactis
vsqꝫ in vestimẽta militis exiliuit. ⁊ postea
sanguis effluxit. in aere lux imensa emicu/
it. de corpe odor suauissimus emanauit.
¶ Dionysius aũt in ep̃la ad thimothe/
um de morte pauli sic dicit: Jn hora aũt il
la tristicie plena. frater mi dilecte dicente
carnifice paulo. collũ para. tunc beat⁹ apo/
stolus suspexit in celũ muniẽs frontẽ ⁊ pe/
ctus suũ signo crucis ⁊ dixit. Dñe mi iesu
xp̃e in manus tuas ɔmẽdo spiritũ meũ. ⁊
tunc absqꝫ tristicia ⁊ ɔpulsiõe extendit col
lum suũ ⁊ suscepit coronã Percutiente aũt
carnifice. ⁊ amputante pauli caput. tunc
beatissimus in ip̃o ictu explicuit velũ ⁊ col
legit sanguinẽ ꝓpriũ in velo. ⁊ ligauit eũ ⁊
obuoluit ⁊ tradidit illi femine. Et reuerso
militi carnifici dixit lemobia. Ubi dimisi
sti magistrũ meũ paulũ. Respondit miles
Cũ socio iacet ibi extra vrbẽ in valle pugi/
lum: ⁊ velo tuo velata est facies eius. Jpa
aũt respondẽs ait. Ecce intrauer̃t nunc pe
trus ⁊ paulus induti veste preclara: ⁊ coro
nas fulgentes luce radiantes habebant in
capitibus suis. Et protulit velũ sanguine
cruentatũ. ⁊ mõstrauit eis. Propter quod
opus multi crediderũt dño ⁊ xp̃iani facti
sunt. Hec dionysius. Audiẽs nero que
ɔtigerãt vehemẽter extimuit. ⁊ de his omi
bus cum p̃hĩs ⁊ amicis loqui cepit. Dum
hec inuicẽ loquerent᷑. venit paulus ianuis
clausis. ⁊ ante cesarẽ [illegible] Cesar ecce
paulus regis eterni ⁊ inuicti miles Uel nũc
crede q2 nõ sum mortuus sed viuus. Sed
tu miser eterna morte morieris. eo ꝙ san/
ctos dei iniuste interficis. Et his dictis di
sparuit. Nero autez ex nimio timore velut
amens effectus quid ageret ignorabat. et
suasu ⁊ ɔsilio amicoꝝ patroclũ ⁊ barnabã
cũ alijs soluit ⁊ ꝗ vellẽt libere abire ꝑmisit
Jlli ꝟo milites. s. longin⁹ magister militũ
⁊ accestus ad sepulcrũ pauli mane vener̃t
⁊ duos viros. s. titũ ⁊ lucã orantes ⁊ in eoꝝ
medio paulũ stantẽ vider̃t. Quos titus ⁊
lucas videntes vehementer territi fugere
ceperunt. ⁊ paulus disparuit Jlli aũt post
cos clamãtes dicebãt. Nõ vt putat᷑ vos ꝑ
sequimur sed a vobis baptizari volumus
sicut paulus nobis dixit: quẽ mõ vobiscuz
orantẽ vidimus Hoc illi audientes reuer
si sunt. ⁊ cum magno gaudio eos baptiza
uerũt. Caput aũt pauli in quandã val
lem proiectũ est. ⁊ pre multitudine alioꝝ q
interfecti fuerunt. ⁊ illuc proiecti inueniri
nõ potuit. Legit᷑ aũt in eadẽ ep̃la dionysij
ꝙ cũ quadã vice fouea mundaret᷑. ⁊ caput
illud pauli cũ alijs purgamẽtis proiectuz
fuisset. quidã pastor illud in virga sua le/
uauit. ⁊ iuxta caulas ouiũ fixit. Uidit aũt
ꝑ tres noctes ɔtinuas ip̃e cũ dño suo sup p̃
dictũ caput lucẽ ineffabilẽ refulgere. Qd̃
cum episcopo ⁊ fidelibꝫ nunciatũ fuisset di
xerũt. Uere hoc est caput pauli. Egressus
igit᷑ episcopus ⁊ vniuersa fideliũ multitu/
do caput illud secum detulerũt. ⁊ in qua/
dam mensa aurea illud deponentes illud
corpori ɔiungere attemptabant. Quibus
patriarcha respõdit. Nos scimus ꝙ multi
fideles occisi sunt. ⁊ eoꝝ capita sunt disper
sa. Unde dubito illud caput corpori pau/
li ɔiungere. Sed caput hoc ad pedes cor/
poris ponam⁹: ⁊ omipotentẽ dominũ exo/
remus. vt si caput suũ est ɔuertat᷑ corpus
⁊ capiti ɔiungatur. Quod cum omibꝫ pla
cuisset. caput ip̃m ad pedes corporis beati
pauli posuerunt. Et ecce cunctis orantibꝫ
⁊ stupentibꝫ. corpus se vertit. ⁊ in loco suo
capiti se iunxit. Et sic omes deũ benedixe/
runt. ⁊ hoc esse caput pauli veraciter cog/
uerũt. Hec dionysius. ¶ Refert gre/
gorius turoneñ. qui tempore iustini iunio/

…atuit. ꝙ quidã desperans laqueũ sibi
parabat. nomẽ tamẽ pauli inuocans sem/
per dicebat. Adiuua me sctẽ paule. Tunc
affuit quedã vmbra squalida hortãs eum
ac dicens: Eya bone vir age quod agis mo
ram ne feceris. At ille semꝑ parãs laqueũ
dicebat: Beatissime paule adiuua me. Ex
pedito iam laqueo affuit alia vmbra tan/
ꝙ̃ hominis dicens illi qui hominẽ horta/
bat. Fuge miserrime q: paulus aduocatꝰ
aduenit. Tunc squalida vmbra euanuit:
⁊ homo ad se rediens ⁊ laqueũ proijciens
penitentiã ꝯdignã accepit. Gregorius i
registro. Ex catenis beati pauli multa mi
racula demonstrant. ⁊ dũ multi parũ quid
ex limatura petunt: assistit sacerdos cum
lima. ⁊ aliquib⁊ petentib⁊ ita ꝯcite aliquid
de catenis ipis excuti ꝟ vt nulla mora sit. q̃
busdã vero petẽtib⁊ diu per catenas ipas
lima duci. ⁊ tñ vt aliquid inde exeat non
obtinet. In eadẽ quoq; epistola q̃ supra
dicta ẽ. beatus dionysius mortẽ pauli ma
gistri sui pijs verbis deplorat dicens. quis
dabit oculis nostris aquas. ⁊ pupillis no/
stris fontẽ lachrymaꝝ vt ploremus die ac
nocte lumẽ ecclesiarũ quod extinctũ est. q̃s
nõ induet fletũ ⁊ gemitũ aut nõ vestietur
lugubrib⁊ ⁊ mẽte attonitus nõ obstupescet
Ecce etem̃ petrus fundamentũ ecclesiarũ.
gloria sanctorũ apostoloꝝ a nobis recessit:
⁊ nos orphanos dereliquit Paulus quoq;
gentiũ familiaris ⁊ ꝯsolator pauperũ defi
cit nobis ⁊ vlterius nõ inuenit. qui fuit pa
ter patrũ: doctor doctorũ: pastor pastorum.
Abyssum sapientie. fistulã altisonã. predi/
catorẽ veritatis infatigabilez. paulũ dico
nobilissimũ apostolũ. Hic angelus terre/
stris ⁊ homo celestis. imago ⁊ similitudo
deitatis ⁊ spiritus deiformis. om̃es nos de
reliquit. nos inq̃ inopes ⁊ indignos i hoc
mundo contemptibili ⁊ maligno. ⁊ ingres
sus est ad deum suũ dominũ ⁊ amicũ. heu
frater mi thimothee dilecte anie mee. vbi
est pater tuus magister ⁊ amator. Unde
te vlterius salutabit. Ecce em̃ orphanus
factus es ⁊ remansisti solus. iam nequaq̃
scribet tibi sua sctissima manu dicens tibi
Fili charissime. Ue mihi frater mi thimo
thee. quid hic accidit tristicie ⁊ tenebraꝝ ⁊
damni. q: orphani facti sumus. Iã nõ ve/
nient ad te epistole eius in quibus scriptũ
sit. Paulus modicus seruus iesu christi.
Iam nõ scribet de te vlterius ciuitatibus
dicẽs: Suscipite filium meũ dilectũ. Com
plica frater libros prophetarũ. ⁊ signa suꝑ
eos. quia neminẽ habemus interpretẽ pa/
rabolarum ⁊ paradigmatũ ⁊ eloquiornm
ipsorum. Dauid propheta plangebat filiũ
suum ⁊ dicebat. Ue mihi pro te fili mi. ve
mihi. Ego aũt. Ue mihi magister mi. ve/
re ve mihi. Amodo defecit ⁊ cessauit ꝯcur
sus discipulorũ tuorũ romam venientiũ ⁊
querentiũ nos. Iam nemo dicturus est:
eamus ⁊ videamus doctores nostros. ⁊ in
terrogemus eos qualiter nos regere opor/
teat ecclesias nobis cõmissas. ⁊ interpreta/
buntur nobis eloquia dñi nostri iesu chri/
sti ⁊ eloquia prophetaꝝ. Uere ve his filijs
frater mi qui priuati sunt patribus spiri/
tualibus quibus priuatus est grex. Et no
bis etiã frater ve qui priuati sumus magi
stris nostris spiritualibus qui collegerant
intellectũ ac scientiã veteris ac noue legis.
⁊ colligauerant in suis epistolis. Ubi est
cursus pauli. ⁊ labor sanctorũ pedũ eius.
Ubi est os loquens. ⁊ lingua consulens. ⁊
spiritus bene placens deo suo. Quis non
ploret ⁊ vlulet Nam qui meruerunt gloriã
⁊ honorẽ apd̃ deũ. tanq̃ malefactores tra/
dunt in mortẽ. Ue mihi qm̃ in illa hora i
tuitus sũ corpꝰ sanctũ sanguine innocenti
cruentatũ. Heu michi pater mi magister
⁊ doctor. nõ quidẽ reus tali morte extitisti
Nunc ergo quo ibo te querere gloria chri/
stianorũ ⁊ laus fideliũ. Quis ꝯticescere fe
cit vocem tuam fistula ecclesiarũ ⁊ fistula
altisona plectrum psalterij decacordi. Ec/
ce introisti ad dominũ deum tuũ quem de
siderasti. ⁊ toto affectu concupisti. Hieru/
salem ⁊ roma praua amicicia equales fa/
cte sunt in malo. Hierusalẽ crucifixit do/
minũ nostrum iesum christũ. roma vero a
postolos eius interemit. Hierusalẽ aũt ser
uit ei quẽ crucifixit. roma aũt solennizãdo
glorificat quos interemit. Et nunc frater
mi thimothee quos dilexisti: ⁊ toto corde
desiderabas. saul dico regem ⁊ ionathã in
vita sua nõ sunt separati nec in morte. Et
ego nõ sum separatus a domino magistro
meo nisi cum separauerunt nos homines

pessimi ⁊ iniqui. Et separatio huius hore
nō erit semper. Anima eius cognoscit dile
ctos. etiā sine hoc ꝙ eis loquatur qui nūc ab
eo elongati sunt. In die aūt resurrectionis
magna iactura esset separari ab eis. Hec
Dionysius. Johānes chysostomus ī li/
bro de laudib⁹ pauli hunc gloriosum apo/
stolū multipliciter cōmendat sic dicēs. Ni
hil prorsus errauit. qui pratū insigne virtu
tū ac paradisum spiritualē pauli aiam nū
cupauit. Que aūt lingua laudib⁹ eius in/
ueniatur equalis. cum oīa que in oībus
sunt bona. aia sua vna possideat. ⁊ ea cun/
cta plene accumulet nec solū hominū. sed
etiā qđ ē amplius angeloꝝ. Nec tn̄ idcirco
reticebimus quin potius pauca dicemus
Est eīm hoc maximū laudis genus cū ora
tionis copiā virtus superat ⁊ magnitudo
laudati. Sicqꝫ vinci multo est nobis glo/
riosius ꝙ̄ꝫ sepe vicisse. Unde igitur oportu
nius laudum eius sumemus exordiū nisi
ab hoc ipō primū. vt ostendamus eū bona
oīm possidentē. E Abel obtulit sacri/
ficiū ⁊ inde laudatur. sꝫ si pauli hostiā addu
camus in mediū quantū celū a terra supe/
rior apparebit. Siquidē semetipm̄ ꝑ dies
singulos īmolabat. Quā tamē hostiā du/
pliciter offerebat. tum in corde. tum in cor/
pore mortificationē circūferens. Nō eīm o/
ues offerebat aut boues. sed seipm̄ duplici
ter īmolabat. Necqꝫ his ꝯtentus fuit. sꝫ etiā
orbē vniuersum studuit offerre. ꝙ terrā ac
mare. greciā atqꝫ barbariē. oēmqꝫ sub sole
regionē quasi volitās circūiuit. ex homib⁹
angelos faciens. ꝗnimo ipos hoies quasi
ex demonib⁹ in angelos prouehens. Quid
huic hostie reperietur equale quā paulus
gladio spiritussancti īmolauit. ⁊ in illo al/
tari quod super celū locatū est obtulit. Sꝫ
abel dolo germāi percussus occubuit. pau/
lus vero ab eis interfectus est quos ab in/
numeris malis cupiebat eruere. Uis autē
eius innumeras tibi ostendaꝫ mortes. tot
vtiqꝫ quot etiā dies vixit. Noe se tantū
in arca legitur seruasse cū liberis. hic aūt mul
to seuiore inundante diluuio nō arcam co/
aptando ꝯpaginib⁹ tabularū. sed episto/
las componendo ꝓ tabulis. vniuersum
orbē periclitantē ex mediis fluctib⁹ libera
uit. Hec aūt arca nō vno loco circūfertur. sꝫ

spiritu orbis terminos ꝯprehendit nec bi/
tumine ac pice. sed spiritu sancto eius ta/
bule sunt ꝑuncte. Hec suscipiens pene ir/
rationabilib⁹ aialib⁹ stultiores. imitatores
efficit angeloꝝ. Hinc quoqꝫ illā vincit ar/
cam. q̄ illa coruū recipiens coruū rursum
emisit. ⁊ includēs lupū feritatē eius muta
re nō potuit. Hec vero accipitres miluosqꝫ
suscipiens fecit colūbas. ⁊ excludēs oēm fe
ritatē mansuetudinē spiritus introduxit.
Abraā miratur oēs q̄ ad dei preceptū
patriā atqꝫ cognatos reliquit. Sꝫ quō pau
lo possit equari ꝙ nō tm̄modo patriā vel co
gnatos sed ipm̄ q̄ꝫ mundū reliquit imo ēt
celū ⁊ celū celi. ⁊ hec oia xpm̄ suscipiēdo de
spexit. Unde pro cunctis istud solū. i. xpi
charitatē requirēs. neqꝫ pn̄tia inquit. neqꝫ
futura. neqꝫ altitudo. ⁊c. Sed ⁊ abraā ī pe
riculū se tradēs hostib⁹ filiū fratris eripuit
At paulus vt vniuersum orbē de ipa dia/
boli extraheret manu. inumerabilia peri/
cula sustinuit. ꝓpriisqꝫ mortib⁹ maximā se/
curitatē aliis ꝯparauit. Filiū quoqꝫ abraā
voluit imolare paulus vero semetipm̄ mil
lies imolauit In isaac patientiā aliqui
admirantur qm̄ puteos a se factos obstrui
patiebatur. At paulus ñ puteos cernēs lapi
dibus obrutos. sed ꝓpriū corpus nō solum
sicut ille cedebat. sed eos etiā a quibus pa
tiebatur in celū studebat euehere. Quanto
eīm amplius obruebatur iste fons tanto ma/
gis erūpebat. ac plures a se fluuios effun/
dendo manabat. De longanimitate at
qꝫ patientia iacob scriptura miratur. Et que
nam illa est tam adamātina aia que pau
li patientiā possit imitari. Neqꝫ eīm septeꝫ
annorū. sed totius vite seruitiū pro sponsa
ꝑtulit xpi. nō adustus solū estu diei ⁊ noctis
gelu sed temptatiōes mille perpetiens. et
nunc quidē verberib⁹. nūc vero lapidibus
scissus atqꝫ collisus. ⁊ inter certamina vbi
qꝫ prosiliens. captas oues ex diaboli fauci
bus abstrahebat. Sed ⁊ ioseph pudici
cie virtute decoratus est ⁊ ego vereor ne iā
ridiculū sit hinc ēt paulū laudare. ꝙ semet
ipm̄ crucifigens nō solū humanoꝝ corpoꝝ
pulcritudines. sed oia etiā que videntur reb⁹
clara ac decora cernebat quēadmodū nos
fauillā cinerēqꝫ ꝯspicimus. ꝙ quasi mortu⁹
prorsus ad mortuū imobilis permanebat

[S]tupent iob om̄es hoīes. Est em̄ athle
ta mirabilis. At paulus nō mensib⁹ tantū
sed annis plurib⁹ in agone perdurās tam
clarus emicuit. nō teste gleba saniē carnis
radens. sꝫ ipsius intelligibile os leonis fre/
quenter incurrēs ꝛ ꝓpugnās aduersus tem
ptatiōes inumeras. om̄i erat lapide tolerā
tior. Qui nō a trib⁹ ꝛ a quattuor amicis sꝫ
a cunctis infidelib⁹. a fratribus etiā oppro
bria sustinebat ꝯsputus ab om̄ib⁹ atqꝫ ma
ledictus. Et illi erat magna hospitalitas
ꝛ cura pauperū. Sed quā ille curā impen
debat carne debilib⁹. hāc iste animis mor/
bidis exhibebat. Illius om̄i aduenīēti a/
periebatᷣ domus huius vero aīa vniuerso
patebat orbi. Et ille quidē cum oues ꝛ bo
ues haberet inumeros erat in pauperes li/
beralis. hic vero nihil amplius corpore suo
possidens de hoc sufficienter indigentibus
ministrabat. Qō alicubi ꝯmemorās neces
sitatib⁹ inquit meis ꝛ his q̄ mecū erāt mi/
nistrauerūt manus iste. Sed etiā vermes
atqꝫ vulnera seuos sancto iob inferebant
dolores. Sed si pauli verbera. famē. cate/
nas. periculaqꝫ ꝯsideres q̄ a domesticis ab
extraneis ac a ceto patiebatᷣ orbe. solicitu/
dinē quā ipē pro ecclesijs. vstionē quā pro
scandalizatis singulis ꝑferebat. videbis
ꝙ om̄i erat saxo durior. Ania illa ꝛ ferrum
atqꝫ adamantē firmitate supabat. que em̄
ille corpe hec mente paulus sustinuit. quē
om̄i merore molestior de singulis quibus/
cūqꝫ labentib⁹ mesticia ꝯsumebat. Unde
ꝛ iuges ex eo fontes lachrymarꝫ nō diebus
solū sed etiā noctib⁹ effluebāt. Om̄iqꝫ mu/
liere ꝑturiente vehementius affligebatᷣ in
singulis. Propter quod etiā dicebat. Filio
li mei quos iterū parturio Moyses pro
iudeorū salute deleri elegit de libro Moy/
ses itaqꝫ se cum ceteris obtulit perire. pau
lus pro ceteris. Nō em̄ cum pereuntibus
perire voluit. sed vt alij saluarentur ipē de
glorie eternitate decideret. Et quidem ille
pharaoni. hic diabolo quottidie repugna
bat Ille pro vna gente. iste pro vniuerso or
be certauit. non sudore sed sanguine Io
hānes in cibum locustas ꝛ mel siluestre su
mebat. sed paulus ita in medio mūdi stre/
pitu quemadmodum ille in heremo quie/
te versatus est. nō quidem pastus locustis
aut melle siluestri. multo autem his victu
viliore contentus est. ac necessario quidēꝫ
indulgens cibo. feruenti studio predican/
di. Verum illius aduersus herodiadem
apparuit magna constantia ꝛ ille non vnū
aut duos aut tres. sed innumeros ꝛ simi/
li positos potestate corripuit. imo longe il
lo seuiores tyrānos. F Restat vt pau
lum iam angelis comparemus. in quibus
magnificū predicamus. quia cum om̄i cu/
ra deo obediunt. Quod dauid ammiran/
do dicebat. Potentes virtute facientes ver
bum eius. ꝛc̄. Quid vero aliud propheta
in angelis miratur Qui facit inquit ange
los suos spiritus ꝛ ministros suos ignem
vrentem. Sed hoc in paulo possumus in/
uenire. qui velut ignis ac spiritus totum
terrarum percurrit orbem ꝛ percurrendo
purgauit. sed nondum celum iste sortitus
est. ꝛ hoc est omnino mirabile ꝙ talis ver/
satur in terris etiam mortali adhuc carne
circundatus. Quanta ergo nos condem/
natioe digni sumus. cum vno homine bo/
na in se omnia congregante nec minimam
quidem partem eorum studemus imitari.
Non enim aliam est ille sortitus naturam
nec dissimilem nactus animā nec alterum
habitans mundūꝫ. sed in eadem terra. ea/
demqꝫ regione. sub eisdem etiam legibus
nutritus ꝛ moribus. cūctos qui nunc sunt
homines vel fuerunt animi virtute tran/
scendit. Nec vero in illo hoc solum mirabi
le est ꝙ pre abundantia deuotionis quod/
ammodo non sensit dolores pro virtute su
sceptos. sed etiam ꝙ virtutem ipsam pro
mercede pensauit Nam ꝛ nos quidē ꝓpter
eam ꝓposita mercede certamus quā ille cō
plectens etiāꝫ sine premio diligebat. Cun/
cta illa que asperitate sui videntur impe/
dire virtutem cum om̄i mansuetudine per
petiens quottidie celsior. quottidie assur/
gebat ardentior. Et intentatis sibi pericu
lis noua semꝑ alacritate pugnabat. Qui
cum sibi mortem iam imminentem vide/
ret. ad cōmunionēꝫ delectationēqꝫ gaudij
alios prouocabat dicens. Gaudete ꝛ con/
gratulamini mihi. Itaqꝫ ad confusionē ꝛ
iniurias q̄s ob ꝑdicādi studiū sustinebat

magis q̄ ad honoꝝ oblectamēta ꝓperabat
mortis potius q̄ vite desideriū appetens
paupertatis q̄ opulentie. ⁊ multo amplꝰ
laborē q̄ alij requiē post laborē. ac merorē
magis eligēs q̄ alij voluptatē. studiosius
ꝓ inimicis ⁊ fructuosius orans q̄ alij ad/
uersus iīmicos. Vnū illi formidandū erat
atq̄ metuendū offensa s. nimirū dei nec desi/
derabile illi aliud erat nisi placere deo sem
per. Nō dico aūt q̄ nihil presentiū deside/
rabat. s; nec aliq̄d futuroꝝ. Nō ei mihi di/
cas merces ingētes exercitꝰ. pecunias. pro/
uincias. potestates. hec em̄ quasi aranearū
fila reputauit. s; ea q̄ promittunt̄ in celis.
⁊ tunc eius ardentē in xp̄o amorē videbis
Hic siquidē pro illius dilectiōe nō angelo
rum nō archangeloꝝ dignitatē nec quicq̄
hoꝝ simile ꝯcupiuit. Qd̄ em̄ erat maius oībꝰ
xp̄i amore fruebat̄. cū hoc ei beatiorē cun/
ctis se putabat. sine hoc aūt neq̄ dn̄antiū.
neq̄ p̄ncipatuū socius esse cupiebat. s; cū
hac dilectōe magis esse vel extremus. imo
etiā ex numero punitoꝝ q̄ sine hac int̄ sū/
mos honores ⁊ sublimes. Hoc em̄ erat illi
maximū ac singulare tormentū ab hac ca
ritate discedere. Hoc illi erat gehēna. hoc sola
pena. hoc infinita ⁊ intoleranda supplicia.
S; perfrui caritate xp̄i. hoc illi vita. hoc mū
dus. hoc regnū. hoc promissio. hec bona vi
debant̄ innumera. sic despiciebat vniuersa
q̄ timemꝰ vt sol; herba iā putrefacta ꝯtēni

Tyrannos vero ac poplos spirātes fu/
rorez velut quosdā esse culices estimabat.
Mortē vero atq̄ cruciatus ⁊ mille suppli
cia quasi ludū putabat esse pueroꝝ dūmō
ꝓ xp̄o aliq̄d sustineret. Decorabat̄ em̄ ma
gis vinctus catena q̄ dyademate corona/
tus. Etem̄ coartatꝰ carcere habitabat i ce/
lo. Ac libentiꝰ verbera recipiebat ⁊ vulne/
ra q̄ alij brauia diripiāt. ⁊ dolores nō mi/
nus q̄ p̄mia diligebat. cū ip̄os vtiq̄ dolo/
res loco duceret p̄mioꝝ. ꝓptea ip̄os ēt gr̄āꝫ
noiabat. qm̄ q̄ nobis sūt causa tristicie hec
illi maximā p̄ebāt voluptatē. Merore q̄z
maximo vrebat̄. ꝓpter qd̄ ⁊ dicebat. Quis
scandalizat̄ ⁊ ego nō vror. Etiā si in mero
re dicat q̄s inesse aliquā voluptatē. Mul
ti em̄ q̄ filioꝝ mortibꝰ vulnerant̄. aliq̄d ꝯso
latiōis accipiūt cum suis fletibꝰ relinquunt̄
magisq̄ dolēt cū dolore prohibent̄. Sic et
paulus nocte ac die ꝯsolationē accipiebat
ex lachrymis. Nullus q̄ppe tanto affectu
mala ꝓpria quāto ille deflebat aliena. quē/
admodū ei illū opinaris afflictū cū perdi/
tionē defleret pctōꝝ. q̄ vt illi salui fierent a
celoꝝ gloria cupiebat excludi. Nam nō sal
uari illos multo acerbius estimabat q̄ se/
metip̄m perire. Hunc ergo cui nā reꝝ poterit
q̄s ꝯparare. cui ferro. cui adamāti. Quid
nā illā aliq̄s appellet aīam aureā vel ma/
gis adamantinā. Nam ⁊ oī erat adamāte
fortior. auro gēmisq̄ p̄ciosior. ⁊ alterā qui/
dē materiā firmitate alterā superabat pre
ciositate. Cui igit̄ rei huius ab aliquo aīa
ꝯparet̄. Earū quidē q̄ sunt oīno nulli. q̄ si
vel auro adamāt; fortitudo vel adamāti
honor daret̄ auri. tunc forte aliquo mō cō/
paratio eius pauli posset aīe ꝯuenire. S;
q̄d ego adamantē ⁊ aurū ad sīlitudinē ad
duco pauli. Mundū si ex aduerso appen/
das oēm etiā tunc videb̄ a parte pauli in/
gens pondus examis. Mūdo igit̄ ⁊ oībꝰ
q̄ in mūdo sunt. paulū dicimus digniorē.
Si igit̄ mūdus eo dignior nō est. sed forte
vel celū. sed istud q̄z inuenit̄ inferius. Si
em̄ nō solū celū s; etiā q̄ habent̄ in celis dei
postposuit caritati quō nō magis dn̄s qui
tanto ē benignior paulo quāto maliciā bo
nitas antecellit īnumeris celis eū iudicat
digniorē. Nō ei nos tm̄ diligit d̄s quantū
a nob̄ ip̄e diligit̄. s; tanto effusiꝰ quāto nec
sermo sufficit explicare. In paradisum ergo
hunc d̄s rapuit. ⁊ in celū tertiū subleuauit
Nec imerito. Siquidē paulus i terra gra
diens sic se gerebat in cunctis q̄si angeloꝝ
societate frueret̄. Nā visibili adhuc corpo/
ri colligatꝰ illoꝝ p̄fectōe gaudebat. Tātis
fragilitatibꝰ corpis subditus i nullo inferi
or sup̄nis virtutibꝰ apparere certabat. Nā
⁊ tanq̄z pennatus totū docēdo peruolauit
orbē ⁊ velut incorporeꝰ labores periculaq̄
ꝯtēpsit; ⁊ q̄si iā celū possidēs cuncta, p̄sus
terrena despexit ⁊ tanq̄ cū ip̄is iā incorpo
reis virtutibꝰ degens iugi mentis intentō
ne vigilauit. Et angelis quidē sepe diuer/
sarū gentiū cura ꝯmissa est. sed nullus illo
rum ita creditū sibi populū gubernauit vt
paulꝰ vniuersum orbē. Sicut aūt aliq̄s
indulgentissimus pater afficit̄ erga filiuz
frenesi ꝯprehensum. cuius q̄nto magis cō

...s ictibꝰq̃ pulsat̃:tanto eiꝰ potius mi/
seretur ⁊ deflet. ita paulus istis a q̇bus af
fligebat̃ maiora adhibebat fomēta pieta/
tis:nāq̃ sepe ꝓ illis q̇ eū q̇nquies ꝟbera/
uerāt ⁊ eius sanguinē sitiebāt lachryma/
batur: et vehemēter dolebat: ⁊ ꝓ eis ora/
bat. Frēs inq̇t volūtas quidē cordis mei
⁊c̃. Vehemēter q̊q̃ mordebat̃ ac penitus
dissecabat̃ cū eos pereuntes videret. Ut
em̄ missum in ignē ferrū totū ꝑfecto ignis
efficit̃. sic paulus charitate succensus effe/
ctus est totus charitas. Qui quasi com/
munis totius mūdi esset pater ita in amo
re hoīm ⁊ ip̄os eoꝝ imitabat̃ ꝑentes imo
cūctos nō carnales verū etiā sp̄uales pa/
tres solicitudine ac pietate superabat. om
nē em̄ ꝓrsus hoīez deo exhibere cupiebat.
quasi em̄ vniuersum mūdū ip̄e genuisset.
sic oēs in dei regno festinabat inducere cor
pus ⁊ aīam ꝓ his q̊s diligebat impēdēs.
Hō iste ignobilis ⁊ circūferariꝰ: q̇ artem
exercebat in pellibꝫ tāta ꝟtute ꝓgressus ē:
vt vix XXX. annoꝝ spacio ⁊ romanos: et
persas: ⁊ parthos et medos: indos ⁊ sci/
tas: ethiopes et samarathas atq̃ sarace/
nos et oīne prorsus hoīm genus sub iugo
mitteret veritatis. Et sic̄ in stipulas: aut
fenum ignis immissus. sic oīa demonuz
opa ꝯsumpsit. Paulo em̄ insonāte lingua
⁊ oīni igne vehemētius irruēte cedebant
oīa atq̃ fugiebāt ⁊ demonū cultus ⁊ ty
rannoꝝ mine ⁊ domesticoꝝ insidie. Ma
gꝫ aūt sic̄ radijs solis oriētibꝫ ⁊ tenebre fu
gātur ⁊ adulteri ac fures foueis tegūtur ⁊
latrones recedūt. homicide ad antra fu/
giūt: oīaq̃ lucida efficiūtur ⁊ clara desuꝑ
illustrātibus radijs. Sic vbiq̃ euāgeliuz
dissemināte paulo fugabat̃ error ⁊ veritas
remeabat. adulteria ⁊ alia dictu feda de/
fecerūt atq̃ cōsumpta sunt. isto ignis va/
pore paleaꝝ vice pereūtes Clara ꝟo inter
hec veritatis flāma surgebat resplēdēs:
⁊ vsq̃ ad celi sublimitatē ꝯscēdēs: ab his
potissimū subleuata q̇ eā opprimere vide
bantur Nec pericula aut impetus ꝓces/
sum eius impedire potuerūt. Erroris ꝟo
talis ē cōditio ꝙ nullo sibi obsistēte conse/
nescit. ac defluit: seu desinit. Talis aūt e
diuerso veritatis status ꝙ multis impu/
gnātibus suscitatur ⁊ crescit. Qm̄ igitur
ita genus nostrū nobilitauit deus: ei simi/
les studeamꝰ inueniri. Neq̃ impossibile
istud putemus. qm̄ tale illi quale nob̄ cor
pus fuit: talis aīa tales cibi idem illū teq̃
formauit: ⁊ queadmodū illius ita ē ⁊ deꝰ
tuus. Uis dei dona in paulo cognosce/
re: vestimēta eius terror demonibꝫ erant.
Hec ꝟo amplius admiranda: q̄ paulus
nec cū in pericula irrueret temeritatis ar/
gui poterat: nec cū ꝑicula fugeret timidi/
tatis. Amabat em̄ p̄ntem vitā ob lucruz
docendi. Et rursus eā valde despiciebat
ob ꝑhiam ad quā illū mūdi ꝯtēptus eue/
xerat. Deniq̃ cū viderꝫ paulū ꝑicula fu/
gientē nō minus illū admireris q̃ cū se ꝑ
iculis gaudet opponere. Ut em̄ hoc forti/
tudinis ita illud ē sapiētie. Et cū videris
illū de seip̄o aliqua sonātē sitr admireris
ac si videris illum semetip̄m despicere vt
em̄ illud hūilitatis est. ita istud magnani
mitatis. Magꝫ em̄ merebat̃ loq̄ndo d̄ se
q̃ tacēdo laudari. Qm̄ nisi fecisset istud
culpabilior illis esset q̇ seip̄os importune
laudare didicerūt. Nisi em̄ gloriatus fuis/
set creditos sibi oēs ꝑdidisset. q̄ dū se hu/
miliasset eos extulisset Amplius tūc pau
lus placuit gloriādo q̃ alī laudes ꝓprias
occultādo. Nec tātū q̇sq̃ ꝓfuit cū sua me/
rita celaret q̃tū iste cū ꝓderet. Est autez
grande malū de seip̄o grāde aliq̇d dicere:
atq̃ mirabile extremeq̃ demētie est nulla
imminēte necessitate rerū violētis ꝓrsus
laudibus velle decorari. Nō hoc ꝑm deū
loqui indiciū ē sed potius insanie ē. Hoc
em̄ oēm mercedē euacuat laboribus sudo
ribusq̃ q̄sitā. Eteni altius de se efferre ser
monē glꝛiosi est ⁊ insolētis seseq̃ iactantis
Dicere aūt illa q̄ p̄nti cause tm̄modo ne/
cessaria sunt. fructū amātis ⁊ multorū re/
media cogitātis est. Sicut ⁊ fecit paulus
q̇ dū a pseudo caperetur: in laudes suas
ire cōpulsus est maxime q̄ dignitatē suaz
ostēderent. Plura āt ⁊ maiora celauit.
Veniā inq̇t ad visiōes ⁊ re. d. ꝑco. ⁊c̃. Tā
ta paulus tāq̃ crebra cū deo hn̄s colloq̇a
q̃ta nec ꝓphetaꝝ nec aplōꝝ vllus habuit
ꝑ ea ip̄e hūilior reddebat̃ Uisus ē plagas
metuere: vt disceres q̄ ꝑm naturaz vnus

erat ex pluribus p volūtatez nō solū supra
mltos hoies. vez etiā vn⁹ ex angel'erat.
Nec ꝙo metuere plagas rephensiōe di/
gnū sed plagaz metu aliqd indignū pie/
tate cōmittere. Hoc ipo em̄ q plagas ti/
met q in certamine nō vincit admirabili/
or oñdit qz ille q nō timet. Sicut nec me/
rere culpabile est sed pmerorē dicere aut
facere aliqd eoz q̄ deo displicēt. Hinc qlis
fuerit paul⁹ oñdit. qr in tali natura viuēs
potuit qōāmodo supra naturam. Qō si
mortez timuit nec ipam qdem recusabat.
Nō em̄ naturā habere infirmitatib⁹ sub/
ditam sed seruire infirmitatib⁹ crimino/
sum est. vt merito ille mirabil' habeat qui
inbecillitatē nature volūtatis virtute su/
perauit. qr si iohannē q dicebat marcus a
cōsortio sepauit. hoc itaqz rectissime p pre
dicatiōis officio effecit. Eū siqdē q istud
suscipit officiū nō oportet esse mollē aut re
solutū sz fortē ꝛ p cūcta robustū. Neqz em̄
aliqs debet attingere preclari huius mu
neris functionē nisi patus sit aiam milli/
es tradere in mortē ac discrimia. Qui em̄
nō tali aio est multos alios suo pdet exem
plo. Magisqz vtile est si quiescat: sibiqz
tātū vacet. Nō ita gubernatorē nō ad be
stias dimicantē: nō ludo gladiatorio desti
natū: nō quēpiā omnino sicad discrimia:
atqz mortes paratā: atqz dispositam ani/
mam oportet habere vt eū q officiū susce/
pit pdicādi. Nam ꝛ pericula pfecto maio
ra: ꝛ aduersarij seuiores: nec vsqz prsus si
mili cōditione certat. Celū nāqz in pmio
in supplicio gehēna pponitur. Si ꝙo aliq
inter eos cōmotio facta ē noli hoc delictū
putare. Nō em̄ cōmoueri malū ē: sed irra
tionabiliter nulloqz iusto flagitāte nego/
tio cōmoueri malū est. Hūc em̄ affectū p/
uidus nobis creator inseruit vt dormien/
tes aias atqz resolutas ab inertia atqz de/
sidia suscitaret. Quasi em̄ gladio aciem:
ita mēti nostre ire acumē imposuit: vt cū
oportet vtamur Benignitas aūt semper
bona nō ē. sz cū illā tps efflagitat. Qñ ꝙo
id nō adest etiā illa viciosa est: Ita ꝛ pau
lus sepe hoc vsus ē affectu ꝛ imodeste lo/
quētib melior erat iratus. Hoc aūt i eo
erat mirabile qr cū vinculis ꝙberib atqz
vulneribꝫ lōge splēdidior erat dyadema/
te purpuraqz fulgētibus [illegible] vinctus p
tam vastū pelagus ducebatur. ita gaude
bat tāqz in maximū impiū duceret. Post/
qz ꝙo romā ingressus ē nec ibi stare contē
tus ē sed in hyspaniā pcurrit. Nec vnū q/
dē diē in ocio passus ē ꝛ qete trāsire sed in
pdicādi ardore ipo igne ardentior nec p/
icula timuit: nec irrisiōes erubuit. Hoc
ꝙo maiori admiratiōe dignū ēqz cū tā au/
dax esset: ac velut ad pugnā semp accin/
ctus: ꝛ ignē quēdam belli aspirās: rursus
placabilē atqz flexibilē se pbebat. Naz se/
uiēti vel potius feruēti preceperūt. vt iret
tharsum nō recusauit. dixerūt p murū euz
oportere deponi ꝛ passus ē. Hui⁹ rei gra/
tia ista faciebat. vt pdicatiōi diutius insi
steret: ꝛ cū mltis hic credētibꝫ iret ad xpz.
Metuebat pfecto ne forte paup hinc at/
qz inops salutis multoz abscederet. Cete/
rū cūqz hi q sub vno pugnāt magistro vi/
derint in eo infixa vulnera: fluentē sangui
nē ꝛ nec sic ipm hostibus aliqñ cedentē sz
stantē fortiter hastāqz vibrantē: ꝛ crebris
ictibꝫ aduersarios corruere facientem: nec
omino dolori parcētē maiori absqz dubio
tanto duci alacritate subduntur. Hoc ita
factū est in paulo. Videtes em̄ illū ligatū
cathenis ꝛ nihilominus in carcere predi/
cātē viciētes etiā vulneratū ꝛ tn̄ ꝙberātes
ipos fmone capiētē maiorē pfecto fidu/
tiā colligebāt. idqz significās ait ita vt plu
res e fratribꝫ ꝯfidētes i vinculis meis ab
undāter auderēt sine timore verbū dei lo/
qui Tūc certiorē alacritatē ꝛ ipe capiebat
ac vehemētius in aduersarios ferebatur.
Sic em̄ ignis in diuersas plerūqz materi
as incidēs augetur magꝫ ꝛ incremēta sor
tit. sic etiā ligua pauli qbuscūqz fuisset ad/
mota ad se eos cōtinuo trāfferebat. Im/
pugnatores qqz eius pabulū spūale huic
efficiebātur igni qr p ipos euāgelij flāma
magis crescebat. Hec Chrysostimus.

LXXXVI

De septē fratribꝫ qui fue/
rūt filij beate Felicitatis.

A

Eptem fratres fuerūt
filij beate felicitatꝫ. qrū noia sūt

ianuarius. felix. philippus: siluanus ale
xāder. vitalis. ⁊ marcial'. Hos oēs cū ma
tre iussu impatoris anthonij publi⁹ pfect⁹
ad se vocari fecit. Suasitq₃ matri vt sui ⁊
filioꝝ suoꝝ misereri deberet: Que ait. Ne/
q₃ blandicijs tuis potero allici. nec terrori
bus frāgi. Secura em̄ sum de spūsctō quē
habeo q̄ te supabo viua. ⁊ meli⁹ vincam
occisa. Et ꝯuersa ad filios ait: Uidete fi/
lij in celū. ⁊ sursum aspicite charissimi q̄
ibidem xp̄s nos expectat. Fortiter pro xp̄o
pugnate. ⁊ fideles vos in xp̄i amore exhi/
bete. Qđ pfect⁹ audiēs eam alapis cedi
iussit. Cū ergo mater. ⁊ filij in fide ꝯstātissi
mi appareret. oēs matre vidēte ⁊ ꝯfortāte
diuersis sūt supplicijs interempti. Hanc
beatā felicitatē vocat gregori⁹ pl⁹ q̄₃ mar
tyrē. q̄ septies passa est: in septē filijs ⁊ oc/
tauo in corpore suo. Greg⁹ in omel'. Btā
felicitas q̄ credēdo extitit āncilla xp̄i pdicā
do etiā facta ē martyr xp̄i. Septē q̄ppe fi
lios sic p⁹ se relinqre timuit viuos in carne
sicut carnales parētes solent metuere: ne
mortuos pmittāt Parturiuit spū q̄s car/
ne pepererat vt pdicādo pareret deo q̄s carne
pepererat mōo Filios suos q̄s carnē suā esse
nouerat sine dolore nō poterat morientes
videre sed erat vis amoris interior q̄ do/
lorē vinceret carnis. Recte ḡ hāc feminā
plus q̄₃ martyrē dixerim q̄ totiens in filijs
est ⁊ tā desiderāter extincta. Dū em̄ mul/
tiplex martyriū obtinuit: ipa q̄q₃ marty/
rij palmam vicit. Quia ⁊ amore xp̄i sola
mors sua ei minime suffecit. Passi sunt cir
annos dn̄i. CX.

LXXXVII A

De sancta theodora.

Theodora nobilis mu
lier ⁊ speciosa apđ alexandria₃
tpe zenonis ipatoris virū hēbat diuitē ac ti
mētē deū. Diabolus āt theodore inuidēs
scitati virū q̄ndā diuitē in illius concupi/
scentiā incitauit. Qui eā crebris nūcijs ⁊
muneribꝫ molestabat vt assensum sibi p
beret Sʒ illa nūcios respuebat ⁊ munera
cōtēnebat. In tātū autē eā molestabat: q̄
ipa₃ quietē hr̄e nō pmitteret: ⁊ pene defice
re videretur. Tandē q̄ndā magā ad ea₃
misit q̄ eā vt viri illius misereref: sibiq₃ cō
sentiret plurimū hortabatur. Que cū di/
ceret se corā oculis dei cuncta cernētis ta₃
grāde pctm̄ nūq₃ cōmittere: malefica ad
iunxit. Quicq̄d i die fit hoc vtiq₃ de⁹ scit
et videt. Quicq̄d autē aduespascēte ⁊ oc
cidēte sole cōmittif deus minime intuef.
Dixitq₃ puella malifice. Nunq̄d verita/
tē dicis. Et illa. Etiā dico veritatē. De/
cepta puella verbis malifice dixit: vt ad/
uespascēte die virū ad se venire faceret: et
volūtatē suā adimpleret. Qđ cū viro re/
tulisset. ille vehementer exultās hora qua
cōdixerat ad eam venit: secūq₃ cōcubuit ⁊
abscessit. Theodora aūt ad seipam redi/
ens: amarissime flebat. ⁊ faciē suā pcucie/
bat dicēs. Heu heu me. pdidi aīa₃ meā ⁊ d
struxi aspectū decoris mei. Uir aūt eius
domū rediēs: ⁊ vxorē suam sic desolatam
⁊ merentē videns: causam tn̄ nesciēs: eam
cōsolari nitebatur. Sʒ illa nullā consola/
tionē percipere volebat. Mane aūt facto
quoddā monasteriū monialiū adijt: ⁊ ab/
batissam interrogauit: an deus qđdā gra
ue delictū qđ die aduespascēte cōmiserat:
scire posset. Cui illa. Nihil deo abscondi
pōt ⁊ deus scit ⁊ videt oē qđ fit quacunq₃
hora illđ cōmittaf. Que flēs amare dixit
Da mihi librū sancti euangelij: vt sortiar
memetipam. Aperiēs reperit. Qđ scripsi
scripsi Rediens ergo domū: dū quadā die
vir suus abesset: comā suam precidit. ve/
stimenta viri assumens ad qđdā monaste
riū monachorū quod p XVIII. miliaria
distabat. festinauit. ⁊ vt ibidem cū mona/
chis reciperetur petijt ⁊ qđ petijt impetra
uit. Interrogata de nōie dixit se theodo/
rū nūcupari Illa pro officia oīa hūiliter
faciebat. ⁊ eius seruitiū oibus gratum fuit
Post aliquot ḡ annos abbas fratrē theo/
dorū vocauit: ⁊ vt boues cōiūgeret ⁊ oleu₃
de ciuitate afferret pcepit. Uir autē eius
plurimum flebat. timens ne cum viro al/
tero recessisset. Et ecce angelus domini si/
bi dixit. Surge mane ⁊ sta in via marty/
rij petri apl'i ⁊ que tibi obuiauerit ipa tua
vxor ē. q̄ scō theodora cū camelis venit: ⁊
virū suū vidēs ⁊ cognoscēs intra se dixit.
Heu me vir bone me⁹ q̄₃ trū laboro vt eri/

piar a pctō qꝺ feci in te. Cū aūt appropin
quasset salutauit eū dicēs. Gaudeas dn̄e
meus. Ille āt eā penitꝰ nō cognouit. Sꝫ
cū diutissime expectaret. ⁊ se deceptū cla/
maret facta est vox ad eū dicēs. Ille q̄ te
heri mane salutauit. vxor tua erat B
Tante aūt scitatis fuit beata theodora vt
multa miracula faceret. Naꝫ ⁊ hoiem a
bestia laceratū eripuit: ⁊ suis p̄cibꝫ susci/
tauit. Ipam q̄qꝫ bestiā insecuta maledi/
xit: que subito mortua corruit. Diabolus
aūt sctitatē suā ferre nō valēs: eidē appa/
ruit dicēs. Meretrix p̄ omībꝫ ⁊ adultera
reliq̄sti virū tuū vt huc. venires ⁊ me con/
tēneres. Per virtutes meas tremēdas in
te suscitabo p̄liū ⁊ si te nō fecero crucifixū
negare nō dicas q² ego sū. Ipa aūt signū
crucis sibi edidit. ⁊ ꝓtiuus demon euanu
it. Quadā aūt vice dū de ciuitate cū ca
melis rediret ⁊ in quodā loco hospitata
fuisset puella q̄dā nocte ad eā venit dicēs
Dormi mecū. Que cū r̄spueret. iuit ad al
terꝫ q̄ in eodē loco iacebat. Cū āt eiꝰ vēter
intumuisset ⁊ de quo ꝯcepisset interroga/
ta fuisset ait. Monachus ille theodorus
dormiuit mecū. Natū igitur puerū ad ab
batē monasterij trāsmiserūt. Qui cū theo
dorū increparet ⁊ ille sibi indulgeri pete/
ret scapulis suis puerū imposuit ⁊ de mo/
nasterio proiecit. Illa aūt abiecta ꝑ septē
annos extra monasterio māsit ⁊ de lacte
pecoꝝ infantē nutriuit. Diabolus autem
tante eius patiētie inuidēs: in speciē viri
sui se trāsfigurauit: eiqꝫ dixit. Quid hic
agis dn̄a mea. Ecce lāgueo pro te nec ali
quā cōsolationē recipio. Ueni ergo lux mea:
quia si cū viro alio iacuisti hoc tibi indul
geo. At illa credens virū suū esse dixit ad
illum Nūq̄ꝫ ampliꝰ tecū manebo q² filius
iohis militis iacuit mecū ⁊ volo agere pe
nitētiā de eo qꝺ in te peccaui. Et cū orasset
stati euanuit ⁊ demoneꝫ fuisse agnouit

Altera iterꝫ vice diabolus voluit eā ter
rere. Nam in similitudine feraꝝ terribiliū
demones ad eā venerūt: ⁊ vir q̄dā instigās
eas dicebat. Comedite meretricē hāc. Il/
la aūt orauit ⁊ euanuerūt. Altera vice
multitudo militū veniebat: quaꝫ p̄nceps
p̄cedebat: ⁊ eū ceteri adorabāt. Dixerūtqꝫ
milites theodore Surge ⁊ adora princi/
pē nr̄m. Que r̄ndit dn̄m deū adoro. Qꝺ
cū p̄ncipi nūciatū fuisset iussit eā adduci.
⁊ tot tormētis affici vt mortua putaretur
Et postmodū oīs turba euanuit Alia
iterꝫ vice vidit ibidē aurū multū. q̄ signās
se illud refugit. ⁊ deo se recōmendauit.

Altera etiā vice vidit q̄ndā ferentē ca/
nistrū plenū oī genere ciboꝝ ⁊ dicentē sibi
Dicit p̄nceps q̄ te cecidit. Tolle comede.
q² nesciēs fecit h̄. Illa aūt se signauit ⁊ ꝓ/
tinus euanuit. Cōpletis āt septē ānis:
abbas patientiā eiꝰ cōsiderās eā recōcilia
uit ⁊ cū puero suo in monasteriū introdu/
xit. Ubi cū duos postmodū ānos lauda/
biliter ꝑegisset: pueꝝ accepit. ⁊ secū illum
in cella sua clausit. Qꝺ cū abbati reuela/
tū fuisset misit quosdā monachos q̄ dili/
gentiꝰ auscultarēt q̄d nā cū eo loq̄ret̄ Illa
aūt puerum amplexās ⁊ deosculās dixit.
Fili mi dulcissime tp̄s vite mee venit. Re
linquo te deo ip̄m p̄rem ⁊ adiutorē habe
as. Fili dulcissime ieiunijs ⁊ orōnibꝫ insi/
stas ⁊ fratribꝫ tuis deuote seruias. Et hec
dicens sp̄m tradidit ⁊ in dn̄o feliciter ob/
dormiuit circa annos dn̄i. CCCCLXX.
Qꝺ puer cernēs plurimū flere cepit. In
ipa aūt nocte visio abbati monasterij mō/
strata est in hūc modū. Nuptie marie pa/
rabātur: ⁊ veniebāt ordines angeloꝝ ⁊ ꝓ/
phetaꝝ ⁊ martyꝝ ⁊ oīm sctōꝝ. Et ecce in
medio coꝝ mulier sola glr̄ia ineffabili cir/
cūdata: ⁊ vēit vsqꝫ ad nuptias ⁊ sedit sup
lectū ⁊ oēs astātes adorabāt eam. Et ecce
vox dicēs. Hic ē abba theodorus q̄ falso
de puero accusatus ē. Septē tp̄a sup eam
mutata sunt. Castigata ē enim. q² cubile
viri sui coinq̄nauit. Excitatus aūt abbas
ꝯcitus cū fratribus ad cellā eius iuit ⁊ eā
iam defunctā inuenit. Et intrātes ⁊ disco
operientes. ipsam esse feminā inuenerunt
Misitqꝫ abbas pro patre puelle q̄ eam
infamauerat ⁊ dixit illi. Uir filie tue mor
tuus est Et auferens vestimentuꝫ mulie/
rem esse cognouit. Factus est igitur timor
magnus super omnes qui hoc audierunt
Angelus aūt dn̄i abbati locutꝰ ē. Surge
velocit̄ equū ꝯscēde ⁊ vade ī ciuitatē: ⁊ si
q̄s tibi obuiauerit. assume et tecū adduc.

Dum pergeret:quidā vir currens si/bi obuiauit. Quē cum abbas interroga/ret quo pergeret ille ait Mulier mea mor/tua est ⁊ vado videre eam. Et assumpsit abbas virū theodore in equū:et veniētes plurimū fleuerūt. ⁊ ipam cum multis lau/dibus sepelierunt. Vir autē eius cellam vxoris sue theodore accepit:⁊ ibidem per/manens tandē in dn̄o obdormiuit. Puer autem theodore nutricē sequens oīm mo/rum honestate pollebat.ita ꝙ mortuo ab/bate monasterij in abbatem ipse vnanimi/ter est electus.

LXXXVIII.

De sancta Margaretha.

Margaretha dr̄ a qua/dam preciosa gemma que mar/garitha vocatur: que gēma est candida: parua ⁊ virtuosa. Sic beata margaretha fuit candida per virginitatē:parua ꝑ hu/militatē:virtuosa per miraculorū opera/tionē. Virtus autē huius lapidis dicitur esse cōtra sanguinis effusionē:cōtra cordis passionē. ⁊ ad spūs cōfortationē. Sic bea/ta margaretha habuit virtutē cōtra effu/sionē sui sanguinis ꝑ.constantiā: quia in suo martyrio cōstantissima extitit. Con/tra cordis passionē.i.demonis temptatio/nem ꝑ victoriā:quia ipa diabolū supera/uit. Ad spūs confortationē per doctrinā: quia per suā doctrinā multorū aīmos cō/fortauit ⁊ ad fidem xp̄i conuertit. Cuius legēdam theotinus vir eruditus scripsit.

Margaretha de ciuitate anthio/chie filia fuit theodosij gentiliū patriarche. Hec nutrici tradit ⁊ ad adultā etatē veniēs bapti/zat ⁊ ꝓpt̄ hoc exosa patri plurimū habe/batur. Quadā igitur die dum iam annū XV.attigisset: ⁊ cū alijs virginibus oues nutricis custodiret:prefectus olibrius inde transitū faciens ⁊ puellā tam speciosam considerans:mox in eius amore exarsit. ⁊ pueros ad eam cōcitus misit dicens. Ite ⁊ eam cōprehēdite vt si libera est eā mihi in vxorē accipiā:si ancilla est eam mihi in cōcubinā habeam Cū ergo eius fuisset cō/spectui presentata eam de genere suo ac no/mine ⁊ religione reqsiuit. Illa autē rn̄dit se genere nobilē:nōie margarethā: ac reli/gione xp̄ianā. Cui prefectus. Duo p̄ma tibi recte cōueniūt.qȝ nobilis haberis. et pulcerima margarita cōprobaris:sed ter/tiū tibi nō cōuenit vt puella tam pulcra: ⁊ nobilis deū habeat crucifixū. Cui illa. Unde scis xp̄m fuisse crucifixum. Et ille. Ex libris christianorum. Cui margare/tha. Cum igitur legatur pena christi et gloria: que verecūdia est vestra vt vnum credatis ⁊ alterū denegetis. Cum autem margaretha eū spōte crucifixū fuisse pro redēptione nostra assereret.sed nunc eū in eternū viuere affirmaret:iratus prefectus eam in carcerē mitti iussit. Sequēti autē die eam ad se vocari fecit.eiqȝ dixit. Va/na puella miserere pulchritudinis tue: et deos nostros adora vt tibi bene sit: Cui il/la. Illum adoro quē terra cōtremiscit ma/re formidat. ⁊ oēs creature timent. Cui p̄/fect⁹. Nisi mihi cōsentias:corp⁹ tuū faciā laniari. Cui margaretha. Christus i mor/tem semetip̄m ꝓ me tradidit ⁊ ideo ꝓ xp̄o mori desidero. Tunc prefectus iussit eam in eculeū suspendi. ⁊ tam crudeliter p̄mo virgis deinde pectinibꝰ ferreis vsqȝ ad nu/dationē ossium laniari:ꝙ sanguis de eius corpore tanqȝ de fonte purissimo emana/uit. Flebant aūt q̄ ibi aderant ⁊ dicebant O margaretha vere de te dolemus:quia corpus tuū tam crudeliter laniari cōspici/mus. O qualē amisisti pulchritudinem: ꝓpter tuā incredulitatē. Tn̄ nūc saltē cre/de vt viuas. Quibus illa. O mali cōsilia/rij recedite et abite. Hec carnis cruciatio est anime saluatio. Dixitqȝ ad prefectum Impudēs cāis ⁊ insaciabilis leo:in car/nē potestatē habes:sed aīam xp̄s reseruat. Prefectus aūt faciē clamide operiebat: nec tātā sanguinis effusionē videre poterat. Deinde eam deponi fecit. ⁊ eam in carce/rē recludi iussit: ⁊ mira ibi claritas fulsit. Ubi dum esset orauit dn̄m: vt inimicū q̄ secū pugnat sibi visibiliter demōstraret. Et ecce draco imanissim⁹ ibidē apparuit. qui dum eā deuoraturus impeteret:signū cru/cis edidit. ⁊ ille euanuit. Vel vt alibi le/gitur os sup caput eius ponens. ⁊ linguā sup calcaneū porrigēs eā protinus deglu/

tinit. Sed dū eam absorbere vellet. signo crucis se muniuit ⁊ ideo draco virtute crucis crepuit ⁊ virgo illesa exiuit. Istud autē quod dicitur de draconis deuoratione: et ipsius crepatione. apocrifum et friuolum reputatur. C diabolus iterum vt eam decipe posset. in spēm hōis se mutauit. Quē vdens in oratione se dedit: et dū surrexisset diabolus ad eam accessit: et manū tenens dixit. Sufficiāt tibi que fecisti: iam nunc cessa de mea persona. Illa aūt eum ꝑ caput apprehendit: ⁊ sub se ad terrā deiecit: ⁊ sup ceruicē eius dexterum: pedē posuit: ⁊ dixit. Sternere superbe demon sub pedibus femine. Demon autem clamabat O beata margaretha superatus sum. Si iuuenis me vinceret nō curassem: ecce a tenera puella superat⁹ sum ⁊ inde plus doleo: q2 pater tuus ⁊ mater tua mei amici fuerūt. Illa ꝟo eū coegit vt diceret cur venisset. qui se venisse ait vt sibi consuleret ꝙ monitis presidis obediret. Coegit quoqꝫ vt diceret cur christianos tam multipliciter temptaret. Qui respōdit naturale odiū sibi esse contra viros virtuosos: ⁊ q̄uis sepe ab eis repellatur: tn̄ desiderio seducendi ipe infestus existit: et quia inuidet hōi de felicitate quā ipe amisit. q̄uis eam recupare nō possit ipam tn̄ alijs auferre cōtendit Addiditqꝫ ꝙ salomon infinitā demonū multitudinē i quodam vase inclusit. Post mortē suā cuz de illo vase demones ignem mitterēt: ⁊ homines ibidē magnū esse thesaurum putarēt. vas confregerūt. ⁊ demones exeūtes aerem impleuerūt. His dictis virgo pedē subleuauit ⁊ dixit. Fuge miser. Et demon stati euanuit. Secura igiꝛ efficiꝛ: q2 q̄ principē vicerat: ministrū ꝓculdubio superaret. Sequēti igitur die cōueniētibus ꝑplis iudici p̄ńatur ⁊ sacrificare cōtemnēs extuiꝛ: corpusqꝫ facibus ardētib⁹ oburitur ita vt cūcti mirarētur quō tā tenera puella tot posset tormēta sustinere Deiñ i vase magno pleno aq̄ ipaz ligari ⁊ poni fecit vt ex penaꝝ cōmutatiōe cresceret vis doloris Sz subito terra cōcutitur ⁊ cūctis vidētibus virgo illesa egrediꝛ. Tūc q̄nqꝫmilia viroꝝ crediderūt: ⁊ ꝓ nōie xp̄i capitalē sententiā acceperūt. Prefectus autez timens ne alij ꝯuerterēꝛ: cōcitus beatā margarethā decollari ꝑcepit. Illa autē impetrato orādi spacio ꝓ se ⁊ suis ꝑsecutorib⁹ necnō ⁊ ꝓ eius memoriā agētib⁹ ⁊ se inuocātib⁹ deuote orauit: addēs vt q̄cūqꝫ in partu periclitās se inuocaret: illesam ꝓlem emitteret. Factaqꝫ est vox de celo ꝙ in suis se nouerit petitiōibus exauditā. Surgēsqꝫ ab orōne dixit spiculatori. Frater tolle gladiū tuū ⁊ ꝑcutte me. Qui ꝑcutiēs caput eius vno ictu abstulit. ⁊ sic martyrij coronā suscepit. Passa ē aūt XIII. kl. augusti vt in eius hystoria inueniꝛ. Alibi legiꝛ ꝙ III. idus iulij. De hac sctā virgine sic diē q̄dā scūs Btā margaretha fuit timore dei plena. iusticia ꝑdita: religiōe compta: cōpunctiōe ꝑfusa: honestate laudabilis: patientia singularis: nihilqꝫ in ea contrariū religiōe xp̄iane inueniebaꝛ: odiosa patri suo: dilecta dn̄o iesu xp̄o.

LXXXIX

De sancto Alexio.

Lexius dicitur ab a q̄d est valde ⁊ lexis quod est sermo Inde alexius: quasi valde in verbo dei robustus. A

Lexius fuit filius euphemiani viri nobilissimi romanoꝝ: ⁊ in aula imꝑatoris primi Cui tria milia pueroꝝ assistebant: q̄ zonis aureis cingebātur: ⁊ vestimētis sericis induebātur. Erat aūt ꝑfect⁹ euphemianus valde miꝛicors: ⁊ singulis dieb⁹ in domo sua tres mēse paupib⁹ orphanis viduis ⁊ peregrinis ꝑabātur: q̄bus strenue seruiebat: ⁊ hora nona ipe cū viris religiosis cibū in timore dn̄i capiebat. Cui vxor nōie aglaes eiusdē religionis ac propositi erat. Cū aūt filiū nō haberēt: ad ꝑces tn̄ suas dn̄s eis cōtulit filiū. Post quē ipi deinceps i castitate viuere firmauerūt. Traditus autem puer liberalibus disciplinis cū oībus ph'ie artib⁹ ipe floreret: ⁊ iam ad puberē etatē venisset. puella sibi de domo imꝑiali eligiꝛ ⁊ sibi in coniugē copulatur Venit nox in qua cum spōsa sua suscepit secreta silētia. Tunc sanctus iuuenis cepit spōsam suā in dei timore instruere: ac ipsam ad virginitatis ꝓuocare pudorem. Deinde anulū suum aureum ⁊ caput balthei q̄ cingebaꝛ sibi ꝯuādā tradidit dicēs.

surripe hec ꝛ serua donec deo placuerit: et
dñs sit inter nos. Post hoc d: substãtia sua
accipiẽs ad mare discessit: ascẽdensqꝫ oc/
culte nauẽ laodiciã vsqꝫ deuenit: indeqꝫ ꝑ
gẽs in edissam ciuitatẽ sirie ꝓfectus ẽ: vbi
imago dñi nostri iesu xpi: sine hũano ope
fcã in syndõe habebaẗ. Quo ꝑueniẽs oĩa
q̃ secũ detulerat pauperib9 distribuit: ꝛ ve
stimẽta vilia induens cũ ceteris paupib9
in atrio dei genitricis marie sedere cepit.
De elemosynis ṽo qꝫtũ sibi sufficere pote
rat: retinebat: cetera ṽo aliis paupib9 ero/
gabat At ṽo pr̃ de recessu filii plurimũ
ingemiscẽs ꝑ vniuersas mũdi ꝑtes pue/
ros suos misit q̃ eũ inquirerẽt diligenter.
Quoꝝ cũ aliq̃ ad ciuitatẽ edissam venis/
sent: ab eo cogniti sꝫ ipi eũ minime cogno
scẽtes eidẽ cũ ceteris pauperib9 elemosy/
nas tribuerũt. Quas accipiens deo gra/
tias agẽs dixit. Grãs tibi ago dñe quia a
seruis meis elemosynã recipere me fecisti
Reuersi aũt pueri nũciant patri: q nusqꝫ
valeat reꝑiri mater igitur sua a die sui re
cessus saccũ in pauimẽto cubiculi sui stra
uit. vbi ciulãs lamẽtabiles voces dabat
dicẽs. Hic semꝑ in luctu manebo donec
filiũ meũ recuperauero. Spõsa ṽo ad so/
crũ dixit. Donec audiã de spõso meo dul/
cissimo: instar turturis solitaria tecũ ma/
nebo Cum igiẗ alexius in p̃dicto atrio
XVII. annis maneret in dei s̃uitio imago
tãdẽ beate virginis q̃ ibidẽ erat. custodi
eccl'ie dixit. Fac introire hõiem dei qa di/
gnus est regno celoꝝ ꝛ spũs dei requiescit
suꝑ eũ Nã orõ eius sic incensum in ↄspe/
ctu dei ascẽdit. Cũ aũt custos de q̃ nã di/
ceret ignoraret: iteꝝ ei dixit. Ille q̃ foris se
det in atrio ipe ẽ. Tũc custos festinus ex/
iit: ꝛ ipm in eccliam introduxit Qd fctm
dũ cũctis innotesceret: ꝛ ab oibus venera
ri cepisset. humanã gl'iam fugiẽs inde re/
cessit: ꝛ laodiciã venit. Ibiqꝫ nauẽ ascen/
dẽs cũ in tharsum cilicie vellet ꝑgere d/
spẽsante deo nauis a ventis pulsa ĩ roma
nũ portũ deuenit Qd cernens alexius ait
intra se. In domo p̃ris mei ignotus mane
bo: nec alteri onerosus ero. Patrem igiẗ a
palatio redeuntẽ multitudie obsequẽtiuꝫ
circũdatũ obuiũ habuit. ac post eũ clama
re cepit. Serue dei me ꝑegrinũ in domo
tua suscipi iubeas ꝛ de micis mẽse tue me
nutriri facias vt tui q̃qꝫ peregrini digneẗ
dñs misereri. Qd audiẽs pater ob amorẽ
filii sui eũ suscipi iussit: ꝛ locũ ꝓpriũ in do/
mo sua sibi cõstituit ꝛ cibũ de mẽsa sua si/
bi tribuit: ꝛ ministrũ ꝓpriũ delegauit Ipe
aũt in orõnib9 ꝑseuerabat. ꝛ corp9 suũ ieiu
niis ꝛ vigiliis macerabat. Famuli aũt do
mus ipm multipliciter deridebãt: ꝛ aquã
vtensiliũ suꝑ caput eius frequẽter funde/
bãt ꝛ multas iniurias ei irrogabãt. Sed
ipe ad oĩa patiẽs valde erat. Decẽseptem
igiẗ ãnos in domo p̃ris ꝑmãsit sic ignot9
B Vidẽs g̃ ꝑ spm̃ q appropinq̃ret ter
minus vite sue: cartã cũ atramẽto petiit: ꝛ
totũ ordinẽ vite sue ibi cõscripsit. Dñica
igiẗ die post missaꝝ solẽnia in sanctuario
vox de celo insonuit dicẽs Venite ad me
oẽs q̃ laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego refi/
ciã vos. Qd audiẽtes oẽs in facies suas
territi ceciderũt. Et ecce vox scdo dicens.
Querite hoiem dei vt oret ꝓ roma: querẽ
tibus illis ꝛ minime inueniẽtibus iteruꝫ
dictũ est. In domo euphemiani q̃rite. Re
q̃situs ille se nihil scire de h̃ dicebat. Tũc
imꝑatores archadius ꝛ honorius vna cũ
põtifice innocẽtio ad domũ p̃dicti viri ve
nerũt. Et ecce minister alexii ad dñm suũ
venit dicẽs. Vide dñe ne ille nr̃ ꝑegrinus
sit. qꝛ magne vite ꝛ patiẽtie hõ ẽ. Currẽs
igitur euphemianus eũ defunctũ reperit:
ꝛ vultũ eius tãqꝫ angeli rutilantem vidit
Voluitqꝫ cartã quã in manu habebat ac
ciꝑe sed nequit. Exeũte igitur eo cũ h̃ im
peratoribus ꝛ põtificib9 retulisset: ꝛ illi ad
eũ intrassent dixerũt. Quãuis pctõres si/
mus: regni tñ gubernacula gerim9: ꝛ hic
curã vniuersalẽ regiminis pastoralis Da
igiẗ nob cartã. vt sciamus q̃ in ea scripta
sũt. Et accedẽs põtifex cartã de manu sua
accipiebat: ꝛ ille eã stati sibi dimisit. Fecit
qꝫ eã legi corã oĩ ꝓpl'o. ꝛ mltitudie ꝛ patre
ipi9 At eufemian9 h̃ audiẽs nimio dolore
ↄturbat9 obstupuit ꝛ fcũs exanimis reso
lut9qꝫ virib9 ĩ terrã decidit. Cũ ṽo aliqꝫ/
tulũ ad se redisset. vestimenta sua scidit:
cepitqꝫ canos capitis sui euellere: barbam
trahere atqꝫ semetipsum discerpere ac su/
per filii sui corpus corruens exclamabat.

Heu me fili mi. quare me sic ɔtristasti: ꝛ
ꝑ tot annos mihi dolores ꝛ gemit⁹ incussi
sti. Heu me miserū quia te video baculū
senecutis mee in grabato iacentē ꝛ nō lo/
quentē mihi. Heu me qualē consolatōnē
de cetero habere potero. Mater ꝟo eius
hoc audiens quasi leena rumpens rethe:
ita scissis vestimentis ruens coma disso/
luta ad celū oculos leuabat Et cū pre ni/
mia multitudine scm̄ corp⁹ adire nō posset:
clamauit dicēs. Date mihi viri aditū: vt
videā filiū meū: vt videā consolationem
anime mee. ꝛ qui suxit vbera mea. Et cuȝ
ꝑuenisset ad corpus incumbens sup illud
clamabat. Heu me fili mi lumē oculoꝛuȝ
meoꝝ q̄re sic nob̄ fecisti: ꝛ tā crudeliter no
biscū egisti. Videbas patrē tuū ꝛ me mi/
serā lachrymātes: ꝛ nō ostēdebas teipsum
nobis Serui tui īiuriabāt tibi ꝛ sustine
bas. Et iterum atq̄ȝ iterum ꝓsternebat se
sup corpus: et nūc brachia sup illud expā
debat nūc manibus angelicū vultū cōtre
ctabat osculāsq̄ȝ clamabat. Ploꝛate me/
cū oēsq̄ adestis. q̄a ꝑ XVII. annos eū in
domo mea habui: ꝛ n̄ cognoui qꝛ vnic⁹ fi/
lius meus esset. Serui eius eū etiā conui/
ciabātur ꝛ alapis percutiebāt. Heu me q̄s
dabit oc̄l'is meis fontē lachrymaꝝ: vt plā/
gam die ac nocte doloꝛē aīe mee. Spōsa
vero eius induta veste adriatica cucurrit
ploꝛās ꝛ dicens. Heu me hodie qꝛ desola
ta sum ꝛ a sꝑato viduata: iaȝ n̄ habeo i quē
conspiciā nec in quē oculos leuē: nūc ru/
ptū est speculū meū: periit spes mea Amo
do cepit doloꝛ q̄ finē nō habet. Popl'us āt
audiens hoc lachrymabiliter flebat Tūc
pōtifex cū imperatoꝛib9 posuerūt corpus i
honoꝛato feretro ꝛ duxerūt in mediā ciui
tatē ꝛ nūciatū est ꝓplo inuentū esse hoiem
dei Quē ciuitas tota q̄rebat: ꝛ omēs ob/
uiā currebāt sancto. Si q̄s aūt infirmus
illud corpus sacratissimū tāgebat: ꝓtinus
curabatur. ceci visum recipiebant. demo/
niaci liberabantur: ꝛ omēs infirmi qua/
cūq̄ȝ infirmitate tēti tacto corpoꝛe sancto
curabāt Impatoꝛes aūt tāta mirabi/
lia vidētes ceperūt ꝑ se cū pōtifice lectum
portare vt et ipi sctificarēt ab eodē corꝑe
scō. Tūc impatoꝛes iusserūt copiā auri
ꝛ argenti in plateis spargi vt turbe occu/
parētur amore pecuniaꝝ ꝛ sinerēt corp⁹
sctm̄ ꝑduci ad eccl'iaȝ. Sed plebs amoꝛe
pecuniaꝝ seposito magis ac magis ad ta
ctū sacratissimi corpis irruebat: ꝛ sic cum
magno laboꝛe ad tēplū scti bonifacii mar
tyris illud tādē ꝑduxerūt. ꝛ illic ꝑ septeȝ
dies in dei laudib9 ꝑsistētes: opati sūt mo/
numentū ex auro ꝛ gēmis ꝛ lapidib9 p̄cio
sis: in quo sctissimū corpus cū magna ve
neratiōe collocauerūt. De ipō quoq̄ȝ mo/
numēto ita suauissimus odoꝛ fragrauit vt
oībus videret aromatib9 esse plenū. Obiit
XVI. kl' augusti circa ānos dn̄i. cccxcviii.

XC

De sancta Maria magdalena.

Maria interp̄tat amaꝛ/
rū mare: vl' illuminatrix: aut il
lumiata. Per hec tria intelligū
tur tres partes optime quas elegit. s. pars
penitētie: ꝑs cōtēplatiōis interne: ꝛ pars
celestis gloꝛie. De qua triplici parte intel
ligit quod dicit dn̄s. Maria optimā par
tem elegit que nō auferetur ab ea. Prima
enim pars nō auferetur ratione finis que
est consecutio beatitudinis. Secunda ra/
tione continuitatis quia contemplatio vie
continuatur cum contēplatione patrie.
Tertia ratione sue eternitatis. Inq̄ȝtum
igitur elegit optimaȝ partem penitentie:
dicitur amaꝝ mare: quia ibi multā ama/
ritudinem habuit: quod patet ex eo q̄ tot
lachrymas fudit q̄ inde pedes domini la
uit. Inq̄ȝtum elegit optimā partem con/
templatiōis interne: dicitur illuminatrix
q̄a ibi hausit aui de qd̄ postmodū effudit
abūde: ibi lumē accepit q̄ p⁹modū ceteros
illustrauit. Inq̄ȝtū elegit optimā ꝑtē cele/
stis gl'ie d̄r illumiata: qꝛ nūc illumiata est
lumine perfecte cognitionis in mente: et
illuminabitur lumine claritatis in corpo
re. Magdalena dicitur quasi manēs rea
vel magdalena interp̄tat munita vl' inui/
cta vl' magnifica: per que insinuatur q̄lis
fuit ante conuersionē: qualis in conuersio
ne: ꝛ qualis post conuersionē. Nam an̄ cō
uersionē fuit manēs rea ꝑ obligatōnē ad
penā eternā. In ɔuersione mūita vl' inui
cta ꝑ pn̄ie armaturā. Optie em̄ oibus ar
mis pn̄ie se muniuit qꝛ q̄t i se habuit oble

[..]mēta. tot de se reꝑerit holocausta. Pꝰ conuersionē magnifica ꝑ gratie supabundantiā. quia vbi habūdauit delictū superhabūdauit ⁊ gratia.

Maria magdalena a magdalo castro cognominata clarissimis est orta natalibꝫ vtpote ex regia stirpe descendētibus. cuiꝰ pater Syrus mater ꝟo eucharia nuncupata ē hec cū fratre suo Lazaro ⁊ sorore sua martha magdalū castrū quod est secūdo miliario a genezareth. ⁊ bethaniaꝫ: que est iuxta hierusalem. ⁊ magnaꝫ hierosolymorū partem possidebat. Que tamē oīa inter se taliter diuiserūt ꝙ maria magdalū a quo ⁊ magdalena nuncupata est. Lazarus ꝑtem vrbis hierusalē. ⁊ martha bethaniaꝫ possederunt. Cū aūt magdalena delitijs corꝑis se totam exponeret. ⁊ Lazarus plꝰ militie vacaret. martha prudēs ꝑtes sororis ⁊ fratris ⁊ suā strēnue gubernabat. et militibus ⁊ famulis suis ac pauꝑibus necessaria ministrabat. Omīa tamē hec pꝰ ascensionem dn̄i vendiderūt. ⁊ ad pedes apostoloꝝ preciū posuerūt. Cuꝫ igiť magdalena diuitijs abundaret. quia reꝝ affluentiā voluptas comes sequiť. quanto diuitijs ⁊ pulcritudine splenduit. tanto corpꝰ suū voluptati substrauit. Unde iam proprio nomine ꝑdito peccatrix consueuerat appellari. Sed cū christus illic ⁊ alibi predicaret. illa nutu inspirata diuino ad domū Symonis leprosi vbi audiuit euꝫ discumbere ꝑꝑerauit. ⁊ nō audens vt peccatrix iter iustos cōparere. retro secus pedes dn̄i mansit. vbi pedes eius cū lachrymis lauit. capillis tersit. ⁊ vnguento precioso punxit. Nā incole regionis illius ꝓpter vehementissimū solis ardorem vnguentis ⁊ balneis vtebanť. Cumqꝫ symon phariseꝰ intra se cogitaret. qm̄ si hic esset ꝓpheta a peccatrice tangi se nequaꝗ̄ ꝑmitteret. dominus illū de suꝑba iusticia redarguit. et mulieri om̄ia peccata dimisit. Hec est igr̄ illa maria magdalena cui dn̄s tam mag̃ beneficia contulit. ⁊ tanta signa dilectōis ostendit. Nam ab ea septē demonia expulit. in suo amore eam totaliter accendit. familiarissimaꝫ eam sibi ꝯstituit. hospitam suam fecit. ⁊ ꝓcuratricē suaꝫ eam in itinere habere voluit. ⁊ eam semꝑ dulciter excusauit. Nam excusauit eam apud phariseum qui dicebat ipam imundaꝫ. ⁊ apud sororē suam que dicebat ipam ociosam. et apud iudaꝫ qui dicebat eam prodigā. Lachrymantem videns lachrymas ꝯtinere nō potuit. Cuiꝰ dilectōne quadriduanuꝫ frēꝫ suū resuscitauit. Cuiꝰ amore marthā sororem suaꝫ a fluxu sanguinis quē septē annis perpessa fuerat liberauit. Cuiꝰ meritis martillam sororis sue famulā vt illd tam beatū ⁊ tam dulce verbū. beatus vēter qui te portauit ⁊c̄. exclamans diceret. dignam fecit. Nā ꝭm ambꝛ. illa fuit martha. ⁊ hec eius famula. Hec est inꝗ̄ illa q̄ pedes dn̄i lachrymis lauit. capillis tersit. ⁊ vnguēto ꝑunxit. que in tꝑe gratie solennē penitentiā primo fecit. que optimaꝫ ꝑtem elegit. que ad pedes sedens dn̄i verbum eius audiuit. ⁊ dn̄i caput ꝑunxit. que iuxta crucē in dn̄i passione fuit. que vnguēta parans corpus eius vngere voluit. que a monumēto discipulis recedētibus non recessit. cui xp̄s resurgens primo apparuit. ⁊ apostoloꝝ apostolaꝫ fecit.

Post ascensionē igiť dn̄i scꝫ anno XIIII. a passione. cū iudei stephanū iā diu occidissent ⁊ ceteros discipulos a iudee finibꝫ eiecissent. diuersaꝝ gentiū discipuli subeūt regiones. ꝟbū dn̄i ibideꝫ seminātes. Erat aūt tūc tp̄is cū apostolis btūs maximinꝰ vnus de. LXXII. dn̄i discipulis. cui a btō petro maria magdalena fuerat cōmendata. In hac igiť dispersione btūs maximinus. maria magdalena. lazarus frater eius. martha soror ipius. ⁊ martilla pedisseq̄ marthe. necnō ⁊ btūs Cedoniꝰ q̄ cecus a natiuitate extiterat. sed a dn̄o fuerat liberatus om̄es hi insimul ⁊ plures alij xp̄iani naui ab infidelibꝫ impositi. ⁊ pelago sine aliq̄ gubernatore expositi. vt om̄es scꝫ siť submergerenť. diuino tandē nutu marsiliam aduenerūt. Ubi cū nullos q̄ eos hospitio recipe vellent iuenissent. sub quadaꝫ porticu que fano gētis illiꝰ terre preerat morabanť. Cū aūt btā maria magdalena videret ꝑplm̄ ad fanū confluere vt idolis immolaret assurgens vultu placido. facie serena. lingua diserta. eos ab idoloꝝ cultura ꝛuocabat. ⁊ xp̄m ꝯstātissime ꝑdicabat

⁊ ammirati sunt vniuersi pre specie. pre fa
cũdia. pre dulcedine eloquentie illiꝰ. Nec
mirũ si os qđ tam pia ⁊ tã pulcra pedibꝫ
saluatoris infixerat oscula ceterꝭ amplius
verbi dei spiraret odorẽ. ¶ Post hoc
aũt aduenit ꝑnceps ꝓuincie illiꝰ cũ vxore
sua. vt ꝓ habenda ꝓle idolis immolaret.
Cui magdalena xp̄m p̄dicans sacrificia
dissuasit. Interea euolutis aliquot dieruꝫ
curriculis apparuit in visu magdalena
illi matrone dicẽs. Quare cuꝫ tot diuitijs
abunderis sctõs dei fame ⁊ frigore mori ꝑ
mittitis. addiditq₃ minas. nisi marito suo
ꝑsuaderet vt sctõꝝ inopiã subleuaret. iraꝫ
dei oĩpotẽtis incurreret. Ipa aũt viro suo
visionẽ indicare timuit. Sequẽti igr̄ no/
cte eidẽ sil'ia dicẽs apparuit. sed adhuc vi
ro suo ħ indicare neglexit. Tercio ꝟo sub
intẽpeste noctis silẽtio apparuit vtriq₃ fre
mens ⁊ irata vultu igneo: ac si tota domꝰ
arderet ⁊ ait. Dormis ne tyrãne mẽbrum
patris tui sathane cũ vipera cõiuge tua q̄
tibi indicare noluit ꝟba mea. Quiescꝭ ne
crucis xp̄i inimice. diuersis ciboꝝ generibꝫ
ventris tui refecta ingluuie. ⁊ sctõs dei fa/
me ⁊ siti ꝑmittis ꝑire. Iaces ne in palatõ
pãnis iuolutus sericis. ⁊ illos desolatos si
ne hospicio vides ⁊ p̄teris. Nõ sic iniq̄ nõ
sic euades. nec impune feres q꜉ tm̄ eis bñ
facere distulisti. Sic locuta est ⁊ abscessit
Cũq₃ matrona euigilans suspiraret ⁊ tre
meret. viro suo eadẽ de causa suspirãti ait
Dñe mi vidisti ne somniũ qđ vidi. Vidi
inq̄t. ⁊ admirarꝭ ⁊ pauere ñ desino Quid
inde facie mꝰ Cui mľier. Vtiliꝰ est ei obtẽ
perare q̃₃ irã dei sui quẽ p̄dicat incurrere.
Qua ꝓpter ip̄os hospitio receperunt. ⁊ eis
necessaria ministrauerunt. ¶ Cũ au
tẽ quadã die maria magdalena p̄dicaret.
p̄dictus princeps dixit ei. Putas posse de
fendere fidem quã predicas. Cui illa. Eq̄
dem illam defendere presto sum vtpote q̄/
tidianis miraculis ⁊ p̄dicatõne magistri
mei petri qui rome p̄sidet roboratã. Cui
princeps cũ cõiuge dixit Ecce dictis tuis
ꝑ oĩa obtꝑare pati sumus. si'a deo queꝫ
predicas nobis filium impetrabis. Pro/
pter hoc inquit Magdalena non rema/
nebit. Tunc beata maria magdalena ꝓ
ipsis dominũ exorauit vt sibi filiũ ꝯcede/
re dignaref. Cuius [illegible] dñs exaudiuit
⁊ matrona illa cõcepit. tunc vir eius cepit
velle ꝓficisci ad Petrũ. vt ꝓbaret si vt ma
ria magdalena de christo p̄dicauerat sic
veritas se haberet. Cui vxor dixit. Quid
est dñe. Putas ne sine me ꝓficisci. Absit.
Te eñ recedẽte recedaꝫ. te veniẽte veniaꝫ
te quiescente quiescã. Cui vir ait. Non sic
fiet dña. etenĩ cum sis grauida. ⁊ in mari
sint ĩfinita ꝑicula. de facili ꝑiclitari posses
Domi igiꝭ quiesces ⁊ possessionibꝫ nostrꝭ
curã impendes. Ecõtra illa instabat. Fe
mineũ nec mutans femina morẽ. Et cuꝫ
lachrymis pedibus eiꝰ obuoluta qđ pete/
bat tandẽ obtinuit. Maria ergo humerꝭ
eorum signum crucis imposuit. ne eos an
tiquus hostis in aliquo in itinere impedi
ret. Nauẽ igiꝭ oĩbus necessarijs copiose
onerãtes. cetera que habebãt in Marie
magdalene custodia relinquẽtes ꝓficisci
ceperunt. Iamq₃ vniꝰ diei ⁊ noctis cursu
cosũmato. cepit nimiũ mare intumescere.
vẽtus flare. ita vt oẽs ⁊ maxime matro
na grauida ⁊ debilis. tam seua inundati/
one fluctuũ quassati grauissimis angusti/
is vrgerenꭉ intantũ q꜉ in eam subito dolor
partus irruit. ⁊ inter angustias ventris et
pressuras tꝑis filium ꝑturiens expirauit
Natus igiꭉ puerulus palpitabat. ⁊ mam
millarũ maternarũ querens solatia. lamẽ
tabiles dabat vagitus. Prochdolor ⁊ na/
tus est infans viuus ⁊ matricida effectus
mori euꝫ cõuenit. cum non sit qui vite tri
buat alimentũ. Quid faciet ꝑegrinus. cũ
⁊ vxorẽ mortuam videat. ⁊ puerũ vagien
tẽ querulis vocibus matris mãmas appe
tentem. Lamentabaꭉ plurimum. ⁊ dice/
bat. Heu heu miser q̄d facies. Filiũ habe
re desiderasti. ⁊ matreꝫ cum filio ꝑdidisti.
Naute acclamabant dicentes. Proijciatꝭ
mare hoc corpusꝭ anteq̃₃ insimul pereamꝰ
Quãdiu eñ nobiscũ fuerit hec quassatio
non cessabit. Et cũ corpus apprehẽdissent
vt illud in mare iactarent. parcite inq̄t pe/
grinus parcite. Et si nec mihi nec matri
parcere volueritis misereamini saltẽ par
uuli vagientis. Sinite modicũ ⁊ sustine/
te. si forte mulier pre dolore in extasi posita
adhuc valeat respirare. Et ecce non ꝓcul
a naui quidaꝫ collis apparuit. Quo viso

…nius eē credidit corpus ⁊ puerulū illuc
deferri q̄ꝫ marinis beluis ad deuorandū
dari. Et vix a nautꝭ p̄ce ⁊ p̄cio extorsit vt
illic applicarēt. Cūq̄ꝫ illic p̄ duritia fouea
nō potuisset effodere. in secretiori ꝑte col/
lis clamide supposita corpus collocauit.
⁊ puerulū mām̄is eius apponens cum la
chrymis ait. O maria magdalena. cur ad
ꝑditōnis ⁊ miserie mee cumulū marsilie
ꝑtibus applicuisti. Cur infelix ā monitōne
tua hoc iter arripui. Petisti ne deū vt mu/
lier mea hac de causa ꝯciperet vt ꝑiret. Ec/
ce eīm ꝯcepit. ⁊ ꝑiendo mortē subijt. Con
ceptusq̄ꝫ est natus vt ꝑeat cū nō sit q̄ enu/
triat. Ecce qđ p̄ce tua obtinui tibi cui oīa
mea cōmendaui. deoq̄ꝫ tuo cōmendo. Si
potens est memor sit aīe matrꝭ: ⁊ p̄ce tua
misereat̄ ne ꝑeat natꝰ. Tunc clamide sua
corpus cū puero circūquaq̄ꝫ operuit ⁊ pꝰ/
modū nauē conscendit. ❡ Cūq̄ꝫ ad
petrū venisset petrꝰ ei obuiꝰ fuit. Qui viso
signo crucis humerꝭ eꝰ affixo q̄s esset. ⁊ vñ
venissꝫ sciscitatꝰ est. Qui oīa sibi ꝑ ordinē
narrauit. Cui petrꝰ. Pax tibi fiat. Bñ ve
nisti: ⁊ vtili ꝯsilio credidisti. Nec moleste
feras si mł'ier tua dormit. si ꝑuulus cuꝫ ea
q̄escit. potēs eīm est dñs cui vult dona do/
nare. data auferre. ablata restituere. ⁊ me/
rorē tuū in gaudiū cōmutare. Petrus aūt
ip̄m hierosolimā duxit. ⁊ oīa loca in q̄bus
xp̄s p̄dicauit. miracula fecit locū etiā in q̊
passꝰ ē: ⁊ in q̊ celos ascēdit ei dē ostēdit. Cū
q̄ꝫ de fide a petro diligēter fuisset istructꝰ.
biennij spacio iā elapso. nauē ascēdit repa
triare curans. Cū igit̄ nauigarent dño di
sponente iuxta collem in quo corpus vxo/
ris cū puero positū fuerat ꝑuenerūt. Qui
prece ⁊ p̄cio eos ad ibi applicandū indu/
xit. Puerulus āt ibidē a beata maria ma
gdalena incolumis ꝯseruatus frequenter
ad littus maris ꝓcedebat ⁊ ibidē vt pue/
rorū moris est cum lapillis ⁊ glareis lude
re solitus erat. Et cū applicuisset vidit pu
erulū more solito in littore maris cū lapil
lis ludentē. ⁊ q̄d nā esset admirari n̄ desi
nens de scapha exilijt. Quē videns pue/
rulus cū nunq̄ꝫ tale q̄d vidisset expauit ⁊
ad solita matris recurrens vbera occulte
sub clamide latitabat. Peregrinus ꝟo vt
manifestius videret illuc accessit. ⁊ pueru
lū pulcerrimū matris vbera sugentē inue
nit. Et accipiens puerū ait. O beata ma
ria magdalena q̄ꝫ felix essēꝫ q̄ꝫ mihi cūcta
ꝓspera aduenissent. si mulier respiraret. et
mecū repatriare valeret. Scio equidem
scio ⁊ ꝓculdubio credo ꝙ tu que puerū de
disti. ⁊ in hac rupe ꝑ bienniū pauisti pote/
ris matrē suā p̄ce tua pristine restituere sa
nitati. Ad h̄ ꝟba mł'ier respirauit. ⁊ q̄si a
somno euigilans ait. Magni meriti es
beata maria magdalena et gloriosa que ī
partus mei pressuris obstetricis implesti
officiū. ⁊ in oīnibus necessitatibus ancille
seruitiū explesti. Quo audito peregrinus
admirans ait. Viuis ne vxor mea dilecta.
Cui illa. Viuo equidem. Et nunc p̄mo
de ꝑegrinatōne de qua ⁊ tu venisti venio.
Et sicut btūs Petrus te hierosolymā du/
xit. ⁊ oīa loca in q̄bus xp̄s passus est. mor
tuus ⁊ sepultꝰ: ⁊ plura alia loca ostendit.
sic ⁊ ego vna cū beata Maria magdale/
na duce ⁊ comite vobiscū fui. ⁊ singula lo/
ca ꝯspexi. ⁊ ꝯspecta memorie cōmendaui.
Et incipiēs oīa loca ⁊ miracula que vir
viderat adeo plene explicuit vt nec in vno
articulo deuiaret. Tūc ꝑegrinꝰ recepta cō
iuge ⁊ puero nauiꝫ letus ꝯscēdit. Et pau
lopost marsilie portibus applicuerunt. Et
nauim egressi inuenerunt beatam Mari
am magdalenam cum suis discipulis pre
dicantem. Et eius pedibus cum lachry/
mis prouoluti. omnia que eis acciderant
narrauerunt. ⁊ a beato Maximino sacꝝ
baptisma susceperunt. Tunc in ciuitate
marsilie oīa idolorum templa destruen
tes christi ecclesias ꝯstruxerūt. ⁊ beatum
Lazarum in eiusdem ciuitatis episcopuꝫ
vnanimiter elegerunt. Tandem diuino
nutu ad aquensem ciuitatem ꝑuenerunt.
⁊ ꝑplm̄ illū ad fidem xp̄i ꝑ multa miracu
la adduxerunt. Ubi etiā beatus Maxi/
minus in episcopū ordinatꝰ est. ❡ In
terea beata Maria magdalena superne
ꝯtēplatōnis auida asperrimā heremū pe
cijt. ⁊ in loco angelicis manibus preparato
ꝑ XXXª annos incognita māsit. In q̊ q̄/
dem loco nᶜ aquaꝝ fluenta. nec arboꝝ nec
herbarū erant solatia vt ex hoc manifesta
ret̄ ꝙ redemptor noster ipsam non terre/
nis refectionibus. sed tantum celestibꝰ

epulis disposuerat satiare. Qualibet aūt
die in septē horis canonicis ab angelis in
ethera eleuabaꝛ. ⁊ celestiū agminū gl'io/
sos ꝯcentus etiā corꝑalibꝫ auribꝫ audie/
bat. Unde diebꝫ singulis his suauissimis
dapibꝫ satiata. ⁊ inde ꝑ eosdē angelos ad
locū ꝓpriū reuocata: corꝑalibꝫ alimētis nul
la tenꝰ indigebat. Sacerdos aūt qdā soli/
tariā vitam agere desiderans. ad. XII. sta
dia loco eidē vicinā sibi cellā locauit. Die
igiꝛ quadā dn̄s p̄dicti sacerdotis oculos
aperuit. ⁊ corꝑis oculis euidenter aspexit
qual'r angeli ad p̄dictū locum in q̄ beata
maria morabaꝛ descēdebant. ⁊ eā in ethe
ra subleuabant. ⁊ post hore spaciū ad eun/
dem locū cū diuinis laudibus reuocabāt
Volēs aūt sacerdos tā admirabilis visi
onis veritatē agnoscere. creatori suo p̄cibꝫ se
cōmēdans ad p̄dictū locū audaci deuoti
one ꝓperabat. Cumqꝫ ad vniꝰ iactū lapidis
appropinquaret ceperūt eiꝰ crura resolui.
⁊ timore valido ipiꝰ p̄cordia medullitus
anhelare. Cūqꝫ retro rediret. ambulandi
vsū crura cū pedibus sil'r p̄bebant. Sed si
verso tramite ad p̄dictū locū accedere co
naretꝛ. totius eū languor corꝑis ⁊ hebetu/
do mētis modis omibus ꝓhibebant. In
tellexit igiꝛ vir dei illud ꝓcul dubio celeste
esse sacramentū. ad quod accedere non po
terat humanū expimentū. Inuocato igiꝛ
saluatoris noīe exclamauit. Adiuro te ꝑ
dn̄m vt si homo es vel aliqua rōnalis cre
atura que in illa spelūca habitas mihi re/
spondeas. ⁊ tui edisseras veritatē. Cumqꝫ
hoc tercio repetisset. beata maria magda/
lena ei respondit. Accede ꝓpius: ⁊ omniū
que desiderat aīa tua scire poteris verita/
tem. Cūqꝫ ille tremens vsqꝫ ad medij spa
cij terminū appropinq̄sset. ait ad eū. Me
ministi ex euāgelio de maria illa famosa
peccatrice que pedes saluatoris lachrimis
lauit ⁊ capillis tersit. ⁊ suoꝝ delictoꝝ veni
am ꝓmeruit. Cui sacerdos. Memini. et
plusq̄ triginta annoꝝ euoluta sūt curricu
la ꝙ hoc factū esse sancta credit ⁊ ꝯfiteꝛ ec
clesia. Ego inquit sum illa que ꝑ triginta
annoꝝ spaciū omibus hoībus ignota per/
mansi. ⁊ sicut heri cernere tibi ꝑmissū est
sic singulis diebus angelicis manibus in
ethera subleuata celestiū agminū dulcis/
simam iubilationē septē vicibus ꝑ sin
gulos dies corporeis auribꝫ audire ꝓme
rui. Quia igiꝛ a domino mihi reuelatū est
ꝙ ex hoc migratura sū seculo. beatū ma
ximinū adeas. ⁊ ei hoc studeas intimare.
Proximo die resurrectōnis dominice tem
pore quo ad matutinū surgere consueuit.
oratoriū solus ingrediaꝛ. et me illic ꝑ an/
geloꝝ ministeriū inueniet ꝯsistentē. Sa/
cerdos aūt vocē eiꝰ velut vocē angeli audi
ebat neminē aūt videbat. Concitus igiꝛ
beatū maximinū adijt. ⁊ ei oīa ꝑ ordinem
enarrauit. Sanctus aūt Maximinꝰ ni/
mio repletus gaudio. saluatori gratias im
mēsas retulit. Et illa die ac hora vt sibi iussum
fuerat oratoriū solus ingressus. vidit
beatā mariā magdalenam in choro stan/
tem in medio eoꝝ qui eam adduxerāt an/
gelorum. Erat aūt spacio duoꝝ cubitorū
eleuata a terra stans in medio angelorū.
⁊ extensis manibus deū exorans Cū autē
beatus maximinus ad eam accedere tre/
pidaret. ꝯuersa dixit ad eū accede huc ꝓ
pius. ne fugias filiā tuam pater. Appro/
pinquante aūt illo sic in ipiꝰ bti maximini
legiꝛ libris. ita vultus dn̄e ex ꝯtinua ⁊ di/
uturna visiōe angeloꝝ radiabat vt faciliꝰ
radios solis q̄ ipius faciem intueri quis
posset. Cōuocato igiꝛ vniuerso clero ⁊ sa/
cerdote predicto. corpus ⁊ sanguinē domi
ni ab episcopo beata maria magdalena
cū multa lachrymarū inundatione susce/
pit. Deinde toto corpusculo ante altaris
ꝓstrato crepidinē. sanctissima illa anima
migrauit ad dn̄m. Post cuius exitū tantꝰ
odor suauitatis ibidē remansit. vt ꝑ septē
dies fere ab ingredientibꝫ oratoriū sentire
tur. Cuiꝰ sanctissimū corpus beatus maxi
minus diuersis conditum aromatibꝫ ho
norifice sepeliuit. ⁊ post mortē suam iuxta
ipsā se sepeliri p̄cepit. ¶ Egesippus
aūt vel s'm quosdam libros iosephus satis
cum predicta hystoria concordat. Ait enim
in quodam suo tractatu ꝙ Maria mag
dalena post domini ascensionem pre ardo
re karitatis christi ⁊ tedio quod habebat
nunq̄ hominem videre volebat. Sꝫ post
q̄ ad aquense territorium venit. in deser/
tum abijt. et ibi triginta annis incognita
mansit. Ubi vt ait qualibet die in septē

[illegible]s canonicis ab angelis in aera eleua/
bak. Addidit tñ q̄ sacerdos dū ad eaȝ ve
nisset reperit eā in cella clausaȝ. Qui ad
eius petitionē vestē sibi porrexit. Quā in/
duēs ad eccłiaȝ secū iuit. Et ibi cōmunio
ne pcepta. eleuatis in orōne manib⁹ iuxta
altare in pace quieuit. Tpib⁹ aūt Ka/
roli magni scȝ anno dñi. DCCLXIX. Gi/
rardus dux burgūdie cū de vxore sua fili/
um hēre non posset: larga manu res suas
paupib⁹ erogabat. ꝛ eccłias mltas ꝛ mo/
nasteria ꝯstruebat. Cū ḡ viceliacense mo
nasteriū ꝯstruxisset: misit ipe ꝛ abbas ipi/
us monasterij monachū quēdaȝ cū decen
ti comitatu ad aquensem ciuitatem vt in
de si posset beate Marie magdalene reli
quias trāsportaret. Veniēs igit̄ p̄dictus
monachus ad p̄dictā ciuitatē cū ipam fū
ditus a paganis destructā reperisset. ca/
su q̄ddaȝ inuenit sepulcrū. cui⁹ sculptura
marmorea demōstrabat q̄ corp⁹ btē ma/
rie magdalene repositū intus erat. In ipo
aūt sepulcro historia ei⁹ miro ope sculpta
erat. Nocte igit̄ illud effringens. assūptas
reliquias ad hospitiū deportauit. In ipa
aūt nocte beata maria magdalena eidem
monacho apparuit dicens. ne timeret sed
ceptum opus pficeret. Rediēs igit̄ cū ad
mediā leugā a monasterio venisset. nullo/
modo inde reliquias mouere potuerūt. do
nec veniēte abbate cū monachis cū pcessi
one honorifice sūt recepte. Miles q̄dā
qui singulis annis ad corp⁹ beate marie
magdalene venire ꝯsueuerat. in p̄lio occi/
sus est. Quē dū in feretro a penti b⁹ plora/
rent magdalene pijs querelis opponebant.
cur deuotū suū mori sine ꝯfessione ꝛ peni/
tentia pmisisset. Tūc subito qui defūctus
fuerat. stupentibus cūctis surrexit ꝛ sacer
dotē ad se vocari p̄cepit. Cūq̄ȝ deuote cō/
fessus fuisset. ꝛ viaticū recepisset: protinus
in pace quieuit. Nauis quedā viris ꝛ fe
minis onerata naufragiū ptulit. Vna aūt
femina cū esset pregnās. ꝛ se in mari pici
tari ꝯspiceret: magdalenā inquantū pote
rat acclamabat: vouens q̄ si suis meritis
a naufragio euaderet: ꝛ filiū peret. ipsum
eius monasterio cōdonaret. Statimq̄ȝ fe
mina quedam specie ꝛ habitu venerāda
ei apparuit: que eam p mentū arripiens p

iclitantibus alijs incolumē ad ripā pdu/
xit. Illa aūt postmodū filiū pepit: ꝛ votuȝ
suū fideliter adimpleuit. Aiunt quidā
mariā magdalenam sponsaȝ fuisse iohis
euangeliste. quā duxerat tūc qn̄ de nuptijs
xp̄us eum vocauit. Ex h̄ ipa indignata q̄
scȝ sponsū suū sibi abstulerat. abijt ꝛ omi
voluptati se dedit. Sed qꝛ congruuȝ non
erat vt Johānis vocatio damnatiōis sibi
occasio fieret. dñs ad pniam ipam miseri/
corditer ꝯuertit. Et qꝛ a sūma delectatiōe
carnali eam remouit. ideo ipam sūma de/
lectatōne spūali. que est in dei amore p̄ ce/
teris eam impleuit. Qō ꝛ de iohe quidaȝ
fatent̄. q̄ ideo dulcedine sue familiaritatꝭ
eū pre ceteris decorauit: qꝛ a predicta dele
ctatōne eū remouit. Hec aūt falsa ꝛ friuo
la reputant̄. Quia frater albertus in phe/
mio sup euāgeliū Johānis ponit q̄ h̄ spō
sa de cui⁹ nuptijs vocatus fuit idē iohes i
ꝟginitate pmāsit ꝛ in societate btē marie
virginis matris xp̄i postmodū visa fuit. ꝛ
tādē fine bono quieuit. Vir q̄dā oculo/
rū luie priuatus cū ad monasteriū vicelia
cense cā visitādi corpus btē Marie ma/
gdalene veniret. ꝛ suus ei ductor diceret se
ecclesiaȝ iam videre. ille magna voce excla
mauit. O sancta Maria magdalena vti
nā aliqn̄ videre merear eccłiaȝ tuā. Sta/
timq̄ȝ oculi ei⁹ sunt apti. Quidā dū pec/
cata sua in quadā cedula scripsisset. cā sb
palla altaris btē marie magdalene posu/
it: rogans eā vt sibi indulgentiā impetra/
ret. Qui postmoduȝ cedulam accipiens.
pctā sua de ipa cedula oīno deleta inueit.

Quidā dum ob pecunie exactionē i cō
pedib⁹ teneret̄. mariaȝ magdalenā in sui
adiutorium inuocabat. Et ecce quadā no
cte mulier quedam speciosa sibi apparuit.
que vincula frangens ꝛ hostiuȝ reserans.
sibi vt fugeret imperauit. Qui se absolu/
tum videns. ptinus inde aufugit. Cle
ricus quidā de flandria stephanus noīe i
tantam scelerū imanitatē ceciderat q̄ oīa
exercens flagicia ea que salutis erant non
soluȝ nō facere sed nec audire volebat. In
beatam tamē mariā magdalenā deuotio
nem magnā habens eius vigiliaȝ ieiuna
bat ꝛ festuȝ colebat. Dum igit̄ eius tumu
lum visitasset maria magdalena nec exto

to dormienti nec ex toto vigilāti tanq̄ mu
lier formosa lugubres gerens oculos ⁊ du
orū angeloꝝ dextera leuaq̄ sustētata pre/
sidio apparuit. eiq̄ dixit. Cur queso Ste
phane indigna meis meritis facta repen
dis. cur labioꝝ meoꝝ instantia nulla com
pucionē moueris. Ex q̄ eñ deuotionē in
me habere cepisti. ꝓ te dñm sꝑ instanter ex
oraui. Surge igit̃ ⁊ penitere neq̄ eñ ego
te deseram donec deo fueris reconciliatus
Ille igit̃ mox in se infundi tantā grãz sen
sit. ꝙ seculo abrenūciās religionē introiuit
⁊ ꝑfectissime vite fuit. In cuiꝰ morte visa ē
maria magdalena iuxta feretrū cū ange/
lis astitisse. ⁊ eius aïam quasi columbam
candidam cū laudibꝫ in celū sustulisse.

XCI A

De sancta Praxede

Praxedis dicta quasi viridis a prasin qđ ē viride. inde praxedis quasi prasin virēs quia viruit ⁊ floruit flore virginitatis.

Praxedis virgo fuit beate potē
tiane soror. que fuerunt sorores
scti Donati ⁊ thimothei q̇ ab
apl'is in fide eruditi sunt. Que
cū ꝑsecutione seuiente mltoꝝ christianoꝝ
corpa sepelissent ⁊ facultates suas paupi/
bus erogassent tandē in pace quieuerunt
circa annos dñi. CLXV. sub Marco ⁊ an
thonio secundo.

XCII

De sancto Apollinari.

Apollinaris dicitur a pollens ⁊ ares qđ est virtus q̄si pollens virtutibus. Vel dicit̃ ab appollo qđ interp̄tat̃ mirabilis. ⁊ naris ꝑ quā intelligit̃ discretio q̄si mirabilis discretōnis vir. Vel ab a qđ est sine ⁊ polluo. ⁊ ares virtus quasi virtuosus sine pollutione viciorum. A

Pollinaris Petri apostoli di/
scipulus fuit. ⁊ ab eo Rauennā
de roma missus est. vbi vxore
tribuni ab eo sanata ipaz cū vi/
ro et eiꝰ faïlia baptizauit. Qđ quidē iudi
ci nunciat̃. ⁊ ab eo appollinaris ꝓtinus ac
cersit̃. Ductusq̄ ad templum iouis. vt ibi
imolaret. cū diceret sacerdotibꝫ idoloꝝ. au

rum ⁊ argentum i[illegible] appensum meliꝰ
paupibus dari q̄ ante demones sic appē/
di. ꝓtinus capit̃ ⁊ fustibꝫ cesus semiuiuus
relinquit̃. Sed a discipulis collectus i do
mo cuiusdā vidue. VII. mēsibꝫ refouetur.
Inde aūt venit ad ciuitatē classensez. vt
quendā nobilē mutū ibidē curaret. Cum
aūt domū ingrederet̃. puella quedā imun
dū spiritū habens exclamauit dicens. Re
cede hinc serue dei. nam faciā te ligatū ma
nibus ⁊ pedibꝫ de ciuitate extrahi. Quā
Apollinaris increpans ꝓtinus demonez
exire ex ea coegit. Cum igit̃ sup mutū no
men dñi inuocasset. et curatus fuisset. pluꝰ
q̄ quingenti hoïes crediderunt. Pagani
aūt eū fustibꝫ cesum prohibebant ne iesū
nominaret. Ille x̄po in terra iacens clama
bat. Quoniā ipe verus est deus. Tūc nu
dis pedibꝫ sup prunas eum stare fecerunt
Sed cum adhuc x̄pm constantissime pre
dicaret extra vrbē eum proiecerunt. B

Eo tpe dū rufus patricius rauēne filiā
infirmā haberet. ⁊ ad eam sanandā apol
linarē vocasset. mox vt domū ingressus ē
defuncta est. Cui rufus. Vtinā domū me
am nō introisses. dij eñ magni irati sunt.
⁊ filiā meam sanare noluerūt. Tu x̄o q̇d
ei facere poteris. Cui apollinaris. Noli ti
mere. tantū mihi iura ꝙ si puella surrexe/
rit. eam creatorē suū sequi nequaq̄ ꝓhibe
as. Qđ cū fecisset facta orōne puella surre
xit. ⁊ nomē christi confitens cum matre ⁊
magna multitudine baptisma suscepit et
virgo ꝑmansit. Quod audiens cesar scri/
psit ad prefectū p̄torij vt apollinarem aut
sacrificare faceret. aut in exilium mitteret.
Prefectus igit̃ eū sacrificare nolentem fu/
stibus cedi fecit. ⁊ in eculeo extensum tor
queri mandauit. Vbi dum dñm constan
tissime p̄dicaret. aquam feruentē in eius
vulneribus recentibus iactari iussit. ⁊ sic
graui pondere ferri vinctū in exiliū mitte
re voluit. Videntes aūt christiani tantaz
impietatē accensi animo in paganos irru
erūt. ⁊ plus q̄. CC. viros ex ipis occiderūt
Quod videns prefectus abscondit se et
Apollinarem in artissimuz carcerem tru
sit. Deinde cathenatū in nauim posuit. et
cū tribꝫ clericis eū sequentibꝫ in exiliū de/
stinauit. Vbi solūmodo cū duobꝫ clericis

et duob' militibus p̄iculū tēpestatis eua/
dens ipsos milites baptizauit. Deinď ra
uennā rediēs a paganis capit᷑ ⁊ ad tēpluз
apollinis ducit᷑. Cui⁹ simlacrū vidēs ma
ledixit. ⁊ subito corruit. Quod videntes
pōtifices ip̄m tauro iudici p̄ntauert̄ Qui
iudex cū filiū suū cecū illuīasset credidit.
⁊ ip̄m annis q̄tuor in suo p̄dio manere fe
cit. Post h̄ cū pōtifices apud vespasianuз
eū accusassent. iussit vespasian⁹ vt quicū/
q3 diis irrogaret iniuriā aut sacrificet. aut
vrbe priuet᷑. Nō em̄ iustū est vt deos vin/
dicemus. s3 ipi de inimic3 suis se vlcisci po
terūt si irascant᷑. Tūc demostenes patrici
us eū nolentē sacrificare cuidā centurioni
iā xp̄iano tradidit. Cui⁹ rogatu p̄gens in
vicū leprosorū vt ibidē p̄pter furorē genti/
ium latitaret a paganis insecutus ē ⁊ vs3
ad mortē diutissime cesus. Ubi septē dies
superuiuēs ⁊ discipulos admonēs. sp̄m tra/
didit. ⁊ ibidem a christianis honorifice se
pultus ē sub vespasiano q̄ cepit circa ānos
dn̄i. LXX. De h̄ martyre sic dicit Am/
bro. in p̄fatōne. Apollinarus dignissim⁹ p̄
sul a p̄ncipe apl'oꝝ petro rauennā mittit᷑ ie
su nomē incredulis nunciare. Qui dū il/
lic mira v̄tutū signa ɔferret in xp̄o creden
tib' seuis v̄berū flagellis sepe ɔterit᷑. et se/
nile iam corp⁹ ab impiis horrēdis crucia/
tib' laniat᷑. S3 ne de suis vexatōnib' fide
les trepident. in v̄tute dn̄i nr̄i iesu xp̄i sig
na ap̄l'ica p̄ficit. Post tormēta puellā resusci
tat mortuā. visum ɔspicuū cecis reddit. et
nuto restaurat loquelā. obsessam a demo
nio liberat. ɔtagionē mūdat leprosi. disso/
luta morbo pestifero sanat mēbra. porten
tū simulacri sil' cū tēplo deiecit. O dignis/
simus admiratōne p̄conii pōtifex q̄ cū pō
tific3 dignitate ap̄l'icā p̄meruit accipe po
testatē. O fortissimus athleta xp̄i. q̄ etatis
iā frigescēte calore ɔstanter in penis iesuз
xp̄m mūdi predicat redemptorē.

XCIII

De sancta Christina

Christina quasi chrismate vncta. Habuit em̄ balsamū boni odoris in conuersatione. ⁊ oleū deuotōnis in mente. ⁊ benedictionis in ore. A

Christina nobilissimis p̄entib' orta. in tyro ytalie a patre suo i quodā turri. cū. XII. pedissequis collocata est. deos argenteos et aureos secū habens. Et cū pulcerrima esset. ⁊ a multis in cōiugiuз peteret᷑. p̄entes eius nulli eam volebant ɔcedere. volētes vt i deoꝝ cultura maneret. Ip̄a aūt a spiritusancto docta idoloꝝ sacrificia abhorrebat. ⁊ incensa diis īmolanda in fenestra abscondebat. Uenienti aūt patre eius pedisseque dixerūt. Filia tua dn̄a nostra diis nostris īmolare cōtemnit. sed christianaз se esse asserit. Pater aūt ei blandiēs ad deorū culturā eam p̄uocabat. Cui illa. Noli me vocare filiam tuā: sed ei⁹ cui sacrificiū laudis decet. Non em̄ diis mortalib'. sed deo celi sacrificiū offero. Cui pater. Filia mea ne vni deo tm̄ sacrificiū offeras. ne tibi alii irascant᷑. Cui illa. Bene locut⁹ es nesciens veritatē. Offero em̄ sacrificiū patri ⁊ filio ⁊ spūiscto. Cui pater. Si tres deos adoras. cur etiā alios nō adoras Cui illa. Tres illi vna deitas sunt. Post h̄ xp̄ina patris sui deos ɔfregit. ⁊ aurū ⁊ argentum paup̄ibus erogauit. Rediens pater vt deos adoraret. s3 ipos nō inueniēs ⁊ ab ancillis q̄d d̄ illis christina fecerit audiēs iratus eā iussit expoliari. ⁊ a. XII. viris cedi adeo vt ipi ministri deficerēt. Tūc christina patri dixit. Sine honore ⁊ pudore et abominabilis deo. qui me cedūt deficiūt. pete illis a diis tuis v̄tutē si vales. Tunc cathenatam eam in carcerem mitti iussit. Audiens hoc mater. vestimenta sua scidit. ⁊ ad carcerem p̄gens filie pedibus se p̄strauit dicens. Filia mea Christina lumen oculorum meoꝝ miserere mei. Cui illa. Quid me dicis filiā tuam. Nescis q̄a nomē dei mei hēo. Cūq3 nil sibi p̄suadere posset ad virū rediit. ⁊ quid sibi responderit indicauit. Tūc pater iussit eaз ante tribunal suuз duci. Cui dixit Sacrifica diis si autē multis afficieris suppliciis. ⁊ mea filia nō diceris. Cui illa. Magnam mihi gratiā prestitisti. q̄r iam me nō vocas filiā dyaboli. Qď aūt de dyabolo nascit᷑ demō est. Tu es pater ipsius sathane. Tūc ille iussit carnes eius vngulis radi. ⁊ membra eius tenera disrumpi. Christina auteз de

carnib9 suis accipiēs. in vultū patris ꝓie/
cit dicēs. Accipe tyrāne ꝛ carnē ate geni/
taꝫ comede. Tūc pater sup rotā eam posu
it: ꝛ ignē cū oleo supposuit. Sed flāma exi
liēs mille quingētos viros occidit. Pat aūt
ei9 oīa hec magicis artib9 ascribēs iparꝫ ite/
rū in carcerē mitti fecit. ꝛ facta nocte iussit
pueris suis vt lapidē grandē ad collū ei9
ligarēt. ꝛ in mare ꝓijcerēt. Qđ cū fecissent
ꝓtin9 angeli eā assumūt. Christus aūt ad
eam descēdit. ꝛ eaꝫ in mari baptizauit di/
cēs. Baptizo te in deo p̄re meo ꝛ in me ie
su xp̄o filio ei9. ꝛ in spū sctō. Et cōmisit eā
Michaeli archangelo q eā ad terraꝫ ad/
duxit. Qđ audiēs pat frontē suā ꝑcutiēs
dixit. Qui b9 maleficijs hec facis. vt i ma/
ri maleficia tua exerceas. Cui illa. Stul/
te ꝛ infelix a xp̄o hanc accepi grām. Tūc
in carcerē eā misit. iubens vt in crastino đ
beat decollari. B Ipa aūt nocte pat
suus mortu9 est inuent9. Huic qđā iudex
iniqu9 successit noīe Elius. q cuni ferreaꝫ
succensam cū oleo resina ꝛ pice pari fecit. ꝛ
xp̄inaꝫ ibidē iactari cunāqꝫ a viris q̄tuor
agitari. vt citi9 ꝯsumeret. Tunc christina
deū laudauit. q eā nup renatā denuo vo/
lebat vt infantulam in cunabilis agitari
Tunc iudex iratus fecit radi caput ei9. ꝛ
nudā ꝑ ciuitatē vsqꝫ ad Appollinē duci.
Ubi ydolo impauit: ꝛ corruēs in puluerē
est redactū. Qđ audiens iudex expauit. et
spūm tradidit. Huic successit iulianus. q
fornacē succēdi fecit ꝛ christinaꝫ intus ia
ctari. Ubi ꝑ qnqꝫ dies cū angelis cantās
ꝛ deambulans illesa ꝑmāsit. Qđ audiēs
iulianus ꝛ magicis artib9 h ascribēs du/
as aspides. duas viperas. duosqꝫ colubros
ad eam dimitti fecit. sed serpētes a9 pedes
lingunt. aspides nil nocentes ad vbera pē
dent. colubri collo se voluentes sudorē lin/
gunt. Julianus aūt incantatori dixit. Nū
quid ꝛ tu magus es irrita bestias Quod
cum faceret serpētes in eum impetū fece/
runt. ꝛ eum ꝓtinus occiderunt. Tunc ser
pentibus impauit Christina: ꝛ ad deser/
tum locum ire fecit. ꝛ mortuū hominē su/
scitauit. Tunc Julianus mamillas eius
precidi mandauit. de quibus lac ꝓ sangui
ne fluxit. Deinde linguā eius precidi fecit
Christina ꝓo nequaqꝫ loquelam amit/

tens. precissurā linguae accipiēs. in faciem
iuliani ꝓiecit. ꝛ oculū eius inde ꝑcutiēs eū
excecauit. Iratusqꝫ Julianus duas sagit
tas circa cor ei9 ꝛ vnā in latus ei9 dimisit
ꝛ illa ꝑcussa spm̄ deo tradidit circa annos
dn̄i. CCLXXXVII. sub dyocletiano. Req
scit aūt corpus ei9 i qđā castro qđ bulsenū
vocat inter vrbē veterē ꝛ viterbiū sito. Ti
rus eīn que iuxta castrū illud erat fundi/
tus est euersa.

XCIIII.

De sancto Jacobo ap̄lo maiori.

Jacobus iste apostol9
dictus est iacob9 zebedei. iaco/
bus frat iohis. boanerges. i. fi/
li9 tonitrui. ꝛ Jacobus maior.
Dicit em̄ iacob9 zebedei scꝫ fili9 nō tantuꝫ
carne sꝫ etiā nois interp̄tatiōe. Zebedeus
interp̄tat donās siue donat9. ꝛ btūs Jaco
bus scip̄m xp̄o donauit ꝑ morꝫ martiriū
ꝛ a deo nobis donat9 ē in spūalem patro/
nū. Dicit iacobus frater iohis. q fuit ei9
frater nō tm̄ carne. sed etiā moꝝ silitudie
Ambo em̄ fuerūt eiusdē zeli: eiusdē studij
eiusdē voti. Eiusdē zeli ad dn̄m vlciscēdū
Cū em̄ samaritani christū non reciperent
iacobus ꝛ iohannes dixerūt. Uis dicim9
descēdat ignis de celo ꝛ ꝯsumat illos. Ei9
dem studij ad discendū. Unđ isti ꝑcipue
fuerunt qui christum de die iudicij ꝛ alijs
venturis interrogauerūt. Eiusdē voti ad
obtinendū: quia sessionem ad dexteram ꝛ
sinistram christi ambo habere voluerunt
Dicit filius tonitrui ratione sonore p̄re/
dicatōnis. quia malos terrebat: pigros ex
citabat omnes sua altitudine in ammira
tionē conuertebat. Unde dicit Beda de
Johāne q tam alte intonuit vt si aliquā/
tulum altius intonuisset totus mundus
eū cape nō potuisset. Dicit iacob9 maior si
cut alter minor. Primo rōne vocatōis q/
niā p̄us vocatus ē a christo. Secūdo rōe
familiaritatis. qm̄ maiorē familiaritateꝫ
videt christus habuisse cū isto q cum illo
sicut pater quia ipsum ad secreta sua ad/
mittebat. sicut fuit ad puelle resuscitatiōꝫ
ꝛ ad gloriosam transfigurationeꝫ. Tercio
ratōne passionis. quia p̄mus inter ceteros
apostolos passus est. Sicut ergo dicitur

maior alio ex eo q pri⁹ vocat⁹ est ad apo/
stolatus gratiam ita potest dici maior ex
eo q prius vocat⁹ est ad eternitatē glorię.

Iacobus apl's filius zebedei post
ascensionē dñi dum p iudeam
et samariā pdicaret in hyspa
niam tandem iuit. vt ibi vbū
dñi seminaret. Sed dum ibi se pficere nil
videret: et solūmodo ibidem nouem disci/
pulos acqsiuisset. duos ex illis causa pre/
dicandi reliquit et alios septem secum as/
sumens iterum in iudeā rediit. Magi/
ster autem iohānes beleth dicit q tantū
vnū ibi cōuertit. Cum ergo in iudea ver/
bum dñi predicaret. magus quidam noīe
hermogenes cum phariseis discipulū su/
um noīe phyletum ad iacobum misit vt
ipsum phyletus coram iudeis cōuinceret
q sua pdicatio falsa esset. Sed cum apo
stolus coram oībus rōnabilit eum cōui/
cisset. et multa coram eo miracula fecisset
rediit phyletus ad hermogenē doctrinā
iacobi approbans et miracula recitans ac
eius discipulū se velle fieri cōtestās et vt ip
se similiter efficeret discipulus psuadens.
Tunc hermogenes iratus arte sua magi
ca ita eum imobilem fecit. vt se nullaten⁹
mouere posset dicens. Videbim⁹ si iaco/
bus tuus te soluat. qd cum phyletus ia/
cobo per puerum suum nunciasset. misit
ad eum sudariū suū dicens. Accipiat su/
dariū et dicat. Dñs erigit elisos ipse sol/
uit compeditos. Statimq vt de sudario
tactus est solutus a vinculis magicis arti
bus hermogenis insultauit: et ad iacobū
properauit. Iratus hermogenes demones
aduocauit pcipiens vt ipsum iacobū vin
ctum cum phyleto adducāt. vt de ipsis se
vindicet. ne discipuli eius decetero sibi au
deant taliter insultare. Venientes aūt de/
mones ad iacobum in aere vlulare cepe/
runt dicentes: Iacobe apostole dei mise/
rere nobis. quia anteq tempus nostrum
adueniat iam ardemus. Quibus iacobus
ait: Vt quid venistis ad me. Qui dixerūt
Hermogenes misit nos vt te et phyletum
ad ipsum duceremus. Sz mox vt ad te ve/
nimus. angelus dei nos catenis igneis
religauit et plurimū cruciauit. Quibus ia/
cobus. Exoluat vos angelus dñi. et ad ip
sum redite et eum ad me vinctum addu/
cite sed illesum. Qui cum abissent appre/
hendentes hermogenē manus ei a tergo
ligauerunt: et ipsum sic vinctum ad iaco/
bum adduxerunt dicentes. Misisti nos
vbi incensi sumus et grauiter cruciati. Di/
xeruntq demones ad iacobum. Da nobis
in eum potestatē vt possimus tuas iniu/
rias et nostra incendia vindicare. Quib⁹
ait iacobus. Ecce phyletus ante vos est.
cur eum non tenetis. Cui illi. Nos nō pos
sumus nec formicam que in cubiculo tuo
est manu cōtingere. Dixitq iacobus ad phy
letum. Vt bona p malis scdm qd christus
nos docuit reddam⁹. hermogenes te liga
uit tu eum solue. Solutus hermogenes
cōfusus stetit. et iacobus apostolus ei dixit
Vade liber quocūq volueris. Non enim
discipline nostre est vt inuitus aliqs cōuer
tat. Dixitq ei hermogenes. Ego noui iras
demonū. nisi mihi aliquid dederis quod
mecum habeam occidēt me. Cui iacobus
baculū suū dedit. Ille autem perrexit. et oēs
libros artis sue magice ad apostolū cre/
mandos attulit. Iacobus autem ne for/
te odor incendii vexaret incautos eos in
mare piici fecit. Proiectis ergo libris ad
apostolū rediit et plantas eius tenēs dixit
Animarū liberator accipe penitentē quē
inuidentē et detrahentē actenus sustinui/
sti. Cepit igitur in dei timore perfect⁹ eē.
adeo vt virtutes plurime per eum fierēt.
Videntes autem iudei hermogenē cōuer/
sum. zelo cōmoti iacobum adierūt et cur
iesum crucifixum pdicaret increpauerūt.
Ille vero cū eis p scripturas aduentū chri/
sti et passionem euidenter pbasset. pluri/
mi crediderūt. B Abiathar vero pon/
tifex anni illius seditionē in pplo excitauit
et misso fune in collo apli ipsum ad hero/
dem agrippam adduci fecit. Cumq iussu
eius ad decollandū duceret. quidam pa/
raclytus in via iacens ad eum clamauit.
vt sibi sanitatē cōferret. Cui iacobus ait.
In noīe iesu christi. p cui⁹ fide ducor ad
decollandū. exurge sanus et benedic crea/
torem tuū. Et statim sanat⁹ surrexit. et do
minū benedixit. Scriba autem qui funē
in collo suo miserat et trahebat noīe iosi/
as hoc videns ad pedes eius se piecit et

veniam petens se christianũ fieri postu/
lauit. qđ videns abiathar eum teneri fe/
cit sibiq; dixit. Nisi nomen christi maledi
xeris cuz ipso iacobo decollaberis. Cui io/
sias. Maledictus tu ꝛ maledicti omẽs
dies tui. Nomen autem dñi iesu christi sit
benedictũ in secula. Tũc abiathar os ei⁹
pugnis cedi iussit. ꝛ missa de eo legatione
ad herodem impetrauit vt cuz iacobo de
collaret̃. Cum autem ambo decollari de/
berent. iacob⁹ a spiculatore lagenã aque
petijt ꝛ ibidem iosiam ꝓtinus baptizauit
et statim capitis obtrũcatiõe vterq; mar
tyriũ ꝯsummauit. ¶ Decollatus est
autem beatus iacobus. VIII. kal̃. april̃.
in annũciatiõe dñica. et VIII. kal̃. aug̃.
compostellã translatus est. et. III. kal̃. ia/
nuarij sepult̃. q2 sepulchri ei⁹ fabrica fu
it ab augusto vsq; ad ianuariũ ꝓtelata.
Statuit igitur ecclesia vt festũ ei⁹. VIII
kal̃. aug̃. in tpe. s. mag̃ ꝯgruo deberẽ vni
uersaliter celebrari. Decollato aũt iaco/
bo vt Johan. beleth ait. qui hanc transla
tionẽ diligenter exequit̃. discipuli eius cor
pus nocte timore iudeoꝝ rapientes naui
illud imposuerũt: ꝛ sepulturã diuine ꝓuidẽ
tie cõmittentes nauim sine regimine con
scenderũt ꝛ angelo dñi duce in galiciã in
regno lupe applicuerunt. Erat eñi in hy/
spania regina quedam, sic dicta noĩe ꝛ me
rito vite. Deponẽtes igit̃ corpus de naui
sup quendã magnũ lapidem illud depo/
suerũt. qui lapis mox vt cera corpi cessit.
et in sarcophagũ corpi se mirabilit̃ coap/
tauit. Ingrediẽtes igitur discipuli ad lu/
pam dixerũt. Dñs iesus christ⁹ mittit ad
te corpus discipuli sui. vt quẽ noluisti su/
scipere viuũ. suscipias defunctũ. Et nar/
rantes ei miraculũ qualiter illud sine re/
gimĩe illuc aduẽisset locum ad eius sepul
turam ꝯgruũ petierũt. Qđ dum regina
audisset. vt dicit idẽ iohãnes beleth. eos
in dolo ad quendam viruz crudelissimũ
vel ẜm alios ad regem hyspanie destina/
uit. vt eius sup h ꝯsensuz hrẽt. Qui eos
cepit ꝛ in carcerem reclusit. Cũ aũt ille di
scumberet. angelus dñi carcerẽ aperuit: ꝛ
eos libere abire ꝑmisit. Qđ cũ ille cogno/
uisset velociter post eos milites qui eos
caperent destinauit. Cũ ãt milites illi pon/
tem transirẽt. fracto [illegible] oẽs in flumĩe
sunt submersi. Qđ ille audiẽs ꝑnia duct⁹
sibi ꝛ suis metuẽs misit post illos rogans
vt ad se redirent: ꝛ q̃cq̃d vellent ad libitũ
impetrarẽt. Illi aũt redierũt. ꝛ populũ ci
uitatis ad fidem dñi ꝯuerterũt. Qđ lu/
pa audiens vehement̃ doluit. ꝛ redeũtib⁹
ad se discipulis. ꝛ assensum regis apienti
bus illa rñdit. Accipite boues quos ha/
beo in tali loco vel monte. ꝛ plaustrũ iun/
gite ac corpus dñi vestri deferte: ꝛ locum
sicut volueritis edificate. Hec aũt lupina
cogitatione dicebat̃. Sciebat eñi boues
tauros esse indomitos ꝛ siluestres. ꝛ ideo
putauit qđ non possent iũgi nec applicari
vel si iungerent̃ huc illucq; discurrerent.
et sic currũ dissiparẽt ꝛ corpus deijcerent
et ipsos necarent. Sed non est sapia ꝯtra
deum. Illi aũt dolũ eius non cogitantes
montem ascendũt. ꝛ draconẽ quendã spi
rantem ꝛ in eos irruentẽ cruce opposita ꝑ
mediũ ventrẽ scindũt. Facto etiam signo
crucis sup tauros. velut agni subito mã/
suescunt. ꝛ eos iungẽtes corpus sancti ia/
cobi cum lapide sup quẽ positũ fuerat in
curru posuerũt. Boues aũt sine alicuius
regimĩe corp⁹ in mediũ palatiũ lupe de/
tulerũt. Qđ illa audiens ꝛ stupẽs credi/
dit. ꝛ christiana effecta oĩa q̃ petierũt tri/
buit ꝛ palatiũ in ecclesiam sancto iacobo
dedicãs magnifice ipsam dotauit ꝛ in suo
nis opib⁹ vitã finiuit. Uir q̃dam noĩe
bernardus de epãtu mutineñ. vt ait cali/
xtus papa dũ captus ꝛ catenat⁹ in ꝓfun/
do turris positus esset. ꝛ semp beatũ iaco/
bum inuocaret. apparuit ei sanct⁹ iacob⁹
dicens. Ueni sequere me in galiciam. Et
ꝯfractis catenis cũ disparuisset ille vin/
culis ad collũ suspẽsis ad summitatẽ tur
ris ꝯscendit ꝛ inde sine aliq̃ lesione vnicũ
saltum fecit. cum tñ turris sexaginta cubi
toꝝ altitudinẽ possideret. Quidam vt
ait Beda cum enorme peccatũ plurimũ
cõmisisset. ꝛ eps ꝯfitentẽ absoluere timu
isset. hoĩem illũ cũ cedula in q̃ illud pctm̃
scriptũ erat ad sanctũ iacobũ misit. Cũ g
in festo eiusdẽ cedulã sup altare posuisset
et sanctũ iacobũ vt illud pctm̃ deleret su/
is meritis exoraret cedulã p⁹modũ apuit:
et penit⁹ deletũ inueniẽs deo ꝛ sancto ia/

cobo gratias reddidit ⁊ factum omnibꝫ
publicauit. Triginta viri de lothorin/
gia vt ait. vbertus bysuntinus circa an
num domini. M. LXX. ad sanctuꝫ iaco
bum properātes. omnes vno excepto fidē
sibi mutui seruitij promiserunt. Vnus
igitur illorum infirmatꝰ ꝗndecim diebꝫ a
socijs expectaẜ. sed tandē a cūctiꝫ relinqui
tur. ⁊ a solo illo ꝗ fidē nō ꝓmiserat ad pe/
dem montis sancti michaelis custodiẜ. sꝫ
aduesꝑascēte die moriẜ. Viuus aūt ꝓpter
illius loci solitudinē ⁊ defuncti p̄n̄tiam et
iminentē noctiꝫ caliginē ⁊ gentis barbare
feritatē valde timuit. Sꝫ statim btūs ia/
cobus in spē eq̄tis sibi apparēs ⁊ eū ꝯso/
lans ait: Trade mihi hūc mortuū ⁊ tu as
cende post me sup equū. Sicq̄ʒ illa nocte
aīi solis ortū dietas ꝗndecim ꝑagētes ad
montē gaudij qui est dimidia leuga circa
sanctū iacobū ꝑuenerūt. ibiq̄ʒ sanctꝰ iaco
bus vtrūq̄ʒ deposuit. p̄cipiēs vt canonicos
sancti iacobi ad sepeliendū ꝑegrinū mor/
tuū ꝯuocaret. ⁊ suis socijs diceret ꝙ ꝓpter
fidē fractā eoꝝ ꝑegrinatio nil valerꝫ. qui
iussa complevit ⁊ stupentibꝫ socijs de eius
itinere. eaq̄ʒ que sctūs iacobꝫ dixerat intima
uit. E Teutonicus ꝗdā vt ait cali/
xtus papa cū filio suo circa ānū dn̄i. M.
XX. ad sctm̄ iacobū ꝑgēs. ⁊ in vrbe tholo
sa grā hospitādi diuertēs ab hospite in/
ebriaẜ ⁊ ab eo in malha argenteꝰ cyphus
absconditẜ. Mane igiẜ exeūtes ꝗsi latro/
nes inseq̄ns reuocauit ⁊ ꝙ cyphū argen/
teū furati fuerint eisdē obiecit. Cui cū di/
cerent ꝙ punire eos faceret si apud eos cy
phū inuenire posset. ⁊ cū aꝑta malha in/
uentus fuisset. ꝓtinus ad iudicē rapiunẜ.
Data ḡ s̄nia oīa ꝗ habebāt hospiti tradū
tur. ⁊ vnꝰ eoꝝ ad suspēdiū iudicaẜ. Sed
cū p̄r ꝓ filio ⁊ filius ꝓ p̄re mori vellet. tan
dem filiꝰ suspēdiẜ ⁊ p̄r ad sctm̄ iacobū me
rens ꝓgrediẜ. Igiẜ post trigintasex dies re
diens ⁊ ad corpꝰ filij diuertēs. sup eū la/
mentabiles voces ꝓmebat. ⁊ ecce filiꝰ su/
spēsus ꝯsolari cepit ipꝫ di. Dulcissime p̄r
ne fleueris. qr nunq̄ʒ mihi sic bn̄ fuit. quo/
niā huc usq̄ʒ sctūs iacobꝫ me sustētat ⁊ ce/
lesti dulcedine refocillat. Q̄d p̄r audiens
ad vrbē cucurrit ⁊ veniētes ꝑpl'i filiū pe/
regrini incolumē deposuerūt: ⁊ hospitē su/
spenderūt. Refert Hug. de san. vict. ꝙ
cuidā ꝑegrino ad sctm̄ iacobū ꝑgenti dia/
bolus in specie sancti iacobi apparuit: et
de miseria p̄n̄tis vite plura cōmemorans
felicē se esse si ob honorē suū se necaret as/
seruit. qui mox gladiū arripuit ⁊ ꝓtinꝰ se
ipsum occidit. Et cum ille in cuius domo
hospitatus fuerat suspectꝰ habereẜ ⁊ mo
ri plurimū formidaret. ꝯtinuo ꝗ mortuus
fuerat reuixit. asserens ꝙ dum demon ꝗ
mortem suaserat ad supplicia ipsum du/
xisset. btūs iacobus mox occurrit ⁊ ereptū
ad thronū iudicis deduxit: ⁊ accusantibꝰ
demonibꝫ vt vite restitueretẜ obtinuit.
Quidam iuuenis de territorio lugdunē.
vt narrat hugo abbas cluniaceñ. qui ad
sanctū iacobū freq̄nter cum deuotiōe ma
gna ire solebat quadam vice dū illuc ten
dere vellet. nocte illa in fornicationē lap/
sus est. Pergenti igitur nocte quadā dia/
bolus in specie sancti iacobi apparuit di/
cens. Nosti qui sum. Negāti illi dixit dia
bolus. Ego sum iacobus apostolus queꝫ
singulis annis visitare ꝯsueuisti. Scias
ꝙ multum de deuotione tua gaudebam.
sed nuper de domo tua egrediens in forni
cationem incidisti ⁊ nō confessus ad me
accedere presumpsisti. quasi tua ꝑegrina/
tio deo ⁊ mihi placere possit. Non sic expe
dit. sed quicunq̄ʒ ad me peregrinādo ve/
nire desiderat. prius peccata sua per con/
fessionem debet pandere ⁊ post ꝑegrinan
do eadem cōmissa punire. Et his dictis
demon euanuit. Tunc iuuenis anxiatus
domū suam redire ⁊ peccata sua confite/
ri. deinde iter reincipere disponebat. Et
ecce diabolus apparens iterum in specie
apostoli hoc oīno dissuasit. asserens ꝙ pec
catum illud nullo modo sibi remittereẜ.
nisi penitus genitalia sibi membra secarꝫ
beatior autem foret si se vellet occidere. et
pro eius nomine martyr esse. Iuuenis igi
tur nocte socijs dormientibꝫ gladium ac/
cipiens genitalia sibi precidit. Deinde eo
dem cultro se per ventrem transfixit. Exꝑ
gefacti socij hoc videntes ⁊ plurimuꝫ for/
midantes protinꝰ aufugerunt. ne suspecti
ð homicidio hrenẜ. verꝝ cū fouea ei pareẜ

qui fuerat defunctꝰ reuixit: ⁊ cunctis fu/
gientibꝫ ⁊ stupentibꝫ que sibi acciderant
enarrauit dicens. Cum me ad suggestio/
nem demonis occidissem. demones me ca
pientes versus rhomã deducebãt. Et ec/
ce post nos beatus iacobus ꝓtinus cucur
rit ⁊ demones de fallacia plurimũ incre/
pauit. Cumq̃ adinuicẽ diutius discepta/
rent cogente beato iacobo ad quoddã pra/
tum venimus vbi virgo beata cũ multis
sanctis colloquẽs residebat. Cui cũ btũs
iacobus pro me ꝯquestus fuisset. illa plu/
rimũ demones increpauit. ⁊ me vite resti/
tui precepit. Beatus igitur iacobꝰ me su
scipiens vite reddidit vt videtis. Post tri
duũ ergo solis in illo cicatricibꝫ remanen
tibus iter arripuit. ⁊ inuentis socijs oĩa ꝑ
ordinem enarrauit. F Francus qui/
dam vt ait calixtus papa circa annũ dñi
M. C. cum vxore ⁊ filijs ad sanctũ iaco/
bum ibat. tum volens mortalitatẽ q̃ erat
in francia fugere. tum sanctũ iacobũ cupi
ens visitare. Qui cum ad vrbem pampi/
lonam venisset vxor eius ibidem obijt: et
hospes totam illius pecuniã sibi cum iu/
mento quo vehebant̃ pueri vsurpauit. il/
le autem desolatus incedẽs. pueros quos/
dam in humeris portauit. quosdã ad ma
nũ trahebat. Cui vir cũ asino cõpassione
cõmotus occurrens sibi asinũ cõmodauit
vt sup illum pueri veherent̃. Qui cũ ad
sanctum iacobum ꝑuenisset eidem vigi/
lanti ⁊ oranti sanctus iacobꝰ apparuit. et
an se cognosceret req̃siuit. Cui neganti ait
Ego sum iacobus apl's. qui tibi meũ asi/
num cõmodaui. ⁊ iterũ accõmodo reuer/
tenti. Sed scito p̃noscens q̃ hospes tuus
de solario corruens morietur. ⁊ oĩa que tibi
abstulerat rehabebis. Que cum oĩa ꝯti/
gissent. ille domũ letus redijt ⁊ pueris de
asino depositis asinus statim disparuit.

Quidam mercator a quodã tyranno
iniuste spoliatus in custodia tenebat̃. qui
deuote sanctũ iacobũ in sui auxiliũ inuo/
cabat. Cui sanctus iacobus vigilantibus
custodibꝫ apparuit. ⁊ vsq̃ ad turris sum/
mitatẽ ipsum ꝑduxit. Statimq̃ turris
adeo se inclinauit q̃ ipsius summitas ter
re equalis fuit. de qua sine saltu descẽdẽs
solutus recessit. Quẽ custodes insequẽ/
tes licet iuxta eum ꝑgerẽt. tamen ipsum
videre non poterant. Dum tres mili/
tes vt ait vbertus bisuntinꝰ lugdunensis
diocesis ad sanctum iacobũ ꝑgerent. vnꝰ
eorum a quadam muliercula rogatꝰ sac/
culum ipsius amore sancti iacobi super
equũ suũ portabat. Deinde quendam in
firmũ in via deficientẽ inueniẽs. ipsum su/
per equũ posuit: ⁊ infirmi burdonẽ cum
sacculo mulieris accipiens equũ pariter
sequebat̃. Sed feruore solis ⁊ labore iti/
neris fractus cum galiciã aduenisset in/
firmitate g̃uissima laborauit. Cũq̃ a so/
cijs de salute anime rogaret̃. ille tribꝫ die/
bus extitit mutus: sed quarto die socijs ei
us mortẽ expectantibꝫ grauiter suspirãs
ait. Gratias deo ⁊ sancto iacobo: q̃ eius
sum meritis liberatus. Cum eni q̃d mo/
nebatis facere vellem. demones ad me ve
nerunt me tã grauiter ꝯstringẽtes vt ni
hil q̃d ad salutem anime ꝑtineret aliqua/
tenus loqui possem. Vos quippe audie/
bam. sed ꝓrsus rñdere non poterã. Nunc
autem sanctus iacobus huc intrauit. fe/
rens in sinistra manu sacculũ mulieris i
dextra baculum pauperis quos in via
adiuueram. ita vt burdonẽ pro lancea et
sacculum ꝓ scuto haberet ⁊ demones q̃si
iratus aggrediens eleuato baculo terruit
et in fugam ꝯuertit. Nunc ergo ecce bea
ti iacobi gratia me liberauit ⁊ loquelã re
stituit. Vocate ergo sacerdotẽ ad me. q̃
diu in hac vita esse non possum. Et ꝯuer/
sus vni eorum dixit: Amice noli ãmodo
dño tuo militare. quia veraciter est dam/
natus. ⁊ mala morte in proximo moritu/
rus. Sepulto autem socio cum ille dño
suo hoc dixisset. ille pro nihilo hoc ducens
et se emendare ꝯtemnens post modicum
lancea in bello confossus interijt. G
Cum cuidam viro de vizilaco vt ait cali
xtus papa ad sanctum iacobum properã
ti pecunia defecisset. ⁊ ille mendicare eru
besceret. sub quadam requiescens arbore
somniabat q̃ sanctus iacobus eum pasce
bat. Euigilans igitur subcinericiũ panẽ
ad caput reperit. de quo q̃ndecim diebus
vixit quousq̃ ad ꝓpria remeauit. Singu
lis enim diebus sufficienter bis de eo co/
medẽs. sequẽti die ipsum i sacculo integ̃

fu[illegible]iebat. Refert calixtus papa ꝙ ci/
uis quidam barchinone vrbis circa ānū
dñi M. C. ad sanctum iacobum veniens
hoc solum postulasse dicitur: ne deinceps
ab aliquib9 hostib9 capetur. Rediēs igit̄
per siciliam in mari a sarracenis capitur.
et pluries ab eis per nūdinas vendit̄. sed
tamen semper catene quibus ligatus fue/
rat soluebant̄. Cum autē iam tredecim
vicibus venditus fuisset ꝛ duplicib9 cate
nis astrictus esset ꝛ ille beatū iacobum in
uocaret. sanctus iacobus eidem apparuit
dicens: Qm̄ in ecclesia mea ꝯsistens. post
posita salute anime. liberationē tm̄ corpo
ris postulasti. ideo in hec ꝑicula incidisti
sed quia dñs miꝯors est. misit me vt te re/
dimam. Statimq3 ruptis catenis ꝑ ter/
ras ꝛ castella sarracenoꝝ partem quan/
dam catene in testimoniū huius miracu
li ferens ad terram suam cunctis viden/
tibus ꝛ stupentib9 rediit. Cum eni eū ali/
quis capere volebat. visa catena territus
ꝓtinus fugiebat. Sed cum leones aliecq3
fere in eum ꝑ deserta gradientē vellēt in/
surgere. mox visa catena ꝯcutiebant̄ terro
re nimio ꝛ in fugam ꝓtinus vertebantur
Anno dñi. M. CCXXXVIII. in vigi/
lia sancti iacobi in quodam castro qđ dicī
tur pratum inter florentiā ꝛ pistoriū sito.
iuuenis quidam rustica quadam simpli
citate deceptus. in segetes tutoris sui ignē
appoluit. eo ꝙ hereditatē suam sibi vsur/
pare volebat. Tent9 igitur ꝛ ꝯfessus ad
caudam equi trahendus incendio adiu/
dicatus est. Qui peccatū ꝯfitens ꝛ sancto
iacobo se deuouens. cum sup terram pe/
trosam in sola camisia diutius tract9 fuis
set. nec in corpore nec in camisia sensit ali
quam lesionem. Tandem ad palum li/
gatur. ligna vndecunq3 ꝯgerunt̄. igne sup
posito ligna ꝛ vincula comburunt̄. s3 ip/
so semꝑ beatum iacobū inuocante nec in
camisia nec in corpore aliqua lesio repit̄.
Quē dum in ignem vellent iterato iacta
re a populo eripit̄. ꝛ deus in apostolo suo
magnifice collaudat̄.

XCV A

De sancto Christofero

Christoferus ante ba-
ptismū dicebat̄ reprobus. sed postmodū
christoferus dictus est quasi christum fe/
rens ex eo. s. ꝙ christum quattuor modis
portauit. s. in humeris per traductionem.
in corpore per macerationē. in mente per
deuotionem. in ore per ꝯfessionē siue ꝑdi/
cationem. B

Christoferus genere chanane9
ꝓcerissime stature vultuq3 ter/
ribilis erat. ꝛ duodecim cubi/
tos in longitudine possidebat
Qui vt in ꝗbusdam gestis suis legit̄ cū
staret cum quodam rege chananeoꝝ ve/
nit sibi in mentem vt maiorem ꝑncipē q̄
in mundo esset quereret ꝛ ad eundem se/
cum moraturus accederet. Venit igit̄ ad
quendam maximū regem. de quo genera
lis fama habebat̄ ꝙ maiorē mūdus ꝑn/
cipem non haberet. Quem rex videns li/
benter recepit: ꝛ in sua curia manere fecit
Quadam autem vice iocul ator quidam
cantionē coram regē cantabat in qua fre/
quenter diabolū noiabat. Rex autem cū
fidem christi haberet. qñcunq3 diabolum
noiari audiebat ꝓtinus in faciem suam
crucis signaculū imꝑmebat. Quod vi/
dens christoferus plurimū admirabat̄
cur hoc rex ageret. ꝛ quid nam huiusmo/
di signū sibi vellet. Cum autē de hac re
regem interrogaret ꝛ ille hoc sibi manife
stare nollet. rñdit christoferus. Nisi h mi
hi dixeris tecum vlterius non manebo.
Quapropter coactus rex dixit ei. Quan/
docunq3 diabolū noiari audio. hoc signo
me munio. timens ne in me potestatē ac/
cipiat mihiq3 noceat. Cui christofer9. Si
diabolum ne tibi noceat metuis. ergo ille
maior ꝛ potentior te esse ꝯuincit̄. quē tu
intantū formidare ꝓbaris. Frustrat9 igi/
tur sum spe mea. putans ꝙ maiorem ꝛ po
tentiorem mūdi dñm inuenissem. Sed
iam nunc valeas. quia ipsum diabolum
querere volo vt ipsum mihi in dñm assu/
mam ꝛ eius seruus efficiar. Discessit igit̄
ab illo rege ꝛ diabolum querere ꝓperabat
Cum autem per ꝗndam solitudinē per/
geret. vidit magnam multitudinē militū
quorum quidam miles ferus ꝛ terribilis
venit ad eum ꝛ quo nam ꝑgeret reꝗsiuit.
Cui christoferus respondit. Vado quere/

re dn̄m diabolum vt ipsum in dn̄m mihi
assumam. Cui ille. Ego sum ille quē que
ris. Gauisus christoferus se sibi in seruuz
perpetuū obligauit ꝛ ipsum pro dn̄o suo
accepit. Cum ergo ambo pergerēt: ꝛ in q̄/
dam via cōmuni quandaz crucem erectā
inuenissent mox vt diabolus ipsam crucē
vidit territus fugit ꝛ viam deserēs ꝑ aspe
ram solitudinē christoferū duxit: ꝛ post/
modum ipsum ad viam reduxit. Qd̄ vi/
dens christoferus ꝛ admirans interroga
uit illum cur intantū timens viam pla/
nam reliquerit ꝛ tantum deuians ꝑ tam
asperam solitudinē ierit. Qd̄ cuz ille nul/
latenus sibi indicare vellet. dixit christo/
ferus. Nisi mihi hoc indicaueris statim
a te discedam. Quapropt̄ compulsus dia
bolus dixit ei. Quidam homo qui dicit̄
christus in crucem affixus fuit. cuius cru
cis signū cum video plurimū ꝑtimesco ꝛ
territus fugio. Cui christoferus Ergo il
le christus maior ꝛ potentior te est. cuius
signum intantū formidas. Jnuacuū igit̄
laboraui. nec adhuc maiorem principem
mundi inueni. Jam nunc valeas. quia te
volo deserere ꝛ ipsum christum inquirere
C Cum igitur diu quesisset quis nam
sibi christi noticiam indicaret. tandez ad
quendam heremitā deuenit qui sibi chri
stum predicauit. ꝛ in eius fide ipsum di/
ligenter instruxit. Dixitq̄ꝫ heremita chri/
stofero. Rex iste cui seruire desideras. istd̄
requirit obsequiū. quia te frequent̄ ieiuna
re oportebit. Cui christofer⁹. Aliud a me
requirat obsequiū quia istam rem neq̄q̄ꝫ
agere valeo. Rursus heremita. Multas
quoq̄ꝫ orationes te sibi facere oportebit.
Cui christoferus. Nescio quid sit hoc nec
huiusmodi obsequium perficere possum.
Cui heremita. Nosti talem fluuiū in quo
multi transeuntes ꝑiclitāt̄ ꝛ pereūt. Cui
christoferus. Noui. Et ille. Cum procere
stature sis ꝛ fortis viribꝫ. si iuxta fluuiū il
lum resideres. ꝛ cunctos traduceres regi
christo cui seruire desideras plurimū gra
tum esset. ꝛ spero ꝙ ibidem se tibi manife/
staret. Cui christoferus. Vtiq̄ꝫ istud obse
quiū agere valeo. ꝛ me sibi in hoc seruitu
rum ꝓmitto. Ad p̄dictū igitur fluuiū ac/
cessit. ꝛ ibidem sibi habitaculū fabricauit

portansq̄ꝫ loco baculi q̄n[...]am particaz in
manibꝫ qua se in aq[...] sustentabat: ꝛ oēs
sine cessatione trāsferebat. Euolutis mul/
tis diebꝫ. cū in domūcula sua quiesceret.
audiuit vocem cuiusdā pueri se vocantis
et dicentis. Christofere veni foras ꝛ meip
sum traducas. Concitus christofer⁹ exi/
lijt. sed neminē reperit. Rediensq̄ꝫ in do/
munculam suam p̄dictā. iterū vocē se ac/
clamantis audiuit. Qui rursus foras cu
currit. sed neminē inuenit. Tertia vice ab
eodem vt prius vocatus exijt. ꝛ puez quē/
dam iuxta ripam fluminis inuenit. Qui
christoferū vt se traduceret obnixe roga/
uit. Christoferus igitur puerū sibi in hu/
meris eleuans. ꝛ baculū suum accipiens
flumen transitur⁹ intrauit. Et ecce aqua
fluminis paulatim intumescebat. ꝛ puer
instar plūbi grauissime ponderabat. q̄ꝫtoq̄ꝫ
magis ꝓcedebat tanto amplius vnda cre
scebat. ꝛ puer magis ac magis christoferi
humeros pondere intolerabili deprimebat
adeo vt christoferus i angustia multa po
situs esset. ꝛ se ꝑiclitari plurimū formida
ret. Sed cū vix euasisset ꝛ fluuiū trāsfre/
tasset. puerum in ripa deposuit: eiq̄ꝫ dixit.
Jn magno ꝑic'lo puer me posuisti. ꝛ adeo
ponderasti. ꝙ si totum mundū sup̄ me ha
buissem vix maiora pondera ꝑsensissem.
Ad quē puer rn̄dit. Ne mireris christofe/
re. quia non solum sup̄ te totū mūdū ha/
buisti. sed etiam illum q̄ creauit mundū
tuis humeris baiulasti. Ego enī sum chri/
stus rex tuus. cui in hoc ope ipse deseruis
Et vt me verū dicere comprobes. cum ꝑ
transieris baculū tuū iuxta domūculam
tuam in terrā fige ꝛ mane ipsum floruis/
se ꝛ fructificasse videb̄. Statimq̄ꝫ ab ocu
lis eius euanuit. Veniēs igit̄ christofer⁹
cum baculū suū in terrā fixisset: mane sur
gens inuenit ipsum ad modū palme frō/
des ꝛ dactilos ꝓtulisse. Post hoc autē
samon ciuitatē licee venit. vbi dū eoꝝ lin/
guam non intelligeret. orauit dn̄m vt illi
us lingue sibi ꝯcederet intellectū. Dū au
tem in ꝑce ꝯsisteret. iudices eū insanū pu/
tantes eū reliq̄rūt. Assecut⁹ christoferus
qd̄ petebat. vultū opiēs ad loca certamis
venit. ꝛ xp̄ianos q̄ torq̄bant̄ in dn̄o ꝯforta
bat. Tūc vn⁹ ex iudicibꝫ in faciē eū per/

..t. Cui christoferus vultum discoope
riēs dixit. Nisi christianꝰ essem meam ꝓ/
tinus iniuriā vindicassem. Tunc christo
ferus virgam suam in terrā fixit: ⁊ vt ꝓpt
ꝯuersionē populi fronderet dn̄m exorauit
Qḋ dum ꝓtinus factū fuisset octo milia
hoīum crediderūt. Rex autem .cc. milites
qui eum ad se adducerēt misit. Et cū euȝ
orantē inuenissent. ⁊ sibi hoc intimare ti/
merent iterū totideȝ misit. Qui ⁊ ipsi cū
eo orante ꝓtinus orauerūt. Surgēs chri/
stoferus dixit eis. Quid queritꝭ. Qui eiꝰ
vultum vidētes dixerūt. Rex misit nos
vt te ad ipsum vinctum ducamꝰ. Quibꝫ
christoferus. Si ego voluero nec solutus
nec ligatus a vob̄ duci potero. Dicunt ei.
Si ergo non vis: vade liber quocūqꝫ vo/
lueris ⁊ nos regi dicemꝰ qꝫ te nequaqꝫ in
uenimꝰ. Nō ita inquit. sed ego vobiscum
vadam. Ipse autem eos ad fidem ꝯuer/
tit. ⁊ ab eis manus sibi tergo ligari fecit. ⁊
se regi vinctum p̄sentari. Quem rex vidēs
territus est. ⁊ de sede sua ꝓtinus corruit.
Deinde a seruis suis leuatus de noīe suo
et patria eum interrogauit. Cui christofe/
rus. Ante baptismū reprobꝫ dicebar. nūc
aūt christoferus vocor. Cui rex. Stultuȝ
tibi nomen imposuisti christi. s. crucifixi. q̇
nec sibi ꝓfuit. nec tibi ꝓdesse poterit. Nūc
ergo chananee malefice q̄re nō sacrificas
dijs nostris. Cui christoferus. Recte vo/
caris dagnꝰ. qꝛ tu es mors mūdi. sociꝰ dia
boli. dij aūt tui sunt opa manuū hominū
Cui rex. Int̄ feras nutritꝰ es ⁊ nō potes
nisi feralia ⁊ hoībꝫ incognita loq̇. Nūc er/
go si sacrificauerꝭ magnos honores a me
ꝯsequeris. sin aūt supplicijs ꝯsumerꝭ. No
lentem ergo sacrificare ī carcerē mitti ius/
sit. ac illos milites q̇ ad xp̄oferū missi fue/
rant ꝓ xp̄i noīe d̄collari fecit. Deinde du
as formosas puellas: q̄rū vna dicebat̄ ni
cea ⁊ altera aq̄lina secū in carcere recludi
fecit ꝓmittēs eis multa mūera si eum ad
peccādū secū allicerēt. Qḋ vidēs christo
ferus ꝓtinꝰ in oȯnē se dedit. sed cū a pu/
ellis plausu manuū ⁊ amplexibꝫ vrgeret̄
surrexit ⁊ ait illis. Quid q̄ritis ⁊ ob quaȝ
causam huc introducte estis. At ille clari
tate vultus eius ꝑterrite dixerūt. Mise/
rere nr̄i scē̄ dei. vt in deū quem predicas

credere valeamꝰ. Qḋ audiens rex eas ad
se duci fecit dicēs. Ergo ⁊ vos seducte estꝭ
Per deos iuro. qꝛ nisi dijs sacrificaueritꝭ
mala morte ꝑibitis. Que rn̄derunt. Si
vis vt sacrificemꝰ. iube plateas mūdari.
et oēs ad templū ꝯgregari. Quo facto cū
ille introissent templū. soluētes cingulū su
um posuerūt in colla deoꝝ ⁊ ad terrā tra/
hentes in puluerē ꝯfregerunt. dixeruntqꝫ
astantibꝫ. Ite ⁊ vocate medicos vt curēt
deos vestros. Tūc iussu regis aq̄lina su/
spendit̄. ⁊ ligato ad eius pedes ingenti sa
xo mēbra eius oīa dirumpunt̄. Que cum
migrasset ad dn̄m. soror eius nicea in ig
nem ꝓijcit̄. sed inde illesa exiens ꝓtinꝰ de
collat̄. Post hoc christoferus regi p̄ntatur
Qui iussit eum virgis ferreis cedi. ⁊ cassī
dem ferreā ⁊ igneā in caput eius poni. de/
inde scamnū ferreū fieri fecit ⁊ christoferꝝ
ibidem ligari. ⁊ ignē iniecta pice succēdi.
Sed instar cere scamnū ꝯfringit̄. ⁊ chri/
stoferus illesus egredit̄. Deinde iussit euȝ
ad stipitē ligari. ⁊ a .cccc. militibꝫ sagitta/
ri. Sagitte aūt oēs in aere suspendebant̄
nec ipsum aliq̄ ꝯtingere potuit. Rex autē
putans ipsum a militibꝫ sagittatū. cū ei/
dem insultaret. subito vna de sagittis ab
aere veniens ⁊ retro se vertens regem in
oculo percussit ⁊ ipsum ꝓtinus excecauit.
Cui christoferus. Crastina die ꝯsummā/
dus sum. Tu igitur tyranne lutū d̄ san/
guine meo facies. oculum inūges ⁊ sani/
tatem recipies. Tunc iussu regis ad de/
collandū ducitur. ⁊ ibi sua oratione decol
latur. Rex autem modicū de sanguine eiꝰ
accipiens ⁊ super oculum suū ponēs ait.
In noīe dei ⁊ sancti christoferi. Et conti/
nuo sanus effectus est. Tunc rex credidit
dās preceptū vt si quis deum ⁊ sanctum
christoferū blasphemaret. ꝯtinuo gladio
feriretur. Amb. autem in prefatiōe sic
ait de hoc martyre. Christofero tante vir
tutis cumulum ⁊ doctrine gratiam dn̄e
contulisti. vt q̄draginta octo milia homi/
nū de gentilitatꝭ errore ad xp̄iani dogma
tis cultū choruscantibꝫ miraculis reuoca
ret. Quiqꝫ niceā ⁊ aq̄linā publico lupana
ri longo tp̄e sb̄ meretricia sorde famlantes
ad castitatꝭ hitū ꝓuocauit. easdēqꝫ coro/
nā ꝑcipe edocuit. ꝓpt̄ea int̄ igneū rogū fer

reo scamno ꝯstrictus nimiū calorem non timuit atque per diem integrum omnium militum sagittis transfigi non potuit. Ceterum vna ex his carnificis oculum collisit cui tamen beati martyris cruor mixtus cum terra lumen restituit. ⁊ corporis cecitatem tollendo illuminauit ⁊ mentē. Nam et apud te veniam impetrauit atque vt morbos ⁊ infirmitates repellat suppliciter obtinuit.

XCVI A

De septem dormientibus

Septem dormientes in ciuitate ephesi orti sunt. Decius autem imperator persequens christianos. cum venisset ephesum iussit edificari templa in medio ciuitatis vt omnes cum eo miscerentur sacrificiis idolorum. Cum ergo oēs christianos inquiri iussisset. ⁊ vinctos aut sacrificare aut mori compelleret. tantus penarū terror cunctis inerat ꝙ amicus amicum. ⁊ filium pater. ⁊ patrem filius abnegabat. Tunc in illa vrbe inuenti sunt christiani septem. maximianus. malchus. marcianus. dionysius. iohannes. serapion. ⁊ constantinus. Qui hoc videntes nimis dolebant. Et cum essent primi palatij. sacrificia idolorum spernentes in domo sua se celabant ⁊ ieiunijs ⁊ orationibus vacabant. Accusati igitur ante deciū statuuntur. ⁊ comprobati veraciter xpiani dato eis resipiscēdi spacio vsque ad reditum decij dimittuntur. At illi patrimoniū suū interim inter pauperes expendētes. inito ꝯsilio in montem celion secesserūt. ⁊ ibi esse secretius decreuerunt. Diu ergo sic latentes. vnus eorū semper ministrabat. ⁊ quotiens intrabat vrbem figura se mendici ⁊ habitu vestiebat. Cum ergo decius in vrbem redisset. et eos ad sacrificandū perquiri iussisset malchus minister eorum territus ad socios redijt. ⁊ eis furorem imperatoris indicauit. Qui cum grauiter terrerentur. malchus allatos panes eis apposuit. vt cibo ꝯfortati fortiores ad preliū redderentur. Postque autem cenabāt sedentes ⁊ colloquentes in luctu ⁊ lachrymis subito sicut deus voluit dormierūt. Mane facto cum quesiti fuissent. ⁊ inueniri non possent ⁊ decius doleret ꝙ tales iuuenes perdidisset. accusati sunt ꝙ hucusque in monte celion latuissent et sua christianis pauperibus erogātes in suo proposito permanerēt. Iussit ergo decius vt parentes eorum adessent. ⁊ comminatus est eis mortem nisi de eis dicerent quecumque scirent. Illi autem eos similiter accusauerūt et diuitias suas pauperibus expendisse conquesti sunt. Tunc cogitās quid de eis faceret nutu dei iussit os spelūce lapidibus obstrui vt ibi morerentur fame ⁊ inopia circūclusi. Quod ministri quidem fecerūt. Et duo christiani theodorus ⁊ rufinus eorum martyrium describentes. caute inter lapides posuerunt. Mortuo igitur decio. ⁊ tota illa generatione post annos .ccclxxij. āno .xxx. imperij theodosij pullulauit heresis eorū qui negabāt resurrectionē mortuorum. Unde ꝯtristatus theodosius xpianissimus imperator. quia fidem tam impie agitari videbat. indutus cilicio sedens in interiori loco per singulos dies flebat. Quod videns misericors deus. ꝯsolari lugentes ⁊ confirmare spem de resurrectione volens mortuorum et thesaurū sue pietatis aperiens ita predictos martyres suscitauit. Misit siquidem in cor cuiusdā ciuis ephesi, vt in illo monte edificaret stabula pastoribus suis. Cementarijs speluncam aperientibus surrexerūt sancti. ⁊ seinuicem salutantes putabānt se tantū vna nocte dormisse. ⁊ pridianā mesticiam recordātes interrogauerūt malchum qui eis ministrauerat quid de eis decius decreuisset. At ille respondit. Sicut dixi heri quesiti fuimus vt idolis imolemus. Ecce quid de nobis cogitat imperator. Respondit maximianus. Et deus scit quod non sacrificabimus. Cunque socios ꝯfortasset. iussit malcho vt empturus panes ad vrbē descenderet. ⁊ plures quam heri afferens panes quid iussisset imperator rediens nunciaret. Tollens ergo malchus quinque solidos de spelunca exijt. ⁊ videns lapides miratus est. Sed aliud cogitans parum de lapidibus cogitauit. Veniēs igitur timidus ad portam vrbis. valde miratus est vidēs suppositū signū crucis. Unde pergens ad alteram portam dum idem signū inuenit. vltra modū miratus est. Videns omnes

portas signo crucis apposito. ꝛ mutatā ci/
uitatez. signansqꝫ se ad primū portam re/
diȷ̄t se existimans somniare. Unde se ꝯfir/
mans ꝛ vultū operiens vrbē ingredit̄. ꝛ ve/
niens ad vēditores panuz. audiuit hoīes
loquētes de christo. ꝛ amplius stupefact⁹
ait. Quid est inq̄t ꝙ heri nemo audebat
xp̄m noīare: ꝛ nūc oēs xp̄m confitent̄. Pu
to ꝙ hec non est ephesoꝝ ciuitas. qꝛ aliter
edificata est. sꝫ aliā ciuitatē nescio talem.
Et cū interrogans audisset hanc esse ephe
suz. errare veraciter se putauit ꝛ redire ad
socios cogitauit. Accessit tn̄ ad eos q̄ pa/
nē vendebant. Et cū argenteos ꝓtulisset
mirati venditores dicebāt ad inuicē ꝙ il/
le iuuenis antiquū thesaurum inuenisset
Malchus ꝟo eos ad inuicē loquētes vi
dens. putabat ꝙ vellēt eum trahere ad im
peratorem. ꝛ territus rogauit eos vt se di/
mitterēt: ꝛ panes ꝛ argenteos retinerent.
At illi tenentes eū dixerūt ei. Unde es tu
quia thesauros antiquoꝝ imꝑatoꝝ inue/
nisti. indica nobis ꝛ erimus socij tecum ꝛ
celabim⁹ te. qꝛ aliter celari nō potes Mal
chus ꝟo nō inueniebat q̄d diceret illis p̄
timore. Illi ꝟo vidētes eum tacentē. mis/
so fune in collo eius trahebāt ꝑ vicos vsꝫ
in mediū ciuitatis. Et exiȷ̄t rumor ad oēs
ꝙ quidā iuuenis thesauros īuenisset. Cō
gregatis ergo ad eū vniuersis ꝛ eū miran
tibus volebat eis satisfacere ꝙ nihil inue/
nerat Et circūspiciens omēs a nemine co
gnosci poterat. Et ꝓspiciēs in ꝑplm̄ vole/
bat cognoscere aliquē de ꝯsanguineis suis
q̊s veraciter viuere putabat. ꝛ nullū inue
niens stabat quasi insanus in medio ꝑpl'i
ciuitatis. Qd̄ cuz audisset sctūs Marti/
nus ep̄s ꝛ antipater ꝓconsul qui nuꝑ ī vr
bem aduenerat. mandauerūt ciuibꝫ vt eū
caute adducerēt. ꝛ argenteos eius. Cūqꝫ
a ministris traheret̄ ad eccl'am. putabat ꝙ
duceret̄ ad imꝑatorē. Ep̄s igit̄ ꝛ ꝓconsul
mirantes argenteos. interrogauerūt eum
vbi thesaurū incognitū inuenisset. At ille
respondit se nihil penit⁹ īuenisse. sed d̄ sac
culo ꝑentū suoꝝ eosdē denarios habuisse.
Et interrogatus cui⁹ ciuitatis esset respō/
dit. Bene scio ꝙ hui⁹ ciuitatis sum. si ta/
men hec est ciuitas ephesorum Proconsul
dixit. Fac venire ꝑentes tuos. vt testentur
ꝓ te. Quos cū nominasset ꝛ nullus eos
cognosceret dicebant eū se fingere vt aliq̊
modo euaderet. Et ait ꝓcōsul. Quō credi/
mus tibi ꝙ hoc argentū parentū tuoꝝ fu/
erit. cū scriptura eius habeat plus q̄ꝫ tricē
tos septuaginta septē annos. ꝛ sit primoꝝ
dieꝝ Decij imꝑatoris. ꝛ in nullo sil'es sint
argenteis nostris ꝛ quō parentes tui ante
tantū tempus fuerunt. tu ꝟo iuuenis vis
deciꝑe sapientes ꝛ senes ephesi. Idcirco
iubebo te legibus tradi. donec confitearis
q̄d inuenisti. Tunc ꝓcidens Malchus
ante eos dixit. Pro deo dn̄i dicite mihi qd̄
vos interrogo. ꝛ ego dico vobis quod ē in
corde meo. Decius imꝑator qui fuit ī hac
ciuitate vbi nunc est. Ep̄us dixit. Fili non
est hodie in terra qui Deci⁹ nomiet̄. imꝑa
tor aūt fuit ante longū tp̄us. Malch⁹ au
tē dixit. In h̄ dn̄e ita stupeo ꝛ nemo credit
mihi sed sequimini me ꝛ ondā vobis soci
os meos qui sunt in mōte Celion. ꝛ ipsis
credite. Hoc em̄ scio ꝙ a facie decij imꝑa
toris nos fugim⁹. ꝛ ego sero vidi ꝙ ingres
sus est decius in hanc vrbē si tn̄ hec est ci/
uitas ephesi. Tūc ep̄s cogitans in semet/
ipso dixit ꝓconsuli. Quia visio est quā de
us vult ostendere in iuuene isto. Perrexe/
rūt g̊ cū eo. ꝛ ciuitatis plurima multitudo
Et ingressus est ꝑmo malchus ad socios
suos. ꝛ post eum episcopus ingrediens in/
uenit inter lapides lr̄as sigillatas duobꝫ
sigillis argēteis. ꝛ ꝯuocato ꝑpl'o legit eas
ꝛ audiētibꝫ ꝛ admirātibꝫ cūctis. Et vidē/
tes sctōs dei sedētes in spelūca ꝛ facies eo
rū tanq̄ꝫ rosas florētes ꝓcidētes gl'ificaue
rūt deū. Statimqꝫ ep̄s ꝛ ꝓcōsul miserunt
ad Theodosiū imꝑatorē. rogātes vt cito
veniret ꝛ miracula dei nuꝑ ostensa vide/
ret. Qui ꝓtinus surgens de humo ꝛ d̄ sac
co in q̊ lugebat. gl'ificās deū. venit a ꝯstā/
tinopoli ephesum. Et obuiātibꝫ ei cūctis
ascederūt sil' oēs ad speluncā. Et mox vt
scti viderūt imꝑatorē. resplēduerūt facies
eoꝝ sic̄ sol Et ingress⁹ imꝑator ꝓcidit an
te eos gl'ificās deū Et surgens amplexat⁹
est eos. ꝛ suꝑ singulos fleuit dicēs. Sic vi
deo vos tanq̄ꝫ si viderē dn̄m resuscitantez
Lazarū. Tūc dixit sctūs Maximianus
ad eū. Crede nobis ꝙ ꝓpter te resuscitauit
nos de⁹ añ diē magne r̄surrectōnis. vt cre/

das indubitanter ꝙ resurrectio mortuoꝝ est. Vere eñ resurreximꝰ ⁊ viuimꝰ. Et sic infans est in vtero matris nõ sentiens lesionē ⁊ viuit. sic. fuimus viuētes iacentes ⁊ dormiētes ⁊ nõ sentiētes. Et his dictis videntibꝫ cunctis inclinantes capita sua in terrā obdormierūt. ⁊ tradiderūt spūs suos ſm dei imperiū: Surgēs aūt imꝑator cecidit suꝑ eos flens ⁊ osculans eos. Et cū iussisset fieri loculos aureos in qbꝫ mitterenť. in ipsa nocte aꝑparuerūt imꝑatori dicētes. vt sic hactenꝰ iacuerāt in terra ⁊ ex terra resurrexerant. ita eos dimitteret. donec dñs iterū eos suscitaret. Jussit ḡ imꝑator locū illum inauratis lapidibꝫ adornari. ⁊ oēs episcopos resurrectionē cõfitentes absolui. Quod. CCCLXXII. ānis dormisse dicunť dubiū esse potest. qꝛ anno dñi. ccccxlviij. surrexerūt. Decius aūt regnauit vno tm̄ anno ⁊ tribus mēsibus scꝫ anno dñi. cclij. ⁊ ita non dormierūt nisi. cxcvi annis.

XCVII

De sanctis Nazario ⁊ Celso.

Nazariꝰ dicit̃ quasi nazareus qđ interp̃tať ↄsecratus vel mūdus vel seꝑatus vł floridus aut custodiēs. In hoie reperiunť hec qnqꝫ. scꝫ cogitatio: affectio: intentio: actio ⁊ locutio. Cogitatio aūt đbet esse sctā. affectio mūda. intētio recta. actio iusta ⁊ locutio moderata. Hec oia fuerūt in beato Nazario. Habuit eñ cogitatõꝫ sanctā ⁊ inde dicit̃ ↄsecratus. Affectioneꝫ mundā. ⁊ inde dicit̃ mūdus. Intentioneꝫ rectā. ⁊ inde dicit̃ seꝑatus. Intētio eñ est que seꝑat oꝑa. qꝛ ex oculo simplici corpus luciduꝫ. ex oculo neq̃ꝫ corpus tenebrosuꝫ creať. Actionē iustā ⁊ inde dicit̃ floridus: qꝛ iustus florebit sic liliū. Locutionē moderatā. ⁊ inde dicit̃ custodiens: qꝛ custodiuit vias suas. vt nõ delinqueret in lingua sua. Celsus qͥ excelsus. qꝛ se suꝑ se extulit dū etatē puerilem ꝟtute animi suꝑauit. Hoꝝ vitā ⁊ passionē Ambrosiꝰ in libro Geruasij ⁊ Prothasij repisse dicit̃. In quibusdā aūt libris legiť. ꝙ qdā phus Nazario deuotus eiꝰ passionē ↄscripsit. quā Ceratius q̇ sctõꝝ corꝑa sepelierat ad caput ipsorum posuit.

Nazarius filius illustrissimi viri noīe affricani. sed iudei. ⁊ btē Perpetue xp̃ianissime ⁊ romanoꝝ nobilissime. ⁊ a btõ Petro aplõ baptizate. cū haberet. IX. annos plurimū mirabať vidēs patrē suū ⁊ matrē in obseruatione religiõis tam dissilr variari. et ꝙ mater sua legē baptismi. pať ꝟo suus legē sabbati sequereť. Vñ cui magꝭ adherere deberet plimū dubitabat. cū vterqꝫ ad fidē suā eum attrahere nitereť. Tandem nutu dei vestigijs matris adhesit. ⁊ a btõ Lino papa sacrū baptisma suscepit. Qđ pater intelligēs cepit ipm a sctõ ꝓposito auertere. ⁊ tormentoꝝ gnā que xp̃ianis inferunť ꝑ ordinē explicare. Qđ autē dicit̃ eū a Lino papa baptizatū. forte intelligit̃ nõ qui tūc papa erat. ſꝫ q̇ futurꝰ erat. Nazarius eñ pꝰ baptismū sic infra ꝑꝫ annis mltis suꝑuixit. q̇ tamē a Nerone martyrium ꝑtulit. q̇ petrū anno vltimo sui imꝑij crucifixit. Linꝰ aūt post mortē petri papa fuit. Cū aūt patri nullatenꝰ assentiret. sed potius xp̄m ↄstantissime p̄dicaret. ad preces parentū q̇ ne occidereť timebāt đ vrbe roma exijt. ⁊ septē saumarios de parentū diuitijs oneratos accipiēs. ꝑ ciuitates ytalie venit: ⁊ oia paupibus erogauit. Decimo aūt anno digressionis sue a roma placentiā ⁊ inde mediolanū adueniēs. sctõs geruasiū ⁊ pthasiū ibideꝫ in carcere detineri repit. Audito aūt ꝙ Nazariꝰ p̄dictos martyres animaret. cito ad p̄fectū ducit̃ ⁊ in cõfessione xp̄i ꝑdurans fustibꝫ verberať. Et sic ex vrbe illa ꝓiectus. dū de loco ad locū ꝑgeret. mater eiꝰ que obierat sibi aꝑparuit ⁊ filiū suū ↄfortans vt ad gallias ꝓperaret admonuit. Cūqꝫ ad vrbē gallie q̇ gemellꝰ dicit̃ aduenisset: ⁊ ibidē plimos ↄuertisset quedā matrona filiū suū noīe celsuꝫ elegātem puerū sibi obtulit. rogans vt ipm baptizaret ⁊ secū duceret. Quod p̄fectus galliarum audiens. ipm cū puero Celso retro manibꝫ vinctum ⁊ collo cathena constrictum in carcere reclusit. vt eū in crastino tormentis afficeret. Tunc vxor sua misit ad eum. asserens iniustū esse iudiciū vt innocentes occideret. ⁊ deos omipotētes vindicare p̄sumeret. Quibus ꝟbis p̄fectus

correctus. sctōs absoluit. sed ne ibi p̄dica/
re p̄sumerent admonuit ⁊ interdixit. Ue
nit aūt ad vrbē treueris ⁊ ibi christū pri/
mus predicans. ⁊ multos ad fidez christi
ↄuertens ibidē sibi eccl'iaz edificauit. Qd
audiēs cornelius vicari⁹ Neroni impato
ri mādauit. Qui cētū milites ad eū capiē
dū misit. Quē cū illi iuxta oratoriū qd sibi
ↄstruxerat inuenissent: manus ei⁹ ligaue/
rūt dicētes. Magnus nero te vocat. Qui
bus nazarius. Incōpositus rex incōposi/
tos milites habet. Quare em̄ venientes
honeste nō dixistis. nero te vocat ⁊ venissē
Uinctū igit̄ ad neronē ducebāt. ⁊ pueruz
Celsuz plorantē alapis cedentes. vt seque
ret̄ vrgebant. Quos cū Nero vidisset. ius
sit eos in carcere recludi. donec ipsos sup/
plicijs excogitatis p̄imeret. Interea cuz
Nero quadā vice ad capiendas feras mi
sisset venatores. subito ferarꝝ m̄ltitudo erū
pens viridariū Neronis intrauit. vbi m̄l
tos lacerauit. ⁊ plerosq; occidit. in tantū vt
nero turbatus diffugeret. ⁊ vulnerato pede
vix ad palatiū p̄ueniret.. Multis aūt di/
ebus illius vulneris dolore decumbēs. tā
dem Nazarȳ ⁊ Celsi meminit. ⁊ putauit
deos sibi iratos fuisse eo q̄ tamdiu ipsos
viuere p̄misit. Iussu igit̄ imp̄atoris mili/
tes nazariū calcib⁹ tundentes. ⁊ puerum
verberātes d̄ carcere eduxerūt. ⁊ coraz im
peratore statuerūt. Uidens aūt nero faci
em ei⁹ instar solis se fantastice deludi pu/
tauit. ⁊ vt magicas artes deponeret sibi di
xit: ac vt dijs imolaret precepit. Duct⁹ er/
go nazari⁹ ad templū. rogauit vt oēs exi/
rent. ⁊ sic eo orante oīa idola sunt cōfracta
Qd audiēs nero. iussit eū in mari p̄cipita
ri. p̄cipiēs. vt si forte euaderet ip̄m inseq̄n
tes igni cōburerent ⁊ puluerē ei⁹ in mare
p̄ijcerēt. Nazari⁹ igit̄ ⁊ puer Celsus naui
imponunt̄. ⁊ in mediū pelagus p̄ducti ibi
p̄cipitant̄. Sed statim circa nauē tempe/
stas maxima ↄcitat̄ ⁊ circa sctōs tranq̄lli
tas magna cernit̄. Cum illi p̄iclitari time
rent. ⁊ malorꝝ q̄ in sctōs cōmiserant. peni/
terent. ecce Nazarius cum puero Celso su
per aquas ambulans hilari vultu eisdez
apparuit: ac sup̄ nauē conscendens ip̄is iā
credentibus orōne sua mare placauit. ac
inde cum eis ad locū p̄ passus fere. dc. iux

ta vrbem ianuensem p̄uenit. Ubi cū diu/
tius predicasset. mediolanuz tandem vbi
sanctos Geruasiū ⁊ Prothasiū reliquerat
venit. Quod cū anolin⁹ prefectus audiuis
set eū remanēte Celso in domo cuiusdam
matrone in exiliū direxit. Nazarius ṽo ro
mam veniens. ⁊ patrē suum iam senem ⁊
christianū inueniens. quō ↄuersus fuerit
inquisiuit. Cui dixit apl'm petrū sibi ap/
paruisse ⁊ vt p̄cedentes se ad xp̄m vxorez
⁊ filiū seq̄ret̄ admonuisse. Deide a tēplorꝝ
pontificibus ad vrbem mediolanuū. vn/
de romaz in exilium missus fuerat. redire
cū iniuria multa compellit̄. Ubi cū puero
Celso presidi presentat̄. Qui eductus ex/
tra portam romanā in loco qui dicit̄ tres
muri cū puero Celso decollatus est. Quo
rum corp̄a cū christiani rapuissent. ⁊ in or
tis suis collocassent. in ipsa nocte sācto cu
idam nomine Ceratio apparentes dixerūt
vt eorꝝ corpora in domo sua p̄pter Neronē
p̄fundi⁹ sepeliret. Quib⁹ ille. Queso dn̄i sa
nate prius filiam meam paraliticā. Que
cum ↄtinuo sanata fuisset. corp̄a eoruz tu
lit. ⁊ vt iusserant sepeliuit. Post longuz
ṽo tp̄is dn̄s corpora eorꝝ beato Ambrosio
reuelauit. Celsum ṽo in loco suo relinq̄ns
nazarium cum sanguine recenti quasi ea
dem hora sepultū miro odore fragrantez
integrum et incorruptū cuz capillis ⁊ bar
ba reperiens. ip̄m ad ecclesiam aplorꝝ trās
tulit. ⁊ ibi honorifice sepeliuit. Celsum q̊z
inde postmodū sustulit ⁊ in eadem eccl'ia
collocauit. Passi sunt aūt sub nerone q̄ ce
pit circa annos dn̄i. LVII De hoc mar
tyre sic dicit Ambrosi⁹ in prefatōe. Mar
tyr sanctus roseo lustratus cruore nazari⁹
celeste meruit conscēdere regnū. Qui duz
p̄ inumera tormentorꝝ supplicia crudeli⁹
vexaret̄. tyrannicam rabiē fidei cōstantia
superabat. Nec potuit p̄secutorꝝ illatis ce
dere minis. qm̄ pro se certante ip̄e actor vi
ctorie xp̄s dn̄s dimicabat. Ducit̄ interea
ad templum idolis prelibare prophanis
quorum portenta diuino fultus presidio
mox vt ingressus est redegit in puluerem
Ob hoc liquidas maris in vndas longi⁹
a terra proiect⁹ angelici muneris famula
tu solida inter fluctus vestigia prefigebat
O felix ⁊ inclitus dn̄i preliator: q̄ mundi

aggressus ꝑncipē inumeraꝫ ꝓplī multitudinē vite sociauit eterne. O magnū et ineffabile sacramētū. vt de illoꝝ potꝰ salute letet͛ eccl'ia. q̊s punisse mūdus exultat. O btā mater natoꝝ suoꝝ gl'ificata tormētis. q̊s nō plāctu. nō gemitu ad inferna deducit. sꝫ ad celestia eterna migrātes perpetua laude ꝑsequit͛. O testis fragrātissime nitore celesti fulgide. cuiꝰ iestimabil' odor sabeicis ꝑpollet aromatibꝫ. Quē ambrosius repiens penne patronū dedit ꝛ medicū fidei ꝓpugnatorē sacri prelij bellatorē. Tu dudū m'lto latitantē puluere dracmā iuenis accēsa ꝟbi ꝟtute supna. Ut pateant cūctis tua xp̄e munera seclis. Angelicos cernant humanaqꝫ lumina vultus. Hec Ambrosius.

XCVIII A

De sancto Felice papa

Felix loco Liberii in papā eligit͛ ꝛ ordinat͛. Cū eīm liberius papa nollet arriane heresi assentire. missus ē in exiliū a cōstantio filio ꝯstantini. ꝛ ibi p' trienniū moratus est. Quapropter vniuersus clerus romanꝰ loco eiꝰ felicē ordinauerūt. ipo Liberio volēte ꝛ ꝯsentiēte. Qui qdē felix cōcilio ꝯuocato corā. XLVIII. epīs ꝯstantiū impatorē. arrianū hereticū. ꝛ duos ꝑsbyteros sibi fauentes ꝯdēnauit. Quapropter Constātiꝰ indignatus felicem de episcopatu suo deiecit. ꝛ Liberiū eo pacto reuocauit vt scꝫ solūmodo Constantio ꝛ alijs quos felix damnauerat cōmunicaret. Liberius igit͛ tedio affectus exilij in heretica prauitate subscripsit. ꝛ sic intantū ꝑsecutio excreuit vt qꝫ plurimi sacerdotes ꝛ clerici Liberto nō ꝓhibente intra ecclesiam sunt necati. Felix ꝓ de episcopatu deiectꝰ cum in presidio suo habitaret. inde eductus martyrium capitis obtruncatione ꝓmeruit circa annos dn̄i. CCCXL

XCIX A

De sanctis simplicio ꝛ Faustino

Simplicius et Faustinus fratres cum sacrificare contemnerent sub Dyocletiano rome multa supplicia ꝑtulerunt. Tandē data sup eos sententia decollati sunt. ꝛ in tyberim ... eoꝝ ꝓiecta Soror aūt eoꝝ nomine beatrix eoꝝ corpa de flumine leuauit ꝛ honorifice sepeliuit. Lucretius aūt prefectus. ꝛ eius vicarius dū prediū ipsoꝝ ambiret. eam teneri fecit. et vt idolis imolaret precepit. Quam renuentem lucretius nocte a seruis suis prefocari precepit. Cuiꝰ corpus Lucina virgo rapiens iuxta fratres suos sepeliuit. Pꝰ hoc prefectus Lucretius prediū ipm intrauit. Ubi facto amicis suis ꝯuiuio. cū martyribꝫ isultarꝫ ifantulꝰ qdā lactēs pannis inuolutus de gremio matris que ibi aderat cūctis audiētibus exclamauit. Audi Lucreti. Occidisti ꝛ inuasisti. Ecce datus es in possessionem inimici. Statimqꝫ Lucretiꝰ timēs ac tremens a demone arripit͛. ꝛ ꝑ tres horas adeo est vexatus. vt in ipo ꝯuiuio moreret͛. Qd̄ vidētes q̄ aderāt ad fideꝫ ꝯuersi sunt. ꝛ narrabant omibus passionē sancte beatricis ꝟginis in conuiuio vindicatam. Passi sunt autē circa annos dn̄i. CCLXXXVII.

C A

De sancta Martha

Martha hospita christi syro patre eucharia matre regali ex ꝓgenie descēdit. Pater eius syrie ꝛ maritime m'taruqꝫ orarū dux extitit. Tria aūt opida scꝫ magdalū et bethaniā vtranqꝫ ꝛ hierosolymitane vrbis partē Martha cū sorore iure matne hereditatꝫ possidebat. Nunqꝫ aūt legit͛ virū habuisse. aut hoīm contuberniū subisse. Ministrabat aūt dn̄o nobilis hospita. ꝛ sororē pariter ministrare volebat. qa videbat͛ sibi qꝫ ad seruiendū tanto hospiti nō sufficeret etiā totus mūdus. Post ascēsionē dn̄i cū facta esset dispsio discipuloꝝ ipa cū fratre suo Lazaro ꝛ sorore sua maria magdalena necnō btūs Maximinus q̄ eas baptizauerat. ꝛ cui a spū sancto fuerant cōmendate. multiqꝫ alij ablatis remis velis ꝛ gubernaculis omnibus. alimentisqꝫ ratibus ab infidelibꝫ includunt͛. Qui dn̄o duce marsiliaꝫ ꝑuenerūt. Tandē territoriū aquense adeūt. ꝛ ibidē ꝓplm ad fideꝫ conuertūt. Erat aūt btā martha valde facūda ꝛ oībꝫ graciosa. Erat āt tūc

temporis sup rodanū in nemore quodam inter arelatem ⁊ auinionē draco qdā me dius aial. medius piscis: grossior boue. lõ gior equo. habēs dentes vt spatas acutos binis partis ex vtraqꝫ pte munit⁹. Qui latens in flumie omes transeuntes pime bat ⁊ naues submergebat. Venerat autē p mare de galacia asye. generatus a leuia than q̄ est serpēs aquosus ⁊ ferocissimus ⁊ bonacho aiali qđ galacie regio gignit. ⁊ qđ insectatores suos p spaciū iugeris ster cus suū velut spiculū dirigit ⁊ quicqd te tigerit velut ignis exurit. Ad quē martha a ꝑplis rogata accedens ipmqꝫ in nemore quendā hoiem manducantē reperiēs aquā bñdictā sup eum iecit. ⁊ crucē quan dā sibi ostendit. Qui ꝓtinus vict⁹ vt ouis stans a sancta martha ꝓprio cingulo alli gatr ⁊ ilico a ꝑplo lanceis ⁊ lapidib⁹ pimit. Vocabat aūt draco ab incolis tarascon⁹. Unde in hui⁹ memoriaꝫ locus ille adhuc vocat tarascona q̄ ante vocabat nerluc. i. niger locus. eo q ibi erant nemora nigra ⁊ vmbrosa. Ibi igit btā Martha de licētia magistri sui maximini ⁊ sororis sue dein ceps remāsit et oronib⁹ ⁊ ieiunijs indesi nenter vacabat. Deinde ɔgregato ibideꝫ magno soroꝝ ɔuentu ⁊ ad honoreꝫ beate marie semp ꝟginis magna edificata basi lica satis ibi asperā duxit vitam. carnem ⁊ oēm pinguedinē oua caseum ⁊ vinum vi tans semel tm̄ in die edebat. Centies i die totiensqꝫ in nocte genua flectebat. B

Quadaꝫ vice dū apud auinionē inter vrbem ⁊ fluuiū rodani predicaret iuuenis quidā vltra fluuiū ɔsistens: eius ꝟba au dire desiderans. cū nauigio careret: nuda tus natare cepit. sed subito vi fluminis ra pit ⁊ ꝓtinus suffocat. Cui⁹ corpus vix secū da die inuētū ante pedes scē marthe resu scitandū presentat. Illa ꝟo in modū cru cis solo ꝓstrata taliter orauit. Adonay do mine iesu xp̄e q̄ fratrē meū Lazarum dile ctū tuū olim resuscitasti: r̄spice mi hospes care ad fidē circūstantiū. ⁊ resuscita pueꝝ istum. Et apprehensa eius manu dextera mox iuuenis surrexit ⁊ sacrum baptisma suscepit. Refert Eusebius in libro q̄nto hystorie eccl'iastice q mulier emorroissa p⁹ q̄ sanata fuit. i curia siue viridario suo sta tuam fecit ad imaginē christi cum veste ⁊ fimbria sicut ipm viderat. ⁊ eam plimū re uerebat. Herbe ꝟo sub illa statua crescē tes que ante nulli⁹ erāt virtutis. cū fimbri am attingerent tante ꝟtutis erāt vt mul ti infirmi inde sanarent. Illam aūt emor roissaꝫ quā dn̄s sanauit. ambro. dicit fuis se marthā. Refert aūt hierony⁹. ⁊ habe tur in hystoria triptita q Julian⁹ aposta ta imaginē quā emorroissa fecerat inde su stulit ⁊ suā ibidē collocauit. que ictu fulmi nis ɔfracta fuit. C Obitū aūt suuꝫ sibi dn̄s ante p annū reuelauit. In q̄ toto anno febrib⁹ elaborans ante octauū diem sui exitus angelicos choros sororis sue in celū aiam deferētes audiuit Que mox fra trū ⁊ soroꝝ cōuentu congregato ait. Mei comites ⁊ dulcissimi alumni mihi queso ɔgratulamini. qm̄ angelicos choros soro ris mee animam ad sedes politicas feren tes ouanter cerno. O pulcerrima ⁊ mi di lecta soror viuas cū magistro tuo ⁊ hospi te meo in sede btā. Statimqꝫ btā Mar tha exitū suū vicinum p̄sentiens suos ad monuit vt luiaribus accensis circa se vsqꝫ ad obitū vigilarent. Nocte ꝟo media an te transitus sui oīē custodibus somno gra uatis ventus vehemens irruit. ⁊ lumina ria cuncta extinxit. Illa ꝟo malignorū spi rituū turbam cernens orare cepit. Mi pa ter hely. mi hospes care. ɔgregati sūt ad d uorandū me seductores mei. scp̄ta tenen tes mala mea que gessi. Hely ne elōgeris a me. sed in adiutoriū meū intende. Et ec ce sororē ad se venientem vidit. que manu facē tenens cereos ⁊ lampades inde accē dit. Dūqꝫ altera alteram ꝓprio noie voca ret. Ecce christus aduenit dicens. Ueni dilecta hospita: ⁊ vbi ego sum illic mecum eris. Tu me suscepisti in hospitio tuo. ego te recipiā in celo meo. Et inuocantes te ex audiā amore tuo. Appropinquante ꝟo hora sui transitus. foras deferri se fecit. vt celum posset videre. Jussitqꝫ se in terrā su per cinerē poni: ⁊ signuꝫ crucis coraꝫ se te neri. ⁊ in hec verba orauit. Hospes mi ca re hanc paupercula tuam custodi: ⁊ sicut mecū dignatus es hospitari. sic me susci pe in hospitio tuo celesti. Jussitqꝫ vt pas sio fm Lucā corā se legeret. Et cū diceret

pater in manus tuas cōmēdo spiritū me
um. illa emisit spm̄. Sequenti ꝟo die scꝫ
dn̄ica dū circa corpus eius laudes exolue/
rent circa horā terciā apud petragoricas
beato frōtoni missaꝫ celebrāti ꝛ post epl'aꝫ
in cathedra dormitāti dn̄s apparuit ei di
cens. Dilecte mi Fronto si vis adimplere
qđ olim hospite nostre pollicitus es surge
velociter: ꝛ sequere me. Quo iussa cōplen/
te subito ambo tarasconū venerūt. ꝛ circa
corpus eiꝰ psallentes. totū officiū ambo ce
teris respōdentibus pegerūt. ꝛ corpꝰ eiꝰ in
sepulcro suis manibꝰ collocauerūt. Verū
dū apud petragoricas finitis cātibus dy/
aconꝰ euangeliū lecturus bn̄dictionē pe/
tens epm̄ excitaret. ille vix excitatus r̄spō
dit. Fratres mei cur me excitastis Dn̄s ie
sus xp̄s ad corpꝰ marthe hospite sue me du
xit. ꝛ ipam tradidimus sepulẗe. Dirigite
igiẗ illuc velociter nūcios q̄ nobis anuluꝫ
nostrū aureū ꝛ cyrothecas griseas deferāt
que dū ad corpus sepeliendū me aptareꝫ
sacriste cōmendaui: ꝛ ex obliuione dimisi
qꝛ me tam cito excitastis. Missi nuncij ꝛ
hoc vt epus dixerat inueniētes. anulū so/
lamqꝫ cyrothecā attulerūt. aliā ꝟo in hu
ius rei testimoniū sacrista retinuit. Addi/
ditqꝫ btūs Fronto dicens. Cū post sepul/
turam ab eccl'ia exiremus frater quidaꝫ il
lius loci lr̄is peritus nos insecutus dn̄ꝫ in
terrogauit quo nomie vocareẗ. Cui ille ni
hil respondens. ostendit ei codicē queꝫ in
manu habebat apertū. In quo nihil aliud
erat scriptū nisi versiculus iste. In memo/
ria eterna erit iusta hospita mea. ab audi
tione mala nō timebit i die nouissimo. Cū
ꝟo codicē reuolueret. cunctis folijs h̄ rep/
perit scriptū. Cū aūt ad eiꝰ sepulcrū cre
bra miracula fierēt. Clodoueꝰ rex franco
rū xp̄ianus effectus: ꝛ a sctō Remigio ba/
ptizatus. cū grauē renū patereẗ dolorē. ad
eius tumulū veniēs sanitatē integram re
portauit. Quapꝑter illū locum ditauit. et
triū miliarioꝝ spacio in giro ex vtraqꝫ ꝑ
te rodani terrā villas ꝛ castra dedit. locū/
qꝫ illum liberū fecit. Martilla ꝟo eius fa
mula vitam ipsius cōscripsit que postmo
dū in schlauoniā pergens: ꝛ ibi euāgeliuꝫ
christi predicans. post decimū annū a dor
mitione marthe in pace quieuit.

CI A

De sanctis Abdon ꝛ Sennen

Abdon ꝛ Sennen sub
Decio imperatore martyrium
passi sunt. Cum enim Decius
imperator babyloniam cū alijs
ꝓuincijs supasset. quosdam xp̄ianos ibi
iuuenit. quos secum ad vrbem cordubam
deducens diuersis supplicijs consūmauit
Et eos duo subreguli rapiētes. scꝫ abdon
ꝛ Sennen sepelierunt. Unde accusati et
Decio presentati romaꝫ post eum vinctis
cathenis ducunẗ. ꝛ in ꝯspectu Decij ꝛ se/
natus introducti. aut sacrificare ꝛ rerū su
arū recipe libertatē. aut morsibꝰ bestiaruꝫ
deuorari iubenẗ. Contemnentes itaqꝫ ꝛ
expuentes in simulacra ad theatrū pertra
hunẗ. ꝛ ad eos duo leones ꝛ vrsi quatuor
dimittunẗ. Qui cum sctōs non tangerent
sed etiam custodirent iniectis in eos gla/
dijs occidunẗ. ꝛ ligatis pedibus tracti sẗ
ꝛ iactati ante simulacrū solis. Qui cū ibi
triduo iacuissēt. Quirinus subdyaconus
eos collegit. ꝛ in domo sua sepeliuit. Pas/
si sunt aūt circa annos dn̄i. CCLIII. Tē/
pore aūt constantini ipsi quatuor marty/
res coꝝ corpora reuelauerẗ. ꝛ a christianis
translata sūt in cymiteriū Pontiani. vbi
dn̄s per eos multa prestat beneficia po/
pulorum.

CII A

De sancto Germano

Germanus dicitẗ a ger/
mine. ꝛ ana qđ est sursum. qua
si supernū germen. Tria eñ re
periunẗ in segete germinante.
scꝫ calor naturalis. humor nutrimētalis:
ꝛ ratio seminalis. Beatus igiẗ Germa/
nus dicitẗ quasi semen germinās. qꝛ in ip
so fuit calor ꝑ feruorē dilectionis. humor
ꝑ pinguedinē deuotionis: ꝛ ratio semina
lis ꝑ virtutē predicatōnis. ꝑ quam mltos
in fide ꝛ moribus generabat. Cuiꝰ vitam
Constantinus p̄sbyter ad sanctum Cen
surium epm̄ altisiodorensem scripsit.

Germanus nobilissimus gene/
re in vrbe altisiodoro natus: ꝛ li
beralibus studijs plurimū eru
ditus. tandem Romam ad di/

scendū iuris scientiaȝ est ꝑfectus. Ubi tā
tum dignitatis accepit: vt eum senat⁹ ad
gallias transmitteret. vt apiceȝ ducatus
totius burgundie obtineret. Cū ergo alti/
siodorensem ciuitatem ceteris diligentius
gubernaret. arborē quandā pinum in me
dia ciuitate habebat. ad cui⁹ ramos ꝓ ad
miratōne venationis ferarū capita suspē
debat. Sed cū sctūs amator eiusdē ciuita
tis episcopus de tali eū vanitate sepe redar
gueret. monēs vt etiam illam arborem in
cidi mandaret. ne aliqua mala occasio ex
hoc christianis eueniret. ille nullaten⁹ ac/
quieuit. Quadā aūt vice absente germa
no arborē incidit. ꝛ incendio totam dedit.
Quod germanus audiens christiane re/
ligionis oblitus. vallatus militibus illuc
aduenit. ꝛ mortē episcopo intētauit. Epi
scopus aūt diuina reuelatōne germanuȝ
sibi successurū agnoscens furenti cessit. et
augustudunū perrexit. Postmodum alti/
siodorum reuersus. Germanuȝ in ecclesia
caute conclusit ꝛ ibidem eum tonsurans
ipm sibi successurū esse predixit. Quod fa
ctum est. Nam paulopost episcopus feli/
citer obijt ꝛ Germanuȝ plebs omis in an/
tistitem postulauit. Qui substantia pau/
perib⁹ erogata. ꝛ vxore in sororē cōmutata
corpus suuȝ p. XXX. annos sic afflixit. vt
nunꝗ panē frumenti. nō vinum. non ole/
um. non sagimen. nunꝗ vel salem pro sa
pore comederit. Bis tamen in anno scȝ in
pasca ꝛ natali vinum sumebat. sed tamē
ipsum vini saporē aquis nimijs extingue
bat. In refectione primo cinerem preliba/
bat. deinde panem ordeaceum sumebat.
Semper autem ieiunans nunꝗ nisi ves/
pere comedebat. In estate vel hyeme nul/
lum vestem habuit preter. cilicium et tu/
nicam vel cucullam. Que vestis nisi forte
alicui donaretur tamdiu ferebatur donec at/
tritione nimia solueretur. Lectus suus
cinere cilicio ꝛ sacculo ornabatur. Nullū pul
uinar caput ab humeris eius leuabat. sed
semper gemens ꝛ sanctoꝝ reliquias collo
gerens. nunꝗ vestimentū. raro calciamē/
ta. ꝛ raro cingulum detrahebat. Sup ho
minem siquidem fuit omne quod gessit.
Talis eīn eius extitit vita. vt si miraculis
caruisset incredibilis videretur. Et tanta fu
erunt miracula. vt nisi merita precessissent
fantastica putarentur. B Hospitatus
in q̄dā loco cū post cenam mensa iterū pa
raretur. admiratus interrogat cui denuo ꝓ
pararent. Cui cū diceret ꝙ bonis illis mu
lierib⁹ que de nocte incedūt ꝓpararent. illa
nocte sctūs German⁹ statuit vigilare. Et
ecce vidit multitudinē demonū ad mēsā
in forma hominū ꝛ mulieruȝ venientem.
Qui eis ꝑcipiens ne abirent. cunctos de
familia excitauit. inq̄rens si ꝑsonas agno/
scerent. Qui cū omnes vicinos suos ꝛ vi
cinas esse dicerent. misit ad domos singu
loꝝ demonib⁹ ꝑcipiens ne abiret. Et ecce
omēs in suis lectulis sūt inuēti. Adiura/
ti igitur se demones esse dixerūt q̄ sic hoībus
illudebant. Eo tpe beatus Lupus epi
scopus tracasine florebat. cui⁹ vrbē cū athi
la rex obsideret. sup portā btūs Lupus ac
clamans q̄s esset qui eos sic impeteret in/
q̄siuit. Cui ille. Ego sum athila flagellum
dei. Quo ꝯtra humilis presul dei ait ge/
mens. Et ego sū Lupus heu vastator gre
gis dei. ꝛ indigēs flagello dī. Moxq; por
tas reserari iussit. Illi aūt diuinit⁹ exceca/
ti p portam ad portā transierūt. neminem
aūt videntes aut ledētes. Beatus igitur
Germanus assumpto p̄dicto episcopo lu
po in britānias vbi heretici pullulauerūt
ꝑfect⁹ ē. Sȝ dū in mari essent ꝛ tempestas
maxima oriretur. ad orōnē scti Germani ꝓ
tin⁹ trāquillitas magna efficitur. Honorifi
ce igitur a ꝑplis suscipiuntur. q̄s aduētū dmo
nes iam predixerant quos sctūs Germa/
nus de obsessis expulerat. Uex cū hereti/
cos cōuicissent ad ꝑpria redierūt. C
Cū in quodā loco infirmus decumberet
ꝯtigit vt totus ille vicus repētino incēdio
conflagraret. Qui cum rogaretur vt inde as
portatus ignem euaderet. ille incendio se
opponit. ꝛ vltra citraq; omia consumente
flāma hospitiū eius non tetigit. Dū ad
britānias iterato rediret vt hereticos con
futaret. quidā ex discipulis ei⁹ gratu conci
to eius vestigia sequebatur. qui tamen
apud cordomarum infirmatus occubuit
Rediens inde beatus Germanus sepul/
crum eius aperiri fecit. ipsumq; vocans
ex nomine quid ageret. an adhuc secum
militare cuperet requisiuit. Moxq; il/

le residens cuncta sibi ꝯstare suauia. ac se nolle ecõtra vlteri⁹ reuocari respõdit. Tūc sctō annuēte vt reqesceret. ille deposito capite rursum in dn̄o obdormiuit. Dū in britānia p̄dicaret ⁊ sibi ⁊ socijs rex britannie hospitiū denegasset. subulcus regis regressus a pascuis. receptā prebendā in palatio ad tuguriū ꝓpriū referens. vidit beatū germanū cū socijs fame ⁊ frigore laborātem. Quos in domo sua benigne recepit. ⁊ vnicū vitulū quē habebat hospitib⁹ occidi p̄cepit. Post cenā sanctus German⁹ oīa ossa vituli sup pellem cōponi fecit. ⁊ ad eius orōnem vitulus sine mora surrexit. Sequēti die germanus regi festin⁹ occurrit. ⁊ cur ei hospitiū denegauit, potēter inquirit. Tūc rex vehemēter attonitus sibi respondere nō potuit. Et ille. Egredere inquit ⁊ regnū meliori dimitte. German⁹ igit̃ dei mandato subulcū cū vxore venire fecit. ⁊ vniuersis stupentibus regē ꝯstituit. Et extunc reges de subulci genere p̄deuntes dn̄ant̃ genti britonū. Cū saxones ꝯtra britones dimicarent. et se paucos viderēt. sctōs inde transeuntes vocauerūt. et ab eis predicati certatim omēs ad baptismi grām cōuolabant. Die igit̃ pasce ex feruore fidei, piectis armis ꝓponūt fortiter p̄liari. Qd̄ illi audiētes audacter ꝯtra inermes ꝓperant. Sed german⁹ latens cū suis omēs āmonuit vt cū ipe alleluia clamaret oēs sibi vno clamore respōdeant. Qd̄ cū factum esset: tantus hostes sup seiā irruentes terror inuasit. vt piectis armis nō solū montes sed celum sup se ruere putarent. cunctiq̧ diffugerent. Quadā vice dū p augustudunū transiens ad tumulum sctī Cassiani epī deuenisset. quō se haberet inquisiuit. Ille statim ex tumulo cūctis audiētibus sic respōdit. Dulci quiete pfruor. ⁊ aduentū saluatoris expecto. Et ille. Quiesce p longū in xp̄o tp̄us. ⁊ p nob attentius intcede vt obtinere sacre resurrectōnis gaudia mereamur. Dū apud rauennā deuenisset. a regina placida ⁊ filio suo valentiniano honorifice susceptus est. Hora ꝟo cene regina misit ei vas argēti amplissimū delicatiorib⁹ cibis plenum Qd̄ ille sic suscepit. vt cibos famulis traderet. ⁊ sibi p paupibus ipm̄ vas argenteum retineret. Loco ... muneris misit regine scutellā ligneā panē ordeaceū ꝯtinentē. Qd̄ illa libenter recepit. ⁊ vas illud postmodū argento texit. Quadā aūt vice dū predicta regina eū ad cōuiuiū inuitasset. ille benigne annuēs. ab hospitio suo vsq̧ ad palatiū: eo q̄ ieiunijs ⁊ orōnibus ac laborib⁹ essʒ ꝯfectus. asino deferēte portatus est. Sed dū comederet: asin⁹ sancti Germani mortu⁹ est. Qd̄ regina audiēs: equū mire māsuetudinis epō p̄ntari fecit. Quē intuēs ait. Deus mihi asin⁹ p̄ntet̃ q̄ qui me huc attulit reportabit. Pergensq̧ ad cadauer surge inq̄t muscio reuertamur hospitio. Statimq̧ subsiliēs seipm̄ ꝯcussit. ⁊ q̄i nihil mali passus eēt. germanū ad hospitiū deportauit. Sʒ antequā de rauenna exiret. p̄dixit q̄ nequaq̄ in h̄ seculo diutius moraret̃. Post modicū febre corripit̃. ⁊ die septimo i dn̄o morit̃. ⁊ corp⁹ eius ad gallias sicut a regina petierat trās portat̃. Obijt circa ānos dn̄i. cccc.xx.

Verū cū sctūs Germanus btō Eusebio vercellen̄. epō pmisisset. q̄ in sui reuersione ecclesiā quā fundauerat sibi, dedicaret. cū intellexisset sanctus Eusebius btm̄ Germanū exisse de corpore. ecclesiam suā dedicaturus cereos accendi iussit Sed quāto plus accendebant̃ tāto plus extinguebāt̃ Quod videns Eusebi⁹ intellexit dedicationē aut alio tp̄e fieri oportere. aut altero epō reseruari. Cum igit̃ bti germani corpus vercellas delatū fuisset. mox in predictam ecclesiam induct̃. ⁊ statim cerei oēs diuinitus inflāmant̃ Tūc sctūs eusebius ꝓmissionis beati Germani meminit. ⁊ qd̄ viuens se facturū ꝓmiserat. mortuū fecisse cognouit. Hoc ita oportet accipi vt nō intelligat̃ de magno eusebio vercellen̄. q̄ tp̄e ipius factū sit hoc. Nā ipe sub, valente imꝑatore mortuus fuit. ⁊ a morte ipius vsq̧ ad mortē sancti Germani vltra annos. l. effluxerant. Fuit ergo alius Eusebi⁹ sub q̄ istud quod enarrat̃ euenit.

CIII

De sancto Eusebio

Eusebius dicit̃ ab eu qd̄ est bonū. ⁊ sebe qd̄ dicit̃ eloquentia vl̄ statio. vl̄ eusebi⁹ sol

nat bonus cultus. Ipse nanqꝫ habuit bo
nitatem in sctificatiõe sui. eloquētiã in de/
fensione fidei. statione in ꝯstantia marty/
rij. bonũ cultũ in reuerētia dei.

A
Usebius semper virgo existēs
dum adhuc cathecuminꝰ esset
ab eusebio papa baptisma et
nomen suscepit. In quo baptis
mo manus angelice vise sunt que ipsum
de sacro fonte leuauerũt. Matrona que/
dam eius pulchritudine capta. cum ipsiꝰ
cubiculum vellet adire. custodientibꝫ an/
gelis ꝑuenire nõ potuit. Unde facto ma/
ne ad eius pedes ꝓcidit ⁊ ab eo veniã pe/
tijt. Ordinatus ꝑsbyter tanta sanctitate
emicuit. vt in missarũ solēnijs inter manꝰ
eius ministeriũ angelicũ appareret. Post
hoc cum arriana heresis totam italiã in/
ficeret. imꝑatore ꝯstantio eidem heresi fa
uente. iulianus papa eusebiũ in vercellen
sem epm̃ ꝯsecrauit que tunc obtinebat in
ter alias vrbes italie p̄ncipatũ. Qd̃ here
tici audientes. oẽs fores ecclesie claudi fe
cerunt. At eusebius vrbem ingressus. an
te ostiũ maioris ecclesie que est beate ma/
rie genua flexit. ⁊ oĩa ostia sua mox oratio
ne aperuit. Maxentiũ mediolanensem
epm̃ heretica ꝑuitate corruptũ de ep̃atu
eiecit. ⁊ ꝓ eo virum catholicũ dionysiũ or
dinauit. Sicqꝫ eusebius totam ecclesiam
occidentis. ⁊ athanasiꝰ totam ecclesiã ori
entis ab arrianoꝝ peste purgabãt. Arrius
nanqꝫ ꝑsbyter alexandrinꝰ fuit. qui chri/
stum puram creaturã esse dicebat. asserēs
ꝙ erat qñ non erat. ⁊ ꝙ ꝓpter nos factus
est vt nos ꝑ eum tanqꝫ ꝑ instrumentũ deꝰ
crearet. Et ideo magnꝰ ꝯstantinꝰ celebra
ri fecit nicenũ ꝯciliũ vbi error ꝯdemnatꝰ
est. Ipse aũt postmodũ miserabili morte
interijt. quia oĩa viscera ⁊ intestina per se
cessum emisit. Constantiꝰ aũt ꝯstantini fi
lius ipsa heresi corruptꝰ fuit. Quo circa
ꝯstantius imꝑator ꝯtra eusebiũ plurimũ
indignatꝰ multoꝝ epoꝝ ꝯciliũ ꝯuocauit
et dionysiũ accersiuit multasqꝫ epl'as ad
eusebiũ destinauit. qui sciens maliciam i
multitudine ꝑualere venire ꝯtempsit. et
suam senectutē opposuit. Unde imꝑator
statuit contra eius excusationē in medio
lanensi vrbe que ꝓpe erat ꝯcilium celebra
ri. Ubi cum eusebiũ deesse videret. iussit
arrianos fidem suam describere. ⁊ diony/
sium epm̃ mediolanensem ac triginta tres
ep̃os eidem fidei subscribere. Qd̃ audiēs
eusebius de vrbe sua mediolanũ ꝓfecturꝰ
exijt. ⁊ multa se passuꝝ predixit. B Cũ
igitur ad quendã fluuiũ venisset vt me/
diolanũ pergeret. nauis ꝓcul ex alia par
te fluminis existens eo iubente ad eũ ve/
nit. ⁊ ipsum cum socijs sine gubernatore
alio transportauit. Tunc ei p̄dictus dio/
nysius obuiauit. ⁊ ad pedes eius ꝓcidēs
veniam postulauit. Cum igit̃ eusebiꝰ ab
imꝑatore nec minis nec blandicijs flecti
posset. coram oĩbus dixit: Uos dicitis fi/
lium minorē esse patre cur ergo mihi fili/
um meũ ⁊ discipulũ pretulistis. Non est
enĩ discipulus suꝑ mgr̃m: nec seruus suꝑ
dñm suũ: nec filius suꝑ p̄rem. Qua illi rõ
ne cõmoti statim cyrographũ quē scripse
rant. ⁊ cui dionysius subscripserat ei obtu
lerunt. At ille. Nequaqꝫ post filiũ scribaꝫ
cui autoritate presum sed istum succēdi/
te. nouũqꝫ cui subscribã si vultis ꝯscribite
Sicqꝫ nutu dei succēsus est cyrographus
cui dionysiꝰ ⁊ alij. xxxiij. ep̃i subscripserãt
Rursumqꝫ arriani alium cyrographũ cõ/
scripserũt. ⁊ eusebio ⁊ alijs ep̃is vt sꝫscri/
berent tradiderũt. Sed cum ab eusebio
animati nullatenus ꝯsentirent. ceperunt
plurimũ gratulari ꝙ cyrographũ cui co/
acti ꝯscripserãt penitus combustũ vide/
bant. Tunc iratus ꝯstantius eusebiũ vo
luntati arrianoꝝ tradidit. Qui ꝓtinꝰ ip/
sum de medio alioꝝ ep̃oꝝ rapientes ⁊ du
rius flagellãtes cum per gradus palatij
a summo vsqꝫ ad ymũ. ⁊ rursus ab ymo
vsqꝫ ad summũ traxerũt. Cum ergo capi
te ꝯquassato multum sanguinem fudissꝫ
et adhuc non assentiret. vinctis post ter/
gum manibus. per collum cum fune ip/
sum trahebant. Ipse autem gr̃as agens
dicebat se ꝓ ꝯfessione fidei catholice mori
esse paratum. Tunc ꝯstantius liberium
papam. dionysiũ paulinũ ⁊ omnes alios
ep̃os qui eius exemplo fuerant animati
in exilium mitti fecit. Eusebiũ ꝟo apud
scitopolim vrbem palestine arriani duxe/
runt: ⁊ ipsum in quodã loco sic artissimo
recluserũt. vt esset illo logitudine breuior

latitudine angustior. ita vt curuatus nec pedes extendere. nec se in latus alterum vertere posset. capiteq; depresso humeros tantũ ꝛ cubitos mouere valebat. Verũtamen ↄstantio defuncto. iulianus eidem succedens. ꝛ oibus placere volẽs iubet exulatos epõs reuocari. ꝛ deorum templa aperiri. ꝛ pace frui sb lege qua quisq; vellet. Et sic eusebius inde exiens ad athanasiũ venit. ꝛ q̃ta passus fuerat eidẽ exposuit. Defuncto autez iuliano ꝛ iouiniano regnante sopitis arriãis eusebius vercellas rediȷ̃t. ꝛ cum populus cum magna exultatione suscepit. Sed iterum valente regnante arriani repullulant ꝛ eusebij domũ vallantes. ꝛ extra domũ supinum ipsum trahentes. lapidib; eum obruerũt. et sic ad dñm feliciter migrans in ecclesia quam ipse ↄstruxerat sepultus est. Fert q̃z hanc gratiam sue ciuitati eusebius a deo suis precib; impetrasse. vt nullus arrianus ibidem viuere possit. Vixit autẽ ẜm chronicam adminus. lxxxviij. annis. Floruit circa annos dñi. cccl.

CIIII A

De sanctis Machabeis

Machabei fuerunt septem fratres cum matre reuerẽda. ꝛ eleazaro sacerdote. qui ꝓ obseruatione legis cum carnẽ porcinam nollẽt comedere. inaudita suppliciorꝫ genera ꝑtulerũt ẜm qđ in. ij. Machabeorꝫ plenius ↄtinetur. Et notandũ ꝙ ecclesia orientalis facit festa de sanctꝭ vtriusq; testamenti. occidentalis aũt non facit festa de sanctis veteris testamẽti. eo ꝙ ad inferos descenderũt. preterq̃ꝫ de inocẽtibus ex eo ꝙ in ipsis singulis occisus est christus ꝛ de machabeis. Sũt aũt q̃tuor rationes q̃re ecclesia đ istis machabeis licet ad inferos descenderint solennizat. Prima est ꝑpter p̃rogatiuã martyrij. Or enĩ inaudita supplicia inter sctõs veteris testamenti passi sunt. ideo ꝓuilegiati sunt vt eorꝫ passio merito celebret. Hec rõ ponitur in historia scholastica. Scđa est ꝓpter repñtationẽ mysterij. Septenarius enim numerus est numerus vniuersitatꝭ. Significant ergo in istis oẽs patres veterꝭ testamenti celebritate digni. Nam licet de ipsis non solennizat ecclesia. tũ quia ad lymbum descenderũt. tum quia multitudo multorꝫ nouorꝫ subintrauit. in his tamẽ septem impendit oibus reuerentiaz. q2 ꝑ septem vt dictum est vniuersitas designatur. Tertia est ꝓpter exemplũ patiẽdi. ꝓponuntur enĩ in exemplũ fidelib; vt ẜm horum ↄstantiam ad zelum fidei animentur ꝛ ad patiendũ pro lege euangelij sicut illi pro lege moysi fortius accingant. Quarta est ꝑpter causam supplicij. Nam ꝓ defensione legis sue talia supplicia passi sũt. sicut ꝛ christiani pro defensiõe legis euangelice patiunt. Has tres vltimas rõnes assignat mgr̃ Johannes beleth in summa de officijs. caplo. V.

CV A

Ad vincula sancti Petri

Festũ sancti petri apostoli qđ ad vincula dicit. q̃druplici de causa institutum fuisse putatur. s. in memoriã liberationis petri. in memoriã liberatiõis alexãdri. pro destruẽdo ritu gentiliũ. ꝛ ꝓ impetranda absolutione spũaliũ vinculorꝫ. Prima ergo causa est in memoriã liberationis petri. Nã sicut dicit in historia scholastica herodes agrippa rhomam adijt. ꝛ ibi gaio nepoti tyberij cesaris familiarissimus extitit. Quadam autẽ die cum eẽt herodes in curru cũ gaio leuatis in celuz manib; ait. Vtinam viderẽ mortẽ senis et te dñm totius orbis. Sed hoc auriga herodis audiuit ꝛ tyberio ↄtinuo intimauit. Quapropter indignatus tyberius cesar herodem reclusit in carcerez. Vbi dũ quadam die iuxta arborẽ innixus esset cuius frondib; insidebat bubo. vnus de cõcaptiuis peritus i augurijs dixit ei. Noli timere. quia cito liberaberꝭ ꝛ intantũ sublimaberis ꝙ amicos tuos in tui inuidiã concitabis. ꝛ in hac ꝓsperitate morieris. Quãcito autem huius generis aĩal supra te videris. vltra q̃ntum diem viuere non valebis. Post aliqđ tempus tyberius moritur. ꝛ gaius in imperiũ sublimat. q̃ quidem herodem de vinculis liberauit ꝛ magnifice sublimatũ regem in iudeaz misit.

Cumqꝫ venisset. misit manus vt affige/
ret quosdam de ecclesia. Occiso autē ia
cobo fratre iohānis gladio ab eodem an/
te dies azymoꝝ videns quia hoc gratum
esset iudeis. in diebus azymoꝝ petrū ap/
ꝓhendit ⁊ in carcerem misit. volens post
pasca ꝑducere eum populo. Angelus au
tem noctu eidem assistēs. mirabiliť eū a
vinculoꝝ nexibus liberauit. ⁊ ad ministe/
rium ꝑdicationis liberū ire iussit. Faci/
nus autem regis dilationē non patiť vlti/
onis. Sequenti ꝓo die custodes ad se ve/
nire fecit. vt pro fuga petri diris eos penis
afficeret. Hoc tamen impeditus est face/
re. ne solutio petri alicui noceret. Nam cō
citus in cesaream descendit. ⁊ ibi ꝑcussus
ab angelo expirauit. Etenī sicut refert
iosephus in. xix. antiquitatū libro cum ce
saream aduenisset ⁊ ad eum totius ꝓuin/
cie viri vnanimiť ꝯuenissent. ille fulgenti
veste ex auro argētoqꝫ mirabiliter ꝯtexta
indutus incipiente die procedit ad thea/
trum. Ubi cum primū solis radios vestꝭ
argentea suscepit. repcusso splendore du/
plicatam spectantibꝫ lucem fulgor metal/
li vibrantis effudit. vt intuentibꝫ ꝑstrin/
geret aciem terror aspectus. ⁊ per hoc plus
aliquid de eo ꝙ humane nature est arti/
fex arrogantia mentireť. Ilico adulantis
vulgi ꝯcrepant voces dicentis. Hucusqꝫ
vt hoīem te tenuimus. sed ex hoc iam su/
pra humanā naturam te esse fatemur. Et
dum adulatorijs demulcereť honoribꝫ ⁊
oblatos sibi diuinos honores non respue
ret. respiciens vidit insidenēt sup funicu/
lum capiti suo angelum. id est. bubonem
mortis eius ꝓxime nunciū respiciēsqꝫ ad
populum dixit. En ego deus vester mo/
rior. Sciebat enī iuxta ꝑdictionem augu
ris se infra qnqꝫ dies moriturū. Et conti
nuo ꝑcussus ꝑ qnqꝫ dies vermibꝫ eū cor/
rodentibꝫ expirauit. Hec Josephus.
In memoriam igitur tam mire liberatio
nis ꝑncipis apostoloꝝ a vinculis. ⁊ tam
dire vindicte in tyrannū ꝓtinus subsecute
ecclesia festum sancti petri ad vincula so/
lennizat. Unde ⁊ epistola in missa canitť
in qua hec liberatio facta fuisse perhibeť.
et ſm hoc videtur ꝙ hoc festū deberet vo/
cari petri a vinculis B Secūda cau

sa institutiōis extitit. Quoniam alexand
papa qui sextus post beatum petrum re/
xit ecclesiam ⁊ hermes prefectus vrbis ro
me qui per alexandrū ad fidem ꝯuersus
fuerat. a quirino tribuno in diuersis locis
in custodia tenebanť. Dixitqꝫ tribunus ad
hermē prefectum. Miror te virum pru/
dentem honorem dimittere prefecture et
vitam aliam somniare. Cui hermes di/
xit. Et ego ante hos annos hec oīa deride
bam. ⁊ hanc vitam solam esse putabam.
Respondit quirinus. Fac ergo probare me
ꝙ aliam vitam noueris esse. ⁊ ꝯtinuo fidei
tue discipulū me habebis. Cui hermes di
xit. Sanctus alexander quem tenes ī vin
culis. ipse hoc melius te docebit. Tūc qui/
rinus maledicens hermem ait. Ego tibi
dixi vt me probare faceres hoc. ⁊ nunc me
mittis ad alexandrū quem pro suis scele/
ribus teneo vinculatū. Ueruntamen su/
per te ⁊ alexandrū custodiam duplicabo.
et si ipsum tecum vel te cum ipso inueni/
re potero. vere fidem tuis ⁊ eius dictis vľ
sermonibꝫ adhibeo. Fecit qđ dixit. Et ale
xandro hoc hermes protinus indicauit.
Orante igitur sancto alexandro angelus
ad eum venit. ⁊ ipsum ad hermem in car
cerem duxit. Et inueniēs eos quirinus in
simul plurimū admiratus ē. Et cū hermes
quirino narraret quomodo alexander fili
um suum mortuū suscitasset. dixit alexan
dro quirinus. Habeo filiam gutturosam
noīe balbinam. Promitto igitur me tuā
recipere fidem. si filie mee impetrare pote
ris salutem. Cui alexander. Uade citius
et ipsam ad carcerē meū adducito. Cui
dixit quirinus. Cum hic sis quomodo in
carcere tuo te potero inuenire. Ad quem
alexander. Uade cito: quia qui me huc ad/
duxit. ille me illuc cito reducet. Pergens
igitur quirinus filiam suam ad carcerem
alexandri adduxit. ⁊ ibidem ipsum inue/
niens ad pedes suos se ꝓstrauit. Tunc fi
lia eius cepit vincula sancti alexandri de
uote osculari vt sanitatē reciperet. Cui ale/
xander dixit. Noli filia has meas osculari
catenas. sed boias sancti petri diligenter
inquire quas deuote osculans recipies sa
nitatem. Quirinus igiť in carcere vbi pe
trus detentus fuerat diligenter boias inquirit

fecit. easq; cum inuenisset. filie sue osculā/
das dedit. Illa mox vt osculata est vin/
cula. sanitatis est integre bñficiũ assecuta
Tunc quirin⁹ veniā petens alexandrum
de carcere extraxit. ⁊ ipse cum familia et
alijs q̄3 pluribꝫ baptisma suscepit. Tunc
sanctus alexander hoc festum in kal'. au/
gusti celebrandũ instituit. ⁊ in honorem
apostoli petri ecclesiā fabricauit. vbi vin
cula reposuit ⁊ advincula nomiauit. In
hac solennitate ad p̄dictam ecclesiā ma/
gnus fit ꝯcursus populi. ⁊ ibidem popu/
lus vincula osculat᷑. ¶ Tertia cau/
sa institutiōis ſm Bedam hec est. Octa
uianus impator ⁊ anthoni⁹ sibijnuicem
affinitate ꝯiuncti. sic inter se mũdi totius
imperiũ diuiserũt. vt octauian⁹ in occidē
te italiam galliam ⁊ hyspaniā. anthoni⁹
vo in oriente asiam pontũ ⁊ affricā possi/
derent. Anthonius autē lasciu⁹ ⁊ lubric⁹
cũ sororem octauiani in vxorem haberet.
ipsam repudiauit ⁊ cleopatrā reginā egy/
pti in vxorem accepit. Ob hoc indignat⁹
octauian⁹ manu armata in aliam contra
anthoniũ procedit. ⁊ ipsum in oībus su/
perauit. Tunc anthonius ⁊ cleopatra vi
cti fugerunt. ac semetipsos pre dolore ni/
mio occiderũt. Egypti igitur regnũ octa
uianus destruxit. ⁊ rhomanā ꝓuinciā fe/
cit. Inde in alexandriā perrexit. ⁊ omib⁹
eam diuitijs spoliās rhomā ipsas trans/
uexit. Unde rempublicā auxit ita ꝙ pro
vno denario darct᷑ qđ prius ꝓ q̄ttuor ven
debatur. Et quia ciuilia bella valde vr/
bem vastauerāt. ita eam renouauit vt di
xerit. Inueni latericiā relinquo marmore
am. Quia igitur in tantũ rempublicā au
xit. augustus p̄mo oīum vocatus ē. Un/
de ⁊ ab eo augusti dicti sunt qui sibi i im/
perio successerũt. sicut a iulio cesare eius
auũculo cesares appellant᷑. Unde ⁊ hũc
mensem augustũ qui prius sextilis dice/
batur. quia a martio sextus erat. ipse suo
noie intitulauit eum augustũ vocans. In
memoriā itaq; ⁊ honorē victorie illi⁹ quā
prima die augusti octauian⁹ habuit. oēs
rhomani hac die solēnizabāt vsq; ad tps
theodosij impatoris q̄ cepit regnare āno
dñi. CCCCXXVI. Eudoxia igit᷑ filia p̄di
ti theodosij impatoris vxor valentinia/
ni. hierosolymā ex voto ꝑrexit: Ubi q̄dā
iudeus ꝓ magno munere duas ei catenas
obtulit. quibꝫ sub herode petrus apl's vin
ctus fuit. Cum igit᷑ rhomā redisset in ka/
len. augusti ⁊ in honorem impatoris gē/
tilis rhomanos solēnizare videret. dolēs
ꝙ damnato hoī tantus honor exhiberet᷑.
cogitansq; ꝙ non eos de facili a tali cultu
ra ⁊ ꝯsuetudine reuocare posset. cogitādo
tractauit vt obseruantia q̄dem sic staret
sed in honorē sancti petri fieret. ⁊ illũ diē
vniuersus populus advincula noiaret.
Habita igitur collatiōe cum beato pela/
gio papa. populũ blandis exhortatiōib⁹
induxerunt. vt obliuioni traderet᷑ memo/
ria principis paganorum. ⁊ celebris fierz
memoria p̄ncipis apostoloꝝ. Quod duz
cunctis placuisset. illa catenas quas de
hierusalem attulerat ꝓtulit ⁊ populo ostē
dit. Papa vo ⁊ illam catenam protulit q̄
sub nerone idem apostolus vinctus fuit.
Hac ergo illis sociata ita miracl'ose vna
catena facta est. ac si semper vna ⁊ eadez
extitissz. Unde papa ⁊ regina protin⁹ sta
tuerunt. vt quod hominũ indiscreta reli/
gio faciebat gentili damnato. in meli⁹ mu
tata faceret apostoloꝝ principi petro. Ip
sa igitur vincula papa cum regina in ec/
clesia sancti petri advincula posuit. ⁊ ip/
sam muneribꝫ multis ⁊ priuilegijs mag/
nis dotauit. ac predictam diem vbiq; ce/
lebrem fore instituit. Hec Beda. Idem
dicit Sigibertus. Quante autē vtu/
tis hec catena fuit anno dñi. cccclxiiij. ap/
paruit. quendam enī. comitem impatoris
ottonis ꝓpinquũ diabolus ante oculos oi
um tam crudeliter arripuit. vt seipsuz den
tibus laceraret. Tunc iussu impatoris ad
iohannem papam ducitur. vt catena san/
cti petri eius collo circundaret᷑ Sed cum
quedam alia catena furentis collo fuisset
imposita. ⁊ nihil ex hac prouenisset salu/
tis. nimirum vbi nil latebat virtutis. tan
dem vera petri catena producitur. ⁊ furē
tis collo imponitur. Tante autem virtu
tis pondus diabolus ferre non potuit. sz
mox coram omnibus exclamans abscessit
Tunc theodoricus metensis episcopus
ipsam catenam arripuit. ⁊ eam se nulla/
tenus dimissurũ nisi manus sibi p̄cideret

tur asseruit. Cum igitur sup hoc inter epi-
scopum ꝛ papā aliosq̃ clericos grauis ori
retur ꝯtentio. impator tandē ipsum litigi
um sedauit. ꝛ epo ex ipsa catena a papa
anulū impetrauit. Narrat miletus in
chronica ꝛ idem habeť in historia tripar-
tita. ꝙ his dieb⁊ apud epyrū draco ingēs
apparuit. in cuius ore donatus eps virtu
te insignis expuens mox eum occidit. pri-
us tamen ante eius faciem digitis crucē
designans ꝛ eidem ostendēs. Quem vix
octo iuga boum ne eius putredine aer in-
ficereť ad locum incēdij trahere potuerūt
Idem quoq̃ ait ibidē ꝛ in eadem tripar
tita historia habeť ꝙ in creta diabolus ī
specie moysi se posuit. Qui iudeos vnde
cunq̃ ꝯgregans sup magnū montis p̄ci-
pitium iuxta mare eos duxit. Quos duꝫ
ad terram ꝑmissiōis sicco pede se p̄eunte
ducere pollicetur inumeros enecauit. Vn̄
creditur ꝙ diabolus indignatus. qꝛ occa-
sione iudei qui regine catenam dederat
plausus octauiani cessauit. de his se tali-
ter vindicauit. Multi autem ex his qui
euaserūt ad baptismi grām ꝯuolarunt.
Cum eni mons ipse decliuis incumberet
et illi sese euoluerēt. priores tam acutꝫ ru-
pibus lacerati q̄ in mare p̄focati mortui
sunt. Cunq̃ reliqui idem facere vellēt: et
de priorib⁊ quid eis acciderit ignorarent.
quidam piscatores inde transeūtes malū
qđ acciderat narrauerūt eisdem: ꝛ sic illi
ꝯuersi sunt. Hec in historia tripartita.

D Quarta causa institutiōis hic assigṇ
ri potest. Dn̄s eni a vinculis petrū mira-
culose absoluit ꝛ eidem ligandi ꝛ absol-
uendi potestatē dedit. Nos autem vincu
lis peccatoꝝ obligati tenemur ꝛ absolui
indigemus. Ideo igiť ipsum in solennita-
te que diciť ad vincula honoram⁹ vt sicut
ipse a vinculis absolui ꝑmeruit. ꝛ sicut
absoluēdi a dn̄o potestatē accepit sic ꝛ ip
se a pctōꝝ vinculis nos absoluat. Hanc
vltimam institutiōis causam nōnullam
extitisse quis de facili ꝑpendere potest. si
videat ꝙ absolutionē a vinculis in aplm̄
factam epistola cōmemorat. absoluendi
potestatē sibi ꝯcessaꝫ euangelista recitat
absolutionē ab ipso nobis fiendā hodier-
na oratio postulat. Qđ aūt p claues q̄s
accepit interdū etiam dānandos absol-
uat. in quodam miraculo qđ legitur in li-
bro miraculoꝝ beate virginis satis claret
Apud nanq̃ coloniam vrbem in mona-
sterio sancti petri erat quidam monach⁹
leuis lubricus ꝛ lasciuus. Hic dum subi
ta morte fuisset p̄uentus. demones ipsuꝫ
accusabāt. ꝛ quelibet pctōꝝ genera ꝯtra
ipsum clamabant. Vnū dicebat. Ego sū
cupiditas tua. q̄ ꝯtra dei p̄cepta tam fre-
quenter cupisti. Aliud clamabat. Ego
sum vana gloria. q̄ te apud hoīes iactanť
exaltasti. Aliud ait. Ego sum mendaciū
in quo mentiēdo peccasti. Et cetera simi-
liter. Econtra quedam bona opa que fe-
cerat ipsum excusabāt dicētia. Ego sum
obedientia quā se morib⁊ spūalib⁊ exhi-
buisti. Ego sum psalmoꝝ cantus quē fre
quenter deo ꝯcinisti. Sanctus autem pe
trus cuius erat monachus ꝓ ipso dep̄ca-
turus deū adijt. Cui rn̄dit dn̄s. Nunq̄d
non ꝓpheta me inspirāte dixit. Dn̄e quis
habitabit in tabnaculo tuo. aut quis re. ī
mon. ꝛc. Qui ingrediť sine macula ꝛc. q̄-
modo hic potest saluus esse. cum nec sine
macula sit ingressus nec sit iusticiā opat⁹
Rogante igitur ꝓ eo petro cū virgine ma
tre dei. hanc dn̄s sententiam ꝓtulit. vt ad
corpus rediret. ꝛ ibi pn̄iam ageret. Tūc
ꝯfestim petrus claui quam manu tene-
bat diabolū terruit ꝛ in fugam ꝯuertit.
Animā ꝟo eius in manu cuiusdam q̄ in
p̄dicto monasterio monachus fuerat tra-
didit. ꝛ vt ad corp⁹ ipaꝫ reduceret p̄cepit.
q̄ ab eo ꝓ mercede reductionis poposcit vt
singulis dieb⁊ psalmū. Miserere mei ds
diceret. ꝛ sepulturā eius sepe scobis mun-
daret. Ipseq̃ de morte rediēs q̄ sibi ꝯtige
rant omnib⁊ enarrauit.

CVI A

De sancto Stephan[illegible]

Tephanus papa cum
multos gētiliū ꝟbo ꝛ exemplo
ꝯuertisset. ꝛ multa corpa sctōꝝ
martyrū sepelisset. a valeriano
et galieno āno dn̄i CCLX. summo studio
ꝑquiriť. vt eum ꝛ clericos aut sacrificare
cogerent aut supplicijs diuersis punirent
Dederuntq̃ edictum vt q̄cunq̃ eos ꝓde

et totam eoꝝ substātiā possideret. Qua
pter decem de eius clericis statim comp̄
hensi sunt ⁊ sine audiētia decollati. Se-
quenti die stephanus papa comp̄hendit
et ad tēplū martis ducitur. vt ibi aut ido
lum adoraret aut capitalē sniam subiret
Sed cum templum ingressus fuisset. et
deum vt ipsum templum destrueret exo-
rasset. statim magna ps tēpli corruit. ⁊ oīs
multitudo pre nimio timore aufugit. Jp-
se vero ad cimiterium sancte lucie perrexit.
Quod audiēs valerianus milites plures
prioribus ad eum misit. Qui venientes eū
missam celebrantē inuenerūt. ⁊ stantem
intrepidū ac incepta deuote pficientē in
sua sede decollauerūt   CVII   A

De Jnuentione sancti Stebani prothomartyris.

Jnuentio corporis p-
thomartyris stephani āno dñi
CCCCXVII. honorij pncipis
anno. VII. facta fuisse narrat.
Reperitur autem eius inuentio trāslatio et
piunctio. Jnuentio ipsius hoc ordine fa-
cta fuit. Nam cum qdam p̄sbyter noīe lu
cianus in territorio hiersolymitano. quē
genadius inter illustres viros cōmemo-
rat. ⁊ hec scripsit. feria sexta in stratu suo
quiesceret ⁊ pene euigilaret. quidam vir
senex statura pcerus. vultu decorus. barba
plixa. pallio candido amictus. cui gēmu-
le auree ⁊ cruces inerant ptexte. calciatus
caligis in supficie deauratis eidem appa
ruit. Qui manu auream virgam tenens
tetigit eum dicens. Sūma cū diligentia
nr̄os patefacito tumulos: qz indecenter de-
specto loco reconditi sumus. Vade igitur ⁊
dic iohāni epō hierosolymitano vt nos in
honorabili loco reponat. qz cum siccitas
et tribulatio mūdū pcusserit. nostroꝝ suf-
fragiis deus mūdo ppiciari decreuit. Cui
lucianus p̄sbyter dixit. Dñe qs es. Ego
sum inquit gamaliel q paulū aplm enu-
triui ⁊ ad pedes meos legem pdocui. q
iacet mecū iacet sanctus est stephanus qui a
iudeis lapidatus extra ciuitatē piectus ē
ut a feris ⁊ auibus deuoraret. Sed h oi-
no ille phibuit cui idem martyr illesū fi-
dem seruauit. Ego aūt ipsum cū reueren
tia multa collegi. ⁊ [illegible] nouo tumulo
sepeliui. Alius autem qui mecū iacet est
nicodemus nepos meus. qui nocte iesū
adijt ⁊ a petro ⁊ iohāne sacrū baptisma
suscepit. quapropter indignati in eū pn-
cipes sacerdotum eum occidissent. nisi ob
nostri reuerentiā destitissent. Verūtamē
oēm substantiā eius diripuerūt ⁊ a pnci-
patu deposuerūt. multisqz eum afficiētes
verberibus semiuiuū reliqrūt. Hunc cum
ego in domo mea duxissem. diebus aliqbus
supuixit ⁊ defunctū iuxta pedes beati ste
phani sepeliri feci. Tercius vero qui mecū
est. ipse est abybas filius meus q anno eta-
tis sue xx. mecū baptisma suscepit. ⁊ vir-
go pmanēs cū paulo discipulo meo legē
didicit. Uxor vero mea ethea. ⁊ selemias fi
lius meus. qz fidem christi noluerūt reci-
pere. nostra nequaqz digni sepultura fue
re sed eos alibi sepultos inuenies. ⁊ eorū
tumulos vacuos ⁊ inanes. Hoc dicto san
ctus gamaliel disparuit. Lucianus vero eui
gilans dñm exorauit. vt si hec visio in ve-
ritate fieret. eidē secūdo ac tertio appareret
Jn seqnti igitur feria sexta eidem sicut prius
apparuit: ⁊ cur ea que sibi dixerat neglexe
rit reqsiuit. Non inqt dñe neglexi. sed ro-
gaui dñm vt si hec visio ex deo esset mihi
tertio appareret. Dixitqz ei gamaliel. qm
in mente tua cogitasti si nos inuenires q
modo reliqas. singuloꝝ discernere posses
ex his que tibi sub similitudie offero sin-
guloꝝ loculos ⁊ reliqas edocebo. Osten-
ditqz ei tres calathos aureos ⁊ qrtū argē
teum. quoꝝ vnus erat plenus rosis rubē
tibus. ⁊ alij duo rosis albis. qrtū etiā ondit
calathū argenteū plenum croco. Dixitqz
gamaliel. Hi calathi nostri sunt loculi. ⁊
he rose nr̄e sunt reliquie. Calathus plenus
rosis rubeis est loculus sancti stephani.
q solus ex nobis martyrio meruit corona-
ri. Alij duo rosis albis pleni. mei ⁊ nicode
mi sunt loculi. qui sincero corde in pfessio
ne christi pseuerauimus. Quartus vero argen
teus croco plenus est abybe filij mei q cā-
dore virginitatis pollebat ⁊ mūdus d mū
do exiuit. His dictis iterū disparuit. Fe-
ria aūt sexta sequētis hebdomade eidem
iratus apparuit. ⁊ de dilatione ⁊ negligē-
tia sua eum grauiter increpauit. Conti-

nuo igitur lucianus hierosolymā adijt. et
iohanni epō cuncta per ordinē enarrauit
Pergunt igitur cum alijs epīs accersitis
ad locum predictum luciano ostensum.
Cūqꝫ cepissent fodere. terra ꝯcutitꝛ. ⁊ sua
uissimus odor sentitꝛ. Ad cuius odorꝫ mi
ram fragrantiā meritis sanctoꝝ septua/
ginta hoīes a diuersis infirmitatibꝫ libe/
rantur. Sicqꝫ ī ecclesiā sion que est ī hie/
rusalem vbi sanctus stephanꝰ archidia/
conatus officio functus est. cum magno
gaudio sanctoꝝ reliquias transtulerunt:
et eas ibi honorifice ꝯdiderunt. Ea autē
hora pluuia magna descendit. Huiꝰ vi/
sionis ⁊ inuentiōis mentionē facit Beda
in chronica sua. B Hec inuentio scī
stephani facta est ea die qua eius passio
celebratꝛ: ⁊ eius passio in hac die fuisse di/
citur. Festa autem ab ecclesia mutata sūt
duplici ratione. Prima est qm̄ christꝰ ideo
natus est in terris vt homo nascereꝛ in ce/
lis. Decuit igitꝛ vt natiuitati christi conti
nuareꝛ natale sancti stephani. qui ṗmus
ꝓ christo martyriū sustinuit qđ est nasci ī
celo vt ꝑ hoc notareꝛ vnam ex alia sequi.
Vnde etiam cantatꝛ de ipso. Heri christꝰ
natus est in terris vt hodie stephanꝰ na/
scereꝛ in celis. Secūda ratio est. qm̄ festū
de inuētione solenniꝰ agebatꝛ qꝫ festuꝫ de
passione: ⁊ hoc tum ꝓpter reuerentiā nati
uitatis dn̄i. tum ꝓpter multa miracula q̄
in ipsius inuentione dn̄s ostendit. quia ꝗ
passio ipsius dignior est qꝫ inuentio. ⁊ ob
hoc solennior debet esse. ideo ecclesia fe/
stum de passione ad illud tempus tran/
stulit in quo in ampliori reuerētia habea
tur. Translatio autem eius vt ait Au
gusti. hoc modo fuit. Nam alexander se/
nator ꝯstantinopolitanꝰ hierusalē cū vxo
re sua adijt. ⁊ ꝓthomartyri stephano pul/
cherrimū oratoriū ꝯstruxit. ac post eius
obitum iuxta eius corpus se sepeliri fecit.
Euolutis ergo septem annis. iuliana eiꝰ
vxor in patriam suam volens redire. vt/
pote que a ṗncipibus iniuriā patiebatur
corpus viri voluit deferre. Quod cuꝫ ab
epō multis precibus postulasset. epīs du/
os loculos argenteos ꝓtulit dicens. Non
noui quis sit ex his loculus viri tui. Et il
la. Ego noui. Et impetū faciens ample/
xata est corpus sancti stephani. Sic ergo
dum corpus viri putat accipere. casu cor/
pus ꝓthomartyris accepit. Cum autem
nauim cum corꝑe ꝯscendisset. hymni au/
diuntur angelici. odor effragrat. clamant
demones. seuam suscitāt tempestatē dicē
tes. Ve nobis. quia ꝓthomartyr stepha/
nus transit diro nos verberās igne. Cuꝫ
ergo naute naufragiū formidarēt stepha/
nus inuocatꝛ: ⁊ ꝯtinuo apparuit eis dicēs
Ego sum nolite timere. Statimqꝫ tran/
quillitas magna subsecuta est. Tunc au/
dite sunt voces demonū clamantiū. Im/
pie ṗnceps nauem accende. quia aduersa
rius noster stephanus est in ea. Tunc ṗn
ceps demonū qnqꝫ demones qui nauem
incenderent misit. Sed angelus dn̄i in ꝓ/
fundum eos dimersit. Et cum calcedo/
nem venissent. demones clamabāt. Ser/
uus dei venit. qui ab iniquis lapidatus ē
iudeis. Constantinopolim igitur incolu
mes ꝑuenerunt ⁊ in quadam ecclesia cor
pus sancti stephani cum magna reueren
tia ꝯdiderūt. Hec Augꝰ. Coniūctio āt
corporis sancti stephani cum corpore san/
cti laurentij hoc ordine facta fuit. Conti/
git enī eudoxiam filiam theodosij impa/
toris a demone grauiter cruciari. Quod
cum patri suo ꝯstantinopolim ꝯstituto in
timatum fuisset. iubet filiam ꝯstantino/
polim adduci. vt sacrosanctis ꝓthomar/
tyris stephani reliquijs tangereꝛ. Demō
autem in ea clamabat. Nisi stephanꝰ rho
mam veniat non exibo. quoniā sic est apo/
stolorū voluntas. Quod cum imperator
audiuisset. a clero ⁊ populo ꝯstantinopoli
tano obtinuit. vt corpus sancti stephani
rhomanis darent. ⁊ ipsi beati laurētij cor
pus acciperent. Tunc impator pelagio
pape super hoc scripsit. Papa vo de ꝯsi/
lio cardinaliū imperatoris petitioni con/
sensit. Missi igitur ꝯstantinopolim car/
dinales corpus sancti stephani rhomam
deferunt ⁊ greci ꝓ accipiendo corꝑe san/
cti laurentij ꝓsequuntꝛ. Capue igitur cor/
pus stephani recipitur ⁊ brachiū eius de/
xtrum a capuanis deuotis precibꝫ obtine
tur. ⁊ metropolitana ecclesia in eius hono
re fabricatur. Cū auteꝫ rhomā venissent.
et ī ecclesiā scti petri ad vincla corpꝰ ōfer/

re vellent. vectores subsistūt. nec vltra ꝓ/
cedere possunt. Demon autem in puella
clamabat. Frustra laboratis. quia nō hic
sed apud fratrem suū laurentiū sedez ele
git. Illuc igitur corpus deferṫ ⁊ ad eiꝰ ta/
ctum puella a demone liberaṫ. At lauren
tius aduentui fratris sui q̄si ꝯgratulans
et arridens in alterā partē sepulchri seces/
sit ⁊ medietatē illius vacuam fratri reli/
quit. Greci ꝓ dum manꝰ apponūt vt lau
rentiū ferant ad terram velut exanimes
corruerūt. Sed orantibꝫ pro eis papa cle
ro ⁊ populo. vix ad se ad vesp̱az redierūt.
Omnes tamen infra decem dies mortui
sunt. Latini etiam qui sibi ꝯsenserant in
frenesim versi sanari non potuerūt. q̊ad/
usq̄ꝫ sanctoꝝ corpa insimul tumulata fue/
runt. Tunc vox de celo audita est. O fe/
lix rhoma que corpus laurentij hyspani ⁊
stephani hierosolymitani tam gloriosa pi/
gnora vno claudis mauseolo. Facta ē au/
tem ista ꝯiunctio. IX. kal. maij circa ānos
dn̄i. CCCCXXV. ¶ Refert Augꝰ. in
lib. xxij. de ciui. dei. sex mortuos ad inuo/
cationē sancti stephani suscitatos. videli
cet quendā qui cum mortuus sic iaceret.
vt ei iam pollices ligarenṫ. inuocato sup̱
eum noīe beati stephani ꝯtinuo suscitatꝰ
est. Item quendam puerū a plaustro con
tritū. quem mater ad ecclesiaz sancti ste/
phani deferens viuū ⁊ sanū recepit. Itez
q̄ndam sctimonialē que cū ī extremo spi/
ritu ꝯstituta ad ecclesiam sancti stephani
delata fuisset. ⁊ ibidē expirasset videntibꝰ
oībus ⁊ stupentibꝫ sanata surrexit. Item
q̄ndam puellam apud hyponē cuius tu/
nicam cū pater ad ecclesiā sancti stepha/
ni deportasset eam postmodū sup̱ corpus
defuncte puelle ꝓiecit. ⁊ illa statim surre/
xit. Item quendam iuuenē apud hypo/
nem cuius corpus cū inunctū fuisset oleo
sancti stephani statim surrexit. Itez quen
dam puerum qui cum ad ecclesiā scti ste/
phani mortuus fuisset delatus ad inuoca
tionē sancti stephani vite est ꝓtinus resti
tutus. De hoc martyre sic dicit Augꝰ.
Martyrem istum gamaliel stolatus re/
uelauit. saulus spoliatꝰ laudauit. christꝰ
pannis inuolutus ditauit. ⁊ p̄cioso lapi/
de coronauit. Idez. In stephano emicuit
pulchritudo corpo[...]os etatis. eloquē/
tia sermocinātis. sapientia sctissime men/
tis: ⁊ operatio diuinitatꝫ. Idem. Fortꝫ co
lumna dei cum inter lapidiferas manus
captatorio forcipe tenereṫ fide undabili
igniebatur feriebaṫ ⁊ ꝓducebaṫ. ꝯstringe
batur ⁊ angebaṫ. cedebaṫ ⁊ non vincebaṫ
Idem sup̱ illud. Dura ceruice ⁊c. Hic nō
blanditur sed inuehiṫ. non palpat sed ꝓ/
uocat. non trepidat sed instigat. Idē. At/
tende stephanū ꝯseruū tuū. homo erat si/
cut ⁊ tu. de massa peccati erat sicut ⁊ tu. eo
precio redemptus quo tu. Et cum diaco/
nus erat euangeliū legebat. qd legꝫ vel au
dis ⁊ tu. Ibi inuenit scriptū. Diligite ini/
micos vr̄os. Didicit legēdo ꝑfēc obediēdo

CVIII

De sancto Dominico

Dominicus diciṫ quasi
dn̄i custos vel a dn̄o custoditꝰ.
vel diciṫ dn̄icus ꝯ̄tꝫ ad ethy
mologiā huius noīs qd ē dn̄s
Diciṫ aūt custos dn̄i tribus modis. s. cu/
stos honoris dn̄i quo ad deū. custos vinee
dn̄i vel gregis dn̄i quo ad ꝓximū. custos
voluntatꝫ dn̄i siue p̄ceptoꝝ dn̄i quo ad se
ipsum. Scdo dr̄ dn̄icus q̄si a dn̄o custodi
tus. Dn̄s eni custodiuit ipsum ꝯ̄tꝫ ad
triplicē statum suū. in quoꝝ p̄mo fuit lai/
cus. in scdo regularꝫ canonicus. in tertio
vir apostolicus. Nam in primo eum cu/
stodiuit faciendo eum laudabiliṫ incipe/
re. in secūdo feruenter ꝓficere. in tertio ꝑfe
ctionem apprehendere. Tertio potest di/
ci dn̄icus ꝑ ethymologiā huius nois do/
minus. Dn̄s nanq̄ꝫ dicitur quasi donans
minas. vel donans minus. vel donās mu
nus. Sic beatus dn̄icus fuit donans. id
est. ꝯdonans minas ꝑ iniuriarū dimissio
nem. donans minus per corp̱is macera/
tionem. quia corpori suo semp̱ minus da
bat q̄ꝫ appetebat. donans munꝰ per liber
tatis largitionē. quia non solum sua pau
peribꝫ tribuit. sed etiam seipsum pluries
vendere voluit.

A

Dominicus ordinis p̄dicatorū
dux ⁊ pater inclytus. ex hyspa/
nie partibus villa que dicitur
calaregia oxonieñ. diocesis pa/

..e Felice: matre vero Johāna noīe km car/
nem originē duxit. Cui⁹ mater anī ipi⁹ or/
tū vidit in somnis se catulū gestantem in
vtero ardentē in ore faculaʒ baiulantem.
Qui egressus ex vtero totam mundi ma/
chinaʒ incendebat. Cuidā etiā matrone q̄
ipsum ex sacro fonte leuauerat videbat̃ ꝙ
puer dominicus stellam prefulgidam ha
beret in fronte que totū orbem illustrabat
Dum adhuc esset puerulus ꝛ sub nutricꝭ
custodia ꝯstitutus deprehensus est sepe le
cū dimittere. ꝛ sup nudam humū iacere.
Missus tandē palentiaʒ ad studiū amo
re sapientie addiscende. vinū p decenniuʒ
nō gustauit. Ubi cuʒ fames valida esset.
libros cū omi suppellectili vendidit. ꝛ pre/
cium eoꝝ paupibus erogauit. Crescente
item eius fama ab episcopo oxonieñ. i sua
ecclia canonicus regularis efficit̃. ꝛ p⁹mo
dū factus omibus vite speculū a ꝯcanoni
cis supprior ordinat̃. Ipe aūt die ac nocte
lectioni ꝛ orationi vacabat. assidue deum
exorans vt sibi hanc gratiaʒ infundere di
gnaret̃. q̄ se totū aliquādo saluti posset im
pendere, pximoꝝ. In libro q̄ʒ de collationi
bus patrum studiosissime legens magnū
pfectōnis cumulū apprehēdit. Pergēs au
tē cū predicto epō thollosam. deprehēdit
hospitē suū heretica prauitate corruptuʒ
Quē ad fidē ꝯuertit. ꝛ q̄si quendā primi/
ciarum manipulū future messis dño pre/
sentauit. Legit̃ in gestis comitis montꝭ
fortis ꝙ cū beatus dñicus quadā vice ad
uersus hereticos predicasset. auctoritates
quas in mediū pduxerat redegit in scrip/
tis. ꝛ cuidā heretico cedulaʒ illaʒ tradidit
vt sup obiectis deliberare deberet. Illa āt
nocte ad ignē hereticis ꝯgregatis. cedulā
quā receperat pduxit in mediū. Cui socij
dixerūt vt in ignē illam proijceret. ꝛ si com
buri contingeret eoꝝ fides imo pfidia ve
ra esset. Si vero comburi nō posset. veraʒ fi
dem romane ecclie predicarēt. Quapropter
cedula in igneʒ proijcit̃. Que cū aliquan/
tulum moraʒ in igne fecisset. incombusta
ab igne, ptinus psilijt. Stupentibus cun
ctis. vnus ceteris durior ait. Proijciat̃ ite
rū ꝛ sic expertentia pleni⁹ reperiet̃ ꝛ pleni/
us expiemur veritatem. Proijcit̃ iteruʒ. ꝛ
iterū psilijt incōbusta Iteꝝ ille dixit Ter
cio pijciat̃. ꝛ tūc sine dubio rei exitū cogno
scemus. Proijcit̃ tercio. ꝛ iteruʒ incombu
sta psilijt ꝛ illesa. Heretici aūt in sua duri
cia pmanētes. districtissima inter se iura/
tione firmauerūt: ne h̄ aliquis publicaret
Quidā tamē miles q̄ ibi aderat. ꝛ nr̄e fi/
dei aliq̄ʒtulū adherebat. istud miraculuʒ
postmodū publicauit Factū est aūt h̄ apō
montē victorialem. Simile quoddā dr̄ ac
cidisse apud fanū Iouis indicta ibidē in
diebus illis ꝯtra hereticos quadā disputa
tione solenni. B Ceteris igit̃ ad pro
pria redeuntibus ꝛ epō Oxonieñ. defun/
cto solus ibidē sctūs Dñicus cū paucꝭ re
mansit ꝯtra hereticos ꝯstanter verbū dei
annūcians. Irridebant aūt eū aduersarij
veritatis. sputa lutū ꝛ hmōi vilia proijciē
tes in eū. ꝛ a tergo p derisu sibi paleas al/
ligantes. Cum aūt sibi interitū minarent̃
impterritus respondebat. Non ego mar
tyrij dignus suʒ glīa. nōduʒ merui istā mor
tē. Quapropter locū transiens in q̄ sibi pa/
rate inferebant̃ insidie: nō solū intrepid⁹ ve
rū etiā cantans ꝛ alacer pcedebat. Quod
illi admirantes dixerūt illi. Nunq̄d non
tu mortis horrore ꝯcuteris. Quid actur⁹
eras si comprehēdissemus te. At ille. Ro/
gassem vos ne repētinis me subito pimere
tis vulneribꝫ. sed paulatī ꝛ successiue mē/
bra singula mutilantes. deinde ostēsis co
ram oculis meis detrūcatis mēbroꝝ par/
ticulis. ipos etiā oculos eruentes ad vlti/
mū semiuiuū laceratūqꝫ corpus sic pmit/
tentes in suo sanguine volutari. vel prors⁹
ad libitum me necaretis Cū quendam
repisset propter nimiā quā patiebat̃ inopiaʒ
hereticoꝝ ꝯsortijs adhesisse. decreuit seip/
sum venundare q̄tenus ex accepto pcio d
seipso et egestatis simul occasionē pcideret
ꝛ sub errore venundatum liberaret. Qd̄ r
fecisset nisi inopie eius diuina misericor/
dia aliter prouidisset. Alias etiam cum
quedā mulier fratreʒ suum in saracenorū
captiuitate detentum lamentabili sibi ꝯq̄
stione exponeret. nullūqꝫ sibi ad eius libe/
rationē fateret̃ consilium supesse. ille inti/
ma compassione cōmotus seipsuʒ p redē/
ptione captiui vendenduʒ obtulit. Sʒ de
us qui ipsuʒ necessariorē ad redemptionē
spiritualem multoꝝ captiuorum puiderat

non ꝑmisit. Hospitatus in ꝑtib⁹ tholosanis apud quasdam matronas ab hereticis ꝑ ostentationē religionis deceptas. ꝑ totā quadragesimā vt sic clauum clauo retunderet. in pane solū ⁊ aqua frigida cum adiuncto sibi socio ieiunauit. Nocte ꝓ vigilans cum necessitas cogebat. lassa mēbra sup nudam tabulam reclinabat. Sicq; factum est vt illas matronas ad agnitionē veritatis perduceret. Post hoc aūt cepit de institutione ordinis cogitare cui⁹ officiū esset ꝑ mundū predicando discurrere. ⁊ ꝯtra hereticos fidem catholicam cōmunire. Cū igit̃ in partib⁹ tholosanis mā sisset ꝑ decem annos a transitu Oxoniensis episcopi vsq; ad tempus q̊ lateranense ꝯcilium debuit celebrari. cum fulcone tholosano episcopo romā ad conciliū generale adijt. ac a sūmo pontifice innocentio ordinē qui predicatoꝝ diceret̃ ⁊ esset ꝯfirmari sibi suisq; successoribus postulauit. Qui cum aliqūtulū se difficilem exhiberet. nocte quadā idem pontifex videbat in sōnis ꝙ lateranens. ecclesia grauē subito ruinā minaret̃. Quod dū tremens aspiceret ex aduerso vir dei Dominicus occurrebat. humerisq; suis impositis totam illam casuram fabricam sustentabat. Euigilans aūt ⁊ visionē intelligens. petitionē viri dei hylarit̃ acceptauit hortās vt ad fratres suos rediens regulam aliquā approbatam. sibi eligeret: ⁊ sic ad ipm rediens cōfirmationē ad libitum impetraret. Regressus igit̃ verbum summi pontificis fratrib⁹ patefecit. Erant aūt fratres numero circiter XVI. Qui inuocato spūsancto regulā beati Augustini doctoris ⁊ predicatoris eximij. ipsi pariter ⁊ re ⁊ noīe predicatores futuri vnanimiter elegerūt quasdam artioris quidem vite consuetudines. quas sibi ꝑ formā constitutionū obseruandas statuerūt. insup assumētes Uerum interea Innocentio defuncto: ⁊ Honorio in summū pontificem sublimato. confirmationē ordinis anno dñi. MCCXVI. a predicto Honorio impetrauit. Dū igit̃ rome in ecclesia sancti Petri ꝓ dilatione sui ordinis exoraret gloriosos principes apostolorū Petrū ⁊ Paulum ad se veniētes aspexit. Quorum primus Petrus vicē baculum Paulus ꝓ sibi li[...]ū [...]dere videbantur addebantq; dicentes: Uade predica. q̄a a deo ad hoc ministeriū es electus. Morq; in momento temporis videbat̃ ei ꝙ filios suos ꝑ totū mundū dispersos aspiceret incedentes binos ⁊ binos. Quapropter tholosam rediens fratres suos dispersit ⁊ q̊sdam quidē in hyspaniā. quosdam ꝓ parisius. alios tandē bononiā destinauit. ipse ꝓ romā reuers⁹ ē. ℭ Monach⁹ q̄dā añ ordis p̄dicatoꝝ institutionē in extasi factus. vidit beatam virginē flexis genub⁹. ⁊ iunctis manibus pro humano genere filium deprecantē. Qui dans sepe pie matri repulsā. tandē instante ea sic ait. Mater mea quid possum vel debeo amplius eis facere. Misi patriarchas ⁊ ꝓphetas. ⁊ parū se emendauerūt. Ueni ego ad eos. deinde misi apostolos. ⁊ me ⁊ illos occiderunt. Misi martyres ⁊ confessores ⁊ doctores: nec illis acquieuerunt. Sed q2 non est fas vt tibi aliquid denegem. dabo eis meos predicatores ꝑ quos valeant illuminari ⁊ mūdari. sin aūt veniam ꝯtra illos.

Similē visionē alius vidit eodē tempore quo. XII. abbates cysterciēn. ordinis tholosā ꝯtra hereticos sunt trāsmissi. Nā cum fili⁹ matri oranti respondisset vt sup̄ dixit mater. Bone fili non s̃m eorum maliciam. sed s̃m tuam misericordiam agere debes. Tunc filius victus precibus ait. Ad votum tuum adhuc cum eis hanc misericordiam faciam ꝙ predicatores meos eis mittam: qui eos moniāt ⁊ informēt. ⁊ si se non correxerint amplius eis non parcam. Quidam frater minor qui multo tempore soci⁹ sancti Francisci extiterat pluribus fratribus de ordine predicatoꝝ narrauit. cum beatus Dominicus rome pro confirmatione sui ordinis apud papā instaret. nocte orans vidit in spiritu xp̄m in aere existentē: ⁊ tres lanceas in manu tenentem. ⁊ contra mundum eas vibrantem. Cui velociter mater occurrens quid nam vellet facere inquisiuit. Et ille. Ecce totus mundus tribus vicijs plenus ē. scz supbia. auaricia ⁊ concupiscentia. ⁊ iō his tribus lanceis ipm volo ꝑimere. Tūc virgo ad eius genua procidens: ait. Fili charissime miserere: et tuam iusticiam miseri

cordia temperato. Cui christus. Nōne vi/
des quante mihi iniurie irrogant. Cui il/
la. Tempera fili furorez. ⁊ paulisper expe/
cta. Habeo em̄ fidelem seruum ⁊ pugilez
strennuū. qui vbiqꝫ discurrens mundum
expugnabit ⁊ tuo dominio subiugabit.
Alium quoqꝫ seruū in adiutorium sibi da
bo. qui secum fideliter decertabit. Cui fili
us. Ecce placatus faciem tuam suscepi. sz
vellem ego videre quos vis ad tantuz of
ficium destinare. Tunc illa christo sctm̄
Dominicū presentauit. Cui christus ve/
re bonus ⁊ strennuus pugil iste. ⁊ studio/
se faciet que dixisti. Obtulit etiam sanctū
Franciscum. Et hunc christus sicut ⁊ pri/
mū pariter cōmendauit. Sanctus autez
Dominicus socium suū in visione sua di
ligenter considerans quem ante nō noue/
rat. in crastino in ecclesia inuentū ex his q̄
nocte viderat sine indice recognouit. et in
eius amplexus ⁊ oscula pia ruens ait Tu
es socius meus. tu pariter curres mecuz.
stemus simul ⁊ nullus aduersariꝰ preuale
bit. Visionē quoqꝫ predictā sibi ꝑ ordinē
enarrauit. Et extunc factū est eis cor vnū
⁊ anima vna in domino. quod ⁊ in poste/
ris mandauerunt ꝑpetuo obseruari. D

Cum quendam nouicium apuluz ad
ordinem recepisset. quidam qui predicti
nouicij socij fuerant euz a deo ꝑuerterunt.
q̄ ad seculū iam redire deliberans vestes
suas modis omnibꝫ expetebat. Quod be/
atus Dominicus audiēs ꝯtinuo orōi se d
dit. Igitur cū dictum iuuenē iam religiosis
vestibus expoliassent. ⁊ iam sua camisia i
duissent. ille magnis vocibus clamare ce/
pit ac dicere. En estuo. en ardeo. en totus
exuror Extrahite extrahite hanc camisiaz
maledictam que me totū exurit. Nullo er
go modo quiescere potuit. quousqꝫ exutꝰ
camisia religiosis vestibus denuo est idu
tus. ⁊ ad claustrū reductus. Existēte be
ato Dn̄ico bononie cū fratres iam ad dor
miendum iuissent. quidam frater ꝯuersꝰ
a dyabolo vexari cepit. Quod cum frater
reynerius lausanen̄. magister eius audis/
set. beato Dn̄ico h̄ studuit indicare. San
ctus aūt Dn̄icus ad eccl'iam ante altare.
eū portari fecit. Qui cū vix a fratribꝫ decē
fuissz dportatꝰ. dixit btūs Dn̄icus. Adiu
ro te miser. vt dicas mihi q̄re vexas crea/
turam dei. ⁊ quare ⁊ quo modo huc intra/
sti. Qui rn̄dit. Vexo eū. q2 meruit. Bibit
em̄ heri in ciuitate sine licētia p̄oris nō adhi
bito signo crucis. Vn̄ tūc intraui in eū in
specie bibionis. q̄n potius ip̄e bibit me sil'
cū vino. Hoc aūt tūc eum bibisse verū cō
pertū est. Inter hec factū est primū signuz
ad matutinas. Quo audito dyabolus q̄
in eo loquebatur dixit. Amodo h̄ plus stare
nō possuz: ex q̄ capuciati surgūt. Et sic ad
orōnem beati Dn̄ici exire compulsus est.

Cū in partibꝫ tholosanis quoddaz flu
mē transisset. libri eius nullū habentes cō
seruatoriū in fluuiū ceciderūt. Die autez
tercia quidam piscator ibi hamū ꝓijciens
cū magnū piscem se prēdidisse putaret li
bros ip̄os extraxit penitus sic illesos ac si
in aliquo armario fuissent cū omi diligen
tia custoditi. Cū ad quoddā monaste/
riū venisset. ⁊ frēs quiescerēt nolens eos i/
quietare. orōne fusa clausis ianuis mona
steriū cū socio introiuit. Idem etiā comꝑ
tuz est cū in ꝯflictu hereticoꝝ cū q̄dā con/
uerso cysterciē. fuisset. Nā cū sero ad q̄n/
dam eccl'iaz deuenissent. ⁊ clausaz inueis/
sent. orōne fusa a btō Dn̄ico intra eccl'iaz
se subito inuenerūt. ⁊ noctē illam totaz in
orōne duxerūt. Post laborē itineris an/
teqꝫ ad hospitiū deuenisset sitim ad fontē
aliquē extinguere cōsueuit. ne in domo ho
spitis plus bibēdo aliquā notā incurreret
E Scolaris q̄dam lubricū carnis pati/
ens venit in quodā festo ad domū fratrū
de bononia vt ibi missam audiret. Conti
git aūt tūc missam btm̄ Dn̄icū celebrare.
Cū aūt ad oblationē ventū fuisset: dictus
scolaris accessit. ⁊ manū eiꝰ cū m'ta deuo
tione osculatus est. Quā cū osculatus fu
isset tantā ex illa prodire sensit odoris fra
grantiā. q̄tā in vita sua nunq̄ aliq̄n exꝑ/
tus ē. Et extūc estus libidinis in eo mira
biliter refriguit. adeo vt q̄ an̄ erat vanꝰ ⁊ lu
bricꝰ. efficeretur postmodū ꝯtinēs atqꝫ castꝰ
O q̄ta mūdicie puritate eius caro polle/
bat. cuiꝰ odor tam mirabiliter sordes mē/
tis purgabat. Sacerdos quidā vidēs
aliq̄n beatū Dn̄icū cū suis fratribꝫ p̄dica
tioni tam feruenter insistere. delibauit eis
adherere dūmodo nouū testamētū sibi ad

predicandū necessariū habere posset. Hec
eo cogitāte ꝗdā iuuenis venale testamētū
sub veste baiulās affuit. Qd statim sacer
dos cū magno gaudio emit. Sed dū ali/
quātulū adhuc dubitaret. fusa ad deū prece
impressaqꝫ sup librū exterius cruce. libꝝ ape
ruit ⁊ oculos ad capitulū qd primo se ob
tulit. mox ꝯiecit. ⁊ illud qd in actibꝫ petro
dictū est eidē occurrit: Surge descende et
vade cū eis nihil dubitās. quia ego misi illos
Statimqꝫ surgēs eisdē adhesit. Cum
apud tholosaꝫ in theologia regeret magi
ster ꝗdā sciētia ⁊ fama p̄clarus. quadā ma/
ne ante diē dū suas p̄uideret lectōes oppres
sus somno caput suū in cathedra paulu/
lū reclinauit. visūqꝫ est sibi ꝙ septē stelle ei
p̄ntarent. Qui cū de nouitate talis exenij
plurimū miraret. subito in lumie ⁊ quātitate
p̄dicte stelle intantū creuerūt ꝙ totū mun
dū illuīauerūt. Qui euigilās quid nā sibi hoc
vellet plurim mirabat. Et ecce dū scolas in
trasset ⁊ legeret. btūs Dñicus ⁊ cuꝫ eo sex
frēs eiusdē habitus ad p̄dictū mgrm hūi
liter accesserūt. ⁊ suū sibi ꝓpositū intimātes
dixerūt. ꝙ scolas suas cupent frequentare
Qui recolēs visionē ipos eē septē stellas
quas viderat nō dubitauit. Rome viro di
Dñico posito vir ꝗdā mgr reginaldus san/
cti amiani aurelianeñ. decanus qui etiā pari
sius in iure canonico rexerat ānis quinqꝫ. ro
mā cū aurelianēsi epo mare transiturus ad
uenerat. Dudum aūt in ꝓposito habebat
relictis oibꝫ p̄dicatōi insistere. sꝫ quo nā mo/
do id cōplere posset nec dū aduertat. Cuꝫ
aūt a quodā cardinali cui hmōi votū exp̄sse/
rat de institutione p̄dicatoꝝ didicisset. et
btō Dñico accersito eidē suū ꝓpositū reue
lasset. extūc ipius ordinis deliberauit in/
gressuꝫ. Nec mora graui febriū infirmita/
te corripit. ⁊ de eius salute penitus despe
rat. Perseuerāte aūt in orōne btō Dñico.
ac btām virginē cui tanqꝫ speciali patrone
curam ordinis totaꝫ cōmiserat exorāte. vt
vel saltem modico tpe eum sibi concede/
re dignaret. ecce subito reginam misericor
die duabus admodū speciosis comitataꝫ
puellis Reginaldus vigilans ⁊ mortem
expectans ad se visibiliter venientē aspe/
xit blandaqꝫ facie sibi dicenteꝫ. Pete a me
qd vis ⁊ dabo tibi. Deliberanti quid pe/
teret. vna ex predictis puellis suggessit ne
quid peteret. sed se totū regine misericor/
die volūtati cōmitteret. Qd cū fecisset. il/
la manū extendens virgineam: aures eius ⁊
nares. manus eius ⁊ pedes salutari quā tu/
lerat vnctione pūxit formulas verboꝝ ꝓ
prias ad singulas vnctiones subinferens
Ad renes ait. Stringant renes tui cingu
lo castitatis. Ad pedes aūt ait. Vngo pe
des tuos in p̄parationeꝫ euangelij pacis.
Addiditqꝫ. Die tercia mittā tibi ampul/
lam restitutōnis plenarie sanitatis. Tūc
ei habitū ordinis ostendēs. en inquit iste est
habitus ordinis tui. Hanc aūt visionē si
militer btūs Dñicus in orōne positus vi/
dit. Mane aūt facto ad eū veniens sctūs
dñicus: ⁊ sanū repperit. ⁊ ab eodē totius vi
sionis seriē audiuit. ⁊ habitū quem virgo
monstrauerat assumpsit. Naꝫ ante fratres
supperlicijs vtebant. Die aūt tercia mater
dei affuit. ⁊ corpus reginaldi adeo pūxit
ꝙ nō solū estū febrium. sed etiā ardorē con
cupiscentie sic extinxit vt sicut ipe postmodū
est confessus nec primus in eo motus libi/
dinis de cetero pullulauit. Hanc visioneꝫ
iterato exhibitam quidam religiosus or
dine hospitalarioꝝ presente quoqꝫ beato
Dñico ꝓprijs oculis vidit et stupuit. Hāc
visionē multis fratribꝫ maxime post illius
obitum btūs Dñicus publicauit. Mis/
sus igit Reginaldus bononiā p̄dicationi
ardenter instabat. ⁊ fratrū numerus cre
scebat. Post hoc aūt missus parisius nō pꝰ
multos dies in dño obdormiuit. f

Juuenis quidā nepos dñi Stephani
cardinalis de fossa noua. cum equo in fo/
ueam precipitio lapsus inde mortuus est
eductus. Qui beato Dominico oblatus.
oratione fusa vite pristine est restitutus.

In ecclesia sancti Sixti architectū quē/
dam conductum a fratribus sub cripta quę
dam ruina desup resoluta contriuit. diuqꝫ
sub cumulo cadentis macerie iacenteꝫ ex
tinxit. Sed vir dei Dominicus corpus de
caverna subductuꝫ ad se deferri iussit. ora
tionūqꝫ suarum suffragio statim vite simul ⁊
sanitati restituit. In eadē ecclesia apd
romaꝫ dum fratres circiter. XL. manerent.
⁊ quadam vice panis valde modicuꝫ in/
uenissent. beatus Dominicus id modicū

quod habebatꝛ panis in ꝑtes diuidi super
mensaʒ mandauit. Dūqꝫ vnusq̄sqꝫ buccel
laʒ panis cuʒ gaudio frangeret. ecce duo
iuuenes eiusdē habitus formeqꝫ ꝯsimiles
refectoriū intrauerūt. pallioꝝ sinus qui a
collo pendebant plenos panibꝫ deferentes
Quibus in capite mense serui dei Dn̄ici
silenter oblatis ita subito discesserunt. vt
nullus de cetero vel vnde venerint vł quo
abierint scire posset. Tunc sctūs Dn̄icus
manu ad fratres circūquaqꝫ ꝓtensa. mo/
do inq̄t fratres mei comedite Cunqꝫ be
atus Dn̄icus aliquando in itinere positꝰ
esset. ⁊ grauis pluuiaruʒ inundatio facta
esset ille signū crucis edidit. ⁊ a se ⁊ a socio
om̄eʒ pluuiam adeo ꝓpulsauit. vt quasi fa
cto papilione de cruce. cum tota terra den
sa imbriuʒ inundatione madesceret. nec
vna gutta ad spaciū triū cubitoꝝ eos con
tingeret. Quadā vice dū in ꝑtibꝫ tholo
sanis transisset nauigio quandaʒ aquam
nauta ab eo denariū ꝓ mercede transitus
exigebat. Cui cū vir dei ꝓ seruitio sibi im
penso celoꝝ regnū ꝓmitteret. addēs ꝙ di/
scipulus xp̄i esset nec aurū vel pecuniā de
portaret. ille eū ꝑ capam trahens. mihi in
q̄t aut capaʒ aut denariū dimittes. Tūc
vir dei erectis ad celum oculis paululum
intra se orans moxqꝫ in terrā respiciens. ⁊
diuino. nec dubiū ꝓcuratū nutu denariuʒ
iacentē videns. ecce inq̄t frater qd̄ postu/
las tolle ⁊ me liberū in pace dimitte. Cō
tigit aliq̄n viro dei iter agente associari si/
bi r̄ligiosū q̄ndā ꝯuersatōis quidē sctitate
domesticū sʒ loq̄la ⁊ lingua penitus alie/
nū. Dolens itaqꝫ ꝙ diuinis eloquijs vna
cū illo mutua se collatōe refouere nō possʒ
tandē a dn̄o vt vnus lingua loqueretꝛ alte
rius verbisqꝫ sic alterutrū variatis sese ꝑ
triduum quo videlicet simul ituri erāt in
telligerent impetrauit. Quadam vice
cū quidaʒ multis obsessus demonijs sibi
fuisset oblatus. ille stolā accipiens priꝰ sup
ꝓpriū colluʒ posuit. deinde demoniaci col
lum cinxit. mandans illis vt de cetero illū
hominē non vexarent. Ipsi ṽo in eiusdem
obsessi corpore torqueri statim fortiter ce/
perunt ⁊ clamare. Permitte nos exire q̄/
re nos cruciari hic compellis Et ille. Nō
dimittā vos inquit nisi mihi fideiussorem
dederitis ꝙ vltra nequaq̄ꝫ de cetero redea
tis. Quos inquiūt illi fideiussores poteri
mus tibi dare. Et ille. Sanctos martyres
quoꝝ corpa in eccl'ia hac requiescunt. Et
illi. Nō possumus quia nostra merita cō/
tradicūt. Quibus ille dixit. Oportet vos
dare. alioq̄n a cruciatu hoc nequaq̄ꝫ libe/
ros vos dimittā. Tunc responderūt ad h̄
operam se daturos. Et post modicū dixe
runt. Ecce impetrauimus. licet īmeriti. ꝙ
sācti martyres fideiusserūt ꝓ nobis. Req̄
rente aūt eo huiꝰ rei signū dixerūt. Eatꝭ ad
capsam in qua sunt recōdita capita mar
tyrū ⁊ eam inuenietis inuersam. Quesitū
est. ⁊ ita inuentū est sicut illi fuerant prote
stati. ¶ Predicante aūt eo aliquādo
quedā matrone ab hereticis d̄prauate eiꝰ
pedibus ꝓuolute dixerunt. Serue dei ad
iuua nos si vera sūt que hodie predicasti.
iam diu mentes nostras erroris spiritus
excecauit. Quibus ille Constantes estote
⁊ expectate paulisper. vt videatꝭ quali do
mino adhesistis. Statimqꝫ viderunt de
medio sui cattum vnū teterrimuʒ ꝓsilire
qui magni canis quantitatem preferens
habebat grossos oculos ⁊ flāmantes. lin/
guam longam latamqꝫ atqꝫ sanguinolen
tam. ⁊ protractā vsqꝫ ad vmbilicuʒ. Cau
dam ṽo habēs curtam sursumqꝫ ꝓtensaʒ
posterioꝝ turpitudinē quocunqꝫ se verte
ret ostendebat. de quibus fetor intolerabi
lis exalabat. Cunqꝫ circa illas matronas
se aliquā diu huc illucqꝫ vertisset. tandem
ꝑ cordam campane in cāpanile conscen/
dens disparuit. feda post se vestigia dere/
linquēs. Ille ergo matrone deo gratias a
gentes ad catholicam fidem sunt conuer/
se. Cum in partibus tholosanis quos/
dam hereticos conuicisset. ⁊ illi essent incē
dio deputati. aspiciens inter eos quendaʒ
Raymundū nomine ait ministris. Istuʒ
seruate ne aliquo modo cum ceteris com/
buratꝛ Conuersusqꝫ ad eum blandeqꝫ allo
quens. scio inquit fili mi scio ꝙ adhuc licʒ
tarde bonus homo eris ⁊ sanctus. Dimis
sus itaqꝫ ꝑ annos viginti in heretica pra/
uitate ꝑmansit. Tandem ꝯuersus ⁊ frat̄
predicatoꝝ effectus in eodem ordine vitā
suam laudabiliter duxit ⁊ feliciter cōsum
mauit. Cū eēt in hyspania q̄busdā sibi

fratribus sociatis apparuit ei per visū im
manissimus draco qui fratres illos qui se
cum erant absorbere apertis faucibus ni
tebaꝛ. Quod vir dī intelligens frēs fortiꝛ
resistere hortabaꝛ. Et post modicū omnes
illi excepto fratre adam ꝛ duobus conuer
sis ab eo recesserūt. Interrogatus aūt qui
dam ex illis ab eo an similiter vellet abire
ait. Absit pater vt relicto capite sequar pe
des. ꝛ cōtinuo orōni se dedit. Et postmo/
dicū fere oēs sua orōne ꝯuertit. Apud
sanctū Sixtum in vrbe romana cum fra
tribus existens subito facto sup eum spiri
tu dñi ad capitulum fratribus cōuocatis
palam omnibus nunciauit. quatuor frēs
ex ipsis in breui: duos vicꝫ in corpore. du/
os ꝟo in anima morituros. Post modicū
duo fratres ad dñm migrauerunt. duo ve
ro de ordine recesserūt. Existente eo bono
nie. erat ibi quidam magister Cunradus
theutonicus cuiꝰ ingressum ad ordinē fra
tres mirabiliter affectabant Cum autem
beatus Dominicus cū priore monasterij
cassamarie de ordine cystercieñ. in vigilia
assumptionis beate Marie sermocina/
reꝛ. familiari quadam confidentia exigē/
te materia inter alia dixit ei. Fateor tibi p
or quod tñ adhuc nulli exposui vnꝗ nec
tu alteri ꝗdiu vixero reuelabis ꝙ nunꝗ
a deo in hac vita aliquid petij quod nō as
sequerer iuxta votum. Cui cū predictus p
or diceret ꝙ forsitan ante eum vitam fini/
ret. beatus Dñicus spū ꝓphetico. ꝙ ipe p
or post se diu viueret. sicut ꝛ factū fuisse cō
stat. predixit. Tunc ille prior adiecit. Pe/
te ergo pater vt det tibi magistrum Cun/
radum ad ordinē cuiꝰ fratres introitū tan
tum flagitare videnꝛ. At ipe rem inquit
bone frater difficilem postulasti. Finito cō
pletorio ceteris fratribus ad quiescendum
pergentibus ipe in ecclesia remansit. ꝛ in
orōne more solito ꝑnoctauit. Cōuenienti/
bus igiꝛ fratribꝫ ad primam cū cantor in
cepisset. iam lucis orto sidere. ecce lucis no
ue. sidus nouū futurus magister Cunra/
dus subito veniens ad pedes beati Do/
minici se prosternens habitum ordinis in
stanter petijt: ꝛ ꝑseueranter accepit. Hic
fuit in ordine valde religiosus. ꝛ lector in
ordine plurimū gloriosus. Qui tandē mo
riens cum iam oculos clausisset. ꝛ fratres
eum migrasse crederent. ille apertis ocu/
lis fratres circūspiciens ait. Dñs vobiscū
Quibus respondentibus. et cum spiritu
tuo. adiunxit. Fideliū anime ꝑ misericor/
diam dei requiescant in pace. Et sic proti
nus ille in pace quieuit. H Inerat
aūt seruo dei Dñico firma valde mentis
equalitas. nisi cum ad cōpassionē ꝛ mise/
ricordiam turbareꝛ. Et quia cor gaudens
exhilarat faciem. placidam interioris ho/
minis compositionē manifesta deforis be
nignitate prodebat. Tpe diurno cū fra
tribus suis socijs vel saluo quidem hone/
statis tenore nemo cōmunior. nocturnis
horis vigilijs ꝛ orōnibus nemo instanti/
or. Diem impartiebaꝛ proximis. noctē deo.
De oculis suis quasi quendam fontem
effecerat lachrymarū. Frequenter quā
do corpus dñi eleuabaꝛ in missa intantum
mentis rapiebaꝛ excessum ac si ibidē xpm
incarnatū presentē videret. ꝓpter qđ mis
sam multo tempore cum ceteris non audi
uit. Erat aūt sibi in ecclesia ꝑnoctādi cō/
suetudo creberrima vt vix aut raro certum
ad quiescendū locum videreꝛ habere. Et
cū lassitudine succedente somni interpella
ret necessitas siue ante altare aut sup lapi
dem capite reclinato paululum quiescebat
Tres singulis noctibus accipiebat manu
ꝓpria de quadā cathena ferrea disciplinas
vnā vicꝫ ꝓ se: alterā pro peccatoribus qui
versanꝛ in mundo. terciam ꝟo pro his qui
in purgatorio crucianꝛ. Electus aliqñ
in coteroneñ. aꝉs citauicñ. episcopū omni/
no renuit cōtestans se prius terram desere
re ꝗ electioni alicui de se facte aliquatenꝰ
cōsentire. Interrogatus aliqñ cur nō li
bentius tholose in tholosanaꝗ dyocesi in
eius vicꝫ dyocesi ꝗ in carchasonensi dyo/
cesi moraretꝛ: respondit. Quia in tholosa/
na dyocesi multos qui me honorant inue
nio. apud carchasonam ꝟo oēs econtra
rio me impugnant. Interrogatus a q
dam in quo libro plus studuisset: respōdit
In libro charitatis. Quadā vice dum
vir dei Dñicus apud bononiā constitutꝰ
in ecclesia pernoctaret. dyabolus in specie

fratris eidẽ apparuit. Quẽ ſctĩs Dñicus
fratrem exiſtimans ei innuebat: vt cum
ceteris ad quieſcendũ pergeret. Ille vero q̃
ſi deridendo eundẽ ſibi nutibus reſponde
bat. Tũc ſctũs Dñicus quis nam eſſet q̃
ſuũ mandatũ ꝯtemneret ſcire volens. can
delam ad lampadem accendit. ⁊ in faciez
eius reſpiciens ꝙ dyabolus eſſet cõfeſtim
cognouit. Quare cũ eum vehementius i/
crepaſſet. mox eidẽ dyabolus de fractõne
ſilentij inſultare cepit. Sanctus aũt Do/
minicus vtpote fratrum magiſtro ſibi lo/
qui licere aſſerens. coegit ipm vt ſibi dice
ret d̃ quo fratres in choro temptaret. Qui
reſpondit. Facio eos tarde venire ⁊ cito ex
ire. Deinde duxit euz ad dormitoriũ de q̃
ibidem fratres tẽptaret inquirens. Qui
ait. Facio eos nimis dormire. tarde ſurge
re. ſicq̃ʒ a diuino officio remanere. ⁊ inter/
dum imundas cogitatõnes habere. De/
inde ad refectoriũ ipſum duxit: ⁊ de q̃ ibi/
dem fratres temptaret queſiuit. Tunc de
mon ꝑ menſas ſaliens. plus ⁊ minus. plꝰ
⁊ minus. ſepiꝰ repetendo dicebat. Quẽ cũ
ſanctus Dñicus quid ſibi hoc vellet int/
rogaret ait. Quoſdam fratres tempto vt
plus comedant. ⁊ ſic ex nimia ſumptione
ſibi delinquant. Quoſdã vt minꝰ ſumant
⁊ ſic in dei ſeruitio ⁊ ſui ordinis obſeruati
one debiles fiant. Inde duxit eũ ad locuto
riũ de quo ibidẽ fratres tẽptaret inquirẽs
Tunc ille crebro linguã reuoluens mira/
bilis cõfuſionis ſonum ꝓmebat. Quẽ cũ
ſanctus Dñicus quid ſibi h̃ vellet inqui
reret ait. Hic locus totus meus ẽ. Cũ em̃
fratres ad loquẽdũ ꝯueniũt. eos tempta/
re ſtudeo vt cõfuſe loquantˀ. ⁊ multis ſeſe i
nutilibus verbis cõmiſceant. ⁊ vnꝰ alium
non expectet. Poſtremo duxit euz ad capi
tulũ. Sed cũ ante hoſtiũ capituli fuiſſet.
demon n̄ tamenꝰ intrare voluit. ſʒ ait. Huc
nunq̃ʒ ingrediar. quia locus maledictio/
nis ⁊ infernus mihi eſt: ⁊ totum ibi amit/
to qd̃ in alijs locis lucror. Nam cũ aliquez
fratrẽ ꝑ aliquã negligentiã deliquere fece
ro. mox in loco hoc maledictõnis de ipſa
negligentia ſe purgat. ⁊ coram oĩbus ſe ꝓ
clamat. Naʒ hic monentˀ. hic confitentˀ. h̃
accuſantˀ. hic verberantˀ. hic abſoluuntˀ. et

ſic totuʒ amiſiſſe me doleo qd̃ alibi me lu/
cratum gaudebam. Et his dictis euanuit
I Tandẽ appropinquante ꝑegrina
tionis termino ꝯſtitutus apud bononiaʒ
graui cepit corꝑis infirmitate languere.
Sui autẽ corꝑis diſſolutio ſibi in viſione
monſtrata eſt. Vidit em̃ iuuenẽ pulcerri/
mũ his verbis ſe vocantẽ ⁊ dicentem. Ve
ni dilecte mi. veni ad gaudia veni. Cõuo/
catis igitˀ ex fratribꝫ bononienſis ꝯuẽtus
XII. ne eos exheredes ⁊ orphanos dereli/
queret. teſtamentũ condidit dicens. Hec
ſunt que vobis tanq̃ʒ filijs hereditario iu
re poſſidenda relinquo. Charitatẽ habere
humilitatẽ ſeruare. paupertatẽ voluntari
am poſſidere. Illa vero qua potuit diſtricti
one ꝓhibuit ne q̃s vnq̃ʒ in ſuo ordine poſ/
ſeſſiones induceret tꝑales maledictioneʒ
dei omnipotẽtis ⁊ ſuaʒ terribiliter impre/
cans ei qui predicatoꝝ ordinẽ terrenaruʒ
diuitiarũ puluere preſumeret maculare.
Fratribus vero de eius deſtitutione incõſo
labiliter dolentibus dulciter eos conſolãs
ait. Ne vos mea filij corꝑalis turbet diſ/
ceſſio. nullatenus dubitantes vtiliorẽ me
vos mortuum habituros q̃ʒ viuum. Pro
inde ad extremam horam veniens. anno
domini. MCCXXI. dormiuit in domi/
no. Cuius quidem tranſitus eadeʒ die
eademq̃ʒ hora fratri Guali tunc priori fra
trum predicatorum de Brixia ⁊ poſtmo/
dum eiuſdem ciuitatis epiſcopo hoc mo/
do monſtratus eſt. Nam cum in campa/
nili fratrum capite ad murum inclinato
leui ſomno dormitaſſet vidit celum aper/
tum ⁊ duas ſcalas candidas ad terram
ſubmitti. quarum ſummitates chriſtus
cum matre tenebat. ⁊ angeli per eas iubi/
lantes aſcendebant ⁊ deſcendebant. In
medio autẽ ſcalarum in imo ſedes poſita
erat. ⁊ ſuper ſedem velato capite frater ſe/
dens. Ieſus autem et mater eius ſurſum
ſcalas trahebant. donec ſedente in celum
eleuato apertura celi clauſa eſt. Veniens
igitur predictus frater Benoniã cõtinuo
eadẽ die et hora patrẽ migraſſe cognouit.
Fratˀ q̃dã nõie raho poſitꝰ apd̃ tybur ea
dẽ die ⁊ hora q̃ pr̃ migrauit a corꝑe miſſaʒ
celebratꝰ acceſſerat ad altare cuʒ audiſſet

eum Bononie egrotasse. ⁊ ad locum ca/
nonis veniens in quo de viuis mentio fie
ri consueuit. ⁊ vellet pro eius salute orare
subito factus est in excessu mentis. vidit/
qꝫ virum dei Dominicū quadam corona
laurea laureatum totumqꝫ mirabili splē/
dore fulgentem. duobus quidem reueren/
dis viris comitatuz hincinde extra bono
niam in via regia ꝓcedentem. Diem igiť
notans ⁊ horā inuenit tūc seruū dei Do/
micū a corpe migrasse. Cū igiť corpus
eius multo tempe sub terra iacuisset. ⁊ cre
brescētibus indesinenter miraculis n̄ pos/
set vlterius eiꝰ sctitas occultari. fideliuz di
gnū duxit deuotio corpus eius ad altiorē
locū transferre. Cunqꝫ monumeutū fuissꝫ
fracto vix ferreis instrumentis cemēto sb/
latoqꝫ lapide. patefactū tanta ex ip̄o sua/
uissimi odoris ꝓrupit fragrantia. vt nō tā
sepulcrum q̄ꝫ cella videreť aromatū patu/
isse. Qui quidem odor cuncta superabat
aromata. nec alicuiꝰ rei naturalis odor si
milis videbať. Nec soluz ossibus aut pul
ueri sacri corporis inerat vel capse verum
etiā terre circūquaqꝫ congeste. ita vt ad lō
ginquas regiones postmodū delata odo/
rem ip̄m longo tempore retineret. Fratrū
ꝓ manibus maxime aliquid de reliqjs
sacrosanctis tangentibus sic inhesit. vt q̄ꝫ
tumcūqꝫ lote vel etiā confricate essent per
plures dies conseruate fragrantie testimo
niuz presentarent. K In ꝓuincia vn
garie vir quidā nobilis cuz vxore sua ⁊ fi
lio paruulo ad reliquias beati Domini/
ci que in sylon habebanť visitandas acces
sit. At filius eius infirmatus ibidem ad
extremū vite moriendo peruenit. Pať aūt
corpus filij coram altari beati Dominici
collocans lamentari cepit ⁊ dicere. Bea/
te dominice letus veni ad te: en tristis re/
deo. Cū filio veni ⁊ orbatus recedo. Red/
de mihi queso filiū meum. Redde mihi le
ticiā cordis mei. Et ecce circa mediuz no/
ctis puer reuixit ⁊ ꝑ ecclesiam ambulauit
Juuenis q̄dam cuiusdaz nobilis dn̄e
mancipiū dum in quodam fluuio piscan/
di gratia insisteret. in aqua lapsus ⁊ suffo
catus disparuit. Magno aūt spacio tem/
poris interiecto eius corpꝰ d ꝓfūdo fluuij
est eductū. Dn̄a aūt ipsius ꝓ eius resusci/
tatione btm̄ Dominicū inuocans: ꝓmisit
se ad suas reliquias nudis pedibꝫ accessu
rū ⁊ resuscitatum mancipiū libertati da/
turū. Statimqꝫ qui fuerat mortuus i me
dium vidētibus omnibꝫ vite redditus ꝓ/
silijt. votūqꝫ suum predicta dn̄a sicuti pro
miserat adimpleuit In eadem ꝓuincia
vngarie dum quidā vir filiū suum defun/
ctum amare lugeret. ⁊ beatū Dn̄icū ꝓ eiꝰ
resuscitatōne inuocaret. circa pulloꝝ can/
tum qui mortuus fuerat oculos aperuit ⁊
patri dixit. Quid est pater ꝙ sic habeo fa
ciem madefactam. Et ille. Lachryme pa
tris tui sunt fili. qꝛ tu mortuus fueras. et
ego solus rmāserā omni gaudio destitutꝰ
Cui ille. Multū fleuisti pater. sed beatꝰ
Dn̄icus desolationi tue cōpatiens. vt tibi
viuus redderer suis meritis impetrauit.
Languidus quidā ⁊ ꝑ XVIII. ānos
cecus reliquias beati Dominici visitare
desiderans. tanq̄ꝫ temptās ire de lecto sur
rexit. tantamqꝫ subito sibi sensit infundi
virtutē ꝙ passu concito gradi cepit. Tan
toqꝫ magis in conualescentia corpis ⁊ il/
luminatōne oculoꝝ proficiens q̄ꝫto quoti
die in itinere ꝓcedebat. donec tandem ad
locum destinatū ꝑueniens. ꝑfectum rece/
pit vtriusqꝫ beneficiuz sanitatis. In ea
dē ꝓuincia vngarie matrona quedam ad
honorē beati Dominici missam disponēs
facere celebrari. sacerdotē hora debita nō
inuenit. Quapropter candelas tres ad hoc pa
ratas manutergio mūdo inuoluit. ⁊ in q̄/
dam vase reposuit. Aliquantulum aūt di
uertens. ⁊ postea rediens candelas flāmis
patentibus ardere vidit. Currentes om/
nes ad tam grande spectaculum. tamdiu
ibidem trementes ⁊ orantes steterunt do
nec sine lesione manutergij penitus exarse
runt. L Apud boneniam scolaris q̄
dam noīe Nicolaus graui renū ac genuuꝫ
dolore adeo est vexatus ꝙ de lecto surgere
non valebat. Cuius ⁊ femur leuum emar
cuit intantuz ꝙ oīs ab eo spes curationis
abscessit. Deo igiť ⁊ beato Dn̄ico se duo/
uens. cū se filo de quo fienda erat cande
la totū mēsus esset in longū. cepit etiā cor/
pus collum ⁊ pectus cingere. cū tandē ge
nu filo ambiente cinxisset inuocato ad q̄ꝫ/
libet mensurationē noīe iesu ⁊ bti Dn̄ici.

ꝯtinuo se alleuiatū sentiens exclamauit.
Ego sum liberatus. Exurgens ꝛ ꝑ gau/
dio lachrymans. sine aliquo fulcimento
venit ad ecclesiā in qua corpus sancti do
minici ꝗescebat. In eadem quoq; ciuita/
te multa ꝛ fere inumerabilia miracula de
us per suū seruū dn̄icum operatus est
In sicilia apud augustam cum puella q̄/
dam que vicio lapidis laborabat incidi
deberet. mater eius ꝓ instanti ꝑiculo fili/
am suam deo ꝛ beato dn̄ico cōmendauit
Sequenti igitur nocte dormienti puelle
beatus dn̄icus astitit ꝛ in manu eius la/
pidem quo torquebat̃ posuit ꝛ abscessit.
Quem puella euigilans ꝛ se liberatam
inueniens matri dedit ꝛ visionē ꝑ ordinē
explicauit. Mater ꝟo lapidem ad do/
muȝ fratrum attulit ꝛ ipsum in memo/
riam tanti miraculi coram imagine bea/
ti dn̄ici suspendit. In augusta ciuita/
te cum in festo trāslatiōis beati dn̄ici ma/
trone quedam que in ecclesia fratrū mis/
sarum solennijs interfuere domū redirēt
et q̄ndam mulierem pre foribꝫ dom⁹ sue
filantem viderēt. ipsaȝ charitatiue redar
guere ceperunt. cur in festo tanti patris a
seruili ope non cessaret. Illa ꝟo indigna/
ta rn̄dit. Uos que estis byzote fratrū fe/
stum colite vestri sancti. Statimq; ocu/
lis in tumorē cum pruritu ꝯuersis. ex ipis
ceperunt vermes protinus scaturire. ita ꝙ
vicina quedam decēocto vermes eduxit
ex eius oculis numeratim. Compūcta igi
tur ad ecclesiam fratrū venit. ibiq; pecca/
ta sua ꝯfitens ꝛ votum emittens ꝙ dece/
tero sancto dei dn̄ico nunq̄ detraheret et
eius festum deuote ageret ꝓtinus restitu/
ta est pristine sanitati. M Sancti/
monialis quedam noīe maria apud tri/
polym in monasterio qđ dicitur magda/
lena validissimis infirmitatibꝫ elaborās
at in tibia grauiter ꝑcussa ꝗnq; mensibus
cruciatu mirabili vrgebat̃. ita vt singulis
horis exitus timeret̃. Que intra se recol/
ligens semetipsaȝ sic exorauit. Mi dn̄e
non sum ego digna orare te. nec a te exau/
diri. sed rogo dn̄m meū beatum dn̄icum
vt sit mediator inter me ꝛ te. ꝛ mihi impe
tret beneficiū sanitatis. Cum ergo diu cū
lachrymis exoraret. in extasi facta vidit
beatum dn̄icū cum duobꝫ fratribꝫ aperta
cortina que ante lectum eius pendebat
intrantem sibiq; dicentem. Quare tan/
tum sanari desideras. Et illa. Dn̄e vt do
meo deuotius seruire possim. Tunc ille
de sb cappa vnctionē mire fragrātie profe
rens tibiam ei⁹ vnxit ꝛ statim sanata fuit
Et ait. Hec vnctio ē valde ꝑciosa dulcꝫ ꝛ
difficilis. Cuius verbi cum mulier requi/
reret rationē dixit. Hec vnctio dilectiōis
est signum que videlicet ꝑciosa est. qꝛ nul
lo precio emi potest. ꝛ qꝛ in donis dei nul/
lum est melius. Dulcis quia nihil dulci⁹
charitate. Difficilis quia cito perdit̃ nisi
caute custodiat̃. Ipsa etiam nocte sorori
sue in dormitorio ꝗescenti apparuit dicēs
Ego sanaui sororem tuam. Que currens
ipsam sanatam inuenit. Que cū se etiaȝ
sensibili vnctione inunctā sentiret. ipsam
cum bombice ꝛ reuerētia multa extersit.
Que cum abbatisse cōfessori ꝛ sorori oīa
retulisset. ꝛ vnctionē in bombice ꝑsentas/
set. tanta ꝛ taȝ noua odoris fragrātia sūt
percussi. vt nulla eis possent aromata cō/
parari. Ipsam autem vnctionem cū mul
ta reuerentia seruauerūt. Quā gratus
autem deo existat locus in quo sacrosan/
ctum corpus beati dn̄ici requiescit. licet
ex miraculis multis claruerit. vnū tamen
hic posuisse sufficiat. Refert mgr̄ ale/
xander eps̄ vindonicens̃ in postillis suis
super illud verbum. Misericordia ꝛ veri
tas obuia. sibi ꝛc̄. ꝙ quidam scholaris de
gens bononie vanitatibꝫ seculi dedit⁹ vi/
sionem talē ꝯspexit. Uidebat̃ siq̄dem si/
bi ꝙ in q̊dam campo magno ꝯsisteret et
ibidem tēpestas ingēs sup ipsum descen/
deret. Qui dū fugeret a facie tēpestatꝫ ad
q̄ndā domū ꝑuenit. Quā cū clausam in/
uenisset ꝛ pulsans ad ostiū se ibidē recipi
postulasset. q̄ deintus erat hospita rn̄dit.
Ego sum iusticia q̄ hic habito. ꝛ hec do/
mus mea est. Quia aūt tu iustus non es
in ea habitare nō vales. Ad cui⁹ verba
ille plurimū merens abscessit. ꝛ aliam do
mū vltra illam ꝯspiciēs ad eam venit. et
pulsās ad ostiū se ibidē recipi postulabat
Sed q̄ deintus erat hospita rn̄dit. Ego
sum veritas que hic habito ꝛ hec domus
mea est. Te autem hospitio non recipiaȝ.

quia veritas eum non liberat qui eã non amat. Indeqȝ abscedens tertiã domum vltra illam ꝓspicit. ad quam veniens se si militer ꝯtra impetũ tempestatis recipi fla gitauit. Cui que deintus erat dña rñdit. Ego sum pax que hic habito. non est aũt pax impijs sed hoibus bone voluntatis. Uerum quia ego cogito cogitatiões pa cis ⁊ non afflictiõis. vtile ꝯsiliũ tibi do. Ultra me soror mea habitat que miseris semper auxiliũ prestat. ad hanc accede et eius monita comple. Cum ergo accessissȝ que deintus erat rñdit. Ego sum miseri cordia que hic habito. Si igitur ab imi nente tempestate saluari desideras. vade ad domũ in qua fratres ꝑdicatores ð bo nonia habitãt. ibiqȝ inuenies stabulum penitentie ⁊ ꝑsepe ꝯtinentie ⁊ pabulũ do ctrine asinũ simplicitatis cum boue discre tionis. mariam illuminantẽ ⁊ ioseph ꝓfi cientem ⁊ puerũ iesum te saluantẽ. Cum igitur predictus scholaris euigilasset ad domũ fratrũ venit ⁊ visionẽ per ordinem recitans habitum ordinis petijt ⁊ accepit

CIX

De sancto Sixto

Sixtus dicit a sios qð est deus ⁊ status quasi diuin⁹ status. Uel sixtus a sisto sistis quasi firmus ⁊ fixus i fide pas sione ⁊ bona operatione.

Sixtus papa athenieñ. natione ꝑmo quidẽ phs sed postea di scipulus christi ⁊ pontifex sum mus electus decio ⁊ valeriano cũ duob⁹ di aconib⁹ suis felicissimo ⁊ aga pito ꝓñtatus est. Quem cum decius nul lis posset ꝑsuasionib⁹ inclinare. fecit eum duci ad templũ martis vt aut sacrificarȝ aut vt in custodia mamertini reciperetur Sed cum sacrificare renuẽs in custodiaȝ duceretur. beatus laurentius post eũ cla mans ibat ⁊ dicebat. Quo ꝓgrederis si ne filio pater. quo sacerdos sancte sine mi nistro ꝓperas. Cui sixtus. Non ego te de sero fili neqȝ dere liquo. sed maiora tibi de bentur. ꝓ fide christi certamina. Post tri duũ me sequeris sacerdotẽ leuita. Interi

ergo thesauros ecclesie accipe. ⁊ quib⁹ ti bi videtur diuide. Quos cum ille christia nis paupibus distribuisset. valerianus ꝑ fectus decreuit vt sixtus ad templũ mar tis sacrificaturus duceret. qð si renueret ibidem capite truncaret. Qui cum du ceretur beatus laurentius post eum cla mare cepit ac dicere. Noli me derelinque re pater sancte. qꝛ thesauros tuos iam ex pendi. Tunc milites audiẽtes thesauros noiare laurentiũ tenuerũt. sixtum ꝟo cuȝ felicissimo ⁊ agapito ibidem decollauert.

In hac die est festum transfiguratiõis dñi ⁊ sanguis christi de nouo vino si fieri potest ... [illegible] in aliqbus ecclesijs ꝯfici tur vel sa... de matura vua aliqñtulũ in calice eliciuit. In hac etiam die racemi benedicunt. ⁊ populus inde cõicat. Ratio autem huius est ex eo ꝙ dñs discipulis su is dixit in die cene. Non bibam a modo ð hoc genimine vitis donec bibam illud no uum in regno patris mei. Illa ꝟo transfi guratio dñi ⁊ ꝙ dixit nouũ vinũ. repsen tat gloriosam inouatiõnẽ quam christus post resurrectionẽ habuit. ⁊ ideo i hac die transfiguratiõis que resurrectionẽ dñi re presentat vinũ nouũ inquirit. non ꝙ i hac die vt quidam aiunt transfiguratio sit fa cta. sed in hac die ab aplis manifestata. Trãsfiguratio eni facta dicit fuisse circa ꝑncipium veris. Discipuli autem ꝓpter ꝓhibitionẽ eius factam ipsam tamdiu ce lauerunt ⁊ in hac die manifestauert. Sic legitur in libro qui dicitur mitrale.

CX

De sancto Donato

Donatus dicitur quasi a deo natus. ⁊ hoc per regene ratione ⁊ gratie infusionem et glorificationẽ que est triplex ge neratio spiritualis a deo. Nam cum san cti moriunt tunc nasci dicunt. Unde obi tus sanctoꝝ non mors sed natale vocat. Puer ei a ꝓpetit nasci vt recipiat ampliorez locum ad manendũ. vberiorem cibuȝ ad vescendum. liberiorem aerem ad respirã dum. ⁊ lucem ad videndum. ⁊ quia san cti cum de vtero matris ecclesie per mor tem exeunt. illa quattuor ꝼm modum su

um recipiunt. ideo nasci dicuntur. Vel dicitur donatus quasi dono dei datus.

B Onatus cum iuliano imperatore eruditus et nutritus est. ita quod predictus iulianus fuit tunc in subdiaconum ordinatus. Sed cum in imperium sublimatus fuisset. patrem et matrem beati donati occidit. donatus vero in aretinam ciuitatem aufugit. et apud hylarium monachum manens multa ibidem miracula fecit. Nam cum prefectus ciuitatis habens filium demoniacum eum ad donatum adduxisset spiritus immundus clamare cepit ac dicere. In nomine domini iesu christi noli mihi esse molestus. vt de domo mea egrediar. O donate quare me exire coartas cum tormentis. Sed orante donato fuit protinus liberatus. Vir quidam eustasius nomine exactor fisci in tuscia publicam pecuniam in custodia vxoris nomine eufrosine dereliquit. Sed cum prouincia ab hostibus vrgeretur pecuniam abscondit et dolore preuenta vitam finiuit. Vir autem eius rediens cum pecuniam inuenire non posset. et iam cum filijs suis ad supplicium tradi deberet ad sanctum donatum confugit. Donatus autem ad sepulchrum vxoris cum eo pergens oratione facta clara voce dixit. Eufrosina per spiritum sanctum te adiuro. vt dicas nobis vbi talem pecuniam posuisti. Et facta est vox de sepulchro dicens. In ingressu domus mee ibi eam suffodi. Et euntes eam ibi vt dixerat inuenerunt. Post aliquot autem dies satyrus episcopus in domino obdormiuit. et omnis clerus donatum in episcopum elegit. Cum autem vt refert Gregorius in dialogo. quadam die missa celebrata populus communicaret. et diaconus communicans christi sanguinem propinaret. subito paganorum impulsu diaconus cecidit et calicem sanctum fregit. De quo cum ipse et omnis populus plurimum mestus esset. donatus fragmenta colligens calicis oratione facta ipsum in pristinam formam restaurauit. Vna autem particula a diabolo absconsa fuit que in calice predicto defecit. que tamen est ad testimonium miraculi huius. Pagani autem hoc viso miraculo sunt conuersi et octoginta baptisma susceperunt

Fons quidam adeo erat infectus vt quicunque de illo biberet protinus moreretur. Dum igitur sanctus donatus super asinum suum illuc iret. vt oratione sua aquam sanaret. draco terribilis inde erupit. et pedes asini cauda inuoluens contra donatum se protinus erexit. Quem donatus flagello quodam percutiens. vel secundum quod alibi legitur in os eius expuens continuo interfecit. orauitque ad dominum et omne venenum a fonte fugauit. Alium quoque fontem dum ipse cum socijs suis valde sitiret quadam vice sua oratione ibidem produxit. C Cum filia theodosij imperatoris a demone vexaretur. et ad sanctum donatum adducta fuisset. dixit donatus. Exi immunde spiritus et noli in plasmate dei habitare. Cui demon. Da mihi transitum quo exeam aut quo vadam. Cui donatus. Vnde huc venisti. Cui demon. De heremo. Et sanctus. Illuc reuertere. Et demon. Video signum crucis in te de quo ignis exit contra me. et pre timore ignoro quo vadam. sed da mihi locum exeundi et exeo. Cui donatus. Ecce habes transitum redi ad locum tuum. Et vniuersam domum concutiens exiuit.

Cum quidam mortuus efferretur aduenit quidam cum cyrographo asserens deberi sibi ab ipso ducentos solidos. Vnde nullatenus ipsum sepeliri sinebat. quod cum vxor eius vidua beato donato cum lachrymis indicasset. addiungens quod homo ille pecuniam totaliter recepisset. assurgens ad loculum iuit. et manu defunctum tangens ait: Audi me. Qui respondit. Ego sum. Et sanctus donatus ad eum ait. Surge et vide quid agas cum homine isto qui te sepeliri non sinit. Qui residens eum de solutione debiti coram omnibus conuicit et cyrographum accipiens manu scidit. Deinde dixit sancto donato. Iube me iterum pater dormire. Et ille. Vade amodo fili quiesce. Eo tempore cum fere annis tribus non pluisset. et sterilitas magna esset. infideles ad imperatorem theodosium conueniunt. petentes vt sibi donatum traderet qui per artem magicam hoc fecisset. Ad imperatoris igitur instantiam donatus egressus dominum exorauit. et pluuiam copiosam dedit. siccisque vestibus ceteris pluuia in

fusis domū rediȷt. Cum autem gothi
eo tempore italiam deuastarēt. ꝛ multi a
fide christi recederent. euadratian⁹ prefe/
ctus a sancto donato ꝛ hylarino ꝺ aposta
sia reprehensus sanctos ipsos cepit com
pellens eos vt ioui imolarent. Quod cū
renuerent hylarinū expoliatū tamdiu ce/
di fecit. quousqꝫ spiritū exalaret. Donatū
ꝟo in carcerem reclusit. ꝛ postmodū eum
decollari fecit circa ānū dn̄i. CCCLXXX.

CXI A

De sancto Cyriaco

Ciriacus a marcello diaconus ordinatus cō/
prehensus ꝛ ad maximianuꝫ
deductus iussus est cum socijs
suis vt terram foderet ꝛ ad locum .s. ter/
mas qui ibidem ꝯstruebaꝉ suis eam hu/
meris deportaret. Ubi erat sanct⁹ satur/
ninus senex. quem cyriacus ꝛ sisinni⁹ ad
portandum iuuabant. Tandem in carce
rem reclusum prefectus iussit sisinniū p̄/
sentari. Et cum eum apronian⁹ educeret
subito vox cum luce de celo veniens di/
xit: Venite bn̄dicti patris mei ꝛc̄. Et tūc
apronianus credidit ꝛ baptizari se fecit ꝛ
ad p̄fectum confitens christuꝫ venit. Cui
prefectus. Nunquid tu christian⁹ factus
es. Qui respondit. Ve mihi quia perdi/
di dies meos. Respondit prefectus. Ve/
re modo perdes dies tuos. Et misit eum
decollari. Saturnin⁹ ꝟo ꝛ sisinnius cum
sacrificare nollent. diuersis supplicijs affe
cti tandem decollati sunt. Filia aūt dio/
cleciani noīe arthemia cuꝫ a demonio ve
xaretur. clamabat in ea demon dicens.
Non exeam nisi cyriacus diaconus veni
at. Unde ad eam adductus cyriacus cū
demoni imparet rn̄dit. Si vis vt exeam
da mihi vas aliquod in qđ intrem. Re/
spondit qꝫ cyriacus. Ecce corpus meum
si potes ingredere. Cui demon. In vas
tuum intrare non possum. quia vndiqꝫ ē
signatum ꝛ clausum. Sed si eijcis me. sci
to ꝙ in babyloniā faciam te venire. Et cū
coactus exisset. arthemia clamauit dicēs
ꝙ deum quem cyriacus predicat videret
Cum igiꝉ illam cyriacus baptizasseꝫ ꝛ ex
grā diocleciani ꝛ serene vxoris eius i do/

mo quam dederāt ei secur⁹ viueret venit
nuncius a rege ꝑsarū ad dioclecianū. ro/
gans vt ad se cyriacus mitteret. qꝛ filia
sua a demone vexareꝉ. Ad preces igiꝉ dio
cleciani cyriacus cum largo ꝛ smaragdo
naui imposit' necessarijs i babyloniā let⁹
iuit. Cunqꝫ ad puellam ꝑuenisset demō
ꝑ os eius clamauit dicens. Fatigatus es
cyriace. Cui cyriacus rn̄dit. Non sum fa
tigatus. sed vbiqꝫ dei auxilio gubernatus
Ait demon: Tamen ego ad qđ volui te ꝑ
duxi. Tunc cyriacus dixit demoni. Im/
peret tibi iesus vt exeas. Et statim exiens
demon dixit: O nomen terribile qđ me co
artat exire. Et sic sanatam puellam cū pa
tre ꝛ matre ꝛ multis alijs baptizauit. Et
cum multa sibi munera offerrenꝉ recipere
noluit. sed q̄dragintaqꝫ diebus in pa/
ne ꝛ aqua ieiunāſ tandem rhomaꝫ rediȷt
Post duos autem menses dioclecian⁹ de
functus est. Cui maximian⁹ succedēs ira
tus de sorore sua arthemia cyriacū comp̄
hendit ꝛ nudum ꝛ catenis ligatum ante
currum suū trahi iussit. Iste maximian⁹
pro tanto potest dici filius diocleciani ꝙ
sibi successit ꝛ eius filiam habuit in vxo/
rem que valeriana nūcupata est. Deinde
iussit carpasio vicario vt ipsuꝫ cum socijs
sacrificare compelleret. aut diuersis sup/
plicijs occideret. Et cum ipse picem sup
caput eius liq̄sset. ꝛ in eculeo suspendisset
fecit cyriacū cū oīb⁹ socijs suis decollari.
Carpasi⁹ aūt cū domū sancti cyriaci im/
petrasset. ꝛ ad derisionē christianoꝝ i lo/
co vbi cyriacus baptizabat se lauaret. epu
lasqꝫ cū decēnouē socijs celebraret subito
oēs mortui sunt. Et extūc clauso balneo
gentiles xp̄ianos timere ꝛ venerari cepēꝛt

CXII A

De sancto Laurentio

Laurentius diciꝉ qua/
si lauream tenens. Que est co/
rona de lauro facta. qꝛ olim de
hmōi ramis victores corona/
banꝉ. Hec āt arborē victorie ꝯsiua. ꝯti/
nua viriditate amena. odore grā. ꝛ effica
cia ꝟtuosa. Btūs igiꝉ laurē. đr a lauro qꝛ
victoriā obtinuit i sui passiōe. vn̄ ꝛ ꝯfusus
deci⁹ dixit: puto qꝛ iā victi sum⁹. viridita

tem habuit in cordis mūdicia ⁊ purita/
te. Unde ⁊ dixit. Mea nox obscurū non
habet ⁊c̄. Odorem habuit ꝑ memorie ꝑ/
petuitatem. Unde dispersit dedit pauꝑe/
ribus. ⁊ ideo iusticia eius manet in seculū
seculi. Beatus maximꝰ. Quō non in e/
num huius manebit iusticia quam ⁊ san
cto impleuit opē. ⁊ gloriosissimo marty/
rio ꝯsecrauit. Efficaciā habuit ꝑ virtuo/
sam p̄dicationē ꝑ quam lucillū hypolitū
et rhomanū ꝯuertit. Huiusmodi autem
arboris efficacia est. q2 calculū frāgit. sur/
ditati subuenit. fulmē nō metuit Sic lau
rentius frangit cor durum. spūalem red/
dit auditum ꝓtegit a fulmine sententie re
proborum. B

Laurentius martyr ⁊ leuita. ge
nere hyspanꝰ a beato sixto rho
mam deductus est. Nam sicut
dicit mgr̄ Johānes beleth. cuꝫ
idem beatus sixtus in hyspaniā ꝓuectus
esset. duos iuuenes ibidem reperiēs. s. lau
rentium ⁊ vincentiū eius cognatū. morū
honestate compositos. ⁊ in oī actiōe p̄cla
ros. ipsos secum rhomā adduxit. quoꝝ al
ter. s. laurentiꝰ secum rhome māsit. vincē/
cius ꝟo in hyspaniā rediit. ⁊ ibi glorioso
martyrio vitam finiuit. Huic aūt opi/
nioni mgr̄i iohānis beleth repugnat tꝑs
martyrii vtriusqꝫ. Nam laurentiꝰ sub de/
cio. vincentius autem in iuuenili etate sꝫ
diocleciano ⁊ daciano passus est. Sed in
ter decium ⁊ dioclecianū fluxerunt āni cir
citer q̄draginta. ⁊ imꝑatores septem me/
dii fuerunt. vt tunc beatus vincentiꝰ non
potuit iuuenis extitisse. Beatus autē si
xtus laurentiū suū archidiaconū ordina/
uit. Eodem tꝑe philippus imꝑator ⁊ filiꝰ
suus noīe philippus fidem christi recepe
rant. ⁊ xp̄iani effecti ecclesiam sublimare
plurimū nitebant̄. Iste philippus p̄mus
imꝑator fuit qui fidem christi recepit quē
origenes vt dicit̄ ad fidem christi ꝯuertit
licet alibi legatur ꝙ beatus pontius eum
ꝯuertit. Regnauit autē anno millesimo
ab vrbe ꝯdita. vt millesimꝰ ānus rhome
christo potius q̄ꝫ idolis dedicaret̄. Qui q̄
dem ānus millesimꝰ fuit a rhomanis cū
ingenti ludoꝝ ⁊ spectaculoꝝ apparatu ce
lebratus. Erat aūt philippo imꝑatori mi
les quidam noīe decius in armis bellicis
plurimū strēnuus ⁊ famosus. Cū autē
iisdem tꝑibꝫ gallia rebellaret illuc imꝑa/
tor deciū misit. vt rebellantē galliam rho/
mano imperio subiugaret. Missus deci
us ꝓspere cuncta gessit. ⁊ ad libitū potitꝰ
victoria rhomā rediit. Audiens imꝑator
eiꝰ aduētū eū altiꝰ honorificare voluit. ⁊
eidē a rhoma vsqꝫ ad veronā obuiꝰ iuit.
Sed q2 maloꝝ mentes quo magis se ho/
norari sentiūt. eo amplius ꝑ suꝑbiā intu/
mescunt. decius in suꝑbiā elatus imperi/
um cepit ambire. ⁊ de morte sui dn̄i ꝑtra/
ctare. Cū ḡ imꝑator in stratu suo sub pa/
pilione quiesceret. decius papilionē laten
ter introiuit. ⁊ dormientē dn̄m iugulauit
Exercitum aūt qui cū imꝑatore venerat
ad se prece ⁊ precio muneribꝫ ⁊ ꝓmissis at
traxit ⁊ ad vrbem regiam gradu ꝯcito ꝓ/
perauit. Audiens hoc philippus minor
vehementer extimuit. ⁊ totum thesauruꝫ
patris ⁊ suū vt ait sicardus i chronica sua
beato sixto ⁊ sancto laurentio cōmēdauit
vt si ipsum a decio interfici ꝯtingeret the/
saurum ipsum ecclesiis ⁊ pauꝑibꝫ eroga/
ret Nec te moueat ꝙ thesauri quos beatꝰ
laurentius dispensauit non dicuntur the
sauri imꝑatorꝫ sed ecclesie quia potuit eē
ꝙ cum ipsis thesauris philippi imꝑatorꝫ
aliquem etiam thesaurū ecclesie dispensa
uit. Uel forte ideo dicunt̄ thesauri eccle/
sie. quia philippus eos reliquerat ecclesie
pauꝑibꝫ dispensandos. Licet habeat du/
bitationē vehementē vtrū sixtus tunc tē/
poris fuerit. sicut infra dicet̄. Postea phi/
lippus aufugit. ⁊ se a facie decii occulta/
uit. Senatus igitur obuiam decio ꝓces/
sit. ⁊ ipsum in imperiū ꝯfirmauit. Ne ꝟo
ꝓditorie sed zelo idolatrie dn̄m suū occi/
disse videretur christianos cepit crudelis/
sime persequi precipiēs illos sine vlla mi/
sericordia trucidari In hac ꝑsecutiōe mlt̄
ta milia martyruꝫ corruerūt. Inter quos
etiam philippus iunior martyrio est coro
natus. Post hoc decius de thesauro dn̄i
sui inq̄sitionem faciens oblatus est ei be/
atus sixtus tanq̄ꝫ qui christum coleret et
imꝑatoris thesauros haberet. Tunc de/
cius iussit eum in carcerem recipi. vt ꝑ il/
lata tormenta christum negaret. ⁊ thesau

ros proderet. Beatus autem laurentius
ipsum sequens. post eum clamabat. Quo
ꝓgrederis sine filio pater. q̃ sacerdos san/
cte sine diacono ꝓperas. Tu nunq̃ꝫ sine
ministro sacrificiū offerre ↄsueueras. q̃d
ergo in me displicuit p̃nitati tue. nunq̃d
degenerē me ꝓbasti. Experire certe vtruꝫ
idoneum ministrū elegeris cui cōmisisti
dn̄ici sanguinis dispensationē. Cui beat⁹
sixtus dixit: Non ego te desero fili neqꝫ de
relinquo. sed maiora tibi debent̃ pro fide
christi certamina nos quasi senes leuiorꝫ
pugne cursum recipimus. Te autē quasi
iuuenē manet de tyranno gloriosior triū/
phus. Post triduū me sequeris sacerdo/
tem leuita. Deditqꝫ ei oēs thesauros p̃ci/
piens vt ecclesijs ⁊ paupib⁹ erogaret. Bea
tus igitur laurenti⁹ christianos die ac no
cte diligenter quesiuit ⁊ vnicuiqꝫ prout
opus fuerat ministrauit. Venitqꝫ ad do/
mū cuiusdam vidue que multos christia
nos in domo sua absconderat. quam lon/
gus dolor capitis detinebat. Sanct⁹ aūt
laurentius per impositionē manus eam
a dolore capitis liberauit. ⁊ pauperuꝫ pe/
des lauans oibus elemosynā dedit. Ea/
dem nocte in domo cuiusdam christiani
veniens quendam cecum ibidem reperit
et facto signo crucis eum illuminauit.
¶ Cum autem beatus sixt⁹ decio nol
let ↄsentire nec idolis imolare ipsum ad
decollandū duci precepit. Accurrens au
tem beatus laurentius post ipsuꝫ clama/
uit. Noli me derelinquere pater sancte. q͛
thesauros tuos iam expendi quos tradi/
disti mihi. Tunc milites audientes the/
sauros laurentiuꝫ tenuerūt ⁊ parthemio
tribuno tradiderunt. Ipse autem eū de/
cio p̃sentauit. Cui decius cesar ait. Vbi
sunt thesauri ecclesie quo apud te cogno
uimus esse reconditos. Qui cum sibi nō
responderet tradidit valeriano p̃fecto. vt
aut thesauros ꝓdat ⁊ idolis sacrificeꝫ. aut
diuersis eum interire faciat supplicijs et
tormentis. Valerianus autem cuidam
prefecto noie hypolito in custodiā eū tra/
didit. Quem ille cum multis alijs in car
cere reclusit. Erat autem in custodia ibi
quidam gentilis noie lucillus. qui plorā
do lumen oculoꝝ amiserat. Cui cum lau

rentius lumen se restaurare ꝓmitteret si
in christum crederet ⁊ baptisma susciperet
ille se instantius baptizari postulauit. Ac
cipiens ergo aquam laurentius dixit ei.
Omnia in ↄfessione lauant̃. Cumqꝫ ipsuꝫ
de articulis fidei diligenter interrogasset
et ille oia se credere cōfessus fuisset. aquā
super caput eius effudit ⁊ ipsum in chri/
sti noie baptizauit. Quapropter multi ad
eum ceci veniebant. ⁊ ab eo illuminati re
dibant. Hoc videns hypolitus dixit ei.
Ostende mihi thesauros. Cui laurenti⁹
O hypolite si in dn̄m iesum christū cre/
dideris ⁊ thesauros tibi ostendo ⁊ vitam
eternam ꝓmitto. Cui hypolitus. Si dictꝫ
facta compenses faciam qd̓ hortaris. Ea
dem hora hypolitus credidit. ⁊ sacruꝫ ba/
ptisma cum familia sua suscepit. Bapti/
zatus autem ait: Vidi animas innocen/
tium letas gaudere. Post hoc mandauit
valerianus ad hypolitū vt laurentiū pre
sentaret. Cui laurentius ait: Ambulem⁹
ambo pariter. quia mihi ⁊ tibi gloria pre
paratur. Ad tribunal ergo ambo veniunt
et fit iterum inq̓sitio de thesauro. Laurē/
tius autem triduo inducias petijt. quas
valerianus eidem sub hypoliti custodia
ↄcessit. In hoc triduo laurentius paupe/
res claudos ⁊ cecos collegit. ⁊ eos in pa/
latio salustiano coram decio p̃sentauit di/
cens. Ecce isti sūt thesauri eterni q̃ nūqꝫ
minuunt̃ sed crescunt qui in singulis di/
perguntur ⁊ in oibus inueniunt̃. Horū
enim manus thesauros in celum depor/
tauerunt. Valerianus presente decio di/
xit. Quid variaris ꝑ multa. Iam nunc
sacrifica. ⁊ magicam artem depone. Cui
laurentius. Quis debet adorari. qui fa/
ctus est an qui fecit. Iratus decius iussit
eum scorpionib⁹ cedi. ⁊ oē genus tormen/
torꝫ añ ipm deferri. Quē cū sacrificare iu/
beret. vt hec tormēta euaderet. r̄ndit In fe
lix has epulas sp̄ optaui. Cui deci⁹. Si
epule ista sūt tibi siles pā de ꝓphanos vt te
cum pariter epulēt̃. Cui laurē. Iā celᵒ noia
sua dederūt. ⁊ eorum aspectib⁹ non es di/
gnus. Tunc iubente decio nudus fustib⁹
ceditur ⁊ ardentes lamine ad latera appo
nuntur. Dixitqꝫ laurētius. Dn̄e iesu xp̄e
deus de deo miserere mei serui tui. Quia

accusatus non negaui nomen sanctū tuū
interrogatus te dn̄m ꝯfessus sum. Dixit
ei decius. Scio quia per artem magicaȝ
tormenta deludis. me tamē deludere diu
non valebis. Testor deos deasqꝫ. quia ni
si sacrificaueris diuersis supplicijs punie
ris. Tunc iussit eum plumbatis diutissi/
me cedi. Laurentius autem orauit dicēs
Dn̄e iesu christe accipe spiritū meū Tūc
audiente decio vox de celo insonuit. Ad/
huc tibi multa certamina debent. Tunc
decius furore repletus dixit: Uiri rhoma
ni audistis demones istum sacrilegū ꝯso
lantes. qui nec deos colit nec tormēta me
tuit nec iratos ꝓncipes expauescit. Ius/
sitqꝫ eum iterum scorpionibꝫ cedi. Sub/
ridens autem laurentius grās egit. ⁊ pro
astantibꝫ exorauit. Eadem hora miles ꝗ
dam noīe rhomanus credidit ⁊ beato lau
rentio dixit: Uideo ante te iuuenem pul/
cherrimū stantem. ⁊ membra tua cū lin/
teo extergentem. Adiuro ergo te per deū
ne me derelinquas sed festina me bapti/
zare. Dixitqꝫ decius valeriano. Puto qꝛ
iam per artem magicam victi sumꝰ. Ius
sit ergo eum de catasta solui ⁊ in custodia
hypoliti recludi. Rhomanus autem affe
rens vrceum cum aqua ad pedes lauren
tij ꝓcidit ⁊ sacrum ab eo baptisma susce/
pit. Quod vbi decius comperit. rhomanū
fustibꝫ cedi iussit. Qui cum libere se chri/
stianū ꝓfiteretur iussu decij decollatꝰ est.
Eadem nocte laurentius ad deciū addu
citur. Cum autē hypolitus fleret ⁊ se chri
stianū esse vellet clamare. dixit ad eū lau/
rentius. In interiori homine magꝫ chri/
stum absconde. ⁊ duȝ clamauero audi et
veni. Omnia igitur tormētoꝝ genera affe
runtur. Dixit ergo decius laurentio. Aut
dijs sacrificabis. aut nox ista in te cū sup/
plicijs expendet. Cui laurentius. Mea
nox obscurum non habet sed oīa in luce
clarescunt. Dixitqꝫ decius. Afferatur le/
ctus ferreus vt requiescat in eo ꝯtumax
laurentius. Ministri ergo eum exuerunt
et super cratem ferream extenderūt ⁊ pru
nis suppositis eum cum furcis ferreis cō
presserunt. Dixitqꝫ laurentius valeriano
Disce miser. quia carbones tui sunt mi/
hi refrigerium. tibi autem eternū suppli/

cium prestant. Quia ipse dn̄s nouit ꝙ ac
cusatus non negaui eum. interrogatꝰ chri
stum confessus sum. assatus gratias ago.
Dixitqꝫ hylari vultu ad deciuȝ. Ecce mi
ser assasti vnam partem. gyra ad aliam ⁊
manduca. Et gratias agens dixit: Gra/
tias tibi ago dn̄e. quia ianuas tuas ingre
di merui. ⁊ sic spiritum emisit. Confusus
decius cum valeriano abijt in palatiū ty/
berij relicto corpore super ignem. Quod
hypolitus mane rapuit ⁊ cum iustino ꝑ/
sbytero in agro verano conditum aroma/
tibus sepeliuit. Christiani igitur ieiunan
tes triduo vigilias celebrarunt. mugitus
dantes. ⁊ lachrymas effundentes. D

Utrum autem hoc verum sit ꝙ laurē/
tius sub isto decio impatore martyriū sit
passus a multis dubitatur. cum in chro/
nicis sixtus longe fuisse post decium lega
tur. Eutropius autem hoc asserit dicens
Decius ꝑsecutionem in christianos mo/
uens inter ceteros beatissimū leuitam et
martyrem laurentium extinxit. In qua/
dam autem chronica satis autētica dr̄ ꝙ
non sub decio impatore qui philippo suc/
cessit. sed sub quodā decio minore ꝗ cesar
non impator extitit. martyriū passus fuit
Nam inter deciū impatorē ⁊ hūc deciuȝ
minorē sub ꝗ laurentiꝰ dr̄ passus plurimi
impatores ⁊ summi pōtifices intermedij
extiterūt. Etenī vt ibidē dicit cū decio im
patori gallus ⁊ volusianꝰ eius filiꝰ in im
perio successissent. ⁊ valerianꝰ cū galieno
post eosdem imperiū tenuissent. dicti va/
lerianus ⁊ galienꝰ minorē deciū cesarē nō
tamen impatorem fecerūt. Nam antiqui
tus qn̄qꝫ alīq ab impatoribꝫ fiebāt cesa/
res. non tn̄ augusti vel impatores. sicut le
gitur in chronicꝫ ꝙ diocleciānꝰ maximia/
nū cesarē fecit. postmodū ex cesare augu/
stū creauit. Tpe aūt hoꝝ impatoꝝ. s. vale
riani ⁊ galieni sixtꝰ rhomanā sedeȝ tene/
bat. Hic igit decīꝰ cesar appellatꝰ n̄ im/
pator effectꝰ btm̄ lauren. marty. fecit. Un̄
nusqꝫ in legēda beati laurētij vocat decīꝰ
impator. sed tm̄ decius cesar. Decius enī
impator duobꝫ tm̄ ānis regnauit ⁊ btm̄ fa/
bianū papam martyrē fecit. Fabiano suc
cessit cornelius qui sub volusiano ⁊ gallo
passus est. Cornelio successit lucius. Lu/

cio stephanus qui sub valeriano ⁊ galie/
no qui annis. XV. imperauerūt passus est
Stephano successit sixtus. Hec in chro/
nica illa legunt̄. Omnes chronice taꝫ eu
sebij q̄ꝫ bede ⁊ isidori in h̄ ꝯcordāt q̄ sixt⁹
papa non fuit tempore decij impatoris sꝫ
galieni. Legitur tamen in alia quadam
chronica q̄ predictus galienus fuit bino/
mius. dictus est eni galienus ⁊ decius. et
sub illo passi sunt sixtus ⁊ laurentius. cir/
ca annū dn̄i. CCLVII. Godofridus q̄ꝫ ī
libro suo qui dicitur pantheon idem asse/
rit q̄. s. galienus vocatus est alio noīe deci
us. ⁊ q̄ sub eo passi sunt sixtus ⁊ laurenti/
us. Et si hec vera sunt tunc positio iohā/
nis beleth vera posset esse. Refert Gre/
go. in libro dialogoꝝ q̄ in sabina quedaꝫ
sctīmonialis fuit. que carnis quidem ꝯti/
nentiam habuit. sed lingue ꝑcacitatē non
declinauit. Hec cuꝫ in ecclesia sancti lau
rentij fuisset sepulta. ante altare martyris
a demonib⁊ secata pars illesa ꝑmanet. al/
tera ꝯcrematur. ita vt mane visibilit̄ adu
stio appareret. Greg⁹. quoq̄ꝫ turonen̄
ait: q̄ dum quidam sacerdos q̄ndam ec/
clesiam sancti laurētij repararet. ⁊ trabs
quedam nimiū breuis esset. rogauit bea/
tum laurentiū vt qui pauperes fouerat
sue inopie subueniret. Que subito sic ex/
creuit. vt pars nō modica abūdaret. quā
partē sacerdos minutatim incidit. ⁊ mul
tas inde infirmitates sanabat. Idem te/
statur beatus fortunat⁹. Factum est autē
hoc apud briotas castrum italie. q̄ qui/
dam dum dolore dentiū premeret̄. de illo
ligno tāgitur ⁊ protinus dolor fugatur
Quidam insuper p̄sbyter noīe sanctulus
vt refert Greg⁹. in dialogo. sancti lauren/
tij ecclesiam a longabardis incensam re/
parare volens artifices multos ꝯduxit. q̄
dam autem die dum quid eis apponeret
non haberet p̄missa oratione in clibanuꝫ
respexit. ⁊ ibidem candidissimū paneꝫ in/
uenit. Sed cum vix ad vni⁹ prandij esuꝫ
tribus personis sufficere videret̄. laurenti
us artifices suos nolens deficere. sic pre/
dictum panem multiplicari fecit q̄ in ali
mentum decem dierum operarijs cunctis
suffecit In ecclesia sancti laurentij apō
mediolanū. vt refert vincēti⁹ in sua chro/
nica. calix quidaꝫ chrystallinus mire pul
chritudinis habebat̄. qui cum in quadaꝫ
solennitate ad altare a diacono portaret̄.
elapsus e manib⁊ in terram cecidit. ⁊ sta/
tim cōminutus fuit. At diaconus merēs
fragmenta collegit. ⁊ super altare ponens
beatum laurentiū exorauit: ⁊ fractum ca
licem integrū ⁊ solidatū recepit ¶ Le
gitur quoq̄ꝫ in libro de miraculis btē vir/
ginis q̄ quidam iudex stephan⁹ noīe rho
me erat. qui munera libenter accipiēs mlt
torum iudicia ꝑuertebat. Hic tres do/
mos ecclesie sancti laurentij ⁊ vnū hortū
sancte agnetis violenter abstulit. ⁊ abla/
ta iniuste possedit. Accidit autem vt mo/
reret̄ ⁊ ante dei iudicium duceret̄. Queꝫ
sanctus laurentius cernens ad eum cum
nimia indignatiōe accessit. ⁊ trib⁊ vicib⁹
brachium eius durissime strinxit. ⁊ dolore
nimio cruciauit. Sancta ꝟo agnes cum
ceteris virginib⁊ eum videre noluit sed fa
ciem suam ab eo auertit. Tunc iudex sup
eum sententiā ferens dixit. Quoniā alie/
na subtraxit: ⁊ munera accipiens verita/
tem vendidit. in loco iude ꝓditoris trada
tur. Sanctus autem proiectus quē ideꝫ
stephanus in vita sua valde dilexerat. ad
beatum laurentiū ⁊ ad beatam agnetem
accedens pro eo veniam p̄cabatur. Illis
ꝟo ⁊ beata virgine ꝓ eo orantib⁊ ꝯcessum
est vt eius anima ad corpus rediret. ⁊ ibi
dem triginta dieb⁊ pniam ageret. Acce/
pit insuper a beata virgine in mandatis
vt psalmū Beati īmaculati. singulis die
bus vite sue diceret. Cumq̄ꝫ ad corpus re
disset. brachium eius ita erat liuidū ⁊ ad
ustum ac si hoc in corꝑe passus esset. Qd
signum in eo extitit quoad vixit. Vale
igitur ablata restituens. ⁊ pniam agens
die. xxx. migrauit ad dn̄m. Legitur in
vita sancti henrici impatoris q̄ dum ipse
et kunegundis vxor eius virgines insimul
ꝑmanerēt. diabolo instigante de quodaꝫ
milite vxorem suspectam habens ipsam
sup candētes vomeres. q̄ndecim pedum
nudis pedib⁊ incedere fecit. Qua ascen/
dente dixit: Sicut me ab henrico ⁊ oībus
intactam nouisti. ita adiuua me christe.
Henricus ꝟo verecundia ductus eam
in maxillam percussit. Cui vox dixit.

Virgo maria te v̓ginē liberauit. totā igit̄
candentem massam illesa ꝑcurrit. Cum ḡ
cesar obijsset multitudo maxima demonū
añ cellā cuiusdā heremite transibat. Qui
aperta fenestra interrogauit vltimū q̇ naꝫ
essent. Et ille. Legio demonū sumus. q̇ ad
mortē cesaris ꝓperamus. si forte aliq̇d pro
priū in eo reperire possimus. Adiuratur
igit̄ vt ad se redeat. Qui rediēs dixit. Ni/
hil profecimus: qꝛ dū falsa vxoris suspicio
⁊ alia mala. at etiā bona in statera fuissent
posita. adustus ille laurentius ollā aureā
īmensi ponderis attulit. Et dū supasse vi/
debamur. illa iactata pars alia statere plu
rimū ponderauit. Tunc ego iratus vnam
aurē olle prerupi. Ollā calicē vocabat quē
dictus cesar in honore sancti laurētij ecc̄ie
aystetensi fieri fecerat. quē in speciali deuo
tiōe habuerat. Cui ꝓpter magnitudinē due
aures inerāt. Repertūq̄ ē tc̄ ⁊ imperatorē
obijsse ⁊ vnam aurē calicis fractam fuisse.

Refert greg⁹ i registro ꝙ dū predecessor
suus quedā ad corpus sancti laurētij cu/
peret meliorare. ⁊ ybi nā corpus esset nesci
ret. subito corpus eius ignorāter apit̄. om/
nesq̄ q̇ aderāt tā monachi q̄ꝫ mansionarij
q̇ corpus eius viderāt infra decē dies mor
tui sunt. F Notādū ꝙ passio laurentij
inter ceteras sanctoꝝ martyrū passiōes ex
cellentissima videt̄ esse in quattuor sicut ex
dictis sancti maximi ep̄i ⁊ beati augustini
colligit̄. Primo in passiōis acerbitate. Se
cundo i effectu siue vtilitate. Tertio in cō
stātia siue fortitudie. Quarto in mirabili
pugna ⁊ mōvictorie. Pri⁹ igit̄ excellētissi
ma fuit i pene acerbitate. De c⁹ pene acer
bitate sic dicit btūs maximus ep̄us vel ꝯm
q̇sdā li. ambro. Nō ei fratres btūs laurēti⁹
breui vel simplici passiōe patit̄. Nā q̇ gla/
dio percutit̄ sel' morit̄. q̇ in flamaꝝ camio
mergit̄ vno impetu liberat̄. Hic aūt longa
⁊ multiplici pena cruciat̄ vt mors ei nō de
sit ad suppliciū ⁊ desit ad finē. Legim⁹ be/
atos pueros in penaꝝ suarū deambulasse
flāmis ⁊ igneos globos pedibꝫ ꝯculcasse.
Unde ⁊ beatus laurēti⁹ nō minori gloria
preferendus est. Siquidē illi in penaꝝ flā
mis ambulabāt. hic i ipo supplicij sui igne
discubuit. Illi vestigijs pedū ꝯculcauerūt
incendia. iste latera suoꝝ diffusiōe restrin/

xit. Isti stantes in pena eleuatis manibus
orabant ad dn̄m. iste prostrat⁹ in sua pena
toto corpore dn̄m deprecabat̄. Et notā/
dū ꝙ btūs laurētius post beatū stephanū
inter ceteros martyres primatū tenere dr̄.
nō qꝛ maiorē penā sustinuerit q̄ꝫ ceti mar/
tyres. cū multi tantā penā. ⁊ aliqui etiam
maiorē sustinuisse legant̄. sed hoc dr̄ ꝓpter
sex causas insimul occurrētes. Primo ꝓpt̄
passionis locū. qꝛ rome q̄ est caput mundi
⁊ vbi est sedes ap̄lica passus est. Scd̄o ꝓ/
pter predicatōis officiū. qꝛ officiū ꝑdicatio
nis diligenter impleuit. Tertio ꝓpter lau/
dabilē distributionē thesauroꝝ quos oēs
pauperibꝫ sapienter distribuit. Has tres
rōnes ponit magister guilhemus altisio/
dorensis. Quarto ꝓpter autenticatū ⁊ ap/
probatū eius martyriū qꝛ ⁊ si de aliquibꝫ
maiora tormēta legant̄: tn̄ hoc autenticuꝫ
nō habet̄ ⁊ aliqn̄ in dubiū vertit̄. Huius
aūt passio in ecclesia valde est solēnis ⁊ ap
ꝓbata. Un̄ ⁊ multi sancti in suis ꝯmonibꝫ
eius passionē approbant ⁊ ꝯfirmāt. Quin
to ꝓpter dignitatis gradū qꝛ fuit archidia
conus sedis ap̄lice. Post quē vt aiunt i ro
mana sede archidiacon⁹ nō surrexit. Sex/
to ꝓpter seuiciā tormentorū. qꝛ grauissima
supplicia pertulit. vtpote q̇ sup cratē ferreā
assatus fuit. Un̄ de eo dicit beatus aug⁹.
Laceratos artus ⁊ multa verberū sectione
ꝯcisos subiecto precepit igne torreri. vt per
cratē ferreā q̄ iam de feruore ꝯtinuo vim i
se haberet vrendi ꝯuersoꝝ alterna mutatō
ne mēbroꝝ fieret cruciatus vehemētior ⁊
pena productior. G Scd̄o fuit excellē
tissima in effectu siue vtilitate. Ip̄a em̄ pe
ne acerbitas ꝯm aug⁹. ⁊ maximū. fecit euꝫ
glorificatiōe sublimē opiniōe ⁊ fama cele/
brē. deuotiōe laudabilē. ⁊ imitatōe insignē

Primo igit̄ glorificatiōe sublimē. Und̄
aug⁹ dicit. Seuisti persecutor in martyreꝫ
ꝯseuisti ⁊ auxisti palmā dū aggeras penaꝫ
Item maximus vel ꝯm quosdā li. ambro.
Quāuis in fauillā mēbra soluant̄. fidei tn̄
fortitudo nō soluit̄. Corpis detrimentū su/
stinet sed lucrū salutis acquirit. Itē aug⁹
Vere beatū corpus qd̄ non a fide xp̄i tor/
mentū imutauit. sed ad requiē sancta reli/
gio coronauit. Scd̄o opiniōe ⁊ fama ce
lebrē. Maxim⁹ vel ꝯm quosdā li. ambro

Beatū martyrē laurentiū grano sinapis possumus ꝯparare. qꝛ diuersis attrit⁹ pas/sionib⁹ ꝑ totū orbē grā sui meruit fragra/re mysterij. Qui antea ꝯstitutus in corꝑe humilis ignotus ⁊ vilis postea ꝙ̄ vexatus laceratus exustus fuit. vniuersis per totuꝫ mundū ecclesijs odorē sue nobilitatis infu dit. Idē. Sanctū est ac deo placitū vt na/tale sancti laurentij precipua deuotiōe ve/neremur. cuius radiātib⁹ flāmis victrix ī hunc ꝙ̄ diē toto orbe xp̄i choruscat eccl'ia. Idem. Tanta eīm gloria martyrij precla/rus extitit in passione sua ꝙ mundū illu/minauerit vniuersum. Tertio deuotiōe laudabilē. Quare aūt sit laudandus ⁊ cū deuotiōe suscipiendus ostendit aug⁹ trib⁹ rōnib⁹ sic dicēs: Beatū virū laurentiū to/ta debemus deuotiōe suscipere. Primo qꝛ preciosum sanguinē ꝓpter deū tradidit. De inde qꝛ ei prerogatiua apud deū nostrū nō minimā ꝯtulit oñdens q̄lis debet esse xp̄i/ana fides de cuius ꝯsortio existere marty/res meruerīt. Tertio ꝙ idem tanteꝛ tā sctē ꝯuersatiōis fuit vt coronā martyrij tp̄e pa cis inueniret. Quarto fecit eū imitatōe insignē. Unde aug⁹. Hec toti⁹ causa pas/sionis ꝓpter quā morti addict⁹ est vir san/ctus: vt sui similes ceteros esse hortaretur. In tribus aūt se nobis imitabilē exhibet. Primo in aduersoꝝ forti perpessiōe. Und̄ aug⁹. Ad erudiendū dei ꝓpl'm nullorū est vtilior forma ꝙ̄ martyrū. Eloquentia faci lis ad exhortandū fit ratio efficax ad sua/dendū. Ualidiora tamē sunt exempla ꝙ̄ verba ⁊ plus est opere docere ꝙ̄ voce. In quo excellentissimo genere doctrine beatus martyr laurentius ꝙ̄ gloriosa polleat di/gnitate, etiā persecutores ipsius sentire po/tuerūt quo illa mirabilis fortitudo animi nō solū non cederet sed etiā alios exemplo sue tolerantie roboraret. Scd̄o in fidei ma gnitudine ⁊ feruore. Maximus vel Am/brosius. Dum in fide sua persecutoris flā mas vicit. ostendit nobis per ignē fidei ge henne incendia superare ⁊ amore xp̄i dieꝫ iudicij nō timere. Tertio in ardenti deuo/tione. Idem vel ambrosius. Illuminauit mundū plane laurenti⁹ eo lumine quo ip̄e succensus est ⁊ flāmis quas ip̄e ꝑtulit oīm xp̄ianoꝝ corda calefecit. De his trib⁹ etiā sic dicit maxim⁹ ⁊ ambrosius ſm quosdaꝫ libros. Beati laurētij exēplo prouocamur ad martyriū. accendimur ad fidē. incale/scimus ad deuotionē. Tertio fuit excellentissima in ꝯstantia seu fortitudine De cuius ꝯstancia ⁊ fortitudine sic dic̄ be atus aug⁹ Beatus laurenti⁹ māsit in xp̄o vsq̄ ad temptationē. vsq̄ ad tyrannicā in terrogationē. vsq̄ ad acerrimā ꝯminatio/nē. vsq̄ ad peremptionē. In q̄ longa mor/te. qꝛ bene māducauerat ⁊ bn̄ biberat tan/ꝙ̄ illa esca saginatus ⁊ illo calice ebrius fa ctus. tormēta nō sensit. nō cessit. ⁊ in regnū successit. Adeo aūt fuit ꝯstans ⁊ firmus ꝙ nō solū tormentis nō succubuit. sed etiā ex ipsis tormentis vt habetur ex dictis beati maximi factus est perfectior in timore. fer/uētior in amore. ⁊ iocundior in ardore. De primo sic dic̄. Extenditur super flāmarum ignitos globos ⁊ sepius versatur in latera sed quanto plus penarū patitur: tanto am plius xp̄m dominū pertimescit. Quantū ad scd̄m sic ait maximus vel ſm quosdam libros ambrosius. Granū sinapis cum at teritur accēditur. laurentius cū patit̄ inflā mat. Idē. Nouo admiratiōis genere ali⁹ illū torquet: ⁊ alij seuientes tormēta perfi/ciunt. sꝫ deuotiorē laurentiū saluatori sup/plicia atrociora fecerūt. Quantū ad tertiū sic dicit. Cor eius tanta fide ī xp̄i magna/nimitate ꝯcaluit vt despectis ꝓprij corpoꝝ cruciatib⁹ insanissimo tortori suo ⁊ trium/phans eius ignibus letus illuderet.

Quarto fuit excellentissima in mirabili pugna ⁊ mō victorie. Beatus nāq̄ laurē tius sicut ex v̄bis maximi ⁊ augustini col ligit̄. quinq̄ ignes exteriores quodāmō ha buit quos tn̄ oīes superauit fortiter ⁊ ex/tinxit. Primus fuit ignis gehenne. scd̄us ignis materialis flāme: tertius carnalis ꝯcupiscentie. quartus ardentis auaricie. quintus furentis insanie. De extinctōe primi ignis scꝫ gehēne sic dicit maximus. Nunquid cedere poterat momētanee cor poris vstiōi. cuius fides eternū gehēne ex/tinguebat ardorē. Itē. Transijt per igneꝫ momētaneū atq̄ terrenū. sꝫ flāmam gehē ne ꝑpetuo exurētis euasit. De extinctio ne scd̄i ignis. s. materialis flāme sic ait ma ximus vel ambro. ſm quosdā libros. Cor

porali laborabat incendio. sꝫ diuinus ardor materialē restrinxit ardorē. Itē Quāuis rex improbus ligna subijceret. incēdia maiora supponeret tñ sanctus laurentius has flāmas fidei calore accensus nō sensit Itē augꝰ. Supari caritas xp̄i flāma ñ potuit. ⁊ segnior fuit ignis q̃ foris vssit q̃ꝫ q̃ intus accendit. De extinctiōe tertij ignis scꝫ carnalis ꝯcupiscentie sic dicit maximꝰ Ecce beatus laurētius transijt ꝑ ignē nō quo adustus inhorruit sed illuminatꝰ efulsit. arsit ne arderet. ⁊ ne vreretur vstus est.

De extinctiōe quarti ignis. scꝫ. auaricie qualiter euanuit auaricia eoꝝ q̃ thesauros cupiebant ⁊ frustrata est sic dicit augꝰ. Armatur gemina face homo cupidus pecunie. ⁊ veritatis inimicus. auaricia vt rapiat aurū. impietate vt auferat xp̄m. Nihil obtines nihil proficis humana crudelitas Subtrahit tormētis tuis materia mortalis. ⁊ laurentio in celuꝫ abeunte tu deficis flāmis tuis. De extinctiōe quinti ignis scꝫ furentis insanie. qualiter videlicet insania persequētiū frustrata est. ⁊ anihilata sic dicit maximꝰ. Supatis flāmaꝝ ministris om̄e mundane insanie restrinxit incendiū. Ad hoc vsq̃ꝫ diabolica profecit intentio vt vir fidelis ad dn̄m suū gl'iosus ascēdat. ⁊ crudelitas persequentiū cuꝫ suis ignibꝫ ꝓfusa torpeat. Qd̄ em̄ persequentiū insania ignis fuerit ostendit cū ait. Furor gentilis accensus craticulā preparat ignitā. vt indignatiōis sue flāmas ignibꝫ vindicaret.

Nec mirū si hos quinq̃ꝫ ignes exteriores supauit. qm̄ ex verbis predicti maximi habent tria refrigeria q̃ intus habuit. ⁊ tres ignes in corde portauit. per que oēm ignē exteriorē ⁊ refrigerio mitigauit ⁊ maiori incendio supauit Primū nāq̃ꝫ refrigeriū fuit desideriū regni celestis. scd̄m meditatio diuine legis. tertiū puritas ꝯscientie. Per h̄ triplex refrigeriū oēm ignē exteriorē extinctum fecit ⁊ frigidū reddidit. De p̄io refrigerio qd̄ est desideriū celestis glorie dicit maximus vel ambrosius s̄m quosdā libros. Nec em̄ beatus laurentius igniū sentire tormenta poterat qui in sensibꝫ refrigerium paradisi possidebat. Item Iacet añ pedes tyranni exusta caro corpus exanime nihil tamē detrimēti patitur in terris cuiꝰ animus demoratur in celis. De secūdo refrigerio quod est meditatio legis diuine sic dicit maximus vel ambrosius. Dū xp̄i cogitat precepta frigidū est illi om̄e quod patitur. De tertio refrigerio quod est puritas ꝯscientie sic dicit. Ardet profecto totis visceribꝫ fortissimus martyr ⁊ vrit̄. sed regnū dei pertractans refrigerio ꝯscientie victor exultat. Habuit nihilominus vt idem maximus ostendit tres ignes interiores per quos oēs ignes exteriores maiori incendio supauit. Primus fuit fidei magnitudo. scd̄s ardens dilectio. tertius vera dei cognitio q̃ ip̄m irradiauit tanq̃ꝫ ignis.

De primo igne sic dicit idē vel ambrosius. Inquantū in illo fidei ardor feruet in tantū supplicij flāma frigescit. Item. Esse saluatoris ignem feruorē fidei legimus in euangelio. Ignem veni mittere in terram Hoc igitur igne beatus laurentius accensus flammarū non sensit incendiū. De secundo igne sic ait idem vel ambrosius. Ardebat extrinsecus martyr laurētius tyranni seuientis incendijs. sed maior illum intrinsecus christi amoris flāma torrebat

De tertio igne sic dicit. Fortissimū martyrem seuissima persecutoris flamma superare no potuit. quia longe ardentius veritatis radijs mens eius accensa feruebat Item Odio perfidie ⁊ amore veritatis accensus appositam sibi extrinsecus flammā aut non sensit aut vicit Habet aūt inter ceteros martyres beatus laurentius tria priuilegia quantū ad officium. Primuꝫ est in vigilia. Solus em̄ inter martyres vigiliam habet. Sed vigilie sanctorū propt̄ multas deordinationes hodie in ieiunia mutate sunt. Mos em̄ fuit olim vt refert iohannes beleth vt in festiuitatibus sanctorum homines cum vxoribus ⁊ filiabus ad ecclesiam venirent. ⁊ ibi cum luminaribus pernoctarent. Sed quia multa adulteria in his vigilijs fiebant. statutuꝫ fuit vt vigilie in ieiunia cōuerterentur. Nomē tñ antiquū est retentū. q2 nō ieiunia sed vigilie adhuc appellant̄. Scd̄m est i octaua. Ip̄e nāq̃ꝫ solus cū stephano hēt octauā inter martyres. sic̄ martinꝰ inter ꝯfessores.

Tertiū est in regressiōibꝫ antiphonarū
q̄ꝺ solus ipē ⁊ paulus habet. Sed paulus
ꝓpter excellentiā predicatiōis. iste ꝓpter ex
cellentiā passionis.

CXIII

De sancto ypolito.

Ipolitus dr̄ ab yper
q̄ꝺ est supra. ⁊ litos q̄ꝺ est la/
pis quasi supra lapidē. i. xp̄m
fundatus. vl' ab in ⁊ polis q̄ꝺ
est ciuitas. Uel ypolitus q̄si valde politus
Fuit em̄ sup̱ lapidē xp̄m bene fundatus p̱
ꝯstantiā ⁊ firmitatē. Fuit in ciuitate sup̱/
na per desideriū ⁊ auiditatē. Fuit bene po
litus per tormētoꝝ acerbitatē. A

Politus postq̄ꝫ corpus btī lauren/
tij sepeliuit. venit in domū suam ⁊
dans pacē fuis suis ⁊ ancillis. oēs
de sacramēto altaris q̄ꝺ iustinus presbyter
obtulerat ꝯmunicauerūt. Et apposita mē
sa priusq̄ꝫ cibū sumeret venientes milites
eū rapuerūt. ⁊ ad cesarē duxerūt. Quē vi/
dens decius cesar subridēs dixit ei. Nun/
quid ⁊ tu magus effectus es: q̄ corpꝰ laurē
tij abstulisti. Cui ypolitus. Hoc feci nō q̄si
magus sed quasi xp̄ianus. Tunc deciꝰ fu
rore repletus p̄cepit vt habitu quo vt xp̄ia
nus vtebat̄ expoliaret̄. ⁊ os eius lapidibus
tunderet̄. Cui ypolitus. Nō me expoliasti
sed magis vestisti. Cui decius. Quō insi/
piēs effectus es vt nuditatē tuā nō erube/
scas. Nunc ḡ sacrifica ⁊ viues ne cū laurē
tio pereas. Cui ypolitus. Exemplū mere/
ar fieri beati laurētij quē tu ore polluto au
sus es noīare. Tunc decius fecit eū fustibꝫ
cedi ⁊ pectinibꝫ ferreis laniari. Ille aūt se
xp̄ianū esse voce clara ꝯfitebat̄. Et cū tor/
menta hmōi derideret. veste militari qua
antea vtebat̄ eū vestiri fecit. hortans vt a
miciciam ⁊ militiā pristinā retineret. Cui
ypolitus cū diceret se xp̄o militari decius
ira repletus valeriano prefecto eum tradi
dit. vt oēs facultates eius acciperet. ⁊ di/
ris tormētis eum interficeret. Inuento q̄ꝫ
ꝙ eius familia xp̄iana esset. adducti sunt
oēs ante ꝯspectū eius. Qui cū ad sacri/
ficia cogeret̄. ꝯcordia nutrix ypoliti pro oī
bus respondit. Nos cum dn̄o nostro volu/
mus mori potius pudice q̄ꝫ impudice vi/
uere. Cui valerianus. Genus seruoꝝ nō
nisi cū supplicijs emendat̄. Tunc presente
ypolito ⁊ gaudente. iussit eā tam diu plū/
batis cedi quousq̄ꝫ emisit spiritū. Dixitq̄ꝫ
ypolitus. Gratias tibi ago dn̄e q2 nutricē
meā ante ꝯspectū sanctoꝝ tuoꝝ premisisti
Deinde extra portā tiburtinā valerianus
ypolitū cū familia sua duci fecit. ypolitus
aūt oēs ꝯfortās dixit: Fratres nolite me
tuere: q2 ego ⁊ vos vnū deū habemus. Ius
sitq̄ꝫ valerianꝰ vt in ꝯspectu ypoliti. oībꝫ
capita amputarent̄. ypoliti vero pedes ad
colla indomitoꝝ equorū fecit ligari. ⁊ per
carduos ⁊ tribulos trahi tā diu donec spi/
ritum exalaret circa annos dn̄i. CCLVI.
Eorū corpora iustinus presbyter rapuit ⁊
iuxta corpus sancti laurentij sepeliuit. Cor
pus vero sancte ꝯcordie inuenire nō potuit
q2 fuerat in cloacam proiectū. Miles aūt
quidā nomine porphirius. credens beatā
concordiā aurū aut gēmas in vestimentis
habere ad quendā cloacariū nomine yre/
neū qui erat occulte christianus accessit et
dixit: Secretū custodi ⁊ extrahe concordi/
am. quia spero ꝙ aurū aut gēmas in vesti
bus suis habet. Cui ille. Ostende mihi lo
cum ⁊ secretū habeo. ⁊ quicquid inuenero
nunciabo. Cum ergo corpus extractū fuis
set ⁊ nihil inuenissent. miles ille protinus
fugit. Et yreneus vocato quodam christia
no nomine habundo corpus ad sanctū iu/
stinū detulit. Quod ille deuote suscipiens
iuxta corpus sancti ypoliti ⁊ aliorū sepeli/
uit. Quod valerianus audiens. yreneum
⁊ habundū tenuit. ⁊ ambos in cloacam vi/
uos misit. Quorū corpora iustinus rapuit
⁊ cum alijs sepeliuit. B Post hoc de/
cius cum valerano in currum ascendit au
reum ⁊ pergunt ad amphiteatꝝ vt cruciēt
christianos. Arreptus igitur decius a de/
monio clamabat. O ypolite catenis aspe/
ris victū me tenes. Ualerianus similiter
clamabat. O laurenti igneis catenis me
ligatū trahis. Et eadem hora valerianus
expirauit. Decius aūt domū reuersus tri/
duo a demonio vexatus clamabat. Adiu/
ro te laurenti modicum cessa a tormentis.
Et sic miserabiliter mortuus est. Q̄ꝺ vxor
eius triphonia crudelis videns. dimissis
oībꝫ ad sanctū iustinū cū filia sua cyrilla

accessit ꝛ ab eo cū multis alijs baptizari se
fecit. Alia vero die cū oraret triphonia emi
sit spiritū. Cuius corpus iustinus presby/
ter iuxta corpus sancti ypoliti sepeliuit. Au
dientes vero quadragintaseptē milites ꝙ
reginā ꝛ eius filia xp̄iane effecte essent. ve/
nerunt cum vxoribꝫ suis ad iustinū presby
terū vt baptisma susciperēt. Quos om̄es
dionysius qui sancto sixto successerat ba/
ptizauit. Claudius aūt imperator cyrillā
cum sacrificare nollet iugulari fecit. ꝛ cete
ros milites decollari. Quorū corpora in a
gro verano cū ceteris sepeliunt. Et ad/
uertendū ꝙ expresse habet hic ꝙ illi decio
q̇ laurentiū ꝛ ypolitū martyrizauit succes/
sit claudius. Claudius aūt nō successit de
cio imperatori. imo decio successit ſm cro/
nicas volusianus. volusiano galienus. ga
lieno claudius. Oportet ergo dicere vt vi
detur ꝙ aut galienus fuerit binomius ꝛ qđ
dictus sit galienus ꝛ decius. sicut dicit vin
centius in cronica sua ꝛ godofridus ī libro
suo. aut ꝙ galienus in sui adiutoriū quen
dam noīe deciū fecerit cesarē nō tñ impera
torem sicut dicit richardus in cronica sua.

De hoc martyre sic dicit ambrosius in
prefatiōe. Beatus martyr ypolitus xp̄m
verū ducē ꝯsiderās miles eius esse maluit
q̄ꝫ dux militū ꝯprobari. Beatūqꝫ lauren/
tiū sue custodie mancipatū nō persecutus
est sed subsecutus. Qui cū thesauros eccīe
discuteret. inuenit thesaurū quē nō tyran/
nus eripet. sꝫ quē pietas possideret. inuēit
thesaurū vñ vere diuitie peterent. spreuit
fauorē tyranni vt cū regis perpetui gratia
ꝯprobaret. mēbris diuidi nō refugit ne ne/
xibus diuelleret eternis. Bubulcus qui
dam noīe petrus, cū in festo sancte marie
magdalene plaustrū iunxisset. ꝛ boues se/
quens ip̄os maledictis vrgeret. protinus
boues ꝛ aratrū a fulmine absumunt ꝛ ip̄e
petrus q̇ hoc imprecatus fuerat supplicio
atrociori torquebat. Nam ignis eū arripu
it adeo ꝙ carnibꝫ ꝛ neruis tibie ꝛ cruris cō
sumptis ossa paterent. ꝛ ip̄a tandē tibia a
sua ꝯpage penitus solueret. Tunc ille ad
quandā ecclesiā beate virginis accedens.
tibiā ip̄am in quodā foramine ip̄ius eccīe
abscondit. ꝛ beatā virginē lachrymis ꝛ p̄/
cibus pro sua liberatiōe rogauit. Et ecce
nocte quadā beata virgo cū beato ypolito
ei in visione affuit. ꝛ eidē ypolito vt petrū
pristine sanitati restitueret imperauit. sta/
timqꝫ sanctus ypolitus tibiā de foramine
accipiens. loco suo quasi surculū arbori in
momento inseruit. In qua insitione tātos
dolores sensit vt suis clāoribꝫ totā familiā
excitaret. Qui surgentes ꝛ lumē accendē/
tes. petrū duo crura ꝛ duas tibias habere
ꝯspiciunt. Sꝫ se deludi putantes ip̄m iterū
atqꝫ iterū ꝯtrectabāt ꝛ mēbra vera ip̄m ha
bere ꝯspiciebant. Qui vix eum excitantes
vnde hoc sibi acciderit sciscitant. Sed ille
eos ludere existimās tandē victus rem vi
dit ꝛ extupuit. Sed tñ coxa noua mollior
q̄ꝫ vetusta. ad sustinentiā corporis nō pote
rat exequari. Unde ad publicationē mira
culi per annū claudicauit. Et tunc iterū bea
ta virgo eidē apparēs sancto ypolito dixit
vt quicquid curatiōi deesset supplere debe/
ret. Euigilans igit ꝛ se plene sanatū inue/
niens reclusoriū introiuit. Cui diabolus in
specie nude mulieris frequētissime appare
bat. ꝛ nudā ei se ingerens quanto ille fortiꝰ
resistebat tanto illa impudentius incum/
bebat. Cum ergo illa eum plurimū vexa/
ret. tandē ille stolā sacerdotalē accipiēs col
lum eius cinxit. ꝛ mox diabolo abscedente
cadauer putridū ibidē remansit. Tantusqꝫ
fetor inde exalauit. vt nullus qui hoc vi
dit ambigeret quin corpus alicuius mulie
ris mortue fuisset ꝛ ꝙ diabolꝰ assumpsisset.

CXIIII

De assumptiōe beate Marie virginis.

Assumptio beate ma
rie virginis qualiter facta sit
ex quodā libello apocrifo q̇ io
hanni euāgeliste ascribit edo
cetur. Aplīs nāqꝫ ob predicatiōis gratiā
diuersas mundi subeuntibꝫ regiōes virgo
btā ī domo iuxta mōtē syō posita dr̄ remā/
sisse. oīaqꝫ loca filij sui. s. locū baptismi. ieiu
nij. orōnis. passiōis. sepulture. resurrectio/
nis. ꝛ ascensiōis. quoad vixit deuotiōe se/
dula visitauit. Et ſm ꝙ ait epiphaniꝰ vigī
tiquattuor annis post ascensionē filij sui su
peruixit. Refert ergo ꝙ beata virgo quādo
xp̄m ꝯcepit erat annorū. xiiij. ꝛ in. xv. ip̄m

peperit. ꝛ vixit cum eo annis. xxxiij. ꝛ post
mortē xpi supuixit. xxiiij. annis. Et fm h
qn̄ obijt erat annoꝝ. lxxij. Probabilius tn̄
videt̄ qđ alibi legit̄ vt xij. annis filio supui
xerit. ꝛ sic sexagenaria sit assumpta. cū apo
stololi totidē annis predicauerit in iudea
ꝛ circa partes illas. sicut ecclesiastica tra/
dit hystoria. Die igit̄ quadā dū in filij desi
deriū cor virginis vehemēter accenditur.
estuans animus ꝯmouet̄. ꝛ in exteriorē la/
chrymarū abundantiā excitat̄. Cunqꝫ ad
tempus subtracti filij equanimiter nō fer/
ret subtracta solatia. ecce angelus cū mul/
to lumine eidē astitit. ꝛ reuerenter vtpote
sui dn̄i matrē salutauit. Aue inquit bene/
dicta maria suscipiens benedictionē illius
q̄ mandauit salutē iacob. Ecce aūt ramū
palme de paradiso ad te dn̄am attuli quē
ante feretrū portare iubeas. cū die tertia đ
corpore assumeris Nam filius tuus te ma
trem reuerendā expectat Cui maria respō
dit. Si inueni gratiā in oculis tuis. obse/
cro vt nomē tuū michi reuelare digneris.
Sed hoc peto instantius vt filij ꝛ fratres
mei apostoli ad me pariter ꝯgregentur. vt
eos anteqꝫ moriar corporalibꝫ oculis videā
ꝛ ab eis sepeliri valeā. ꝛ ipis presentibꝫ spi
ritū deo reddam. Hoc iterū peto ꝛ obsecro
vt anima mea de corpore exiens nullū spi/
ritū teterrimū videat nullaqꝫ mihi satha/
ne potestas occurrat. Cui angel⁹: Cur sci/
re desideras dn̄a nomē meū. quod ammi/
rabile est ꝛ magnum. Ecce aūt oēs ad te
hodie ꝯgregabunt̄ apl'i q̄ nobiles tibi exhi
bebunt exsequias funeris. ꝛ in eorū ꝯspe/
ctu spiritū exalabis. Nam qui olim ꝓphe/
tam de iudea in babilonē in crine attulit
subito ipe procul dubio ad te apostolos ad
ducere poterit in momēto. Malignū aūt
spiritū videre cur metuis. cum caput eius
oīno contriueris. ꝛ spoliaueris ipm sue
potestatis imperio. fiat tamē voluntas tua
vt ipos non videas. His dictis angelus
cum multo lumine celos ascendit. Palma
aūt illa nimia charitate splendebat. ꝛ erat
quidē virge viriditate cōsimilis. sed folia
ipius vt stella matutina fulgebant. Factū
est aūt dum iohānes in ephesso predicaret
celū repente intonuit. ꝛ nubes cādida ipm
sustulit ac raptū ante marie ianuā colloca
uit. percutiensqꝫ hostiū interius introiuit.
ꝛ reuerenter virgo virginē salutauit. Quē
felix maria ꝯspiciens vehemēter obstupu/
it. ꝛ pre gaudio lachrymas ꝯtinere nequi/
uit. Dixitqꝫ. Fili iohānes memor esto ver/
borū magistri tui. quibus me tibi matrem
ꝛ te mihi in filiuꝫ ꝯmendauit. Ecce a dn̄o
euocata debitū humane ꝯditionis exsoluo
ac corpus meū tibi cura solicita recōmen/
do. Audiui eīn iudeos inijsse ꝯsiliū dicen/
tes. Expectemus viri fratres quoadusqꝫ
illa que iesum portauit subeat mortē. ꝛ cor
pus eius ꝯtinuo rapiemus. ac iniectū igni
bus ꝯburemus. Tu igit̄ hanc palmā de/
ferri facies ante feretrū cum corpus meuꝫ
duxeritis ad sepulchrū. Dixitqꝫ iohānes:
O vtinā hic essent oēs apostoli fratres
mei. vt decenter tibi parare possemus exe/
quias. ac exsoluere laudes dignas. Hec il/
lo dicēte. oēs apostoli de locis in quibus
predicabant a nubibꝫ rapiunt̄. ꝛ ante ma/
rie hostiū collocant̄ Qui videntes se ibidē
insimul ꝯgregatos mirabantur dicentes:
Que nam causa est ꝓpter quā nos hic do/
minus insimul ꝯgregauit. Johānes igit̄
ad eos exijt: ꝛ dominā de corpore recessurā
p̄dixit. Et addidit dicēs: Videte fratres
ne cum obierit aliquis eam defleat ne hoc
videns popul⁹ ꝯturbet̄ ꝛ dicat. Ecce quō
isti timent mortē qui tamē alijs predicāt re
surrectionē. B Dionysius pauli apo
stoli discipulus in libro de diuinis nomibꝫ
hoc idem asserit apostolos scꝫ in dormitio
ne virginis ꝯuenisse, ꝛ se similiter interfu/
isse. ac vnūquēqꝫ in laudem christi ꝛ virgi
nis sermonē fecisse. Ait eīn sic loquens ad
ierotheū. Nos vt nosti ꝛ ipe. ꝛ multi san/
ctorum nostrorū fratrū ꝯuenimus ad vi/
sionē corporis vite principis ꝛ quod deuꝫ
suscepit Aderat āt ꝛ frater dn̄i iacobꝫ ꝛ pe
trus sūma ꝛ ꝑuectissima theologorū sum/
mitas. Postea visum est p⁹ visionē vt vni/
uersi gerarche laudarent sicut vnusquisqꝫ
erat sufficiens. infinite virtutis bonitateꝫ
thearchice infirmitatis. Hec dionysius.
Cum aūt beata maria oēs apostolos
congregatos vidisset. dominū benedixit. ꝛ
in medio eorū ardentibus lampadibus ꝛ
lucernis consedit. Circa vero horā noctis
tertiam iesus aduenit cum angelorum or/

dinibus. patriarcharuꝫ cetibus. martyrũ agminibus. confessorũ acie. virginũqꝫ choris. ⁊ ante thoruꝫ virginis acies ordinantur ⁊ dulcia cantica frequentant. Quales aũt exequie ibideꝫ celebrate sint. ex predicto libello qui iohanni ascribitur edocetur. Nam prior ipe iesus inchoauit ⁊ dixit Ueni electa mea ⁊ ponam in te thronum meũ. quia concupiui speciem tuã. Et illa. Paratum cor meũ domine paratum cor meũ. Tunc omnes qui cum iesu venerant dulciter intonauerũt dicentes Hec est que nesciuit thorum in delictis habebit fructũ in refectione animarũ sanctarũ. Ipa autẽ de semetipa cecinit dicens Beataꝫ me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potẽs est ⁊ sanctum nomẽ eius. Tunc cantor cantorum omnibus intonauit excellentius. Ueni de lybano spõsa. veni coronaberis. Et illa. Ecce venio: quia in capite libri scriptuꝫ est de me vt facerem voluntatẽ tuam deus: quia exultauit spiritus meus in te salutari meo Sicqꝫ marie anima de corpore egreditur. ⁊ in vlnas filij aduolauit. Fuitqꝫ tam a dolore carnis extranea qꝫ a corruptione extiterat aliena. Dixitqꝫ apostolis dominus. Corpus virginis matris in vallem iosaphat deferte. ⁊ in monumento nouo quod ibidẽ inuenietis illud recondite. ⁊ me ibidem triduo donec ad vos redeam expectate. Statimqꝫ circundederunt eam flores rosaruꝫ scilicet cetus martyrum ⁊ lilia conualliuꝫ agmina scilicet angelorum confessorum ⁊ virginum. Post eam apostoli clamitant dicentes. Uirgo prudentissima quo progrederis. Esto nostri memor o domina. Tũc ad concentum ascendentium cetus qui remanserant admirati concite obuiam processerunt. Uidentesqꝫ regem suum femine animaꝫ in vlnis proprijs baiulantem. illamqꝫ super illum innixam. obstupefacti clamare ceperunt dicentes: Que est ista que ascendit de deserto delicijs affluens innixa super dilectum suum. Quibus concomitantes dixerũt. Ista est speciosa inter filias hierusalem sicut vidistis eam plenaꝫ charitate ⁊ dilectione. Sicqꝫ in celũ gaudens suscipitur. ⁊ a dextris filij in throno glorie collocatur. Apostoli autẽ viderunt eius aĩaꝫ tanti esse candoris vt nulla mortaliũ lingua possit effari. ¶ Tres aũt virgines que ibidem erant cum corpus ei⁹ lauandi gratia expoliassent. tant astatim corpus eius claritate resplenduit. vt tangi quidem ad lauandũ posset. videri aũt non posset. Tam diu aũt lux illa ibidem resplenduit. donec corpus a virginibus lotum fuit. Apostoli aũt corpus eius reuerẽter ceperunt ⁊ super feretrum posuerunt. Dixitqꝫ iohannes petro. Hanc palmam ante feretrũ petre portabis: quia domin⁹ nobis te pretulit. ⁊ suarum ouiũ pastorem ⁊ principeꝫ ordinauit. Cui petrus. Hanc potius portare te ꝯuenit. quia virgo a dño es electus ⁊ dignum est vt palmã virginis virgo ferat. Tu super pectus domini recũbere meruisti. ⁊ exinde sapientie ac gratie plus ceteris fluenta potasti. Et iustum videt vt q̃ a filio recepisti plus muneris impendas virgini plus honoris. Tu igitur portare debes hanc palmam luminis ad exequias sanctitatis. qui potatus es poculo lucis de fonte perpetue claritatis. Ego aũt portabo cum feretro sanctum corpus. Ceteri autẽ apostoli fratres nostri circundantes feretrũ referant laudes deo. Paulus aũt dixit ei. Et ego qui minimus omnium vestrum sum portabo tecum. Eleuantes itaqꝫ petrus ⁊ paulus feretrum petrus incepit cantare ac dicere. Exijt israel de egypto alleluia. Ceteri autem apostoli cantum dulciter prosequuntur. Dominus autem feretrum ⁊ apostolos nube protexit ita ꝙ ipi non videbantur. sed tantũ coruꝫ vox audiebatur. Affuerũt ⁊ angeli cum apostolis concinentes. ⁊ totam terram sonitu mire suauitatis replentes. Excitati omnes ad tam dulcem sonuꝫ ⁊ melodiam de ciuitate velocius exeunt. ⁊ quid nam hoc sit diligenter sciscitantur. Tunc extitit qui diceret. Mariã illam discipuli iesu efferũt mortuã. circa illã hanc quã auditis concinunt melodiã. Tunc ad arma omẽs concurrerũt ⁊ se mutuo hortabãtur dicentes: Uenite omẽs discipulos occidam⁹. ac corpus illud qd. seductorẽ illũ portauit ignibus comburamus. Princeps aũt sacerdo/

rū hoc vidēs obstupuit. ⁊ ira repletus ait.
Ecce tabernaculū illius qui nos ⁊ genus
nostꝝ ꝯturbauit qualē gloꝛiā nūc accepit
Et hoc dicens. manus ad feretrū misit vo
lens illud euertere. ac ad terrā deducere.
Tunc manus eius subito ambe aruerūt
⁊ lectulo adheserūt. ita vt ad lectulū mani
bus penderet ⁊ nimio cruciatu vexatus la
mētabiliter eiularet. Reliquus aūt ꝓplˀus
ab angelis q̄ erant in nubibꝫ cecitate per/
cussus est. Princeps aūt sacerdotū clama/
bat dicēs: Sancte petre in hac tribulatiōe
me nō despicias sꝫ pro me obsecro ad dn̄m
preces fundas. Memoꝛ eñ debes esse q̄/
liter aliquādo tibi astiti. ⁊ q̄liter te accusan
te ancilla hostiaria excusaui. Cui petrus.
In obsequijs dn̄e nostre impediti sumus ⁊
curatiōi tue intendere nō valemus Verū
tn̄ si in dn̄m nr̄m iesum ⁊ in hanc q̄ ipm̄ ge
nuit ⁊ portauit credideris spero ꝙ ꝯtinuo
sanitatis bn̄ficio potieris. Qui rn̄dit. Cre/
do dn̄m iesum xp̄m verū esse filiū dei ⁊ hāc
sacratissimā matrē eius. Statimq̄ꝫ a fere
tro manus eius solute sunt sed tn̄ in bra/
chijs adhuc ariditas remansit ⁊ doloꝛ ve/
hemēs nō recesserat. Dixit ei petrꝰ. Oscu
lare feretrū ⁊ dic. Credo in deū iesum xp̄m
quē ista in vtero portauit. ⁊ post partū vir
go permāsit. Qd̄ cū fecisset ꝯtinuo pristine
ē redditus sanitati. Dixitq̄ꝫ ei petrus. Ac/
cipe hanc palmā de manu fratris nr̄i io/
hannis. ⁊ ponēs eā sup populū excecatū. ⁊
quicūq̄ꝫ credere voluerit recipiet visum. q̄
aūt credere noluerit. videre n̄ poterit i eter
nū. Mariā aūt portātes apl̄i in monumē
to posuerūt. ⁊ iuxta illud vt dn̄s iusserat cō
sederūt. Tertia aūt die veniēs iesus cū mul
titudīe angeloꝝ ipos salutauit dicēs: pax
vobis. Qui rn̄derūt. Gloria tibi dn̄s q̄ fa/
cis mirabilia magna solus. Et dixit apo/
stolis dn̄s. Quid gratie ⁊ honoris vobis
videt̄ vt mee nunc ꝯferā genitrici. Et illi.
Iustū videt̄ dn̄e suis tuis vt sic tu deuicta
morte regnas i secula. sic tue resuscites ma
tris corpusculū. ⁊ a dextris tuis colloces i
eternū. Quo annuēte michael angelus cō
tinuo affuit. ⁊ marie aiam corā dn̄o presen
tauit. Tunc saluatoꝛ locutus est dicens:
Surge proxia mea. columba mea. taber/
nnaculū glorie. vasculū vite. templū celest.

vt sicut per c[...]tū labē nō sensisti criminis.
sic in sepulcro solutionē corporis minime
patiarꝭ. Statīq̄ꝫ aīa ad marie accessit cor/
pusculū. ⁊ de tumulo prodijt gloriosum.
Sicq̄ꝫ ad ethereū assumit̄ thalamū. comi
tante secū multitudine angeloꝝ. Thomas
aūt cū abesset. ⁊ rediens credere recusaret.
subito zonā qua corpus eius precinctū fue
rat ab aere recepit illesam. vt vel sic intelli
geret ꝙ totaliter fuisset assumpta. ❡

Hoc aūt totū qd̄ predictū est videt̄ esse
illud apocrifū de quo hieronymꝰ in epl̄a si
ue sermone ad paulam ⁊ eustochiū sic ait:
Ille sane libellus vere apocrifus ē censen/
dus nisi quo ad aliqua fide digna q̄ viden
tur a sanctis aꝓbata. q̄ sunt nouē. s. ꝙ p
missa sit ⁊ exhibita virgini omīmoda ꝯso/
latio. apl̄oꝝ oim ꝯgregatio. sine dolore cō/
sūmatio. sepulture in valle iosaphat prepa
ratio. exequialis deuotio. xp̄i ⁊ totius curie
celestis obuiatio. iudeoꝝ persecutio. mira/
culoꝝ in omi causa decente choꝛuscatio. in
anima simul ⁊ corpore assumptio. Porro
alia multa sunt ibi posita potius ad simu
lationē q̄ꝫ ad veritatē vt ꝙ thomas non af
fuerit. ⁊ veniens dubitauerit. ⁊ his similia
que per se patent q̄ sunt relinquēda potiꝰ
q̄ꝫ asserenda. Vestimenta aūt ipius ad
consolationē fidelium dicuntur in tumu/
lo remansisse. Unde ⁊ de quadam parte
ipārum vestium tale miraculū contigisse
narratur. Cum dux normānorum vrbem
carnotensium obsedisset. episcopus illius
vrbis tunicā beate marie que ibidem ser/
uabatur more vexilli haste imposuit ⁊ sub
sequente populo securus ad hostes exiuit.
Statimq̄ꝫ omīs hostilis exercitus amen/
tia ⁊ cecitate percussus est. stabatq̄ꝫ totus
corde tremulus. ⁊ totus aīo stupefactus
Quod illi de ciuitate videntes. diuino iu/
dicio superaddunt. ⁊ atrociter hostes ce/
dunt. Quod beate marie plurimū displi/
cuisse probatur. ex eo ꝙ protinus tunica il/
la disparuit ⁊ visum continuo hostis rece/
pit. In reuelationibus sancte elizabeth
legitur. ꝙ dum ipā elizabeth quadam vi/
ce in spiritu rapta esset. vidit in loco valde
remoto quoddā sepulchrū multo lumine
circūfusum. ⁊ quasi speciē mulieris in eo
⁊ circūstabat multitudo angelorū. ⁊ post

pusillū de sepulchro erepta est. ꝛ in subli/
mecū illa astantiū multitudine eleuata.
Et ecce in eius occursum vir q̄dā de celis
admirabilis ꝛ gl'iosus aduenit: portās in
dextera crucis vexillū ꝛ cū eo infinita mi/
lia angelorū. Sicq; eā alacriter suscipien
tes cū magno cōcentu eā in celos deduxe/
rūt. Post modicū ꝑo tp̄is elizabeth ange/
lū cū quo sepe loq̄batur de predicta visio
ne interrogauit. Qui rn̄dēs ait. Ostēsum
est tibi in hac visione quō tam in carne q̄z
in spū dn̄a nr̄a in celū assumpta est. Dicit
aūt in eisdē reuelatiōibus sibi reuelatū esse
ꝙ post XL. dies sui trāsitus in corpore sit
assumpta. Nam beata maria secum col/
loquēs ait. Post ascēsionē dn̄i anno inte/
gro ꝛ tot diebus quot sunt a die ascēsiōis
vsq; ad diē mee assumptōis supuixi. Oēs
aūt apl'i dormitiōi mee interfuerūt ꝛ cor/
pus meū reuerēter sepulture dederūt. Sz
XL. die postmodū resurrexi. Cū aūt eliza/
beth eā interrogasset vtrū h̄ manifestare:
vel celare deberet: dixit. Nec carnalib; et
incredulis reuelāda nec deuotꝭ ꝛ fideli b;
abscōdēda. E Notādū est ḡ ꝙ gl'iosa
ꝟgo maria assūpta ꝛ exaltata ē integralit̄
honorabilit̄ letāter ꝛ excellēter. Assūpta
est em̄ integre in aīa ꝛ corpe: sic̄ pie credit
eccl'ia. Qd̄ quidē multi sctōꝝ nō solū asse
rūt: sed etiā h̄ ꝓbare aptis ratiōib; moliū/
tur Bernardi em̄ rō est. Qm̄ sctōꝝ cor
pora deus p̄ciosa sublimauit: vtputa petri
ꝛ iacobi tam gl'iose venerabilia reddidit.
ꝛ honore tā mirifico sublimauit. vt ꝛ ipis
deputetur locus eoꝝ veneratiōi cōgruus:
ꝛ ad ipa mūd⁹ ꝑperet vniuersus. Si igit̄
marie corpus sup̱ terrā esse dicat̄: ꝛ nec tn̄
deuota frequētet̄ visitatiōe fideliū nec ei/
dē locus deputet̄ honoris. nimiꝝ videbit̄
xp̄s honorē materni copis contēpsisse: cuz
tn̄ sup̱ terrā alioꝝ scōꝝ corpa sic honoret.‖
Hieronimus etiā dicit ꝙ XVIII kl'. se/
ptēbris maria ad celos ascendit. Qd̄ ꝟo
dicit de marie corporali assumptiōe eccle
sia poti⁹ elegit pie dubitare q̄z aliq̄d teme
re diffinire in sequētib; credendū esse sic ꝓ
bat. Si nō desunt q̄ dicūt in his q̄ cū xp̄o
resurrexerūt. ꝑpetuā resurrectionē iaz esse
cōpletā ꝛ nōnulli credāt custodē virginis
iohannē etiā gl'ificata carne gaudere cum
xp̄o: cur id nō magis ē credēdū de matre
saluatoris. Qui em̄ dixit honora patrē et
matrē ꝛ nō veni soluere legē sz adimplere
ꝑfecto matrē suā sup̱ oēs honorauit. Nec
nos de beata maria modo factū ābigim⁹
Aug⁹ aūt nō solū hoc affirmat sed etiā
trib; rōib; hoc ꝓbat. Et p̄ma q̄dē ē carnis
xp̄i ꝛ virginis vnitas. Ait em̄ sic. Putre/
do nāq; ꝛ vermis hūane est oppbriū cōdi/
tiōis a quo opprobrio cū iesus alienus sit
marie natura excipit̄ quā iesus de ea assū
psisse ꝓbat̄. Scd̄a ratio est corporis eius
dignitas. Vn̄ ait. Thronū dei: thalamū
dn̄i: tabernaculū xp̄i dignū est ibi esse: vbi
est ip̄e. Tam p̄ciosum thesaurū digni⁹ est
celo seruari q̄z terra. Tertia est virginalis
carnis ꝑfecta integritas: Ait em̄ sic. Leta
re maria letitia inenarrabili: corpore ꝛ aīa
i ꝓprio filio cū ꝓprio filio: ꝑ ꝓpriū filiū. Nec
seq̄ debet corruptiōis erūna quā nulla se/
cuta est. tātū filiū pariēdo integritatis cor
ruptio vt sit semp̱ incorrupta quā tanta ꝑ
fudit gratia: sit integre viuēs q̄ oīm inte/
grā ꝑfectāq; genuit vitā: sit cū illo.: quē in
suo gessit vtero sit apud illū illa q̄ genuit:
fouit: ꝛ aluit illū. maria dei genitrix dei mi
nistrix ꝛ seruitrix. De qua q̄a aliter senti/
re nō audeo: aliud dicere nō p̄sumo Ad h̄
facit qd̄ ille egregi⁹ versificator ait: Scā/
dit ad ethera virgo puerpera virgula iesse
Non sine corpore sed sine tp̱e tēdit adesse.
Scd̄o letāter de hoc dicit gerhardus eps
ꝛ martyr in suis omelijs. Hodie virginez
beatā celi susceperūt. letanter. angeli gau/
dendo. archangeli iubilādo. throni exul/
tādo. dn̄ationes psallēdo. principatus ar
monisando. potestates cytharisando. che
rubin ꝛ seraphin hymnisando atq; ad su
pernū diuine maiestatis tribunal ducen/
do F Tertio honorabiliter quia ipse
iesus ꝛ totus militie celestis exercitus ei/
dem obuiā venit. Vn̄ Hiero. Quis illd̄
cogitare sufficiat: q̄z gloriosa hodie regi/
na mūdi processit. q̄zto deuotiōis affectu
tota in eius occursum celestiū legionū ꝓ/
dierit multitudo: q̄btis ad thronū cāticis
sit deducta: q̄z placido vultu q̄z serena fa/
cie: q̄z diuinis amplexibus a filio sit susce
pta ꝛ sup̱ omnē creaturā exaltata. Idem.
Hodierna die credendū ē miliciā celorū

festiue genitrici dei obuiã aduenisse eãq;
ingenti lumine circũfulsisse: ⁊ vsq; ad dei
thronũ cũ laudibus ⁊ canticis spirituali
bus perduxisse: celestẽ quoq; militiã hie/
rusalẽ tunc ineffabili letitia exultasse ⁊ io
cũdã tam ineffabili charitate ⁊ omi gra/
tulatione iubilasse qm̃ festiuitas hec que
nobis hodie reuoluitur annua illis omi/
bus facta est cõtinua. Credit quoq; q ipe
saluator per se totus festiuus occurrerit:
⁊ cum gaudio eam secũ in throno colloca
uerit: alias quoq; nõ impleisset quod in le
ge ipe mandauit honora patrẽ tuũ ⁊ ma
trem tuã. Hec Hiero. Quarto excel/
lenter. Hieronim⁹. Hec est dies in q̃ vsq;
ad throni celsitudinẽ intemerata mater ⁊
virgo ꝓcessit: atq; in regni solio sublima/
ta post christum gloriosa resedit. Quali/
ter autẽ in celesti gloria sublimata ⁊ hono
rificata sit ostendit beatus gerhardus in
suis omelijs dicẽs. Solus dñs iesus xp̃s
potest hanc magnificare quẽadmodũ fe/
cit vt ab ipa maiestate laudẽ continue ac
cipiat ⁊ honorẽ angelicis stipata choris:
archangelicis vallata turmis. thronorũ
hinc inde possessa iubilationibus. dñatio/
nũ circũcincta tripudijs principatũ circũ
septa obsequijs. potestatũ ãplexata plau/
sibus. virtutũ girata honoribus. cherubĩ
circũstantiata hymnificationibꝫ. seraphin
vndiq; possessa ineffabilibus cantationi/
bus. Ipsa quoq; ineffabilissima trinitas
perhẽni tripudio sibi applaudit: atq; sua
gratia in ea tota redũdante omes eidem
attendere facit. Aplorũ splẽdidissim⁹ or/
do incessabili laude eam extollit. Mar/
tyrũ multitudo omnimode supplicat tãte
domine. Confessorũ exercitus innumera/
bilis continuũ sibi personat cantũ. Vir/
ginũ candidissima concio iugem choreã
ad suam celebrat gloriã. Inuite etiã infer
nus sibi vlulat ⁊ ꝓcacissimi demones con
clamant. Quidã clericus virgini ma/
rie deuotus: ꝯ dolorẽ quinq; vulnerũ xp̃i
eam q̃tidie ꝑ hec verba quasi ꝯsolari stu
debat dicẽs. Gaude dei genitrix virgo im/
maculata: gaude q̃ ab angelo gaudiũ su
scepisti. gaude q̃ genuisti eterni luminis
claritatẽ. gaude mater. gaude sancta dei
genitrix virgo. Tu sola mater innupta te
laudat omnis creatura ⁊ factura. genitrix
lucis. sis ꝓ nobis quesumus perpetua in
teruentrix. Hic cũ nimio languore cor/
reptus ad extrema venisset pauore ꝑtur/
bari cepit. Cui virgo apparẽs dixit. Cur
fili tanto timore trepidas: q̃ totiẽs michi
gaudiũ nunciasti. Gaude ẽt tu: ⁊ vt eter/
naliter gaudeas veni mecũ. G Mi
les quidã potens valde ⁊ diues: dũ omia
bona sua indiscreta liberalitate disperge/
ret: ad tantã deuenit inopiã vt q̃ cõsueue/
rat mag̃ tribuere iã inciperet minimis in
digere. Habebat autẽ quandã vxorẽ pu/
dicissimam ⁊ beate marie valde deuotam
Appinquãte ãt q̃dã solẽnitate in q̃ pre/
dictus miles multa donaria consueuerat
elargiri: cũ iam quid tribueret non habe/
ret: nimia confusiõe ⁊ verecundia ductus
quousq; predicta trãsijsset solennitas de/
sertũ locum meroris amicũ expetijt vt for
tune sue incõmoda plangeret: ⁊ verecun/
diam euitaret. Et ecce subito quidã equ⁹
valde terribilis: terribiliorẽ habens sesso/
rem ad eum accessit. Cuius sessor eum al/
loquitur: ⁊ causam tante tristitie sciscitat.
Cui cum omia que sibi contigerant ꝑ or/
dinem enarrasset: ille ait. Si mihi in mo/
dico obtemperare volueris magis q̃ an/
tea gloria ⁊ diuicijs abundabis. Spõdet
ille principi tenebrarũ se quicq̃d iusserit li
benter facturũ dũmodo ipe sibi impleat q̃
promittit. Et ille. Ecce pergens in domũ
tuam in tali loco requiras: ⁊ ibidẽ tot au
ri ⁊ argenti pondera: tot lapides preciosos
inuenies. Michi autẽ hoc facias vt tali
die vxorẽ tuã huc ad me adducas. Sub
tali promissione miles ad domũ reuertit.
⁊ in loco de quo sibi dixerat querens om/
nia reperit que predixit. Que inueniens:
mox emit palatia largitur dona: redimit
fundos: comparat seruos. Appropinquã/
te ꝓ die statuta vxorẽ suam vocauit ⁊ di
xit. Equũ conscendite: quia aliquo longi⁹
mecũ pergere vos oportet. At illa tremẽs
ac pauens ⁊ viri imperio contradicere nõ
presumens beate marie se deuote cõmen/
dauit ⁊ post virũ abire cepit. Cũ autẽ lon
gius ꝓcessissent: ⁊ in via quandã eccl'iam
inuenissent. illa de equo descendẽs: eccle/
siam intrauit. viro exterius expectante.

Dum vero beate marie se deuote cōmen/daret. illa subito obdormiuit. ⁊ virgo gloriosa predicte matrone in habitu ⁊ qualitate per oīa similis de altari ꝓcessit. ⁊ foras exiens equū conscendit: matrona illa in eccl'ia dormiente ⁊ remanente. Vir autem suā esse vxorē arbitrans ꝑfectus est. Cū autē ad locū statutū venisset. ecce princeps tenebrarū cū nimio impetu veniebat ⁊ ad locū festinabat. Et cū appropinquasset statim ille infremuit: ⁊ tremens ac pauēs accedere nō ꝓsumpsit. Dixitq; militi. Infidelissime hoīm cur me taliter illusisti: et pro tantis beneficijs mihi talia cōtulisti. Ego em̄ tibi dixerā: vt ad me deduceres tuā cōiugē: ⁊ tu adduxisti dn̄i genitricem Volebā vxorē tuam ⁊ tu adduxisti mihi mariam. Nam cū vxor tua mihi multas inferat iniurias de ea volebā expetere vltionē. Et tu ad me istam adduxisti vt me torqueat et ad infernū mittat. Audiens hec vir vehemēter stupebat. ⁊ p̄ timore ⁊ admiratione nimia loqui nō poterat. Beata āt maria dixit. Qua temeritate nequā spiritus deuote mee nocere presumpsisti. Nō hoc tibi impune cedet. Et nūc te hac plector sententia vt in infernū descendas ⁊ alicui me cū deuotiōe inuocanti: nocere decetero nō presumas. Ille autē cū multo eiulato recessit. Et vir de equo exiliens: se ad eius pedes prostrauit. Quē virgo increpās. ad suā vxorē que adhuc in eccl'ia dormiuit iubet redire: ⁊ oēs diuicias demonis abijcere. Rediens igitur cum adhuc vxorē suā dormientē inuenirēt eā excitauit: ⁊ sibi que acciderāt enarrauit. Cū autē domū redissent ⁊ oēs demonis diuitias abiecissent: in laude virginis deuotissime ꝑmanserūt: ⁊ multas postmodū diuitias ipa largiēte virgine receperūt. ℌ

Ad iudiciū dei q̄dam in visione rapitur q̄ peccatorū sarcina grauabat. Et ecce sathan affuit ⁊ dixit. Nichil in huius aīa habetis ꝓprij: sed mei potius extat domīnij. Habeo em̄ inde publicū instrumentū. Cui dixit dn̄s. Ubi est tuū instrumentū. Et ille. Instrumentū habeo q̄d ore ꝓprio ipse dictasti: ⁊ perpetuo duraturū sanxisti Dixisti em̄ quacunq; hora comederitis: morte moriemini. Cū igitur iste sit de progenie illorū q̄ cibū vetitū comederūt: iure instrumenti publici mecū in iudicio debz mori. Dixit autē dn̄s. Permittitur tibi o homo pro te loqui. Ille autē obmutuit. Dixit iterū demon Mea est itē prescriptione quia eam iā XXX. annis possedi ⁊ mihi tanq; seruus ꝓpri⁹ obediuit. Et adhuc ille obmutuit. Demon iterum dixit. Mea est etiā quia ⁊ si aliqua bona fecerit eius tn̄ mala incomparabiliter vincūt bona Dn̄s autē nolens contra eū cito ꝓferre sententiā eidē terminū concessit octo dierū vt octauo die corā se cōpareret: et de his omibus rationē redderet. Cū igitur a facie dn̄i timens ac merens abiret q̄dā ei obuiauit. ⁊ causam tante tristicie req̄siuit. Cui cū ille omia per ordinē retulisset ait ille. Ne timeas: nec formides q2 de primo viriliter te iuuabo. Cū autē ab eo interrogaretur quo nōie vocaretur ait. Veritas est nomē meū. Inuenit quoq; scdm qui promisit eū iuuare efficaciter de scdo. Interrogatus autē quo nōie vocaretur: respondit. Justicia vocor. Die autē octauo ante iudiciū venit. ⁊ demon ei primū obiecit. Ad quod respondens veritas ait Duplicē mortem esse nouimus corporis scilicet ⁊ gehenne. illud ergo instrumentū quod pro te demō allegas nō loquitur de morte gehenne sed corporis. Quod quidem ex hoc manifestū est: q̄a cum omēs in illa sententia includātur scz q2 corpore moriantur: nō tn̄ oēs gehēne igni bꝫ moriūtur q̄ntum enim ad mortem corporis est semper duraturum: q̄ntum vero ad mortem anime est per xp̄i sanguinem reuocatum. Tunc demon videns q2 in primo succubuit: scdꝫ sibi obijcere cepit. Sed iusticia affuit: ⁊ pro eo taliter respondit. Licet eū multis annis seruū possederis: tamen ratio semp cōtradixit. semper em̄ ratio murmurabat: q2 tam crudeli domino seruiebat. Ad tertiū obiectū neminem habuit adiutorem Dixitq; dominus. Afferatur statera: ⁊ bona et mala omia ponderētur. Veritas aūt et iusticia peccatori dixerūt. Ad matrē misericordie que iuxta dn̄m sedet tota mēte recurre ⁊ eā in tui adiutoriū inuocare stude Qd̄ cū ille fecisset btā maria in eius adiutoriū venit ⁊ sup statera cx

Illa parte vbi erāt pauca bona manū ap/
posuit. Diabolus aūt ex alia parte trahe/
re conabat. Sȝ mater misericordie preua
luit: ⁊ peccatorē liberauit. Ille igit ad se re
diens in melius vitā mutauit. J In
ciuitate bituricēsi circa ānos dñi. d.xxvij.
cū xpiani in die pasce cōmunicarēt cū pue
ris xpianoꝝ ꝗdaȝ puer iudeorū ad altare
accedēs corpus dñi cū eisdē percepit. Re/
uersus domū: cū a patre vñ venisset inter
rogaretur rñdit se cū pueris xpianis cum
quib ad scolas ibat ad eccliaȝ iuisse ⁊ cū
eis cōmunicasse. Tūc pater eius furore re/
pletus puerū apprehēdit ⁊ cōtinuo in for
nacē ardentē q ibidem erat piecit. Sta/
tim aūt dei genitrix i specie imaginis quā
puer sup altare viderat eidē affuit: ⁊ eum
illesum ab igne seruauit. Mater ꝟo pue/
ri multos iudeorū ⁊ xpianoꝝ suis clamo/
ribus congregauit. Qui vidētes puerū i
fornace nil lesionis hñtē: ipm iñ extraxe/
rūt. ⁊ quō potuisset euadere interrogaue/
rūt. Qui respōdit. Qm̄ illa reuerēda dña
q sup altare stabat mihi auxiliū prebuit:
⁊ oīe a me incēdiū ppulsauit. Tūc xpia
ni intelligentes esse imaginē beate marie
patrē pueri acceperūt ⁊ ipsum in fornacē
piecerunt. Qui cōtinuo cōbustus ⁊ peni/
tus consumptus est. Quidaȝ monachi
ante diem iuxta fluuiū stabant: ⁊ ibidē se
fabulis ⁊ ociosis sermonibus resoluebāt.
Et ecce audiūt remiges p flumē impetu
nimio nauigantes. Quibus monachi di/
xerunt. Qui estis vos. Et illi. Demones
sumus qui animā ebroini ppositi domus
regis francorū qui a monasterio scti galli
apostatauit in infernū deferimus. Quod
audiētes monachi vehemētissime timue
runt ⁊ fortiter exclamauerūt. Sācta ma/
ria ora pro nobis. Quibus demones di/
xerunt. Bene mariā inuocastis: vos em̄
discerpe ⁊ submergere volebam: qr vos dis
solute ⁊ extra horā cōfabulātes inuenim
Tunc monachi redeūt ad cenobiū: ⁊ de/
mones properāt ad infernū. Erat ꝗdā
monachus valde lubricus: sed in beataȝ
mariā valde deuotus. Quadā nocte ad
scelus assuetū pergens ⁊ corā altari tran/
siens: beatam virginē salutauit: ⁊ sic de
ecclesia exiēs dūquendā fluuiū vellet trā/
sire in aquā decidens expirauit. Cuius ani
mā cū demones rapuissent. affuerunt an/
geli vt eā liberarent. Quib demōes dixe/
runt. Ut qd huc aduenistis nihil in hac
aīma habetis. Statimq beata maria af
fuit: ⁊ cur eius animā rape psumpserant
increpauit. Illi aūt dixerunt. qa eū finisse
vitā in malis opibus inuenerūt. At illa.
Falsa sunt q profertis. Scio em̄ q aliquo
pergēs me pmo salutabat. ⁊ rediēs simi/
liter faciebat. Qd si dicitis vobis vim fie
ri ponamus in iudicio summi regis. Cū
de hoc corā dño disceptarent: placuit eivt
aīma ad corpus rediret: ⁊ de suis actibus
peniteret. Interea fratres videntes ma/
tutinas differri sacristā qrentes ⁊ vsq ad
fluuiū pergētes submersum in aqua repe
riūt. Cunctis extracto corpe secū qd factuȝ
fuerat mirarētur: ille repēte ad vitā rediit
⁊ rem gestā referens vitā in bonis operi/
bus cōsummauit. Quedā mulier a de
mone sibi visibilit in forma hōis apparē/
te multas molestias sustinebat: multaq
remedia nunc aque benedicte aspersionē
nūc hoc: nunc illud adhiberat. sed nec sic
ille cessabat. Quidā autē vir sanctus sibi
consuluit: vt cū ad eam accideret: illa ele/
uatis manibus sancta maria adiuua me
protinus exclamaret. Quod cū illa fecis/
set: diabolus quasi lapide percussus territus
stetit: ⁊ postmodum dixit. Malus diabo
lus intret in buccā illius q te istud docuit
Et statim euanuit: nec ad eam postmodū
accessit. K

Modus sacratissime assumptio
nis marie traditur in quodam
sermone ex diuersis dictis scōrū
cōpilato qui in pluribus ecclesiis
solēniter legit. Ubi sic hētur. Que i scōrū
patrū narrationibus in toto orbe de vene
randa migratione dei genitricis inuenire
potui ad ipius laudē cōmemorare curaui
Sanctus cosmas cognomēto vestitor ea
q ab eorū posteris qui interfuerūt se didi/
cisse certa relatione cōmemorat obmitten
dū nō est. Ait em̄. Quoniā enim xps ad se
vite genitricē disposuit adducere per an/
gelum cōsuetum ei prenunciat dormitio/
nis exitū ne mors inopinate veniēs turba
tionē ipi afferret. Obsecrauerat illa facie

ad faciē tuā adhuc in terra ꝯuersaretur fi/
lium ne videret quēcꝫ spirituū malignoꝝ.
Premisit igitur angelum ad eam: cum
huiusmodi verbis. Tempus est te assu/
mendi ad me matrē meā: Sicut em̄ terrā
gaudio replesti: ita fac celestia gratulari:
patris mei mansiones iocundas redde.
sanctorum meorū spiritus consolare. Ne
turberis deserens corrumpendū cum suis
concupiscentijs mūdum adeptura celeste
palatium. Nec o mater terreat te carnis
sequestratio: que ad vitam vocaris perpe
tuam: ad gaudiū indeficiens: ad pacis re
quiem: ad conuersationē securam: ad refe
ctionē interminabilem: ad lucem inacces/
sibilem ad diem nō vesperascentē: ad glo
riam inenarrabilem: ad meipsum tuū fi/
lium vniuersitatis factorē. Ego em̄ sum
vita eterna: dilectio incomparabilis: ha/
bitatio ineffabilis: lumē nesciens tenebras
inestimabilis bonitas. Da sine trepida/
tione terre qd̄ suum est. Non te quiscꝫ de
manu mea rapiet. quoniaꝫ in manu mea:
sunt om̄es fines terre. Depone mihi cor/
pus tuum: quia in vtero tuo posui diuini
tatem meā. Nō gloriabitur super te mors
quia vitam genuisti: Non obfuscabit te
caliginis vmbra: quia lumen peperisti nō
concisionis contritio te attinget quia meū
vas fieri meruisti. Veni iam ad eum qui
ex te natus est receptura materni vteri pi
gnora: educationis mercedē lactis ⁊ esce
vicissitudinē habita cum vnigenito: festi/
na adherere filio. Noui enim qꝫ alterius
affectu filij nō angusteris. Qui te virginē
matrem exhibui: totius mundi exhibeo
te murum: archam saluandoruꝫ: pontem
fluctuantium: baculum inbecilliū: scalam
ad celos ascendentiū: propiciatriceꝫ peccā
tium. Adducā aūt apostolos ad te quorū
ac si meis sepeliaris manibus. Decet nā/
qꝫ vt spirituales mee lucis filij quibꝫ san/
ctum tradidi spiritum: corpus tuum sepe
liant: ⁊ ipsi in tuo admirabili funere meā
personam impleant. Post horum narra/
tionem dat angelus virgini brauium pal
me missum ex paradisi propagine ad cer/
titudinē aduersus corruptionē mortis vi/
ctorie: ⁊ vestimenta funebria. Ac celū quo
venerat repetit. L Beata maria cō/
uocans amicos ⁊ cognatos dixit. Notuꝫ
vobis facio me a temporali vita fore tran
situram. Oportet ergo vigilare quia vno
quocꝫ transeūte diuina virtus angeloruꝫ
⁊ maligni spiritus ad morientis lectū ve
niunt. His dictis omes flere ceperunt ac
dicere. Tu times facies spirituū que au/
toris oim mater effici meruisti. que predo
nem inferni genuisti: que super cherubin
et seraphin preparatum habere soliū me/
ruisti. Quid igitur nos faciemus aut qͥli/
ter fugiemus. Aderat multitudo mulieꝝ
flentium et dicentiū ne se orphanas dere
linqueret. Beata autē virgo eas cōsolās
ait. Si vos corruptibiliū natorū matres
non toleratis ab eis modicū separari quo
modo ego mater ⁊ virgo desiderare nō de
beo ad meum pergere filiū dei patris vni/
genitum. Si quelibet vestrum aliquo or/
babitur filio cōsolabitur supstite vel na/
scituro: ego aūt que vnicū possideo et in/
corrupta maneo quō ad eū nō properem
anxia qui omniū est vita. Dum autē hec
agerentur beatus iohānes aduenies quo/
modo res se habeat ꝑcunctatur. Cui cum
virgo suam celestem migrationē ānūcias/
set: ille in terra prostratus: cum lachry/
mis clamabat. Quid sumus nos domi/
ne quoniam super nos tantas tribulatio/
nes inducis. Ut quid potius de corpore
me nō eduxisti: vt magis sepltus fuissem
a dn̄i mei matre qꝫ eius funeri interessem.
Quem virgo flentē in thalamū introdu
cēs: palmā ⁊ vestimenta ostendit: et post
hoc in lecto sibi ad sepulturam strato re/
quieuit. Et ecce validissimus tonitrui so/
nus auditur: turbo quasi nubes candida
generatur: ⁊ apostoli ante ianuā domus
virginis instar imbriū collocantur. Qui
cum de hoc plurimū mirarentur: iohānes
ad eos progrediens reuelat que beate vir
gini per angelum nūciata erant. Qui cū
omnes flerent: iohannes eos consolatus
est. Detersis igitur lachrymis introierūt
et beatam virginem reuerenter salutan/
tes eam adorauerunt. Et illa. Auete filij
vnigeniti mei. Et dū modū aduentus eoꝝ
ab eis audiuisset: illa eis oīa māifestat.
Cui apostoli. In te celeberrima virgo qͥsi
ipsum dn̄m ⁊ magistrum nostrum aspici/

entes consolabamur. Hoc solum refrige/
rium habemusq̄ te mediatricē apud deū
nos habere speram⁹ Que cū paulū nomi
natim salutasset: ille ait. Aue imperatrix
mei solaminis: licet em̄ in carne xp̄m non
viderim: cum tamen te in carne video ac
si ipsum videam consolor. Usq̄ ad hunc
diem deū te genuisse gētibus predicabaz
amodo te ad ip̄m translatam esse docebo
Post h̄ ea q̄ angelus attulit ei ꝟgo ondit.
ꝛ de lucernis vsq̄ ad obitū nō extinguen/
dis admonuit. Aderāt CXX. ꝟgines ī ei⁹
obsequiū occupate Deinde vestimēta fu
nebria induens: ꝛ omnibus valedicēs. cor/
pus ad exitū in lecto cōponit. petro ad ca
put posito: iohanne ad pedes locato: cete/
ris apl'is lectū ambiētibus ꝛ dei genitri/
cem laudātibus. Petrus igiꝰ inchoās di/
xit. Gaude celestiū thalamoꝝ spōsa ꝛ tri/
fidū ardui lumīs cādelabrū ꝑ quā ē eter
na claritas manifestata. Hoc autē scz
apl'os ad dormitionē sacratissime virgi/
nis cōuenisse testaꝰ btūs germanus cōstā
tinopolitanus archiep̄s dicēs. Licet ine/
uitabilē mortē o dei genitrix humane na/
ture susceperis: nō tn̄ dormitabit neq̄ dor
miet q̄ nos custodit oculus tuus. Nō em̄
sine testimonio trāsmigratio tua: nec mē/
dax dormitio. Celū enarrat gloriā eorum
q̄ sup te cecinerūt: terra de illis exhibet ve
ritatē nubes vociferāt honorē q̄ ex eis ti/
bi admīstratus ē. angeli factū in te obse/
quiū p̄dicāt: quo videlicet apl'i in hieru/
salē ad te cōuenerūt. Magnus quoq̄
dyonisius ariopagita h̄ idē testaꝰ dicens.
Nos vt nosti ꝛ ip̄e ꝛ multi ex fratrib' no/
stris ad visionē corpis qd̄ deū suscepit cō
uenimus Presto aūt erat iacobus frater
dn̄i ꝛ petrus eximia ꝛ maxima theologo/
rū summitas. Deinde placuit q̄ post visi
onē vniuersi sūmi sacerdotes hymnisarēt
prout vnusq̄sq̄ esset sufficiens imēse ꝟtu/
tis bonitatē viuifice infirmitatis. M
• Subsecutus aūt scūs cosmas suā nar
rationē ait. Post h̄ aūt tonitruū magnuz
totā domū ꝯcussit: ꝛ spūs fragrās domuz
tāta suauitate repleuit vt cūctos q̄ aderāt
exceptis apl'is ꝛ trib' virginib' lucernas
gestātibus: ingēs sopor opprimeret Dn̄s
em̄ cū multitudine angeloꝝ descēdēs ani

mā matris sue assumpsit. Tanta aūt ei⁹
aīa claritate resplēduit. vt nullus apl'orū
in eā respicere posset. Dixitq̄ dn̄s petro.
Corpus matris mee cū om̄i reuerētia se/
pelite: ꝛ trib' dieb' illud cū diligētia custo
dite. Ego q̄ppe tūc veniā ꝛ illud ad incor
ruptionē trāsferā: ꝛ simili mecū claritate
induā: vt id qd̄ acceptū est: ꝛ id qd̄ acce/
pit pariter conueniāt ꝛ concordent Re/
fert quoq̄ ꝛ idē sctūs cosmas terribile et
mirabile mysteriū qd̄ nō indiget naturali
discussione nec curiosa inuestigatiōe cum
oīa q̄ de dei genitrice dicūꝰ: sint supnatu/
ralia: ꝛ admirāda ꝛ tremēda poti⁹ q̄z iue
stigāda. Egressa vt ait de corpe ei⁹ aīa hec
verba ꝓtulit corp⁹. Gratias tibi ago dn̄e
q̄ tua sum digna glīa. Memēto mei q̄m
tuū sum figmētū ꝛ tuū seruaui depositū Ex
ꝑgefacti igiꝰ vt ait ceteri vidētes ꝟgines:
corp⁹ exanime ꝯtristari plurimū ac gemeꝛ
ceperūt. Tollētes igiꝰ apl'i corpus ad mo
numentū ferebāt incipiente petro psalmū
In exitu isrl' de egypto. Chori q̄q̄ ange/
loꝝ virginē laudāt. ita q̄ hierusalē ad tan
tā gloriā ē cōcussa Tunc sūmi sacerdotes
cū gladijs ꝛ fustib' multitudinē mittunt
Unus aūt impetū faciēs ad grabatū ac
cessit cupiēs ad terrā trahere corpus geni
tricis dei marie Qui q̄r indigne tangere
nititur: eius tactu manib' merito p̄uatur.
Utraq̄ nāq̄ manus a cubitis euulsa ab
scidiꝰ. Illisq̄ ad grabatū pēdētib' dolo/
re horribili cruciaꝰ. Implorat aūt veniā:
ꝛ ꝓmittit emēdā. Cui petrus. Nullaten⁹
veniā cōsequi poteris. nisi corpus ꝑpetue
virginis osculeris ꝛ xp̄m ex ea ꝓpagatū dei
filiū esse cōfitearis. Qd̄ cum fecisset ma/
nus. vnde auulse fuerant cubitis sunt ad
iūcte Accipiēsq̄ petrus vnū dactilum ex
palma dedit illi dicēs. Uade ingredere
ciuitatē ꝛ pone sup infirmos ꝛ oēs q̄ cre/
diderint recipiēt sanitatē Peruenientes
igiꝰ apl'i ad p̄diū gethsemani inuenerūt ibi
sepulchrū simile xp̄i sepulchro mirifico vbi
corpus cū multa reuerētia posuerūt illud
sublimissimū dei vas tāgere nō audētes: sz
hinc inde apprehensa syndone deponen/
tes: Quo munito: dū apl'i ꝛ discipuli dn̄i
iuxta mādatū dn̄i circa sepulchrū starent
tertio die nubes splēdidissima sepulchrū

cĩrcũ dedit: voces angelice resonãt. ineffa/
bilis odor sentitur: Fit oĩbus stupor imẽ/
sus. dũ dñm illuc cernerẽt descẽdisse: ⁊ cor
pus virginis cũ glĩa tã imensa transferre.
Osculãtes igit̃ aplĩ sepulchrũ in domuȝ
euãgeliste ⁊ theologi sancti iohis reuersi
sunt: tante virginis custodẽ laudãtes: vnꝰ
aũt ex aplĩs tãtis solẽnĳs defuit. Qui tãta
mirabilia audiens ⁊ admirãs sepulchrũ
sibi aperire instantius postulabat. vt ho/
rũ oĩm cognosceret veritatẽ. Qd cuȝ aplĩ
renuerẽt: sufficere sibi tãtoꝝ testimonia as
serẽtes ne forte si hoc infideles intellige/
rẽt corpus furto esse sublatũ p̃dicarẽt. ille
cõtristatus dicebat. Cur me similẽ vobis
cõmunis nr̃i thesauri portiõe fraudatis.
Tandẽ sepulchrũ aperiẽtes corpus mi/
nime inuenerũt. sed tm̃ vestimẽta ⁊ syndo
nẽ repererũt. ¶ In euthimiata q̊ꝙ
hystoria. libro III. cap. XL. scũs germanꝰ
cõstantinopolitanus archiep̃s se reperisse
dicit. qd ⁊ magnus damascenus silr̃ atte/
stat̃. ꝙ sancte memorie pulcherrima augu
sta cũ apud cõstãtinopolim multas eccle/
sias erexisset. inter ceteras apud balther/
nas admirabilẽ ecclĩam tpe martiniani
impatoris ad honorẽ sacre ꝟginis edifi/
cauit. ⁊ cõuocãs iuuenalẽ archiep̃m hiero
solymitanũ ⁊ alios palestine ep̃os: q̃ tũc
in vrbe regia morabãtur: ꝓpter synodũ q̃
facta est calcedonie dixit eis. Audiuimus
corpus sanctissime virginis ĩ predio geth
semani esse tumulatum. Volumus igi/
tur: ad custodiã huius vrbis corpus illd
cũ debita reuerẽtia huc trãsferre. Cui cũ
iuuenalis repõdisset. corpus illd sicut ex
antiq̃s hystorĳs cõpit ĩ glĩaȝ esse trãslatũ:
⁊ sola vestimẽta in monumẽto cũ syndõe
remãsisse: ipa vestimẽta dictꝰ iuuenalis
cõstãtinopolim misit: ⁊ in dicta ecclĩa ho/
norifice collocãt̃. Nec me q̃squã ꝓprio h̃ ar
bitrat̃ sensu finxisse: sȝ ea posui q̃ p doctri
nam ⁊ studiũ lectiõis coꝝ didici q̃ verissi/
ma traditiõe a p̃oꝝ bꝫ acceperĩt. Hucusqꝫ
sunt ꝟba q̃ in p̃dicta s̃mõe habent̃. Ve/
rũ iohes damascenus q̃ ⁊ ipe grecus exti/
tit plura mirãda de hac sacratissima vir/
ginis assumptiõe ꝓsecutꝰ ẽ. Ait em̃ in s̃mo
nibus suis. Hodie sacratissima virgo ce/
lesti thalamo inehit̃. Hodie sacra ⁊ aĩata

archa q̃ intra se suũ tulit artificẽ in tẽplo
nõ manufacto reponit̃. Hodie sacratissi/
ma colũba innocẽs ⁊ simplex euolãs ex ar
cha. i. ex corpore: quod deũ suscepit pedibꝫ
suis requiẽ̃ ad inuenit. Hodie imaculata
virgo terrenarum passionũ nescia immo/
celestibꝫ intellectibꝫ erudita nõ in terram
abĳt. sȝ vere celũ aĩmatũ appellata in cele
stibꝫ tabernaculis habitat. Licet em̃ na/
turaliter sacerrima beataqꝫ aĩa tua a glo
rioso tuo corpe separet̃ ⁊ sepulture corpus
tradat̃: verũtñ nõ manet in morte nec dis/
soluit̃ in corruptiõe. Cuꝰ em̃ pariẽtis vir
ginitas inuiolata ꝑmãsit: huius ⁊ migrã
tis corpus irresolutũ p oĩa ꝑseuerat: ⁊ ad
meliorẽ sanctioreq̃ꝫ vitã traducit̃. nõ mor
te dissolutũ: sed etiã in eterna sclĩa ꝑman/
surũ. Sicut em̃ sol iste splẽdidus ac luci/
fluus sub lunari corpe latẽs ad breuẽ ho/
rã videtur qdãmodo deficere tñ ipe suo ñ
priuabitur lumĩe habẽs in se ꝑhennẽ fon
tẽ luminis. Sic ⁊ tu fons veri lumis: in/
cõsumptus vite thesaurus: licet quodam
breui interuallo tpis corporalit̃ morti sis
addicta tñ copiose nobis infundis indefi/
ciẽtis lumis claritatẽ. Hinc sacra tua ob
dormitio nõ est mors appellãda sed trãs/
migratio siue recessus seu magis ꝓprie ad
uẽtus. Discedẽs em̃ a corpe aduenis celo
Tibi obuiãt angeli ⁊ archangeli: ascẽsuȝ
tuũ horrent. spũs imũdi: Non iuisti virgo
beata in celũ vt helias: neqꝫ vt paulus vs/
qꝫ ad tertiũ celũ ascẽdisti: sed vsqꝫ ad re/
galẽ thronũ filĳ tui attigisti. Mors alio/
rum sanctorũ benedicitur: eo ꝙ ipsos bea
tos exhibet. In te autẽ hoc locũ nõ habet.
Mors em̃ tua nec beatitudo tua nec trãs
migratio tua: nec perfectio tua: sed nec re
cessus largitur tibi beatitudinis securita
tem. Omniũ enim bonorũ que humanã
mentem cedunt: tu principium medium
et finis. Tua securitas ⁊ vera perfectio:
et sine semine conceptio: diuina inhabita/
tio. Unde vere dixisti non a morte sed ab
ipsa conceptione ab omnibus generatio/
nibus te beatificari. Hic te mors nõ bea/
uit: sed tu mortem clarificasti soluẽs eius
mestitiam morteq̃ꝫ conuertẽs in gaudiũ.
Si enim deus dixit ne forte ꝓthoplastus
extendat manũ suam ⁊ arripiat de ligno

⁊ viuat in eternũ. quõ que ipsam vitã por/
tauit. vitam sine pricipio: vitam sine fine
nõ viuet in seculum sempiternũ. Olim
deus parentes humani generis. in morte
peccati dormientes: inobedientie precipi
tio iam sepultos peccati crapula iam fetẽ
tes. exules de paradiso expulit. Nunc aũt
hãc que toti humani generi vitam attu/
lit. dei ac patris obedientiam exhibuit: to
tius passionis imissionẽ excussit. quõ pa/
radisus nõ suscipiet: celum gaudens ia/
nuas nõ patefaciet. Eua serpenti aurẽ ex
hibuit. pestiferũ virus hausit, voluptati b9
allicitur. partus dolori subijcitur ⁊ cũ adã
condemnatur. Hanc autẽ vere beatam:
que aurez inclinauit deo quã spiritus san/
ctus repleuit: que paternam misericordi/
am in vtero baiulauit: que sine viri cõta/
ctu concepit: sine dolore peperit. quomo/
do mors absorbet quõ corruptõ audet ali
quid in corpus quod ipsam vitam porta/
uit. Addit quoqꝫ idem damasce/
nus in eisdem sermonibus dicens. Verũ
aplos qui vbiqꝫ terrarum dispersi homi/
minũ piscationi vacabant; sagena verbi
homines de profundis tenebris ad cele/
stem mensam curie seu solennes patrᵹnu/
ptias educentes diuinũ preceptum qua/
si sagena quedã vel nubes e finibus terre
hierusalem contulit vltra quasdã aquas:
congregans ⁊ colligens: Tunc quidem
adam ⁊ eua primi parentes exclamauere.
Veni ad nos o sacrum ⁊ salutiferũ cella/
rium tu nostrum implesti desideriũ. Ecõ/
tra sanctoꝝ caterua que corpaliter aderat
dicebat. Mane nobiscum consolatio no/
stra ne derelinquas nos orphanos: quam
habemus laborum solatiũ. sudorũ refrige
rium. tibi viuenti cõuiuere tibi morienti
cõmori glíosum. Nobis em̃ hec vita quõ
vita: tua destitutis presentia. Hec et his
similia vt arbitror apli cum reliqua pleni
tudine ecclesie crebris singultibus quere/
las interrumpentibus proponebant. Illa
ad filium conuersa ait. Tu dilectis filijs
quos fratres appellare placuit de meo di/
scessu dolentibus fias consolator: ⁊ impo/
sitioni manuũ mearũ appone benedictio/
nem super benedictionẽ eorum. Deinde
extendens manus: fideliũ collegiũ bene
dixit ⁊ addidit. In manus tuas dñe com
mendo spm̃ meũ. Fili suscipe animã meã:
tibi dilectam quã inculpatã seruasti. Ti/
bi ⁊ nõ terre cõmendo corpus meũ: custo/
di illud integruz quod tibi inhabitare cõ
placuit. Transfer me ad te vt vbi tu es vi
scerũ meorũ partus: sim ⁊ ego tibi coha/
bitans. Illic itaqꝫ talia sunt audita. Sur
ge itaqꝫ veni dilecta mea: o pulchra i mu
lieribus: pulchra es amica mea: ⁊ macu/
la nõ est in te. Hec beatissima virgo au/
diens: cõmendat in manus filij spiritum
suum. Profusis autem lachrymis aposto
li figunt oscula tabernaculo domini bene
dictõne ac sanctitate ex contactu sacri cor
poris adimpleti. Tũc morbi ⁊ demones
fugantur. aer et celum sanctificatur: spi/
ritus ascensione: terra corporis depositio/
ne: aqua vero corporis ablutione. Ablui/
tur em̃ sacrum corpus aqua mũdissima:
nõ ab ipsa mundatũ: sed ab ipso sanctifi/
cata. Deinde sacrum corpus mũda syn/
done inuolutũ lecto supponitur: lampades
chorūscant: vnguẽta redolent. hymni an/
gelici resonant. Apostolis autẽ alijsqꝫ san
ctis qui aderant diuinas odas modulã/
tibus: archa dñi e monte syon sacris apo
stolorũ ceruicibus imposita ad sacratissi/
mã villam gethsemani adducitur. ange/
lis añcedentibus ⁊ sñbsequẽtibus alijsqꝫ sa
crum corpus velantibus tota ecclie pleni/
tudine comitante. Affuerunt ⁊ quidã iu/
deorum fermẽto veteris cõsuetudinis ob
stinati. Referunt etiã cũ iam e monte syon
descenderent. sacrũ corpus dei genitricis
ferẽtes hebreum quẽdam organũ dyabo/
li: temerario actum impetu: dyaboliqꝫ im
pulsum incursu: ad sacrũ corpus accessisse
ad quod angeli trepidabant accedere ac
vtraqꝫ manu furibũde lectũ arripiens ad
terram traxisse. Fertur tñ manus illi tan/
qꝫ ligna arida decidisse. Eratqꝫ videre tã
qꝫ truncũ inutilem donec fides mentẽ alte
rauit: suiqꝫ sceleris penituit ingemẽtem.
Hi autẽ qui portabant feretrũ stetere do
nec miser imponens manum sacratissimo
corpori ad tactum eius in statũ pristinuz
reuocatur. Inde igitur aditur gethsema/
ni: vbi oscula cõplex9: hymni sacri: lachry/
me: sudoris gutte fluẽtes: ⁊ sic sacrũ corp9

venerabili in sepulcro ponit. Sz nō est de/
relicta aīa tua i inferno nec corpꝰ tuū vidit
corruptionē. Decebat aūt dei sacrariū. fon
tem indefossum. agrū in aratū. vineā nō ir
rigatā. oliuā fructiferā terre gremio nō te/
neri. Decuit matrē a filio sublimari vt ad
ip̄m ascendat sicut ad ip̄am descenderat.
vt q̄ in partu seruauit virgitatē. post mor/
tē corpus nō videat corruptionē. ꝛ q̄ crea/
torē portauit in sinu in diuinis tabernacu
lis ꝯmoret. ꝛ quā pater desponsauit i spon
sam i celestibꝫ thalamis ꝯseruet ꝛ a matre
q̄ sunt filiȷ̄ possideant. Hec damascenus:
P Sanctus q̄z augꝰ. in quodā sermone
eius sacratissimā assumptionē multiplici
ter oñdit dicens De sanctissimo corpore p
petue virgis eiusqꝫ sacre aīe assumptōe loq̄
suscipientes hoc p̄mū dicimꝰ. q̄ in scriptu
ris postq̄ꝫ eā dn̄s in cruce discipulo ꝯmen
dauit nihil de ea reperit. preterq̄ꝫ qd̄ lucas
ꝯmemorat i actibꝫ dicens. Hi om̄es erāt
perseuerantes vnanimiter in oꝛone cū ma
ria matre iesu. Quid ḡ de morte. quid de
eius assumptōe dicendū est Unde scriptu
ra nihil ꝯmemorat nisi querendū rōne qd̄
ꝯsentiat veritati. Fiat ḡ ip̄a veritas auto/
ritas. sine qua nec valet autoritas. Memo
res igit ꝯditionis hūane mortē illā subiȷ̄s/
se temporalē dicere nō metuimus. Sed si
dicimus eā resolutā in ꝯmunē putredinez
vermē ac cinerē. deliberandū est si tante cō
ueniat scititati. tante aule dei prerogatiue.
Scimus em̄ dictū p̄mo parenti. qꝛ puluis
es ꝛ in puluerē ibis. Hanc ꝯditionē caro
xp̄i euasit. q̄ corruptionē nō sustinuit. Exci
pit ḡ ab illa generali sententia de virgine
sūpta nata. Mulieri q̄z dn̄s dixit. Mul/
tiplicabo erumnas tuas. In dolore pari/
es. Erumnā maria sustinuit. cuius aīam
gladius pertransiuit. Sed sine dolore ge/
nuit. Maria ergo ꝛ si ꝯmunicat erumnis
eue. nō tamē ꝯmunicat pariendo cū do
lore. Excipit ergo a quibusdā generalibus
quā tanta attollit dignitatis prerogatiua.
Si ergo dicimus mortē eam subiȷ̄sse. nec
tamē vinculis eius retineri. nunquid im/
piū erit si voluit dn̄s integrū matris virgi
nitatis seruare pudorē. cur nō velit incor/
ruptā a putredinis seruare fetore Nunq̄d
nō pertinet ad benignitatē dn̄i matris ser

uare honorē. q̄ legē soluere n̄ venerat. sz ad
implere. Qui em̄ in vita pre ceteris illam
gratia sui ꝯceptus honorauit. piū est crede
re eam in morte singulari saluatiōe ꝛ spe/
ciali gratia honorasse. Putredo ꝛ vermis
humane est opprobriū ꝯditionis. Ab hoc
opprobrio cū iesus sit alienus. natura ma/
rie excipit. quā iesus d̄ ea assumpsisse pbat
Caro em̄ iesu caro est marie. quā sup astra
transuexit. honorās omnē humanā natu/
ram. ꝛ multo magis maternā. Si natura
matris ē filius ꝯueniēs est vt sit ꝛ filiȷ̄ ma/
ter nō quantū ad vnitatē psone sz quantū
ad vnitatē corporalis nature. Si em̄ vni/
tatē facere potest gratia sine ꝓprietate spe/
cialis nature. quantomagis gratie vnitas
ꝛ corporalis specialis natiuitas. Unitas
gratie est vt discipuloꝝ in xp̄o de quibꝫ di/
cit. Ut sint vnū sicut ꝛ nos. Et postea. Pa
ter volo vt vbi sum ego ꝛ illi sint mecū Si
igit secū habere vult eos. q̄ h̄ sua fide vni/
ti vnū cum eo esse iudicant quid existimā/
dū est de matre vbi digna sit haberi nisi in
prensentia filiȷ̄. quantū igit intelligo. quā/
tum credo marie aīa excellentiori quadā p̄
rogatiua a filio honorat. possidens in xp̄o
corpus suū qd̄ genuit glorificatū ꝛ quare
nō suū per quod genuit. Si nō obuiauerit
necdū pspecta autoritas vere credo ꝛ p qd̄
genuit Quia tanta sanctificatio dignior ē
celo q̄ꝫ terra. Thronū dei. thalamū sponsi
domū dn̄i. atqꝫ tabernaculū xp̄i. dignū est
ibi esse vbi ip̄e est. Tam preciosum thesau
rum dignꝰ est celū q̄ꝫ terra seruare Tantā
integritatē merito incorruptibilitas nō pu
tredinis vlla resolutio sequit. Illud sacra/
tissimū corpus in escam vermibꝫ traditū.
qꝛ sentire n̄ valeo. dicere pertimesco. Quā
existimationē procul pellit icomparabilis
gratie munus. Quod me dicere multarū
scripturarū ꝯsideratio inuitat. Suis ali/
quando ministris veritas ait. Ubi ego sum
illic ꝛ minister meus erit. Si hec est gene/
ralis sententia omniū per fidem ꝛ opera/
tionē xp̄o ministrantiū. quantomagis qd̄/
āmodo specialiter marie que absqꝫ dubio
om̄i opere ministratrix extitit. que hunc in
vtero gessit. partuqꝫ perfusum aluit ꝛ fo/
uit. ꝛ in presepio reclinauit. ꝛ fugiens in e/
gyptū abscondit. ꝛ omnē infantiā eius p/

secuta vsq͡z ad crucem ab eius non recessit sectatu. Nō potuit aūt eius diuinitatis nō eē credula q̄ se nouerat hunc n̄ virili semie sed diuino spiramine ꝯcepisse. Unde de filij potestate tanq͡z de dei virtute nō nutabūda deficiente vino dixit. Uinū nō habent. sciens eum hoc potuisse. ꝗd eum mox ꝯtigit miraculo ꝯpleuisse. Ecce igit̄ maria fide ⁊ opere xp̄i ministratrix. si ibi nō fuerit vbi xp̄s ministros suos vult esse. vbi ḡ erit ⁊ si ibi fuerit nūq̇d eq̄li grā ⁊ si eq̄li grā vbi eq̄ dei cēsura q̇ reddit vnicuiq͡z ꝺm merita Si merito pre oīb᷒ marie viuēti tanta ē gratia donata. ⁊ grā mortue erit minuēda absit. Si em̄ oīm sanctoꝝ mors est preciosa. marie sane est p̄ciosissima Confidendū igit̄ censeo mariā ad eternitatis gaudiuz assumptā benignitate xp̄i. ⁊ honorabilius susceptā ceteris. quā grā honorauit pre ceteris. Atq͡z ad ꝯmunē hūanitatē n̄ esse abductā post mortē putredinis videlicet vermis ⁊ puluer᷒. q̄ suū ⁊ oīm genuit saluatorem. Si elegit diuina volūtas inter ignium flāmas pueroꝝ vestimēta seruare illesa. cur abnuat in matre ꝓpria qđ elegit ī veste aliena. Jonā seruare in ventre ceti incorruptū voluit sola miscđia. mariā incorruptā nō seruabit gratia Seruatus est daniel ī desperatissima fame leonū. nō seruāda ē maria tātis donata etiā merit᷒ dignitatū. Hec ḡ cuncta q̄ diximus qꝛ naturaz nō seruasse cognoscimus. in integritate q͡z marie plus gratiā q͡z naturā potuisse n̄ dubitamus. Xp̄s ḡ letari facit mariā aīa ⁊ corpore in seꝓprio filio. nec vllam sequi corruptiōis erumnā quā nulla secuta est ī pariendo filiū integritatis corruptio. vt sit sp incorrupta quā tanta perfudit gratia. sit ītegraliter viuens. que oīm integrā genuit vitā. Si ḡ dixi vt debui approba xp̄e tu et tui. Si vero non vt debui. ignosce obsecro tu ⁊ tui.

CXV A

De sancto Bernardo.

Ernardus dicitur a ber quod est puteus. vel fons ⁊ nardus. que vt dic̄ glosa super cantica. herba ē humilis ⁊ calide nature ⁊ odorifera. Fuit ei calidus in feruēti amore. hūilis in ꝯuersatiōe. fons ī doctrine emanatiōe. puteus in scientie pfunditate. ⁊ odoriferus in fame suauitate Eius vitā guilhelmus abbas sancti theodorici socius beati bernardi. ⁊ bernaldus abbas bone vallis scripserūt.

Bernadus ī burgundia castro fontanis ex nobilibus valde ac religiosis parentibus ortus est. Cuius pater decelinus. miles seculo strenuus nec minus deo religiosus. mater vero aaleth nuncupata est. Hec septem filios genuit. sex mares ⁊ feminā vnam. Mares autez omnes monachos futuros. feminā autem sanctimonialem promiserat. Mox autez vt filium partu ediderat. manibus propriis ipsum deo offerebat. Alienis vberibus ip̄os nutriri refugiebat. quasi cū lacte materno. materni quodāmodo boni infundens eis naturam. Cum autez creuissent q͡zdiu sub manu eius erāt. heremo magis q͡z curie nutriebat. cibis grossiorib᷒ ⁊ ꝯmunibus pascens eos quasi continuo ad heremum transmittendos. Cum igitur tertium filiū scilicet bernardum adhuc gestaret in vtero. vidit somniū presagium futurorum catellum scilicet totum candidum totum in dorso subrufum. ⁊ latrantē in vtero se habere. Quod cum cuidam viro dei exposuisset. ille prophetica voce respondit. Optimi catelli mater eris qui domus dei custos futurus magnos contra inimicos dabit latratus. Erit em̄ predicator egregius. ⁊ multos medicinalis lingue gratia curaturus. Cum autē beatus bernardus adhuc puerulus esset. ⁊ graui dolore capitis egrotaret venientē ad se mulierculam vt dolorē suis carminibus mitigaret cum indignatione nimia exclamans repulit et abiecit. Puerulo autem bono zelo misericordia dei non defuit. sed tunc cōtinuo surgens liberatum se esse cognouit. In sacratissima dominice natiuitatis nocte cū puer bernardus matutinale officiuz in ecclesia expectaret. ⁊ qua hora noctis christ᷒ natus fuisset scire cuperet. apparuit ei puerulus iesus quasi iteruz ante oculos suos nascens ex vtero matris. Unde q͡zdiu vixit hanc fuisse horam natiuitatis domini/

ce semper putauit. Ab illa ergo hora in his
que ad illud pertinent sacramentum. ⁊ sen
sus ei profundior ⁊ sermo copiosior datus
est. Unde ⁊ postmodũ in laudem genitri/
cis ⁊ geniti inter ipa suorum tractatuum
initia insigne opusculum edidit. in quo il/
lam lectionem euangelicam. missus est ga
briel angelus explanauit. Vidẽs antiqu⁹
hostis propositum pueri tam salubre. eius
castitatis proposito inuidit. multosq͛ sibi
laqueos temptationis apposuit. Cum em̄
aliquando in quandam feminã oculos de
fixos aliq͛ diu tenuisset. continuo de seipo
erubescens in semetipm seuerissimus vltor
insurgit. ac in stagnum gelidarum aquarũ
insiliens. tam diu ibidez permansit. donec
pene exanimis effectus per gratiam dei a
calore carnalis concupiscentie totus refri/
guit. ¶ Circa idem tempus instinctu
demonis puella quedam in lectũ dormiẽ/
tis se nudam iniecit. Quam ille sentiens
cum om̄i pace ⁊ silentio partez lectuli quã
occupauerat derelinquẽs ei cessit. ⁊ ĩ latus
alterum se conuertens dormiuit. Misera
vero illa aliq͛ diu sustinens ⁊ expectans. de
inde palpans ⁊ stimulans nouissime cum
immobilis ipe persisteret. illa licet impu/
dentissima esset erubuit. ⁊ horrore ingenti
atq͛ admiratione perfusa surgens aufu/
git. Cum iterum in domo cuiusdã ma/
trone hospitaretur. illa adolescentem aspe
ctu decorum considerans. vehementer in
concupiscentiam eius exarsit. Cum autem
seorsum lectum sibi sterni fecisset. ipa im/
pudenter ⁊ silenter de nocte surgens ad eũ
accessit. Quam ille sentiens protinus ex/
clamauit. Latrones latrones. Ad quam
vocem mulier fugit. familia surgit. lucer/
na accenditur. latro queritur. sed minime
inuenitur. Ad lectulos singuli redeunt.
Quiescunt ceteri sed nõ illa misera requie
scit. Nam denuo exurgit. bernardi lectulũ
petit. Sed ille latrones latrones denuo ex
clamauit. Latro iterum queritur. sed ne/
quaq͛ ab eo qui solus nouerat publicatur
Usq͛ tertio improba mulier sic rpulsa. vix
tandem metu vel desperatiõe victa cessa/
uit. Cum aũt sequenti die iter ageret. argu
entes eum socij q͛ totiens latrones somnia
uerit perquirebant. Quibus ille ait. Ve/
raciter hac nocte insidias perpessus sum
latronis. quia hospita mihi nitebatur au/
ferre thesaurũ irrecuperabilem castitatis.

Perpendens igitur non esse tutum co/
habitare serpenti fugam meditari cepit. ⁊
ordinem cisterciensiũ extunc ingredi deli/
berauit. Quod cum fratres eius cognosce
rent. ⁊ eum ab hoc proposito modis om̄ibꝫ
prohiberent. tantã ei gratiã dominus con/
tulit. vt non solũ ipe a conuersione non pro
hiberetur. sed om̄es fratres suos ⁊ multos
alios ad religionẽ domino lucraretur. Ge
rardus tamen frater eius miles strenuus
hec fratris verba vana putabat ⁊ eius om
nino monita repellebat. Tunc bernardus
fide iam igneus. ⁊ fraterno charitatis zelo
mirũ in modũ exasperatus. scio inquit fra/
ter mi scio. sola vexatio intellectum dabit
auditui. Digitumq͛ lateri eius apponens
veniet inquit dies ⁊ cito veniet quando lã
cea latus hoc perforabit ⁊ ad cor tuũ con/
silio quod abijcis viaz dabit. Post paucos
dies gerardus ab inimicis capitur ⁊ in lo/
co cui frater digitum imposuerat infixam
lanceã gestans. trahitur ⁊ in custodia vin/
culatur. Ad quem bernardus veniens cũ
sibi loqui non permitteretur ad eum excla
mauit. Scito frater gerarde quia in proxi
mo ituri sumus ⁊ monasterium intraturi.
Eadem nocte compedes de eius pedibus
ceciderunt. ⁊ hostio per se aperto letus au/
fugit. Indicauitq͛ fratri se mutasse propo
situm ⁊ fieri velle monachum. ¶ An
no ab incarnatione domini millesimocen/
tesimo duodecimo. a constitutione domus
cisterciensium. xv. seruus dei bernardus
annos nactus circiter vigintiduos cum so
cijs amplius q͛ triginta ordinẽ cistercien/
siũ ingressus est. Cum autẽ bernardus cũ
fratribus suis domum paternam egrede
retur guido primogenitus videns niuar/
dum fratrem suum minimum puerum lu/
dentem in platea cum pueris. eya inquit
frater niuarde. ad te solum respicit om̄is
terra possessionis nostre. Cui non puerili/
ter puer respondit. Vos ergo celum ha/
bebitis. et michi solum terram relinqui/
tis. Non ex equo diuisio facta est hec.

Modico igit̃ tp̃e cū patre remāsit. sz frēs
postmodū secutus ē. Ingressus igit̃ ordi/
nē seruus dei bernardus ita totus in spm̃
absorptus ē. ⁊ deo totaliter occupat⁹. vt iā
nullis sensib⁹ corpis vteret̃. Iā quippe an/
nū in cella nouicioꝝ exegerat. ⁊ adhuc an
domus haberet testudinē ignorabat. mul
to tp̃e ecclesiā intrās ⁊ exiens in capite vbi
tres erant vnā tm̃ putabat esse fenestram.
Abbas aūt cistercieñ. fratres ad edificā
dū domū clareuallēsem misit. ⁊ eis sanctū
bernardū in abbatē prefecit. Qui multo
ibidē tp̃e in nimia paupertate degebāt. ⁊
pulmēta sepius ex folijs fagi ꝯficiebāt. vi/
gilabat aūt seru⁹ dei vltra possibilitatē hu/
manā. Nullū em̃ tps se magis perdere cō/
queri solebat q̃z quo dormiuit ydoneā satis
reputās ꝯparationē somni ⁊ mortis vt sic
dormiētes videant̃ mortui apud homies
quō apud deū mortui dormiētes. Vñ etiā
si quē forte durius stertentē audiret seu mi
nus ꝯposite videret iacentē. patiēter ferre
vix potuit ⁊ carnaliter seu seculariter eum
dormire causabat̃. Ad comedendū vix ali
qua voluptate trahebat̃ appetitus. sed so/
lo timore defectus. sic accedebat ad sumen
dum cibū quasi ad tormentū. Post cibuz
quantū comederit semper cogitare solitus
erat. Si qñ vel ad modicū mensurā solitā
excessisse se deprehendit impune abire nō
patiebat̃. Sic gule illecebras edomuerat.
vt ipam q̊z saporū discretionē ex magna ꝑ
te perdiderit. Nā ⁊ oleū per errorē sibi ali/
qñ ꝓpinatū bibit. ⁊ penitus ignorauit. nec
prius id est cognitū donec quidē labia ei⁹
miraret̃ inuncta. Sagimē insuper crudū
per errorē sibi oblatū pro butiro multis die
bus nosci(t̃) comedisse. Solā aūt aquā sibi
sapere dicebat. eo q̄ dum sumeret fauces ⁊
guttur ei refrigeraret. Quicquid in scriptu
ris didicerat maxime i siluis ⁊ in agris me
ditando ⁊ orando se ꝯfitebatur accepisse. ⁊
nllos se aliquādo magistros habuisse. nisi
quercus ⁊ fagos. inter amicos dicere sole/
bat. Deniqz confessus est aliqñ meditanti
vel oranti sacrā omnē velut suppositā vel
expositā sibi apparuisse scripturā. Quo
dam tempore sicut ipe in canticis refert. cū
interloquendū ex his q̄ suggerebat spirit⁹
⁊ si nō infideli minus tamē fidēti aīo refer/
uaret vt haberet quid diceret denuo tra/
ctatur⁹. ecce vox ad eū venit dicēs. Donec
istud tenueris aliud ñ accipies. E In
vestib⁹ ei semper paupertas placuit. sordes
nunq̃z nimiruz animi fore indices aiebat
aut negligentis aut apud se inaniter glo/
riantis. aut foris humanā gloriā affectan/
tis. Prouerbiū illud in ore eius frequēter
semper in corde erat. Qui hoc facit qđ ne
mo. mirant̃ om̃es. Unde ⁊ ciliciū pluribus
annis portauit. q̃zdui occultū esse potuit.
Sed vbi hoc cognitū esse sensit. ꝯtinuo il/
lud abijciens ad ꝯmunia se ꝯuertit. nunq̃z
sic risit vt nō potius ad ridendū q̃z ad re/
primendū vim sibi facere oporteret ⁊ risui
suo magis stimulū adhibere q̃z frenū. Cū
aūt patientie genus solitus erat dicere tri/
partitū. videlicet ad verborū iniurias. ad
damna rerū. ad corporis lesionē. hanc ipe
his exemplis se habere probauit. Cum eñ
cuidā episcopo amicabiliter eū admonēs
quandā scripsisset epistolā. ille vehemēter
exacerbatus amarissimā ei scripsit episto/
lam in principio ita dicens Salutem ⁊ nō
spiritū blasfemie tanq̃z ex spiritu blasfemie
illas scripsisset. Ad qđ ille. Ego spm̃ blasfe
mie me habere non credo. nec maledixisse
cuiq̃z. aut maledicere me velle scio preser/
tim principi populi mei. Quidā abbas
pro vno cenobio ꝯstruēdo sexcentas mar/
cas eidē misit argenti. Sed tota pecunia
dū deferret̃ a predonib⁹ sublata est. Quo
audito nihil aliud dixit nisi benedictus de
us q̄ nobis pepercit ab onere. Sz ⁊ illis in
quit qui tulerūt. leuius est ferendū. tum q̄
hoc humana cupiditas sustulit. tum quia
magna pecunia magnā eis temptatōis oc
casionē ingessit. Quidā insuper canoni
cus regularis ad eum venit. ⁊ vt in mona
chum reciperet̃ instanter rogauit. Cui cū
ille nō acquiesceret. sed ad suā ecclesiā redi
re persuaderet ait ille. Ut quid ergo in li/
bris tuis perfectionē tantopere ꝯmenda/
sti: si eam nō exhibes cupienti. vtinā illos
tuos haberē libros vt eos penitus lacera/
rem. Cui ille. In nullo eoꝝ legisti nō posse
te in tuo claustro esse perfectū. Moꝝ corre
ctionē nō locorū mutationē in libris om̃i/
bus ꝯmendaui. Ille vero insanus in eum
impetū faciēs. tam grauiter maxillā eius

percussit vt succederet rubor ictui ⁊ tumor
rubori Jam qui a derant in sacrilegū insur
gebant. Sed preuenit eos seruus dei cla/
mans ⁊ adiurans per nomē xp̄i vt nullate
nus tangeret nec sibi quicq̄ iniurie infer/
retur. Nouicijs aūt intrare volentibus
dicere ꝯsueuerat. Si ad ea que intus sunt
festinatis. hic foris dimittite corpora que d
seculo attulistis. Soli spiritus ingrediant
caro aūt nō prodest quicq̄. Pater eius
qui solus domi remāserat ad monasteriū
iuit. ⁊ ibidē post aliquod tempus i senectu
te bona decessit. F Soror aūt eius se/
culo nupta. cum in diuitijs ⁊ delicijs seculi
periclitaret. quadā vice frēs suos ad mo/
nasteriū visitatura accessit Cumq̄ venisset
cum comitatu ⁊ apparatu superbo. ille eā
tanq̄ rhete diaboli ad animas capiēdas
abhorruit. nec ad videndū eam exire aliq/
tenus acquieuit. Vidēs illa q͛ nullus fra
trum suorū occurreret. sed ab vno eoꝝ qui
tunc portarius erat stercus inuolutū dice/
retur tota in lachrymis resoluta ⁊ si pecca
trix sum inquit pro talibꝫ xp̄s mortuus est
Quia em̄ peccatricē me sentio. idcirco con
siliū ⁊ colloquiū bonorū requiro. Et si de/
spicit frater meus carnē meā. ne despiciat
seruus dei animā meā. Veniat ⁊ precipi/
at. ⁊ quicquid preceperit adimplebo: hanc
ergo promissionē tenens exijt ad eam cum
fratribꝫ. ⁊ quia eam a viro separare nō po
terat. primo ei omnē gloriā mundi inter/
dixit. ⁊ formā matris imitandā eidem in/
dicens illam dimisit Jlla vero rediens. ita
repente mutata est. vt in medio seculi vitā
duceret heremiticā ⁊ omi seculo prorsus se
faceret alienā. Tandem precibus multis
virum suū vicit. ⁊ ab ip̄o absoluta mona/
steriū intrauit. Jnfirmatus aliquando
vir dei cum extremū iam spiritū trahere vi
deretur in excessu mētis sue ante tribunal
dei visus est presentari. Affuit aūt ⁊ sathā
ex aduerso improbis eum accusationibus
pulsans. Vbi vero ille oīa fuerat prose/
cut᷒. ⁊ viro dei ꝓ sua fuit parte dicendū. ni
hil territus aut turbatus ait. Fateor non
sum dignus ego. nec proprijs possum me/
ritis regnū obtinere celorū. Ceterū duplici
iure illud obtinens dn̄s meus hereditate. s.
patris ⁊ merito passiōis. altero ip̄e conten
tus. alterū mihi donat. Ex cuius dono iure
illud mihi vendicans nō confundor. Con
fusus in hoc verbo inimicus. cōuentus il/
le solutus est. ⁊ vir dei in se reuersus est. tan
ta aūt abstinentia labore ⁊ vigilijs corpus
suū attriuit. q͛ ⁊ grauissima ⁊ vere cōtinua
egritudine languens conuentū vix sequi
posset Quadam vice dum grauissime
infirmaret. fratribus pro eo instanter orā/
tibus aliquantulū conualuisse se sensit. cō
gregatis aūt fratribus dixit. Quid tene/
tis miserū hominē. Fortiores estis ⁊ inua/
luistis. Parcite queso parcite ⁊ sinite me
abire. A multis aūt ciuitatibus vir dei
in episcopū electus. precipue a ciutate ia/
nuensi ⁊ ciuitate mediolanēsi. petentibus
se nec annuēs nec improbe renuēs dicebat
se nō esse suū. sed aliorū seruitio deputatū.
Fratres aūt ex consilio viri dei sibi proui/
derant. ⁊ sūmi pontificis autoritate muni
ti erant. ne quis gaudium suum ab eis tol
lere posset. Quodam tempore cum fra
tres cartusienses visitasset. ⁊ ip̄i ab eo in
oībus plurimū edificati fuissent. vnum
fuit quod predicti loci priorem aliquantu
lū mouit. scilicet q͛ sella cui equitando in/
sidebat minus neglecta erat ⁊ parū prefe/
rens paupertatē. Quod cum dictus pri/
or vni ex fratribus ⁊ ille viro dei retulisset
non minus ip̄e miratus qualis esset sella
querebat. Nam a clara valle vsq̄ cartusiā
venerat. ⁊ tamen qualis esset sella penitus
ignorabat. Juxta lacum lausanensem
totius diei itinere pergens. penitus eū nō
vidit. aut se videre non vidit. Cum em̄ se/
ro facto de eodem lacu socij loquerentur
interrogauit eos vbi nam lacus ille esset
Quod illi audientes plurimū admirati
sunt. G Vincebat sane in eo sublimi
tatem nominis humilitas cordis. Nec tā
poterat vniuersus eum erigere mūdus q̄
se ip̄e deijcere solus.. Sūmus reputabatur
ab oībus. infimū ip̄e se reputans. ⁊ quē
sibi omnes ip̄e se nemini preferebat. Deni
q̄ sicut sepius fatebatur inter sūmos quo/
q̄ honores ⁊ fauores populorū alterū sibi
mutuatus hominē videbatur. seq̄ potius
reputabat absentem velut quoddā somni/
um suspicatus. Vbi vero inter simplicio/
res fratres erat. ⁊ amica semper licebat.

humilitate frui. ibi se inuenisse gaudebat. ⁊ in propriā redisse personam. Semper aūt inueniebatur aut orans aut legēs aut scribens aut meditans aut fratres verbo edificans. Quadā vice cum populo predicaret ⁊ om̄es verba eius attente ac deuote susciperent. eius animo quedā talis irrepsit temptatio. Vere nunc optime predicas. ⁊ ab om̄ibus libenter audiris. ⁊ sapiens ab om̄ibus reputaris. At vir dei tali temptatione pulsari se sentiens, parūper substitit. ⁊ an procederet vel finem faceret cogitare cepit. Statimqꝫ diuino confortatus auxilio temptatori silenter respondit. Nec per te incepi. nec per te dimittā. Sicqꝫ securus predicationem vsqꝫ ad finem prosecutus est. Monachus quidaꝫ qui in seculo ribaldus fuerat atqꝫ lusor. maligno stimulatus spiritu ad seculum redire voluit. Cum aūt beatus bernardus eum retinere nō posset. interrogauit eum vnde victurus esset. Qui respondit. Ad taxillos ludere scio ⁊ inde viuere potero. Et ille. Si tibi capitale cōmisero vis singulis annis ad me redire ⁊ lucrum mecum diuidere. Quod ille audiens gauisus est: ⁊ se libenter sic acturum promisit. Viginti igitur solidos ei dari precepit. Et ille cum illis abijt. Hoc aūt faciebat vir sanctus vt eum iterum reuocare posset. sicut ⁊ postmodū factum est. Ille igitur abiēs totum perdidit ⁊ ad portam confusus redijt. Quo audito vir dei ad eum letus exijt. extenditqꝫ gremiū vt simul diuiderent lucrum. Cui ille. Nihil pater lucratus sum. sed etiam capitali nostro nudatus sum. Si vultis pro nostro capitali recipite me. Cui bernardus benigne respondit. Si ita inq̄t est melius est vt hoc recipiam q̄ꝫ simul vtrumqꝫ perdam. Quadā vice dum beatus bernardus iumento insidens aliquo pergeret. cuidam rustico materia sic se offerente de cordis instabilitate in oratione ē conquestus. Quod ille audiens mox eum despexit. et in oratiōibꝰ suis cor firmū ⁊ stabile habere se dixit. Volens aūt bernardus eū conuincere ⁊ a sua temeritate coercere dixit. Sequestrare paulisper a nobis ⁊ tota qua poteris intentione orationē dominicā inchoato. Quam si absqꝫ aliqua cordis digressiōe ⁊ vagatione finire poteris. iumentum cui insideo tuū proculdubio mox habebis. Tu aūt mihi in fide tua spondeas q̄ si aliud ibideꝫ cogitaueris. hoc mihi aliquatenus non celabis. Letatur ille. ⁊ tanq̄ꝫ iumentū iam lucratum se reputans audacter secedit. ⁊ seip̄m recolligens orationem dominicā dicere inchoauit. Vix orationis expleuit dimidiū. ⁊ ecce importuna cogitatio de sella cordi suo se ingerit vtrū eam habere debeat cum iumento. Quod ille aduertens. concitus ad bernardum redijt ⁊ quid ip̄a i oratōe solicite cogitauerit indicauit ⁊ de se postea temere n̄ p̄sumpsit.

¶ Frater robertus eius monachus et scd̄m seculum propinquus. in adolescentia sua quorūdam persuasiōe deceptus cluniacū se contulerat. Venerabilis aūt pater postq̄ꝫ aliq̄ꝫdiu dissimulauit. eundē statuit per epistolaꝫ reuocare. Quam cum sub diuo dictaret. ⁊ alius monachus eam ex ore suo conscriberet subito inopinatus imber erupit. ⁊ hic qui scribebat cartam complicare voluit. Cui bernardus. Opus dei est: scribere ne formides. Scripsit ergo ep̄l'am in medio imbre sine imbre. Cum ei vndiqꝫ plueret. ibidem tamen molestiam imbris virtus expulit charitatis. Cum quoddaꝫ monasteriū quod vir dei construxerat occupasset muscarum incredibilis multitudo. ita vt omnibus grauem molestiam generarent. ille dixit. Ego excōmunico eas. Mane aūt omnes pariter mortuas inuenerunt. Cum a summo pontifice mediolanum missus fuisset vt ip̄os cum ecclesia reconciliaret. ⁊ iam papiam redisset. quidam vxorem suam demoniacam ad eum adduxit. Moxqꝫ per os misere mulieris diabolus in contumelias eius prorupit dicens. Non me de anicula mea hic porulos edens ⁊ brasicas deuorans pellet. At vir dei ip̄am ad ecclesiam beati syri remisit. Beatus aūt syrus hospiti suo deferre voluit: nec eidem aliquid curationis impendit. Sicqꝫ iterū ad beatū bernardum adducta est. Tunc diabolus per os eius garrire cepit ac dicere. Nō me expellet syrulus nec eijciet bernardinus. Ad hec seruus dei respondit. Nec syrus nec bernardus te eijciet. sed dominus iesus christus. Mox vt

ille orationem effudit: spiritus neqꝫ dixit.
Quã libẽter egrederer ab hac anicula gra
uiter molestatus in ea. q̃ libenter egrede/
rer: sed non possum. quia nõ vult magnus
dominus. Cui sanctus Et quis est magnꝰ
dominus. Cui ille. Jesus nazarenus. Ad
quem vir dei. Vidisti ne vnq̃ eum. Quo
respondente etiam. Ait. Ubi eum vidisti.
Et ille. Jn gloria. Et sanctus. Et tu in glo
ria fuisti. Quo respondente: Utiqꝫ. Ait.
Quomodo inde existi. Et ille. Cum luci/
fero multi cecidimus. Hec aũt omnia vo
ce lugubri per os vetule omnibus audien/
tibus loquebaꝛ. Dixitqꝫ ei vir dei. Nun/
quid in illam gloriam redire velles. At il/
le miro modo cachinnans ait Modo tar
datum est. Tũc orante viro dei demon de
muliere exiuit. Sed cum vir dei recessisset
diabolus ipam iterum inuasit. Vir autez
eius post eum accurrens quod acciderat
indicauit. Jlle aũt collo eius alligari cartu
lam continentem hec verba precepit. Jn
nomine domini nostri iesu christi precipio
tibi demon: ne hanc mulierem amodo con
tingere presumas. Quod cum factum fuis
set. ad eam postea non est ausus accedere.

Apud aquitaniam quedam mulier mi
serabilis erat que a quodam demone petu
lante ⁊ incubo vexabaꝛ. sex ẽi ãnis abusus
ẽ ea. ⁊ incredibili vexauit libidine Aduẽni
ente aũt illuc viro dei. demõ mulieri ne ad
eum accederet vehementer minatur. quia
nil ei prodesse posset ⁊ recedente eo ipe qui
eius fuerat amator crudelissimus fieret ꝑ
secutor. At illa secure ad virum dei accessit
⁊ que pateretur cum multo gemitu enar/
rauit. Cui ille. Tolle hunc meũ baculuz ⁊
in tuo lectulo pone: ⁊ si quid agere potest
agat. Quod cũ fecisset: ⁊ in lectulo suo re/
cumberet. adest ille continuo. Sed nec ad
consuetum opus. nec ad ipm cubile presu
mit accedere. Sed acerrime minatur ꝙ il/
lo recedente se de ea atrociter vindicabit.
Quod cum illa bernardo retulisset. ille po
pulum conuocauit. ⁊ omnes candelas in
manu accensas habere precepit. demonẽ/
qꝫ cum vniuerso qui aderat cetu excõmu/
nicauit ac ne ad illam vel aliam deinceps
accessum habeat interdixit Sicqꝫ illa a ta
li illusione penitus liberata est. Cũ
in eadem prouintia vir sanctus legatione
fungeretur. vt ducem aquitanie ecclesie re
conciliaret. ⁊ ille modis omnibus recon/
ciliari renueret. vir dei ad altare celebratu
rus accessit. ipo duce tanq̃ excõmunicato
pre foribus expectante. Cum aũt pax do/
mini dixit: corpus dominicũ super patenã
ponit: ⁊ secũ tollit. atqꝫ ignea facie ⁊ flãme
is oculis foras egreditur. ⁊ verbis terribili
bus comitem aggreditur. Rogauimus te
inquit ⁊ spreuisti nos. Ecce ad te processit
virginis filius qui ẽ dominus ecclesie quã
tu persequeris. Adest iudex tuus in cuius
noie om̃e genu curuaꝛ. Adest iudex tuus ĩ
cuius manibꝫ illa aĩa tua deueniet. Nun/
quid ⁊ ipm sicut seruos eius contemnis.
Resiste ei si vales. Statimqꝫ dux totus ir
riguit. ⁊ membris omnibus dissolutis ad
pedes eius protinus prosiliuit. Quem vir
sanctus calce pulsans surgere iubet. ⁊ dei
audire sententiam. Jlle autem tremebun/
dus surrexit. ⁊ quicquid vir sanctus preci
piebat protinus adimpleuit. Cum re/
gnum germanie pro quadam magna se/
danda discordia seruus dei intrasset. archi
episcopus moguntinensis venerabilẽ quẽ
dam clericum obuium ei misit. Cui dum
clericus se sibi obuium a suo domino mis/
sum fuisse diceret. vir dei respondit. Alius
dominus misit te. Miratus ille. se non ni
si a suo domino archiepiscopo missum fu/
isse affirmabat. Econtra seruus christi di/
cebat. Falleris fili falleris. Maior domi/
nus est qui misit te christus. Quod cleri/
cus intelligens ait: Putas ꝙ monachus
velim fieri. Absit hoc a me. Non cogitaui
nec ascendit hoc super cor meum. Quid
plura. Jn eodem itinere seculo valefecit. et
a viro dei habitum suscepit. Cum quen/
dam militem valde nobilem ad ordinem
recepisset. ⁊ virum dei quodam tempore se
queretur. grauissima cepit temptatiõe pul/
sari. Cũ aũt eum quidam de fratribꝫ tam
tristem videret. causam tante tristicie re/
quisiuit. Cui ille respondit. Scio inquit
scio ꝙ nunquã amplius letus ero. Quod
verbum cum dictus frater ad seruum dei
retulisset. ille pro eo attentius orauit. Sta/

tim̄q̄ ille frater qui tam grauiter temptatus ⁊ tam tristis erat. tantum ceteris apparuit iocundior ⁊ hilarior quantũ prius ceteris tristior. Cum autẽ ei dictus frater verbũ mesticie quod locutus fuerat amicabiliter improperaret. ille respondit. Et si tũc dixi nunq̄ amplius letus ero. sed nũc dico Nunq̄ amplius tristis ero K Cum sanctus malachias ep̄s hybernie cuius vitam plenã virtutib⁹ ip̄e descripsit ad xp̄m feliciter in monasterio suo migrasset. ⁊ vir dei pro eo hostiã salutarẽ offerret. gloriam eius dn̄o reuelante cognouit. ⁊ eodẽ inspirante post ꝯmunionẽ formã orõnis mutauit. leta voce sic dicens Deus q̄ beatũ malachiam sanctorũ tuoꝝ meritis coequasti. tribue q̄s vt q̄ preciose mortis eius festa agim⁹ vite quoq̄ imitemur exempla. Cui dum cantor innueret q̄ erraret ait Nõ erro sed noui q̄d dico. Deinde accedens sacra eius vestigia osculat̄ Cum instante quadragesima a multis fuisset tironib⁹ visitatus rogauit eos vt ĩ illis saltẽ sacris dieb⁹ a suis vanitatib⁹ ⁊ lasciuijs abstinerẽt. quibus nullo mõ acquiescentib⁹. iussit eis propinari vinũ dicẽs. Bibite poculũ animaꝝ Quo hausto subito mutati recedunt. Et q̄ modicũ tempus denegauerãt. totũ tempus vite sue deo dederũt. Tandẽ beatus bernardus morti feliciter appropinquans ait fratrib⁹ suis. Tria vobis obseruãda relinquo q̄ in stadio presentis vite quo cucurri memini me pro virib⁹ obseruasse. Nemini scandalũ facere volui. ⁊ si aliquando accidit. sedaui vt potui. Minus semp̄ sensui meo q̄ alterius credidi. Lesus de ledẽte nunq̄ vindictã expetij. Ecce charitatem humilitatẽ ⁊ patientiam vobis relinquo.

Deniq̄ postq̄ multa miracula perpetrasset. ⁊ centũ sexagita monasteria ꝯstruxisset. multosq̄ libros ⁊ tractatus ꝯpillasset. ꝯsũmatis vite sue dieb⁹ circiter annos sexagintatres. anno dñi millesimocentesimoquinquagesimotertio inter filiorũ manus obdormiuit in dñõ. Post obitũ suũ multis gloriã suã manifestauit. Cuidam eñ abbati in quodã monasterio apparuit ⁊ vt se sequeretur admonuit. Qui cum sequeretur dixit ei vir dei. Ecce ad montem liba[...] venimus ⁊ tu hic manebis ego aũt illuc ascendã. Interrogatus ab eo ad quid vellet ascendere. discere inquit volo. Miratus ille quid inquit vis discere pater cui nullum hodie in scientia credimus esse scd̄m. Et ille. Nulla hic scientia. nulla veri cognitio. Sursum scientie plenitudo. sursum vera noticia veritatis. Et ĩ hoc verbo disparuit. Ille autem diem notauit et tunc virum dei bernardum de corpore migrasse inuenit. Multa aũt alia ⁊ pene innumerabilia miracula per seruũ suũ de⁹ operatus est.

CXVI

De sancto Timotheo. A

Timotheus quasi timorem tenens Vel a timore ⁊ theos quod est deus quasi timor dei. Causatur autẽ iste timor in quolibet viro sancto sicut ait Gregorius. considerando vbi fuit. vbi erit. vbi est. vbi non est: Vbi fuit quoniã in peccato. vbi erit in iudicio. vbi est in miseria. vbi non est in gloria B

Timotheus sub nerone a prefecto vrbis rome dum grauiter torqueret̄. ⁊ calce viua eius plage aspergerentur. ⁊ ip̄e in his gratias ageret. duo angeli sibi astiterunt dicentes: Erige caput in celum ⁊ vide. Aspiciensq̄ vidit celos apertos ⁊ iesum coronam gemmatam tenentem ⁊ dicentem sibi. Hanc de manu mea accipies. Quod quidam vir nomine apollinaris videns se baptizari fecit Quapropter preses iussit ambos in confessione domini p̄seuerantes decollari. circa ãnos domini quinquagesimũseptimũ.

CXVII

De sancto Simphoriano. A

Simphorianus dicit̄ a simphonia. Fuit enim tanq̄ vas musicum emittens armoniam virtutum. In quo tanq̄ in vase musico tria fuerunt Nam vt dicit auerrois. sonatiuum debet esse durũ ad resistendum. lene ad continuandum. latum ad implendũ. sic ⁊ simphorian⁹ tanq̄

vas musicũ fuit durus sibi per austerita/
tem lenis aliis per mansuetudinem atus
omibus per charitatis amplitudinẽ
Simphorianus i augustudinẽ/
si vrbe ortus: dum adhuc ado/
lescens esset. tanta morum gra
uitate pollebat q seniorũ vitã
anticipare videretur. Cum igitur pagani
festũ veneris celebrarẽt z statuã antiera/
dium prefectũ deferrent simphorianis af
fuit z nolens eam adorare diu ceditur: et
carceri mancipatur Et cũ eductus de car
cere ad sacrificiũ cogeretur. z multa ei do
naria promitterẽtur dixit. Deus noster vt
nouit remunerare merita ita nouit puni/
re peccata Vitam quã xpo soluturi umꝰ
ex debito soluamus ex toto. Sera penitu
do est sub iudicis timuisse cõspectu Mu
nera vestra fucata. mellis permixta dulce
dine male credulis mentibus venena par
turiunt. Cupiditas vestra omia habẽdo
nil possidet. quia diabolicis artibus obli/
gata miseri lucri detinetur cõpedibus: et
gaudia vestra in similitudinẽ vitri cũ ce/
perint splendere franguntur. Tũc iudex
ira repletus data sentẽtia precepit simphorianus occideretur Qui cũ ad locum
duceretur: mater eius de muro exclamãs
ait. Nate nate memento eterne vite Sur
sum respice: et regnantem in celo intuere.
Tibi vita non tollitur: sed in melius cõ/
mutatur. Mox igitur decollatus est z a
xpianis corpus eius sublatuz: honorifice
est sepultũ. Ad cuius sepulchrũ tanta fie
bant miracula. vt etiã a paganis in hono
re maximo haberetur. Refert gregoriꝰ
turonensis q de loco vbi sanguis eius ef
fusus est quidã xpianus tres lapillos san
guine respersos sustulit. z in capsa argen/
tea tabulis ligneis circumsepta locauit.
Quã cũ in quodã castro locasset. z totũ ca
strũ incẽdiũ ↄsumpsisset. de medio ignis
predicta capsa sana z integra est educta.
Passus est circa annos dñi. CCLXX.

CXVIII
De sancto Bartholomeo.

Bartholomeus iter/
pretatur filius suspẽdẽtis me vel filiꝰ
suspẽdẽtis aqs. Dr̃ enim a bar qd ẽ filius z
tholos quod ẽ summitas. z moys qd est
aqua inde bartholomeus. i. filius suspen/
dentis aquas. i. dei qui mẽtes doctorum sur/
sum eleuat vt aquas doctrinarum inferius
fundant z est nomẽ sirum z nõ hebreum.
Per primũ p̃o notatur triplex suspendiũ
qd ipse habuit. Fuit enim suspensus. i. eleua
tus ab amore mũdi. vel suspensus. i. intẽ/
tus amore celesti. vel suspensus id est inni/
xus gratie z auxilio dei. vt nõ a suis meri/
tis sed a dei adiutorio tota vita sua depẽ/
deat. Per scdm p̃o. pfunditas sue sapiẽtie
De cuius sapientie pfunditate dicit dio/
nisius in mistica theologia. Diuinus bar
tholomeus dicit z multã theologiam esse
z minimã z euãgeliũ latũ z magnũ: z rur
sus cõcisum. Et vult ostẽdere bartholo/
meus sm intentionẽ dionisii q vna consi/
deratiõe possunt oĩa affirmari de deo alia
ↄsideratiõe magis pprie negari.

Bartholomeꝰ aplus veniẽs ad
indiam que est in fine orbis tẽ/
plum in quo erat ydolũ nomie
astaroth intrauit. z q̃si pegrinus ibidem
manere cepit. In hoc ydolo qdam demon
habitabat qui se languentes curare dice/
bat. sed nõ sanando subueniebat. sed a lesi
one cessando. Sed cũ templũ languẽtibꝰ
plenũ esset. z qtidie sacrificãtibꝰ pro in fir/
mis etiã ex longinqs regionibꝰ adductis
nullũ ab ydolo respõsum habere possent.
ad aliam ciuitatẽ preexerũt. vbi aliud ydo/
lum noie berith colebatur. Et interrogãtibꝰ
cur sibi astaroth respõsum nõ daret respõ
dit berith. Deꝰ vester cathenis igneis cõ/
strictus est nec respirare nec loq audet ex
illa hora qua aplus dei bartholomeus in
gressus est. Dicũt illi. Et qs est iste bartho
lomeꝰ. Et demon. Amicus est dei omipo
tentis. z ideo venit in istam puinciaz vt oẽs
deos inde euacuet. Et illi. Dic nobis si/
gna eius vt eũ inuenire possimus. Quibus
demõ ait. Capilli eius crispi z nigri: caro
candida. oculi grandes. nares equales et
directe. barba plixa habẽs paucos canos
statura eqlis. collobio albo clauato. pur/
purea vestitur. Induitur pallio albo. qd p
singulos angulos gẽmas habet purpure/
as. Viginti sex anni sunt ex quo vestes et
sandalia eiꝰ nec veterascũt nec sordidant

Centies flexis genibus p die orat & centies p nocte̅ Angeli dei cu̅ eo ambulant q̄ nu̅q̄ eu̅ fatigari nec esurire pmittu̅t. Semper eodez vultu & animo. letus et hilaris pseuerat. Omia puidet. omia nouit Omniu̅ gentiu̅ linguas nouit & intelligit. Et qd̄ vobiscu̅ loquor ipe iam nouit. Et qua̅do queritis eu̅ si vult ostendet se vobis. si au̅t no̅ vult. eu̅ no̅ poteritis inuenire. Rogo au̅t vos vt cu̅ eum inueneritis rogetis eum ne huc veniat. ne angeli sui hoc mihi faciant qd̄ socio meo iam fecerunt. Cu̅ igitur per duos dies solicite quere̅tes euz minime inuenissent quada̅ die quida̅ demoniacus exclamauit dicens. Aple dei bartholomee incendunt me orato̅nes tue. Cui aplus. Obmutesce & exi foras ab eo Et statim est liberatus. Quod audiens rex regionis illius polemius no̅ie cu̅ haberet filia̅ lunatica̅. misit ad aplm roga̅s vt ad se veniret. & filia̅ suam sanaret. Ad que̅ cu̅ aplus venisset. & eam cathenis ligatam videret. quia accedentes morsibus lacerabat. iussit eam solui. Et cum ministri ad eam accedere non auderent dixit. Ego demoniu̅ qd̄ in ea erat iam ligatum teneo. & vos timetis. Et soluta statim liberata est. Tunc rex camelos auro et argento & lapidibus preciosis onerauit. & aplm inquiri faciens: nullatenus inuenire potuit. Mane autem sequenti: apparens apostolus cum solo rege in cubiculo dixit ei. Ut quid me cum auro et argento & lapidibus preciosis tota die quesiuisti Ista munera sunt necessaria his qui terrena requirunt. Ego nihil terrenu̅: nihil carnale desidero. Tunc sanctus bartholome9 cepit cum multa de modo redemptionis nostre docere ostendens inter cetera xp̄m vicesse diabolum per mirabile̅ congruentia̅ potencia̅. iusticia̅. & sapientia̅. Congruum em̄ fuit vt qui filiu̅ virginis id est adam factum de terra. dum adhuc esset virgo vicerat. a filio virginis vinceret. Pote̅ter q̄z ip̄m vicit cu̅ de sua dn̄atio̅e pote̅ter eu̅. eiecit qua̅ diabolus p delectio̅e primi homis vsurpauit. Et sic alicu9 victor tiranni comites suos mittit vt eius titulos vbiq̄ erigant & tiranni titulos deijciant. sic xp̄s victor nu̅cios vbiq̄ mittit. vt diaboli cultu̅ euacuet. & xp̄i cultu̅ statua̅t. Juste xp̄o. q2 iustu̅ e̅ vt q̄ comede̅te ho̅ie vincens homine̅ detinebat. a ieiuna̅te ho̅ie vict9 homine̅ amplius no̅ teneret. Sapie̅ter aute̅ dum ars diaboli deluditur arte xp̄i. Ars diaboli fuit vt sic̄ accipiter rapit aue̅ ita i desertum raperet xp̄m: vt si ibi ieiunans no̅ famesceret. absq̄ dubio deus esset si autem esuriret ip̄m vt primu̅ ho̅iem p cibuz deuinceret. Sed cognosci deus no̅ potuit q2 esuriuit. nec vinci. q2 eius te̅ptatio̅i no̅ cessit. Cu̅ g̊ eide̅ sacrame̅ta fidei predicasset dixit regi q̄ si baptizari vellet deu̅ suu̅ ligatu̅ cathenis sibi oste̅deret. ¶ Seque̅ti igitur die iuxta regis palatiu̅ dum pontifices idolo sacrificare̅t cepit clamare demon ac dicere. Cessate miseri sacrificare mihi. ne peiora me patiamini q̄ cathenis igneis ab angelis iesu xp̄i quez iudei crucifixeru̅t religatus sum puta̅tes eum a morte detineri. Ille a̅t ip̄am morte̅ que regina nostra est captiuauit. & ip̄m nostruz principem autore̅ mortis vinculis igneis vinxit. Statimq̄ oe̅s miseru̅t funes vt simulachru̅ euertere̅t sed no̅ potueru̅t. Apostolus au̅t demoni precepit vt inde exie̅s idolu̅ co̅minueret. Qui statim exie̅s om̄ia idola te̅pli p seip̄m co̅fregit. Deinde fusa oro̅ne ab aplo om̄es infirmi ptinus curati sunt. Aplus au̅t templu̅ deo dedicauit. & demone̅ in desertu̅ abire p̄cepit. Tu̅c angelus dn̄i ibide̅ apparuit. & templu̅ circu̅uolans in quattuor angulos signu̅ crucis digito suo sculpsit dicens. Hec dicit dn̄s. Sicut vos oe̅s ab infirmitate vestra mu̅daui ita & templu̅ hoc ab om̄i sorde mundabitur & habitatore eius que̅ apls in desertu̅ locu̅ ire precepit. prius tn̄ eum vobis ostenda̅ que̅ videntes ne timeatis sz quale signu̅ in lapidibus his sculpsi tale i vestris frontibus imprimatis. Tunc oste̅dit eis ethiope̅ nigriore̅ fuligine facie acuta. barba prolixa crinibus vsq̄ ad pedes ptensis oculis igneis vt ferrum ignitu̅ scintillas emitte̅tibus. fla̅mas sulphureas ex ore et oculis spirante̅. catenis igneis vinctu̅ retro manibus. & dixit ei a̅gelus. Qm̄ iussione̅ apli audisti & de te̅plo exiens oia idola confregisti solua̅ te vt vadas in tale̅ locu̅ vbi nullus homo moratur. & sis ibi

dem vsq3 ad diem iudicij. Jlle aũt solut⁹: cum magno strepitu ⁊ vlulatu disparuit. Angelus autẽ dñi in celum cunctis vidẽ tibus euolauit. Tunc rex cũ vxore ⁊ filijs: omnicq3 pplo baptizatus est. ⁊ relicto regno aplĩ discipulus ẽ effectus. D Tunc oĩes templorũ pontifices congregati ad astragẽ regẽ fratrẽ ei⁹ cõuenerũt ⁊ de deoꝝ suorũ amissione ⁊ templi subuersione ⁊ re gis per artẽ magicã deceptiõe ꝯtra aplm̃ sunt cõq̃sti. Astrages igitur rex indignat⁹ mille viros armatos ad capiendũ aplm̃ destinauit. Qui cũ adductus fuisset corã eo dixit ei rex. Tu ne es ille q̃ euertisti fra trem meũ. Cui aplus. Ego illũ nõ euerti sed conuerti. Cui rex. Sicut tu fecisti fra/ trem meũ deum suũ relinquere ⁊ tuo cre/ dere: sic et ego te faciã deum tuũ relinq̃re ⁊ meo deo sacrificare. Cui aplus. Ego deũ quẽ colebat frater tuus ligaui. ⁊ ligatum ostẽdi. ⁊ vt simulachrũ frangeret coegi: si sic poteris facere deo meo: poteris me ad simulachrũ puocare. Sin autẽ ego deos tuos cõminuam ⁊ tu crede deo meo. Hec illo dicente nũciatur regi ꝙ deus suus bal dach cecidisset: et cõminutus fuisset. Qd rex audiens purpurã scidit. qua indutus erat. ⁊ aplm̃ fustibus cedi iussit. ⁊ cesum viuũ excoriari mãdauit. Xpiani autẽ cor/ pus eius tulerũt ⁊ honorifice sepelierunt. Rex aũt astrages ⁊ tẽploꝝ põtifices a de monibus arrepti mortui sunt. Rex aũt po lemius in epm̃ ordinatur. ⁊ XX. annis offi ciũ epatus laudabiliter implens plenus virtutibus in pace quieuit. De genere sue passionis diuersa est opinio. Nã btũs dorotheus dicit. ꝙ crucifixus est. Ait eñ sic. Bartolomeus indis predicauit. qui ⁊ euãgeliũ ẜm mattheũ in ꝓpria eorũ lin/ gua eis tradidit. Dormiuit in albana ci/ uitate magne armenie crucifixus deorsu3 caput habẽs. Beatus aũt theodorus di/ cit ꝙ fuit excoriatus. Jn multis aũt libris legitur ꝙ tm̃ fuit decollatus. Hec aũt cõ/ trarietas taliter solui põt. vt dicaꝛ ꝙ pmo cesus: deinde crucifixus fuit: deinde ante/ q̃ ibidẽ moreretur de cruce fuit deposit⁹: ⁊ ob maiorẽ cruciatũ fuit excoriat⁹. postre mo capite truncatus. E Anno dñi. CCCXXXI. saraceni siciliam inuadẽtes

liparitanã insulã: vbi corpus sancti bar/ tholomei quiescebat vastauerũt. ac ei⁹ se/ pulchrũ ꝯfringẽtes ossa eius disparserũt Nam ad hanc insulã corpus eius taliter de india aduenisse phibetur. Cum eñ pa gani ꝓpter signoꝝ frequẽtiã: viderẽt cor/ pus eius plurimũ venerari. indignati i lo culo plũbeo positũ in mare precipitauerũt qd̃ diuino nutu ad insulã predictã deue/ nit. Cum igitur saraceni eius ossa disper sissent: illis recedẽtibus apparuit apl's cui dã monacho dicẽs. Surge ⁊ collige ossa mea que dispersa sunt. Cui ille. Qua ra/ tione ossa tua colligere: aut aliquẽ tibi ho norẽ exhibere debemus. cũ nos deleri per/ miseris. nec auxiliũ nobis impẽderis. Cui ille. Per multũ tẽporis meis meritis dñs pplo huic pepercit. Sed eorũ peccatis ni/ mis inualescentibus ⁊ vsq3 ad celum cla mantibus iam pro eis nõ potui veniã ob/ tinere. Sed cũ monachus sibi diceret quõ inter tot aliorũ ossa sua qñcq3 inuenire pos/ set. ait. Nocte ad ea colligenda ibis ⁊ ea q̃ vt ignẽ splendentia videris. protinus hec leuabis. Qui omnia vt dixerat inueniẽs. apostoli ossa leuauit ⁊ sup quãdam nauẽ conscendens beneuentum que est metro/ polis apulie ea transtulit. Nunc autẽ di/ citur ꝙ sint rome: licet beneuentani se ad huc corpus illud habere affirment. Cũ quedam mulier vas plenum oleo attulis set: vt in lampade3 beati bartholomei po/ neretur. q̃tumcunq3 vas super lampadẽ inclinarent. nil ex eo exire valebat. cum ta men digitos in vas mitterent ⁊ oleum li/ quidum omnino palparent. Tunc quidã exclamauit. Puto ꝙ apostolo acceptũ non est vt hoc oleũ in suam lampadẽ infunda tur. Qua propter in aliam lampadem in fuderunt. ⁊ protinus oleum emanauit. F Cum imperator fridericus beneuen/ tum destrueret. et omnes ecclesias que ibi dem erant dirui mãdasset. ciuitatẽ totam ad alium locũ transferri intendẽs vir qui dã quosdã viros albatos ⁊ fulgentes in/ uenit. q̃ ad inuicẽ loq̃: et inter se aliqua tra ctare videbantur. Qui cum vehementer admirans qui nam essent interrogasset: vnus eorũ respõdit. Jste ẽ bartholomeus aplus cũ ceteris sanctis quoꝝ in hac vrbe

ecclesie habebantur. Qui insimul conue/
nerunt vt inter se inquirerēt: et tractarent
quali pena esset ille plectēdus. qui eos de
habitaculis suis eiecit. Etiam inter eos
inuiolabili sententia est firmatū vt ille si/
ne mora ad iudicium dei accedat. de his
om̄ibus in eius iuditio responsurus. Post
modicum p̄uo tempus dictus imperator
miserabiliter vitam finiuit Legitur in
quodā libro de miraculis sāctorum q̄ qui
dam magister festum sancti bartholomei
om̄i anno solenniter celebrabat. Cui pre/
dicanti diabolus in specie cuiusdam puel
le ad modum speciose apparuit quā inie/
ctis in eam oculis ad prandiuz inuitauit
Qui dum in mensa ꝯsisterent illa in amo
rem suū multū eum allicere nitebatur bea
tus bartholomeus in specie pegrini p̄ fori
bus affuit. et vt amore sancti bartholomei
introduceret obnixius flagitauit Qua di
suadēte panis ei mittit. Sz ille hūc acci/
pere recusauit. Rogauit tamen magistrū
per nunciū vt sibi diceret. quid magis in
homine proprium esse putaret. Cui cum
ille diceret risibile. puella respondit. Imo
peccatū cum quo homo concipitur nasci/
tur atq̄ viuit. Cui bartholomeus respon/
dit. q̄ ille bene intulit. sed mulier profun/
dius indagauit Secundo dictus peregri
nus magistro misit vt sibi diceret quis lo/
cus vnius pedis esset: vbi deus in terra
maiora miracula ostendisset. Cui cū ille
diceret locus crucis. In quo deus mirabi
lia operatus est. illa ait. Imo caput homi
nis i quo q̄si minor mūdus existit. Utro/
rumq̄ sententiam apostolus approbauit.
Tertio inquisiuit quāta distantia esset a
summo celi: vsq̄ ad profundum inferni.
Cui cū magister se nescire diceret. illa ait.
Modo video q̄ precipitor. Sed ego hoc
noui quia de altero ad alterum decidi. et
oportet q̄ hoc tibi ostendam. Tunc dia/
bolus cuz magno eiulatu se in abissum p̄/
cipitauit. Et dum quererent peregrinum
minime inuenerunt. Simile fere legitur
de beato andrea. G Beatus autem
ambrosius in prefatione quā fecit de illo
ap̄lo eius legendam abbreuians ita dicit
Discipulis christe tuis vnica diuinitate
predicantibus trinitatē tuam mundo mi

rabili[illegible]signatus es ostendere maiestatē
Inter quos beatissimū bartholomeum
magna virtutū prerogatiua colendū be/
nigna tui prospectio ad populum direxit
longinquū quē licet penitus humana cō/
uersatione remotū. tibi tamen predicatio/
nis augmento meruit consignare vicinū.
O q̄ztis preconijs apostolū mirabilē ce/
lebrandum cui dum ad seminandū fidem
proximorum corda non sufficerent p̄plo/
alatis quasi vestigijs extremos terrarum
fines penetrauit indorū. Cum languen/
tiū innumera caterua templuz ingressus
demoniacū effecit ilico vt nullum cultori
bus demon preberet respōsum. O q̄ mi/
ra virtutuz ipsius insignia dum humana
voce verbosantem contra se aduersarium
solo iussu laceratis diutissime viris reddi
dit mutum. Reginā diabolica contagiōe
lunaticam liberauit. puellāq̄ solutis nexi
bus patri representauit sanissimam O q̄
sublime sanctitatis eius miraculū dū an
tiquū humani generis inimicū suum fe/
cit in nihilum redigere simulachrū. O q̄
digne exercitui numerandus celesti. cui⁹
vt miraculis fidem cōmodaret certissimā
angelus apparuit supna delapsus ab au
la. Is igitur cathenatū demonem cūctis
ostentās deformē. salutiferā saxo dn̄icam
impresserat crucē Rex reginaq̄ simul ba/
ptizantur cū gente vrbiūq̄ XII. accolere
deū patrē corpore sequūtur et mēte Ad ex
tremū p̄uo tēplorū delatu pontificū neophi
ci polemij frater tirānus beatū ap̄l'm om/
nimode in fide constantē. cesum atq̄ exco
riatū acerrimā fecit suscipere mortē Qui
tante mortis viriliter perferēdo discrimē.
gl'iosi certaminis ad celeste gaudiū repor
tauit triumphū. Huc vsq̄ ambrosius.
Beatus autem theodorus abbas: et do/
ctor precipuus de hoc apostolo inter cete/
ra sic ait. Apostolus dei bartholomeus
primū in licaonia predicauit. postmoduz
in india. ad vltimum in albana vrbe sci/
licet. maioris armenie: vbi primo exco/
riatus tandem capite plexus. ibidem se/
pultus est. Qui dum ad predicandum
mitteretur a domino vt opinior audiuit.
Uade discipule meus ad predicandū exi
ad pugnandum. capax esto periculorum.

ego paternum opus cõsummaui. primus testis factus. Uas quod necessariũ est imple. Imitare magistrum tuum: emulare dñm tuum. Sanguinẽ sanguinibus pone: carnẽ carnibus trade: q̃ pro te passus sustinui patere. Arma sint tibi benignitas in sudoribus mansuetudo inter maleficos. patientia in his qui perimũt. Nõ refutauit t̃ apostolus sed vt famulus fidelis dominico acquiescens precepto pergit gaudens tanq̃ lux mundi vt tenebrosos illuminaret: tanq̃ sal terre vt gentes insipidas saliret. tanq̃ agricola vt spiritualẽ agriculturã perficeret Petrus quoq̃ apostolus docet nationes sed bartholomeus consequẽter paria inuestigat. Petrus operatur prodigia magna. sed bartholomeus facit mirabilia valida. Petrus capite deorsum crucifigitur Bartholomeus postq̃ viuus excoriatus est: capite plectitur. Ad quot valet petrus capescẽda mysteria: ad tot bartholomeus sufficit penetrãda equaliter fecundat ecclesiã equa lance habuit et cetera diuina carismata. Hic ex diuio duodenario numero medius ex vtraq̃ parte sonũ diuine sermocinationis dat sicut in cithara armoniã. Omes apl̃i vniuersitatem sibi dispartiẽtes pretores regis regum constituti sunt. Huic autẽ est sors et portio armenie locus qui est ab eulath: vsq̃ ad gabaoth distributa. Igitur vide eum lingue aratro rationabilia rura sulcantẽ: fidei verbum in profundo cordis recondentem paradisos et vineas dñi plantantẽ singulis passionũ remedia medicinaliter inserentem. spinas inutiles euellẽtem. siluas ipietatis secare. sepes dogmaticas circumponere Sed quales merces creatori obtulerũt. Utiq̃ pro honore inhonorantiã. pro benediccione: maledictionẽ pro muneribus penas. pro requiescibili vita: amarissimã mortẽ. Nã postq̃ intolerabilia tormenta subijt ab eis decoriatus in morẽ follis fuit. Nec postq̃ migrauit ab hoc mundo neglexit occisores. sed inuitabat miraculis perditos. et prodigijs admittebat aduersos sed bestialem mentem nil erat q̃d compesceret. nil quod a malo retraheret. Quid decetero faciunt Insaniunt contra illud sacrũ corpus Respuunt egroti medentẽ. orbati manuducentem. ceci ductorẽ. naufragi gubernatorem. mortui viuificatorem. Et hoc quõ. Proijciunt nãq̃ in pelagus corpus sctm̃.

H Mota est igitur cum impetu de regionibus armenie archa cũ quattuor aliorũ martyrũ archis que similiter dũ signa operarẽtur cũ ea fuerant in mare proiecte et per tantũ spacium maris quattuor his precedentibus et tanq̃ ministris obsequium quodãmodo apl̃o faciẽtibus, venerunt in partes sicilie in insulã q̃ liparis nũcupatur sicut epõ hostiẽsi qui tũc presens erat reuelatũ fuit. Uenit ad paupercula3 thesaurus ditissimus. Uenit ad ignobilẽ preciosissima margaritha. Uenit ad mestam splendidissimũ luminare. Alijs igitur quattuor ad diuersas terras eũtibus. sanctum apl̃m in dicta insula reliquerũt. Eteni predictos quattuor martyres apostolus relinquẽs retrorsum vnũ. s. papinũ in ciuitatẽ sicilie milas aliũ ꝟo lucianum nõie in essinã trãsmisit. reliquos ꝟo duos: in calabritidẽ terram direxit. gregorium quidẽ in ciuitatẽ calumnã. achatiũ autem in ciuitatem que chale vocatur. qui vsq̃ hodie suffragijs suis splendent. Susceptus est igitur cum multis hymnis laudibus et candelis et templum sibi magnifice fabricatur. Mons autẽ vulcanus insule contiguus cum habitatoribus esset nociuus. eo q̃ ignẽ emittebat. quasi per stadia septem se inuisibiliter elongauit circa mare suspensus. ita vt vsq̃ hodie appareat videntibus quasi figuratio fugientis ignis. Nunc igitur aue o beate beatorũ ter btẽ bartholomee. qui es diuine lucis splẽdor. sancte ecclesie piscator rationabiliũ piscium periture capture. dulcis fructus viui de palmitis. vulnerator diaboli mundu3 suo latrocinio vulnerantis. Gaudeas sol orbis terre cũcta illũinans. os dei lingua ignita sapiẽtiam promẽs. fons iugiter sanitates emanans. qui mare meabilibus gressibus sanctificasti. qui terram purpuream tuo cruore fecisti. qui ad celos commeasti. vbi in medio diuine aciei refulges in splendore immarcessibilis glorie splendes in exultatione iocunditatis insaciabilis gaudes. Hec Theodorus.

CXIX

De sancto Augustino.

Augustinus hoc nomē
sortitus est vel ꝓpter excellentiā
dignitatis vel ꝓpter feruorē di/
lectiōis. vel ꝓpter ethimologiā nōis. Pro/
pter excellentiā dignitatis. qm̄ sicut impe
rator augustus p̄cellebat oēs reges sic et
iste excellit om̄es doctores ſm q dicit re/
migius. Vñ alij doctores cōparātur stel/
lis. Dañ. XII. Qui ad iusticiā erudiunt
multos quasi stelle ꝛc̄. Hic aūt cōparatꝰ
soli sicut patet i epl'a q̄ de eo cātatꝰ. Qua/
si sol refulgēs. sic ip̄e refulsit in templo dei
Scd̄o ꝓpter feruorē dilectionis. qm̄ sicut
mēsis augustus valde feruet estu caloris.
sic et ip̄e valde incaluit igne diuini amoris
Unde ip̄e in libro cōfessionū de se sic dic̄.
Sagitaueras tu cor meū charitate tua ꝛc̄
Itē ibidē. Aliqñ intromittis me in affe/
ctū multū inusitatum introrsus nescio ad
quā dulcedinē que si perficiatur in me ne
scio q̄d erit si vita eterna nō erit. Tertio ꝓ
pter ethimologiā nōis. Dicitur eṁ augꝰ
ab augeo ꝛ astin. qd̄ est ciuitas ꝛ ana qd̄ ē
sursum. Inde augꝰ quasi augens supnaꝫ
ciuitatē. Unde d̄ eo cātatur. Qui p̄ualuit
āplificare ciuitatē. ꝛc̄. De qua ciuitate ip̄e
dicit in libro XI. de ciuitate dei. Inest ciui
tati dei ꝛ origo ꝛ informatio ꝛ beatitudo
Qm̄ si queratur vnde sit. deus eā condi/
dit. Si vnde sapiēs: a deo illuminatur. Si
vñ felix. deo fruitur. Subsistens modifi/
catur. contēplans illustratur. inherēs io/
cundatur. Videt ꝛ amat. In eternitate
dei viget In veritate dei lucet. In bonita
te dei gaudet. Vel vt dicitur in glosario.
Augꝰ dicitꝰ magnificus. felix. preclarus.
Fuit eṁ magnificus in vita. p̄clarus i do
ctrina. felix in gloria Eius vitā cōpilauit
possidonius calamensꝰ ep̄s vt dicit cassio/
dorus in libro de viris illustribus.

Augustinus doctor egregiꝰ in
ꝓuincia affricana ciuitate car/
thaginensi ortꝰ. ex honestis val
de parentibus. s. patre patricio
matre monica genitus. in liberalibus ar/
tibus sufficienter edoctus fuit. adeo vt sū
mus phōs, rethor luculentissimus habe/
retur Nam libros aristotelis ꝛ oēs libros
liberaliū artiū q̄scunq̄ȝ legere potuit ꝑ se
didicit ꝛ intellexit: sicut ip̄e i li. ꝯfesꝰ. testatꝰ
dicēs. Oēs libros artiū q̄s liberales vo/
cant tūc neq̄ssimus malaꝝ cupiditatū ser
uus ꝑ meipm legi. ꝛ intellexi q̄scūq̄ȝ lege/
re potui. Itē in eodē Quicq̄d ē de arte lo
quēdi ꝛ disserēdi. q̄cq̄d de dimēsionibꝫ fi/
guraꝝ. ꝛ de musicis. ꝛ de numeris. sine ma/
gna difficultate nullo hoīm tradēte intel/
lexi. Scis tu dñe deus meꝰ qꝛ celeritas in/
telligēdi ꝛ discēdi acumē donū tuū ē. Sꝫ
nō in sacrificabā tibi. Verū qꝛ sciētia sine
charitate nō edificat sꝫ inflat. i errorē ma/
nicheorū q̄ xp̄ꝫ fantasticū fuisse affirmāt:
ꝛ carnis resurrectionē negāt. incidit. ꝛ in
eo ꝑ annos nouē dū adhuc adolescēs esset
ꝑmāsit. Ad has etiā nugas adductꝰ ē vt
arborē fici plorare diceret. cū ab ea folium
vel ficus tolleretꝰ Cū igitꝰ eēt ānoꝝ XIX. ꝛ
quēdā librū cuiusdā phi. s. ciceronis in q̄
vanitas mūdi cōtemnēda ꝛ philosophia
a ꝑpetēda docebatur perlegeret ex hoc qui/
dā liber plurimum placuit. sed quia no/
men iesu xp̄i quod a matre inbiberat: ibi
non erat dolere cepit. Mater v̄o eius
pro eo plurimum flebat: ꝛ ipsum ad vni/
tatē fidei reducere satagebat. Quadā igi
tur vice vt legitꝰ i libro tertio ꝯfesꝰ. vidit se
stare in q̄dā linea lignea licꝫ tristē. ꝛ q̄daꝫ
ei iuuenis astitit: ꝛ causam tante tristicie
req̄siuit. Que cū diceret ꝑditionē filij mei
deploro. Ille rñdit. Esto secura qꝛ vbi tu:
ibi ille Et ecce ꝯtinuo filiū suū iuxta se sta
re vidit. Hoc cū augustino retulisset: ille
ait. Falleris mater falleris nec sic tibi dcm̄
est. Sꝫ vbi ego ibi tu. Ecōtra illa dicebat
Non fili mihi dictū ē vbi ille ibi tu: sꝫ vbi
tu ibi ille. Rogabat igitꝰ sedula mater q̄si
importuna q̄ndā ep̄m sicut in eodē libro
ꝯfesꝰ augꝰ testatꝰ. vt ꝓ filio suo intercedere
dignaretur Qui tāta qd̄āmodo importu/
nitate deuictus, ꝓphetica voce rñdit. Va
de secura qꝛ impossibile ē vt filius tantaꝝ
lachrymarū pereat. Cū aūt apud car/
thaginē multis annis rhetoricā docuisset
oculte matre nesciēte romā venit ꝛ ibidē
multos discipulos cōgregauit. Cum eṁ
mater vsq̄ȝ ad portū eum secuta fuisset. vt

aut eũ retraheret: aut secũ iret. ipe eam de
cipiens nocte latenter recessit. Quod illa
mane considerans aures dei clamoribus
implebat. Quolibet aũt die mane ⁊ ve/
spere ad eccl'iaʒ ibat ⁊ ꝓ filio orabat His
tẽporibus mediolanẽs. a simacho ꝓfecto
romanoꝝ petierũt sibi doctorẽ in rethori/
ca destinari. Presulabat tũc ibi vir dei am
brosius. Et ad preces mediolanensiũ illuc
mittitur augustinus Mater autem eius
quiescere nõ valens cũ multa difficultate
ad eum venit ⁊ ipm iam nec vere mani/
cheum nec vere catholicũ reperit. Cepit
autẽ augustinus beato ambrosio adhere/
re ⁊ eius predicationes frequẽter audire.
Erat autẽ valde in predicatione suspen/
sus ne quid contra ipam manicheorũ he
resim vel pro ipa diceretur Quadam em̃
vice ꝯtra illũ errorẽ ãbrosius diutiꝰ dispu/
tauit ⁊ ipm apertis rõibus ⁊ autoritatibꝫ
cõfutauit ita vt error ille a corde augusti/
ni penitus pelleretur. B Quid aũt
post hoc sibi contigerit ipe in libro confes
narrat dicens. Cum te primũ cognoui re/
uerberasti infirmitatẽ aspectꝰ mei: radiãs
in me vehementer. Et contremui amore
⁊ horrore ⁊ inueni me longe esse a te in re/
gione dissimilitudinis tanq̃ʒ audirẽ vocẽ
tuam de excelso Cibus sum grandiũ. cre/
sce ⁊ manducabis me Nec tu me mutab
in te sicut cibum carnis tue sed tu mutabe
ris in me. Cum autẽ sicut ibidem refert
via xp̄i sibi placeret. sed ꝑ istam angustã
adhuc ire pigeret imisit dominus in men
tem eius vt ad simplicianum in quo luce
bat lux diuina scilicet gratia pergeret. vt
sibi actus suos secum conferenti proferret
quis esset aptus modus viuendi ad am/
bulãdũ i via dei in q̃ alius sic: aliꝰ sic ibat
Displicebat ãt ei q̃cq̃d agebat in secl'o ꝓ/
dulcedĩe dei ⁊ decore domus eiꝰ quã dile
xit. Simplicianꝰ aũt cepit eũ hortari ipe
q̊ʒ cepit seipm hortari ⁊ dicere. Quot pue
ri ⁊ puelle intra eccl'iaʒ deo fuiũt. ⁊ tu nõ
poteris qd̕ isti et iste. An ꝓo isti ⁊ iste in se
ipis possunt et non in deo suo. Quid in te
stas ⁊ non stas. proijce te in eum ⁊ excipi/
et te et saluabit te. Inter horum collo/
quia memoria victorini in medium venit
Unde exhilaratus simplicianus narrat
qualiter idẽ adhuc gentilis ob sui sapien
tiam rome quod maximum tunc erat sta/
tuam in foro meruisset ⁊ qualiter se sepi/
us christianum dicebat. Cui cum simpli
cianus diceret. nõ credo: nisi te in ecclesia
videro. Ille iocando dicebat. Nũquid pa
rietes faciunt hominem christianũ. Tã/
dem dum ad ecclesiam venisset: et ei tan/
q̃ʒ verecundo occulte liber vbi erat simbo
lum fidei ad legendum: et pronuncian/
dum vt tunc moris erat datus fuisset. ille
in altum ascendit: et alta voce pronun/
ciauit. mirãte roma gaudẽte eccl'ia. Om
nes autem subito perstrepuerunt. victori/
nus victorinus. cito sonuerunt ⁊ cito silu
erunt. Tunc etiam ab affrica quidã ami/
cus augustini nomine pontianus super/
uenit: et vitam ⁊ miracula illius magni
anthonij qui nuper in egypto sub constã/
tino imperatore defunctus fuerat recita/
uit. Horum exemplis augustinus vehe/
menter exarsit. ita ꝙ socium suum alipiũ
tam vultu q̃ʒ mente turbatus inuasit: et
fortiter exclamauit. Quid patimur: quid
audimus. Surgunt indocti et celum ra/
piunt: et nos cum doctrinis nostris in in/
fernum d̕mergimur. An quia precesserũt
pudet sequi: et nõ pudet nec saltem sequi.
Et accurrens in quendam ortũ sub qua/
dam vicu se proiecit. vt in eodem libro cõ
fessionũ cõmemorat. ⁊ amarissime flens:
lamentabiles voces dabat dicens. Quã/
diu q̃ʒ diu cras ⁊ cras sine modo sine pau
lulum. Modo nõ habebat modum ⁊ si/
ne paululum prodibat in longinquum.
De hac sui tarditate plurimum conque/
rebatur. sicut postmodum in eodem libro
scripsit. Heu mihi q̃ʒ excelsus es in excel
sis. et q̃ʒ profundus in profundis. ⁊ nus/
q̃ʒ recedis ⁊ vix redimus ad te. Age dñe
et fac et excita ⁊ reuoca nos. Accede ⁊ ra/
pe et fragra ⁊ dulcesce. Impedimẽtis om
nibus sic timebam expediri queadmodũ
impediri timendum est. Sero te amaui
pulchritudo tam antiqua et tã noua sero
te amaui. Intus eras: ⁊ ego foris. ⁊ ibi te
q̃rebã: ⁊ in ista formosa q̃ fecisti deformis
irruebã. Mecũ eras ⁊ tecũ nõ erã. Voca
sti ⁊ clamasti. ⁊ rupisti surditatẽ meã. Co
ruscasti ⁊ splẽduisti ⁊ fugasti cecitatẽ meã

fragrasti ⁊ duxisti spiritum meũ ⁊ anhelo
tibi. Gustaui ⁊ esurio ⁊ sitio te. Tetigisti
me ⁊ exarsi in pacem tuã Cum autẽ ama
rissime fleret. audiuit vocem dicentẽ sibi.
tolle lege tolle lege. Aperuitq; statim co/
dicem aplicũ ⁊ coniectis oculis ad primũ
capitulum legit. Induimini dñm iesum
xpm. ⁊ statim omẽs ab eo dubietatis tene
bre diffugerũt. ¶ Interim autẽ tam
vehemẽtissimo dentiũ dolore torqueri ce/
pit. vt vere sicut ipe ait ad credendũ opi/
nionẽ cornelij phi duceretur. qui summũ
bonum anime in sapiẽtia: summũ ꝓo bo/
nũ corporis in nullum sentiendo dolorem
posuerat. Tam vehemens aũt ille dolor
fuit: ꝙ etiã loquelã amisit. Quo circa vt i
libro cõfes. refert: in tabulis cereis scripsit
vt omẽs pro eo orarent. vt dolorẽ illum do
minus mitigaret. Ipse igitur cũ alijs ge/
nua flexit. ⁊ subito sanuz se sensit. Insi/
nuauit ergo ꝑ litteras sancto viro ambro/
sio suũ votum vt moneret quid sibi de li/
bris sanctis legendũ esset quo aptior fie/
ret fidei xpiane. At ipse iussit esaiam pro/
phetam eo ꝙ euãgelij: ⁊ vocationis gẽtiũ
ꝑnunciator aptior videatur Cuius prin/
cipiũ cum augustinus nõ intelligeret: to/
tum aliud tale esse arbitrãs distulit vt il/
lud relegeret cum ĩ scripturis sanctis ma/
gis exercitatus esset. Adueniente ꝓo pa
scali tempore augustinus cum esset anno
rum XXX. cum filio suo adeodato puero
valde ingenioso quem augustinus in sua
adolescentia dum adhuc gentilis: ⁊ phi/
losophus esset genuerat. necnõ et cũ alip/
pio amico suo meritis matris et predica/
tione ambrosij sacrum baptisma suscepit.
Tunc sicut fertur ambrosius. te deũ lau/
damus inquit. ⁊ augustinus. te dñm cõ/
fitemur. respondit. ⁊ sic tunc ipi duo hunc
hymnũ alternatim composuerunt. ⁊ vsq;
in finem decantauerunt. Sicut etiam te/
statur honorius in libro suo: qui dicitur
speculum ecclesie. In aliquibus autem
libris antiquis titulus talis preponitur.
Canticum ab ambrosio ⁊ augustino con/
pilatum. Protinus autẽ in fide catholi/
ca mirabiliter confirmatur. spem omnez
quã habebat in seculo dereliquit: ⁊ scolis
quas regebat abrenunciauit. Quanta
autez dulcedine diuini amoris extũc frue/
retur ipse hoc in libro confes. aperit dicẽs
Sagitaueras tu cor meũ charitate tua.
⁊ gestabam verba tua transfixa in visceri
bus meis. et exempla seruorum tuorum
quos de nigris lucidos ⁊ de mortuis vi/
uos feceras congesta in sinũ cogitationis
mee vrebant ⁊ consũmebant grauẽ torpo
rem et ascendenti a conualle ploratiõis et
cantanti canticũ graduũ dederas sagit/
tas accutas ⁊ carbones vastatores: nec sa
tiabar in illis diebus dulcedine mirabili
considerare altitudinẽ diuini consilij: sup
salutem generis humani. Quantũ fleui i
hymnis ⁊ canticis tuis. suaue sonantis ec
clesie vocibus cõmotus acriter voces ille
influebant auribus meis: ⁊ eliquabatur
veritas tua in cor meũ: ⁊ currebãt lachry
me ⁊ bene mihi erat cũ eis. Tũc eñi in ec/
clesia mediolanensi hec cantica instituta
sunt. Et clamabam clamore alto cordis
mei. O in pace. O in idipsum O q̃ dixit
dormiã ⁊ requiescam ⁊ somnũ capiã. Tu
es eñi in idipsum qui nõ mutaris: ⁊ in te
requies obliuiscens laborũ omniũ. Lege
bam totum psalmũ illum ⁊ ardebam qui
fueram latrator amarus ⁊ cecus aduer/
sus litteras de melle celi melleas et de lu/
mine tuo luminosas: ⁊ super scripturas
huiusmodi tabescebã. Christe iesu adiu/
tor meus ꝙ suaue mihi subito est factum
carere suauitatibus nugaꝝ mearũ ⁊ quas
amittere metus fuerat iam dimittere gau
dium erat Ejciebas eñi eas a me vera tu
et sũma suauitas. Ejciebas ⁊ intrabas:
pro eis omĩ voluptate dulcior: sed nõ car/
ni ⁊ sanguini: omĩ luce clarior sed omni se
creto interior. omni honore sublimior. sed
nõ sublimibus in se. ¶ Post hoc as/
sumptis nebrodio ⁊ euodio ⁊ matre ad a/
fricam remeabat. Sed cum essent apud
hostia tiberina pia mater eius defuncta ẽ.
Post cuius morte reuersus est augustin⁹
ad agros proprios. vbi cũ his qui sibi ad
herebant ieiunijs ⁊ orationibus deo vaca
bat. libros scribebat. ⁊ indoctos docebat.
Fama aũt eius vbiq; diffundebatur. ⁊ in
omnibus libris suis ⁊ actibus admirabi
lis habebatur. Refugiebat autem ad ali/
quã ciuitatem accedere que epo careret:

ne ipm in predicto officio impedire contin
geret. Eodem tempore apud yponem
erat quidam vir magnarũ opũ. qui augu
stino misit ꝙ si ad eũ accederet. ⁊ verbũ ex
ore suo audiret seculo renũciare posset Qd̃
augustinus vbi cõperit illuc concitus iuit
Audiens aũt valerius yponensis episco/
pus famam eius ipm plurimũ renitentē
in ecclesia sua presbyterũ ordinauit. nõnul
lis quidem lachrymas suas superbe inter
pretantibus: ⁊ tanq̃ eum consolantibus ⁊
dicentibꝰ. quia ⁊ locus presbyterij licet ipe
maiori dignus esset appropinquaret tamẽ
episcopatui. Qui stati monasteriũ clerico/
rum instituit. ⁊ cepit viuere scd̃m regulã
a sanctis apostolis constitutã. De cuiꝰ mo
nasterio fere decem episcopi sunt electi. Et
quia predictus episcopꝰ erat grecus ⁊ mi/
nus in latina lingua ⁊ litteris doctus: au/
gustino potestatẽ tribuit. vt contra morem
orientalis ecclesie corã se in ecclesia predi/
caret Unde cũ multi episcopo derogarent
ille de hoc nõ curabat. dũmodo per eum fi
ret quod per se fieri nõ valebat. Eo tempo
re fortunatũ presbyterũ manicheũ ⁊ alios
hereticos precipue rebaptizatores donati/
stas ⁊ manicheos conuicit abstulit ⁊ con/
futauit. Cepit aũt valerius formidare ne
sibi augustinus tolleretur. ⁊ ab alia ciuita
te in episcopũ peteret. Nã sibi aliquando
ablatus fuisset nisi eum ad locũ secretum
transmitere curasset. ita vt inueniri mini/
me potuisset. Impetrauit igit ab archiepi
scopo carthaginensi vt ipe cederet ⁊ augu/
stinũ yponensi ecclesie in episcopũ promo/
ueret. Sed cum hoc augustinꝰ omimode
recusaret compulsus tamẽ ⁊ coactus suc/
cubuit. ⁊ episcopatus curam suscepit. Qd̃
in se fieri non debuisse vt suo viuẽte episco/
po ordinaret. postea ⁊ dixit ⁊ scripsit. ꝓpter
concilij vl̃is prohibitionẽ quã postmodũ or/
dinatus didicit. Nec qd̃ sibi factũ esse do/
luit alijs fieri voluit. Unde etiã sategit vt
in concilijs episcopoꝝ constitueret vt omia
statuta patrũ ordinandis deberẽt ab ordi
natoribꝰ intimari Ipe aũt de se dixisse post
modũ legit. In nulla re mihi dominũ ssen/
sio sic iratũ sicut in hoc ꝙ cum nõ essem di
gnus poni ad remũ posuit me ad amplu/
stre in apice regiminis ecclesie. Uestimẽta
eius ⁊ calciamẽta ⁊ ornamẽta alia nec ni/
tida nimiũ. nec abiecta plurimũ Sz ex mo
derato ⁊ competẽti habitu erant. Ipe em̃
de se dixisse legit. Fateor de preciosa veste
erubesco. ⁊ ideo cum datur mihi vẽdo eã:
vt quia vestis nõ potest eẽ cõmunis preciũ
sit cõmune. Mẽsa frugali ⁊ parca sem/
per vsus est. ⁊ inter olera ⁊ legumina pro/
pter ifirmos ⁊ hospites plerũq̃ carnes ha
bebat. In ipa aũt mẽsa magis lectionẽ vl'
disputationẽ q̃ epulationẽ diligebat. ⁊ cõ
tra pestẽ detractionis in ea sic scriptũ ha/
bebat. Quisquis amat dictis absentũ ro/
dere vitam. Hanc mẽsam indignam no/
uerit esse sibi. Nam ⁊ aliquando cum qui
dã sibi familiarissimi coepi ad d̃tractionẽ
linguã laxassent. adeo dure eos redarguit
vt diceret ꝙ nisi desisterẽt aut versus ipos
deleret. aut a mensa recederet. Quadã vi/
ce cũ quosdã suos familiares ad prandiũ
inuitasset. vnus illorũ curiosior ceteris. co
quinam ingressus est. Cunq̃ omnia frigi
da reperisset. reuersus ad augustinũ inter/
rogauit. quid ciborum ipe pransurus pa/
terfamilias preparasset. Cui augustinus.
nequaq̃ taliũ epularum curiosus respon/
dit. Et ego vobisum nescio. E Tria
a beato ambrosio se didicisse ait. Primum
est ꝙ vxorẽ cuiq̃ nunq̃ peteret. Scd̃m ꝙ
militare volentẽ ad hoc non cõmendaret.
Tertiũ ꝙ ad conuiuia inuitatus non iret.
Causa primi est: ne illi inter se non conue/
niant ⁊ sibi maledicant. Causa scd̃i est: ne
militantes calumniã exerceant ⁊ in eũ alij
culpam refundant. Causa tertij est ne for/
te temperantie modum perdat. Tante
aũt puritatis ⁊ humilitatis fuit vt ipa eti
am minima peccata que apud nos nulla
vel minima reputantur. in libro confes. cõ
fiteatur ⁊ de his coram deo humiliter se ac
cuset. Nam ibidem accusat se de eo ꝙ cum
puer esset ludebat ad pilam dum ad sco/
las ire deberet. Item de eo ꝙ nolebat lege
re vel addiscere nisi a parentibus vel ma/
gistro vrgeret. Item de eo ꝙ fabulas poe/
tarum sicut fabulã enee cum adhuc esset
puer libenter legebat ⁊ didone mortuã pro
pter amorem plorabat. Item de hoc ꝙ de

T

cellario parentum vel mensa aliquid fura/
batur ut pueris ludentibus daret. Item
de eo quod in ludo puerorum fraudulen/
tas victorias exercebat. Item de eo quod
pira de quadam arbore vicina vinee sue
cum adhuc esset annorum sedecim fura/
tus fuit. In eodem quoq₃ libro accu/
sat se de ip̄a modica delectatione quã ali/
quando in comedendo sentiebat dicens:
Sic me docuisti ut queãdmodum medi/
camenta sic alimenta sumpturus accedã.
Sed dum ad quietem satietatis ex indi/
gentie molestia transeo. in ip̄o transitu in/
sidiatur mihi laqueus concupiscentie. ip̄e
eñ transitus voluptas est. ⁊ non est alius
quo transeatur. quo transire cogit necessi/
tas. Et cũ salus sit causa edendi ⁊ biben/
di. adiungit se tanq̄₃ pedissequa periculosa io/
cũditas ⁊ plerũq₃ preire conat̃ ut ei⁹ cã fiat
qđ salut⁹ causa me facere vel dico vel volo
Ebrietas longe est a me. misereberis ne
appropinquat mihi Crapula aũt nõnunq₃
subrepit seruo tuo. misereberis ut longe fi/
at a me. Et quis est domine qui nõ aliquã/
do rapiatur aliquantulum extra metas ne/
cessitat⁹. Quisquis ille est. magnus profe/
cto est. Magnificet nomen tuũ. Ego non
sum. qui homo peccator sum. Habebat
etiã se suspectũ de olfactu dicẽs. De illece/
bra odorũ nõ satago nimis. cum absunt nõ
requiro. cum assunt non respuo. Paratus
etiam eis semper carere ita mihi videor ⁊
forsitan fallor. Nemo eñ securus esse de/
bet in ista vita que tota temptatio nomi/
natur. Unde qui fieri potuit ex deteriori
melior. non fiat ex meliori deterior. Ite/
rum de auditu confitetur dicens. Volu/
ptates aurium tenacius me implicauerãt
⁊ subiugauerant. sed resoluisti ⁊ liberasti
me. Cum mihi accidit ut me amplius can/
tus q̄₃ res que canit̃ moueat. penaliter me
peccare confiteor. ⁊ tunc mallem non au/
dire cantantem. Accusat etiam se de visu.
sicut de eo q̄ aliquando nimis libenter vi/
dit canem currentem. ⁊ de eo q̄ per agrum
casu transiens venationem libenter pro/
spexit. ⁊ de eo q̄ domi existẽs araneas mu/
scas suis rhetibus capientes nimis atten/
te conspexit. Ideo autem de his coram do/
mino confitetur. ut ibidem dicit. quia ali/
quando hec a bonis meditationibus auer/
tunt. ⁊ orationes interrumpunt. Accusat
etiam se de appetitu laudis ⁊ motu inanis
glorie dicens: Qui laudari ab hominibus
vult vituperante te. non defendetur ab ho/
minibus iudicante te. nec eripietur dam/
nante te. Laudat̃ homo propter aliquod
donum quod dedisti ei. ⁊ tamen plus gau/
det se laudari q̄₃ donum Temptamur his
temptationibus quottidie sine cessatione
quottidiana fornax nostra est humana lin/
gua. Veruntamen nollem ut vel augeret
mihi gaudium cuiuslibet boni mei suffra/
gatio oris alieni Sed auget fateor non so/
lum: sed vituperatio minuit. Contristor
autem aliquando laudibus meis cum ea
laudantur in me in quibus mihi ip̄e displi/
ceo vel etiam bona minora vel leuia plu/
ris existimantur q̄₃ existimanda sunt. ¶
Hereticos vir iste sanctus validissime
confutabat. ita ut ip̄i inter se publice pre/
dicarent peccatum non esse interficere au/
gustinum. quem tanq̄₃ lupum occidendũ
dicebant. ⁊ occisoribus omnia sua pecca/
ta a deo dimittenda asserebant. Multas
ab eis insidias pertulit. ita ut sibi aliquo
pergenti in via insidias ponerent: sed dei
prouidentia itineris errore seducuntur, ut
inuenire eum nõ possent. Compauperũ
semper memor erat: eisq₃ ex his que habe/
re poterat liberaliter exhibebat. Nam ⁊ de
vasis dominicis propter pauperes ⁊ capti/
uos aliquando iubebat frangi ⁊ conflari:
⁊ indigentibus dispensari. Domum vel
agrum siue villam nunquã emere voluit.
Multas etiam hereditates sibi dimissas
respuit: eo q̄ mortuorum filijs vel propin/
quis potius ip̄a deberi dicebat In his quo/
q₃ que ĩ ecclesia possidebat: intentus amo/
re vel implicatus non erat. sed die ac no/
cte de scripturis ⁊ rebus diuinis cogitabat
Fabricarum quoq₃ nouarum nunq₃ stu/
dium habuit: deuitans in eis implicatio/
nem sui animi quem semper liberum ha/
bere volebat ab omni molestia corporali ut
libere vacare posset continue meditationi
⁊ assidue lectioni. Non tamen illa edifica/
re volentes prohibebat nisi forte immode/
rate fieri conspexisset. Laudabat quoq₃
plurimum illos quibus moriendi deside/

rium inerat. ⁊ super hoc trium episcoporū
exempla sepius recitabat. Ambrosius eñ
cum in extremis esset: ⁊ rogaretur vt pro/
longationem vite sibi precibus obtineret
respondit. Non sic vixi vt me pudeat inter
vos viuere: nec mori timeo: quoniam bo/
num habemus dominum. Quod respon/
sum augustinus mirabiliter extollebat. ad
debat quoqꝫ de alio episcopo: cui dum dice
retur eum ecclesie multum necessarium fo
re. ⁊ ꝙ ideo adhuc eum dominus liberaret
ait. Si nunqꝫ bene: si aliquādo: quare nō
modo. De alio quoqꝫ episcopo aiebat ci/
prianum referre ꝙ cum infirmitate graui
laboraret adhuc sibi sanitatem restitui ex/
orabat. Cui iuuenis speciosus apparens
cum indignatione infremuit ⁊ ait. Pati ti/
metis: exire nō vultis: quid faciam vobis.
Feminarū nullam vnqꝫ: nec etiam ger/
manam: sororem: aut fratris sui filias: que
deo pariter seruiebant secum habitare per
misit. Dicebat enim ꝙ ⁊ si de sorore vel ne
potibus nulla mali posset oriri suspicio ta
men quia tales persone sine alijs sibi ne/
cessarijs esse non possent: ⁊ ad eas etiā alie
aduentarēt ex illis possent infirmiores aut
humanis temptatiōibus commoueri: aut
certe malis hominum suspitionibus infa/
mari. Nunqꝫ cum muliere solus loqui vo
lebat nisi secretū aliquod interesset. Con
sanguineis sic bene fecit non vt diuitias
haberent: sed vt aut nō aut minus egerent
Raro pro aliquo aut litteris aut verbis in
tercedere volebat: recolens quendam phi
losophum cōtemplatione fame amicis nō
multa prestitisse. Et sepe dicebat: plerum/
qꝫ potestas que petitur premit. Cum autē
id faciebat sic stilum temperabat. vt one/
rosus non esse: sed mereretur vrbanitate
dictaminis exaudiri. Volebat po/
tius inter ignotos qꝫ inter amicos causas
audire dicens quia inter illos poterat libe
re iniquum cognoscere: ⁊ vnum ex his ami
cum esse facturus pro quo scilicet iusticia
mediante sententiam daret. Ex amicis ve
ro esset vnū perditurus. scilicet contra quē
proferret sententiam. A multis ecclesijs in
uitabatur. ⁊ ibi verbuꝫ domini predicabat
⁊ multos ab errore conuertebat. Aliquan
do a proposito digressionem facere consue/
uerat in predicatione ⁊ tunc dicebat deum
hoc ad profectū salutis alicuius ordinasse
sicut in quodam manicheorū negociatore
patuit: qui in predicatione quadam augu
stini vbi ipse digressionem faciens contra
hunc errorem predicauerat conuersus fuit
Eo tempore dum gothi romam cepis/
sent ydolatre ⁊ infideles christianis pluri/
mum insultabant. Propter quod augusti
nus librum de ciuitate dei ꝯposuit. in quo
iustos in hac vita debere premi: impios au
tem florere ostendit. Ubi de duplici ciuita
te. scilicet hierusalem ⁊ babilone ⁊ earum
regibus ait: quia rex hierusalem christus:
rex babilonis diabolus. Quas duas ciui/
tates vt ibidem dicit duo amores sibi fa/
bricant: quia ciuitatem diaboli construit a
mor sui crescens vsqꝫ ad contemptum dei:
ciuitatē dei amor dei crescēs vsqꝫ ad ꝯtem
ptum sui. In diebus autem eius anno
scilicet domini quadringentesimoquadra/
gesimo vuandali totam africe prouinciaꝫ
occupauerunt vastantes omnia: nec par/
centes sexui ordini vel etati. Post hoc aūt
ad yponensem ciuitatem peruenerunt. et
ipsam manu valida obsederunt. Sub hac
tribulatione augustinus pre ceteris sue se/
nectutis amarissimam ⁊ lugubrem duxit
vitam. Fueruntqꝫ sibi lachryme eius pa/
nes die ac nocte. cum alios videret occisos
alios effugatos. ecclesias sacerdotibus vi/
duatas ciuitates cum accolis dissipatas.
Inter tot tamen mala cuiusdam sapientis
sententia se consolabatur dicentis. Non erit
magnus magnū putans ꝙ cadunt ligna
vel lapides ⁊ moriuntur mortales. Con/
uocatis autem fratribus dixit eis. Ecce ro
gaui dominuꝫ vt aut nos ab his periculis
eruat. aut patiētiā tribuat. aut me de hac
vita suscipiat. ne tot calamitates videre cō
pellar. Et ecce tertiū quod petiuit obtinu/
it: ⁊ tertiodecimo obsidionis mense febribus
laborans lecto decubuit. Intelligens aūt
dissolutionem sui corporis imminere septē
psalmos penitentiales sibi scribi fecit ipsosqꝫ
in loco contra parietem positos lecto de
cubans legebat. ⁊ vbertī ac iugiter lachry
mas fundebat. Et vt deo vacaret liberius
⁊ eius intentio a nullo impediri posset an

te decē dies sui exitus nullū ad se ingredi precepit. nisi cum medicus ingrederetur vel cum sibi refectio portaretur. H Quidā aūt eger ad eum venit. ⁊ vt sibi manū imponeret ⁊ ab infirmitate curaret ipm instanter rogauit. Cui augustinus respondit Quid est hoc fili quod loqueris Putas ꝙ si tale quid facere possem. mihi hoc ipum non conferrē. Ille aūt instabat asserens sibi in visione preceptū esse vt ad eum accederet. ⁊ sanitatē reciperet. Uidens aūt fidem eius pro ipo orauit. ⁊ sanitatē recepit Energuminos multos curauit: ⁊ plura alia miracl'a fecit. In libro vicesimo scdo de ciuitate dei duo miracula. de se tanꝗ̄ d quodā alio refert dicens. yponensem quādam virginē scio. que cum se oleo perunxisset. ⁊ pro illa orans presbyter lachrymas suas instillauerat mox a demone fuisse sanatam. In eodem etiam libro sic ait Scio etiam episcopū semel pro adolescente quē non vidit orasse. illūqꝫ ilico demonio caruisse. Nullum aūt dubiū videtur quin de se loquatur. sꝫ humilitatis causa seipm noluit nominare. In eodem quoqꝫ libro de ciuitate dei sic ait. ꝙ cum quidā infirmus incidi deberet. ⁊ de eius morte ob incisionē plurimū timeretur. ⁊ infirmus multis lachrymis deū exoraret. cum eo ⁊ pro eo agustin⁹ orauit. ⁊ sine incisione aliqua integram sanitatē recepit. Deniqꝫ dissolutione corporis appropinquante hoc memoriale docuit. nullū videlicet hominē quantūcunqꝫ excellentis meriti sine confessione ⁊ eukuristia debere transire. Ad extremā aūt horam veniens mēbris omibus sui corporis incolumis integro aspectu atqꝫ auditu anno etatis sue. LXXVII. episcopatus vero sui. xl corā posit⁊ fr̄ib⁹ ⁊ orantib⁹ migrauit ad dn̄m. Testamentū nullū fecit. q̄r vnde faceret pauper xp̄i nō habuit. Floruit circa annos dn̄i. CCCC. I Itaqꝫ augustinus sapiētie lumē prefulgidū propugnaculū veritatis ⁊ fidei munimentū. omes ecclesie doctores tā ingenio ꝗ̄ sciētia vicit. incōparabiliter florēs tā exemplis virtutū ꝗ̄ affluentia doctrinaꝝ. Unde ⁊ btūs remigi⁹ hieronymū ⁊ quosdā alios doctores cōmemorās sic ꝯcludit Hos omes doctores aug⁹. ingenio ⁊ sciētia sua vicit. Nam licet hieronym⁹. vi. milia volumina origenis se legisse fateatur. iste tm̄ tanta scripsit vt nō solum dieb⁹ ac noctib⁹ scribere libros eius quis nō possit sed nec legere quidem occurrat. Volusianus aūt cui augustin⁹ ep'lam scripsit. sic de eo dic. Legi dei deest quicquid aug⁹ ꝯtigerit ignorare. Hieronymus quoqꝫ in quadam ep'la scribēs augustino ait. Duobus libellis tuis eruditissimis. ⁊ omi eloquētie splendore fulgentib⁹ respondere nō potui. certe quicqd dici potuit. ⁊ assumi ingenio. ⁊ de scripturaꝝ hauriri fontib⁹. a te positū atqꝫ disertū est. Sed queso reuerentiā tuā parūper patiaris me tuū laudare ingeniū Hiero. etiā in libro de. xij. doctorib⁹ sic d eo scribit. Aug⁹ eps volans per montiū cacumina quasi aquila ⁊ ea q̄ sunt i montiū radicib⁹ nō ꝯsiderās multa celoꝝ spacia. terrarūqꝫ situs. ⁊ aquaꝝ circulū claro sermone pronūciat. Deniqꝫ in quanta eū reuerētia ⁊ dilectiōe hieronymus habuit. patet i ep'lis quas eidē misit. In quaꝝ vna sic dicit. Dn̄o sancto ac beatissimo pape augustino hieronymus. Omi quidē tpe beatitudinē tuā eo quo decet honore venerat⁹ sum ⁊ habitantē in te dilexi dn̄m saluatorē. Sꝫ nūc si fieri potest cumulo aliquid addim⁹ ⁊ plena ꝯplemus. vt absqꝫ nois tui mentione ne vnā horā quidē preterire patiamur. Idem in alia ep'la ad eundē Absit aūt vt quicqꝫ de libris beatitudinis tue attingere audeā. Sufficit eīm mihi mea probare ⁊ aliena nō rapere. Grego. quoqꝫ in ep'la ad innocentiū africe prefectū de eius libris sic ait. ꝙ expositionē sancti iob vobis trāsmitti voluistis v̄ro studio ꝯgaudemus Sed si delicioso cupitis pabulo saginari. bti aug. ꝯpatriote vestri opuscula legite ⁊ ad ꝯparationē illius similaginis nostrū furfurem nō queretis Idem quoqꝫ in registro sic ait. Legitur ꝙ beatus augustinus nec cū sorore sua mea sunt: sorores mee nō sunt. Docti ergo habitare ꝯsensit dicens: Que cum sorore viri cautela: magna nobis debet esse instructio. In prefatiōe quoqꝫ ambrosiana sic legitur. Magnificentiā tuā in mortificatōe augustini adoramus: tua in omnibus operante virtute. vt nullis promissis blandimento-

rum fallacium vir tuo ignitus spiritu vin
ceretur quia cum ita om̄i genere pietatis
imbueras vt ip̄e tibi ara ⁊ sacrificium ⁊ sa
cerdos esset ⁊ templuꝫ. Beatus igitur pro
sper in tertio libro de vita contemplatiua
sic de eo dicit. Sanctus augustinꝰ episco/
pus acer ingenio. suauis eloquio secularis
litterature peritus. in ecclesiasticis labori/
bus operosus. in quottidianis disputatio/
nibus clarus. in om̄i sua actione composi/
tus. in questionibus soluendis acutus. in
conuincendis hereticis circumspectus in
expositione fidei nostre catholicus. in ex/
planandis scripturis canonicis cautus.
Bernardus quoqꝫ sic de eo scribit. Augu
stinus hic est validissimus malleus here/
ticorum. R Post hoc aūt cum barba
ra gens terram illam occupasset. ⁊ sancta
loca prophanaret. fideles corpus augusti/
ni ceperunt. ⁊ ip̄m in sardiniam transtule
runt. Transactis aūt ab eius obitu annis
ducentetisoctuaginta circa annos domi/
ni. DCCXVIII. liprandus deuotꝰ lōgo/
bardorum rex audiens sardiniam a sara/
cenis depopulatam. solennes illuc nunci/
os misit vt doctoris sancti reliquias papi
am deferrent. Qui magno precio dato cor
pus sancti augustini tulerunt. ⁊ ip̄m vsqꝫ
ianuā deportauerunt. Quod deuotus rex
audiens. vsqꝫ ad predictā ciuitatem cum
magno gaudio eidem obuiauit ⁊ reueren/
ter excepit. Cum aūt mane vellent corpus
deducere. nullo modo de loco moueri potu
it. donec rex votū emisit. ꝙ si se inde duci p
mitteret. ibidem in suo nomine ecclesiam
fabricaret. Cum aūt votum fecisset. statim
sine difficultate inde deductū est. Rex aūt
quod vouerat impleuit: ⁊ ibidem in hono
rem sancti augustini ecclesiam construxit.
Idem miraculum die sequenti in qua/
dam villa episcopatus terdonensis que di
citur casselle contigit ⁊ eodem modo ibidē
in honore sancti augustini ecclesiam fabri
cauit. Insuper villam ip̄am cum om̄ibus
suis appendicijs concessit seruientibus ec/
clesie sancti augustini perpetuo possiden/
dam. Quia vero rex viderat sancto com/
placere vt in suo nomine ecclesia fieret vbi
cunqꝫ mansisset ⁊ timens ne in alio loco q̄ꝫ
vbi desideraret locum sibi eligeret. in om̄i
loco vbi de nocte cum corpore hospitabaꝛ.
in honore ipius ecclesiā construebat. Sic/
qꝫ cum magno gaudio papiam deducitur
⁊ in ecclesia sancti petri que celum aureuꝫ
dicitur honorifice collocatur. Molendi
narius quidam in beatum augustinū spe/
cialem deuotionem habens cum quandā
infirmitatem que dicitur flegma salsum in
tibia pateretur. beatum augustinum de/
uote in sui adiutorium inuocabat. Cui per
visum sanctus augustinus apparuit. ⁊ tibi
am manu palpans integre restituit sanita
ti. Qui excitatus se liberatum inuenit. et
deo ⁊ beato augustino gratias reddidit.
Quidam puer cum vicio lapidis pre/
meretur ⁊ de consilio medicorum incidi de
beret. mater pueri mortis sibi timens peri
culum. beatum augustinum deuote in sui
filij subsidium inuocauit. Statimqꝫ fusa
oratione puer lapidem cum vrina emisit.
⁊ plenam sanitatem recepit L In mo
nasterio quod elemosyna diciꝛ monachus
quidam in vigilia sancti augustini raptus
in spiritu vidit nubem splendidam celitus
elapsam. ⁊ super nubem augustinū seden/
tem pontificalibus insignitum. cuius ocu
li quasi duo solis radij totam illam eccle/
siam illuminabant. ⁊ odor inde nimius ex
alabat. Sanctus quoqꝫ bernardus dū
quadā vice in matutinis existens aliquā/
tulum obdormisset. ⁊ de quodam tracta/
tu augustini lectiones legerenꝛ. vidit quen
dam pulcerimū iuuenē ibi stantem de cu/
ius ore tantus inundantiū aquarum im/
petus exibat. ꝙ totam illam ecclesiam vi/
deretur replere. Qui augustinum adesse
non dubitauit qui fonte doctrine totā eccle
siam irrigauit. Quidam sanctum au/
gustinum valde diligens. monacho custo/
di corporis sancti augustini pecuniaꝫ ma/
gnam dedit: vt sibi sancti augustini digi/
tum vnum daret. Sed ille accepta pecu/
nia digitum cuiusdaꝫ mortui sericis inuo
lutum sibi tribuit: simulans esse digitum
augustini. Quem ille reuerenter accipiēs
semper deuotissime adorabat. ⁊ ori oculis/
qꝫ apponens crebro pectori astringebat. cu
ius fidem deus intuens. digito illo proie/
cto vnū digitum sancti augustini tam mi/
rabiliter q̄ꝫ misericorditer sibi dedit. Qui

eum repatriasset ⁊ multa ibi miracula fie/
rent: fama vsqꝫ ad papiã delata est. Sed
cum predictus monachus assereret: ꝙ cu/
iusdam mortui digitus ille esset sepulchrũ
aperuerũt ⁊ vnũ deesse de eius digitis inue
nerunt. Unde abbas re cognita monachũ
ab officio deposuit ⁊ dire afflixit. Apud
burgundiã in monasterio qđ dicitur fon/
tanetũ. erat quidã monachus hugo noĩe
sancto augustino valde deuotus: qui in ei⁹
scriptis miro desiderio pascebatur. quem
etiã crebra supplicatione rogauerat. vt ipz
ex hac luce migrare non sineret nisi in die
sue sacratissime solennitatis. Ipse igitur
xv. die ante festum eiusdem sic cepit duris
febribus estuare. vt in vigilia ipsius super
humũ tanqꝫ moriens poneretur. Et ecce
plures decori ac fulgẽtes viri amicti albis
ecclesiam dicti monasterij processionaliter
intrauerunt quos sequebatur quidam re/
uerendus pontificalibus insignitus. Qui
dam aũt monachus in ecclesia consistens
hoc videns obstupuit. ⁊ qui nam essent vel
quo pergerent inquisiuit. Cui vnus eorum
dixit ꝙ sanctus augustinus esset cum suis
canonicis: qui ad deuotũ suum morientez
pergeret: vt eius animã ad regnum glorie
deportaret. Post hoc illa reuerenda pro/
cessio ad infirmariã ingreditur. Ubi cum
aliqꝫdiu mansisset: sancta illa anima a car
ne soluta est: quam dulcis amicus ⁊ ab ho
stium insidijs securam reddidit. ⁊ ad celi
gaudia introduxit. Legiť quoqꝫ ꝙ dum
adhuc augustinus in carne viueret ⁊ que/
dam relegeret ante se transire vidit demo/
nem librum humeris baiulanteꝫ. Qui ab
eo protinus adiuratur. vt que ibi scripta
lateant sibi pandat. Qui peccata hominũ
ibidẽ esse asserit scripta. que vndecũqꝫ col/
legit ⁊ i eo reposuit. Moxqꝫ ei precepit vt
si aliquod suorũ peccatorũ ibi scriptũ reti/
neret sibi legendũ ꝯtinuo manifestet. ostẽ/
so aũt loco nihil augustinus ibi scriptum
reperit nisi ꝙ quadã vice ꝯpletoriũ ex obli
uione dimisit. Precipiensqꝫ diabolo vt suũ
prestolaretur aduentũ: ecclesiaz est ingres/
sus: ⁊ ꝯpletoriũ deuote dixit. ⁊ solitas ora/
tiones complete peregit. Reuersusqꝫ dixit
ei: vt predictũ locũ sibi ostenderet iterũ re/
legendum. Qui dum crebro reuolueret ⁊
tandem locũ vacuũ reperisset. iratus dixit.
Turpiter me decepisti: penitet me ꝙ librũ
meũ tibi ostendi: qꝛ peccatũ tuũ orationũ
tuarũ virtute delesti. Et his dictis ꝯfusus
euanuit. Cũ quedã mulier a qui
busdam maliciosis iniuriã pateref: illa ad
beatũ augustinũ accessit vt super hoc eius
ꝯsiliũ imploraret. Que cum ipm studentẽ
inuenisset: ⁊ eum reuerenter salutasset: ille
nec ad eã respexit: nec quicqꝫ sibi respõdit.
Cogitans illa ne forte ob nimiã sanctitatẽ
in faciem mulieris nollet intendere: propi
us accessit ⁊ negociũ diligenter exposuit.
Sed ille nec se ad eam ꝯuertit: nec respon
sum aliquod sibi dedit. Ideoqꝫ illa cũ tri/
sticia magna recessit. Altera aũt die cũ au/
gustinus missam celebraret ⁊ dicta mulier
interesset: post eleuationẽ corporis rapta in
spiritu vidit se positã ante tribunal sanctis
sime trinitatis. Ubi vidit augustinũ facie
inclinata de trinitatis gloria attentissime
⁊ sublimissime disputantẽ. Factaqꝫ est vox
ad eam dicens: Cum ad augustinũ iuisti:
ille sic de trinitatis gloria attentissime di/
sputabat ⁊ ideo ꝙ ibi fueris penitus nõ ad
uertit. Sed ad eum secure redeas qꝛ ⁊ euz
clementẽ inuenies ⁊ ꝯsiliũ salubre reperies.
Quod cum fecisset augustin⁹ benigne eaz
audiuit ⁊ ꝯsiliũ salubre donauit. Fertur
quoqꝫ ꝙ dum quidã vir sanctus in spiritu
raptus sanctos i gloria ꝯspexisset: sꝫ beatũ
augustinũ minime vidisset: quendã de san
ctis vbi nam augustinus esset percuncta/
tus est. Qui respondit. Augustinus resi/
det in excelsis: vbi disputat de gloria excel/
lentissime trinitatis. Cum quidã papiẽ
ses a marchiõe malaspine i carcere detine/
renť: ab eis omĩs potus penitus est interdi
ctus: vt posset ab eis magna pecunia extor
queri. Unde pleriqꝫ iam spiritũ exalabãt:
quidã vero vrinã bibebant. At quidã iu/
uenis inter eos q̃ in beatũ augustinũ ma/
gnã deuotionẽ habebat ipm in sui adiuto
riũ inuocauit. Tunc circa noctis medium
sanctus augustinus predicto adolescenti
apparuit: ⁊ quasi manũ eius dexterã appre
hendens vsqꝫ ad flumẽ grauelonĩ ipm de/
duxit ibiqꝫ cum folio vitis in aqua made/
facto sic eius linguã refrigerauit: vt q̃ iam
vrinã bibere cupierat: de potu nectaris nõ

curaret. Preposit⁹ cuiusdã ecclesie i beatum augustinũ magnã deuotionẽ habẽs: cũ per tres annos graue infirmitatẽ incurrisset: ita vt de lecto surgere nõ valeret: aduenĩete solẽnitate sancti augustini cũ iam in vigilia ad vesperas pulsaret: ad rogandũ sanctũ augustinũ tota deuotiõe se ꝯtulit. Cui i albis sanctus augustin⁹ apparẽs eidẽ ter citato ꝓprio noĩe dixit: Ecce assum totiens a te inuocatus. Surge cito ꝛ celebra mihi officiũ vespertinũ. Qui san⁹ surgens cunctis stupentibꝫ ecclesiã intrauit: ꝛ officiũ deuote peregit. Cum cuidã pastori seuũ vlcus inter scapulas ortũ esset adeo morbꝫ inualuit: vt iã totis viribꝫ esset destitutus. q̇ dum ad sanctũ augustinũ preces emitteret: eidẽ augustin⁹ in visu apparuit: ꝛ super locũ infirmũ manũ apponẽs perfecte eũ sanauit. Idẽ q̇ȝ vir procedente tp̄e oculoꝝ lumine est priuatus. q̇ cum sanctũ augustinũ sedule inuocaret: quadã die circa meridiẽ eidẽ apparuit: ꝛ oculos manibꝫ suis tergẽs: pristinã sibi sanitatẽ restituit. ¶ Circa annũ dñi. dcccc.xij. viri quidaꝫ grauiter infirmi numero plusq̃ꝫ. xl. de germania ꝛ gallia romã ibant ad limina apostolorũ visitanda. Quoꝝ quidã scamnis i terra curui se vehentes. alij cum baculis se sustentantes: alij priuati oculis post alios se trahentes: alij ꝯtractas manus ꝛ pedes habentes pergebant. Qui montes transeuntes ad locũ q̇ dicit̃ carbonaria peruenerunt. Cum aũt pene ad locũ qui cana dicit̃ aduenissent qui tribꝫ milibꝫ a papia distat sanctus augustinus pontificalibꝫ indutus de quadã ecclesia i honore sanctoꝝ cosme ꝛ damiani ꝯstructa exiens: eisdẽ apparuit eosq̃ꝫ salutans quo tenderent requisiuit. q̇ cum ei quo tenderẽt respondissent adiecit. Ite papiã: ꝛ de cenobio sancti petri qđ dicitur celum aureũ interrogate: ꝛ ibi misericordiã habebitis quã optatis. Qui cum eum de nomie suo interrogassent ait. Ego sum augustinus quondã yponensis ciuitatis episcopus. Statimq̃ꝫ ab oculis eoꝝ euanuit. Illi aũt papiam pergentes. cum ad dictum monasteriũ peruenissent. ꝛ ibi corpus sancti augustini requiescere didicissent: ceperunt oĩes voces leuare ac vnanimiter cõclamare. Sancte augustine adiuua nos. Ad quorũ clamores ciuis ꝛ monachi excitati: ad tam grande spectalum confluebant. Et ecce ex neruorũ distensiõe sanguis multus cepit effluere: ita vt ab introitu cenobij vsq̃ꝫ ad tumbã sancti augustini tota terra sanguine videretur respersa. Cum aũt ad sepulchrũ sancti augustini venissent oĩes sanitati sunt integre restituti ac si nulla i eoꝝ corpibꝫ lesio extitisset. Cepit extunc fama sancti augustini crebrescere: ꝛ multitudo languentiũ ad eiꝫ tumulum aduentare. Qui oĩes sanitatꝫ beneficia reportantes sue salutis pignora relinquebant. Factũq̃ꝫ est vt tanta predictorũ pignorũ fuerit multitudo vt inde totũ oratoriũ sancti augustini ꝛ portic⁹ plena essent ita vt eundi ꝛ redeundi impedimentũ nõ modicũ generaret. Quapropter monachi necessitate cõpulsi: ea inde remouere fecerunt. Notandũ q̄ cum tria sint q̄ a mundanis hominibꝫ appetuntur scilicet diuitie delicie ꝛ honores. vir iste sanctus tante ꝑfectiõis extitit: q̄ ipse diuitias ꝯtempsit: honores respuit: voluptates abhorruit. Qđ em̄ diuitias cõtempserit: ipse testatur in libro soliloquiorũ vbi ratio interrogat eum dicens. Diuitias nullas cupis. Et respondet augustinus. Hoc quidẽ nec nunc primũ. Nam cum triginta annos agã quattuordecim fere anni sunt ex quo ista cupere destiti. nec aliud in his preter necessarium victũ cogitaui. Prorsus vnus ciceronis liber mihi facile persuasit: nullo modo appetendas eẽ diuitias. q̄ ãt honores respuerit in eodẽ libro testatur: vbi ratio eum interrogat dicẽs. Quid honores. Et respondit augustinus. Fateor eos modo ac pene his diebꝫ cupere destiti. Voluptatesq̃ꝫ et delicias cõtempsit: ꝛ quantũ ad ꝯcubitũ ꝛ quantũ ad gustum. Quantũ ad primũ interrogat eum ratio dicens in eodem libro. Quid vxor. Nõne te delectat pulchra. pudica. morigerata. diues. presertim si certus sis nihil ex ea te molestie esse passurum Et respondet augustinus dicens: Quantum libet velis eam depingere atq̃ꝫ cumulare bonis omnibus nil michi tam fugiendum esse q̃ꝫ concubitum decreui. Cui ratio. Nõ

ego quero quid decreueris sed vtrum ad hoc alliceris. Et respondet augustinus: Prorsus nihil in huiusmodi quero: nihil õsidero etiam cum onere horrore ⁊ aspernatione talia recordor. Quantum ad scdm interrogat eũ ratio dicẽs. Quid de cibis. Et respondit augustinus. Siue de cibo ⁊ potu siue de balneis ceteraqꝫ corporis voluptate nihil interroges. tantum ab ea peto quantum in valitudinis opem conferri potest.

CXX A.

De decollatione sancti Johannis baptiste.

Decollatõ sancti iohãnis baptiste q̃ttuor de causis instituta fuisse videtur sicut i libro mitrali de officio inuenitur. Primo propter eius decollationẽ. Secũdo propter ossium ipsius cõcremationẽ ⁊ collectionem. Tertio propter capitis ipius inuentionez. Quarto propter digiti ipius translationẽ ⁊ ecclesie dedicationẽ. Et scdm hoc festum istud a quibusdam diuersimode nominatur. scilicet. decollatio. collectio inuẽtio. ⁊ dedicatio. Primo igitᷣ celebratᷣ hoc festũ ꝑpter ipius decollationẽ. q̃ quidem hoc modo facta est. Nam vt habetur in hystoria scolastica herodes antipas filius magni herodis romam proficiscens ⁊ per fratrem suum philippum transitũ faciens cum herodiade vxore philippi. ⁊ fm iosephũ sorore herodis agrippe secreto pepegit. q in reditu suo vxorem repudiaret: ⁊ ipam in coniugem duceret. Quod vxorẽ suam scilicet filiam arethe regis damascenorum minime latuit. ⁊ ideo non expectato viri reditu ad patrem q̃ꝫ totius festinauit. Rediens aũt herodes herodiadẽ philippo abstulit. ⁊ aretham regem ⁊ herodez agrippam ⁊ philippum in sui inimicitiaz concitauit. Johannes aũt eum de hoc arguebat quoniã scdm legem quam receperat fratris sui vxorem ipo viuente sibi minime habere licebat. Videns herodes q iohannes tam dire eum super hoc redargueret: ⁊ quia ob predicationẽ ⁊ baptismũ scdm iosephum magnũ populum congregaret. ipm in carcere vinculauit vxori placere cupiens ⁊ populi subsequentis iohannem dispendium pertimescens. Ipm aũt occidere voluit sed populũ timuit. Desiderantes aũt herodias pariter ⁊ herodes occasionem aliquã inuenire vt iohannẽ occidere possent. videntur inter se secreto condixisse. vt herodes natalis sui diẽ corã primis galilee suisqꝫ principibus celebraret: ⁊ puelle saltanti filie herodiadis quicquid petierit se sibi daturum iuramento firmaret: ⁊ ipa caput iohannis petente illud sibi propter iuramentuz factum eum tribuere oporteret. sed de iuramento facto se contristari simularet. Quod ei hanc versutiã ⁊ simulationem habuerit. videtur innui i hystoria scolastica vbi sic dicitur. Credibile est q herodes cum vxore de nece iohãnis sb tali occasiõe faciẽda prius secreto tractauerit. Item Hieronymus in glosa. Ideo forte iurauit: vt occasionẽ inueniret occidẽdi. Nam si illa patris aut matris interitũ postulasset herodes ñ vtiqꝫ ꝯsensisset. Ordinato igitur conuiuio puella adest coram omnibꝫ saltat: placet cunctis: Se sibi quicquid petierit daturum rex iurat. A matre premonita: caput iohãnis expostulat. Sed versipellis herodes propter iusiurandum se contristatum simulauit. eo q vt dicit rabanus temere iurasset quod eum facere oporteret. Sed tristiciam preferebat in facie cum leticiam haberet in mente. Excusat scelus iuramento: vt sub occasione pietatis impius fieret. Igitur spiculator mittitur: caput iohãnis preciditur: puelle datur: ⁊ a puella matri adultere presentatur. Augustinus occasione huius iurationis narrat in sermone quodam quem fecit in decollatione iohannis baptiste tale exemplũ

B Fuit quidam homo innocens ⁊ fidelis a quo audiuit quod narro. Cum enim quidam sibi negasset quod ei accõmodauerat vel quod sibi debebatur. ꝯmotus ille prouocauit eum ad iusiurandum. Ille igitur iurauit: iste perdidit. Videbat ergo in ipa nocte se ad iudicem raptum fuisse. ⁊ ab eo interrogatum fuisse his verbis. Quare prouocasti hominẽ ad iurationẽ quez sciebas falsum esse iuraturum. Respondit ille. Negauit mihi rem meam. Et iudex. Melius erat vt rem tuã perderes q̃ꝫ vt animã

illius falsa iuratione perimeres. Prostra
tus igitur tam grauiter cedi iussus est vt
in dorso euigilantis plagarũ vestigia ap/
pareret. Sed sindultũ est ei postꝙ̃ emen/
datus est. Hec Aug⁹ In hac autẽ die
iohannes decollatus nõ est sed circa dies
azimorũ anno precedente passionem xp̃i.
Oportuit ergo vt ꝓpter dñica sacramẽta
minor cederet maiori. Hic exclamat iohã
nes chrysostimus dicẽs. Johannes scola
virtutũ. magisteriũ vite. sãctitatis forma
norma iusticie. virginitatis speculũ. pudi/
citie titulus. castitatis exemplũ. penitentie
via. peccatorꝝ venia. fidei disciplina. Jo/
hannes maior hoĩe. par angelis. legis sũ/
ma. euãgelij sanctio. apl'orꝝ vox. silentium
prophetarũ. lucerna mundi. precursor iu/
dicis. totius medius trinitatis. Et h̃ tan
tus datur incestuose. traditur adultere. ad
dicitur saltatrici. Herodes autẽ impu
nitus nõ abijt. sed exilio damnatus fuit.
Nam sicut habetur ĩ hystoria sco. alter he
rodes scꝫ agrippa cũ esset vir strenuus. sꝫ
pauper pre nimia paupꝑtate desperãs: q̃n/
dam turrim intrauit vt ibidẽ se fame affi
ciens moreretur. Qd̃ cum herodias soror
sua audisset viro suo scꝫ herodi antipe te/
trarche supplicauit. vt eum inde educeret
⁊ sibi necessaria ministraret. Quod cum
fecisset ⁊ ambo inuicẽ epularẽtur. herodes
tetrarcha vino incaluit. ⁊ herodi agrippe
beneficia que sibi contulerat imꝓperare ce
pit. Ex hoc ille vehemẽter doluit. ⁊ romã
proficiscens in tantũ a gayo cesare in gra
tiã est receptus. vt ei duas tetrarchias scꝫ
lisanie ⁊ abiline tribueret. ⁊ regeꝫ in iudeã
imposito dyademate destinaret. Videns
herodias ꝙ frater eius haberet nomẽ re/
gis: viro suo molestis precibus insistebat
vt romã pergeret ⁊ sibi nomẽ regiũ cõpa/
raret. Ille ṽo cum multis diuitijs abun/
daret acquiescere nolebat: magis diligẽs
ocium ꝙ̃ honoreꝫ laboriosum. Tandem
deuictus vxoris precibus romã cum ipsa
perrexit. Quod agrippa intelligẽs. cesari
litteras destinauit. ꝙ herodes cũ rege par
thorum amicicias firmauerit. ⁊ romano
imperio voluerit rebellare Et in argumẽ
tum huius rei significauit ei ꝙ in ciuitati
bus suis habebat arma q̃ sufficerẽt LXX
milibus armatorũ. Lecta aũt epl'a gayus
quasi aliunde incipiens herodem de sta/
tu suo interrogauit. ⁊ inter cetera vtrũ tã/
ta copia armorꝝ esset in vrbibus ꝙ̃tũ ipse
audierat requisiuit. Quod ille minime ne
gauit. Tunc gayus verũ esse credens qd̃
herodes agrippa scripsit. ipm in exilium
relegauit. Vxori aũt eius quia erat soror
herodis agrippe: quẽ maxime diligebat.
potestatem tribuit vt in terram suam re/
diret. Ipsa autem virum suũ voluit comi
tari dicens ꝙ illum cui cõmunicauerat in
prosperis: nõ derelinq̃ret in aduersis. Lu
gdunũ igitur deportati fuerunt. ⁊ ibi vitã
miserabiliter fin ierũt. Hec in hysto. scol'.
¶ Scd̃o propter ossium ipsius concre/
mationẽ ⁊ collectionẽ que ipsa die ꝭm q̊s
dam fuerunt concremata ⁊ a fidelibus ex
parte collecta Unde quasi ꝭm martyriũ
patitur quãdo ipse in suis ossibus cõcre/
matur. Et ideo eccl'ia tanꝙ̃ ꝭm eius mar
tyriũ hoc festum celebrat. Sicut enĩ legit̃
in XII. libro hystorie scolastice: vel eccle/
siastice. cum discipuli iohãnis corpus ei⁹
apud sebasten vrbem palestine inter heli
seum ⁊ abdiam sepelissent. ⁊ ad eius tu/
mulum multa miracula fierent. iubente
iuliano apostata gentiles eius ossa sparse
runt. ⁊ cũ miracula nõ cessarent. post col/
lecta ⁊ igne cõcremata. in puluerẽ redige/
runt ⁊ per agros ventilauerunt. sicut dici/
tur in hystoria scolastica ⁊ ecclesiastica.

Beda ṽo dicit in cronicis. ꝙ ip̃a ossa
collecta latius sparserũt. ⁊ sic ꝭm marty/
rium qd̃ãmodo passus videtur Hoc qui
dam representant nesciẽtes dũ in eius na
tiuitate ossa vndecũꝙ̃ collecta concremãt
Dũ autẽ ad concremãdũ colligerẽtur vt
habetur in sco. hysto. ⁊ beda testatur. qui/
dam monachi a hierosolymis venientes:
latẽter colligẽti bꝰ se miscuerũt. ⁊ magnã
eorum partem tulerũt. Ipsa q̊q3 ossa ad
philippum hierosolymitanũ epm detule/
runt qui ea postmodũ athanasio alexan/
drino ep̃o misit. Postmodũ ṽo theophi/
lus eiusdẽ vrbis ep̃s ea in templo serapis
a sordibus purgato reposuit. ⁊ in honorẽ
sancti iohannis basilicã cõsecrauit. Hec
beda ⁊ hy. sco. Nunc autẽ apud ianuam
deuote coluntur. sicut alexander tertius ⁊

innocentius quartus. rei veritate cogni/
ta suis priuilegijs approbarũt. Sicut au/
tem herodes qui eius caput amputari fe/
cit suorũ scelerũ penã pertulit. sic et iulia/
nũ apostatã qui eius ossa cõburi iussit vl/
tio diuina pcussit. De cuius pcussiõe ha/
betur in hystoria sancti iuliani q̃ est post
cõuersionẽ scti pauli. D De hui⁹ aũt
iuliani apostate origine imperio crudeli/
tate ⁊ morte in hystoria tripartita plenius
edocetur. Cõstantius nãqꝫ frater magni
constantini ex eodẽ patre duos habuit fi/
lios. s. gallũ ⁊ iulianũ. Mortuo autẽ con/
stantino constantius eius filius gallũ ce/
sarẽ fecit. quẽ tñ postmodũ interfecit. At
iulianus metuens: monachus effectus ẽ.
Cepitqꝫ magos cõsulere si posset adhuc
ad imperiũ peruenire Post hoc constan/
tius iulianũ cesarẽ fecit: ⁊ ad gallias mi/
sit. vbi victorias multas exercuit. Coro/
na autẽ laurea inter duas columnas de/
pendens rupto funiculo super caput eius
inde transeuntis decidit. eũqꝫ aptissime
coronauit. cũctis clamantibus qꝫ imperij
signũ esset. Cunqꝫ a militibus appellare
tur augustus. ⁊ corona cũ qua coronaret
ibidem deesset. vnus torquẽ quẽ habebat
in collo iuliani capiti imposuit. ⁊ sic abeis
imperator est effectus. Tunc figmentuz
xpianitatis qđ habebat abiecit. ⁊ templa
idolorũ aperiens ⁊ eis sacrificans se pa/
ganorũ pontificẽ nominabat. ⁊ signũ cru
cis vbiqꝫ destruebat. Quadã vice ros su/
per eius vestimẽta ceterorũqꝫ q̃ cũ eo erãt
cecidit. ⁊ gutta quelibet se i crucis signa/
culum trãsformauit. Volens autẽ cõpla/
cere omibus mortuo constantio voluit vt
vnusquisqꝫ cui vellet ritui deseruiret ac de
curia sua eunuchos tõsores ⁊ coquos fu/
gauit. Eunuchos quidẽ. qꝫ vxor ei⁹ obi/
erat post quã aliam nõ duxerat. Coquos
quia cibis simplicioribus vteretur. Tonso/
res aũt qꝫ vn⁹ inqt sufficit mltis. Mul/
tos libros dictauit in qbus omnes ante se
principes lacerauit. Vt ergo coquos atqꝫ
tonsores expelleret opus phi nõ tamẽ im/
patoris egit. Vt autez detraheret atqꝫ lau
daret neqꝫ phi neqꝫ impatoris fuit. Dum
aliqñ iulianus ydolis sacrificaret in visce
ribus pecudis immolati signaculũ crucis

corona circũdatũ eidem ostẽsum est. Qđ
ministri videtes timuerũt. interpretãtes
crucis futurã vnitatẽ victoriã ⁊ intermi/
nabilitatẽ. Quos iulianus confortãs ait.
hoc esse signũ xpiani dogmatis coercendi
nec vltra circulũ dilatandi. Dum con/
stantinopolim fortune iulianus sacrifica/
ret. maris epus calcidonie q̃ pre senectute
lumen amiserat. ad eum accedens ipsum
impium ⁊ apostatã appellauit. Cui iulia/
nus ait. Neqꝫ galileus tuus te potuit cu/
rare. Et ille. De hoc grãs ago deo meo qꝫ
ideo lumine me priuauit. ne te videã pie/
tate nudatũ. Julianus autẽ nil aliud re/
spondẽs abscessit. Apud antiochiã va
sa sancta ⁊ pallia colligẽs ⁊ in terra proij
ciens super ea sedit. ⁊ ignominiã addidit
Moxqꝫ in locis illis adeo ẽ pcussus vt inde
vermes scaturirẽt: ⁊ carnes corroderẽt. a
qua passione quousqꝫ vixit liberari nõ po
tuit E Julianus q̃z pfectus dũ ad p/
ceptũ impatoris eccliarũ vasa abstulisset:
sup ea mingens ait. Ecce in qbus vasis
marie filio ministratur. Cui repẽte os ver
sum ẽ in anũ. ⁊ egestiõis organũ ẽ factum
Dum apostata iulianus fortune tẽplũ
intraret: ⁊ ministri tẽpli aqua vt mũdarẽ
tur ingredientes aspergerẽt valentinian⁹
aspersionis guttã vidit in clamide ⁊ indi
gnatus pugno percussit ministrũ dicẽs se
maculatũ potius q̃ꝫ purgatuz. Quod vi/
dens imperator iussit eum in custodiã re/
digi ⁊ ad heremũ destinari. Erat em̃ chri/
stianus q̃ pro mercede meruit postmodũ
ad imperiũ sublimari. In odiũ q̃qꝫ chri/
stianorũ iulianus templũ iudeorũ iussit re
parari ipis iudeis sumpt⁹ largissime sub
ministrãs. Sed dum maximã cementi co
piam subministrassent. subito ventus ma
ximus veniens totam dispersit. Deinde
terremotus maximus est effectus. Post/
modũ ignis a fundamentis egrediẽs plu
rimos cõcremauit. Alia vo die signũ cru/
cis in celo apparuit: ⁊ iudeorũ vestes nigro
colore crucis signaculo sunt implete Cũ
ad persas vadens tesifontẽ venisset ⁊ regẽ
obsideret. rex sue patrie partẽ obtulit si ab
eo discederet. Ille autẽ nullatenus acqui/
euit putabat em̃ fm pitagore: platonisqꝫ
sententiam ex mutatione corporũ alexan/

dri animā possidere aut potius esse in alio corpore alius alexander. Sed iaculū repente discurrens eius lateri est infixū quo vulnere terminū vite suscepit. Qui vero intulit actenus ignoratur. sed alij quēdam inuisibiliū hoc intulisse ferūt. Alij vero vnū pastorem ismahelitarū. alij militē fame et itinere fatigatū. Sed siue homo siue āgelus fuerit. palam est quia diuinis iussionibus ministrauit. Calixtus aūt eius familiaris dicit eum a demone fuisse pcussum. Hec in hy. tripartita F Tertio propter ipsius capitis inuentionē. Nā hac die vt aiunt caput eius repertū est. Sic enim dicit in libro vndecimo hystor. ecclastice. iohānes in castello arabie dicto macherōta fuit vinctus et capite trūcatus. Herodias aūt caput iohānis hierl'm fecit deferri. et iuxta herodis habitaculū caute sepeliri: timens ne ppheta resurgeret. si cū corpore caput sepultū fuisset. Tēpe vero marciani principis vt habetur in hysto. sco. q̄ cepit anno dñi. CCCLIII. iohēs caput suū duobus monachis q̄ hierosolymā venerāt reuelauit. Qui ad palatiuz qđ herodis fuerat. properātes caput eius inuenerūt sacciscilicinis inuolutū. vestibꝫ estimo quibꝫ in deserto fuerat obuolutus. Qui dū cum predicto capite ad ppria remearēt. q̄daz emissene ciuitatis figulus paupertatē fugiens comitē se eisdē exhibuit. Hic dū perā sibi creditā cum sacro capite portaret admonitus nocte a sctō iohāne ipos fugiens emissenā vrbē cū ipo capite est ingressus. Ibiq3 q̄diu vixit in quodā specu sanctuz caput venerās psperitatē nō modicā assecutus est. Moriēs aūt illud sorori sue sb fide reuelauit. et sm eundē modū sibi inuicem successores. Post multū vero tēporis sctō marcello monacho in eodē specu degēti beatus iohānes caput suū hoc modo reuelauit. Videbatur em̄ sibi dormiēti q̄ multe turbe psallētes incederēt ac dicerēt Ecce sāctus iohānes baptista venit. Deinde vidit beatū iohannē quē vnus a dextris alius a sinistris ducebat Omēsq3 ad eum accedentes ab eo benedicebātur Ad quē cū marcellus accessisset. et eius pedibꝫ se prostrauisset. eleuās eū et per mentū apprehēdēs dedit ei osculū pacis. Tūc marcellus interrogauit eū dicēs. Dñe mi vn̄ ad nos vēisti. et ille. De sebaste veni. Cū igit excitatus fuisset Et de hac visiōe plurimū miraret. q̄dā alia nocte cū dormiret q̄dā ad eū veniēs ip3 excitauit Et ecce dū excitatus fuisset. vidit stellā fulgētē i ostio cellule residere. Quā surgēs cū palpare vellet. subito in aliā partē se transtulit. Ille autē cepit abire post stellam quousq3 stella stetit in loco vbi erat caput iohānis baptiste. Ubi fodiens repit vrnā et in ea sctm̄ thesaurū. Quidā autē cū nō crederet. manū ad ydriā misit. Sed statim manus exaruit et ydrie adhesit. Orātibus āt socijs manū extraxit sed inualida remāsit. Apparuit āt eidē iohānes dicēs Cū caput meū i ecclesia deponet ydriā cōtinges et sanitatem recipies. Qđ et fecit et sanitatē integrā recepit. Hoc aūt cū marcellus iuliano eiusdem vrbis epō indicasset. ab eis ē eleuatū et in vrbē delatū Ex quo tpe cepit in eadē vrbe decollatio iohānis celebrari: ipa die vt arbitramur sicut dr̄ i hy. sco. quo caput ē inuentū siue eleuatū Qđ postmodū constantinopolim ē trāslatū G Nam sic dr̄ in hysto. tripartita cū valēs imperator iussisset sacrū caput in vehiculo poni et cōstantinopolim transferri cū circa carcedoniā venisset. vehiculū nullatenus trahi poterat q̄ntūcūq3 boues stimulis vrgerētur. ideoq3 ipm ibidē depōere sunt coacti. S3 cū postea theodosius ipm inde aufferre vellet et quādā matronā virginē custodie capitis deputatā reperisset ibidem rogauit eā vt sibi auferre dimitteret sacrum caput. Illa autē consensit credens q̄ sicut tempore valentis ita etiam et nunc non permitteret se auferri. Tūc deuotus imperator purpura caput amplectēs constantinopolim transtulit: et ibi pulcerrimā ecclesiam edificauit. Hec in hystoria tripartita. Et inde gallias apud pictauiā regnante pipino postmodū est translatum. vbi eius meritis multi mortui sunt resuscitati.

Et sicut punitus est herodes qui iohānē decollauit. et iulianus apostata q̄ eius ossa cōbussit. sic et herodias punita ē: q̄ puelle vt caput peteret suggessit. et ipa puella q̄ h̄ petijt. Quidā em̄ dicūt q̄ herodias i exiliū dānata nō ē nec ibi defuncta. s3 cū ca-

put iohannis in manibus teneret et eidē
gaudens plurimum insultaret. diuino nu
tu caput ipm̄ in eius faciē insuflauit. ⁊ illa
protinus expirauit. Hoc quidē vulgari/
ter dicitur. Sed qd̄ superius dictū ē q̄ in
exilio cū herode miserabiliter consumpta
fuerit: sancti tradunt in cronicis ⁊ sic tenē
dum videtur. Filia ṽo eius cū sup̱ glaciē
deambularet. sub ea glacies resoluit̃ ⁊ ipa
in aquis continuo p̄focatur. In cronica
ṽo q̄dā dr̄ q terra ipām viuā deglutiuit.
qd̄ pōt intelligi sicut de egyptijs in mari
rubro p̄focatis dicit̃. Deuorauit eos terra
H Quarto ꝓpter digiti ip̄ius trāslatio
nē ⁊ eccl'ie dedicationē. Digitus em̄ suus
quo dn̄m ostēdit, vt fertur cōburi nō po/
tuit. Unde ipe digitus a predictis mona
chis ē repertus quē postmodū vt habet̃ in
hystoria sco sancta tecla inter alpes attu/
lit. ⁊ in ecclesia sancti maximi collocauit.
Hoc etiā testatur iohānes beleth dicens
q̄ predicta sancta tecla ipm̄ digitū q̄ con/
buri nō potuit. de vltra partibus marinis
in normaniā attulit. ⁊ ibi in honore sancti
iohis eccl'iam fabricauit. quā eccl'iam vt
ibidē dicit quidā hac die dedicataꝫ fuisse
asserūt. Unde a dn̄o papa statutū fuit. vt
hec dies p̱ totū mūdū celebris haberetur
Apud mariennā vrbem gallie matro/
na quedaꝫ iohāni baptiste valde deuota:
deū instātius exorabat vt sibi de reliquijs
iohānis aliq̄d aliq̄d donaretur. Cū autē
orando nihil proficere se videret. sumpta
de deo fiducia iuramento se astrinxit: qd̄
actenus nō comederet. donec qd̄ petebat
acciperet. Cum autē diebus aliquibꝫ ie/
iunasset pollicē sup̱ altare miri candoris
vidit. ⁊ dei donū leta suscepit. Tres autē
epi illuc accurrentes cuꝫ q̄libet de illo po/
lice partē vellet accipere. tres sanguinis
guttas stillare in lintheo supposito stupue
rūt ⁊ singuli singl'as se meruisse letati sūt.
Theodolina regina lōgobardorū me/
doene iuxta mediolanū nobilē eccl'iam in
honore sancti iohānis baptiste cōstruxit ⁊
ditauit. Procedēte tp̱e vt testat̃ paulus in
hysto. longobardoꝝ cōstātinus q̄ ⁊ cōstās
imperator volēs italiā a lōgobardis eri/
pere a q̄dā scō viro q̄ spm̄ ꝓphetie habuit
de exitu belli q̄uesiuit. Qui nocte oratiōi
vacans mane respōdit Iohāni ecclesiā re
gina cōstruxit. ⁊ ipe pro longobardis con/
tinue intercedit. ⁊ ideo superari nō possūt
Ueniet tn̄ tempus quo locus ille despicie
tur ⁊ tūc superabūtur. Quod tēpore ka/
roli fuit impletū. Uir quidam magne
virtutis vt ait Grego. in dialogo nomine
sanctulus. cū quēdam diaconū a lōgobar
dis captū in sua custodia tali conditione
recepisset. vt si fugeret ipse pro eo capita/
lem sententiam subiret. coegit predictus
sanctulus ipm̄ diaconū vt fugeret ⁊ se libe
raret. Qua propter predictus sanctulus
ad decollandū adducitur. ⁊ ad hoc fortis/
simus spiculator eligitur: de quo dubium
nō erat. quin vno ictu caput eius abscide
ret. Extensoq̄ꝫ collo cū carnifex forti anni/
su brachiū cū ense in altū leuasset. Ille p/
tinus ait. Sancte iohannes suscipe illuꝫ.
Statimq̄ꝫ brachiū percussoris irriguit. ⁊
erecto in celo gladio inflexibile remansit.
Prestitoq̄ꝫ iuramento q̄ de cetero nulluꝫ
xp̄ianū feriret. vir dei pro eo orauit. ⁊ bra/
chium statim deposuit.

CXXI A

De sanctis Felice presby/tero ⁊ Adaucto

Felix presbyter ⁊ frater
suus similiter nomie felix ⁊ p̄/
sbyter dyocleciano ⁊ maximia/
no oblati sunt. Quorū senior cuꝫ ad tem/
plum serapis. vt ibidem sacrificaret ad/
ductus esset. insuflauit in faciem statue et
protinus cecidit. Ductus similiter ad sta/
tuam mercurij pariter insufflauit ⁊ proti/
nus statua cecidit. Duct⁹ tertio ad simu/
lachrum dyane similiter fecit. Tortus igi
tur in eculeo. ductus est quarto ad arborē
sacrilegā vt ibidē imolaret. Qui flexis ge
nibus orauit. ⁊ in arborem insufflans: eā
a radice subuertit. et simulachrū cum ara
et templo: arbore corruente contriuit. Qd̄
cum prefectus audisset. eum ibidem de/
collari precepit. ⁊ corpus eius lupis ⁊ ca/
nibus dereliquit. Tunc quidā in mediū
repente prosiliens xp̄ianum se libere con/
fessus est. Ambo igitur se inuicē osculan/
tes ibideꝫ insimul decollati sunt. Xp̄iani

vero eius nomē ignorantes eum adauctū
vocauerūt. eo q̄ sancto felici auctus sit ad
coronam martyrij. Quos cum christiani
in fouea quā arbor effecerat sepelissent pa
gani eos effodere volētes protinus a dia/
bolo sunt arrepti Passi sunt circa annos
dñi. CCLXXXVII.

CXXII A

De sanctis Sauiniano ⁊ Sauina.

Sauinianus et sauina.
fuerunt filij sauini viri nobilis/
simi sed pagani. Qui de pma
vxore sauinianū genuit. de scda sauinā fi
liam generauit. et ex nomine suo ambos
vocauit. Legens autem sauinianus ver/
sum illum Asperges me dñe. ⁊c. quid hoc
esset querebat sed intelligere nō valebat.
Unde intrans in cubiculum: in cinere ⁊
cilicio prostratus iacebat: dicens se malle
mori q̄ non intelligere sensum verbi Cui
apparens angelus dixit. Noli te vsq̄ ad
mortem affligere quoniā inuenisti gratiā
apud deum: ⁊ cum baptizatus fueris niue
candidior eris. ⁊ tunc intelliges quod nūc
queris. Recedente angelo letus efficitur ⁊
idola decetero venerari contemnēs. a pa/
tre plurimū obiurgatur. Cum ergo pa/
ter sepius sibi diceret. melius est vt quia
deos nō adoras tu solus moriaris q̄ nos
oēs in morte tua insimul inuoluamur: la
tenter aufugit: ⁊ ad vrbem trecasinaz de/
uenit. Cumq̄ super fluuium secane ve/
nisset: ⁊ vt ibi ex eo baptizaretur dominū
exorasset: ibidem baptizatus est. Dixitq̄
ei dominus, Nunc inuenisti quod tādiu
querendo laborasti Statimq̄ in terra ba
culum fixit: Et facta oratione baculus il
le coram multis astantibus frondes ⁊ flo
res produxit. ita q̄. m. CVIII viri domino
crediderunt. Imperator autem aurelia/
nus hoc audiens: milites ad eum capien/
dum plures direxit Qui eum orantem in
uenientes. ad ipsum accedere timuerunt
Imperator autem plures prioribus mi/
sit. Qui venientes cum eo orante pariter
orauerunt. Surgentesq̄ dixerunt. Impe
perator desiderat te videre. Qui cum ve/
nisset: et nollet sacrificare: manus eius et
pedes fecit ligari ⁊ vectibus ferreis cedi.

Cui sauinianus. Adauge tormenta si po
tes. Tunc iussit eum in media ciuitate li/
gari super scamnū: ⁊ suppositis lignis o/
leo et igne incendio concremari. Rex au/
tem intuens vidit eū in media flāma stan
tē pariter ⁊ orātem Stupefactus in faci/
em suam cecidit. ⁊ surgens ei dixit. Fera
mala nō tibi sufficiunt anime quas dece/
pisti: nisi ⁊ nos per magicam artem deci/
pere moliaris. Cui sauinianus. Adhuc
multe anime ⁊ tu ipse per me sunt domio
credituri. Cum autē imperator ex hoc no
men dñi blasphemasset: in crastinum ius/
sit eum ad stipitem ligari. ⁊ sagittari. Sa
gitte autem a dextris ⁊ sinistris in aere su
spendebantur. nec aliqua eum lesit. Alte/
ra die: imperator ad eum veniens: dixit
ei. Et vbi est deus tuus. Ueniat nunc et
de sagittis istis te liberet. Statimq̄ vna
de istis sagittis exiliens regē in oculo per/
cussit. ⁊ penitus excecauit. Unde iratus:
iussit eum in carcere recipi. et in crastino
decollari. Sauinianus autem orās vt ad
locum vbi baptizatus fuerat trāsferretur.
confractis cathenis et apertis ostijs p me
dios milites transiens illuc venit. Quod
audiens imperator iussit eū illuc insequi:
⁊ capite truncari. Uidens autem sauinia
nus milites insequentes super aquam ve
lut super petram ambulauit. quousq̄ ad
locum sui baptismi peruenit. Cum igitur
milites transuadassent: ⁊ eum percutere
formidarēt: ait illis. Securi me percutite
et de sanguine meo ad imperatorē vestrū
deferte. vt lumen recipiat. ⁊ dei virtutem
agnoscat. Percussus igitur caput suum
leuauit: et passibus XLIX. illud portauit.
At imperator cum de eius sanguine ocu/
lum tetigisset. continuo sanatus est dicēs.
Uere bonus ⁊ magnus est deus christia
norum Quod audiens quidā qui annis
quadraginta lumen amiserat. ad locum
portari se fecit. ⁊ facta oratione: protinus
lumen accepit. Passus est autez circa an/
nos domini. CCLXX. IX. kal. februarij.
Sed hoc ideo inseritur. vt hystorie soro/
ris sue cuius festum hic precipue recolitur
hec quoq̄ hystoria coniungatur. B
Cum igitur soror eius sauina fratrem suū
quotidie fleret. ⁊ pro eo idolis supplicaret

Tandem sibi dormienti apparuit angelus dicens. Sauina noli flere. sed quecūqꝫ habes derelique ⁊ inuenies fratrē tuū in honore maximo constitutum. Que euigilans collactanee sue dixit. Amica mea aliquid ne sensisti. Et illa. Etiā dn̄a. Nā video hominē tecum loquētem: sed nescio quidē quid dicentem. Non me inquit accusabis. Et illa absit dn̄a. Quecunqꝫ vis facias tantū nō te occidas. Sicqꝫ in crastino ambe recesserunt. Cum ergo pater diu fecisset eā inquiri. ⁊ nō inuenisset eleuatis ad celum manibus ait. Si tu es deus potens in celo. idola mea comminue que natos meos saluare nō potuerunt. Tunc dn̄s intonans oīa cōminuit ⁊ confregit Quod multi videntes crediderūt. Verum beata sauina romā veniens ab eusebio papa baptizatur. ⁊ duos cecos duosqꝫ contractos sanans quinqꝫ annis ibi permansit. Cui dormiēti apparens angelus dixit. Sauina quid est quod facis vt tuas diuitias deserens nunc in delicijs hic epuleris. Surge ⁊ vade in cretas ciuitatē vt fratrem tuū ibidem inuenias. Dixit ergo famule sue. Non oportet nos hic amplius habitare. Et illa. Dn̄a quo vis ire: ecce oēs valde te diligunt: et tu peregre mori cupis. Et illa. Deus nobis prouidebit. Et accipiens panē ordeaceum in vrbem rauennam deuenit. Veniensqꝫ ad domū cuiusdam diuitis: cuius filia quasi mortua plangebatur. se ibidē a famula hospicio recipi postulabat. Que ait. Dn̄a mea quomō hic hospitari vales. cum filia dn̄e mee moriatur. ⁊ oēs se grauiter affligāt Non propter me inquit morietur Intrās igitur domū manū puelle apprehendit et sanam ipsam erexit. Et cum vellent eam retinere nullatenus acquieuit. Cum ergo iuxta cretas ad miliare venisset. dixit famule sue vt parū repausarent. Et ecce vir quidā nobilis nomine licerius de ciuitate veniens dixit eis. Vnde estis. Cui sauina. Hinc sum de ista ciuitate. Et ille. Cur mentiris. cum loquela tua indicat te esse peregrinā. Et illa. Dn̄e vere peregrina sum ⁊ fratrem meū sauinianū diu perditum quero. Qui ait. Vir ille quem queris ante paululum pro xp̄o decollatus est ⁊ in tali loco sepultus. Tunc se prosternens in oratione ait. Dn̄e qui me semper in castitate seruasti. nō permittas me amplius duris itineribus fatigari. aut corp⁹ meū vlterius de loco isto moueri. Cōmendo tibi famulā meā que ꝓpter me tāta sustinuit. fratremqꝫ meū quē hic videre nō potui. fac vt in regno tuo videre merear. Finita oratione migrauit ad dn̄m. Quod videns eius famula cepit flere quia ad sepeliendum necessaria nō habebat. Predictus autē vir preconē per ciuitatē misit vt homines ad sepeliendum mulierē peregrinā venirent. Qui venientes honorifice eam sepelierunt. Hac quoqꝫ die fit festum sancte sabine. que fuit vxor valentini militis: cum nollet sacrificare sub adriano imperatore decollata est.

CXXIII A

De sancto Lupo.

Lupus apud aurelianum ex genere regali ortus. dū cunctis virtutibus eniteret senonensis archieps est electus. Qui cum oīa fere pauperibus erogaret. ⁊ quadā die plurimos ad conuiuia inuitasset. cum vinū ad mediū nō haberet sic respōdit ministro. Credo ꝙ deus qui volatilia pascit: nostram perficiet charitatē. Et statim nūcius affuit. qui centum vini modios adesse pre foribus nūciauit. Cum omnes de curia sibi vehementer detraherent. ꝙ virginem dei famulam ⁊ filiam predecessoris sui nimis immoderate amaret. corā detrahentibus ipam virginē apprehendens osculatus est eam dicens. Nihil nocēt homini verba aliena. quē ꝓpria nō maculat conscientia. Quia enī ipā deū amare ardēter cognouerat. eā mēte purissima diligebat. Cū rex francoꝝ lotarius burgūdiam intrans senescalcū suum contra senones direxisset. ⁊ ciuitatē obsideret. sanctus lupus ecclesiā sancti stephani ingressus campanā pulsare cepit. Quā hostes audientes tantus eos terror inuasit vt nisi fugerent mortē se euadere nō putarent.

Tandem obtento regno burgūdie. cū rex aliū senescalcū senonem misisset. ⁊ beatus lupus ei cum muneribus non occur-

risset. indignatus nimis adeo eum apud regem infamauit. vt rex beatum lupum in exilium destinaret. Qui ibi i doctrina ⁊ miraculis valde emicuit. Interea senonici quendam epm qui locum sancti lupi inuaserat occidentes vt sanctus lupus de exilio rediret a rege impetrauerunt. Quē rex videns exilio tabefactū ita diuinitus est mutatus vt coram illo prostratus veniam peteret. multisqꝫ auctuz muneribus sue restituit ciuitati. Qui dum per parisius remearet ei multa incarceratorꝫ turba apertis ostijs: solutisqꝫ vinculis obuiauit. Quadam die dñica dum missam celebraret lapsa est celitus gemma: in eius sancto calice quā rex inter suas reliquias collocauit. Rex lotarius audiēs ꝙ campana sancti stephani in sono miram haberet dulcedinē misit vt parisius deferretur. vt ab ipo sepius audiretur. Sed cuz hoc sancto lupo displicuisset. mox vt de vrbe senonica delata est: soni sui dulcedinez perdidit. Quod rex audiens: statim restitui eam iussit. statimqꝫ sono reddito insonuit septimo ab vrbe miliario. Itaqꝫ sanctus lupus obuiam perrexit. ⁊ qd dolens perdiderat cum honore recepit. Nocte quadā cum oraret instinctu diaboli vehementer sitiens iussit sibi aquā frigidā deportari. Dolos autē intelligens inimici. puluinar suum super vas posuit. ⁊ ibi diabolum intus inclusit. qui tota nocte vociferando vlulare cepit Facto autē mane. ꝙ clam temptare venerat in die confusus abscessit. Quadam autē vice: dum more solito ciuitatis ecclesias circuīsset rediens domū audit clericos suos rixantes: eo ꝙ cū mulieribus fornicari vellent. Qui ecclesiā intrās pro eis orauit. ⁊ mox ab eis omis stimulus temptatiōis abscessit. venientesqꝫ ante illum: veniam postulauerūt. Tandē multis clarus virtutibus in pace quieuit. Claruit circa annos domini. dc. x. tempore eraclij.

CXXIIII
De sancto Mamertino.

Mamertinus prius paganus cum idola quadam vice coleret vnum oculum perdidit. ⁊ vnius manus ariditatem incurrit Qui dum se deos offendisse putaret ⁊ ad templum ad adorandū idola pergeret. obuiabat ei vir quidam religiosus nomine sauinus: qui eum vnde sibi acciderit tanta infirmitas requisiuit. Qui ait. Deos meos offendi: et ideo eos orare vado vt que mihi abstulerunt irati: reddant propicij. Qui ait Erras frater erras: si demones deos putes. Sed vade ad sanctum germanū antisiodorensem episcopum ⁊ si eius concilio acquieueris cōtinuo sanus eris Qui statim iter arripiens venit ad sepulchrum sancti amatoris episcopi. ⁊ plurimorum episcoporum sanctoruz. Secessitqꝫ propter pluuiam nocte illa ad quandam cellulaz super tumbam sancti concordiani collocatam. Cum autem obdormisset. apparuit ei visio quedam mirabilis: ꝙ quidam scꝫ vir venit ad ostium celle. vocauitqꝫ sanctum concordianum vt veniret ad festuz quod sanctus peregrinus ⁊ sanctus amator cum alijs episcopis faciebant. Cui ille de tumulo respondit. Non possum modo venire quia hospitem quendam me custodire oportet. ne a serpentibus qui hic habitant occidatur. Abiens ille que audierat nūciauit. Reuersusqꝫ ait. Sancte concordiane veni et adduc tecum iuuianum subdiaconem: et iuuianum acolitum. vt officium suum faciant. Alexander autem hospitem tuum custodiet. Visumqꝫ est igitur ipsi mamertino: ꝙ sanctus concordianus apprehensa manu: duceret eum secum. Cumqꝫ ad eos venisset. dixit ei sanctus amator. Quis est iste qui tecum ingressus est. Qui ait. Hospes meus est. Et ille. Expelle eum quia pollutus est: et nobiscum non potest esse. Qui cum expelleretur. prostratus coram eis. sancti amatoris gratiam impetrauit. Qui iussit euz vt ad sanctum germanum pergere festinaret. Euigilans igitur ad sanctum germanū venit. ⁊ coram eo prostratꝰ veniam postulabat. Qui cum ea que sibi contigerant enarraret. perrexerūt ambo ad tumbā beati cōcordiani. ⁊ remoto lapide viderūt plures ſpētes ꝗ decē pedū lōgitudine

excedebant. Cunqꝫ omnes diffugerent:
beatus germanus eis imperauit. vt ad ta
lem locum pergant. vbi decetero nemini
presumāt nocere. Sicqꝫ mamertinus ba/
ptizatus est ⁊ sanatus. factusqꝫ est mona/
chus monasterij sancti germani. vbi post
sanctum allodium abbas factus fuit.
B Huius tempore in eius monasterio
sanctus marinus extitit. cuius obedienti/
am sanctus mamertinus probare volens
vilius officium monasterij ei cōmisit. pa/
storem scilicet eum faciens bubalorum.
Cum igitur in silua quadaꝫ boues ⁊ vac/
cas libenter custodiret tāta sanctitate pol
lebat ꝙ etiam aues siluestres ad se venien
tes manu propria nutriebat. Nā et apruꝫ
qui ad cellam eius confugerat a canibus
eripuit. et abire fecit. Latrones quidam:
cum eum expoliassent ⁊ vestem eius secuꝫ
ferentes abirent solum ei pallium dimise
runt. Qui statim post eos clamauit dicēs
Reuertimini domini mei ecce denarium
colligatum in medio pallio inueni: qui vo
bis forsitan necessarius erit. Qui proti/
nus reuertentes: palliolum cum denario
abstulerunt ⁊ nudum penitus dimiserūt.
Sed cum festinanter ad suas latebras ꝑ
perarent. tota nocte euntes in ipso crepu/
sculo ad eius cellulam sunt reperti. Quos
ille salutans: in cellam suam benigne re/
cepit. pedesqꝫ eorum lauans necessaria qꝫ/
tum potuit ministrauit. Qui stupefacti
de eo quod fecerant doluerunt. ⁊ vnusq̄s/
qꝫ eorum ad fidem conuersus est Qua
dam vice cum quidam iuniores monachi
secum manentes vrse cuidam que ouibus
si indiabatur laqueos tetendissent. illa in
laqueos nocte irruens: capta tenebatur.
Quod sanctus mamertinus presciens de
lecto surrexit: et eam inueniens dixit illi.
Quid facis o misera. Fuge cito ne capia
ris. Eamqꝫ dissoluens dimisit. Uerum
cum mortuus fuisset. ⁊ corpus eius anti/
siodorum deportarent. et cum fuissent in
quadam villa: nullomodo illud inde mo
uere potuerunt quoadusqꝫ quidam incar
ceratus subito fractis vinculis. liber exi/
liens venit ad corpus: et cum aliis vsqꝫ
ad vrbeꝫ portauit. Ubi in ecclesia sancti
germani honorifice est sepultus.

De sancto Egidio.

Egidius dicit̄ ab e qd̄
est sine ⁊ geos quod est terra. et
dyan quod est clarum siue di/
uinum. Ipse nanqꝫ fuit sine terra per ter/
renorum despectionem. clarus per scientie
illustrationē. diuinus per amorem qui as/
similat amantem amato.

Egidius athenis ex regia stirpe
progenitus et sacris litteris ab
infantia eruditus dum quadā
die ad ecclesiam pergeret. cui/
dam egro in platea iacenti ⁊ elemosynam
petenti: tunicam suam tribuit: qua indu/
tus sanitatē integram mox recepit. Post
hoc parentibus suis in domino quiescenti/
bus: patrimonij sui xp̄m fecit heredem.
Quadam vice dum ab ecclesia rediret. q̄
dam vir a serpente percussus eidem obui
us extitit: Sed oratione fusa egidius ꝑi/
nus virus fugauit. Quendā demoniacuꝫ
in ecclesia cū ceteris existentem. ⁊ fideles
clamoribus suis turbantē: egidius demo
ne fugato sanauit. Uerum humani fauo
ris formidans periculum. clam litus ma/
ris petijt. ⁊ nautas quosdā in mari pericli
tantes conspexit. ⁊ facta oratione tempe/
statem omnē sedauit Applicantibus autē
nautis audito ꝙ romaꝫ tenderet gratias
eius meritis egerūt. ⁊ ꝙ eum secum gra/
tis veherēt promiserūt. Cum igitur arela
tem venisset ⁊ biennio cuꝫ sancto cesario
eiusdem ciuitatis ep̄o mansisset. ⁊ ibidem
quendā triennio febricitātē curasset. here
mū cupiēs clam discessit. ⁊ cū veredonio
heremita sanctitate conspicuo diu man/
sit. vbi sterilitatē terre suis meritis fuga/
uit. Sed dum vbiqꝫ miraculis choruscā
ret. humane laudis timens periculū reli/
cto eo interiorē heremum penetrauit. vbi
quoddā antrū ⁊ quendā fonticulū repe/
riēs quādā nihilominus diuinitus ceruā
preparatam ibidē habuit in nutriceꝫ que
certis horis lactis alimoniā sibi ꝑbebat.
Sed cū ibidem regis pueri venarent̄. ꝑdi
ctā vidētes ceruā ceteꝝ feris cōtēptis hāc
cum canibus insequūtur. A q̄bus dū ve/
hemēt̄ vrgeret̄ ad pedes sui cōfugit alūni

Jlle ꝟo admirans cur ꝑter solitũ sic mugi/
ret. exiens ⁊ venatores audiens dñm exo/
rauit vt quã sibi tribuerat nutricẽ seruarꝫ
Canũ aũt nllꝰs infra lapidis iactũ sibi ap
propinq̃re ausus est. ſꝫ cuꝫ nimio vlulatu
ad venatores reuertebant᷑. Nocte igit᷑ suꝑ
ueniente domũ redeunt: ⁊ sequenti die il/
luc reuertẽtes casso labore domũ iterũ re/
dierũt. Quod dũ rex audisset: rem vt erat
suspicatus: cũ ep̃o ⁊ multitudine venato/
rũ illuc ꝓperauit. Sed cũ canes vt priꝰ ac
cedere nõ p̃sumerent. ſꝫ oẽs vlulando redi
rent. locũ veprũ densitate inaccessibilẽ in
girũ circũ dederũt. Unus aũt incaute sa/
gittam dirigens vt inde ceruã expelleret.
viro dei ꝓ ceruo oranti graue vulnꝰ infli/
xit. Sed milites semitã ferro aperientes.
ad ipsius deuenerũt speluncã. Et vidẽtes
senẽ habitu monachali vestitũ. canicie au
tẽ ⁊ etate venerabilẽ. ceruã q̃ꝫ ad eiꝰ genua
ꝓuolutam solus ep̃s ⁊ rex eũ pedites adi
erũt: ceteris retro stare iussis. Et interro/
garũt eum q̇s esset: vel vnde venisset. aut
cur tam densaꝫ heremi vastitateꝫ petisset.
seu q̇s eũ vulnerare tã grauiter p̃sumpsis/
set. Quibꝫ cũ ad singula respõdisset. ⁊ illi
ab eo humilr̃ veniã postulassent. medicos
sanando vulneri spopõderũt. ⁊ multa do/
naria obtulerũt. Sꝫ ip̃e nec medicinã ad
hibere voluit: ⁊ munera cõtemnens ad ip
sa etiã nõ respexit. q̇n potiꝰ sciẽs virtuteꝫ
in infirmitate ꝑfici. dñm exorauit. ne q̄diu
viueret sanitati p̃stine redderet᷑. Sed cuꝫ
rex eũ frequenter visitaret. ⁊ pabulũ salutꝭ
ab eo reciꝑet. imensas diuitias obtulit. ſꝫ
eas ille reciꝑe r̃cusauit. admonẽs vt inde
monasteriũ construeret. vbi monastici or/
dinis disciplina vigeret. Quod cũ rex fe/
cisset. victus Egidius lachrymis ⁊ preci/
bus regis postq̄ plurimũ renuisset. illius
monasterij curam suscepit. B Huiꝰ
sancti famaꝫ rex Karolus vt audiuit eiꝰ
impetrato aduentu reuerenter eum susce/
pit. Jnter cetera salutis colloquia rex euꝫ
rogauit: vt pro eo dignaret᷑ orare. q2 quod
dam facinus enorme cõmiserat: quod nul
li vnq̄ nec ipi sancto ꝯfiteri auderet. Se/
quenti igit᷑ dñica dum Egidius celebrãs
pro rege oraret angelus dñi eidẽ apparens
cedulam suꝑ altare posuit in qua scriptũ
erat ꝑ ordinem. ⁊ regis peccatuꝫ: ⁊ Egidꝭ
precibus dimissum. si tamẽ penitens ⁊ cõ
fitens ab illo deinceps abstineret. Adiun
ctũq̄ erat in fine vt quisq̄ sctm̃ Egidium
pro quocunq̄ cõmisso inuocaret si tamen
ab illo desisteret. eius meritis sibi remissũ
nõ dubitaret. Oblata igit᷑ regi cedula pec
cato suo rex agnito veniam humilit᷑ postu
lauit. Egidius autẽ cum honore rediens
apud neumasensem vrbem filium princi/
pis qui tunc obierat suscitauit. Post ali
q̄tulum ꝟo tempus prenuncians mona/
steriũ suum non longe ab hostibus euertẽ
dum romam adijt. ⁊ priuilegium ecclesie
sue duoq̄ hostia cipressina in quibus scul
pte erant imagines apostoloꝝ a papa im/
petrans: dimittensq̄ ea in tyberim diuino
regimini cõmendauit ⁊ ad monasterium
rediens cuidaꝫ contracto apud tyberonẽ
gressum restituit. Cunq̄ ad monasteriuꝫ
redisset. predicta hostia in portu inuenit. ⁊
gratias agens deo ꝙ inter tot maris peri/
cula illesa seruassẽt. ea in liminibus eccle/
sie sue ad decus ecclesie ⁊ monimentũ pa/
cti Romane sedis erexit Tandem dñs di
em sui obitus iminere sibi ꝑ spirituꝫ reue
lauit. Quod ille fratribus indicans et ꝓ
se orare suadens in domino feliciter obdor
miuit. vbi chorus angelorum eius aiam ĩ
celum ferentiũ plurimi se audiuisse testati
sunt. Claruit circa annum dñi. DCC.

CXXVI A

De natiuitate gl'iose ꝟginis marie

Natiuitas gloriose vir
ginis marie ex tribu iuda ⁊ re/
gia stirpe dauid duxit origineꝫ
Matheus aũt ⁊ Lucas nõ ge
nerationem Marie sed Joseph descripse
runt. qui tamẽ a conceptõne christi peni/
tus alienus fuit. quia ꝯsuetudo scripture
dicit᷑ fuisse vt nõ mulierũ: sed virorũ gene/
rationis series texeret᷑. Uerissime tamen
virgo beata ex progenie Dauid descẽdit.
Quod precipue patet ex hoc. Quoniam
vt sepe scriptura testatur. christus de semi
ne Dauid duxit originẽ. Cum igit᷑ christꝰ
de sola virgine natus sit: manifestuꝫ est. et
ipsam virginem ex Dauid natam esse et
hoc ex cathena nathan. Dauid eñ int᷑ ce/
U

teros habuit duos filios scz Nathan τ sa
lomonem. Ex cathena igit Nathan filij
dauid vt testat Johãnes damascen⁹ Le/
ui genuit Melchi τ panther. panther ge
nuit barpanther: barpanther genuit Jo/
achim. ioachim virginem Mariaz. Ex
cathena aũt Salomonis mathan habu/
it vxorem ex qua genuit Jacob. Defũcto
aũt mathan melchi ex tribu Nathan. qui
filius quidem leui frater autẽ pantheris
nupsit vxori mathan matri aũt iacob τ ge
nuit ex ea Hely. Facti sũt aũt fratres vte
rini iacob τ hely. Jacob quidem ex tribu
Salomonis: hely ex tribu nathan Defũ/
ctus est aũt hely ex tribu nathan sine libe
ris. τ accepit iacob frater eius qui ex tribu
Salomonis vxorem eius τ suscitauit se/
men fratris sui τ genuit ioseph. Joseph igr
natura est filius iacob ex descensione salo/
monis. ſm legem aũt hely qui ex Nathan
Nam filius qui nascebat. ſm naturã erat
quidem generantis. ſm aũt legem defun
cti. Hec damascenus. Sicut aũt in ec/
clesiastica hystoria dicitur τ Beda in sua
cronica testat. cum omẽs generationes he
breoꝝ τ alienigenarũ in archiuis templi
secretõribus seruarent. herodes oẽs iussit
incendi. existimans se nobilem posse vide
ri si deficientibus ꝓbamentis progenies
sua ad israel pertinere crederet. Fuerunt
tamen quidam dicti dominici sic dicti ob
propinquitatem christi qui τ nazarei fue/
runt. qui ordinem generationis christi ꝑ/
tim vt a proauis didicerant. partim vt a
quibusdam libris habuerunt quos domi
habebant quantũ poterant ꝑdocebant.
B Joachim aũt accepit vxorem nomi
ne Annam. que habuit sororem nomine
Hysmeriam. Hec aũt hysmeria genuit
Elizabeth τ Eliud. elizabeth iohannẽ ba
ptistam. De eliud natus est Eminen. de
eminen natus est sanctus seruatius. cui⁹
corpus est in opido traiecti suꝑ fluuium
mosan in episcopatu leodiensi. Anna aũt
tres viros habuisse dicit. scz Joachim cle
opham τ salome. De primo aũt viro scili/
cet Joachim. vnam filiam scz Mariam
matrem dñi genuit. quaz Joseph nuptui
dedit. que christum dñm genuit τ peperit
Mortuo ioachim accepit cleopham fra/
trem ioseph. τ genuit ex eo aliam filiã quã
similiter mariam vocauit. τ Alpheo post
modum in coniugem sociauit. Hec autẽ
maria ex Alpheo viro suo quatuor filios
genuit scz iacobum minorem: Josephiu/
stum qui τ barsabas symonem. τ iudam.
Mortuo scdo viro Anne. tercium cepit
nomine salome. ex quo aliam filiam genu
it quam rursus mariam vocauit: τ Zebe
deo in coniugem tradidit. Hec aũt Ma
ria ex Zebedeo viro suo duos filios genu/
it. scz iacobum maiorem et iohannez euã/
gelistã. Unde τ de hoc extant versus. An
na solet dici tres cõcepisse marias. Quas
genuere viri: ioachim: cleophas salomeq3
Has duxere viri. ioseph: alpheus: zebede
us. Prima parit christum. iacobum scda
minorem. Et ioseph iustum. peperit cum
symone iudam. Tercia maiorem iacobũ
volucreq3 iohannẽ. Sed mirũ videt q̃
modo beata maria potuit esse cognata eli
zabeth. vt superius dictũ est. Constat em̃
elizabeth vxorem fuisse zacharie. qui erat
de tribu leui. τ ſm legem quilibet de sua
tribu τ familia ducere debebat vxorem et
ipam de filiabus aaron Lucas fuisse te/
stat. Anna aũt fuit ſm Hierony. ð bethle
em que erat de tribu iuda. Sed sciendũ
q ipse aaron τ ioiada summus sacerdos
ambo de tribu iuda duxerũt vxores. Un/
de tribus sacerdotalis τ regalis cognati/
one semꝑ adinuicez ꝓbantur fuisse coniũ/
cte. Potuit autem vt dicit Beda hmõi
coniunctio recentiori tempore fieri datis
nuptui feminis de tribu in tribum vt ma/
nifeste beatam Mariam que ex tribu re
gia descẽdit cum tribu sacerdotali cogna
tionem generis habuisse constaret. Et ita
beata Maria de vtraq3 tribu erat. Uo/
luit em̃ dominus vt he tribus priuilegia/
te propter mysteriũ adinuicem miscerent.
quia de eis dñs nasciturus erat. qui vere
rex τ sacerdos pro nobis seipsum offerret.
τ fideles suos ĩ militia huius vite pugnã
tes regeret. τ post victoriaz coronaret. Qd
etiam ex nomine christi. id est inunctu in/
nuitur. quia soli sacerdotes τ reges τ pro/
phete in lege veteri vngebantur. Unde τ
nos a christo christiani dicimur. τ genus
electum τ regale sacerdotiuz appellamur.

Sed et quod dicebatur ꝙ mulieres tantũ
sue tribus hominibus iũgerent̃ dictum fu
isse ꝯstat ne distributio sortiũ confunderet̃
quia ꝓ solo leuitica tribus sortem inter cete/
ras nõ habebat. mulieres de illa tribu nu
bere poterant cui volebant. ¶ Hysto
riam aũt natiuitatis beate virginis beat⁹
Hieronymus. vt in prologo refert adole/
scentulus in quodam libello legit. Sed
post multum temporis. vt se ibidem legis/
se recoluit primo rogatus transcripsit. Jo
achim nanq; ex galilea ⁊ ciuitate Naza/
reth sanctam Annam ex bethleem duxit
vxorem. Ambo aũt iusti erant. ⁊ ambo si/
ne reprehensione in omnibus mandatis
domini incedebant. omnẽq; suam substã/
tiam triphariе diuidebant. Unam partẽ
templo et templi seruitoribus impende/
bant. Aliam ꝑegrinis et pauperibus ero/
gabant. Terciam sibi ⁊ familie sue vsib⁹
reseruabant. Et ita per annos. XX. prolẽ
ex coniugio nõ habentes. vouerunt domi/
no ꝙ si eis sobolem concederet eam serui/
tio domini manciparent. Cuius rei gra/
tia cum singulis annis in tribus festis ꝓ/
cipuis Hierusalez frequentarent. in festo
enceniorum Joachim cum contribulib⁹
suis Hierusalem ascendit. ⁊ cum ceteris
ad altare accedens oblationem suaz offer
re voluit Quem videns sacerdos cum in
dignatione nimia repulit. Et cur ad alta
re dei accedere presumeret increpauit. asse
rens non esse conueniens maledicto leg̃
obnoxium oblationẽ domino legis offerre
nec inter fecundos infecundum. ⁊ qui po/
pulum dei nõ auxit astare. Joachim igit̃
sic confusum se videns. pre pudore domuz
redire noluit. ne similiter a contribulibus
suis qui hoc audierant tantum obprobri
um sustineret. Secedens igit̃ ad pastores
suos cum ibi aliq̃diu fuisset. quadaz die
ei soli angelus cum magna claritate aꝑpa
ruit ⁊ de eius visione turbatũ ne timeret
admonuit dicens. Ego sum angelus dñi
missus ad te vt annunciem tibi preces tu
as exauditas esse. ⁊ elemosynas tuas i cõ
spectu domini ascendisse. Uidi enĩ pudo/
rem tuum. ⁊ audiui sterilitatis obprobri/
um non recte tibi obiectum. Peccati quip
pe non nature vltor est deus. Et ideo cuz
alicui⁹ vterum claudit. ad hoc facit vt mi
rabilius denuo aperiat. ⁊ nõ libidinis esse
quod nascitur. sed diuini fore muneris co
gnoscat̃. Prima gentis vestre mater Sa/
ra nõne vsq; ad nonagesimũ annũ sterili/
tatis obprobriũ pertulit. ⁊ tamẽ ysaac cui
repromissa erat omniũ gentiũ benedictio
generauit. Rachel etiam nõne diu sterilis
fuit. ⁊ tamẽ Joseph genuit qui totius egi
pti dominiũ habuit. Quis fortior samso/
ne vel sanctior samuele: ⁊ tamen hi ambo
matres steriles habuere. Rõne igit̃ ⁊ exẽ/
plis crede dilatos diu conceptus ⁊ steriles
partus mirabiliores eẽ solere. Proinde an
na vxor tua pariet tibi filiã ⁊ vocabis no/
men eius Mariaz. Hec vt vouistis erit
ab infantia dño ꝯsecrata. ⁊ adhuc ex vte/
ro matris sue spũsancto plena. nec forinse
cus inter populares. sed in templo dñi ꝯ̃sp
morabit̃ ne quid sinistrũ de ea aliq̃s suspi
cet̃. Et sicut ipa ex sterili matre nascet̃. ita
mirabilit̃ ex ea altissimi filius generabit̃:
cuius nomẽ erit iesus. ⁊ per eũ oĩbus gen/
tibus salus erit. Et hoc tibi signũ Cum ꝑ
ueneris hierosolymis ad auream portam
annaz vxorẽ tuã obuiam habebis. que de
tua tardatõne modo solicita. tunc in con/
spectu tuo gaudebit. His dict̃ angel⁹ ab
eo discessit. Anna aũt cũ amare fleret ⁊ q̃
nam vir suus iuisset ignoraret. idem ange
lus eidem aꝑparuit. ⁊ sibi eadem que viro
annunciauerat patefecit. addens vt pro si
gno Hierusalẽ ad auream portam ꝑger/
ret ⁊ ibidem viro suo redeunti obuiaret.
Igit̃ iuxta angeli preceptũ ambo sibinui/
uicem obuiantes de mutua visione letati.
⁊ de prole promissa securi. adorato domi/
no domũ redierũt diuinũ promissum hila
riter expectantes. Anna igit̃ cõcepit. ⁊ fili
am peperit: ⁊ nomẽ eius mariam vocauit
Completo igit̃ ꝑ trienniuz ablactationis
tempore. ad templũ domini virginẽ cũ ob
latõnibus adduxerunt. Erant autẽ circa
templũ iuxta. XV. graduuz psalmos. XV.
ascensionis gradus. Nam q̃r templuz in
monte erat constitutum. altare olocausti
quod forinsecus erat adiri nisi per grad⁹
nõ poterat. In horum itaq; nouissimo vir
go cõstituta. cũctos sine alicui⁹ adiutorio

ita conscendit. ac si iam etatis perfecte esset
Perfecta igit oblatione. filiam cu alijs vir/
ginibus in templo dimittetes. ad ppria re
dierunt. Virgo aut quotidie in oi sanctita/
te pficiens. z ab angelis quotidie visitaba
tur z visione diuina quotidie fruebat. Ait
em hieronym in quadam epistola ad cro
matium z heliodoz q beata virgo hanc
regulam sibi statuerat. vt a mane vsq ad
terciam ozonibus insisteret. a tercia vsq ad
nona textrino operi vacaret. a nona ab ozo
nibus non recedebat quousq angelus ap
parens sibi escam daret. D Quar/
to aut decimo etatis sue anno pontifex pu
blice denuciauit. vt virgines que in teplo
instruebant. z etatis tempus implessent.
domu reuerterent. z vir legittime iunge/
rent. Cui mandato cu cetere paruissent
sola beata maria virgo hoc se facere non
posse respondit. tum quia parentes sui ea
dni seruitio mancipassent. tum q virgini
tatem suam dno ipa vouisset. Tunc anxi
atus pontifex eo q neq sm scripturam q
dicit. vouete z reddite. votum infringedu
putaret. nec mozem genti insuetum intro
ducere auderet. ad iminentem festiuitate
iudeoz senioribus puocatis. oim hec vna
fuit sententia. vt in re tam dubia consilium
dni quereret. Cum aut ozoni insisterent z
pontifex ad consulendum dnm accessisset
mox de loco oratorij cunctis audientibus
vox insonuit dicens. vt quicunq de domo
dauid nuptijs habiles coiugati non eent.
singuli virgas singulas ad altare deferret
z cuiuscuq virgula germinasset z in cacu
mine eius sm Esaye vaticiniu spus sanct
in columbe specie consedisset. ipe pculdu/
bio esset cui virgo desponsari deberet. Erat
inter ceteros Joseph d domo dauid. Cui
cum incongruu videret si vir tam prouec/
cte etatis tam teneram virginem duceret
in vxorem. ceteris virgas suas afferentib
solus ipe virgam suam subtraxit. Vnde cu
nil diuine voci coson u appareret. pontifex
iterato dnm consulendu putauit. Qui re/
spondit q solus ille virgam sua non attu/
lit. cui virgo desponsari deberet. Proditus
itaq ioseph cu virgam suam attulisset. et
ipsa ilico flozem germinasset. z in eius ca/
cumine columba de celo veniens consedis

set liquido omnibus patuit ipsi virginem
desponsandam foze. Desponsata igit vir/
gine ioseph ipe quide in suam ciuitate be/
thleem recedit domu suam dispositurus z
nuptijs necessaria prouisurus. Virgo au
tem Maria cum. VII. virginibus coeuis
z collactaneis suis quas ob ostensione mi
raculi a sacerdote acceperat ad domu pa
rentu in nazareth reuersa est. In dieb an
te illis angelus Gabriel ei ozanti appar
it: z de ea nasciturum dei filium nunciauit.
E Dies aut natiuitatis virginis aliqn/
to tpe fideles latuit. Contigit igit sicut re
fert Johannes beleth vt quida vir sanct
sedule contemplatoi insistens. singulis an
nis. VI°. Jdus septembris in ozone posi/
tus iocundissima angeloz societate solen/
nisantem audiret. Cumq deuotissime si/
bi reuelari peteret cur quolibet anno illo
tm die z no alio hoc audiret. diuinu acce/
pit responsum. q virgo gl'iosa Maria tali
die mudo fuerit nata. z ido h manifestaret
filijs sancte ecclesie. vt pcozdes fierent in
hac celebritate celesti curie. Cum aut hoc
summo pontifici z alijs intimasset. z illi ozo
nibus z ieiunijs. scripturis z antiquitatu
testimonijs veritatem coperissent. hunc di/
em in honore natiuitatis virginis celebra
du vniuersaliter statuerut. Octaua au
te natiuitatis bte Marie olim no celebra
bat. sed dns Innocentius. IIII°. natione
ianuensis. ipam instituit celebranda. Cu
ius hec causa fuit. Gregorio em. IX° p moz
tem sublato de medio romani oes cardi/
nales in quoda pclaui incluserut. vt citi
ecclesie prouideret. Sed cum per plures
dies concozdare non potuissent. z ipi a ro/
manis multas molestias sustinuissent. vo
uerunt regine celi q si eius meritis cocoz/
darent. z liberi abire possent: octauas sue
natiuitatis diu neglectas de cetero statu/
erent celebrandas. Sicq in dominu ce/
lestinum conuenerunt z liberati p domi/
nu Innocentium votum adimpleuerunt.
Celestinus em modico tpe supuixit. z ido
per eum impleri non potuit. Et nota q
tres natiuitates ecclesia solennisat. scilicet
natiuitatem christi Marie z Johannis
baptiste. Que tres designant tres spiritu
ales natiuitates Cu iohanne nanq i aqua

cum maria in penitentia. cum christo re/
nascimur in gloria. Cum igit natiuitatē
baptismi in adultis oporteat precedere cō
tritionē z glorie similiter. ideo ille due me
rito vigilias habent. Sed cū penitētia to
ta sit ꝑ vigilia non oportuit vt vigiliaz ha
beret. Octauas ꝟo omnes habent. quia
omnes ad octauam resurrectionis anhe/
lant. F Miles quidam valde stren/
nuus z beate Marie valde deuotus ad
torneamentum vadens. primo quoddaz
monasteriuz ad honorē beate marie con/
structum in itinere repertū missaz auditu
rus intrauit. Cum aūt missa misse succe/
deret. z ille ob honorē virginis nullaz pre
termittere vellet. tandem monasterium ex
iens ad locum concitus ꝓperabat. Et ec/
ce redeūtes eidem occurrerunt. z ipm strē
nuissime militasse referunt. Qd dū oēs q̇
aderant assererēt. z vniuersi euz strēnuissi
me militasse vnanimiter acclamarent. nec
non z quidā q̇ se ab eo captos dicebant se
eidem offerrent perpēdens vir discretus
vrbanā reginaz vrbano modo se honoras/
se q̇d acciderit manifestauit. z ad mona/
sterium rediēs filio virginis de cetero mi/
litauit. Episcopus quidaz q̇ beatā ma
riam in summa reuerētia z deuotione ha
bebat. quandā ecclesiā beate marie in no/
cte media ex deuotione adibat. Et ecce vir
go virginū comitata vniuerso virginum
choro venienti viro occurrit. z cum sūmo
honore susceptū ad ecclesiaz ad quā tēde
bat ducere cepit. precinētibꝫ duabꝫ de cho
ro puellis atqꝫ dicentibꝫ. Cantemus dn̄o
socie: cantemꝰ honorē. Dulcis amor chri/
sti resonet ore pio. Quos ꝟsus totus aliꝰ
chorus ꝟginū resumendo ꝓcantat. Predi
cteqꝫ bine cantatrices binos q̇ sequunt in
ordine versus subsecute sūt. Primꝰ ad ima
ruit magna de luce supbꝫ. Sic hō cum tu
muit pmꝰ. ad ima ruit. Sicqꝫ virū dei cū
tali ꝓcessione vsqꝫ ad eccl'iaz ꝑduxerūt du
abus sꝑ incipientibꝫ. z ceterꝫ respōdentibꝫ
Quedā mulier solatio viri sui destitu/
ta vnicū filium habebat quē tenerrime di
ligebat. Quadā aūt vice filiꝰ eiꝰ ab inimi
cis capit. z in custodia vinculat. Quod il
la audiens inconsolabiliter flebat. z btām
ꝟginē cui multū deuota erat ꝑ liberatōne
filij importunis precibus exorabat. Tan/
dem videns ꝙ sic nihil proficeret. ecclesiā
in qua sculpta erat imago beate marie so
la intrauit. z coram imagine stans ipsam
sic alloquit dicens. Uirgo beata pro libe/
ratione filij mei te sepe rogaui. z adhuc ne
quaqꝫ matri misere subuenisti. Patrocini
um tuum pro filio meo imploro. z nulluz
adhuc sentio fructum. Jgit sicut filiꝰ me/
us mihi ablatus est. sic z ego filiū tuū tibi
auferam. z obsidem pro filio meo in custo
diam ponam. Et hec dicens ꝓpius acces/
sit. z imaginem pueri quam virgo in gre/
mio baiulabat auferens domū abijt. Acci
piensqꝫ imaginem pueri ipsam in lintheo
mundissimo inuoluit. z in arca recondens
ipsam cum claui diligentius obfirmauit:
bonū obsidē pro filio suo habere gaudēs.
z ipsum diligenter custodiens. Et ecce se/
quenti nocte beata virgo iuueni apparuit
z ianuam carceris aperiens inde vt exe/
at precepit eiqꝫ dixit. Matri tue fili dí/
ces. vt meū mihi reddat filiū. ex q̊ reddidi
sibi suū. Qui exiens ad matrē venit. et q̄/
liter beata virgo eū liberauerit enarrauit.
Jlla aūt plurimū exultans imaginē pue/
ri accepit. z ad ecclesiā vadens beate ma/
rie reddidit dicens. Gratias vobis dn̄a re
fero. qꝛ mihi meū vnicū filiuz reddidistis
z nunc vobis filiū vestrū reddo. quia meū
me recepisse ꝓfiteor. G Erat quidam
fur qui sepe latrocinia exercebat. sed bea/
tam Mariam plurimū in deuotione ha
bebat: z eam crebrius salutabat. Quadā
igit vice furtim quedam rapiens capit. et
suspendio adiudicat. Cū aūt suspenderet
continuo beata virgo ei affuit. z suspensuz
tribus diebus vt sibi videbatur suis ma/
nibus sustentauit. ita ꝙ nullaz lesionē per
sensit. Jlli ꝟo qui euz suspenderunt. casu
inde transeuntes eum viuentē z vultu hy
lari repererūt. z arbitrantes ꝙ nō bene fu
isset laqueo astrictus gladio ipsum iugu/
lare volebant. Sed beata Maria ferien
tium gladio manum opponebat et illi si/
bi nil nocere poterant. Cognoscentes er
go illo referente ꝙ beata Maria sic eum
iuuabat. mirantes eum deposuerunt. et
amore virginis abire liberum dimiserunt
Qui abiens monasterium intrauit z quo

aduixit in seruitio dei genitricis ꝑmansit.
Fuit quidā clericus q̄ btā̄z mariā val/
de diligens horas ei⁹ sedule dcā̄tabat. Cū
aūt parentes ei⁹ morerent᷑. aliū nō habentes
heredē: eidē hereditatē dimiserūt. Cōpul/
sus est igit᷑ ab amicis vt vxorē acciperet: et
hereditatē ꝓpriā gubernaret. Quadā aūt
die cū ad celebrandas nuptias tenderet i
itinere quādā eccl'iam reperit. ꝛ recorda/
tus seruitij btē Marie in ipa ingrediēs
horas ei⁹ dicere cepit. Et ecce beata Ma
ria eidem apparuit. ꝛ quasi seueri⁹ ei dixit
O stulte ꝛ īfidelis cur me amicā ꝛ sponsā
tuā relinquis: ꝛ mihi aliā feminā ante/
ponis. Ad h̄ ille cōpunctus ad socios re/
dijt. ꝛ totū dissimulans celebratis nuptijs
media nocte oībus relictis de domo aufu
git: ꝛ monasteriū intrans beate Marie d̄
uote seruiuit. Sacerdos cuiusdā parro
chie ꝛ honeste vite nullā missā nisi missā
beate marie sciebat. quā in eius honorē se
dule decantabat. Apud epm igit᷑ accusat᷑
ꝛ ab eo citius accersit᷑. Cū ꝓ̄o corā episco
po se aliā missam nescire diceret. eps ipm
q̄si seductorē dure redarguit. ꝛ ab officio
eum suspendens ne de cetero eam missā
decantare audeat interdixit. Sequēti au
tē nocte beata Maria episcopo apparens
eū plurimū increpauit. ꝛ cur suū male sic
tractasset famulū requisiuit. Addidit q̄ꝫ
ꝙ die trigesima moreret᷑: nisi illū ad cōsue
tum officiū restitueret᷑. Tremefactus epi
scopus presbyterū accersiuit: ꝛ veniam po
stulans vt nullam missam preter illā quā
sciebat de beata Maria celebrare debeat
imperauit. Quidā cleric⁹ van⁹ ꝛ lubri/
cus erat. sed tn̄ dei genitricē plurimū dili
gebat. ꝛ eius horas sanctas deuote ꝛ ala/
criter decantabat. Quadā igit᷑ nocte in vi
sione vidit se ante tribunal dei astare. et
dominū circūstantibꝫ dicere. De illo q̄ vos
aspicit quo iudicio dignus sit vosipsi d̄cer
natis quē tam diu tolerauiꝫ nullū adhuc
in eo emendatōis signū inueni. Tūc dn̄s
oībus approbantibus sup eū damnatōis
tulit sententiam. Et ecce virgo beata sur/
rexit ꝛ filio suo dixit. Pro isto pie fili clemē
tiā tuā rogo vt sup eū dānatōis sniā mi/
tiges. Uiuat ḡ h̄ ob grām mei. q̄ ob ꝓpria
merita addicit᷑ morti. Cui dn̄s. Tuis eū

petitionibus eū tribuo si vel saltē nunc ei⁹
correctionē insperero. Et ↄuersa virgo ad
hoīem dixit. Uade ꝛ ampli⁹ noli peccare
ne deterius tibi contingat. Ille igit᷑ exterri/
tus vitā mutauit. ꝛ religionē petijt. ꝛ ibi i
bonis operibus vitā finiuit. H Apud
siciliā. anno dn̄i. DXXXVII. fuit quidā
vir noie Theophilus cuiusdā episcopi vi
cedominus vt ait Fulbertus carnotensis
eps: qui tam prudenter sub epo res ecle
siasticas dispensabat. ꝙ mortuo epo ei di
gnū episcopatu oīs ppl's acclamabat. At
ille vicedominatu ↄtentus aliū in episco/
pū maluit ordinari. Tandē ab ipo officio
inuite ab epo depositus in tantā impacien/
tiam est delapsus. vt ad suā recuperandam
dignitatē cuiusdā iudei malefici ↄsiliū ex
peteret. Ille igit᷑ dyabolū aduocauit: ad
uocatus concitus venit. Theophilus er/
go iussu demonis xp̄m ꝛ matrē ei⁹ abnega
uit: xp̄iani ꝓfessioni abrenunciauit. ꝛ p[illegible]
abrenunctiatōnis ꝛ abnegatōnis cyrogra
phum suo sanguine ꝓprio scripsit. ꝛ sotū
anulo sigillauit. ꝛ sigillatū demoni tradi/
dit. ꝛ sic ei⁹ seruitio se addixit. In crastinū
igit᷑ ꝓcuratōne demonis Theophilus in
gratiā epi recipit᷑: ꝛ in sui dignitatē officij
restituit᷑. Tandē ad se reuersus de eo q̄ fe
cerat valde ingemuit ꝛ ad virginē gl'osā
vt sibi in adiutoriū fieret tota mētis deuo
tione ↄfugit. Quadā igit᷑ vice beata Ma
ria in visione illi apparēs de impietate ꝑꝫ
redarguit. ꝛ dyabolo abrenūciare ꝓcoit.
ac christum dei filium ꝛ oīne christianita/
tis ꝓpositum confiteri fecit: ꝛ sic ipm ir[illegible]
ꝛ filij grām recuperauit. ꝛ ad indiciū indul
te venie iterū sibi apparens cyrographuꝫ
qd̄ dyabolo d̄derat sibi r̄ddidit. ꝛ sup pc⁹
posuit: vt iam nō se dyaboli seruū timeret
sed p virginē se liberū factū gauderet. Quo
Theophil⁹ recepto. vehemēter exultans
corā epo oīcꝫ ꝓplo qd̄ sibi acciderat reulit
ꝛ cunctis admirantibꝫ ꝛ virginē gl'osam
laudātibus ipē post triduū in pace quie
uit. I Quidam vir ꝛ vxor sua ꝓ lu
gdunū circa annū dn̄i. Mc filiā vnicam
habētes. eā cuidā iuueni nuptui tradde/
runt. Ob amorē aūt filie generū suū secū
in domo tenebant. Mater aūt puelle iu/
uenē amore filie sue tam diligēter colebat

vt nõ maior esset amor puelle ad puerũ q̃3
socrus ad generũ. Inter hec maliciosi di/
cere ceperũt q̄ h̄ nõ filie causa faceret. sed
vt eidē ꝑ filia sese ingereret. Cũ igit̄ muli
eris animũ tanta falsitas ꝯcussisset. timēs
ne in vulgi fabulā verteret̄ duos rusticos
alloquit̄ vt si occulte generũ strangulare
vellēt: cuilibet. XX. solidos pollicet̄. Qua
dam igit̄ die eos in cellario recludens ma
ritũ suũ ex industria aliquo ire ꝯsuluit. et
filiā alio transmisit. Tũc adolescens ius/
su dñe sue cellariũ vt vinũ afferret ingredit̄
ꝛ mox a latroīb⁊ strāgłat̄. Mox socr⁹ ip̄3 i
lectũ filie detulit: ꝛ quasi dormientē vesti/
bus circũtexit. Redeũtib⁊ ergo marito et
filia ꝛ ad mensam positis: iubet mater fi/
lie vt maritũ debeat excitare ꝛ ad mensa3
vocare. Quē cũ defuncũ repisset ꝛ h̄ con/
cita nunciasset. tota familia in lamentum
vertit̄. Et illa mulier homicida q̄i dolens
cũ ceteris lamentat̄. Tandē mulier de per
petrato scelere valde ingemuit. ꝛ sacerdo/
ti oīa ꝑ ordinē confessa fuit. Post aliqđ tē/
pus inter mulierē ꝛ sacerdotē litigiu3 orit̄
ꝛ a sacerdote sibi generi homicidiũ irroga
tur. Qđ cũ ad ꝑentũ iuuenis noticiam de
uenisset. adducit̄ ad iudicē. ꝛ ab eo ignib⁊
cõcremanda damnat̄. Finē ergo suũ imi/
nere considerans: ad beatā virginē se con/
uertit. ꝛ eius intrans ecclesiā in oꝛone cu3
lachrymis se ꝓstrauit. Post modicũ exire
compellit̄. ꝛ in magnũ ꝓiectā ignē oēs ibi
dē stare illesam ꝛ incolumē ꝯtuent̄. At pa
rentes pueri ignē paruũ esse putantes. ad
sarmenta concurrũt ꝛ in ignem ꝓijciunt.
Uidentes aũt q̄ nec sic in aliquo lederet̄.
lanceis ꝛ hastis eam impugnare ceperũt
Tũc iudex qui aderat vehementer obstu
puit. ꝛ eos ab ipsius impugnatione cõpe/
scuit. Eam aũt diligenter considerās. nul
lũ in ea signũ incendij preter sola vulnera
lancearũ inuenit. Cũ aũt parentes ei⁹ do/
mũ eam reduxissent. ꝛ eam fomētis ꝛ bal/
neis recrearent. nolens ea3 deus vlterius
humana suspicione fedari. post triduum
in laude virginis perseuerantem ex hac vi
ta vocauit.

CXXVII A

De sancto Adriano

Adrianus a Maximia
no impatore regnante martyri
um passus est. Cũ em̄ predictus
Maximianus in nichomedia
vrbe idolis īmolaret. iussu eius cuncti xp̄i
anos perquirentes alij timore pene. alij a/
more ꝓmisse pecunie vicini vicinos. ꝓpin/
qui domesticos ad supplicium trahebant
inter quos. XXXIII. a ꝑquirentib⁊ cõpre
hensi ante regem adducti sunt. Quibus
rex. Non audistis qualis pena aduersus
christianos posita sit. Cui illi. Audiuim⁹
ꝛ stulticie tue iussionē irrisimus. Tũc rex
iratus neruis crudis eos cedi iussit. ꝛ lapi
dibus ora eoꝝ cõtundi mandauit. ac ãno/
tata vniuscuiusq3 ꝯfessione. ferro vinctos
in carcere recludi p̄cepit. Quorũ adrian⁹
ꝯstantiam prior officij militaris conside/
rans dixit eis. Adiuro vos per deũ vestrũ
vt mihi dicatis: que est remuneratio quã
expectatis ꝑ ista tormenta. Ad hoc dixerũt
sancti. Oculus nõ vidit: nec auris audi/
diuit: nec in cor homis ascendit que prepa
uit dñs diligentib⁊ se ꝑfecte. Tũc Adria/
nus in mediu3 ꝓsiliens ait. Annotate me
cum istis. quia ꝛ ego christianus sũ. Qđ
cum impator audisset. nolentē sacrificare
vinctum ferro in carcerem posuit. Nata/
lia ꝟo vxor eius audiens virũ suum incar
ceratum scidit vestimenta sua. flens pluri
mũ ꝛ eiulās. S3 cũ audisset. q̄ ꝓpter fide3
xp̄i icarcerat⁹ fuiss3. gaudio repleta ad car
cere3 cucurrit: ꝛ vincula viri sui ꝛ aliorum
osculari cepit. Erat em̄ christiana. sed ꝓpt
ꝑsecutõnē se nõ publicauerat. Et dixit ad
virũ suũ. Beatus es dñe mi Adriane. q̄r
inuenisti diuitias quas non dimiserunt
parentes tui. quibus egebunt hi qui mul/
ta possident quando non erit fenerandi
tempus: nec mutuo accipiendi. dum nul/
lus de pena alium liberabit. nec pater fili/
um. nec mater filiam. nec seruus domi/
num. nec amicus amicum. nec diuitie pos
sessorem. Cunq3 eum admonuisset vt om
nē gloriā terrenā cõtemneret. ꝛ amicos et
ꝑentes sperneret. ꝛ sꝑ ad celestia cor habe
ret. dixit ad ea3 adrian⁹. Uade soror mea
tp̄e passionis nostre accersia3 te vt videas
finem nostrũ. Sicq3 virũ suũ alijs sanctis

recõmendans. vt eum scꝫ confortarent. rediijt in domũ suam. B Postmodum audiens Adrianꝰ diẽ passionis sue adesse. dans munera custodibus ⁊ sanctos q̃ secum erant in fideiussores: abijt domũ vocare nataliam sicut ei iuramento promiserat. vt eoꝝ passionibus presens esset. Qui daꝫ aũt eũ videns precucurrit ⁊ nũciauit natalie dicens. Absolutus est Adrianus: ⁊ ecce venit. Quod illa audiens nõ credebat dicens. Et quis potuit eũ absoluere a vinculis. Non mihi contingat vt soluat᷑ a vinculis: ⁊ separet᷑ a sanctis. Dũ hoc loq̃ret᷑. puer domesticus venit dicens. En dominꝰ meus dimissus est. Illa autẽ putãs ꝙ martyriũ refugisset amarissime flebat. Et cũ vidisset eũ. surgens velocius hostium domus ↄtra eũ clausit ⁊ dixit. Longe a me efficiat᷑. qui a deo corruit. Non mihi contingat loqui ori illius ꝑ quod dñm suum abnegauit. Et cõuersa ad eum dixit. O tu miser sine deo. quis te coegit apprehendere quod non potuisti ꝑficere. Quis te sepauit a sctis: aut q̃s te seduxit vt recederes a cõuentu pacis. Dic mihi cur fugisti anteq̃ꝫ pugna fieret: anteq̃ꝫ repugnantẽ videres. Quõ vulneratus es nõ dũ emissa sagitta. Et ego mirabar si ex gente sine deo ⁊ de genere impioꝝ aliquis offerretur deo. Heu me infelicem ⁊ miserã. q̃d faciã que ↄiuncta sum huic ex genere impiorꝫ Non est cõcessuꝫ mihi vt vnius hore spacio vocarer vxor martyrꝭ. sed vt dicerer vxor transgressoris. Ad modicũ quidẽ exultatio mea fuit. ⁊ ecce ꝑ secula obprobriuꝫ meũ erit. Hec aũt beatus Adrianꝰ audiens vehementer gaudebat: admirans de femina iuuene pulcerrima ⁊ nobili ⁊ ante XIIII. mẽses nupta. quomodo talia loq̃ posset. Unde ex hoc ad martyriũ ardentior effectus verba eius libentissime audiebat. Sed cũ eam nimis affligi videret. dixit ei. Aperi mihi domina mea Natalia. Non enĩ vt putas martyriũ fugi. sed te vt promisi vocare veni. Que nõ credens ait Uide quomodo me seducit transgressor: quõ mentit᷑ alter iudas. Fuge a me miser meipsaꝫ iã interficiã vt satieris. Et dum moraret᷑ ad apiendũ ei dixit. Aperi citius Nã vadã. ⁊ vltra nõ videbis me ⁊ pꝰ h lugebis ꝙ me ante exitũ meũ nõ videris. Fideiussores dedi sanctos martyres. ⁊ si ministri me req̃rentes nõ inuenerint. sustinebũt sancti simul tormẽta sua ⁊ mea. Hec audiẽs natalia aperuit: ⁊ sibinuicẽ ꝓstrati ad carcerẽ simul abierunt. Ubi natalia ꝑ VII. dies sctõꝝ vlcera cũ lintheis ꝑciosis extergebat. C Statuta aũt die imperator eos p̄ntari iussit. Qui r̃soluti penis. q̃r ambulare non poterãt velut aialia portabant᷑. Adrianus ꝟo retro vinctis manibꝫ sequebat᷑. Deinde adrianꝰ portãs sibi eculeum cesari presentat᷑. Natalia ꝟo adiungens se ei dicebat. Uide dñe meꝰ. ne forte trepides cũ tormẽta videbis. Modicũ q̃dẽ nũc patieris. sꝫ ↄtinuo cũ angelis exultabis. Adrianꝰ igit᷑ sacrificare nolẽs grauissime cesus ẽ. Currẽsq̃ꝫ natalia ad sctõs cũ gaudio q̃ erãt i carcere ait Ecce dñs meus ichoauit martyriũ. Cũ aũt rex ne deos suos blasphemaret moneret ille ait. Si ego torq̃or q̃r eos q̃ ñ sũt dij blasphemo. q̃lr ipse torq̃beris q̃ verũ deũ blasphemas. Cui rex. Hec ꝟba te illi seductores docuerunt Ad quẽ Adrianꝰ. Quare seductores eos dicis qui sũt doctores vite eterne. Currẽs natalia hec responsa viri sui alijs cũ gaudio referebat. Tũc rex a quatuor validissimis viris fecit euꝫ grauiter cedi. Omnes aũt penas ⁊ interrogationes ⁊ responsiones. natalia alijs martyribus qui erãt in carcere continuo referebat. Intantũ autẽ cesus est: vt eius viscera effunderent᷑. Tũc ferro vinctus cum alijs martyribus i carcerem recludit᷑. Erat autẽ Adrianus iuuenis delicatus valde. ⁊ decorus. annorum XXVIII. Natalia ꝟo virum suum supinum iacentem ⁊ totum laceratum considerans. mittens manũ sub vertice eius dicebat. Beatus es dñe meus: quia dignus effectus es de numero cẽ sctõꝝ. Beatꝰ es lumen meũ: vt patiaris pro eo qui pro te passus est. Perge nunc dulcis meus vt videas gloriam eius. Audiens aũt imperator ꝙ multe matrone sanctis in carcere ministrarent precepit ne vlterius ad eos ingredi permittantur. Quod audiens Natalia seipsam tonsorauit. ⁊ habitũ virilẽ assumens sanctis in carcere ministrabat. alias quoq̃ꝫ exemplo suo ad hoc induxit.

Rogauitq̃ʒ virū vt cuʒ esset in gloria hāc
p̄cem,ꝑ se faceret. vt se intactā custodiens
ab hoc seculo citius euocaret. Audiēs au
tem rex q̄ matrone fecissent. iussit incudeʒ
afferri vt fractis sup eaʒ cruribꝫ scti mar/
tyres interirent. Timēs autē natalia ne
vir suus ex alioꝝ supplicijs terreref. roga
uit ministros vt ab eo incipent. Abscisis
igitur ab eo pedibꝫ. cruribusq̃ʒ fractis. ro/
gauit eum natalia vt manū sibi abscidi ꝑ
mitteret. q̄tenus alijs sanctis q̄ plura paſ
si fuerāt compar esset. Quo facto adria/
nus spiritū reddidit. Ceteriq̃ʒ vltro pe/
des ꝑtendētes ad dn̄m migauerūt. Rex āt
eoꝝ corpa cremari mādauit. Natalia ꝟo
manū adriani in sinu suo abscōdit. Cuʒ
autem corpa sanctoꝝ in ignē p̄cipitarent
voluit, ꝛ natalia se cum eis in ignem p̄ci/
pitare. Sed subito vehemētissim⁹ imber
erupit ꝛ ignem extinguēs corpa sanctorū
illesa seruauit. Christiani ꝟo ꝯsilio inito
corpa eoꝝ ꝯstantinopolim transferri fece/
runt. quousq̃ʒ pace ecclesie reddita cū ho/
nore referrenf. Passi sunt autem circa an/
num dn̄i. CCLXXX. Natalia ꝟo domi
remanēs manū sancti adriani sibi retinu
it. quā in solatiū vite sue semꝑ ad caput le
ctuli sui tenebat. D Post hoc autem
tribunus videns nataliā tam pulchram.
tanq̃ʒ diuitem ꝛ nobilem de volūtate im/
ꝑatoris honestas matronas ad eam mi/
sit. vt in suū ꝯiugiū ꝯsentiret. Quibꝫ na/
talia r̄ndit. Quis mihi p̄stare poterit vt
ꝯiungar tali viro. Sed peto vt triū dierū
mihi dentur inducie vt me valeam p̄pa/
rare. Hoc aūt dicebat vt inde fugere poſ
set. Cum aūt dn̄m exoraret vt se intactā
ꝯseruaret. subito obdormiuit. Et ecce vn⁹
martyrū ei a ꝑparuit. ꝛ eam dulciter ꝯso/
lans vt ad locum in quo sunt corpa mar/
tyrum veniat impauit. Euigilāns igiſ ꝛ
manū adriani solam accipiēs. cum multꝫ
christianis nauem ꝯscendit. Quod tribu
nus audiens cum multis militibꝫ eam ꝑ
nauigiū insecutus est. Exurgens autem
ventus ꝯtrarius multis eoꝝ submersꝭ eoſ
redire compulit. Media autē nocte dia/
bolus in specie naucleri cū naui fantasti/
ca his qui erant cū natalia a ꝑparuit. ꝛ q̄si
voce naucleri ait eis. Unde venitis: ꝛ quo
pergitis. Et illi. Ex nicomedia venimus
et ꝯstantinopolim ꝑgimus. Quibus ille
ait: Erratis. Ad sinistrā ꝑgite vt rectius
nauigetis. Hoc autē dicebat vt eos i pe/
lagus mitteret ꝛ ꝑirent. Cum auteʒ vela
mutarent subito adrianus in nauicula se
dens eisdem a ꝑparuit. ꝛ eos nauigere si/
cut prius ceperant admonuit. asserēs ma
lignū spiritū fuisse qui sibi locut⁹ fuerat.
ponensq̃ʒ se ante eos. p̄cedebat illos ꝛ vi/
am eis oñdebat. Natalia ꝟo adrianū pre
cedere videns imenso gaudio repleta est.
Sicq̃ʒ anteq̃ʒ illucesceret ꝯstātinopolim
aduenerunt. Cū autem natalia in domū
vbi erant corpa martyrū introisset ꝛ ma/
nū adriani ad corpus posuisset. ꝛ post ora
tionem dormitasset. adrianus ei a ꝑparu/
it ꝛ salutans eam vt in eternā pacem secū
veniret p̄cepit. Que cū euigilasset ꝛ som/
nium astantibꝫ retulisset. vale faciēs om/
nibus emisit spiritū. Fideles autem cor/
pus eius accipientes. iuxta corpa marty/
rum illud posuerunt.

CXXVIII A

De sanctis Gorgonio et dorotheo

Gorgonius et dorothe
us apud nicomediā p̄mi i pa/
latio diocleciani antiquemili/
tie renūciant. vt liberius regeʒ
suū sequanf ꝛ christianos se voce libera
ꝯfitenf. Qd̄ cesar audiens plurimū anxie
batur egre ferēs ꝑdere tales viros. q̄s in/
tra palatiū nutritos moꝝ ꝛ generis nobi
litas decorauit. Cuʒ igitur nec minis nec
blāditijs mouerenf in eculeo distēdunf ꝛ
flagellis ꝛ vngulis toto corpe lacerati. ace
to ꝛ sale nudatis pene eoꝝ visceribꝫ ꝯfun/
dunf. ꝛ cum hec alacriter tolerarēt in cra
ticula assantur. vbi quasi in lecto floꝝ vi/
debanf iacere nihilq̃ʒ lesionis sentire. De
inde iussu cesaris laqueo suspēdunf ꝛ cor
pora lupis ꝛ canibꝫ exponunf sed tamē in
tacta a fidelibꝫ colligunf. Passi sunt circa
annū dn̄i. CCLXXX. Post multos annos
corpus sancti gorgonij rhomam transla/
tum est. Anno autem dn̄i. dcclxiij. episco/
pus metensis nepos pipini regis ipsum
ad gallias transtulit ꝛ in gorgociensi mo
nasterio collocauit.

...Reine, est la plus vive desir de mon cher ...
... genereux pour qu'il voudroit s'amuser à
la bagatelle avec un tel sujet; et pour son carac-
tère vous l'y faites ...
...ges

 A

De sanctis Protho et hyacincto

Rothus et hyacinct⁹
fuerunt domicelli ꝛ in studio
phie socij eugenie filie philippi
nobilissimi rhomanoꝝ genere.
Qui q̄dem philippus a senatu p̄fecturaꝫ
alexandrie accepat. ꝛ illuc claudiā vxorē
suam ꝛ filios auitum ꝛ sergiuꝫ. filiam q̄ꝫ
eugeniam secum duxit. Porro eugenia oī
bus liberalibꝫ artibꝫ ꝛ litteris erat pfecta
Prothus quoqꝫ ꝛ hyacinct⁹ secū studue/
rant ꝛ ad pfectionē oium scientiaꝝ deue/
nerant. Eugenia igitur q̄ndecimo etatis
sue anno ab aq̄lino aquilini ꝯsulis filio pe
titur vxor. Cui illa. Et maritus non na/
talibus. sed moribu est eligendus. Per/
uenit igitur ad manus eius doctrina pau
li ꝛ cepit animo fieri christiana. Permis/
sum erat tunc christianis iuxta alexādri/
am habitare. Unde illa q̄si solatiādo p/
gens ad villam transiens audiuit xp̄ia/
nos cantantes. Oēs dij gentiū demonia
dn̄s autem celos fecit. Tūc dicit ad pue/
ros p̱thum ꝛ hyacinctū qui secū studue/
rāt. Phoꝝ sylogismos scrupuloso studio
transegim⁹. Aristotelica argumēta ꝛ pla
tonis ideas ꝛ socratis monita ꝛ breuiter
quicq̄d cantat poeta quicq̄d orator ꝛ q̄c/
quid phs cogitat hac snia excluduntur.
Dn̄am me vobis vsurpata ptās sororeꝫ
xp̄o sapia fecit. Simus ergo frēs ꝛ christū
seq̄mur. Placet ꝯsiliū ꝛ assumpto habitu
viri ad monasteriū cui elenus vir dei pre
erat venit. qui nullam ad se feminā veni/
re sinebat. Qui etiam quadā vice cū he/
retico disputans. cum vim argumētoruꝫ
ferre non posset. magnum ignem accen/
di fecit. vt ille qui non cōbureref veram fi
dem p̱bareꝫ habere. Quod cū factū esset.
prior intrauit ꝛ illesus exiuit. Hereticus
autem cum intrare nollet ab oibus expul
sus est. Ad hunc igitur cum accessisset vt
se virum diceret. ille ait: Recte vir diceris
quia cum sis femina viriliter agis. Nam
sibi eius ꝯditio a deo fuit reuelata. Ab eo
igitur cum protho ꝛ hyacincto monasti/
cum habitum suscepit. ꝛ se fratrem euge/
nium ab omnibꝫ appellari fecit. Pater au
tem eius ꝛ mater videntes currum euge/
nie domū vacuū redisse merentes vndiqꝫ
filiam inquiri fecerunt. sed mime inueni/
re potuerunt. Interrogant vates quid de
filia factum sit. Qui rn̄dent eaꝫ a dijs in/
ter astra translatam. Quo circa pat ima/
ginem filie fecit. ꝛ ipsam ab oibus adora/
ri mandauit. Ipsa xp̄o cum socijs in dei ti/
more p̱mansit ꝛ mortuo p̄posito ipsa pre/
ficitur. B Erat tunc alexandrie ma
trona quedam diues ꝛ valde nobilis me
lancia noie. quam sancta eugenia oleo p/
ungens a q̄rtana liberauit in nomie iesu
christi. Unde multa ei misit munera sed
non recepit. Predicta igitur matrona fra
trem eugeniū virum esse arbitrās sepius
eam visitabat. Vidensqꝫ elegantiā iuuē/
tutꝫ ꝛ pulchritudinē corporis in eius amo
rem vehementer exarsit. ꝛ q̄liter cū eo cō/
misceri possꝫ anxia cogitare cepit. Simu
lans igitur languorē. misit vt ad eam ve/
niret ꝛ se inuisere dignareꝫ. Qui cum ve/
nisset aperuit sibi qualiter eius amore ca
pta esset. ꝛ qualiter i ei⁹ ꝯcupiscētia estua
ret. rogans vt secum carnaliter cōmisce/
retur. Statimqꝫ eum apprehendēs am/
plectitur ꝛ osculaꝫ ꝛ ad crimen hortatur.
Qđ factum frater eugeni⁹ abhorruit di/
cens ei. Recte melantia nomen habere co
gnosceris nigredinis eni repleta pfidia
nigra diceris ꝛ obscura. filia tenebrarum
amica diaboli. dux pollutiōis. fomentū li
bidinis. soror anxietatꝫ ppetue mortis fi
lia sempiterne. Illa xp̄o se deceptā videns
et timens ne forte scelus publicaret. volu
it ipsa p̄or detegere. clamareqꝫ cepit q̄ eu/
genius se voluit violare. Abijt igitur ad
philippū prefectū ꝛ conquesta est dicens:
Iuuenis quidam perfidus christianus
ad me medendi causa ingressus in me ir/
ruens impudenter voluit me violare. ꝛ ni
si vnius ancille que intra cubiculuꝫ erat
fuissēꝫ liberata suffragio. sue me libidini
sociasset. Audiens hoc prefectus ira accē
ditur ꝛ missa appitoꝝ multitudine euge
niam ceterosqꝫ seruos christi ferro vinctos
adduci fecit. diemqꝫ statuit in quo omēs
tradi deberent morsibꝫ bestiarū. Accersi/
tis autem eis coram se dixit ad eugeniaꝫ
Dic nobis ei sceleratissime. hoc vos chri/

stus vester quem colitis docuit vt operaȝ
corruptiōibꝫ detis. ⁊ matronas impuden
ti vesania violetis. Cui eugenia demissa
facie ne agnosceret rn̄dit. Dn̄s noster casti/
tatem docuit ⁊ integritatē seruantibꝫ eter
nam vitam pmisit. Hanc autem melan
ciam falsam testem mōstrare possum⁹ sed
melius est vt nos patiamur q̄ꝫ q illa cum
ꝯuicta fuerit puniat̄ ⁊ fructus patientie
nostre depeat. Verūtamen adducat an/
cillam quam dicit nostri sceleris esse testē
vt ex ore ei⁹ possint refutari mendacia. q̄
cum adducta esset. illa a dn̄a sua docta cō
stanter sibi opponebat q dn̄am suam op/
primere voluit. Cuncꝫ oēs de familia si/
militer deprauati sic esse testarent̄. ait eu/
genia. Tempus tacendi transijt. ⁊ tps lo
quendi aduenit. Nolo vt impudica i ser
uos christi crimen imponat nec fallacia
glorief. Vt autem mendaciū veritas su/
peret. ⁊ sapientia maliciam vincat. veri/
tateȝ ostēdam n̄ ꝓpter iactantiā sed ꝓpter
dei gloriam. Et hec dicens tunicam a ca
pite vsqꝫ deorsum siue vsqꝫ ad cingulum
scidit ⁊ femina apparuit. Dixitqꝫ prefecto
Tu mihi pater claudia mater. fratres hi
duo qui tecū sedent auitus ⁊ sergius. ego
eugenia filia tua. Hi duo pthus ⁊ hyaci
ctus. Qd pater audiēs ⁊ filiā cognoscere
incipiēs. in amplex⁹ cum matre irruit et
lachrymas multas effudit. Eugenia aūt
vestibꝫ aureis induit̄: ⁊ in sublime tollit̄.
Ignis aūt de celo venit ⁊ melanciā cum
suis ꝯsumpsit. Sicqꝫ eugenia patrem et
mr̄em frēs ⁊ totaȝ familiaȝ ad fidē chri/
sti ꝯuertit. ita q pater a p̄fectura deposit⁹
a christianis epūs ordinat̄. ⁊ in oratione p
sistens ab infidelibꝫ occidit̄. Claudia aūt
cum filijs suis ⁊ eugenia rhomā reuertit̄
et ibi multi ab eis ad christum sunt ꝯuer/
si. Eugenia auteȝ iussu impatoris ligata
grandi saxo in tyberim p̄cipitat̄. Sed ru
pto saxo super vndas incolumis ḡdieba/
tur. Tūc in fornacē ardentē ꝓijcit̄. sed ex/
tincta fornace refrigerio vtebat̄. Recludi
tur deinde in tenebrosum carcerē. sed lu/
men splendidissimū radiabat eidē. Cūqꝫ
per deceȝ dies sine cibo fuisset. saluator ei/
dem apparuit. ⁊ panem candidissimū si/
bi porrigens dixit: Accipe cibū de manu
mea. Ego sum saluator tuus quem tota
mentis intentione amasti. Eodem die q̊
ad terras descēdi ipse te eripiam. In die
igitur natalis dn̄i spiculator mittit̄ ⁊ ca/
put eius abscidit̄. Que postmodū matri
apparuit: ⁊ q die dn̄ica se sequeret̄ p̄dixit.
Veniente igitur dn̄ica die claudia in ora
tione posita emisit spiritū. Prothus autē
et hyacinctus cum ad templū idoloꝝ tra
herent̄. oratione simulachꝝ cōminuerunt
Et cum sacrificare nollent capitis obtrū
catione martyriū postmodū compleuerūt.
Passi sunt autem sub valeriano ⁊ gallo.
circa annos dn̄i. CCLVI.

CXXX A

De exaltatione sancte crucis

Xaltatio sancte crucis
dicitur. eo q tali die fides ⁊ san
cta crux plurimū exaltata fuit.
Notandū autem q ante chri/
sti passionē lignū crucis fuit lignū vilita/
tis. quia huiusmodi cruces de lignis vili
bus parabant̄. Infructuositatis qꝛ q̄ꝫtū
cunqꝫ in monte caluarie plantabat̄ fru/
ctum mīme faciebat. Ignobilitatis q̊ȝ qꝛ
erat suppliciū latronū. Tenebrositatꝫ qꝛ
tenebrosum ⁊ sine oī decore erat. Mortꝫ
quia ibi hoīes morti tradebant̄. Fetoris.
qꝛ in medio cadaueꝝ plātabat̄. Post pas
sionē xp̄o fuit multipliciter exaltata. qꝛ vili/
tas trāsijt in p̄ciositatē. Vn̄ dixit andreas
Salue crux p̄ciosa ⁊c. Infructuositas in
fertilitatē. Cantꝫ. VII. Ascēdā in palmaȝ
et app̄. fru. eius. Ignobilitas in sublimi/
tatē. Aug⁹. Crux q̄ erat suppliciū latro/
nū trāsijt ad frōtes impatoꝝ. Tenebrosi/
tas in claritatē. Chrys. Crux ⁊ cicatrices
christi radijs solis ī iudicio erūt lucidio/
res. Mors i vite ppetuitatē. Vn̄ cantat̄
Vt vn̄ mors oriebat̄ ⁊c. Fetor i odorꝫ sua
uitatē. Can̄. I. Cum eēt rex i accubitu suo
nardus. i. crux scta dedit odorē suū. B

Xaltatio sctē crucꝫ solennit̄ ab
ecclesia celebrat̄. qꝛ in ea fides
q̄ꝫ plurimū exaltata fuit. Anno
eni dn̄i. dcxv. pmittēte dn̄o fla/
gellari populū suū p seuiciā paganorum.
cosdroe rex persarum omnia regna terra/
rum suo imperio subiugauit. Hierl'm aūt

veniens a sepulchro dñi territus rediit.sꝫ
tamen partem sancte crucis quam sancta
helena ibidem reliquerat asportauit. Uo
lens autem ab oībus coli vt deus.turrim
ex auro ⁊ argento ⁊ inter lucentibꝫ gēmis
fecit.⁊ ibidem solis ⁊ lune ⁊ stellarū ima/
gines collocauit. Per subtiles etiam ⁊ oc/
cultos ductus quasi deus aquaꝫ desuper
infundebat ⁊ in subterraneo specu equi q̄
drigas trahentes in circuitu ibant. vt q̄si
turrim mouerent ⁊ tonitruū simularent.
Filio igitur suo regno tradito.in tali pha
no ꝓphanus residet.⁊ iuxta se crucem dñi
collocans appellari ab oībus se deum iu/
bet. Et sicut legitur in libro mitrali de of/
ficio ipse cosdroe in throno residens tanq̄
pater lignū crucꝫ sibi a dextris posuit loco
filij.⁊ gallum a sinistris loco spūssancti.se
ꝓo iussit patrem noīari. Tunc heraclius
impator exercitum copiosum collegit.et
ꝯtra filium cosdroe iuxta danubiū fluuiū
dimicaturus aduenit. Tandem vtrisq̄
ṗncipibꝫ placuit vt super pontem soli cō/
fligerent:⁊ qui victor existerꝫ sine damno
vtriusq̄ exercitus impiū vsurparet. De/
cretum etiam exiit vt quicūq̄ ṗncipē suū
iuuare ꝑsumeret.cruribus abscisis ⁊ bra
chijs ob hoc ꝯtinuo in flumine mergeret.
At heraclius totum se deo obtulit. ⁊ san/
cte cruce deuotiōe qua potuit cōmenda/
uit. Ambobus itaq̄ in ꝯflictu durantibꝫ
heraclio victoriā dñs ꝓtulit.⁊ ꝯtrariū ex/
ercitū suo impio subiugauit.adeo q̄ vni/
uersus populus cosdroe fidei christiane se
subdidit.⁊ sacrū baptisma suscepit. Cos/
droe autem ignorabat exitū belli.quia cuꝫ
ab oībus odiretur.sibi a nemine intimat.
Heraclius autem ad eum ꝑuenit.⁊ i thro
no aureo eum sedere repiens eidem dixit.
Quia lignū sancte crucis s̄m tuū modu/
lum honorasti.si baptismū ⁊ fidem chri/
sti susceperis. adhuc vitam ⁊ regnū paucis
a te acceptis obsidibꝫ obtinebis. Si autē
hoc implere ꝯtempseris gladio meo te fe/
riam ⁊ caput tuū precidam. Cum igit il/
le acquiescere nollet.extracto gladio eum
ꝓtinus decollauit. Et quia rex fuerat se/
peliri precepit. Filium ꝓo suū decem an/
norum quem cum eo reperit baptizari fe
cit ⁊ de sacro fonte ipsum suscipiēs regnū
paternū ei dimisit. Turrim ꝓo illam de/
struens. argentū in predam sui exercitus
tribuit. aurum ꝓo ⁊ gemmas ad repādū
ecclesias quas tyrannus destruxerat res/
tauit. Sacram igit crucem suscipiēs hie
rosolymā reportauit. ¶ Cumq̄ au/
tem de monte oliueti descendēs ꝑ portaꝫ
qua dñs passurus intrauerat in equo re/
gio ⁊ ornamēto impiali ingredi vellet.re/
pente lapides porte descenderūt:⁊ inuicē
quasi murus vel vnus paries se clauserūt
Sup quo cunctis stupentibꝫ.angelus do
mini signū crucis in manibꝫ tenens super
portam apparuit dicens. Cū rex celoꝝ ad
passionē ꝑ hanc portam intraret.nec cul/
tu regio.sed humili asello ingrediens.hu
militatis exemplū suis cultoribꝫ dereliqt.
Et his dictis angelus abscessit. Tūc im/
perator lachrymis in fusus seipsum discal
ciauit ⁊ vestimēta vsq̄ ad camisiā exuit
crucemq̄ dñi accipiens vsq̄ ad portā hu
militer baiulauit. Moxq̄ duricia lapi/
dum celeste ꝑsensit impium. statimq̄ por
ta se suberigens liberū intrantibꝫ patefecit
ingressum. Odor aūt suauissimꝰ. q̄ eodē
die eodemq̄ momēto quo d turri cosdroe
sacra crux fuit ablata hierosolymis de ꝑ/
sarum ꝓuincia ꝑ tam longa terrarū spa/
cia fuerat illapsus. tūc rediit oēsq̄ mira/
bili suauitate refecit. Rex aūt deuotissimꝰ
in has crucis laudes ꝓrupit. O crux splē
didior cunctis astris mūdo celebris.hoi/
bus multum amabilis. sanctior vniuersis
q̄ sola fuisti digna portare talentū mūdi.
Dulce lignū. dulces claui. dulcis mucro.
dulcis hasta. dulcia ferēs pōdera. salua p/
sentem cateruā in tuis hodie laudibꝫ cō/
gregatā. tuo vexillo sigtaꝫ. Sicq̄ ꝓciosa
crux in suo loco restituit. ⁊ antiq̄ miracla
renouant. Mortui q̄dā vite restituunt.
paralytici q̄ttuor curant. leprosi decē mū/
dant. ceci q̄ndecī illuīant. demōes effugāt
et a varijs languoribꝫ plurimi liberantur
Et sic ipator ecclesias repās ⁊ regijs mu/
neribꝫ cumulās ad ꝓpria remeauit. In
...onicꝫ aūt h gestū alit fuisse narrat. Di
...ur eni q̄ dū cosdroe occupās vniuersa
regna. hierusalem cum zacharia pātriarcha
et ligno crucis cepisset. ⁊ heraclius cuꝫ eo
pacē facere vellꝫ: iurauit se cū rhomāis pa

cem non facturū donec crucifixū abnega/
rent ⁊ solem adorarēt. Tunc heracliꝰ ze/
lo armatus ꝯtra eum exercitum mouit.
et persas multis prelijs deuastauit. ⁊ cos
droe vsqꝫ thesifontem fugere cōpulit. Tā
dem cosdroe dissenteriā incurrens meda/
san filium suū in regem coronare voluit.
Quod syrois ṕmogenitus eius audiēs cuꝫ
heraclio fedus inijt patremqꝫ cum nobili
bus ꝑsequēs in vinculis iecit. Quem pa
ne tribulatiōis ⁊ aqua angustie sustētans
tandem sagittari ⁊ occidi fecit. Postmo/
dum autem oēs incarceratos cum patri/
archa ⁊ ligno crucis heraclio destinauit.
Ille autem preciosum lignū crucis hieru
salem detulit. ⁊ postmodū ꝯstantinopo/
lim deportauit. Hec in multis chronicis
leguntur. De hoc autem ligno crucis
sic dixit sibylla apud paganos sicut dicit̃
in historia tripartita. O ter beatuꝫ lignū
in quo deus extensus est. Hoc forte dictū
est ꝓpter vitam nature gr̃e ⁊ glorie que ex
cruce ꝓuenit. D Apud ꝯstantinopo
lim iudeus quidaꝫ ecclesiā sancte sophie
ingressus q̄ndam imaginē christi ibideꝫ
ꝯspexit. Qui se ibi solum ꝯsiderans gla/
dium arripuit ⁊ appropiās imaginē chri
sti in gutture ꝑcussit. statimqꝫ inde san/
guis exiuit ⁊ iudei facieꝫ ⁊ caput aspersit.
Qui territus imaginē accepit ⁊ ipsam in
puteum ꝓijciens statim aufugit. Quidā
autem christianꝰ eidem obuiauit sibiqꝫ
dixit. Unde venis iudee. Aliquem homi
nem occidisti. Et ille. Falsuꝫ est. Cui rur
sus homo ille dixit. Uere homicidiū ꝑpe
trasti. ⁊ ideo sanguine aspersus es. Et iu
deus. Uere deus christianoꝝ magnus ē.
et fides eius firma ꝑ oīa comprobat̃. Ne/
quaqꝫ eni hoīem ꝑcussi. sed christi imagi
nem ⁊ ꝯtinuo sanguis emanauit de eius
gutture. Duxit autem iudeus hoīem illū
ad puteū ⁊ inde sanctā imaginē extraxe/
runt. Plaga autē in gutture christi vt fer
tur adhuc hodie cernitur. ⁊ iudeus conti/
nuo fidelis efficit̃. Apud syriam in ci/
uitate berith quidaꝫ christianꝰ sub ānua
pensione hospitiū hn̄s. imaginē dn̄i cruci
fixi ꝯtra lectuli facieꝫ in pariete affixerat.
et ibi orōnes suas ꝯtinue faciebat. Pꝰ an
num ṽo aliam domū locauit ⁊ imagineꝫ
ibidem ex obliuione reliquit. Quidaꝫ au
tem iudeus ṗdictam domū ꝯduxit. ⁊ q̄/
dam die vnū de suis ꝯtribulib⁹ ad ꝯuiui/
um inuitauit. Inter epulas autem ille q̄
inuitatus fuerat casu circūspiciēs imagi/
nem infixam parieti ꝯtuetur ⁊ in illum q̄
se inuitauerat ira fremens. cur imagineꝫ
iesu christi nazareni tenere audeat cōmi/
natur. Ille autem cum adhuc ṗdictam
imaginē non vidisset. sacramentis quibꝰ
poterat affirmabat illā de qua dixit ima/
ginem penitus ignorabat. Tunc ille pla/
catum se simulans valefecit ⁊ ad ṗncipē
sue gentis abiens iudeum illum de eo qđ
viderat accusauit. Iudei igitur ꝯgregati
ad domū eius ꝯueniūt. ⁊ visa imagine il/
lum ꝯtumelijs diris afficiunt ⁊ extra sy/
nagogam semiuiuū ꝓijciunt. imaginē ṽo
ꝯculcantes pedib⁹. cuncta in ea dn̄ice pas
sionis opprobria renouarūt. Cum ṽo latꝰ
lancea ꝑforassent ꝓtinus sanguis ⁊ aqua
vbertim exiuit. ⁊ suppositū vas impleuit
Stupefacti iudei sanguinē illum ad sy/
nagogas detulerūt ⁊ oēs infirmi ex ipso in
uncti ꝓtinus curabant̃. Tunc iudei epi/
scopo terre illius oīa ꝑ ordinem narraue/
runt. ⁊ baptismū ⁊ fidem christi vnani/
miter susceperunt. Ep̄s autem sanguinē
illum in ampullis chrystallinis ⁊ vitreis
ꝯseruauit. Christianū etiam illum accer/
siuit ad se ⁊ quis tam pulchram imagi/
nem cōposuisset inq̄siuit. At ille dixit. Ni
codemus illam composuit quā moriens
gamalieli. gamaliel zacheo. zacheus ia/
cobo. iacobus simoni reliq̄t. Sicqꝫ in hie
rusalem vsqꝫ ad excidiū vrbis fuit donec
inde a fidelib⁹ in regnū agrippe delata. et
inde ad patriam meam deducta a paren
tibus meis ad me hereditario iure deue/
nit. Factum est hoc anno dn̄i. dccl. Tunc
oēs iudei synagogas in ecclesias ꝯsecra/
runt. Et extunc hic mos inoleuit vt eccle
sie ꝯsecrarent̃. quia ante tantū altaria cō/
secrabant̃. Propter istud miraculū ordi/
nauit ecclesia. v. kal. decembris memoriā
fieri dn̄ice passiōis. vel vt alibi legitur. v.
idus nouembris. Unde ⁊ rhome ꝯsecra/
ta est ecclesia in honore saluatoꝝ. vbi am/
pulla cum illo sanguine reseruat̃ ⁊ solēne
festum tunc agitur. E Uirtus cruciꝭ

etiam apud infideles maxima ꝑ oĩa com
probat̄. Nam vt Gregꝰ. in .III .dialogo.
libro cõmemorat .andreas fundane ciui
tatis ep̄s. dum q̄ndam sctimonialē femi/
nam secum habitare ꝑmitteret. antiquus
hostis cepit illius speciē oculis mentꝫ eiꝰ
imprimere vt in lecto nephãda cogitaret
Quadam ꝓo die iudeus quidã rhomaꝫ
veniens. cum iam diem declinare cerne/
ret ⁊ vbi manere posset mime repisset .in
quodam templo apollinis ad manenduꝫ
se ꝯtulit. Qui ipsum loci illius sacrilegiũ
ꝑtimescens. q̄uis fidem crucis mime ha/
beret. signo crucis tñ se munire curauit.
Nocte autem media euigilans vidit ma
lignoꝝ spirituũ turbam quasi in obsequi/
um cuiusdã potentis preire.. Cunctꝫ q̄ ce/
teris ꝑerat in eoꝝ medio ꝯsederet. cepit
singuloꝝ spirituũ sibi obseq̄ntiuꝫ causas
actusꝗ discutere. q̄tenus vnusq̄sꝗ q̄tuꝫ
egisset nequitie inueniret. Modũ autem
huius discussiõis gregoriꝰ causa breuita/
tis ꝑtransit. Sed ex simili exemplo quod
legitur in vitaspatrũ innotescere potest.
Nam dum quidam in templũ idoloꝝ in/
trasset. vidit sathanã sedentē ⁊ oēm eius
militiã ei assistentē. Et veniens vnus de
malignis spiritibꝫ adorauit eum. Cui ille
Unde venis. Et ille. In illa ꝓuincia fui
et ibi bella plurima suscitaui ⁊ ꝑturbatio
nes multas feci. ⁊ sanguinē copiosum ef/
fudi. ⁊ veni nũciare tibi. Et sathan ait. q̄n
to tempore hoc fecisti. Et ille. In triginta
diebus. Et sathan. Quare tanto tp̄e hoc
fecisti. Et ait assistentibꝫ. Ite ⁊ flagellis
eum cedite ⁊ durius ꝟberate. Et scd̄s ve
niens adorauit eum dicēs: In mari dñe
eram ⁊ cõmotiones maximas excitaui: ⁊
naues multas demergēs. hoīes q̄plures
occidi. Et ait: q̄nto tp̄e hoc fecisti. Et ille.
In viginti diebꝫ. Et iussit hũc simılit̄ fla/
gellari dicēs: Ita modicũ tanto tp̄e labo/
rasti. Et tertius veniēs ait: In quadaꝫ
ciuitate fui. ⁊ rixas in q̄busdã nuptijs ex/
citaui ⁊ multaꝫ sanguis effusionē feci .et
sponsum ipsum occidi ⁊ veni nũciare tibi
Cui dixit: q̄nto tp̄e hoc fecisti. Et ille. In
decem diebꝫ. Et ille ait: Nõne plura ĩ tot
diebꝫ opatus es. Et iussit eũ a circũstan/
tibus verberari. Et q̄rtus veniēs ait: In
heremo mansi ⁊ ꝑ q̄draginta ãnos circa
quendã monachũ laboraui ⁊ vix tandem
ipsum in lapsum carnis ꝑcipitaui. Qđ
sathan audiēs de solio suo surrexit ⁊ eum
osculans đ capite suo coronã abstulit ⁊ ca
piti illius imposuit. ac ipsum secũ ꝯsede/
re fecit dicēs: Magnã rem fortiter egisti.
et plus oībus laborasti. Hic igit̄ vel simi
lis pōt esse modus illius discussiõis queꝫ
gregoriꝰ ꝑtermittit. Cũ ergo singuli spũs
exponerēt quid egissent vnus in mediũ ꝓ
silijt ⁊ q̄ꝫta carnis temptatiõe de illa san/
ctimoniali femina andree animũ cõmo/
uisset apuit. Addens q heri hora vespa/
rum vsꝗ ad hoc eius mentē traxerit vti
tergum eius blandiēs alapã daret. Tũc
malignus spũs eum hortatus est: vt ꝑfi/
ceret qđ cepisset. vt illius ruine singularē
inter ceteros palmam teneret. Precepitꝗ
vt quererēt quisnã esset ille qui iacere in
templo eodem ꝑsumpsisset. Cum autem
ille vehementius palpitaret ⁊ missi spũs
eum crucis mysterio signatũ viderent. ter
riti clamauerũt. Vere vas vacuũ sed sig̃
tum. Ad hanc vocem ꝓtinus illa malig/
rum turba disparuit spirituũ. Judeꝰ au/
tem ꝯcitus ad ep̄m venit. ⁊ ei oĩa ꝑ ordi/
nem enarrauit. Qđ ille audiens vehemē
ter ingemuit. ⁊ oēm mulierē a domo sua
et vicinia ꝓtinus remouit ⁊ iudeũ bapti/
zauit. Refert quoꝗ Gregꝰ. in li. dialo.
q quedam sctimonialis hortum ingredi/
ens ⁊ lactucam ꝯspiciens ꝯcupiuit eam.
que signo crucis bñdicere oblita auide
momordit. Sed arrepta a diabolo ꝓtinꝰ
cecidit. Cum autem beatus eq̄nus ad eã
venisset diabolus clamare cepit ac dicere
Ego quid feci. ego q̄d feci. Sedebam hic
sup lactucam illa venit ⁊ momordit me.
Ad imperiũ autem ꝑdicti viri diabolus
mox de ea exiuit Legitur in histo. eccle
sia. q gentiles ꝑ alexandriã arma serapꝭ
in parietibꝫ depinxerant. Theodosiꝰ ꝓ il
lis deletis signũ crucis depingi manda/
uit. Quo viso gentiles ⁊ sacerdotes ido/
lorum baptizati sunt. dicentes traditum
esse ab antiquis q ea que colebant starēt
donec veniret signũ illud in quo est vita.
Quedam tunc littera apud illos quam
sacram vocabant. habebat formam cru/

eis quam dicebant interpretari vitam futuram.

CXXXI A

De sancto Johanne chrysostomo

Johannes cognomine chrysostomus antiocenus filius secundi et anthure nobilium fuit. Cuius vita genus conversatio et persecutio in historia tripartita plenius declaratur. Qui cum philosophie studium impendisset. tandem hanc deserens divinis lectionibus incumbebat. Qui presbyter ordinatus propter castitatis zelum severior habebatur et fervori magis quam mansuetudini serviebat. Et propter vite rectitudinem incautus ad futura prospicere nesciebat. In confabulatione arrogans a nescientibus putabatur. In docendo erat precipuus. in exponendo egregius ad mores coercendos optimus. Regnantibus igitur archadio et honorio augustis et damaso in rhomana sede presidente factus est episcopus. Qui dum vitam clericorum repente corrigere voluit. omnes in sui odium concitavit. et eum velut furiosum declinabant: et apud omnes ei detrahebant. Et quia nunquam aliquem ad prandium invitabat. nec ab aliquo invitari volebat. dicebant eum hoc ideo facere quia turpiter manducaret. Alii propter excellentem et exquisitum usum ciborum hoc eum facere predicabant. Revera autem propter abstinentiam stomachum et caput sepe dolebat: et ideo prandiorum epulas evitabat. Populus autem propter sermones quos in ecclesia faciebat eum plurimum diligebat. parvipendens que contra eum emuli loquerentur. Apposuit quoque iohannes et quosdam procerum obiurgare. et ideo contra eum maior invidia est accensa.

Aliud quoque fecit quod cunctos valde commovit. Eutropius namque prepositus imperatoris et habens consulis dignitatem. volens in quibusdam ad ecclesiam fugientibus se vindicare. studuit ut lex ab imperatore poneretur. ut nullus ad ecclesiam confugeret. immo qui dudum refugerant extraherentur. Post paucos autem dies cum eutropius regem offendisset. ad ecclesiam mox confugit. Episcopus autem hoc audiens ad eum sub altari latitantem accessit. et omeliam increpatoriam contra eum faciens ipsum durissime obiurgavit. Ex qua re multos offendit eo quod homini infelici non solum noluit misericordiam impendere. sed insuper non destitit obiurgare. Imperator ergo eutropium rapiens. eius caput abscidit. Pro diversis igitur causis multos homines fiducialius obiurgabat et ideo erat plurimis odiosus. Theophilus autem alexandrinus episcopus iohannem deponere volebat. et presbyterum quendam nomine isidorum intrudere affectabat: et ideo causas depositionis diligenter querebat. Populus autem defendebat iohannem: et eius doctrina mirabili aviditate pascebatur. Sacerdotes quoque iohannes secundum ecclesiasticas sanctiones vivere cogebat. dicens non debere frui honore sacerdotii qui eorum vitam contemnerent imitari. Non solum autem civitatem constantinopolytanam strenue gubernabat. sed et plures circumadiacentes provincias imperiali auctoritate, providis legibus ordinabat. Cumque cognovisset in fenice adhuc demonibus sacrificia ministrari. clericos illuc et monachos destinavit. omniaque templa idolorum destrui fecit. Eodem tempore gaymas quidam erat genere celticus. consilio barbarus. studio tyrannico vehementer elatus arriana heresi depravatus. magister tamen militum factus. Hic imperatorem rogavit ut intra civitatem sibi suisque ecclesiam unam daret. Quod cum promisisset. rogavit iohannem: ut ecclesiam unam illi concederet. ut sic eius tyrannidem refrenaret. At Johannes virtute fortissimus ac totus zelo ignitus. noli inquit o imperator hoc promittere. nec sanctum canibus dare. nec hunc barbarum metuas. Sed ambos nos iube vocari et sub silentio inter nos que dicuntur audi. Ego namque huius linguam sic refrenabo. ut huiusmodi petere non presumat. Quod audiens imperator gavisus est. et utrunque altera die vocavit. B Cumque gaymas unum pro se oratorium peteret. ait Johannes. Ubique tibi divina domus aperta est ut nullus te vetet orare. At ille. Ego alterius secte sum. et unum templum cum meis habe-

re deposco. Multos quidem pro rhomana republica labores assumpsi. ⁊ ideo nō debeo in mea petitiōe ꝯtemni. Cui iohānes. Plurima premia ⁊ que transcēdūt tua certamina recepisti. Magister militum factus es. ꝯsulari toga insuꝑ exornatus ⁊ oportet te ꝯsiderare quid dudū fueris ⁊ qualis modo ꝯspiciaris. Que prisca pauꝑtas ⁊ que modo substātia. Quibus vestimentis ante vtebaris: ⁊ qbꝰ ornaris modo. Igitur quia pauci labores maxima tibi premia ꝯtulerunt. ꝯtra honorantem te non sis ingrtus. His sermonibus eius os obstruxit. ipsumqꝫ compulit vt taceret. Dum igitur ꝯstantinopolitanā vrbem strēnue gubernaret. gaymas imperiū ambiens cum in die nihil agere posset nocte barbaros misit ꝙ palatium ꝯcremarent. Tunc aperte monstratum est quō sanctus iohānes custodiebat ciuitatem. Barbaris eni angeloꝝ armatoꝝ ingens corpus habentiū copiosa turba apparuit que ipsos ꝓtinus effugauit. Quod cum dn̄o suo nūciassent. ille valde miratus est sciens exercitum militū ꝑ ciuitates alias ꝯstitutum. Cum igitur sequenti nocte eos iterum destinasset. a visione angeloꝝ sunt similit̄ effugati. Nouissime ille egressus miraculū vidit ⁊ fugit. estimans milites in die latere ⁊ nocte ciuitatē custodire. Egressus inde ad traciam iuit: ⁊ magno ꝯgregato exercitu cūcta vastabat. timentibꝫ cunctis barbaricam feritatē. Imꝑator ergo iohāni sanctissimo onus legatiōis imposuit. Ille āt inimicitiaꝝ imemor alacriter est ꝓfectus Gaymas ꝟo agnoscens eius fiduciā pietate assumpta longo itinere eidem occurrit suisqꝫ oculis dexteram eius circūposuit. ⁊ filios suos sacra eius genua osculari precepit. Huius nanqꝫ virtutis iohānes fuit vt etiaꝫ valde terribiles humiliari cogeret ⁊ timere. ¶ Eodem qꝫ tempore questio mota est vtrum deus corpꝰ haberet. ex qua questione ꝯtentiōes ⁊ certamina surrexerūt alijs hoc alijs aliud affirmantibus. maxime tamen monachoꝝ turba simpliciū est decepta. dicentiū deū forma corporea esse distinctū. Theophilus autem ep̄s alexandrinꝰ ꝯtrariū sapiebat ita vt in ecclesia ꝯtra eos qui humane forme deum asseruerāt ꝯtenderet ⁊ deū incorporeum predicaret. Qd̄ egyptioꝝ monachi agnoscētes habitacula sua reliquerunt. ⁊ alexandriā venientes seditionem ꝯtra theophilū excitarūt ita vt eum occidere niterent̄. Qd̄ ille cognoscens ⁊ timēs ait illis. Sic vos inq̄t video sicut dei vultum. Et illi si vere inquiūt dicis. q̄ vultꝰ dei sic est vt noster. anathematiza libros origenis qui nostre opinioni aduersant̄. Qd̄ si non fecerꝫ. qui imꝑatoribꝫ ⁊ deo rebellis es a nobis opprobriū sustineb. Et ille. Nolite in me seuire. Ego quidem q̄ vobis placent facio. Et sic monachos a suo impetu reuocauit. Exercitati ꝟo ⁊ ꝑfecti monachi in hoc seducti non sunt. sed simplices ardore fidei ꝯtra fratres ꝯtrarium sapientes insurrexerūt ⁊ multos occidi fecerunt. Dum hec in egypto fierent iohānes apud ꝯstantinopolim doctrina florebat. ⁊ apud omēs admirabilis habebatur. Uerum cum arriani plurimū pullularent ⁊ extra ciuitatē ecclesiā haberēt. sabbato tamē ⁊ dn̄ica intra portas ⁊ porticus ꝯgregati hymnos ⁊ antiphonas nocte cantabāt. Diluculo autem cum ipsis antiphonis ꝑ mediam ciuitatem portas egressi ad suam ecclesiā ꝯcurrebant. Hec autem ad vituꝑationē ortodoxoꝝ facere non cessabant. freq̄nter hoc decantantes. Ubi sunt qui dicunt tria virtute vnum Johannes autem metuens ne simplices his cantibꝫ traherent̄. instituit vt fideliuꝫ turba nocturnis hymnis insisteret vt ⁊ illorum opus obfuscaret̄. ⁊ fideliuꝫ ꝓfessio firmaretur. Fecitqꝫ cruces argenteas que cum argenteis cereis portabant̄. Tūc arriani zelo accensi inuidie vsqꝫ ad necē insurgunt. Una igitur nocte petra ꝑcussus est brison eunuchus auguste. q̄ ad hymnos exercendos a iohanne fuerat deputatus. Sed etiam quidam de populo vtriusqꝫ partis extincti sunt. Ex his motꝰ imperator ꝓhibuit arrianos hymnos publice decantare. Eo tempore seuerianꝰ gabalensis ep̄s honorabilis apud multos ꝓceres ⁊ ab ipso imꝑatore ⁊ augusta multum dilectus ꝯstātinopolim venit ⁊ a iohanne gratanter susceptus est. Cūqꝫ io-

hannes asyam prexisset: suam eidē ecclesi/
am cōmendauit. Ille aūt nō fideliter am/
bulabat sed semetipm̄ populo cōmenda/
bat. Serapion aūt clericus iohannis hoc
iohanni studuit nunciare. Transeunti au
tē seueriano nō assurrexit Serapion. Ille
aūt indignat⁹ clamauit. Si serapion cle/
ricus non mortuus fuerit christus in hūa/
na natura natus non est. Hec audiēs io/
hannes rediit: ꝛ ipm̄ tanq̄ꝫ blasphemum
de ciuitate eiecit. Quod auguste multuꝫ
displicuit ꝛ ipm̄ reuocari fecit rogans Jo
hannē vt ipm̄ sibi reconciliaret. Qui nul/
laten⁹ acquieuit donec augusta filium su
um Theodosium eius genubus impone
ret supplicans ꝛ coniurans vt seuerianum
reconciliaret. D Eodem q̊ꝫ tempore
Theophilus Alexandrianus episcopus
dyoscorū virum sanctissimuꝫ ꝛ ysidorum
prius sibi amicissimū iniuste eiecit. Qui
constantinopolim venerunt vt principi et
Johanni eius facta narrarent. Johānes
aūt eos quideꝫ honorabat. sed ante cause
cognitionē cū eis participare nolebat. Fal
sus tamē rumor ad Theophilū venit ꝙ
Johannes cū illis cōmunicaret. ꝛ eis au/
xiliū ferret. At theophilus indignat⁹. nō
solū in illos vindictā exercere sed Johan/
nē deponere fortiter se armabat. Celās igi
tur intentionē suā misit ad singularū epi
scopos ciuitatū dicens se Origenis velle
libros damnare. Epyphaniū q̊ꝫ epm̄ cy/
pri virū sanctissimū ꝛ famosissimū circū/
uenit ꝛ amicū fecit, rogans vt ꝛ ipe simil'r
libros Origenis damnaret. Epiphani⁹
ꝓpter sui sanctitatē eius fallacias nō attē/
dens apud cyprū suos episcopos conuoca
uit ꝛ lectionē Origenis interdixit. rogās
Johanneꝫ ꝑ literas vt se ab horū lectione
librorū suspenderet. ꝛ que ordinata fuerāt
confirmaret. Johannes aūt hoc paruipē/
dens in doctrina ecclesiastica laborabat. ꝛ
in ea florebat: nihilq̄ꝫ de his que ꝯtra eum
cogitabant curabat. Demuꝫ theophilus
odiū diu celatū manifestauit. ꝛ se velle Jo
hannē deponere indicauit. Mox inimici
iohānis multiq̄ꝫ clerici ꝛ ꝓceres palatij tē
pus oportunū inueniētes. nitebant vt con
tra iohēꝫ apud ꝯstantinopolim ꝯciliū fie/
ret. P⁹h aūt epiphani⁹ ꝯstantinopoliꝫ ve
nit: damnationē librorū Origenis secū fe/
rens. ꝛ inuitationē iohānis causa theophili
declinauit. Et quidā ꝓpter epiphanij reue
rentiā dānatōni librorū Origenis subscri
bebant. plīmi aūt h̄ facere recusabant. q̊rū
vn⁹ fuit theotin⁹ sichie p̄sul vir rectitudine
vite famosissim⁹. Qui ita rn̄dit. Ego inq̄t
o epiphani ei⁹ q̄ dudū bn̄ requieuit. iniurias
nō fero. neq̄ꝫ rem blasphemā tēptare p̄su/
mo. dānans ea que ṗores nr̄i respuere no/
luerūt. Nā neq̄ꝫ malam doctrinā in libris
ei⁹ esse ꝯspicio. Qui his ꝯtumelias iferūt
nesciūt semetipos. Athanasius aūt defen
sor Niceni ꝯcilij ꝯtra arrianos testem
sue fidei hūc virū appellat: illius libros su
is cōiungens ꝛ dicens. Mirabilis inquit
ꝛ laboriosissimus Origenes h̄ de filio dei
nobis testimoniū ꝑhibet. asserens coeter/
nū eum patri. Johēs aūt indignatus nō
est cur absq̄ꝫ regulis in eccl'ia sua epipha/
nius ordinationē fecerit. Sed tn̄ rogabat
vt inter ep̄os cū eo maneret. At ille nec se
cū eo manere nec orare rn̄dit. nisi dyoscorū
eijceret. ꝛ dānatōni librorū origenis sb̄scri
beret. Johāne h̄ facere renuente. aduersus
iohēꝫ ab eius inuidis Epiphani⁹ incitat.
Vn̄ epiphani⁹ libros Origenis dānauit.
ꝛ dyoscorū adiudicauit. ꝛ iohi tanq̄ꝫ horū
defensori detrahere cepit. Cui iohēs mā/
dauit. Cōtra regulas mlt'a fecisti o epipha
ni. Primū q̄r ordinatōeꝫ fecisti in ecclesia
sub meo iure constituta. Deinde q̄r in ea
autoritate ꝓpria sacra celebrasti. Et rurs⁹
q̄r iuitatus excusasti. ꝛ nūc denuo q̄r in te/
ipsuꝫ ꝯfidis. Quapropter obserua ne ī ꝓplo
seditio oriat. ꝛ hui⁹ rei ꝑiculū ipse suscipi/
as. Hoc aūt audiēs epiphanius discessit
Qui cū ad cyprū reuersurus eēt: mādauit
Johāni. Spero q̄r ep̄us nō morieris. At
ille remādauit. Spero q̄r ad patriā tuam
nō redibis. Qđ sic euenit. Nā epiphani⁹
in via obijt. Et iohēs postmodū de ep̄atu
depositus in exilio vitā finiuit E Ad
sepulcrū aūt hui⁹ epiphanij viri sanctissi/
mi demones expellunt. Fuit aūt vir mire
liberalitatis ad paupes. Qui cū quadaꝫ
vice totā eccl'ie pecuniā erogasset: ꝛ nihil
sibi remansisset. q̄dā subito veniēs saccu/
lū mlt'arū pecuniarū sibi obtulit ac disces/
sit. Nec vn̄ venerit aut q̄ abierit scitū fuit

Paupes q̇dā volentes epiphaniū deci
pere vt aliq̇d eis daret. vn⁹ eoꝝ supinū se i
terra ꝓstrauit. alter sup eū stans q̄si mor/
tuū flebat. ⁊ ꝙ nihil vn̄ euz sepelire posset
haberet. querulis vocibus clamabat. Epi
phanius igiẗ supueniēs vt in quiete dor/
miret orauit. ⁊ seplture necessaria mīstra/
uit. Hominemq̧ cōsolatus abijt. Ille aūt so/
ciuz pulsans dicebat. Surge hodie tuis
laboribus epulemur. Quē cū crebro pul/
sasset. ⁊ mortuū agnouisset. ad epiphaniū
cucurrit ⁊ quid acciderit nunciauit: ac vt
eū resuscitaret rogare cepit. Ille aūt beni/
gne eū ꝯsolatus est. nō tn̄ eū resuscitare vo
luit ne ministris dei facile illudaẗ. Ve/
rū cū epiphani⁹ discessisset relatū est iohā
ni ꝙ eudoxia augusta ꝯtra eū Epiphani/
um incitasset. Qui solito zelo accensus ser
monē ad ꝑplm fecit. qui cunctarū mulie/
rū vituperationē oīmodam continebat.
Hic sermo ab omnibus est acceptus. vt q̄
si cōtra Augustā sit ꝓlatus. Qđ cū augu
sta cognouisset impatori conquesta est di/
cens ꝯtumeliā illatā vxori in eū potius re
dūdare. Motus ad hec impator ꝯtra io/
hannē p̄cepit sinodū celebrari. Theophi/
lus igiẗ festine ep̄os ꝯuocabat. Omnesq̧
iohānis inimici alacriẗ ꝯfluebāt. supbuz
⁊ impiū eū vocātes. Uniuersi igiẗ episco/
pi apud cōstantinopolim constituti nō iā
de libris Origenis tractabant. sz ꝯtra io/
hannē se manifesti⁹ erigebant. Mittētes
igiẗ ꝓ iohāne ip̄m citauerūt. q̇ eos velut in
imicos vitare censuit. ac vniuersalez sino/
dū fieri ꝓclamauit. Illi ꝟo quater eum de
nuo citauerunt. Qui cū eos refugeret ⁊ si
nodū fieri ꝓclamaret. dānauerūt eū. in nl/
lo eū culpātes nisi ꝙ vocatus noluit obedi
re. Qđ ꝑpls audiēs ad seditōes maximas
excitatus est. ⁊ eū trahi ab eccl'ia non sine/
bat. sz vt h̄ ad mai⁹ referreẗ ꝯciliū procla/
mabat. Jussio aūt principis compellebat
eū velociter eijci. ⁊ in exiliū deportari. Jo/
hānes aūt timēs ne seditio in ꝑplo orireẗ.
nesciēte ꝑplo semetip̄m tradidit in exiliuz
deferendū. Qđ cum ꝑpls cognouisset im
portabilis seditio est exorta. ita vt etiā ml'
ti inimicoꝝ ei⁹ ad misc͛diam mouerenẗ. di
centes eū calumniā passuz quē paulo an/
te desiderabāt videre depositū F Se

uerianus aūt de quo supra sermo habit⁹
est. in eccl'ia docēs Johāni detrahebat di/
cens. Et si nullū aliud crimē haberet. ei⁹
tamē supbia depositōis ei⁹ causa sufficiēs
esse posset. Orta igiẗ ꝯtra impatorē ⁊ epi/
scopos imensa seditōne in ꝑplo. Augusta
impatorē rogauit, vt iohannē de exilio re/
duci faceret. Terremotus q̊z maximus ci
uitatē inuasit dicētibus cunctis h̄ accide/
re ꝓpter iniustā eiectionē iohānis. Missi
igiẗ sunt legati ad iohannē rogantes. vt ci
to rediret. ⁊ ciuitati ꝑeunti suis oꝛonibus
subueniret. ⁊ i ꝑplo seditionē excitatā seda
ret. Alij q̊z post illos. ⁊ rursus alij destina
ti sunt qui eū cito redire cōpellerent. Qui
eū redire nolentē ad ꝓpria cito reduxerūt.
ei dē cū cereis ⁊ lampadibꝫ vniuerso popu
lo occurrente. Ipse aūt in episcopali sede
residere nolebat. dicens oportere hoc fieri
iudicio sinodali. ⁊ eos qui dānauerant su
am sententiā reuocare. Populus aūt mi/
ro modo accendebaẗ eū in episcopali sede
residentē videre. ⁊ verba doctoris audire.
Preualuit igiẗ ꝑplus: coactusq̧ est sermo
nē facere ad ꝑplum ac in sua cathedra re/
sidere. Theophilus igiẗ aufugit. Qui cū
ierapolim aduenisset. mortuus est eiusdez
ciuitatis ep̄us. ⁊ ibi Lamon sanctissimus
monachus est electus. At ille cū crebro re
fugeret ei theophilus suadebat vt sue ele/
ctioni ꝯsensum preberet. Tūc ille ꝓmisit
dicēs. Cras quod dn̄o placet implebitur.
Crastina ergo die venientes ad cellaz su/
am eū vt episcopatū susciperet instāter ro
gabant. qui ait. Oremus primo ad dn̄m
Qui dū oraret. mox cū ip̄a oꝛone terminū
vite suscepit. Johānes itaq̧ doctrie sedu/
le insistebat. Eo aūt tp̄e statua argentea
clamide circū amicta. in platea iuxta eccle
siam sancte Sophie ad honorez eudoxie
auguste cōstituta erat. vbi milites ⁊ proce
res lusus publicos exercebant. Quod q̇dē
iohi plurimū displicebat. cū videret hoc
ad ecclesie spectare iniuriam. G Con
sueta igiẗ fiducia rursus linguā suam ar/
mauit. Et cum oporteret principes suppli
cationis verbo deflectere vt a tali lusu re/
cederent hoc non fecit. sed impetu sui vsus
eloquij iubentes fieri talia maledicebat
Augusta vero rursus ad suam hoc trahe

bat iniuriam. et denuo laborabat vt aduersus eum sinodus iterum celebraretur. Hoc sciens Johannes illam famosissimam in ecclesia protulit omeliam cuius initium est: Rursus herodias insanit. rursus turbatur. denuo saltat. denuo caput iohannis in mensorio concupiscit accipere. Quod factum ad iracundiam plus incitauit augustam. Dum autem quidam Johannem vellet occidere a populo est comprehensus. et ad iudicandum traditus. Sed a prefecto ne occideretur ereptus est. Quidam etiam seruus cuiusdam presbyteri in eum impetum faciens ipsum occidere molitus est. Qui dum a quodam teneretur. ipsum qui tenebat. et alium astantem et tercium percussit. Tunc clamore facto multis concurrentibus plurimos interfecit. Ex illo tempore populus iohannem custodiebat. eius domum diebus ac noctibus muniens. Suadente igitur Augusta episcopi constantinopolim conuenerunt. et accusatores Johannis fortiter insistere ceperunt. Cum autem festiuitas natalis domini superuenisset. mandauit imperator iohanni quia nisi prius criminibus exueretur non communicaret eidem. Episcopi autem nihil contra eum repererunt nisi quod post depositionem residere in sede episcopali sine decreto concilij presumpsisset Et sic damnauerunt eum. Appropinquante tandem solennitate paschali mandauit ei imperator non posse secum in ecclesia manere. cum eum duo concilia condemnassent. Vacabat igitur Johannes et nequaquam in ecclesiam descendebat. Illi qui Johanni fauebant Johannite dicebantur. Post hoc autem imperator Johannem de ciuitate expelli fecit. ac duci in exilium in quandam ciuitatem paruam vbi fines sunt ponti imperijque romani. que loca crudelibus barbaris sunt vicina. Sed clemens dominus non permisit diu in locis talibus athletam suum fidelissimum commorari. Hoc Innocentius papa audiens moleste ferebat. volensque concilium celebrare scripsit clero constantinopolitano ne iohanni successorem aliquem ordinarent. Cum igitur longo fuisset itinere fatigatus. et dolore capitis vehementissime cruciatus. nec non et ardorem solis intolerabilem pateretur sancta illa anima in cumanis. XIIII° die mensis septembris e carne soluta est. Quo defuncto grando vehemens in constantinopolim et omnia suburbana descendit dicentibus cunctis hoc dei iracundia gestum esse eo quod iniuste iohannes fuerit condemnatus Quibus verbis fidem fecit mors auguste protinus subsecuta. Quarta nanque die post grandinem est defuncta. Mortuo quoque omnium doctore terrarum. occidentales episcopi cum orientalibus nullatenus communicare voluerunt. donec illius sacratissimi viri nomen inter predecessores episcoporum poneretur. Verum theodosius christianissimus filius predicti archadij. qui aui sui nomen et pietatem tenebat. sacras huius doctoris reliquias in mense ianuario in regiam ciuitatem transferri fecit. Cui fidelissimus populus cum lampadibus et cereis obuiauit. Theodosius autem suppliciter eius adorans reliquias pro archadio et eudoxia genitoribus supplicauit vt ignoranter delinquentibus veniam condonaret. Dudum enim parentes eius mortui fuerant Hic theodosius clementissimus fuit. adeo vt nullum se ledentium morti adiudicaret dicens. Vtinam esset mihi possibile ad vitam etiam mortuos reuocare. Eius curia monasterium videbatur matutinas laudes agebat codices diuinos legebat. Huic erat vxor nomine eudoxia que heroyco metro poemata multa confecit. Habuitque filiam nomine eudoxiam quam Valentiniano quem imperatorem fecerat dedit vxorem. Hec omnia de hystoria tripartita extracta sunt. Mortuus est autem circa annos domini CCCC.

CXXXII

De sanctis Cornelio et Cypriano

Cornelius interpretatur intelligens circumcisionem. Ipse enim intellexit et intelligendo seruauit circumcisionem a superfluis licitis et etiam necessarijs. Vel cornelius dicitur a cornu. et leos quod est populus. quasi cornu. i. fortitudo populi. Cyprianus dicitur a cypro quod est mixtura. et ana quod est sursum. Vel dicitur a cypro quod est mesticia vel hereditas. Ipse enim habuit supernam mixturam gratie et virtutum: mesticiam peccatorum: et hereditatem celestium gaudiorum.

Cornelius papa successor sācti
Fabiani a Decio cesare cū suis
clericis in exiliū relegaf. Ibiqꝫ
a sctō cypriano carthaginē. epi
scopo literas confortationis accepit. Tā/
dē de exilio reductus Decio ꝑsentaf. et
dum imobilis ꝑmaneret. iussit eum Deci
us plumbatis cedi: precepitqꝫ vt ad tem/
plū martis ducereƒ: vt ibi aut sacrificaret
aut sententiā capitalē subiret. Cū ergo il/
luc ducereƒ. miles quidā rogauit eū vt ad
domū suā diuerteret: ⁊ ꝓ vxore sua. Salu
stia que ꝑ quinqꝫ annos paralitica iacebat
oraret. Que dū ad orationez eius sanata
esset. XX. milites cū ipa ⁊ viro suo domio
crediderunt: Qui omes iubente decio ad
templū martis deducti. ⁊ in illud expuen/
tes cū sancto Cornelio martyrizati sunt.
Passus est aūt circa annos dñi. CCLIII
Cyprianus aūt carthaginen̄. episcopꝰ
in eadē ciuitate patrono proconsuli ꝑsen/
taf Qui cuz a fide nullatenus mutari pos
set: in exilium mittif. Indeqꝫ reuocatꝰ ab
anglirico proconsule: qui patrono successe
rat: sententiā capitalem accepit. Qua sen
tentia lata dixit Cyprianus Deo gratias
Cū aūt ad locum cum spiculatore venissꝫ
precepit suis vt eidez spiculatori pro mer/
cede. XV. aureos darent. Accipiensqꝫ lin/
theuz: manu sua oculos texit. ⁊ sic coronā
suscepit circa annos dñi. CCLVI.

CXXXIII A

De sancta Eufemia

Eufemia dicitur ab eu
quod est bonū. ⁊ femina. quasi
bona femina. i. vtilis: honesta ⁊
delectabilis qr hoc triplici mo/
do dicif bonū. Fuit eñ vtilis aliis ꝑ cōuer
sationem. honesta sibi ꝑ morū compositio
nem. delectabilis deo ꝑ celestem contēpla
tionē. Vel eufemia dicif quasi eufonia qꝺ
est suauis sonoritas. Suauis aūt sonꝰ fit
tribus modis. scꝫ voce vt in cantu. pulsu
vt in cythara. flatu vt in organo. sic beata
eufemia fecit deo dulcem sonū cū voce ꝑ/
dicationis. cum pulsu bone oꝑatōis. ⁊ cuz
flatu interne deuotionis. B

Eufemia filia senatoris videns
christianos tempe Dyocleciani tam diuersis penis laniari. ad priscum
iudicem properauit. ⁊ christū publice con
fitens exemplo sue ꝯstantie etiā viroꝝ ani
mos confortabat. Cum igif iudex christi/
anos successiue occideret. alios presentes
esse iubebat vt saltem territi imolarent. dū
constantes tam crudeliter laniari viderēt
Cū ergo corā eufemia sanctos crudeliter
detruncaret. ipa eoꝝ constantia amplius
ꝓuocata iniuriā a iudice se pati clamabat
Tunc iudex gauisus est: putans eam sa/
crificiis velle consentire. Unde cuz ab ea
quam sibi iniuriam faceret requisisset. illa
ait. Cum sim genere nobilis. cur mihi ig/
notos ⁊ aduenas anteponis ⁊ priores fa/
cis ad christum pertingere: ⁊ ad promis/
sam gloriam peruenire. Cui iudex. Pu/
tabam te ad mentē redisse. ⁊ gaudebam
te tue nobilitatis vel sexus meminisse. Re
clusa igif in carcere. ⁊ sequenti die cū vin/
ctis sine vinculis adducta. iteꝝ grauissi/
me est conquesta. cur contra legē imꝑato/
rū sibi soli a vinculis parcereƒ. Tunc ala
pis durissime cedif. ⁊ in carcere recludif.
Quaz iudex secutus ex libidine opprime/
re voluit. Sed illa viriliter reluctāte ma/
num eiꝰ virtus diuina contraxit. Tūc pu/
tans se incantatū. prepositum domus sue
ad ipsam direxit multa ꝓmittens si eā fa/
ceret consentire. Sed ille carcerē clausuz
nec clauibus aperire potuit nec securibus
frangere. donec a demone arreptus. cla/
mans ⁊ seipm dilanians vix euasit. Dein
de educta posita est suꝑ rotam: cuius ve/
ctes carbonibus pleni erant. ⁊ artifex itra
rotam tale signum trahentibus dedit. vt
quando sonū faceret simul traherēt. ⁊ sic
exeūte igne vectes corpus eius dissiparēt
Sed nutu dei ferramētum quo rota tem/
ꝑabaf de manu eius decidens sonuz fe/
cit. ⁊ cōtinuo illis trahentibꝫ rota artificez
cōminuit. ⁊ eufemiaz stantē suꝑ eaz illesā
seruauit. Tūc parentes artificis lamentan
tes supposito igne ipaz cū rota comburere
voluerunt. Sed rota cōbusta. eufemia ab
angelo soluta in ꝗdam loco excelso incolu
mis stare conspicif. Appellianꝰ iudici ait.
Uirtus xp̄ianoꝝ nō nisi in ferro vincitur
Unñ ꝯsulo vt eā facias decollari. Erectis ḡ
scal. cū quidā ad eā capiendā manū mit/

tere vellet. mox totus palisi solutus vix in de semiuiuus eductus e. ¶ Alius aut nomine Sostenes ascendens cotinuo mu tatus ab ea veniaz petijt: et euaginato gla dio ad iudicem clamauit. quod seipsum libe tius occideret quam eam quam angeli defen debant contingeret. Deniqz inde educta. iudex cancellario suo dixit vt ad eam om nes petulantes iuuenes conuocaret. Qui tamdiu eam illuderent. donec fatigata d ficeret. Sed ille ad eam ingrediens. et mul tas virgines splendidissimas circa eam orantem videns. monitis eius protinus christianus effectus est. Preses vero per ca pillos virgine suspendit. Sed imobilem permanentem negato cibo in carcerem re cludi fecit. vt septimo die inter quatuor ma gnos lapides sicut oliua constringeret. Il la vero quotidie ab angelo satiata. dum septi mo die intra lapides durissimos posita es set ad eius orationem ipsi lapides in cinerez tenuissimu sunt redacti. Unde preses se vi ctu a puella erubescens ea in foueam proijci iussit. vbi tres tante imanitatis bestie erant quod oem hoiem deglutiret. Que statim bla diedo ad virgine ocurretes et iunctis ad in uice caudis ei qui cathedra ad sedenduz p bentes iudice hoc videntez vehementius cofuderunt. Unde cu preses fere pre angustia moreretur. ingressus carnifex vt dni sui iniu riam vindicaret: gladiu in latus suu fixit. et christi martyre fecit. Que iudex pro mer cede veste serica induit. et torque aurea cir cudedit. Sed egrediens a leone arripitur et ab eo penitus deuoratur. Unde sui eu diutius qua rentes vix pauca eius ossa cu veste serica et torque aurea reperunt. Priscus quoqz iudex se ipm comedens mortuus est inuetus. Sa cta aut Eufemia in calcedonia cu honore sepulta est. Meritis cuius oes iudei et gen tiles calcedonie in christum crediderunt. Passa est aut circa annos domini. cclxxx.

Ambrosius de hac virgine in prefatio ne sic ait. Uirgo alma triumphatrix eufe mia. virginitatis retinens mitram. passio nis meruit vestiri corona. Cuius precibus hostis inimicus euincitur: Priscus aduersa rius supatur. a fornacis igne virgo sospes eri pitur. duri lapides in puluere couertuntur. Fe re mansuescut. colla acqz submittut atqz oia penarum supplicia eius oratione superantur. No uissime gladij mucrone confossa. carnea re linquens claustra. celesti choro iungitur le ta. Hec sacra virgo tibi dne ecclesiaz tuam comendet. hec pro nobis peccatoribus inter pellet. hec etiam vota nostra vt virgo ver nula illibata tibi prestet.

CXXXIIII A

De sancto Lamperto

Ampertus nobilis ge nere sed nobilior sanctitate vi te. et a primeuo etatis sue literis eruditus adeo pro sui sanctitate ab oibus amabatur. vt post theodardu ma gistrum suum trecensis ecclesie in episcopu meruit promoueri. Quez childericus rex plurimuz diligebat. et pre oibus episcopis carum semp habebat: Sed crescente inui dorum malicia. eum sine causa impij expelle tes honore debito priuauerunt. et Feramu dum in eius cathedra statuerunt. At Lam pertus monasterium ingressus. per septe an nos ibidez optime conuersatus est. Qua dam vero nocte ad orationem surgens in paui mento per ignorantiam sonuz fecit. Quod audiens abbas dixit. Quisquis hunc fe cit sonu statim vadat ad crucem. Tunc La pertus ilico nudis pedibus in cilicio ad crucem cucurrit. ibiqz tamdiu et in niue et gelu ac glacie fixus stetit donec fratribus post matutinas se calefacientibus abbas eum deesse cognouit. et audiens a quodaz fratre quod ille esset qui ad crucem iuisset eu introduci fecit. et ab eo cu monachis veni am postulauit. Ille vero no solum clementer indulsit. sed et de bono pacientie eis subli miter predicauit. Post septe annos Fera mundus expulsus est. et sanctus Lamper tus iubente pipino ad sedez propriam est re ductus. Cu aut sicut prius verbo et exem plo polleret. insurgentes in eum duo mali gni euz grauiter insectare ceperunt Quos amici pontificis eos sicut meruerant occi derunt. Eo tempore Lampertus pipinum de quada meretrice qua tenebat plurimu increpauit. Dodo aut consanguineus eo rum qui occisi fuerant. et frater ipsius me retricis. domesticus aule regie. congregato exercitu. domu episcopi circuiqz obsedit.

volens occisoꝝ necē in sanctuȝ vindicare
lampertū. At cū puer lampto in orōne po
sito nūciasset. ille cōfisus in dn̄o vt eos ex/
pugnaret mucronē arripuit. Sed ad se re
diens gladiū de manu ꝓiecit. melius iudi
cans vt ꝑsistendo ⁊ moriendo vinceret. q̄ꝫ
vt sacratas manus de impioruȝ sanguine
macularet Tūc vir dei suos āmonuit. vt
pctā sua ꝯfiterent̄ ⁊ mortē pacient̄ sustine
rēt. Statimq̄ꝫ impij irruētes. sanctū i orō
ne Lampertū ꝓstratū ꝑemerunt. circa an
nos dn̄i. DCXX. Quibus discedentibus
quidā ex eiꝰ famulis euadētes corpus eiꝰ
occulte ad cathedralē eccl'iam nauigio ꝑ/
duxerūt. ⁊ cū multa ciuitatis mesticia se/
pulture dederunt.

CXXXV

De sancto Matheo

Matheus binomius ex
titit scȝ matheꝰ ⁊ leui. Mathe
us aūt interp̄tat̄ donū festinati
onis. vel donator ꝯsilij vel dicit̄
matheus a magnus ⁊ theos qđ est deus
q̄si magnus deo. vel a manus ⁊ theos q̄si
manus dei. Fuit em̄ donū festinatōis ꝑ fe
stinā ꝯuersionē. donator ꝯsilij ꝑ salubrē p̄
dicationē. magnꝰ deo ꝑ vite ꝑfectionē ma
nus dei ꝑ euangelij ꝯscriptionē. Leui int̄
pretat̄ assumptus vel applicatus. siue ad
ditus aut appositus. Fuit em̄ assumptus
ab exactione vectigaliū. applicatus nume
ro apostoloꝝ. additus ꝯsortio euāgelistaꝝ
⁊ appositus cathalogo martyꝝ.

Matheus apl's in ethiopia p̄di/
cans in ciuitate que dicit̄ nada
ber duos magos noīe zaroen ⁊
arphaxat repperit. qui ita homi
nes suis artibus dementabāt vt quoscūq̄ꝫ
vellēt mēbroꝝ officioꝝ sanitate priuare vi
derent̄. Qui in tantā supbiaȝ eruperūt vt
se quasi deos ab hoībus facerent adorari.
Matheus aūt apl's p̄dictā ciuitatem in
gressus. ⁊ apud Eunuchū candacis regi
ne quē Philippus baptizauerat hospitatꝰ
ita magoꝝ prestigia detegebat. ꝙ quicq̄d
ipi faciebant hoībus in ꝑniciem. h̄ ipe cō/
uerteret in salutē. Eunucho aūt sanctum
Matheuȝ interrogante. quō tot linguas
loqueret̄ ⁊ intelligeret. exposuit ei matheꝰ
ꝙ spū sancto descendente oīm linguaꝝ sci/
entiā recepisset. vt sicut illi q̄ ꝑ supbiā tur
rim vsq̄ꝫ in celū edificare volebāt pre ꝯfu
sione linguarū ab edificatōne cessauerūt:
sic apl'i ꝑ oīm linguaꝝ scientiā turrim nō
de lapidibus sȝ de v̄tutibꝫ ꝯstruāt ꝑ quaȝ
oēs qui crediderint in celū ascēdant Tūc
veīt qui diceret magos illos cū duobꝫ ad/
uenisse draconibꝫ. qui ignē sulphureuȝ ex
ore ⁊ naribꝫ euomentes cūctos hoīes occi
derent. Apl's aūt signo crucis se muniēs
ad eos secure exiuit. Quē mox vt dracōes
viderūt ante eiꝰ pedes ꝓtinus dormierūt
Dixitq̄ꝫ magis vbi est ars vestra. Excita
te eos si potestis. Ego aūt nisi dn̄m rogas
sem. qđ in me cogitaueratis inferre in vos
ꝓtinus retorsissem. Cū aūt ppl's ꝯuenissȝ
in noīe iesu draconibꝫ vt abirēt p̄cepit. Et
nullū ledentes protinꝰ abierunt. Cepit q̊ȝ
pplo de gloria paradisi terrestris magnū
sermonē ꝯtexere. asserens ipm̄ oībꝫ monti
bus eminere ⁊ ꝓxim celo esse: spinas vl' tri
bulos ibi nō esse: lilia vel rosas ibi nō mar
cescere. senectutē ibi nō euenire. sȝ hoīem
ibi iuuenē sꝑ manere. angeloꝝ organa ibi
deȝ sonare. aues vocatas ꝯtinuo obedire
De h̄ aūt ꝑadiso terrestri dixit hoīem eie
ctū esse. sȝ ꝑ xp̄i natiuitatē in ꝑadisum ce/
lestē reuocatū fuisse. Et cū hec pplo loque/
ret̄. ecce subito tumultus exortus ē. in q̊ re
gis filius mortuꝰ plangebat̄. Quē cū ma
gi suscitare nō possent suadebāt regi ꝙ in
deoꝝ ꝯsortiū raptus fuisset. ⁊ ideo si sacrū
⁊ tēplū sibi ꝯstrui oporteret. Predictꝰ aūt
Eunuchus magos custodire faciēs apo/
stolū aduocauit. Qui orōne fusa eū ꝓtinꝰ
suscitauit. Quapꝓpter rex noīe Egippus h̄
viso ꝑ vniuersas suas ꝓuincias misit di/
cens. Venite ⁊ videte deuȝ in effigie hoīs
latentē. Venerūt igit̄ cū coronis aureis et
diuersis sacrificioꝝ generibꝫ volētes sacri
ficare ei. Quos matheꝰ cōpescuit dicens.
Viri q̄d facitis Ego ds̄ nō sum. sȝ seruus
dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Illi igit̄ de auro ⁊ argento
qđ sibi attulerāt ipo iubēte ecciaȝ magnā
fabricauerūt: quā intra. XXX. dieꝝ spaciū
ꝯsūmauerūt In qua apl'us. XXXIII. an/
nis sedit ⁊ totā egyptū ad fidem cōuertit.
Rex aūt egyppus cū vxore sua ⁊ omi pplo
baptizatus ē. Ephigeniā q̊ȝ filiam regis

apl's deo dicatā plusq̄ȝ ducētis ꝟginibus prefecit B Post h̄ Hirtacus r̄gi suc cessit. ꝛ virginē p̄dictā ↄcupiscēs. dimidium regni sui aplo ꝓmisit. si eā in ↄiugiuȝ suū sibi faceret ↄsentire. Cui apl's ait vt iuxta morē p̄decessoris die dn̄ica ad ecclesiā ↄueniret ꝛ p̄nte ephigenia cū ceteris virginib̄ ꝙ bona sint iusta coniugia audiret. Quo rex cū gaudio festinauit. putans ꝙ ephigenie vellet ↄiugiū suadere. Matheus igit̄ ꝟginib̄ ꝛ omi ꝑplo cōgregatis de bono matrimonij diu locutus. a rege plurimū est laudatus. credēs ꝙ h̄ ideo diceret vt virginis animū ad matrimoniū ꝓuocaret. Deinde impato silentio sermonē repetit dicēs. Cū ḡ bonū sit matrimoniū si saluo federe teneat̄. bene scitis astantes ꝙ si regis sponsā aliq̄s seruoꝝ vsurpare presumeret. nō solū regis offensam. sȝ mortē insup mereret̄. nō q2 vxorē duxisse ꝓbat̄. sed q2 sponsam dn̄i sui accipiens eius matrimoniū violasse ↄuincit̄. Ita ꝛ tu rex sciēs ephigeniā regis eterni spōsaȝ effectaȝ. ꝛ sacro velamine ↄsecratā. quō poteris spōsā potētioris te tollere. ꝛ tuo matrimonio copulare. Quo audito rex pre ira insaniens furibundus abscessit. Apl's aūt intrepidꝰ ꝛ constans oēs ad patientiā ꝛ ↄstantiā cōfortauit. ꝛ Ephigeniā corā se ex timore ꝓstratā cū ceteris virginib̄ benedixit. Post missarū aūt solēnia rex spiculatorē misit q̄ iuxta altare matheū stantē. ꝛ expansis manib̄ in celū orantē misso a tergo gladio interfecit ꝛ martyrē fecit. Qd̄ ꝑpl's audiens ad palatiū regis oīa incēsurus ꝑperabat Sed a p̄sbyteris ꝛ dyaconibus vix detenti apl'i martyriū cū gaudio celebrauerunt Rex ꝟo cū nec ꝑ matronas ad eā directas nec ꝑ magos ephigeniā posset aliquatenꝰ īmutare. totā eius domū igne copioso vallauit. vt ipam cū ceteris virginibus cōcremaret. Apl's aūt eisdē apparens omnem ignē ab eaꝝ domo excussit. Qui erumpēs regis palatiū inuasit. ꝛ solo rege euadente vix cū vnico filio cuncta ↄsumpsit. Statiꝙ filiꝰ arreptus a dm̄onio p̄ris crimia cōfitens ad sepulcꝝ apl'i ꝑperauit. Pater ꝟo turpissimꝰ leprosus effectus cū curari nō posset. manu ꝓpria gladio se ꝑemit. Apl's aūt fratrē ephigenie ab aplo baptizatum regē constituit. Qui ꝑ annos. LXX. r̄gnauit. ꝛ filiū suū sibi substituens christianuȝ cultū magnifice ampliauit: ꝛ totaȝ ethiopie ꝓuinciā ecclesijs xp̄i repleuit. Zaroes aūt ꝛ arphaxat ab ea die qua regis filiuȝ apl's suscitauit in ꝑsidē fugerūt. Sȝ simō ꝛ iudas eos ibidem vicerunt. C Notandū ꝙ in beato matheo quatuor principaliter considerant̄. Primū est obediētie velocitas. q2 mox vt xp̄s eū vocauit. continuo teloneū reliquit. nec dn̄os suos timēs rōnes vectigaliū imꝑfectas reliquit ꝛ christo ꝑfecte adhesit. Pro hac velocitate obedientie quidā occasionē erroris sibi assumpserunt. sicut recitat Hierony. in originali sup ꝑdictū locū dicens. Arguit in h̄ loco Porphirius ꝛ Julianus augustus vel imperitiā hystorici mentientis. vel stulticiā eoꝝ qui statim secuti sunt saluatorē. q̄i irrōnabilit̄ quēlibet vocātē hoiem sint secuti. cū tante virtutes tantaq̄ȝ signa p̄cesserint que aplos anteq̄ȝ crederēt vidisse n̄ dubiū est. Certe fulgor ip̄e ꝛ maiestas diuinitatis occulta que etiaȝ in humana facie relucebat ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu. Si eñ in magnete lapide hec esse virtus dicit̄ vt anulos ꝛ festucas sibi copulet q̄ȝto magis dn̄s omnium creaturarū ad se poterat trahere quos volebat. Hec hiero. Secundū est eius largitas siue liberalitas. q2 statim fecit ei conuiuiū magnū in domo sua. Quod q̄dem conuiuiū nō tm̄ fuit magnū rōne laute preꝑationis. sed etiam fuit magnū primo rōne voti. quia cum magno affectu et desiderio ipsuȝ recepit. Secundo ratione mysterij. quia illud fuit indicatiuum magni mysterij Quod mysteriū exponit glosa sup Lucam dicēs. Qui domicilio christū recipit interno maximis exuberantiuȝ pascit̄ delectatōnibus voluptatū. Tercio ratione documentorū: quia ibi magna documenta exhibuit: sicut misericordiā volo. ꝛ nō sacrificiū. ꝛ nō egent qui sani sunt medico ꝛc̄. Quarto ratione inuitatorū. q2 magni discūbentes etiā inuitati fuerūt. scȝ xp̄us ꝛ discipuli eius. Terciuȝ eius humilitas. que apparuit in duobus. Primo ī hoc ꝙ se publicanum manifestauit. Ceteri euangeliste vt dicit glo. verecūdie causa

⁊ euangeliste honore nomē vulgatū nō po
nūt. Ipe scdm ꝙ scriptū est iustꝰ in pͥmis
accusator est sui. matheū se ⁊ publicanum
nominat. vt ostendat nullum cōuersuꝫ de
bere de salute diffidere. cū apostolus ⁊ euā
gelista de publicano repēte sit factus. Se
cūdo in hoc ꝙ ad suas iniurias patiēs fu
it. Qñ em̄ pharisei murmurabant ꝙ chri
stus ad hominē peccatorē diuertisset potu
isset eis Matheus respondisse ac dixisse
Vos potius miseri ac pctōres estis q̄ vos
iustos arbitrantes medicū refugitis Ego
aūt iam peccator dici nō valeo qui ad me
dicū salutis cōfugio ⁊ eidē vulnus meum
non abscondo. D Quartū est euāge
lij ipsius in ecclesia magna solēnitas Eiꝰ
em̄ euangelium pre ceteris euangelijs ma
gis in ecclesia frequētat̄ sicut ⁊ psalmi da
uid ⁊ epistole Pauli pre ceteris scripturis
amplius in ecclesia recitant̄. Cuiꝰ hec est
ratio. quoniaꝫ teste Jacobo tria sunt gn̄a
peccatorū. scꝫ peccatū superbie luxurie et
auaricie. Peccato supbie peccauit saulus
a saule supbissimo rege dictus: qui ecclesi
siam supra modū persecutus est. Peccato
luxurie peccauit dauid. qui ⁊ adulteriū cō
misit. ⁊ ꝓpter ipm adulteriū fidelissimum
militem vriam occidit. Peccato auaricie
peccauit Matheus. qui ꝑ auariciam lu
cris turpibus inhiabat. Fuit em̄ telonea
rius. Est aūt teloneum vt dicit ysidorus.
locus in portu maris: vbi merces nauiuꝫ
⁊ nautaꝝ emolumēta reddunt̄ Telos aūt
grece vt dicit Beda latine dicit̄ vectigal.
Licet igit̄ isti peccatores extiterint. eoruꝫ
tamen penitentia a deo placuit vt non so
lum dominus eorum culpis ignosceret. sꝫ
etiam in eis dona sua multiplicius cumu
laret. Nam seuissimū persecutorem fecit fi
delissimū predicatorē. adulterū ⁊ homici
dam fecit ꝓphetam ⁊ psalmistaꝫ lucris in
hiantem ⁊ cupidum fecit apostoluꝫ ⁊ euā
gelistam. Ideo igit̄ horuꝫ trium dicta no
bis tam frequentius recitant̄. vt nullus q̄
conuerti voluerit desperet de venia. quan
do tantos in culpa tales conspicit fuisse in
gratia. Notandum insup ꝙ scd̄m beatuꝫ
Ambros. circa conuersionem beati Ma
thei quedam ex parte medici. quedam ex
parte infirmi sanati. quedam ex pte modi
sanandi considerātur. In medico tria fue
runt. scꝫ sapientia qua radicem morbi co
gnouit. bonitas qua medicamenta adhi
buit. potentia qua ipsum tam subito mu
tare potuit. De his tribus sic idem dicit
Ambrosius in persona ipsius Mathei.
Hic potest auferre cordis mei dolorem ⁊
anime pallorem qui nouit occulta. Et hoc
q̄tum ad primuꝫ. Inueni medicum qui
in celis habitat ⁊ in terris spargit medica
menta. Hoc q̄tum ad secundū. Hic po
test solus sanare vulnera mea qui nescit
sua. Hoc q̄tum ad tercium. In ipo au
tem infirmo sanato. scꝫ in beato Matheo
tria considerant̄ scd̄m ꝙ dictus Ambrosiꝰ
oñdit. Ipse nāq̄ morbū ꝑfecte exuit. curā
ti gratꝰ extitit ⁊ i sanitate recepta sp mūdū se
seruauit. Unde ait. Sequebat̄ matheus
iam letus ⁊ alacer ⁊ exultabat dicens. Iā
non publicanū gero. iam non porto leui.
Exui leui postq̄ christum indui. Et hoc
quo ad primum. Odio genus meū fugio
vitam meam soluꝫ te sequor dn̄e iesu qui
sanas vulnera mea. Hoc quo ad secundū
Quis ē q̄ me separat a caritate dei que in
me est. tribulatio an angustia. an fames.
Hoc quo ad terciū. Modus aūt sanā
di scd̄m btm̄ Ambro. triplex fuit. Primo em̄
xp̄s ipm vinculis ligauit. Secūdo caute
rium ipm impressit. Tercio oēm putredi
nē emūdauit. Uñ ait ambro. loquēs in ꝑ
sona mathei. Ligatus sum fidei clauis et
bonis cōpedibus caritatis Aufer iesu me
orꝝ putredies pctōꝝ dū habes vinculis ca
ritatis ligatū. Seca q̄cunq̄ inueneris vi
ciosuꝫ. Hoc q̄tū ad pͥmū. Om̄e mādatū
tuū sic cauteriū impressuꝫ tenebo. ⁊ si vrit
cauteriū mādati tn̄ putrefcā carnis exurit
ne ad virꝰ serpat ꝯtagio. Et si mordet me
dicamētū tn̄ vlcerꝫ tollit viciū. Quātū ad
scd̄m. Ueni cito dn̄e icidēs occultas ⁊ la
tētes varias passiōes. Aperi cito vulnus
ne noxiꝰ serpat humor. emūda om̄e qd̄ fetī
dū ē ꝑegrino lauacro. Hoc q̄tū ad terciū
Eiꝰ aūt euāgeliū anno dn̄i. D qd̄ manibꝰ
suis scripserat cū ossibꝰ beati Barnabe re
ꝑtū est. Quod quidē euāgeliū btūs Bar
nabas secū ferebat. ⁊ sup infirmos illō po
nens om̄es tam fide Barnabe q̄ merito
Mathei ꝯtinuo liberabat.

CXXXVI

De sancto Mauricio

Mauricius dicit᷑ a mari
et cis quod dicit᷑ vomens vel
durus ⁊ us quod interpretat᷑
ꝯsiliator vel festinās. Vel dicit᷑
a mauron quod ſm isidoꝝ grece dicit᷑ ni/
grum. Ipse nanqꝫ habuit amaritudinē
pro incolatu miserie ⁊ dilatione patrie.
Fuit vomens per superfluoꝝ abiectionē.
durus ⁊ firmus per tormentoꝝ ꝑpessionē
ꝯsiliator per cōmilitonū exhortationē. fe/
stinās per feruorem ⁊ bonoꝝ operū mul/
tiplicationē. niger per sui despectionem.
Huius passionē scripsit ⁊ cōpilauit bea/
tus eucharius lugdunens᷑ archieps̄ A
Auricius ī sacratissima legio/
ne que thebea dicitur dux exti/
tisse ꝑhibetur. Dicti autē sunt
thebei a ciuitate sua que the/
bea nūcupata est. Est autem ipsa regio ī
partibus orientis vltra fines arabie ha/
bilis opibus. fructibus fertilis. arboribus
delectabilis. Habitatores ꝓo illi⁹ regio/
nis dicunt᷑ eē magni corporib⁹. armis strē
nui in bello fortissimi. callidi ingenio. sa/
pientia locupletissimi. Ipsa autem ciui/
tas centum portas habuit. ⁊ super nilum
fluuiū qui de paradyso egreditur ⁊ gyon
dicitur sita fuit. De qua dicitur. Ecce ve/
tus thebea centum iacet obruta portis.
His iacobus frater dn̄i verbum salutis
predicauit: ⁊ fidem christi perfecte eos do
cuit. Dioclecianus autem ⁊ maximian⁹
qui ceperūt anno dn̄i. CCLXXXVII. vo/
lentes fidem christi penitus extirpare. ta
les epistolas per omnes ꝓuīcias in qui/
bus christiani morabant᷑ transmiserunt.
Si aliquid determinari oporteret aut sci
ri. ⁊ totus mundus ex vna parte cōgrega
tus esset. ⁊ sola rhoma ex alia parte consi/
steret. mūdus totus victus fugeret. ⁊ sola
rhoma in culmīe sciētie remaneret. Cur
ergo vos parua plebecula eius preceptis
resistitis. ⁊ contra ipsius statuta tam sto/
lide superbitis. Aut igitur deorum īmor
talium fidem suscipite. aut imutabilis ꝺ
vobis sententia proferetur damnationis
Christiani autem huiusmodi litteras su

scipientes. nuncios omnes vacuos remi/
serunt. Tunc dioclecianus ⁊ maximian⁹
in iram commoti. per omnes prouincias
miserunt. vt omnes bellicis armis apti
ad rhomam venirent. vt omnes rebelles
rhomano imperio subiugarēt. Littere āt
augustoꝝ ad populū thebeoꝝ delate sunt
Qui populus ſm dei preceptum que dei
erant deo. ⁊ que erant cesaris cesari red/
debant. Congregātes igitur electam mi/
litum legionem. s. sex milia sexcentos sexa
gintasex eos ad impatorē miserunt. vt in
bellis iustis impatorem iuuarent. non vt
contra christianos arma mouerent. ſꝫ eos
potius defensarent. Huic autem sacra/
tissime legioni dux erat inclytus vir mau/
ricius. signiferi autem candidus innocē/
tius. exuperius. victor ⁊ ꝯstantius. Dio/
clecianus igitur maximianū quem sibi ī
collegam imperij assumpserat contra gal
lias cum infinito exercitu misit. ⁊ ei legio
nem thebeam sociauit. Hi a sancto mar/
cellino papa exhortati sunt vt an̄ gladijs
interirent q̄ꝫ fidem christi quam accepe/
rant violarent. B Cum igitur vni/
uersus exercitus montes alpium trans/
measset. et ottodoꝝ aduenisset. iubet impe
rator vt omnes qui secum erant idolis im
molarent. ⁊ contra rebelles imperio ⁊ ma
xime contra christianos vnanimit᷑ ꝯiura
rent. Quod sancti milites audientes oc/
to miliaribus ab exercitu secesserūt. ⁊ in q̄
dam loco ameno cui aganū nomen est iu/
xta rhodanū ꝯsederunt. Quod audiens
maximian⁹. missis militibus precepit vt
ad deorum sacrificia cum alijs festinarēt
Qui se non posse facere responderūt vt po
te qui fidem christi haberent. Tunc im/
perator ira succensus ait: Iungitur despe
ctui meo celestis iniuria. ⁊ mecum religio
rhomana ꝯtemnitur. Sentiat contumax
miles non solum mihi sed etiaꝫ dijs meis
me posse dare vindictam. Tūc cesar mis/
sis militib⁹ suis iussit vt aut dijs sacrifica
re eos compellerent. aut decimū quemqꝫ
eoꝝ ꝓtinus decollarent. Sancti igit᷑ cum
gaudio capita extendentes. vnus ante al
terum festinabat. ⁊ ad mortem preuenire
certabat. Tunc sanctus mauric⁹ assur/
gens inter cetera sic ꝯcionatus est. Cong̅

tulor vobis. quia pro fide christi oẽs mo/
ri parati estis. Cõmilitones vestros neca
ri sustinui. quia vos ad passionẽ pro chri/
sto paratos vidi ⁊ dñi mandatũ seruaui q̇
ait petro. Mitte gladium tuũ in vagi/
nam. Quia ergo iam cõmilitonũ corpori
bus vallati sumus ⁊ socioꝝ sanguinibus
rubricatas vestes habemus. nos ipsos ad
martyriũ seq̃mur. Hec ergo si placet cesa
ri mandem⁹ responsa. Milites tui impe
rator sumus. ⁊ ad defensionez reipublice
arma suscepimus. Non est in nobis pro/
ditio. non formido. sed christi fidem nul/
latenus deseremus. Cum hoc imperator
audisset. iussit iterum vt decimũ trucida/
rent. Quo facto. exuperius signifer vexil/
lum arripiens ⁊ inter cõmilitones stans
dixit. Gloriosus dux noster mauricius de
nostroꝝ cõmilitonũ gloria est locutus. nec
exuperi⁹ signifer noster. ideo hec arma ar/
ripuit vt talib⁹ resistamus. Proijciant
dextere nostre arma hec carnalia. ⁊ armẽ
tur virtutib⁹. ⁊ talia si placet cesari remã/
demus. Milites sumus imꝑator tui. ser/
ui autem quẽ libere ꝓfitemur christi. Ti/
bi debemus militiã. illi innocentiã. A te
laboris stipẽdiũ. ab illo exordium sumpsi
mus vite: Oĩa pro ipso tormenta suscipe
parati sumus. ⁊ ab eius fide nunq̃ disce/
demus: Tunc impius cesar iussit suũ ex/
ercitũ totam legionẽ circũdare ita vt vn⁹
euadere non posset. Vallant̃ igitur mili/
tes christi a militib⁹ diaboli ⁊ nephandis
manib⁹ trucidant̃ ⁊ pedib⁹ equoꝝ ↄculcã
tur ⁊ christo ꝑciosi martyres ↄsecrantur.
Passi sunt aũt circa annos dñi. cclxxxvij.
Dei autem nutu q̃ꝫ plures euaserũt vti
regiones alias veniẽtes christi nomen p̃/
dicarent. ⁊ gloriosissime in locis alijs triũ
pharent. Ex quibus fuisse dicunt̃ solutor
auentor ⁊ octauius apud thaurinũ. alexã
der apud ꝑgamũ. secũdus apud vintimũ
necnon ⁊ beatus ↄstanti⁹ ⁊ victor ⁊ vrsus
et q̃ꝫ plures alij. Cum igitur carnifices p̃/
dam diuiderent ⁊ insimul epularent̃. q̄n/
dam senem noĩe victorẽ inde casu transe/
untem ad secũ ↄuiuandũ inuitãt. Ille au
tem requirere cepit quõ inter tot milia oc
cisoꝝ possent cum gaudio epulari. Cũ au
tem a quodam audisset q̄ ꝓ fide christi
mortui essent. suspirans ille vehement̃ in/
gemuit beatũ oĩno se clamitans si cũ illis
fuisset occisus. Cum autem comperissent
quoniã christian⁹ esset in eum impetũ fe/
cerunt ⁊ ipsum ꝓtinus trucidarunt.

¶ Post hec autem maximian⁹ apud
mediolanũ. dioclecianus ꝟo apud nico/
mediam vna die purpurã deposuerũt vt
priuatam vitam agerent ⁊ adolescẽtiores
scꝫ ↄstãtius ⁊ maximus ⁊ galerius quos
cesares fecerant imꝑarent. Sed cum ma/
ximianus iterum tyrannice imꝑare vel/
let a ↄstantio genero suo ꝑsecutus suspen
dio vitam finiuit. Tandem corpus san/
cti innocentij de eadem legione in vndaꝫ
rhodani immersum a domiciano gena/
nensi ⁊ gratho augustano ⁊ ꝓthasio eius/
dem loci epĩs cum alijs in ecclesia est se/
pultum. In cuius ↄstructione quidã gen
tilis artifex erat qui alijs die dñico solẽni/
zantib⁹ solus opus suũ exercebat. Adest
sanctoꝝ exercitus. rapitur. cedit̃. ⁊ arguit̃
q̄ opus suũ ꝓphan⁹ assumpserit ⁊ die dñi
ca cum alij diuinis intenderẽt ipse operi/
bus mechanicis inhiaret: Correctus ad
ecclesiam cucurrit ⁊ se fieri christianũ po/
stulauit. Ambrosius in p̃fatione de his
martyrib⁹ sic ait: Caterua fideliũ diuino
lustrata lumine. ab extremis terre finibus
veniens tibi fideliter supplicauit. Et tam
corporeis bellatoꝝ legio mucronib⁹ circũ
septa q̃ꝫ spũalib⁹ etiam armis vallata
ad martyriũ vigili ↄstantia ꝓperauit. q̊s
pestifer tyrann⁹ vt eos metu ꝑterreret ad
internetionẽ supplicij gladio decimauit.
atq̃ꝫ postmodũ ↄstanter eos ꝑdurantes ĩ
fide vniuersos pariter capite plecti prece
pit. Sed hi tanto charitatis ardore ferue
bant. vt eiectis armis flexo poblice passim
geniculãtes. spiculatoꝝ tela hilari corde
susciperẽt. Inter quos beatus mauricius
tue fidei amore succensus decertãdo mar
tyrij est coronã adeptus. Hec Amb.

Mulier quedam filium suũ abbati mo/
nasterij in quo sanctorum martyrũ corpo
ra requiescunt erudiendũ tradidit. quem
in breui defunctum irremediabili luctu
plangebat. Cui apparens mauricius cur
filium suum sic fleret quesiuit. Que sibi
respondit q̄ q̃ꝫdiu viueret a lachrymis ñ

cessaret. Cui ille. Noli eum flere vt mortuum. sed scias eum habitare nobiscum. Quod si probare desideras. cras ⁊ in omnibus diebꝰ vite tue si ad matutinas surrexeris vocem eius inter monachoꝝ psallentium voces audire valebis. Quod illa semper fecit ⁊ vocem filii cum monachis cantantem semper discernens audiuit. Rex gaturanicus cum thesauros suos relictis seculi pompis paupibus et ecclesiis erogaret. quendam presbyterum misit vt sibi de sacrosanctis ipsorum reliquiis asportaret. Qui cum reliquiis impetratis rediens. dum nauis orta tempestate in lacu lausanensi periret. capsam cum reliquiis fluctibꝫ opposuit ⁊ mox secuta fuit tranquillitas magna. Anno domini dccccLxiii. cum quidam monachi obtentu karoli a nicolao papa corpora sancti vrbani pape ⁊ sancti tyburcii martyris impetrassent. ⁊ redeuntes sanctoꝝ martyrum ecclesiam visitassent. ab abbate ⁊ monachis impetrarunt vt corpus sancti mauricii ⁊ caput sancti innocentii apud antisiodoꝝ in ecclesia quam sanctus germanus eisdem martyribꝫ dudum dedicauerat transportarent. Refert Petrus damiani ꝙ in burgundia erat quidam clericus superbus ⁊ ambitiosus. qui q̄ndam ecclesiam sancti mauricii sibi vsurpauerat. quodam potente milite sibi plurimuz obsistente. Dum autem quadam die missa cantaretur. ⁊ in fine euangelii diceret. omnis qui se exaltat humiliabitur derisit miser ⁊ ait falsum est. Naz si ego meis hostibus me humiliassem. tot hodie diuitias ecclesie non haberem. Et ecce fulmen instar gladii in os eius per quod blasphemie verba euomuit introiuit. ⁊ subito euz extinxit.

CXXXVII A

De sancta Justina

Justina a iusticia dicta est. Ipsa eniz per iusticiaz vnicuiq̧ quod suum est reddidit. scilicet deo obedientiam. superiori prelato reuerentiam. pari concordiā inferiori disciplinam. inimicis patientiaz miseris ⁊ afflictis compassionem operosam sibi sanctimoniam ⁊ proximis charitatem. B

Justina virgo de ciuitate antiochie filia sacerdotis idoloꝝ quotidie ad fenestram sedens prelum diaconem euangelium legentem audiebat. a quo tandem conuersa est. qđ cum mater patri in lecto retulisset ⁊ ambo dormissent. christus cum angelis apparuit eis dicens: Venite ad me: ⁊ dabo vobis regnum celorum. Qui euigilantes stati cuz filia sua se baptizari fecert. Hec ergo iustina ꝟgo a cypriano plurimū molestata. ipsum tandem ad fidem conuertit. Cyprianus enim a sua puericia magꝰ extiterat. Nam cum septem annoꝝ esset. a parentibus diabolo consecraꝰ est. Hic igitur magice arti inseruiebat. ⁊ matronas in iumenta conuertere videbatur. et multa alia prestigia exercebat. Ardens igitur in amore iustine virginis. ad magicas artes se contulit. vt ipsam pro se vel ꝓ viro quodam acladio qui similiter in eiꝰ amorem exarserat posset habere. Aduocat igitur demonem vt ad se veniat ⁊ iustinam per eum valeat habere. Adueniens demō dixit ei. Quid me vocasti. Cui cyprianus. Amo virginem de galileis. potes ne facere vt ipsam habeam. ⁊ voluntatem meam secum perficiam. Cui demon. Ego qui hominē de paradyso eiicere potui. cayn fratrem suū occidere procuraui. iudeos christum occidere feci. homines perturbaui. ⁊ non potero facere vt vnam puellam habeas. ⁊ ea iuxta tuum placitum fruaris. Unguentum hoc accipe. et circa domum eius deforis sparge. ⁊ ego superueniens cor eius in tuum amorem incendam ⁊ tibi eam assentire compellā. Sequenti nocte demon ad eam ingreditur. ⁊ cor eius ad amorem illicitum incitare conatur. Quod illa sentiens. deuote se domino cōmendauit. ⁊ totum corpus suum signo crucis muniuit. Ad signum autem sancte crucis diabolus territꝰ fuit. ⁊ ad cyprianum veniens ante eum stetit. Cui cypanꝰ dixit. Quare n̄ adduxisti ad me virginē illā. Cui demon. Vidi in ea qđdam signū ⁊ ꝯtabui. ⁊ ois ꝟtꝰ i me

defecit. Cyprianꝰ aũt eũ dimisit ⁊ aliũ fortiorem vocauit. Cui demon. Audiui tuā iussionem ⁊ vidi illius impossibilitatem. Sed ego emēdabo ⁊ tuam complebo voluntatē. Aggrediar eam ⁊ cor eius vulnerabo in amorem libidinis ⁊ ea iuxta desiderium tuũ ꝑfrueris. Ingrediens igitur diabolus nitebatur ei ꝑsuadere. ⁊ animũ eius ad amorem illicitũ inflāmare. Illa autē se deo deuote recōmendans signo crucis omnē temptationē repulit. ⁊ insufflās in demonem protinus euz abiecit. Demon autem confusus abijt ⁊ aufugit ⁊ ante cyprianũ stetit. Ad quez cyprianus. Et vbi est virgo ad quam te trāsmisi. Et demon Uictum me fateor ⁊ q̄liter dicere ꝑtimesco. Quoddam enī signũ terribile ī ea vidi. ⁊ ꝯtinuo robur omne amisi. Tunc cyprianus eum deridens dimisit. ⁊ ipsum ꝑncipem demonũ aduocauit. Cumqꝫ venisset ad eum dixit. Que est virtus vestra tam modica vt vincatur ab vna puella. Dixit demon. Ecce egrediens varijs febribus eam vexabo ⁊ animũ eius ardentius inflāmabo. ⁊ totum corpus eius vehementi ardore respergam. ⁊ freneticā illam faciam ⁊ varia sibi fantasmata offeram. ⁊ media nocte eam adducam tibi. Tunc diabolus in speciē vnius virginis se trāsfigurauit. ⁊ ad virginē veniēs dixit Ecce ad te venio quia tecũ in castitate viuere ꝯcupisco. Uerũtamen dic queso te. q̄nam certaminis nostri merces erit. Cui sancta virgo rñdit. Merces q̄dem multa. labor modicus. Dicit ei demon. Quid est ergo quod deus p̄cepit. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. Timeo ergo bona socia q̄ si in ꝟginitate manserimus verbum dei irritum facieꝰ ⁊ velut ꝯtemnentes ⁊ inobediētes in graue iudiciũ decidemus. ⁊ vnde videbamur sperare premium. graue incurremꝰ tormentũ. Cepit autem cor virginis q̄uibus cogitatiōibꝰ per īmissionē demonis ꝯcuti. ⁊ ardore cōcupiscentie fortius inflāmari. adeo vt iaz surgens abire vellet. Tunc sancta virgo ad se reuersa ⁊ quis esset qui secum loq̄retur intelligens. ꝯtinuo se cruce muniuit. ⁊ in diabolum sufflans ipsum instar cere ꝓtinus liquefecit. ⁊ ab omni temptatiōe statim liberatā se sensit. ¶ Postmoduz diabolus in speciē iuuenis pulcherrimi se transfigurauit. ⁊ thalamũ eius ingrediēs cum ipsa in lectulo iaceret. impudenter in eius lectulũ ꝓsiliuit. ⁊ in eius amplexꝰ ruere voluit. Quod videns iustina ⁊ malignum spiritũ adesse cognoscēs. mox signũ crucis edidit. ⁊ instar cere diabolũ liquefecit. Tunc diabolus ꝑmittente deo febribus eam fatigans. ⁊ plures cum gregibꝰ et armentis occidens. maximā moralitatem in tota antiochia futuraz ꝑ demoniacos p̄dicebat nisi iustina ꝯiugio ꝯsentiret Quapropter tota ciuitas morbo lāguēs ad ianuā parentũ iustine ꝯuenit. clamās vt iustinam ꝯiugio traderēt. ⁊ sic ciuitatē a tanto periculo liberarent. Sed cum iustina nullatenus ꝯsentiret. ⁊ ex hoc mortē eidem omnes minarentur vij. anno mortalitatis ipsa pro eis orauit ⁊ omnē pestilētiam ꝓpulsauit. Uidens diabolus q̄ nihil ꝓficeret. in formam iustine se trāsmutauit vt famam iustine pollueret. ⁊ cyprianum deludens se iustinam ad se adduxisse iactabat. Pergens igitur diabolus ad cyprianum in specie iustine ad ipsum cucurrit. ⁊ eum quasi que eius amore langueret osculari voluit. Quam cyprianus videns ⁊ iustinam esse credens. gaudio repletus ait. Bene venisti iustina omniũ feminarũ decora. Mox vt cyprianꝰ nomen iustine noiauit. diabolus nomen illud ferre non potuit. sed ad eius prolationem instar fumi statim euanuit Quapropter cyprianus delusum se videns tristis remansit. Unde ⁊ amplius in amorez iustine estuans ad ostium virginis diu vigilauit. ⁊ quandoqꝫ in feminam quandoqꝫ in auem vt videbatur arte magica se cōmutans cum venisset ad ostium virginis neqꝫ femina neqꝫ auis. sed cyprianus ꝓtinus apparebat. Acladius quoqꝫ arte diabolica mutatus in passerez cum ad fenestram iustine volasset. mox vt virgo eum aspexit non passer sed acladius apparuit. angustiariqꝫ nimis cepit ac tremere. quia nec fugere poterat nec salire. Timēs ꝟo iustina ne caderet ⁊ creparet eum per scalā deponi fecit. ⁊ admonēs vt a sua vesania cessaret. ne iuxta leges tāqꝫ malefic

punire℞. Ista oīa fm figmenta diabolica ad q̄n dā apparentiā fiebant. D Ui ctus igitur per oīa diabolus ad cyprianū rediit: ꝛ ante eum ꝯfusus stetit. Cui dixit cyprianus. Nunqd ꝛ tu victus es. Que est miser virtus vestra vt vnam puellam non possitis vincere: nec in eam potestatē habere. sed ecōuerso ipsa vos vincat. ꝛ tā miserabilit̄ vos ꝓsternat. Dic tamen mihi obsecro in quo est eius tam maxia fortitudo. Cui demon ait: Si mihi iurauer̄ vt a me nequaꝗ̄ recedas virtutem eius victorie tibi pandam. Cui cyprian⁹. Per qd tibi iurabo Cui demon. Iura mihi ꝑ virtutes meas magnas ꝙ a me nunꝗ̄ discedas. Dicit ei cyprianus. Per virtutes tuas magnas tibi iuro ꝙ a te nunꝗ̄ discedam. Tunc diabolus quasi securus ei dixit. Puella illa signū crucifixi edidit ꝛ statim ꝓstrabui ꝛ oēm virtutem amisi. ꝛ quasi cera a facie ignis effluxi. Dicit ei cyprianus. Ergo crucifixus maior te est. Et demon. Utiꝗ̄ maior oībus est. ꝛ nos ꝛ omnes quos hic decipimus tradet igni inextinguibili cruciandos. Cui cyprian⁹. Ergo ꝛ ego amic⁹ debeo fieri crucifixi. ne tantam aliquādo penam incurram. Cui diabolus. Iurasti mihi ꝑ virtutes mei exercitus ꝑ quas nemo ꝑiurare valet ꝙ a me nunꝗ̄ discederes. Ad quem cyprianus. Te ꝛ omnes fumigantes tuas virtutes ꝯtemno: ꝛ tibi ꝛ omnibꝫ diabolis tuis abrenuncio ꝛ crucifixi salutari signo me munio. Statimꝗ̄ ab eo diabolus ꝯfusus discessit. Tunc cyprian⁹ ad epm iuit. Quē videns eps ꝛ credens eum venisse vt christianos in errorem mitteret. ait ei. Sufficiant tibi cypriane hi qui foris sunt. Nihil enī poteris aduersus ecclesiā dei. Inuicta est enī virtus christi. Cui cyprianus. Certus sum quia inuicta est virtus christi. Narransꝗ̄ que sibi acciderant ab eo se baptizari fecit. Qui postmodū tam ī sciētia ꝗ̄ in vita valde ꝓficiens. mortuo epo ipse in epm ordinatus est. Beatā ꝟo virginem iustinam in monasterio posuit. et multis sacris virginibꝫ eam ibidem ī abbatissam prefecit. Sanct⁹ autem cyprianus martyribꝫ epistolas sepe mittebat. et eos in certamine roborabat. Comes aūt regionis illius audiens famam cypriani ꝛ iustine. eos ad se presentari fecit. et an sacrificare vellent reqsiuit. Qui dum in fide christi ꝑsisterent firmi iussit eos in sartaginem plenam cera pice ꝛ adipe poni. Que tamen eis mirum refrigeriū prestitit. nec aliqđ supplicīū irrogauit. Sacerdos autem idolorūꝫ prefecto dixit. Iubeas me ante sartaginem stare: ꝛ ꝯfestim vincaꝫ omnē virtutē eorum. Cum ergo iuxta sartaginē venisset dixit. Magnus es deus hercules ꝛ pater deoꝝ iupit̄. Et ecce ꝯtinuo de sartagine ignis exiuit ꝛ penitus eum ꝯsumpsit. Tunc cyprianus et iustina de sartagine extrahunt̄ ꝛ data super eos sententia pariter decollant̄. Horū corpora cum septem diebus ad canes ꝓiecta mansissent. postmodū rhomam trāslata sunt. Nunc autem vt dicit̄ placentie requiescunt. Passi sunt autem. VI. kal. octobris circa annos dn̄i. CCLXXXVII. sb diocleciano.

CXXXVIII
De sanctis Cosma et damiano

Cosmas dicitur a cosmos qđ est forma vel ornatus Vel fm isidoꝝ cosmos grece dicitur mūdus latine. Fuit enī forma aliis in exemplis. ornatus virtutibus bonis. mūdus ab oib⁹ vitiis. Damianus dictus est a dama quadā bestia que humilis est ꝛ māsueta. Vel damian⁹ a dogma qđ est doctrina ꝛ ana qđ est sursum. Vel a damū qđ est sacrificiū. Vel damianus quasi dn̄i manus. Ipse enim mansuetudinē habuit in ꝯuersatiōe. doctrinam supnam habuit in ꝓdicatiōe. sacrificiū fuit in carnis maceratiōe. dn̄i manus fuit in medicinali curatione. A

Cosmas ꝛ damianus germani fratres in ciuitate egea ex religiosa matre noie theodora nati sunt. Hi arte medicine edocti tantam a spūsancto gratiam acceperūt vt omnes lāguores non solum ab hominibus sed etiam a iumentis curarent. gratis omnia tribuentes. Matrona autem quedam nomine palladia cum omīa sua in medicis ꝯsumpsisset ad sanctos acces-

sit. ⁊ ab eis sanitatē integram reportauit
Tunc illa quoddam munusculū sancto
damiano obtulit. Et cū nollet recipere. il
la eum sacramentis terribilibus adiurauit
Quod ille acquieuit recipere non quidē
ductus cupiditate muneris. sed ⁊ deuoti-
oni satisfaciens offerentis. ⁊ ne nomē dñi
videretur spernere per quod videbat sic se
adiuratum esse. Hoc vbi sanctus cosmas
compit precepit ne corpus eius vna cum
ipsius corpore poneretur. Sed sequenti no-
cte dñs cosme apparuit ⁊ fratrē de susce
pto munere excusauit. audiens eorum fa
mam pconsul lysias eos ad se accersiri fe
cit. ⁊ que eorum sunt nomina que patria.
que fortuna inquirere cepit. Sancti mar
tyres dixerunt. Nomina nostra sunt cos-
mas ⁊ damianus ⁊ alios tres fratres ha
bemus quorum noīa sunt antimus leonti
us ⁊ euprepius. Patria autē nostra ara-
bia est. Porro fortunam christiani nesciūt
Iussit ergo pconsul vt fratres suos addu
cerent ⁊ simul idolis immolarent. Sed cū
oīno immolare ɔtemnerēt. precepit eos in ma
nibus ⁊ pedibus dire torqueri. Cum autē
eius tormenta deriderēt. iussit eos catena
ligari ⁊ in mare pcipitari. Sed statim ab
angelo de mari liberantur ⁊ ante presidem
statuuntur. Quod preses ɔsiderans ait:
Per deos magnos maleficijs vincitis. q̄r
tormenta ɔtemnitis ⁊ mare sopitis. Do
cete ergo me hec vestra maleficia. ⁊ in no-
mine dei adriani sequar vos. Et hoc di-
cto statim duo demones affuerunt ⁊ eum
grauissime in faciem ceciderunt. Et ille cla-
mans dixit. Deprecor vos o boni viri vt
pro me ad dñm vestrum oretis. Quibus
orantibus ɔtinuo demones discesserunt.
Preses autem dixit. Uidetis qualiter ad
uersum me dij indignati sunt quia eos re
linquere cogitabam. Jam ergo deos me-
os vos non patiar blasphemare. Tūc eos
in ignem copiosum iactari precepit. sed ta
men eos nil lesit. quin potius flāma prosi-
lijt longe. ⁊ multos de astantibus interemit
Jubentur ergo in eculeo suspendi. Sed
ab angelo ipsos custodiente fatigatis ad
modum incedendo ministris ante presi-
dem deponuntur illesi. Tres igitur fratres
in carcerem fecit recludi. ⁊ cosmam ⁊ da-
mianū crucifigi. ⁊ a populo lapidari. Sz
in ipsos lapides redibant autores ⁊ q̄plu
rimos vulnerabāt. Tunc preses furore re
pletus. eductis tribus fratribus ⁊ stantibus
iuxta crucem iussit cosmam ⁊ damianū
supra crucem a quattuor militibus sagitta
ri. Sagitte retro conuerse plurimos vulne-
rabant. sed sanctos martyres non ledebāt
Uidens autem preses in oībus se confu-
sum vsq̄ ad mortem angustiatus. omnes
quinq̄ fratres fecit simul decollari. Me-
mores autem christiani verbi quod dixe-
rat sanctus cosmas ne in vnū sepelirentur.
cogitabant quomodo vellent martyres se
peliri. Et ecce subito camelus aduenit et
humana voce pclamans. sanctos in vno
loco sepeliri precepit. Passi sunt sub dio-
cleciano q̄ cepit circa ānos dñi. CCLXXX
VII. B Rusticus quidā cum post
laborem messis in campo aperto ore dor-
miret. serpens in eius ventrem ingressus
est. Euigilans autem cum nihil sentiret
domū redijt. ⁊ sero facto grauissime torq̄-
ri se sensit. Uoces igitur miserabiles emit
tebat ⁊ sanctos dei cosmam ⁊ damianū
in sui auxilium inuocabat. Sed cum do
lor semper increscerer ad ecclesiā sancto-
rum martyrum confugit ⁊ ibidem eo su-
bito dormiente serpens sicut per os eis in
trauerat sic exiuit. Uir quidam longe
pfecturus sanctis martyribus cosme ⁊ da-
miano vxorem suam cōmendauit. dans
ei signum cui protinus deberet annuere
si aliquando eam vocaret. Post hoc autē
sciens signum diabolus quod ei maritus
dederat. se in hominē transfigurauit. ⁊ si-
gnum viri offerens dixit. Uir tuus ab il-
la ciuitate me misit ad te. vt ducam te ad
eum. At illa adhuc ire formidās ait. Si-
gnum quidem agnosco. sed quia sanctis
martyribus cosme ⁊ damiano cōmendata
sum. super eorum altare mihi iura q̄ secu
ram me duces: ⁊ tunc protinus pficiscar.
Ille autem continuo vt dixerat sibi iura-
uit. Secuta ergo eum cum ad quendam
locum secretum venissent. voluit eam de
iumento diabolus precipitare vt eam oc-
cideret. Quod illa sentiens exclamauit.
Deus sanctorum cosme ⁊ damiani adiu
ua me. Uobis enim credidi ⁊ secuta sum

eum. Confestim autem sancti cum multi/
tudine dealbatoꝝ ibidem affuerunt ⁊ eã
liberauerunt. Diabolus ꝟo statim euanu
it. Et dixerunt ei. Nos sumus cosmas et
damianus quorum iuramento credidisti
ideoqꝫ festinauimꝰ venire in auxilium ti/
bi. Felix papa attauus sancti gregorij
in honore sanctoruꝫ cosme ⁊ damiani no/
bilem ecclesiam rhome cõstruxit. In hac
ecclesia quidam vir sanctis martyribus
seruiebat. cui cancer vnum crus totũ con
sumpserat. Et ecce dormiente illo. sancti
cosmas ⁊ damianus deuoto suo apparue
runt. vnguenta ⁊ ferramenta secum por/
tantes. Quorum vnus alteri dixit. Ubi
carnes accipiemus vt abscisa carne putri
da locum vacuum repleamus. Tunc ait
alter. in cimiterio sancti petri ad vincula
hodie ethyops recens sepultus est. De il/
lo ergo affer vt huic suppleamus. Et ecce
ad cimiteriũ ꝓperauit: ⁊ coxam mauri at
tulit. precidentesqꝫ coxam infirmi loco ei
us coxam mauri inseruerunt. ⁊ plagã di/
ligenter vngentes coxam infirmi ad cor/
pus mauri mortui detulerunt. Euigilãs
autem cum se sine dolore sensisset. manuꝫ
ad coxam apposuit ⁊ nil lesionis inuenit.
Apponensqꝫ candelam cuꝫ in crure nihil
mali videret. cogitabat an non ipse q̃ erat
sed alius alter esset. Rediens autem ad se
pre gaudio de lectulo ꝓsilijt. ⁊ quid ĩ som/
nis viderat ⁊ qualiter sanatus fuerat om
nibus enarrauit. Qui conciti ad tumulũ
mauri miserunt. ⁊ coxam mauri precisam
et coxam predicti viri loco illius in tumu
lo positam repererunt. Passi sunt autem
circa ãnos dñi CCLXXX. sub diocleciano

CXXXIX A

De sancto Forseo

Orseus episcopus cu
ius historiam Beda scripsisse
creditur. dum omni virtute et
bonitate polleret. ad extremuꝫ
veniens spirituꝫ emisit. Uidit quoqꝫ du/
os angelos ad se venientes ⁊ eius animã
deferentes. tertium ꝟo armatuꝫ scuto cã/
dido ⁊ gladio fulgureo se precedenteꝫ cõ/
spexit. Deinde demones clamantes au/
diuit. Precedamus ⁊ ante faciẽ eius bel/
la commoueamus. Cum ergo precessis/
sent conuersi iactabant in eum ignita ia/
cula. Sed angelus precedens scuto ea su
scipiebat ⁊ protinus extinguebat. Tunc
demones angelis opponentes dixerunt.
Ociosos sermones sepe dixit. ⁊ ideo ille/
sus non debet perfrui vita beata. Quibus
angeli. Nisi ꝑncipalia vicia contra euꝫ ꝓ/
tuleritis propter minima non peribit. Tũc
dixit eis demon. Si iustus est deus. ho/
mo hic non saluabitur. Scriptum est enĩ
Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut
paruuli. non intrabitis in regnum celorũ
Cui angelus excusans ait. Intelligenti/
am in corde habuit. sed ꝯsuetudo homi/
num concitauit. Cui demon. Sicut acce
pit malum ex ꝯsuetudine. ita accipiat vi/
dictam a superno iudice. Sanctus ange
lus dixit. Judicemur ante deum. Preliã
te angelo aduersarij territi sunt. Tunc de
mon dixit. Seruus qui scit voluntatẽ do
mini sui ⁊ non facit. plagꝭ vapulabit mul
tis. Cui angelus. Quid enim iste de do/
mini sui voluntate non impleuit. Et de/
mon. Dona iniquorum recepit. Cui an/
gelus. Credidit ꝙ vnusquisqꝫ eorum pe/
nitentiam egisset. Demon dixit. Ante de
buit probare penitentie ꝑseuerantiã ⁊ sic
fructus suscipere. Angelus respondit Ju
dicemur ante deum. Sed demon succu/
buit. Iterum autem ad bellandum surre
xit dicens. Usqꝫ nunc deum existimaba/
mus veracem qui omne delictum quod
in terris non purgatur se in eternum pu/
niturum promisit. Hic ergo homo quan/
dam vestem a quodã vsurario recepit. nec
ꝺ hoc punitus fuit. Ubi est ergo iusticia
dei. Cui angelus. Silete quia occulta di
iudicia ignoratis. Quamdiu enĩ speratur
penitentia. comitatur hominẽ diuina mise/
ricordia. Demon respondit. Sed nullus
hic locus est penitẽtie. Cui angelus. Pro
funditatẽ iudicioꝝ dei ignoratꝭ. Erit ete/
nim. Tũc diabolus tam grauiter eũ ꝑcussit.
vt pꝰmodũ vite restitutꝰ semꝑ ꝑcussionis
vestigiũ retineret. Arripiẽtes enĩ demo/
nes vnum de his quos in ignibꝫ torq̃bãt
ipsum in eum iactauerũt. q̃ eiꝰ humeꝝ ma/
xillamqꝫ incẽdit. Cognouitqꝫ hoiem. qꝛ
ille erat euiꝰ vestẽ accepat. Dixitqꝫ ange/

lus. Quod incendisti arsit te. Si eniz hu
ius viri in peccatis mortui, donū non ac/
cepisses, nec pena in te arderet. Et hāc p/
cussionem pmittente deo, p receptione ve/
stimenti illius percepit. Alter autē demō
dixit. Adhuc restat illi angusta porta vbi
illum superare poterim⁹. Diliges proxi/
mū tuū sicut teipm. Rñdit angelus. Vir
iste in primos suos opatus est bona. Ad
uersarius rñdit. Non sufficit hoc. nisi eti/
am sicut seipsum dilexerit. Cui angelus.
Fructus dilectionis est bene opari. q: de/
us reddet vnicuiqz ꝭm opa sua. Dixitqz
demon. Sed quia verbum de diligendo
non impleuit damnatus erit. Pugnante
turba nephāda. sancti angeli victores fue
runt. Dixitqz iteruz demon. Si deus ini/
quus non est. ꝛ verbi illius trāsgressio ei
displicet. iste penaꝝ expers non erit. Pro/
misit eni seculo abrenūciare. ꝛ ecōtrario
seculum dilexit ꝯtra id qd dictū est. Noli
te diligere mundū: neqz ea que in mundo
sunt. Sanctus angelus rñdit. Non sibi
ea que sunt seculi: sed hoibus indigentib
dispēsanda dilexit. Diabolus rñdit. Qua
licunqz modo diligatur ꝯtra preceptū di
uinū est. Victis aduersarijs rursus dia/
bolus ad callidas ꝯuertit accusatiōes di
cens. Scriptum est. Si non annūciaue/
ris iniquo iniq̄tatem suam. sanguinē eius
de manu tua requiram. Hic non annū/
ciauit digne pctōrib penitentiā. Sanct⁹
angelus rñdit Quando auditores despi
ciunt verbū. lingua doctoris loqui ꝑpedit
dum videt ꝙ predicatio audita despicit.
Unde prudentis est dum non est loquē/
di tps nosse tacere. In oī ꝓo ꝯtradictione
demonū ꝑualida nimis extitit pugna. do
nec iudice dño triūphantib angelis deui
ctisqz aduersarijs. imēsa claritate vir san/
ctus circūfusus est. Unus autem vt Be
da testat ex angelis dixit ei. Respice mun/
dum. Respiciensqz vidit vallem tenebro/
sam ꝛ q̄ttuor ignes in aere aliq̄bus spa/
cijs a se distātes. Dixitqz ei angelus. Hi
sunt q̄ttuor ignes qui mundū succendunt
Unus est ignis mendacij. cum hoc ꝙ ab
renūciare diabolo ꝛ omnib pompis eius
in baptismo hoies ꝑmiserūt mīme implēt
Secūdus cupiditatis. cum mūdi diuiti/
as amore celestium preponūt. Tertius ē
dissentionis cum animos ꝓximoꝝ insup
vacuis rebus offendere non formidant.
Quartus impietatis cū infirmiores ex/
poliare ꝛ eis fraudez facere pro nihilo du
cunt. Deinde illi ignes appropinq̄ntes in
vnū redacti sunt ꝛ illi appropinq̄bāt. Ti
mensqz angelo dixit. Dñe ignis mihi ap/
ꝓpinquat. Cui angelus. Qd non accen/
disti non ardebit in te. Ignis eni iste ꝭm
merita operū hominū singulos examinat
Nam sicut corpus ardet p voluntatē illi
citam. ita etiam ardebit p debitam penā
Tandem ad ꝓprium reductus est corpus
plangentib ꝓpinquis qui eum mortuū
estimabant. Ille autem aliq̄ to tpe supui
xit: ꝛ in bonis opibus laudabiliter vitam
finiuit.

CXL A

De sancto Michaele

Michael interpretatur quis vt deus. Et quotiens si/
cut ait Greg⁹. mire virtut alı/
quid agit michael mitti ꝑhi/
betur. vt ex ipso actu ꝛ noie detur intelli/
gi ꝙ nullus potest facere qd facere ꝑualet
deus. Et idcirco eidez michaeli multa q
sunt mire virtutis attribuunt. Ipse enim
vt daniel attestat in tpe antichristi ꝓsur/
get ꝓ electis tanq̄ defensor ꝛ ꝓtector asta
bit Ipse cum dracone ꝛ angelis eius pu/
gnauit ꝛ ipsum de celo eijciens victoriā
fecit magnam. Ipse cum diabolo de moy
si corpore altricatus est eo ꝙ diabolus ei
corpus ꝓdere voluit vt ipsuz p deo iudeo
rum populus adoraret. Ipse sctōꝝ aīas
recipit ꝛ in padysum exultatiōis perducit
Ipse olim ꝑnceps fuit synagoge sed nūc
ꝯstitutus est a dño in ꝑncipez ecclesie. Ip
se vt dicitur plagas egyptijs intulit. ma/
re rubꝝ diuisit. populū p desertum duxit.
et in terram ꝓmissionis introduxit. Ipse
inter sanctoꝝ acies angeloꝝ signifer chri/
sti habetur. Ipse ad dñi imperium anti/
christū existentē in monte oliueti ꝑpoten/
ter occidet. In voce ipsius archāgeli mi/
chaelis mortui resurgent. Ipse crucē cla/
uos lanceam ꝛ coronam spineam in die
iudicij presentabit: B

Ichaelis archangeli sacra so/
lēnitas dicitᷣ apparitio. dedica/
tio victoria. ⁊ memoria. Appa/
ritio aūt ipius angeli mltiplex
est Prima qua in mōte Gargano appa
ruit. In appulia nanqꝫ est quidā mōs no
mine gargan⁹. iuxta ciuitatē que dᷣ sypon
tus. Anno aūt dn̄i. CCCXC. i ꝑdicta vrbe
syponto erat quidā vir noīe Garganus. q̄
ſm quoſdā libros a monte illo nomē acce
perat. vel a quo mons ille nomen acce/
perat. Qui ouiū et bouꝫ infinita multitu
dine pollebat. Cū aūt circa ꝑdicti montis
latera pascerentᷣ. contigit quendā thaurū
alios relinquere. ⁊ verticeꝫ montis ꝯscen
dere. Cum domū alijs redeuntibus nō re/
disset. collecta dn̄s multitudine famulorū
ꝑ deuia queqꝫ requirens. ipm tandem in
vertice montis iuxta hostiū cuiuſdam spe
lunce inuenit. Permotus itaqꝫ cur soliua
gus incederet: mox in ipm sagittaꝫ toxica
tam direxit. Sed statim velut a vento re
torta ipm q̄ iecerat reꝑcussit. Turbati su/
per hoc ciues. episcopū adeunt: ⁊ ſuꝑ re tā
stupenda ipm requirūt. Qui triduanum
ieiunium eis indixit. ⁊ a deo querendū eē
admonuit. Quo ꝑacto sanctus Micha/
el episcopo apparuit dicens. Sciatis ho/
minē illū voluntate mea ſuo telo esse ꝑcuſ
ſum. Ego em̄ ſum Michael archangel⁹
qui locum hūc in terris incolere tutumqꝫ
seruare statuens. hoc volui ꝓbare indicio.
ipius me loci inspectorē eē atqꝫ custodem
Statimqꝫ episcopus atqꝫ ciues cum pro/
cessione locum adeunt: ⁊ ingredi nō presu
mentes: orōnibus preforibus insistunt.

Secūda apparitio est. que circa annuꝫ
dn̄i. DCCX. accidisse describitᷣ. Naꝫ in lo
co qui tumba dicitᷣ iuxta mare. VI. milibꝫ
ab vrbe abrincensi Michael episcopo pre
dicte ciuitatis apparuit iubens: vt in pre/
dicto loco ecclesiam ꝯstrueret. ⁊ sicut fit in
monte Gargano: ita ⁊ ibi in memoriā san
cti michaelis archangeli celebraret. Cuꝫ
aūt eps de loco in quo ecclesiaꝫ construerꝫ
dubitaret: ab ipo edocetᷣ. vt ibi ꝯstrui eam
faceret vbi thaurū a latronibꝫ absconditū
inueniret. Iterūqꝫ de loci amplitudine du
bitans iubetᷣ modū in amplitudine statu
ere q̄tum videret thaurū in circuitu pedi
bus ꝓtriuisse. Due āt rupes ibidē erāt q̄s
nullatenus virtus humana mouere pote
rat. Tūc michael cuidā viro apparuit. ꝑci
piēs. vt ad predictū locū accedat et ipſas
rupes moueat. Quo accedente tam facile
rupes mouit vt nihil habere pōderis vide
rentᷣ. Edificata igr ibidē eccia d mōte gar
gano ꝑtē pallij qd sctūs michael ſuꝑ alta
re posuit. ⁊ ꝑtē marmorꝫ ſuꝑ q̄ stetit ad su
aꝫ ecckiaꝫ detulerūt. Cū ꝟo ibidē aque pe
nuriā paterentᷣ. monitu āgeli qddā foramē
in q̄dā saxo durissimo fecerūt. ⁊ tāta aqua
rū copia ꝓtin⁹ emanauit. vt vſqꝫ nūc e⁹ bn̄
ficio copiosi⁹ sustētentᷣ. Hec aūt apparitio
in ꝑdicto loco. XVII. kal' nouemb. solēnitᷣ
celebratᷣ. In eodē aūt loco qddā memoria
dignū ꝯtigisse refertᷣ miraculū. Ille ei mōs
vndiqꝫ occeano cingitᷣ. ſꝫ bis in die sctī mi
chaelis iter prebēs ꝓplo aperitᷣ. Cū ḡ copi
osa turba ad ecckiam ꝑgeret. ꝯtigit ⁊ quā
dā mulerē grauidā vicinamqꝫ partui se/
cum ire. Et ecce magno impetu vnda re/
dijt. ⁊ oīs turba timore cōcussa ad littus
fugit. sola aūt mulier ꝑgnans fugere nō va
luit. sed a marinis fluctibꝫ capta fuit. At
mihael archāgel⁹ mlierē seruauit illeſam.
ita etiā ꝙ in medio pelagi filiuꝫ ꝑturiuit.
quē in vlnis suſcipiēs lactauit. ⁊ mari ite
rū sibi iter ꝑbēte cū puero leta exiuit. C

Tercia apparitio ē. q̄ rome tꝑe Grego/
rij pape legitᷣ accidisse. Nā dū idē Gregꝫ.
papa ꝓpter pestē inguinariā letanias ma
iores instituisset ⁊ deuote ꝓ salute ꝓpli ex/
oraret. vidit ſuꝑ castrū qd olim memoria
Adriani dicebatᷣ. angelū dn̄i q̄ gladiū cru
entatū tergebat ⁊ in vaginā mittebat. vn̄
sctūs Greg⁹. intelligēs ꝑces a dn̄o exaudi
tas ecciaꝫ in honorē angeloꝝ ibidē ꝯstru
xit. Vn̄ ⁊ castrū illud vſqꝫ nūc castrū san
cti angeli vocatᷣ. Hec aūt apparitio cuꝫ il
la que in mōte gargano apparuit cū sypō/
tanis victoriā dedit. VIII. ydus maij cele
bratᷣ. Quarta apparitio est q̄ ꝯsistit in
gerarchijs ipoꝝ angeloꝝ. Nā ꝑma gerar/
chia dicitᷣ epiphania. i. superior apparitio.
media dᷣ yperphania. i. media apparitio
vltima dᷣ ypophania. i. inferior apparitio.
Et dᷣ gerarchia a gerar quod est sacruꝫ ⁊
archos ꝑnceps. q̄i sacer ꝑncipatus. Queli
libet aūt gerarchia continet tres ordines.

Nam sup̄ior continet seraphin cherubin
⁊ thronos. Media ꝯtinet ſm assignatoꝫ
Dionysij dn̄atões ꝟtutes ⁊ ptãtes. Ultĩa
ꝯtinet ſm assignatõez eiusdē. ꝓncipatus
archangelos ⁊ angl'os. Et hoꝝ ordinatõ
⁊ dispositio p̄t videri ꝑ sil'e in terrenis ptã
tib9. Nã ministroꝝ q̄ sunt sub vno rege
quidã opanť imediate circa ꝑsonã regis.
sicut cubicularij ꝯsiliarij ⁊ assessores. Si/
miles his sũt ordĩes ꝓme gerarchie. Qui/
dam ꝟo habent officia ad regimē regni in
cõmuni. nõ deputati huic vel illi ꝓuincie.
vt ꝓncipes militie ⁊ iudices curie. Sil'es
his sũt ordines secũde gerarchie. Quidã
ꝟo preponunť ad regimē alicui9 partis re
gni vt prepositi ⁊ baliui ⁊ hm̃oĩ minores
officiales. Et his sil'es sunt ordines tercie
gerarchie. Tres igiť ordines prime ge
rarchie accipiunť inq̃ztũ deo assistũt ⁊ ad
ip̄m ꝯuertunť. Ad hec tñ tria necessaria
sunt scꝫ sũma dilectio. ⁊ hoc q̃ztũ ad ordi/
nē seraphin qđ interp̄tať ardentes. Perfe
cta cognitio. ⁊ hoc q̃ztũ ad cherubin qđ in
terpretať plenitudo scientie. Perpetua cõ
prehensio siue fruitio. ⁊ hoc q̃ztum ad thro
nos. qđ interpretať sedes. q: in eis sedet d
us ⁊ quiescit. dum eos in se quiescere fa/
cit. Tres aũt ordines medie gerarchie ac
cipiunť inq̃ztũ habent preesse ⁊ regere vni
uersitatē hoĩm in cõmuni. Hoc aũt regi/
men ꝯsistit in trib9. Primo in presidendo
siue imperando. ⁊ hoc ꝑtinet ad ordinem
dn̄ationũ. ad quē spectat alijs iferioribus
preesse ⁊ eos in oĩbus ministerijs diuinis
dirigere. ac eis oĩa imperare. Quod inuiť
Zach. V. vbi vn9 angel9 alteri dixit. Cur/
re ⁊ loquere ad puerũ istũ dicens ⁊c. Se/
cũdo in opando. ⁊ hoc ꝑtinet ad ordinem
virtutũ. quib9 nihil est impossibile exequi
quod imperať. q: eis datũ est posse super
omnia difficilia ad diuinũ ministeriũ per
tinentia. ⁊ ideo attribuiť eis miracula face
re. Tercio in arcēdo vt scꝫ impedientia et
infestantia arceanť. ⁊ hoc ꝑtinet ad ordi/
nē ptãtum. que habent coercere contrari/
as ptãtes. quod signatũ est Thob. VIII.
vbi diciť qđ Raphael religauit demoniũ
in deserto sup̄ioris egypti. Tres ꝟo ordi/
nes vltime gerarchie accipiunť ſm qđ ha
bēt regimē determinatũ ⁊ limitatũ. Qui

dam em̄ eoꝝ presunt vni ꝓuincie. Hi sũt
de ordine ꝓncipatus. sicut erat ꝓnceps ꝑ/
sarum q̄ preerat ꝑsis: de q̄ habeť Dañ. X.
Quidã ꝟo deputati sunt ad regimē mul/
titudinis vt puta vni9 ciuitatis. Et hi di
cunť archangeli. Quidaꝫ ꝟo ad regimen
ꝑsone singularis. Et hi dicunť angeli Ulñ
⁊ dicunť minima nunciare ex eo q eoꝝ mi
nisteriũ ad vnũ hoĩem limitať. archange/
li ꝟo dicunť maiora nunciare. q: bonũ vni
us ml'titudinis digni9 est q̃z bonũ vnius
hoĩs. In assignatõne aũt ordinum prime
gerarchie Greg9. ⁊ Bern̄. cũ dionysio cõ/
cordãt. quia accipiť penes eoꝝ fruitõnē q̄
ꝯsistit in feruenti dilectõe quo ad seraphi
profunda cognitõne quo ad cherubin. ꝑ/
petua retentione quo ad thronos Sed in
assignatõne medie ⁊ vltime in duob9 ordi
nibus. scꝫ principatu ⁊ ꝟtute dissentire vi
denť Greg9. em̄ ⁊ Bern̄. aliam considera
tionē habuer̄t prout scꝫ media gerarchia
accipiť penes prelationem. vltima penes
ministrationē. Prelatio aũt in angelis tri
plex est. Presunt em̄ angeli angelicis spiri
tibus. ⁊ hi dn̄atõnes dicunť. Presunt etiã
angeli bonis hominibus. ⁊ hi dicunť princi
patus. Presunt demonibus. ⁊ hi dicũtur
potestates Et ordo ⁊ grad9 dignitatꝫ in
his patet. Ministeriũ aũt triplex est. quo/
dam quod ꝯsistit in opando. quoddaꝫ in
docendo aut maiora aut minora. Primũ
est virtutũ. secundũ archangeloꝝ. tercium
angeloꝝ. ¶ Quinta appãritio est de q̄
legiť in hystoria tripartita. Nam iuxta cõ
stantinopolim est quidam locus vbi olim
dea vesta colebať. Sed nũc eccl'ia ĩ hono/
rem sancti Michaelis fabricata est. qui
etiã locus michaeliũ nuncupať. Cuꝫ igiť
quendam noĩe Aquilniũ ardentissima fe
bris rubeis coloribus mota cõprehendis/
set. estuanti poculum medici dederunt qđ
euomuit adeo vt postmodũ quicquid co/
mederet vel biberet euomeret. Dum autē
iam morti vicinus esset ad locum hunc se
duci fecit credens se illic aut mori aut lan
guore priuari. Cui michael apparens di/
xit vt confectionē sibi ex melle ⁊ vino ⁊ pi/
pere faceret. ⁊ om̄ia que comederet ibi in/
tingeret. ⁊ sic plenam sanitatem reciperet
Quod cum fecisset plene liberat9 est. Cuꝫ

tamē fm medicine rōnē ꝯtrariū esse vide
ak calida pocula colericis exhibere. Hec
in hystoria triptita. Secūdo dicik victo
ria. Multiplex aūt victoria ipius archan
geli michaelis ꝛ angeloꝝ inuenik. Pri/
ma est quā archangelus michael ṗdictis
sypontanis hoc modo ṗstitit. Post aliqͦd
em tṗus ab inuēto loco neapolite adhuc
gentiles ꝯtra sypontanos ꝛ beneuētanos
q̄ quinq̄ginta milibꝫ a syponto distant or/
dinato exercitu bellare ceperūt. Qui ḋ epi
scopi ꝯsilio triduo indutias petierūt. vt ie
iunio triduano vacarēt ꝛ patronē suū mi/
chaelem in auxiliuꝫ implorarent. Tercia
aūt nocte michael episcopo apparet. ṗces
dicit exauditas. victoriā promittit affutu
ram. ꝛ quarta diei hora iubet hostibus oc
rendū. Quibus occurrentibꝫ mons Gar/
ganus imenso tremore ꝯcutik: fulgura q̄ꝫ
crebra volant ꝛ caligo tenebrosa totū mon
tis cacumē obduxit. ita vt. DC. viri ḋ ad/
uersarijs tā ex ferro hostiū q̄ꝫ ex sagittis ig
neis interirent. Reliqui ṗo virtute archā/
geli cōperta. ydolatrie reliquerūt errorem
ꝛ ꝯtinuo colla christiane fidei submiserūt
Secūda victoria est quā michael arch
angelus obtinuit qn̄ draconē. i. luciferū cū
oibus suis sequacibus ḋ celo expulit. De
quo exponik illud qͦd habek in Apoca. Fa
ctū est preliū magnū in celo. Michael ꝛc̄.
Cū em̄ lucifer dei equalitatē appetisset. ar/
chāgelus michael celestꝫ exercitus signi/
fer aduenįens ipm luciferū cū suis sequa
cibus de celo expulit. ꝛ in hunc aerem cali
ginosum vsq̄ꝫ in diē iudicij retrusit. Non
em̄ permissum est eis in celo habitare siue
in supiori parte aeris. quia locus clarus ꝛ
amenus est. nec in terra nobiscū. ne nimis
nos infestarent. sed in aere inter celū ꝛ ter/
ram. vt dum superius respiciunt. ꝛ vident
gloriam quam amiserunt. inde dolorē ha
beant. ꝛ dum inferius respiciunt. ꝛ vident
hoies illuc ascendere vnde ipsi ceciderūt.
inde inuidia frequēter torqueank. Freq̄nt
tamē ex diuina dispensatōne ad nostrū ex
ercitiū ad nos descendūt. Unde sicut ali/
quibus viris sanctis monstratum est. fre/
quenter circa nos volitāt sicut musce. In
numerabiles em̄ sūt ꝛ velut musce totū ae
rē repleuerūt. Un̄ dicit. Haymo. vt phi di
xerūt ꝛ doctores nostri opinank. aer iste ita
plenꝰ est demonibꝫ ꝛ malignis spiritibꝫ si/
cut radius solis minutissimis puluiscul.
Licet aūt tot sint. tn̄ iuxta sententiā orige/
nis eoꝝ exercitus minuik cū eos vincimꝰ
ita vt qui ab aliquo sancto viro victus fu
erit deinceps ille de illo vicio de quo victꝰ
est ipsum nō valeat temptare. Tercia
victoria est quam angeli quotidie de de/
monibus obtinent dum pro nobis cōtra
eos pugnantes ab eoꝝ temptatione nos
liberāt. Tribꝫ aūt modis ab ipsoꝝ tēpta/
tione nos liberāt. Primo ptātēꝫ demonis
refrenādo. Apoc. XX. ḋ angelo q̄ demonē
ligauit ꝛ in abyssuꝫ misit. ꝛ Thob. VIII.
de dyabolo in deserto supiori religato Hu
ius em̄ religatio nihil aliud est quā ptātis
eius refrenatio. Secūdo ꝯcupiscētiā refri
gerando Qͦd significatū est Gen̄. XXXII
vbi dicik q͛ angelus tetigit neruū Jacob ꝛ
statim emarcuit. Tercio memoriā domi/
nice passionis nr̄is mētibus imṗmendo.
Hoc significatū est Apoc. VII. vbi dicik
Nolite nocere terre ꝛ mari nec arboribꝫ q̄
usq̄ꝫ ꝛc̄. Item Ezech. IX. Signa thau in
frontes viroꝝ gementiū. Thau em̄ litera
ad modū crucꝫ est facta. Et qui hoc signa
ti sunt: nō timēt angelū ṗcussorē. Un̄ ibi/
dē dicik. Sup quē videris thau non occi/
das Quarta victoria est quam archan
gelus michael de antixp̄o habiturus est.
qn̄ ipm occidet. Tūc em̄ michael ṗnceps
magnus. vt dicik Dan̄. XII. cōsurget. ꝛ ṗ
electis tanq̄ꝫ adiutor ꝛ protector ꝯtra an/
tichristū fortiter stabit. Deinde antichri/
stus vt dicit glosa Apoc. XIII. super illud
vidi vnū de capitibus eius occisū ꝛc̄. mor
tuum se finget. ꝛ ṗ triduuꝫ latens. postea
apparebit. dicens se suscitatū. arteq̄ꝫ magi
ca ferentibus euꝫ demonibus in aera ascē
det. ꝛ vniuersis mirantibus adorabunt
eum. Tandē in montē oliueti ascendens.
vt dicit glo. sup illud. II. Tessa. II. quē do
minus iesus interficiet ꝛc̄. dum stabit i pa
pilione ꝛ in solio suo in illo loco ꝯtra quē
dominꝰ ascēdit michael aduenįens ipm
interficiet. De q̄ prelio ꝛ victoria intelligik
fm Greg. illud qͦd ḋr Apoc. XII. Factū ē
preliū magnū in celo ꝛc̄. Illud em̄ verbū
de triplici ṗlio michael intelligik. s. ḋ ṗlio

qđ habuit cũ lucifero cũ ipm de celo repu/
lit. ⁊ de prelio qđ cũ demonib⁹ habet nos ĩ
festantib⁹. ⁊ desisto. E Tercio hec sole
nitas dicit̃ dedicatio. ex eo ꝙ hac die p̄di/
ctũ locũ in mõte Gargano a se dedicatum
fuisse michael archangelus reuelauit. Re
uersi igit̃ sypontani a cede aduersariorũ et
tã magnifica potiti victoria. adhuc dubi/
tare ceperũt. vtrũ predictũ locũ ingredi vl'
dedicare deberent. Tunc episcopus super
his duxit papã Pelagiũ ꝯsulendũ. Qui
respondit dicens. Si homo illam ecclesiã
dedicare deberet. hoc maxime die quo vi/
ctoria data est fieri oporteret. Si ꝟo aliter
sancto michaeli placuerit. ab ip̃o est sup h̃
eius requirenda voluntas. Instantib⁹ igr̃
papa ⁊ episcopo cũ ciuibus triduano ieiu
nio. michael in hac die apparuit episcopo
dicens. Non est opus vobis quaꝫ ego edi
ficaui dedicare ecclesiam. Ipse em̃ qui cõ/
didi dedicaui. Precepitq̃ꝫ vt die sequenti
locũ cum populo ingrediens ipm precib⁹
frequentarent. ⁊ se specialẽ suum patronũ
sentirent. Deditq̃ꝫ ei predicte consecratio/
nis signũ vt scꝫ ab oriente ꝑ posterulã ascẽ
derent. ⁊ ibidẽ vestigia hominis impressa
marmori inuenirent. Mane igit̃ episco/
pus ⁊ vniuersus ꝓpl'us ad locum veniũt.
⁊ introgredientes criptam magnã ⁊ tria
altaria inuenerũt. quoꝝ duo in australi ꝑ
te posita erant. terciũ ꝟo in orientali vene
randũ quidem ⁊ rubeo pallio circũtectũ.
Celebratis igit̃ ibidem missarum solẽnijs
cũ sacram cõmunionẽ singuli accepissent
oĩes ad ꝓpria cũ imenso gaudio redierũt
Episcopus aũt ibidẽ sacerdotes ⁊ clericos
delegauit. qui iugiter diuinũ officium ce/
lebrarent. In eadem spelunca aqua luci/
da ⁊ nimiũ dulcis emanat. qua post com/
munionẽ populus potat̃. ⁊ diuerse egritu
dines sanant̃. Tunc sũmus pontifex his
auditis hunc dieꝫ in honore sancti micha
elis ⁊ oĩm beatoꝝ spirituũ ꝑ totũ orbẽ vni
uersal'r statuit celebrandũ. Quarto hec
solẽnitas dicit̃ memoria sancti Michae
lis. In qua tñ solennitate oĩm angeloruꝫ
memoriã agimus. ⁊ oẽs generaliter hono
ramus. Decet namq̃ꝫ nos eisdem laudem
⁊ honorem impendere multiplici ratione.
Ipsi em̃ sunt custodes nostri. ministrato/
res nostri. fratres ⁊ cõciues nostri. anima
rũ nostrarũ in celũ portitores. orationũ no
strarũ apud deũ representatores. r̃gis eter
ni nobilissimi milites ⁊ tribulatorum con
solatores. Primo igit̃ debemus eos ho
norare. q2 sunt custodes nr̃i. Cuilibet em̃
hoi dant̃ duo angeli. Unus malus ad ex
ercitiũ. Alius bonus ad custodiendũ. Cu
stodia em̃ boni angeli deputat̃ homini et
in natiuitate ⁊ in vtero. ⁊ statim post nati
uitatẽ ex vtero. ⁊ semꝑ est cũ ipso iaꝫ adul
to. In hoc em̃ triplici statu necessaria ẽ ho
mini custodia angelica. Nam dũ paruu/
lus adhuc est in vtero potest interimi ⁊ dã
nari. Dũ est extra vterũ ante adultam eta
tem potest a baptismate impediri. Dum
est in adulta etate potest ad diuersa pecca
ta ꝑtrahi. Dyabolus em̃ in hoie adulto rõ
nẽ seducit ꝑ astutiã. volũtatẽ allicit ꝑ blã
ditias. ꝟtutẽ opprimit ꝑ violẽtiã. ideo neces
se fuit vt bon⁹ angel⁹ eidẽ ad custodiã de/
putet̃. vt hoiẽꝫ erudiat ⁊ dirigat ꝯ̃ fallaciã
exhortet̃ ⁊ incitet ad bonũ ꝯ̃ blãdicias. et
defendat ab oppressiõe ꝯ̃ violẽtiã. Effe
ctus aũt angelice custodie in hoie q̃dru'
assignari potest. Prim⁹ est vt ꝓficiat aĩa ĩ
bonũ gratie. Et hoc facit angelus in aĩa
tribus modis. Primo oĩe impedimentũ
ad bonũ remouendo. Hoc signatũ est ex
odi. XII. vbi angelus ꝑcussit primogeni/
ta egypti. Scđo pigriciã excitãdo. Qđ si/
gnatum est Zach. IIII. vbi dicit̃. Ange/
lus domini excitauit me. quasi hominẽ
qui excitat̃ a somno. Tercio in via penitẽ
tie ducendo ⁊ reducendo. Quod signatũ
est Thob. V. in angelo qui eũ duxit ⁊ re/
duxit. Secũdus est vt nõ cadat in ma/
lum culpe. Et hoc facit angelus trib⁹ mo/
dis. Primo impediẽdo peccatũ futurum
ne fiat. Hoc signatũ est numeri. XXII. in
Balaam qui ad maledicendũ israel per/
gens ab angelo impeditus est. Secundo
increpãdo preteritũ vt ab eo quis recedat
Hoc signatum est Jud. II. vbi cum ange
lus filios israel de preuaricatione icrepas
set. ipsi eleuauerũt vocem ⁊ fleuerũt. Ter
cio violentiam quasi inferendo vt a presẽ
ti peccato eripiat. Hoc signatũ est in vio/
lenta eductione Loth et vxoris eius d' so
domis. i. de peccati consuetudine. Ter

cius effectus est si cadat q postmodū resur gat. Et hoc facit angelus tribus modis. Primo mouendo ad contritionē. Hoc signatū est Thob. XI. vbi ad documentū angeli de felle p quod intelligit cōtritio liniuit patri oculos scz cordis Secūdo purgando labia ad confessionē. Quod signat Esa. VI. vbi p angelū labia esaie purgat Tercio gaudendo ad satisfactionē. Luc. XV. dicit q maius gaudiū est in celo sup vno pctōre rc. Quartus effectus est ne totiens vel in tot mala cadat. quotiens vl ad quot dyabolus incitat Et hoc facit tribus modis scz potestatē demonis refrenādo: cōcupiscentiā debilitando: r memoriā dñice passionis nostris mētibus imprimendo. De quibus sup dictū est. Secūdo debemus eos honorare: qz sunt ministratores nostri. Oēs eñ sicut dicit Hebr. I. sūt administratorij spiritus. Oēs eñ pter nos mittunt. qz supiores ad medios medij ad infimos: infimi mittuntur ad nos Hec aūt missio cōpetit bonitati diuine. In hoc eñ manifestat diuina bonitas qtum nostrā salutē diligat: duz nobilissimos spūs qui ei intima caritate iungunt. dirigit r trāsmitit ad pcurandū salutē nostram. Secūdo caritati angelice. Cū eniz caritatis ardentis sit maxime desiderare aliorum salutē. ob quā etiaz dixit Esaias Ecce ego dñe mitte me. r angli possūt nos iuuare. p eo q vident nos suo auxilio indigere r malos angelos nos impugnare. ideo q ad nos mittunt lex exigit angelice caritatis. Tercio humane indigentie. Mittunt eñ boni angeli ad inflammandū affectū ad amorem. Unde in figuram hui legunt missi fuisse in curru igneo Secundo ad illuminandū intellectum ad cognitionē. Hoc signatū est Apoca. X. in angelo qui habebat librū apertum in manu sua. Tercio ad corroborandum in nobis oīe imperfectū vsqz in finē. Hoc signatuz est. III. Regū. XIX. vbi angelus portauit Helie panem subcinericiū r vas aque et comedit: r ambulauit in fortitudine cibi illius vsqz ad montem dei oreb. Tercio honorandi sunt. quia ipsi sunt fratres r conciues nostri. Oēs eñ electi assumūtur ad ordines angelorum: quidam ad supiores: quidam ad inferiores. quidā ad medios pro diuersitate suorū meritorū: licet beata virgo sup oēs sit. Quod btūs Gregorius in Omelia insinuare videt. Nam vt ait sunt nōnulli q parua capiūt. sed tamen hoc annunciare fratribus nō desistūt Isti in angelorum numero currunt. Et sunt qui secretorū celestium summa r cape pualent r nunciare. Hi cū archangelis Et sunt qui mira faciunt signa r valent operant. Et hi cum virtutibus. Et sunt q malignos spirit. virtute orōnis r vi accepte ptāt, fugant. Et hi cū ptātib. Et sūt q acceptis virtutib electorum merita trāscēdūt. r electis fratrib pncipant. Et hi cū principatibus meritū sortiunt Et sunt qui sic in semetipsis omnibus vicijs dominant. vt ipso iure mundicie dij inter hoies vocent Unde ad Moysen dicit. Ecce constitui te deum pharaonis. Et hi cū dñationib. Et sunt i quibus velut in throno suo dñs presidens aliorū facta examinat. p quos dum sancta ecclesia regit plerumqz de suis quibusdaz infirmis actib alij electi iudicant. Et hi cum thronis. Et sunt q dei pximi caritate amplius ceteris pleni st Et hi meritorum suorum sorte inter cherubin numerum acceperunt. qz cherubin plenitudo scientie dicit. r iuxta paulū plenitudo legis est caritas. Et sunt qui supne cōtemplationis amore accensi in solo conditoris sui desiderio anhelant: nihil iam in hoc mundo cupiunt: solo eternitatis amore pascunt: terrena quecqz abijciunt cūcta tpalia mente transcendunt. amant r ardent atqz ipo suo ardore requiescūt. amādo ardent: loquendo accendunt. r quoscūqz verbo tangunt: ardere protinus in dei amore faciūt. Quo isti nisi inter seraphin numerum sortem sue vocationis acceperunt. Hec Greg. Quarto honorandi sunt. qz ipsi sunt animarū nostrarum in celū portitores. Et hoc faciunt triplici modo. Primo viā preparando. Malach. III. Ecce ego mitto angeluz meum qui preparabit viā ante faciem meaz. Secūdo p viā preparatam in celum baiulando. Exo. XXIII. Ecce ego mitto angelū meū q te custodiet in via r inducat te in terrā quā pmisi prib tuis. Tercio i celo collocādo. Lu. xvi

Factū est vt moreret̄ mēdicus ꝛ portaret̄
ab angelis in sinū abrae. G Quinto
honorandi sunt. q2 ipi sūt orōnū nostraꝝ
apud deū repn̄tatores. Ipsi nanqꝫ primo
orōnes nostras deo repn̄tant. Thob. XII
Quādo orabas cum lachrymis ꝛ sepelie
bas mortuos ego obtuli orationem tuam
domino. Secūdo ibidē ꝓ nobis allegant.
Job. XXXIII. Si fuerit pro eo angelus
loquens vn⁹ de milib⁹ vt annūciet homīs
equitatē. miserebit̄ eius. ꝛc̄. Itē. Zach. I.
Et rn̄dit angelus dn̄i ꝛ dixit. Dn̄e exerci/
tuū vsqꝫquo nō misereberis hierl'm ꝛ vr/
biū iuda q̄bus iratus es. iste iam septua/
gesimus annus ē. Tercio dei sententiam
nobis renūciant. Dan̄. IX. vbi dicit̄ q̄ ga/
briel ad euz volans dixit. Ab exordio pre
cū tuarū egressus est sermo. Glo. i. sentētia
a deo. Et sequit̄. Ego aūt veni vt indica/
rē tibi. q2 vir desiderioꝝ es. De his tribus
dicit Bern̄. sup canti. Discurrit angelus
medi⁹ int̄ dilectū ꝛ dilectā. vota offerens.
referens dona.. Excitat istam. placat illuz
Sexto honorādi sunt. q2 ipi sunt regis
eterni nobilissimi milites fm qd̄ dicit̄ Job
XXV. Nunqd est numerus militū eius.
Sicut aūt videmus in militib⁹ alicui⁹ re
gis. q̄ quidā eoꝝ sp̄ in aula regia cōmorā
tur. ꝛ regem associant. ꝛ ad eius honorem
ꝛ solatiuz cantāt. quidam aūt ciuitates et
castella regni custodiūt. quidā ꝓ regis in
imicos expugnāt. Ita ꝛ horū militū chri/
sti. quidā in aula regia scz in celo empireo
sp̄ regem regū associant. ꝛ ad eius hono/
rē cantica leticie ꝛ glorie semp̄ cantant di
cētes. Sanctus sctūs sanctus ꝛc̄. Itē Be
nedictio ꝛ claritas ꝛ sapiētia ꝛc̄. Apoca.
VII. Alij aūt custodiūt ciuitates. subur/
bana: villas et castra. illi scz qui nobis sūt
ad custodiā deputati. custodiētes statum
virginū: cōtinentiū. cōiugatoꝝ ꝛ castra re
ligionū. Esa. XII. Sup muros tuos hie/
rūsalē cōstitui custodes ꝛc̄. Alij ꝓ dei ini
micos. i. demones expugnāt. Apoca. XII.
Factū est preliū magnū in celo. i. fm vnaz
expositionē in eccl'ia militanti Michael
ꝛ angeli ei⁹ preliabant̄ cū dracone. Se/
primo ꝛ vltimo honorandi sūt. q2 ipi sunt
tribulatorū ꝯsolatores. Zach. I. Angelus
qui loquebat̄ in me ꝟba bona ꝛ ꝯsolatoria

Itē Thob. V. Forti animo esto ꝛc̄. Et h̄
faciūt tribus modis. Primo ꝯfortando ꝛ
roborando. Dan̄. X. vbi cū daniel corruis/
set terigit eū angelus dicens. Noli timere
pax tibi. ꝛ confortare ꝛ esto robustus. Se/
cūdo ab impatiētia cōseruando. Ps̄. An
gelis suis mandauit de te ꝛc̄. In manib⁹
porta. te. ꝛc̄. Tercio ipsam tribulationem
refrigerando ꝛ minuendo. Et hoc signat̄
Dan̄. III. vbi angelus domini cum trib⁹
pueris in fornacē descēdit. ꝛ fecit mediuz
fornacis q̄si ventū roris flantem.

CXLI A

De sancto Hieronymo

Jeronym⁹ dicit̄ a gera
quod ē sanctū ꝛ nemus. q̄i san
ctū nemus. vl' noma qd̄ est lex.
Vn̄ dicit̄ i legēda sua q̄ hiero.
interpretat̄ sacra lex. Fuit eīn sctūs. i. fir/
mus. vel mundus vel sanguine tinct⁹ vel
vsui sacro d̄putat⁹. sicut vasa templi dice
bant̄ sancta. q2 sacro vsui deputata. Fuit
eīn sctūs. i. firmus in bono ope ꝓpter p̄se/
uerantie longanimitatē. ꝛ mūdus in men
te p̄ puritatez. ꝛ sanguine tinctus p̄ dn̄ice
passionis meditationē. sacro vsui deputa/
tus p̄ scripture sacre expositionē ꝛ interp̄/
tationē. Dicit̄ ꝛ nemus a nemore. vbi ali
qn̄ cōuersatus fuit. ꝛ lex ꝓpter regularē di
sciplinā quaz monachos suos docuit. vel
quia sacram legē exposuit ꝛ interpretat⁹
fuit. Hieronym⁹ etiā interpretat̄ visio pul
critudinis. vel dijudicans locutōnes. Est
aūt mltiplex pulcritudo. Pria est spūalis
que est in aīa. Secūda moralis que consi/
stit in honestate moꝝ. Tercia intellectua/
lis que est pulcritudo angelica. Quarta
supsubstantialis que est diuina. Quinta
celestis que est sanctoꝝ i patria. Hanc qn
tuplicem pulcritudinē hiero. in se vidit et
habuit. Nam habuit spiritualez in virtu/
tū varietate. Moralē i vite honestate. In
tellectualē i excellēti puritate. Supsbstā/
tialē i ardēti caritate. Celestē i etna vel in
excellēti claritate. Dijudicauit ēt locutōes
siue ꝟba tā sua q̄z alioꝝ. sua examiate, p̄se
rēdo alioꝝ vera cōfirmādo. falsa ꝯfutādo
dubia ꝓ exponendo.

B

Jeronymus Eusebij viri nobi
lis filius ab oppido stridōis qđ
Dalmacie ꝛ Pānonie cōfinia
tenet. extitit oriundus. Hic ad
huc iuuenis Romā adijt ꝛ lr̄is grecꝫ ꝛ la
tinis ꝛ hebraicis plene eruditus est. In ar
te grāmatica donatū habuit p̄ceptorē In
rhetorica aūt Victorinū oratorē. In scri/
pturꝫ aūt diuinis exercitabaꝶ die ac nocte
ꝛ inde hausit auide qđ postmodū effudit
abūde. Quodā ꝟo tp̄e sicut ipse in episto
la ad Eustochiū ꝑhibet cū de die Tulliū
ꝛ de nocte platonē auide legeret. eo ꝙ ꝶmo
incultus sibi in libris ꝓpheticis non place
ret. circa mediā quadragesimā tam s̄bita
ꝛ ardenti febre corripiꝶ. vt toto frigescente
iam corp̄e vitalis calor in solo pectore pal
pitaret. Dum ergo exequie funeris para/
reꝶ. subito ad tribunal iudicis trahiꝶ. ꝛ in
terrogatus cuiꝰ cōditionis esset. xp̄ianū se
esse libere ꝓfiteꝶ. Ad quē iudex. Mentirꝫ
inquit. Cyceronianꝰ es. nō christianꝰ. vbi
em̄ ē thesaurus tuꝰ ibi ē ꝛ cor tuū. At hie/
rony. obmutuit. ꝛ cōtinuo ip̄m iudex du/
rissime cedi iussit. Tūc exclamauit ꝛ dixit
Miserere mei dn̄e miserere mei. Tunc q̇
astabant precabanꝶ iudicē vt veniā tribu
eret adolescenti. Ip̄e em̄ iurare cepit ac di
cere. Dn̄e si vnq̄ꝫ habuero codices secula
res si legero te negabo. In hec igiꝶ iuram̄
ti verba dimissus subito reuiuiscit. Tunc
lacrimis totū se inuenit ꝑfusum ꝛ ex ver/
beribus q̄ ante tribunal susceꝑat. scapu/
las terribiliꝶ repperit liuētes. Tanto aūtē
studio libros diuinos legit extunc. q̄ꝫto li/
bros gentiliū vnq̄ꝫ legerat. Dū aūt eēt an
noꝝ. XXIX. in romana ecclesia cardinalis
p̄sbyter ordinatus est. Mortuo aūt Li/
berio papa Hiero. dignus sūmo sacerdo/
tio ab omnibꝫ acclamaꝶ. Sed dū quorun
dam clericorū ꝛ monachoꝝ lasciuiam in/
creparet. illi nimiū indignati ei insidias
ꝑauerūt. Sed ꝛ ꝑ vestem muliebrē vt ait
Johānes beleth ꝛ Vincētiꝰ ab eis turpiꝶ
est derisus. Nam cū Hierony. ad matuti
nas solito more surgeret. vestem mulieris
quā emuli iuxta lectū posuerant repperit.
suāq̄ꝫ eē credēs induit. ꝛ i eccl'iaꝫ sic ꝓcessit
Hoc aūt emuli faciebāt. vt mꝶerē habere
in thalamo crederetꝶ. Qđ ille videns. tāte
eoꝝ vesanie locū dedit. ꝛ ad Gregoriū na/
zāzenū constantinopolitane vrbis episco/
pū ꝑuenit. Postq̄ꝫ aūt ab ipso sacras lite/
ras didicit in heremū ꝓperauit. vbi ꝓ xp̄o
quanta sustinuerit ip̄e ad Eustochiū nar
rat dicens. Quotiens in heremo constitu
tus. ꝛ in illa vasta solitudine que exusta
solis ardoribus horridum monachis pre
stat habitaculum. putaui me romanis de
litijs interesse. Horrebant sacco membra
deformia. squalida cutis situm ethiopice
carnis adduxerat. quotidie lacrime. quoti
die gemitus. ꝛ si quādo repugnātē somnꝰ
īminens oppressisset. nuda humo vix ossa
herentia collidebam. De cibis ꝛ potu ta/
ceo cū etiā languētes monachi etiā aqua
vix frigida vtanꝶ ꝛ coctū aliq̇d accepisse
luxuria sit. ꝛ dū scorpionū tantū essem so/
cius ꝛ ferarū. sepe choreis intererā puella
rū. ꝛ q̄̄ frigido corpore ꝛ carne p̄mortua so/
la libidinū incendia pullulabāt. Itaq̄ꝫ cō
tinuo flebam. ꝛ repugnantē carnē hebdo
madarū inedia subigebaꝫ. Diem crebro
ꝯiunxi cū nocte. nec prius a pectoris cessa
bam verberibus q̄ꝫ a dn̄o trāquillitas rꝫd/
dereꝶ. Ipsam q̊ꝫ cellulā meā q̄si cogitatio
nū ꝯscientiā ꝑtimescebam. ꝛ mihi iratus
ꝛ rigidus solus deserta penetrabaꝫ. Et vt
mihi testis est dn̄s post multas lacrimas
nōnunq̄ꝫ videbar mihi interesse agmini/
bus angeloꝝ. Per quadrienniū igiꝶ ibidē
penitentia sic pacta ad bethleem oppiduꝫ
remeauit. Vbi quasi domesticuꝫ animal
apud presepe dn̄i sese obtulit ꝑmansuruꝫ
Bibliothecā aūt suam quaꝫ sūmo studio
sibi condiderat clausam. aliosq̄ꝫ libros ite
rū relegens diem ieiunus ducebat ad ve/
sperū. Multos aūt ibidē discipulos coad
unans in sancto ꝓposito ꝛ translatōe scri/
pturarum quinquagintaquinq̄ꝫ annis ꝛ
sex mensibus desudauit. ꝛ vsq̄ꝫ ad finē vi/
te virgo ꝑmansit. Licet aūt in hac legē
da dicaꝶ ꝙ semꝑ virgo fuerit. ipse tamē de
se ita scribit ad Pāmachiū. Virginitatē
in celo prefero non q2 habeo. Tanta deni
q̄ꝫ lassitudine fatigatus est. vt i stratu suo
iacens funiculo ad trabem suspenso supi/
nus manibus se leuaret. vt scilꝫ officium
monasterij prout poterat exhiberet. ¶
Quadam vero die aduesperascen/

te cū hieronymꝰ cū fratribꝫ ad sacrā lectio
nē audiendū sederet subito leo quidā clau/
dicās monasteriū ingressus est. Quo viso
cū ceteri fratres fugerēt. Hieronymꝰ ei q̄i
hospiti obuiauit. Leo igitur dū pedez sibi le
sum ostēderet vocatis fratribꝫ pedes sibi p̄
cepit ablui. ꝛ diligēt plagā eiꝰ iquiri. Qđ
cū factū fuisset inuenerūt leonis plantā a
sentibꝫ vulneratā. Adhibita igitur diligen/
ti cura leo ꝯualuit. ꝛ oī feritate deposita in
ter eos q̄i domesticū aial habitauit. Tūc
hieronymꝰ vidēs ꝙ nō tm̄ ꝓ sanitate sui pe
dis q̄z ꝓ eoꝝ vtilitate dn̄s leonē misisset. d
fratrū ꝯsilio eidē hoc iniūxit officiū. vt asi/
nū quē habebāt qui ligna de nemore defe
rebat. ipe leo ad pascua duceret ꝛ ductū ibi
dē custodiret. Qđ factū est. Nā iniūcta le
oni asini cura more pastoris industrij eun
do ad pastū socius incessanter itineris rure
pascēdo vndecūq̄ꝫ defensor tutissimꝰ erat
Verūtamē vt se cibaret. ꝛ asinꝰ solitū ꝑfi/
ceret opus. ꝯsuetis sp̄ horis cū eo domū re
dibat. Quadam igitur vice pascente asino.
ꝛ leone grauiter soporato. mercatores cū ca/
melis inde transeuntes asinū solū viderūt
ꝛ eū q̄z citius rapuerūt. Expgefactus itaq̄ꝫ
leo cū socium nō inueniret rugiendo huc
illucq̄ꝫ ibat. Quē tandē nō inueniens ad
portas monasterij tristis adijt. ꝛ intus vt
solitus erat pre verecūdia ingredi nō p̄sū/
psit. Et vidētes fratres ꝙ tardius more
solito ꝛ sine asino venisset. putauerūt ꝙ fa
me cōpulsus asinū comedisset. nolentesq̄ꝫ
ei annonā tribuere consuetā dicebant Va
de ꝛ reliquā partē aselli que tibi remansit
mande ꝛ tuā ingluuiē reple. Hesitantes
tamē vtrū hoc malū ꝑpetrasset. exierūt ad
pascua si forte aliqđ mortis indiciū inue/
nirent Et nihil inueniētes h̄ Hierony. re
tulerūt. Tunc monitis eius officiuz asini
leoni iniungūt. ꝛ ligna cedentes leoni im/
ponūt. Quod cū leo paciēter ferret. q̄dam
die expleto ope ad agrū exijt hac illacq̄ꝫ di
scurrit. scire desiderans quid de suo fuissz
socio factū. Et ecce vidit a longe negocia/
tores cū onustis camelis precedēte asino
venientes. Mos enī illi regioni est vt qn̄
cū camelis longiꝰ gradiunt. cameli vt dire
ctius vadant. ꝑcedentem ꝛ collo funiculū
gestantē asinū subsequunt. Recognito igr̄
leo asino. cū ingenti rugitu sup eos irruit.
ꝛ oēs homines in fugā ꝯuertit. Et leo ter
ribiliter rugiens ꝑcutiebat cauda fortiter
terraz. ꝑterritosq̄ꝫ camelos sicut erāt onu
sti ante se ad cellam ire coegit. Quod cuz
fratres vidissent ꝛ Hieronymo nunciassent
sent ait ille. Hospitibꝫ nostris fratres ka/
rissimi pedes abluite. escas prebete. ꝛ sup
hoc voluntatez dn̄i expectate. Tūc leo per
monasteriū cepit vt solebat letus discurre
re. singuloꝝ fratrū vestigijs se prosternēs.
ꝛ quasi de perpetrata quā non fecerat cul
pa cauda alludens veniam postulabat.
Hierony. aūt futuroꝝ prescius ait fratri/
bus. Ite fratres ꝛ venientibꝫ hospitibꝫ ne
cessaria preparate. Adhuc eo loquēte nūci
us venit ad eū annūciās ante fores hospites
adesse qui abbatez vellent videre. Ad q̄s
cū ille iuisset, ꝓtinus illi eius pedibus pro
uoluunt. pro culpa veniam postulantes.
Quos ille benigne eleuans. precepit vt
sua reciperent. ꝛ aliena nō vsurparent. Ro
gabant igitur illi beatū Hieronymū. vt me
dietatē olei pro benedictōe accipiat. Qui/
bus vix assentiens. tandē coactus suscipi
iubet. Promiserūt aūt se annuatim eandē
olei mensuram fratribus ipsis daturos. et
a suis dare heredibus precepturos. D

Cum aūt olim in ecclesia vnusquisq̄ꝫ
caneret quod volebat. Theodosius impe
rator vt ait Johannes beleth: Damasuz
papam rogauit vt alicui viro docto offici
um ecclesiasticū comitteret ordinandum.
Ipse igitur sciens hieronymū in lingua lati
na greca ꝛ hebraica ꝑfectum: ꝛ in omi sa/
pientia sūmum. eidem officium predictū
cōmisit Hierony. igitur psalteriū ꝑ ferias di
stinxit. ꝛ vnicuiq̄ꝫ ferie nocturnū ꝓpriū
assignauit. ac gloria patri in fine cuiusli/
bet psalmi dicendum instituit. vt ait Si/
gibertus. Deinde epistolas ꝛ euangelia ꝑ
anni circulū decantandas, ceteraq̄ꝫ ad of/
ficiū ꝑtinentia preter cantū rationabiliter
ordinauit. Misitq̄ꝫ illud de bethleē ad sū
mū pōtificē. ꝛ ab eo ꝛ cardinalibꝫ suis fuit
valde approbatū. ꝛ perpetuo autenticatū

Post hoc aūt in ore spelunce in qua do/
minus iacuit monumentū sibi construxit
vbi expletis nonagintaocto annis ꝛ sex mē
sibus sepultus fuit. In quāta reuerētia

eum augustinus habuerit patet per eplãs
quas sibi misit. In quarũ vna ei tali mo/
do scripsit. Dño dilectissimo ⁊ cultu since
rissimo charitatis obseruãdo atq̧ ample
ctendo hieronymo augustinꝰ ⁊c̃. Alibi q̊ȝ
de eo sic scribit. Sanctus hieronymꝰ pre
sbyter greco latino ⁊ hebreo eloquio erudi
tus in locis sanctis atq̧ in litteris sacris
vsq̧ ad decrepitam vixit etatem. Cuius
nobilitas eloquij ab oriẽte in occidentem
instar solis lampas resplenduit. Beatus
autem prosper in suis chronicis de eo sic
ait: Hieronymus presbyter in bethleẽ to/
to iam mũdo clarus habitabat. egregio
ingenio ⁊ studio vniuerse ecclesie seruiẽs
Ipse quoq̧ de se sic ait ad albigensem.
Nihil a puericia ita vitare conatꝰ sum vt
animũ tumentẽ ⁊ erectam ceruicem dei
contra se odium ꝓuocantem. Idem. Ego
etiam tuta omnia timeo. Idem. In mo/
nasterio hospitalitati ex corde intendimꝰ
et omnes ad nos veniẽtes preter hereti/
cos leta fronte suscipimꝰ ac venientiũ pe
des abluimꝰ. Isidorus ꝓo in lib. ethymo
logiaꝝ ait: Hieronymꝰ triũ linguaꝝ exti
tit peritus. Cuius interp̃tatio ceteris an/
tefertur. quoniam ⁊ verboꝝ tenacior est. ⁊
ꝑspicuitate sentẽtie clarior atq̧ vtpote a
christiano interprete verior. In dialogo
quoq̧ seueri discipuli sancti martini qui
eius tempore fuit sic de hieronymo scrip/
tum habetur. Hiero. preter fidei meritũ
dotemq̧ virtutum non soluȝ latinis atq̧
grecis sed etiam hebreis ita litteris instru
ctus est. vt se illi i omni sciẽtia nemo au/
deat compare. Cui iugis aduersus malos
pugna ꝑpetuũq̧ certamen. Oderunt eũ
heretici quia eos impugnare non desijt.
Oderunt clerici quia vitam eorum inse/
ctatur ⁊ crimina. Sed plane boni omnes
et mirant̃ ⁊ diligunt. Nam qui eum here
ticum esse arbitrant̃ insaniunt. Totꝰ sem
per in lectione. totus in libris est. non die.
non nocte requiescit. aut legit aliq̃d. aut
scribit. Hec Seuerus. Et sicut ex his ver
bis patet. ⁊ sicut etiam ipse sepe testatur.
multos ꝑsecutores ⁊ multos detractores
perpessus est. Quas tamen ꝑsecutiones
q̄ȝ libenter sustinuerit. patet ex eo ꝙ sic di/
cit in epistola ad asellaȝ. Gratias ago do
quia dignus sum habitus quem oderit
mundus. ⁊ maleficũ me garriunt. Sed
scio ad regnũ ꝑuenire per infamiam ⁊ bo
nam famam. Item. Utinam ob dñi mei
nomen atq̧ iusticiam vniuersa me infide
lium turba ꝑsequat̃. Utinam in oppro/
brium meum solidius exurgat hic mun/
dus tantũ vt merear a christo laudari et
sue pollicitatiõis sperare mercedem. Gra
ta vtiq̧ ⁊ desiderata tẽptatio est. cuius p̃/
mium a christo sperat̃ in celo. Nec male/
dictio grauis est que diuina laude muta/
tur. Obijt circa annos dñi. CCCXCVIII

CXLII De sancto Remigio

Emigius dicitur a re/
mige qui est nauis ductor vel
rector. Vel dicit̃ a remis q̃ sũt
instrumẽta quibꝫ nauis ducit̃.
et gyon qđ est luctatio. Ipse eñi ecclesiam
gubernauit a periculo naufragij. eaȝ du/
xit ad portum paradysi pro ea luctatꝰ est
contra insidias diaboli.

Emigius regem ⁊ gentem frã
corum ad christuȝ ꝯuertisse di/
citur. Habebat eñi rex vxoreȝ
noĩe clotildym christianissimã
que virum suũ nitebat̃ ad fidem ꝯuerte/
re sed nequibat. Que dum filium genuis/
set ipsum baptizare voluit sed rex oĩno ꝓ/
hibuit. Illa autem quiescere non valens
tandem vix hoc a rege obtinuit. ⁊ filium
baptizauit. Qui dum baptizatus esset.
subito est defunctus. Cui rex ait. Nũc ap/
paret quia christus vilis est deus. qui eũ
ꝑ quem fides eius poterat sublimari i vi
ta ꝯseruare non potuit. Cui illa. Immo
in hoc a deo meo valde me diligi sentio ꝙ
primũ fructum ventris mei ipsuȝ recepis
se cognosco. qui regnũ in infinitũ tuo me
lius filio meo largitus est. Concepit igit̃
iterum ⁊ filium alium pepit quẽ sicut p̃/
mum cum multa instantia baptizari fe/
cit. Sed ecce subito infirmat̃. ita ꝙ de eiꝰ
vita desperat̃. Dixitq̧ rex vxori. Uere de
bilis est deus tuus. qui nullum in suo no/
mine baptizatũ in vita ꝯseruare põt. Nã
si mille genueris ⁊ cunctos baptizaueris
omnes simul peribunt. Sed tamen puer

Inualuit ⁊ sanitatē recepit. ita ꝙ post p̄rez
regnauit. At fidelis mulier virum suum
ad fidem reducere conabaꝶ. sed ille modis
omnibꝫ resistebat. Qualiter autē ad fidē
ꝯuersus est. in alio festo qđ ē post epipha
niam dictum est. Volens autem p̄dictus
rex clodoueus factus christian⁹ remēsem
ecclesiam dotare. beato remigio dixit vt
circuitum circuīret dum ipse in meridie dor/
miret sibi daret. Qđ ⁊ factum est. Sꝫ cū
quidam molendinū suū habebat intra fi
nes beati remigij molendinarius ipsum
dum circuīret cum indignatiōe repulit.
Cui dixit remigius. Amice nō sit tibi du
rum vt hoc molendinū simul habeamus
At ille vt eum reiecit statim rota molēdi
ni in ꝯtrariū verti cepit. clamauitq; post
sanctū remigiū dicens: Serue dei veni. ⁊
habeamus pariter molendinū. Cui ille.
Nec mihi nec tibi. Statimq; se terra ape
ruit: ⁊ molendinū penitus deglutiuit.
Preuidens remigius famē futurā. cum ī
villa q̄dam bladi cumulos ꝯgregasset.
inebriati rustici senis prudentiā deriden/
tes ignem supposuerūt. Qđ ille audiens
illuc venit. ⁊ pre frigore etatis ⁊ vesperti/
ni tempis se calefacere cepit ⁊ tranquillo
corde dixit. Semper focus bonus est. Ve
runtamen qui hoc fecerūt ⁊ posteri eoꝝ
viri in genitalibꝫ rupti. femine gutturose
erunt: Quod sic in illis euenit quousq; p
Karolum sunt dispersi. Notandū autē
ꝙ illud festum sancti remigij qđ agitur in
mense ianuarij est festum d̄ felici obitu il/
lius. Illud autem dicitur esse de eius sa/
cri corporis translationē. Cum eni corp⁹
eius post ipsius obitum ad ecclesiā sctōꝝ
timothei ⁊ apollinaris cum feretro defer/
retur. secus ecclesiā sancti christoferi cepit
adeo ponderare ꝙ nullatenus moueri po
tuit. Tandem coacti rogauerūt dnm vt
eis ostendere dignareꝶ. si forte in ecclesia
illa sancti christoferi vbi nulle reliq̄e sctō/
rum quiescebāt sepeliri vellz. Statimq;
corpus leuissime sustulerūt ⁊ eum ibi ho/
norifice posuerūt. Ubi cum multa mira/
cula fierent ecclesiā ampliauerūt. Et fa/
cta cripta retro altare. cum effossum cor/
pus ibi reponere vellent. mouere nullate/
nus potuerunt. Cum aūt in orōnibꝫ per/
noctaret: ⁊ media nocte oēs pariꝶ obdor/
miuissent in crastinū. s. kal. octobris inue/
nerunt sepulchꝝ cuꝫ corpe sancti remigij
in illam criptam ab angelis deportatum
Qđ tm̄ post longū tp̄s ī pulchriorē criptā
eadem die cum capsa argētea trāslatū est
Floruit circa annū dn̄i q̄drīgētesimum
nonagesimū.

CXLIII A

De sancto Leodegario

Leodegarius dum om
ni ꝟtute polleret eduensi eccle/
sie meruit ī pontificeꝫ ꝓmoueri
Qui dum clotario rege dece/
dente cura regni grauius p̄mereꝶ. volūta/
te di ⁊ p̄ncipū ꝯsilio chyldericū frēm clota
rij adolescentē valde idoneū prefecit ī re/
gem. Sꝫ ebroin⁹ theodoricū ipsius chyl/
derici germanū preficere nitebaꝶ. nō ꝓpt
regni cōmodū. sed q2 de ptāte eiect⁹ ⁊ om
nibꝫ odiosus iram regis ⁊ p̄ncipū vereba
tur. Timēs igiꝶ ebroin⁹ licentiā a rege pe
tijt ⁊ monasteriū introiuit. Quo ꝯceden/
te. ⁊ fratrē suū theodoricū ne ꝯtra regnuꝫ
aliq̄d molireꝶ in custodia detinēte. scita/
te ⁊ ꝓuidentia epi pace mirabili oēs gau/
debant Sed post aliqđ tp̄s rex malignoꝝ
ꝯsilio deprauat⁹ intantū in viri dei odiuꝫ
incitaꝶ. ꝙ oportunitatē ⁊ modū mortis ei
us attenti⁹ inq̄rebat. Sꝫ ep̄s blāde ferēs
et oēs inimicos suos vt amicos ample/
ctens egit cum rege vt diem pasce in vrbe
cui p̄erat celebraret. Et ecce illa die nūcia
tum est ei ꝙ rex ī illa nocte q̄cq̄d de morte
eius tractauerat ꝑficere decreuisset. At il
le nihil trepidās. sed illa die cū rege ī mē/
sa cōmunicās ꝑsecutorē sic fugit ꝙ in lu/
xun ensi monasterio dn̄o seruiens etiam
ebroino q̄ ibi in monastico habitu latita/
bat sedula charitate seruiuit. Post modi
cum rex moritur ⁊ theodoricus in regnuꝫ
sublimaꝶ. Quapꝑter leodegarius populi
sui lachrymis ⁊ pcibꝫ mot⁹ ⁊ abbatis im
perio cōpulsus ad sedē suā redijt ac ebroi
nus ꝓtinus apostatauit ⁊ regis senescal/
cus ordinat⁹ est. Qui licꝫ p̄us malus fue
rit. tm̄ postea fuit peior. totoq; studio leode
gariū occidere nitebaꝶ. Missis igiꝶ mili
tibus q̄ eum caperent. cū h̄ leodegari⁹ com

perisset eorum furori cedens dum in habitu pontificali de vrbe egrederetur a militibus captus qui ei statim oculos eruerunt. Post biennium sanctus leodegarius cum fratre suo garino quem ebroinus exulauerat in palatium regis est adductus. Cum ad irrisionem ebroini sapienter et pacifice responderet, nequam ille iussit garinum lapidibus obrui sanctumque episcopum tota die nudis pedibus per quandam flumen super acutissimos lapides decurrentem deduci. Et audiens quod in his tormentis deum laudaret, linguam eius precidi fecit. et postmodum eum cuidam custodi tradidit vt ipsum nouis supplicijs reseruaret. Ille autem vsum loquendi non perdidit. sed predicationi et exhortationi prout poterat vacabat. predixitque quando et qualiter ipse et ebroinus ex hac vita migrent. Lux autem in mensa in modum corone caput eius circumdedit. Quam cum multi vidissent quid hoc esset ab ipso episcopo quesierunt. At ipse se in oratione prosternens gratias deo retulit. et omnes astantes vt in melius vitam mutarent admonuit. Quod ebroinus audiens et inuidens missis quattuor spiculatoribus ipsum decollari precepit. Cum ergo ipsum ducerent ait eis. Non est indiget opus fratres vos diutius fatigari. Sed hic implete desiderium eius qui vos misit. Ad hoc tres illorum a deo sunt compuncti quod ad pedes eius procidentes veniam precabantur Quartus vero cum eum decollasset protinus a demone arreptus et in ignem proiectus vitam miserabiliter terminauit. Biennio expleto audiens ebroinus corpus sancti viri multis miraculis illustrari, miserabiliter cruciatus inuidia militem illuc misit vt an sic se haberet veritas intimaret. Miles autem superbus et arrogans cum illuc venisset calce tumbam sancti percutiens exclamauit. Moriatur qui mortuum miracula facere posse credit. Mox ille arreptus a demonio et subito moriens. morte sua sanctum amplius commendauit. His auditis ebroinus amplius inuidia torquebatur et famam sancti extinguere moliebatur. Sed iuxta predictionem sancti gladio nequiter nequam ipse occiditur. Passus est autem circa annum domini .dclxxx. tempore constantini quarti.

CXLIIII

De sancto Francisco

Franciscus prius dictus est iohannes. sed postmodum murato nomine franciscus vocatus est. Cuius mutationis nominis multiplex causa fuisse videtur. Primo ratione miraculi connotandi. Linguam enim gallicam miraculose a deo recepisse cognoscitur. Unde dicitur in legenda sua quod semper cum ardore spiritussancti repleretur ardentia foris verba eructans gallice loquebatur. Secundo ratione officij diuulgandi. Unde dicitur in legenda quod diuina prudentia sibi hoc vocabulum indidit. vt ex singulari et insueto nomine opinio ministerij eius toti citius innotesceret orbi. Tertio ratione effectus consequendi vt scilicet per hoc daretur intelligi quod ipse per se et per filios suos multos seruos peccati et diaboli debeat francos et liberos facere. Quarto ratione magnanimitatis in corde. Nam franci a ferocitate sunt dicti. quia eis inest naturalis feritas et magnanimitas animorum. Quinto ratione virtuositatis in sermone. quia eius sermo instar securis vicia incidebat. Sexto ratione terroris in demonum fugatione. Septimo ratione securitatis ex virtute et operum perfectione. et honestatis in conuersatione. Aiunt enim franciscas dici signa quedam instar securium que rhome ante consules ferebantur. que erant in terrorem in securitatem et in honorem.

Franciscus seruus et amicus altissimi in ciuitate asisij ortus et negociator effectus fere vsque ad vicesimum etatis sue annum tempus suum vane viuendo consumpsit. Quem dominus infirmitatis flagello corripuit. ac in virum alterum subito transformauit. ita quod iam spiritu prophetico pollere cepit. Nam cum quadam vice ipse cum plurimis a perusinis captiuus diro fuisset carceri mancipatus. dolentibus alijs hic solus exultat. et redargutus super hoc a concaptiuis respondit. Ideo me exultare noueritis. quia adhuc sanctus per totum seculum adorabor. Quadam vice rhomam causa deuotionis proficiscens. vestimenta sua deposuit et pauperis cuiusdam vestibus

menta induēs an̄ ecclesiā sancti petri int
pauperes sedit. ⁊ cum eis velut vnus ex
illis auide mādu cauit. Et sepius simile
fecisset nisi notoꝝ verecūdia impedisset
Antiquus hostis euꝫ a salubri ꝓposito co
nabatur auertere ⁊ feminā quandā sue ci
uitatis monstruose gybbosaꝫ cordi eius
īmittit. ⁊ nisi resipiscat a ceptis. similꝫ se
facturū minatur. Sed a dn̄o ꝯfortat⁹ au/
diuit. Francisce amara pro dulcib⁹ sume.
et teipsum ꝯtemne si me cupis agnoscere.
Quendam igitur leprosum obuiū ha/
bens cum huiusmodi hoīes naturaliter mlt
tum abhorrent. diuini tamen memor ora
culi accurrens in oscula eius ruit. ⁊ p⁹ hoc
ille statim disparuit. Quapropter ad lepro/
soꝝ habitacula ꝓperat: ⁊ eorum man⁹ de/
uote osculans pecuniā donat. Ecclesiā
sancti damiani orationis causa ingredit
et imago christi eum miraculose alloquit.
Francisce inquit vade repara domū meā
que vt cernis tota destruit. Ab ea igit ho
ra anima eius liquefacta est ⁊ crucifixi cō
passio eius cordi mirabilit est infixa. In/
sistit solicite ecclesie repande. ⁊ venditis
que habebat cum pecuniā cuidam p̄sby/
tero daret ⁊ ille timore parentū recipere re/
cusaret coram ipso eam ꝓijciēs tanq̄ pul
uerem vilipendit. Quapropter a patre liga
tus ⁊ captus pecuniā eidē restituit ac ve/
stem pariter resignauit. ⁊ sic nudus ad do
minū euolauit ⁊ cilicio se induit. Acuo/
cat insuper seruus dei quendā simplicem
virum quem loco patris suscipiēs rogat
vt cum pater eius maledicta ꝯgeminet
ipse sibi econuerso benedicat. Frater ei⁹
carnalis hyemali tempore franciscū vili/
bus panniculis tectum orationi vacantē
et tremebundū videns ait cuidam. Dic
francisco vt de sudore suo vnam tibi nū/
matam vendat. Quod ille audiens ala/
criter respōdit. Reuera ego hāc dn̄o meo
vendam. Quadaꝫ die dum audiret ea
que dn̄s discipulis suis ad p̄dicandum
missis locutus est. statim ad vniuersa ser/
uāda tota virtute ꝯsurgit. Soluit calcia/
menta d pedib⁹. tunica vna sed vili indui
tur ⁊ pro corrigia mutauit funiculum
Tempore niuis per siluam ambulans a
latronib⁹ capit ⁊ ab eis quis sit requisit⁹
preconem dei se esse asseruit. Quē illi ar/
ripientes in niuem ꝓijciunt dicentes. Ja/
ce rustice preco dei. B Multi no
biles ⁊ ignobiles clerici ⁊ laici sp̄reta secu
li pompa eius vestigijs adheserunt. quos
pater sanctus docuit euangelicā ꝑfectio/
nem implere paupertatē apprehēdere ⁊ per
viā sancte simplicitatꝫ incedere. Scri/
psit preterea euangelicā regulā sibi ⁊ suis
fratrib⁹ habitis ⁊ habēdis quam dn̄s pa
pa Innocentius ꝯfirmauit. Cepit extūc
feruentius verbi dei semina spargere ⁊ ci/
uitates ⁊ castella feruore mirabili circūire
Frater quidam erat q̄tum a foris vi/
debat. eximie sanctitatꝫ. sed tamen admo
dum singularis. qui tanta districtiōe silē
tium obseruabat. vt non verbis sed nuti/
bus ꝯfiteret. Cunq̄ sanctus ab omnib⁹
laudaret. vir dei illuc adueniēs dixit. Si
nite fratres. nec mihi in eo diabolica fig/
menta laudate. Moneatur semel vel bis
in hebdomada confiteri. Quod si non fe
cerit diabolica temptatio est. ⁊ deceptio
fraudulenta. Monentibusq̄ illum fra/
tribus digitum ori suo imposuit ⁊ caput
ꝯcutiens se nullatenus ꝯfessurū innuit.
Non post multos dies ad vomituꝫ redijt
et in facinerosis actibus vitam finiuit.
Fatigatus in itinere seruus dei dum asi/
num equitaret. socius eius frater leonar/
dus de asisio similiter fatigatus intra se
cepit cogitare ac dicere. Non de pari lu/
debant huius parentes ⁊ mei. Et conti/
nuo vir dei de asino descendens dixit fra/
tri suo. Non conuenit me equitare. ⁊ te pe
diteꝫ venire. quia nobilior me fuisti. Stu
pefactus frater ad pedes patris procidit
et veniam postulauit. Transeunti sibi
aliquando mulier quedam nobilis conci
to gradu occurrit cuius lassitudinē ⁊ int/
clusos anhelitus miseratus quidnam re
quireret inquisiuit. Et illa. Ora pro me
pater. quia salubre ꝓpositum. quod conce/
pi viro impediente non exequor. sed in ser
uitio christi mihi plurimum aduersatur.
Cui ille. Vade filia. quia cito de eo con/
solationem recipies ⁊ ex parte dei omni/
potentis ⁊ mea sibi denuncies q̄ nunc est
tp̄s salutꝫ. p⁹ modū eq̄tatꝫ. Qua denūciā
te vir subito īmutat. et ꝯtinentiā pollicet.

Cuidam rustico in quadaȝ solitudine si/
ti deficienti. fontem aque ibidem suis ora
tionib⁹ impetrauit. Cuidam fratri sibi
ad modū familiari secretū hoc sancto in/
stigante spū retulit dicens. Hodie est ali
quis seruus dei sup̱ terraȝ ꝓpter quē quo
aduixerit non ꝑmittet dñs famē sup̱ ho/
mines deseuire. Sed sic ꝓculdubio fuis/
se narrat᷑. Sed illo sublato tota in ꝯtrari/
um ꝯditio ꝑmutat᷑. Nam post eius felicē
transitū predicto fratri aꝓparuit dicens.
Ecce iam venit fames. quā donec viuerē
ego. venire sup̱ terram dñs non ꝑmisit.

In festo pasce cum fratres in heremo
greci. mensam accuratius solito albis et
vitreis p̄parassent. ⁊ vir dei hoc ꝯspexis/
set, ꝓtinus gressum retrahens capellū cu
iusdam pauperis qui tunc aderat capiti
suo imponit. ⁊ baculū manu gestans fo/
ras egredit᷑. ⁊ ad ostium p̄stolat᷑. Man/
ducātib⁹ igitur fratrib⁹ clamabat ad osti
um vt amore dei ꝑegrino paupꝰi ⁊ infirmo
elemosynā largiant᷑. Vocatus paup̱ in/
greditur ⁊ in terra solus recūbens discuȝ
ponit in cinere. Qđ videntes fratres stu/
pore nimio sunt repleti. Quibus ille ait.
Mensam vidi paratam ⁊ ornatā. ⁊ pau
perum ostiatim euntiū vnicum non esse
cognoui. ¶ Paupꝰtatē in se ⁊ in aliis
adeo diligebat. vt paupꝰtatē dñaȝ suaȝ sp̱
vocaret. Si quē paupꝰiorem seipso videreȝ
ꝓtinus inuidebat. ⁊ se ab ipso vinci time/
bat. Nam ⁊ cum die quadā paupꝰculum
quendam obuiū habuisset. ait socio suo.
Magnā verecundiā intulit nobis hui⁹
inopia. ⁊ nostrā paupꝰtatem plurimū rep̄
hendit. Nam pro meis diuitiis meā dñaȝ
paupꝰtatem elegi. ⁊ ecce amplius relucet i
isto. Dum quidam paup̱ coram eo trā
siret ⁊ vir dei intima fuisset compassione
cōmotus dixit ei soci⁹. Et si hic sit pauper
sed forsitan in tota ꝓuincia non est eo di/
tior voluntate. Cui vir dei dixit. Cito tu
nicam tuam exue: ⁊ pauperi tribue. ⁊ ad
eius pedes ꝓstratus culpabilem te cla/
ma. Cui ille ꝓtinus obediuit. Quadā
vice tres mulieres facie ⁊ habitu ⁊ ꝯ͂ia
similes obuias habuit que eum talit salu
tauerunt. Beneueniat dña paupꝰtas. Et
continuo disparuerūt. ⁊ vltra visenō sūt.

Cum ad ciuitatē aretii deuenisseȝ ⁊ ibi
bellum intestinū cōmotū fuisset. vidit vir
dei de burgo super terram illam demōes
exultantes. Vocansq̄ sociū suū noīe sil/
uestrū dixit ei. Vade ad portam ciuitatꝭ
et demonib⁹ vt ciuitatem exeant ex parte
dei oīpotentis precipe. Qui festinās ante
portam valenter clamauit. Ex parte dei
et iussu patris nostri francisci discedite de
mones vniuersi. Sicq̄ omnes ciues post
modicū ad ꝯcordiā redierūt. Predictus
autem siluester dum adhuc sacerdos se/
cularis esset vidit in somnis crucem au/
ream de ore francisci ꝓdeuntem. cui⁹ sum
mitas celos tangebat. cuius brachia pro
tensa in latum vtrāq̄ mūdi partem am/
plexādo cingebāt. Compūctus sacerdos
ꝓtinus mundū deserit ⁊ viri dei ꝑfectus
imitator efficit᷑. ¶ Existente viro
dei in oratione. diabolus ter eū ꝓprio noīe
vocauit. Cui cum sanctus rñdisset a die/
cit. Nullus est adeo in hoc mūdo pecca/
tor. cui si ꝯuersus fuerit. nō indulgeat do/
minus. Sed quicunq̄ semetipsum peni/
tentia dura necauerit. miām in perpetuo
non inueniet. Continuo seruus dei ꝑ re/
uelationē cognouit hostis fallaciā. quō ni
sus fuerit ad tepoꝛē eum reducere. Cer/
nens autem hostis antiquus. quia sic
non preualuit. grauem carnis temptatio
nem eidem imisit. Quod vir dei sentiēs
veste deposita chordula durissima se ver/
berat dicens. Eya frater asine. sic te ma/
nere decet. sic subire flagellū. Sȝ cū tem/
ptatio nequaq̄ discederet. foras exiens in
magnā niuem se nudū demersit. Accipi/
ensq̄ niuē in modū pile septeȝ glebas cō
pegit. quas sibi ꝓponens cepit alloq̄ cor/
pus. Ecce inquit hec maior vxor tua iste
quattuor duo filii sunt ⁊ due filie tue. reli/
que due sunt seruus ⁊ ancilla. Festina er/
go omnes induere. quoniā frigore moriū/
tur. Si autem eorum multiplex solicitu/
do te molestat. vni dño solicitus serui. Illi
co diabolus ꝯfusus abscessit. ⁊ vir dei deū
glorificans in cellam rediit. Cum apō
dñm leonem cardinaleȝ sancte crucis ab
eo rogatus aliq̄diu moraret᷑. nocte qua/
dam demones ad ipsum venientes eum
grauissime verberauerūt. Vocansq̄ sociū

et rem sibi aperiens ait. Demones sunt
castaldi dñi nostri. quos destinat ipse ad
puniẽdos excessus. Ego ꝟo offensam nõ
recolo quam per miam dei satisfactione
non lauerim Sed forte ideo castaldos su
os in me ꝑmisit irruere. quia maneo i cu/
rijs magnatum. qđ forsitan fratribꝫ meis
paupculis bonam suspitionẽ non generat
quia forte me extimant delitijs abundare
Et surgens summo mane inde recessit
Existente aliqñ eo in oratiõe. audiuit su/
per tectum domus cateruas demonũ dis/
currentes cum strepitu. Qui concitus fo
ris exiens ⁊ crucis signũ sibi imprimens
dixit: Ex parte oĩpotentis dei vobis dico
demones. vt quicquid vobis ꝑmissum est
in meo corpore faciatis. Libenter enĩ om
nia sustinebo. quia cum maiorem inimi/
cum non habeã corpore. vindicabitꝫ me
de aduersario meo. dum in ipso vice mea
exercebitis vltionem. Confusi igitur de/
mones euanescunt. Frater quidam so
cius viri dei in extasi factus. inter ceteras
celi sedes vidit vnam dignissimã ⁊ nobi/
li gloria ꝑfulgentẽ. Qui cũ miraretur cui
nam tam preclara sedes seruaretur audiuit
Sedes ista vnius de ruentibꝫ ꝓncipibus
fuit: ⁊ nunc humili francisco paratur. Et
exiens ab oratione virum dei interroga/
uit dicens: Quid de te opinaris pater. Et
ille. Videor mihi maximus pctõꝝ. Sta/
timqꝫ in corde fratris spiritus dixit. Co/
gnosce ꝙ vera fuerit visio quam vidisti. q̊
niã ad sedẽ per sugbiã ꝑditã humilitas
leuabit humillimũ. In visione ser/
uus dei supra se seraphin crucifixũ aspexit
qui crucifixiõis sue signa sic euidenter ei
impressit vt crucifixus videretur ⁊ ipse. Cõ/
signanter manus ⁊ pedes ⁊ latus crucis
charactere. Sed diligenti studio ab oĩuꝫ
oculis ipsa stigmata abscondebat. Qui/
dam tamen hec in vita viderunt. Sed i
morte plurimi ꝯspexerunt. Quod autẽ
hec stigmata per omĩa vera extiterint mľ
tis miraculis ostensum est. Quorũ duo
que post eius obitum ꝯtigerunt hic inter
serere sufficiat. In apulia vir quidam
noĩe rogerius ante imaginẽ sancti franci
sci stans cepit cogitare dicens. Esset ne ħ
verum vt tali claruisset miraculo. an pia

fuisset illusio siue suoꝝ fratrũ simulata in
uentio. Quod dum mente reuolueret. su/
bito audiuit sonũ quasi spiculum ꝓsiliẽs
de balista. sensitqꝫ se in sinistra manu gra
uiter vulneratũ. Sed cum in cyrotheca
nihil lesionis appareret cyrothecã đ ma/
nu extraxit. ⁊ graue vulnus quasi sagitte
in palma conspexit. ex quo tanta vis ꝓce/
debat ardoris vt totus ex dolore ⁊ ardore
deficere videretur. Cumqꝫ peniteret ⁊ se bea
ti francisci stigmata credere veracit̃ testa
retur. post duos dies dum sanctũ dei per
sua stigmata exorasset. fuit ꝯtinuo libera
tus. In regno quoqꝫ castelle cum qui/
dam vir sancto francisco deuotus ad cõ/
pletoriũ pergeret. ab insidijs ad mortẽ al/
terius ibi paratis ex errore impeditur: ⁊ leta
liter vulneratus semiuiuꝰ relinquitur. De/
inde gladium i gutture crudelis lictor in
fixit. ⁊ extrahere non valens recessit. Fit
vndiqꝫ ꝯcursus ⁊ clamor ⁊ ab omibꝫ plã/
gitur mortuus. Cum autẽ nocte media
campana fratrũ ad matutinas pullsaretur
vxor clamare cepit. Mi domine surge: ⁊ va/
de ad matutinas quia campana te vocat
Statim ille manũ eleuans videbatur ali/
cui innuere vt gladiũ extraheret. Et ecce
videntibꝫ omnibꝫ gladius quasi validis/
simi iactatꝰ manu pugilis eminus ꝓsili/
uit. Statimqꝫ ille perfecte sanatus sur
rexit dicens: Beatus franciscus ad me ve/
niens. suaqꝫ stigmata meis vulneribꝫ ap/
ponens. eorum suauitate cuncta vulnera
đliniuit. ⁊ ꝯtactu mirifice solidauit. Qui
cum vellet discedere sibi innuebã vt gla/
dium abstraheret. quia loqui aliter ñ va/
lebam. Quem statim apprehendẽs vali/
de proiecit ⁊ stigmatibꝫ sanctis vulnera/
tum guttur demulcens perfecte sanauit.
In vrbe rhoma clara illa lumiaria orbis
scilicet beatus franciscus ⁊ beatus dñicꝰ
coram dño hostiense qui postea fuit sum/
mus pontifex aderant. Dixitqꝫ eis episco
pus. Cur non facimus de vestris fratri/
bus epõs ⁊ prelatos qui documẽto ⁊ exẽ/
plo ceteris preualent. Fit inter sanctos de
respondendo longa ꝯtentio. Vicit tandẽ
humilitas franciscũ ne se preponeret. Vi
cit ⁊ dñicũ vt primo respondẽdo humilit̃
obediret. Dixit ergo beatus dñicus. Do

mine gradu bono si cognoscũt sublimati sunt fratres mei. nec pro meo posse pmit/tam vt aliud assequant specimẽ dignita/tis. Post hoc respondẽs sanctus franci/scus dixit. Dñe minores ideo vocati sunt fratres mei vt maiores fieri non psumãt

Igit btũs frãcisc⁹ colũbina simplicita te plen⁹ oẽs creaturas ad creatoris hortat amorem. predicat auibus. auditur ab eis tangunt ab ipso. nec nisi licẽciate recedũt Hyrundines dum eo predicante garri/rent. ipso impante protinus cticescũt.

F Apud porciunculã iuxta eius cellaz cicada in ficu residens frequenter cane/bat. Quam vir dei manũ extendens vo/cauit dicens. Soror mea cicada veni ad me. Que statim obediens super ei⁹ ma/num ascendit. Cui ille. Canta soror mea cicada ꝛ dñm tuũ lauda. Que protinus canens non nisi licenciata recessit. Parcit lucernis lampadib⁹ ꝛ cãdelis nolens sua manu deturpare fulgorẽ. Super petras reuerenter ambulat intuitu eius qui dici tur petra. Legit d via vermiculos ne trã seuntiũ pedib⁹ cculcent. Et apib⁹ ne in e/dia pereant glacie hyemali mel ꝛ optia vina iubet apponi. Fraterno noĩe anima lia cuncta vocabat. Miro ꝛ ineffabili gaudio replebat ob creatoris amorem cũ solem lunam ꝛ stellas intuebat ꝛ eas ad creatoris amorem inuitabat. Coronã si/bi magnam fieri phibebat dicens: Volo ꝙ fratres mei simplices partem habeant in capite meo. Vir quidam admodũ se/cularis. cum seruũ dei franciscũ apud san ctum seuerinũ predicantem inuenisset. vi dit deo sibi reuelante sanctũ franciscum duobus transuersis ensib⁹ valde fulgenti bus in modum crucis signatum. quoruz vnus a capite vsqꝫ ad pedes. alius a ma/nu in manũ per pectus trãsuersaliter ten/debatur. Quem cum nunqꝫ vidisset tali indicio recognoscẽs compunctus ordinẽ introiuit. ꝛ vitam feliciter csũmauit.

Cum infirmitatẽ oculoꝝ ex fletu cõtinuo incurrisset. suadentib⁹ ꝙ abstineret a la/chrymis sic respondit. Non est ob amorẽ luminis quod habemus cõmune cũ mu/scis eterne lucis visitatio repellenda. Cũ autem a fratrib⁹ vrgeret vt pateret infir/mitati visus remedium adhiberi ꝛ cyrur gicus instrumentũ ferreum igne candẽs in manu teneret vir dei ait. Mi frater ig nis esto mihi in hac hora ppicius ꝛ curia lis. precor dñm qui te creauit vt tuũ mihi calorem temperet. Et hoc dicens signuz crucis contra illud edidit. Profundatoqꝫ illo in tenera carne ab aure vsqꝫ ad supci lium nullum vt retulit dolorem sensit.

Apud heremum sancti vrbani seruo dei egritudine validissima laborante. cuz ip se defectum nature sentiens vini pocuũ postulasset. nihilqꝫ adessꝫ allatã sibi aquã signo crucis edito benedixit. Mox in op/timũ vinũ conuersa est. Quod deserti lo/ci paupertas impetrare non potuit. viri sancti puritas impetrauit. Ad cuius gu/stum subito conualuit. Malebat de se vituperiũ audire ꝙ̃ laudem. Et ideo cuz populi merita in eo sanctitatꝫ extollerent precipiebat alicui fratri vt verba ipsum vilificantia suis auribus cculcãdo pfer/ret. Cumqꝫ frater ille licet inuitus eum ru/sticum ꝛ mercẽnariũ imperitum ꝛ inuti/lem diceret exhilaratus dicebat. Benedi cat tibi dñs. quia tu verissima loqueris. ꝛ talia me decet audire. Non tam seru⁹ dei preesse voluit ꝙ̃ subesse nec tam preci pere ꝙ̃ parere. Idcirco generali cedẽs of/ficio gardianum petijt. cuius per omnia voluntati subiaceret. Fratri quoqꝫ cum q solitus erat ire semper promittebat obedi/entiam ꝛ seruabat. G Cum frater q dam ꝛ contra legem obediẽtie aliquid fe/cisset. ꝛ penitentie signa haberet. vir tam dei ad aliorum terrorem eius caputium i ignem projci iussit. Cumqꝫ per moram ca putium fuisset in medio ignis. precepit ip sum extrahi ꝛ fratri restitui. Extrahitur igitur caputium de medio flammarum nullum habens adustionis vestigium.

Quodam tempore per paludes vene tiarum ambulans inuenit maximã auiũ multitudinẽ cantantiũ in palude. dixitqꝫ ad socium. Sorores aues laudãt creato/rem suum. Eamus ꝛ i earũ medio horas canonicas dño decantem⁹. Quib⁹ intran tibus aues mote nõ sunt. Sz qr ob nimiũ garritum se inuicẽ audire ñ potuerũt ait/Sorores aues a cãtu cessate donec laudes

debitas dño ꝑsoluamus. Quibus statim
tacentibꝰ finitis laudibꝫ licentiam can/
tandi dedit. ⁊ statim cantum suū more so
lito resumpserūt. Inuitatus deuote a
quodā milite dixit ei. Frater hospes meis
monitis acquiesce. ⁊ peccata tua ɔfitere.
quia cito alibi manducabis. Qui statim
acquiescēs domui sue disposuit. ⁊ penitē/
tiam salutarē accepit. Cum ergo ad mē/
sam intrassent. hospes subito expirauit.
Cum q̄ndam auiū multitudinē repe/
risset. ⁊ eas velut rōnis participes salutas
set dixit. Fratres mei volucres multū de/
betis laudare creatorē vestrū. qui plumis
vos induit. pennas ad volanduz tribuit.
aeris puritatē concessit: ⁊ sine vestra soli/
citudine vos gubernat. Aues autem ce/
perunt versus eum extendere colla ꝓten/
dere alas. aperire rostra. ⁊ in illum atten/
te respicere. Ille ꝟo per mediū earum trā
siens. tunica ꝑtingebat easdem. nec tamē
aliqua de loco est mota. donec licentia da
ta omnes insimul auolauerūt. Cū apđ
castrum almariū predicaret. ꝓpter garritꝰ
hyrundinū ibidem nidificantiū audiri n̄
poterat. Quibus ille. Sorores mee hyrū
dines iam tempus est vt loquar ego quia
vos satis dixistis. Tenete silentiū donec
verbum dñi compleatur. Cui ɔtinuo obe
dientes ꝓtinus ɔticuerūt. Tran
seunte aliquādo viro dei per apuliaz. vnā
bursam magnam repperit in via denarijs
tumescentē. Quam socius videns acci/
pere voluit vt paupibꝰ erogaret. Sz nul/
latenus ille permisit dicens. Non licet fili
alienum auferre. Sed cum ille vehemen
ter instaret franciscus paululū orans iu/
bet vt bursam tollat. que iam colubꝝ pro
pecunia ɔtinebat. Quod videns frat̄ ti/
mere cepit. Sed obedire volens ⁊ imple
re mandatū. bursam manibꝰ capit ⁊ inde
magnus serpens ꝓtinus exiliuit. Et ait
sanctus. Pecunia seruis dei nihil aliud ē
q̄ȝ diabolus ⁊ coluber venenosus. Cū
frater quidam grauiter temptaret̄. cogi/
tare cepit ꝙ si aliq̄d scriptum de mānu pa
tris haberet ipsa ꝓtinus temptatio fuga/
retur. Sed cum rem sibi nullatenꝰ aperi/
re auderet. quadam vice vir dei vocauit
eum dicens. Porta mihi fili chartam ⁊ at
ramentū. quia laudes quasdam dei scri/
bere volo. Quas cum scripsisset ait. Acci
pe chartam hanc: ⁊ vsq̄ȝ ad diem mortis
tue custodias diligenter. Statimq̄ȝ omis
temptatio ab eo recessit. Idem quoq̄ȝ
frater dum sanctus infirmus iaceret cogi
tare cepit. Ecce morti appropinquat pat̄.
et q̄ȝ plurimū ɔsolarer si post mortem ha/
berem tunicam patris mei. Post modicū
sanctus franciscus vocat eum dicēs: Ti/
bi trado tunicā istam ⁊ post mortē meam
ipsam habeas pleno iure. Cum apud
alexandriā lombardie cum quodā hone/
sto viro hospitatꝰ fuisset ab eo rogatur vt
ꝓpter euangelij obseruanciā de oi apposito
mādücaret. Qui cum eius deuotioni as/
sentiret. ille accurrens caponē septennem
ꝓparat manducandū. Manducantibus
illis. infidelis quidam amore dei elemo/
synam petijt. Mox vir dei nomen audi/
ens benedictū membꝝ sibi trāsmittit ca/
ponis. Reseruat infelix datum. ⁊ in crasti
num dum sanctus ꝑdicaret ostēdit dicēs
Ecce quales carnes comedit iste frat̄ quē
vt sanctū honoratis. Nam mihi hoc in se
ro tribuit. Sed dum mēbꝝ caponis ab
oibus piscis videret̄. velut insanus ab oi
populo increpat̄. Qđ cū ille didicisset eru
buit. ⁊ veniam postulauit. Redieruntq̄ȝ
carnes ad sui speciem postq̄ȝ redijt ꝑuari
cator ad mentem. Dum quadam vice
ad mensam sederet ⁊ de paupꝑtate btē vir
ginis ⁊ filij eius collatio fieret. ꝓtinus vir
dei a mensa surgens singultus ingemiat
dolorosos: ⁊ perfusus lachrymis sup nu/
dam humū reliquū panem māducat.
Sacerdotalibꝰ māibꝰ quibꝰ ɔficiēdi dñi/
ci corpis sacramentū est collata potestas
magnā volebat reuerentiā exhiberi. Un
de ⁊ sepe dicebat. Si sancto cuiquā đ ce/
lo venienti ⁊ pauperculo alicui sacerdoti
me ɔtingeret obuiare. ad sacerdotis ma/
nus deosculādas citiꝰ me ɔferrem. ⁊ san
cto dicerem. Expecta me sancte laurenti.
quia manus huius verbum vite ɔtrectāt
et vltra humanū aliq̄d possident. I
Miraculis multis in vita claruit. Naz
panes ei ad bñdicendū oblati multis in/
firmis attulere salutem. Aquā in vinū
ɔuertit. ⁊ inde eger quidā gustans ꝓtinꝰ

sanitatē recepit. Et m̄lta alia miracl'a fec
Cū ꝟo ad dies iā appinq̄ret extremos
lōga infirmitate ꝯfect⁹ sup nudaȝ humuȝ
poni se fec. Fecitq̇ oēs frēs ibidē assistētes
ad se vocari. ⁊ man⁹ singl'is imponēs oīb⁹
ibi p̄ntib⁹ bn̄dixit. ⁊ istar cene dn̄ice singu/
lis buccellam panis diuisit. Inuitabat
vt mor̄ sui erat. oēs creat'as ad laudē dei
Nā ⁊ mortē ipaȝ cūct̄ terribilē ⁊ exosā hor
tabat' ad laudē. eiq̇ let⁹ occurrit: ⁊ ad suū
īuitabat hospitiū dicens. Beneueniat so
ror mea mors. Ad extremā igit' horā veni
ens dormiuit in dn̄o. Cui⁹ aiaȝ q̇dā frater
vidit in modū stelle sil'is lune ī q̄ntitate so
li ī splēdore Mister fratrū ī tra laboris
noie Aug⁹. in hora iā vltima posit⁹. cū diu
iā amisisset loquelā subito clamans dixit.
Expecta me pater expecta: ecce iaȝ venio
tecū. Querētibus fratrib⁹ q̇d diceret ait.
Nō videtis patrē nostꝝ Franciscū qui va
dit in celū. Et statim in pace quieuit: ⁊ pa
trē secutus ē. Cū quedā dn̄a q̄ btō Frā/
cisco deuota extiterat viā vniuerse carnis
fuisset ingressa: ⁊ clerici ⁊ p̄sbri. feretro exe
q̇as celebrātes astarēt: sbito se mr̄ erigit
sup lectū ⁊ vnū de astantib⁹ sacerdotibus
vocat dicens. Volo pater ꝯfiteri. ego eniȝ
mortua fueram. ⁊ diro erā carceri manci/
panda. q̄m peccatū qd̄ tibi pandā necduȝ
ꝯfessa fuerā. Sed orante ꝑ me sctō Fran/
cisco ad corpus mihi redire indultū est vt
illo reuelato pctō veniā merear. Statim/
q̇ vt istud manifestauero in pace cernēti
bus vobis quiescā. Cōfessa igit' ⁊ absolu/
tōe r̄cepta mox in dn̄o obdormiuit. Cū
fratres de vicera plaustrū qddā a quodā
viro mutuo peterēt. Ille idignatus r̄ndit
Ego potius duos ex vobis cū sctō Franci
sco excoriarē: q̄ꝫ plaustrū meū vobis accō/
modarem. Sed in se reuersus semetip̄m
redarguit. ⁊ blasphemie penituit iraȝ dei
formidans. Moxq̇ fili⁹ ei⁹ infirmat' ⁊ ad
extrema deducit'. Qui filiū defūctū vidēs
in terra voluta bat' ⁊ flens sc̄tū Franciscū
īuocās dicebat. Ego sū q̄ peccaui me fla/
gellare debuisti. Redde sancte iā deuoti p̄
cante. quē abstulisti impie blasphemanti
Mox fili⁹ ei⁹ surrexit: ⁊ planctū ꝓhibens
ait. Cū mortu⁹ eēm. sctūs Frācīscus ꝑ q̄n
dā viā lōgā ⁊ obscurā me ducēs. i q̇dā tā dē
me viridario pulcerrimo collocauit. ac de
inde dixit mihi. Reuertere ad patrē tuuȝ
nolo te ampli⁹ detinere. Paup quidam
cuidam diuiti debēs quandā pecunie q̄n/
titatē rogauit vt sancti Francisci amore si
bi terminū ꝓlongaret. Cui ille supbe r̄spō
dens. tali inq̇t loco te recludā. vbi nec Frā
ciscus nec alius poterit te iuuare Moxq̇
illū vinculatū in carcerē obscurū inclusit.
Paulopost sctūs Franciscus affuit. ⁊ fra
cto carcere ruptisq̇ vinculis hoiem incolu
mē reduxit ad ꝓpria. R Quidā mi/
les sancti Francisci opibus ⁊ miraculis d̄/
trahens. cū quadam vice luderet ad taxil
los vesania. ⁊ incredulitate plen⁹ circūstā/
tibus ait. Si Franciscus ē sanct⁹. XVIII
veniāt in taxillis. Mox in eis senari⁹ tri/
plicatus apparuit. ⁊ vsq̇ ad nouē vices q̄
libet suo iactu ter senos accepit. Sed insa
niē addens insanie ait. Si verū est q̄ Frā
ciscus iste sit sanctus cadat hodie corpus
meū gladio. Si ꝟo sanctus nō est. euadaȝ
incolumis. Ludo finito vt ei⁹ oīo fieret in
peccatū. cū nepoti suo inferret iniuriā ille
gladiū accipiēs in viscera patrui trāsfixit
⁊ ꝓtinus interfecit Vir quidā crure sic
ꝑdito vt nullaten⁹ se mouere posset. sctm̄
Franciscū talib⁹ vocib⁹ inclamabat. Ad/
iuua me sctē Francisce memor deuotōis ⁊
seruitij qd̄ tibi impendi. Nā in asino meo
te portaui. sctōs pedes tuos ⁊ man⁹ oscl'a/
tus fui. ⁊ ecce morior doloris hui⁹ durissi/
mo cruciatu Moxq̇ ille sibi apparens cū
paruulo baculo q̄ thau in se figurā hēbat.
locū doloris tetigit: ⁊ fracto apostemate sa
nitatē ꝓtin⁹ recepit. Sed thau signuȝ sup
locū remāsit. Hoc signo sctūs Franciscus
l'ras suas ꝯsueuerat ꝯsignare. Cū i ca/
stro pomereto in montanis apulie puella
quedā ⁊ patri ⁊ matri vnica fuisset defun
cta: ⁊ mater sctō Francisco deuota nimia
tristicia fuisset absorbta: apparuit ei sctūs
dicēs. Noli flere q⁊ lucerne tue lumē qd̄ d̄
ploras extinctū: mea est tibi intercessione
reddenduȝ. Mater igit' sumpta fiducia
corpus extinctū nō ꝑmisit efferri. sed sc̄ti
Francisci nomē inuocās. ⁊ mortuam fili/
am apprehendēs eaȝ incolumē alleuauit
In vrbe roma cū puer paruulus de fe/
nestra palatij cecidisset. ⁊ penitus expirasˢ

fet: btūs Frācisc⁹ inuocat. ꝛ vite ꝑtin⁹ resti/
tuit. In ciuitate suesa cū quedā domus
corruens quēdam iuuenē extinxisset. ꝛ ca
dauer iā in lecto ad sepeliendū posuissent
mater beatū Franciscū tota deuotione q̄
poterat inuocabat. Et ecce circa mediam
noctē puer oscitauit. ꝛ sanus surrexit. ꝛ in
laudis verba ꝓrupit. Frater Jacobus
reatinus cū in nauicula ꝑ quēdā fluuiū quen
dā cū fratribꝰ ꝑtransisset. ꝛ socijs iā sup ri/
pā positis postremo se ad nauis exitum p̄
pararet. reuoluta naue ipē in ꝓfundū flu/
minis est dimersus. Fratribꝰ igit̄ p libera
tione submersi beatū Franciscū inuocan/
tibus. ipō etiā corde vt poterat beati Frā
cisci auxiliū implorāte. ecce predictus fra
ter per profundum sicut ꝑ aridam ambu
labat. ꝛ demersaꝫ nauiculam capiens cū
ea peruenit ad littus. Vestimenta autem
ei⁹ madida facta nō sūt. nec aque gutta ꝓ/
ximauit ad tunicam.

CXLV A

De sancta Pelagia.

Pelagia prima feminarū antiochie ciuitatis. rebꝰ ꝛ di/
uitijs plena corꝑe pulcerrima.
habitu ambiciosa ꝛ vana. aīo ꝛ
corꝑe impudica. Quadā vice ꝑ ciuitateꝫ
cū ambitione maxima transibat. ita vt ni
hil sup eam nisi aurū ꝛ argentū ꝛ preciosi
lapides viderent̄. ita vt quocunqꝫ iret. ae/
rem diuersoꝝ aromatum odore repleret.
quam precedebat ꝛ sequebat̄ multitudo
maxima puellarū ꝛ puerorū. qui ꝛ ipsi p̄/
claris erant induti vestimentis. Quaꝫ q̄/
dam sanct⁹ pater nomine Veronus epi/
scopus elyopoleos que nunc Damiatha
vocat̄ vidēs amarissime flere cepit. ex eo ꝙ
maiorē curā habebat placere mūdo q̄ꝫ ip
se hr̄et placere deo. Procidensqꝫ sup paui
mentū faciē suā cū terra ꝑcutiebat. ꝛ ipaꝫ
terrā lacrimis rigās dicebat. Altissime d̄s
ignosce mihi pctōri. qꝛ vni⁹ diei meretricꝫ
ornat⁹ toti⁹ vite mee idustriā supauit. Ne
me dn̄e cōfundat vni⁹ meretricis ornatus
ante ꝯspectū tremēde maiestatis tue. Il/
la ꝓ terrenis summo se studio decorauit.
Ego tibi imortali dn̄o placere ꝓposui ꝛ ꝑ
meā negligētiā nō impleui. Dixitqꝫ bis q̄
secū erant. In veritate dico vobis qꝛ deus
hāc ꝯtra nos in iudicio ꝓductur⁹ est. qm̄
hec tā solicite se depingit vt terrenis ama
toribus placeat. ꝛ nos celesti sponso place/
re negligim⁹. Dū hec ꝛ similia diceret. s[ub]
ito obdormiuit. Visumqꝫ ē sibi ꝙ quedā
columba nigra ꝛ fetida nimis circa eū ce/
lebrantē missam volaret. Qui dum cathe
cuminos abscedere p̄cepisset. columba dis
paruit. ꝛ post missaꝫ rediens. ꝛ ab ipō epi/
scopo in vase quodā aque mersa mundaꝫ
candida exiens tā alte volauit ꝙ videri nō
potuit. Euigilans igit̄ dū quadaꝫ vice ad
eccelesiā ꝓcedens p̄dicaret. ꝛ pelagia p̄ns
esset adeo cōpūcta est ꝙ ei lr̄as ꝑ nunciuꝫ
misit dicēs. Sctō episcopo discipulo chri/
sti. pelagia discipl'a dyaboli. Si vere chri
sti discipulus cōprobaris. qui vt audiui ꝓ
peccatoribus de celo descendit. me pecca/
tricē sed penitentē suscipe digneris. Cui
ille remisit. Rogo vt humilitatē meā nō tē
ptes qꝛ homo pctōr sum. Sed si vere sal/
uari desideras solū me videre nō poteris:
sed inter alios me videbis. Cunqꝫ ad euꝫ
corā pluribus aduenisset. pedes eius app
hēdit. ꝛ amarissime flēs dicere cepit. Ego
sum Pelagia pelagus iniq̄tatis. exundās
fluctibus peccatorū. Ego sum ꝑditionis
abyssus. ego vorago ꝛ laqueus aīoꝝ. mul
tos deceptos decepi: que nūc cuncta ꝑhor/
rui. Tūc epūs interrogauit eā dicēs. Q[uo]d
tibi nomē est. Cui illa. A natiuitate Pela/
gia vocor. Sed ꝓpter vestimentoꝝ pom/
pā oēs me margaritā appellant. Tūc ep̄s
clemēter eā suscipiēs penitentiā ei saluta/
rē iniūxit: ꝛ in dei timore diligent̄ instruxit
ꝛ sacro baptismate regenerauit. Dyabol⁹
aūt ibidē clamabat dicēs. O violētia quā
patior ab hoc sene decrepito. O violentia:
o senectus mala. Maledictus dies in q̊
ꝯtrari⁹ natus es mihi. qꝛ spē meā maiaꝫ
abstulisti. Quadā insup nocte cū pelagia
dormiret. dyabol⁹ ad eā venit: ꝛ eam exci/
tans dixit sibi. Dn̄a margarita q̄d vnq̄ꝫ ti
bi male feci. Nunq̄d nō oībꝰ diuitijs ꝛ glo
ria te ornaui. Queso dic mihi in q̊ te con/
tristaui. ꝛ ꝓtinus tibi satisfaciam. Tantū
obsecro ne me deseras. ne obprobriū chri/
stianis efficiar. Ipsa aūt se signauit. et in
dyabolū insufflauit. ꝛ statim euanuit. Die

tercio omnia que habebat congregauit et
pauperibus tribuit. Post aliquot aūt dies
cunctis ignorantibꝰ Pelagia inde noctu
aufugit ⁊ in montē oliueti deuenit. vbi ha
bitū heremite accipiens in parua cella ibi
dem se collocauit. ⁊ deo in multa abstinen
tia seruiuit. Maxime aūt fame ab oībus
habebat. ⁊ frater pelagius dicebat. Post h̄
quidā dyaconus supradicti epī hierosoly/
maꝫ causa visitandi loca sancta aduenit.
Cui dixit epūs vt post sanctoꝝ locorū visi
tationē quendā monachū noīe Pelagiuꝫ
quereret ⁊ ipm̄ visitaret. cū verus dei ser/
uus esset. Qd̄ cū ille fecisset: mox ab illa co
gnitus nequaq̄ ipaꝫ ꝓpter nimiā maciem
cognouit. Cui dixit pelagia. Habes epi/
scopū. Et ille. Imo dn̄e. Et illa. Oret pro
me ad dn̄m. qꝛ vere apostolus christi est.
Recedens aūt inde. die tercia ad cellaꝫ eꝰ
rediit. Sed cū ad hostiū ꝑcussisset. ⁊ nul/
lus ei aꝑꝑeruisset fenestraꝫ aperuit. ⁊ mor
tuū eū inuenit ac vidit. Currensq̄ cū h̄ epi/
scopo nūciasset: episcopus ⁊ clerus omēs/
q̄ monachi cōuenerunt. vt tam sancto vi
ro exequias celebrarent. Cumq̄ de cella
corpus eius extraxissent. repererūt ꝙ muli
er esset. ⁊ plurimū admirātes deo gratias
reddiderunt. ⁊ sanctū corpus honorifice se
pelierūt. Obiit aūt octaua die itrāte octo/
bri circa annos dn̄i. CCXC.

CXLVI A

De sancta margaritha

Margaritha dicta pela
gius. virgo pulcerrima diues ⁊
nobilis. tanta fuit parentū soli/
citudine custodita. ⁊ optimis
moribus instructa. tantaq̄ pudicitie ho/
nestate vigebat. ꝙ ab hominibus videri mo
dis omībus renuebat. Deniq̄ a quodaꝫ
adolescente nobili in coniugium querit. et
vtriusq̄ parentis assensu cuncta nuptiis
neccia cū imensa diuitiarū ⁊ delitiaꝝ glīa
preparat. Cū ḡ dies nuptiarū aduenisset. ⁊
iuuenes ⁊ puelle ⁊ cūcta simꝉ nobilitas an
te thalamū iam paratū nuptiarū festa cū
gaudio celebrarent. virgo deo inspirāte cō
siderans damnuꝫ virginitatis tam dam/
nosis plausibꝰ comparari: ꝓstrata i terraꝫ
cū lachrymis glorā virginitatis ⁊ nuptia
rūm molestias tanta in corde suo cōpensa
tione librauit. ꝙ omnia huiꝰ vite gaudia
quasi stercora respuebat Unde nocte illa
a viri consortio abstinens: media nocte se
do recōmendans. tonsis crinibus in virili
habitu clam aufugit Longe aūt ad quod
dam monasteriū veniēs. ⁊ fratrē pelagiū
se aꝑꝑellans. ab abbate receptus est. ⁊ di/
ligenter instructus. Qui tam sancte ac re
ligiose se habuit. ꝙ defuncto sanctimonia/
lium prouisore de seniorū consilio ⁊ abba
tis imperio licet inuitus monasterio vir/
ginū est prelatus Dū ergo eis nō solū cor
porū sed etiā animaꝝ pabula cōtinue ⁊ in
culpabiliter ministraret. dyabolus ei inui/
dens studuit qualiter prosperū eius cursū
obiectu criminis impediret. Nā vnā vir/
ginē que prefor ibus erat in adulteriū tra/
xit. ⁊ intumescente vtero cū iam celari nō
posset. tantus pudor ⁊ dolor omnes virgi/
nes ⁊ monachos vtriusq̄ monasterii con/
sternauit. ꝙ solus Pelagius vtpote earuꝫ
familiaris atq̄ prepositus sine iudicio et
examinatōne ab omibus cōdemnaretur.
Qui foras cū ignominia pellit: ac in quo/
daꝫ rupis specu recludit: sibiq̄ monacho
rū seuerissimus deputat. qui sibi panē or/
deaceū ⁊ aquā tenuissime mīstraret. Qui
bus gestis monachi recesserūt. ⁊ soluꝫ ibi
Pelagium reliquerūt. At ille oīa pacient
sustinēs: in nullo turbatus fuit. Sed sem/
per gratias deo referens ꝑ sanctoꝝ exem/
pla se continue ꝯfortabat. Tandē cū finē
suū adesse coḡuisset: abbati ⁊ monachis ꝑ
lr̄as sic mādauit. Nobili orta ḡn̄e marga/
ritha in seculo dicta fui. que vt pelagꝰ tē/
ptationū trāsirē pelagius mihi nomē im
posui. vir suꝫ non ꝓ deceptōne mentita qd̄
factis ondi. De crimie ꝟtutē obtinui. peni
tentiā egi inocens. ⁊ iā queso vt quā viri fe
minā nescierit. scē sorores sepeliāt. ⁊ sit ex
piatio viuētis. ondsio morietis. vt feie virgi
nē recognoscant quā calūniatores adulte
rū iudicabāt. His auditis monachis ⁊ sā
ctimonialibꝰ ad speluncā currentibꝰ. pela
giꝰ a femis feia ⁊ ꝟgo intacta coḡscit ⁊ cū/
ctis pniaꝫ agētibꝰ in monasterio ꝟginum
honorifice sepelit. Finit legēda de pma
feiaꝝ antiochie ciuitatis abūdātissima tā
dem Pelagius aꝑꝑellata.

CXLVII A

De sancta Thaysi meretrice.

Thaysis meretrix vt i
vitaspatrū legiꝰ tante pulcritu
dinis extitit. vt mľti ꝓpter eam
venditis sƀstātijs suis ad vlti/
mā paupꝫtatē deuenirent. Sed amatores
sui ꝑ zelo litib⁹ inter se ꝯsertis. frequenter
puelle limina sanguine replebāt. Qd cuꝫ
audisset abbas Pafunti⁹ sumpto habitu
seculari. ⁊ vno solido ꝓfectus ē ad eā in q̄/
dā egypti ciuitate. deditqꝫ ei soliduꝫ q̄si ꝑ
mercede peccandi. Illa accepto ꝑcio ait il
li. Ingrediamur i camerā. Cūqꝫ igressus
esset. ⁊ lectū ꝑciosis vestib⁹ stratū ascēdere
īuitareꝰ. dicit ad eā. Si est inteři⁹ cubicu/
lū in ꝗ́ꝑm eam⁹. Et cū duxisset eū ꝑ plura
loca. ille sꝑ dicebat. q̄ videri timebat. Illa
aūt dixit. Est q̄dā cubiculū vbi nľľus in
grediꝰ. Si ꝟo deū times: nō est loc⁹ q̄ dita
ti ei⁹ abscōdaꝰ. Qd cū senex audisset dixit
ei. Et scis eē deū. Cūqꝫ illa rn̄disset se sci/
re deū. ⁊ regnū futuri seculi. necnō ⁊ tormē
ta peccatoꝝ: dixit ei. Si ergo nosti. cur tan
tas aīas ꝑdidisti. Et nō solū ꝓ aīa tua sed
ꝓ illoꝝ reddituꝛa rōnē dānaberis. Illa ve
ro h̄ audiēs ꝓuoluta ad pedes abbatꝭ pa
funtij cū lacrimis exorabat dicēs. Scio eē
penitentiā paꝰ. ⁊ ꝯfido remissioneꝫ sortiri.
Tm̄ peto tribus horis inducias ⁊ post h̄
quo iusseris ibo. ⁊ quecūqꝫ ꝑceperis faciaꝫ
Cunqꝫ locū illi abbas ꝯstituisset vbi veni
re deberet. Illa collectis omibus quecūqꝫ
ex pctō lucrata fuerat. platiisqꝫ in mediam
ciuitatē populo spectāte igne cōbussit cla/
mans. Venite omnes qui peccastis mecū
⁊ videte quō ea que mihi contulistis exu/
ram. Erat aūt precium auri librarū qua/
dringentaruꝫ. Que cū omnia incendisset.
ad locū quem abbas Pafunti⁹ constitue/
rat perrexit. Quā ille reperto virginū mo
nasterio in cellulā paruam recludens ho/
stium cellule plumbo signauit. ⁊ paruam
reliquit fenestram ꝑ quā ei victus modi/
cus iferreꝰ. Iussitqꝫ ei omibus diebus pa/
rum panis ⁊ paululum aque a ceteris mi
nistrari. Cum aūt senex discederet. Thay
sis ad eum ait. Quo iubes pater vt ex na
turali meatu aquā meaꝫ effundam. Et il
le. In cellam sicut digna es. Cunqꝫ iterū
quomodo deum deberet adorare inquire
ret respondit. Non es digna noīare deuꝫ.
neqꝫ in labijs tuis nomen trinitatis addu
cere. sed nec ad celum manus expandere.
quoniam labia tua iniquitate plena sunt
⁊ manus tue sordibus inquinate. Sed tā
tū modo incumbens contra orienteꝫ respi/
ce. hunc sermonē frequenter iterans. Qui
plasmasti me miserere mei. Cum ergo tri
bus annis fuisset inclusa: cōdoluit abbas
Pafuntius. ⁊ profectus est ad abbatē an
thoniū vt ab eo requireret si remisisset illi
deus peccata sua Et narrata causa sanct⁹
anthonius conuocatis discipulis suis. ꝑ/
cepit eis vt illa nocte vigilantes in oratio
ne ꝑsisterent singillatim. quatenus alicui
ex his declararet deus causam pro qua ab
bas Pafunti⁹ venerat. Cuꝫ igiꝰ incessan/
ter orasset abbas Paulus maior discipu/
lus Anthonij vidit subito in celo lectum
preciosis vestibus ornatū. quem tres vir/
gines clara facie custodiebant. Tres iste
virgines fuerunt. timor pene future qui
ipsam a malo retraxit. Pudor culpe com/
misse qui ei veniam promeruit. Amor iu/
sticie qui eam ad superna transuexit. Cun
qꝫ Paulus illis diceret gratiam illam tā/
tū esse anthonij. vox diuina respondit. Nō
est patris tui Anthonij. sed Thaysis me
retricis. Quod cū abbas Paulus mane
retulisset. cognita dei volūtate: abbas Pa
funti⁹ cum gaudio discessit. Et mox profe
ctus ad monasteriū hostium celle dissipa
uit. Illa ꝟo rogabat vt adhuc maneret in
clusa. Dixit aūt ei. Egredere quoniam re/
misit tibi deus peccata tua. Et illa respō/
dit: Testor deum quia ex quo huc ingres/
sa sum. ex omnibus peccatis feci velut sar
cinam ⁊ statui ante oculos meos Et sicut
non discedit anhelitus de naribus meis.
sic non discesserunt peccata mea ab oculis
meis. sed flebam semper illa considerans
Cui abbas Pafuntius dixit. Non ꝓpter
penitentiam tuaꝫ remisit tibi deus pecca/
ta tua. sed quia timorem semꝑ habuisti i
animo. Et cum inde illam eduxisset. XV.
dies supuixit et pausauit in pace. Ab/
bas quoqꝫ effrem aliam meretricem simi
li fere modo conuertere voluit. Nam cum

illa meretrix sanctū Effrem ad peccādū alliceret impudenter dixit ei Effrem. Sequere me. Qua sequēte cū ad quendā locū ubi erat mltitudo hoim venisset. dixit ei. Sede huc vt cōmisceat tecum. Et illa Quō possum hoc facere tanta multitudine hic stante. Et ille. Si hoies erubescis: nōne magis tuū debes erubescere creatorem qui reuelat occulta tenebrarum. Illa aūt confusa recessit.

CXLVIII

De sancto Dionysio

Dyonisi⁹ intepretat vehementer fugiēs. Vel dicit dyonisius a dya qd est duo. ⁊ nis⁹ qd est eleuatio: qi fm duo eleuatus. scz fm corpus ⁊ fm animā. Vel dicit a dyana qd est venus. scz dea pulcritudis ⁊ syos qd est deus quasi pulcer deo. Vl vt quidā aiūt dicit a dyonisia que vt dicit ysidorus est quedā gēma nigra valens ɔtra ebrietatē. Fuit ergo vehemēter fugiens d mundo ꝓpter pfectā abrenunciationē. eleuatus ꝑ internoꝝ cōtemplationez: pulcer deo ꝑ decorē virtutū. valēs pctoribꝫ cōtra ebrietatē vicioꝝ. Hic ante ɔuersionez multa prenomia habuit. Vocatus est em ariopagita a vico i q̄ habitabat. Itez dictus est theosoph⁹. i. deū sapiēs. Itē a grecoꝝ sapiētibꝫ vsqꝫ hodie dr p̄rigion tuarami. qd latine dr ala celi. qꝛ in celū ala spūalis intelligentie mirabiliter volauit. Itez dictus est machari⁹. i. btūs. Itez a patria dictus est Ionicus. Ionica aūt vt ait papias vna est ex linguis grecoꝝ. vel ionice sunt genera rotundarū columnarū: vl ionicū vt idem dicit est pes qui habet duas correptas ⁊ duas longas. Per qd oñdit ꝙ ipse fuit sapiens deū per occultorū inuestigationē. ala celi ꝑ celestium contemplationem btūs ꝑ eternoꝝ possessionē. Per alia ostendit ꝙ ipē fuit mirabilis rhetor ꝑ eloquentiā. ecclesie sustentator ꝑ doctrinā. breuis sibi per humilitatem: longus aliis per caritatē. Aug⁹. aūt in li VIII. de ciui. dei dicit ꝙ ionicum est genus philosophorū. Distinguit em ibidē duo genera philosophorum. scz ytalicū quod est ex parte ytalie. ⁊ ionicū quod est ex parte grecie. Quia ergo Dyonisius sūmus erat philosophus ideo antonomasice dicebat ionicus. Eius passionē ⁊ vitam grece dictauit methodius constantinopolitanus. latine ꝟo Anastasius aplice sedis bibliotecarius vt dicit Igmarus remoꝝ episcopus.

Dyonisi⁹ ariopagita a btō paulo aplo ad fidē xpi ɔuers⁹ fuit. Qui ariopagita a vico ciuitatis in q̄ habitabat dictus fuisse dicitur Ariopagus em erat vicus martis. in quo scilꝫ erat templum martis. Athenienses em singulos vicos denominabant a diis quos colebant. vt vicum in quo colebatur mars vocabant ariopagum. quia ario dicit mars. Vicum in quo colebant pan vocabant panopagū. Et ita a singulis diis singulos vicos denominabant. Ariopagus autez erat vicus excellentior. quia ibi erat curia nobiliū ⁊ scole liberaliū artium. In hoc ergo vico morabat dyonisius maximus philosoph⁹. qui ob plenitudinem diuinorum numinū ⁊ sapientie theosoph⁹ id est deum sapieus dicebat. Erat et secū appollophanus eius cōphilosophus. Ibi etiam erant epicuri. qui ponebant felicitatem hominis in sola corporis voluptate. ⁊ stoici qui i sola animi vrtute. In die igit dominice passionis cū tenebre facte fuissent sup vniuersam terram philosophi qui erant athenis nō potuerunt hui⁹ causam in causis naturalibus inuenire Non fuit em naturalis eclipsis solis. Tū quia luna fere erat e regione ad solem. eclipsis autez fieri solet in sinodo solis ⁊ lune. Luna aūt tunc erat quintadecima et ita in ꝑfecta distantia a sole. Tum quia eclipsis nō aufert lumen vniuersis partibus terre Tuꝫ quia per tres horas durare non potest. Qd autem illa eclipsis in vniuersis ꝑtibus terre lumen abstulerit. patꝫ ex eo qd Lucas euangelista hoc dicit ⁊ ex eo ꝙ vniuersitatis dominus patiebat ⁊ ex eo ꝙ fuit apud eleopolim egypti ⁊ ex eo ꝙ fuit rome ⁊ in grecia siue asia minori. Quod autem fuerit rome restatur Orosius dicens Cum dominus patibulo affixus est. maximo terremotu per orbem facto: saxa in mōtibus scissa. maximarumqꝫ vrbium plurime partes plus solita concussione cecide,

rūt. Eodemq̃ die ab hora diei sexta sol in tantum obscuratus est, ꝙ tetra nox subito obducta terris est, adeo vt stellas tūc diurnis horis vel potius in illa horrēda nocte toto celo visas fuisse referat. Hec orosius

Fuit etiā apud egyptū. Et hui⁹ meminit Dyonisius i epistola ad Appollophanum dicens. Obfusi nanq̃ orbes vniformiter tenebrarū caligine tabescēte, vt purgatum rediit solis dyametrū regulā philosophi aridei assumpsimus. Tuncq̃ reperimus quod et erat notissimū solem pati molestias non debere: aio ad te vaste peritie sacrariuꝫ adhuc nescimus tāte rei mysterium. Quid inquā speculum doctrine appollophani his secretis ascribis ad que tu mihi ore diuino ⁊ non humani sensus sermone. o bone dyonisi diuinarū ꝑmutationes sunt rerum. Deniq̃ notatum ferie diem, ⁊ annū annunciationis quā paulus nostris auribus suspensis intonuit, signis acclamantibus recordari expertus. dedi veritati manus ⁊ falsitatis sum nexibus absolut⁹. Hec dyonisi⁹. B Huius etiā meminit idem in epistola ad Policarpum loquens de se ⁊ Appollophano dicens. Ambo apud eliopolim tūc presentes ⁊ coastantes inopinabiliter soli lunaꝫ incedentē videbamus. Non enī erat cōueniens tempus. Et rursus ipaꝫ a nona hora vsq̃ ad vesperā ad solis dyametrū supnaturaliter restitutam. Eclipsim aūt illā vidimus in oriente inchoatam ⁊ vsq̃ ad solarem terminū venientē postea regredientem. Et rursus nō ex eodem ⁊ defectuꝫ ⁊ purgationem sed ecōuerso ꝺm dyametꝝ factam. Hec dyonisius. Tunc enī dyonisius cum appollophano voto astrologice discipline apud eliopolim egypti preerat ⁊ postea inde reuersus est. Quod autē fuerit in asya testat Eusebius in cronica asserens se in dictis ethnicorum legisse, ꝙ tunc in bithinia que est prouincia asye minoris fuit terremotus magnus. ⁊ maior solis obscuratio q̃ vnq̃ fuerit ⁊ ꝙ dies hora. VI. ita in tenebrosam noctem versus sit vt stelle in celo vise sint: ⁊ ꝙ in Nicena que vrbs est bithinie multas edes terremotus subuertit. Tandem vt in hystoria scolastica legitur philosophi ad h' adducti sunt vt dicerent ꝙ deus nature patitur. Alibi tamen legitur ꝙ dixerūt aut ordo nature peruertitur, aut elementa mentiuntur, aut deus nature patitur ⁊ elementa sibi compaciuntur. Alibi quoq̃ dicitur ꝙ Dyonisius dixit. Hec nox quam nouā miramur totius mundi veram lucem aduenturam signat. Tunc athenienses illi deo araꝫ construxerunt, ⁊ suppositus est titulus ignoto deo. Singulis enī aris supponebat titulus indicans cui essent dedicate. Et cuꝫ vellent illi offerre holocausta ⁊ victimas, dixerūt philosophi. Bonoruꝫ nostrorū non eget: sed facietis genuflectiones ante aram eius ⁊ supplicabitis ei, q̃a non querit oblationes pecorū sed deuotionem animoꝝ. Cum ergo paulus venisset athenas epicuri: et Stoici philosophi cū eo disputabant. Quidam autē dicebant. Quid seminator verborum hic vult dicere. Alij dicebant. Nouorum demonioruꝫ videtur annunciator esse. Adducentes ergo eum ad vicum philosophorum vt noua doctrina ibidē examē reciperet dixerūt. Noua quedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint hec esse. Athenienses aūt ad nihil aliud vacabāt nisi aut dicere aut audire aliq̃d noui. Cū ergo Paulus singula deoruꝫ altaria plustrasset. ⁊ inter cetera ignoti dei altare vidisset. dixit illis philosophis. Quē ignorātes colitis hunc ego annuncio vobis veꝝ deum qui fecit celum et terram. Deinde dixit Dyonisio quem pre ceteris magis doctum in diuinis videbat. Quis est dyonisi ille deus ignotus. Cui dyonisius. Ipse ē de⁹ verus qui inter ceteros deos non est demonstratus. Sed nobis est ignotus et seculo venturo futurus et imperpetuum regnaturus. Et paulus Homo an tm̄ spiritus est. Et dyonisius. Deus ⁊ homo est Sed ideo incognitus est, quia eius tm̄ cōuersatio in celis est. Cui Paulus. Ille est quem predico qui de celis descendit carnē suscepit. mortem sustinuit ⁊ die tercia resurrexit. Cum autem Dyonisius adhuc cum Paulo disputaret fortuitu transijt per viam cecus coram eis. Statimq̃ dixit Dyonisius Paulo. Si dixeris huic ceco in nomine dei tui: vide: ⁊ viderit, sta/

tim credam. Sed vitatis verbis magicis
quia forte nosti verba que habent huius/
modi efficatiam. Ego formam verboruz
tibi prescribam. In hac igitur forma ver/
borum dices ei. In nomine iesu christi na
ti de virgine crucifixi. mortui. qui resurre/
xit. ⁊ ad celum ascendit vide. Sed vt om
nis suspicio tolleret͛ dixit Paulus dyoni/
sio vt hec ipse verba proferret. Cum ergo
in eadem forma Dyonisius ceco vt vide/
ret dixisset: protinus visum recepit. Sta/
tim dyonisius cum damari vxore sua ⁊ to
ta familia babtizatus est: ⁊ fidelis effect⁹
Sicq̃ a paulo ꝑ trienniũ instructus athe
nis episcopus ordinatus est. Ubi ille pre
dicationi insistens ipsam ciuitatẽ ⁊ maxi
mam partẽ regionis illius ad fidem chri
sti adduxit. ¶ Huic paulus ea que
in tercium celũ raptus vidit reuelasse di/
citur sicut ⁊ ipse dyonisius in plerisq̃ lo/
cis insinuare videt͛. Und̃ ⁊ de gerarchijs
ipsoꝝ angelorum ordinibus dispotionib⁹
et officijs tam luculenter et clare disseru/
it vt nõ putares h ipz ab alio ⁊ didicisse. sed
ipsum potius etiam vsq̃ in terciũ celũ ra/
ptum esse: ⁊ ibi hec omnia conspexisse.

Prophetie spiritu claruit sicut patet in
epistola quam misit ad Johannẽ euange
listam in pathmos insulam in exilio rele/
gatum. vbi ꝓphetauit ꝙ inde rediturus es/
set sic dicens. Gaude vere dilecte. vere ama
bilis: ⁊ desiderabilis: ⁊ diligibilis valde di
lecte. Et infra Ex custodia que est in path
mos dimitteris. ⁊ ad terram asie reuerteris
⁊ facies ibi boni dei imitatões. ⁊ his qui
erunt post te trades. Dormitioni beate
Marie interfuit. sicut ipse in libro de di/
uinis nominibus insinuare videt͛. Cũ
ergo audisset Petrũ ⁊ Paulũ rome a Ne/
rone in carceribus detineri. episcopum si/
bi substituit: ⁊ ad eos visitandos accessit.
Uerum cum illi ad dominuz feliciter mi
grassent. ⁊ postmodum Clemens preside
ret. ab ipso beato Clemente post aliquod
spacium temporis in franciam destinatur
⁊ sibi Rusticus ⁊ Eleuterius sociantur.
Missus igitur parisius venit ⁊ multos
ibidem ad fidem conuertit: ⁊ ecclesias plu
rimas fabricauit: et clericos diuersi ordis
collocauit. Tanta autem in ea gratia celi
tus emicuit. ꝙ cum sepius pontifices ydo
lorum contra eum seditionem populi con
citarent: et populus ad eum perdendum
sepe cum armis concurreret. mox illo vi/
so aut omni feritate deposita se eius pedi/
bus prouoluebant aut nimio timore solu
ti ab eius presentia fugiebant. Sed dya/
bolus videns et inuidens ꝙ quotidie sui
cultura decresceret. ⁊ multiplicatis fide/
libus ecclesia triumpharet: Domicianuz
imperatorem in tantam cõmouit seuitiaz
vt preceptum daret ꝙ quicunq̃ christia/
num aliquem reperiret: aut ipsum sacrifi/
care cogeret. aut diuersis supplicijs crucia
ret. Prefectus igitur Fescennin⁹ contra
christianos parisius a Roma directus.
beatum Dyonisium populo predicantez
inuenit: statimq̃ captum collaphizatum
consputum. derisum. ⁊ loris durissimis al
ligatum. cum sanctis Rustico ⁊ Eleute/
rio sibi presentari precepit. Cum ergo san
cti coram illo in confessione dei constãtes
astarent. ecce quedam matrona nobilis
aduenit. et virum suum lubrium turpiter
ab his magis deceptum asseruit. Pro ei⁹
vtiq̃ viro citius mittitur et in dei cõfessi/
one perseuerans iniuste necatur. Sancti
vero a duodecim militibus flagellant͛. De/
inde magno pondere cathenarum constri
cti carceri mancipant͛. Sequenti die dyo/
nisius super cratem ferream suppositis flã
mis nudus extenditur. vbi domino decan
tabat dicens. Ignitum eloquium tuum
vehementer. et seruus tuus dilexit illud.
Inde autem erigitur et ad bestias fero/
cissimas multo ieiunio excitatas proijci/
tur. Sed cum in eum impetuose currerẽt
signuz crucis opposuit et mansuetissimas
eas fecit. Deinde in clibanum iactatur.
sed extincto igne nil leditur. Cruci affigi
tur et diutius ibidem torquetur. Inde
depositus cum suis socijs et multis alijs
fidelibus carceri mancipatur. Ubi dum
missam celebraret. et populum cõmuni/
caret. dominus Jesus eidem cum immẽ
so lumine apparuit. et panem accipiens
ei dixit. Accipe hoc care meus. quia me
cum est maxima et ineffabilis merces
tua. Post hoc iudici presentati iterũ no
uis supplicijs mactantur: ⁊ iuxta ydolum

mercurij cū securibus triū capita in cōfes
sione trinitatis precidunt. Statimqꝫ cor
pus scti Dyonisij se erexit. et caput suum
inter brachia angelo duce. ⁊ celesti lumine
p̄cedente. per duo miliaria deportauit. a
loco qui dicit̄ mons martyrum vsqꝫ ad lo
cū vbi nunc sua electione ⁊ dei ꝓuidentia
requiescit. Tanta aūt ibidē angeloꝝ me/
lodia insonuit. vt inter mľtos qui audier̄t
⁊ crediderūt etiā larcia vxor prefati lubrij
christianam se esse clamauit. Et mox ab
impijs decollata ⁊ in suo sanguine bapti/
zata occubuit. Filius aūt eius nomīe vir
bius rome sub trib⁹ impatoribus milita/
uit. Deinde parisius rediens baptizatur
⁊ religiosorū numero sociat̄. Dum autem
infideles metuerēt ne sanctorū Rustici et
Eleuterij corpa christiani sepelirent. iusse
rūt vt in secana mergerent̄. D Ma
trona aūt quedā nobilis vectores ad prā/
dium inuitauit: et illis epulantibus sctōꝝ
corpa furtiue surripuit. ⁊ in agro suo occul
te sepeliri fecit. Que postea ẜecutoē cessā/
te inde sustulit. ⁊ corpi beati dyonisij hono
rifice sociauit. Passi sunt sub Domiciano
anno dñi. XCVI. etatis ſuo beati dyonisij.
XC. Circa annos dñi. DCCCXV. tem
pore Ludouici legati Michaelis impa/
toris constantinopolitani inter cetera mu
nera detulerūt Ludouico filio karoli ma/
gni libros Dyonisij de gerarchia de greco
in latinū translatos. Qui cū gaudio sunt
recepti. ⁊. XIX. infirmi in ipsa nocte in ec/
clesia eius curati. Cū apud arelatē san
ctus regulus ep̄us missarū solennia cele/
braret. apostoloꝝ noībus in canone reci/
tatis adiunxit. ⁊ beatis martyrib⁹ tuis dy
onisio rustico ⁊ eleuterio. Quo dicto cum
adhuc dei famulos viuere crederet. pluri/
mū mirari cepit. cur eoꝝ noīa sic nesciens
in canone ꝓtulisset. Et ecce eidem miran/
ti tres columbe apparuerūt sup crucez al/
taris residentes q sanctoꝝ martyrū noīa
habebāt suis pectorib⁹ sanguīe insignita.
Quas diligenter intuēs sctōs migrasse a
corpe intellexit. Circa annū dñi. dcxliij
Dagobertus rex francoꝝ. vt in quadā ha
betur cronica qui longe ante Pipinuz re/
gnauerat. a sua puericia sanctū Dyonisi/
um in magna veneratione habere cepit.

Nam ⁊ quando clotarij patris sui irā me
tuebat ad ecclesiam sancti dyonisij conti/
nuo fugiebat. Cum ergo factus iā rex mor
tuus fuisset cuidam sancto viro in visione
monstratum est ꝙ anima eius ad iudici/
um rapta fuit. ⁊ multi sancti suarum ec/
clesiarum expoliationem obijciebant eidē
Cum ergo mali angeli iam ad penas ra
pere eam vellent. affuit beatus Dyonisi⁹ ⁊
eius interuentu liberata est. et penaz eua/
sit. Forte em̄ eius anima ad corpus redijt
⁊ ibi penitentiam egit. Clodoueus rex
corpus sancti dyonisij minus religiose dis
cooperiens os brachij eius fregit ⁊ cupi/
de rapuit. qui mox in amentiam versus ē.
¶ Et nota ꝙ igmarus episcopus remen
sis dicit in epistola quam misit ad karolū
ꝙ iste Dyonisius missus in Galliam fuit
Dyonisius ariopagita vt supra dictū est.
Idem testatur Johannes scotus in epi/
stola ad karolum. Nec forte ratio ex com/
puto temporis cōtradicit. sicut aliqui ob
ijcere voluerunt.

CXLIX A

De sancto Calixto.

Alixt⁹ [illegible] anno dñi
CCXXII. sub Alexandro im/
peratore martyrium passus est
Cuius temporibus pars emi/
nentior vrbis Rome diuino est incendio
concremata. et sinistra manus Jouis au/
rea liquefacta. Tunc omnes sacerdotes
ad Alexandrum imperatorem venerunt
petentes vt dij irati sacrificijs placaren/
tur. Dum ergo offerrent subito celo se/
reno mane die Jouis diuino fulmine
quatuor sacerdotes ydolorum mortuisūt
et ara Jouis concremata est. et sol ob/
scuratus est. ita vt populus Romanus
fugeret extra muros. Audiens aūt Pal/
matius consul ꝙ Calixtus cum suis cleri/
cis trans tyberim latitaret. rogauit vt xpi
ani per quos hoc malū contigerat ad pur
gationez ciuitatis penitus delerent̄. Pal/
matius itaqꝫ potestate accepta: cum illuc
cū militibus ꝑperasset. sed illi protinus ex
cecati fuissent. territus Alexandro hoc ꝑri
nus nunciauit. Tūc impator iussit vt die
mercurij oīs populus cōueniret. et mer/

curio imolaret. vt ab eo super his respon sa acciperet. Quod dum fieret. virgo que dam templi noie iuliana arrepta a demone exclamauit. Deus calixti est verus et viuus deus qui nostris est pollutionibus indignatus. Quod audiens palmatius trans tyberim ad vrbem rauenantiū ad sanctum calixtum accessit. & cū vxore sua et familia se ab eo baptizari fecit. Quod audiens imperator eum accersitum simplicio senatori tradidit. vt verbis blādis eum moneret ex eo q reipublice plurimū necessarius esset. Palmatio ꝓo ieiunijs et orationibꝫ perseuerante. ven. t. ad eum quidam miles promittens q si vxorem suam paralyticam sanaret continuo crederet. Cum ergo palmatius oraret. illa sanata ad palmatiū cucurrit dicēs. Baptiza me in noie christi qui tenuit manū meam et alleuauit me. Tunc calixtus veniens ipsam cuȝ viro suo & simplicio & multꝫ alijs baptizauit. Quod audiēs imperator iussit omnes baptizatos decollari. calixtum ꝓo quinqꝫ diebus sine cibo & potu manere fecit. Ille autem videns eū amplius confortari iussit eum diebus singulis fustigari. deinde per fenestram precipitatū alligatumqꝫ saxo in puteuȝ precipitari. Asterius autem presbyter corpus eius de puteo eleuauit. & ipsum in cimiterio calipodij sepeliuit.

CL A

De sancto Leonardo

Eonardus dicit odor populi. a leos quod est populus et nardus quod est herba redolens. quia odore bone fame populum ad se trahebat. Vel leonardus dicitur q̄si legens ardua. Vel leonardus dicitur a leone. Leo enim q̄ttuor habet in se Primo habet fortitudinē quam fortitudinem vt dicit Isido. habet in pectore & in capite. Sic beatus leonardus habuit fortitudinem in pectore per malarum cogitationū refrenationē. & in capite per infatigabilem supernorꝫ contemplationem. Secundo habet sagacitatē. & hoc in duobus scȝ in apertione oculorꝫ cum dormit. & in deletione vestigiorꝫ cum fugit. Sic leonardus vigilauit per laborem actionis. & vigilando dormiuit per quietem contemplationis. & in se deleuit vestigia totiꝰ mūdane affectionis. Tertio habet virtuositatem in voce. quia eius vox tertia die suscitat leunculū natum mortuū & oēm bestiā figere facit gradum. Sic leonardus multos mortuos in peccatis suscitauit & multos bestialiter viuentes in operibus bonis fixit. Quarto habet timorem in corde. quia fm Isidorꝫ duo timet. s. strepitum rotarū et ignem accensum. Sic leonardus timuit & timendo vitauit strepitum mūdane solicitudinis & ideo in desertum fugit. et ignem terrene cupiditatis. & ideo omnes thesauros sibi oblatos contempsit. B

Eonardus fuisse dicit circa annum dñi. d. Hic a sancto remigio remēsi archiepō d sacro fonte leuatꝰ. & ab ipso salutaribus disciplinis instructus est. Cuiꝰ parentes primi in palatio regis francie habebant. Hic tantam grām a rege obtinuit. q oēs incarcerati quos ipse visitabat ꝓtinꝰ absoluebant. Cum igitur fama sanctitatis eius excresceret. rex multo tpe eum secum manere coegit. donec oportuno tempe ei epatum donaret. Quod ille renuit & solitudinem desiderans relictis omnibꝫ aurelianū predicando cum fratre suo lysardo deuenit. Ubi postqꝫ in quodam cenobio aliqꝫ diu vixerunt. dum lysardus sup ripam ligeris solitarius manere vellet. et leonardus per spūſancti admonitionem in aquitania disponeret predicare. osculātes se ab inuicem discesserūt. Leonardus igitur vbiqꝫ predicans. multa miracula exercens. in quadam silua ciuitati lemonice vicina habitauit. vbi erat aula regia causa venationis constructa. Accidit autē vt q̄dam die rex ibi venaret & regina illuc causa delectatiōis egressa partu periclytaretur. Cum ergo rex & familia ꝓpter regine periclytatione lugerent. & leonardus per nemus transiret & gementiū voces audiret. pietate cōmotus illuc ꝓperauit & a rege vocatus. ꝓtinus introiuit. Cum igit a rege interrogatus quis esset. & se sancti remigij discipulum fuisse narraret. rex speȝ bonam concipiens. & a bono mgr̄o ipsuȝ be-

ne instructum existimans. ipsum ad reginam induxit. rogãs vt suis precibus ꝺ recuperata coniuge ⁊ edita ꝓle duplex gaudium obtineret. Tunc ille oratione fusa. quod petebat protinus impetrauit. Cuꝫ autem rex multa in auro ⁊ argēto sibi offerret ille protinus recusauit. admonens vt hec paupibus daret dicēs. Ego nullis horum indigeo. sed tantū in aliqua siluarum ꝯtemptis huius mundi diuitijs soli christo famulari desidero. Cum autē rex totum illud nemus sibi tradere vellet. ille ait. Non totum illud accipio. sed q̄ntum nocte cum meo asello circuīre potero. tantum mihi concedi exopto. Quod rex libētissime adimpleuit. Constructo itaqꝫ ibidem monasterio ibi diu cum adiunctis sibi duobus monachis in abstinentia multa degebat. Cum autem aqua vno ab eis miliario distaret. puteum ibidem siccum penitus fodi iussit quem aqua ōnibꝰ suis impleuit. Locum autem illum nobiliacum appellauit. eo ꝙ a rege nobili traditꝰ sibi fuisset. Ibi tantis miraculis choruscauit. ꝙ quicūqꝫ eius nomen in carcere inuocasset. mox ruptis vinculis nullo ꝯtradicente liber abiret. ⁊ suas eidem catenas vel compedes p̄sentaret. Horum plures secum manebant. ⁊ ibidem dn̄o seruiebant. Septem quoqꝫ familie de eius nobili stirpe venditis omnibus ad eum venerūt. et distributo singulis nemore ibi cū ipso manentes exemplo suo plurimos attraxerūt. Deniqꝫ sanctus vir leonardus multꝫ clarus virtutibus octauo idus nouembris ad dn̄m migrauit. Ubi postq̄ꝫ multa fecisset miracula. clericis illius ecclesie ē reuelatum. vt quia locus ille ꝓpter multitudinis frequentiā artus erat. alibi ecclesiā fabricarent. ⁊ illuc corpus sancti leonardi honorifice transportarēt. At illi cū populo triduano ieiunio ⁊ orationi insistentes. respicientes viderunt totam ꝓuinciā niue coopertam. locum autem illum in q̄ sanctꝰ leonardus quiescere volebat oīno vacuum ꝯspexerunt. Ibi itaqꝫ translatus q̄nta miracula precipue circa incarceratos dn̄s per eum faciat. imensi ferri varietas ante eius tumulum dependentis testꝫ existit.

Uicecomes lemonicensiū ad terrorem malorum quandam grauissimaꝫ catenam fecerat. quam in cyppo sue turris affigi mandauerat. Qua catena quicūqꝫ collo cingebatur. cuilibet aeris intemperiei expositus non vna. sꝫ quasi mille mortibus angebatur. Accidit autem vt quidam seruus sancti leonardi illa catena sine culpa ligaretur. Qui cum fere vltimū spiritum efflaret. intra se quo potuit toto sanctum leonardum affectu rogauit vt q̄ alios liberaret sibi quoqꝫ seruo suo subueniret. Statimqꝫ sanctus leonardus ī veste candida sibi apparens dixit. Noli timere. quia non morieris. Surge ⁊ hāc catenam tecum ad ecclesiam meaꝫ deferas. Sequere me. quia ego precedam te. Qui consurgens ⁊ catenam accipiens. sanctū leonardum precedentē vsqꝫ ad ecclesiam suam secutus est. Statimqꝫ vt ante fores fuit. beatus leonardus ipsum dimisit. et ecclesiam intrans que sanctus leonardus sibi fecerat omnibus enarrauit. ⁊ catenaꝫ illam tam maximam ante tumulū eiꝰ suspendit.

Uir quidam in loco sancti leonardi nobiliaco habitans ⁊ eidem sancto valde fidelis existens. a quodam tyranno captus est. Qui tyrannus intra se cogitans dicebat. Leonardus iste omnes cōpeditos absoluit. ⁊ omnis vis ferri ante eum velut cera ante ignem liquescit. Si hunc igitur vinculis ligauero protinꝰ leonardus aderit ⁊ ipsum liberabit. Si autem ipsum custodire possem mille solidis ipsum redimi facerem. Scio igitur quid faciam. In turre mea ꝓfundam foueā faciam. ⁊ hominem hunc compedibꝰ agg̃uatum ibidem submergam. deinde super os fouee ligneā arcam construam in q̄ armatos milites accubare faciam. Licꝫ eni leonardus ferrum confringat. tamen nōdum sub terram intrauit. Quod cum totum vt cogitauerat compleuisset. ⁊ ille homo sanctum leonardum sepius inclamaret. leonardus nocte veniens arcam in q̄ iacebant milites reuoluit ⁊ tanq̄ꝫ mortuos in sepulchro ita eos sub ipsa conclusit. Deinde cum multa luce foueam ingressus. manū fidelis sui tenuit ac dixit. Dormis an vigilas. Ecce leonardus queꝫ tu desideras. At ille admirans ait. Domine

adiuua me. Confestim confractis catenis apprehensum proprijs vlnis extra turrim portauit. Deinde secum sicut amicus cū amico confabulans vsq3 ad locum suum et domum ipsum deduxit. ¶ Peregrinus quidam cum a visitatione sancti leonardi redisset. ⁊ in auernia captus ī cauea inclusus esset. eos plurimū deprecabatur. vt amore sancti leonardi cū3 nihil vnq3 eos offendisset. eum relaxare deberent. Qui responderunt ꝙ nisi se copiose redimeret non exiret. Et ille. Sit int̃ vos et sanctum leonardum cui me sciatis recommendatum. Sequenti igitur nocte sanctus leonardus domino illius castri apparuit. ⁊ vt peregrinū suum dimitteret imperauit. Ille ꝟo mane euigilans ⁊ visionem quasi somniū ꝑuipendens. nullatenus dimittere voluit. Altera nocte eadem imperans sibi apparuit. Sed ille iterum obedire contempsit. Tertia ꝟo nocte sanctus leonardus peregrinū accipiēs extra oppidum deduxit. statimq3 turris cū3 media parte castri corruens. oppressis pluribus solum principem ad sui cōfusionē3 fractis cruribus reseruauit. ¶ Miles q̃dam in britānia incarceratus sanctū leonardum inuocabat. Qui statim cunct9 videntibus ⁊ cognoscentib9 ⁊ stupentib9 in media domo apparuit. ⁊ carcerem intrās et vincula frangens homini catenas in manibus posuit. ⁊ per medium illorū deducens omnes stupore perterruit. ¶ Fuit et alius leonardus eiusdem professionis et virtutis. cuius corpus apud corbiacū3 requiescit. Hic cum in monasterio eēt p̃latus. tanta se humilitate deijciebat. vt oībus inferior videretur. Sed cum omnis pene populus ad eum confluceret. quidā3 inuidi regi clotario suaserunt ꝙ nisi preuideret. per leonardum qui multos sub obtentu religionis colligebat: regnū francie detrimentum non modicum sustinere3 Quibus rex nimis credulus eum expelli iussit. Venientes autem milites adeo ei9 verbis compuncti sunt. ꝙ se suos futuros discipulos spoponderunt. Rex quoq3 penitens veniam petijt. ⁊ detractores rebus et honoribus priuauit. ⁊ sanctum leonardum valde dilexit ⁊ vix ad preces sancti detractores dignitati p̄stine restituit. Qui a deo similiter impetrauit. vt quicunq3 ī carcere tenerentur mox inuocato suo nomine soluerentur. Dum autem quadā3 die orationi incumberet. serpens quidā3 maxim9 a parte pedum vsq3 in eius sinū tetendit. Qui propter hoc nullaten9 ab oratione surrexit. Completa ꝟo oratione dixit ei. Scio quia ab initio creationis tue homines q̄ntum preuales inquietas. sed nunc si in me tibi tradita est potestas. fac in me quicquid merui. Quo dicto serpēs per caputium exiliens ad pedes ei9 mortuus corruit. Post hoc autem cum duos episcopos discordantes sedasset in crastinum se finiendum predixit circa ānos domini. dlxx.

CLI — A

De sancto Luca

Lucas interpretatur ipse consurgens vel eleuans. vel dicitur lucas a luce. Ipse enī3 fuit consurgens ab amore mundi eleuans se in amorem dei. Fuit etiam lux mundi eo ꝙ mundū illuminauit vniuersum. Matth. V. Vos estis lux mundi. Lux autem mundi est ipse sol. que q̃dem lux habet in situ sublimitatē. Eccl. XXVI. Sol oriens mundo in altissimis dei. In aspectu delectabilitatē3. Eccl. XI Dulce lumen ⁊ delectabile est oculis videre solem. In motu velocitatē3. II. Hesdre IIII. Magna est terra ⁊ excelsum ē celum. ⁊ velox cursus solis. In effectu vtilitatem. quia s̃m p̄hm homo generat hominem ⁊ sol. Sic lucas habuit sublimitatem per celestium contemplationē. delectabilitatem per dulcem ꝯuersationē3. velocitatem per feruentem predicationem. vtilitatem per doctrine sue ꝯscriptionem.

Lucas syrus natione ¶ B antiochenus arte medicus fuit s̃m quosdā3 vnus de septuagintaduobus domini discipulis. Sane cum Hieronymus dicat eum fuisse discipulum apostolorum non domini. ⁊ glosa super. XXV. Exodi notet ꝙ domino predicanti non adhesit. sed post re

surrectionem eius ad fidem venit. magis
tenendū est ꝙ non fuerit vnus de septua/
gintaduob; licet aliqui sic fuerint opinati
Qui tante fuit ꝑfectionis ꝛ vite vt opti/
me ordinatus fuerit q̃ītum ad deū et qn/
tum ad ꝓximū ꝛ q̃ītuꝫ ad seipsum ꝛ q̃ītū
ad suū officium. Et in signum huius q̃/
druplicis ordinatiōis quattuor facies ha
bere describitur. scilicet faciem hoīs ꝛ leo/
nis. bouis ꝛ aquile. Quodlibet enī de ani
malibus habebat quattuor facies ꝛ quat
tuor pennas vt dicitur Ezech. I. Et vt hō
melius videatur, imaginemur aliqđ ani
mal, quod habeat caput quadratū. vt li/
gnum quadratū. ꝛ in qualibet superficie
imaginemur vnam faciem a parte ante/
riori faciem hominis. a dextris faciem leo
nis. a sinistris faciem vituli. a parte poste
riori faciem aquile. Quia vero facies aq̃
le super alias eminebat ꝓpter colli produ
ctionem quod in ea longum est. ideo dicit̃
ꝙ erat desuper. Quodlibet etiam horum
quattuor pennas habebat. quia cum qđ/
libet animal quasi quadratū imagiemur
et in quadrato sint quattuor anguli in q̃/
libet angulo erat vna penna. Per ista q̃t/
tuor animalia ſm sanctos quattuor euā/
geliste significant̃. quorum licet quilibet
habuerit quattuor facies scribēdo scilicet
de humanitate. passione. resurrectione. et
diuinitate. singule tamen singulis ꝑ quan
dam appropriationē attribuunt̃ ſm hie/
rony. Mattheus ī homine figurat̃. quia
p̃ncipaliter circa christi humanitatē imo
ratur. Lucas in vitulo agens de christi sa
cerdotio. Marcus in leone euidentiꝰ scri
bens de resurrectione. Catuli enim leonū
vt dicunt vsq; in diem tertium quasi mor
tui iacent. sed rugitu leonis ī die tertio ex
citantur. Item quia incepit a rugitu p̃di/
cationis. Johānes ī aquila ceteris altius
volās scribens đ christi diuinitate. Chri
stus etiam de quo scribunt omnia ista q̃t/
tuor fuit. scilicet homo, natus de virgine.
vitulus in passione. leo in resurrectione.
aquila, in ascensione. Per has igitur quat
tuor facies in quibus designatus est lucas
sicut quilibet alius euangelista ostendit̃
qualiter illis quattuor modis fuerit ordi
natus. Nam per faciem hominis ostendi

tur ꝙ recte fuerit ordinatus q̃ītum ad ꝓ/
ximum quem debet ratione instruere mā/
suetudine attrahere. ꝛ libtate fouere. Ho
mo enī est animal rationale mansuetū et
liberale. Per faciem aquile ostendit̃ ꝙ re/
cte fuerit ordinatus q̃ītum ad deum. q̃ri
eo oculus intellectus ꝯtuetur deum ꝑ cō/
templationem. rostrum affectus ad ipsuꝫ
exacuitur per meditationē. senectus effe/
ctus abijcitur per nouam ꝯuersationem.
Aquila enim acuti luminis est vt rotam
solis irreuerberat; oculis aspiciat. ꝛ in al/
tum mirabilit̃ eleuata pisciculos ī medio
maris videat. Rostrum etiam nimis adū
catum ne impdiatur in cibo capiendo pe
tre allidit ꝛ sic vsui cibandi habile efficit.
Exusta insuper a calore solis ꝛ in fonteꝫ
magno impetu se proijciens, senectutem
abijcit. calore solis oculorum caliginē cō/
sumente ꝛ pennas alleuiante. Per faciem
leonis ostenditur ꝙ recte fuerit ordinatꝰ
q̃ītum ad se. quia habuit generositateꝫ ꝑ
honestam morum ꝯuersationē sagacita/
tem per insidiarum hostiliū vitationem ꝛ
passibilitatem per afflictoꝝ compassionē.
Leo enim est animal generosum. quia rex
animaliū. Est sagax quia vestigia cauda
delet cum fugit ne inueniat̃. Passibile q̃r
quartanā patitur. Per faciem vituli siue
bouis ostenditur ꝙ recte fuerit ordinatus
q̃ītum ad suū officium. quod fuit scribere
euangeliū. Ibi enim morose processit. q̃r
incepit a natiuitate precursoris ꝛ natiuita
te ꝛ infantia christi. ꝛ sic paulatim ꝓcessit
vsq; ad vltimam ꝯsummationē. Discre/
te icepit. quia post alios duos euāgelistas
vt quod illi omisissent iste suppleret. ꝛ qđ
sufficient̃ dixissent omitteret. Circa tem/
plum ꝛ sacrificiū immoratus fuit. quod
patet in p̃ncipio ꝛ in medio ꝛ ī fine. Bos
enim est animal morosum. in vngulis fis/
sum. per quod intelligit̃ discretio imolan/
tium. ¶ Uerum qualiter beatus lu
cas in predictis quattuor modis ordina/
tus fuerit. melius ostendit̃ si vite eiꝰ seri/
es melius indaget̃. Primo igitur ordi
natus fuit q̃ītum ad deum. Tripliciť au/
tem ordinatur, homo q̃ītum ad deum ſm
beatum Bern̄. scilicꝫ affectiōe cogitatiōe
et intentione. Affectio dꝫ eē sancta. cogita

tio munda. ꝛ intentio recta. Affectionem
igitur sanctam habuit. quia spiritusan/
cto plenus fuit. Hierony. in prologo sup
lucam. Obijt inquit in bithinia plen⁹ spi
ritusancto. Secūdo habuit cogitationez
mundam. quia fuit virgo corpore ꝛ men
te. in quo notaꝛ mūdicia cogitatiōis ipsi⁹
Tertio habuit intentionē rectaz. quia in
oībus que faciebat honorem dñi quere/
bat. De his duobꝫ vltimis dicitur in ꝓlo
go super actus aploꝝ. Sine crimine i vir
ginitate permanens. Hoc q̄ztum ad mū
diciam cogitatiōis. Dño maluit seruire. i.
ad honorem dñi. Hoc q̄ztū ad rectitudi/
nem intentionis. Secūdo fuit ordina/
tus q̄ztum ad ꝓximū. Ad ꝓximū aūt or/
dinamur cuz ei impendim⁹ qđ debemus
Tria autem ƀm Richardum de sancto
victore sunt que proximo debemus scili/
cet nostrum posse. nostruz nosse. nostrum
velle. ꝛ vt q̄rtum addaꝛ nostrum agere.
Nostrum posse in subsidijs. nostrū nosse i
consilijs. nostrū velle in desiderijs. nostrū
agere in obsequijs. Quantū ad hec q̄ttu/
or ordinatus fuit beatus lucas. Dedit ei
primo ꝓximo posse suū in subsidijs quod
patet ex hoc q̄ paulo in oībꝫ tribulatiōibꝫ
semꝑ adhesit. ꝛ ab eo nunq̄ȝ discedens ei/
dem in p̄dicationis subsidiū fuit. II. Ti/
moth. IIII. Lucas est mecū solus. In h̄
q̄ dicit mecum tanq̄ȝ scilicet adiutor ꝛ de
fensor. notaꝛ qualiter sibi subsidia prestitit
In hoc q̄ dicitur solus notaꝛ q̄ ꝯstanter
eidem adhesit. Iterū. II. Corinth. VIII.
dicit de luca. Non solum autem sed ordi/
natus est ab ecclesijs socius ꝑegrinatiōis
nostre ꝛc. Secūdo suū nosse i ꝯsilijs. Tūc
eni suū nosse ꝓximo tribuit. cum doctrinā
apostolicā ꝛ euangelicā quam ipse noue/
rat ad vtilitatē ꝓxioꝝ ꝯscꝑsit. De hoc ipse
testimoniū sibi perhibet in ꝓlogo suo di/
cens. Visum est ꝛ mihi assecuto a princi
pio diligenter ex ordine tibi scribere opti/
me theophile vt agnoscas eoꝝ verborum
de quibus es eruditus veritatem. Qua/
liter etiam prebuit suū nosse in cōsilijs pa
tet ex illo verbo quod dicit hierony. in ꝓlo
go. quia eius verba anime languentiꝫ sunt
medicina. Tertio eius velle in desiderijs
q̄ patet ex hoc q̄ eis salutem eternam de/
siderauit. Col. IIII. Salutat vos lucas
medicus. id est. salutem eternam exoptat
Quarto eius agere in obsequijs. qđ patz
ex hoc q̄ dñm quem aliquem ꝑegrinū ex/
timabat hospitio recepit. ꝛ ei omne obseq̄
um charitatis exhibuit. Fuit enim soci⁹
cleophe dum ibat in emaus sicut aliq̄ di/
xerunt prout refert Greg⁹. in moralibus
licet Amb. dicat alium fuisse cuius etiaz
nomen ponit. Tertio fuit bñ ordi
natus q̄ztum ad seipsum. Tria autem
sunt ƀm Bern. que optime ordinant ho/
minem ad seipsum ꝛ sanctum faciunt sci
licet victus sobrius. actus iustus sensus
pius. Et quodlibet hoꝝ ƀm ipsuz Bern. i
tria diuidiꝛ. Victus inquit sobrius erit.
si ꝯtinenter. si socialiter. si humiliter vixe
rimus. Actus iustus erit. si fuerit rectus
discretus. fructuosus. Rectus per bonam
intentionē. discretus per moderationem.
fructuosus per edificationē. Sensus pius
erit. si fides nostra sentit deum summe po
tentem. summe sapientē. summe bonum.
vt per eius potentiā nostram credamus
iuuari infirmitatē. per eius sapientiā no/
stram credamus corrigi ignorantiā. ꝑ ei⁹
bonitatem nostram credamus dilui iniq̄
tatem. Hec Bern. In his omnibꝫ beat⁹
lucas fuit optime ordinatus. Primo eniz
habuit victum sobrium. ꝛ hoc tripliciꝛ q̄r
vixit continenter. Nam vt testatur hiero
ny. de eo in prologo super lucam ipse nec
vxorem vnq̄ȝ habuit nec filios. Secūdo
socialiter hoc notatur in hoc q̄ dicitur de
ipso ꝛ de cleopha. supposita opinione pre/
dicta Lu. vltiꝫ. Duo ex discipulis iesu ibāt
ipsa die ꝛc. Socialitas enim notatur in
hoc q̄ dicitur duo. ꝛ in hoc q̄ dicitur disci/
puli. q. disciplinati. id est. bene morigerati
Tertio humiliter. cuius humilitas insi/
nuaꝛ in hoc q̄ nomē socij sui. scilicet cleo/
phe expressit ꝛ suū tacuit. Nam ƀm opi/
nionem quorundam lucas ex humilitate
nomen suū siluit. Secundo habuit actuz
iustum. qui quidem actus fuit rectus per
intentionē. hoc notatur in oratione cū di/
citur. Qui crucis mortificationē iugiter i
suo corpore ꝓ tui nomis amore portauit.
Discretus per moderationem. Unde in
forma bouis monstratus est qui vngulā

findit. per quod virtus discretionis exprimitur. Fructuosus per edificationē adeo quippe fuit proximis fructuosus ꝙ ab oībus charissimꝰ habebat̄. Vñ Col. IIII. vocatur ab apostolo charissimꝰ. Salutat inquit vos lucas medicus charissimꝰ. Tertio habuit sensum pium. quia credidit ⁊ in suo euangelio professus est deum esse summe potentem. summe sapientem summe bonum. De duobus primis dicit in .iiij. c. Stupebant in doctrina eius. quia in potestate erat sermo ipsius. De tertio patet. xviij. c. Nemo bonus nisi solus deꝰ.

Quarto ⁊ vltimo fuit optime ordinatus q̄tuꝫ ad suū officium. quod fuit scribere euangeliū. In hoc autem patet qualiter ibi fuerit ordinatus. quoniam ipsuꝫ suū euangeliū fulcitur multa veritate. repletur multa vtilitate. decoratur mlta venustate: ⁊ autenticat̄ multorum autoritate. Primo nanqꝫ fulcitur multa veritate. Est autem triplex veritas. scilicet vite iusticie ⁊ doctrine. Veritas vite est adeq̄tio manus ad linguam. Veritas iusticie est adequatio sententie ad causam. Veritas doctrine est adequatio rei ad intellectum. Hac triplici veritate ipsum euangelium fulcitur. quia in ipso euangelio h̄ triplex veritas edocetur. Ostendit enim lucas ⁊ christum hanc triplicem veritatem in se habuisse ⁊ alios docuisse. Ostendit autem christum hanc triplicem veritatem i se habuisse per testimoniū aduersarioꝝ. sicut patet Lu. XX. Magister scimus. quia recte dicis ⁊ doces. Ecce veritas doctrine. Et non accipis personā. Ecce veritas iusticie. Sed in veritate viam dei doces. Ecce veritas vite. Bona eni via dicitur via dei. Secundo ostendit in ipso suo euangelio christum hanc triplicem veritatem docuisse. Primo enim ibidem docetur veritas vite que ꝯsistit in obſuatione mandatoꝝ dei. Unde dicitur. x. ca. Diliges dñm deum tuū ⁊c̄. Hoc fac ⁊ viues. Item. xviij. interrogauit eum quidā. Magister quid faciendo vitam eternaꝫ possidebo. Et sequitur. Mandata nosti Non occides ⁊c̄. Secundo veritas doctrine. Unde quibusdam hanc veritateꝫ doctrine peruertentibus dicebat. XI. caplo Ve vobis phariseis qui decimatis. id est decimanda predicatis. mentam rutam ⁊ omne olus ⁊ preteritis iudicium ⁊ charitatem dei ⁊c̄. Item ibidem. Ve vobis legisperitis qui tulistis clauem scientie ⁊c̄. Tertio veritas iusticie. Unde dicit̄. XX. c. Reddite ergo que cesaris sunt cesari. et que dei sunt deo. Item. xix. c. Veruntam̄ inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc ⁊ interficite ante me. Item. xiij. vbi agitur de iudicio vbi reprobis dicturus est. Discedite a me omnes operarij iniquitatis. ¶ Secundo eius euangeliū repletur multa vtilitate. Unde ⁊ ille qui scripsit medicꝰ fuit ad designandum ꝙ nobis medicinaꝫ vtilissimam ꝓpinauit. Est autem triplex medicina. curatiua preseruatiua. ⁊ melioratiua. Hanc triplicem medicinam nobis lucas in suo euangelio celestem medicum ostendit propinasse. Medicina autē curatiua est que curat a morbo. ⁊ hec est penitentia que omnes morbos spirituales curat. Hanc medicinam dicit medicum celestem nobis exhibuisse cuꝫ ait. IIII. c. Sanare contritos corde predicare captiuis remissionem ⁊c̄. Item. V. c. Non veni vocare iustos ⁊c̄. Medicina melioratiua est que sanitatem auget. ⁊ hec est obſuatio consiliorum. Consilia enim hominem meliorem ⁊ perfectioreꝫ faciūt. Hāc medicinam ostendit nobis medicum propinasse. XVIII. capitulo cum ait. Omnia quecunqꝫ habes vende ⁊ da pauperibus ⁊c̄. Item. VI. capitulo. Ab eo qui aufert tibi vestimentum ⁊c̄. Medicina autem preseruatiua est que preseruat a casu. ⁊ h̄ est vitatio occasionū peccandi ⁊ malaruꝫ societatum. Hanc medicinam ostendit medicum tradidisse cum ait. XII. capitulo. Attendite a fermento phariseorum ⁊c̄ Ubi edocet malorum consortia euitare. Vel potest dici ꝙ ipsum euangeliū multa vtilitate repletur. quoniam in ipso virtus omnis sapientie continetur. De hoc sic dicit Ambros. Lucas omnes sapientie virtutes euangelij sui complectitur historia. Docuit enim naturalia cum de spiritusancto dñicam incarnationem extitisse reserauit. Unde ⁊ dauid naturalē do-

cens sapientiam ait. Emitte spiritum tu-
um ⁊ creabunt. Item cū docuit tenebras
in passione christi factas. terram tremuis-
se. solem radios abstraxisse. Docuit mora
lia cum in ipsis beatitudinib⁹ mores do-
cuit. Rationalia docuit cum ait. Qui fi-
delis est in minimo: ⁊ in magno fidelis est.
Sine hac triplici sapientia. ipsa fides ip
sum mysterium trinitatis esse non potest
hoc est naturali. rationali: ⁊ morali. Hec
Amb. Tertio eius euangeliū decorat
multa venustate. Eius enim stilus ⁊ mo
dus loquendi valde venustus ⁊ decorus
est. Ad hoc autem q̄ aliquis in dictis su-
is venustatem ⁊ decorem teneat. tria sunt
necessaria que tradit Aug⁹. scilicet vt pla
ceat. vt pateat: ⁊ vt moueat. Ut placeat
debet loqui ornate. vt pateat debet loqui
aperte: vt moueat debet loqui cum feruo-
re. Hūc triplicem modum habuit lucas
et in scribendo ⁊ in predicādo. De duob⁹
primis. II. Corinth. VIII. Misim⁹ au-
tem cum illo fratrem glosa. barnabaz vel
lucam. cuius laus est in euangelio p̄ om-
nes ecclesias. In hoc q̄ dicitur cui⁹ laus
est ⁊c̄. notatur q̄ locutus est ornate. In h̄
q̄ dicitur per omnes ecclesias. notatur q̄
locutus est aperte. q̄ autem cum feruore
locutus sit patet ex hoc q̄ cor ardens ha-
buit dicens. Nonne cor nostrū ardēs erat
in nobis ⁊c̄. ¶ Quarto eius euange
lium autēticat multoꝝ autoritate. Mul-
torum quippe autoritate autenticatū fuit
Quoniam a patre fuit preordinatū. Hie
re. XXXI. Ecce dies veniunt dicit domi-
nus. ⁊ feriam domui israel ⁊ domui iuda
fedus nouū. non s̄m pactum quod pepi-
gi cum patribus eorum ⁊c̄. Sed hoc erit
pactum quod feriam cuz domo israel. p⁹
dies illos dicit dñs dabo legem meam in
visceribus eorum ⁊c̄. Ad litteram loqui-
tur de doctrina euangelica. Secundo
a filio corroboratum. Unde dicitur in eo
dem euangelio XXI. capitulo. Celum et
terra transibunt. verba autē mea non trā
sibunt. Tertio a spiritusancto inspira
tum. Unde dicit Hieronymus in prolo-
go super lucam. Sancto instigante spiri-
tu in achaie partibus hoc scripsit euange
lium. Quarto ab angelis prefiguratū

Fuit enim prefiguratū ab illo angelo de
quo dicitur Apocal. XIIII. Vidi ange-
lum dei volantem per medium celi habē
tem euangeliū eternū. Istud autem euā-
gelium dicitur eternū. quia ab eterno effi
cienter. id est. a christo qui est eternus. de
eternis materialiter. ad eterna finaliter. in
eternū perpetualiter. Quinto a p̄phetis
prenunciatū. Nam ezechiel p̄pheta istud
euangeliū prenūciauit. cum vnū de ani-
malibus faciem vituli habere dixit. p̄ qd̄
euangelium luce signatum est vt. s̄. dictū
est. Item quando dixit Ezech. II. se vidis-
se librum qui erat scriptus intus ⁊ foris. ⁊
in quo erant scripta lamentum carmen ⁊
ve. Per hunc enim librum intelligit euā-
gelium luce. quod est scriptum intus per
profundi mysterij occultationē. ⁊ foris p̄
historie apertionem. In quo etiam conti-
netur. lamentum passionis. carmen re-
surrectionis. ⁊ ve eterne damnatiōis. sic̄
patet. XI. capitulo vbi multa ve ponunt.
Sexto a virgine reseratum. Virgo enī
beata omnia in corde suo ꝯseruabat. ⁊ di
ligenter ꝯferebat. vt dicit Luc. II. vt hec
postmodū scriptorib⁹ reseraret. vt dic̄ glo
sa ibidem. Oīa que de dño vel a dño fa-
cta vel dicta cognouit i memoria reconde
bat. vt cuz tempus p̄dicande vel scriben
de incarnatiōis adueniret. sufficienter vni
uersa prout essent gesta posset explicare q̄-
rentibus. Unde etiam Bern. assignans
rationem quare angelus beate virgini nū
ciauit conceptum elisabeth ait. Ideo con
ceptus elisabeth nunciat marie. vt dum
nunc saluatoris. nunc precursoris edocet
aduentus rerum tempus ⁊ ordinē tenēs
ipsa postmodū melius scriptorib⁹ ac p̄di-
catorib⁹ euangelij reseraret veritatez. que
plene de oībus a p̄ncipio celit⁹ fuit instru
cta mysterijs. Creditur igitur q̄ euange-
liste eam de multis inq̄rebant. ⁊ ipsa eos
certificabat. Et specialiter creditur d̄ bea
to luca q̄ ad eam tanq̄ ad arcam testam̄
ti recurrit. ⁊ ab ea de multis certificatus
fuit. precipue d̄ his que sibi soli constabāt.
sicut de angelica annūciatiōe. ⁊ christi na
tiuitate. ⁊ huiusmodi. de q̄b⁹ solus lucas
agit. Septio ab ap̄lis intimatū. Cuz
ꝑo lucas nō fuerit cū xp̄o in oīb⁹ actibus

et miraculis xpi. ideo suum euāgeliū scripsit fm
qd apostoli qui pñtes fuerāt sibi intima/
uerit ꝛ retulerūt sicut ipse i ꝓlogo suo insi/
nuat dicens. Sicut tradiderūt nobis qui
ab initio ipsi viderūt ꝛ ministri fuerūt ser
monis ꝛc. Cuz eni dupliciť ꝯsueuerit fer
ri testimoniū. s. de visis ꝛ de auditis. ideo
dñs vt ait Aug⁹. duos testes voluit habe
re de visis. s. mattheū ꝛ iohannē: ꝛ duos
de auditis. s. marcum ꝛ lucam. Et quoni
am testimoniū quod est de visis firmius
et certius est ꝙ illud quod est de auditis
ideo vt dicit Aug⁹. duo euangelia q̄ sunt
de visis ponunť extrema. ꝛ alia duo q̄ sūt
de auditis ponunť media. vt hec media
tanꝙ infirmiora ab illis extremis q̄ sunt
certiora. hincinde fulcianť ꝛ roborenť.
Octauo a paulo mirabiliť approbatum
Nam eius euangeliū mirabiliť approba
bat quando ad ꝯfirmationē dictorū suo/
rum luce euangeliū adducebat. Vñ dicit
Hierony. in lib. de viris illustrib⁹. Qui/
dam suspicanť quotienscūqꝫ paulus i epi
stolis suis dicit. fm euangeliū meum de
luce significare volumine. Eius etiā euā
gelium mirabiliter approbauit cum d eo
scribit. II. Corinth. VIII. cuius laus est i
euangelio per omnes ecclesias. Legiť
in historia antiochena ꝙ dum christiani
qui erant i antiochia multis flagicijs se de
dissent. obsessi a multitudine thurcoꝝ. fa/
me ac miseria multiplici affligebanť. Sꝫ
cum plene ad dñm per penitētiā fuissent
ꝯuersi apparuit cuidam in ecclesia san/
cte marie de tripoli vigilanti vir quidam
lucidus candidis vestimentis indutus. ꝛ
cum quereret quisnā esset dixit se esse lu/
cam qui de antiochia venerat vbi dñs mi
litiam celi ꝛ apostolos ꝛ martyres ꝯuoca
uerat vt pro suis peregrinis pugnarent.
Christiani igitur animati omnez thurco/
rum exercitum ꝯfregerunt.

CLII A

De sancto Chrysanto

Chrysantus filius po/
limij viri illustrissimi duz fidez
christi edoctus esset ꝛ a pr̄e ad
idola reuocari non posset iussit
eum pater in conclaui recludi. ꝛ qnqꝫ pu
ellas eidem vt earum seducatur blandi/
cijs sociari. Qui cum orasset deum ne a
fera pessima carnali scilicet ꝯcupiscentia
superareť. continuo predicte puelle som/
no oppresse nec potum nec cibum sumere
poterāt. sed educte exterius ꝯtinuo hec su
mebant. Tunc daria virgo prudentissi/
ma dee veste dicata rogatur vt ad chry/
santum introeat ꝛ eum dijs ꝛ patri resti/
tuat. Qua ingressa ꝛ a chrysanto d pom/
pa vestium reprehensa. respondit se nō ꝓ/
pter pompam sed vt dijs ꝛ patri eum lu/
crifaceret sic indutam. Cum chrysantus
iterum eam reprehēderet cur pro dijs il/
los coleret quos autores ipsoꝝ flagiciosos
semper viros ꝛ mpudicas feminas affir
marent. respondit daria phos per nomi/
na hominū elemēta sanxisse. Cui chrysan
tus. Si vnus terram vt deam veneretur
et alter vt rusticus aret. plus rustico ꝙ ve
neranti exhibere probať. ꝛ de mari ꝛ alijs
similiter. Tunc chrysantus ꝛ daria ab eo
conuersa sancti spiritus copula vniti. ꝛ car
nale mr̄imoniū simulantes ad christū plu/
rimos ꝯuertebāt. Nam ꝛ claudium tri/
bunū qui prius eius tortor fuerat cuz vxo/
re eius ꝛ filijs ꝛ pluribus alijs militib⁹ ad fi
dem ꝯuerterūt. Chrysantus igitur iussu
numeriani in fetidissimū carcerem reclu/
ditur. Sed fetor in odorem suauissimuz
cōmutatur. Daria autem lupanari tradi
tur. Sed leo ab amphyteatro fugiens ho
stiarius lupanaris efficitur. Mittiť igi/
tur quidam vt virginem corrumpat. sed
a leone capitur ꝛ quasi innuens a sancta
quid de captiuo fieri iubeat sciscitať. Que
precepit ne eum lederet. sed ad se venire ꝑ
mitteret. Qui mox conuersus per vrbem
cucurrit. ꝛ dariam deam esse clamare ce/
pit. Mittuntur igitur venatores vt leo/
nem capiant. sed omēs a leone capiuntur
et ante pedes virginis ponunť. ꝛ ab ea cō
uertunť. Tunc prefectus copiosum ignez
iussit i introitu celle mitti. vt leo cum da/
ria comburatur. Quod leo considerans
timuit ꝛ rugiens a virgine licentiam acce
pit vt nullum ledens quo vellet abiret.
Cū ḡ chrysanto prefectus ꝛ darie diuersa
pēaꝝ supplicia irrogarz. ꝛ neqꝙ ledi va/
lerēt tādē inuiolati ꝯiuges i fouēa ꝓponū

tur. ⁊ terra ⁊ lapidib⁹ obruti xp̄o martyres ꝯsecrant̃. tpe cari narbonẽsis episcopi qui cepit anno dñi. CCXC. Horum solẽnitas hic celebrius recolit̃.

CLIII A

De vndecim milib⁹ virginũ.

Vndecim miliũ virginũ passio hoc ordine celebrata fuit. In britãnia nãqꝫ rex xp̄ianissim⁹ quidã fuit noie nothus vel maurus: qui quandã filiam noie vrsulã generauit. Hec mirabili honestate morũ sapientia ⁊ pulcritudine pollebat: ita ꝙ eius fama vbiqꝫ volabat. Rex aũt anglie cũ nimis prepotens esset. ⁊ multas natiões suo imperio subiugasset: audita huius virginis fama: beatũ se per oĩa fatebat̃ si predicta virgo suo vnigenito copularet̃. Iuuenis etiã ad hoc plurimũ estuabat. Mittunt igit̃ solẽnes nuncios ad patrẽ virginis magnis promissiõib⁹ ⁊ blandicijs magnas adijciẽtes minas si ad dñz suũ vacui reuertant̃. Rex aũt cepit plurimũ anxiari: tum q2 xp̄i fide insignitã cultori idolorũ tradere indignũ duceret: tum q2 ipam nullatenus ꝯsentire cognosceret. tum q2 ipam regis ferocitatẽ plurimũ formidaret. Ipa aũt diuinitus inspirata patri suasit vt predicto regi assensum preberet ea tñ ꝯditione ꝓposita vt ipe rex cũ patre decẽ virgines electissimas sibi ad solatiũ traderet: ⁊ tam sibi qꝫ alijs mille virgines assignaret: ⁊ ꝯparatis trierib⁹ inducias triennij sibi daret ad dedicationem sue virginitatis: ⁊ ipe iuuenis baptizat⁹ in his trib⁹ annis in fide instrueret̃. Sapienti siquidẽ vsa ꝯsilio vt aut difficultate ꝓposite ꝯditiõis animũ eius ab hoc auerteret: aut hac oportunitate predictas virgines secũ deo dedicaret. At iuuenis libenter hac cõditiõe accepta aput patrẽ institit: ⁊ protinus baptizatus accelerari cuncta q̃ beata virgo preceperat imperauit. Pater aũt puelle ordinauit ꝙ filia sua quã valde diligebat: viros quorum solatio tam ipa qꝫ eius exercitus indigebat in comitatu suo habe ret. Undiqꝫ igitur virgines ꝯfluũt. vndiqꝫ viri ad tã grande spectaculũ currũt Nã multi ep̄i ad eas ꝯfluxer̃t vt secũ pgerẽt Int̃ q̃s fuit pantulus basilieñ. ep̄s. q̃ eas vsqꝫ romã pduxit: ⁊ inde reuersus cũ eis martyriũ suscepit B Sancta q̃z gerasina regina sicilie: q̃ virũ suũ regẽ crudelissimũ q̃si de lupo fecerat agnũ soror matrisij sepi ⁊ darie matris scẽ vrsule: cũ eidẽ pr̃ sancte vrsule secretũ p litteras intimasset: ꝯtinuo inspirante deo cũ quattuor filiab⁹ suis babilla. iuliana. victoria. ⁊ aurea. ⁊ paruulo suo adriano. q̃ amore sororũ suarũ vltro se peregrinatiõi ingessit. relicto regno i manu vnius filij sui. vsqꝫ in britãniã nauigauit. Cuius ꝯsilio v̄gines d̃ diuersis regnis colligebant̃ ⁊ eaꝝ semp ductrix ex̃ns cũ eis tãdem martyriũ passa est Iuxta ꝯdictũ igit̃ v̄ginib⁹ trierib⁹ ⁊ sumptib⁹ preparatis cõmilitonib⁹ suis regina secreta reuelat: ⁊ in nouã militiã oẽs ꝯiurãt. Nã mõ belli pluuia inchoant. mõ currũt. mõ discurrũt. Interdũ bellicã plerũqꝫ fugã simulãt. oĩqꝫ genere ludorũ exercitate nihil qđ aio occurrebat relinquebãt intactũ. Aliqñ meridie aliqñ vix vespere redibãt. ꝯfluebãt pceres ⁊ ꝑmates ad tam grande spectaculũ. ⁊ oẽs admiratõe ⁊ gaudio replebant̃. Tandẽ cũ vrsula oẽs ad fidẽ virgines ꝯuertisset: sub vni⁹ diei spacio flante ꝓspero vento ad portũ gallie q̃ tiella dr̃. ⁊ inde coloniã deuenerũt. Ubi vrsule angelus dñi apparuit: ⁊ p̄dixit eas illuc integro numero reuersuras ⁊ coronas martyrij ibidẽ pceptas. iñ g̊ ad ãgeli admonitionẽ romã tendẽtes ad vrbẽ basileã applicuer̃t: ⁊ ibidẽ relictis nauib⁹ romã pedestres vener̃t Ad quaꝝ aduentũ papa ciriacus valde gauisus cũ ipe de britãnia oriundus esset: ⁊ multas ibidẽ inter eas ꝯsanguineas h̄ret: cũ oĩ clero ipas sũmo cũ honore suscepit In ipa aũt nocte pape diuinit⁹ reuelat̃ eũ cũ ipis v̄ginib⁹ palmã martyrij pcepturũ. Qđ apud se celãs multas ex ipis q̃ adhuc baptizate nõ fuerant baptizauit. Uerũ cũ oportunũ tps videret ⁊ ãno vno. ⁊. xi. hebdomadib⁹. post petrũ ecclesiã decimusnon⁹ rexisset. in ꝯuentu oĩm ꝓpositũ suũ indicauit. ⁊ corã oĩb⁹ ⁊ dignitati ⁊ officio resignauit Sz cum oẽs reclamarẽt ⁊ maxime cardinales q̃ eũ delirare putabãt: eo ꝙ relicta pontificat⁹ gl'a post quasdã mulierculas fatuas ire vellet ille nullatenus acquiescens. quendã virũ

sanctũ q̃ ametos dictus ẽ loco sui.i pontifi
cẽ ordinauit. Et qꝛ sedẽ apl'icam inuito cle
ro reliquit. nomẽ eius de cathalogo ponti/
ficũ idẽ clerus abrasit. oẽmqꝫ gratiã quaz
sacer ille virginũ chorus in curia romana
habuerat a tpe ille amisit. Duo aũt iniqui
ꝑncipes romane milicie. s. maximus z afri
canus videntes magnã virginũ multitu/
dinẽ: z ꝙ multi multeqꝫ ad eas ↄfluerent
timuerũt ne per eas nimis cresceret religio
xp̃iana. Quapꝑter iter eaꝝ diligentius ex/
plorantes nuncios miserũt ad iuliũ cogna
tũ suũ principẽ gentis hunoꝝ. vt educto ↄ̄
eas exercitu ipas cũ xp̃iane essent cũ veni/
rent coloniã trucidarẽt. Beatus igiẜ ciria
cus cũ illa nobili virginũ multitudine de
vrbe egressus est. Secutꝰ est aũt ipm vin/
centius presbyter cardinalis. z iacobꝰ q̃ ꝺ
britãnia patria sua in antiochiã profectus
archiep̃atus dignitatẽ septẽ annis ibidẽ te
nuit. Qui cũ papã tunc tpis visitasset z iã
vrbẽ egressus de virginũ aduentu audissꝫ
ↄcitus rediijt. z itineris ac passionis se eis
sociũ fecit. Maurisius q̃ꝫ leuicane vrbis
ep̃us auunculus babile z iuliane: necnõ z
follarius lucensis ep̃s. z sulpicius rauẽnen
sis ep̃us q̃ tunc romã aduenerãt predictis
virginibꝰ adhesẽrt. Ethereus q̃ꝫ sponsus
beate vrsule manẽs in britãnia ꝑ visionez
angelicã a dño admoneẜ vt matrẽ suã hor
tareẜ fieri xp̃ianã. Nã pater eius ꝑmo ãno
quo xp̃ianus factus fuerat mortuus est. z
filius eius ethereus eidẽ in regno successit
Cũ aũt sacre ꝟgines cũ predictis ep̃is a ro
ma redirẽt. ethereus a dño admoneẜ vt ꝓ/
tinus surgẽs sponse sue occurrat. vt cũ ea ĩ
colonia martyrij palmã accipiat. q̃ diuinis
monitꝭ acq̃escẽs matrẽ suã baptizari fec̃ z
cũ ipa z sorore sua paruula florentina iaz
xp̃iana: necnõ z clemẽte ep̃o ipis virginibꝰ
obuians se ad martyriũ sociauit eisdem.
Marculus q̃ꝫ ep̃s grecie: z neptis sua cõ/
stantia filia dorothei regis ↄstantinopoli/
tani. q̃ nubens cuidã adolescenti filio cu/
iusdã regis: sed ante nuptias morte preuẽ
to virginitatẽ suam dño vouit. per visionẽ
admoniti romã venerũt. z predictis virgi
nibꝰ ad martyriũ se iunxerũt. Om̃es igiẜ
virgines cũ predictis ep̃is coloniã redierẽt
z ipam iam ab hunis obsessam inuenerũt.
quas barbari videntes suꝑ eas cum cla/
more nimio irruerũt. z quasi lupi seuiẽtes
in oues totã illã multitudinẽ occiderunt.
Cum aũt ad beatã vrsulã ceteris iugula/
tis venissent videns princeps eius miraz
pulcritudnẽ obstupuit z ↄsolans eam suꝑ
necẽ virginũ promisit ꝙ eam sibi in ↄiugẽ
copularet. Sed cũ hoc illa penitus respuis
set. ille ↄtemptũ se videns directa sagitta
eã transfixit z sic illa martyriũ ↄsũmauit.
¶ Quedã aũt virgo noĩe cordula timo
re perterrita in naui nocte illa se abscondit
Sed in crastinuz sponte morti se offerens
martyrij coronã suscepit. Sꝫ cũ eius festũ
nõ fieret eo ꝙ cũ alijs passa ñ esset. ipa post
longũ tꝑs cuidã recluse apparuit precipi/
ens vt sequenti die a festo virginũ eius q̃ꝫ
solẽnitas recolatur. Passe sunt aũt anno
dñi. CCXXXVIII Ratio aũt temporis
vt quibusdaz placet nõ sustinet ꝙ hec tali
tempore sint peracta. Sicilia em̃ tunc nõ
erat regnũ nec ↄstantinopolis. cum hic fu/
isse dicatur cum virginibꝰ harum reginas
Verius creditur ꝙ diu post ↄstantinũ im
peratorẽ cum huni z gothi seuiebãt tale sit
martyriũ celebratũ tempore scilicet marci
ani imperatoris vt in quadã cronica legiẜ
qui regnauit anno dñi. CCCCLII. Ab/
bas quidam ab abbatissa colonie corpus
vnius virginuz impetrauit promittens ꝙ
ipm in capsa argentea in ecclesia sua collo
caret. Sed cum per annũ integrum super
altare eam ĩ capsa lignea tenuisset. quadã
nocte dum abbas ipius monasterij cũ suo
ↄuentu matutinas cantaret. virgo illa cor
poraliter desuꝑ altari descendit. z ante al/
tare reuerenter inclinans per mediũ chorũ
videntibꝰ monachis z stupentibꝰ inde re/
cessit. Abbas igitur ad capsam currens z
ipam vacuã inueniens coloniã properauit
z abbatisse rei ordinẽ intimauit. Pergen/
tesqꝫ ad locũ vnde illud corpus sumpserãt
illud ibidẽ inuenerũt. Cum abbas veniã
petens illud vel aliud peteret certissime ꝓ
mittens capsam preciosam citius se factu
rum nullatenus impetrauit Religiosus
quidã cum has virgines in deuotiõe mul
ta haberet. quadã die dum grauiter infir/
maretur. vidit quandã virginẽ pulcherri/
mã sibi apparentẽ. z si se cognosceret inqui

sentem. Qui cum ad eius visionē miraretur et se nequaquam ipsam cognoscere fateretur. illa ait. Ego sum vna virginū erga quas tantū habes deuotionis affectū. Et vt indemercedē accipias si amore et honore nostri vndecies millies dominicam orationē dixeris in hora mortis in protectionē et solatium nos habebis. Qua disparente illeque citius potuit hec impleuit. Statimque vocato abbate inungi se fecit. Qui cum inungeretur subito exclamauit vt fugerēt et venientibus sacris virginibus locū darēt. Quē cum abbas quid hoc esset interrogaret. et ille promissionem virginis sibi per ordinē enarrasset. recedentibus cunctis et paulo post redeuntibus ipsum migrasse ad dominū inuenerunt.

CLIIII

De sanctis Symone et Iuda apostolis.

Symon interpretatur obediens vel ponēs tristiciam. hic habuit duplex cognomē. Dictus est enim symon zelotes et symon chananeus: a chana vico galilee vbi dominus aquā in vinū mutauit. Et idē est zelotes quod chananeus. Chana enim zelus interpretatur. Habuit igitur obedientiā preceptorū per executionē. tristiciā afflictorum per compassionē. zelum animarum per constantē feruorem. Iudas interpretatur confitens vel gloriosus. Vel iudas quasi iubilū dans. Ipse enim habuit confessionē fidei. gloriam regni. et iubilū interni gaudij. Hic multiplex habuit cognomē. Dictus est enim iudas iacobi scilicet frater. fuit enim frater iacobi minoris. Secundo dictus est thadeus. quod interpretatur apprehendens principē. Vel dicitur thadeus a thadea et deus. Thadea dicitur esse vestis regia. Ipse enim fuit vestis regia dei per ornamentū virtutū per quā apprehendit principem christum. Vel thadeus quasi tam deus id est magnus deus. scilicet per adoptionē. Tertio dictus est in hystoria ecclesiastica lebeus quod sonat. quasi cor vel corculus. id est cordis cultor. Vel lebeus quasi lebes. Cor per magnanimitatē. corculus per puritatē. lebes per gratiarū plenitudinē: quia quasi olla et vas virtutum et gratie esse promeruit. Eorum passionem et legendā hebraice abdias episcopus babilonie ab ipsis apostolis episcopus ordinatus scripsit. Quā tropeus abdie discipulus transtulit in grecū. africanus in latinū.

Symon chananeus et iudas qui et thadeus fratres fuerūt iacobi minoris et filij marie cleophe que alpheo nupta fuit. Iudas vero ad abagarum regē edisse a thoma missus fuit post ascensionē domini. Legitur enim in ecclesiastica hystoria. quod predictus rex abagarus domino nostro iesu christo in hunc modū epistolā destinauit. Abagarus rex euchanie filius. Iesu saluatori bono: qui apparuit in locis hierosolymorū salutē. Auditum est mihi de te et sanitatibus quas facis. quod sine medicamentis aut herbis fiāt ista per te. et quod verbo facis cecos videre. claudos ambulare. leprosos mūdari. et mortuos reuiuiscere. Quibus omnibus auditis de te statui in animo meo vnū esse e duobus. aut quia tu sis deus et descenderis de celo vt hec facias. aut quod filius dei sis qui hec facis. Propterea ego scribēs rogauerim te vt digneris fatigari vsque ad me. et egritudinē meā qua diu laboraui curare. Nam et illud comperi quod iudei murmurāt aduersum te et volunt insidiari tibi. Veni ergo ad me: quia est michi parua ciuitas. sed honesta que vtrisque sufficiet. Dominus autem iesus in hec verba sibi respondit. Beatus es qui credidisti in me cum ipse nō videris me. Scriptum est enim de me: quia hi qui me non vident credent. et hi qui me vident non credent. De eo autem quod scripsisti ad me vt veniā ad te oportet me hec omnia complere propter que missus sum. et postea recipi me ab eo a quo missus sum. Cum ergo assumptus fuero aliquem de discipulis meis mittam ad te vt curet te: et viuificet te. Hec in hystoria ecclesiastica. Videns autē abagarus quod presentialiter christum videre non posset secundum quod in quadam antiqua hystoria inuenitur. sicut iohannes damascenus in li. IIII. testatur. pictorē quendā ad iesum misit vt domini imaginē figuraret. vt sic ipsum saltē per imaginē conspiceret quē in facie videre nō poterat. Sed cum

ad eum pictor venisset ꝓpter nimiū fulgo-
rem q̄ ab eius facie procedebat. in eius fa-
ciē clare nequibat videre vel intēdere. nec
ipam vt sibi iussum fuerat figurare. qḋ cer
nens dn̄s vestimentū lineū ipius pictoris
accipiēs ⁊ sue faciei supimponēs. suiꝫ ipius
imaginē eidē impressit ac desideranti regi
abagaro destinauit. Cuiusmodi aūt ima-
ginis dn̄s fuerit in eadē antiqua hystoria
legit᷑: sicut idē iohēs damasce. testat᷑. Fuit
em̄ vt ibidē dr̄ bene oculatus: bn̄ supercilia
tus: longū vultū habuit: ⁊ fuit accliuus qḋ
signū maturitatꝫ fuit B Jlla āt ep̄la
dn̄i nostri iesu xp̄i tante virtutis esse dr̄: vt
in illa ciuitate edissa nullus hereticus vel
paganus viuere valeat: nec tyrannus ali-
quis eidem nocere presumat. Nam si ali-
quādo gens aliqua armata manu ꝯtra il
lam ciuitatē insurrexerit infans aliq̄s sup
portā stans epistolā illā legit. ⁊ ea die ho-
stes aut territi fugiūt. aut pacati cū eis cō-
ponūt. sicut fert᷑ olim fuisse adimpletū. Sꝫ
postmodū ciuitas a saracenis capta fuit ⁊
ꝓphanata sublato beneficio ꝓpter abundā
tiā pctōꝝ i oriēte vndiqꝫ patefactā Post
q̄ꝫ vero dn̄s assumptus ē. vt in hystoria ec-
clesiasti. legit᷑ misit thomas ap̄l'm thadeū
q̄ ⁊ iudas dict⁹ est ad abagaꝝ regē ſm dei
ꝑmissionē. q̄ cum ad eū venisset. ⁊ se disci-
pulū iesu sibi ꝑmissum dixisset. vidit aba-
garus in vultu thadei quēdā mirū ⁊ diui-
nū splendorē. quo viso stupefactus ⁊ terri
tus dn̄m adorauit dicēs Uere discipulus
es iesu filij dei q̄ mihi dixerat. Mittā ali-
quē ad te d̄ discipul' meis q̄ te curet ⁊ tibi
vitā prestet. Cui thadeus. Si in dei filiuꝫ
credideris oīa tui cordis desideria obtine-
bis. Cui abagarus. Credo vere. ⁊ iudeos
q̄ eū crucifixerūt libenter trucidarē si mihi
possibilitas adesset. ⁊ nequaq̄ꝫ romanoruꝫ
autoritas impediret. Cū igit᷑ abagarus vt
in aliquib⁹ libris legit᷑ leprosus esset. tha-
deus ep̄l'am saluatoris accepit. ⁊ de ea eius
faciē ꝯfricauit. ⁊ statim plenā sanitatē re-
cepit. Judas aūt postea i mesopotamia
⁊ ponto predicauit. symon vero in egypto
deiñ in persidā ambo venerūt. ⁊ ibidē duos
magos zaroen ⁊ arphaxat quos mattheus
de ethiopia fugauerat inuenererūt. Tunc
baradach dux regꝫ babilonie ꝯtra indos
ad preliū profecturus. nullum a dijs suis
potuit habere rn̄sum. Pergentes autē ad
phanū proxime ciuitatis. ibidē hbauerunt
rn̄sum q̄ꝛ ꝓpter ap̄l'os q̄ venerūt dij rn̄dere
nō possent. Tunc dux eos inquiri fecit. ⁊
inuentos qui nam essent. vel qua de re ve-
nissent inquisiuit. Qui rn̄derunt. Si gen⁹
queris hebrei sumus. Si ꝯditionē seruos
iesu xp̄i nos eē fatemur. Si cām salutis ve
stre causa huc venimus. Quib⁹ dux rn̄dit.
Cum felix reuersus fuero audiā vos. Cui
ap̄l'i. Modo magis ꝯgruū est te cognosce
re illū cuius ope vincere possis. vel cetere
belles pacatissimos inuenire. Quib⁹ dux.
Dijs nostris potentiores vos video. fineꝫ
belli nobis rogo predicite. Cui ap̄l'i Ut de
os tuos mēdaces esse cognoscas: iubem⁹
illos ad quesita dare responsa. vt dum dixe
rint que ignorāt. probemus eos per oīa
esse mētitos Tunc fantastici grande bellū
dixerūt futurū. ⁊ multū ꝓp'lm hincinde pre
lio ruiturū. Tc̄ ap̄l'i ridere ceperūt. Dicit
eis dux. Me timor inuasit: ⁊ vos ridetis.
Cui ap̄l'i. Noli timere: q̄ꝛ pax huc nobiscū
intrauit. ⁊ cras hora diei tertia legati indo
rū ad te venient ⁊ tue se potestati cum pace
subijcient. Tunc pontifices risum etiā le-
uauerūt ⁊ duci dixerūt. Ad hoc isti securuꝫ
te reddere volunt. vt dum incautus fueris
ab aduersarijs occuperis. Cui apostoli.
Nō diximus tibi expecta vnū mensem. sed
vnū diem ⁊ cras in pace victor existes. tunc
dux vtrosqꝫ custodiri fec. vt ex rei exitu ve-
races honorarent᷑. ⁊ mendaces pro crimie
punirent᷑. Cum ergo in crastinū qḋ aposto
li predixerāt euenisset. ⁊ dux incendere vo-
luisset pontifices prohibuerūt apostoli ne
hoc fieret. cum ipi non viuentes occidere:
sed mortuos viuificare missi essent. C
Tūc dux valde mirat⁹ q̄ꝛ eos occidi n̄ ꝑ-
mitterent: ⁊ q̄ꝛ de bonis illoꝝ aliqua reci-
pere nollent eos ad regē duxit dicens: Jsti
rex sunt dij latentes in effigie hominū. Cū
q̄ꝫ sibi oīa p̄ntib⁹ predictis magis narrassꝫ
zelo inuidie magi ꝯmoti dixerūt eos mali-
gnos esse. ⁊ ꝯtra regnū subtiliter cogitare.
Dixit eis dux. Si audetis cum eis ꝯfligi-
te. Cui magi. Si vis videre q̄ꝛ nob p̄ntib⁹
loqui nō poterūt. veniant huc viri eloquen
tissimi ⁊ si corā nobis ausi loqui fuerit. nos

ꝑ oīa imperitos probabis. Cū aūt plurimi
aduocati adducti fuissent. ꝯtinuo corā ma
gis ita muti facti sunt. vt nec nutibꝰ ꝙ n̄ lo
qui poterant indicaret. Dixeruntqꝫ magi
ad regē. Vt scias nos deos esse: permitte/
mus eos loqui. sed ambulare nō posse Ite
rūqꝫ reddemus eis gressum: sed faciemus
eos apertis oculis nil videre. Qui cuꝫ hec
oīa fecissent. dux aduocatos illos turpi/
ter ꝯfusos ad apostolos duxit Quos cum
aduocati pannosos vidissent: eos in aīo cō
tempserūt. Quibꝰ symon. Sepe euenit vt
intra scrinea aurea ⁊ gēmata vilia queqꝫ
habeant̄ inclusa. ⁊ intra vilissimas ⁊ ligne
as capsas sint gēmaꝝ mōilia p̄ciosa ꝯposi
ta. Quicunqꝫ ḡ alicuius rei cupit esse pos/
sessor: non magnopere gestatoriū: sed ipm
qđ gestat̄ expectat. Promittite igit̄ vos ab
idoloꝝ cultura discedere. ⁊ solū deū inuisibi
lem adorare ⁊ nos signū crucis in frontibꝰ
v̄ris faciemus: ⁊ magos ꝯfutare poteritis
qđ cum fecissent: ⁊ in frontibꝰ eoꝝ ꝯsigna/
ti essent. ad regē corā magis iterū ingressi
sunt. Et cum a magis superari nō possent
imo ipis corā oībꝰ insultarēt: irati magi
multitudinē serpentū aduenire fecerūt. sta
timqꝫ ad iussum regis venientes apl'i pal
lia sua de serpētibꝰ impleuerūt ⁊ in magos
proiecerūt dicentes. In noīe dn̄i nō morie
mini: sed a serpentibꝰ lacerati dolorū v̄roꝝ
mugitus dabitis. Cum ergo serpētes car/
nes eorum comederēt. ⁊ ipi tanqꝫ lupi vlu
larent. rex ⁊ ceteri rogabāt apl'os vt eos a
serpentibꝰ occidi permitterēt. Quibꝰ apo/
stoli rn̄derūt. Nos missi sumus reducere d̄
morte ad vitā: nō a vita precipitare i mor/
tem. Et facta or̄one iusserūt serpentibꝰ vt
oē venenū quod infuderant reuocarēt. ⁊
postmodū ad loca solitaria redirent. Ma
iores aūt cruciatus magi senserūt. cū vene
na serpentes retraherent. qꝫ cum ante car/
nes comederent. Quibꝰ apostoli dixerūt.
Tribꝰ diebꝰ dolores sentietis. tertia vero
die sani eritꝭ. vt vel sic a vestra malicia rece
datis. Cum ergo tribꝰ diebꝰ sine cibo ⁊ po/
tu ac somno doloribꝰ nimiū cruciati man/
sissent apostoli veniētes ad eos dixer̄t. Nō
dignatur dn̄s habere coacta seruicia. ideo
qꝫ surgite sani: ⁊ abite habentes liberā fa/
cultatē faciendi qđ vultis. Illi aūt in ma/
licia perdurantes ab eis fugerūt: ⁊ pene ꝯ
eos totā babiloniā ꝯmouerūt. Post hoc
filia cuiusdā ducis ex fornicatiōe ꝯcepit. ⁊
filiū parturiēs quendā sanctū dyaconū in
famauit ꝙ eam violauerit ⁊ ex ipo ꝯcepe/
rit. Cum aūt parētes dyaconē occidere vel
lent. apostoli aduenīūt. ⁊ qn̄ puer natus sit
requirūt. Qui rn̄derunt. Hodie hora pri/
ma diei. Dixerūtqꝫ apostoli. Infantē huc
adducite: ⁊ dyaconū quem accusatis huc
etiā producite. Qđ cum factū esset. aposto
li infanti dixerūt. Dic infans in noīe dn̄i
si iste dyaconus hec presumpsit. Ad hoc in
fans. Iste inquit dyaconus castus ⁊ san/
ctus est. nec vnqꝫ carnē suaꝫ coinquinauit.
Cum aūt parentes puelle instarēt vt apl'i
quererēt quis autor huius sceleris fuisset.
Responderūt apostoli. Nos innocētes ab
soluere decet: nocentes prodere non decet.

Tunc etiā tempis ꝯtigit vt due tigri/
des ferocissime q̄ in singulis caueis clause
erāt fugerent ⁊ oēs qui sibi occurrerent
deuorarent. Tunc apostoli ad eas vener̄t.
⁊ in nomine dn̄i eas velut oues mā̄suetas
fecerunt. Volentibꝰ aūt apostolis ab in
de discedere. rogati per annū ⁊ tres menses
ibidē permanserunt. In quo spacio plus/
qꝫ sexaginta milia hominū exceptis paruu
lis cum rege ⁊ principibꝰ baptizati sunt.

D Predicti aūt magi ad quandā ciui/
tatem noīe sannir vbi erant septuaginta
idolorū pontifices venerūt ⁊ eos ꝯtra apo
stolos ꝯcitauerūt. vt cum illuc venirēt. aut
eos sacrificare ꝯpellerent aut penitus ne/
carent. Perlustrata igitur vniuersa prouin
cia. cum apostoli ad predictā ciuitatē ve/
nissent. ecce predicti pontifices cum vniuer
so populo eos capiūt. ⁊ ad templū solis de
ducunt. Demones aūt per energuminos
clamare ceperunt. Quid nobis ⁊ vobis a/
postoli dei viui. Ecce in ingressu vestro flā
mis exurimur. Tunc angelus dei eis appa
rens dixit: Vnū e duobꝰ eligite. Aut horū
repentinū interitū. aut vestrum martyriū
Cui apostoli. Adoranda est dei misericor/
dia vt ⁊ istos conuertat. ⁊ nos ad palmaꝫ
martyrīj perducat. Facto aūt silentio apo/
stoli dixerunt. Vt sciatis ꝙ hec idola de/
monibus plena sunt. ecce eis imperamus
vt exeant. ⁊ singuli simulacra sua ꝯfringāt

Statimqꝫ duo ethiopes nigri ⁊ nudi cunctis stupentibus de simulacris exierunt: et confractis illis cum diris vocibꝫ abscesserūt. Quod videntes pontifices in apostolos irruerūt ⁊ eos protinus trucidarūt. In ipsa aūt hora cum nimia esset celi serenitas tanta fulgura extiterunt. vt templum ipm in tri farie scinderetur. ⁊ illi duo magi in carbones ictu fulguris verterentur. Rex autē corpora apostolorū ad vrbem suam transtulit. ⁊ in honorem eorū ecclesiā mire magnitudinis fabricauit. De beato autē symone in pluribus locis inuenitur ꝙ crucis patibulo sit affixus. Quod etiam ysidorus in libro de obitu apostolorū. ⁊ eusebius in hystoria ecclesiastica. ⁊ beda super actus. ⁊ magister iohānes beleth in summa sua testantur. Cum em̄ vt aiunt in egypto predicasset hierosolymā rediit. ⁊ post mortem iacobi minoris in episcopum hierosolymitanū ab apostolis vnanimiter est electus. ⁊ ante mortem suam triginta mortuos suscitasse narratur. Unde cantatur de eo Ter denos mortuos fluctibus mersos humane vite reddidit. Cum aūt ecclesiā hierosolymitanā per annos multos rexisset. ⁊ CXX. annū ageret tempore trayani imperatoris cum atticus consularis hierosolymis haberetur. ab eo capitur. ⁊ iniuriis multis afficitur. Ad vltimū in crucem ipm affigi iussit omnibus qui aderant ⁊ ipso iudice mirantibus. vt. CXX. annorum senex crucis suppliciū pertulisset. Nonnulli vero dicūt sicut est rei veritas ꝙ non fuit iste symon qui crucis martyriū pertulit. ⁊ qui eps hierosolymitanus fuit. sed fuit alius symō filius cleophe fratris ioseph. qđ etiā eusebius cesariensis episcopus in sua cronica testatur. Idem dicunt ysidorus ⁊ beda in suis cronicis. Nam ysidorus ⁊ eusebius quod prius dixerūt postmodū in cronicis suis correxerūt quod patet per bedā qui se hoc sensisse redarguit in retractionibꝫ suis Usuardus quoqꝫ in suo martilogio idem testatur. CLV A

De sancto Quintino.

Quintinus genere nobilis ⁊ ciuis romanus. ad vrbē ambianum veniens et multa miracula faciens. iussu maximiani a prefecto vrbis capitur. et vsqꝫ ad defectum cedentium verberatus carceri mancipatur Sed soluente eum angelo in mediam vrbem iuit. ⁊ ibi populo predicauit. Unde iterū captus et in eculeo vsqꝫ ad ruptionē venarū distentus. neruis quoqꝫ crudis durissime cesus. oleū ⁊ picem ⁊ adipem feruentissimū tolerauit. Et cum presidem deri deret iratus calcē acetū ⁊ sinapiū in os eius proiecit Sed cum adhuc imobilis permaneret ⁊ apud veromandū adductus fuisset. duos clauos a capite vsqꝫ ad crura. ⁊ decem inter vngulas ⁊ carnē preses infigens tandē eum decollari fecit. Cuius corpus in flumē proiectū cum per annos. LV. latuisset a quadā matrōa nobili romana taliter repertū est. Nam cū assidue orōni vacaret. nocte ab angelo monita ad castrū veromandū properare iubetur vt in tali loco corpus incorruptū sancti quintini requireret ⁊ honorifice sepeliret. Cum igitur ad predictum locū cum multo comitatu venisset. ⁊ oratione ibidē funderet. corpus sancti quintini incorruptū ⁊ redolens super fluuiū protinus enatauit. Quod sepeliens pro sepulture beneficio lumē oculorū recepit ⁊ ibidē edificata ecclesia ad propria remeauit. CLVI A

De sanco Eustachio.

Eustachius ante placidus vocabatur. Hic erat magister militū trayani imperatoris. Erat aūt operibꝫ misericordie valde assidius. sed tamen idolorū cultui deditus. Habebat aūt coniugem eiusdem ritus ⁊ misericordie existentē. Duosqꝫ filios procreauit. quos iuxta suam magnificentiā magnifice educari fecit. Et quia operibus misericordie sedulus insistebat. ad viam veritatis meruit illustrari. Quadam em̄ die cum venationi insisteret gregem ceruorū reperit inter quos vnum ceteris speciosiorē ⁊ maiorem conspexit. qui ab aliorū societate discedens in siluā vastiorem prosiliit. Uerū aliis militibus circa ceruos reliquos occupatis. placidus hunc toto nisu insequitur. ⁊ ipm capere nitebatur. Quem cum totis viribꝫ insequeretur ceruus

tandē super quandā rupis altitudinē con-
scendit. ⁊ placidus appropiās qualiter ca-
pi posset aīo sedulus reuoluebat. Qui cū
ceruū diligenter cōsideraret. vidit inter cor-
nua eius formā sancte crucis supra solis
claritatē fulgentem ⁊ imaginē iesu christi
qui per os cerui sicut olim per asinā balaā
sic ei locutus est dicēs. O placide quid me
insequeris. Ego tui gratia in hoc aīali tibi
apparui. Ego sum xp̄s quem tu ignorās
colis. Elemosine tue corā me ascenderunt
⁊ ob hoc veni vt per hunc quē venabaris
ceruū. ego quoq̄ te ip̄e venarer. Alij tamē
dicunt ꝙ ipa imago xp̄i que inter cornua
cerui apparuit hec verba protulit. Hec au-
diens placidus nimio timore correptus de
equo ī terrā ꝓcidit ⁊ post vnā horā ad se re-
diēs de t̄ra surrexit ⁊ ait. reuela mihi q̄d lo-
queris. ⁊ sic credā ī te. Et ait christus. Ego
placide sum christus qui celum ⁊ terram
creaui. qui lucem oriri feci. ⁊ a tenebris di-
uisi. qui tempora ⁊ dies ⁊ annos constitui
qui hominem de limo terre formaui. qui
propter salutem humani generis in terris
in carne apparui qui crucifixus ⁊ sepultus
tertia die resurrexi. Hec audiens placidus
iterum in terram decidens ait: Credo do-
mine quia tu es qui omnia fecisti ⁊ qui er-
rantes conuertis. Et dixit ad eum domi-
nus. Si credis vade ad episcopum ciuita-
tis: ⁊ te baptizari facias. Cui placidꝰ. vis
domine vt hec eadem vxori mee ⁊ filijs me-
is nunciem. vt ⁊ ipi pariter in te credant.
Cui dominus. Renuncia illis vt ⁊ ipi pa-
riter tecum mundentur. Tu quoq̄ die cra-
stina huc venias vt tibi rursus appaream
⁊ que futura sint plenius tibi pandā. Cum
ergo domū venisset. ⁊ hec vxori in lecto re-
nunciasset. exclamauit vxor eius dicens.
Domine mi ⁊ ego eum transacta nocte vi-
di dicentem mihi. Cras tu ⁊ vir tuus ⁊ fi-
lij tui ad me venietis. Et nunc cognoui quo-
niam ip̄e est iesus christus. Perrexerūt igi-
tur ad episcopum rome media nocte. qui
eos cum magno gaudio baptizauit. ⁊ pla-
cidum eustachiū vocauit. eius vxorē theo-
spitem. ⁊ filios eius agapitum ⁊ theospitū.
Mane facto eustachius sicut prius ad ve-
nationem processit. ⁊ prope locum veniēs

milites suos quasi sub obtentu inuestigā-
de venatōis dispersit. Stansq̄ in loco for-
mā prime visionis aspexit. cadensq̄ in fa-
ciem suam dixit: Supplico tibi domine vt
manifestes que promiseras seruo tuo. Cui
dominus. Beatus es eustachi qui accepi-
sti lauacrum gratie mee. quia modo diabo-
lum superasti. modo eum qui te deceperat
conculcasti. modo apparebit fides tua. Di-
abolus enim eo ꝙ ipm dereliqueris contra
te seue armatur. Oportet igitur te multa
sustinere vt accipias coronā victorie. opor-
tet te multa pati. vt de alta seculi vanitate
humilieris ⁊ rursus in spiritualibus diui-
tijs exalteris. Tu ergo ne deficias. nec ad
gloriam pristinam respicias: quia per tem-
ptationes oportet te alterum iob demon-
strari. Sed cum humiliatus fueris veniā
ad te. ⁊ in gloriam pristinam restituam te.
Dic ergo si modo temptationes vis acci-
pere. aut in fine vite. Dicit ei eustachius.
Domine si ita fieri oportet. modo nobis
accidere temptationes iube. sed virtutem
patientie tribue. Cui dominus. Constans
esto. quia gratia mea custodiet animas ve-
stras. Sicq̄ dominus in celum ascendit.
⁊ eustachius domū rediens hec vxori sue
nunciauit. B Post paucos igitur di-
es mors pestifera cunctos seruos ⁊ ancil-
las ipius inuasit ⁊ vniuersos occidit. De-
inde post aliquod tempus omnes equi et
omnia eius pecora subito interierunt. Qui-
dam autem scelesti eius depredationem
videntes. ⁊ per noctem in domum eius ir-
ruentes. cuncta que repererunt asporta-
runt. ⁊ domum totam auro ⁊ argento ⁊ re-
bus alijs spoliarunt. Et ip̄e cum vxore sua
⁊ filijs gratias agens nocte nudus aufu-
git. Qui ruborem verentes egyptum per-
gebant. Totaq̄ eius possessio per rapinā
malorum ad nihilum est redacta. Rex au-
tem totusq̄ senatus pro magistro militū
tam strenuo multum dolebant. eo ꝙ de eo
nullum indicium reperire poterant. Cum
autem iter agerent. appropinquauerunt
mari. ⁊ inuenientes nauem super eam na-
uigare ceperunt. Videns autē dominus
nauis vxorem eustachij quod pulchra esset
nimis. ipsam plurimum habere deside-

rauit. Cum vero trāsfretassent naulum ab
eo exiebat. Non habentib⁹ vero illis vnde
soluerēt. iussit pro naulo detineri vxorē. vo
lens illā secū habere. Qđ vt eustachius au
diuit nullatenus assentire voluit. Diu ve/
ro eo ꝯtradicēte. innuit dn̄s nautis suis vt
eum in mare precipitarent. vt sic vxorē suā
habere posset. Qđ cū eustachius ꝯperisset
vxorē eis tristis reliq̄t. ⁊ duos infantes ac/
cipiēs ingemiscēs ibat ac dicebat. ve mihi ⁊
vob: q̄r mater vestra alienigene marito tra
dita ē. perueniēsq̄ ad q̄ndā fluuiū ꝓpt' aq̄rꝫ
abūdantiā n̄ est ausus cū duob⁹ filijs flu/
uiū ptransire. Sꝫ vno circa ripā fluminis
relicto alterū transportabat. Qui cum flu
uiū transuadasset. illum infantē quē baiu
lauerat super terrā posuit ⁊ ad accipiendū
alium festinauit. Cum aūt circa medium
fluminis peruenisset. ecce lupus concitus
venit ⁊ infantē quem deposuerat rapiens
in siluā aufugit. Qui de eo desperans ad
alium festinauit. Sꝫ cum abiret. leo venit
⁊ alium filiū rapiens abijt. Unde eum cō
sequi nō valens. cum esset in medio flumi/
nis cepit plangere. ⁊ capillos suos euellere
volens se in aquā proijcere. nisi eum diuia
prouidentia ꝯtinuisset. Pastores aūt vi/
dentes leonē puerum viuū portare. eum cū
canib⁹ insecuti sunt. Per diuinā aūt dispen
sationē leo puerū illesum abijciens recessit
Quidā insuper aratores post lupū incla/
mantes. alium puerū de eius faucibus in/
columē liberarunt. Utriq̄ vero scilicet pa
stores ⁊ aratores de vno vico fuerunt: ⁊ pe
nes se pueros nutrierunt. Hoc vero eusta
chius nesciebat: sed merens ac plorās ibat
dicēs: Heu mihi q̄r ante vt arbor pollebā
sed modo penitus sum nudatus. Heu me
q̄r multitudine militū circūdari solebam.
sed nunc solus remanēs. nec filios ꝯcessus
sum hr̄e. Memini dn̄e te mihi dixisse: q̄r
oportet te temptari sicut iob. Sꝫ ecce plus
aliquid in me fieri video. Ille ei ⁊ si posses
sionib⁹ nudatus fuerit. tamē stercus habu
it super quo sedere potuit. Michi aūt nil
horū remansit. Ille amicos sibi ꝯpatiētes
habuit. ego imites feras habui que meos
filios rapuerunt. Illi vxor est relicta a me
vero ablata. Da requiē domine tribulatio
nibus meis ⁊ pone custodiā ori meo. ne de

clinet cor meū in verba malicie ⁊ eijciar a
facie tua. Et hec dicēs cum lachrymis ad
quendam vicum abijt. ⁊ data sibi merce/
de agros illorū hominū per annos quinde
cim custodiuit. Filij autē eius in altero vi/
co educati sunt. nec se esse fratres sciebant
Dominus autem vxorem eustachij con/
seruauit. nec illam ille alienigena cognouit
sed potius eam intactam dimittens vitā
finiuit. ¶ Imperator aūt ⁊ populus
romanus plurimū ab hostibus molestabā
tur. Et recordatus placidi ꝙ strenue con/
tra ipos hostes sepius dimicasset. de ei⁹ su
bita mutatione plurimū tristabatur. Dire
xitq̄ multos milites per diuersas mundi
partes. promittens oībus qui eum inue/
nissent multas diuitias et honores. Duo
autem ex militibus qui aliquando placi/
do ministrauerant ad ip̄m vicum in quo
degebat venerunt. Quos placidus de a/
gro venire considerans. eos ex incessu pro/
tinus recognouit. Et veniens in memoriā
dignitatis sue. perturbari cepit ac dicere.
Domine sicut istos qui aliquando mecū
fuerunt preter spem vidi sic da vt aliquan
do coniugē meā videre possim. Nam de fi
lijs scio ꝙ a feris comesti sunt. Uenit autē
ad eum vox dicens. Confide eustachi quia
cito honorē tuū recuperabis ⁊ filios ⁊ vxo/
rem recipies. Cum igitur militibus ob/
uiasset. ip̄i eum mīme cognouerūt. Cumq̄
eum salutassent. quesierunt si aliquē pere/
grinum nomine placidū cum vxore ⁊ duo
bus filijs cognosceret. Ille autem se nesci/
re professus est. Ad preces tamen eius in
hospicio suo diuerterūt. ⁊ eustachius eis ser/
uiebat. ⁊ recolēs pristinū statū suū. lachry/
mas continere non poterat. Egressus aūt
foras suam faciem lauit. ⁊ iterum rediens
eis seruiebat. Illi vero considerantes ad
inuicem dicebant. Quam similis est ho/
mo hic illi quē querimus. Et r̄ndens alter
dixit. Ualde quidē similis est. Considere
mus igitur ⁊ si habet signum cicatricis in
capite quod sibi in bello accidit. et si hoc
habet ip̄e est. Et respicientes ⁊ signum vi/
dentes. ip̄m esse quem querebāt protinus
cognouerunt. Et insilentes ⁊ osculantes
eum. de vxore ⁊ filijs eius sciscitati sūt. Qui
dixit eis ꝙ filij mortui essent ⁊ vxor detēta.

Vicini autē oēs quasi ad spectaculū cō/
currebant. dū milites virtutē eius et pri/
mā gloriā predicabāt. Tunc milites pre
ceptū imperatoris ei exponūt. ⁊ optimis
indumētis eū induūt. Post vero iter xv. die/
rū ad imperatorē deuenerūt. Qui eius ad
uentū audiens protinus ei occurrit. ⁊ ipm
videns in oscula eius ruit. Narrauit qꝫ
omībus cūcta que sibi ꝑ ordinē acciderāt
Statimqꝫ ad magisteriū milicie trahit. ⁊
idem qꝺ prius officiū exercere cōpellitur.
Qui numeratis militibus ⁊ paucos con
tra tot hostes esse cognoscens: iussit tiro/
nes colligere per omēs ciuitates ⁊ vicos.

Contigit autē illā terrā in qua filij eius
educati sunt describi vt darent duos tiro
nes. Uniuersi autē eius loci incole illos
duos iuuenes tanqꝫ ceteris aptiores ma/
gistro militū consignarūt. Uidens vero iu/
uenes elegantes ⁊ morū honestate cōpo/
sitos. cū sibi plurimū placuissent inter pri
mos conuiuas suos ordinauit eosdē. Et
sic profectus ad bellū. subiectis hostibꝫ ex
ercitū suū tribus diebꝫ in quodā loco vbi
vxor sua pauper hospita manebat requie/
scere fecit. Illi vero adolescētes in taberna/
culo matris sue: nutu dei hospitati sunt.
nescientes tamē ꝙ mater sua esset. Et se/
dentes circa meridiē ⁊ mutuo confabulā
tes exponebāt sibi inuicē de infantia sua.
Mater vero eorū contra sedens que ipi re
ferebāt attentius audiebat. Dicebat enī
maior minori. Ego dū infans essem nihil
aliud recolo: nisi ꝙ pater meus magister
militū erat. ⁊ mater mea speciosa valde.
Duosqꝫ filios habuerūt scꝫ me ⁊ aliū mi/
norem me. qui ⁊ ipē speciosus valde erat.
Accipientesqꝫ nos: egressi sunt de domo
nocte Ingressiqꝫ sunt nauē nescio quo eun/
tes. Cum autē de naui egrederemur ma/
ter nostra nescio quō in naui relicta ē Pa
ter vero noster portās nos duos flens perge
bat. Peruenensqꝫ ad quedā fluuiū tran/
siuit cū fratre meo iuniore ⁊ me sup ripā
fluminis dereliquit. Cū aūt reuerteretur
vt me acciperet lupus venit ⁊ illū infantē
rapuit et āteqꝫ ad me appropinquaret leo
de silua exiens me rapuit ⁊ in siluā dedu
xit. Pastores vero eruerūt me de ore leonis
⁊ nutritus sum in illa possessione in qua ⁊
ipse scis: ⁊ nō potui scire quid factū sit de
patre meo neqꝫ de infante. Hec audiens
minor cepit flere ac dicere. Per deū vt au/
dio frater tuus sum ego. qm̄ etiā qui me
educauerant hoc dicebāt qm̄ de lupo erui
mus te Et in amplexus ruentes osculabā/
tur se inuicē ⁊ fleuerūt. Audiens
hec mater eorū ⁊ considerans ꝙ euentum
suū ita seriatim dixissent. diu apud se tra/
ctauit si illi filij sui essent. Altera aūt die
ad magistrū militū adijt. ⁊ interpellauit
eum dicens. Deprecor te dn̄e vt me ad pa
triā meā ꝑduci iubeas. Ego enī de terra
romanoꝝ sum ⁊ ꝑegrina hic sum. Et hec
dicens vidit in eo signa mariti sui. Et eū
cognoscens cū se iam cōtinere nō posset, p
cidit ad pedes suos ⁊ ait. Precor te dn̄e vt
exponas mihi pristinā vitā tuā. Puto enī
ꝙ tu sis placidus magister militū. q̄ alio
nōie diceris eustachius quē placidum sal
uator conuertit. qui talē ⁊ talem tempta/
tionē sustinuit. ⁊ cui vxor q̄ ego sum in ma
ri ablata fuit. que tñ ab omi corruptione
seruata sum. qui ⁊ duos filios scꝫ agapitū
⁊ theospitum habuit. Hec audiens eu/
stachius. ⁊ ipam diligēter ꝯsiderās vxo/
rem suam recognouit. ⁊ lachrimatus pre
gaudio ipsam osculatus est. glorificans
deū qui cōsolatur afflictos Tunc dixit ei
vxor sua. Dn̄e vbi sunt filij nostri Et ait.
A feris capti sunt. Et exposuit ei quō per/
didit illos. Et illa. Gratias agamus deo
Puto enī ꝙ quēadmodum deus donauit
nobis vt inueniremus nos inuicē. dona
bit etiā recognoscere filios nostros. Et il/
le. Dixi tibi: ꝙ a feris capti sunt. Et illa.
Hesterna die sedens in orto audiui duos
iuuenes sic ⁊ sic suā infantiā exponētes ⁊
credo ꝙ filij nostri sint. interroga igitur ab
eis ⁊ dicent tibi. Et conuocans eos eusta/
chius ⁊ audiens ab eis infantiā suam re/
cognouit ꝙ filij sui essent. Et amplectētes
eos ipse ⁊ mater super eoꝝ colla plurimū
fleuerūt. ⁊ crebrius eos osculabātur. Om
nis igitur exercitus plurimū gaudebat. ⁊
de inuentione eoꝝ. ⁊ de victoria barbaro/
rū. Cū igitur rediret cōtigit iam traianū
obijsse ⁊ successisse ei peiorē in sceleribus
adrianū. Qui ꝓ victoria obtēta ⁊ inuen/
tione vxoris ⁊ filioꝝ magnifice eos susce/

pit ⁊ magnū ꝯuiuiū ꝑparauit. Altera au
tē die ad templū idolorū processit vt ibi sa
crificaret p᷑ victoria barbaroꝝ. Vidēs ꝗͦ
imperator ꝙ eustachius nec pro victoria:
nec ꝓ inuentiōe suoꝝ sacrificare vellet hor
tabatur vt sacrificiū imolaret. Cui eusta/
chius. Ego xp̄m deū colo ⁊ illi soli sacri/
fico. Tunc imperator ira repletus ip̄m cū
vxore ⁊ filijs in arena statuit ⁊ leonē fero/
cem ad eos dimitti fecit. Accurrēs ꝗͦ leo
⁊ dimisso capite quasi eos adorans ab eis
humiliter recessit. Tunc imperator bouē
eneum incendi fecit. ⁊ eos ibidē viuos im
mitti mādauit. Orantes igitur sancti ⁊ se
dn̄o cōmendantes. bouē intrauerūt ⁊ ibi/
dem dn̄o sp̄m reddiderūt. Tertia autē die
de boue corā imperatore extracti. ita peni
tus intacti inuenti sunt ꝙ nec capillos nec
quicq̄d eorū vapores incendij aliquatenꝰ
cōtigerūt. Xp̄iani ꝗͦ eoꝝ corpora tulerūt
⁊ in loco celeberrimo recōdēres ibidē ora/
toriū construxerunt. Passi sunt autem sub
adriano qui cepit circa annum dn̄i. CXX.
kal. nouēbris. vel ſm q̄sdā. XII. kl. octob.

CLVII

De omnibus sanctis.

Omniū sanctorū festi
uitas quattuor de causis in/
stituta fuisse videtur. Primo
ꝓpter cuiusdā tēpli dedica/
tionē. Scdo ꝓpter omissoꝝ suppletionem
Tertio ꝓpter negligentiarū expiationem
Quarto ꝓpter faciliorē orōnuȝ nostraruȝ
impetrationē. Primo igiṫ instituta est
ꝓpter cuiusdā tēpli dedicationē. Romani
eīm cū vniuerso orbi dn̄arentur quoddaȝ
tēplum maximū cōstruxerūt in cuius me
dio suū idolū collocantes. oīm ꝓuinciarū
simulachra p᷑ circumitū statuerūt respici/
entia rectis vultibus idolum romanoruȝ.
Si qn̄ aūt aliqua prouincia rebellaret. cō/
tinuo vt aiūt arte diabolica illius prouin/
cie simulachrum idolo romanorū posterio
ra voluebat. tanq̄ȝ innuens ꝙ ab eius do/
minio recessisset. Cōciti igitur romani ad
illam prouinciam copiosum exercitū desti
nabant ⁊ ip̄am dn̄io suo subiugabāt Ve/
rum nō suffecit romanis ꝙ omniū proui
ciarum simulachra in vrbe sua haberent:
quin potius fere singulis dijs singula tem
pla construxerunt tanq̄ȝ qui eos cūctaꝝ ꝓ
uinciarū victores ⁊ dn̄os effecissent. Sed
quia oīa idola templū ibidē habere nō
poterant. ad maiorē sue vesanie ostenta/
tionē vnum templum ceteris mirabilius
⁊ sublimius in honorē deorum omniū ere
xerunt. ⁊ pantheon qđ sonat toti dij voca/
uerunt. a pan qđ est totum ⁊ theos deus.
Pontifices eīm idolorū ad maiorē ppl'i de
ceptionē finxerunt ꝙ sibi a cibele. quā om
niū deorū matrē vocabant. fuerit impera/
tum vt si de oīmibus gentibus vellent vi/
ctoriam obtinere. filijs suis tēplū magni/
ficum fabricarent. Fundamētū autē ip̄ius
templi sphericū iacitur vt ex ip̄a forma deo
rum eternitas demonstretur. Sed quia
latitudo testudinis insustentabilis vide/
batur cum supra terram in edificio aliq̄ȝ/
tulū processissent totum intus terra reple/
bant simul vt dicitur cū terra denarios ia
cientes ⁊ sic fecerunt quousq̄ȝ predictū tē
plum est mirabiliter consummatū. Tunc
data licentia vt quicūq̄ȝ terram asportare
vellet. tota quā in ip̄a terra inuenisset pe/
cunia sua esset. festine turba ꝓperat ⁊ ip̄m
templum cito euacuat. Deniq̄ȝ romani
pinnam eneā ⁊ deauratam fabricant. et in
summitate collocant. Aiūt quoq̄ȝ ꝙ i hac
oīes prouincie mirabiliter sculpte erant
ita vt quicunq̄ȝ romā venisset versus quo
esset sua prouincia scire posset. Hec autē
procedente tempore inde cecidit. vnde ⁊ i
predicto templo in summitate aptura re/
mansit. Tempore igitur foce imperatoris
cū iam dudū roma fideȝ dn̄i recepisset bo/
nifacius papa quartus a magno gregorio
circa annos dn̄i. dcv. predictū templum a
foca cesare impetrauit. ⁊ omniū idolorum
eliminata spurcicia ip̄m templū IIII. id.
maij i honore beate marie ⁊ oīm martyrū
ꝯsecrauit ac locū sc̄tē marie ad martyres
appellauit. que nūc sancta maria rotunda
a populo appellatur. Non dum eīm confes
sorū solennia ab ecclesia agebantur. Sed
quia ad hoc festū multitudo maxima cō/
fluebat ⁊ propter defectum victualiū cele/
brationi vacare nō poterant. ideo quidaȝ
papa gregorius hoc festum in kalen. nouē
bris quādo maior victualiū copia vide/

tur esse: messibus ꝛ vindemijs celebratis fieri instituit. ac per vniuersum mundum hunc diem in honore omniū sāctorum celebrari solēniter ordinauit. Et sic templū quod fabricatum fuerat omībus idolis: nunc dedicatum est omībus sanctis ꝛ vbi multitudo colebatur idolorum. ibi deuote laudatur multitudo sanctorum. B

Secundo instituta est propter omissorum suppletionē. Nos enim multos sanctos omisimus de quibus nullam festiuitatem siue etiam memoriā fecimus. Non enim possumus omniū sanctoꝝ festa agere tum propter sanctorum multiplicitatem quia multi ꝛ quasi infiniti sunt. tum propter nostram infirmitatem quia infirmi ꝛ debiles sumus. nec ad hoc sufficere possemus. tum propter temporis breuitatem quia etiam tempus nō sufficeret. Nā sicut ait Hieronimus in quadam epistola que suo ka leñ. ꝑ ponitur. Nullus dies est excepto die kalend. ianuarij qui nō intra qnqꝫ miliū martyrū numerū reperiri possit ascriptus Ideoqꝫ ecclesia ratiōabiliter ordinauit vt quia omniū sanctorum singulariter festa facere nō possumus saltem omnes generaliter ꝛ insimul honoremus. Quare autē institutum sit. vt festiuitates sanctorū in terris agamus. magister guillermus altissiodorensis in summa de officio ponit sex rationes. Prima est propter honorē diuine maiestatis. Cū enim sanctis honorē impendimus. deum in sanctis honoramus. ꝛ ipsum in eis mirabilem predicamus. quia qui sanctis honorem tribuit. illum specialiter honorat q̄ eos sanctificauit. Secunda est propter auxilium nostre infirmitatis. quia eī per nos salutem habere non possumus. ideo sanctorum intercessionibus indigemus a quibꝫ vt adiuuari mereamur merito ipos honorare debemus. Legitur eī III. Re. I. q̄ bersabee q̄ interpretatur puteus facietatis. i. ecclesia triunphans. filio suo id est ecclesie militanti regnum suis precibꝫ obtinuit. Tertia est propter augmentum nostre securitatis. vt sc3 per sanctorū glo riam que nobis in eorum festiuitate proponitur. nostra spes ꝛ securitas augmentetur. Si enim homines mortales nobis similes potuerunt ista per sua merita sublimari. constat q̄ nos similiter poterimus cum manus domini abbreuiata nō sit. Quarta est propter exemplū nostre imitationis. Cum eī eorum festiuitas recensetur. ad eorum imitationē prouocamur. vt sc3 eorum exemplo terrena contemnamus et celestia desideremus. Quinta est propter debitum mutue vicissitudinis. Sancti eī de nobis in celo festuꝫ faciunt. gaudium eī est angelis dei ꝛ animabus sanctis super vno peccatore penitentiā agente. Ut igitur eis vicissitudinē rependamꝰ iustum est vt quia ipsi de nobis festū agūt in celis. ꝛ nos de ipsis festum agamus in terris. Sexta est propter procurationē nostri honoris. Cum eī sanctos honoramus tunc nostram rem agimus ꝛ nostruꝫ honorē procuramus. quia eorū festiuitas: est nostra dignitas. Nam cū honoramus fratres nostros. honoramus nosipsos charitas nanqꝫ oīa facit esse cōmunia. Omnia quidē nostra sunt celestia terrestria et eterna. C Preter autē has rationes ponit alias rationes iohannes damas. li. IIII. ca. VII. quare sc3 sancti ꝛ pariter eorum corpora siue eorum reliquie debeant honorari. Quarū quedam sumuntur q̄tum ad eorum dignitatē. quedam q̄tum ad corporum ipsorum preciositatē. Dignitas autē eorū vt ibidem dicit quadruplex est. Qm ipi sunt amici dei. filij dei. heredes dei. ꝛ duces nostri. Et ponit istas autoritates. De primo iohānis XV. Jam nō dicā vos seruos sed amicos ꝛc. De scd̄o iohan. I. dedit eis potestatē filios dei fieri. De III Ro. VIII. Si autē filij ꝛ heredes. ꝛc. De quarto sic dicit. Quantū laborares vt ducem inuenires qui mortali te regi adduceret: ꝛ pro te ad ipm sermonē faceret. Duces igitur totius generis humani: qui ad deum pro nobis interpellationē faciunt. nōne honorandi sunt. Utiqꝫ quidem honorandi sunt. templa erigentes deo et eorum memoriā venerantes. Alie sumuntur q̄tum ad corporum ipsorum preciositatem Et ponit idem dama. IIII. ꝛ augustinus addit quintā per quas manifestatur preciositas corpoꝝ siue reliquiaꝝ sanctorum. Ipsa eī sanctorū corpora fuerūt promptuariū dei templū xp̄i. alabastrum spiritualis vnguenti. fontes diuini ꝛ orga

nuz spiritussancti. Primo enim fuerūt
promptuariū dei. Unde dicit Hi em̄ prō
ptuaria dei. pura cenacula facti sunt.
Scḋo templū xp̄i. Uñ sequit. Qm̄ per in
tellectū in corporibus eorū habitauit de⁹
vt ait apl'us. Nescitis qm̄ corpora vestra
templū inhabitantis in vobis spūssancti
sunt. deus autē spūs est. Qualiter igitur
nō honoranda aīmata dei tēpla ꝛ aīma/
ta dei tabernacula. ꝛc. De hoc etiā criso.
Homo in edificatione parietū delectatur
deus autē in conuersatione sctōꝝ. Unde
psal. Dn̄e dilexi de. do. t. Quē decorē. Nō
quē diuersitas marmorū splendentiū fa/
cit. sed quē prestat varietas viuentiū gra/
tiarum. Ille decor carnē delectat. iste viui
ficat animā. Ille pro tempore deijcit ꝛ de/
cipit oculos. iste autem in perpetuū edifi/
cat intellectū. Tertio alabastrū spiritua/
lis vnguenti. Unde ait. Unguentū boni
odoris ex se manans sanctorū reliquie tri
buentes. Et nullus hoc discredat Si em̄
ex rupe ꝛ firma petra aqua ī heremo ema
nauit. ꝛ ex maxilla asini samsoni sitienti
aqua venerat multo potius ex martyruz
reliquijs vnguentū bene olēs emanare in
credibile nequaq̄ʒ est sitiētibus diuinam
virtutē. ꝛ ipoꝝ scōꝝ honorē. Quarto fon/
tes diuini. Unde ait Isti viuentes in ve/
ritate cū libera pn̄tia deo asistunt Fontes
nobis salutares dn̄ator xp̄s sanctoꝝ suo/
rū prebuit reliquias multiformia benefi
cia irrigantes. Quinto organū spūssan/
cti. Hanc rationem assignat augustinus
in libro de ciuitate dei dicens. Nō sunt cō
temnēda sed plurimū reuerenda sanctoꝝ
corpora. quibus dū adhuc viuerent spiri/
tussanctus quasi q̄busdā organis ad om/
ne opus bonū vsus est. Unde apl'us. An
experimentū queritis eius qui in me loq̄/
tur xp̄s. Et de stephano dicit q̄ nō pote/
rāt resistere sapientie ꝛ spiritui q̄ loqueba
tur. ꝛc. Itē ambro. in exameron. Hoc est
preciosissimū q̄ homo diuine vocis fit or/
ganū. ꝛ corporalibus labijs exprimit cele
ste oraculum ¶ Tertio instituta est
ꝑpter negligentiarū expiationē. Licet em̄
paucorū sanctoꝝ festa agamus adhuc tn̄
illa pauca negligēter sepe agimus. ꝛ mul
ta ibidem ꝑ ignorantiā vel negligentiaz
obmittim⁹. Si igitur in alijs solēnitatib⁹
scōꝝ quas egimus aliquid neglexinus in
hac generali festiuitate supplere possu/
mus ꝛ de negligentia nos purgare vale/
mus Hec ratio tangi videtur in sermo/
ne qui hac die ꝑ ecclesias recitatur in quo
sic dicitur Decretū ē vt hac die sctōꝝ oīm
memoria habeatur vt q̄cq̄d humana fra
gilitas per ignorantiā vel per negligen/
tiam seu per occupationē rei secularis in
solennitatibus sanctorū minus bene per/
egisset in hac sancta obseruatione soluat.
Notandū autē q̄ quadruplex est diffe/
rentia sanctoꝝ noui testamēti quos ꝑ an/
ni circulū colim⁹ ꝛ quos hodierna die in/
simul recolimus vt ea que negligenter fe/
cimus suppleamus scʒ apostoli. martyres
confessores. ꝛ virgines. Et hi scḋm raba
num per quattuor mūdi partes significā
tur. Per orientē apl'i. per meridiē marty/
res. per aquilonē confessores. per occiden/
tem virgines. Prima igitur differētia
est apl'oꝝ quoꝝ dignitas et excellētia ma
nifestatur ex eo q̄ omnes alios sanctos in
quattuor excedūt. Primo in preeminē/
tia dignitatis. Ipsi em̄ sunt sapiētes prin
cipes ecclesie militātis potentes assessores
eterni iudicis. dulces pastores dn̄ici greg͛
Bernard. Tales decebat humani gene/
ris pastores ꝛ doctores constitui q̄ ꝛ dul/
ces essent ꝛ potētes ꝛ sapiētes. Dulces vt
me blande ꝛ misericorditer susciperēt. po/
tentes vt fortiter ꝓtegerent. sapientes vt
ad viam: ꝛ per viā ducerēt que ducit ad
ciuitatē supernā. Scḋo in preeminen/
tia potestatis. De quoꝝ potestatis pree/
minentia sic dicit aug⁹. Apostolis de⁹ de/
dit potestatē sup naturā vt eam curarent
super demones vt eos euerterēt. super ele
menta vt ea mutarent. super animas vt
ipsas a peccatis soluerent. super mortē vt
ipsam contemnerēt. super angelos vt cor
pus dn̄icū consecrarent. Tertio in pre/
rogatiua sanctitatis. Unde ꝓpter eorum
maximā sanctitatē ꝛ gratiarū plenitudi/
nem vita ꝛ conuersatio xp̄i in eis tanq̄ʒ in
speculo relucebat ꝛ cognoscebatur in eis
sicut sol in suo splendore: sicut rosa in suo
odore sicut ignis in suo calore. De h̄ dicit
chriso. sup Mattheū. Misit xp̄s apl'os

quasi sol radios suos. quasi rosa suauita/tis sue odorem quasi ignis scintillas sua dispersit. vt sicut sol in radijs suis apparet sicut rosa in odoribus suis sentitur. sicut ignis in scintillis suis aspicitur. sic in illorum virtutibus xpi potẽtia cognoscatur. Hec chriso. Quarto in efficatia vtili/tatis. De quoꝝ efficatia sic dicit aug⁹ lo/quens de aplis. Ex abiectissimis ex im/peritissimis ex paucissimis nobilitantur illuminãtur. multiplicãtur. dulcissima e/loquia. ꝑclarissima ingenia. copiosissima agmina. mirabilesqꝫ peritias autorũ fa/cundorũ atqꝫ doctorũ subiugant xpo.

Scda differentia est martyrũ. Quoꝝ dignitas ꝛ excellentia manifestatur. ex eo ꝙ passi sunt multipliciter. vtiliter ꝛ constã/ter. Multipliciter quoniã preter mar/tyrium sanguinis passi sunt triplex aliud martyriũ sine sanguine. De quo triplici martyrio dicit berñ. Triplex est martyri/um sine sanguine. s. parcitas in vbertate. quã habuit dauid. largitas in pauperta/te quã exhibuit thobias ꝛ vidua. castitas in iuuentute qua vsus ẽ ioseph in egypto Secũdum aũt grego. triplex ẽ martyriũ: sine sanguine. scꝫ patientia aduersorum. Unde dicit. Sine ferro martyres esse pos/sumus si pacientiã in animo veraciter cu/stodimus. Compassio afflictorũ Uñ dic. Qui dolorem exhibet in aliena necessita/te crucem portat in mente. Dilectio inimi/corũ. Unde dicit. Ferre cõtumelias odiẽ/tem diligere. martyriũ est in oculta cogi/tatione. Scdo vtiliter. Que vtilitas ex parte ipoꝝ martyrũ est omniũ peccatoruꝫ remissio. meritorũ cumulatio. ꝛ eterne glo/rie perceptio. Ista precio sui sanguinis sibi emerũt. ꝛ ideo eorum sanguis dicitur p̃/ciosus i. precio plenus. De primo ꝛ scdo dicit aug⁹ de ciui. dei. Quid est preciosi⁹ ꝙ̃ mors, ꝓpter quã delicta dimittuntur. ꝛ merita cumulãtur. Idẽ sup iohãnẽ. Pre/ciosus est sanguis xpi sine precio. fecit tñ ipe suoꝝ sanguinẽ preciosum, ꝓ quibus de/dit saguinẽ in preciũ Nã si suoꝝ sanguinẽ nõ faceret preciosum nõ diceretur precio/sa in ↄspectu dñi. ꝛc. Itẽ cyprianus Mar/tyriũ est delictorũ finis. periculi terminus dux salutis. patientie magister. domus vi/te. De tertio berñ Tria sunt q̃ mortẽ san/ctorũ faciũt preciosaꝫ quies a labore. gau/diũ de nouitate securitas de eternitate.

Ex parte nostra duplex est vtilitas: q꞉ dati sunt nobis in exemplar ad certandũ Chrysostom⁹. Tu xpiane delicat⁹ es mi/les. si putas te posse sine pugna vincere si/ne certamine triũphare Exerce vires for/titer. dimica atrociter. in prelio isto concer/ta: considera pactũ. conditionẽ attẽde. mi/litiam nosce. pactũ qd spopondisti condi/tionẽ quã accepisti. miliciã cui nomen de/disti. Hoc eñi pacto cũcti pugnauerũt. hac conditione vniuersi vicerunt. hac militia triũphauerũt. Hec chrisos. Secũdo dati sunt nobis in patronos ad auxiliãdum. Adiuuãt eñi nos et meritis suis ꝛ oratõ/nibus suis: De primo aug⁹. O immẽsa dei pietas. martyrũ merita nostra vult eẽ suffragia. Illos examinat vt nos erudi/at. Illos conterit vt nos acquirat. illoruꝫ cruciatus nostros vult esse profectus. De scdo hiero. cõtra vigilãtiũ. Si apli ꝛ mar/tyres adhuc in corpore positi possunt ora/re, ꝓ ceteris. quãdo de se adhuc deberent esse solliciti. quãtomagis post coronas vi/ctorias ꝛ triũphos. Unus homo moyses impetrauit veniã a deo sexcentis milibus armatoꝝ. Et stephanus paulo ꝛ multis alijs veniã obtinuit. Sed postqꝫ cuꝫ xpo esse ceperũt multomagis possunt. Paul⁹ aplus. CCLXXVI. sibi dicit in naui aias cõdonatas. ꝛ postqꝫ resolutus cepit esse cũ xpo multomagis põt. Tertio cõstãter. Aug⁹. Framea est aia martyris splẽdida charitate. acuta veritate dei pugnãtis vi/brata virtute q̃ bella fecit. que contradi/centiũ cateruas redarguẽdo superauit. ꝑ/cussit infestos. ꝓstrauit aduersos Itẽ chri/sosto. Torti torquẽtib⁹ fortiores steterunt ac laniantes vngulas laniata membra vi/cerũt. ℭ Tertia differẽtia est cõfesso/rũ. Quorũ dignitas ꝛ excellentia mani/festatur. ex eo ꝙ deũ cõfessi sunt trib⁹ mo/dis scꝫ corde ore ꝛ opere. Cõfessio aũt cor/dis nõ sufficit sine cõfessiõe oris sicut pro/bat chriso. quattuor rationibus sup mat/theũ. Quantũ ad primã sic dicit. Radix cõfessiõis fides est cordis. ↄfessio autẽ fru/ctus est fidei. Sicut ergo qꝫdiu radix est

viua in terra necesse est vt aut ramos ꝓducat aut folia. Si autē non produxerit. sine dubio intellige q꜡ radix in terra siccata est. Sic q̄ꝺiu fides cordis integra est: semꝑ germinat confessionē in ore. Si aūt cōfessio marcida fuerit foris. intellige sine dubio quia fides cordis eius iaꝫ ante siccata est. Quātū ad scḋam sic dicit. Si tibi prodest corde credere. ꝛ corā hōibꝫ nō confiteri. ergo ꝛ infideli ypocrite ꝯfiteri xp̄m prodest etiā si corde nō credat. Si autē ille nihil proficit sine fide confitens nec tu proficis credendo sine cōfessione. Quātū ad tertiaꝫ sic dicit. Et si sufficit xp̄o q̇a cognoscis eū etiā si confessus eū nō fueris corā hōibus. ergo ꝛ tibi sufficiat q꜡ cognoscit te xp̄s etiā si confessus nō fuerit te coram deo. Si autē tibi nō sufficit cognitio eius nec illi sufficit cognitio tua. Quātū ad quartā sic dicit. Si em̄ sufficeret tibi fides cordis. cor tantūmodo tibi deus creasset. Nunc autē et os tibi deus creauit vt corde credas ꝛ ore confitearis. Tertio cōfessi sunt deū opere. Qualiter autē q̇s deū opere cōfiteat᷑. aut neget. ostendit hiero. in originali sup illud cōfitētur se nosse deuꝫ dicēs. Xp̄s ē sapiētia. iustitia. veritas. sanctitas. fortitudo. Negat᷑ ꝑ insipientiā sapientia. ꝑ iniq̇tatē iusticia. ꝑ mendacium veritas. ꝑ turpitudinē sanctitas. ꝑ imbecillitatē animi fortitudo ꝛ quotiēscūq꜡ vincimur vicijs atq꜡ peccatis totiēs deū negamus. ꝛ econuerso quotiēs bene q̇d agimus deū cōfitemur. Quarta differentia est virginū. Quarū dignitas ꝛ excellentia manifestatur p̄mo q꜡ ip̄e sunt spōse eterni regis. Ambrosius. Pulchritudinē q̇s pōt maiorē existimare decore eius q̄ amat᷑ a rege ꝓbatur a iudice dedicat᷑ a deo semꝑ spōsa. semꝑ innupta. Scḋo q꜡ cōparātur angelis. Ambro. Uirginitas conditionē humane nature supgredit᷑: ꝑ quā hoīes angelis sociātur maior tn̄ est victoria virginū q̄ angelorū. Angeli em̄ sine carne viuūt. ꝟgines ṽo in carne triūphāt Tertio q꜡ illustriores sūt fidelibꝫ vniuersis. Unde Cyprianus. Uirginitas ē flos ecclīastici germinis. decus atq꜡ ornamentū gratie spūalis. leta indoles laudis ꝛ honoris. opus integrū atq꜡ incorruptum dei imago. rursus ad sctīmoniā dei illustrior portio gregis xp̄i. Quarto q꜡ p̄ferūtur cōiugatis. Hec aūt excellentia quaꝫ habet virginitas respectu copule cōiugalis patet ex multiplici cōparatiōe ad illā. Illa em̄ īpregnat ventrē. ista mētē Aug⁹ Generosius elegit in carne vitā iam imitari angelorꝝ q̄ ex carne numerū augere mortalū. Est aūt vberior feliciorq꜡ fecūditas nō ventre grauescere sed mēte grādescere Illa parturit filios doloris. ista filios gaudij ꝛ exultatiōis. Aug⁹. Ipsa cōtinentia neq̄q̄ sterilis est sed fecūda mater filioruꝫ gaudiorū de marito te dn̄e. Illa filijs replet terrā ista celū Hiero. Nuptie terraꝫ implent. virginitas paradisum Illa aūt est multe solicitudinis ista quietis. Gilbertus. Uirginitas ē curarū silentiū. pax carnis redēptio viciorꝝ. principatus virtutū. Illa est bonū ista melius. Hieroni. ad pammachiū. Tantū est inter nuptias et virginitatē. q̄tum inter nō peccare ꝛ benefacere. Imo vt leuius dicam q̄tum inter bonū ꝛ melius. Illa cōparatur spinis ista rosis. Hiero. ad eustochium. Laudo nuptias. sed quia mihi virgines generāt lego de spinis rosam de terra aurū. de cōca margaritā. Quinto q꜡ multis gaudēt priuilegijs. Ipse nāq꜡ virgines coronam aureolam habebūt. canticū nouū sole cātabūt. vestimentis eisdē cū xp̄o gaudebūt post ip̄m agnū semꝑ ambulabūt. ¶ Quarto ꝛ vltimo institua est ꝓpter faciliorē orōnuꝫ nr̄arꝫ impetratōnē. vt sic oēs sctōs vniuersalit᷑ hac die honoramus. sic ꝛ ip̄i oēs pro nobis insimul intercedant vt sic dei mi̇ꝛicordiā facilius impetremus. Si em̄ ipossibile ē multorꝝ p̄ces nō exaudiri. constat q꜡ impossibile valde erit omniū scōrꝝ ꝓ nobis orantiū preces nō exaudiri. Hec ratio in oratione tangitur cū dicit᷑. Desideratā nobis tue ꝓpiciatiōis abūdātiā multiplicatis intercessoribꝫ largiaris. Intercedūt em̄ sancti pro nobis merito ꝛ affectu. Merito dū nobis eorꝝ merita suffragātur. Affectu dū vota nostra cupiunt adimpleri. qḋ tn̄ nō faciūt nisi voluntate dei adimplenda didicerint. Qḋ aūt i hac die oēs scti ad intercedendū vniuersaliter ꝓ nobis cōueniāt. ostēditur in quadaꝫ vi

sione que sequenti anno ab huius solēnitatis institutione contigisse narrat. Cum enī in hac die custos eccl'ie sancti petri ex deuotione oīa altaria circuīsset ꝛ omniū sanctorū suffragia implorasset. et demum ad altare sancti petri redisset. ibi paululum cōquiescens extra se rapitur. Et ecce vidit regē regū in sublimi solio cōsistentē ꝛ oēs angelos in eius circuitu cōmorantes. Tunc virgo virginū in dyademate ꝑfulgenti aduenit. quā innumerabil' multitudo virginū ꝛ continentiū sequebatur Huic rex ꝓtinus assurrexit: ꝛ posito solio iuxta se sedere fecit. Post hoc aduenit quidam vestitus pilis cameloꝝ. quē seqbat' multitudo venerabiliū senioꝝ. Deinde aduenit ꝛ alius pontificali habitu decorat' quē aliquoꝝ cohors in habitu cōsimili sequebatur. Postea ꝓo ꝓcessit innumerabilis multitudo militū. Post quos aduenit turba diuersaꝝ gentiū infinita. Oēs igit' ante regis soliū aduenerūt ꝛ ipm flexis genibus adorauerūt. Is aūt q̄ in pōtificali habitu erat matutinas ceteris ꝓsequētib' inchoauit. Angelus autē q̄ ꝑdictū custodem ducebat. eidē visionē exposuit. asserens virginē in prima acie matrē dei esse vestitū de pilis cameloꝝ iohānē baptistā cū patriarchis. simul ꝛ ꝓphetis. pontificali ornatū habitu. petrū cum ceteris apl'is. milites martyres. turbā reliquā confessores. Qui ideo oēs ante regē vnerūt vt ꝓ honore sibi hac die a mortalib' exhibito: grās agerēt ꝛ pro orbe vniuerso orarent. Deinde ad locū aliū ip̄m duxit. ꝛ vtriusq̄ sexus hoīes alios in strat' aureis alios i mensis gaudētes diuersis delicijs. alios nudos ꝛ inopes auxiliū mendicātes ostēdit. Dixit autē hunc locū purgatoriū esse abundantes ꝓo aīmas illas esse q̄bus ab amicis ꝑ multa suffragia copiose subueniebatur. egentes ꝓo esse quoꝝ cura nulla tenus habebatur Iussit ergo vt oīa ista summo pōtifici intimaret. vt post festum oīm scōꝝ diē statueret animaꝝ. vt saltem generalia suffragia pro illis illa die fierēt. qui specialia habere nequirent.

CLVIII A

De cōmemoratione omniū fidelium defunctorum.

Commemoratio oīm fideliū defunctoꝝ hac die in ecclesia fieri instituta est. vt generalibus beneficijs adiuuētur qui specialia habere nō preualent. sicut in predicta reuelatione mōstratū est. Ait quoq̄ petrus damiani q̄ sanctus odolio cōpiens q̄ apd vulcanū sicilie crebro voces ꝛ vlulat' demonū audiebātur plangentiū q̄ aīme defunctorū per elemosinas ꝛ orōnes de eoꝝ manibus eripiebātur. in suis monasterijs ordinauit vt post festū omniū scōꝝ: fieret cōmemoratio defunctorum q̄ fuit post ab omī eccl'ia approbatū. De duobus autem hic specialiter videri potest. Primo d' ipsis purgandis. secundo de eorum suffragijs.

Circa primū tria vidēda sunt. Primo qui sunt illi qui purgantur. secundo ꝑ q̄s purgantur. tertio vbi purgantur. Illorum autē qui purgantur tria sunt genera Primi qui satisfactione sibi iniūcta nō dū completa decedunt. Uerumtamen si tantam haberent cordis contritionē que sufficeret ad delendū peccatum liberi ad vitam transirent. etiam si satisfactionē minime complessent. quia contritio est maxima pro peccatis satisfactō ꝛ maxima peccati deletio. Hiero. Apud deum nō tam valet mensura temporis q̄ doloris nec tā abstinentia ciborum q̄ mortificatio viciorum Sed qui nō adeo conterūtur tante completionē penitētie moriūtur. igne purgatorij grauissime puniūtur. nisi forte eorum satisfactio ab aliquibus caris suis ꝑficienda assumatur. Ad hoc tamen q̄ predicta cōmutatio valeat quattuor requiruntur. Primū est ex parte cōmutātis scʒ ei' autoritas. quia de sacerdotis autoritate debet fieri. Secūdum est ex parte illius ꝓ quo fit ꝯmutatio scʒ eius necessitas. quia in tali statu debet esse: q̄ per se satisfacere nō valeat sed adiuuari indigeat. Tertiū est ex parte illius in quē fit cōmutatio scʒ charitas. q2 necesse est ip̄m esse in charitate que faciat ipāʒ satisfactionē esse meritoriaʒ ꝛ satisfactoriā. Quartū ē ex parte pene scilicet debita proportionabilitas. vt videlicet minor pena cōmutetur in maiorē. quia plus satisfacit deo pena ꝓpria q̄ aliē

na. Est em̄ triplex pena scꝫ ꝓpria ⁊ volun-
taria ⁊ hec maxime satisfacit. Scd̄a ē ꝓ-
pria ⁊ nō volūtaria que est in purgatorio.
Tertia est volūtaria sed nō ꝓpria. sicut ē
in p̄dicta cōmutatione ⁊ hec minus satis-
facit ꝙ̄ prima ex eo ꝙ nō est propria ⁊ ma
gis ꝙ̄ scd̄a ex eo ꝙ est volūtaria. Verūtn̄
si iste ꝓ quo satisfactio est assumpta dece-
dit nihilominus tn̄ in purgatorio cruciaꝛ
sed tamē ꝑ penā quā ipe sustinet. ⁊ quā a-
lij pro eo soluūt. citius liberaꝛ: qm̄ dn̄s et
penā suā ⁊ penam illorū in sortez cōputat
vnde si debuit in purgatorio penā duorū
mensium sustinere talis sic poterit iuuari
ꝙ liberabitur vno mense. Nunꝙ̄ tamen
inde eripitur quousꝙ̄ debituꝫ sit solutum
Quo soluto illud qd̄ soluitur deinceps est
ipius qui facit ⁊ in sinū eius conuertitur.
⁊ si ipse nō indiget. conuertitur in sinum
eccl'ie vel valet alijs qui ī purgatorio sūt.
Secundi qui in purgatoriū descendūt
sunt qui satisfactionē quidē iniūctam cō-
pleuerūt sed tn̄ ad illam penā ignorantia:
vel negligentia sacerdotis nō fuit suffici-
ens. Hi em̄ nisi magnitudo cōtritōis sup
pleat totum in purgatorio complebūt qd̄
minus in hac vita fecerunt Deus em̄ qui
modos ⁊ mensurā pctōrū ⁊ penaruꝫ nouit
addit penā sufficiētē ne aliquod pctm̄ im-
punitū remaneat. Unde penitentia iniū-
cta aut est maior aut equalis: aut minor.
Si maior tunc illud qd̄ plus fecerit cedit
ei ad augmentū glorie Si equalis tūc suf
ficit ad dimissionē totius culpe. Si minor
tūc illud qd̄ restat suppletur ex virtute di-
uine iusticie De his ꝓo q̄ in fine penitent
audi q̄d augustinus sentiat. Baptizatus
ad horā securus hic exit. fidelis bn̄ viuēs
securus hic exit. agēs pniam ⁊ recōciliatꝰ
cū sanus est securus hinc exit. agens peni
tentiā ad vltimū ⁊ reconciliatus si securꝰ
hinc exit. ego nō sum securus. Ergo tene
certum ⁊ dimitte incertū. Hec autē ideo
dicit augustinus qꝛ tales consueuerūt po
tius penitere ex necessitate ꝙ̄ ex volū tate
potiꝰ timore penelꝙ̄ amore gl'ie. Tertij
qui in purgatoriū descendūt. sunt q̄ lignū
venū ⁊ stipulā secū ferūt. q̄ scꝫ circa suas di
uitias infra tamen deū carnali tenentur
affectu. Affectiones em̄ carnales quibus

deciti sunt domibus. cōiugibus possessio
nibus ita tamen vt nil deo preponāt. illis
tribus significātur Qui ꝓm suos aman-
di modos vel diutius vt lignuꝫ. vel minꝰ
vt fenum. vel minimū vt stipula cremabū
tur. Qui ignis vt dicit augꝰ. ⁊ si eternus
nō sit. miro tamen modo est grauis. excel-
lit em̄ oēm penā quā vnꝙ̄ passus est aliq̄s
in hac vita. Nunꝙ̄ in carne inuēta est tā-
ta pena. licꝫ mirabilia martyres passi sint
tormenta. B Circa scd̄m ꝑ quos scꝫ
purgantur. sciendū ꝙ illa purgatio ⁊ pu-
nitio fit per malos angelos ⁊ nō ꝑ bonos.
Boni em̄ angeli nō vexant bonos. sꝫ bo-
ni malos ⁊ mali bōos. ⁊ mali malos. Pie
tamen credendū est. ꝙ boni angeli fratres
et conciues suos frequēter visitant ⁊ con-
solantur ⁊ vt patienter sufferant exhortā-
tur. Habent etiā aliud consolatiōis reme
dium ex eo scꝫ ꝙ certi gloriam futurā expe
ctant. Habent em̄ certitudinē de gloria
minorem tamen ꝙ̄ illi qui sunt in patria
sed maiorem ꝙ̄ illi qui sunt in via. Cer-
titudo em̄ illorū qui sunt in patria est sine
expectatione ⁊ timore quia nec illā futurā
expectāt. cum presentem habeāt. nec illaꝫ
decetero amittere formidant. Certitudo
autē illorum qui sunt in via ecōtrario est.
Sed certitudo illorū qui sunt in purga-
torio mediomodo est. Est em̄ cū expecta-
tione. quia ipam futuram expectāt. sed est
sine timore quia cū habeant liberum arbi
trium confirmatuꝫ decetero se peccare nō
posse cognoscūt. Habent etiā aliā conso
solatōnē qn̄ pro se suffragia fieri credunt
Forte tamē verius credendū est ꝙ illa pu
nitio nō fit per malos angelos sed diuina
iusticia iubente. ⁊ flatu eius succendente.
Circa tertiū vbi scꝫ purgātur. sciendū
est ꝙ purgātur in quodā loco iuxta infer-
num posito qui purgatoriū dicitur ꝓm po
sitionē plurimorū sapientū licet alijs vi-
deatur ꝙ sit in aere: vel in torrida zona.
Sed tamen per diuinā dispensationē di
uersa loca diuersis animabus aliquādo
deputantur. ⁊ hoc multiplici de causa. scꝫ
aut ꝓpter eorum leuē punitionē aut ꝓpter
eorū celeriorē liberationē. aut propter no-
stram instructionē. aut propter culpe in lo
co perpetrationē. aut propter alicuius sci

orationē. Primo ꝓpter eoꝝ leuem puni/
tionē. sicut aliquibꝫ ſm gregoriū reuelatū
est animas quasdā in vmbra punitas esse
Scđo ꝓpter eoꝝ celeriorē liberationē, vt
scꝫ possint alijs suam indigentiā reuelare ꝛ
ab eis suffragia petere ꝛ sic celerius de pe/
na exire. Sicut legiꝯ ꝙ quidaꝫ piscatores
beati theobaldi in autumno frustum ma/
gnū glaciei pro pisce prendiderunt de quo
magis ꝙ̄ de pisce gauisi maxime qꝛ epus
dolore pedum laborabat. ipam glaciē eius
pedibus supposuerūt. ꝛ magnū ei refrige/
rium prestabat. Quadā vero vice de gla/
cie hominis vocem audiuit. qui ab epo ad
iuratus quis esset dixit. Sum quedā aīa
que in hoc gelicidio pro peccatis meis af/
fligor ꝛ liberari possem si triginta missas
sine interuallo triginta diebꝫ ꝯtinuis dice/
res. Qui cum missarū medietatē dixisset.
ꝛ se iam ad missam aliā preparasset diabo
lica sugestione ꝯtigit. ꝙ fere oēs homies
illius ciuitatis inter se bella mouerēt. Vñ
vocatus eps ad sedandā discordiā sacras
deponēs vestes missam illa die pretermi/
sit. Iterū reincipiēs ꝛ iam duas partes cō
plens. exercitus magnus vt videbaꝯ ciui/
tatē obsedit. ꝛ ꝯpulsus misse officiū inter/
misit. Et deinde reincipiēs cū oēs missas
vltima excepta dixisset. ꝛ vltimā inchoare
vellet. tota villa ꝛ domus epi vt videbatur
accensa est. Cui cū serui dicerēt vt missam
intermitteret: ille dixit. Si tota villa cre/
mari deberet missam nō dimitterē. qua ce/
lebrata glaties protinꝰ resoluta est ꝛ ignis
quē se vidisse credebāt tanꝙ̄ fantasma re/
cessit ꝛ nullū damnū intulit. Tertio ꝓpt
nostrā instructionē vt. s. magnā penā post
hanc vitā infligi peccantibꝫ cognoscamus
Sicut parisius ꝯtigisse legiꝯ. Magister
eñ silo vt ait cantor parisiensis quendam
scolarē suū sociū egrotantē obnixe rogauit
vt post mortē ad se rediret ꝛ statū suū sibi
renunciaret. Post aliquot igiꝯ dies sibi ap
paruit cum cappa de ꝑgameno tota de so/
phismatibꝫ descripta ꝛ intus flāma ignis
tota ꝯtecta. Qui requisitus a magistro ꝗs
uam esset ait. Ille vtiqꝫ sum qui ad te redi
re promisi Qui de statu suo requisitus ait
Hec cappa plus sup me ponderat ꝛ plus
me premit: ꝙ̄ si vnā turrim sup me haberē
ꝛ est mihi data vt eā portē pro gloria quā
in sophismatibꝫ habui Porro flāma ignis
qua cooperta est. pelles sunt delicate ꝛ va/
rie quas ferebā. q̄ flāma me cruciat ꝛ exu/
rit. Sed cū magister illam penā facilē iu/
dicaret dixit ei defunctus vt manū exten/
deret. ꝛ sic facilitatē sue pene sentire posset.
Cumqꝫ manū extendisset ille guttā vnā sui
sudoris dimisit q̄ predicti magistri manū
quasi sagitta citius perforauit. ita ꝙ cruci
atum mirabilē sensit ꝛ ait: Talis sum to/
tus. Ille igiꝯ magister ex illius pene acer/
bitate perterritus seculū deliberauit dese/
rere. ꝛ religionē intrare. Unde mane scola
ribꝫ ꝯgregatis hos versus ꝯposuit. Lin/
quo coax ranis cra coruis vanaqꝫ vanis.
Ad logicā pergo. q̄ mortis nō timet ergo.
Et sic seculū deserēs ad religionē ꝯfugit.
Quarto ꝓpter culpe in loco perpetratio
nē. Sic aliqñ ſm augustinū anie puniunꝯ
in locis in quibꝫ deliquerūt sicut patet per
illud exemplū qđ recitat gregorius in. IIII.
dyalogoꝝ Quidā nāqꝫ presbyter dum bal
neū frequentaret: quendā virū incognituꝫ
ad suū obsequiū preparatū inuenit q̄ semꝑ
sibi sedule ministrabat. Qui, dum quadā
die pro benedictiōe ꝛ laboris mercede quē
dam panē benedictū sibi exhiberet ille me
rens respondit. Mihi ista quare das pa/
ter. Iste panis sanctus est. Ego aūt hunc
manducare nō possum. Ego eñ aliqñ hu/
ius loci dñs fui. sꝫ pro culpis meis hic post
mortē meā deputatus sum. Sed queso vt
omīpotenti deo hunc panē pro pctīs meis
offeras. Tunc autē te exauditū cognosce.
cum huc ad lauandū veneris. ꝛ me mini/
me inueneris. Presbyter aūt per vnā heb/
domadā salutarē pro eo quottidie obtulit
hostiā. Et reuersus eum iā minime inueīt
Quinto ꝓpter alicuius sancti orationē.
Sicut legiꝯ ꝙ sanctus patricius in quodā
loco ī terra quibusdā purgatoriū impetra/
uit. Cuius hystoriā post festū sancti bene/
dicti reperies C Circa scđm qđ est de
suffragijs tria sunt videnda. Priō de ipis
suffragijs que fiunt. Scđo de his pro qui/
bus fiunt. Tertio de his per quos fiunt.
Circa suffragia que fiunt. Notandū ꝙ
quattuor sunt genera suffragiorū que ma/
xime defunctis prosunt. scꝫ fideliū ꝛ ami/

corum oratio. elemosinarũ largitio. saluta
ris hostie imolatio. ⁊ ieiuniorũ obseruatio
ꝙ primũ genus suffragiorũ. scȝ amicorum
oratio eis prosit patet per exemplũ de pa/
scasio. de quo gregorius in. IIII. libro dya
logorũ narrat ꝙ cum vir mire sanctitatis ⁊
virtutis extiterit. ⁊ duo tunc in sũmos pō
tifices electi fuissent. sȝ tamẽ postmodũ in
vnũ illoꝝ ecclesia ↄuenisset. ipe tamen pa/
scasius quasi ex errore aliũ semꝑ pretulit ⁊
in hac sententia vsqȝ ad mortem perman/
sit. Qui cum esset defunctus. ⁊ dalmaticā
feretro superpositā demoniacus tetigisset.
statim sanatus est. Post multũ vero tem/
poris cum germanus capuanus eps̄ bal/
neũ ob gratiā sanitatis petisset. predictum
pascasiũ dyaconẽ stantẽ ⁊ obsequentẽ inue
nit. Quo viso vehementer extimuit ⁊ quid
illic faceret tantus vir inquisiuit. Qui pro
nulla alia causa se in illo loco penali depu
tatũ asseruit. nisi qꝛ in illa tali causa plus
iusto sensit. Et addidit dicẽs. Queso te ꝓ
me dñm deprecare. Atqȝ in hoc cognosces
ꝙ exauditus sis si huc rediens me nō iue/
neris. Qui cum pro eo orasset. ⁊ illuc post
paucos dies redisset. predictũ pascasiũ ĩ lo
co eodẽ minime inuenit. Petrus quoqȝ
cluniacensis ait ꝙ cũ quidā sacerdos quot
tidie pro mortuis celebraret. ex hoc apud
epm̄ accusatus ab officio est suspensus. cũ
aũt episcopus in magna solennitate per ci
miteriũ ad matutinas pergeret ↄtra illuȝ
mortui surrexerunt dicentes. Iste episcopꝰ
nullas missas nobis dat. Insuꝑ sacerdotẽ
nostrũ abstulit. sed certe nisi emendauerit
morietꝰ. Qui ⁊ sacerdotẽ absoluit. ⁊ libẽter
ꝓ mortuis dcetero celebrauit. Quā grate
etiā sint defunctis oratiões viuorũ patet ꝑ
hoc. quoniā quidā vt refert cantor parisiẽ/
sis dum per cimiteriũ transiret semꝑ psal/
mũ De profundis. dicebat pro defunctis.
Qui cum ab inimicis per cimiteriũ fugiẽs
insequeretur. ↄtinuo mortui surrexerunt. ⁊
vnusquisqȝ instrumẽtũ sui officij ĩ manu ha/
bebat. ⁊ sic ipm̄ viriliter defenderũt. ⁊ ini/
micos territos fugauerũt. Qd̄ vero s̄m
genus suffragiorũ scȝ elemosynarũ largi/
tio eis prosit: manifeste haberi potest ex eo
quod in libro machabeorũ legitur. Quo/
niā vir fortissimus iudas collatione facta
duodeci milia dragmas argenti misit hie/
rosolymā offerri ea ibi pro peccatis mortu
orum. iuste ⁊ religiose de resurrectiõe cogi
tans. Quantũ etiā elemosine defunctis va/
leant. colligitur per exemplũ quod narrat
gregorius in. IIII. libro dyalogorũ. Qui/
dam nāqȝ miles ex corpore eductus exani
mis iacuit. Sed citius rediẽs que cum eo
gesta fuerunt enarrauit. Aiebat nanqȝ ꝙ
pons erat sub quo niger ⁊ caliginosus flu/
uius ⁊ fetidus decurrebat. Transacto aũt
ponte amena erāt prata odoriferis herba/
rum floribus exornata. in quibus albatorũ
hominũ ↄuenticula esse videbantur quos
varia ⁊ mira florũ suauitas satiabat. Hec
vero erat in predicto ponte probatio vt ꝗ̄s
quis iniustorũ vellet transire in tenebrosũ
fetentẽqȝ fluuium laberetur iusti vero secu
ro gressu ad amena loca peruenirent. Ibi/
qȝ quendā petrum nomine deorsum posi/
tum magno ferri pondere ligatum se vidis
se asseruit. Qui dũ requireret cur illic esset
dictum est ei. Hec idcirco patitur. quia si
quid ei pro facienda vltione iubebatur. ad
inferendas plagas plus ex crudelitatis de
siderio q̄ȝ obedientia seruiebat. Ibi etiam
quendam peregrinum se vidisse fatebatur
qui ad predictum pontem veniens tanta
eum autoritate transiuit quanta hic since/
ritate vixit. Alter vero stephanus nomine
dum transire voluisset eius pes lapsus est
⁊ ex medio corpore iam extra pontem deie
ctus est. Tunc a quibusdam teterrimis vi
ris ex flumine surgentibus per coxas deor
sum atqȝ a quibusdam albatis ⁊ speciosis/
simis viris cepit per brachia trahi sursum
Cunqȝ hec lucta fieret. is qui videbat ad
corpus redibat ⁊ quis in illo occulti arbi/
tris examine obtinuerit scire non valuit.
In quo datur intelligi. ꝙ in illo mala car/
nis cum elemosynarum largitione certa/
bant. Quod em̄ per coxas deorsum: ⁊ per
brachia trahebatur sursum. patet nimirũ
quia ⁊ elemosynas amauerat ⁊ carnis vi/
cijs perfecte non restiterat. Quod autẽ
tertium genus suffragiorũ scilicet sacre ho
stie immolatio. plurimũ defunctis prosit ex
multis exemplis apparet Refert em̄ grego
rius in. IIII. libro dyalogorũ. ꝙ cum qui/
dam monachus suus nomine iustus ad

extremū veniēs tres se occultos aureos in
dicasset habere. ⁊ de hoc ingemiscens mor
tuus fuisset. precepit gregorius fratrib9 vt
corpus eius cum tribus aureis in sterqui/
linio sepelirent dicentes. Pecunia tua te/
cum sit in perditionē. Tandem cuidam e
fratribus gregorius precepit vt vsqȝ ad tri
ginta dies omni die pro eo hostiam immo/
laret. Qui cum iussa cōplesset. is qui de/
functus fuerat in die tricesimo cuidam fra
tri apparuit. Quē frater requisiuit dicens:
Quomodo es. Cui ille respondit. Nunc
vsqȝ male fui. sed iam modo bene sum. qꝛ
hodie cōmunionē recepi. Hec aūt
hostie immolatio non solum mortuis. sed
etiam viuis plurimū profuisse inuenta est.
Quidā nāqȝ cum in quadā rupe argentū
foderent. subito rupes cecidit. ⁊ funditus
cunctos extinxit. Unus aūt eorū subtus ī
quodā sinu ipsius rupis mortem euasit. in/
de tamen exire non valuit. Uxor aūt illius
eum defunctum existimans. omni die pro
ipso missam celebrari faciebat. et panem
vnū ⁊ vrceum vini cum candela quottidie
offerebat. Cui diabolus inuidens. per tres
dies ꝯtinuos eidē in forma humana appa
ruit ⁊ quo tenderet requisiuit. Cui cum il/
la sui itineris cām exponeret. ille aiebat. no
li frustra vexari. qꝛ iam missa celebrata est
⁊ sic illa trib9 dieb9 missam intermisit. nec
ipam celebrari fecit. Quidaȝ aūt post hoc
in predicta rupe argentū fodiens quandā
vocem audiuit de subtus dicentē. Plane
percutias qꝛ capiti meo imminet magnus
lapis. Cum aūt ille tremeret. ⁊ ad hanc vo
cem audiendā plurimos ꝯuocasset. iterū fo
dit ⁊ similē vocem audiuit. Tunc omēs ꝓ
pius accedentes dixerunt. Quis enī es tu
Qui respondens dixit. Plane faciatis: qꝛ
magnus lapis quasi super me cadit. Qui
a latere fodientes. ⁊ ad eū vsqȝ peruenien/
tes. eum sanū ⁊ incolumē extraxerunt. Et
sciscitantes quō ibi tamdiu vixisset dixit.
ꝙ qualibet die panis vnus ⁊ vrceus vini
⁊ candela accensa. nisi tantū trib9 diebus
sibi oblatus fuit. Quod vxor eius audiēs
⁊ vehementer exultans. agnouit ꝙ de obla
tiōe sua fuerit sustētatus. ⁊ ꝙ diabolus eā
deceperit. ne illis tribus dieb9 missam can
tare fecerit. Illud vt testat petr9 cluniacē/
sis accidit in villa nomine ferraria gratio
nopolitane dyocesis. Gregorius etiam
refert ꝙ dum quidā nauta in mari naufra
gium perpessus fuisset. ⁊ quidā sacerdos
pro eo hostiā immolasset. ipe tandē de ma
re sanus exiuit. Cum aūt qualiter euasisset
interrogaretur. dixit ꝙ dum in medio ma/
ris existeret ⁊ iam pene fatigatus deficeret
quidā ad eum venit. ⁊ panē quendam sibi
obtulit. Quē cum ille comedisset statim cō
fortatus vires recepit. ⁊ in quadā naui in/
de transeunte receptus fuit. Inuentumqȝ
est ꝙ illa hora panem habuit qua pro eo sa
cerdos hostiā immolauit. Quod vero
quartum suffragiorū genus scilicet ieiunio
rum obseruatio defunctis prosit. testatur
gregorius agens tam de isto ꝙ̄ de aliis tri
bus dicens. Anime defunctoruȝ quattuor
modis soluuntur. aut oblationibus sacer/
dotum. aut precibus sanctorū. aut caroruȝ
elemosynis. aut ieiunio cognatorū. Va
let nihilominus pro eis penitētia facta ab
amicis. Unde retulit quidaȝ solennis do/
ctor ꝙ cum quedaȝ mulier viro mortuo de
paupertate desperaret apparuit ei diabo/
lus dicens ꝙ eam ditaret si suā faceret vo/
luntatem. Cui promittendo primo iniun/
xit vt viros ecclesiasticos in suo hospicio re
ceptos faceret fornicari. Secundo ꝙ pau/
peres in die reciperet. ⁊ in nocte vacuos ex
pelleret. Tertio ꝙ oratiōes in ecclesia gar
riendo impediret. Quarto ꝙ nulli hoc cō
fiteri deberet. Tandem cum morti appro/
pinquasset. ⁊ a filio ad confessionem admo
neretur. illa ei factum aperiens dixit se cō/
fiteri nō posse. nec sibi aliquid confessio va
leret. sȝ cū ille cū lachrymis instaret: ⁊ peni
tentiam se pro ea facturum promitteret il
la compuncta pro sacerdote filiū destina/
uit. Sȝ antequā sacerdos veniret. demones
ad eam irruerunt. quorum horrore ac ti/
more mortua est. Filius suus pro ea pecca
tum suum confitens. et penitentiam sep/
tennem faciens. ipsa completa vidit ma/
trem ei de sua liberatione gratias referen/
tem. Valent etiam eis indulgentie ec/
clesie. Unde cum quidā apostolice sedis
legatus quendam strenuū militem roga/
ret vt in terra albiensi in seruicium ecclesie

militaret. facta indulgẽtia patri suo defun
cto per vnã ibidẽ quadragenã moratus ẽ
Qua ꝯpleta pater luce clarior ei apparuit
ꝛ de sua liberatiõe grãs ei egit. ¶ Cir
ca scđm huius partis scꝫ illos pro quibus
fiunt etiã quattuor videnda sunt. Primo
qui sunt illi quibꝫ possunt prodesse. Scđo
quare debent eis prodesse Tertio si omibꝫ
equaliter prosunt. Quarto qualiter suffra
gia que pro ipis fiunt scire possunt. De
pmo. s. qui sunt illi quibꝫ prodesse possunt
sciendũ est ꝙ sicut dicit augustinus. omes
qui de hac vita decedũt: aut sunt valde bo
ni: aut valde mali: aut mediocriter boni.
Suffragia igit᷑ facta pro valde bonis sunt
gratiarũ actiões. pro valde malis sunt vi
uorũ qualescunqꝫ ꝯsolatiões. pro medio
criter bonis sunt expiatiões. Valde autẽ
boni dicunt᷑ qui statim euolant ꝛ ab vtroqꝫ
igne tam purgatorij qꝫ inferni liberi sunt.
Eorum aũt sunt tria genera scꝫ baptizati.
martyres. ꝛ viri perfecti. qui scꝫ tam perfe
cte edificauerũt aurũ ꝛ argentũ ꝛ lapides
preciosos. id est dei dilectionẽ, ꝓximi amo
rẽ ꝛ bonã operationẽ vt nõ cogitẽt placere
mũdo sꝫ tm̃ deo. q̇ ꝛ si qñqꝫ venialr̃ peccãt
feruore tamẽ charitatis ita in eis peccatũ
cõsumit᷑ sicut gutta aque a camino ignis
penitus absorbet᷑, ꝛ ideo secũ cremabilia
nunqꝫ ferũt. Qui igit᷑ ꝓ aliquo istoꝝ triũ
geneꝝ oraret vel aliq̃ suffragia faceret eis
iniuriã faceret. qꝛ sicut dic̃ augustinꝰ iniu
riam facit martyri qui orat pro martyre. si
vero aliquis pro aliquo valde bono oraret
de quo tñ an euolasset dubitaret. tc̃ ille ora
tiões essent gratiarũ actiões. ꝛ ad meritum
cederent exorantis ꝭm illud. orõ mea in si
nũ meũ ꝯuertet᷑. His em̃ tribꝫ generibꝫ ce
lũ protinus aperit᷑ cũ decedunt: nec aliquẽ
purgatorij ignẽ sentiũt. Qđ significatũ est
per illos tres quibꝫ celũ apertũ est Apertũ
est em̃ xp̃o baptizato. Luce. III. Jesu ba
ptizato ꝛ orante apertũ est celũ. Per qđ si
gnificat᷑ ꝙ celũ aperit᷑ omibꝫ baptizatis si
ue sint paruuli siue adulti. ita ꝙ si decede
rent protinus euolarẽt. Baptismus ei vir
tute passiõis xp̃i mũdat ab omi pctõ ꝛ ori
ginali ꝛ mortali ꝛ veniali. Scđo apertũ est
stephano lapidato. Actuũ. VIII. Ecce vi
deo celos apertos. ꝛc̃. Per qđ significat᷑ ꝙ
aperit᷑ omibꝫ martyribꝫ ita ꝙ stati euolant
cũ decedũt ꝛ si aliq̃ cremabilia habeãt oia
falce martyrij resecant᷑. Tertio apertũ est
iohĩ perfectissimo. Apoc̃. IIII. Vidi ꝛ ec
ce hostiũ apertũ in celo Per qđ significat᷑ ꝙ
viris perfectis q̇ totaliter penitentiã ꝯple
uerũt nec venialia admiserũt. vel si aliqñ
admittunt᷑ a feruore caritatis protinus cõ
sumunt᷑. celũ ipm ꝯtinuo aperit᷑. ꝛ moꝝ in
illud ꝑpetuo regnaturi ingrediunt᷑ Val
de aũt mali sunt q̇ ꝯtinuo in inferni bara
trũ demergunt᷑. Pro quibꝫ si de eoꝝ dam
natiõe ꝯstaret nulla suffragia aliquatenus
essent fienda ꝭm qđ dicit augustinus. Si
scirẽ patrẽ meũ esse in inferno. nõ plus ora
rem pro eo qꝫ pro diabolo. Si aũt pro aliq
bus damnatis de quoꝝ damnatiõe dubi
tat᷑ aliqua suffragia fierẽt nihil tñ eis ꝓdes
sent. nec quantũ ad liberationẽ. vt. s. ab ipis
penis liberent᷑. nec quantũ ad mitigatiõeꝫ
vt scꝫ pena i eis mitiget᷑ vel diminuat᷑. nec
quantũ ad suspensionẽ. vt scꝫ ad tpus vel
ad horã eoꝝ damnatio suspendat᷑. nec quã
tum ad fortificationẽ. vt scꝫ ad tolerandũ
leuius roborent᷑. Quantũ em̃ ad aliqđ bo
rũ in inferno nulla redemptio est. Me
diocriter aũt boni dicunt᷑ q̇ cremabilia ali
qua. scꝫ lignũ fenũ stipulã secũ ferũt. vel q̇
penitentiã iniunctã ꝛ sufficientẽ morte p̄
occupati ꝯplere nõ possunt. q̇ nec adeo bo
ni sunt qui suffragijs egeãt. nec adeo mali
quin eis prodesse valeãt. Suffragia igitur
facta pro his sunt eoꝝ expiatões. Unde
isti sunt illi quibꝫ ipa suffragia solũ ꝓdesse
pñt. In hmõi aũt suffragijs faciẽdis eccia
ꝯsueuit triplicẽ numerũ dierũ maxime ob
seruare. s. septenariũ. tricenariũ. ꝛ anniuer
sariũ. Et rõ hoꝝ assignat᷑ in libro mitrali đ
officio. Obseruat᷑ septenarius vt aie ad
eternũ quietis sabbatũ perueniant. vel vt
eis omia peccata remittant᷑ q̃ in vita ege
runt q̃ per septẽ dies ducit᷑. vel vt remittã
tur eis pctã q̃ egerũt cũ corpore qđ ꝯsistit
ex quattuor humoribꝫ. ꝛ cum aĩa in qua sũt
tres vires Obseruatur tricenarius qui cõ
stat ex tribꝫ denarijs vt purget᷑ in eis quic
quid in fide trinitatis ꝛ in transgressiõe de
calogi deliquerũt. Obseruat᷑ anniuersariꝰ
vt de annis calamitatis perueniãt ad an
nos eternitatis. Sicut em̃ anniuersarium

sanctorum celebramus ad ipsorum honorem et ad nostram vtilitatem. sic et anniuersarium defunctorum ad ipsorum vtilitatem et nostram deuotionem

De secundo quare scilicet eis debent suffragia prodesse. sciendum quod triplici ratione debent eis prodesse. Primo ratione vnitatis. Sunt enim corpus vnum cum illis de ecclesia militanti et ideo bona sua debent eis esse communia. Secundo ratione dignitatis. quoniam dum adhuc viuerent meruerunt vt hec sibi prodessent. Et iterum. Dignum est vt qui alios iuuerunt et ipsi ab alijs iuuentur. Tertio ratione necessitatis quia scilicet sunt in statu in quo iuuare se non possunt.

De tertio scilicet vtrum equaliter omnibus prosint. sciendum quod si ipsa suffragia in speciali fiunt magis prosunt illis pro quibus specialiter fiunt quam alijs. Si autem in communi fiunt magis prosunt eis qui plus meruerunt in hac vita vt sibi prodessent. si in equali vel maiori necessitate existunt. De quarto qualiter. scilicet suffragia que pro eis fiunt scire possunt. sciendum quod secundum augustinum scire possunt tribus modis. Primo per diuinam reuelationem quando scilicet deus hoc eis reuelat. Secundo per bonorum angelorum manifestationem. Angeli enim qui hic semper nobiscum sunt et omnes actus nostros considerant. in instanti quasi ad eos possunt descendere et eis protinus nunciare. Tertio per animarum hinc exeuntium intimationem. Alie enim que de hoc mundo transeunt. hec et alia eis nunciare possunt. Quarto nihilominus scire possunt per experientiam et reuelationem. Cum enim a penis se reuelari sentiunt. suffragia pro se fieri cognoscunt

F Circa tertium huius secunde partis scilicet illos per quos fiunt. sciendum quod ipsa suffragia si prodesse debent. oportet quod fiant ab his qui sunt in caritate. Nam si per malos fiunt prodesse non possunt. Unde legitur quod dum quidam miles in lecto cum vxore esset. et luna valde lucens per rimas intraret. mirabatur quomodo homo rationalis creatori suo non pareret. cum eidem creature irrationales parerent. Et dum cuidam militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret. subito ille qui mortuus fuerat in thalamum introiuit et dixit illi. Amice noli male suspicari de aliquo: et condona michi si quid in te peccaui. Cumque super statu suo interrogaretur. dixit. Uarijs penis afflictor: precipue quia tale cimiterium violaui et ibi quendam vulnerans eum cappa sua expoliaui. que mihi superponitur et vno monte magis me premit. Rogauitque vt pro se orationes fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret. an vellet quod a tali et tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri. ille adhoc nihil respondens caput more renuentis concussit. Deinde dixit. si vellet quod talis heremita pro se oraret. Cui ille. Utinam pro me oraret. Quod cum se facturum promitteret ille ait. Et ego dico tibi quia ab hac die vsque ad duos annos tu etiam morieris. Sic que ille disparuit: et miles vita sua in melius mutata in domino obdormiuit. Quod autem dictum est suffragia facta per malos prodesse non posse. intelligendum est nisi sint opera sacramentalia. vt est celebratio misse que a malo ministro violari non potest. Uel nisi ipse defunctus vel aliquis eius amicus aliquibus etiam malis aliqua dispensanda reliquisset. Que tamen continuo dispensare debent. ne sibi contingat quod cuidam contigisse legitur. Miles enim quidam in bello karoli magni vt ait turpinus cum mauris pugnaturus. rogauit cognatum suum vt si in bello moreretur equum suum venderet. et pauperibus precium daret. Quo mortuo cum equus sibi nimis placeret eum sibi retinuit. Et post modicum temporis defunctus ei tanquam sol refulgens apparuit dicens. Cognate bone per octo dies me fecisti pati penas in purgatorio propter equum cuius precium vt dixeram pauperibus non dedisti. Sed impune non feres. hodie enim ferent animam tuam in infernum diaboli et ego purgatus vado in regnum dei. Et ecce subito in aere auditus est clamor velut leonum. vrsorum et luporum. et ipsum de medio abstulerunt.

CLIX A

De quattuor coronatis.

Quatuor coronati fuerunt seuerus. seuerianus. carpoforus. et victorinus. qui iubente diocleciano vsque ad mortem ictibus plumbatorum cesi sunt. Horum nomina cum reperiri non possent que tamen post multos annos domino reuelata

te reperta sunt statutum fuit vt eorum me/
moria sub nominibus aliorū quinqꝫ mar/
tyrum scilicet claudij castorij. simphoriani
nichostrati. ⁊ simplicij recoleretur qui post
duos annos a martyrio predictorum pas/
si sunt Isti enim martyres cum omnē scul
pture artem haberent. ⁊ dyocleciano idolū
quoddam sculpere nollent. nec sacrificare
aliquatenus consentirent. iussu ipius dyo
cleciani in loculos plumbeos viui missi sꝫ
⁊ sic in mari precipitati circa annos domi
ni ducentesimooctuagesimoseptimo Sub
nominibus igitur istorum quinqꝫ statuit
melchiades papa predictos quattuor ho/
norari et quattuor coronatos vocari ante
scilicet quam eorum nomina reperirentur
⁊ licet postmodū noia reperta fuerint vsus
tamen obtinuit vt quattuor coronati dein
ceps vocarentur

CLX A
De sancto Theodoro.

Theodorus in vrbe marmanitanorū sub dyocle/ciano ⁊ maximiano martyri/um passus est. Cui cum pre/ses diceret q̄ sacrificaret. ⁊ pristinam mi/litiam reciperet. respondit theodorus Ego milito deo meo ⁊ filio eius iesu christo. Cui preses. Ergo deus tuus filiū habet. Cui theodorus. Etiam. Ad quem preses. Pos/semus eū cognoscere. Et theodorus Eum vtiqꝫ potestis cognoscere ⁊ ad eū accedere. Datis igitur inducijs sancto theodoro vt sacrificaret. templum matris deorū noctu sanctus introiuit ⁊ igne supposito totum il/lud succendit. Qui a quodam qui hoc vi/dit accusatus. in carcerem vt fame ibi mo/reretur reclusus est. Cui dominus appa/rens dixit. Confide serue meus theodore. quia ego tecum sum. Tunc turba multa dealbatorū virorum clauso hostio ad eum veniens cum eo psallere cepit. Quod vidē/tes custodes territi fugerunt. Cum autem inde eductus fuisset. ⁊ ad sacrificia inuita/retur ait. Si carnes meas igne cremaue/ris. ⁊ varijs cōsumas supplicijs donec fue/rit spiritus ī naribꝫ meis. nō denegabo de/um meū. Tunc ad preceptum presidis in ligno suspendit ⁊ vngulis ferreis tam cru/deliter latera eius raduntur vt etiā eius coste nudarentur. Ad quē preses. Vis the/odore nobiscum esse aut cum christo tuo. Cui ille. Cum xp̄o meo ⁊ fui ⁊ sum ⁊ ero. Tunc iussus est igne cremari. In quo qui/dem igne spiritū emisit sed tamen corpus eius ab igne illesum permansit. circa an/nos domini. CCLXXXVII. Odore vero suauissimo omēs repleti sunt: ⁊ audita est vox dicens. Veni dilecte mi intra in gau/dium domini tui. Celum quoqꝫ apertum multi viderunt

CLXI A
De sancto Martino.

Martinus quasi ma/trem tenens. id est bellum cō/tra vicia ⁊ peccata. Vel mar/tinus quasi martyrum vnus Fuit enī martyr saltem voluntate ⁊ carnis mortificatione. Vel martinus interpreta/tur quasi irritans vel prouocans seu domi/nans. Ipe nanqꝫ per meritū sue sanctita/tis irritauit diabolum ad inuidiam. pro/uocauit dominū ad misericordiā domina/tus est carni sue per macerationē ꝯtinuā. Cui scilicet carni ratio siue animus domi/nari debet. vt dicit dyonisius ī epistola ad demophilum sicut dominatur dominus ser/uo. aut pater filio. aut senior lasciuo iuuen/culo. Eius vitā seuerus cognomēto sulpi/cius discipulus sancti martini quē genna/dius inter illustres viros ꝯnumerat scripsit.

Martinus sabarie pannoniorū opi/do oriundus. sꝫ intra ytaliā papie alitus. cum patre suo tribuno mi/litū sub ꝯstantio ⁊ iuliano cesaribꝫ milita/uit. nō tamen sponte. quia ab infantia diui/nitus inspiratus cum esset annorū duode/cim inuitis parentibꝫ ad ecclesiā fugit. ⁊ ca/thecuminū se fieri postulauit. ⁊ extunc he/remū intrasset nisi carnis infirmitas obste/tisset. Sed cū cesares decreuissent. vt vete/ranorū filij pro patribꝫ militarent marti/nus cum esset annorū quindecim ad mili/tandum vrgetur. vno tantū contentus ser/uo. cui tamē martinus seruiens sepius mi/nistrabat ⁊ calciamēta detrahebat atqꝫ ter/gebat. quodā hiemali tempore per portaz

ambianensiū transiens. paupere̅ q̄nda̅ nu
dum obuiū habuit q̄ cum a nullo elemosy
nam accepisset. martinus hunc sibi serua/
tū intelligens. arepto ense clamide̅ que si/
bi tantū superat diuidit. ⁊ parte̅ pauperi
tribuens reliqua rursus induit. Sequen/
ti igit̄ nocte xp̄m clamidis sue parte q̄ pau
perum texerat vestitū vidit ip̄mq̄ʒ ad cir/
cūstantes angelos sic loquentem audiuit
Martinus adhuc cathecuminus hac me
veste contexit. Unde vir sanctus nō in glo
riam elatus. sed dei bonitatem cognoscens
cum esset annorū decem ⁊ octo baptizari
se fecit ⁊ adhuc ad instātiā tribuni sui qui
tempore sui tribunatus expleto se seclo ab/
renunciaturū promittebat. per bienniū mi
litauit Interea irruētibꝫ intra gallias bar
baris. iulianus cesar contra eos pugnatu/
rus pecuniā militibꝫ erogauit. At marti/
nus nolens deinceps militare. donatiuū re
cipere noluit. sed cesari dixit. Xp̄i ego mi/
les sum pugnare mihi nō licet. Indigna/
tus iulianus dixit ꝙ nō religiōis gratia sed
metu belli iminentis militie renunciaret.
Cui martinus intrepidus respondit. Si
hoc ignauie nō fidei ascribitur crastina die
ante aciem inermis astabo. ⁊ in nomīe xp̄i
signo crucis nō clipeo protectus aut galea
hostiū cuneos penetrabo securꝰ. Unī custo
diri iubet̄: vt inermis vt dixerat barbaris
obijceret̄. Sed die sequenti hostes legatio
nem miserunt sua oīa seq̄ʒ dantes. Unde
non dubiū est meritis sancti viri talem vi/
ctoriam sine sanguine datā esse. Exinde
relicta militia ad sanctum hylariū picta/
uensem episcopū perrexit. ⁊ ab eo accolitꝰ
ordinatus monetur a domino per sopore̅
vt parentes suos adhuc gentiles visitaret
Profectus igitur: multa aduersa passurū
se eē predixit. Nā inter alpes incidit in la/
trones. Cunq̄ʒ vnus securim in caput eiꝰ
vibrasset. ictum ferientis dextre sustinuit
alter. Uinctis tamen post tergum mani/
bus vni eorum custodiendus tradit̄. Per/
cunctanti vero latroni an timuisset. respon
dit nunq̄ʒ se ita fuisse securum. quia sci/
ret misericordiam dei maxime in tempta/
tionibus affuturam. Incipiensq̄ʒ latroni
predicauit ⁊ ip̄m ad fidem christi conuer/
tit. Qui martinū ad viam reducens. lau/
dabilem postmodū vitā duxit B Cū
aūt mediolanū preterisset dyabolus in hu
mana specie sibi obuius fuit. ⁊ quo tende/
ret requisiuit Cui cum respondisset se quo
cum dominꝰ vocaret tendere. ille ait Quo
cunq̄ʒ ieris dyabolus tibi aduersabit̄. Cū
aūt martinus sibi respondisset: dn̄s michi
adiutor est. nō timebo quid faciat mihi ho
mo. statim ille euanuit. Itaq̄ʒ matre̅ ꝯuer
tit. pater vero in errore permansit Sed cū
heresis arriana per totū orbe̅ pullularet ⁊
ille pene solus obsisteret publice cesus ⁊ de
ciuitate eiectus mediolanū redijt. ⁊ ibi sibi
monasteriū statuit. Sed inde ab arrianis
eiectus. ad insulā gallinariā cum vno solo
presbytero perrexit. vbi elleborū grame̅ ve/
nenatū inter alias herbas in cibum sum/
psit. ⁊ vicinā mortem sentiēs oīme pericu/
lum ⁊ dolorem virtute orationis fugauit.
Audiens vero ꝙ beatus hylarius de ex
ilio rediret obuiam ei profectus est. ⁊ iuxta
pictauū monasteriū ordinauit. Ubi cum
quendā adhuc cathecuminū haberet. pa/
rumper a monasterio discedens. ⁊ rediens
reperit eū sine baptismo defunctū. Que̅ in
cellam ducens: ⁊ super eius corpus se pro
sternens. ip̄m sua oratiōe ad vitā pristinā
reuocauit. Idem vero homo referre ꝯsue/
uit ꝙ dum super eum data sententia obscu
ris locis deputatus fuisset per duos ange/
los iudici est suggestum hunc esse pro quo
martinus oraret. Jussum est igitur vt per
ip̄os duos reduceretur. ⁊ martino viuus
redderetur. Aliumī insuper qui laqueo
vitam finierat vite restituit. Uerū cum
plebs turonica episcopo careret. ip̄m pluri
mum renitentem sibi ordinari petijt. Qui
dam autem ex episcopis qui conuenerant
eo ꝙ deformis esset habitu ⁊ vultu despica
bilis resistebant. Inter quos precipuus fu
it quidam nomine defensor. Sed cum le/
ctor tunc deesset: quidam accepto psalte/
rio primum quem inuenit psalmum legit.
vbi versus hic erat. Ex ore infantium ⁊ la
ctentium perfecisti laudem: vt destruas
inimicum ⁊ defensorem. Et sic ille defen/
sor est ab oīmibus confutatus Ordinatus
itaq̄ʒ episcopus. cum populi tumultū non
ferret. duobꝫ fere milibꝫ extra vrbe̅ mona/
steriū ꝯstituit. vbi cū octuaginta discipl'is

in multa abstinentia vixit. Nam ibi vinū
nemo biberat nisi quem infirmitas coegis/
set. Mollior habitus ibi pro crimine erat.
Plurime ciuitates de his episcopos elige
bant. Cum quidā sub nomīe martyris
coleret. ⁊ a martino nil de eius vita vel me
rito inueniri posset. quadā die super sepul/
crum stans orauit dominū vt quis esset vł
cuius meriti indicaret. Conuersus ad le/
uam vidit vmbram nigerrimā stare. Qui
a martino adiuratus dixit se latronē fuisse
⁊ ob scelus percussum esse. Continuo igit̄
martin⁹ altare destrui precepit. C Le
gitur quoqꝫ in dyalogo seueri ⁊ galli disci/
pulorū sancti martini vbi multa suppleta
sunt que in eius vita seuerus dimiserat. ꝙ
martinus quodā tempe valentinianū im/
peratorē pro quadā necessitate adijt sꝫ ille
sciens eum velle petere quod ipe nolebat
dare. fores palacij sibi claudi fecit. At mar
tinus semel ⁊ iterū passus repulsaꝫ. cilicio
obuolutus ⁊ cinere conspersus. per vnam
hebdomadā cibi ⁊ potus abstinētia mace
ratur. Tunc monente angelo ad palaciuꝫ
venit. ⁊ nullo sibi prohibente ad imperato
rem vsqꝫ peruenit. Quem cum venienteꝫ
videret. iratus quia fuisset admissus ei as/
surgere noluit donec sellam regiam ignis
operiret. ⁊ ipm imperatorē a parte posteri/
ori ignis succenderet. Tunc sancto marti
no iratus assurgens virtutē diuinā se sen/
sisse ꝯfessus est. multūqꝫ ipm complectens
sibi oīa anteqꝫ rogaret cōcessit multaqꝫ
munera obtulit sed martinus nō accepit.

In eodem quoqꝫ dialogo legitur quali
ter tertiū mortuū suscitauit. Cum eī qui/
dam iuuenis defunctus fuisset ⁊ mater ꝓ
resuscitatione filij beatū martinū lachry/
mis exoraret. iste in medio campi vbi erat
innumerabilis multitudo gentiliū genua
flexit. ⁊ cunctis vidētib⁹ puer surrexit. qua
ꝓpter oēs illi gentiles ad fidē xpi conuer
si sunt. Eidem quoqꝫ viro sancto obedie
bant etiā insensibilia vegetabilia ⁊ irratio
nabilia. Insensibilia sicut ignis ⁊ aqua. nā
cum in quodā phano ignem misisset. in do
mo proxima adherēte agente vento flāma
ferebatur. Tunc martinus super tectū do
mus ascendens obuiū se aduenientibus
flāmis inseruit. Mox ꝯtra vim venti flā/
ma torquetur vt conflictus quidā compu
gnantium inter se elementorū videretur.

Nauis etiā quedā cum periclitaretur vt
in predicto dyalogo legitur. quidā negocia
tor necdū xpianus exclamauit. Deus mar
tini eripe nos. Et statim tranquillitas ma
gna successit. Similr̄ vegetabilia. Nā
cum in quodā loco templū antiquissimuꝫ
diruisset. ⁊ arborē pini diabolo dedicatam
vellet excidere. obsistentib⁹ rusticis ⁊ gen/
tib⁹ vnus eorū dixit. Si de deo tuo fiduciā
habes. nos hāc arborē succidemus tu eaꝫ
suscipe. ⁊ si tecum est deus tuus vt dicis e/
uades. Quo annuente succise arbori. ⁊ iaꝫ
versus eum ibidē ligatū cadenti signū cru
cis opposuit. ⁊ in aliā partem rediens ru/
sticos qui in tuto loco erant fere oppressit.
Qui viso miraculo ad fidem ꝯuersi sunt.

Irratiōabilia quoqꝫ aīalia sibi pluries
obedierunt. sicut legitur in predicto dya/
logo. Cum eī canes lepusculū insequen/
tes vidisset imperauit canib⁹ vt anial inse
qui desisterent. Mox illi ꝯstiterunt. ⁊ qua
si vincti in suis vestigijs fixi manserunt.

Serpens etiā quidā cum fluuiū quen/
dam narando transiret. martin⁹ ait ad ser
pentē. In nomine domini iubeo te redire.
Mox se ad verbū sancti retorsit. ⁊ in ripā
aliam transmeauit. Et ingemiscens marti
nus ait. Serpentes me audiunt: ⁊ homi/
nes nō audiunt. Canis similiter quidā
cum in quendā ex martini discipulis latra
ret. ille ad eum conuersus ait. In nomine
martini iubeo te obmutescere. Canis con/
tinuo obmutuit ac si linguā habuisset ab/
scisam. D Fuit autem beatus marti
nus multe humilitatis. Nam leprosum
quendam cunctis horribilem parisius ob
uium habens ipm osculatus est atqꝫ bene
dixit. statimqꝫ mundatus est. In sacrario
quoqꝫ residens nunqꝫ cathedra vsus est.
Nam in ecclia nemo vnqꝫ eū sedere conspe
xit. Sedebat aūt in sellula rusticana quas
tripodes vocant. Multe dignitatis:
Quia par apostolis dictus est: ⁊ hoc pro/
pter gratiam spiritussancti que in eum in
specie ignis ad robur descendit. sicut fuit
in apostolis. Unde ⁊ apostoli frequenter
eum tanquā comparem visitabant. Legi/
tur enim in predicto dyalogo. ꝙ quadam

vice dum martinus in cella solus sederet ⁊
⁊ seuerus ⁊ gallus eius discipuli pre fori/
bus expectarent. subito mirabili concussi
horrore plures in cella audiūt insimul col
loquētes. De quo cum postmodū marti/
nū requisissent ille ait. Dicā vobis. Sed
vos q̄so nulli dicatis. Agnes tecla ⁊ ma/
ria ad me venerunt. Nec tantum illa die
sed sepius se ab eis confessus est visitari.
Et petrū ⁊ paulū apl'os a se sepe videri p
hibuit. Multe iusticie Cum enim ab
imperatore nōie maximo inuitatus fuis/
set ⁊ martino poculum primo fuisset obla
tū sperātibus cunctis vt post se regi tribu
eret. presbytero suo dedit. nullum estimās
digniorem q̄ post se deberet bibere. ⁊ indi/
gnū iudicās si aut regē aut regis proximos
presbytero ptulisset. Multe patiētie.
Tantā em̄ in oībus patientiā seruabat ꝙ
cū esset summus sacerdos impune sepe a
clericis ledebatur. nec a sua eos ꝓpter hoc
charitate repellebat. Nemo illū vnq̄ʒ vi/
dit iratū. nemo merentē. nemo ridentem.
Nūq̄ʒ in illius ore nisi xp̄s. nūq̄ʒ in illius
corde nisi pietas. nisi pax. nisi misericordia
inerat. Legitur quoq̄ʒ in p̄dicto dialogo:
ꝙ dū martinus quadā vice in veste hispi/
da. nigro ⁊ pendulo pallio circūtectus su/
per asellū ꝓcederet. equis de contra venie
tibus expauefactis. milites in terrā saltu
p̄cipiti se dederūt. ⁊ martinū arripiētes:
grauiter verberauerūt Ille autē q̄si mutꝰ
cedētibꝫ terga prebebat. Sed magis illi
furebant. eo ꝙ ille quasi nō sentiēs verbe/
ra illata cōtemnere videretur. Protinus
autē aīalia adeo humo fixa p̄manebāt vt
q̄tūcūq̄ʒ flagellata velut saxea moueri nō
possent q̄usq̄ʒ ad martinū redeūtes ⁊ pc̄m
suū qđ ignorāter in eū cōmiserāt cōfitētes
ille eis licentiā dedit. ⁊ gradu concito ani
malia processerūt. Multe assiduitatis
in orādo. Quia vt in legēda sua dicitur.
nūq̄ʒ vllū horarū momentū preterijt. quo
nō aut orationi aut lectioni incumberet.
Inter legendū tñ ⁊ operandū nunq̄ʒ ani/
mū ab oratione laxabat. Nam vt fabris
ferrarijs moris est. qui inter operādū pro
quodā laboris leuamine incudem feriūt.
ita martinus dū aliquid ageret sp orabat
Multe austeritatis i seipo Refert em̄

seuerus in epl'a ad eusebiū. ꝙ cum marti/
nus in quādā villā sue dyocesis venisset
⁊ clerici lectum sibi plurimo stramine pre
parassent ille ibidē recūbens insuetā mol
licieʒ perhorrescit quippe qui nuda humo
vno tantū cilicio superiecto cubare cōsue/
uerat Itaq̄ʒ p̄motus iniuria surgēs stra
mētum oīe proiecit ⁊ se sup nudā humū
collocauit. Circa mediam ꝟo noctē tota
illa palea igne accēditur. ⁊ martinus exci
tatus dum exire tēptaret sed nequiret ab
igne capitur. ⁊ eius iam vestimenta vrun
tur. Rediens ꝟo ad solitū orationis cōfu
giū ⁊ crucis emittēs signaculū. in medio
ignis intactus p̄mansit. ⁊ flāmas sensit
rorantes quas male expertus erat vrētes
Monachi igitur excitati ꝯcurrūt. ⁊ mar
tinū quē iā cōsumptū putabāt de medio
flāmarū illesum educunt. Multe cō/
passionis erga delinquētes. Quia omēs
volētes penitere cōpassionis sinu recipie
bat. Nam ⁊ cum diabolus martinū repre
hēderet cur semel lapsos ad penitentiā re
ciperet eidem respondit. Si tu ipse o mise
rabilis ab hominū infestatiōe desisteres.
⁊ te factorū tuorū peniteret. ego tibi con/
fisus in dn̄o xp̄i misericordiā pollicerer.
Multe pietatis erga pauperes. Legi
tur in predicto dialogo ꝙ martinū in qua
dam festiuitate ad ecclesiā tendentē pau/
per quidā nudus secutus est. Martinus
autē archidyacono precepit vt egentē ve/
stiret. Sed cū hoc ille facere distulisset. in
gressus martinus secretariū tunicā suam
illi tribuit. ⁊ cōtinuo abscedere iussit. Cū
ergo archidyaconus moneret vt ad so/
lennia peragenda procederet. ille de se lo/
quens respōdit se ire nō posse. donec pau/
per vestē accipiat. Archidyaconus ꝟo nō
intelligēs. quia cū extrinsecus cappa tectꝰ
esset. ipm nudū interius nō videbat pau/
perem nō adesse causatur. At ille inquit.
Mihi vestis deferatur ⁊ pauper nō dee/
rit vestiēdus. Compulsus ille ad forū va
dit. ⁊ quinq̄ʒ argenteis tunicā vilem ⁊ cur
tam q̄ dicitur penula quasi pene nulla ra
piens. ante pedes martini iratus ꝓiecit.
Quā ille secreto induit. Cuiꝰ manice vsq̄ʒ
ad cubitū. ⁊ longitudo vsq̄ʒ ad genua pro/
tendebātur. Et sic missam celebraturus

ꝓcedit. Dum autē missam celebraret glo/
bus igneus suꝑ caput eius apparuit: ⁊ a
multis ibidē visus fuit. Ob hoc par apo/
stolis dicitur. Huic autē miraculo addit
magister iohannes beleth. ꝙ cū in missa
manus ad deū vt moris est leuaret. mani
cis lineis retro labentibus cū nec brachia
eius essent grossa nec multū carnosa: nec
prefata tunica ꝓtenderetur. nisi vsqꝫ ad
cubitū. remanserūt eadem brachia nuda.
Tunc miraculose torques aurei ⁊ gēma/
ti deferūtur ab angelis. ⁊ brachia decēter
operiuntur. Quē etiā tonsam quadaꝫ
vice conspiciēs euangelicū inquit māda/
tum ista cōpleuit. Duas tunicas ista ha/
buit. ⁊ vnā non habenti largita est Ita ⁊
vos inquit facere debetis. Multe po/
testatis erga demones expellendos. Se/
pe em̄ ipos demōes ex hōibus expulit Le
gitur etiā in predicto dialogo: ꝙ quedam
vacca a demone agitata. cū vbiqꝫ seuiret:
⁊ multos confoderet. ⁊ versus martinū et
socios suos: in itinere furibunda concur/
reret. ille manu eleuata ipsam sistere ius/
bet. Qua imobili ꝑmanente vidit demo/
nē dorso illius insidentē. Quē increpans
discede inquit funeste de pecude ⁊ innoxi/
um animal agitare desiste. Quo ꝓtinus
discedente vacca ad eius pedes prosterni/
tur. ⁊ ad eius imperiū cū omi māsuetudi/
ne ad gregem suū reuertitur. Multe
subtilitatis erga eos cognoscēdos Demo
nes em̄ sibi ita conspicabiles reddebātur
vt aperte ab ipo sub quacūqꝫ imagine vi
derētur. Nā interdū demones in iouis ꝑ/
sonā plurimūqꝫ mercurij aliqn̄ veneris vł
mineruę transfiguratos se ei vultibus of/
ferebāt. quos ille oēs suis nōibus increpa
bat. Mercuriū maxime paciebatur infe
stum. Iouē brutū atqꝫ hebetē esse dicebat
Quadā etiā vice diabolus in forma re
gis purpura ⁊ diademate ⁊ aureis caligis
ornatus. sereno ore letaqꝫ facie sibi appa/
ruit. Cumqꝫ diu ambo tacuissent agnosce
inquit martine quē colis Xp̄s ego sum de
scensurus ad terras. prius me manifesta/
re tibi volui. Ad hoc cū adhuc martinus
admirās taceret rursus ait. Martine cur
dubitas credere cuꝫ me videas. Xp̄s ego
sum Tunc ille a spū scō doctus ait. Dn̄s
iesus xp̄s nō se purpuratū nec diademite
renitentē venturū esse predixit. Ego xp̄m
nisi in eo habitu ⁊ forma qua passus est.
nisi crucis stigmata preferentē venisse nō
credā. Ad hāc vocē ille disparuit. ⁊ totā cel/
lā fetore cōpleuit. Martinus igitur
obitū suū lōge ante presciuit. quē etiā fra/
tribus reuelauit. Interea cādacēsem dio
cesim cā sedande discordie visitauit. Per/
gens ergo vidit mergulos in flumine pi/
scibus insidiātes ⁊ quosqꝫ capiētes. For/
ma inquit hec demonū est. Insidiātur in/
cautis. capiūt nesciētes. captos deuorant.
saturari nequeūt deuoratis. Imperat igi/
tur vt relicto gurgite desertas peterent re/
giones. Statimqꝫ grege facto. mōtes sil/
uasqꝫ petierūt In illa igitur dyocesi ali
qn̄diu cōmoratus viribus corpis cepit de
stitui ⁊ discipłis indicat se iā resolui. Tūc
oēs flentes cur nos inquiūt pater deseris
aut cui nos desolatos relinquis Inuadēt
em̄ gregē tuū lupi rapaces. Et ille eorum
motus precibus fletibusqꝫ flens quoqꝫ sic
orauit. Dn̄e si adhuc ꝓplo tuo sum neces/
sarius. nō recuso laborē fiat voluntas tua
Dubitauit em̄ pene qd mallet q: nec hos
deserere nec a xp̄o volebat diutius separa
ri. Itaqꝫ cū aliqn̄diu molestia febriū tene/
retur. ⁊ a discipulis suis rogaretur vt in le
ctulo suo vbi in cilicio ⁊ cinere decūbebat
stramentū aliquod poneret. nō decet inqt
filij xp̄ianū nisi i cilicio ⁊ cinere mori. Ego
si vobis aliud exemplū relinquo ipse pec/
caui. Oculis ac manibus in celū semꝑ in
tentus. inuictū ab oratiōe spm̄ nō relaxa/
bat. Et cū supinus semꝑ iaceret. ⁊ a p̄sby/
teris rogaretur vt corpusculū mutatiōe la
teris releuaret. sinite me inquit fratres. si/
nite celū potius respicere q̄ꝫ terrā vt spiri/
tus ad dominū dirigatur. Et hec dicens
vidit diabolū assistere. Quid hic inquit
astas cruēta bestia. Nihil in me funestū
reperies abrae me sinus recipiet. Et i hac
voce sub archadio ⁊ honorio qui ceperunt
circa annū dn̄i. CCCCXLVIII. vite eius
LXXXI. spiritū deo reddidit. Vultusqꝫ
eius tanqꝫ iam glorificatus resplēduit. ac
chorus angelorū ibidem cōcinēs a mul/
tis auditus fuit Ad eius trāsitū picta
ui sicut turonici cōuenerunt. ibiqꝫ magna

altercatio orta est. Dicebant em̄ pictaui.
Noster est monachus. nos reqrimus cō/
mendatū. Quibus illi. Uobis est ablatus
nobis a deo donat⁹. Nocte igitur media:
pictaui om̄es penitus sopiūtur. ꝛ sic a tu/
ronicis per fenestrā eiectus. ꝑ ligerim na/
uigio ad vrbem turonicā cū magno gau/
dio deportatur. Beatus aūt seuerinus
colonieñ. eps cū die dn̄ica loca scā p⁹ ma
tutinas more solito circuiret: illa hora qua
vir scūs obijt angelos cantātes in celo au
diuit. Uocātqꝫ archidiaconē: interrogat
si aliquid audiret. Et cū se nil audire dice
ret. ꝛ archieps vt diligēter auscultaret mo
neret. cepit sursū collū extēdere aures erige
re. ꝛ sup summis articulis baculo susten/
tante stare. Sed dum archieps ꝓ eo oras/
set. quasdā in celo voces audire se dixit.
Cui archieps. Dn̄s meus martinus ē. q
migrauit e mūdo ꝛ nūc angeli eū in celuz
deferūt. Demones aūt affuerūt qui eū re
tinere voluerūt. sed nihil suū in eo reperiē
tes confusi recesserūt. Archidiaconus igi/
tur diē ꝛ horā notauit. ꝛ tūc martinū mi/
grasse cognouit. Seuerus etiā monachus
qui vitā eius scripsit. cū post matutinas
leuiter obdormisset. sicuti ipe in quadā epi
stola testatur. sanctus martinus albis in
dutus vultu igneo. stellātibus oculis. cri/
ne purpureo. tenens librū in manu dextra
quē de vita eius idem seuerus scripserat.
eidē apparuit. Cumqꝫ post benedictionez
in celū conscēdere ipm videret. ꝛ cum eo
ascendere cuperet euigilauit. Post hoc au
tē nūcijs veniētibus eadē nocte scm̄ mar
tinū migrasse audiuit. F Eo q̊qꝫ die
sanctus ambro. mediolanēsis epus mis/
sam celebrans sup altare inter prophetiā
ꝛ eplam obdormiuit. ꝛ cū nullus eū exci/
tare presumeret. ꝛ subdiaconus nisi ipso
innuēte eplam nō auderet legere. transa/
ctis duarū vel triū horarū spacijs excita/
uerūt eū dicētes. Jam hora preterijt ꝛ po/
pulus valde lassus expectat. iubeat dn̄s
noster vt clericus eplam legat. Ad q̊s ille
Nolite turbari frater em̄ meus martinus
ad deū migrauit. ꝛ ego eius funeri inter/
fui ꝛ obsequiū prebui. sed vltimā orationē
vobis excitātibus explere nō valui. Tūc
illi diē ꝛ horā notātes. inuenerūt sanctuz
martinū tūc migrasse ad celū. Cappā
eius vt ait magister iohannes beleth. re/
ges francie in prelijs portare consueuerūt
Uñ ipi⁹ cappe custodes capellani dicebāt
Post mortē autē eius anno. LXIIII.
cum beatus perpetuus eius ecc̄liam ma/
gnifice ampliasset. ꝛ in eaz corpus ei⁹ trās
ferre vellet. semel ꝛ bis ꝛ tertio ieiunijs et
vigilijs insistentes sepulchrū eius nullate
nus mouere potuerunt. Cūqꝫ vellent di/
mittere quidā senex pulcerrimus apparu
it eis dicens Usqꝫ quo tardatis Non vi/
detis sanctū martinū paratū iuuare vos
si manus apponitis. Tunc ille cū eis ma
nus apposuit. ꝛ cum summa velocitate se
pulchrū leuauerūt ꝛ in loco vbi nunc coli/
tur posuerūt. Senex aūt ille post hoc nus/
q̄ꝫ comparuit. Hec translatio in mēse iu/
lij celebratur. Refert odo abbas cluniacē
sis ꝙ tunc om̄es campane in om̄ibus ec/
clesijs nullo tangēte pulsabātur. ꝛ oēs lā/
pades diuinitus accendebātur Fertur
quoqꝫ ꝙ tunc duo socij erant quorū vnus
erat cecus ꝛ alter contractus. Cecus autē
contractū ferebat ꝛ contractus ceco viaz
demonstrabat Sicqꝫ taliter mendicātes
multā pecuniā acquirebāt. Audiētes vo
ꝙ ad corpus sancti martini multi sana/
bātur infirmi cum in translatiōe eius cor/
pus extra ecc̄liam ꝓcessionaliter duceret.
timere ceperunt ne predictū corpus iuxta
domū vbi manebāt duceret. ꝛ sic ipi forsi
tan curarētur Nolebāt em̄ sanitatē ꝯseq̄
ne deperiret materia questus sui Quaꝓ/
pter de illa strata fugiētes se ad aliā trās/
ferebāt ꝑ quā corpus nequaqꝫ duci puta/
bāt Dū q̄ fugerēt corpori eius ex impuiso
ꝓtinus obuiauerūt. Et qꝛ deus multa bo
na prestat inuitis. ambo cōtra eoꝝ volun
tatē ꝯtinuo sunt curati. licet de h̊ plurimū
tristarētur. Ambro. aūt de sancto mar/
tino sic ait. Beatus martinus prophani
erroris tēpla destruxit vexilla pietatis ere
xit. mortuos suscitauit. ab obsessis corpori
bus demōia seua exclusit. ac varijs laborā
tes lāguorib⁹ salutis remedio subleuauit
Qui ita ꝑfect⁹ inuētus ē. vt xp̄m texisset
in paupere ꝛ veste quā egen⁹ accepat mū/
di dn̄m induisset. O felix largitas q̄ diui
nitas operit O clamidis gl'iosa diuisio q̄

militem texit et regē. O inestimabile do/
num qđ vestire meruit diuinitatē Digne
huic dñe confessiōis tue premia cōtulisti.
Digne ei arrianorū sbiacuit feritas. Di/
gne amore martyrij psecutoris tormēta ñ
timuit Quid erit ꝓ oblatiōe integri corpo
ris recepturus. q̇ ꝓ q̄ntitate vestis exigue
deū vestire meruit ꝛ videre. Sic speranti
bus contulit medicinā vt alios supplica/
tionibus. alios visu saluaret.

CLXII A

De sancto Bricio.

Bricius sancti martini
dyaconus. eiusq̃ plurimū emu
lus multa eidē sctō cōuicia in/
ferebat. Nam cū q̇dā pauper martinū re/
quireret. dixit ei bricius. Si illū delirū q̄/
ris prospice eminus ille ē. em q̇ q̄si amens
celū respicit. Cū igif paup a martino que
petierat accepisset. vir sāctus briciū ad se
vocans dixit. An ego tibi delirus videor
brici Qđ cū ille p̄ verecūdia se dixisse ne/
garet. ait martinus. Nōne aures mee ad
os tuū erāt. qñ h̄ eminus loq̄baris. Amē
dico tibi. q2 a domino obtinui vt michi in
ep̄atu succedas. sꝫ scias multa te in ep̄atu
aduersa passurū. Qđ bricius audiēs irri
debat dicēs. Nōne verū dixi istū delir̄ eē.
Post mortē igif sancti martini bricius in
ep̄m est electus. Qui deinceps orōni va/
cabat. Et licꝫ adhuc supbus tñ corpe ca/
stus erat. Anno aūt ep̄atus sui tricesimo
mulier quedā religiose vestita q̄ eius ve/
stimēta lauabat ꝯcepit ꝛ filiū pepit Tūc
om̄is ppl'us cū lapidibus ad eius ianuaꝫ
cōgregatus est dicens. Diu pietate sancti
martini luxuriā tuā dissimulauim⁹. sꝫ iā
neq̃q̄ polluras manus osculari valemus
Illo aūt viriliter hoc negante ait. Addu/
cite ad me infantē. Quo allato cuꝫ XXX.
esset dieꝝ. dixit ad eū bricius. Adiuro te ꝑ
filiū dei vt dicas corā om̄ibus si ego te ge
nui. Et ille. Non tu inquit es pater meus
Populo aūt vrgente vt quis esset eius pa/
ter req̇reret. ille ait. Nō ē hoc meū. feci qđ
ad me pertinuit. Popl's aūt ē hoc totū ma
gicis artibus attribuebat dicēs. Nequa/
q̄ nobis falso pastoris nomine dñaberis.
Tunc ille ꝓ sui purgatiōe prunas arden/
tes vsq̃ ad tumbaꝫ sancti martini cūctis
videntibus deportauit. Proiectisq̃ pru/
nis vestis ei⁹ illesa apparuit. Et ait. Si/
cut hoc meū vestimentū a prunis mansit
illesum. sic corpus meū a contactu mulie/
ris est mūdū. Populo autē adhuc nō cre/
dente sanctū briciū cōtumelijs ꝛ iniurijs
afficiūt ꝛ a sua dignitate eijciūt vt verbuꝫ
qđ sanctus martinus dixerat impleretur
Tunc bricius flēs papā adijt. ꝛ septē an/
nis ibidē ꝑmanēs q̇cq̇d in sctm̄ martinū
deliquerat penitēdo deleuit. Populus āt
iustinianū prefecit. ꝛ romā ꝯ briciū misit.
vt ep̄atum sibi cōtra bricium defensaret.
Quo cū tenderet: in ciuitate vercellēsi vi/
tam finiuit. ꝛ armenium loco eius popu/
lus om̄is prefecit. Septimo igitur anno
bricius cū autoritate pape rediēs sexto ab
vrbe miliario hospiciū accepit. ꝛ armeni⁹
eadeꝫ nocte spm̄ exalauit. Quod bricius
ꝑ reuelationē cognoscens. ait suis vt sur/
gerent. ꝛ secū ad tumulādū turoneñ. ep̄m
properarēt. Cum ergo bricius per vnam
portā ciuitateꝫ ingrederetur. ille per aliaꝫ
mortuus efferebatur. Quo sepulto sanctus
bricius sedē suā accepit. ꝛ septem postmo
dū annis presidens ꝛ vitam laudabilem
ducens. XLIIII. anno episcopatus sui in
pace quieuit.

CLXIII A

De sancta Elisabeth.

Elisabeth interpreta
tur deus meus cognouit. vl'
dei mei septima. vel dei mei
saturitas. Dicitur ergo pri/
mo elisabeth deus meus cognouit. q̇a d̄s
eam cognouit. i. suo beneplacito approba
uit vel cognouit. i. noticiā sue cognitionis
sibi infudit. Scđo dicitur elizabeth. id est
dei mei septima. ipsa em̄ habuit septimā
dei. vel quia septem operibus mi̇ficordie
se exercuit. vel quia nūc est in septima eta/
te quiescentiū. peruētura tandē in octauā
resurgentiū vel propter septē status i qui/
bus fuit. Ipsa nāq̃ fuit in statu virgina/
li. secūdo in statu coniugali. tertio in statu
viduali. quarto in statu actiuo. quinto in
statu contemplatiuo. sexto in statu reli/
gioso. et nunc septimo est in statu glorioso

Cristi septem status manifeste continen/
tur in legenda sua vt possit dici de ea quod
dicit in daniele de nabuchodonosor. septē
tēpora mutabūtur super eam: Tertio di/
citur dei mei saturitas. deus eñ eam mo/
do saciauit ⁊ repleuit splendore veritatis.
dulcedine suauitatis. ⁊ vigore eternitatis
Unde augustinus in libro de ciuitate dei
agens de ciuitate celesti dicit. In eternita
te dei viget. in veritate dei lucet. in bonita
te dei gaudet.

Elizabet illustris vngarie regis
filia genere nobilis. sed fide ac
religione nobilior. stirpem tam
nobilem nobilitauit exemplis.
Illustrauit miraculis. ⁊ decorauit gratia
sanctitatis. Quā autor nature supra na/
turā quodāmodo extulit dū puella regali
bus nutrita delicijs. oīa puerilia aut om/
nino cōtemneret. aut eadē in dei obsequiū
manciparet. vt liquido clareat tenera eiꝰ
infantia q̄ꝫta simplicitate viguit q̄ꝫta dul
ci deuotione incepit. Ex tūc siquidē cepit
bonis assuescere studijs ludos spernere va
nitatis. successus prosperos fugere mūdi ꝓ/
ficere semper in reuerentia dei Cū eñ ad/
huc esset quinquēnis in ecclīa orandi grā
tam sedula ꝑmanebat: vt eam eius soda/
les vel ancille auellere vix valerent. Quā
cum ancille vel coetanee eius obseruarēt.
aliquā de illis causa ludi versus capellā in
sequi videbatur. vt ex hoc intrandi eccle/
siam oportunitatē captaret. Quaꝫ ingre/
diens genua flectebat. aut pauimēto tota
liter incūbebat. Et licet litteraꝝ peritiā nō
haberet. tñ coram se in ecclesijs sepe psalte
riū expādebat. vt quodāmodo se legere fin
geret. ne velut occupatā q̄s impediret Se
quoq꞉ cū puellis ad terraꝫ prostratā ludi
specie mēsurabat vt sub tali occasione deo
reuerentiā exhiberet. In ludo etiā annu/
lorū ⁊ alijs ludis spem totam in deū pone
bat. Et ex his q̄ puella paruula lucrabat.
vel alias peculiariter possidebat puellis
pauperculis decimas exhibebat. inducēs
eas vt sepe orationē dñicam dicerent. ⁊ cre
bro virginē salutarent. Crescens ꝟo ꝑ
etatē tp̄is crescebat amplius ꝑ affectū de/
uotionis. Nam beatam virginē dei geni/
tricem in sui patronā ⁊ aduocatā et beatū
iohannē euangelistā in sue castitatis custo
dem elegit. Cum eñ singule cedule singu/
lorū apostolorū nominibus inscripte alta/
ri imponerētur. ⁊ quelibet aliarū puellaꝝ
casu sibi cedulā contingentē acciperet ista
oratione fusa tribus vicibus cedulam vbi
nomen sancti iohānis erat inscriptū vt de
siderabat accepit. Ad quē tanto deuotio/
nis ferebatur affectu vt nichil in eius noīe
petētibus denegaret Ne ꝟo mūdi succes/
sus sibi nimiū blandiretur. quotidie in re
bus prosperis sibi aliq̄d detrahebat. Cuꝫ
eñ in aliquo ludo sibi prospere succederet
reliquū intermittēs dicebat. Nolo ꝓcede/
re. sed propter deum reliquū intermitto
B Ad choreas quoq꞉ cū puellis ceteris
aduocata cū vnū circuitū ꝑegisset dicebat
Sufficiat nobis vnus circuitus. iaꝫ ꝓpter
deum alios dimittamus. Et sic per talem
modum puellas a vanitatibus tēperabat
Uestimentorū lasciuos vsus semꝑ abhor
ruit ⁊ omnē in his honestatē dilexit. Cer/
tū quoq꞉ sibi numerū orationū indixerat.
quē si quādo aliqua occupatione preuēta
nō potuisset perficere. ⁊ ab ancillis lectuꝫ
ingredi cogeretur. cū celesti sponso vigili/
as vigilanter soluebat. Dies quoq꞉ solen/
nes puella nobilis tanta deuotione cole/
bat. vt etiā manicas sibi consui nulla rōne
pateretur anteq̄ꝫ missaꝝ solennia comple/
rentur. Cirotecarū etiā vsus ante meridiē
in dieb꞉ dñicis sibi interdixit volēs in hoc
⁊ sacre deferre solennitati. et sue satisfacere
deuotiōi. Propter quod solita erat ad hec
⁊ similia se per votū astringere ne quis eā
posset aliquibus suasionibus a suo ꝓposi
to reuocare Officiū ecclesiasticū audiebat
cum tanta reuerentia vt cum sacra lege/
rentur euāgelia vel sacra hostia conficere/
tur manicas si forte consute essent solueret
monilia deponeret. ⁊ cetera capitis orna/
menta in imo locaret. At vbi gradum
virginalē prudenter rexit ⁊ innocenter ꝑ/
currit cōiugalē gradū intrare cōpellitur.
vtpote que ad hoc paterno imperio vrge/
batur fructū perceptura tricesimum que fi
dem trinitatis seruauit cū decalago prece
ptorū Consensit igitur licet inuita in co/
pulam coniugalē nō vt libidini cōsentiret
sed ne patris preceptū cōtemneret ⁊ vt fi/

lios educandos ad dei seruiciū ꝓcrearet.
Quāuis eīm fuerit legi thori cōiugalis a/
stricta nulli tñ culpande delectatōi fuit sb
iecta Quod inde manifeste constat qm̄ in
manibus magistri conradi votū emisit. ꝙ
si viro suo eam supuiuere cōtingeret con/
tinentiā perpetuā obseruaret ¶ Fuit
igitur lantgrauio turingie sociata ꝯiugio
pro vt regalis exigebat magnificētia. ⁊ di
sposicio ordinauit diuina vt. s. ibidē mul/
tos ad dei amorem adduceret. ⁊ incultos
hōies edoceret. Licet aūt mutauerit statū
nō tñ mutauit mētis affectū. Quāte autē
fuerit deuotiōis ⁊ humiliatiōis ad deum:
q̄ꝫte austeritatis ⁊ abstinentie ad seipsam
q̄ꝫte largitatis ⁊ misericordie ad paupe/
res ex his que subiecta sunt aptius decla/
ratur. Nam in oratiōe tanti extitit feruo/
ris. vt etiā ancillas ad ecclesiā gradu con/
cito ꝑueniret. vt quasi q̄busdam clādesti/
nis orationibus aliquā dei gratiaꝫ impe/
traret In nocte ad oratione sepe surgebat
rogāte eam marito vt sibi parceret. ⁊ quie
ti alicui corpus donaret. Ordinauit autēꝫ
cū quadā domicella sibi inter ceteras ma/
gis familiari vt si forte somno depressa nō
surgeret. eā pede tangens excitaret Qua/
dā ꝟo vice pedem dñe tangere voluit ⁊ ca
su in pedē mariti impegit. Qui subito ex
citatus rem vt erat didicit. ⁊ paciēter suf/
ferens prudenter dissimulauit. Et vt ora
tionū suaꝝ deo pingue redderet sacrificiū
sepe ip̄m irrigabat abūdantia lachryma/
rū quas q̄dē lachrymas fundebat iocūde
⁊ sine aliqua indecenti vultus ꝑmutatiōe
ita vt sꝑ cū dolore fleret ⁊ de dolore gaude
ret. ⁊ hoc quadā vultus letitia venustaret
tāte se hūilitati subiecit vt ꝓpter dei amo/
rem vilia ⁊ abiecta nō sperneret sed hec cū
deuotione nimia exerceret. Nā infirmum
quēdā vultu deformē. capitis fetore horri
bilē in sinu ꝓprio reclinauit. ⁊ horridū cri/
nem tondens eius caput ancillis ridētib⁹
lauit In rogatiōib⁹ semꝑ ꝓcessionē nudis
pedibus induta laneis seq̄batur. Et in ꝑ
dicationū statiōibus inter paupculas tā/
q̄ꝫ paupꝫ ⁊ humilis residebat. In purifica/
tione post partū nequaq̄ꝫ se vt cetere gem/
mis ornabat vel vestibus deauratis tege
bat. sed exemplo intemerate puerpere fili/
um ꝓprijs gestans in vlnis. ip̄m ad alta/
re cum agno ⁊ candela hūiliter offerebat.
vt ex his ⁊ seculi pompā cōtemnēdā ostē/
deret et se illibate puerpere conformaret.
Deinde domū rediēs vestimēta ipsa cum
quib⁹ ad eccl'iam ꝓcesserat alicui pauperi
mulieri tribuebat. Accedit q̄cꝫ ad sue
humilitatis ꝑconiū ꝙ ipsa libertate ꝑcel/
lens ⁊ dignitate sublimis cuiusdā viri scꝫ
magistri conradi pauperis ⁊ mendici sed
tñ sciētia ⁊ religione ꝑcipui saluo iure ma
trimonij ⁊ consentiente marito. obediētie
adeo se subiecit. vt q̄cq̄d ille ꝑciperet: ipa
cū reuerētia ⁊ multo gaudio adimpleret
vt ex hoc ⁊ obedientie perciperet meritū. ⁊
dñi saluatoris q̄ factus ē obediēs vsq̄ꝫ ad
mortē imitaretur exemplū. Quadā aūt
vice ad quandā predicationē ab ip̄o voca
ta superueniēte marchionissa missenē. ipe/
dita nō venit. Qđ ille egꝛ referēs tātā eius
inobedientiam relaxare noluit. donec vsq̄ꝫ
ad camisiā expoliatā cū quibusdā ancillis
suis que culpabiles fuerant fortiter verbe
rari fecit. ¶ Sibi quoq̄ꝫ tantā absti
nentiā ⁊ rigorē imponebat. vt corpus suū
vigilijs disciplinis et ieiunijs maceraret.
Nam sepe a viri thoro abstinens: noctes
ducebat insomnes vt orationibus posset
insistere ⁊ in abscondito patrē celestē ora/
re. Cunq̄ꝫ somni interpellaret necessitas.
suꝑ strata tapetia dormiebat. Sed cū ma
ritus abesset cū sponso celesti in orationi/
bus pernoctabat. Sepe etiā ꝑ manus an
cillarū faciebat se in cubiculo fortiter ver
berari vt saluatori flagellato vicē repen/
deret. ⁊ carnē ab om̄i lasciuia coerceret.
Tantā autē in cibo ⁊ potu tēperantiā ex/
hibebat. vt in mensa mariti inter diuersa
ferculoꝝ genera interdū pane simplici eēt
contenta. Magister eīm conradus sibi in
terdixit ne de cibis mariti quicq̄ꝫ contin/
geret. de quibus sanā conscientiā nō habe
ret. Quod ipsa tanta diligentia obserua/
uit. vt alijs diuersis delicijs abundanti/
bus: ipsa cum ancillis suis cibis grossi/
oribus vteretur. Sepe tamen ad men/
sam sedebat ⁊ cibos manibus contrecta/
bat ⁊ diuidebat vt ex h̄ comedere videret:
ne superstitionis notam incurreret. sed vr
banitate tali cunctos cōuiuas letificaret.

Quadā vice cū longi itineris fuisset labore depressa: et marito et sibi fuissent cibi diuersi oblati. qui nō credebantur de iustis laboribus acquisiti omnino abstinuit ⁊ nigrum panem ⁊ durum: in aqua calida madefactū cum suis ancillis paciēter comedit. Ob hoc quosdam redditus iustos vir suus sibi assignauerat. de quibꝫ cū quibusdam ancillis suis: que sibi ad hec omnia consentiebant viuebat. Sepe autē cibos curie respuit ⁊ aliquorū bonorū virorum cibaria requisiuit. Hec autē oīa vir suus cum patientia supportabat. asserens ꝙ hec ⁊ ipse libenter faceret. si turbationē sue familie non timeret. Statum quoqꝫ paupertatis in summa gloria constituta sūmopere affectabat vt et xp̄o pauperi vicem rependeret ⁊ mundus in ea nil proprium haberet. Qua propter interdū cum sola esset cum ancillis. vestimentis vilibus induēs se ⁊ despecto velo caput suū operiens dicebat. Taliter incedam cum ad statum venero paupertatis. Licet autem sibi abstinētie frenum imposuerit tāta tamē liberalitate se ad pauperes effundebat vt nullū aliqua premi inedia pateretur. sed oīibus adeo largissime subueniebat. vt omnes eam matrē pauperū acclamarent. Sex enim misericordie operibus tota vigilantia insudabat. vt regnū perpetuū perpetuo regnatura perciperet. ⁊ paternā benedictionē cum benedictis ad dexteram possideret. Ipsa nanqꝫ nudos vestiebat. Siquidem vestimenta impendebat pauperibus nudis. peregrinorum ⁊ pauperū corporibus sepeliendis. ⁊ pueris baptizandis. Quos quidē pueros sepe de fonte sacro leuabat. ⁊ proprijs manibus eorū vestimenta suebat. vt compaternitate cōtracta eis liberius subueniret. Accidit autē vt cuidam paupercule quoddam satis bonum tribueret vestimētum. Illa autem videns donum tam magnificum. tam ingenti gaudio est perfusa vt ad terram cadens mortua crederetur. Quod beata elizabeth videns. doluit se sibi tanta dedisse. timens ne sibi fieret causa mortis. Sed tamē pro ea orauit. ⁊ ipsa sanata surrexit. Sepe autem ipsa cum ancillis suis: lanam proprijs manibus filabat. ⁊ inde vestimenta fieri faciebat. vt ex hoc bonorū laborum gloriosum reciperet fructum ⁊ exemplum vere humilitatis ꝓberet. ⁊ de proprij corporis laboribus elemosinam daret deo. Ipsa esurientes pascebat. Pauperibus enim alimenta prebebat adeo vt lantgrauio viro suo prouecto ad curiā friderici imꝑatoris qui tūc erat cremone ipsa omnē annonā de suis grangijs collegit. ⁊ congregatis vndecūqꝫ pauperibus quotidie eis necessaria ministrabat eo ꝙ tunc caristia et fames valida imminebat. Sepe autem cum pecunia ei deficeret ornamenta vendebat: vt pauperibus subueniret. Multa etiam sibi ⁊ suis ancillis consueuit subtrahere: ⁊ pauperibus reseruare. Ipsa sitientes potabat. Quadam autem vice ceruisiam pauperibus distribuens cum vnicuiqꝫ sufficienter dedisset inuentum est ꝙ vas nullum habuit diminutionē. sed eādem quā prius mensurā seruauit. Ipsa hospitio peregrinos ⁊ pauperes suscipiebat. Domum enim maximā sub altissimo castro suo cōstruxit. in qua infirmorū magnam multitudinem refouebat. quos diebus singulis nō obstante difficultate ascensus: vel descensus visitans. ⁊ eis omnia necessaria ministrabat et verbis incitatorijs ad patientiam inducebat. Et licet omnē corruptionem aeris semper egre portauerit. infirmoꝝ tñ corruptiōes propter dei amorē etiam tempore estiuo nō abhorruit. sed remedia adhibuit velo proprij capitis tersit ⁊ manibus proprijs contrectauit. licet ancille talia grauiter tolerarent. In eadem quoqꝫ domo puerulos pauperū feminarum nutriri cum summa diligentia faciebat. quibus se tam dulcem ⁊ humilem exhibebat vt eam omnes matrem vocarēt. ⁊ intrantem domum cuncti tanqꝫ matrē filij sequerentur. et ante eam cateruatim cum summo studio collocarentur. Ipsa vero ⁊ olliculas ⁊ annulos vitreos ⁊ quedam alia vitrea emi fecerat: vt pueri ludos pueriles in talibus exercerent. Que dum in pallio proprio equitans in castrū deferret de rupe altissima suꝑ lapides ceciderunt: sed nulla in eis lesio est inuēta.

Ipsa infirmos visitabat. Miserorū enim
compassio adeo animū eius vendicabat.
ꝙ eorum hospicia diligenter perquirens
eos solicite visitabat. eorū camerulas fa/
miliariter ⁊ deuote subintrans: nec diffi/
cultate vie pertenta. nec lōgitudine laces/
sita. quibus subueniebat in necessarijs: et
verba exhibebat consolationis. Propter
qđ ex quintuplici consideratiōe remunera
tionē accepit scʒ ex dignatione visitatiōis
ex labore itineris. ex affectu compassionis
ex affatu consolatiōis. ⁊ ex largitiōe mune
ris. Ipsa sepulturas paupeꝝ frequēta/
bat. Mente nāqꝫ deuota pauperū curre/
bat ad funera. ⁊ vestes quas ꝓprijs ma
nibus fecerat eorū corporibus coaptabat
adeo vt semel velū suum lineū magnū in
partes concideret ⁊ cuiusdā pauperis cor
pus inuolueret Eorum etiam funera pro
prijs manibus contrectabat. ⁊ in ipsorum
obsequijs deuota manebat. Inter hec lau
danda est deuotio viri sui. qui licet nego/
cijs esset multis implicitus. in dei tamen
obsequio erat deuotus. Et quia ipē talib̄
personaliter intendere non valebat. vxori
sue potestatē concesserat agēdi omīa que
dei honorē respicerent. ⁊ anime sue salutem
afferrent. r Cupiens ꝟo beata eliza/
beth vt vir suus in fidei defensionē poten/
tie sue arma converteret. ipsum salubri ex
hortatione induxit vt ad terrā sanctā per
geret visitandā. Ubi dum esset ipse lant/
grauius princeps fidelis deuotus ⁊ incli/
tus fide integra et deuotione sincera: deo
reddidit spiritū suorū operū fructū recipi/
ens gloriosum. Et sic ipsa vidualem sta/
tum cū deuotione amplectitur ne vidua/
lis continētie premio fraudaretur sed fru/
ctuʒ sexagesimū perciperet vtpote que de
calogum preceptoꝝ cum sex operibus mi
sericordie obseruaret. Uerum cū mors
viri sui per totam fuisset turingiaʒ diuul/
gata ipsa tāqꝫ dissipatrix ⁊ prodiga a qui
busdam vasallis viri sui turpiter ⁊ totali/
ter est eiecta. vt ex hoc eius patientia cla/
resceret et paupertatis diu conceptū desi/
derium obtineret. Adueniente igitur no/
cte in domo cuiusdam tabernarij: in loco
vbi porci iacuerant se recepit. deo gratias
multas agens. Hora vero matutinali ad
domū fratrum minoruʒ pergens rogauit
vt pro sua tribulatione deo gratias age/
rēt: ⁊ te deum laudamus cantarent. Se/
quēti die domū cuiusdam sui emuli cum
suis paruulis iussa ē ingredi arto sibi loco
ibidē ad modū assignato. Que dū ab ho
spite ⁊ hospita plurimum grauaretur pa/
rietibus valefecit dicens. Libenter homi
nibus valefacerem si beneficos inuenirē.
Compulsa igitur ad locuʒ priorem redijt.
⁊ paruulos suos ad loca diuersa alendos
transmisit. Dum ꝟo per quādā viam stri/
ctam luto profundo plenā super quosdaʒ
lapides ibidem positos pergeret. ⁊ vetula
quedam cui iam multa beneficia contule/
rat. super eosdem lapides transiens eideʒ
cedere recusaret. ipsa in lutum profunduʒ
cecidit ⁊ surgens vestimēta sua gaudēs. ⁊
ridens abstersit Post hoc autem abba/
tissa eius matertera ipsius paupertati ni/
miū compatiens ad epm babembergen/
sem ipius auunculū eam duxit. Qui eam
honeste suscipiens caute retinuit. intēdēs
ipsam scđis nupcijs copulare Quod cum
ancille que secum continentiā vouerāt di/
dicissent ⁊ ex hoc se multis lachrymis af/
fligerent beate elizabeth cum gemitu hoc
retulerunt. Que eas confortans ait. Con
fido in dn̄o: pro cuius amore continentiā
voui perpetuā: ꝙ meū propositum firmū
custodiet ⁊ omnē violentiā conteret. ⁊ con
silium humanū dissoluet. Et si forte auū/
culus meus voluerit me alicui copulare:
animo dissentiam ⁊ verbis pariter contra
dicam. Et si nullum aliud mihi euadēdi
superesset remedium: nasuʒ mihi propriū
detruncarem vt me sic deformem quilibet
abhorreret. Cū igitur de mādato ipius
episcopi ad quoddam castꝝ inuita fuisset
deducta. moratura ibidem donec tradere
tur in cōiugiū. ⁊ ipa suam castitatem dn̄o
cum lachrymis cōmendasset. ecce dn̄o di/
sponēte ossa viri sui de vltra marinis par/
tibus deferuntur. Iussa est igitur ab epi/
scopo reduci. vt ossibus viri sui deuota oc
curreret. Ipsa ergo ossa ab epo cum hono
rabili processione ⁊ ab ipa cū multa deuo/
tione ⁊ lachrymarū effusiōe suscepta sunt.
Que cōuersa ad dn̄m dixit. Gracias tibi
ago dn̄e: quia in susceptione ossiū viri mei

dilecti tui me miserã ꝯsolari dignatus es.
Tu scis dñe q: licet ipm te amantẽ multũ
amauerim tñ ob tui amorẽ eiꝰ ꝑñtia libẽter
carui. ⁊ in sancte terre tue subsidiũ destina
ui. Et q̃uis delectabile michi esset adhuc
cũ eo viuere tali ꝯditiõe vt cum ipo paupe
re ꝑ totũ mundũ paupercula mendicarez.
tñ te teste ꝯtra tuã voluntatẽ vno crine ipm
nõ redimerẽ. nec ad vitã mortalẽ iterũ re-
uocarẽ. ipm aũt ⁊ me tue gratie recõmen-
do. ¶ Uerũ ne fructũ centesimũ per-
deret. ꝙ perfectionẽ euangelicã seruantibꝫ
datur ꝙ de sinistra miserie ad dexterã glo-
rie transferunt. religiosum habitũ induit.
vestes scꝫ griseas humiles ⁊ abiectas. ꝯti-
nentiã post mortẽ viri perpetuã seruãs obe
dientiã perfectã custodiens ⁊ voluntariaz
paupertatẽ amplectẽs. Mendicando ꝙꝫ
ire hostiatim voluit: sꝫ magister conradus
nõ permisit. Fuit aũt eius habitus tam de
spectus vt deferret palliũ griseũ panno co-
loris alterius prolongatũ. manicas etiam
tunice ruptas alterius coloris panno ha-
buit emẽdatas. Pater vero suus rex vn
garie audiens filiã suã ad tantã deuenisse
inopiã. comitẽ quendã ad eã misit. vt ipaz
ad paterna limina reducere procuraret. ꝙ
videns eam tali habitu ornatã: cemensq̄ꝫ
sedentẽ hũiliter ⁊ filantẽ pre ꝯfusiõe ⁊ ad-
miratõe exclamãs dixit: Nunq̄ꝫ filia regis
tam vili habitu induta apparuit: nec lanã
aliq̃n filare visa fuit. Cum vero pro sua re
ductiõe vehemẽter institisset nullatenus
acquieuit. cum pauperibꝫ malens in pau-
pertate degere. q̄ꝫ diuitijs multis cũ diuiti
bus abundare. Ut vero eius animus in
deũ totus transiret. ⁊ intenta eius deuotio
nullũ impedimentũ haberet rogauit dñm
vt oim temporaliũ ꝯtemptũ sibi infunde-
ret. ⁊ filiorũ dilectionẽ a suo corde auellerz
⁊ ꝯtra omẽs ꝯtumelias ꝯtemptũ ⁊ ꝯstan
tiã largiret. Fusa vero orõne audiuit dñm
sibi dicentẽ. Exaudita est orõ tua. Que di
xit ancillis Exaudiuit dñs vocẽ meã. q: ⁊
oĩa temporalia vt stercora reputo ⁊ de filijs
meis non plus quam de alijs proximis cu
ro. ⁊ mei ꝯtemptum ⁊ opprobria paruipẽ-
do. nihilq̄ꝫ aliud iam diligere video: nisi
deum Magister ꝙꝫ cõradus sepe sibi mo
lesta ⁊ cõtraria imponebat ⁊ quos ampliꝰ
diligere videbat ab eius ꝯsortio sepabat
adeo vt duas fideles ancillas ⁊ ꝑdilectas
q̃ a iuuẽtute sua secũ fuerãt enutrite ab ea
remouerit. multꝫ effusis lachrymis hinc ⁊
inde. Hec aũt faciebat vir sanctus vt eius
voluntatẽ frangeret. ⁊ vt ipa suũ affectum
ad deũ totaliter erigeret. ⁊ ne aliqua de an
cillis pristinã gloriã ad eius memoriã re-
uocaret. In his aũt oĩbꝫ inueniebat ⁊ ve
lox ad obedientiã ⁊ ꝯstans ad patientiaz.
vt per patientiã aiam suã possideret. ⁊ per
obedientiã victoria decoraret. Dicebat ꝙꝫ
Si ꝓpter deũ tm̃ timeo hominẽ mortalez.
quantũ tmere debeo iudicem celestẽ. Ideo
aũt magistro conrado pauperi ⁊ mendico
⁊ nõ alicui diuiti episcopo obedientiã face-
re volui. vt oẽm occasionẽ temporalis ꝯso
latiõis a me penitus abdicarem. Qua
dam vice dum claustrũ quarundã sancti-
moniali ũ ab eis obnixe rogata intrasset:
nõ habita licentia a suo magistro. fecit eaz
tam grauiter verberari vt post tres hebdo
madas in ea vestigia verberũ apparerent.
Dicebat aũt suis ancillis se ⁊ illas ꝯsolãs
Sicut gramẽ fluuio inundante deprimi-
tur ⁊ decrescente erigit. sic nos aliqua af-
flictõe adueniẽte debemus per humilitatẽ
submitti cessante vero ad deũ per spiritu-
alẽ leticiã eleuari. Tanta se humilitate
deprimebat vt nullatenus pateret q̄ ancil
le eam dñam appellarẽt. sꝫ singulariter ad
eam numero loquerent eo modo. s. quo in-
ferioribꝫ loqui solemus. Scutellas insup
aliaq̄ꝫ coquine vtensilia lauabat. ⁊ ne ab
ancillis prohiberet. eas tunc ad loca alia
transmittebat. Dicebat etiã. Si vitã aliã
magis despectã inuenissem ipam potius
elegissem ¶ Ceterũ vt cũ maria opti
mã partẽ possideret sedule contemplatiõi
vacabat. In qua quidẽ ꝯtemplatiõe spe-
cialẽ gratiã habuit lachrymas fundere. ce
lestes visiones crebro videre. ⁊ ad amorez
dei alios inflãmare. Quãdoquidẽ magis
iocunda videbat. tunc iocunde deuotiõis
lachrymas emittebat. ita vt lachryme de
vultu eius iocundo tanq̄ꝫ de fonte serenissi
mo effluere viderent. vt simul flens videre
tur ⁊ gaudẽs. nunq̄ꝫ in deformitatẽ vel ru
gas vultũ ex fletu ꝯuertens. Dicebat eñ de
his ꝙ vultũ in fletu deformãt. videnꝫ q̃si

dñm deterrere. Dent ei dño qđ habent cũ
iocunditate ⁊ hilaritate. Visiões celestes
in ipa sui oratiõe ⁊ ꝯtemplatiõe sepe vide/
bat. Quadã vero die sacro quadragesima
li tempore in ecclesia existens: sic ad altare
oculis defixis intenta manebat ac si ibidẽ
dei presentiã miraret᷑. vbi per magnũ spa/
cium ꝯsolata diuina est reuelatiõe refecta.
Deinde domũ reuersa: dum se pre debilita
te in ancille gremiũ appodiasset: ⁊ illa p fe/
nestrã oculos ad celũ defixos attolleret. tã
ta hilaritate vultus eius perfundit᷑ vt etiã
risus mirabilis sequeret᷑. Que cũ diu tam
iocunda visiõe letificata fuisset subito i la/
chrymas est ꝯuersa. Rursus oculos aperi/
ens pristina iocunditate perfruit᷑: oculosq̄
claudens pristinis lachrymis irrigat᷑. Et
sic vsq̄ ad ꝯpletoriũ talibꝰ est diuinis ꝯso/
latiõibꝰ imorata. Cum vero diu tacẽs nul
lum verbũ emisisset penitus. tandẽ prorũ/
pens locuta est dicens. Ita dñe tu vis esse
mecũ ⁊ ego tecũ: ⁊ nunq̄ volo a te separari
Postmodũ cum ab ancillis rogaret᷑ vt ad
dei honorẽ ⁊ ipaꝝ edificationẽ quid vide/
rit indicaret: illa ipaꝝ importunitate deui
cta ait. Vidi celũ apertũ: ⁊ iesum se ad me
benignissime inclinantẽ vultũq̄ ad me sin
cerissimũ ostendentẽ. Ego vero de sua vi/
sione ineffabili iocunditate perfusa: de suo
recessu remanebam multo merore deiecta.
Qui mei misertus. iteꝝ me sui vultus osten
sione letificãs ait. Si tu vis esse mecum ⁊
ego ero tecũ. Cui ego respondi prout me lo/
quentẽ audistis. Cumq̄ rogaret᷑ vt etiã vi/
sionẽ quã iuxta altare vidit exponeret. illa
respondit. Que ibi vidi nõ expedit enarra
re. Ibi tñ in gaudio multo fui: ⁊ dei miran
da ꝯspexi. Sepe quoq̄ dum in oratiõe
ꝯsisteret. facies eius mire splendebat. ⁊ ex
eius oculis instar solis radij ꝓdibãt. Se
pe aũt eius oratio tanti feruoris inuenieba
tur vt etiã alios inflãmaret. Iuuenẽ quoq̄
quendã seculariter indutũ ad se vocãs ait
Videris nimis dissolute viuere. cum debe
res creatori tuo seruire. Velles ne ꝙ pro te
deum orarẽ. Et ille. Volo dña ⁊ id vehe/
menter exposco. Cum igit᷑ oratiõi se dedis/
set: ⁊ iuuenẽ similiter pro se oratiõi incum/
bere monuisset: iuuenis alta voce clamauit
dicens: Cessate dña ab oratiõe iam cessate

Sed cum illa iam attentius oraret iuue/
nis altius clamãs dixit. Cessate dña quia
totus deficio ⁊ cõburor. Ipe eñ tanto ca/
lore fuerat succensus vt totus sudans ⁊ fu
mans corpus ⁊ brachia velut amẽs iacta/
ret adeo vt pleriq̄ accurrentes ⁊ ipm te/
nentes vestes eius pre nimio sudore madi
das inuenirent. ⁊ estum eius manibꝰ ferre
nõ possent. ipo clamante ⁊ dicente. Totus
ardeo ⁊ ꝯsumor. Ut vero beata elizabeth
orationẽ cõpleuit iuuenis estuare cessauit
Qui rediens ad seipm: ⁊ diuina gratia il
lustratus ordinẽ fratrũ minorũ ingressus
est. Illa aũt inflãmatio sic ostensa. feruorẽ
orationũ suaꝝ igneũ demonstrabat: qui tã
validus extitit ꝙ etiã frigidũ inflãmauit.
Sed ille carnalibꝰ assuetus ⁊ spiritualibꝰ
nõdum ydoneus talia capere nõ valebat.
I Ad summũ vero cumulum perfectio/
nis ꝓpter marie ꝯtemplatiõis ociũ nõ de/
seruit marthe officiũ laboriosum: sicut su/
pra in sex operibꝰ misericordie est ostensum
Nihilominus tamẽ postq̄ religiosum ha
bitũ induit: sedule pietatis operibꝰ deseruĩ
uit. Nam cum pro dote sua duo milia mar
charũ recepisset: partẽ in pauperes distri/
buit. ⁊ de reliquo in marpurg magnũ ho/
spitale ꝯstruxit. Propter qđ omes eam re/
putabant dissipatricẽ ⁊ prodigã. ⁊ cuncti
appellabãt eam insanã. Et qꝛ omes iniu/
rias nouerat gaudenter accipere imprope
rabant ei ꝙ nimis cito memoriã viri sui a
corde abiecerat que taliter exultabat Post
q̄ aũt hospitale ꝯstruxerat seruitijs paupe
rum se tanq̄ ancillã humilẽ mancipauit.
Nam pauperibꝰ solicita ministrabat: vt
eos etiã balnearet: ⁊ in lectis collocãs ope/
riret: adeo vt ancillis gratulabunda dice/
ret. Quã bene nobiscũ agitur quia dñm
sic balneamus ⁊ tegimus. In ipo aũt pau
perum obsequio sic humiliter se habuit: ꝙ
puerulũ quendã monoculũ ⁊ scabie ꝑfusũ
vna nocte sexvicibꝰ ꝓprijs brachijs ad locũ
necessitatis detulit: ⁊ pannos ipius fedatos
libenter lauit. Quandã etiã mulierẽ horri
biliter leprosam sepe abluẽs in lectulo col/
locauit. vlcera eiꝰ tergens ⁊ ligans medica/
menta adhibens. vnguesq̄ precidens. eiꝰ
etiã pedibus prostrata corrigias calciamẽ
torum soluens. Ipos aũt infirmos ad con

fessionē ⁊ cōmunicationē inducens vetulā
quandā penitus renuentē verbere castiga
tam induxit. Cum vero a pauperū vaca/
bat officio: filabat lanā de quodā monaste
rio sibi missam. ⁊ preciū quod inde accipie
bat paupibꝫ diuidebat. Cū aūt post mul
tam paupertatē quingētas marchas pro
dote sua receptas pauperibus diuideret. ⁊
oībꝫ ordinate locatis ipa succcincta trā/
siens ministraret. posita est lex vt si quis
in aliorū pauperū preiudiciū locū muta/
ret vt iterū acciperet. capillorū suorū detrūca
tionē aliquā sustineret. Et ecce puella q̄dā
nomine radegundis que mira capillorum
pulcritudine pollebat inde transitura ad/
uenit: nō ad elemosynā: sed vt quandā so/
rorē suā infirmā visitaret. Que cum tanq̄
legis preuaricatrix ad beatā elizabeth ad/
ducta fuisset: eius capillos primus detrūcari
mādauit: ipa flēte ⁊ plurimū reluctāte. cū
vero quidam de astantibus eam innocen/
tem assereret. illa ait. Saltem de cetero nō
poterit cum tanta capillorū ambitione ad
choreas accedere: nec cum illis vanitates
aliquas exercere. Interrogata vero puella
a beata elizabeth virū aliquando salubris
vite propositū concepisset respondit. q̄ iam
diu habitū religionis assumpsisset. nisi tan
ta fuisset in ea dilectio in capillis. Et illa.
Carius est mihi q̄ capillos perdideris q̄
si filius meus fuisset in imperiū sublima/
tus. Continuo igitur puella habitū religi
onis induit. ⁊ in hospitali cum beata eliza
beth degens laudabilē vitā duxit. Cum
quedam paupercula filiam peperisset. be/
ata elizabeth filiā de sacro fonte leuauit: et
nomen suum scilicet elizabeth eidem im/
posuit: ⁊ matri necessaria ministrauit ita
vt de pellicio ancille sue manicas auferēs
ad inuoluendum puellam sibi tribueret: ⁊
calceos proprios eidem donaret: Post tres
aūt septimanas mulier dimissa puella: latē
ter cum viro suo aufugit. Quod cum san/
cte elizabeth nunciatū fuisset: in orationē
se dedit. ⁊ vir ⁊ mulier vltra progredi non
valentes ad ipam coacti redierunt. ab ea
veniam postulantes. Quos vt iustū erat
de ingratitudine redarguens eis puellam
nutriendam tradidit ⁊ de necessariis eis pro
uidit. Appropinquāte vero tempo
re quo dominus dilectam suam de mundi
ergastulo vocare disposuit: vt que contem
pserat regnum mortalium regnū percipe/
ret angelorū: christus sibi apparuit dicēs:
Veni dilecta mea in preparata tibi eterna
tabernacula. Dum igitur febre correpta d
cumberet. ⁊ ad parietem faciem versam te
neret. audita est a circūstantibus dulcissi/
mam promere melodiā. Que cum ab vna
ancillarum quidnam hoc esset percuncta
ta fuisset: illa respondit. Auicula quedam
inter me ⁊ parietem se ponens tam suaui/
ter cecinit q̄ me ad canendū similiter pro/
uocauit. In ipa autem sui egritudine sem
per hilaris extitit: ⁊ nunq̄ ab oratiōe cessa/
uit. Vltima vero die ante eius transitum
dixit eis. Quid acture essetis si dyabolus
ad vos adueniret. Post paululum vero al
ta voce quasi dyabolum licentians. fuge.
tribus vicibus exclamauit. Deinde dixit.
Ecce appropinquat media nox in qua chri
stus nasci voluit ⁊ in presepio requieuit.

Appropinquante vero hora sui transi/
tus ait. Jam tempus instat in quo omni/
potens deus eos qui amici sui sunt ad ce/
lestes nuptias euocauit. Post paululū ve/
ro anno domini Millesimoducentesimo
vigesimosexto. ad extremam horam veni/
ens dormiuit in pace. Licet autem eius ve
nerabile corpus inhumatum quatuor die
bus iacuerit: nullus tamen fetor ex eo pro/
dibat. sed quidam odor aromaticus cun/
ctos reficiens exalabat. Tunc autem vi/
se sunt auicule multe super cacumen eccle
sie congregate: quas nunq̄ aliquis prius
viderat: que tam suaui modulatione can/
tabāt ⁊ tanta varietate modos cantandi
formabant. vt cunctos in admirationem
adducerent. eo q̄ eius exequias quodam/
modo agere viderentur. Multus autem
ibi fuit clamor pauperum multa deuotio
populorum: ita vt alii capillos capitis de/
truncarent. alii particulas pannorum inci
derent. ⁊ hec pro summis reliquiis reserua
rent. Eius autem corpus in monumen
to est positum quod postmodum redun/
dare oleo est repertum. Manifestum
est igitur in eius transitu quante ipsa bea/

ta elizabeth fuerit sanctitatis. ⁊ hoc q̄ ad
auicule modulationem ⁊ demonis expul/
sionem Jllam em̄ auiculā que inter ipam
⁊ parietē se posuit ⁊ tam dulciter cecinit ꝙ
etiā ipam ad cantandū induxit. credimus
fuisse eius angelū q̇ fuerat ad eius custodi
am deputatꝰ. qui eidē eternū gaudiū nun
ciauit. Sicut em̄ reprobis interdū ante su
um transitū reuelaẜ eterna sui damnatio
ad maiorē sui ꝯfusionē. sic electis interdū
reuelaẜ eterna sui saluatio ad maiorē sui cō
solationē. Jlle aūt cantus quē ipa protulit
fuit imensum gaudiū. qđ ex tali reuelatiōe
ꝯcepit. qđ quidē tam imensum extitit ꝙ in
corde totaliter capi nō potuit. sed se per su
auitatis vocē manifestauit. Dyabolus
insuper si forte aliquod ius habeat ad san
ctos etiā morientes accedit. Sed quia in
beata elizabeth nil iuris habuit. ideo tur/
piter licenciatus aufugit. Per hoc igiẜ in/
telligi daẜ quante fuerit sanctitatis a qua
⁊ dyabolus territus fugit. ⁊ cui angelꝰ eter
num gaudiū nunciauit Manifestū est
scđo quante fuerit mundicie ⁊ puritatis. ⁊
hoc quo ad odoris exalationē Quia ei cor
pus eiꝰ oī mūdicia ⁊ castitate i vita nituit.
ideo in morte odoris suauitate fragrauit.
Manifestū est tertio quante fuerit ex/
cellentie ⁊ dignitatis. ⁊ hoc quo ad auium
iubilationē. Jllas em̄ aues que in cacumi
ne ecclesie iubilantes ⁊ cantantes apparue
runt. credimus fuisse angelos. q̄ a deo missi
fuerūt vt eius aīam in celū deferrent: ⁊ eiꝰ
corpꝰ celestibꝰ iubilatiōibꝰ honorarēt. Sicꝫ
ei ad reprobos moriētes mltitudo ꝯuenit de
monū vt eos terroribꝰ crucient ⁊ eoꝝ aīas
ad tartara rapiāt. sic ad electos decedētes
multitudo ꝯfluit angeloꝝ vt eos ꝯfortent
⁊ eoꝝ anīas ad celestia regna perducant.
Manifestū est quarto quante fuerit mi
sericordie ⁊ pietatis: ⁊ hoc quo ad olei ema
nationē. De eius em̄ corpore oleū emana/
uit: q: in vita misericordie operibꝰ tota re/
dundauit. O quantis pietatis visceribus
eius nunc affluit spiritus: cuius perfundi
oleo inuentū est in puluere iacens corpus.
Manifestū est quinto quante sit apud
deum potestatis ⁊ meriti: ⁊ hoc multiplici
miraculorū operatiōe. Postq̄ em̄ de corpo
re transijt: deus eam multiplici miraculoꝝ
gloria illustrauit: quoꝝ quedā inferius sūt
posita. multa vero breuitatis gratia inter/
missa. L Jn partibꝰ siquidē saxonie
in monasterio quodā hildeñ. dyoce. mona
chus quidā ordinis cister. hainricus noīe
tanta fuit infirmitate depressus ⁊ grauibꝰ
doloribꝰ circūdatus vt oēs ad ꝯpassionē in
duceret: ⁊ clamoribꝰ inquietaret. Quadā
igiẜ nocte apparuit sibi q̄dā venerabil' dn̄a
vestibꝰ albis amicta q̄ eū admonuit vt si
sanitatē recipere cuperet beate elizabeth se
deuoueret. Sequēti nocte similia persua/
dens apparuit. Jlle aūt cum abbas ⁊ prior
deessent. de cōsilio supprioris votū emisit.
Tertia nocte eidē apparens signū crucis
sup eum edidit: ⁊ ille ꝯtinuo sanitatē rece/
pit. Cum aūt abbas ⁊ prior redeuntes hec
audissent: mirari quidē de eius sanitate ce
perunt. sed de voti adimpletiōe plurimuꝫ
dubitarūt. cum nulli monacho liceat aliq
vota emittere: nec se ad talia obligare. Ad
iecit quoqꝫ prior monachos sepe ad huius/
modi illicita sub specie boni demonū appa/
ritione deludi. ⁊ ideo esset illi monacho cō
sulendū vt mentē suā instabilē ꝯfessiōe fir
maret. Sequenti igiẜ nocte eadē persona
q̄ sibi prius apparēs dixit Jnfirmus semp
eris donec impleas quod vouisti. Statim
ergo eadē infirmitas ipm arripuit. ⁊ eisdē
doloribꝰ torqueri cepit. Quod cum abbas
audisset: ipm statim licenciauit ⁊ cerā pro
imagine facienda dari precepit. Qui mox
sanitate recepta votum suū adimplere stu
duit: ⁊ illius infirmitatis nihil postmoduꝫ
passus fuit. Puella quedā nomine beni
gna maguntinensis dyocesis cū ab ancilla
potū petisset. illa ꝯmota potū porrexit di/
cens: Accipe ⁊ dyabolū bibe. Uisumqꝫ est
puelle vt ardens ticio per eius guttur de/
scenderet. adeo vt se in collo pati clamaret
Continuo igiẜ venter eius instar vtris in/
tumuit: ⁊ quoddā in eius ventre per singu
la membra discurrere visum est. Jlla vero
gemitus miserabiles faciens: ⁊ voces insa
nas emittens obsessa a demone fore crede/
baẜ. Jn statu vero tali per bienniū mansit
Deducta igiẜ ad tumulū sancte elizabeth
⁊ ibidē pro ea voto emisso: dum super tum/
bam posita fuisset: velut exanimis ibidem
apparuit. sed dum modicū panis ad man

ducandū ⁊ aquā bn̄dictā ad bibendū sup eandē tumbā eidē obtulissent. mox cūctis stupētib⁊ ⁊ mirātib⁊ sanata surrexit. Uir quidā d̄ dyocesi traiectensi gedericus noīe cum in vna manu ↄtractus eius visum penitus amisisset. ⁊ sepulcrū beate elizabeth bis visitās curationē minime recepisset. tertio illuc cum vxore sua cum multa deuotione accessit. Quo dum tenderet: senem quendā reuerendi aspectus habuit obuiū. Qui ab eo salutat⁹: ⁊ vnde venisset requisiuit: dixit se de marburg vbi corpus sancte elizabeth requiescit venire: vbi d̄s multa miracula operaẜ. Cum aūt vir suā infirmitatē exposuisset eidē: ille manu eleuata euꝫ benedixit dicens. Securus perge: q2 sanitatē recipies. dūmodo manuꝫ infirmā ad caput sepulcri in quadā fouea ibi facta sb lapide miseris. Quā quanto profundius imiseris tāto citius sanitatem obtinebis. Tunc aūt sanctū nicolaū in memoria habeas. q̄ sancte elizabeth tanq̄ comes ⁊ socius i suis miracul' cooperaẜ ibidē. Adiecit etiā stultos esse qui proiectis oblatiōib⁊ statim discedūt. cum sanctis placeat vt cū perseuerātia eoꝝ suffragia postulenẜ. mox q̄ senex ab eis disparuit: nec vltra ipm̄ videre potuerunt. Super quo plurimuꝫ admirati pergebant plenam sanitatis recuperande fiduciā obtinentes. Vir igitur iuxta senis ↄsiliū manū sub lapide monumēti posuit. ⁊ ipam ↄtinuo retraxit om̄ino sanatā. Quidā de dyocesi coloniēsi hermānus noīe: dum in carcere a iudice teneręẜ. ad deū se totaliter ↄtulit: ⁊ beatā elizabeth ⁊ magistrū conradū in sui adiutoriū deuotione qua poterat inuocabat. Sequēti autem nocte ambo insimul cū multo lumine sibi apparuerunt. multipliciter eum consolantes. Tandē sententia in eum data suspendiẜ. ⁊ ad spaciū vnius miliaris teutonici in patibulo detineẜ. Judex aūt ↄcessit parentibus vt ipm̄ deponerēt: ⁊ in tumulo sepelirēt. Preparata igiẜ fouea cum esset d̄positus: pater ⁊ patruus ceperūt pro mortuo beate elizabet patrocinia inuocare. Et ecce mirātib⁊ ⁊ stupentib⁊ vniuersis. q̄ fuerat mortuus surrexit viuus. Scolaris quidā de dyocesi maguntineñ. ouitardus noīe duꝫ piscatiōi minus cautus insisteret in flumē lapsus cecidit. Magno aūt temporis spacio interiecto: dū eius corpus eēt extractū: adeo sine sensu ⁊ motu rigidū est repertū. q̄ nullo in eo signo vite inuento: vere mortuus ab omnibus est iudicatus. Tunc beate elizabeth imploranẜ merita ⁊ cunctis videntib⁊ ⁊ admirantibus sibi restituitur salus ⁊ vita. Juuenis quidā tres annos ⁊ dimidiū hn̄s de dyocesi maguntiñ. hugolinus noīe dum spiritum emisisset. ⁊ corpus eius per spacium quattuor miliariorū teutonicorū rigidum ⁊ exanime iacuisset: mater ad inuocandā sanctā elizabeth tota deuotiōe se ↄtulit: ⁊ puerū viuū ⁊ sanū recepit. Puer quidā quattuor annorū dum in puteū cecidisset casu quidā veniēs aquā haurire animaduertit puerū submersum intus iacere. quē postq̄ cum difficultate extraxit. ipm̄ mortuum deprehendit. Cuius quidē mortis erant indicia temporis diuturnitas: corporis rigiditas: oris ⁊ oculoꝝ horribilis apertio: denigratio cutis: ventris inflatio ⁊ omnimoda sensus ⁊ motus priuatio. Pro ipo igiẜ suscitando ad beatā elizabeth votum emittiẜ: ⁊ ↄtinuo vite pristine restauratur.

Quedā etiā puella in flumine submersa dum fuisset extracta btē elizabeth meritis protinus est vite restituta. Uir quidā nomine frideric⁹ d̄ dyoce. maguntiñ. in arte natādi valde peritus: dum se in quadā aqua balnearet ⁊ pauperē quendā per beatā elizabeth illuminatū deridens i eius faciē aquā ↄtemptibiliter spargeret. ille prouocatus dixit. Domina illa sancta que mihi grām prestitit. de te me vindicet. ita vt hinc nō exeas nisi mortu⁹ ⁊ submersus. Ille autē imprecationē pauperis paruipendens: ⁊ in aquā lasciue se immittēs: virib⁊ penitus destitutus se iuuare nō potuit: sed in profunduꝫ quasi lapis descendit. Post multū vero temporis requisitus: de aqua mortuus est delatus. Cumq̄ magnus plāctus fieret sup eum quidā eius propinqui ceperūt pro eo ad beatā elizabeth votū facere. ⁊ eius suffragia deuotissime implorare. Statim igiẜ in eum spiritus redijt: ⁊ viuus ⁊ sanus surrexit. Quidā noīe iohānes de dyoce. maguntiñ. cū quodā fure innocenter deprehensus: ⁊ suspendio cū ipo

adiudicatus: cunctos rogauit vt beatam elizabeth oraret q̄ fm sua merita iuuaret. Cum q̄ esset suspensus: audiuit vocē super se dicentē. Confide ꝛ in sanctā elizabeth fiduciā habe: ꝛ liberaberis. Statimq̄ alio remanēte ip̄o fune fracto de loco alto grauissime cecidit: nullā tñ lesionē incurrit: licet noua qua indutus erat camisia rumperetur. Qui exhilaratus ait. Sancta elizabeth tu me liberasti. ꝛ in stratuz molle me cadere fecisti. Cum eñ aliqui dicerēt ip̄m iterū suspendendū. iudex ait. Quē deus liberauit. denuo suspēdi nō permittā. Cōuersus quidā fuit i quodā monasterio dyocef. maguntiñ. volemarus noīe ad moduz religiosus. q̄ carnē suaz sic afflixit vt circa annos viginti loricā ad carnē portaret: ꝛ inter lapides ꝛ ligna iaceret. Huius manū dum in molendino esset lapis molaris casu apprehēsam sic ꝯtriuit. vt carnē ab vtraq̄ parte auelleret. ossa ꝛ neruos ꝯtereret. ita vt in quodā mortario ꝯtrita quodāmodo videref. Qui tanto doloris aculeo vrgebatur: vt rogaret q̄ manus sibi precideretur. Cum igif beatā elizabeth crebro in sui auxiliū inuocaret. que etiā in vita sua sibi familiaris extiterat: quadā nocte sibi apparuit dicens. Vis sanus fieri. Qui cum respōderet libenter. illa manū apprehendēs neruos sanauit: ossa integrauit: ꝛ carnē ab vtraq̄ parte restituit ꝛ pristine sanitati donauit. Mane aūt facto perfecte sanatū se reperit: ꝛ toti ꝯuentui ip̄am manū cunctis stupentib⁹ sanatā ostēdit. ¶ Quidā puer quinquēnis discretus noīe maguntf. dyocef. cum cecus natus esset. meritis beate elizabeth lumē recepit. Pellis siquidem integra sine pilis palpebraꝝ vel aliqua pellis diuisiōe oculis supinducta fuerat. adeo vt totaliter oculos tegeret nec sbstantie oculorū vllum indiciū appareret. Mater igif ei⁹ ad sepulcꝝ btē elizabeth ip̄m ducēs de terra sepulcri oculos eius liniuit. ꝛ sup euz beate elizabeth merita inuocauit. Et ecce pellis integra per mediū scinditur. ꝛ eius oculi paruissimi turbulenti ꝛ sanguinolenti videf. sicq̄ puer btē elizabeth meritꝫ suffragātib⁹ visus bñficio est potitus. Puella quedā eiusdē dyocesis beatrix noīe cū diu magnis ꝛ diuersis fuisset infirmitatibus molestata. tandē gibbo in dorso ꝛ struma in pectore excrescentib⁹ sic est toto corpore incuruata. vt nulla se ratiōe erigeret sed manib⁹ super genua positis. corpus suum taliter sustentaret. Cum igif mater in quadā sporta eam ad tumulū sancte elizabeth deportasset: ꝛ per decē dies ꝯmorātes ibidē nullū potuissent sanitatis remediuz inuenire. irata mater eius ꝯtra beatā elizabeth murmurauit dicens. Omnib⁹ beneficia impendis: ꝛ me miserā nō exaudis. Reuertens igitur omes quos potero a visitatione tui auertere procurabo. Cum igitur irata recederet: ꝛ iam miliare ꝛ dimidium peregisset: ꝛ eius filia doloribus cruciata lugeret. tandem ip̄a puella obdormiens vidit quandā pulcerrimā dominā cum facie refulgenti: que corpus eius in dorso ꝛ pectore liniēs dixit ei. Surge ꝛ ambula. Euigilans puella ꝛ se ab omi deformitate ꝛ curuitate penitus sanatā inueniēs visionem matri retulit ꝛ gaudiū ꝛ leticiā generauit. Redeuntes igif ad sepulchrū sancte elizabeth deo ꝛ sibi gratias egerunt. ꝛ ibidem sportā in qua puella portata fuerat dimiserunt Mulier quedā gertrudis nomie eiusdē dyocesis per multos annos vtroq̄ crure ꝯtracta ꝛ toto corpore curua in somnis admonetur. vt ad sanctū nicolaū proficiscēs eius debeat merita implorare. que ad quādā ecclesiā sancti nicolai portari se fecit. ꝛ in vno crure sanitatē inuenit. Tandē ad sepulcrū beate elizabeth perducta ꝛ sup ei⁹ tumulū posita grauissimis dolorib⁹ stimulata: ꝛ velut amens effecta: sana ꝛ incolumis exurrexit. Mulier quedā scintrudis noīe eiusdē dyocesis cum per annū integrū penitus ceca mansisset ꝛ alioꝝ semper auxilio duceref ad rogandū sanctā elizabeth tota deuotōe se ꝯtulit ꝛ amissum lumen recepit. Vir quidā hainricus maguntiñ. dyocef. cum lumine oculorū penitus esset priuat⁹ sepulcrū sancte elizabeth visitans plene curatiōis beneficiū reportauit. Postmodū vero idē vir fluxu sanguinis adeo est grauatus vt moriturus a familia crederetur. Accipiens vero de terra sepulcri sancte elizabeth ꝛ ip̄am conficiēs aqua ꝯmiscuit ꝛ bibens plenā sanitatē recepit. Puella quedā methildis noīe ...

uerenꝭ dyoceꝭ. dum visu ⁊ auditu priuata esset ⁊ loquēdi ⁊ ambulādi potentiā amisisset. pater suus ⁊ mater ad beatam elizabeth eam deuouerunt: ⁊ perfecte sanatam dei ⁊ elizabeth laudantes magnalia receperunt. Mulier quedā noīe helibingis treuerensis dyoceꝭ. cum per annū ceca penitus extitisset. ⁊ pro sua curatiōe beate elizabeth merita inuocasset ad tumulū eius duci se faciens vnius oculi lumen recepit. que ad propria reuersa in alio grauiter torqueri se sensit. Cum vero iterū eius merita implorasset apparuit ei dicēs. Accedēs ad altare fac cū corporali tuos oculos vētilari: ⁊ sic recipies sanitatē. Que cum iussa cōpleuisset sanitatē recepit. Vir quidam theodoricus noīe maguntiñ dyoceꝭ: in genibꝫ ⁊ cruribꝫ diu grauissime infirmatus ita vt nō posset pergere nisi ab aliis portareꝭ. votū fecit ꝙ sepulcrū beate elizabeth cum oblatiōibꝫ visitaret. Et cum locus eius a tumulo tm̄ per decē miliaria distaret. vix in octo diebꝫ potuit peruenire. Cum vero ibidē per quattuor septimanas mansisset: ⁊ nullū remediū impetrasset domū redibat Cunq; in loco quodā iuxta alium infirmū decumbēs quiesceret vidit in somnis quēdam ad se venientē ⁊ aqua totaliter perfundentē Qui euigilans cōtra sociū iratus ait. Quare me aqua totaliter perfudisti. Qui ait. Ego te non perfudi. Sed credo ꝙ illa perfusio erit tibi causa salutis. Ille igitur surgens ⁊ se sanatum totaliter inueniens baculos super humerū posuit: ⁊ ad tumulū sancte elizabeth rediens ⁊ gratias agens letus ad propria remeauit.

CLXIIII A
De sancta Cecilia.

Cecilia quasi celi lilia vel cecis via. vel a celo ⁊ lya. Vel cecilia quasi cecitate carēs. Vel diciꝭ a celo ⁊ leos qđ est populus. Fuit eñ celeste liliū per virginitatis pudorē Vel dr̄ liliū: q2 habuit candorē mundicie. virorē cōscientie. odorē bone fame. Fuit ⁊ cecis via per exempli informationē. celū per iugē cōtemplationē. lya ꝑ assiduā operationē. Vel diciꝭ celū: q2 sicut dicit ysidorus celū phi volubile rotundū ⁊ ardens esse dixerūt. sic ⁊ ipa fuit volubilis per operationē solicitā. rotunda per ꝑseuerantiā. ardens per caritatē succensam. Fuit etiā cecitate carens per sapiētie splendorem. Fuit ⁊ celū populi. quia in ipa tanq; in celo spirituali populus ad imitandū intuetur solem lunā ⁊ stellas. id est sapientie perspicacitatē. fidei magnanimitatē. ⁊ virtutum varietatē. B

Cecilia virgo preclarissima ex nobili romanoꝝ genere exorta ⁊ ab ipsis cunabilis in fide christi nutrita absconditū semper euangeliū christi gerebat in pectore. ⁊ nō diebꝫ neq; noctibꝫ a colloquiis diuinis ⁊ oratiōe cessabat: suāq; virginitatē cōseruari a dño exorabat. Cum aūt cuidā iuueni nomine valeriano desponsata fuisset ⁊ dies nuptiarū instituta esset. illa subtus ad carnē cilicio erat induta. ⁊ desuper deauratis vestibꝫ tegebatur. Et cantantibus organis. illa in corde soli domino decantabat dicens. Fiat dñe cor meū ⁊ corpus meū immaculatū vt non confundar. Et biduanis ac triduanis ieiuniis orans cōmēdabat domino quod timebat. Venit āt nox in q̄ suscepit vna cū sponso suo cubiculi secreta silentia. ⁊ ita eum alloquitur. O dulcissime atq; amantissime iuuenis: est mysterium quod tibi confitear. si modo tu iuratus asseras tota te illud obseruantia custodire. Jurat valeranus se illud nulla necessitate detegere. nulla prodere ratiōe. Tunc illa ait. Angelum dei habeo amatorem qui nimio zelo custodit corpus meum. Hic si leuiter senserit ꝙ tu me polluto amore contingas statim feriet te ⁊ amittes florem tue gratissime iuuentutis. Si autem cognouerit ꝙ me sincero amore diligas. ita quoq; diliget te sicut me ⁊ ostendet tibi gloriam suam. Tunc valerianus nutu dei correptus ait. Si vis vt credam tibi ipsum angelum mihi ostende: ⁊ si vere probauero ꝙ angelus sit. faciam quod hortaris. Si aūt virum alium diligis. te ⁊ illū gladio feriā. Cui cecilia dixit Si in deū verū credideris. ⁊ te baptizari promiseris. ipm videre valebis. Vade igiꝭ in tertium

miliariū ab vrbe via que apia nūcupatur
ꝛ pauperibꝫ quos illic iuenies dices. Ceci/
lia me misit ad vos vt ostēdatis mihi san
ctū senē vrbanū: qm̄ ad ipm habeo secreta
mādata q̄ perferā. Hunc dū tu videris i/
dica ei oīa ꝟba mea: ꝛ postq̄ȝ ab eo purifi/
catus fueris ꝛ redieris: angelū ipm vide/
bis. Tunc valerianus perrexit. ꝛ ꝟm signa
que acceperat sanctū vrbanū epm intra se
pulcra martyrū latitātē inuenit. Cuncꝫ ei
omīa verba cecilie dixisset: ille manus ad
celū pandēs cum lachrymis ait: Dn̄e ie/
su xp̄e seminator casti ꝯsilij suscipe seminū
fructus que in cecilia seminasti. Dn̄e iesu
xp̄e pastor bone: cecilia famula tua quasi
apis tibi argumētosa deseruit. Nam spon
sum quē quasi leonē ferocē accepit ad te q̄/
si agnū mansuetissimū destinauit. Et ecce
subito apparuit senex quidā niueis vestibꝫ
indutus: tenēs librū aureis litteris scriptū
Quē videns valerianus pre nimio timo/
re quasi mortuus cecidit ꝛ a sene leuatus
sic legit. Unus deus vna fides vnum ba/
ptisma, vnus deus ꝛ pater oim qui sup oēs
ꝛ per omīa ꝛ in omībꝫ nobis. Cumqꝫ hec le
gisset: dixit ei senior. Credis ita esse: an ad
huc dubitas. Tunc exclamauit dicēs. Nō
est aliud quod verius credi possit sub celo
Statimqꝫ illo disparēte: valerianus a san
cto vrbano baptisma suscepit. Et rediens
ceciliā cū angelo loquentē in cubiculo in/
uenit. Angelus aūt duas coronos ex rosis
ꝛ lilijs in manu habebat: ꝛ vnā cecilie, ꝛ al
terā valeriano tradidit dicens: Istas coro
nas imaculato corde ꝛ mundo corpore cu/
stodite: qꝛ de paradiso dei eas ad vos attu
li: nec vnq̄ȝ marcescent: nec odorē amittent
nec ab alijs nisi quibꝫ castitas placuerit vi
deri poterūt. Tu aūt valeriane qꝛ vtili cō/
silio credidisti pete qd̄cunqꝫ volueris: ꝛ cō
sequeris. Cui valerianus. Nihil michi in
hac vita extitit dulcius q̄ȝ vnicus fratris
mei affectus. Peto igit̃ vt ꝛ veritatatē ipe
mecū agnoscat. Cui angelus. Placet dn̄o
petitio tua. ꝛ ambo cum palma martyrij
ad dn̄m venietis. ¶ Post hoc ingres/
sus tiburcius frater valeriani: cum nimiū
rosarū sensisset odorē dixit. Miror hoc tē/
pore roseus hic odor ꝛ liliorꝫ vnde respiret.
Nam si ip̄as rosas vel lilia in manibꝫ me
is tenerē: nec sic poterāt odoramēta tante
mihi suauitatis infundere. Confiteor vob
ita sum refectus vt putē me totū subito im
mutatū. Cui valerianꝰ Coronas habemꝰ
quas tui oculi videre nō preualent: floreo
colore ꝛ niueo candore vernantes. ꝛ sicut
me interpellante odorē sensisti. sic ꝛ si cre/
dideris videre valebis. Cui tiburcius. In
somnis hoc audio: an in veritate ista tu lo/
queris valeriane. Cui valerianus In som
nis vsqꝫ modo fuimus: sed iam nunc i ve/
ritate manemus. Ad quē tiburcius. Un/
de hoc nosti. Et valerianus. Angelus dn̄i
me docuit: quē tu videre poteris si tu puri
ficatus fueris: ꝛ omībꝫ idolis abrenuncia/
ueris. Huic miraculo de coronis rosarū
ambrosius testat̃ in prefatiōe, sic dicens:
Sancta cecilia celesti dono repleta vt mar
tyrij palmā assumeret. ipm mundū est cuȝ
thalamis execrata. Testis est valeriani cō
iugis ꝛ tiburcij ꝓuocata ꝯfessio: quos dn̄e
angelica manu odoriferis floribꝫ coronasti
Uiros virgo duxit ad gloriā mundus a/
gnouit quantū valeat deuotio castitatis.
Hec ambrosius. Tunc cecilia euiden/
ter ondit ei oīa idola esse insensibilia ꝛ mu
ta ita vt tiburcius responderet ac diceret.
Qui ista nō credit pecus est. Tunc cecilia
osculans pectus eius dixit. Hodie fateor
te meū esse cognatū. Sicut ei amor dei fra
trem tuū michi ꝯiugē fecit: ita te mihi co/
gnatū ꝯtemptꝰ faciet idolorū. Uade igit̃
cum fratre tuo vt purificationē accipias:
ꝛ angelicos vultus videre valeas. Dixit/
qꝫ tiburciꝰ fratri suo. Obsecro te frater vt
mihi dicas ad quē me ducturꝰ es. Cui va/
lerianus. Ad vrbanū epm. Cui tiburcius
De illo vrbano dicis q̄ totiēs damnatꝰ est
ꝛ adhuc in latebris ꝯmorat̃. Hic si inuen
tus fuerit cremabit̃: ꝛ nos in illius flāmis
pariter inuoluemur. ꝛ dum querimus di/
uinitatem latentē in celis: incurremus fu/
rorem exurentem in terris. Cui cecilia. Si
hec sola esset vita iuste hanc perdere time/
remus. Est autē alia melior que nunq̄ȝ a/
mittitur: quam nobis dei filius enarra/
uit. Omīa eni q̄ facta sunt filius ex p̄re ge
nitus ꝯdidit. Uniuersa aūt q̄ ꝯdita sunt
ex p̄re procedens spiritus aiauit. Hic igit̃
filius dei in mundū veniēs verbis ꝛ mira/

culis aliam vitam esse nobis monstrauit.
Cui tiburtiꝰ Certe vnū deū esse asseris. ⁊
quō nunc tres esse testaris. Rn̄dit cecilia.
Sicut in vna hoīs sapientia. sunt tria
scȝ ingeniū memoria ⁊ intellectus sic et in
vna diuinitatis essentia tres psone eē pos/
sunt. Tunc cepit ei de aduentu filij dei: et
passione predicare ⁊ multas cōgruitates
ipsius passionis ostendere. Nam ideo in
quit filius dei est tentus. vt genus huma
nū dimittatur peccato detentū. Benedi/
ctus maledicitur. vt homo maledictus be
nedictionē consequatur. Illudi se patitur
vt homo ab illusione demonuȝ liberetur.
Spineā coronā accepit in capite vt a no/
bis sententiā auferat capitalem. Fel susce
pit amarū vt sanaret hōis dulcē gustum.
Expoliatur vt parentū nostroꝝ nuditatē
operiat. In ligno suspēditur. vt ligni p̄ua
ricationē tollat. Tūc tiburtius fratri suo
dixit. Miserere mei ⁊ perduc me ad ho/
minē dei vt purificationē accipiā. Ductꝰ
igitur ⁊ purificatus: angelos dei sepe vi/
debat. ⁊ om̄ia q̄ postulabat. protinus obti
nebat. D Ualerianus igitur ⁊ tibur
tius elemosynis insistebāt ⁊ sanctorū cor
pora quos almachius p̄fectus occidebat
sepulture tradebant. Quos almachiꝰ ad
se vocans cur pro suis sceleribus damna
tos sepelirent inquisiuit. Cui tiburtius.
Utinā illoꝝ serui essemus quos tu dam/
natos appellas Qui cōtēpserunt illud qd̄
videtur esse ⁊ nō est ⁊ inuenerunt illud qd̄
nō videtur esse ⁊ est. Cui prefectus Quid
nam est illud Et tiburtius. Quod vide/
tur esse ⁊ nō ē. est om̄e qd̄ in hoc mūdo est.
qd̄ hominē ad nō esse perducit. Quod ꝟo
nō videtur esse ⁊ est. est vita iustorū ⁊ pe/
na malorū Cui prefectꝰ. Non puto ꝙ mē/
te tua loquaris. Tunc iubet astare vale/
rianū dicens ei. Q̄m non est sani capitis
frater tuus tu saltem poteris sapiēter da/
re responsum. Constat plurimū vos erra/
re qui gaudia respuitis ⁊ omnia inimica
gaudijs affectatis. Tunc valerianus se
vidisse ait glaciali tp̄e ociosos iocantes. ⁊
operarios agricolas deridentes. Sed esti
uo tp̄e dum aduenissent gloriosi fructus
laborum gaudentibus illis qui putaban
tur vani ceperant flere qui videbantur vr
bani Sic ⁊ nos nūc quidem sustinemus
ignominiā ⁊ laborē in futuro aūt recipie/
mus gloriā ⁊ eternā mercedē. Uos autē
nūc transitoriū habetis gaudiū in futuro
autē inuenietis eternū luctū. Cui prefectꝰ
Ergo nos inuictissimi principes eternum
habebimus luctū ⁊ vos persone vilissime
perpetuū possidebitis gaudiū. Cui vale/
rianus. Homūtiones estis nō principes:
tp̄e nostro nati citius morituri. ⁊ deo ratō/
nē plus om̄ibus reddituri. Dixit autē p̄/
fectus. Quid verboꝝ circuitu īmoramur
Offerte dijs libamina. ⁊ illesi abscedite.
Sancti responderūt. Nos deo ꝟo quoti/
die sacrificiū exhibemus. Quibus prefe/
ctus. Quod est nomē eius Cui valerianꝰ
Nomē eius inuenire nō poteris etiā si pē
nis volaueris. Prefectus dixit. Ergo iu/
piter nomē dei nō est. Cui valerianꝰ No/
men homicide ⁊ stupratoris est. Ad queȝ
almachius. Ergo totus mūdus errat. ⁊ tu
cū fratre tuo verū deū nosti. Ualerianus
rn̄dit. Nos soli nō sumus sȝ innumerabi
lis m̄ltitudo hāc sctitatē recepit. Tradū
tur igitur sancti ī custodiā maximi. Qui/
bus ille ait. O iuuentutis flos purpureꝰ
o germanus fraternitatis affectus quō ad
mortē quasi ad epulas festinatis. Cui va
lerianus ait ꝙ si crediturū se promitteret:
gloriā animaꝝ eorū post mortem videret
Et maximus. Fulminibus igneis consu/
mar. si nō illum solum deū confitear quē
adoratis si contingat qd̄ dicitis. Ipse igit
maximus ⁊ om̄is eius familia ac vniuer/
si carnifices crediderūt. et ab vrbano qui
illuc occulte venit. baptisma susceperunt.
E Igitur dum aurora nocte finē daret
cecilia exclamauit dicēs. Eja milites xp̄i
abijcite opera tenebraꝝ ⁊ induimini arma
lucis. Quarto igitur miliario ab vrbe scī
ad statuam iouis ducūtur. Et dum sacri
ficare nollent pariter decollantur. Tunc
maximus cū iuramento asseruit se in ho/
ra passionis eorū angelos vidisse fulgen/
tes ⁊ animas eorū quasi virgines de tha/
lamo exeuntes quas in gremio suo in celū
angeli detulerūt. Almachius ꝟo audiēs
maximū xp̄ianum effectum eum plū ba/
tis tamdiu cedi fecit. quousqȝ spm̄ excussit
Cuius corpus sancta cecilia iuxta valeri/

anum ⁊ tiburtium sepeliuit. Tunc alma
chius facultates amborũ cepit inquirere
⁊ ceciliam tanq̃z valeriani coniugẽ coraz
se fecit astare. Iussitq̃z vt idolis immola/
ret. aut sententiã mortis incurreret. Cum
ãt ad hoc ab apparitoribus vrgeret. ⁊ illi
vehementer flerent eo q̃ puella tam de/
cora et nobilis vltro se morti traderet. di/
xit ad eos. Hoc boni iuuenes nõ est iuuẽ
tutem perdere sed mutare. dare lutum et
accipere aurũ. dare vile habitaculũ ⁊ ac/
cipere preciosum. dare breuem angulum:
⁊ accipere forum perlucidum: Si quis p
numo solidos daret. nõne velotius festina
retis. Deus autẽ qd̃ acceperit simplũ red
det centuplum Creditis his que dico Et
illi. Credimus xp̃m verum esse deũ q̃ ta/
lem possidet famulã. Vocato igitur vr/
bano ep̃o quadringẽti ⁊ amplius baptiza
ti sunt. Tunc almachius sanctã ceciliam
ad se vocans ait. Cuius cõditiõis es. Et
illa. Ingenua sum ⁊ nobilis. Cui alma/
chius. Ego te de religione interrogo. Et
cecilia. Interrogatio tua stultũ sumit ini
tium que duas responsiones: vna putat
inquisitione concludi. Cui almachi⁹ Vñ
tibi tanta presumptio respondẽdi. At illa
De consciẽtia bona ⁊ fide non ficta. Cui
almachius. Ignoras cuius potestatis sim
Et illa. Potestas vestra est quasi vter vẽ
to repletus. quẽ si acus pupugerit om̃is p
tinus rigor pallescit ⁊ quicq̃d in se rigidũ
habere cernitur. incuruat. Cui almachi⁹.
Ab iniurijs cepisti: ⁊ in iniurijs perseue/
ras. Cecilia respondit. Iniuria non dicit
nisi qd̃ verbis fallentibus irrogatur. vn/
de aut iniuriã doce si falsa locuta sũ: aut
teip̃m corripe calumniã inferẽtẽ. Sz nos
scientes sanctũ dei nomẽ. omnino negare
nõ possumus. Melius est em̃ feliciter mo
ri. q̃z infeliciter viuere: Cui almachius.
Ut quid cum tanta superbia loqueris.
Et illa. Non est superbia sed constantia.
Cui almachi⁹ Infelix ignoras q̃ viuificã
di ⁊ mortificãdi mihi ẽ tradita potestas.
Et illa. Cõtra veritatẽ publicã pbo te nũc
esse mentitũ. Vitam em̃ viuentib⁹ tolle/
re potes mortuis autẽ dare nõ potes. Es
igitur minister mortis. nõ vite. Cui alma
chius. Iam depone amentiam ⁊ sacrifica
dijs. Cui cecilia. Nescio vbi oculos amise
ris. Nam quos tu deos dicis omnes nos
saxa esse videmus. Mitte igitur manũ
⁊ tangendo disce qd̃ oculis nõ vales vi/
dere. Tunc iratus almachius iussit eam
ad domũ suam reduci ibiq̃z tota die ⁊ no
cte iussit eam in bullente balneo cõcrema
ri. Que quasi in loco frigido mansit: nec
modicũ saltem sudoris persensit. Qd̃ cũ
audisset almachius iussit eam in ip̃o bal
neo decollari. Quã spiculator tribus icti
bus in collo percussit. sed tamen caput ei⁹
amputare nõ potuit. Et quia decretum
erat ne quartã percussionẽ decollãdus ac/
ciperet eam semiuiuã cruentus carnifex
dereliquit. Per triduũ autẽ superuiuens:
om̃ia que habebat pauperibus tradidit.
⁊ om̃es quos ad fidem conuerterat vrba/
no ep̃o cõmendauit dicens. Triduanas
mihi inducias postulaui vt hos tue bea/
titudini cõmendarẽ ⁊ hanc domũ meã in
ecclesiã consecrares. Sanctus autẽ vrba
nus corpus eius inter ep̃os sepeliuit. ⁊ do
mũ suã in eccl'iaz: vt rogauerat ꝯsecrauit.
Passa est autẽ circa ãnos dñi CCXXIII.
tẽpore alexandri imperatoris. Alibi autẽ
legitur. q̃ passa sit tempore marci aurelij:
qui imperauit circa annos dñi. CCXX.

CLXV A

De sancto Clemente.

Lemẽs dicitur a cle
os quod est gloria ⁊ mẽs q̃/
si gloriosa mẽs. Habuit em̃
gloriosam mentẽ scilicet pur
gatam ab omni sorde ornatam om̃i virtu
te ⁊ decoratam nunc om̃i felicitate. que fe/
licitas consistit in hoc sicut dicit augusti/
nus in libro de trinita. quia ibi esse nostrũ
non habebit mortem nosse nostrũ non ha
bebit errorem: amare nostrum non habe/
bit offensionem. Vel dicitur a clementia
quia clemens ⁊ misericors valde fuit. vel
sicut dicitur in glosario. clemens dicitur
dulcis. iustus. maturus. pius. Iustus in
actione. dulcis in sermone. maturus ĩ cõ/
uersatõe. pius in intentione. Eius vitam
ipse in suo itinerario inseruit maxime vs/
q̃z ad illum locum in quo qualiter beato

petro in pontificatu successit ostenditur. Cetera ex eius gestis que cōmuniter ha/bentur sumuntur. B

Clemens episcopus ex nobili romanorum prosapia ortus est. Pater eius faustinianus. mater vero eius macidiana nūcupata est. Habuitqꝫ duos fratres quorū vn⁹ faustinus alter faustus dicebatur. Cunqꝫ macidiana mater eius mira corporis pulcritudine polleret: frater viri sui libidinoso amore in eam vehementer exarsit. Cum autem eam quotidie molestaret. ⁊ ipsa si/bi nullaten⁹ assentire vellet viroqꝫ suo hoc reuelare timeret ne inter duos fratres inimicias suscitaret. cogitauit per aliquod tempus se a patria absentare donec illici/tus amor conquiesceret quē aspectus sue presentie inflāmaret. Ut autē hoc a viro suo obtinere valeret. somniū callide con/finxit. quod i hunc modū viro suo retulit dicens. Ecce quidā mihi per visum asti/tit. mihi precipiens vt confestim cū duo/bus geminis. s. faustino ⁊ fausto ex vrbe discederē ⁊ tamdiu abessem donec ipe mihi reditū imperaret. Quod si nō facerē simul cum omībus liberis interirē. Quod vir audiens vehementer expauit. ac vxorem cum duobus liberis ⁊ familia multa at/thenas misit vt ⁊ ibi maneret ⁊ filios fa/ceret erudiri. Minorem autē filium scꝫ. clementē cum esset annorū quinqꝫ sibi pater in solatium retinuit. Cum autē mater cum filijs nauigaret. nocte quadā nauis naufragium pertulit. ⁊ mater sine filijs a fluctibus eiecta super quoddā saxum euasit. Que duos natos periisse considerans: pre nimio dolore in maris fundum se precipitasset. nisi quia saltem eorū cadauera se reperturam sperabat. At vero vbi nec viuos nec mortuos se reperire posse cogno/uit. clamores ⁊ vlulat⁹ maximos dabat. manus suas morsib⁹ lacerabat. nec vllā consolationē ab aliquo recipere volebat. Cunqꝫ multe mulieres astarent que sua infortunia eidem narrarent. ⁊ illa ex hoc consolationem nō reciperet. affuit quedā mulier inter ceteras que virum suū ado/lescentem ⁊ nautam in mari periisse asse/ruit. ⁊ ob hoc sui amore postmodū nubere recusauit. Recepta igitur qualicunqꝫ consolatione apud ipsam manebat. ⁊ quoti/dianū victum suis manibus acquirebat Sed nō multum post manus eius quas crebris morsibus lacerauerat sine sensu ⁊ mortue adeo sunt effecte vt cum ipsis nullatenus operari posset. Illa autē que eā susceperat paralisim incurrit. et de lecto surgere nō valebat. Sicqꝫ macidiana mēdicare compellitur. ⁊ ipā cum hospita ex his que inuenire poterat pascebatur. Cō/pleto igitur anno quo macidiana cum li/beris discessit e patria misit athenas nuncios vir eius vt ipsos requirerent. ⁊ quid agerent intimarēt. Sed illi qui missi fue/rant nullatenus redierunt. Deniqꝫ cum alios misisset. ⁊ illi reuertentes se nullum inde vestigium reperisse narrarent. cle/mentem filium suum sub tutoribus dereliquit. ⁊ ipse ad querendum vxorem cum filijs nauem cōscendit. sed minime rediit. Uiginti igitur annis clemens orbatus stetit. nec de patre vel matre vel de fratri/bus aliquod indicium inuenire potuit. Ipse autem clemens studio litterarū se contulit ⁊ summū philosophie apicē ap/prehendit. Desiderabat autem vehemē/ter ⁊ studiose querebat qualiter sibi aīme immortalitas persuaderi posset. Ob hoc philosophorū scolas semper adibat. ⁊ si/quidē ꝙ īmortalis esset obtinebatur. gaudebat si quando vero ꝙ mortalis esset: con/cludebatur. tristis discedebat C Deni/qꝫ cum barnabas romā venisset. ⁊ fidem xpi predicaret. philosophi eum tanqꝫ in/sanū ⁊ amentē deridebant. Unde ⁊ qui/dam qui ſm quosdam fuit clemens phs qui eum primo sicut alij deridebat. ⁊ eius predicationem cōtemnebat. talē questio/nē p derisu barnabe fecit dicēs. Cū culex animal sit exiguū. quid est ꝙ sex pedes habet ⁊ insuper alas possidet. elephas autē cum sit imane animal nec alas possidet. ⁊ tantū quattuor pedes habet. Cui bar/nabas. Stulte tue questioni respondere perfacile possem. si veritatis causa discē/de querere videreris. Sed nūc de creatu/ris vobis dicere aliqd absurdum est cum a vobis creaturarum conditor ignoretur. Quia eū creatorē nō cognoscitis iustum

est vt in creaturis erretis. Hoc verbā cor
di clementis phi valde inhesit. ita ꝙ fidez
xp̄i instructus a barnaba recepit. ⁊ in iu/
deam ad petrum postmodū properauit.
Quē ille de fide xp̄i instruxit: ⁊ aīe im/
mortalitatē euidēter edocuit. Eo tem/
pore symon magus duos discipulos ha/
bebat. scȝ aquilam ⁊ nicetam qui eiꝰ fal/
lacias agnoscentes: eum reliquerunt: et
ad petrū confugerūt ⁊ eius discipuli sunt
effecti. Cum autem petrus clementem de
sua interrogasset progenie ille quid matri
⁊ fratribus et patri acciderit per ordinem
enarrauit. addēs ꝙ credebat. ꝙ mater cū
fratribus in mari perissent. pater vero aut
merore aut similiter naufragio interisset
Qd̄ audiēs petrꝰ lachrymas ꝯtinere nō
potuit. Quadā autē vice petrus cū di/
scipulis suis antaradū ⁊ inde ad insulaȝ
per sex miliaria distantē in qua macidia/
na mater clementis morabatur venit vbi
quedā columne vitree mire magnitudi/
nis erant. Quas cum petrus cum ceteris
mirareť. videns ipsam mendicanteȝ cur
nō potius suis manibꝫ operaretur incre/
pauit. Que respondit. Speciem tantum
dn̄e habeo manuū que meis sic sunt debi
litate morsibus. vt omnino sint insensibi/
les effecte. Atq̄ vtinaȝ me in mare preci/
pitassem vt vltra non viuerē. Cui petrus.
Quid est qd̄ loqueris. Nescis quia aīe
eorum qui se interimunt grauiter puniun
tur. Cui illa. Vtinā hoc mihi certū fieret
ꝙ anime post mortē viuāt. libenter em̄ me
ipsam occiderem. vt saltē vna hora dulces
meos natos videre possem. Cumq̄ petrꝰ
ab ea causam tante tristicie interrogasset
⁊ illa ei ordinem geste rei narrasset. ait pe/
trus. Est quidā adolescens apud nos no
mine clemens. qui hec que refers: matri ⁊
fratribus asserit accidisse. Qd̄ illa audiēs
nimio stupore percussa corruit. Cumq̄ ad
semetipsam redisset. cum lachrymis ait.
Ego sum adolescentis mater. Et ꝓcidēs
ad pedes petri rogare euȝ cepit vt sibi fi/
lium suum festinanter ostendere dignare
tur. Cui petrus Cū adolescentē videris:
paululum dissimula quousq̄ ab insula cū
naui egrediamur. Quod cū illa se factu/
ram promisisset tenens petrus manū eiꝰ
ipsam ad nauem vbi erat clemens duce/
bat. Videns vero clemens petrum manu
mulierem ducentē ridere cepit. Mox au
tem vt mulier iuxta clementē fuit. se con/
tinere nō potuit. sed statim in amplexus
eius ruit. ⁊ crebro osculari cepit. Quā il/
le tanq̄ insanientē mulierē cum indigna/
tione repellebat. ⁊ aduersus petrum indi
gnatione nō modica mouebatur. Cui pe
trus. Quid agis o fili clemens. Noli re/
pellere matrē tuam. Quod cum audisset
clemens. lachrymis infusus super matreȝ
iacentem concidit. et eam recognoscere ce
pit. Tunc ad preceptū petri hospita sua q̄
paralitica iacebat adducitur ⁊ ab eo con/
tinuo liberatur. Tunc mater clementem
de patre interrogauit. Cui ille. Ad te que/
rendum iuit. ⁊ vltra nō rediȷt. At illa au/
diens solummodo suspirauit. grande em̄
pro filio inuento gaudium habens. reliq̄s
consolabatur merores. Interea
cum niceta ⁊ aquila deessent ⁊ redeuntes
mulierem cum petro vidissent. que nam
sit hec mulier percūctantur. Quibus cle/
mens ait. Mater mea est quā mihi deus
redonauit per dn̄m meū petrū. Post hec
petrus omnia eis per ordinem enarrauit
Que cum audissent niceta ⁊ aquila subi/
to surrexerūt ⁊ obstupefacti conturbari ce
perūt dicentes. Dn̄ator dn̄e deus vera ne
sunt hec. an somniū ē qd̄ audimus. Tūc
petrus. Filiȷ nō inquit nos insanimus. sȝ
hec vera sunt. At illi faciem confricantes
aiunt. Nos sumus faustinus ⁊ faustꝰ q̊s
mater nr̄a estimat in mari interisse. Et ac
currentes in cōplexus matris ruunt. ⁊ eā
crebrius osculātur. At illa ait. Quid vult
hoc esse Ad quā petrus. Isti sunt filiȷ tui
faustinus ⁊ faustus. quos in mari perisse
putabas. Hec audiens mater. pre nimio
gaudio velut amēs effecta corruit: ⁊ post
ad se reuersa ait. Obsecro vos dulcissimi
filiȷ narrate mihi quō euasistis. Qui re/
spōderūt. Cū nauis fuisset resoluta et nos
sup quandā tabulā veheremur. quidam
pirate nos inuenientes in suam naviculā
posuerunt. ac mutatis nominibus cuidā
nos honeste vidue iustine nōie vendide/
runt. que tanq̄ filios suos nos habuit. et
liberalibus artibus nos erudiri fecit.

Tandē ꝑhic operam dedimus ⁊ symoni cuidā mago nobiscū educato adhesimus Cūqꝫ eius fallaciā cognouissemus. ipsum omnino deseruimus ⁊ petri discipuli ꝑ zacheū effecti sumus. Sequenti autē die assumptis petrus tribus fratribus. s. clemente. aquila ⁊ niceta ad quēdā secretiorem locū oratiōis grā descēdit. Quos venerādus quidā senex sed tñ pauꝑ alloqui cepit dicēs Misereor vestri fratres qꝛ sb specie pietatis vos grauiter errare cōsidero Neqꝫ eñ deus ē. neqꝫ cultus hic aliqs est. neqꝫ prouidētia in mūdo sed fortuitus casus ⁊ genesis oīa agūt. sicut ⁊ ego ex meipso manifeste cōperi in disciplina mathesis ꝓ ceteris eruditus Nolite ergo errare siue eñ oretis siue nō quod vestra genesis continet vobis erit. Clemens autē in eū respiciens animo pulsabat ⁊ sibi se eū alias vidisse videbatur. Cūqꝫ de mandato petri clemens aquila ⁊ niceta cū eo diuti⁹ disputassent. ⁊ prouidentiā apertis rationibus ostēdissent. eūqꝫ ob reuerētiā crebro patrē vocarēt. dixit aquila. Quid necesse ē vt eum patrē vocemus. cū in mandatis habeamus neminē suꝑ terrā patrē vocare Et post hoc respiciēs ad senē ait. Nō iniuriose accipias pater ꝙ fratrē meū culpaui: qꝛ te patrē vocauit. Habemus eñ tale mandatū ne aliquē isto nōie vocemus Cūqꝫ aquila hec dixisset. risit omniū astantiū cetus vna cū sene ⁊ petro. Et cū ille causā risus inquireret. dixit ad eū clemens. Quia facis id de quo alios culpas senē patrē vocādo. At ille negabat dicēs Vere nescio si eū patrē vocauerim. Verū cum satis de prouidentia disputatū esset: dixit senex. Crederem vtiqꝫ prouidentiā esse sed a propria consciētia ꝓhibeor huic fidei accōmodare consensum. Noui enim meā ⁊ coniugis mee genesim. et scio ea q̄ vnicuiqꝫ nostrū dictabat genesis accidisse Audite igitur cōiugis mee thema ⁊ inuenietis scema cui⁹ exitus accidit. Habuit nanqꝫ martem cū venere suꝑ centrū. lunā ꝟo ī occasu in domo martis ⁊ finibus saturni. qꝺ scema adulteras facit. ⁊ seruos proprios amare ⁊ peregre proficisci. ⁊ in aquis defungi. Quod ⁊ ita factū est. Incidit nanqꝫ in amorē serui ⁊ periculū atqꝫ opprobriū metuēs cum ipso aufugit. et in mari periit Nam sicut frater meus retulit ipsum primo adamauit. Sed cū ipse assentire sibi nollet. in seruū sue libidinis amorē retorsit. Nec tñ ei imputandū est qa eam genesis hoc facere compulit. Narrauitqꝫ quō somniū finxerit. ⁊ quomō cū liberis athenas vadens naufragio perierit. Cunqꝫ filii vellent in eū irruere. ⁊ rem aperire prohibuit petrus dicēs. Quiescite quoadusqꝫ mihi placuerit. Dixitqꝫ ei petrus. Si hodie coniugē tuā castissimā cum tribus filiis tuis cōsignauero credes quia genesis nichil sit. Cui ille. Sicut impossibile est te exhibere qꝺ promisisti. ita ⁊ impossibile est extra genesim aliquid fieri. Dixit ei petrus. Ecce iste est filius tuus clemens. ⁊ hi duo gemini tui faustinus ⁊ faustus. Tunc senex resolutis mēbris cecidit ⁊ quasi exanimis fact⁹ est Filii autē irruentes in eū osculabātur verentes ne spiritū reuocare posset. Tandem ad se rediens omnia vt acciderant ꝑ ordinē audiuit. Tūc subito vxor aduenit. ⁊ cū lachrymis clamare cepit. Vbi est vir meus ⁊ dñs meus. Hec cum illa. q. amēs clamaret. senex cucurrit. ⁊ cum multis lachrymis amplecti: et stringere eam cepit. Dum igitur simul manerēt: aduenit quidam nuncians apionem ⁊ ambionē faustiniani amicissimos cum symone mago hospitari. De quorū aduentu faustinian⁹ valde gauisus ad eos visitandos iuit Et ecce nuncius venit qui diceret ministrum cesar ī antiochiā aduēisse vt magos oēs q̄reret ⁊ morte puniret. Tunc symon magus in odium filiorū qui ipsum reliquerant vultus sui similitudinē in faustinianum impressit vt nō faustinianus sed symon magus ab oībus putaretur. Hoc autē fecit vt a ministris cesaris loco sui teneretur ⁊ occideretur. Ipse aūt symon de partibus illis abscessit. Cum autem faustinianus ad petrum et filios redisset. expauerunt filii vultum symonis. in eum intuentes. vocem autem patris sui audientes. Solus autem petrus erat qui vultū eius naturalem videbat. Cunqꝫ filii eius ⁊ vxor eius eum refugerent: et execrarentur. dicebat eis: Cur execramini ⁊ refu-

gitis patrē vestrū. Qui rñderunt. ꝙ ideo
eum fugerent. quia in eo vultus symonis
magi appareret. Cōfecerat em̄ symon quod/
dam vngentū ⁊ faciem eius perunxerat. ⁊
vultum suum arte magica impresserat in
eum. Ipse igitur lamentabatur ⁊ dicebat
Quid mihi misero accidit: vt vna die re/
cognitus ab vxore ⁊ filijs letari nō potue/
rim cum eis. Vxor vero eius sparsis crini/
bus ⁊ filij plurimū flebāt. F Symō
autē magus. dū adhuc esset antiochie pe
trum plurimū infamauerat. magū male/
ficum ⁊ homicidā eum dicendo. Deniq̄
intantū aduersus petrū populū concita/
uerat vt ipsum inuenire plurimū affecta/
rent. vt carnes eius dentibus laniarent.
Dixit ergo petrus faustiniano. Cum qui/
dem symon magus esse videris. perge an
tiochiam ⁊ coram omni populo me excusa.
ac ea que de me dixit symon ex psona sui
retracta. Post hoc ego antiochiā veniam
⁊ alienum hunc vultū a te effugabo ⁊ pro
prium vultum coram omnibus reddā. Hoc
tamē nullomodo credendū est ꝙ beatus
petrus mentiri mandauerit. cū deus non
indigeat nostro mendatio. Ideo itinera/
rius clementis in quo hec scripta sunt li/
ber apocriphus est. nec vt quibusdā pla/
cet suscipiendus est in talibus. Verūta/
men dici potest ꝙ petrus si diligēter ver/
ba sua consideretur nō sibi dixit vt symo/
nem magum esse se diceret. sed vt populo
effigiem faciei superinductā ostendēs pe/
trum ex persona symonis cōmendaret. et
mala que dixerat reuocaret. Et ille dixit se
esse symonē. nō q̄tum ad veritatē sed q̄/
tum ad apparentiā. Unde quod infra dixit
faustinianus. ego symon. ⁊c. sic debet acci
pi. i. q̄tum ad apparentiā videor esse sy/
mon. Fuit ergo symon supple putatiuus.
Perrexit ergo faustinianus pater clemen
tis antiochiam ⁊ populū conuocās dixit.
Ego symon annūcio vobis ⁊ cōfiteor om
nia fefellisse de petro. Nequaq̄ em̄ ē sedu/
ctor vel magus sed ad salutē mundi mis/
sus. Quapropter si decetero aliquid con/
tra ipsum dixero me tanq̄ seductorem. ⁊
maleficū repellatis. Nunc em̄ penitentiā
ago quia male me dixisse cognosco. Mo/
neo igitur vos vt ipi credatis. ne vos ⁊ ci/
uitas vestra insimul pereatis. Cumq̄ hec
omia que petrus iusserat cōplesset. ⁊ iam
in amorē petri populū incitasset. petrus ad
eum venit. ⁊ oratiōe facta effigiem vultus
symonis ab eo penitus effugauit. Populus
autem antiochenus petrum benigne et cū
multo honore recepit. ⁊ ipm in cathedra
sublimauit. Quod audiens symon illuc
perrexit. ⁊ populū conuocans ait. Miror
ꝙ cū vos salubribus p̄ceptis instruxerim:
⁊ a seductore petro vos cauere monuerim
vos ipsum nō solum audistis sed etiā epi
scopali cathedra sublimastis. Tunc om
nes cū furore aduersus eum dixerūt Mō
stro nobis similis es. Nudiustertius te pe
nituisse dicebas ⁊ nūc te ⁊ nos precipita/
re conaris Et impetum in eum facientes
cum ignominia eum protinus expulerūt.
Hec omia clemens in libro suo de seipso
narrat ⁊ hanc hystoriā ibidem inseruit
G Post hec autē petrus cum romā ve
nisset. ⁊ suam passionē iminere videret. cle
mentem post se epm ordinauit. Mortuo
igitur principe aplorū petro. clemens vir
prouidus p̄cauens in futurum. ne scilicet
per hoc exemplum quilibet vellet sibi i ec
clesia successorē statuere ⁊ hereditate san/
ctuarium dñi possidere lino cessit ⁊ post/
modum cleto. Nōnulli asserunt ꝙ linus
⁊ cletus nō fuerunt summi pontifices. sed
tm̄ petri apostoli coadiutores propter quod
in cathalago pontificū meruerunt annu/
merari. Post hos autem clemens eligitur ⁊
presidere compellitur. Qui ita morū or/
namento pollebat vt iudeis ⁊ gentilibus
⁊ omnibus xpianis populis cōplaceret. Sin
gularum inopes regionum nominatim
scriptos habebat. ⁊ quos baptismi sancti
ficatione mūdauerat. non sinebat publice
fieri mendicitati subiectos. Cum itaq̄ do
micillam virginē neptem domiciani im/
peratoris sacro velamine consecrasset. et
theodoram vxorem sisinnij amici impe/
ratoris ad fidem conuertisset. ⁊ in castita
tis proposito manere promitteret. sisinnius
zelo ductus ecclesiā post vxorem suā occul/
te intrauit. scire volens propter quid illa
sic ecclesiam frequētaret. At vbi a sancto
clemente oratio fusa est. ⁊ a populo respō/
sum est Amen. sisinnius cecus. ⁊ surdus

penitus effectus est. Qui statim pueris
suis dixit. Cito me tollite ⁊ foras educi/
te Pueri autẽ per totam ecclesiã eũ gira/
bãt. sed ⁊ ad ianuas peruenire nõ poterãt
Quos cum vidisset theodora sic errãtes.
primo quidẽ ab eis declinauit. putans ꝙ
vir suus eam cognoscere posset. Postmo/
dum autẽ quid naz hoc esset interrogauit
Qui dixerit. Dñs nr̃ dũ vult videre ⁊ au/
dire q̃ nõ licet. cecus ⁊ surdus factus est.
Tuncꝫ illa in orationẽ se dedit deprecãs:
vt vir suus inde exire posset. Et post ora/
tionẽ dixit pueris. Ite modo ⁊ perducite
dñm vestrum ad domũ. Cumꝫ abissent.
sancto clementi theodora quid acciderit
indicauit. Tunc sanctus rogatu theodo
re ad eum venit. ⁊ ipsum inuenit apertis
oculis nil videntẽ. ⁊ nil penitus audien/
tem. Cumꝫ clemens pro eo orasset. ⁊ ille
auditum ⁊ lumẽ recepisset. vidẽs clemẽtẽ
iuxta vxorem suã stantem amẽs efficitur
⁊ se illusum magicis artibus suspicatur.
Precepitꝫ seruis suis vt tenerẽt clemẽtẽ
dicens. Vt ingrederetur ad vxorẽ meã:
magicis artibus me excecauit. Precepitꝫ
ministris vt clementẽ ligarẽt: ⁊ ligatum
traherẽt. At illi ligantes columnas iacẽ/
tes ⁊ saxa: putabant sicut etiam sisinnio
videbatur ꝙ sanctũ clemẽtẽ cum suis cle/
ricis traherent ⁊ ligarẽt. Tunc clemẽs si/
sinnio ait. Quia saxa deos dicis. saxa tra
here meruisti. Ille autẽ vere eum ligatuz
existimans ait. Ego te interfici faciã. Cle
mens autẽ inde abscedẽs theodoram ro/
gauit ne ab oratione cessaret donec virum
suum dñs visitaret. Oranti igitur theo/
dore petrus apostolus apparuit dicens.
Per te vir tuus saluabitur. vt impleatur
quod dixit frater meus paulus. Saluabi
tur vir infidelis per mulierẽ fidelem. Et
hec dicẽs abscessit. Statimꝫ sisinni⁹ vxorẽ
suã ad se vocauit obsecrãs vt pro se oraret
⁊ sanctũ clementẽ ad se vocaret. Qui cuz
venisset ipm in fide instruxit. ⁊ eum cum
CCCXIII. de domo sua baptizauit. Per
hunc autẽ sisinniũ multi nobiles et amici
nerue imperatoris dño crediderũt Tunc
comes sacrorũ pecuniam multis dedit et
cõtra sanctũ clemẽtẽ seditionẽ maximam
excitauit. H Tunc mamertinus vr

bis prefectus ppl'i seditionẽ maximã non
ferẽs ad se clementẽ adduci fecit. Quem
cũ redargueret. ⁊ ad se inclinare attẽpta/
ret. ille ait. Optarẽ te ad rationẽ accedere
Nam si canes multi contra nos latraue/
rint. ⁊ morsibus attrectauerint. nũꝙꝫ hoc
nobis auferre possunt ꝙ nos sumus ratio
nabiles hoĩes ⁊ ipsi sunt irrationabiles ca
nes. Seditio autẽ ab impitis exorta ostẽ
dit se nihil habere certũ vel verum. Tũc
mamertinus de eo traiano impatori scri/
bens respõsum accepit ꝙ aut sacrificaret.
aut transpontũ mare in heremo quod ad
iacet ciuitati tersone ipm ĩ exiliũ mitteret.
Tunc prefectus clementi cum lachrymis
ait. Deus tuus quẽ pure colis ipse te ad/
iuuet. Prefectus aũt ei nauẽ tribuit ⁊ om
nia necessaria ministrauit Multi autez
clerici ⁊ laici ipm in exilium sunt secuti.
Profectus aũt in insulã inuenit ibi plus
ꝙꝫ duo milia xpianoꝝ ibidẽ iã diudũ ad
secãda marmora dãnatoꝝ. q̃ sãctũ clemẽ
tem videntes statim in fletũ ⁊ lachrymas
proruperunt. Quos ille cõsolans ait. Nõ
meis meritis ad vos me misit dñs vestre
corone participem me fieri. Et cum ab
eis didicisset. ꝙ a sexto miliario aquã suis
humeris deportarent. dixit eis. Oremus
omẽs dñm iesum xpm vt confessoribꝫ suis
fontez in loco isto ac venas aque aperiat.
Et qui percussit petram in deserto sina et
fluxerunt aque in abundantia. ipe nobis
laticem effluentẽ impartiatur. vt de eius
beneficijs gratulemur. Cumꝫ oratione fa
cta hincinde circũspiceret vidit agnũ stantẽ
qui pede erecto dextro quasi locũ epo ostẽ
debat. ⁊ intelligẽs dñm ihm xpm esse quẽ
solus ipe videbat. prexit ad locuz ⁊ dixit.
In nõie patris ⁊ filij ⁊ spũssctĩ in isto loco
pcutite. Sed cũ nullus in isto loco ĩ quo
agnus steterat attingeret. ipse accepto bre/
ui sarculo leui ictu locũ sub pede agni per
cussit. ⁊ statim maximus fons erupit ⁊ in
fluuiũ creuit. Tũc vniuersis gaudẽtibus
sanctus clemens ait. Fluminis impet⁹ le
tificat ciuitatẽ dei. Ad hãc famã multi cõ
fluxerũt. ⁊ vna die quingenti ⁊ amplius:
ab eo baptisma susceperũt. ⁊ idolorũ tem
pla destruentes per totam prouinciam in
tra vnũ annũ. LXXV. eccl'ias edificauerũt

Post tres autẽ annos traianus impera/
tor qui cepit ãno dñi C. hoc audiens quẽ/
dam ducem illuc misit. Qui cum omnes
libenter mori conspiceret. multitudini ces
sit. ⁊ solum clementẽ ligata ad collum ei⁹
anchora in mare precipitauit dicens. Iaʒ
nõ poterunt ipsum pro deo colore xpiani.
Stante autem omĩ multitudine ad litus
maris cornelius ⁊ phebus discipuli eius
omẽs orare preceperũt vt dñs corpus sui
martyris eis monstraret. Statimqꝫ ma/
ri per tria miliaria recedente omẽs per sic
cum ingressi inuenerũt in modum temp'i
marmorei habitaculũ a deo paratum: et
ibi in archa corpus sancti clementis ⁊ an
choram iuxta eum reuelatũ est autẽ disci/
pulis eius: ne inde tollerent corpus eius.
Omni autẽ anno tempore passionis: per
septem dies ad tria miliaria mare recedit
et siccum iter aduenientibus tribuit
In vna autẽ solennitatũ mulier cum filio
suo paruulo ad locum accessit. Comple/
tis autem festiuitatis solenniis cum puer
obdormiret. sonus inundantiũ aquarum
subito factus est. Mulier autẽ territa: et
filii sui oblita: cũ reliqua multitudie ad ri
pam aufugit. Que postmodũ filii memor
cum eiulatu maximo flebat. ⁊ vsqꝫ ad ce/
lum lamentabiles voces dabat ac p lito/
ra clamans ⁊ eiulans discurrebat. si forte
filii corpus a litoribus eiectũ videret. Sʒ
cũ in ea spes oĩs deficeret ad domũ rediit
⁊ totum illum annũ in fletu ⁊ merore du/
xit. Post annum igitur aperto mari. om/
nes anticipans ad locum concita venit.
si de filio forte aliquod vestigiũ inuenire
posset. Cum ergo ante tumulũ sancti cle/
mentis se in orationẽ dedisset. Surgens
vidit infantem in loco vbi eum relique/
rat dormientẽ. Estimans autẽʒ eum esse
defunctũ. accessit ꝓpius quasi corpus col
lectura exanime. Sed cum eum dormien
tem cognouisset. excitatũ velociter spectã/
tibus populis incolumẽ in vlnis leuauit
⁊ vbi nam per illum annũ fuerit requisi/
uit. Ille autẽ se nescire respondit si annus
integer preterierat sed tantum vnius no/
ctis spacio se suauiter dormisse putabat.
Ambro. in prefatiõe sic ait Cum iniqs/
simus ꝑsecutor beatũ clementẽ penis af/
ficere a diabolo cogeretur. nõ ei tormentũ
intulit sed triũphũ. Iactatur ergo martyr
in fluctibus vt mergeretur. ⁊ ex hoc ꝑue/
nit ad premiũ vnde petrus magister eius
peruenit ad celum Amborũʒ ergo in flu/
ctibus xps approbans mentes clementeʒ
ad palmam victorie de profundo reuocat
petrum ad celestia regna in eodem elemẽ
to ne mergeretur eleuat. Refert leo bo/
stiens' epus ꝙ tpe quo michael imperator
noue rome regebat imperiũ sacerdos qui
dam nomine philosophus qui ob summũ
ingenium a puericia fuerat sic vocatus:
cum tersonã peruenisset ⁊ de his que nar
rantur in hystoria clementis habitatores
interrogasset. quia aduene potius qꝫ indi
gene erant. se nescire ꝓfessi sunt. Siquidẽ
miraculũ marini recessus ob culpã inha/
bitantiũ iam diu cessauerat. ⁊ ob incursũ
barbarorũ tẽpore marini recessus venien
tium templũ destructũ fuerat. ⁊ archa cũ
corpore marinis fluctibus obruta erat. ex
gentibus culpis inhabitantiũ. Sup quo
miratus philosophus ⁊ accedens ad ci/
uitaculam nõie georgiam. cum epo ⁊ cle
ro accessit ad querẽdum sacras reliquias
ad insulam in qua estimabãt esse corpus
martyris. Ubi cum hymnis ⁊ orationib⁹
fodientes: diuina reuelatione inuenerunt
corpus ⁊ anchoram cũ qua fuerat in ma/
re proiectum ⁊ deportauerũt tersonã De/
inde predictus philosophus cum corpore
sancti clemẽtis romã venit ⁊ multis ostẽ/
sis miraculis in ecclesia que nunc dicitur
sci clement' honorifice corp⁹ collocatũ fuit
In quadã aũt cronica legitur ꝙ mari ab
illo loco excicato a beato cirillo moranoꝝ
epo romã translatũ est.

CLXVI A

De sancto Crisogono.

Risogon⁹ iussu dio/
cleciani i carcere recluditur
vbi sancte anastasie alimo/
niis fouebatur. Cum ergo
anastasiam vir eius in artissimã custodiã
posuisset. crisogono qui eam erudierat ta/
lia scripta direxit Sancto confessori xpi
crisogono anastasia sacrilegi iugum ma/

riti suscepi: cuius deo miserante thorũ mẽ/
tita ĩfirmitate declinãs die noctuq3 dñi nr̃i
iesu christi amplector vestigia. Cũ iste pa/
trimoniũ meũ ex quo illustrat᷑. cum indi/
gnatiõe ac turpib⁹ idolatris exhauriat me
quoq3 velut magã atq3 sacrilegã custodie
tam grauissime mancipauit. vt me vitam
temporalẽ amittere suspicer. Nihil em̃ su/
perest nisi vt amisso spiritu morti succum/
bam. In qua morte licet glorier tamẽ mea
mens valde conteritur: q2 opes mee quas
deo deuouerã a turpibus ꝯsumunt᷑. Uale
vir dei: memẽtoq3 mei. Cui crisogonus sic
respondit. Uide ꝙ nõ ꝯturberis in hoc ꝙ
tibi pie viuenti inferant᷑ aduersa. Non em̃
decipieris sed probaris Cito ad te placitũ
tempus christus ꝯuertet: ⁊ quasi post no/
ctis tenebras floridũ dei lumẽ aspicies at/
q3 post glaciei frigus aurea tibi tempora ⁊
serena succedẽt. Uale in dño ⁊ ora pro me
Deniq3 cum beata anastasia sic in custo/
dia artaretur vt vix ei panis quadrãs da/
retur estimãs se moriturã sancto crisogo/
no epistolã in hec verba scripsit. Confesso/
ri christi crisogono anastasia. Finis venit
corporis memento mei vt egredientẽ ani/
maз meam ipe suscipiat pro cuius amore
ista sustineo que ex ore huius vetule reco/
gnoueris. Cui ille rescripsit. Superest vt
lumẽ tenebre antecedant sicut etiã post in
firmitatẽ salus reuertitur ⁊ vita post mor
tem promittitur. Uno fine concluduntur
⁊ aduersa huius mundi ⁊ prospera. ne vel
tristibus desperatio vel letis elatio domi/
netur. Unum mare est in quo nauicule cor
poris nostri velificant. ⁊ sub vno corporis
gubernatore s anime nostre nautico fungun
tur officio. Quorundam igitur naues for/
tissimis carinaꝝ nexibus solidate crebros
equoris concitatos fluctus illese pretereũt
Quorundã vero fragiles iuncture ligno/
rum etiam in tranquillo vicinũ morti con
ficiunt cursum. Tu autem o christi famu
la crucis tropheum tota mente constringe
⁊ teipam prepara ad opus dei Igitur dyo
clecianus aquileie partibus positus cete/
ros christianos occidens sanctum crisogo/
num sibi presentari iussit. Cui cum diceret
accipe potestatem prefecture tue ⁊ consula
tum generis tui: ⁊ sacrifica dijs Respondit
crisogonus. Unum deum in celo adoro. ⁊
dignitates tuas quasi lutum contemno.
Data igitur super eum sententia: ad quen
dam locum ducitur: ⁊ ibidem protinus de
collatur circa annos domini ducentesimo
octuagesimoseptimo. Cuius corpus cum
capite sanctus selus presbyter sepeliuit.

CLXVII A

De sancta Katherina.

Katherina dicitur a
catha quod est vniuersum ⁊
ruina quasi vniuersalis rui/
na. Omne em̃ edificium dya
boli in ea vniuersaliter corruit. Nam in ea
corruit edificium superbie per humilitatẽ
quam habuit. carnalis concupiscentie per
virginitatem quam seruauit. cupiditatis
mundane: quia omnia mundana despexit
Uel katherina quasi cathenula ipa enim
sibi per bona opera quandam cathenam
fecit: per quã vsq3 ad celum ascẽdit. Que
quidem cathena siue scala quattuor gra/
dus habet qui sunt innocẽtia operis: mun
dicia cordis: despectio vanitatis: ⁊ locutio
veritatis. Quos propheta per ordinẽ po/
nit dicens: Quis ascendet in montem do/
mini. ⁊c̃. Et respondet. Innocẽs manibus
⁊ mundo corde: qui nõ accepit in vano ani
mã suam neq3 iurauit in dolo proximo suo
Qualiter autem isti quattuor gradus in
beata katherina fuerunt patet ex legenda
sua B

Katherina costi regis filia omnib⁹
liberaliũ studijs erudita fuit. Cum
autem maxentius imperator om/
nes tam diuites q3 pauperes ad alexandri
am conuocaret vt idolis ĩmolarent: ⁊ chri
stianos immolare nolentes puniret. kathe
rina cum esset annorum decem ⁊ octo ⁊ in
palatio diuitijs ⁊ pueris pleno sola reman
sisset. audiens animalium diuersorum mu
gitus ⁊ cantantiũ plausus: misso illuc nun
cio inquiri iussit celeriter quid hoc esset. qḋ
dum didicisset assumptis aliquibus de pa
lacio signo crucis se muniens illuc accessit
ibiq3 multos christianos metu mortis ad sa
crificia duci conspexit. Que vehementi do
lore cordis sauciata ad imperatorem se au

dacter ingessit. ꝛ sic ait. Salutationem ti/
bi proferre imperator ꝛ ordinis dignitas ꝛ
rationis via premonebat si creatorē celorū
agnosceres: ꝛ a diis animū reuocares stās/
q̄ ante ianuā templi per varias conclusio
nes silogismorū allegorice ꝛ methonomice
diserte ꝛ mystice multa cum cesare dispu/
tauit. Deinde rediēs ad cōmune colloqui
um dixit. Hec tibi tanq̄ sapienti proferre
curaui. Nūc aūt q̄re incassum ꝯgregasti hāc
multitudinē ad colendam stulticiā idolo/
rum. Miraris hoc templū manu artifi
cum operatum. miraris ornamenta preci/
osa q̄ velut puluis an̄ faciē vēti erūt. Mi
rare potius celum ꝛ terrā mare ꝛ oīa que
in eis sunt. Mirare ornamenta celorū. so/
lem videlicet ꝛ lunam ꝛ stellas. Mirare
famulatū eoꝝ q̄liter a mūdi initio vsq̄ ad
finē nocte ꝛ die currūt ad occidentē ꝛ rede/
unt ad oriētē nec vnq̄ fatigant. Et cū hec
animaduerteris interroga ꝛ disce quis sit
eorum potentior. Cum autem ip̄m ip̄o do
nāte intellexeris. nec sil'em illi inuenire va
lueris: ip̄m adora: ip̄m glorifica. Ip̄e eīm est
deus deorū ꝛ dominꝰ dominantiū. Cumq̄
de filii incarnatiōe sapiēter plurima dispu
tasset. stupefactus cesar non valuit ad hec
respondere. Tandē ad se reuersus dixit ad
eam. Sine o mulier. sine nos finire sacrifi/
ciū. ꝛ post hoc tibi responsa reddemꝰ. Pre/
cepit igitur eam ad palatiū duci ꝛ cum di
ligentia custodiri. admirans nimiū eius
prudentiā ꝛ corporis pulcritudinē. Erat
eīm speciosa valde ꝛ incredibili pulcritudi
ne oīm oculis admirabilis videbat ꝛ gra/
tiosa. Veniens igitur cesar ad palatiū dixit
katherine. Audiuimus tuam eloquentiā
ꝛ mirati sumus tuā prudentiā sed in deoꝝ
sacrificiis occupati oīa plene intelligere
nequiuimꝰ. Nūc aūt ab initio ꝓgeniē tuā re
quirimꝰ. Et sancta katherina ad hoc. Scri
ptum est. Nec te collaudes: nec te culpaue
ris ip̄e. Hoc faciunt stulti quos gloria ve
xat inanis. Confiteor tamen meam proge
niem non tumore iactantie sed humilita/
tis amore. Ego eīm sum katherina costi re/
gis vnica filia. Que quāuis in purpura
nata: ꝛ liberalibus disciplinis non medio/
criter instructa. hec tamen omnia contem/
psi ꝛ ad dominū iesum christum confugi.

Dii autem quos colis nec te nec alios iu/
uare possunt. O igitur infelices talium nu
minū cultores: quibus aduocatis in neces
sitate non assunt: in tribulatiōe non succur
runt: in periculis non defendunt. Cui rex.
Si ita est vt dicis. totus mundus errat: ꝛ
tu sola verum dicis. cum tamen omne ver
bum in ore duorum vel trium testium con
firmetur. Si angelus esses. si celica virtus
adhuc tibi credere nemo deberet. quanto
minus cum femina fragilis esse probaris.
Cui illa. Ne obsecro cesar a furore tuo te
vinci permittas vt in sapientis animo nō
stet turbatio dira. Sic nāq̄ poeta ait. Tu
si animo rexeris rex eris. si corpore seruus.
Et rex. Ut video pestifera calliditate nos
illaqueare disponis. dum per exempla phi
losophorū sermonem protrahere niteris.
Uidens aūt cesar q̄ eius sapientie obuia/
re nō posset. mandauit occulte per litteras
vt omnes grāmatici ꝛ rhetores ad preto/
rium alexandrie festinanter venirent. im/
mensa munera recepturi si concionatricē
virginem suis assertionibus superarent.
¶ Adducti sunt igitur de diuersis pro/
uinciis quinquaginta oratores: qui oīes
mortales in omni mundana sapientia ex/
cellebant. Quibus interrogātibus cur tā
de remotis partibus euocati fuissent. Ce/
sar respondit. Est apud nos quedam puel
la sensu ꝛ prudētia incōparabilis: que om/
nes sapientes confutat: ꝛ deos nostros de/
mones esse affirmat. Quā si superaueritis
cum honore magno ad propria redibitis.
Ad hec vnus indignatus stomachāti vo/
ce respondit. O magnū imperatoris con/
silium: qui ob vnius degenerem puelle cō/
flictum sapientes mundi de remotis par/
tibus aduocauit. cum vnus ex nostris cli/
entulis eam poterat leuissime cōfutare. Et
rex. Poterā quidem hanc vi ad sacrifican
dum impellere: aut penis extinguere. sȝ me/
lius iudicaui vt vestris argumentis peni
tus confutetur. Cui illi dixerunt. Adduca
tur coram nobis puella. vt sua temeritate
conuicta: nunq̄ se sapientes vidisse cogno
scat. Sed cum virgo certamen quod sibi
iminebat didicisset. totā se domino cōmen
dauit. Et ecce angelus domini astitit sibi:
ꝛ vt constanter staret admonuit. asserens

ꝙ non solum ab his vinci non poterit. sed
insuper illa ipos conuersos ad palmā martyrij destinabit. Cum ergo coram oratoribꝰ
adducta fuisset. dixit imperatori. Quali
iudicio contra vnam puellam quinquagīta oratores opponis: quos ⁊ pro victoria re
munerandos promittis. ⁊ me sine spe mer
cedis pugnare compellis. Erit tamē mer/
ces michi dominus iesus christus qui est
spes ⁊ corona pro se certantium. Verū cum
oratores deum fieri hominem aut pati im
possibile dicerent. virgo etiam hoc a genti/
libus predictum esse ostendit. Nam plato
astruit deum circumrotundum ⁊ decurta
tum. Sibilla quoqꝫ sic ait. Felix ille deus
ligno qui pendet ab alto. Cum igitur vir/
go cum oratoribus sapientissime disputa/
ret: ⁊ eos apertis ratiōibus confutaret. stu
pefacti illi. quid dicerent non inuenientes.
muti penitus sunt effecti. Tunc impera/
tor contra eos nimio furore repletus. incre
pare eos cepit. cur ab vna puella tam tur/
piter se vinci permitterēt. Tunc vnus ma
gister aliorum sic ait. Noueris imperator
ꝙ nullus vnqꝫ ante nos stare potuit. quin
continuo vinceretur. Hec autē puella in
qua spiritus dei loquitur. sic nos in ammi
rationem conuertit. vt contra christum ali
quid dicere. aut omīno nesciamus. aut pe/
nitus formidemus. Unde imperator con/
stanter fatemur. ꝙ nisi probabiliorem sen/
tentiam de dijs quos vsqꝫ modo coluimus
protuleris ecce omēs ad christum conuerti
mur. Audiens hec tyrannus nimio furo/
re succensus. omnes in medio ciuitatis cō/
cremari iussit. At virgo ipos ꝯfortans ad
martyriū constantes efficit. ⁊ de fide diligē
ter instruit. Et cum dolerent ꝙ sine baptis/
mo decederent virgo respondit. Ne timea/
tis quia effusio vestri sanguinis vobis ba/
ptismus reputabitur ⁊ corona. Cum ergo.
signo crucis muniti flāmis fuissent iniecti/
ita animas domino reddiderūt vt nec ca/
pilli nec vestimenta eorū ab igne in aliquo
lederentur. Cum aūt a christianis fuissent
sepulti. tyrannus virgini loquitur dicens:
O virgo generosa iuuentuti tue consule. ⁊
post reginā in palatio meo secunda voca/
beris. ⁊ imagine tua in medio ciuitatis fa
bricata a cunctis velut dea adoraberis. Cui
virgo. Desine talia dicere. q̄ scelus est etiā
cogitare. Ego me christo sponsam tradidi
Ille gloria mea: ille amor meus: ille dulce
do ⁊ dilectio mea: ab eius amore nec blan/
dimenta nec tormenta me poterunt reuo/
care. Tunc ille furore repletus iussit eam
expoliatā scorpionibus cedi ⁊ cesam in ob
scurū carcerem tradi. ibiqꝫ diebus duode/
cim fame cruciari. D Rege autē pro
quibusdā causis instantibus extra regio/
nis cōfinia procedente. regina eius nimio
amore succensa cum principe militū nomi
ne porphirio media nocte ad carcerē vir/
ginis properauit. Quo cum regina introis
set. vidit carcerē inestimabili claritate ful
gentem. ⁊ angelos plagas virginis perun
gentes. Incipiensqꝫ virgo eterna ei gau/
dia predicauit. ⁊ ad fidem cōuertens mar/
tyrij coronā eidem predixit. Sicqꝫ vsqꝫ ad
mediā noctem sermonē protraxerunt. Que
cum omīa porphirius audisset ad pedes
virginis procidit. ⁊ cum ducentis militi/
bus fidem christi recepit. Quia vero per
duodecim dies sine cibo tyrannus esse eam
iusserat. christus per hos dies missa de ce/
lo candida columba celesti eam cibo refo/
uebat. Deinde dominus cum multitudi/
ne angelorū ⁊ virginū eidē apparuit dicēs:
Agnosce filia creatorē tuū pro cuius noīe
laboriosum subijsti ꝯflictū ꝯstans esto quia
tecū sum. Rediens igitur imperator eam si/
bi presentari iussit. ⁊ vidēs eā splendidiorē
quā tanto ieiunio estimabat afflictā. puta
uit ꝙ eā aliquis in carcere sustentasset: ⁊ fu
rore repletus custodes torqueri p̄cepit. Il
la vero ait. Ego cibū ab hoīe nō accepi. sꝫ
xp̄s me p̄ suū angelū enutriuit. Cui imperator. Reconde oro qđ moneo in corde tuo
⁊ noli dubijs rn̄dere sermonibꝰ. Nō te qua
si famulā possidere cupimus. sꝫ regina po/
tens ⁊ electa decore in regno meo triūpha/
bis. Cui virgo. Attende ⁊ tu obsecro. ⁊ iu/
dicij examine veridica sanctōe decerne quē
magis eligere debeo. An potentē eternum
gloriosum ⁊ decorum vel infirmuꝫ morta/
lem ignobilem ⁊ deformem. Tunc impe/
rator indignatus ait. E duobus vnum ti/
bi elige. aut sacrificare vt viuas. aut ex/
quisita tormenta subire vt pereas. Et illa.

Quecunq̄ tormēta potes cogitare ne dif
feras quia carnem ⁊ sanguinem meū chri
sto offerre desidero. sic̄ et ip̄e pro me seip̄m
obtulit. Ip̄e enim deus meus: amator me
us: pastor ⁊ sponsus vnicus meus. Tunc
quidam prefectus furenti regi suasit vt in
fra triduum quattuor rotas serris ferreis
⁊ clauis acutissimis circumseptas prepara
ret. vt eam tam horribile tormentum disse
caret. ⁊ ceteros christianos tam dire mor/
tis exemplum terreret. Ordinatumq̄ est
vt due vno ordine voluerentur: due autē
contrario impetu agerentur. vt ille deorsū
lacerando contraherent. ille repugnantes
sursum deuorando impingerent. Tunc be
ata virgo dominū exorauit: vt ad laudē
sui nominis ⁊ conuersionem populi circū/
stantis ip̄am machinam dissiparet. Et ec/
ce angelus domini molam illā cum tanto
impetu diuellendo cōcussit ꝙ quattuor mi
lia gentilium interemit E Regina au
tem que desuper hoc aspiciebat: ⁊ vsq̄ tūc
se celauerat: statim descendens imperato/
rem de tanta seuicia durius increpauit. Rex
autem furore repletus cum regina sacrifi/
care contemneret iussit eā extractis prius
mām̄illis decollari. Que cum ad marty/
rium duceretur. katherinā rogauit vt pro
se dominū precaretur. Que respondit. Ne
timeas a deo dilecta regina: quia tibi hodie
pro transitorio regno commutabitur eter/
num ⁊ pro mortali sponso tibi immortalē
acquires Tunc illa constans effecta torto
res hortabatur: ne quod iussi fuerant face/
re morarentur. Ministri igitur extra ciui
tatē eam ducentes: ferreis hastilibus mā/
millas eius euellunt: ⁊ post caput eius pre
cidunt. Cuius corpus porphirius rapiēs
sepeliuit. Sequente die cum de corpore re
gine questio fieret: ⁊ multos ex hoc ad sup
pliciū tyrannus pertrahi iuberet. porphi/
rius, prumpēs in mediū exclamauit. Ego
sum qui christi famulā sepeliui ⁊ christi fi/
dem recepi. Tunc maxentius amens effe/
ctus. rugitū terribilem emittens exclama/
uit. O me miserū ⁊ omibus miserandum
ecce porphirius q̄ erat vnicus anime mee
custos ⁊ totius laboris solatiū deceptus
est. Quod cum suis cōmilitibus referret:
illi protinus responderunt. Et nos xp̄iani
sumus ⁊ mori parati sumus. Tunc cesar
furore ebrius precepit om̄es cum porphi/
rio decollari: ⁊ corpora eorū canibus dimit
ti. Deinde katherinā aduocans ait: Quā
uis arte magica reginā mori feceris: si ta/
men resipueris prima in palatio meo eris
Hodie igit̄ aut dijs sacrificia offeres aut
caput amittes. Cui illa. Fac quecunq̄ aio
concepisti. paratam em̄ me videbis ad om
nia sustinēda. Data igitur super eam sen/
tentia decollari iubetur. Que cum ad locū
deducta fuisset: erectis in celū oculis ora/
uit dicens. O spes ⁊ salus credentiū: o de/
cus ⁊ gloria virginū iesu rex bone: obsecro
te vt quicunq̄ passionis mee memoriā ege
rit. seu in exitu anime sue vel in quacunq̄
necessitate me inuocauerit: tue propitiatio
nis consequatur effectum Factaq̄ est vox
ad eam dicens. Veni dilecta mea: spon/
sa mea: ecce tibi celi ianua est aperta. Nā
⁊ his qui passionem tuā deuotis mentibꝫ
celebrauerint. optata presidia promitto de
celis Deinde cum decollata fuisset: de eius
corpore pro sanguine lac emanauit. Ange
li aūt corpus eius accipientes: ab illo loco
ad montem sinai itinere plusq̄ dierum vi
ginti deduxerunt. ⁊ ibidem honorifice sepe
lierunt. Ex cuius ossibus indesinenter ole
um emanat: quod cunctorū debilium mē/
bra sanat. Passa est aūt sub maxentio siue
maximino tyranno. qui cepit circa annos
domini tricentesimodecimo Qualiter aūt
maxentius pro hoc scelere, ⁊ alijs que com
misit punitus fuit. in hystoria de inuentiōe
crucis habetur. Dicit̄ ꝙ quidā mona/
chus rothomagensis ad montē sinai per/
rexit. ibiq̄ per septem annos in seruicio be
ate katherine deuotus permansit. Quam
cum instantius exoraret: vt aliquid de cor
pore suo habere mereretur subito irrupit d̄
manu illius vnus articulus digitorum.
Qui donū dei letus recepit ⁊ ad suū mo/
nasteriū deportauit. Fertur quoq̄ ꝙ dū
quidā beate katherine deuotus existeret ⁊
eam crebro in sui adiutoriū inuocaret. per
processum temporis mentis incuria reso/
lutus: ⁊ deuotionē mentis perdidit: ⁊ ab
ip̄ius inuocatiōe cessauit. Qui in oratiōe
positus vidit multitudinē virginū ante se
transeuntiū Inter quas vna erat q̄ ceteris

splendidioꝛ videbat᷑. Que cum sibi appro
pinquasset, faciez suam operuit ⁊ sic ante
ip̄m facie velata transiuit. Cuius splendo
rem cum ille nimiũ miraret᷑ ⁊ que esset in/
terrogaret vna ex eis ei respondit. Hec est
katherina quã olim cognoscere solitꝰ eras
nunc aũt qꝛ eam cognoscere nõ videris. co
ram te sic velata facie tanꝗ̃ a te incognita
pertansiuit. ¶ Notandũ ꝙ beata ka/
therina mirabilis apparet in quinqꝫ. Pri
mo in sapientia. scd̄o in eloquentia. tertio ĩ
constantia. quarto in mundicia castitatis
quinto in priuilegio dignitatis. Primo
admirabilis apparet in sapientia. In ip̄a
em̄ fuit om̄is spẽs phĩe Philophia em̄ siue
sapiẽtia diuidit᷑ in theoricã practicã ⁊ logi
cam Theorica diuidit᷑ ẜm quosdã ĩ tres
scꝫ. in intellectualẽ. naturalẽ. ⁊ mathemati
cam. Habuit igit᷑ beata katherina sapien/
tiã intellectualẽ in cognitiõe diuinoꝝ qua
maxime vsa est in disputatiõe ꝯtra rheto/
res quibꝫ vnũ solũ deũ verũ esse ꝓbauit. ⁊
deos om̄es falsos esse ꝯuicit. Scd̄o natu/
ralẽ in cognitiõe omniũ inferioꝝ qua ma/
xime vsa est in disputatiõe ꝯtra imperato/
rem sicut patet ibidẽ. Tertio mathemati/
cam in ꝯtemptu terrenoꝝ. hec em̄ scientia
ẜm bocciũ speculat᷑ formas sine materia ĩ
abstractiõe. Hanc beata katherina habu
it qñ animũ suũ ab omni materiali amore
abstraxit. Hanc em̄ se habere ostendit cuꝫ
imperatori interrogãti respondit Ego em̄
sum katherina costi regis filia que q̃uis ĩ
purpura nata. ⁊c̃. Hac maxime vsa est cũ
reginã ad ꝯtemptũ mundi ⁊ despectũ sui
⁊ desideriũ regni eterni aĩauit. Practi/
ca ãt diuidit᷑ in tres scꝫ ĩ ethicã. yconomicã
⁊ publicã siue politicã Prima docet mores
informare. ⁊ se virtutibꝫ exornare. ⁊ perti/
net ad om̄es. Scd̄a docet familiã bene cõ/
ponere. ⁊ pertinet ad patresfamilias. Ter
tia docet vrbes ⁊ pp̄l'os ⁊ rempublicã bene
regere ⁊ pertinet ad rectores vrbiũ. Hanc
etiã triplicẽ scientiã habuit beata katheri/
na. Primã em̄ habuit cum se om̄i morum
honestate ꝯposuit. scd̄am cum familiã suã
que sibi magna relicta fuit laudabiliter re
xit. tertiã cum imperatorẽ sapienter instru
xit. Logica diuidit᷑ in tres partes scꝫ in
demonstratiuã. probabilẽ. ⁊ sophisticã Pri
ma ꝑtinet ad philosophos. scd̄a ad retho/
res ⁊ dyaleticos. tertia ad sophistas Hanc
etiã triplicẽ scientiã habuisse videt᷑ cum de
ea scribit᷑. Per varias ꝯclusiões silogismo
rũ allegorice ⁊ methonomice diserte ⁊ my/
stice mlt'a cũ cesare disputauit 2° fuit ad
mirabilis ĩ eloquẽtia. Habuit eĩ eloq̃ntiã
facundissimã in predicãdo, sicut pꝫ in suis
predicatiõibꝫ. Disertissimã in rationẽ red
dendo sicut patet cum dicebat imperatori
Miraꝛ hoc templũ manu artificũ fabri/
catũ. Suauissimã in attrahendo sicut ptꝫ
in porphirio ⁊ ĩ regina quos eloquij sui sua
uitate ad fidẽ attraxit. Efficacissimã in cõ
uincendo. sicut patet in rhetoribꝫ quos taꝫ
potenter ꝯuicit. Tertio ĩ ꝯstantia. Fuit
em̄ cõstantissima in minis illatis qꝛ ip̄as
contempsit. Unde imperatori sibi minã/
ti respondit. Quecunqꝫ tormẽta potes co/
gitare ne differas: qꝛ carnẽ ⁊ sanguinẽ meũ
xp̄o offerre desidero. Item. Fac quecunqꝫ
animo ꝯcepisti. paratã em̄ me videbis ad
om̄ia sustinenda. Scd̄o in donis oblatis:
quia ea respuit. Unde cum imperator si/
bi promitteret ꝙ eam in palatio secundaꝫ
haberet respondit Desine talia dicere que
scelus est etiã cogitare. ⁊c̃. Tertio in suppli
cijs irrogatis, qꝛ ea superauit. Sicut patꝫ
cum fuit posita in carcere ⁊ super rotam.

Quarto in mundicia castitatis. Serua
uit em̄ castitatẽ inter ea inter q̃ castitas pe
riclitari solet. Quinqꝫ em̄ sunt in quibꝫ ca
stitas periclitat᷑. scꝫ affluentia resoluens. o/
portunitas inducens, iuuentus lasciuiens
libertas effrenãs. pulcritudo alliciens. In
ter hec beata katherina castitatẽ seruauit.
Habuit em̄ maximã affluentiã rerũ. vtpo
te que tam ditissimis parentibꝫ successit.
Habuit oportunitatẽ vtpote que sicut do
mina tota die inter suos famulos versaba
tur. Habuit iterũ etatẽ iuuenilẽ. Item sui
libertatẽ: qꝛ sola ⁊ libera in palatio reman/
sit. De his quattuor dicit᷑ supra. Katheri/
na cum esset annoꝝ decem ⁊ octo in pala/
tio diuitijs et pueris pleno sola remansit.
Habuit etiã pulcritudinẽ. Unde dicit᷑ qꝛ
erat speciosa valde ⁊ incredibili pulcritu/
dine omniũ oculis admirabilis videbatur

Quinto in priuilegio dignitatis. Que/
dam em̄ priuilegia specialia fuerũt in ali/

quib9 sanctis dum decederēt. vt xp̄i visita/
tio q̄ fuit in iohāne euāgelista. olei emana/
tio que fuit in beato nicolao. lactis effusio.
que fuit in beato paulo. sepulchri prepara/
tio q̄ fuit in beato clemēte. petitionū exau/
ditio. q̄ fuit in beata margaretha qñ ora/
uit pro agentib9 sui memoriā. Hec aūt oīa
fuerūt in beata katherina. sicut patet in le/
genda. Dubitationē aūt habet apud a
liquos vtrū a maxentio vel a maximino
martyrizata sit. Tunc em̄ tres imperiū te/
nebant. scz ꝯstantinus q̄ ex paterna succes
sione imperiū sumpsit: ꝛ maxentius maxi/
miani fili9 a pretorianis militib9 rome au/
gustus appellatus. ꝛ maximinus in orien/
tis partib9 cesar effectus. Scd̄m aūt cro/
nicas maxentius rome. maximinus vero
in oriente ꝯtra xp̄ianos tyrannidē exerce/
bat. Videt̄ ḡ vt aliquib9 placet ꝙ vicio scri
ptoris sit factū. vt pro maximino maxenti
us poneretur.

CLXVIII A

De sancto Saturnino.

Saturninus ab apo/
stoloꝝ discipulis ep̄s ordina
tus in vrbē tholosanā direct9
est. Cum aūt ipo ingrediēte
demones a respōsis cessarēt vnus gentiliū
dixit. ꝙ nisi saturninū occiderēt a dijs nil
penitus obtinerēt. Apprehendētes igit̄ sa
turninū nolentē sacrificare ad pedes tauri
ligauerūt eūqꝫ stimulis agitātes a sūma ar/
ce per gradus capitolij precipitauerūt. Sic
qꝫ capite ꝯfracto ꝛ cerebro excusso marty/
riū feliciter ꝯsūmauit. Cuius corpus due
feie rapiētes in profundo loco ꝓpter metū
gentiliū ꝯdiderūt. Qd̄ postea successores
eius ad locū reuerentiorē transtulerunt.

Fuit ꝛ alius saturninus quē rome prefe
ctus diu in carcere maceratū in eculeū le/
uari ꝛ neruis fustib9 ꝛ scorpionib9 cedi fe/
cit. Deinde laterib9 adustis depositū d̄ ecu
leo decollari precepit circa annos dn̄i ducē
tos octuaginta septē sub maximiano. Fu
it ꝛ alius saturninus apd̄ africā frater san/
cti satiri. qui cum predicto fratre suo ꝛ re/
uocato. ꝛ felicitate sorore dicti reuocati. nec
nō ꝛ cum perpetua genere nobili martyri/
um passus est. Quorū passio alio tempo/
re potissimū recolit̄. Cum ergo proconsul
eis dixisset vt idolis imolarent ꝛ illi nulla
tenus assentirēt. in carcerē missi sunt. Qd̄
videns pater perpetue ad carcerē flens cu
currit dicēs. Filia quid fecisti. dehonestasti
genus tuū. Nunqꝫ aliquis de genere tuo i
carcerem missus fuit. Cum aūt audisset ꝙ
christiana esset in eam impetu cum digitis
ad oculos irruit. ꝛ ei oculos eruere voluit ꝛ
exclamans egressus est. Vidit autē beata
perpetua huiusmodi visionē quā in crasti
stino socijs enarrauit dicens. Vidi scalā
aureā mirabili altitudine vsqꝫ ad celū ere
ctam. que adeo angusta erat vt nō nisi vn9
ꝛ paruus ascendere poterat: In dextera ve
ro ꝛ leua erant fixi cultri ꝛ gladij ferrei li/
mati ꝛ exacuti ita vt ascendēs circa vel in/
fra se nullatenus respicere poterat sed sem
per ad celum eum erectū stare oportebat.
Sub ea draco teterrimus ꝛ ingentis for/
me iacebat; ꝛ pre timore quilibet ascendere
formidabat. Vidi etiā satirū per eam ascē
dentem vsqꝫ sursum ꝛ respicientē ad nos ꝛ
dicentem. Ne timeatis hunc draconē sed
securi ascendite vt mecū esse possitis. Hec
audientes oēs gratias egerunt. q2 se vo/
catos ad martyriū cognouerūt. B Pre
sentati igitur iudici cum sacrificare nollēt
fecit saturninū cum alijs viris a mulierib9
separi. ꝛ dixit felicitati. Habes virū. Et il
la. Habeo. sed contemno. Cui ille. Mise/
rere tui puella vt viuas maxime cū infan/
tem in vtero habeas. Ad quem ait. Fac de
me quicquid vis: quia ad voluntatē tuam
nunqꝫ me trahere valebis. Parentes autē
beate perpetue cū viro accurrentes. infan/
tem paruulum beate perpetue qui adhuc
lactabatur adduxerunt. Et videns eam
pater stantem ante prefectum cadēs in fa
ciem dixit. Filia mea dulcissima miserere
mei ꝛ huius mestissime matris tue ꝛ hui9
miserrimi viri tui qui post te viuere nō va
lebit. Perpetua vero imobilis stabat. tunc
pater filiū ad collū eius iactauit ꝛ ipe ꝛ ma
ter ꝛ maritus eius manus tenentes ꝛ flen
tes osculabantur eam dicentes. Misere/
re nostri filia ꝛ viue nobiscum. At illa pro/
ijciens paruulum: ꝛ illos repellens ait. Di
scedite a me inimici dei mei quia non noui

vos. Uidens vero prefectus eorū constantiam diutissime verberatos in carcere posuit. Sācti vero dum plurimū mesti essent de felicitate que octo iam mensibus pregnans erat. pro ea orauerūt: ⁊ dolores partus subito in eam irruerunt. pepericꝫ filium viuum. Quidam vero de custodibus dixit ad eam. Quid facies cum ante prefectū veneris. si nunc tam grauiter cruciaris. Respondit felicitas. Hic ego pro me patior. ibi pro me deus patietur. Extracti igitur de carcere. ligatis post tergum manibus. ⁊ nudatis natibus per plateas ducuntur. Et dimissis bestijs. satirus ⁊ perpetua a leonibus deuorantur. reuocatus ⁊ felicitas a leopardis comedūtur. Beatus vero saturninus gladio capite truncatur circa annos domini ducentesimoquinquagesimosexto sub valeriano ⁊ galieno imperatoribus.

CLXIX
De sancto Jacobo intercisio.

Jacobus martyr cognomento intercisus nobilis genere sed fide nobilior. ex regione persarum ⁊ ciuitate elape oriundus fuit. Hic ex christianissimis parentibus ortus est. ⁊ vxorem christianissimā habuit. Erat q₃ notissimus regi persarum. ⁊ inter optimates primus. Accidit aūt vt a principe nimio amore seduceretur ⁊ ad colendum idola flecteretur. Hec autem mater ⁊ vxor audiētes protinus sibi scripserunt dicētes. Obediendo mortali deseruisti eū qui vita est. placendo future cito putredini deseruisti sempiternū odorē. veritatem in mendaciū cōmutasti. ⁊ mortali obtemperans viuorum ac mortuorū iudicem reliquisti. Noueris igitur nos amodo a te futuras extraneas nec tecum decetero aliquatenus moraturas. Cum aūt has litteras iacobus legisset: amare flens ait. Si mater mea q̄ me genuit ⁊ vxor mea a me extranee facte sunt. quantomagis a me extraneus factus est deus meus Cum ergo pro errore suo se plurimū afflixisset. nuncius venit ad principem qui diceret iacobum christianum esse. Quem princeps aduocans ait. Dic mihi si nazarenus es. Cui iacobus Etiam nazarenus sum. Et ille. Ergo magus es. Cui iacobus. Absit a me magum esse. Cum ergo ei multa supplicia minaretur. Dixit iacobus. Non me conturbant mine tue quia tanq̄ ventus flās super petram furor tuus aures meas cito pertransit. Cui princeps: Noli imprudenter agere: ne graui morte pereas. Cui iacobus Hoc non mors sed somnus potius est dicendū. cum post modicum resurrectio tribuatur. Cui princeps. Non te seducant nazareni dicentes mortem esse somnum: quia magni imperatores timent eam. Cui iacobus Nos mortem non timemus: quia de morte ad vitam transire speramus. Tunc princeps de consilio amicorum hanc super iacobum tulit sententiā. vt ad terrorem aliorum mēbratim iacobus puniatur. Cum autē quidam ex compassione super eum flerent. Ille ait Nolite supper me flere sed super vosipsos plangite quia ego ad vitam pergo ⁊ vobis supplicia eterna debētur. Tunc carnifices pollicem manus eius dextre absciderunt. Et exclamās iacobus ait. Liberator nazarene suscipe ramum arboris misericordie tue. Nam a cultore vince sarmentum abscinditur vitis. vt potius germinet ⁊ vberius coronetur. Cui carnifex Si assētire vis adhuc tibi parco. at medicamentum adhibeo. Cui iacobus Nonne prospexisti stipitem vitis. quia cum amputantur sarmenta. ille nodus qui remanet. in suo tempore cum terra calescere incipit per singula abscisionis loca producit germina. Si ergo vitis putatur vicissitudine temporis vt germinet. quanto magis fidelis homo qui in vera vite christo compactus est. Tunc accedens carnifex secundū abscidit digitum. Beatus aūt iacobus dixit Suscipe duos ramos quos plantauit dextera tua domine. Abscidit ⁊ tertiū. Et dixit iacobus. De triplici temptatiōe liberatus benedicā patri ⁊ filio ⁊ spirituisancto. Et cum tribus ereptis de camino pueris confitebor tibi domine. ⁊ in choro martyrum psallā nomini tuo xp̄e. Abscisus ē ⁊ quartus. Et iacobus dixit. Protector filiorū isra

ei qui in quarta benedictiõe pronunciatus
es. suscipe a seruo tuo ꝯfessionē quarti di/
giti tanꝙ̃ in iuda benedicti. Abscisio quin
to digito dixit. Completū est gaudiū meū
Tunc carnifices dixerūt ei Parce iam nūc
anime tue ne pereas. nec ꝯtristeris si vnā
manū amiseris. q̄m multi sunt vnā manū
tantū habentes ⁊ multis diuitijs ⁊ hono/
ribus abundantes. Beatus iacobꝰ dixit.
Quando pastores incipiunt pecora ton/
dere. nunquid dextrū tantū vellus auferūt
⁊ sinistrū dimittūt. Si ergo pecus qḋ aïal
brutū est totū vult vellus amittere quāto
magis ⁊ ego hō ratiōalis nō dedignabor
pro deo occidi Accedentes igitur impij ad
sinistrā manū. digtum minimū inciderūt
Et iacobꝰ dixit. Tu dn̄e cum magnus eēs
minimus ⁊ paruus pro nobis fieri volui/
sti. ⁊ idcirco reddo tibi corpꝰ ⁊ animā quā
creasti ⁊ ꝓprio sanguine tuo redemisti. Ab
scidit̄ septimus digitus ⁊ ait. Septies in
die laudē dixi dn̄o. Abscidit̄ octauus ⁊ di/
xit. Octauo die circūcisus est iesus ⁊ hebre
us circūciditur octauo die vt transeat ad le
gales cerimonias. ⁊ mens serui tui domie
transeat ab his incircūcisis. ⁊ coinquinatū
habentibꝰ prepuciū. vt veniā ⁊ ꝯspiciā fa/
ciem tuā dn̄e. Incidit̄ etiā nonus digitus
⁊ ait. Hora nona tradidit xp̄s in cruce spi/
ritū. Unde ⁊ ego dn̄e in dolore noni digiti
tibi ꝯfiteor ⁊ gratias ago. Incidit̄ decimꝰ
⁊ ait. Decimus numerus est in preceptis.
⁊ ioth prima littera est nominis iesu xp̄i.
Tunc quidā de astantibꝰ dixerūt. O dile/
ctissime quondā noster. profitere tantū co/
ram ꝯsule vt viuere valeas. Licet em̄ ab/
scise sint manus tue. sunt tn̄ peritissimi me
dici q̄ tuis doloribꝰ valeāt subuenire. Qui
bus iacobꝰ dixit. Absit a me huiusmodi ne
phanda simulatio. Nemo em̄ mittens ma
num suā ad aratrū. ⁊ respiciens retro. aptꝰ
ē regno dei. Tunc indignati carnifices ac/
cesserūt. ⁊ pollicē pedis dextri absciderūt.
Et iacobꝰ dixit. Pes xp̄i perforatus est ⁊
sanguis exiuit. Abscidit̄ scd̄us pedis digi
tus ⁊ ait. Magnus michi dies hic est pre
om̄ibꝰ diebꝰ hodie quippe ad deū fortē cō/
uersus ibo. Absciderūt ⁊ tertiū ⁊ ante ipm̄
proiecerūt. Et subridens iacobꝰ dixit. Ua
de tertie digite ad socios tuos. ⁊ quēadmo
dum granū tritici multū fructū affert ita ⁊
tu in nouissimis diebꝰ cū socijs tuis requie
sces. Absciditur quartus ⁊ ait. Quare tri
stis es aïa mea ⁊ quare ꝯturbas me. Spe
ro in deo. q̄m adhuc confitebor illi salutare
vultus mei ⁊ deus meus. Absciditur qui/
tus ⁊ ait. Nunc incipiā dicere ad dn̄m q̄m
dignū me fecit sociū seruis suis. Tunc ac/
cedentes ad pedē sinistrū digitū paruum
absciderunt. Et dixit iacobꝰ. Digite par/
ue ꝯfortare. qr magnus ⁊ paruus vnā ha/
bent resurrectionē. Capillus capitis non
peribit quanto minus a socijs tuis mime
separaberis. Absciditur secundus. Et ia/
cobus ait. Destruite veterem domū. quia
splendidior paratur. Absciditur tertius. ⁊
ait iacobus. Tunsiōibus firmatur incus.
Absciditur ⁊ quartus ⁊ ait. Conforta me
deus veritatis. quoniā in te ꝯfidit anima
mea. ⁊ in vmbra alarum tuarū sperabo do
nec transeat iniquitas. Absciditur ⁊ quin
tus. Et ait iacobus. Ecce me tibi domine
immolo vicies. Tunc accedentes pedem
dextrum absciderunt. Et dixit iacobꝰ Nūc
offeram munus celesti regi pro cuius amo/
re hec patior. Absciderūt ⁊ pedem sinistrū
Et beatus iacobus dixit: Tu es qui facis
mirabilia. exaudi me domine ⁊ salua me.
Absciderūt dexteram manū ⁊ ait. Mise/
ricordie tue domine adiuuent me. Ad sini
stram ait. Tu es deus qui facis mirabilia
Absciderunt dextrum brachiū. ⁊ ait. Lau
da anima mea dominū: laudabo dominū
in vita mea. psallam deo meo q̄diu fuero
Absciderunt ⁊ brachiū sinistrū ⁊ ait. Cir/
cumdederunt me dolores mortis. ⁊ in no/
mine domini vindicabor in eis. Tunc ac/
cedentes absciderunt suram dextri cruris
scidentes vsq̄ ad femur. Tunc beatus ia/
cobus ineffabili dolore grauatus exclamās
ait. Domine iesu christe adiuua me: quia
circūdederunt me gemitus mortis. Et ait
carnificibus. Carne noua me dn̄s induet.
quā vestra vulnera maculare nequibunt.
Jam carnifices defecerāt eo ꝙ a prima ho
ra diei vsq̄ ad nonā in eius incisiōe sudas/
sent. Tunc iterū accedētes sinistri cruris
surā abscindendo vsq̄ ad femur extraxerūt

Tunc exclamans beatus iacobus dixit:
Dñator dñe exaudi me semiuiuũ. viuoꝝ
⁊ mortuorũ dñs. Digitos dñe non habeo
vt ipos ad te porrigã. nec man⁹ vt eas ad
te extendã Pedes mei trũcati sunt. ⁊ ge/
nua mea demolita. vt tibi genua flectere
nõ valeam ⁊ sum velut casura domus ab
latis quibus sustẽtatur columnis. Exau/
di me dñe iesu xpe. ⁊ educ d̄ carcere animã
meã. Hec cum dixisset vnus de carnifici/
bus accessit ⁊ caput ei⁹ amputauit. Xpia/
ni igitur occulte accesserũt. ⁊ corpus eius
rapientes honorifice sepelierunt. Passus
est aũt V. kal. decembris.

CLXX A

De sancto Pastore

Pastor in heremo mul
tis annis in abstinẽtia magna
se affligens multa sanctitate ⁊
religione pollebat. Cum autẽ mater eius
ipsum ⁊ fratres eius desideraret videre:
sed nõ posset obseruauit diem ⁊ illis ad ec
clesiã euntibus protinus se eisdẽ obtulit.
At illi fugientes ⁊ cellam intrantes in fa/
ciẽ ei⁹ clauserũt ostiũ. Illa aũt ante ostiũ
stans cũ nimio fletu clamabat Pastor au
tem ad ostiũ veniẽs dixit ei. Quid sic cla
mas o vetula. Que audiẽs vocẽ eius am
plius clamabat flens ⁊ dicẽs. Volo vos
videre filij mei. Quid em̃ si videam vos.
Nũquid nõ ego sum mater vestra q̃ lacta
ui vos. ⁊ iam canis tota sum plena. Cui
filius. Hic nos vis videre. aut in alio se/
culo Que respõdit Si nõ videro vos hic
videbo vos illic fili. Qui ait. Si equani/
miter ferre vales vt nos hic non videas:
illic procul dubio nos videbis. Que di/
scessit gaudens ⁊ dicẽs. Si vos visura sũ
illic. nolo vos videre hic Iudex prouin
cie cũ abbatem pastorem videre cuperet:
sed nequiret. filiũ sororis sue tanq̃ male/
factorẽ tenuit ⁊ in carcere posuit dicens.
Si pastor venerit: ⁊ pro eo intercesserit eũ
dimittam. Mater igitur pueri ad ostium
senis plorans. dum ille sibi nihil responde
ret ait. Et si viscera ferrea habes ⁊ nulla
compassiõe moueris. saltẽ miseratio san/
guinis tui flectat te. ⁊ ꝙ vingenit⁹ mihi exi
stit. Ille autẽ mãdauit ei. Pastor filios nõ
generauit. ⁊ idcirco nõ dolet. Qua cũ do/
lore discedente dixit ei iudex. Saltẽ ver/
bo iubeat. ⁊ ego eum dimittã. Ille autem
ei remãdauit dicẽs. Examina causaꝫ ẽm
legẽ. ⁊ si dignus morte habetur protinus
moriatur. si a autem fac quõ tibi placet.

Docebat autẽ fratres dicens. Custodi
re ⁊ seipm̃ considerare ⁊ discretionẽ habe/
re operationes sunt aĩme Paupertas. tri
bulatio et discreto sunt operationes solita
rie vite. Scriptũ est em̃. Si fuerit hi tres
viri noe. iob ⁊ daniel. ⁊c̄ Noe personã ha/
bet nihil possidentiũ. iob tribulatorũ: da/
niel discretorꝫ. Si duas res oderit mona/
chus potest ab hoc mũdo liber esse. Et q̃/
renti fratri que essent dixit. Carnalis re/
pausatio ⁊ vana gloria Si vis requiem
inuenire in hoc seculo ⁊ in futuro in omni
causa dic. Quis ego sũ. ⁊ nõ iudices quẽ/
q̃ꝫ Cum quidã frater de congregatione
offendisset. abbas de cõsilio cuiusdam so
litarij eũ expulit. Qui cum quasi flẽdo de
speraret. abbas pastor: eum ad se adduci
fecit. Quẽ benigne consolans misit ad il/
lũ solitariũ dicens. Audiens de te. videre
te desidero. Fatiga igitur vsq̃ꝫ ad me Qui
cum venisset dixit pastor. Duo homines
erant qui ambo habebant mortuos suos:
Reliquit autẽ vnus mortuũ suum ⁊ abijt
plorare mortuũ alterius. Quod solitari⁹
audiens ⁊ intelligens in sermone eius cõ
punctus est. Cum quidã frater pastori
dixisset se perturbatũ esse ⁊ locũ velle dese
rere eo ꝙ quedã verba de quodã fratre au
diuisset: que eum nõ edificauerãt: dixit pa
stor ne hec verba crederet: quia vera non
essent. Ille ꝓ vero vera esse asserebat. q2 frater
fidelis ea sibi retulit. Cui pastor. Nõ ẽ fi/
delis qui tibi dixit. quia si fidelis esset ne/
quaq̃ꝫ tibi talia diceret. Et ille. Ego vidi
oculis meis. Ille autẽ interrogatus de fe/
stuca ⁊ de trabe quid essent respõdit de fe/
stuca ꝙ festuca eẽt ⁊ de trabe q2 trabs esset:
Et pastor. Pone in corde tuo quia pecca/
ta tua sunt. sicut hec trabs. illius autẽ ve/
lut hec parua festuca. B Frater qui/
dam qui peccatũ grande fecerat. volẽs pe
nitere triennio interrogauit abbatẽ pasto
rem si multũ esset. Qui dixit. Multũ est
quesitus si annũ iuberet ait. Multũ est.

Astantes autem dicebant. Usq ad. XL.
dies. Et ille. Multū est. Et adiecit. Pu/
to ꝙ si ex toto corde hō penituerit. ⁊ pctm̄
nō iterauerit etiā pniam triduanā suscipi
et dominꝰ. Interrogatus de illo verbo
qui irascit fratri suo sine causa. ⁊c̄. ait. Ex
omni re qua te grauare voluerit frater tu
us ne irascaris aduersus eū donec oculuz
dextrū tibi extrahat ⁊ si aliter feceris. sine
causa sibi irasceris. Si autē aliquis te vo
luerit separare a deo. pro hoc irascere ei.

Dixit iterū pastor. Qui querulosus est
monachus nō est. Qui maliciam in corde
suo tenuerit. monachus nō est. Qui iracū
dus est monachus non est Qui malū pro
malo reddit. monachus nō est. Qui elatꝰ
et verbosus est monachus nō est. Qui ꝟo
vere est monachus. semꝑ est humulis. mā
suetus. charitate plenus. et timorē dei sꝑ
et vbiq pre oculis habet vt non peccet.

Dixit iterū ꝙ si sunt tres in vnū. ex q̇bꝫ
vnus bene quiescat. alius autē infirmet.
⁊ gracias agat. tertius ꝟo minister eius
sit ex sincera voluntate. hi tres siles sunt
velut sint vnius operis. Cum quidaz
frater sibi cōquereretur ꝙ multas cogita/
tiones habēs in ipis periclitaretur eum
sub aere nudo eiecit dicens. Expāde sinū
⁊ apprehēde ventū. Qui ait. Nō possum.
Et ille. Nec cogitatiōes prohibere potes:
ne introeant sed tuū est resistere eis. In
terrogatꝰ a q̄dā fratre q̇d d̄ hereditate sibi
dimissa faceret dixit vt post tres dies ad se
rediret. Qui cū redisset ait illi. Si dixero
da eā clericis facient inde conuiuia. si di/
xero da eam parētibus nō est tibi merces
si dicā da eam pauꝑibꝫ securꝰ eris. Quic/
q̇d ḡ vis fac ego causam nō habeo. Hec
in vitaspatrum.

CLXXI A

De sancto Johanne abbate.

Ohannes abbas cū
episius per annos XL. in he
remo habitasset. interroga/
uit cū q̄ tū ex hoc profecisset
Et ille dixit. Ex quo cepi solitariꝰ esse. nū/
q̄ vidit me sol manducantē. Et iohānes
Nec me irascentē Silr fere legitur ibi/

dem ꝙ cū epiphanius epūs abbati hilari/
oni daret carnes: ille ait. Ignosce mihi qꝛ
ex quo accepi habitum hūc: nō māducaui
quicq occisum. Cui epūs. Ex quo accepi
habitū hūc nō dimisi al quē dormire qui
aduersum me aliq̄d haberet. neq dormi/
ui habens aliq̄d aduersus aliquē. Cui il/
le. Ignosce mihi quia melior es q̄ ego.

Uolens iohannes ad similitudinē an/
gelorū nihil operari sed deo sine intermis
sione vacare seipm̄ expoliauit. ⁊ vnā heb/
domadā in heremo fuit. Cum autē fame
periclitaretur. ⁊ aculeis muscarū ⁊ vespa
rū totus vulneraret. reuersus ad ostiū fra
tris sui pulsauit. Ad quē ille. Quis es tu
Et ille. Ego sum iohannes. Frater autez
dixit ei. Nequaq Johannes enim ange/
lus factus est. et inter homines vltra nō
est. Et ille. Uere ego sum. Et non aperi/
ens ei dimisit eū affligi vsq mane. Post/
ea aperiens ei dixit. Si homo es opus ha
bes iterum operari vt pascaris ⁊ viuas.
Si autem angelus es: quid queris intra
re cellam. Et ille dixit. Ignosce mihi fra
ter quia peccaui. Cum autē moreretur ro
gauerunt eum fratres vt aliquod verbuz
salutare: et compendiosum loco heredi/
tatis sibi relinqueret. Qui ingemiscens
ait. Nunq feci propriam voluntatē: nec
aliq̄d docui q̄d prius ipe nō fecerim Hec
in vitaspatrum.

CLXXII A

De sancto Moyse abbate.

Oyses abbas dixit
fratri petenti a se sermonem
Sede in cella tua et docebit
te vniuersa. Cum quidā se/
nex infirmatus in egyptū ire vellet ne fra
tres nimis grauaret. dixit ei abbas moy/
ses. Non vadas quoniā in fornicationem
casurus es. Qui cōtristatus dixit. Mor
tuū est corpus meū. ⁊ tu mihi ista dicis.
Cum ergo iuisset. ⁊ quedam virgo ex de/
uotione sibi seruiret. ille conualescens eā
violauit. Que cum filium peperisset: se/
nex puerum in vlnis accipiens in die ma
gne festiuitatis que erat in sixti ecclesia co
ram multitudine fratrum intrauit. Cuz

autem omẽs flerent dixit. Videtis infan/
tem hunc. Filius est inobedientie. Caue/
te ergo vobis fratres. quia ĩ senectute hoc
feci. ⁊ orate pro me. Et pergens ad cellã
ad pristinũ statum reuersus est. Alius
quoqꝫ senex cum dixisset alteri. mortuus
sum. ille ait. Non confidas in te donec ex/
eas de corpore. Nam si dicis quia mortu/
us es sathanas tamen mortuus nõ est.

Cum frater quidã peccasset. miserunt
ad abbatem moysen. Qui accepta sporta
plena arena venit ad eos Quẽ cũ fratres
quid nam hoc esset interrogarent. dixit.
Peccata mea sunt post me currentia. ⁊ nõ
video ea. ⁊ veni hodie aliena iudicare pec
cata. Illi autem hoc audientes fratri pe/
percerũt. Simile legitur de abbate pa
store. Nam cum fratres de quodam fra/
tre culpabili loquerentur. ille tacebat. Cũ
ergo accepisset sacculum plenum arena
retro ⁊ de eadem arena modicum ante se
ferret. interrogatus quid hoc esset dixit.
Multa arena sunt peccata mea que post
me ferẽs ipsa nõ considero nec ꝑ eis doleo
Modica vero arena sunt peccata fratris
ante me posita. que semper considero. et
ipsa video. cũ tñ peccata mea ãte me sem
per portare deberem. ⁊ de ipsis cogitare.
et pro ipsis deũ rogare. Cũ abbas moy
ses factus fuisset clericus. ⁊ imposuissent
ei superhumerale. dixit ei eps̃ Abbas fact᷑
est cãdidatus. Et ille. Afforis dñe purpu/
ra vtinã intus. Volens autẽ eps̃ eũ pro/
bare dixit clericis suis. vt quãdo ad alta/
re accederet ipsum cũ iniuria expellerent
deinde eũ sequẽtes quid loqueretur audi
rent. Proijciẽtes aũt eum foras dixerunt.
Exi foras ethiops. Qui egrediẽs dicebat
Bene tibi fecerunt cinerate ⁊ cacabate qr
cum homo non sis quare te in medio ho/
minum dare presumpsisti. Hec in vitas/
patrum.

CLXXIII A

De sancto arsenio abbate.

Rsenius cum adhuc
in palatio consisteret. ⁊ vt ad
salutẽ dirigeretur oraret au/
diuit. Arseni fuge homines
et saluaberis. Accedens igitur ad mona/
chalem vitam. ⁊ ibidem orans audiuit.
Arseni fuge tace ⁊ quiesce Legitur enim
ibidẽ de hac quiete appetẽda ꝙ tres frẽs
cum facti fuissent monachi vnus elegit di
scordantes ad pacem reducere. secundus
infirmos visitare. tertius ĩ solitudĩe quie/
scere Primus igitur laborans propter li/
tes hominũ nõ potuit omnibus placere.
⁊ tedio victus venit ad secũdum Quem
inuenit animo deficientem ⁊ mandatum
perficere nõ valentem. Et concordantes
ad tertium qui erat in solitudine venerũt
Cui cum tribulationes suas narrassent:
ille missa aqua in cypho dixit. Attendite
in aquã Et erat cõmota ⁊ turbulẽta. Et
rursus dixit. Attendite modo quomodo
quieta: et limpida facta est. Qui cum in/
tenderent ⁊ vultus suos viderẽt ait. Sic
qui in medio hominũ consistunt. pre tur/
ba nõ vident peccata sua. Cum autẽ quie
uerint. tunc peccata sua videre valebunt.

Quidam etiam cum inuenisset quen/
dam in heremo. velut bestiã herbas mã/
ducantem ⁊ nudum currebat post ipsum
fugientem dicens. Expecta me quia pro/
pter deum sequor te. Et ille. Et ego ꝓpter
deum fugio te. Cum autem vestem proie
cisset. expectauit eum dicens. Quoniam
materiam mundi proiecisti a te expectaui
te. Cui ille. Dic mihi quomodo saluus ef/
ficiar. Qui respondẽs ait. Fuge homines
⁊ tace Matrona quedam et nobilis ⁊
senex venit vt abbatem arsenium ex deuo
tione videret. Qui rogatus a theophilo
archiepiscopo vt se videri permitteret nul
latenus acquieuit. Tandem illa ad eius
cellam properans: ipsum foris ante ostiũ
celle inuenit ⁊ se ad eius pedes prostrauit
Ille autem cum indignatione nimia ele/
uauit eam dicens. Si faciem meã videre
vis vide. Illa autem faciem eius pre con
fusione ⁊ verecundia: non considerauit.
Cui senex. Quomodo cum mulier sis tã/
tam nauigationẽ facere presumpsisti. Ec
ce enĩ romã redibis ⁊ ꝙ abbatẽ arseniũ vi
deris alijs mulieribus enarrabis. ⁊ ille si/
milr̃ venient vt videãt me. Et illa Si do
dãte romã rediero nullã huc venire ꝑmittã

Sed saltem obsecro vt ores pro me. ⁊ mei
memor sis semper. Cui ille. Oro deum vt
deleat memoriā tuā de corde meo. Et illa
audiens turbata nimiū venit in ciuitatē.
et pre tristicia febricitare cepit. Quod ar/
chiepiscopus audiēs ad eam consolandā
accessit. Illa autē dicebat. Ecce ego con/
tristata morior. Cui archieps. Nescis q̄r
mulier es. ⁊ inimicus sanctos per mulie/
res impugnat. ⁊ propterea senex hoc dixit
Nam pro anima tua semper orat. Et sic
consolatione recepta: cum gaudio ad pro/
pria remeauit. De quodā alio patre le/
gitur ꝙ cum discipulus eius sibi diceret.
senuisti abba. accedamus parū iuxta mū
dū. Ille ait. Ubi nō est mulier ibi eamus
Dixit ei discipulus. Et vbi est locus nō ha
bens mulierem nisi forte solitudo. Et ille.
Ergo in solitudinē me tolle. Alius etiā
frater cū matrē suam vetulā trans fluuiū
portare deberet. ille manus suas pallio in
uoluit. Cui illa. Ut quid sic opuisti ma/
nus tuas fili. Et ille corp⁹ mulieris ignis
est. ⁊ ex eo ꝙ te contingebā aliarū femina/
rum memoria in meo animo veniebat
B Arsenius autē per totū tempus vi/
te sue ad opus sedens manuū suarū. pan
num habebat in sinu propter lachrymas
que crebro de oculis eius currebant. To/
tam noctē insomnē ducebat. Mane au/
tem facto cum propter nature lassitudinē
dormire vellet dicebat somno Ueni fue
male. Et surripiebat parū somni sedendo
⁊ statim surgebat. Dicebat quoqꝫ. Suf/
ficit monacho si dormierit vna hora. si est
tamen pugnator Cuncꝫ pater sancti ar
senij nobilissimus senator vitā finiens et
testamentū faciens. magnam hereditatē
arsenio dimisisset. magistrianus predictū
testamentū ad ipsum detulit. Quod ille
accipiēs voluit illō scidere. Magistrian⁹
aūt eius pedibus prouolutus rogauit ne
hoc faceret. quia caput eius precideretur
Cui arsenius. Prius mortuus sum q̄ ille
Ipse igitur cū modo mortuus sit. quō me
fecit heredē. Et remisit testamentū nichil
accipere volens. Quadam vice facta ē
vox ad eum dicens. Ueni ⁊ ostendā tibi
opera hominū Et eduxit eum in quendā
locum. ostenditqꝫ ei ethiopem incidentē
ligna ⁊ facientem sarcinā grandem: quā
portare nō poterat. Deinde iterum ligna
incidebat. ⁊ ad sarcinam addebat: ⁊ hoc
faciebat diutius. Ostenditqꝫ ei rursum
hominem haurientē aquam de lacu ⁊ ef/
fundentem aquā in cisternam pertusam.
que aquā refundebat in lacum ⁊ ipsam ci
sternam implere volentem. Et ostendit ei
iterum templum: ⁊ duos viros sedentes
in equis portantes lignum transuersum.
Uolentes autē introire in templum non
poterant. eo ꝙ lignum in transuerso porta
rent. Et exposuit dicens Hi sunt qui por
tant quasi iugum iusticie cum superbia. ⁊
non humiliantur. propter quod remanēt
foris a regno dei. Qui ligna icidit. homo
est in peccatis multis ⁊ pro eo vt agat pe/
nitentiā nō subtrahit de peccatis. sed ad/
dit iniquitates iniquitatibus. Qui autē
aquam haurit homo est bona opera faci/
ens. Sed quia cum eis sunt permixta ma
la perdit bona opera sua. Uespere sa/
bati veniente die dn̄ico relinquebat post se
solem ⁊ extendebat manus suas ad celū
donec mane die dn̄ico sol ascendens faciē
eius illustrabat. ⁊ sic residebat. Hec in vi/
tas patrum.

CLXXIIII A

De sancto Agathon abbate.

Agathon abbas per
trienniū lapidem in os suū
mittebat. donec taciturnita/
tem disceret Alius quoqꝫ
frater cum intrasset cōgregationē. dixit in
tra se. Tu et asinus vnū esto. Sicut ergo
asinus vapulat. ⁊ nō loquitur iniuriā pa
titur ⁊ nō respōdet. sic ⁊ tu. Alius quo/
qꝫ frater a mēsa expulsus nihil respondit.
Postmodū sup h̄ interrogat⁹ ait. Posui i
corde meo ꝙ equalis sim cani. q̄ cū secta/
tur foras egreditur Interrogatus aga/
thon que virtus plus haberet laboris re/
spondit. Puto nō esse talem laborē qualē
orare deū. Nā inimici ei⁹ semp laborāt ei⁹
orationē interrūpere. Nā in ceteris labo/
ribus hō aliquā requiē possidet. orator au
tem opus habet magni certaminis. In
terrogatus agathon a quodā fratre quo
modo cū fratribus habitare deberet ait.

Sicut in prima dic. et nō assumas fiduciam Non est eñ peior passio q̄ fiducia. genitrix est eñ omniū passionū. Dixit iterum Iracundus si mortuos suscitet non placet alicui vel deo propter iracundiam suam. Frater quidam iracūdus intra se ait Si solus habitarē ad irā nō ita cito mouerer. Quadam autē vice dum vrceolum aqua impleret. versatus est. Scdo impleuit et iterū versatus est. Tertio impleuit et versatus est. Qui cōmotus furore fregit vasculum In se autem reuersus cognouit. quia ab eodē demone iracūdie sit illusus et dixit. Ecce solus sum et tamē ira me vicit. Reuertar ergo in congregationē. quia vbiq̄ labor et vbiq̄ patientia et adiutorio dei opus est Econtra erāt duo fratres qui multis annis inuicē conuersantes nunq̄ ad iracundiā poterāt prouocari. Quadā vice dixit vnus alteri. Faciamus et nos litem sicut homīes de mūdo faciunt. Et ille rñdit. Nescio qualiter fiat lis. Et dixit frater. Pono in medio laterculum et dico meū est. Tu autē dic nō. sed meū est. et inde fiet litis initiū. Posita est ergo testa in medio Dixit vnus meuz est hoc. et alter dixit nō. sed meū est. Et ille rñdit. Etiā tuum est. Tolle ergo et vade. Et discesserunt nec inter se contēdere potuerunt. Erat autē abbas agathon sapiens ad intelligendū: impiger ad laborandum. parcus in cibo atq̄ vestimento. Dixit autē. Scdm voluntatē meā nunq̄ dormiui retinens in corde aduersus quē q̄ dolorē Nec dimisi dormire aliū habētē aduersum me aliquid Moritur⁹ q̄q̄ agathon tribus dieb⁹ mansit immobilis: apertos tenens oculos. Qui cum pulsaretur a fratribus respondit. In conspectu diuini iudicij assisto. Dicunt ei. Et tu times. Et ille. In custodiendis mandatis dei virtute qua potui laboraui. sed homo sum et nescio vtrum placuerūt opera mea dño. Dicunt ei. Et nō confidis de operibus tuis q̄ fm deū sunt. Et ille Non presumo donec venero ante illum Aliter eñ sunt iudicia dei et aliter iudicia hominuz. Cum autē eum adhuc interrogare vellēt ait. Ostendite charitatem. et nolite mecū loqui. quia occupatus sum. Quo dicto statim spiritum cum gaudio emisit. Videbant eñ eum colligentem spiritum quē admodū si quis salutet amicos suos dilectos. Hec in vitaspatrum.

CLXXV A

De sancto Barlaam.

Barlaam cuius hystoriam iohannes damascenus diligenti studio compilauit. operante in eo diuina gratia sanctum iosaphat regem ad fidez conuertit. Etenim cū vniuersa india xpianis et monachis plena esset. surrexit rex q̄dam prepotens nōie auennir qui xpianos et precipue monachos plurimū persequebatur. Accidit autē vt quidā regis amicus et in palatio suo primus diuina commonitus gratia regiam aulam relinqueret. et monasticum ordinē introiret. Qd rex audiens pre ira insaniens. eum perq̄q̄ deserta inquiri fecit. et vix inuentum ad se adduci mandauit. Vidensq̄ eum vili tunica coopertum et fame maceratum qui splēdidis vestimentis ornabatur. et multis diuitijs affluere consueuerat dixit ei. O stulte: ac mentis perdite: cur honorez in contumeliā cōmutasti. et te ludum puerorū fecisti. Cui ille. Si huius a me ratōnem audire desideras inimicos tuos procul a te abijcias. Rege autē qui essent huiusmodi inimici querēte ait. Ira et concupiscentia hec eñ impediunt ne veritas videatur. Assideant autē ad audientiā dicēdorum prudentia et equitas. Cui rex. Fiat vt loqueris. Et ille Insipientes ea que sunt despiciunt quasi nō sint. ea p̄o q̄ non sunt: quasi sint apprehendere moliuntur. Qui autē nō gustauerit eoꝝ que sunt dulcedinē. nō poterit eorū que nō sunt addiscere veritatē. Multa autē illo de mysterio incarnationis et fidei prosequente rex ait. Nisi tibi in principio promisissem q̄ de medio consilij iram remouerē. nūc vtiq̄ igni tuas carnes traderez. Surge igitur et fuge ex oculis meis ne vltra te videam et male te perdam. Vir autē dei tristis abscessit eo q̄ martyriū perpessus nō esset.

Interea dum rex liberos non haberet. puer ei pulcerrimus nascitur: et iosaphat

appellatur. Congregante autē rege infini
tam multitudinem vt dijs pro ortu pueri
imolarent. quinquagintaq̄ꝫ astrologos
conuocauit. a quibus quod futurū esset fi
lio suo diligenter quesiuit. Cunctis autē
respondentibus eum magnū in potentia
⁊ diuitijs futurū. vnus sapientior ex ipis
dixit. Puer iste qui natus est tibi o rex nō
in tuo erit regno sed in alio incomperabi/
liter meliori. Nam illius quā persequे/
ris xp̄iane religionis vt estimo futurus ē
cultor. Hoc autem non a semetipso sed a
deo inspirante dixit. Audiens hoc rex: et
plurimū expauescens. in ciuitate scorsum
palatium speciosissimū construi fecit. ⁊ ibi
puerum ad habitandum posuit. ibiq̄ꝫ se/
cum iuuenes pulcerrimos collocauit. pre
cipiens illis vt nec mortem: nec senectu/
tem: nec infirmitatē vel paupertatem. nec
aliquod quod posset sibi afferre tristitiam
ei nominarent. sed omnia iocunda ei pro
ponerent. quatenus mens eius leticijs oc
cupata nil de futuris cogitare posset. Si
quē ꝟo ministrantiū infirmari continge/
ret. hunc protinus rex precipiebat. eijci. et
alium loco eius incolumē subrogari. Pre
cepitq̄ꝫ ne sibi de xp̄o aliquam facerēt mē
tionem. B Eodem tempore erat cū
rege vir quidam christianissimus sed oc/
cultus. qui inter nobiles regis principes
primus erat. Hic cum aliquando cū re/
ge ad venandū iuisset. hominē quendam
pedem lesum a bestia habentem ⁊ in ter/
ra iacentez inuenit. a quo rogatur vt se su
scipere debeat quia sibi in aliquo forsitan
prodesse posset. Cui miles dixit. Ego qui/
dem te libenter suscipio: sed in quo vtilis
inueniaris ignoro. Et ille dixit Ego sum
homo medicus verborum. Si enim ali/
quis in verbis ledatur. congruam scio ad
hibere medelam. Miles autem quod il
le dicebat pro nihilo computauit. propter
deum tamen ipsum suscipiens eius curā
egit. Viri autem quidam inuidi ⁊ mali/
ciosi videntes predictum principē in tan
ta gratia esse regis. ipsum apud regem ac
cusauerunt. ꝙ nō solum ad christianorū fi
dem declinasset. sed insuper regnum cona
batur sibi surripere turbam solicitans et
sibi concilians. Sed si hec inquiūt ita esse
o rex scire desideras ipsum secreto aduo/
ca ⁊ vitam hanc cito finiendam cōmemo
ra ⁊ idcirco gloriam regni te velle derelin
quere et monachorum habitum assume/
re asseras. quos tamen ignoranter. hacte/
nus fueras persecutus Et tunc videbis:
quid tibi responderit. Que cum rex om/
nia vt illi suaserant fecisset. ille doli igna/
rus perfusus lachrymis propositū regis
laudauit. et vanitatem mundi rememo/
rans quātotius hoc adimplendū consulu
it. Quod rex audiēs ⁊ verum esse quod il
li dixerant credens. furore repletus est nihil
tamen sibi respondit. Vir autem perpen
dens ꝙ rex grauiter verba sua acceperat.
tremens abscessit. et medicum se habere
verborum recolēs oīa sibi narrauit. Cui ille.
Notum sit tibi ꝙ rex suspicatur vt propē
hoc dixeris ꝙ eius regnum velis inuade/
re. Surge igitur cito ⁊ comam tuam ton
de et vestimenta abijciēs cilicium indue.
et summo diluculo ad regem ingredere.
Cumq̄ꝫ rex quid sibi hoc velit interroga/
uerit. respondebis Ecce rex paratus sum
sequi te. Nam ⁊ si via per quaz cupis ire
difficilis sit. tecum tamen existenti facilis
mihi erit. Sicut enim socium me habui/
sti in prosperis. sic habebis pariter in ad/
uersis. Nunc igitur presto sum. quid mo/
raris Quod cum ille per ordinem fecisset
rex obstupuit ⁊ falsarios arguens virum
ampliori honore dotauit. Filius autez
eius in palatio educatus ad etatem adul
tam peruenit ⁊ in omni sapientia plene e/
doctus fuit. Admirans autem cur pater
sic eum reclusisset. vnum de seruis sibi fa
miliariorē secreto de hac re interrogauit.
dicens se in multa mesticia positū: pro eo
ꝙ sibi foras egredi nō liceret. adeo vt nec
cibus sibi saperet nec potus. Quod pa/
ter audiens ⁊ dolens equos idoneos pa/
rari fecit. et choros plaudentes ante eum
mittens. ne quid sibi fedum occurreret di
ligenter prohibuit. Predicto igitur iu/
uene taliter procedente. quadam vice vnus
leprosus ⁊ vnus cecus sibi obuiauerunt.
Quos ille videns et stupēs qui sint ⁊ qd
nam habeant inquisiuit. Et ministri dixe
runt. Passiones iste sunt que hominibus
contingere solent. Et ille. Omnibus ho/

minibus contingere possunt huiusmodi. Negantibus illis respõdit. Noti sunt igitur qui hec pati debeant: an sic indefinite proueniunt. Et illi. Et quis hominũ futura scire valet. Valde igitur anxius esse cepit pro inconsuetudine rei. Alia autẽ vice quendam valde senem rugosam habentem faciem et dorsum incuruatum. et cadentibus dentibus balbuciendo loquẽtem inuenit. Stupefactus igitur discere cupit visionis miraculum. Cumqꝫ didicisset: ꝙ propter annorum multitudinem ad talem statum venisset ait. Et quis est huius finis. Dicunt ei Mors. Et ille. Est ne mors omniũ vel aliquorũ. Cumqꝫ didicisset omes mori debere interrogauit. In quot annis hec superueniunt. Et illi. In octoginta vel centum annis senectus inducitur. deinde mors ipsa subsequit. Hec igitur iuuenis frequenter in corde suo recogitans in multa desolatione erat. sed coram patre leticiam protendebat. plurimũ desiderans in huiusmodi dirigi et doceri. ¶ Igitur quidam monachus vita ⁊ opinione perfectus. habitans in deserto terre senn aar nomine barlaam hic que circa filium regis agebantur per spiritum cognouit. ⁊ mercatoris habitũ sumẽs: ad ciuitatẽ illam deuenit. Accedensqꝫ ad pedagogo filij regis locutus est dicẽs. Ego cum negociator sim lapidem preciosum venalem habeo qui cecis lumen tribuit. surdis aures aperit. mutos loqui facit. insipientibus sapientiã infundit. Nunc igitur duc me ad filium regis: et hunc sibi tradam. Cui ille. Videris homo mature prudentie. sed verba tua prudentie nõ concordãt Verũtamen cum lapidum notitiam habeam ipsum lapidem mihi ostende. ⁊ si talis vt asseris fuerit comprobatus a filio regis honores maximos consequeris Ad quem ille. Lapis meus insuper hanc habet virtutem. Quia qui nõ habet sanam oculorum aciem. ⁊ qui non seruat integrã castitatem. si forte illum aspexerit. ipsam virtutem quam habet visibilem perdit. Ego autem medicinalis artis nõ expers video te sanos oculos nõ habere. Filium autem regis audiui pudicum esse. et oculos pulcerrimos et sanos habere. Cui ille

Si sic est noli mihi ostendere: quia ⁊ oculos sanos nõ habeo ⁊ in peccatis sordesco Nunciãs igitur hec filio regis ipsum ad eum ꝗ̃ocius introduxit Cum ergo introductus fuisset. et rex eum reuerenter suscepisset. ait barlaã. In hoc rex bene fecisti: quia de foris paruitati apparenti non attendisti. Nam rex quidã magnus in curru deaurato procedens cũ quibusdam attritas vestes indutis et macie attenuatis obuiasset. continuo de curru exiliens: ad pedes eorum procidens ipsos adorauit. ⁊ surgens in oscula eorum ruit. Proceres autem eius indigne hoc ferentes. sed regem super hoc arguere formidantes. fratri eius retulerunt. quomodo rex magnificentie regali indigna fecisset Frater aũt regem super hoc redarguit. Erat aũt regi consuetudo. ꝙ quando aliquis morti tradendus erat. rex ante eius ianuã preconem cum tuba ad hoc deputata mittebat. Vespere igitur veniente ante fratris ianuam tubam sonari fecit. Quod ille audiens et de sua saluatione desperans. totam noctem insomnẽ duxit. et testamentum fecit. Mane autẽ facto indutus nigris vestibus cum vxore et filijs ad fores palatij lugens accessit. Quem rex ad se ingredi faciens dixit. O stulte si preconem fratris tui cui nihil te deliquisse cognoscis adeo timuisti. quomodo precones dñi mei in quẽ adeo peccaui timere nõ debeã: ꝗ sonabilius mihi tuba mortem significant. ⁊ terribilem iudicis aduentũ mihi denunciant. Deinde quattuor capsas fieri iussit et duas earũ extrinsecus auro vndiqꝫ operiri. et ossibus mortuorꝫ putridis impleri duas ꝓ pice liniri. ⁊ gemmis et margaritis preciosis impleri fecit. Vocansqꝫ illos magnates quos sciebat querimoniã apud fratrẽ deposuisse. quattuor illas scapsas añ eos posuit. ⁊ ꝗ̃ preciosiores essent inquisiuit. Illi ꝓ duas deauratas magni esse precij reliqꝫ ꝓ vilis precij esse iudicauerũt. Precepit igit rex deauratas aperiri ⁊ cõtinuo inde fetor intolerabilis emanauit. Qui bꝫ rex. Hec illis similes sunt qui gloriosis vestibꝫ sunt amicti. intus ꝓ imũdicia viciorꝫ pleni. Deinde alias aperiri fecit. Et ecce odor mirabilis inde exalauit.

Quib⁹ rex. Iste illis pauperrimis quos
honoraui similes sunt. q̇ ⁊ si vilibus vesti
mentis operiantur. intus tamē oīmi virtu
tum odore resplendent. Vos autē solum
que de foris sunt attenditis. ⁊ que deint⁹
sunt nō consideratis. Scd̄m igitur illum
regem tu quoqꝫ fecisti bene suscipiēs me.
Incipiens igitur barlaā. cepit ei de mun/
di creatione ⁊ hominis preuaricatione ac
filij dei incarnatione: passione ⁊ resurre/
ctione. longum sermonē retexere. necnon
ð dei iudicij ⁊ retributōe bonorū ⁊ maloꝝ
multa preferre. ⁊ seruientes idolis pluri/
mū exprobrare. ac de eorum fatuitate tale
exemplū ponere dicens. D Sagitta
rius quidā auiculam paruam nōie phi/
lomenam capiens. cū vellet eam occidere
vox data est philomene ⁊ ait. Quid tibi
proderit o homo si me occideris. Neqꝫ em̄
ventrem tuū de me implere valebis. Sꝫ
si me dimittere velles tria tibi mandata
darem. que si diligentius cōseruares ma/
gnam inde vtilitatē consequi posses. Ille
ꝟo ad eius loquelā stupefactus. promisit
ꝙ eam dimitteret. si hec sibi mandata p/
ferret. Et illa. Nunqꝫ rem que apprehen/
di nō potest: apprehendere studeas. De
re perdita irrecuperabili nunqꝫ doleas.
Verbum incredibile nunqꝫ credas. Hec
tria custodi ⁊ bene tibi erit. Ille autem vt
promiserat eam dimisit. Philomena igit̃
per aera volitans dixit ei. Ve tibi homo.
qꝫ malum consiliū habuisti. ⁊ qꝫ magnuꝫ
thesaurum hodie perdidisti. Est enim in
meis visceribus margaritha que strutio
nis ouū sua vincit magnitudine. Qd̄ ille
audiens valde contristatus est ꝙ eam di/
misertt. et eam apprehendere conabatur
dicens. Veni in domū meā. ⁊ omnē tibi
humanitatē exhibebo: ⁊ honorifice te di/
mittā. Cui philomena. Nūc pro certo co/
gnoui te fatuuꝫ esse. Nam ex his que tibi
dixi nulluꝫ profectū habuisti. quia ⁊ de me
perdita sed irrecupabili doles. ⁊ me tēpta
sti capere cū nequeas meo itinere pergere
⁊ insuper margaritham tam grandem in
meis visceribus credidisti esse. cū ego to/
ta ad magnitudinē oui strutionis nō va/
leam pertingere. Sic ergo stulti sunt illi
qui confidunt in idolis. quia plasmatos
a se adorant. ⁊ custoditos a se: custodes
suos appellant. Cepitqꝫ contra fallacē
mūdi delectatōnē ⁊ vanitatē multa dispu/
tare ⁊ plura ad hoc exempla adducere di
cens. Qui corporales delectationes desi/
derant. ⁊ animas suas fame mori permit
tunt similes sunt cuidā homini qui dum
a facie vnicornis ne ab eo deuoraret̃ velo/
tius fugeret in quoddam baratrū magnū
cecidit. Dum autē caderet manibus ar/
bustulam quandā apprehendit. ⁊ in base
quadam lubrica: ⁊ instabili pedes fixit.
Respiciens ꝟo vidit duos mures vnum
album et aliū nigrum incessanter radicē
arbustule quā apprehenderat corrodētes:
⁊ iā ꝓpe erant vt ipsam abscideret. In fū/
do autē baratri vidit draconē horribilem
spirantem ignē ⁊ aperto ore ipm̄ deuora
re cupientē. Super basem ꝟo vbi pedes
tenebat. vidit quattuor aspidum capita
inde prodeuntia. Eleuans autē oculos:
vidit exiguū mellis de ramis illius arbu
stule stillās. Oblitusqꝫ periculi in quo vn
diqꝫ positus erat. seipm̄ dulcedini illius
modici mellis totum dedit. Vnicornis
autem mortis tenet figuram que hominē
semper persequitur. ⁊ apprehendere cupit
Baratrum ꝟo mūdus est oīmbus malis
plenus. Arbustula ꝟo vniuscuiusqꝫ vita
est. que per horas diei ⁊ noctis: quasi per
murē album ⁊ nigrum incessanter consu/
mitur. ⁊ incisioni appropīquat. Basis ꝟo
quattuor aspidū corpus ex quattuor ele/
mentis cōpositū quibus inordinatis cor/
poris compago dissoluitur. Draco terri/
bilis os inferni cunctos deuorare cupiēs
Dulcedo ramu sculi delectatio fallax mū
di per quā homo seducitur vt periculum
suum minime intueatur. E Addi/
dit quoqꝫ dicens. Similes sunt iteꝝ mū/
di amatores homini qui tres amicos ha/
buit quorum vnum plus qꝫ se: scd̄m tan/
tum qꝫtum se. tertium minus qꝫ se ⁊ qua/
si nihil dilexit. In magno itaqꝫ periculo
positus. ⁊ a rege citatus cucurrit ad ṗmū
amicū eius auxilium querens. ⁊ qualiter
eum dilexerit semper cōmemorans. Cui
ille Nescio quis sis o homo. habeo alios
amicos cū quibus me hodie letari oportꝫ
quos ⁊ amicos āmodo possidebo. prebeo

tamē tibi duo cilíciola vt habeas quibus
valeas operiri. Confusus igit̃ ad scđm ve
nit ⁊ similiter eius auxiliũ postulauit Cui
ille. Nõ vacat mihi tecũ subire agonē. cu/
ris etem̃ multis circundor: modicũ tamē
vsq̃ ad hostiuꝫ palatij te sociabo ⁊ statim
domũ reuertar proprijs vacans negocijs.
Tristis igitur ⁊ desperans ad tertiũ ami
cum perrexit. sibiq̃ facie demissa dixit. nõ
habeo os loquendi ad te: quoniã vt debui
non amaui te. Sed in tribulatiõe circun/
datus ⁊ ab amicis destitutus: rogo vt mi
hi auxiliũ feras ⁊ mihi veniam prebeas.
Et ille hilari vultu dixit. Certe amicũ ca/
rissimũ fateor te esse. ⁊ tui licet modici be/
neficij non immemor. precedam te ⁊ apud
regem interueniam pro te: ne in manibus
tradet te inimicoruꝫ. Primus igitur ami/
cus est diuitiarũ possessio. pro quibus ho/
mo multis periculis subiacet. Veniente
vero mortis termino: nihil ex omnibus ni
si viles accipit ad sepeliendũ panniculos.
Secundus amicus est vxor filij ⁊ paren/
tes q̃ tantũ vsq̃ ad monumentũ secũ per/
gentes protinus reuertunt̃ suis vacantes
curis. Tertius amicus est fides spes ⁊ ca
ritas ⁊ elemosyna ⁊ cetera bona opera q̃
nos cũ eximus de corpore pñt precedere. ⁊
pro nobis apud deũ interuenire ⁊ ab ini/
micis demonibꝫ nos liberare. Hoc in/
super addidit dicens. In quadã magna
ciuitate ꝯsuetudo fuit q̃ hominē extraneũ
⁊ ignotũ om̃i anno in principē eligebant.
Cui om̃i potestate accepta quicquid vole
bat facere licitũ erat ⁊ sine om̃i ꝯstitutiõe
terrã regebat. Illo igit̃ in om̃ibꝫ delicijs p
manēte. ⁊ semper sibi sic esse estimante. re/
pente ciues in eũ insurgebãt. ⁊ per totã ci/
uitatē nudũ trahentes in remotã insulaꝫ
exulē transmittebant. vbi nec cibũ nec ve/
stimentum inueniens fame ⁊ frigore vr/
gebatur Tandē quidã alius sublimatus
in regno. cum illorũ ciuiũ ꝯsuetudinē di/
dicisset. infinitos thesauros ad insulã illã
pmisit. vbi post annũ i exiliũ relegatus. ce
teris fame deficientibꝫ ille imensis delicijs
abundabat. Ciuitas hec mundus iste est.
Ciues tenebrarũ principes. qui nos falsa
mũdi delectatiõe alliciũt. nobisq̃ nõ spe/
rantibꝫ mors superuenit. ⁊ in locũ tenebraꝝ
demergimur. Diuitiaꝝ vero ad eternũ lo
cum premissio fit manibꝫ egenorum. F

Igit̃ cum barlaã perfecte filiũ regis do
cuisset ⁊ ipse eum iam relicto prẽ sequi vel/
let. dixit barlaã. Si hoc feceris. cuidã iu/
ueni similis eris. q̃ cum quandã nobilem
nollet desponsare vxorē. ipse renuens aufu
git ⁊ in quendã locũ deueniens virginem
quandã cuiusdã senis pauperis filiã labo
rantē ⁊ ore deũ laudantē vidit. Ad quaꝫ
ille. Quid est quod agis mulier Cum em̃
ita pauper sis. gratias tamē agis deo ac
si magna recepisses ab eo. Ad quem illa.
Sic pua medicina sepe a magno languo/
re liberat sic gratia pacto i puis donis ma
gnoꝝ efficit̃ auctrix donorum Hec tñ que
extrinsecus sunt nostra nõ sunt sed ea que
in nobis sunt ⁊ nostra sunt Adeo magna
accepi. qꝛ me ad suã imaginē fecit: intelle/
ctum mihi dedit: ad suã me gloriã vocauit
⁊ ianuã regni sui iam michi aperuit. Pro
tantis g̊ ⁊ tam magnis donis ipm lauda
re ꝯuenit. Videns iuuenis eius pruden/
tiã. eam a prẽ suo in vxorē petijt. Cui ille.
Filiã meã acciperen̄ vales. qꝛ diuitũ ⁊ no
biliũ filius es. ego aũt pauper sum. Sed
cum ille om̃ino instaret. ait senex Nõ pos/
sum eam tibi dare. vt in domũ patris tui
ducas eam cũ vnica mihi sit Et ille. Apđ
vos manebo ⁊ vobis me in om̃ibꝫ ꝯforma
bo. Deponēs igit̃ preciosum ornamentũ.
habitũ senis induit. ⁊ apud eum manēs
ipam in vxorē accepit. Postq̃ vero senex
diutius eum probauit in thalamũ eũ du/
xit ⁊ imensum pondus diuitiarum quan/
tũ nunq̃ viderat sibi ostendit. ⁊ om̃ia sibi
dedit. Dixit aũt iosaphat. Conuenienter
ista me tangit narratio. ⁊ a te hoc dictum
esse de me existimo. Sꝫ dic mi pater quot
annoꝝ es. ⁊ vbi ꝯuersarꝫ. qꝛ a te nunq̃ vo
lo separari. Et ille. Annoꝝ sum quadragi
taquinq̃ in desertis terre sennaar degens
Ad quē iosaphat. Amplius pater michi
a ꝑpares septuaginta annorũ. Et ille. Si
a natiuitate mea om̃es annos meos que/
ris discere: bene eos existimasti. Sed nul/
lo modo a me in mensura vite ꝯputantur.
quotquot in vanitate mundi expensi sunt
Tunc em̃ in interiore hoĩe mortuus eraꝫ.
⁊ annos mortis nunq̃ vite noĩabo. Cum

igit iosaphat eum in desertū sequi vellet.
dixit barlaā. Si hoc feceris ⁊ tuo ꝯsortio
carebo. ⁊ persecutiōis fratrib9 meis autor
existam. Sed cum oportunū tempus vide
ris ad me venies. Barlaā igit filiū regis
baptizans ⁊ in fide optime instruens eum
osculatus est ⁊ ad locum suū reuersus est.
G Postq̄ aūt rex filiū xpianū factū au/
diuit in dolore nimio positus est. Quē qui
dam amicus suus noīe arachis cōsolans
ait. Cognosco rex senē quendā heremitā ꝗ
de nostra secta est. ꝗ per oīa barlaā simi/
lis ē. Hic igit barlaā se simulās primo xpi
anorū fidē defendet. deinde se supari per/
mittet. ⁊ oīa q̄ docuerat reuocabit. ⁊ sic
filius regis ad nos redibit. Assumpto igit
predicto principe magno exercitu ad que/
rendū barlaā iuit. ⁊ heremitā illū capiens
se barlaā cepisse dixit. Quem filius regis
audiens captū scꝫ magistrum suū amare
fleuit. Sed postmodū per dei reuelationē
hunc nō esse cognouit. Ingressus igit pa
ter ad filiū ait. Fili mi in tristicia magna
me posuisti ⁊ meā caniciē inhonorasti. ⁊ lu
men oculorum meorum abstulisti. Quare
fili hoc fecisti. ⁊ deorum meorum cultum
reliquisti. Cui ille. Tenebras pater fugi:
⁊ ad lumē cucurri. errorē deserui. ⁊ verita/
tem agnoui. Noli aūt frustra laborare qm̄
a xpo me nūq̄ poteris reuocare. Sic em̄ ti
bi impossibile ē altitudinē celi manu tan/
gere. aut maximū siccare pelagus. sic ⁊ il/
lud esse cognosce. Tunc rex ait. Et q̄s ho/
rum mihi autor est malorū. nisi ego ꝗ tam
magnifica tibi feci que nunq̄ aliquis pa/
trum fecit filio. Quapropter prauitas vo/
luntatis tue. ⁊ ꝯtentio effrenata aduersus
caput meum te insanire fecit. Merito a/
strologi in natiuitate tua dixerunt te sarro/
gantē ⁊ parentib9 inobedientē futurum.
Nunc vero si mihi nō acquieueris a mea
discedes filiatiōe. ⁊ pro patre inimicus ef
fectus illa tibi faciā que nec hostibus ad/
huc feci. Cui iosaphat. Cur rex tristaris.
q̄r honorū particeps effectus sum. Quis
vnq̄ pater i filij sui prosperitate tristis ap
paruit. Non ergo iam patrem vocabo te.
Sed si mihi aduersaberis sicut a serpen/
te fugiā a te. Rex igit abeo cum ira disce/
dens arachi amico notā fecit filij duriciā.

Qui sibi ꝯsuluit vt nō asperis verbis cū
eo vteret. q̄r blandis ⁊ lenib9 puer melius
traheret. Sequenti igit die rex ad filiū ve
nit. ⁊ circūplectens osculabat eum dicens.
Fili dulcissime honora caniciē patris tui.
Verere fili patrē tuū. An nescis quale bo
num est patri obedire: ⁊ eum letificare. sic
econtra malū est ipm exacerbare. Quot/
quot em̄ fecerunt male perierūt. Cui iosa/
phat. Tempꝰ amādi ⁊ tempꝰ odiendi ⁊ tē
pus obediendi tempus pacis ⁊ tempꝰ bel
li. Nullo em̄ modo auertentib9 nos a deo
obedire debemus siue sit pater siue sit ma
ter. H Videns igit pater eius ꝯstan
tiam ait. Ex quo video tuā pertinaciā nec
mihi obedire vis saltē veni ⁊ ambo pari/
ter veritati credamus. Barlaā em̄ qui te
seduxit a me vinctus tenet. Nostri igitur
⁊ vestri cum barlaā ꝯueniant ⁊ preconem
mittā. vt oēs galilei sine timore veniant
Et disputatiōe incepta si vester barlaā ob
tinuerit vobis credemus. si aūt nostri no/
bis ꝯsentietis. Quod cū regis filio placu
isset. ⁊ illi cum simulato barlaā ordinasset
quō prius deberet simulare se fidē xpiano/
rum defendere ⁊ postea se permittere sup/
ari oēs insimul ꝯuenerunt. Conuersus
igit iosaphat ad nachor dixit. Nosti o bar
laam qualiter me docuisti. Si igit fidem
quā me docuisti defenderis i doctrina tua
vsq̄ in finē vite permanebo. Si aūt supe/
ratus fueris. statim in te meā ꝯtumeliam
vindicabo. ⁊ cor tuū ⁊ linguā manib9 ex/
trahens dabo canib9 ne alij amplius pre/
sumant filios regū in errorē mittere. His
auditis nachor tristis ⁊ pauidus vehemē
ter factus ē. vidēs seipm in foueā quā fec
decidisse. ⁊ laqueo suo comprehensum esse
Aiaduertens igit cognouit melius esse fi/
lio regis adherere. vt periculo mortis eua
dere posset. Rex aūt sibi palā dixerat vt fi/
dem suā sine timore defenderet. Unus g
rhetorꝫ surgens dixit. Tu es barlaā ꝗ fi/
lium regis seduxisti. Et ille. Ego sum bar
laam qui filiū regis nō in errorē misi: sed
ab errore liberaui. Et rhetor. Cum eximij
⁊ mirabiles viri deos nostros adorauerūt
quō tu aduersus eos audes insurgere. Et
ille respondēs ait. Chaldei greci ⁊ egyptij
errantes. creaturas deos esse dixerūt. Naz

chaldei elementa deos esse arbitrati sunt. cum creata sint ad vtilitatē hominū vt eorum dñationi subiaceāt. ꝛ multis passionibus corrumpanꝰ. Greci quoqꝫ nephādos hoies deos putāt sicut saturnū quē aiunt filios suos comedisse. ꝛ virilia sibi abscidisse. ꝛ in mare proiecisse. ꝛ venerē inde natam fuisse. ꝛ a filio suo quoqꝫ ioue alligatū ꝛ in tartarū proiectū esse. Jupiter quoqꝫ rex aliorū deorū esse describiꝰ. Quē tamē in aīalia transformatū sepe dicūt vt adulteria cōmitteret. Venerē quoqꝫ deā adulteram esse dicunt. Nam aliquando habuit mechum martē. aliquando adonidem. Egyptij aūt animalia coluerunt. scꝫ ouez vitulū porcū ꝛ huiusmodi. Christiani aūt filiū altissimi colunt qui de celo descendit ꝛ carnem assumpsit. Cepit igitur nachor fidem christianorum euidenter defendere ꝛ rationibus communire: ita ꝙ rhetores illi muti effecti: nihil omnino respondere sciuerunt. Josaphat igitur vehementer exultabat: eo ꝙ dominus per inimicum veritatis veritatem defendisset. Rex autem furore nimio repletus est. Jussit igitur consilium dissolui quasi de his sequenti die denuo tractaturꝰ. Dixitqꝫ iosaphat patri. Aut magistrum meū permitte mecum hac nocte manere: vt simul de responsionibus fiendis crastino conferamus. et tu tuos tecum assumas. ꝛ cum eis conferas. Aut tuis mecuꝫ permissis accipe meum. Alioquin non iusticiam sed violentiam exercebis. Quapropter nachor sibi cōcessit spem adhuc habens ꝙ eum seduceret. Cum igitur filius regis cum nachor domum redisset: dixit ei iosaphat. Ne putes me ignorare quis sis. Scio te non esse barlaam sed nachor astrologum. Incipiensqꝫ iosaphat viam salutis ei predicauit ꝛ ad fidem conuertens mane ad heremuꝫ misit. Ubi baptismum suscipiens heremiticam vitam duxit. J Magus autē quidam nomine theodas. hec que gerebantur audiens ad regem venit. ꝛ ꝙ filium suum ad leges patrias redire faceret promisit. Cui rex. Si hoc feceris. statuam auream tibi erigam. ꝛ ipī sicut dijs sacrificium offeram. Et ille. A filio tuo cunctos remoue. ꝛ mulieres decoras ꝛ ornatas introduci precipe. vt semper cum eo sint ꝛ ministrent ei. conuersentur ꝛ morentur cū eo. Ego autem vnum de spiritibus meis ad eum dirigam qui eum ad libidnem inflammabit. Nihil enim iuuenes sic potest seducere sicut facies mulierum. Rex enim quidam cum filium vix habuisset. dixerūt peritissimi medici ꝙ si infra decē annos solem vel lumen viderit lumine oculorū priuabitur. Rex igitur in quadam petra spelunca excisa filium ibi vsqꝫ ad annos decem manere fecit. Quibus finitis iussit rex vt omniuꝫ rerum genera ante eum adducerentur. vt omnium nomina ꝛ noticiam posset habere. Adductis igitur ante eum auro ꝛ argento. lapidibus preciosis. vestibus splendidis. equis regalibus. ꝛ omniū rerum generibus. cum de vniuscuiusqꝫ rei nomine interrogaret. ministri omnium sibi nomina indicabant. Cum autē nomen mulierum discere anxie quereret. spatarius regis ludendo dixit. demones eas esse que homines seducunt. Rege autem interrogante filium: quid de omnibus que viderat plus amaret. quid inquit pater aliud nisi demones illos qui seducunt homines. In nullo enim sicut in his sic exarsit anima mea. Non igitur aliter putes te filium tuum superare nisi hoc modo. Rex igitur omnibus ministris eiectis. puellas decoras ei sociauit. que eum semper ad libidinem prouocabant nec habebat alium ad quem respiceret aut cum quo loqueretur vel cum quo vesceretur. Malignus vero spiritus a mago missus in iuuenem irruit. ꝛ magnum intus caminum ignis accendit. Malignus igitur spiritus intus inflammabat. Puelle autem exterius dirum excitabant ardorem. Qui se tam fortiter vexari sentiens turbabatur. ꝛ deo se totum recommendans diuinam consolationem recepit. ꝛ omnis temptatio abscessit. Deinde quandam puellam pulcherrimam cuiusdam regis filiam sed patre orbatā ad eam misit. Cui cū vir dei predicaret. illa rūdit. Si me ab idoloꝝ cultura saluare desideras ꝯiungere mihi nuptiarum copula. Nam ꝛ xpiani ꝯiugia nō abhorrent sed laudāt: quia patriarche eoꝝ ꝛ ꝓphe/

te ⁊ petrus eoꝝ apl̃us ꝯiuges habuerunt.
Ad quã ille. Inaniter mulier ista mihi ꝓ/
sequeris. Permittit̃ quidẽ xp̃ianis vxores
ducere. sed nõ his qui promiserũt xp̃o vir/
ginitatem seruare. Et illa. Sit ita vt vis.
Sed si aiam meã saluare desideras. vnaꝫ
minimã petitionẽ mihi perfice. Concum/
be mecũ tm̃ hac nocte ⁊ promitto tibi ꝙ sũ
mo diluculo efficiar xp̃iana. Nã sicut dici/
tis gaudiũ est angelis in celo sup̲ vno pec/
catore penitentiã agente. ipi autori ꝯuer/
sionis nõne magna merces debet̃. Semel
tm̃ mihi acquiesce ⁊ sic meipam saluabis
Illa igit̃ turrẽ aie illi⁹ fortit̃ ꝯcutere cepit.
Quod demon videns socijs suis ait. Vi/
detis quõ puella ista ꝯcussit quẽ nos non
potuimus ꝯcutere. Venite ḡ ⁊ in eũ forti/
ter irruamus ex quo ꝯgruũ tempus inue/
nimus. Cernẽs igit̃ sanctus iuuenis se tã
fortiter captiuatũ. q2 ⁊ ꝯcupiscentia incita
bat. ⁊ salus vnius puelle dyabolo suggerẽ
te ipm cõmouebat. lachrymis infusus oꝛõ
ni se dedit. In qua oꝛone obdormiẽs. vi/
dit se duci in quoddã pratũ decoris floribꝫ
exornatũ. vbi folia arboꝝ dulcẽ sonũ red/
debãt. aura quadã grata agitata. ⁊ odorẽ
mirificũ emanabãt. Vbi fruct⁹ visu specio
sissimi ⁊ gustu desiderabiles. Vbi sedes
posite erãt auro ⁊ gẽmis fabricate. lecti lu
cidi cũ preciosissimis ornamẽtis aque lim
pidissime preterfluentes. Dehinc in ciui/
tatẽ ipm introduxerũt. cuius muri ex auro
obrizo erant. q̃ claritate mirabili refulge/
bat. Vbi etherei quidã exercit⁹ cantãtes
canticũ qd̃ auris mortaliũ nunꝗ̃ audiuit
Dictũq3 est ei. Iste ẽ locus beatoꝝ. Cum
aũt viri vellẽt eũ reducere. rogabat vt euꝫ
ibi manere ꝑmitterẽt. Qui dixerũt. Cũ la/
bore multo venies huc. si tñ tibi vim infer
re poteris. Deinde ad loca teterrima ipm
duxerũt omi feditate plena. Dictũq3 est ei.
Iste ẽ locus iniustoꝝ. Cuꝫ aũt euigilasset
pulcritudo illius puelle ⁊ ceteraꝝ stercore
fetidior ei videbat̃. Vez cũ maligni spũs
ad theodã redissent. ⁊ ipe eos exprobraret
dixerũt. Priusq3 signo crucis signaret̃. sup̲
ipm irruẽtes fortit̃ ipm ꝯturbauim⁹. Vt
aũt seipm signo crucis muniuit nos ꝑsecu
tus est cũ ira. Tunc theodas cũ rege ad eũ

intrauit. sperãs ꝙ ei persuadere posset. Sꝫ
predictus magus captus ẽ ab eo quẽ cape
re voluit. ⁊ ab eo ꝯuersus baptisma susce/
pit ⁊ laudabilẽ vitã duxit R Rex igit̃
desperãs dimisit ei de ꝯsilio amicoꝝ medi
um regni sui. Ille autẽ licet desertum tota
mente desideraret. tñ ꝓpter fidei dilatatio
nẽ ad tp̲s ipm regnũ suscepit. ac in suis ci/
uitatibꝫ templa ⁊ cruces erexit ⁊ omẽs ad
xp̃m ꝯuertit. Pater aũt tandẽ filij rõnibꝫ ⁊
predicatiõibꝫ assensum prebẽs. fidẽ xp̃i re
cepit. ⁊ baptismũ suscipiẽs. ⁊ totũ regnũ fi
lio suo dimittẽs. ipe miscdie operibꝫ vaca/
bat. ⁊ post h̃ vitã laudabiliter finiuit. Jo/
saphat ãt barachiã regẽ ꝓnunciãs pluries
fugere voluit. sꝫ semp̲ a ꝓplo captus. vix tã
dem euasit. Cum ḡ per desertũ pergeret.
cuidã pauperi regalẽ habituꝫ dedit. ⁊ ipe
in pauperrima veste remãsit. Dyabolus
aũt multas ei insidias parabat. Aliqñ eni
gladio euaginato in eum irruebat. ⁊ eum
percutere minabat̃ nisi desisteret. Aliqñ in
forma feraꝝ sibi apparebat frendens ⁊ di
rum mugitum emittẽs. Ille aũt dicebat.
Dñs mihi adiutor est nõ timebo quid fa/
ciat mihi hõ. Duobꝫ igit̃ annis in heremo
iosaphat vagabũd⁹ mansit nec barlaã in
uenire potuit. Tandẽ aũt speluncã inue/
nit: ⁊ ante hostiũ stans dicebat. Benedic
pater benedic. Cuius vocẽ barlaã audiẽs
foras exilijt. ⁊ osculantes se feruentissime
sese alterutrũ amplexibꝫ ꝯstringebant. nec
satiari poterãt. Retulit aũt iosaphat bar/
laam omia que acciderãt ⁊ ille immensas
grãs egit deo. Mansit aũt iosaphat ibidẽ
multis annis in abstinẽtia mirabili ⁊ vir/
tute. Tandẽ ꝯpletis diebꝫ barlaã in pace
quieuit circa annos domini. CCCLXXX
Josaphat igitur in anno. XXV. regnum
deserens triginta quinq3 annis heremiti/
cum laborem subijt. Et sic multis clarus
virtutibus in pace quieuit. ⁊ cum corpore
barlaam positus fuit. Quod audiens rex
barachias illuc cum multo exercitu venit
⁊ corpora reuerenter assumens in ciuitatẽ
suam transtulit. Ad quorũ tumulũ mira/
cula multa fiunt.

CLXXVI A

De sancto Pelagio.

Elagius [illegible] mul/
te sanctitatis fuit. ac in ponti
ficatu laudabiliter se gerens
tandem plenus bonis operi/
bus in pace quieuit. Non fuit aũt iste pe/
lagius predecessor sancti gregorij. sz alius
ante ipm. Huic eñi pelagio successit iohã
nes tertius. iohanni tertio successit benedi
ctus. benedicto pelagius. pelagio gregori/
us. Tempore igitur primi pelagij longo/
bardi in italiam venerunt. Et quia mul/
ti huius hystoriã ignorare probant. ideo
eam hic inserendã decreui prout in hysto/
ria longobardorũ quaz paulus longobar
dorũ hystoriographus compilauit ⁊ in di
uersis cronicis explanata habet. Gens
etem quedam erat germanica plurimum
populosa. que de littoribus occeani parte
septentrionali egressa cum de insula scan
dinaria per bellorũ multa certamina di/
uersarũqꝫ terrarum circũitus tandẽ pan/
noniam deuenisset. vltra non audens pro
cedere. sedem sibi in ea perpetue habita/
tionis instituit. Hi primo vvinuli. postea
longobardi sunt appellati. Dum aũt ad/
huc in germania residerent. agilmundus
rex longobardorũ septem pueros in pisci/
na a meretrice ad necandum proiectos in
uenit quos vno partu dicta meretrix edi/
derat. Quos dũ rex casu reptos cuz hasta
ãmirans reuolueret. vnus eorũ hastã reg͛
manu tenuit. Quẽ rex vidẽs ⁊ stupẽs nu
triri fecit. ⁊ lamissionem vocauit magnuz
eum futurum esse prenuncians. Qui tan/
te probitatis extitit ꝙ mortuo rege eũ lon/
gobardi regem fecerunt. Per idem fere
tempus scilicet anno ab incarnatione do/
mini. CCCCXC. dum quidam episcopus
arrianus vt ait eutropius quendã nomie
barbam baptizare volens diceret. Bapti
zo te barba in nomine patris per filium in
spiritusancto. filium ⁊ spiritumsanctũ mi/
norem patre per hoc ostendere volens su/
bito aq̃ disparuit. ⁊ baptizãd⁹ ad ecclesiã
confugit. Per idem fere tempus floruе
runt sanci medardus ⁊ gildardus fratres
vterini vno die nati. vno die episcopi con/
secrati. vno die mortui. vno die a christo
assumpti. Ante vero hoc tẽpus vt in qua
dam cronica dicitur. scilicet circa annum
domini. CCCCI. dum intra gallias arria
na heresis pullularet. vnitas substãtie tri/
um personarũ euidenti miraculo demon/
stratur. vt ait sigibertus Dum enim in
vrbe vasacensi missam episcopus celebra/
ret. vidit tres guttas clarissimas equalis
magnitudinis super altare emissas. que
simul defluentes in vnum coniuncte gem
mam pulcerrimã effecerunt. Quam cum
in medio cuiusdam crucis auree posuisset
alie gemme que ibi erant de ipa protinus
ceciderunt. Addidit quoqꝫ ꝙ impijs ob/
scura. ⁊ mundis clara videbatur. ⁊ ꝙ in/
firmis dabat sanitatẽ. ⁊ adorantibus cru/
cem augebat deuotionẽ. B Post hꝯ
autem longobardis his quidam rex pre/
erat nomine albuinus vir quidam fortis
⁊ strenuus. Qui cum rege gebidaniorum
prelium gerens. eius exercitum contriuit
⁊ regem interfecit. Qua propter filius pre/
dicti regis occisi. qui sibi in regnum succes
serat. in vltionem patris sui contra albui/
num manu armata fortiter processit. Con
tra quem albuinus exercitum suum mo/
uit. ⁊ ipm superans interfecit. Filiãqꝫ suã
nomine rosimundam captiuaz ducens in
vxorem accepit. Sed ⁊ de capite ipius re/
gis sibi cupam parauit. quam argento cir
cumducens inde bibebat. In illis autem
diebus iustinus iunior imperium guber/
nabat qui quendam principem eunuchũ
habebat qui dicebatur narses. virum qui/
dem nobilem ⁊ strenuum. qui contra go/
thos qui totam italiam inuaserant proce/
dens ipos superauit. ⁊ regem eorum atti/
lam occidit. ⁊ vniuersam italiam pacatã
reddidit. Qui pro magnis beneficijs ma
gnam inuidiã pertulit a romanis. Qua/
propter apud imperatorem falso accusa/
tus. a prefato imperatore depositus est.
Vxor quoqꝫ imperatoris nomine saphi/
na hanc contumeliam sibi misit ꝙ eum cũ
ancillis suis filare faceret ⁊ lanarum pen/
sa diuidere. Ad hec verba narses respon/
dit. Et ego talem telam tibi ordiri procu/
rabo quam donec vixeris deponere nõ va
lebis. Neapolim igitur narses secedens.
longobardis mandauit vt pauprima pã/
nonie rura desererent. ⁊ ad italie fertile so/

lum possidendum confluerent. Quod al/
buinus audiens pannoniā deseruit. ⁊ an/
no ab incarnatione domini. dlxviij. cum
longobardis italiā intrauit. Erat aūt cō/
suetudo eis longas valde barbas porta/
re. Unde cum quadā vice vt aiunt explo/
ratores ad eos venire deberent. precepit al
buinus vt omnes mulieres solutos crines
circa mentum circumducerent vt barbati
homines ab exploratoribus crederentur.
Et inde longobardi a longis barbis post
modum sunt vocati Barda enī in eorum
lingua barbam sonabat. Alij dicūt ꝙ cum
winuli cum wandalis pugnaturi essent.
⁊ ad quendam qui habebat spiritum pro
phetie accessissent. vt pro eorum victoria
exoraret ⁊ eis benediceret. de consilio vxo
ris iuxta fenestram in qua mane ad orien/
tem orabat se posuerunt ⁊ mulieres circa
mentum capillos circumducere de eiusdē
consilio preceperūt. Cum ergo ille fenestrā
aperiēs eos vidisset exclamauit Qui sunt
isti longobardi. Et vxor sua adiunxit. vt
quibꝫ nomē dederat victoriā ꝯdonaret. In
gressi igiť italiā oīes pene ciuitates cepe/
runt. cunctis habitatoribꝫ interfectis. Pa
piā aūt tribꝫ annis obsessam tandē cepe/
runt. Rex aūt albuinus iurauerat se om
nes christianos occisurū. Unde cum pa/
piam intrare deberet. equus eius ante por
tam ciuitatis genua figens quantūcunqꝫ
calcaribus vrgeretur surgere nō valebat.
quousqꝫ ad monitionē cuiusdam christia
ni rex iuramentum mutauit. Mediolanū
ergo longobardi ingressi. totam pene itali
liam intra breue spacium temporis subiu/
garunt preter romam ⁊ romaniliā. Que
romanilia est vocata quasi altera roma. ex
eo scilicet ꝙ rome semper adhesisset. C

Cum igitur rex albuinus verone esset.
⁊ quoddam magnum conuiuium prepa
rasset. cyphum suum quem de capite re/
gis fecerat afferri faciens ex eo bibit ⁊ vxo
rem suā noīe rosimundā de eo bibere fecit
dicens. Bibe cum patre tuo. Quod cum
rosimunda didicisset. odiū magnū contra
regem concepit. Erat aūt regi dux quidā
qui quandam domicellam regine carna/
liter cognoscebat. At regina absente rege
quadam nocte ancille sue cubiculum in/
trans predicto duci ex persona ipsius an/
cille mandauit vt ad se illa nocte deberet
accedere. Qui cum venisset. regina predi/
cto duci vice ancille se supposuit. ⁊ postmo
dum dixit ei. Scis que sum. Cui cum ille
esse talem amicam suā diceret illa ait. Ne
quaqꝫ. Sed sum rosimunda. Certe talem
rem perpetrasti hodie ꝙ aut albuinū occi/
des. aut albuini gladio interibis Uolo igi
tur vt de ipo viro meo qui patrem meum
occidit. ⁊ de eius capite cupam sibi faciēs
me in ea bibere fecit. me debes vindicare.
Cui ille non acquiescens. alium se inueni
re promisit. qui hoc negociū perpetraret.
Unde illa arma subtrahens spatam illi/
us que erat ad lectuli caput ne tolli aut e/
uaginari posset fortiter colligauit. Dum
ergo rex in stratu dormiret. homicida eius
cubiculum intrare conatur. Quod rex sen
tiens de stratu exilijt. ⁊ spatam arripiens.
sed extrahere non valens. cum scabello se
viriliter defendere cepit Sed ille cum opti
me esset armatus. in regē inualuit ⁊ occi/
dit. Accipiēs igiť vniuersos thesauros pa
latij cum rosimunda rauennā vt diciť au
fugit. Sed cū rosimunda quendā iuuenē
pulcerrimū prefectū scꝫ rauenne vidisset.
ipm in virum habere desiderans venenū
viro in calice propinauit. Cuius amaritu
dinē ille presentiēs iubet vxori vt residuū
bibat Quod cum recusaret ille euaginato
gladio eam bibere coegit ⁊ sic ambo ibidē
perierunt. Tandē rex quidā longobar/
dorū nomine adalaoth baptizatus est ⁊ fi
dem xpi suscepit Sed ⁊ theudelina longo
bardorū regina christianissima ⁊ deuota
apud madoeciā pulcerrimū oratoriū con/
stituit. Ad quam reginā gregorius libros
dyalogorū transmisit. Que virū suū noīe
agisulphū primo ducem thaurinēsem. sed
postmodū longobardorū regē ad fidē con
uertit. ⁊ cum romano imperio ⁊ ecclesia cū
pacem habere fecit. Sicqꝫ in festo sanctorū
geruasij ⁊ prothasij facta est pax inter ro/
manos ⁊ longobardos. Et ideo gregorius
in eodē festo cantari instituit in officio mis
se. Loquetur dn̄s pacē. ⁊c. In natiuitate quoqꝫ
sancti iohannis baptiste predictorū pax ⁊
ꝯuersio amplius confirmata fuit. Theu/
delina vero in beatum iohannē specialem

deuotionē habebat. Cuius meritis gentis sue conuersionem ascribens predictū ora/torium apud madoeciam fabricauit. eius/qꝫ gentis iohannē patronū ꝛ defensorem esse cuidam viro sancto reuelatum fuit.
M Ortuo gregorio successit ei sabi/nus ꝛ sabino bonifacius tertius ꝛ bonifa cio tertio bonifacius quartus. Ad cuius preces focas impator donauit ecclesie xpi pantheon. circa annos domini. dcx. Et ad preces tertij bonifacij prius statuit sedem romanā esse caput omniū ecclesiarꝫ. Nam ecclesia constantinopolis se primā omniū ecclesiarum scribebat. Huius bonifa/cij tempore mortuo foca ꝛ regnāte eradio circa annū domini. dcx. machometh pseu do propheta ꝛ etiam magus. agarenos si/ue ismaelitas. id est saracenos hoc modo decepit. sicut legitur in quadam hystoria ipsius ꝛ in quadam cronica. Clericus qui/dam valde famosus cum i romana curia honorē quem cupiebat assequi nō potuis/set. indignatus ad partes vltromarinas confugiens sua simulatione innumera/biles ad se attraxit. Inueniensqꝫ macho/meth dixit ei ꝙ ipsum illi populo preficere vellet. Nutriensqꝫ columbam grana ꝛ alia huiusmodi in auribus machometh pone/bat. Columba autē super eius humeros stans. de auribus eius cibuꝫ sibi sumebat. Sicqꝫ iam adeo assuefacta erat ꝙ quan/docunqꝫ machometh videbat. protinus super humeros eius prosiliēs rostrum in eius aure ponebat. Predictus igitur vir populum cōuocans dixit se illum sibi vel le preficere quem spiritussanctus in specie columbe monstraret. Statimqꝫ columbā secrete emisit ꝛ illa super humeros macho meth qui cum alijs astabat euolans. ro/strum in eius aure apposuit. Quod popu lus videns. spiritumsanctuꝫ esse credidit qui super eum descenderet. ac in eius aure verba dei inferret. Et sic machometh sa/racenos decepit. Qui sibi adherentes re/gnum persidis ac orientalis imperij fines vsqꝫ ad alexandriaꝫ inuaserunt. Hoc qui dam vulgariter dicitur. Sed verius est quod inferius habetur. Machometh igitur proprias leges confingens. ipsas a spiritusancto in specie columbe que sepe vi dente populo super eum volabat. se rece/pisse mentiebatur. In quibus quedam de vtroqꝫ testamento inseruit. Nam cum in primeua etate mercimonia exerceret. ꝛ a/pud egyptum ꝛ palestinam cum camelis pergeret. cum christianis ꝛ iudeis sepe cō uersabatur. a quibus tam nouū ꝙ vetus didicit testamentum. Unde scdm ritum iudeorum circūciduntur saraceni. carnes porcinas non comedunt. Cuius rationeꝫ cum vellet machometh assignare dixit ꝙ ex fimo cameli porcus post diluuium fue/rit procreatus. ꝛ ideo tanqꝫ immundus a mundo populo est vitandus. Cum chri/stianis aūt conueniūt. quia credunt vnuꝫ solum deum omnipotentem omniū crea/torem. Asseruit etiā pseudo propheta ve/ra quedam falsis immiscens. ꝙ moyses fuit magnus propheta. sed christus ma/ior ꝛ summus prophetarum natus ex ma ria virgine virtute dei. absqꝫ semine homi nis. Ait quoqꝫ in suo alcorano ꝙ christus dum adhuc puer esset. de limo terre volu/cres procreauit. Sed veneuꝫ immiscuit quia christum nō vere passum nec vere re/surrexisse dixit. sed alium quendam ho/minem sibi similem huiusmodi egisse vel passum esse docuit. ¶ Quedam autē matrona nomīe cadigan. que preerat cui/dam prouincie nomine corocania videns hominem iudeorum ꝛ saracenorum con/tubernio vallari. extimabat in illo maie/statem diuinaꝫ latere. Et cum esset vidua ipsum in maritum accepit. Et sic macho/meth totius illius prouīcie obtinuit prin/cipatum. Ille autem suis prestigijs non solum predictam dominam. sed etiam iu deos ꝛ saracenos demum adeo dementa/uit. vt se messiam in lege promissum publi ce faterentur. Post hoc vero machometh cepit frequenter cadere epilentica passio/ne. Quod cadigan cernens plurimum tri stabatur. eo ꝙ impurissimo homini ꝛ epilē tico nupsisset. Quā ille placare desiderans talibꝫ eam sermonibꝫ demulcebat dicens Gabrielē archangelum frequenter mecū loquentē contemplor ꝛ non ferens splen/dorem vultus eius in medeficio ꝛ tabesco

Quod sic esse mulier ⁊ ceteri crediderunt.
Alibi tamen legitur ꝙ fuit quidam mo/
nachus qui machomethū instruxit nomi/
ne sergius qui in errorem nestorij incidens
dum a monachis fuisset expulsus in ara/
biaꝫ venit ⁊ machometho adhesit. Licet
alibi legatur ꝙ fuit archidyaconus i par/
tibus antiochie degēs. ⁊ fuit vt asserunt ia
cobita. qui circumcisionē predicant. chri/
stumqꝫ non deum sed hominē tantum iu
stum ⁊ sanctum de spiritusancto cōceptū
⁊ de virgine natum affirmant Que omīa
saraceni affirmant ⁊ credunt. Predictus
igitur sergius machomethū de nouo ⁊ ve
teri testamento vt tradunt plura edocuit.
Machomethus em̄ vtroqꝫ parente orba
tus. sub patrui sui cura puericie annos a/
gebat. multoqꝫ tempore cū vniuersa gen/
te sua arabum idolorum cultui deseruiuit
quemadmodum in alcorano suo testatur
deum sibi dixisse Orphanus fuisti ⁊ susce
pi te. in errore idolatrie diu māsisti ⁊ inde
eduxi te. pauper eras ⁊ ego locupletaui te
Uniuersa em̄ gens arabum cum macho/
metho venerem pro dea colebat. ⁊ inde est
ꝙ adhuc sexta feria apud saracenos in ma
gna veneratione habetur. sicut apud iude
os sabbatum. ⁊ apud christianos dies do
minica colitur. Machomethus igitur
predicte cadigan locupletatus diuitijs. in
tantam prorupit mentis audaciam vt re/
gnum arabū sibi vsurpare cogitaret Sed
cum videret se per violentiaꝫ hoc assequi
non valere. maxime cum a contribulibus
suis qui eo maiores fuerant despiceretur.
prophetam se fingere voluit. vt quos non
poterat subiugare per potentiā saltem per
sanctitatem attraheret simulatam. Pre/
dictiqꝫ sergij viri valde prudētis consilijs
adherebat. Ipm̄ enim abscondite mane/
re faciebat. ⁊ ab eo omnia requirebat. ⁊ po
pulo referebat. ac gabrielē archangelū eū
nominabat. Et sic machomethus totius
gentis illius prophetam se simulando ob/
tinuit principatum omnesqꝫ sibi sponte vel
timore gladij crediderunt. Et istud ve/
rius est quā illud quod supradictum est
de columba. ⁊ sic est tenendū. ¶ Pre/
dictus igitur sergius cum monachus esset
voluit vt saraceni monachali habitu vte/
rentur. scilicet cuculla sine caputio. ⁊ vt in
star monachoruꝫ multas ⁊ ordinatas ge/
nuflectiones facerēt. ⁊ ordinate valde ora
rent. Et quia iudei versus occidentem. et
christiani versus orientem orabant. voluit
vt sui versus meridiem orarent. Que om
nia adhuc saraceni obseruant. Multas
auteꝫ leges machomethus promulgauit
quas predictus sergius eum docuit. qua/
rum multas de mosayca lege accepit.
Sepe nanqꝫ saraceni se lauant ⁊ maxime
cum orare debent. Uerenda sua manus
brachia faciem ⁊ os ⁊ omnia membra cor
poris abluunt. vt mundius orare possint.
Orantes autem vnum confitentur deum
qui nullum equalē vel similem habet eius
demqꝫ machomethū prophetam. In an/
no quoqꝫ integrum mensem ieiunant. Ie/
iunantes autem nocturno tempore come/
dunt. diurno vero ieiunant. ita vt ab ea ho
ra diei qua nigrū ab albo distinguere pos/
sunt vsqꝫ ad solis occasum comedere vel
bibere aut se vxoris cōmixtione fedare ne/
mo audeat. Post solis occubitum vsqꝫ ad
sequentis diei crepusculū semper licet eis
cibo potu ⁊ proprijs vxoribus vti. Infir/
mi autem ad hoc non obligantur. Semel
autem per singulos annos causa recogni/
tionis ad domum dei que est in mecha ire
precipiuntur. ⁊ ibi adorare. eamqꝫ incon/
sutilibus tegumentis circuire. ⁊ lapides p
media foramina pro dyabolo lapidan/
do iactare. Quam domum dicunt adam
construxisse. omnibusqꝫ filijs eius. ⁊ abra/
am ⁊ ismaeli locum orationis fuisse. demū
machomethum eam domum sibi cunctis
qꝫ gentibus suis tradidisse affirmant. Om
nes carnes p̄ter porcinas sanguinē ⁊ mor
ticinū comedere possunt. Quattuor legi/
timas vxores insimul habere eis licet. ⁊ quā/
libet vsqꝫ tertio repudiare ⁊ rursus recipe
re. ita tamen vt quaternariū numerū non
trāscendāt Empticias vero atqꝫ captiuas
quot volunt habere licitum est. ⁊ eas ven
dere possunt cū velint nisi earū aliquā im/
pregnassent. Conceditur eis de propria
cognatiōe habere vxores vt sanguis pro/
les accrescat. et fortius inter eos amicicie
vinculum astringatur. Circa possessiones
repetendas obseruant. vt actor testibus

probet ⁊ reus iuramēto se comprobet in/
nocentē. Cum adultera deprehensus cuꝫ
ea pariter lapidaꝛ. Cum alia āt fornicatꝰ
octoginta verberibus plectitur. Machometus
tñ dixit sibi a dño angelo gabriele
nunciāte fuisse concessum. ꝙ ad alioꝝ vxo
res accedere posset. vt viros virtutis ⁊ ꝓ/
phetas generaret Quidā autē seruus eiꝰ
cū pulchrā vxorē haberet ⁊ sibi ne cū dño
suo loqueretur interdixisset. quadam die
ipsam cū eo loquentē inuenit: ⁊ protinus
eam a se reiecit. Quā machomethus reci
piens inter alias suas vxores cōnumera/
uit. Timens vero ex hoc murmur populi
cartam de celo sibi delatā cōfinxit in qua
continebatur ꝙ si aliqͥs vxorē repudiaret
eius esset vxor qui eam suscepisset. Qđ sa
raceni vsqꝫ hodie pro lege obseruāt Fur
prima ⁊ scđa vice verberibus plectitur ter
tia manus ei ꝓciditur. quarta pedis trū/
catiōe puniꝛ. A vino semꝑ abstinere iubē
tur. G Seruātibus hec ⁊ alia man/
data ꝓmisit deus vt asserūt paradisum. ho
rtū deliciarū aquis preterfluētibꝰ irriga
tū in quo habebūt sedes ꝑpetuas. nec fri/
gore aut estu aliquo affligētur. omībꝰ ci/
borū generibus vescētur. ꝗcqͥd petierint
continuo inueniēt. sericis vestimētis omī
coloribus induētur. ⁊ virginibus specio/
sissimis cōiungētur. in delicijs omibus ac
cubabūt. Quibus angeli pincernarū mo
recū vasis aureis ⁊ argēteis. in aureis lac
in argēteis vinū afferētes dicēt. Comedi/
te ⁊ bibite in leticia. Tria flumina scilicꝫ
lactis mellis ⁊ vini optimi aromatici eos
habere dixit machomethus in paradiso.
⁊ ꝙ angelos pulcerrimos sunt visuri. ⁊ a/
deo magnos: ꝙ ab vno oculo angeli vsqꝫ
ad aliū sit spaciū vnius diei. Non creden
tibus vo deo nec machometho erit vt asse
rūt infernalis pena sine fine. Quibuscū/
qꝫ autē peccatis quilibet obligatus fuerit
si in die mortis deo ⁊ machometho credi
derit. in die iudicij machometho interue/
niēte vt asserūt saluus erit. Hunc pseudo
ꝓphetā saraceni tenebris inuoluti spiritū
prophetie suꝑ oēs habuisse affirmāt. ⁊ de
cem angelos sibi fauentes ⁊ eū custodien
tes eum habuisse predicant. Addūt quo/
qꝫ ꝙ anteqꝫ deus celū ⁊ terrā creasset: no/
men machomethi in cōspectu dei astabat
⁊ nisi ipse machomethus futurꝰ fuisset nec
celuꝫ nec terra nec paradisus fuisset. Dē
tiūtur quoqꝫ de eo ꝙ luna ad eum accessit
quā ille in sinu recipiēs in partes duas di
uisit. ⁊ iterum cōiunxit. Venenū insuper
in carne agnina sibi oblatum fuisse dicūt.
Agnus autē ei locutus est dicens. Caue
ne me sumas quia in me habeo venenum
Et tamen post plures annos veneno sibi
dato interijt. Sed iam nunc ad longo/
bardorū hystoriam prosequendā stilus se
vertat. Longobardi igitur romano impe
rio plurimū molesti erant licet fidem xpi
recepissent. Post hoc autem pipinus prin
ceps maior regie domus francoꝝ defun/
ctus est. Cui successit karolus filius eius
qui tudites appellabatur. Qui multas
victorias faciens reliquit duos filios eius
dem aule regie principes scꝫ: karolū ma/
gnum ⁊ pipinum Sed karolus magnus
relicta seculi pompa cassinēsis monachus
est effectus. pipinus autē aulam regiam:
strenue gubernabat. Sed cū childericus
rex esset inutilis ⁊ remissus. consuluit pi/
pinus zachariam papam an ille deberet
esse rex qui solo nomine regio erat conten/
tus. Cui papa respondit illum debere re/
gem vocari qui bene rem publicam gere/
ret. Qua responsione franci animati. chil
dericum in monasteriū recluserūt. ⁊ pipi/
num regem creauerunt. circa annos dñi.
dccxl. Verum cum arstulphus rex longo
bardorum ecclesiā romanā suis possessio
nibus ⁊ dominio spoliasset stephanus pa
pa qui zacharie successerat ad pipinū re/
gem francie contra longobardos auxiliū
petiturus accessit. H Pipinus autē
copiosum exercitū congregans in italiaꝫ
venit. ⁊ arstulphum regē obsedit. A quo
quadraginta obsides accepit. vt ecclesie
romane omnia predia que abstulerat red
deret. ⁊ ipsam amplius non inquietaret.
Sed recedente pipino arstulphus totum
quod promiserat irritum fecit. Qui tamē
post modicū dum venatum pergeret subi
to expirauit. ⁊ desiderius eidem successit.

Per idem tempus dum theodoricus
rex gothorum iussu imperatoris italiam
regeret. ⁊ arriana heresi deprauatus esset.

⁊ boeci. phus cõsularis patricius cũ sima
cho patricio cuius gener erat rem publicã
illustraret. ⁊ autoritatẽ romani senatus cõ
tra theodoricũ defensaret. idẽ theodoricꝰ
boetiũ papie in exiliũ trusit. vbi librum de
consolatiõe cõposuit. ⁊ tandẽ eũ extinxit.
Eius vxor elpes nõie: hymnũ apłoꝝ pe/
tri ⁊ pauli q̄ sic incipit. felix ꝑ oẽs festum
mũdi cardines edidisse fertur. Epitaphiũ
quoq; suũ ipsa cõposuit ita dicens. Elpes
dicta fui sicilie regionis alumna Quã ꝓ/
cul a patria coniugis egit amor. Porticibꝫ
sacris iam nunc peregrina quiesco. Judi
cis eterni testificata thronũ Theodoricus
autẽ subito defunctus. a quodã sancto he
remita visus est a iohãne papa ⁊ symacho
q̄s ipe occiderat nudus ⁊ discalciatus in
ollam vulcani demergi sicut ait gregoriꝰ in
dialogo. Circa annũ dñi. dclxxvij. da/
gobertus rex francorũ vt in quadã croni/
ca habetur q̄ longe ante pipinũ regnaue/
rat a sui puericia sanctũ dyonisiũ in ma/
gna veneratiõe habere cepit. Nam et qñ
lotharij patris sui irã metuebat ad eccle/
siam sancti dyonisij confugebat. Cũ ergo
factus iam rex mortuus fuisset. cuidã sctõ
viro in visione monstratũ est. ꝙ aĩma eius
ad iudiciũ rapta fuit. ⁊ multi sancti suaꝝ
ecclesiarũ expoliationẽ obijciebant eidem.
Cum ergo mali angeli iaꝫ ad penas rape
re eam vellent: affuit beatus dyonisius et
eius interuẽtu liberatus ẽ ⁊ penã euasit.
Forte eñ eius aĩma ad corpus redijt ⁊ ibi
penitentiã egit. Clodoueus rex corpus
sancti dyonisij minus religiose discoope/
riens os brachij eius fregit. ⁊ cupide ra/
puit. Qui mox in amentiam versus est.

Circa annũ dñi. M. D CLXXXVII
beda venerabilis presbyter ⁊ monachus
in anglia claruit. qui licet in sanctorũ ca/
thalago cõputetur. tñ ab ecclesia nõ scũs
sed venerabilis appellatur. Et hoc dupli/
ci de causa. Prima est quia cũ pre nimia
senectute eius oculi caligassent. habebat
vt aiunt quẽdã ductorẽ. a quo ꝑ villas et
castella se duci faciebat. ⁊ vbiq; verbũ dñi
predicabat. Quadam vice dum per quã/
dam vallẽ magnis lapidibus plenã trãsi
rent. eius discipulus derisionis causa eidẽ
dixit. ꝙ ibi esset magnus populus cõgre/
gatus q̄ eius predicationẽ silenter ⁊ aui/
de expectaret. Tunc ille ferueter predica/
re incipiens. Cum in fine per oĩa secu/
la seculorum conclusisset. mox vt aiunt al
ta voce lapides clamauerũt. Amen vene
rabilis pater. Quia igitur venerabilẽ euꝫ
miraculose lapides vocauerũt. ideo vene
rabilis pater appellatur. Vel vt alij asse/
runt ei angeli responderũt. Bene venera
bilis pater dixisti. Secũda causa est quia
post eius mortẽ quidã clericus sibi deuo/
tus quẽdam versum edere cupiebat. quẽ
in eiꝰ tumulo facere sculpi volebat. ita in/
cipiens. Hac sunt in fossa. volens versum
taliter terminare. bede sancti ossa. Sꝫ qꝛ
talem finẽ versus congruitas nõ patieba
tur sed sedula mente reuolueret. nec con/
gruũ finem videret. dum q̄dã nocte mul/
tum super hoc cogitãs mane ad tumulũ
properasset. manibus angelicis versum ta
liter sculptũ reperit ⁊ finitũ. Hac sunt in
fossa bede venerabilis ossa. In die aũt
ascensionis cum morti appropiquaret ad
altare portari se faciens. antiphonã. o rex
glorie dñe virtutũ. vsq; ad finem dixit de/
uote. Qua finita in pace dormiuit. tãtus/
q; odor omnes perfudit. vt in paradiso se
esse existimarẽt. Eius corpus cũ deuotiõe
congrua colitur apud ianuã Per idem
tempus scꝫ circa annũ dñi. dCC. rachor/
dus rex frizonũ cũ baptizari deberet. ⁊ iã
vnũ pedem in lauacro intinxisset alterũ re/
trahens interrogauit. Vbi nã plures ma
iorum suorũ essent in inferno an in paradi
so. Et audiens plures esse in inferno. in/
tinctũ pedem retrahens. sanctius est inq̄t
plures: q̃ pauciores sequi. Et ita ludifica
tus a demone ꝓmitẽte ꝙ tertia die ab hic
incomparabilia dona sibi daret ipse quar
ta die subita ⁊ eterna morte perijt In cã
pania italie frumẽtũ ⁊ ordeũ ⁊ legumina:
instar pluuie de celo cecidisse refertur.

Per idẽ tempus. s. circa annũ dñi. dccxl
cũ corpus sancti benedicti de monte cas/
sino ad monasteriũ floriacense. ⁊ corpus
sancte scolastice sororis eius apd ceroma/
nas fuisset translatum. karolus magnus
monachus cassinẽsis corpus sancti bene
dicti ad castrum cassinum transferre vo/
lebat sed miraculis a deo ostensis ⁊ frãcis

resistentibus prohibitus fuit. ¶ Eo tempore circa annũ dñi septingentesimũ quadragesimũ terremotus magnus factus est. quo vrbes alie sunt subuerse. alie a montanis ad subiecta cãpestria cũ muris ⁊ habitatorib⁹ suis integre ⁊ salue vltra sex miliaria vt dicitur trãsmigrarũt.

Corpus sancte petronelle petri apli filie transfertur in cuius sepulchro marmoreo ipsius petri manu scriptum legebatur. Auree petronelle dilectissime filie vt ait sigibertus Eo tempore tirij armeniam infestant in quoꝝ patria cũ olim pestilentia fuisset suasu xpianoꝝ in modũ crucis sua capita totonderunt. ⁊ quia p hoc signũ salus reddita est. hunc tondendi retinuerunt ritum. Pipino tandem post multos triũphos defuncto. karolus magnus eius filius eidem in regnũ successit cuius tempore in romana sede adrianus pontifex presidebat. Qui ad karolũ magnum legatos misit. postulans ab eo auxilium contra desideriũ regẽ longobardorum. qui more patris sui aistulphi ecclesiã plurimũ infestabat. Cui karolus obediens. magno congregato exercitu p mõtem senisium italiã intrauit. ⁊ papiam ciuitatem regiã potẽter obsedit. ⁊ ibi desiderium capiens cũ vxore ⁊ filijs ⁊ principib⁹ ad gallias in exilium misit. ⁊ omnia iura ecclesie que longobardi abstulerãt sibi restituit. Erant tunc in exercitu karoli amicus ⁊ amelius strenuissimi milites christi quoꝝ miri actus legũtur Qui apud mortariã vbi lõgobardos karolus superauit ceciderunt Et hic terminatũ est regnũ lõgobardoꝝ. Nam deinceps illũ regẽ habebant quẽ cesares sibi dabant. Proficiscẽte karolo romã papa synodũ CLIIII epoꝝ congregauit. In qua synodo papa ius eligẽdi pontificẽ romanũ ⁊ ordinãdi apostolicã sedem karolo dedit. Archiepiscopos quoqꝫ ⁊ epos p singlas prouĩcias ante consecrationem ab ipo inuestituram accipere diffiniuit. Filij quoqꝫ eius rome reges vngũtur. s. pipinus sup italiã. ludouicus super aquitaniã. Alchuinus magister karoli tunc florebat. Pipinus karoli filius de coniuratione contra patrẽ cõuictus in monachũ tonsuratur. Circa annũ dñi dCCLXXX. tpe. s. hyrene imperatricis ⁊ filij sui nõie cõstantini hõ qdã in longis muris tracie fodiens sicut in quadã cronica legit. inuenit archã lapideã Quã cũ expurgasset ⁊ reuelasset. virũ iacentem ibi reperit. ⁊ litteras taliter continẽtes. Xps nascet ex maria virgine ⁊ credo i eũ Sub cõstãtino ⁊ hyrene ipatorib⁹ o sol iterũ me videbis Defuncto adriano leo in romanã sedem sublimatus est. vir per oĩa reuerendus. Cuius sublimationẽ propinqui adriani egre ferentes. cũ letanias maiores ageret cõtra eũ populo concitato: ei oculos eruerunt. ⁊ linguã preciderũt. Sz deus miraculose linguã sibi ⁊ visum restituit. Qui dũ ad karolũ cõfugisset. ipe eũ in sede sua collocauit ⁊ reos puniuit.

Romani igitur suadente papa anno dñi dCCLXXXIIII. relicto imperio constantinopolitano. vno oĩm consensu imperatorias laudes karolo acclamãt eũqꝫ p manũ leonis imperatorẽ coronãt. cesarẽ ⁊ augustũ appellãt Post cõstãtinũ em magnũ imperialis sedes apud constãtinopolim habebatur. p eo q predictus constãtinus romanã sedẽ vicarijs beati petri reliquit. et apud predictã vrbẽ sedem sibi ordinauit. Uerũtamẽ propter dignitatẽ imperatores romani nũcupati sunt vsqꝫ ad illud tẽpus quo imperiũ romanũ ad reges francoꝝ translatũ ẽ. Postea vo illi grecoꝝ siue constantinopolitani. isti vo romanoꝝ imperatores vocati sunt. Hoc autẽ de tãto impatore valde mirabile fuit. q nullã filiaꝝ suaꝝ qdiu vixit voluit coniugio copulare Dicebat em se eaꝝ contubernio nõ posse carere Et vt alchuinus ei⁹ magister de eo scribit. licz alias felix esset. i hoc aduerse fortune malignitatez expert⁹ est. satis declarãs qd sup h dicere vellet. Qñ tñ ita imperator dissimulauit: ac si de eo nulla suspicio haberet. quis d h multus smo fieret. Unde ⁊ qcũqꝫ ibat. semp eas secũ ducebat. ¶ Hui⁹ karoli tpe officiũ ambrosianũ maxie dimissum ẽ ⁊ gregorianũ solẽniter diuulgatũ. impali auctoritate ad hoc plurimũ adiuuãte. Ambrosius nãqꝫ vt testat augusti. i libro confess. cum a iustina imperatrice arriana perfidia deprauata persecutionem pateretur. et

intra ecclesiam cū plebe catholica insidijs
vrgeret. instituit hymnos ⁊ psalmos ſm
morem orientalium decantari ne poplus
meroris tedio contabesceret. Qđ per oēs
fuit postmodū ecclesias deriuatū. Veruȝ
gregorius postmodū ſupueniens: plura
mutauit. addidit ⁊ detruncauit. Sancti
enim patres: nō statim oīa ad decorem
officij pertinentia videre potuerunt. sed di
uersi diuersa ordinauerunt. Nam ⁊ misse
inceptio tres varietates habuit. Olim eñ
a lectione inchoabatur sicut adhuc in sab
bato sancto fit. Postmodū celestinus pa/
pa psalmos ad introitum misse cātari in/
stituit. Gregorius ꝓ introitu misse cum
cantu ordinauit. ⁊ vnum versum de illo
psalmo qui totus cātabat retinuit. Psal/
mos olim circa aram in modū corone cir
cūstantes concorditer concinebant ⁊ inde
chorus dicitur. Sed flauianus ⁊ theodo/
rus ꝙ alternatim cātarētur instituerunt.
ab ignatio hoc habentes. qui ſup hoc di/
uinitus fuit edoctus. Hieronymus quo/
ꝗ epistolas euāgelia ⁊ ex magna parte of
ficia diurna ⁊ nocturna preter cantū ordi
nauit. Ambrosius gelasius ⁊ gregorius ora
tiones ⁊ cantus addiderunt ⁊ lectiōibus
⁊ euāgelijs coaptauerūt. Gradualia tra/
ctus ⁊ allela gelasius ⁊ grego. ad missam
cantari instituerunt. Hilarius vel scđm
quosdā simachus papa vel ſm alios the/
lesphorus papa. addidit ad gloria in excel
sis. laudamus te. ⁊ cetera que sequūtur.

Nocherus abbas sancti galli. sequen/
tias pro neumis ipius alleluia pmus cō/
posuit. ſȝ nicolaus papa ad missas eas cā
tari concessit. Hermānus cōtractus theu
tonicus fecit. rex omnipotens. sancti spiritus
assit nobis gratia. ⁊ aue maria. ⁊ antipho
nam. alma redemptoris mater. et symon
bariona. Petrus ꝓ de compostella episco/
pus fecit. salue regina. Sigibertus tamē
dicit ꝙ robertus rex francorū fecit sequen
tiam. sancti spūs assit nobis gratia. ⁊c.

Karolus vt refert turpinus archieps
erat corpore decorus. sed visu ferus. statu
ra eius pedū octo ⁊ facies eius palmum ⁊
dimidiū in longitudine possidebat. bar/
ba ꝓ eius palmū vnū. frons erat vnius
pedis. Militē armatū ſup equū sedentē
a vertice simul cum equo vno ictu cū spa/
ta scindebat. Quattuor ferraturas equo/
rū simul facile manibus extēdebat. Mi/
litem armatū recte stantē ſup manū suaȝ
a terra vsqȝ ad caput suū sola manu velo/
citer eleuabat. Leporem integrū aut duas
gallinas vel anserē edebat. Modicū vi/
num ⁊ limphatū bibebat. Tam parcus i
bibendo erat ꝙ semp in cena raro plus ꝗ
ter bibere solebat. Cenobia multa cōstru
xit. ⁊ laudabiliter vitam finiuit. ⁊ in fine
rerū suaꝝ xp̄m heredem fecit. Cui im
perium successit ludouicus eius filius vir
clementissimus circa annos dñi. dcccxv.
Cuius tpe epi ⁊ clerici cingula auro texta
⁊ exquisitas vestes ⁊ alia ornamenta secu
laria deposuerūt. Theodolphus aure/
lianensis eps. falso apud imperatorē ac/
cusatus. ab eodeȝ est custodie andegauis
mancipatus. Cū autē vt in quadā croni
ca habetur in die palmaꝝ processio iuxta
domū in qua custodiebatur transiret. ille
aperta fenestra. factoqȝ silentio pulcherri/
mos illos versus a se editos. s. Gloria laus
⁊ honor tibi sit rex xp̄e redemptor. ⁊c p̄sen
te imperatore cantauit. Qui intantū im/
peratori placuerūt ꝙ ipm a vinculis mox
absoluit. ⁊ in suam sedē restituit. Lega
ti michaelis imperatoris cōstātinopoli/
tani inter cetera munera detulerūt ludo/
uico filio karoli magni. libros dionisij de
gerarchia de greco in latinum translatos
Qui cum gaudio sunt recepti ⁊ xix. infir/
mi in ipa nocte in ecclesia eius sunt cura/
ti. L. Mortuo ludouico lotharius im
periū tenuit. Cui fratres eius. s. karolus ⁊
ludouicus bellū indicentes. tanta vtrim
qȝ facta ē strages. vt nulla etas memine/
rit tantā aliqñ fuisse in regno francorum
Tādē pacto inito karolus regnat in frā/
cia. ludouicus in germania. lotharius in
italia ⁊ parte francie q̄ ab ipo lotharingia
dicta est. Qui postmodū ludouico eius
filio imperiū derelīquēs habitū monacha
lem accepit. Huius tpe vt in alia q̄dā
cronica dicitur erat papa sergius natione
romanus. q̄ pmo os porci dictus ē. ſȝ muta
to noīe vocatus ē sergius. Ab illo tpe ordi
natū ē vt oēs pape nōīa mutēt. tū q: dñs
bis q̄s in aplatū elegit nomē mutauit. tū

quia sicut mutantur in nomine sic muta/
ri debent in vite perfectione. tum ne ille
qui ad tam decorum officiū eligit aliquo
nomine indecoro turpetur Huius lu/
douici tempore scʒ anno dñi. dccclvi. vt in
cronica quadā habetur in parochia ma/
gūtina malignus spiritus parietes domo
rum quasi malleis pulsando ⁊ manifeste
loquēdo et discordias seminādo. adeo ho
mines infestabat vt quocūqʒ intrasset sta
tim illa domus exurebat. Presbyteris au
tem letanias agētibus. ⁊ aquā benedictā
spargentibus. inimicus lapides iactabat
⁊ multos cruentabat Tandē aliquando
conquiescens confessus est se quādo aqua
spargebat sub cappa talis sacerdotis qua/
si familiaris sui latuisse accusans eū ꝙ cū
filia procuratoris in peccatū lapsus fuerit

Per idem tempus rex bulgaroꝝ cū gen
te sua ad fidem conuersus tāte perfectio/
nis fuit. vt maiore filio in regnū ordinato
ipse habitū monachalē accepit. Sed cuʒ
eius filius iuueniliter agens ad gētilita/
tis cultū redire vellet: resumpta militia ꝑ
secutus eum cepit effossisqʒ oculis in car/
cerem trusit. ⁊ in regnum statuto filio iu/
niore habitum sacrū resumpsit. In ita/
lia apud brixiam tribus diebus ⁊ tribus
noctibus sanguis de celis pluisse narrat.

Per idem tempus locuste innumerabi
les in gallijs apparuerunt. senas haben/
tes alas: sex pedes. duos dentes lapidibꝫ
duriores. vt castrorum acies turmatim
volantes spaciū diurni itineris quattuor
aut quinqʒ milibus extendentes. omnia
viridia in herbis ⁊ arboribus vastantes
que vsqʒ ad mare britannicum peruenien/
tes tandem flatu ventorum: in profundo
maris demerse sunt Sed estu occeani ad
litus reiecte. ex putredine sua aereʒ corru/
perunt vnde mortalitas maxima ⁊ fames
ꝑualida est secuta. ita vt fere tertia pars
hominū interiret. Deniqʒ primus otto
imperauit scʒ āno dñi. d. CCCCXXXVIII.
Dum autem in pascali solennitate dictus
otto principibus conuiuiū preparasset an
teqʒ sederent cuiusdā principis filius mo
re puerili ferculum de mensa accepit: quē
dapifer fuste prostrauit. Quod cernēs pe
dagogus pueri ipsum dapiferū mox pere/
mit. Quem cum sine audientia cesar con
demnare vellet. ille cesarem ad terram de
iecit ⁊ suffocare cepit. Qui cum de eiꝰ ma/
nibus vix erutus fuisset. ipsum reseruari
iussit. se culpabilem clamans: ꝙ festo ho/
norem nō detulit. Unde ipsum libere ab/
ire permisit Ottoni primo suc/
cessit otto secundus. Hic dum italici pa/
cem sepius violarent romā venit: ⁊ omni
bus proceribus magnatibus ⁊ pontifici/
bus apud gradum ecclesie conuiuiū grā/
de fecit. Quibus epulātibus latenter ꝍm
nes cingi fecit armatis Deinde de viola/
ta pace querimoniā mouens iubet in scri/
ptis culpabiles recitari. Quos stati ibi/
dem decollari fecit. alios ꝓo epulari sata/
gebat. Huic successit otto tertius circa
annum dñi. d. CCCCLXXXIIII. Iste co
gnominabatur mirabilia mundi. Hic vt
in quadam cronica dicitur quandā vxo/
rem habuit: que cuidam comiti se prosti/
tuere voluit. Sed cum ille nollet tantum
facinus perpetrare. illa indignata predi/
ctum comitem apud imperatoreʒ adeo in
famauit. ꝙ eum imperator sine audiētia
decollari fecit. Qui āteqʒ decollaretur. ro
gauit vxorem suam vt iudicio candentis
ferri post mortem eum comprobet innocē
tem. Adest dies in quo cesar pupillis ⁊ vi
duis se asserit iudiciū facturꝰ. Affuit ⁊ vi/
dua mariti sui caput secū suis portās i vl
nis Tūc quesiuit ab imperatore q̄ morte
dignus esset qui iniuste aliquē occidisset.
Qui cum priuatione capitis dignū eum
assereret illa intulit dicens. Tu es ille vir
qui maritum meū ad suggestionē vxoris
tue innocenter occidi mandasti Et vt me
verum dicere comprobes: hoc candentis
ferri iudicio comprobabo. Quod cesar vi
dens obstupuit. ⁊ in manu femine puniē/
dum se dedit. Interuentu tamen pontifi/
cum ⁊ procerum inducias decem dierum
dei de octo. tertio septē. quarto sex a vidua
accepit Tunc imperator causa examina/
ta ⁊ veritate cognita. vxorem viuam con/
cremauit. et pro redemptione sui quatuor
castra vidue dedit. Que castra sunt i epi/
scopatu liuiensi. ⁊ vocantur ab inducijs
dierum. x. viij. vij. vi. Post hunc beatus
heinricus qui fuit dux bauarie anno dñi.

milesimo secundo imperiũ sumpsit. Qui
stephano regi vngarie adhuc gentili soro
rem suam: nomine galam in vxorem de/
dit. ⁊ tam ipsum regem q̄ȝ totam eius gen
tem ad fidem xpi conuertit. Qui stepha/
nus tante religionis fuit. vt multorũ mi/
raculorum gloria deus ipsum illustrẽ red
deret. Hic heinricus ⁊ vxor eius kunegũ
dis virgines permanserunt ⁊ celibem vi/
tam ducentes in pace quieuerũt Huic
successit conradus quidam dux francoꝝ.
qui neptem sancti heinrici duxit in vxorẽ.
Huius tẽpore visa est in celo trabs ignea
mire magnitudinis super solem iam ad
occasum vergentem currere. ⁊ ad terram
cadere. Hic quosdam episcopos de italia
in vincula coniecit. Et quia mediolanen/
sis archiepiscopus de vinculis fugit sub/
urbia mediolani incendit. Die vero pen
tecostes: cum imperator in parua eccle/
sia secus vrbem coronaretur ad missam
tam grauia tonitrua fulguraq̄ȝ fuerunt vt
aliqui mente excederent. aliqui spiritum
exalarent Bruno ꝓo episcopus qui mis/
sam cantabat. ⁊ secretarius imperatoris
cum aliis dixerunt se inter missarum solẽ/
nia vidisse sanctũ ambrosium imperatori
comminantem. Huius conradi tempo/
re scilicet anno dñi. M.XXV. comes lu/
poldus vt in quadam cronica dicitur irã
regis metuens cum vxore sua in siluã fu/
giens in quodam tugurio latitabat. In q̃
silua dum cesar venaretur nocte superue/
niente. in eodem tugurio ipsum oportuit
hospitari. Cui hospita pregnans. vicina/
q̄ȝ partui decenter vt potuit strauit. et ne/
cessaria ministrauit. Eadem nocte muli/
er filium peperit. et vocem tertio ad se ve/
nientem cesar audiuit. Conrade hic puer
modo progenitus gener tuus erit. Ma/
ne ille surgens duos armigeros sibi secre
tarios ad se vocauit dicens. Ite ⁊ pueru/
lum illum de manibus matris violenter
aufferte. ⁊ ipsum per medium scindentes
cor eius mihi portate. Conciti illi euntes
de gremio matris puerum rapuerũt Quẽ
videntes elegantissime forme. misericor/
dia cõmoti ipsum super quandam arbo/
rem ne a feris deuoraretur reposuerunt. ⁊
leporem scindentes cor eius cesari detule
runt. Eodem die dum quidam dux inde
transiret et puerum vagientem audiret.
eum ad se duci fecit Et dum filium nõ ha
beret. vxori attulit ⁊ nutriri eum faciens
a se de vxore sua genitum esse finxit. ⁊ hein
ricum vocauit. Cum igitur iam creuisset
erat corpore pulcerrimus. ore facundus.
⁊ omnibus graciosus. Quẽ cesar tam de/
corem ⁊ prudentem videns a patre ipsuȝ
petiit et in curia sua manere fecit. Sed cũ
videret puerum omnibus graciosum ⁊ ab
omnibus cõmendari. dubitare cepit. ne
post se regnaret. ⁊ ne iste sit ille quẽ occidi
mandauerat. Volens igitur esse securus
litteras manibus suis scriptas per eũ vxo
ri dirigit in hunc modum. Inquantum
est tibi cara vita tua mox vt litteras istas
receperis puerum hunc necabis. Dũ igi/
tur pergens: in quadã ecclia hospitatus
fuisset ⁊ fessus super bancum quiesceret. ⁊
bursa in qua erant littere dependeret. sa/
cerdos curiositate ductus bursam ape/
ruit. et litteras sigillo regis munitas vi/
dens ipsas saluo sigillo aperuit. et legens
scelus abhorruit. Et radens subtiliter q̄d
dicebatur. istum necabis. scripsit filiaȝ no
stram isti in vxorem dabis Cunq̄ȝ regina
lrãs sigillo imperatoris munitas videret:
et de manu imperatoris scriptas esse co/
gnosceret. cõuocatis principibus celebra
uit nuptias. ⁊ filiam suam eidem in vxo/
rem dedit. Que nuptie aquisgrani cele/
brate sunt. Cum autẽ cesari a dicentibus
narraretur. q̄ȝ solenniter fuissent filie sue
nuptie celebrate. ille obstupefactus a duo/
bus armigeris ⁊ duce ⁊ sacerdote verita/
te comperta dei ordinatõni nõ resistendũ
esse vidit ⁊ ideo pro puero mittens eũ esse
suum generum approbauit. ⁊ post se in im
perio regnare instituit. In loco autem vbi
puer heinricus natus fuit nobile monaste
rium edificatũ est. quod vsq̄ȝ hodie yrsa/
nia nominatum est. A Iste heinric⁹
om̃es ioculatores a curia sua remouit. ⁊ q̃
his dari consueuerãt. pauperibus eroga/
bat Huius tempore tãtũ scisma in eccle/
sia fuit. vt tres in summos pontifices ele/
cti essent. A quodã tandẽ presbytero noie
gratiano magna illis data pecunia eideȝ
cesserũt ⁊ ip̃e papatũ obtinuit. At heinri/

eusdum pro sedādo scismate: romā pgeret. gratianus ei obuians auream coronā sibi obtulit. vt propiciū sibi haberet. Ille autē cūcta dissimulās synodo conuocata. gratianū de symonia cōuicit. et aliū subrogauit. In libro tn̄ bonizi quē misit ad comitissam mechtildim dicit ꝙ cū pdictus presbyter simplicitate ductus pōtificatū sibi per pecuniā acquisierit vt scismati obuiaret. ipse postmodū errorē suum cognoscens seipm̄ suadēte imperatore deposuit

Post hunc heinricū: tertius heinricus imperat. Huius tpe bruno in papā eligitur et leo vocatur. Qui dū ad capescēdaꝫ sedē apostolicā romā pgeret. audiuit voces angelorū canentiū. Dicit dn̄s. Ego cogito cogitatiōes pacis. ⁊c̄. Hic de multis sanctis cantus composuit. Hoc tpe p berengariū turbata fuit ecclesia: ꝗ asserebat corpus ⁊ sanguinē xp̄i nō vere sed figuratiue esse in altari. Cōtra quē scripsit egregie lanfrancus prior becensis. natione papiens. ꝗ fuit magister anselmi cantuariēn

Deinde quartus heinricus imꝑat āno dn̄i. M.LVII. Cuius tpe maxime floruit lanfrancus. Ad cuius eximiā doctrinā conuolauit de burgundia anshelmus vir postmodū multa virtute ⁊ sapiētia adornatus ⁊ ei in prioratu monasterij becensis successit. Sub hoc tpe hierusalem a saracenis capta a fidelibus recuperata est. Ossa beati nicolai apud barensem vrbeꝫ translata sunt. De quo inter cetera legit̄ ꝙ dū in quadā ecclīa que sancta crux dicitur subiecta sancte marie de charitate nō dū beati nicolai noua hystoria cātaretur. fratres priorē vt eam sibi cantare liceret: instantius exorabāt. Qui nullatenus acquiescens dixit incongruū esse morē pristinū de nouitatibus imutare. Cum adhuc fratres instarent ille indignatus respōdit Recedite fratres. nūꝗ a me licētia concedetur vt noua cātica imo ioculatoria quedā in mea ecclesia decantētur. Adueniēte ꝓo festiuitate eiusdē fratres cū quadā tristicia matutinaꝫ vigilias pegerūt. Cūꝗ oēs se in lectis recepissent. ecce nicolaus visibiliter priori apparuit terribilis. Quē per capillos a lecto abstrahēs: dormitorij pauimēto collisit Incipiensꝗ antiphonā o pastor eterne. p singulas vocū differentias virgis quas in manu tenebat. grauissimos ictus sup dorsum prioris ingeminās p ordinē morose canēdo antiphinam ad finē vsꝗ pduxit. Qui cū oēs suis clamoribus excitasset. semiuiuus ad lectū deportat̄. Tādē ad se rediēs ait. Ite ⁊ hystoriā nouā sancti nicolai amodo decantate.

Hoc tpe ex molinēsi cenobio XXI. monachi cū abbate suo roberto cistercij solitudinē adeūtes vbi regule sue pfessioneꝫ districtius obseruarēt nouū ordinē ex veteri instituerūt. Hildebrandus prior cluniacensis factus papa: gregorius est vocatus Hic dū in minoribus cōstitut⁹ legatiōe fungeret̄ apud lugdunū archiepm̄ ebronēsem de symonia cōuicit miraculose. Nā dū idē archieps oēs accusatores suos corrūperet ⁊ cōuinci nō posset. legatus vt gloria patri ⁊ filio ⁊ spirituiscō diceret imperauit. Ille glīa patri ⁊ filio expedite dicebat. spirituiscō ꝓo dicere nō poterat. ꝗppe qꝛ in spm̄ sanctū peccauerat. Qui peccatū suū confitēs mox vt depositus est clara voce spm̄ sanctū nominauit. Hoc miraculū recitat bonizo in libro ad comitissam mechtildim. O Mortuo heinrico quarto spire. ⁊ cū alijs regibus sepulto i eius epitaphio versus iste fuit inscriptus. Filius hic. pater hic. auus hic. proauus iacet istic. Huic successit heinricus quintus anno dn̄i. M.CVII. Qui papā cū cardinalibus cepit. ⁊ eos dimittēs in uestiturā epoꝝ ⁊ abbatū per anulum ⁊ baculum pastoralem accepit Sub hoc tēpore bernardus cuꝫ fratribus suis cistercium ingreditur In parochia legiensi porca porcellā faciem hominis habenteꝫ enixa est. Pullus galline quadrupes natus est. Lotharius successit heinrico. Cuius tēpore mulier quedaꝫ in hispania monstrum bis gemini corporis enixa est. auersis vultibus ⁊ corporibus sibi coherens Ante quidem effigies erat hominis integro corporis membrorūꝗ ordine distincta retro vero facies canis corporis et membrorum proprietate integra. Post hunc regnauit Conradus anno domini. Milesimocentesimotricesimooctauo.

Eo tempore hugo de sancto victore do/
ctor excellentissimus z in omi sciētia sum/
mus et religione deuotus obijt. De quo re
ferunt ꝙ cum infirmitate vltima labora/
ret z nullum cibū retinere posset: corpus
tamen dominicū sibi dari cū multa instā
tia postulabat. Tunc fratres eius turba/
tionem sedare volentes simplicem hostiā
instar corporis dominici sibi detulerunt.
Quod ille per spiritū recognoscens: ait.
Misereatur vestri dn̄s fratres. Cur me
deludere voluistis. Iste enim nō est domi/
nus meus quē deportastis. Mox illi stu/
pefacti cucurrerūt z sibi corpus dominicū
detulerunt. Sed ille videns ꝙ recipere nō
valeret. eleuatis in celū manibus sic ora/
uit. Ascendat filius ad patrem. z spiritus
ad deum suū qui fecit illum. Et inter hec
verba spiritū exalauit. z corpus dn̄i ibidē
disparuit. Eugenius abbas sancti ana
stasi papa cōstituitur. Qui ab vrbe expul
sus eo ꝙ senatores alium creauerūt. gal/
lias venit z bernardum ante se misit qui
viam dn̄i predicabat. z multa miracula
faciebat. Gilbertus porretanus flore/
bat. Fridericus nepos conradi impe/
rauit anno dn̄i. M.CLIIII Eodē tēpo
re floruit magister petrus lōbardus eps̄
parisiensis qui librum sententiarum glo/
sas psalterij z epistolarū pauli vtiliter cō/
pilauit. P Eo tempore tres lune in
celo vise sunt. z in medio signū crucis. nec
multo post visi sunt tres soles. Tūc alexā
der in papā canonice est elect⁹ Contra quē
octauianus. iohannes cremensis tituli sci
calixti. z iohannes strumēsis successiue in
papam eliguntur. z fauore imperatoris
fulciuntur. Durauit hoc scisma: annis.
XVIII. Infra qd̄ tempus theutonici qui
apud tusculanum pro imperatore mora/
bantur romanos apud montem portū in
uadūt. z tot a IX vsq̄ ad vespas occiderūt
vt nunq̄ ex romanis tot milia sint occisa.
Licet tempore hanibalis tot occisi sint vt
tres cophinos anulorum: quos de digitis
procerum occisorū idem hanibal extrahi
fecit cartaginem destinauerit. Quorum
multi apud sanctum stephanum z sanctū
laurentium sepulti sunt. Et habent hoc
epitaphium. Mille decem decies sex de/
cies quoq̄ seni. Imperator fridericus
dum terram sanctā visitasset et in flumi/
ne quodam lauaretur ibidem necatus pe
rijt. Vel vt alij asserunt. equo suo impin/
gente in aquam cecidit. ibiq̄ interijt.
Huic successit heinricus filius eius: ān̄o
dn̄i. M.CXC. Eo tempore tante plu/
uie cū tonitruis z fulminibus z tempesta
tibus facte sūt. q̄ntas nulla meminit ho/
minū antiquitas. Lapides em̄ in q̄ntita/
te ouorū quadranguli mixti cum pluuia:
de celo cadentes. arbores: vineas. z sege/
tes destruxerunt. z multos homines occi
derunt. Corui quoq̄ z q̄ plures aues. p
aera in hac tempestate volantes visi sunt
carbones viuos ī rostris portare z domos
incendere. Contra romanā ecclesiam
semper tyrannidem heinricus exercuit. et
ideo eo mortuo innocētius tertius ne fra/
ter eius philippus promoueretur se oppo/
suit z ottoni filio ducis saxonie adhesit. et
eum aquisgrani in regem alemanie coro/
nari fecit. Eo tempore dum plures baro/
nes francie: pro liberatione terre sancte
vltra mare pergerent constātinopolim ce/
perunt. His temporibus ordines pre
dicatorum z minorum fratrum orti sunt.
Innocentius quartus legatos ad philip
pum regem francorum misit. vt terram al
bigentium inuaderet z hereticos deleret.
Qui oēs capiens cōcremari fecit Deniq̄
innocentius ottonem imperatorem coro/
nauit. z vt iura ecclesie saluaret ab eo iura
mentum exegit. Qui statim ipso die con/
tra iuramentū fecit. z romiperas expolia/
ri iussit. Unde papa eum excōmunicauit
et ab imperio deposuit. Eo tēpore fuit
sancta elizabeth filia regis vngarie q̄ fuit
vxor lātgrauij thuringie. Que inter alia
innumera miracl'a plures id ē. XVI. mor
tuos vt scribitur suscitauit. z cecum natū
illuminauit. De cuius corpore vsq̄ hodie
oleum fluere perhibetur Ottone depo/
sito fridericus heinrici filius eligitur z ab
honorio coronatur. Leges optimas pro
libertate ecclesie z cōtra hereticos edidit
Hic super omnes diuicijs z gloria abun/
dauit. sed eis in superbia abusus fuit. Nā
tyrannidē contra ecclesiā exercuit. duos
cardinales viculauit. p̄latos q̄s gregori⁹

IX. ad conciliū ꝯuocauerat capi fecit. ⁊ ī ꝑ ab ipo excōicat. Deniqꝫ Greg⁹. mltis tribulatōibus pressus morit̄ ⁊ Innocentius IIII. natione Januensis cōciliū apud lugdunū cōuocans. ipm imꝑatorē deposuit Quo deposito ⁊ defuncto sedes imperij vsqꝫ hodie vacat.

CLXXVII A

De dedicatione templi

Dedicatio ecclesie inter alias festiuitates ab eccl'ia celebrat̄. Et qm̄ duplex est ecclesia siue tēplū. scꝫ materiale ⁊ spūale. ideo de hui⁹ tēpli duplicı̄ dedicatione h̄ breuiter est agendū. Circa dedicationē aūt tēpli materialis tria vidēda sūt. Primo q̄re dedicat̄ siue ꝯsecrat̄. secūdo q̄l'r cōsecrat̄. tercio ꝑ quos ꝓphanat̄. Et q: in tēplo duo sunt q̄ cōsecrant̄ scꝫ altare. ⁊ ipm tēplū. ideo primo vidēdū est q̄re ꝯsecratur altare. secūdo quare tēplū. Altare autē consecrat̄ ad tria. Primo ad sacramentū dn̄i offerendū. Gen̄. VIII. Edificauit noe altare dn̄o. ⁊ tollens de cūctis volucribus ⁊ pecorib⁹ mūdis obtulit sup altare Hoc aūt sacramentū est corpus ⁊ sanguis christi: que in memoriā passionis dn̄ice imolamus. iuxta qd̄ nobis precepit dicēs. Hoc facite in meā cōmemoratione. Habemus em̄ triplex memoriale dn̄ice passiōis. vnū in scripto scꝫ passio xp̄i imaginib⁹ figurata. Et h̄ habet fieri q̄tū ad visuꝫ. Ipa em̄ crucifixi imago ⁊ alie imagines i ecclesia fiunt ꝑpter rememoratione excitandam deuotionem ⁊ instructionē: quia sunt quasi libri laicoꝝ. Secunduꝫ in verbo scꝫ passio christi predicata. Et hoc habet fieri q̄tuꝫ ad auditum. Tertiū in sacramento. scilicet passio in hoc sacramento tā signanter expressa. in quo corpus et sanguis christi veracit̄ continet̄ ⁊ nobis offert̄. Et hoc memoriale habet fieri q̄tum ad gustum. Si ergo affectū nostrū accendit passio christi descripta ⁊ amplius predicata. multo fortius inflāmare debet in hoc sacramēto tā signanter expressa. Secūdo ad nomen dn̄i inuocandum. Gen̄. XII. Edificauit Abraā altare dn̄o. qui apparuit ei. ⁊ inuocauit ibi nomē dn̄i. Hec auteꝫ inuocatio sm̄ apostolū. I. ad Thimoth. II. habet fieri: aut ꝑ obsecrationes que fiunt cum adiuratōne pro malis remouendis. aut per orationes que fiunt pro bonis impetrandis. aut per postulationes que fiunt ꝑ bonis cumulandis. aut ꝑ gratiarūactiones. que fiunt pro bonis habitis cōseruandis Inuocatio aūt que fit sup altare proprie dicit̄ missa. eo q̄ celestis missus scꝫ christ⁹ a patre mittit̄. qui ipsaꝫ hostiā consecrat. et per eundem a nobis patri mittitur. vt pro nobis intercedat. Unde Hugo Ipa hostia sacra missa vocari potest. q̄a transmissa est primo a patre nobis ꝑ incarnationē. secundo a nobis patri ꝑ passionē. Simil'r in sacramento primo a patre nobis ꝑ sanctificationē qua nobiscum esse incipit. postea a nobis patri ꝑ oblationeꝫ qua pro nobis intercedit. Et nota q̄ missa tribꝰ linguis canit̄. scꝫ greca: hebraica ⁊ latina ad representandū titulum dn̄ice passionis. q̄ scriptus erat grece hebraice ⁊ latine. Iteꝫ ad notandū q̄ om̄is lingua debet laudare deum. que ꝑ hanc triplicem linguaꝫ intelligit̄. Latina aūt sunt euāgelia epistole orationes ⁊ cantus. Greca sunt kyri heleyson. christe heleyson. que nouem vicibus cantant̄ vt ad societatem noueꝫ ordinū angeloꝝ perueniamus. Hebraica sūt alleluia. amen sabaoth ⁊ osanna. Tercio ad cantandū. Ecci. XLVII. Dedit illi contra inimicos potentiā. Et stare fecit contra altare cantores. ⁊ in sono eoꝝ fecit dulces modulos. Et dicit modulos in plurali. quia sm̄ Hugonē de sancto victore. tres sunt species sonorum qui faciunt tres modulos. Fit em̄ sonus pulsu flatu ⁊ cantu. Ad cytharaꝫ ꝑtinet pulsus. ad organum flatus. ad vocem cantus. Assignari potest hec consonantia sonoruꝫ concordie morum. si referat̄ ad pulsum cythare manuum operatio. ad flatum organi mentis deuotio. ad cantum vocis sermonis exhortatio. Et in fra. Quid prodest dulcedo oris sine dulcedine cordis. Frangis vocē frange ⁊ voluntatem. Seruas consonantiam vocum: serua concordiam morum. vt per exemplū concordes proximo. per voluntatem domino per obedientiam magistro. Hoc igit̄ triplex genus musicorum refert̄

ad triplicē differentiā officij ecclesie. sicut dicit in mitrali de officio. Nam ipm officium ecclesie cōsistit in psalmis in cantu ⁊ in lectionibus. Primū igit genus musicorū est qđ fit pulsu digitorum. vt in psalterio ⁊ similibus. Et ad illud pertinet psalmodia Ps. Laudate eum in psalterio ⁊ cythara Secundum est quod fit cantu sicut in voce. Et ad istud ptinent lectōnes. Ps. Psallite ei in vociferatione. Tercium quod fit flatu. sicut in tuba. Et ad istud ptinet cātus. Ps. Laudate eum in sono tube. B

Templū aūt seu eccl'ia consecrat quintuplici ratione. Primo vt inde dyabolus ⁊ eius potestas expellat. vt rfert Greg⁹. in dyalogo. ꝙ cum quedam ecclesia arrianorum fidelibus reddita consecraret ⁊ reliquie sancti Sebastiani ⁊ beate Agathe illuc delate fuissent. populus ibidē congregatus porcū subito intra suos pedes huc illucq; discurrere senserunt. Qui fores ecclesie repetens a nullo videri potuit. omesq; in admirationē cōmouit. Quod iccirco dominus ostendit vt cunctis pateficeret ꝙ de loco eodem imundus habitator exiret. Sequenti aūt nocte magnus in eiusdem ecclesie tectis strepitus fact⁹ est ac si in hoc aliquis errando discurreret. Secūda nocte iterum grauior sonus increuit. Tanto ꝓo terrore tercia insonuit. ac si omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset euersa. statimq; recessit. nec amplius illa antiqui hostis inquietudo apparuit. Sed per terroris sonitum quem fecit innotuit. a loco quez diu tenuerat q̄ coactus exibat. Hec Grego. Secundo consecrat vt ad eam fugientes saluentur. Unde alique ecclesie post dedicationem a principibus priuilegiantur. vt qui ad eaz confugerint saluentur. Unde dicit canon. Reos sanguis defendit ecclesia. ne vitaz perdant ⁊ membra. Et ob hoc Joab in tabernaculū fugit ⁊ cornu altaris apprehendit. Tercio cōsecratur vt ibidem orationes exaudiant. Quod signatuz est. III. Regū. VIII. vbi Salomon dedicato templo ait. Quicunq; rogauerit in loco isto exaudies in loco habitaculi tui in celo. ⁊ cum exaudieris ꝓpicius eris. Adoramus aūt in ipis ecclesijs ad orientē. Quod fit triplici ratione ſm Damascenum lib. IIII. ca. V. Primo vt patriam nostrā nos requirere ostēdamus. Secundo vt ad christū crucifixū respiciamus. Tercio vt venientē iudicem nos expectare mōstremus. Ait em̄ sic. Deus paradisum in edem ad orientē plantauit. vnde hominē transgressum exulē fecit ⁊ ante paradisuz ex occidente habitare fecit. Antiquā igit patriam exq̄rentes. ⁊ ad ipam aspicientes: deum ad orientē adoramus. Sed ⁊ dn̄s crucifixus ad occidentē respiciebat: ⁊ ita adoramus ad ipm respicientes. Et assumptus ad orientē sursum ferebat. ⁊ ita ipm apostoli adorauerūt Et ita veniet quomodo viderūt eū euntez in celum. Ipm igit expectantes ad orientez adoramus. Hec damascenus. Quarto consecrat vt ibidē laudes deo soluant. Quod quidē fit in septem horis canonicis scz matutinis: prima: tercia: sexta: nona vespera ⁊ completorio. Et licet in qualibet hora diei deus esset laudādus tamē quia ad hoc infirmitas nostra non sufficit ordinatū est vt his horis specialiter deū laudemus. eo ꝙ he hore ab alijs priuilegiate sūt in aliquibus. Nam in nocte media q̄ matutine celebrant christus natus est captus ⁊ illusus a iudeis fuit. In hac iterū hora infernū spoliauit Dicit em̄ in mitrali ꝙ in media nocte infernū spoliauit large accipiendo scz ante lucē mane surrexit. hora prima apparuit Marie magdalene. In media etiā nocte ad iudiciū venturus asserit Unde Hierony. Reor inquit traditionē apostolicā ꝑmansisse vt die vigiliarum pasce ante noctē mediū dimittere non liceat ꝑplos expectātes aduentū christi. Et postq̄ aduenerit illud tp̄s securitate presumpta festū cunctos agere diem. In hac igit hora laudes deo cantamus. vt ei de eius natiuitate. captione. ⁊ patrū liberatione grātias agamus ⁊ ei⁹ aduentuz soliciti expectemus. Addunt etiam matutinales laudes. qr in mane egyptios in mare submersit. mundū creauit. ⁊ surrexit. In hac ergo hora laudes deo reddimus ne in marib⁹ mundi cū egyptijs demergamur. vt ꝓ nostra creatione ⁊ ei⁹ resurrectione grās deo reddamus. In hora prima xp̄us ad templū maxime conueniebat. ⁊ ꝑpl's ibidē ad

eũ manicabat.i. ad eũ mane festinabat. vt dicit Lu. XXI. Pylato p̃ntat⁹ fuit In hac etiã hora resurgens mł'ierib⁹ primo appa ruit. Hec est etiã prima hora diei. Ideo ĝ in hac hora in ecclesia deo laudes exoluimus. vt christũ imitemur ꝛ sibi resurgenti ꝛ apparenti gratias agam⁹. ꝛ vt deo tãq̃ioim principio ipi⁹ diei primicias soluamus. In hora tercia xp̃s linguis iudeorũ crucifixus est. a pylato ad columnã flagellatus est. ꝛ adhuc vt dicit in hystorijs columna vbi ligatus fuit vestigia cruoꝛis ostendit. ꝛ hac eadem hora spũssanctus missus est. In sexta in cruce clauis cõfixus ẽ. tenebre p vniuersum mundũ facte sunt. vt in morte dñi sui sol lugens se vestibus nigris cõtegeret. ꝛ ne dñm crucifigentibus lumẽ preberet. ꝛ in hac hora in die ascensionis cũ discipulis discubuit. In nona hora cristus spiritũ emisit miles latus ei⁹ aperuit. cetus apostoloꝝ ad orandũ conuenire cõsueuit: ꝛ christus in celum ascendit. Propter has prerogatiuas deum in his horis laudamus. In vespera xp̃s in cena sacramentũ corporis ꝛ sanguinis instituit. pedes discipuloꝝ lauit. de cruce depositus i sepulchro collocatus fuit. discipulis in habitu peregrini se manifestauit. Pro his oĩbus in hac hora ecclesia christo gratias agit. In completorio christus sanguineas guttas sudauit: monumẽto eius custodia deputata fuit: et ibidem quieuit. resurgẽs pacem discipulis nunciauit. Et pro his ĝ tias deo reddimus. Has autem laudes q̃liter deo exoluere debeamus dicit Bernardus. Fratres mei imolantes hostiam laudis iungamus verbis sensum. sensui affectũ. affectui exultationem. exultationi maturitatem. maturitati humilitatẽ. humilitati libertatem. Quinto ꝯsecrat vt ibidẽ sacramẽta ecclesiastica ministrent. Unde ipsa ecclesia efficitur quasi taberna dei in q̃ sacramenta continent ꝛ ministrant. Quedam em̃ ministrant ꝛ dantur intrantibus vt baptismus. quedam exeũtib⁹ scz extrema vnctio. q̃dã cõmorantib⁹ ꝛ hoꝝ q̃dã sũt mĩstrantes. his datur ordo Quidã pugnãtes ꝛ hoꝝ quidam pugne succumbũt. his datur penitẽtia. Quidã insistunt. ꝛ his cõfertur audatia animi vt roborẽtur. et hoc per confirmationẽ. datur cibus vt sustentẽtur. ꝛ hoc per eucharistie sumptionẽ. fit remotio impedimẽti ne deijciatur ꝛ hoc per matrimonij cõiunctionẽ

Scd̃o videdũ est qualiter consecratur Sed primo de altari scd̃o de ecclesia.

Ad consecrationẽ autẽ altaris plura cõcurrũt. Primo em̃ quattuoꝛ cruces de aqua benedicta in quattuoꝛ cornib⁹ altaris ꝯfigurãtur. Scd̃o ip̃m septies circũitur. Tertio aq̃ benedicta cũ isopo septies aspergit. Quarto incensum in ip̃o crematur. Quinto chrismate inũgitur. Sexto mũdis pannis operitur. Hec aũt repñsentãt ea q̃ debẽt habere illi q̃ ad altare accedũt Debẽt em̃ p̃io hr̃e charitatẽ quadruplicẽ p crucẽ acqui sitã. vt scz diligãt deũ. seip̃os. amicos. ꝛ inimicos. Et hec signãt quattuoꝛ cruces in quattuoꝛ cornibus altaris facte. Et de his quattuoꝛ cornibus charitatis dicit in Gen̄. XXVIII. Dilataberis ad orientẽ ꝛ occidẽtẽ. septẽtrionẽ ꝛ meridiem. Uel ideo quattuoꝛ cruces in quattuoꝛ cornibus fiunt ad significandũ ꝙ christus per crucem quatuoꝛ mũdi partes saluauit. Uel ideo ad significandum ꝙ crucem domini quatuoꝛ modis debemus portare. scz in corde p meditationẽ in ore p confessionẽ. in corpore p mortificationem. in facie p assiduam impressionẽ

Secundo debent habere curam ꝛ vigilantiam. quod significat per circumitus Unde tunc cantatur. Inuenerunt me vigiles ꝛc. Debent em̃ solicite vigilare sup gregem suũ. Unde negligentiam prelati ponit Gilbertus inter ridiculosa dicens Ridiculosa an magis periculosa res est speculatoꝛ cecus. precursoꝛ claudus. negligens prelatus. doctoꝛ nescius. preco mutus. Uel per septem circumitus circa altare significantur septem meditationes ꝛ considerationes quas circa septẽplicẽ ꝟtutẽ humilitatis xp̃i hr̃e debem⁹. ꝛ p ipsas frequẽter circuire. Prima ꝟtus est ꝙ cum diues eẽt factus est paup. Secũda ꝙ in p̃sepio positus. Tercia ꝙ parẽtib⁹ subdit⁹.

Quarta ꝙ sub manu serui caput inclinauit. Quinta ꝙ discipulū furem ⁊ proditorem sustinuit. Sexta ꝙ ante iniquū iudicem mansuetus tacuit. Septima ꝙ ꝓ crucifixoribus clementer orauit. Vel ꝑ septē illos circūitus significant̃ septem vie christi. Prima fuit de celo in vterum: secunda de vtero in presepium. tercia de presepio ī mundū. quarta de mundo in patibulum. quinta de patibulo in sepulchrū. sexta de sepulchro in limbū. septima de limbo resurgens in celum. Tercio debent habere dn̄ice passionis memoriam. quod significat̃ ꝑ aspersionē aque. Septez em̄ aque aspersiones sunt septem sanguinis christi effusiones. Quarū prima fluxit in circumcisione. secūda in orone. tercia ī corporis flagellatione. quarta in capitis coronatōe. qn̄ta in manuū ꝑforatione. sexta ī pedū affixione. septima in lateris apertione. He aūt sanguinis aspersiones facte fuerūt cū isopo humilitatis ⁊ inestimabils charitatis Isopus em̄ ē herba humilis ⁊ calida. Vl' ideo septies aspergit̃. ad significanduz ꝙ in baptismo septē dona sanctispūs dant̃.

Quarto debent habere orationē feruētem ⁊ deuotam. qđ significat̃ ꝑ cōcremationē thuris. Thus em̄ habet virtutē ascendendi ex fumi leuitate. consolidādi ex sua qualitate. constringendi ex ꝯglutinitate. confortandi ex aromaticitate. Sic oratio ascendit in dei memoriam. animā consolidat q̄ʒtū ad culpam preteritam impetrando medelam constringit q̄ʒtum ad futurā impetrando cautelā. ꝯfortat q̄ʒtū ad p̄sentem impetrando tutelā. Vel pōt dici ꝙ đuota oratio ꝑ thus significat̃. q: habet ad deū ascendere. Eccī. XXXV. Oratio humiliantis se nubes penetrat. Odorez deo reddere. Apoc. V. Habētes singuli cytharas ⁊ phialas aureas plenas odoramentorū ⁊c̄. Ex corde inflāmato ꝓcedere. Apoca. VIII. Data sunt illi incensa multa ⁊c̄. Et infra. Accepit angelus thuribulum ⁊ impleuit illud de igne al. ⁊c̄. Quinto debent habere nitorē conscientie. ⁊ odorē bone fame. qđ significat̃ ꝑ chrisma qđ ꝯficit̃ ex oleo ⁊ balsamo. Debēt em̄ habere purā ꝯsciētiā vt possint dicere cū aplo. Glia nostra hec ē testimoniū ꝯscientie nostre. Bonam famam. Unde. I. Thimo. III. Oportet illū testimoniū habere bonuz ab his q̄ foris sunt. Chrisosto. Clerici nullā debēt habere maculā nec in verbo nec in cogitatu. nec in facto. nec in opinione. q: ipi sunt pulcritudo ⁊ virtus eccl'ie: ⁊ si mali fuerit totam deturpant eccl'iam. Sexto debēt habere mūdiciā opatōnis bone: qđ significat̃ ꝑ pānos albos ⁊ mūdos quib' altare operit̃. Usus em̄ vestimentoꝝ inuent' est ad tegendū calefaciendū ⁊ ornandum Sic bona opera tegunt anime nuditatez. Apoca. III. Vestimentis albis induaris vt non appareat confusio nuditatis tue. Ornant animā ad honestatē. Roma. xiiij. Induamur arma lucis ⁊c̄. Calefaciunt inflāmando ad charitatez. Iob. XXXVII. ca. Nonne vestimenta tua calida sunt ⁊c̄. Modicū em̄ valeret accedenti ad altare si haberet dignitatē summam ⁊ vitam infimaz Bern. Monstruosa res est sedes prima ⁊ vita ima. gradus suprem' ⁊ fatus infimus. vultus grauis: actus leuis. sermo multus: fructus nullus. ingens auctoritas: ⁊ animi instabilitas. ¶ Secundo videndū est qualiter ecclesia consecrat̃: et ad hoc plura cōcurrunt. Episcop' em̄ ipam ecclesiaz ter circūit. ⁊ qualibet vice veniēs ad ianuam ꝑcutit baculo pastorali dicens. Aperite portas principes vestras ⁊c̄. Interius ⁊ exteri' aqua benedicta ipsa ecclesia irrigat̃. In pauimento fit crux de cinere ⁊ sabulo ex transuerso angulo orientis vsq3 ad angulū occidentis et ibi literis grecis ⁊ latinis scribit̃ alphabetum. In parietibus ecclesie cruces depingunt̃. et ipse cruces illuminant̃ ⁊ chrismate inungunt̃. Primū ergo scz triplex circūitus signat triplicē circūitum quez fecit christus ꝓpter ipius ecclesie sanctificationē. Prim' fuit ꝙ de celo venit in mūdū secundus ꝙ de mūdo descēdit ad limbum. tercius ꝙ de limbo rediēs ⁊ resurgens ascendit in celum. Vel triplex circūitus fit ad ostendendū ꝙ illa ecclesia consecrat̃ ī honorem trinitatis. Vel triplex circūitus signat triplicē statum saluandoꝝ de ecclesia. qui sunt virgines. continentes: ⁊ coniugati. Hec etiam designantur in dispositione materialis ecclesie sicut ostendit

richardus de sancto victore. Nā sanctuariū signat ordinē virginū. chorus ordinē ꝯtinentiū. corpus ordinē ꝯiugatoꝝ. Strictius est sanctariū ꝙ̄ chorus. ⁊ chorus ꝙ̄ corpus. q2 pauciores sunt virgines ꝙ̄ ꝯtinentes. ⁊ ꝯtinētes ꝙ̄ ꝯiugati. Sanctior ē etiā locus sanctuarij ꝙ̄ chor⁹. ⁊ chorus ꝙ̄ corpus. q2 dignior ē ordo virginū ꝙ̄ ꝯtinētiū. ⁊ ꝯtinentiū ꝙ̄ ꝯiugatoꝝ. Hec richar.

Scdm scȝ trina ad hostiū percussio. significat triplex ius qd habet xp̄s in ecclesia q re sibi debet aperiri. Est ei sua creatiōe. redemptiōe. ⁊ glorificatiōis promissiōe. De hoc triplici iure dicit anshelm⁹ Certe dn̄e q2 me fecisti debeo amori tuo meip̄m totū q2 me redemisti debeo amori tuo meip̄m totū. q2 tanta promittis debeo meip̄m totū. imo tm̄ debeo amori tuo plusq̄ meip̄m quantū tu es maior meip̄o. pro quo dedisti teip̄m. ⁊ cui promittis teip̄m. Trina āt proclamatio. attollite portas principes vestras. significat trinā eius potentiā. scȝ i celo in mūdo ⁊ in inferno. Tertio interi⁹ ⁊ exterius aqua bn̄dicta aspergit̄. qd fit triplici de causa. Prio ꝓpter demonis expulsionē. Aqua em̄ bn̄dicta habet ꝓpriā virtutē expellendi ip̄m dyabolū. Unde in exorcismo aque dr̄. Ut sis aqua exorcisata ad effugandam oēm potestatē inimici ⁊ ip̄m inimicū eradicare. ⁊c̄. Ista aūt aqua bn̄dicta fit ex quattuor reb9 scȝ ex aqua. vino. sale. ⁊ cinere. q2 videlicet quattuor sꝫ q̄ maxime inimicū expellūt.. scȝ lachrymaꝝ effusio q̄ per aquā. sp̄ualis exultatio q̄ per vinū matura discretio q̄ per sal. ⁊ profunda humiliatio q̄ per cinerē designant̄ Scd̄o ꝓpt̄ ip̄ius ecc̄ie expiationē. Oīa em̄ terrena hec propter peccatum corrupta sunt ⁊ fedata. ⁊ ideo locus ip̄e aqua bn̄dica aspergit̄. vt ab om̄i feditate ⁊ imundicia liberet̄ purget̄ ⁊ expiet̄. Hinc est etiā ꝙ i lege oīa pene per aquā mundabant̄. Tertio ꝓpter oēm remouendā maledictonē. Terra ei a principio cū fructu suo maledictionē accepit. ex eo ꝙ ex ei⁹ fructu deceptio facta fuit aqua vero nulli maledictiōi subiacuit. hic est ꝙ dn̄s comedit piscem. sȝ nō legit̄ comedisse carnē noiatim. nisi forte de agno paschali ꝓpter preceptū legis in exemplū. s. abstinēdi aliq̄n a licitis. ⁊ aliq̄n eadē comedendi. Ut ergo omnis maledictio remoueatur ⁊ benedictio introducatur id aqua bn̄dicta aspergit̄. Quarto i pauimēto alphabetū scribit̄ qd quidē rep̄ntat ꝯiunctionē vtriusq̄ ꝑp̄li. s. gentilis ⁊ iudei. vel paginā vtriusq̄ testamēti. vel articulos nr̄e fidei. Illud em̄ alphabetū ex litteris grecis ⁊ latinis in cruce factis rep̄ntat vniont̄ in fide ꝑp̄li gentilis ⁊ iudei per crucē xp̄i factam. Un̄ ⁊ illa crux ex transuerso angulo orientis vsq̄ ad angulū occidentis ducit̄ ad significandū ꝙ ille q̄ prius erat dexter factus est sinister. ⁊ q̄ erat in capite factus est in cauda. ⁊ ecōuerso. Scd̄o representat paginā vtriusq̄ testamēti. qd ꝑ crucem xp̄i adimpletū est. Unde moriēs dixit ꝯsumatū est. Et crux ex transuerso ducit̄. q2 vnū testamentū i alio ꝯtinet̄. Quia rota erat i rota. Tertio rep̄ntat artic̄los fidei Ecclesie em̄ pauimentū est nostre fidei fundamentū. Elemēta q̄ inscribunt̄ sunt articuli fidei. quibus rudes ⁊ neophici de vtroq̄ ꝑp̄lo in ecc̄ia erudiunt̄. q̄ se puluerē ⁊ cinerē reputare debent. iuxta illud qd dixit abraā. Gen̄. XVIII. Loquar ad dn̄m meū cū sim puluis ⁊ cinis. Quinto cruces in ecc̄ia depingunt̄. qd siquidē fit triplici rōne Prio ꝓpter demonū terrorē vt. s. demones q̄ inde expulsi sunt videntes signū crucis terreant̄. ⁊ illuc ingredi nō presumāt. Timēt ei valde signū crucis. Un̄ chrysostomus. Ubicunq̄ demones signū dominicū viderint. fugiūt timentes baculum quo plagā acceperūt. Scd̄o ꝓpter triūphi ostensionē Cruces em̄ sunt vexilla xp̄i ⁊ signa eius triumphi. Unde vt ostendat̄ ꝙ locus ille xp̄i dn̄io subiugat⁹ est. ideo ibidem cruces depingunt̄. Nam ⁊ apud imperialē magnificentiā obseruat̄ vt qn̄ aliq̄ ciuitas ei tradit̄. imperiale vexillū in ea erigit̄. In hui⁹ figuratiōe dr̄ Gen̄. XXVIII ꝙ iacob lapidem quē supposuerat capiti suo erexit in titulū. videlicet in titulū preconialē memorialē ⁊ triumphalē. Tertio ꝓpter ap̄loꝝ representationē. Naȝ illa duodecim luminaria ante cruces posita significant duodecim ap̄los q̄ per fidē crucifixi totū mundū illuminauerūt. Hec igit̄ cruces illuminant̄ ⁊ chrismate inungunt̄. qm̄ ⁊ ap̄li fide passionis xp̄i totū mundū illu

minauerūt ad cognitionē. inflāmauerunt
ad amorē. vnxerūt ad ꝯscientie nitorē. qđ
per oleū. ⁊ ad bone vite odorē qđ per bal/
samū intelligit. E De tertio scꝫ per
quos ꝓphanat sciendū. ꝙ ipam domū dei
ꝑ tres prophanatā legimus. s. per ieroboā
ꝑ nabuzardan. ⁊ per antiochū. Jeroboam
eñ sicut legit. III. Regū. XII. duos vitu/
los fecit ponens vnū in dan. ⁊ aliū in be/
thel. q̄ dicit domus dei. ⁊ hoc ꝓpter auari/
ciam fecit. ne scꝫ regnū ad roboā rediret.
Per hoc significat ꝙ auaricia clericorum
multū ecclesiā dei ꝯtaminat. q̄ in ipis cle/
ricis multuꝫ regnat. Hieremie. VIII. A
minimo vsqꝫ ad maximū omēs auariciaꝫ
sequunt. Bern. Quē dabis michi de nu/
mero prelatoꝝ q̄ nō magis inuigilet subdi
torū euacuandis marsupijs q̄ꝫ vicijs extir
pandis. Vituli sunt nepotuli. quos in be/
thel. i. domo dei ponūt. Ecclesia etiā ꝑ ie/
roboā ꝓphanat si ex auaricia vsurarioꝝ vł
raptoꝝ edificat. Vñ legit ꝙ cum quidam
vsurarius ecclesiam quandā de rapinis ⁊
vsuris ꝯstruxisset. epm ad eius dedicatio/
nē multis p̄cibꝫ iuitauit. Cū igit eps cuꝫ
suo clero officiū ꝯsecratōis ageret vidit pꝰ
altare dyabolū stantē i cathedra ī habitu
episcopali. Qui dixit epo. Quare ecclesiā
meā ꝯsecras. cessa iam. qꝛ ad me iurisdi/
ctio eius pertinet qꝛ de vsuris ⁊ rapinis e/
dificata est. Cum ḡ eps inde cum clericis
territꝰ fugeret dyabolꝰ ꝯtinuo ipam eccłiaꝫ
cum grandi strepitu destruxit. Nabuzar/
dan sicut legit. IIII. Regū. XXV. domuꝫ
dei ꝯbussit. Nabuzardan aūt princeps co
quorū significat illos q̄ gule ⁊ luxurie de/
diti sunt. q̄ de ventre suo deū suū fecerūt fm
qđ dicit apostolus. Quorū deus venter ē.
⁊c̄. Qualiter aūt venter deus dicat. osten/
dit hugo de scō victore in suo claustrali di
cens. Solent dijs templa ꝯstrui. altaria e
rigi. ministri ad seruiendū ordinari. imo/
lari pecudes thura ꝯcremari. Deo siqui/
dem ventri templū est coquina. altare mē
sa. ministri coqui. imolate pecudes carnes
cocte. fumus incensoꝝ odor sapoꝝ. Rex
antiochus q̄ fuit superbissimus ⁊ ambici/
osus domū dei polluit ⁊ ꝓphanauit. sicut
legit. I. Mach. I. Per quē significat ꝙ su
perbia ⁊ ambicio que vigent in clericis q̄

nō appetunt prodesse sed preesse. multū ec/
clesiā dei ꝯtaminat. De quorū supbia am/
bitiōe dicit Bern. Honorati incedunt de
bonis dñi cui tamē dño honorē nō deferūt
Inde is quē quottidie vides meretricius
nitor. hystrionicus habituꝫ. regius appa/
ratus. Inde aurū in frenis ⁊ sellis ⁊ calca
ribꝫ. ⁊ plus calcaria q̄ꝫ altaria fulgent. Et
sicut per tres ꝓphanata extitit. ita ꝑ alios
tres dedicata ⁊ ꝯsecrata fuit. Dedicatio/
nē eñ primo fecit moyses. scđo salomō. ter
tio iudas machabeus. Per qđ insinuatur
qđ in dedicatiōe ecclesie debemus habere
humilitatē q̄ fuit in moyse. sapientiā ⁊ di/
scretionē q̄ fuerunt in salomone. vere fidei
ꝯfessionē q̄ fuit in iuda. F Scđo vi/
dendū est de ꝯsecratiōe siue dedicatiōe tē/
pli spūalis qđ tēplū sumꝰ nos. s. ꝯgregatio
oim fideliū. qđ ꝯstruit ex lapidibꝫ viuis. I
Petri. II. Tanq̄ꝫ lapides viui superedifi/
cati. ⁊c̄. Ex lapidibꝫ politis. Vñ cantat.
Tunsionibꝫ pressuris expoliti lapides. ⁊c̄
Ex lapidibꝫ quadris. Quattuor eñ late/
ra lapidis spiritualis. sunt fides spes ca/
ritas ⁊ operatio. q̄ equalia sunt. qꝛ vt dicit
Gregorius. quantū credis tantuꝫ speras.
quantū credis ⁊ speras. tantū diligis. quā
tum credis speras ⁊ diligis. tm̄ operaris.
In hoc quidē templo altare est cor nostrū
super qđ altare tria debēt deo offerri. Pri/
mū est ignis dilectiōis perpetue. Leuitic.
VI. Ignis scꝫ dilectiōis erit perpetuus. ⁊
nunq̄ꝫ deficiet in altari scꝫ cordis. Scđm
est incensum orōnis odorifere. I. Paralip.
VI. Aaron ⁊ filij eius adolebūt incensum
super altare olocaustomatis ⁊ thimiama/
tis. Tertiū est sacrificiū iusticie. qđ sacrifi
cium ꝯsistit in oblatiōe penitentie ⁊ in ho/
locausto dilectiōis perfecte ⁊ in vitulo car
nis mortificate. De his ps. Tunc accepta
bis sacrificiū iusticie oblatiōes ⁊ holocau/
sta tunc imponēt super altare tuū vitulos.
Templū aūt spirituale qđ sumus nos
ad similitudinē templi materialis ꝯsecrat
Primo eñ sūmus pontifex scꝫ xp̄s ho/
stiū cordis clausum inueniēs ter circuit dū
pctm̄ oris cordis ⁊ operis ad memoriā eiꝰ
reducit. De hoc triplici circūitu dr̄ Esaie
XXIII. Sume cytharā quo ad primū. cir
cui ciuitatē cordis scilicꝫ quo ad scđm. me

retrix obliuioni tradita quo ad tertium. Scdo ipm hostiu cordis clausum ter percutit vt sibi aperiat. Percutit em ipm cor ictu beneficij consilij et flagelli. De qua triplici percussione dr Prouerb. I. quantu ad malos. Extendi manu mea. etc. hoc quantum ad collata bnficia. Despexistis omne consiliu meu. hoc quantu ad inspirata consilia. Et increpatiões meas neglexistis. hoc quantu ad illata flagella Uel ter percutit dum rationale mouet ad peccati cognitione. concupiscibile ad dolore. irascibile ad peccati vindicta et detestatione. Tertio ipm templuz spirituale ter aqua intus et extra debet irrigari. Hec aut trina irrigatio est trina lachrymarum interioru vel aliqn exteriorum effusio. Mens ei sancti viri vt dicit Gregorius dolore afficit considerando vbi fuit. vbi erit vbi est. et vbi no est. Ubi fuit inquit in peccato. vbi erit in iudicio. vbi est in miseria. vbi no est in gloria. Quando ergo interiores vel exteriores lachrymas fundit conside rando. s. qr fuit in pctõ et de ipo roez reddet in iudicio. tuc istud templu iam semel aq aspergit. Qn aut pro miseria in qua e ad fletu compungit. tunc scdo aqua irrigat. Qn pro gloria in qua no est lachrymas fundit. tunc tertia aqua aspergit. Huic aut aque admiscent vinu sal et cineres. qr cu his lachrymis debemus hre vinu spualis exultatiõis. sal mature discretiõis. et cineres profunde humiliatiõis. Uel per vinu limphatu intelligit hūilitas xpi qua habuit in carnis susceptiõe. Uinu em limphatu est verbu hūanatu. Per sal intelligit sanctitas sue vite. q est omibus condimentu religiõis Per cinere intelligit eius passio His igit tribus cor nrm debemus aspergere. s. bnficio incarnatiõis p qd prouocemur ad hūilitate exemplo sue cuersatiõis p qd informemur ad sanctitate. et memoria passiõis p qd incitemur ad caritate. Quarto scribit in h templo cordis spuale alphabetu siue spiritualis scriptura. Hec at scriptura q ibi scribit triplex est. s. dictamina factorum. testimonia diuinorum bnficiorum. accusatio proprioru delictorum. De his tribus Roma. II. Cuz ei gentes q lege no hnt naturaliter ea q legis st faciut eiusmodi lege no habetes. ipsi sibi sunt lex. q ostendut opus legis scriptu in cordibus suis. Ecce primu. Testimoniu reddente illis conscientia ipsorum. Ecce scdm. Et inter seinuice cogitationu accusantiuz vel etia defendentiu. Ecce tertiu. Quinto dnt pingi cruces. i. assumi pnie austeritates. q quide dnt inungi et igne illustrari. qr no solu ferende st patiter sz etia libent. qd significat per vnctione. et ardenter quod significat p igne. Un Bern. Qui morat in timore cruce xpi portat patienter. Qui proficit in spe portat libenter. Sed q consumat in charitate amplectit iam ardenter. Ite Multi videt cruces nras sz no videt vnctiões nras Qui g in se hec habebit vere templu ad honore dei dedicatu erit. dignus plane in quo xps habitet per gratia vt tande in eo habitare dignet per gloria Qd ipe nobis prestare dignet q viuit et regnat deus per omia secula seculorum amē.

Explicit legenda lombardica Jacobi de voragine ordinis predicatorum episcopi ianuensis.

Sequũtur quedã legende a quibusdã aliis superaddite. Et primo de decem milibus martyrum.

CLXXVIII

Passio et memoria decẽ miliũ martyꝝ venerat᷑ ꝛ colitur X. kal. iulij. q̃ oẽs vna die: pro xp̄i nõie passi sunt sub adriano imperatore aliisq; sex regibus qui ei venerũt in adiutorium. Hi sancti martyres dum ab impatore ad sacrificãdũ idolis cõpellerẽtur dixerũt. Sacrificiũ viuũ ꝛ immaculatũ offerimus nosmetipos dño nr̃o ihu xp̄o. q̃ pro humano genere nasci dignat᷒ ẽ ꝛ descẽdere de celis multis malis affligi. ꝛ ad vltimũ voluit etiã ꝑ nobis crucifigi. quẽ tu miser ignoras. Tunc iratus imperator iussit eos diu torqueri. ꝛ ad vltimũ crucifigi. Et oĩa tormẽta que passus est dñs noster iesus xp̄s forti animo ꝛ fide firmissima pro dño sustinuerũt. Locus igit᷑ vbi passi sunt beati martyres mõs ẽ magnus ꝛ vocatur ararat. ꝛ distat ab alexandria ciuitate quingentis quasi stadiis. A quib᷒ aũt passi sunt fuerũt exercitus regũ qui illi venerãt in adiutoriũ triginta milia. Hora ꝓo sexta illius diei terremotus factus est magnus. petre scisse sunt. sol obscuratus est. ꝛ oĩa signa q̃ in passiõe dñi visa fuerũt etiã ibi visa sunt. Tunc sancti martyres fundentes orationẽ ad dñm dixerũt. Dñe deus memẽto nostri in hoc patibulo crucis. ꝛ suscipe petitionẽ nostrã ꝛ ea q̃ a te exposcimus nob cõcedere digneris. vt quicũq; memoriã nostri corde ꝛ ore cũ ieiunio ꝛ deuotione celebrauerint mereantur a te assequi fructuosã mercedẽ tribuendo eis sanitatẽ corporũ medicamen aĩe ꝛ in domibus eoꝝ intus ꝛ foris bonorũ omniũ vbertatẽ cõcede. Et si in prelio fuerint. nõ eis nocere preualeãt inimici visibiles ꝛ inuisibiles. te ꝑ eis pugnante sed sicut placet tibi armis tuis eos protege. Diesq; vnus ieiunij nostre passionis vnum penitentialẽ annum compleat obseruantibus se deuoto corde. Et hoc dñatoꝛ dñe a te poscimus. dissipa oẽm occupationẽ ꝛ omnẽ imundũ spm̃ omnẽq; infirmitatẽ eorũ expelle quia gloriosum ꝛ laudabile est nomẽ tuũ per oĩa. s. s. Et respõdentib᷒ oĩbus amẽ facta est vox ď celo dicens. Que petistis dilectissimi mei scitote vos impetrasse. Gaudete quoq; ꝛ letamini. q꞉ orationes vestre corã xp̄o ꝛ immortali rege veraciter sunt exaudite. Et his dictis in confessiõe emiserũt spiritum veraciter percepturi premia regni celorũ Amen.

CLXXIX

De visitatione beate virginis Marie ad elizabeth.

Beatissima virgo dei a suis primordiis deo consecrata ꝓpter beneficia eius inaudita exhibita poplo inuocanti. oĩes in necessitate constituti ad eã confugiunt tanq; ad singulare remedium vbi humanũ subsidiũ nõ sufficit requisitum. Disposuit nanq; oĩa inferiora sua sapientia prouidentia industria: ꝛ gratia ꝓpulsata. Ubi gubernatrix seculi ꝛ terrene potẽtie in maria. Ubi mater misericordie ꝛ impatrix venie. in maria. Ubi mater militantis ecclie. in maria. vbi aduocata seculi. in maria. Huius rei cõsideratione vrbanus romanus pontifex sextus. dure ferens materiã scismatis occurrentẽ. perpẽdensq; animo ꝑspicaci. q̄ beata virgo sit peritissima aduocata delinquentium viatoꝝ. reparatrix sagacissima discrepantiũ animoꝝ: ꝛ visitatrix diligẽtissima errantiũ singulorũ. Pro gratia extinctionis scismatis impetranda pie statuit. q̄ licet festum visitatiõis marie ad elizabeth illo tp̄e post annũciationẽ dñicam debuerit celebrari. quo ipsam elelizabeth visitauit. ꝓpter maximas virtutes inibi operatas. q꞉ tñ ecclia illo tp̄e circa officiũ q̃dragesimale aut passionẽ xp̄i specialiter occupatur. ne tãta officij solennitas pretermittatur ad laudẽ ꝛ gloriã virginis gloriose idẽ vrbanus sextus pie statuit visitationis prefati festi memoriã. in crastinũ octauarũ beati iohannis baptiste. cũ octauis sequentibus de festo visitationis marie a cunctis fidelibus celebrari. Ut autẽ omnis fideliũ multitudo ad memoriã ꝑfate

visitationis marie ad elizabeth arcius et
deuotius excitetur. voluit idem Urba/
nus vt omibus vere confessis z contritis
dictũ festũ visitatiõis marie celebrantib⁹
cũ octauis. loco distributionũ materialiũ
in ecclesijs fieri consuetis. de thesauro spi/
rituali. vere indulgentie sicut in festo corpo
ris xp̄i futuris tēporib⁹ effectualiter largi
retur. Cũ igitur angelus nũciauit marie
ꝙ inuenit gratiã apud dñm. z ꝙ de ea cõ
ciperet filius dei ad salutẽ oim populorũ
q̄ꝫ cito ipa credidit statim cõcepit in vte/
ro verbũ dei. Et post gratias exhibitas d̄
tanto beneficio sibi facto ex magna chari
tate z pietate studuit suã cognatã eliza/
beth iam sex mẽsibus grauidatã in hieru
salẽ salutare z sibi cõpati ac seruire. Un/
de dicit de eadẽ. Exurgẽs maria abijt in
montana cũ festinatiõe in ciuitatẽ iudee
z intrauit domũ zacharie z salutauit eli/
zabeth. Abijt igit maria in mõtana cum
festinatiõe. quia ab angelo in itinere faci/
liter ductata fuit. spũs scti inflãmatiõe per
obrupta montiũ ducebat q eiusdẽ spirit⁹
motiõe suauiter fuit agitata. Beata igit
maria in dño confidens: hilariter trans/
migrauit super cacumina montium sicut
passer. In asperitate itineris congaude/
bat. per viã suauitatẽ colloquiorũ aspna/
batur. bona mentiũ in hierusalẽ collauda
bat. hierusalẽ in mõtanis celerrime cupie
bat. Noluit ibi inueniri in publico vel vi/
deri. sed abijt festinãter Abijt cũ festina/
tiõne in ciuitatẽ iudee vt iohãnes precur
sor dñi statim sanctificaret in vtero vt xp̄i
incarnatio in ciuitate magis publica pã/
deretur. z vt de illo loco ad fines terre tã/
torũ mysteriorũ declaratio vlterius pãde/
retur. Et intrauit domũ zacharie z salu/
tauit elizabeth. Ecce quõ intrauit superi/
or ad minorẽ. dña ad seruam. regina celi
et terre ad famulã z ancillã. vt sic laudã/
do laudib⁹ elizabeth visitaret. z laus eius
laudes reciprocas resonaret.

Tenor bulle per Bonifa/cium [illegible] IX. trãsmisse ad diuersas mũdi partes sup festo visitatiõis beate ma/rie virginis ad elizabeth.

Bonifacius eps seruus seruorũ dei ad
perpetuã rei memoriã. Superni benigni/
tas cõditoris humanã naturã ad simili/
tudinẽ suã creatã misericordi pietate respi
ciens. z collapsam fore primi parentis la/
psu considerãs. illã miro decreuit consilio
releuare. vt scz verbũ supnũ qd erat in pn
cipio eam a mortis nexib⁹ liberaret. Uo/
luit igitur pij patris qua nos dilexit chari
tas. tpe veniẽtis plenitudinis verbũ ipm
supnũ sub forma serui. carnẽ nostre mor/
talitatis assumere vt tandẽ mortẽ nostrã
moriẽdo destrueret. ac damnatiõis sentẽ/
tiã simul z maculã quã per reatum primi
homis generis humani posteritas incur/
risse noscebatur. clemens verbi eterni bo/
nitas aboleret. Quapropter de clara stir/
pe regia dauiticã preelegit virginẽ: in cui⁹
vtero mystico spiramine verbũ ipm carnẽ
susciperet vt egrederetur iuxta verbũ pro
pheticũ virga de radice iesse z flos de ra/
dice eius ascenderet. z requiesceret spũs
dñi super euz. Prouectã reginã inclitã in
matrẽ eligẽs que tanto regi digna fuit cor
poris thalamũ preparare. de q tanq̄ spõ/
sus p̄ filijs hominũ procederet speciosus
locũ in nazareth q̄ flos siue sanctitas dici
tur ad suã conceptionẽ elegit. In quo per
angelica salutationis eloquia ipius incar
nati verbi mysteria miraq̄ꝫ fuerũt solẽnia
celebrata. Ibi em̄ nostre sumpsimus exor/
dia redẽptiõis. ibiq̄ꝫ primũ dies sanctifi/
catiõis illuxit. qui nobis de salute spẽ in/
tulit z de eternitate leticiã In hoc etenim
tante fecunditatis loco virgo regia venu/
stissima a dño consecrata. flos castitatis.
vas celestis gratie mũdissimũ. oim virtu
tum floribus redimita cuius pulchritudi
nem sol z luna mirãtur. redẽptorẽ gentiũ
virgo cõcepit. datura lucem gẽtibus sub
mortis caligine cõstitutis. Sane ipa regi
na celorũ in cuius se clausit viscera dei fi/
lius factus homo. ex tãti honoris fastigio
sibi per angelũ nũciato nequaq̄ꝫ elationis
assumpsit spiritũ sed tanq̄ꝫ ancilla humi
lis q̄ꝫuis effecta mater dñi. hũilitatis sue
quã respexit dñs exequẽs officiũ. exurgẽs
maria abijt in mõtana cũ festinatione. Et
quẽadmodũ ab angelo humilime saluta

tiōis acceperat oraculum. sic etiam eliza/ beth humiliter salutauit. Elizabeth vero vt salutationē audiuit virginis gloriose. repleta spūscō. ꝛ incarnati verbi mysteriū in vtero sentiēs virginali. voce magna exclamauit ꝛ dixit. Benedicta tu inter mulieres ꝛ benedictus fructus vētris tui. Et vnde hoc michi: vt veniat mater dñi mei ad me. Ecce eñi vt facta est vox salutationis tue in auribus meis. exultauit ꝑ gaudio infans in vtero meo. Et beata que credidisti. qm̄ perficietur in te que dicta sunt tibi a dño. Ad que verba venerāda in humilitatis spiritu respōdēs. illud mirabile canticū decantauit. Magnificat anima mea dñm. Et exultauit spūs meus i deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue Ecce eñi ex hoc beatā me dicēt oēs generatiōes. Quia fecit michi magna qui potēs est ꝛ sanctū nomē eius Et misericordia eius a progenie in progenies timētibus eum. O magnū mysterium o admirabile cōmertiū. o ineffabile sacramentū. vt matres de pignorib9 que gestabant in vteris in spū presentarēt. ꝛ etiam prophetarent. Et vt sacri euāgelij pādet hystoria. celi regina grauida partu conse/ cranda diuino. pro humilitatis ampliori signaculo precursoris sui quē gestabat filij genitrici grauide humanitatis impendit obsequiū. Quo impēso cōpletoqꝫ hui9 modi visitationis quasi triū mensiū tēpore in domū suā est reuersa Hec est eñi illa de qua sacra canūt eulogia. Sole amicta lunā habens sub pedibus stellis coronari meruit duodenis. Hec est illa que in suis castis visceribus celi terreqꝫ gestauit opificē. Et sola cūctas hereses interemit. Et pro xpiano populo vt aduocata strennua ꝛ exoratrix peruigil ad regē quē genuit intercedit. Igitur felicis recordatiōis vrbanus papa sextus dignū reputās ꝛ debitū vt festū visitatiōis ipius beate marie virginis qn̄ vt prefertur visitauit elizabeth. in dei ecclesia celebraretur. qm̄ testimonio sancti suffultū euāgelij humanis nequit rationibus detractari. Ac attendens ꝙ laudes tāte virginis humana lingua nō suf/ ficit exprimere. Nec etiā sancti ꝛ iusti eam in cuius ille quē celi capere nō poterant se contulit aula virginali. dignis laudū preconijs ad plenū efferre potuerūt. Et cōsiderans dictus papa. ꝙ ex quo dominū in sanctis suis laudam9 q̄to magis in veneratione beate marie virginis matris ipi9 exultātibus animis collaudare ꝛ ei9 laudum agendo titulos gratias inferre quē genuit filio debeamus. Que etiā exaltata super sidera stellato considet sui solio genitoris. Nec etiā diuine nisus fuisset resistere voluntati. que tam sibi q̄ȝ alijs viris deuotis ad hui9modi sanctā festiuitatē celebrādā vt pie idē papa credidit. dignata fuit mentē inspirare. Deliberatiōe et super hoc matura prehabita De fratrū suoꝝ scē romane ecclesie cardinaliū consilio ad exaltationē fidei katholice digne ꝛ rationabiliter. videlicet sexto idus aprilis pontificatus sui anno XI. statuit vt festū prefatū videlicet visitatiōis beate marie virginis quando vt prefertur visitauit elizabeth. sexto nonas iulij annis singulis in dei ecclesia cum laudū cantico. leticie iubilo. cordisqꝫ tripudio sub duplici officio per orbē vniuersum solenniter celebraretur. Suasit etiā ꝛ consuluit idē vrbanus sextus. vt ipsius festi vigilia: vt vigilia natiuitatis. ꝛ assumptiōis predicte virginis festiuitatū. etiam in obseruatōne ieiunij deuotius obseruaretur. Et mandauit ꝙ simile non tamē duplex officiū absqꝫ alicuius sancti cōmemoratiōe. exceptis primis vesperis ante octauā aplorū petri ꝛ pauli. ꝛ officio totius diei octaue cū cōmemoratiōe tamē eiusdē noui festi. ꝑ septē sequentes dies in dei ecclesia cū celebritate debita cantaret Ac etiā volens idē vrbanus papa xpifideles ad colendū tante festum virginis. ꝛ etiā celebrandū. donis spiritualibus animare i posqꝫ mysticis de thesauris militātis eccle benedictionū munerib9 cupiens preuenire Oīb9 vere penitētibus ꝛ confessis. Qui matutinali officio festi eiusdē in eccl'ia q̄ idē celebraret interessent centū Qui vo misse totidē Qui aūt pmis ipi9 festi vespis sitr. cētū. Qui aūt scdis totidē Illi vo q̄ pme tertie sexte none ac cōpletorij officijs interessent. pro qualibet horarū

ipaꝝ quadraginta dies. Illis autẽ qui ꝑ
octauas festi predicti matutinalibus ve/
speroꝝ misse ac predictaꝝ horaꝝ officijs
interessent centũ dies singulis octauaruꝫ
ipaꝝ diebꝫ de omĩpotẽtis dei misericordia
ꝛ beatoꝝ petri ꝛ pauli aploꝝ eius autori/
tate confisus. deiniunctis sibi penitentijs
misericorditer relaxauit. Ne autẽ pro co
ꝙ ipsius vrbani predecessoris nr̃i supue/
niẽte obitu littere aplice sup premissis cõ
fecte nõ extiterint. huiusmodi constitutio
dicti predecessoris frustraretur effectu. vo
lentes ꝛ autoritate apostolica decernẽtes
ꝙ huiusmodi cõstitutio a dicto die vide/
licet VI. idus aprilis perinde sortiat̃ effe/
ctum ac si sup ea dicti ꝑdecessoris lr̃e sub
ipsius diei data cõfecte fuissent, ꝓut superi
us enarrat̃. Quodqꝫ pñtes littere ad probã
dum plene cõstitutionẽ huiusmodi vbiqꝫ
sufficiãt. Neqꝫ ad id ꝓbatõis aliud admi
niculũ requirat̃. Uniuersos igit̃ patriar/
chas archiepõs epõs ꝛ alios eccl̃iaꝝ pre/
latos monemus ꝛ hortamur in dño ꝑ apo
stolica eis scripta in virtute sancte obediẽ
tie districte precipiẽdo mãdantes. ꝛ in re/
missionẽ peccaminũ iniungẽtes. Quate/
nus tã gl̃iosum festũ ꝛ celebre annis sin/
gl̃is VI. nonas iulij vt ꝑfert̃. deuote ac so
lẽniter celebrent. ac ieiuniũ hmõi vigilie
suadeãt in augmẽtũ meriti obfuari. Et
faciãt per vniuersas eccl̃ias suarũ ciuita
tum ꝛ diocesiũ celebrari: ac officiũ ꝑagi
supradictũ. vt pia eiusdem virginis inter
cessione ipi xp̃ifideles hĩc a noxijs protegi.
ꝛ in futuro sempiterna conseq̃ gaudia me
reãtur. Nulli ergo omnino hoim liceat hãc
paginã nostre volũtatis. cõstitutiõis. mu/
nitiõis. hortatiõis. ꝛ mandati infringere
vel ei ausu temerario cõtraire. Si q̃s aũt
hoc attẽptare presumpserit. indignationẽ
oĩpotẽtis dei. ꝛ beatoꝝ petri ꝛ pauli apo/
stolorũ eius se nouerit incursurũ. Datum
rome apud sanctũ petrũ V. idus nouẽbris
põtificatus nostri anno primo. videlicet
sub anno dñi. M.CCC.LXXXIX.

Ex sermõe venerabilis Bede

Beata dei genitrix virgo semꝑ maria
tẽplũ dñi sacrariũ spũssci. cũ ab angelo sa
lutata fuisset. seqꝫ prole grauidã cognosce
ret confestim in montana perrexit portãs
a quo portabat̃. Et apte post visionẽ an/
geli beata dei genitrix in montana subijt
que gustata suauitate supernoꝝ ciuiũ. hu
militatis gressibꝫ. ad alta ꝩtutũ se trãstu
lit. Intrat igit̃ domũ zacharie atqꝫ eliza/
beth. quã seruũ ꝛ precursorẽ dñi pariturã
nouerat. Salutat. nõ quasi dubia de ora/
culo qđ accepat. sed vt gratulatura de do/
no qđ cõseruã accepisse didicerat. Non vt
verbum angeli mulieris attestatione pro
baret. sꝫ mulieri ꝓuecte etatis virgo iuuẽ/
cula ministeriũ sedula ipẽderet Ut ãt au
diuit salutationẽ marie elizabeth. exulta/
uit infans in vtero eius ꝛ repleta ẽ spũscõ
elizabeth. Et exclamauit voce magna.
Recte voce magna. q2 dei dona cognouit
Recte voce magna q̃ si illũ quẽ vbiqꝫ pre/
sentẽ nouerat etiã corporaliter adesse sen/
tiebat. Magna etẽim voce nõ clamosa ꝗ̃
duota intelligẽdũ ẽ. Neqꝫ em̃ modice vo
cis deuotione dñm laudare voluit. q̃ spũ/
sancto plena flagrabat. q̃ ꝛ illũ in vtero ge
stabat. quo in natis mulierũ maior nemo
ẽ. Eũ etẽm aduenisse gaudebat. q̃ cõceptꝰ
ex carne matris ꝩginis. filius altissimi vo
caret̃ ꝛ esset. Exclamauit aũt voce magna
elizabeth ꝛ dixit Benedicta tu inter mu/
lieres. O vere benedicta inter mulieres:
que sine exemplo muliebris cõditionis cũ
decore virginitatis gauisa es honore pa/
rentis. Et benedictus fructus ventris tui
Non quia tu benedicta. ideo benedictus
fructus vẽtris tui. sed q2 te preuenit in be
nedictiõibus dulcedinis ideo tu bñdicta.
Benedicta tu inquit inter mulieres que
illam generalẽ maledictionẽ euasisti qua
dictũ est. In tristicia paries filios. Et ni/
hilominus illã que secuta ẽ. Maledicta
sterilis in israel. Ac singularẽ cõsecuta es
benedictionẽ. vt nec sterilis maneas: nec
cũ dolore parturias Et benedictus fructꝰ
ventris tui. Nec ipse generali sanctorum
more benedictus. sed sicut ait aplus. q̃ꝝ
patres ex quibus xp̃s ẜm carnẽ q̃ est sup
omia deus benedictus in secula. De huiꝰ
ortu fructus psalmista mystico ẜmone te/
statur dicẽs. Etenim dñs dabit benigni/
tatẽ. ꝛ terra nostra dabit fructũ suum. De
dit q̃ppe dñs benignitatẽ. quia genus hu

manũ a reatu ꝑuaricatiõis ꝑ vnigenitũ
suũ liberare disposuit. Dedit benignita/
tem. q꞉ eius ingressu ꝟginalis vteri tem/
plũ sanctispũs gr̃a ↄsecrauit. Et terra no
stra dedit fructũ suũ. Quia eadẽ virgo q̃
de terra corpꝰ habuerat. filiũ genuit. diui/
nitate q̇dem deo pr̃i coeq̃lem. sed sibi car
nis veritate ↄsubstantialẽ. De h̄ ⁊ e‹sa›ias
templũ hũane redẽptiõis intuens ait. In
illa die erit germẽ dñi in magnificẽtia et
gloria. ⁊ fructꝰ terre sublimis. Germen
nanq꞉ dñi, fuit in magnificẽtia ⁊ gloria qñ
supnus dei filiꝰ in carne rꝑalis apparens
magnitudie ꝟtutũ celestiũ mũdo clarus
effulsit. Fructꝰ q̃z terre sublimis effectꝰ ẽ.
qñ carnẽ quã de nr̃a natura mortalẽ deus
susceꝑat. ꝟtute ꝟsatiõis imortalẽ iaz red
ditam ad celos subleuauit. Recte ĝ dicit.
Bñdicta tu inter mulieres. ⁊ bñdictꝰ fru
ctus ventris tui. Bñdicta est incompabi
liter. q̃ ⁊ diuini germis gloriaz suscepit et
coronã integritatꝪ seruauit. Bñdictꝰ fru/
ctus ventris illiꝰ. ꝑ quã ⁊ semen incorru/
ptiõis supne hereditatꝪ quã ꝑdidimus i
adã. fructũ recipimꝰ. Et vere ac singl̃ari
ter bñdictꝰ. q̇ nõ nr̃o more postq꞉ natꝰ est
gr̃am bñdictiõis a dño ꝑcepit. sed ⁊ ipse
ad saluandũ mũdũ bñdictꝰ venit in noie
dñi. Et vñ h̄ mihi vt veniat mr̃ dñi mei
ad me. O q̃ta in ꝓpheuisse mẽte humili/
tas. q̃ verus sermo dei que꞉ dixit. Suꝑ
quẽ reqescit spũs nisi suꝑ humilẽ ⁊ quie/
tum ac trementẽ verba mea. Matrez q̇/
dem dñi. q̃ ad se venerat. mox vt vidit eẽ
cognouit. Sed nihil in se talis meriti re/
periens q̃ dig̃ fieret a tãta hospite visitari
vñ h̄ mihi inq̇t. vt veniat mr̃ dñi mei ad
me. Qui nimirũ spũsctũs q̇ ei donũ pro/
phetie ↄtulit. munꝰ pariter hũilitatꝪ pre/
stitit. Prophetico repleta spũ genitricem
ad se aduẽtasse saluatoris intelligit. Sed
humilitatꝪ spũ circũspecta minus digna꞉
se eius aduentu dephendit. Ecce eni꞉ vt
facta est vox salutatiõis tue i auribꝫ meis
exultauit in gaudio infans in vtero meo.
Intellexit elizabeth eodem quo impleta
erat spiritu reuelante quid exultatio illa
sui significasset infantis. hoc est illius ve/
nisse matrem cuius ipse ꝑcursor ac demõ
strator esset futurus. Et q̃ mirãda. q̃ ci/
ta sanctispũs oꝑatio. Nulla quippe in di
scendo mora est vbi spũssanctꝰ doctor ad
est. En vno eodemq꞉ momento cum vo/
ce salutantis gaudiũ nascitur infantis. q꞉
dum vox ad aures peruenit corporales.
virtus spiritalis cor intrauit audientis.
nec solum genitricem sed ⁊ sobolem amo/
re dñi aduenientis accendit. Unde mox
eadem ꝑcursoris dñi genitrix ea que i oc/
culto cognouerat his qui simul aderant
et audiebant palam euangelizare cura/
uit. Nam subdit. Et beata que credidit.
quoniã ꝑficient ea que dicta sunt ei a dño
Nam ex hoc q̃z per spiritum didicit elisa/
beth. que angelus ad mariã verba ꝓtulit
q꞉ illa mox euangelizãti credidit. q꞉ hec di
uina oꝑante potẽtia absq꞉ vlla essent du/
bietate complẽda. Mirũq꞉ i modũ ide꞉
spiritus eam cum impleuit ꝑsentiũ simul
preteritoꝝ ⁊ futuroꝝ scientia instruxit.
De ꝑsentibꝫ nanq꞉ se edoctã monstrauit.
cum beatam mariam matrẽ dñi sui vo/
cans. quia redemptorẽ humani generis
in vtero gestaret indicauit. Unde etiam
fructũ ventris eius singulariter benedi/
ctum esse ꝓfessa est. Preteritoꝝ se noticia꞉
accepisse signauit que ⁊ verba angeli ad
mariam ⁊ ↄsensum marie credentis sibi
innotuisse ꝓdidit. Sed ⁊ futuroꝝ scienti/
am sibi non negatam intimauit. cum ꝑfi
cienda a dño que ei dicta essent aperuit.
Quis autem fratres mei dicere quis esti
mare sufficiat que tunc gratia spũs dei ge
nitricem repleuit. cum tanta in matre pre
cursoris lux doni celestis emicuit. Ueru꞉
audiamꝰ ꝟba que dixit. si forte ex his ali/
q̃tulum valeamus dinoscere quid intus
habuerit. Audita ergo ꝯfessione elisabeth.
qua eam beata꞉ inter mulieres ꝑdicauit.
matrem dñi sui cognouit. fidem fortem
laudauit. ad cuius ingressum seipsam cũ
filio spũsancto repletam esse signauit. nõ
amplius tacere potuit dona que ꝑceperat
sed que semꝑ animo gerebat vbi aptũ tẽ/
pus inuenit. etiam deuota oris ꝓfessione
patefecit. Nanq꞉ vt virginalẽ decebat pu
dorem. acceptũq꞉ diuinitus oraculũ aliq꞉/
diu silentio tegebat archanũ mysterij ce/
lestis in sui pectoris abdito venerabatur
occultum. expectabat reuerent donec ipse

donoꝝ distributor quid sibi doni specialis tribuisset. quid secreti reuelasset. q̃ncunqȝ vellet ostenderet. At postq̃ȝ eadem que sibi erant charismata prestita. per alios spiritu reuelãte esse patefacta cernebat. mox etiam ipsa thesaurũ celi quez in corde seruabat aperuit. Ait ergo. Magnificat anima mea dñm: ⁊ exultauit spiritus meus in deo salutari meo ⁊c. Quib9 primo dona sibi specialiter ꝯcessa ꝯfitetur. Deinde generalia dei beneficia quib9 generi humano in eternũ consulere non desistit enumerat. Eius autem anima dñm magnificat q̃ omnes interioris hoĩs sui affectus diuinis laudib9 ac seruiciis mancipat. qui obseruantia preceptoꝝ dei semꝑ eius potentiam maiestatis se cogitare demonstrat. Eius spiritus in deo salutari suo exultat. quem nihil in terrenis libet. nulla caducarum rerum affluentia emollit. nulla aduersitas frangit. sed sola illius a quo salus speratur eterni sui ꝯditoris memoria delectat. Que cum oĩbus perfectis verba recte ꝯueniãt. maxime tamen ea beataz dei genitricem ꝑferre decebat. que meriti ꝑuilegio singularis spiritali ipsius dilectione flagrabat cuius corꝑali ꝯceptiõe gaudebat. Que iure in iesu. id est. in salutari suo speciali pre ceterꝭ sanctꝭ gaudio potuit exultare. quia quem perpetuũ salutis autorem nouerat huncipsum tꝑali ortu d̃ sua carne nasciturũ esse sciebat. quatenus in vna eademqȝ persona veraciter suus fili9 esset ⁊ dñs.

CLXXX
De sancto Arbogasto

Sanctissimi sacerdotis christi arbogasti exortũ vel cõuersationẽ eius a puero ad ꝑfectionẽ vsqȝ pontificat9. seu antiq̃tas obliterauerit vel scriptoꝝ raritas non declarauerit: quia scriptio non docet incertum habetur. At ꝟo tanti patris insignia quibus in diebus suis miraculis choruscãtib9 claruit non ex toto sunt silentio oppressa. que per aures fidelium transeundo. posteris narrantib9 auribus nr̃is sunt infusa. Tradunt namqȝ eum in temporibus dagoberti regis. cum sancta ecclesia longe lateqȝ flores doctrine catholice suaue redolentes diffunderet. ⁊ verbuz dei vsqȝquaqȝ prospere curreret. de aquitania progressum. diuino nutu argentinẽsis ecclesie cathedrã consedisse susceptũqȝ culmen regiminis felici gubernatiõe diu rexisse. Hic beatus christi sacerdos prefato regi amica familiaritate adeo est innexus vt eo intra regalem aulam ascito illius alloquio delectaretur, consilio vteretur. Qua iocunditate cum vterqȝ suo rex in regno. episcopus in episcopatu prospere se agerent. hostis humani generis inuidia res leta vertitur in contraria. Nam cuz q̃dam die venatores regis more solito apꝝ insequerentur in saltu. regis etiam filius qui erat ei vnic9 pariter cum eis in eodem discursu festinauit. Dum autem illi ꝑ deuia queqȝ ⁊ diuersos anfractus cum canibus oberrarent. solus relictus singulari occurrit incautus. Quo viso sonipes in quo sedit pauefactus. cursum retorquens in fugam vertitur. Puer ꝟo cum eum freno retinere conaretur. ⁊ in alteram partem habenam strictius traheret. heu nimiũ pronus a sella est ꝓlapsus. Adhuc autem habena quam in manu tenebat inherens per terram tractus. calcibus equi miserabiliter est protritus. Quem sui pedisseq̃ diu quesitum ⁊ ita inuenientes attritum. non sine maximo merore tollentes. ⁊ in equis leuantes. funere lugubri domũ sũt reuersi. Cum autem in palatio regis quod factum fuit personaret. q̃ȝtus vndiqȝ ꝯcursus virorum ac mulierum. q̃ȝtus planct9 q̃ȝtus eiulatus regales edes. vicos. campos. vbicunqȝ auditum est impleuerit. nemo valet explicare. Interea puer in lecto collocatus. altera die vita presenti est exutus. Quid igitur huiusmodi ꝯcussionis facto opus sit. ⁊ quõ regis dolorem mitigarent. cum secum quererẽt. tandem ꝯsilio inuento. vt eps inuitetur. regi suggerũt. Quod ille deuotissime amplectens mox sine dilatione legatis directis. vt ad se episcopus omni festinantia fatigare se digneretur exposcit. Nec mora iussa faciunt epm adeunt causam inuitatiõis non sine luctu exponunt. Ille ꝟo audito casu amici.

totus spiritu ꝯturbatus. flens multumꝫ
gemens statim ꝓperare non distulit. Nec
minus interea rex ad aduentum pontifi/
cis impatiens egressus. senem eminus fe/
stinantem conspicatus. fusis lachrymis.
velato capite. multis comitantibꝫ atqꝫ la
chrymantibꝫ stipatus occurrit. Qui cum
se inuiceʒ solito salutare pararent. pre ni/
mio cordis dolore vox hesit in gutture. q̄
tum lachrymarū ex vtraqꝫ parte fluxerit.
nulli cognitum esse poterit. Tandem lu/
ctu saciati. cum nox aduenisset. ⁊ omnes
sopor grauissimus oppressisset. ad oratio/
nem processit episcopus. Quomodo aut
quibus verbis orauerit non patet. q̄d au/
tem impetrauerit non latet. Finita auteʒ
oratione accessit ad feretrum. eiectisqꝫ oi/
bus ad exequias vigilantibꝫ. flexis geni/
bus cōmittit se beate marie patrocinijs.
vt illa que vitam mundo genuit. vitam
puero impetraret a filio. Inter orandum
puer surrexit. exutūqꝫ funebribus indum̄
tis. quibus ante visus est episcopus iussit
indui regalibꝫ. Igitur qui huic officio ad
erant clamorem gaudij diutius cohibere
non poterant. q̄n libere eruptum atrium
omnēqꝫ aulam regis vociferatu maximo
implebant Quo omnes a somno excussi
huc illucqꝫ discurrebant. causam tanti so
nitus ignorantes. Necnon rex ipse q̄ tunc
primū parum somni carpebat exterritus
nam nimiū tristis tota nocte iacebat in
somnis. cubiculum vbi tantus fragor ex/
ortus est festinus erupit. Quanta leticia
cor eiꝰ pulsauerit. fuse pre gaudio lachry/
me testantur. cum reuiuiscere vidit. pro q̄
si eum reciperet ipse mori concupiuit. Vo
cata mater ad sancti viri pedes festinat.
quia cor eius triste filius viuus mulcebat
Necnon omnes qui ad funꝰ defiendū cō/
fluxerāt gaudio repleti. ad āmirationem
resurgentis pueri. quiqꝫ pro alijs ire festi/
nabant. Rex ergo ne moram faceret. epi/
scopo domū ne laudaretur a populo festi/
nanti. consilium cum regina duxit quo/
modo sanctum remuneraret. qui eis tan/
ta beneficia a deo prestitisset. Aurum ar/
gentum quecunqꝫ ꝯcupiscibilia ⁊ regio
dono honorabiliora in thesauris inueni/
re poterant. gratissime precepit offerri. hu

militer deprecans. vt accipe dignaretur.
Que sanctus vir accipere deuitans ait.
Si aliquid pro gratiarū actione deo offer
re te delectat. ad agendum dei seruitium
in ecclesia beate matris christi. cuius me/
ritis filium viuum recepisti. terminos ei/
us quia angusti sunt ad tantum seruitiū
dilatare aliqua parte regni tui vt sit ī vsu
fructuario. ibi seruientibus deo. Si ita re
gie maiestati placeʒ potereʒ. q2 hꝫ firmius ac
stabilius est ad beatitudinē tuaʒ. tuorūqꝫ
et precedentium patrum. ⁊ sequentiū po/
sterorum promerendam. q̄ꝫ aurum quod
oculos cum videtur delectat. ⁊ cor cuʒ ꝑ/
ditum fuerit contristat. Quam ꝓpositio/
nem pontificis rex gratulant̄ amplectēs
vbi inquit inuenire poterimus locum ta/
lem qui congruat ad seruiendū matri ce/
lestis regis. cuius sunt vniuersa in celis et
in terris. Cunqꝫ hec secum volueret. men
temqꝫ per omnem alsaciam spargeret sic
vbi forte talis locus inueniretur qui tan/
te dn̄ationi aptus haberetur occurrit ani
mo rubiacham oppidum cunctis vsibus
id est. agris vineis. campis. ac siluis. aq̄s
edificijs. populis. opulentissimū. summe
regine in dotem conuenire. Non distulit
rex. voto tandem inuento. coram optima/
tibus suis assensum tam bono consilio p̄/
bentibus. testamentum facit. vt rubiacha
cum omnibus appenditijs confinibusqꝫ
ad se pertinentibus. etiam ⁊ cuʒ villis to/
tum ⁊ integrum amodo ⁊ deinceps sit sb
dominio sancte argentinenꝭ ecclesie. serui
entis genitrici dei marie. stabili ⁊ inextri/
cabili stipulatione subnixum. Hoc nobi/
li donatiuo ditatus. valedicens regi. ad ꝓ/
pria remeauit episcopus. cōuocatoqꝫ cle/
ro. militumqꝫ cetu. populi quoqꝫ conuen/
tu. cunctis astantibus ⁊ aspicientibꝫ testa
mentum acceptuʒ posuit super altare cō/
secratum in honore sancte marie. Postea
ꝓ multis annis vixit. pollens virtutibꝰ
sanctis. E quibus vnum miraculum fi/
delibus valde proficuum. huic operi dig/
num duximus inserendum. Ferunt nāqꝫ
eum circa flumē quod de saltu vosagi. no
mine brusch a mixtū cū alsa fluuio qui al
ueo per alsaciam eo vsqꝫ decurrit oratori/
um ligneuʒ paruum sibi fieri iussisse. quo

nocturno silētio fluuiū trāsiēs veniret. vt ibi secretius in orōne mactaret. mentem quoqȝ i diuina ꝯtēplatiōe latiꝰ extēderet. Subinde ꝓ̄o cū nauigiū non inuenit. sicꝯcis pedibꝫ fluuiū trāsiuit. cōpletaqȝ orōne rursus sup̄ vndā ambulās repedauit. ita ḡ religiosam vitā ducēs. diuersis morbis oppressos curauit. demōes ab obsessis corporibꝫ fugauit. discordātes ꝯcordare fecit qb̄ꝫ ꝼm modū necessitatꝭ cōmodus extitit moderator. Cū aūt sentiret iminere sibi diē extremū in mōticulo vrbi vicino extra ciuitatē vbi scti michaelis ē ecclesia ꝯstituta sepulturā sibi fieri ꝑcepit. ⁊ eo se ferri ac sepeliri. imitās saluatorē xp̄m: q̄ extra portam elegit sibi sepulchrum.

CLXXXI

De sancto Adelfo

Eati adelfi metensis epi celebraꝉ natal. q̄ decimus a btō clemēte q̄ primꝰ eandeȝ sedem regēdā a btō petro susceꝑat gubnauit. Huiꝰ pr̄ felix noīe de aq̄tania ortus extitit. mater beatrix de nobili burgūdiorū gn̄e originē duxit. Huic in somno angelus dei apparēs q̄ filiū paritura eēt annūciauit. ⁊ cuiꝰ noīs c̄ꝫteqȝ ꝟtutis ⁊ meriti succedēte tp̄e foret intimauit. Natꝰ ḡ btūs adelfus ⁊ ablactatꝰ ecclesie disciplinis imbuēdus tradiꝉ. in qb̄ꝫ ita ꝓfecit vt nulli videreꝉ esse scōs. Ad ꝑfectū igiꝉ eruditus btō rufo auūculo suo metēsi ep̄o traditur vt eius bonis actibꝫ ꝓbisqȝ moribus ad bn̄ viuendū informareꝉ. Btō aūt ruso XXVIII ep̄atꝰ sui āno defuncto. sctūs adelfus ꝯcordi voto cleri ⁊ populi ep̄s eligitur. ⁊ licet reluctāte pastor metēsi ecclesie ꝯsecraꝉ. Adepto aūt ep̄atu. q̄ꝫ largꝰ in elemosynis. q̄ꝫ ꝑnox in orōnibꝫ ⁊ vigiliis. q̄ꝫ assiduus in ieiuniis fuerit. nulliꝰ lingua ad liq̄dū enarrare poterit. Cū autem eandē sedē decē ⁊ septē annos i oi scītate rexisset. de h̄ seculo ad celestia reḡ migrauit. ⁊ iuxta btm̄ rufum auūculū suū in ecclesia sancti felicꝭ martyrꝭ sepulꝰ est. Et q̄ꝫti meriti apud deū vterqȝ fuerit miracula ońdūt. Pꝰ multa ꝓ̄o ānoꝝ curricula āno videlꝫ dn̄ice incarnatiōis. dccccxl. sb̄ ludouico imꝑatore. drugone venerabili ep̄o metēsem regētē sedē. petitiōe lantfridi coepiscopi ipsiꝰ ecclesie. ⁊ totiꝰ ꝯgregationis monasterii q̄d dr̄ nouū wylere. clero q̄ȝ et pp̄lo alsacie ꝓuincie id summa deuotione fieri poscētibꝫ. ad sup̄ noīatū cenobiū venerabile corpꝰ scti adelfi trāslatū est. eo q̄ idē locus metēsi ecclesie subiectꝰ sit. Cum aūt sacratissimū corpꝰ de tumulo leuareꝉ odore imēse suauitatꝭ astātes ꝑfusi sunt. et hic odor vsqȝ q̄ ad destinatū locū ꝑuentum ē a naribꝫ comitātiū nō recessit. Silua etiā vosagi vie q̄ ferebaꝉ ꝯtigua. se ob honorē sacri corꝑis q̄si salutādo inclinauit. Cū aūt de villis ⁊ agris oībusqȝ locꝭ ad dei viri corpꝰ deducendū multitudo populi ꝯcurreret. q̄dā hō in agro occupatus cū ceterꝭ occurrere noluit. insuꝑ etiaȝ sctō dei ꝯuicia ingessit dicēs. q̄ nō vere diḋ sctūs esset sed ꝓpter pecuniā ꝯgregandaȝ eius corpus in feretro deducereꝉ. Statim ḡ vt blasphemia ꝟba ore ꝓtulit ita febribꝫ colligatꝰ est vt ad ꝓpriā domū nisi aliorū manibꝫ deportatꝰ redire nō posset. Utrū aūt ab hac infirmitate ꝯualuerit vel i sua infidelitate defecerit. nobis manet incognitū. Aliꝰ q̄ȝ multo tp̄e in mag̃ infirmitate depressus accessit ad feretrū. ⁊ se ad deportandū submisit. ⁊ statim sanitatem quā desiderabat accepit. Ut aūt ad locū sepe iam noīatū ꝑuenit. maxia cleri ⁊ populi turba excipiꝉ. ⁊ cū mag̃ gloria in ecclesia sancti iohānis baptiste collocatur. ibiqȝ q̄ cū christo regnet manifestꝭ signoꝝ indiciis comꝓbaꝉ.

CLXXXII

De sancto Jodoco

Eatus iodocus fuit iudahelis regꝭ britonū filiꝰ. Habuitqȝ frēm maiorē natu btm̄ videlicet iudahelū. q̄ successit pr̄i i regno. Isti duo frēs imo due gēme celestes ꝯtemporanee fuerūt regꝭ frācoꝝ dagobti. cū q̄ post ḡues inimicitias adinuicē pacificatus est ipse rex britonū iudahelus. ⁊ magnis ab ipso muneribꝫ honoratꝰ. Regressus itaqȝ i britāniā. cogitauit regᵐ terrenum ꝓ celesti regno relinquere. ⁊ vitā monachicā ducere. frēm suū iodocū iunioreȝ corā se ꝯuēiri fecit ꝰ suscipiēdo regni gub/

naculo vt suū posset adimplere ꝓpositum ⁊ frui cohabitatōe monachoꝝ. Btūs aūt Jodoc⁹ nō min⁹ feruēs in dei dilectione ꝺ liberādi inducias octo dierū vix a frē ipe/ trauit. Jnterim die noctuqꝫ anxi⁹ cogitare cepit. quō posset effugere regnū sib' ⁊ patri/ am ⁊ fris sui circa se studiū declinare. Ip/ so igit' in monasterio q̄dā vbi lr̄as didice/ rat cōmorāte. ⁊ orōni frequētius incūbēte ꝯtigit vndecim illuc ꝑegrinos venire. qui causa deuotōis limia aploꝝ Petri ⁊ pau li visitare desiderabant. His secreto asso/ ciatus parisi⁹ veīt cū eis. ac vtrū vlterius cū eisdē ꝓcederet dubitauit. Consiliū tan dē a spūsancto cōsecutus q̄ gressus ei⁹ i oī/ bus dirigebat. ab hoc itinere ⁊ a socijs iti neris declinauit. Et ad pontiniȷ cōfinia q̄ antiqs plena nemoꝛib⁹ erāt. ⁊ feris ac aīa lib⁹ solū habitabilia festinauit. Delectat⁹ itaqꝫ loci illi⁹ vasta solitudīe. disposuit ha bitationē ibi facere sup fluuiū alzeiā. Sꝫ a duce heymone illi⁹ terre dn̄o ꝑ septēꝫ an/ nos ab hoc ꝓposito retardatus est. int' q̄s annos literas magis didicit: ⁊ sacros oꝛ/ dines suscepit. Tandē sacerdos effectus. iam dicti ducis filiū qui eū in maxima ve neratōne habebat de sacro fonte suscepit. Elapso septēnio. ad vitā solitariaꝫ transi/ ens in loco alzei fluminis riuulis vndiqꝫ circūdato ibidē ecclesiā ⁊ domunculā edi/ ficauit. Preter plura que ꝑ eū dn̄s opatus est miracula. hic est considerandū ꝙ volu cres ⁊ pisces diuersi generis ad sactā eius manū palpabiles receptis ab eo alimentꝭ veniebant ⁊ recedebāt q̄i domestici. Qua dā ꝟo die dū ad victū quotidianū nō ha/ beret nisi panē modicū: sibi ⁊ discipl'o suo dn̄s in specie paupis aduenit elemosynaꝫ petens. Uir dei Jodocus panē diuidi ius sit in q̄tuoꝛ ptes. et paupi petenti vnā par tem de q̄tuoꝛ erogari. Uix egressus erat. ⁊ ecce dn̄s reuertit' in foꝛma egeni deficiēt' inedia. ⁊ secūdo panis quadrante satissa/ ctū est eius petitioni. Nec moꝛa regressus tercio quasi esuriens et deficiens fame. do/ nata est etiaꝫ ei pars panis tercia. Conse/ quenter visus est dn̄s in altera paupis ef/ figie rogaturus elemosinaꝫ sicut iā tercio fecerat ante nec erat vnde reficeret' nisi de residuo panis quadrante. Uiro itaqꝫ dn̄i

Jodoco ⁊ hunc erogare iubente ait eius minister. Uis ne aliquid nobis remane/ at. Uolo inquit sanctus totū tribui esuriē ti. quia potens est dn̄s etiā hodie nostre ꝓ/ uidere necessitati. Uix recessit dn̄s. ⁊ inte/ rim dum consolaret' verus dei amicus di/ scipulū de panis erogatiōe cōmotum. ecce ꝑ fenestrā vise sunt ⁊ inuēte in alueo fluīs quatuoꝛ nauicule onuste victualib⁹. De q̄ bus quis eas adduxerit: vel quo ille due/ nerint postqꝫ fuerunt victualib⁹ exonera/ te: vsqꝫ in hodiernū diem ignorat'. Hec et alia que ꝑ eū dn̄s ibidē miracula demon/ strare dignatus est. longe lateqꝫ patriam ad eius visitationē ad impetranda eius suffragia cōmoueruīt. Cunqꝫ ibidem octo annis elapsis. ꝓpl'i frequētiaꝫ nequiret su stinere. ad vlterius desertū dn̄o duce ꝓces/ sit. Constructoqꝫ ibi oꝛatoꝛio in honoꝛe be ati Martini ⁊ mansiuncula ibidē pluri/ mas ab hoste antiquo passus est insidias ꝑ. XIIII ānos q̄bus illic est cōmoꝛat⁹. Eo in loco signo crucis facto ꝓpria manu aqui lam de sublimi ꝓstrauit. que gallū suū ab/ stulit. ⁊. XI. gallinas singillatiꝫ gallumqꝫ suū incolumē suscepit. Nō longe post dya bolus in hoꝛribilem mutatus colubꝝ gra uiter ipm momoꝛdit in pede. Qua lesiōe ꝑ spiritūsanctū edoctus vt ad aliū locum transiret a diūcto sibi duce Heymone va/ stā circūibat heremū vt inuenīret habita/ tionis locū. Jnquirēdo aūt cuꝫ ibidē gra ui dux toꝛqueret' sitis inopia: ꝑ lassitudine ⁊ siti obdoꝛmiuit. Jnterim seruus dī Jo/ docus oꝛōni incubuit: surgēsqꝫ baculo q̄ innitebat' terre infixo sicut alter Moyses aquā ꝓduxit ⁊ fontē inde largiter effluen/ tem. Quo exhilarati dux ⁊ eius familia suesitis extinxerūt ardoꝛē. ⁊ transeuntib⁹ ibidē adhuc aquaꝫ administrat sufficien tē. Progressus inde versus mare i vmbꝛo sa valle cliuū ascendit paruuꝫ. Quo dele/ ctatus. hec est inq̄t cathedra. hec est requi es mea in seculū. Duce itaqꝫ reuerso ad ꝓ/ pria: vir dei ꝓpria manu duo ibidem con/ struxit oꝛatoꝛia. Unū petro apostoloꝝ p̄n cipi: alterum Paulo gentiū doctoꝛi. Pro/ fectus est etiā postmodum Romaꝫ voca/ tus a beatissimo Martino tunc Roma/ ne sedis antistite: qui a multo tempoꝛe cō/

cupierat videre eū. ⁊ a sanctissimo eiꝰ col/
loquio satiari. Receptus est ab eo cuꝫ ho/
nore debito et tractatus. Ibideꝫ a spiritu/
sancto doctus est. quē in omnibus custodē
⁊ magistrū habuit vt ad heremū suaꝫ re/
uerteret. quam in terris sibi elegit habita/
tionē: inde in breui exiturus a corꝑe. ⁊ trāſ
migraturus ad consortium angelorum. ⁊
perpetuam diuine maiestatis contempla
tionem. Post sacra ⁊ multa de eternitate
colloquia. ⁊ mutua orationū suffragia in/
ter ipm̄ et summū pontificem habita. pre/
ciosissimis a domino papa sibi collatꝭ sā/
ctorum reliquijs: reuersus est cum totius
patrie gaudio ad pontinij confinia. Ubi ī
monte habitationis sue in qua modo req̄
escit corpꝰ sctī Jodoci. ꝓposito parentū ꝯsi
lio: adducta est sibi puella absq̄ oculis na
ta. que sicut docta fuerat in visione faciem
⁊ loca vbi oculi debebant esse lauit de aq̄
illa qua vir sanctus manus abluerat. Et
mox receptꝭ oculis clare cepit videre. Du
ce itaq̄ heymone presente cuꝫ innumera
dei plebisq̄ turba in occursum beati Jodo
ci congregata sanctissimis quas attulerat
reliquijs cum omni qua decuit veneratio
ne repositis in noua beati Martini eccle
sia. in qua nunc sacrum corpus eius requi
escit. tunc de nouo facta lapidea a prefato
duce: ipse vir beatus preparauit se ad di/
uina mysteria celebranda casula indutus
ad modum niuis alba. Qui cum astaret
altari tercio ydꝰ iunij ⁊ ministraret cū de
uotione maxima. diuina manus apparu/
it super eum visibiliter inter sacrosancta
missarum solennia: suumq̄ sacerdotem et
locum illum assignauit ⁊ confirmauit be
nedictione perpetua cum promissione ta/
li. ⁊ voce mirabili celitus subsecuta. Quia
contempsisti diuitias terrenas: ⁊ refutasti
paterni regni culmina: ⁊ elegisti pauꝑ es/
se. ⁊ latere abiectus in terra ista deserta et
inuia: preparaui tibi coronaꝫ inter agmia
angelorum. eroq̄ loci huius in quo resol/
ueris defensor ac iugis custodia. vniuersi
q̄ hūc locum visitaturi in perpetuum cū
deuotione ⁊ pura cordis intentione ꝓ tui
nominis memoria: diuina in terris gratia
non defraudabuntur: ⁊ postmodū ad gau
dia ꝑuenient sempiterna. Sequenti itaq̄
tꝑe btūs Jodocus in carne preter carneꝫ
viuēdo nō hō sꝫ angelus videbat. Idus
decembris obdormiuit in dño ipso dño p̄
sente: ⁊ angeloruꝫ obsequijs. Domini pre/
sentiā ostendit intolerabilis claritas splē
doris. et incomparabilis dulcedo diuini
odoris. Corpus etiā eius. quia v̄go fuerat
⁊ imunis a carnalis cōmixtionis ꝯtagio.
ita sanū ꝑmansit ⁊ integrū vsq̄ ad ānos
quadraginta in tumulo ac si spūs vite fo/
ret i eo. Et a custodibꝫ corꝑis sibi vngues
manuū ⁊ vngues pedū. ⁊ capilli capitis ⁊
barbe quasi viueret excrescētes: incidebā/
tur ⁊ radebant oi sabbato: q̊adusq̄ succes
sor ducis heymonis minus reuerenter ⁊ p̄
sumptuose imemor scripture dicentis. nō
tēptabis dñm. sacrariuꝫ violenter irripuit
cū satellitibus suis. et intrauit vbi reposi/
tū erat corpus sanctissimū. Uisoq̄ mira/
culo statim cecitate ꝑcussus versus est in
amentiā: ⁊ exclamans: ha ha sancte Jodo
ce: surdus ꝑmansit ⁊ mutus quoadsq̄ di/
em clausit extremū. Prolixitatē aūt mira/
culoꝝ que ꝑ ipm̄ dñs exhibere dignatus ē
suis fidelibus in nostris temporibus vide
mus. sicut de pluribꝫ a morte resuscitatꝭ vl
suspendio vl alio mortis genere defunctꝭ
siue in aquis suffocatis. seu etiā ipsius be/
neficia quo ad multiplicationē bonorum
temporaliū. nec calamo scribere nec s̄mo/
ne enarrare sufficimus. Cuiusdaꝫ deuoti
sibi filium in cunabulis iacentem: cū esset
incendiū vndiq̄ in domo circa puerū. bea
tus Jodocus miraculose conseruauit: pā/
nis quibus inuolutus fuit ⁊ ipsis cunabu
lis cū puer leuatus esset in fauillam et ci/
nerem penitus resolutis. vt omibus pate
ret q̄ edacitas flāme que lignorū ac lapi/
dum potuit duritiam consumere teneruꝫ
infantem beati Jodoci custodie traditūꝫ
non licuit ledere. Qui postmodū filius in
monasterio sctī Jodoci monachus factꝰ ē
Quot surdos claudos paraliticos ⁊ alios
infirmos curauit non est numero colligere
Unde est q̄ de regio fastigio sibi voluit pꝰ
mortem retinere: ne in loco vbi sacrū eius
corpus requiescit alius ardeat liquor nisi
liquor cere. Quod infortunio suo experti
sunt tres monachi. Qui in ecclesia vbi cor
pus eius fuit delatum desepo lucernas tē

prauerunt accendere nec aliquatenus po/tuerũt. Contigit aũt in signũ temeritatis sue duos ipsorum incontinenti decedere. tercium vo oris cõtractione puniri. ac ita permansit oibus diebus vite sue. Sunt aũt he festiuitates beati Jodoci. Prima vicz in die beati Barnabe qñ infra missarũ solennia manus dñi sup eum apparuit. Qd etiã miraculum sepius p alios sctõs ostẽ/sum. virtus diuina ad veritatẽ illius veri et sanctissimi sacrificij comprobandam in cordibus fragilium misericorditer demõ/strauit. Secunda est in die sancti Jacobi apostoli fratris sancti Johannis euange/liste. de inuentione sancti corporis eius. Tercia est de morte eius in die sancte Lu/cie virginis

CLXXXIII
De sancto Othmaro.

Thmarus in prouincia alemanie natus atq nutritus est. Dum esset puer a fratre suo churiam pducitur et literis imbu/itur. Virtutibus tñ plus vel eque vt sciẽ/tia studuit. iuxta illud Sapieñ. Que i iu/uentute nõ congregasti. quõ inuenies ea i senectute. Victori comiti eiusdẽ regionis. factus adolescens seruiuit. Per cuius proui/dentiã ac dilectionẽ integram ad ipsũ quia vidit in eo indolem bonam ad sacer/dotiũ promouetur titulo sancti Florini. Co/gente prefato comite prelatus ibi positus est, propter suã religionẽ scientiam et famam volantẽ de mundicia vite sue. et valtramus qui ex iure hereditario dñs fuit heremi il/lius in q beatus Gallus cellam sibi pstru/xerat. obtinuit a prefato comite vt othma/rus preesset illi celle in oibus que ad ipsaz ptinere videbantur. Insup duxit eũ ad Pi/pinum regem. vt autoritate regia concedẽ/te. ipm eiusdẽ loci abbatẽ confirmaret. Cu/ius petitioni tanq iustus rex consensũ p/buit. Et p manũ regis Othmaro pfirma/to in abbatẽ. et valtramus omia bona sua seu possessiones libere et integraliter resi/gnauit. Mandauit itaq rex ac pprio ore iussit ibidem vitam instituere regularem Rediens igitur Othmarus. locũ reforma/uit. et infra annos paucos tam in possessio/nibus q in religione valde diues effectus ẽ et in edificijs pluribus confirmatus. Bea/tus igitur othmarus abbas cum vidisset possessiones temporales suo monasterio ex dei bonitate accrescere in immensum. ti/mens sue psone virtutum incrementa de/crescere. a seipso incepit. et parsimonie ve/hementius insistebat ita vt etiam in preci/puis ieiuniorũ diebus de consuetudine bi/duo abstinentiam continuaret. Pauperta/tis et humilitatis amator precipuus et cũ/his elemosynator magnus fuit. Pauper/tatem eius illud ostendit. q crebrius sine tunica sola tm capa indutus ad monaste/rium remeauit exemplo christi qui vilibus pannis in sua natiuitate obuolutus fuit. Et postea creuit in omnibus eius paupertas vt nos sup instanti pecunia minime confidamus In necessitate monasterij sui asello pro equo frequentius vtebatur. In misericordia et elemosyna nulli serus fuit Unde et pauperibus in ppria persona serui/uit. Leprosis nõ longe a monasterio habi/taculum fecit. Capita pauperum et pedes in ppria persona lauit. Unde et pater pau/perum a pluribus est appellatus. Nocte eos visitauit. et eisdẽ vt dictũ est diligenter obsecutus est. Hospitale insup constru/xit vbi ceci paupes recipiebantur. Quorum curam adeo solicite gessit. vt etiã de nocte monasterium egrediens infirmitati eorũ multo obsequio deseruiret. Inter hec et va/rinus et Ruthardus qui tunc totius ale/manie curiaz ãministrabant. dyabolo sua/dente imanissimo morbo auaricie preuẽti res ecclesiarum sub sua potestate sitaruz per vim sibi iniuste vendicabãt. Que ma/la loco sancti Galli similiter inferebãt Su/per quibus iniurijs beatus Othmarus Pipino regi de ipis querimoniam mouit dicens se grauissima incursurum si eis dis/simulando consentiret. Quibus rex gra/tiam suam interdixit. si illi monasterio non restituerent omnia iniuste ablata. Il/li vo auaricia victi regis preceptum nul/latenus obseruauerunt. sed insup beatuz Othmarũ dum reuerteretur a rege captiuã/tes. missis ob hoc militibus. vinctum ad se duci fecerunt. et Lampertum falsũ fra/trem cenobij ipius Othmari. q ab ipsis in

ductus fuit: vt abbatem suum falso ⁊ mendaciter de crimine accusaret ⁊ nequiter infamaret, ꝯduxerūt. Quā ꝑditionē contra innocentē nequā ille monachus cōmittere nullatenus formidauit. Itaqȝ ꝯcilio iniq̄ cōuocato corā multis ipē Lampertus beatū Othmarū de femina accusauit. Unde ad penā exilij ipm̄ cōdemnauerūt: i insulam reni miserabiliter relegantes. Ubi post multas quas paciēť sustinuit miserias in cōfessione christi. XVI. Kal. decembris bono fine quieuit. Hui⁹ aūt Lamperti iniquā machinationē q̄ suū prelatū innocenter inuoluit. de⁹ iustus iudex sic puniuit: ꝙ ipm̄ monachū febris adeo grauis arripuit vt resoluto vigore mēbroꝝ caput ipius ad terrā frequenti⁹ vertereť. ⁊ more q̄drupedū cogereť ambulare. Un̄ etiā coactus diuino iudicio eū purgente vt se peccasse in sanctū dei publice fatereť. Quiescite inq̄t sācta sinodus Nicena: ⁊ nolite ꝑseq̄ eos q̄ recte deo famulanť: ⁊ sincera volūtate supna dei mādata custodiūt: ⁊ v̄ris legibus sbiuganť: q2 nō decet vt carnales spirituales ꝑsequāť. Un̄ etiā Greg⁹ ait Qui calūniā illatā nō ꝓbat penā incurrere d̄bet quā si ꝓbasset reus vtiqȝ sustieret. Cōcilium aūt illud nequiter inchoatū nequi⁹ est finitū. Sepultus aūt btūs Othmarus i exilio vbi hodie in insula capella ostendiť annis. X. ibidē corpus suū incorruptū ꝑmansit. Post. X. ꝓo annos visū est discipulis ipi⁹ vt corp⁹ sui abbatꝭ ad scti galli monasteriū. cui fm volūtatē dei ꝑfuit i spūalibus ⁊ tpalibꝫ: ōferre modis oibꝫ deberēt Pergētes itaqȝ ad locū corp⁹ tollētes naui imposuerūt. Quorū deuotionē ⁊ corpis ipi⁹ sanctitatē miracula crebra ⁊ plura cōsequunť. Tempestas eni multa ventoꝝ ⁊ ꝓcellarum que ꝑ totum lacū constantiensem tunc temporis visa fuit. in omni via illa nulli eorum impedimento fuit. Vasculum etiam modicum vino plenum quod secum tulerant ipsis monachis ad refectionē consedentibus quotienscunqȝ exhaustum fuit liquoris vini nullū sensit detrimentū. Beati igiť Othmari corpus ad monasteriū beati Galli delatum: multis ibidem precedentibus et consequentibus miraculis feliciter ⁊ honorifice requieuit.

CLXXXIIII

De festo presentationis Marie ad templum in hierusalem.

Paulus episcopus seruus seruorū dei ad futuram rei memoriā. Rationi congruit et conuenit honestati: vt ea que d̄ Romani pontificis grā processerunt licet eius supueniēte obitu litere apostolice d̄ super ꝯfecte nō fuerint. suū ꝯsequanť effectū Sane felicis recordatōnis Pio pape. II. predecessori nostro ꝓ pte dilecti filij nobilis viri vvilhelmi ducis saxonie duduȝ exposito ꝙ ipē dux ex specialis deuotōnis affectu quē ad inclitā ꝓpugnatricē nostrā gloriosissimā virginē Mariam feruenti animo gerebat: ab intimis: ꝓpterea desiderabat festū presentationis eiusdē btīssime virginis Marie. qd̄ vicesima. I. die mensis nouembris annis singulis in terris ⁊ dominijs suis de ꝯsuetudine celebrať etiā ex speciali sedis apostolice decreto et statuto annis singulis ꝑpetuis tpibus dicta die solēniter venerari. idē predecessor sincere deuotōnis affectū quē prefatus dux ad ipsum ⁊ romanā ecclesiam gerere cōprobať attendens: ⁊ pie considerans ꝙ merita beatissime virginis predicte erga genus humanū tantis honoribus cōpensari nequibant: q̄n illa maioribus in dies et illustrioribus dignissima censereť: prefati q̄ȝ ducꝭ in ea pte supplicationibus inclinatus videlicet sub dato die noñ. Junij. pontificat⁹ sui anno sexto autoritate apostolica sua ꝑpetua et irrefragabili sanctione suarum si super hoc confecte fuissent literarum tenore statuit decreuit et ordinauit ꝙ festum p̄sentationis hoc modo sicuti assumptōnis visitationis et alia festa beate Marie memorate. in terris ⁊ dominijs prefati ducis dicta die annis singulis perpetuis futurꝭ temporibus de mandato sedis apostolice deinceps a cunctis christifidelibus solenniter celebraretur. Mandamus nihilominus statutum ⁊ decretuȝ sua huiusmodi de celebrando festum predictum ꝑ prelatos ⁊ alias ecclesiasticas personas in dominijs ⁊ terris predictis solenniter publicari. Ne autem de statuto decreto ⁊ man/

dato predictis pro eo ꝙ sup illis ipsius pij
predecessoris nostri eius superueniente obi/
tu litere apostolice ꝯfecte nō extiterit pos
sit quomodolibet hesitari volumus et di
cta apostolica autoritate decernimꝰ ꝙ p̄/
sentes litere ad probandū plene statutum
decretum ⁊ mandatū pij p̄decessoris huiꝰ
modi vbiqꝫ sufficiant. nec ad id ꝓbatiōis
alterius adminiculuꝫ requirat. Nulli ergo
oino hominū liceat hanc paginam nostre
voluntatis ⁊ concessionis infringere vel ei
ausu temerario contraire. Si quis autez
hoc attemptare presumpserit indignatio
nē omnipotētis dei et beatoꝝ Petri ⁊ pau
li apostolorū eiꝰ se nouerit incursurū. Da/
tum Rome apud sanctū Petrum anno in
carnatōnis dn̄ice. M.CCCCLXIIII. se/
decimo kal. octobris pontificatus nostri
anno p̄mo. Sequit bulla indulgentiaꝝ
prefati festi. Paulus episcopus seruus
seruoꝝ dei. Uniuersis christifidelibus p̄/
sentes literas inspecturis. salutē ⁊ aposto
licam benedictionem. Ad id maxime ver
satur nostra itētio vt christifideles ad ma
iorem deuotionē ⁊ frequentiorē veneratio/
tionē precelse dei genitricis ꝟginis Ma
rie que velut aurora consurgens: pulcra vt
luna. electa vt sol: terribilis vt castrorum
acies ordinata. verū solem iusticie redem/
ptorem nostrum Jesum christum qui illu
minat abscondita tenebrarum. in mundo
potestatis tenebrose spūsancto coopante ꝓ
duxit. que nec est visa primā similē nec ha
bere sequentē. modis congruentibus exci
temus. vt exinde fideles ipi deuotione et
orōnibus ꝓpriis. ac ipsius virginis inter/
cessione adiuti. nostrisqꝫ inducti exortatio
nibꝫ reddant diuine gratie aptiores. Sa/
ne dudū felicis recordatōis Pio pape. II.
predecessori nostro ꝓ parte dilecti filij no/
bilis viri Wilhelmi ducis saxonie exposi/
to. ꝙ ipe dux ex specialis deuotionis affe/
ctu ab intimis d̄siderabat festū presentati
onis eiusdem virginis quod vicesima pri
ma die mensis nouembris annis singulis
in terris ⁊ dominijs suis d̄ cōsuetudine ce
lebrat. etiā ex spēalis sedis aplice decreto
⁊ statuto perpetuis tempibus dicta die so
lenniter venerari. idem predecessor prefa/
ti ducis supplicationibus inclinatus au/
ctōritate apostolica statuit decreuit ⁊ ordi
nauit. ꝙ festū presentatōnis hmōi sicuti as
sumptionis visitationis ⁊ alia festa beate
Marie memorate. in terris prefatis per/
petuis futuris temporibꝫ eadez die de mā/
dato sedis apostolice ab ipsis fidelibꝫ solē
niter celebraret: prout in nostris cū dictꝰ
Pius predecessor anteqꝫ sue sup his litere
conficerent. rebus fuerit humanis exem/
ptus. inde confectis literis plenius conti/
net. Nos igitur cupientes ꝙ festū p̄dictuꝫ
in d̄bita veneratione habeat: ⁊ ad illud co
lendū eidemqꝫ virgini famulanduꝫ fide/
les ipi eo libentiꝰ animent quo ex hoc do/
no celestis gratie vberius conspexerint se
refectos de omnipotentiꝫ dei misericordia
⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apostolorū eius
autoritate confisi omnibꝫ vere penitentibꝫ
⁊ confessis qui die predicta ad laudem et
honorē ipiꝰ virginis ī singulis eccl'ijs mo
nasterijs ⁊ alijs locis ecclesiasticꝭ infra ꝑdi
cta dominia existentibꝫ. in quibus officiū
eiusdē virginis celebrari contigerit diuis
interfuerint. vel in vigilia eiusdē festi ieiu
nauerint annuatim centum dies de iniū/
ctis eis penitentijs misericorditer in dn̄o
relaxamus presentibus perpetuis tempo
ribus duraturis. Uolumus autē ꝙ si al's
in vigilijs ieiunantibꝫ vel diuinis hmōi in
teressentibꝫ aliqua alia indulgentia imꝑ
petuū vel ad certum tempus nondū ela/
psum duratura p nos concessa fuerit. pre/
sentes litere nullius existant roboris vel
momenti. Datum Rome apud sanctum
Petrū anno incarnationis dominice. M
CCCCLXIIII. XII. kal. Februarij. ponti
ficatus nostri anno primo. Sequit insti
tutio huius festi per archiepiscopum ma
guntinensem Adolfus dei gratia sācte
maguntine sedis archiepiscopus. sacri ro
mani imperij p germaniaz archicancella
rius ac princeps elector. ad futurā rei me
moriā. Ex spēalis deuotionis affectu quā
ad inclitā ꝓpugnatricē nostrā gl'iosissimā
semp virginē Mariam dei genitricez fer/
uenti animo gerimus ab intimis ꝓpterea
desiderantes ꝙ festum presentatōnis eius
dem beatissime virginis quod vicesima p̄
ma die mensis nouembris annis singulis
celebrat d̄ ꝯsuetudine. deinceps ānis singu

lis perpetuis tꝑibus dicta die solenniť ve
nereť: ea ꝓpter attendentes ꝛ pie cōsiderā/
tes ꝙ merita beatissime virginis predicte
erga genus humanū tantis honoribꝫ rpē
sari nequeunt qn illa maioribꝫ in dies ꝛ il
lustrioribus dignissima censeať. hac nr̄a ir
refragabili sanctione statuimus ꝛ decerni
mus ac ordinamus. ꝙ festū presentatōnis
hmōi sicuti festū cōceptōnis beate ꝟginis
Marie memorate ꝑ nr̄as ciuitates ꝛ dyo
ceses dicta die annis singulis perpetuis fu
turis temporibꝫ deinceps a cūctis christi/
fidelibꝫ solenniter celebreť cum ꝓpria histo
ria de eodem festo presentatōnis. et vbi ꝓ/
pria de illo nō habeť hystoria. tūc hystoria
de natiuitate eiusdez gloriosissime ꝛ inte/
merate virginis recipiať. sic ꝙ vbi natiui
tas habeť presentatio inserať. Et insuper
vt christifideles ad maiorez deuotionē et
frequentiorē venerationē dicte precelse di
genitricis que velut aurora ꝯsurgens. pul
cra vt lūa. electa vt sol. terribilis vt castro
rum acies ordinata. verū solem iusticie re
demptorē nostrū iesum christū qui illumi
nat abscondita tenebrarum in mundo po
testatis tenebrose spū sancto cooperante pro
duxit. que nec visa est primam similē nec
habere sequentē. modis cōgruentibus ex
citemus vt exinde fideles ipi deuotōnibꝫ
ꝛ orōnibus ꝓpriis ac ipsius virginis inter
cessionibus adiuti. nostrisqꝫ inducti exci/
tatōnibus reddanť diuine gratie aptiores
necnō ad prefatum colendum festuz virgi
nis intacte eo libentius animenť quo ex h
dono celestis gratie vberius conspexerint
se refectos. de omnipotentis dei misericor/
dia ac beatoꝝ Petri et pauli apostoloruz
eius. necnō sancti Martini ꝯfessoris pa/
troni nostri autoritate ꝛ meritis confisi oī
bus vere penitētibus ac confessis qui die
predicta ad laudem ꝛ honorem ipsius vir
ginis in singulis ecclesiis monasteriis et
aliis locis ecclesiasticis prefatarū nostraꝝ
ciuitatum ꝛ dyocesium in quibus officiuz
eiusdem virginis celebrari contigerit. di/
uinis interfuerint. vel in vigilia eiusdem
festi ieiunauerint annuatim. XL. dies de ī
iunctis eis penitentiis misericorditer ī do
mino relaxamus. presentibus perpetuis
temporibus duraturis In cui⁹ rei testimo
nium secretum nostrum presentibus ē ap
pensum. Datum in ciuitate nostra Ma
guntina die penultima mensis Augusti.
anno dn̄i. MCCCCLXVIII.

De eodem festo.

Que est illa puella mater ꝛ virgo sem
per Maria fratres carissimi que nūc mū
do ostensa est. quindecim gradus ascēdēs
hodie in templo a parentibus deo presen/
tať. Unde processit: quo ascendit. ꝛ quan/
te virtutis existat videamus Quid autē
putas qualis olim fuerit vel nūc sit ista ꝑ
sona. que sanctis oībus spectanda ꝓponiť
ꝛ imitanda. Hoc aūt in primis instruere
phas est. ꝙ anima eius ꝛ caro quā elegit ī
habitaculū sibi. Fecit sapientia dei patris.
ab omni malicia ꝛ īmundicia fuerit puris
sima. quando in ea ꝛ de ea verbum extitit
caro factū: dicente scriptura. In maliuo
lam animā non introibit sapientia nec ha
bitabit in corpe subdito peccatis. Int om
nes itaqꝫ sanctos hui⁹ beatissime ꝟginis
memoria eo frequentius agiť. q̊ maiorem
apud deum gratiā inuenisse crediť. Hec
quidem virgo maria priusqꝫ nasceret diui
nis est oraculis denūciata: ꝛ miraculis de
signata. Tandē ꝓo nata a progenie diui/
nitus ordinata. Nata siquidē est vt legi/
mus nazareno patre bethleemita matre.
quas vrbes ipius natiuitati vel conuersa
tioni destinatas esse non tacuerunt ꝓphe/
te. Descendit aūt de radice illius fide pre
clara abrae. cui superne ꝓmissa fuerat om
nis benedictio gentiuz in suo semine. De
scendit a stirpe dauid. quez deus ꝓpter no
tam sibi probitatem sublimauit dicens.
Inueni virū ꝺm cor meum. De regali nā
qꝫ tribu simul et sacerdotali duxit originē
que summum erat paritura regem atqꝫ
pontificem. Quoddaz itaqꝫ siderium mi/
cat in Marie generatione videlicet ꝙ lō
ge ante patribus diuersimode celitus est
repromissa ꝙ ex Abrae semine et ex regibꝫ
orta. ꝙ etiam illi generationi ob singulare
priuilegium sanctitas diuinitus agnosci/
tur concessa. Hanc eīn inter figuras vt
dictum est mysticas sacerdotalis virga.
dum sine radice floruit. hanc Gedeonis
vellus dum in medio aree sicce maduit.
hanc in visione Ezechielis orientalis por

ra que nulli vnqꝫ patuit. presignabat. hāc
etiam inter prophetas pre ceteris Esaias
nunc ex radice yesse virgam orituraꝫ. nūc
euidentius virgam parituram promitte/
bat. De his autem de quibus certi sum⁹
meritorum prerogatiuis paulisper loqua
mur. ad edificationem nostram: ac diuini
nominis laudem vt pro famulatu religio
conseruetur: et pro affectu deuotio augea/
tur. Quis igitur nisi hec virgo que sola
vniuersam prauitatem hereticam intere/
mit. sola preter deum sit que nos in omni
virtute confirmet suisqꝫ meritis cōmen/
det ⁊ auxilietur precibus. vt ⁊ ipsi digni i/
ueniamur in eius laudibus: a quibus si/
quidem humana mortalitas non debet
cessare. sed de illius gloria nec silere patit̄
deuotio: nec dignum aliquid potest conci/
pere cogitatio: vel inerudita parturire lo/
cutio. Hec est que totius mundi reparati
onem obtinuit: salutem omniū impetra/
uit. Quis tandem o benedicta misericor/
die longitudinem ⁊ latitudinem. sublimi
tatem ⁊ profunditateꝫ inuestigare possit
Longitudo eīm ipius vsqꝫ in diem nouissi
mū subuenit vniuersis eam inuocantib⁹.
latitudo eius replet orbeꝫ terrarū. vt quo/
qꝫ sua misericordia plena sit omnis terra.
Sublimitas eius ciuitatis superne rui/
nas restaurauit. Profunditas q̄ꝫ sedenti/
bus in tenebris ⁊ vmbra mortis redem/
ptionē obtinuit. Sic ergo tue pietatis o
Maria ipsam quam apud deū gratiam
inuenisti: notam facis mundo. sanctis pre
cibus tuis obtinendo reis veniam: egris
medelam: pusillis corde robur: afflictꝭ cō/
solationem: periclitantibus adiutoriū ⁊ li
berationē. Qualis nanqꝫ fuerit vita hu/
ius virginis Marie expectantis in tem/
plo redemptionem generis humani dicat
Ambrosius. Sit itaqꝫ vobis tanqꝫ i ima
gine descripta virgitas Marie: ex qua ve
lut in speculo refulget species castitatis ⁊
forma virtutis. Virgo erat mente ⁊ cor/
pore: corde humilis verbis grauis: animo
prudens: loquendi peritior. legendi studi/
osior. intēta operi. verecunda sermone. nō
in incerto diuitiarū. sed in prece pauperis
spem reponens arbitrū mentis deum nō
hominē querens. Nullum ledere: cunctis
bene velle. maioribus assurgere: equalib⁹
non inuidere. iactantiam fugere. Quādo
illa lesit parentes. Quando fastidiuit hu
milem. Quando derisit debilem. Quan/
do vitauit inopem. Nihil toruū in oculis.
Nihil procax in verbis. Nihil in actu iue
recundū. Nō gestus fractior. Nō incessus
solutior. Non vox petulantior. vt ipsa spe/
cies corporis fieret simulacrum mentis. et
figura probitatis. Ipsa nanqꝫ est illa que
celis gloriam dedit: terris deuꝫ pacemqꝫ
refudit: gentibus fidem. vicijs finem. vite
ordinem. moribus disciplinam. O plena
gratiarum. non solum puero Abrae sed ⁊
camelis potum tribuens de supaffluenti
ydria tua. quia tu es vera puella preelecta
⁊ altissimi filio preparata. Offerent̄ inq̄t
propheta virgines regi. sed post eam. Nā
primatum ipsa sola vendicat sibi. Et licꝫ
ad dei genitricem digne collaudandaꝫ ne
mo inueniatur ydoneus. tamen votis oī/
bus non debet cessare; quilibet etiam pec/
cator a laudibus quia in laudibus salua
toris est iter salutis nostre. In honore igit̄
sancte genitricis eius a laudibus nolite
cessare. Ipsa nanqꝫ est virgo Maria que
a nullo virtutum genere vacabat. cui gra
tie plenitudinem inesse dei nuncius assere
bat. Quis eīm cum ammiratione iocūda
non speculetur ipsius adolescentis natu/
re fortitudinem ⁊ prudentiam ac fideꝫ in
angelico colloquio: vbi tam constanter lo
quitur. tam prudenter interrogat. tā faci/
le credit. Quis nō iusticiam miretur. quo
niam sic vniuersa precepta diuine legis
adimplere satagebat. vt nec ad se pertinē
tia quedam velut purificationē legalem
inexpleta relinqueret. Ipsius quoqꝫ tem/
perantia satis emicuit. que virginitatis li
lium in humilitatis valle produxit. De/
promebant itaqꝫ virtutes in cogitationeꝫ
affectu cordis eius ineffabilem armoniaꝫ
quam ipsa creatrix ⁊ inhabitatrix eius di
sapientia delectabat̄ audire choruscabāt
foris quoqꝫ in superficie sermones ⁊ act⁹ vn
de possent homines glorificare deum ⁊ sa
lutis exempla accipere. Altius igitur in/
tuemini fratres carissimi et cōsiderate q̄n
to deuotionis affectu Mariam a nobis
honorari voluit. q̄ toti⁹ boni plenitudineꝫ

in ea posuit. vt proin de si quid in nobis est
spei: si quid est gratie vel salutis. ab ea no
uerimus redūdare que ascendit delitijs
affluens. ortus plenus deliciarū. quē nō so
lū afflauerit. sed pflauerit supueniens ille
auster diuinus vt vndiqꝫ fluant aromata
illius. Totis ergo medullis cordiū z vo/
tis omnibus veneremur Mariam. quia
sic est voluntas: eꝰ qui totū nos habere vo
luit p illam. Ipsa est apud deū aduocata
nostra: que non potest sustinere repulsam.
quia apud deum inuenit gratiam. Pro/
uidens quippe erat non sapientiā vt Sa
lomon. non diuitias. nō honores querebat
sed gratiā requirebat. Sola nimirum est
gratia qua saluamur. Sola gratia indi/
gemus. Quid aliud cōcupiscimus. Que
ramus igitur gratiam. sed p inuētricem gra
tie mariā. quia qui querit inuenit. z frustra
ri nō valet. Ceterū quicqd illud est quod
offerre pas do: marie cōmendare memēto
z quod offerre desideras. gratissimis illis
z omni acceptione dignissimis marie ma
nibꝫ offerendū trade. si non vis repulsam
sustinere. Nec formides ad Mariā acce
dere. qr tanta gratia est repleta: z spūscō
pfusa vt fieret celis sublimior. fastigijs pul
crior. sanctitate gratiosior. Deniqꝫ si diligē
ter intendas in Maria singulas virtu/
tes. in ea prorsus inuenies singulares q̄ vi
debantur esse cōmunes. Que etem vel ange
lica puritas illi audeat virginitati compa
ri: que digna fuit fieri sacrariū spūssācti z
habitaculū filij dei. Si rerum precia pen/
samus de raritate. sup omnes est illa. que
prima proposuit angelicam in terris vitam
ducere: z propositū virginitatis īmobile ser
uare: quia nec aliquatenus titubauit āge
lo filium promittente. Ascensiones nanqꝫ
in corde suo disposuit conuersatione piter
z oratione. Ascendit deniqꝫ in montana
cum festinatione. Dicamus pie ascendit
prius in templū vt ibi presentaretur. z pro re
demptōne generis humani patrem suū
in abscondito z in cubiculo cordis oraret
Feruebat siquidem in querenda gratia
caritas. splendebat in carne virginitas. in
obsequio eminebat humilitas. Merito
proinde cantor ille diuinus in eius ammi
ratione precinebat. Que est ista que ascen
dit plane super homines. ipsos etiam an/
gelos transcendit. Nimirū super angelos
aquam viuam necesse est hauriat quam
hominibus refundat. O benedicta inuen
trix gratie. genitrix vite. mater salutis fac
vt per te suscipiat nos. qui per te datus ē
nobis. Fac benedicta p gratiam quam in
uenisti. vt q̄ mediāte te fieri dignatus ē pri
ceps infirmitatis z miserie nostre. te quo/
qꝫ intercercedēte participes nos faciat glo
rie et beatitudinis sue. christus filius tuꝰ
dominus noster. qui est sup omnia bene/
dictus deus in secula Amen.

CLXXXV

De sancto Conrado

Sanctus Conradus de
nobilibus parētibus in alema
nia genitus z educatus ē. Hic
quia vir multe honestatis z bo
norum morum fuit aduocatus a nothin/
go ecclesie constantieñ. episcopo toti episco
patui auditor preficitur causarū. Succeden
te aūt tempore in prepositū maioris eccle/
sie eligitur. Nothingo aūt episcopo viā vni/
uerse carnis ingresso. vocatur sanctus vdal
ricus ecclesie Augusteñ. episcopus z ab ip
so corpus defuncti episcopi sepelitur. Qui
clero z populo triduanū indixit ieiunium
vt benignitas dei illi ecclesie daret placen
tem sibi antistitem. Statuto igitur die quo
ad electionē vel potius cōmunem inspira
tionem de episcopo procedendū fuit san/
ctus Vdalricus describit ipsum preposi/
tum beatum Conradum talem esse sicut
ait apostolus ad Thim. z Thytū. Opor
tet episcopū esse irreprehensibilem. vnius
vxoris virum. sobrium. ornatum. pruden/
tem pudicum. hospitalem. doctorem. non
vinolentum. non percussorem sed mode/
stum. non litigiosum. non cupidū. sue do
mui bene prepositum. filios habentē sub/
ditos cū omni castitate. Si quis domui
sue preesse nescit. quomodo ecclesie dei dili
gentiam habebit. Non neophitum. nō in
superbiam elatum. ne in iudiciū decidat
dyaboli. Oportet aūt et testimonium ha
bere bonū ab his q̄ foris sunt. vt in obpro
brium non incidat z in laqueum dyaboli.
Itē ad Thitū sic ait. Oportet em epūm.

sine crimine esse sicut dei dispensatorē. nō superbum. non iracundū. non vinolentū. non percussorem. non turpilucri cupiduʒ. sed hospitalem. benignum. prudentē. sobrium. iustum. sanctum. ↄtinentem. amplectentē eum qui ſm doctrinam est fidelem sermonē vt potens sit exhortatiōe in doctrina sana. ⁊ eos qui ↄtradicūt arguere. His oībus coram multitudine a sancto vdalrico de ipso recitatis omnes ibidem ↄsenserunt. Unde ibidem rapitur trahitur ⁊ q̄uis plurimū renitens eps̄ instituitur. Cathedrali ergo infula sublimatꝰ sanctus conradus ꝑncipalem sancte dei matris ecclesiam dotauit reliquiis precio sis ⁊ ornatu maximo. Insuper tres ↄstruxit ecclesias. vnam in ciuitate ↄstātiensi. duas extra. In quarum vna scilicet in ecclesia beati maurici sepulchꝝ dn̄i nostri iesu christi simillimū illi quod est in hierusalem cum multa diligētia ↄstrui pcurauit. Ubi etiam. XII. prebendas clericis ibidem christo famulantibꝰ in perpetuū instituit. Auxit nihilominꝰ canonicorū numerum maioris ecclesie cum allodio proprii patrimonii. Cupiens etiam idem vir sanctus cum apostolo corpus suū efficaciter castigare. tribus vicibus transfretās hierusalem ciuitatem sanctam adiit. in q̄ locum passionis christi ⁊ sepulture ⁊ resurrectiōis simul ⁊ ascensionis in deuotione maxima visitauit. Postmodū autem apud castrum loufen cum sancto vdalrico existens. cum vidisset i ipsa turbine aq̄ procellis hincinde spumantibꝰ duas aues introeuntes mergi ⁊ exeūtes intellexit vir sanctus in spiritu duas animas fore sub specie illarum auiū que ibidem ob scelerꝝ suorꝝ aliq̄n commissorꝝ multitudinē suuʒ purgatoriū sustineret. Itaq̄ ambo visceribus misericordie moti vdalricus ꝑmam missam pro defunctis celebrare non distulit. Conradus autem ipsa die scd̄aʒ missam similiter pro defunctis complere non pigritatus est. Et sic in eorum deuotione et solenni altaris oblatione illarū auium species ampl us non viderunt. Gebhardo optimo adolescenti qui casu super episcopi sedem consederat ꝓphetat conradus dicens. Premature sedem meam gebhardo occupasti. mihi succedet qui prior te in hac cathedra sedebit videlicet gamelonꝰ. Sanctus etiam conradus infra missarꝝ solennia post ↄsecratiōnē corporis ⁊ sanguinis dn̄i nostri iesu christi in die sancto pasce araneam lapsam in calicem cū sanguine dn̄i fiducialiter sumpsit. Cunq̄ terminatis rite missarum solenniis prout dignissimū est. ipsa die ad prandiū ↄsedissꝫ attenuatus corpore per sanctam q̄dragesimam non comedit. Interrogatus a suis cur non comederet ait. Expecto hospiteʒ in proximo venientem. Et inclinato capite super mensam exitū aranee prebet ab ore. Quanta de tali aduentu q̄n potiꝰ miraculo inter cunctos ibidem existētes fuerit leticia. nullus sane mentis ignorat. Obiit autem beatus conradus episcopꝰ post multarum exercitia virtutuʒ. VI. kalen. decembris. Anno dn̄i nongentesimo sexagesimosexto. episcopatꝰ ſuo. XLII. senex ⁊ plenus dierum.

CLXXXVI

De sancto Hylarione

Ylarion sanctus monachus fuit cuius vitam ꝟtutibus plenam scripsit hieronymus. Huius parentes idolis dediti ipse vt dicitur rosa de spinis floruit. Alexandriā missus ⁊ ibi grāmaticā discens. ibidem etiam baptizatus est. Totaq̄ illi voluntas in ecclesie ↄgregationibus fuit. Audiens nomen anthonii i egyptum perrexit ad videndū eum. Quem vt vidit statim habitum mutauit. ⁊ duobus mensibus vixit cum eo mansit. Contemplatus est enim ordinem vite sue. grauitatem morum q̄ creber in orōnibus. q̄ humilis in suscipiēdis fratribꝰ q̄ seuerus in corripiēdis. alacer in exhortandis. Talem etiam habuit ↄtinentiam vt cibi eius asperitatem nulla vnq̄ eius infirmitas frangeret. His virtutibus hylarion instructus rediit ad patriam cum q̄busdam monachis. Parentibus suis iaʒ defunctis. partem substantie fratribus. partem etiam pauperibꝰ dedit. sibi nihil oīno reseruans. Erat autem annorum q̄ndecim ⁊ solitudinē egressus ē. sacco tantuʒ

coopertus ⁊ sagum rusticū qđ beatus an
thonius ei dedit cum ab eo discessit secū
tulit. Tantum quindecim caricas post sol'
occasum comedens hoc cibo contentꝰ fu/
it a. XV vsqꝫ ad. XX. etatis sue ānū. Estꝰ ⁊
pluuias breui tugurio quod iunco ⁊ carici
bus texerat declinauit. Deinde breuē cel/
lam parauit latitudine pedum quattuor
longitudine ꝟo pedum quinqꝫ vt sepulchꝝ
potius q̄ꝫ domū crederes. Capillos semel
in anno videlicet die pasce totondit. Su/
per nudam terram in stratu iunceo vsqꝫ
ad mortem cubauit. Saccum quo semel
fuit indutus nunq̄ꝫ lauans nec mutans
altero. nisi cum primo scissus esset. Scri/
pturas sanctas quasi memoriter tenēs pꝰ
orationem psalmos quasi deo presente ce
cinit. A. XXI. anno vsqꝫ ad. XXVI. tribꝰ
annis primis dimidie lentis sextariū ma
defactum aqua frigida comedit. alijs tri/
bus sequentibꝫ panem aridum cum sale
et aqua sūpsit. A. XXVII. vsqꝫ ad. XXX.
herbis agrestibꝫ ⁊ virgultoꝝ radicibꝫ cru
dis sustentatus est. A. XXX. vnciam pa/
nis ⁊ coctum modicū olus absqꝫ oleo co/
medit. Sentiens autem caligare oculos.
et totum corpus in impetiginem verti. et
punicea scabedine contrahi ad superiorē
cibum adiecit parum olei. ⁊ hoc vsqꝫ ad
LXIIII. annū vite sue tali cucurrit gra/
du. nihil gustans pomoꝝ aut leguminuꝫ
aut cuiusqꝫ alterius delectabilis rei. Hic
dum se videret corpore fatigatum ⁊ exitū
crederet iminere. a. LXIIII. vsqꝫ ad LXX
pane abstinuit incredibili feruore mentis
vt eo tempore quasi nouus accederet ad
seruitutem dei. quo ceteri solent remissius
viuere. Fiebat autem ei sorbiciūcula đ fa
rina ⁊ cum minimo oleo cibo eius ⁊ potu
vix quinqꝫ vncias appendentibꝫ. Sicqꝫ cō
pleuit ordinem vite sue. Nunq̄ꝫ ante solis
occasum nec in diebus festis nec in grauissi
ma inualitudine vnq̄ꝫ soluit ieiuniū. Igi
tur potentissimꝰ in miraculis sanctitate
incomparabilis. LXXX. etatis sue anno cū
absens esset esicius. qui eū semper fami/
liarius dilexerat quasi in testimoniū testa
menti breuem chartam manu ꝓpria scri/
psit litteratim omnes diuitias ei derelin/
quens quas habuit. videlicet tunicam đ
sacco cucullam ⁊ palliolum. Iamqꝫ mo/
dicus calor in pectore erat. ⁊ quasi iaꝫ vix
viuebat apertis oculis hec loquebatur.
Egredere quid times. egredere quid du/
bitas. LXXX fere annis christo seruisti. ⁊
mortem times. Inter hec verba exalauit
spiritum. Statimqꝫ corpus eius huma/
tum ⁊ obrutum est. Sicqꝫ ⁊ ipse omnes
qui ad egrotantem venerant rogauit. ne
quidem punctum hore post mortem eius
corpus eius seruaretur. Postmodū esiciꝰ
vir sanctus cum periculo vite post decem
fere menses corpus eius furatus est. ⁊ in
palestina deferens monachis crebris pro
sequentibꝫ laudibꝰ monasterio condidit
cum tunica cuculla ⁊ pallio. toto corpore
quasi adhuc viueret integro ⁊ multo fra/
grante odore quasi optimis delibutū esset
vnguentis. in testimoniū eius sanctissime
vite ⁊ ad laudē ⁊ insuꝑabilē ipsiꝰ dei glo
riam. qui viuit ⁊ regnat ⁊c. Festum autē
ipsius recolitur. XII. kalendas nouēbris
quo videlicet die vndecim milium virgi
num ⁊ beate vrsule festum celebratur.

CLXXXVII
De historia Karoli magni

Turpinus remensis ar
chiepiscopus socius karoli. qt/
tuordecim annis cum hyspa/
niam ⁊ galiciaꝫ a potestate pa
ganorum liberasset que vidit scribit leo/
prando decano aquisgrani. Primo quo/
modo sanctus iacobus apostolus appa/
ruit karolo rogans vt locuꝫ sepulture sue
purgaret. ⁊ viam ad locum sui sepulchri
prepararet. vt multitudo peregrinoꝝ ibi
peccata deleret. Promisit etiam se sibi fo/
re adiutorem in omnibus ⁊ cum hoc vi/
tam eternam in premio. Conuersi enim
fuerant multi per ꝑdicationē discipuloꝝ
iacobi. sed recidiuū passi sunt ⁊ fides chri
sti ibi deleta erat vsqꝫ ad tempus karoli.
qui hyspaniam ⁊ galiciam christianā fe/
cit per christum. Prima vrbs quam obse
dit fuit pampilonia. tribus mensibꝫ neq̄/
uit eam capere. quia inexpugnabiles erāt
muri. Orauit ergo: Dn̄e iesu christe. ꝓ cu
ius fide huc veni. da mihi hāc vrbem san

cte iacobe si verum est q mihi apparuisti da mihi capere eam. Tunc muri colla psi funditus ceciderūt. Sarracenos qui baptizari voluerunt viuere permisit. alios omnes occidit. Quo audito alie ciuitates miserunt ei tributum et se ei subiecerūt. Et facta est tota illa terra sub tributo. Visitato sarcophago beati iacobi venit petronum. et ibi infixit lanceam in mare dicēs. gratias. Et addidit. Huc usque nunc ulterius nunc venire potui. Tunc subiugauit sibi omnem galiciam et hyspaniam a mari usque ad mare Item ciuitatem vnam obtinuit. in qua erāt nonaginta turres. Itē lucernam ciuitatem quattuor mēsibus obsedit. Quam capere non valens deum et sanctum iacobum inuocauit. Tunc ceciderunt muri eius. Et est deserta usque nūc cum alijs tribus ciuitatibus quas ipse dominus anathematizauit vt olim hiericho Omnia idola deleuit preter vnum quod vt dicunt sarraceni machometh quez ipsi colunt cum viueret in suo nomine fabricauit. et demonuz legionem arte magica ibi alligauit. qui tanta fortitudine illud seruant q a nullo vnquam frangi potuit. Cū enim aliquis christianus ad illud appropinquat. statim periclytatur. Sed paganus cū orādi causa venerit. illesus abit. Auis que super illud sederit statim moritur. Est igitur in maris margine lapis altus quantum potest coruus volare sursum infra latus et quadratus. supra strictus. sup quē est imago de aurichalco optimo in effigie hominis fusa. super pedes suos erecta. faciem habens versus meridiem. in manu dextra habens clauem magnam. que cadet de manu eius anno quo rex in gallia natus fuerit qui totam hyspaniam christianam faciet. Mox qui viderint clauez lapsam. gazas suis in terram positis omnes fugient. Ex auro quod reges et principes dabant karolo similiter quoque pagani ipse karolus fecit templuz sancto iacobo et ornamenta multa et canonicos instituit. Similiter aquisgrani de illo edificauit. et multas alias ecclesias Reuerso karolo paganus rex affricanus hyspaniam sibi subiugauit. christianos multos occidit. quos karolus rex terre custodes posuerat. Quo audito karolus rediit cum multis exercitibus et venit baionam vrbē vasconum vbi romaricus moriens cuidā consanguineo eius suum equum et cetera sacerdotibus et pauperibus distribuenda commisit. qui super se audiuit demones quasi rugitus leonum lupoꝝ et vitulorum. raptus per dietas quattuor ductus ab exercitu karoli est inuentus. Karolo in crastinum pugnaturo cum argolando qui hyspaniam reacquisierat. in sero se parāt milites karoli vt mane sint ad bellū prompti et hastas suas ante tentoria in pratis fixerunt in terra. quas mane inuenerūt in corticibus et frondibus decoratas et in terra radicatas absciderunt eas prope terram et de radicibus postea creuit magna silua. Horum haste floruerunt qui ipso die occidendi erant et sanctorum martyrum numero inserendi Sunt autem tunc occisa quadraginta milia et dux milo pater rotholandi et equus karoli. Tunc stetit karolus cum duobus tantum militibus et spata que dicitur gaudiosa multos paganos occidit. In sero vtrique redeunt in castra. Crastino venerunt quattuor nobiles cum quattuor milibus pugnatorum. Unde pagani fugiunt et karolus in galliam rediit. Postea rediens iterum cuz quattuor milibus militum karolus. et horum haste floruerunt. Qui leti et primi pugnauerunt. et paganos inumerabiles occiderunt. et post ipsi occisi sunt. et equus karoli Ubi stans multos occidit donec fugerēt pagani. Iterum mandauit argolandus karolo bellum. Unde karolus venit cum centum trigintaquattuor milibus. Tūc argolandus et karolus multa simul locuti sunt de causa belli et fide. Inter que dicit argolandus. Pugnemus pro fide. Si vincar baptizabor. Uadunt ergo viginti christiani contra viginti paganos et occidunt eos. Postea quadraginta et euenit vt prius. Postea centum et factum est similiter. Iteruz mille. sed semper christiani paganos occiderūt. Tūc datis treugis vēit argolādus ad karolū baptizādus dicēs karolo. Lex tua sanctior ē. Et pcepit oibus paga

nis vt baptizarent̄. Illi ꝯsenseru̅t. Tu̅c ar
golandus vidit ordines in mensa ⁊ quesi
uit q̄ eēnt. Rn̄dit karolus hos esse epos.
hos monachos. hos canonicos. hos pau
peres quos dicit esse nūcios dei. Cui ille.
Male tractas nūcios dei tui. ꝓpter hoc
nolo baptizari. Et abijt. Hic notandū q̄
graue peccatum sit male tractare paupe/
res. Propter hoc karolus tanta leticia ba
ptizandoꝝ est priuatꝰ. Crastino karolus
pugnaturus habuit. CXXXIIII. milia
argolandus centum milia. Ibi occisus ē
argolandus ⁊ sua centum milia. Victo/
res in sanguine stabant vsq̄ ad bases ci/
uitatis. que mox capta est. paganis omni/
bus occisis. Tunc mille christiani nocte
spoliauerūt mortuos karolo ignorante. q̄
onustati auro ⁊ argento cum ad karolum
redire vellent. a paganis qui fugerāt sunt
occisi. ⁊ hoc fecit eis auaricia. Priceps
nauarroꝝ mandat karolo bellum. Qui
orauit dn̄z vt ostendat sibi ī illo bello mo
rituros. Crastino armato exercitu karo/
lus vidit rubeam crucem in humeꝝ mo/
rituroꝝ retro super loricas. Quos omnes
in oratorio suo retrusit ne occiderent̄. Per/
acto bello ⁊ occisis fere centum milibꝫ pa/
ganorum. Karolus quos in oratorio tru/
serat reperit mortuos. videlicet centū q̄n/
quaginta. Tunc karolus expugnauit to/
tam patriam nauarroꝝ. Postea dicit̄
karolo q̄ rex babylonis miserat contra eū
de syria viginti milia curruū. ⁊ ipse de ge/
nere goliath qui vulnerari non poterat ni
si in vmbilico vires q̄draginta fortiū ha/
buit. Statura eius cubitoꝝ duodecim. fa
cies eius longa vnius cubiti. digiti tribꝰ
palmis. Qui omnes contra se missos por
tauit in ciuitatē otogoꝝ. Primo raynal/
dum. scd̄o ꝯstantinū regem rhomanoꝝ et
alium comitem. tres illos omnes simul le
uans quasi pueros dextra ⁊ leua tulit in
carcerem. ⁊ viginti pugnatores quos si/
militer deportauit. Rotholandus ꝓ fixit
eum in vmbilico. Unde clamauit. Ma
chometh iuua quia morior. Accurrūt er/
go pagani ⁊ portant eum in ciuitatē. Et
sic christiani cum eis mox intrauerūt ⁊ p̄/
fatum gygantem occidūt ⁊ ciuitatem ca/
piunt. Rotholandus gyganti predicauit
de trinitate querenti. Abraam vidit tres
⁊c̄. Item in cythara cum sonat tria sunt.
ars manus ⁊ chorde. In amygdalo tria
sunt corium testa nucleus. Similiter i so
le cursus splendor ⁊ calor. In rota plau/
stri. medium brachia circulus. In homi/
ne. corpus. anima. vmbra. Sic vnum est
tria. Ita in deo tres ꝑsone vnū sunt. Itez
querit gygas quomodo potuit virgo pa/
rere respondit rotholandus. Deus qui fa
be gurgulioni ⁊ arbori facit gignere ver/
mes. multosq̄ pisces ex aqua ꝓducit. vul
tures apes serpentes sine masculino semi
ne facit prolem gignere. potuit idem deus
et virginem facere parere. De ascensione
querenti respondit. Rota molendini q̄tū
ad yma descenderit de superius tantum
ascendit econuerso. auis de monte descen
dens redit in altum. Sol in oriente surgit
et tendit in occidentē ⁊ iterū redit in orien
tem. Ita ⁊ christus vnde descendit. iteruz
ascendit. Cui gygas. Modo pugnemꝰ
pro fide. Tunc accidit quod in proximo
capitulo dictum est quomodo exercitꝰ ka
roli facies equoꝝ linteis operuit. ne vide/
rent laruas hostium ⁊ obstruxerūt aures
equorum ne audirent tympana per que p̄
us fugati fuerant quando pagani fecerāt
singulos viros ante singulos equos ince/
dere laruatos ⁊ tympana ꝑcutiētes. Un
de modo victoriam habuerūt. Tunc ka/
rolus irrumpens vexillum in curru absci
dit. alias enim nunq̄ fugissent. Et tūc oc
cidit octo milia paganoꝝ. vrbem cepit et
postea in hyspania nemo karolum ausus
est impugnare. Postea venit ad sanctum
iacobum. ⁊ oīa destructa ibi reedificauit.
statuitq̄ ad honorem sancti iacobi om/
nes reges ⁊ principes presentes ⁊ futuros
episcopo sancti iacobi obedire. Tunc ego
turpinus remensis archiepiscopus sancti
iacobi ecclesiam ⁊ altare cū sexaginta epi/
scopis karoli rogatu kalendas Junij ho/
norifice dedicaui. Et karolus tunc dedit
ecclesie sancti iacobi in dotem totam gali/
ciam ⁊ hyspaniam. vt quilibet possessor
domus annuatim quattuor denarios per
solueret. ⁊ ab omni seruitute regis ⁊ prin/
cipū libꝫ esset. ⁊ vt ibi sint ꝯcilia ⁊ ꝟge epā
les ⁊ corone regales ꝑ manꝰ epi loci ꝓbeā

tur. Et vt beatus iacobus ⁊ iohãnes cū
matre petierant. vt vnus sedeat ad dexte-
ram alter ad sinistram christi. iohannes ĩ
oriente patronus est apud ephesum. iaco-
bus in occidente. rhomam apostolicã se-
dem petrus habet merito quia ipsi erant
christo pre ceteris familiares. p̃ncipalis
tamen est petrus. quia christus eum volu
it esse p̃ncipem apostoloꝝ. Tante fortitu
dinis fuit karolus q̄ quattuor ferraturas
equi simul manibꝫ facile extendebat: ⁊ mi
litem armatū stantem super palmã suā
a terra vsq̄ ad caput suū facile leuabat.
Tante largitatis q̄ in q̄ttuor festis curiã
precipue habuit in hyspania. videlicet in
natiuitate christi. in pasca. penteco. et iaco
bi. Per singulas noctes eum custodiebãt
CXX. fortes. Prima noctis vigilia. XL. ei
astiterūt. decem ad caput. decem ad pe-
des. decem ad dexteram. decē ad sinistrã
dextra spatam nudã. sinistra candelã ar-
dentem habentes. hoc modo scdam vigi
liam q̄draginta similiter. et q̄draginta ter
tiam vigiliam fecerūt. Qui plura de vir-
tutibus eius scire voluerit cernat quō rho
me imperator fuit. ecclesias multas ⁊ ab
batias instituit. sepulchꝝ dñi visitauit.
multorum sanctoꝝ corpa in argento ⁊ au
ro locauit. Quō lignū crucis secum tulit
vnde multas ecclesias dotauit. Cum re-
diret karolus de hyspania. adhuc erant
duo reges pagani apud cesareã augustā
marsyrus et beligandus frater eius a
rege babylonie de pside in hyspaniã missi
qui karolo ficte subiacebãt. Quibus ka-
rolus mandauit vt baptizarent vel tribu
tum sibi mittant. Qui miserunt ei triginta
ta equos oneratos auro argento gazā vsq̄
hyspanicis. et q̄drigētos equos vino dul-
cissimo oneratos pugnatoribꝫ ad potandū
et mille sarracenas femias formosas. Nū
cio ꝓo karoli gamaleoni vigiti equos one
ratos auro ⁊ argento ⁊ pallijs dederunt.
vt pugnatores in manus eorum traderet
Quod ⁊ fecit. Nuncius karolo munera
tulit. Sed vinū ⁊ mulieres acceperūt pu
gnatores. Dixitq̄ rex marsyrus q̄ veni-
ret baptizãdus. Cui occurrit karolus cū
q̄nq̄gintaq̄nq̄ milibus. Venerunt ⁊ pa-
gani. ⁊ horum viginti milia occiderūt chri

stiani. Similiter ⁊ christianoꝝ trigita mi
lia a paganis sunt occisa ꝓpter hebetudi-
nem animi ⁊ fornicationē eorum. Ibi oc-
cisi sunt omnes pugnatores preter rotho-
landum ⁊ alios q̄nq̄. Tunc rotholãdus
cum centum viris euasit ⁊ occidit marsy
rum. Ipse solus quattuor lanceis fixꝰ eua
sit. Tunc marmoreū lapidem trino ictu
in duas partes diuisit a summo vsq̄ de-
orsum gladio suo quē voluit frangere qñ
vidit se moriturum. ne pagani eundē gla
dium acciperent. Cornu suū sufflãdo fre-
git ⁊ ceruicem colli sui lesit socios vocan-
do. Cum sufflationē karolus audiuit ve-
nire voluit. sed prefatus traditor eū auer
tit dicens eum in venatione esse. Adhuc
karolus necem ⁊ traditionē suoꝝ ignora-
uit. Ad obitum rotholandi venit theodo
ricus qui vidit compunctionē ⁊ orationē
eius. Tribus vicibus carnem suam teti-
git dicens. Et in carne mea videbo deum
saluatorē meū. Similr̄ tetigit ⁊ oculos di
cens. Quem visurus sum ego ipse ⁊c. Et
ait. Memento mei dñe quia pro honore
tuo exul morior. Memor esto socioꝝ meo
rum similiter occisoꝝ pro te. Tunc signãs
se cruce ait. Nunc videbo qđ oculus non
vidit ⁊c. Et sic expirauit sanctissimꝰ mar
tyr christi rotholãdus. Ego turpinꝰ ne-
sciens rotholandū defunctū. ipso die obi-
tus eius missam defunctoꝝ presente ka-
rolo celebraui. XVI. kal. Julij ⁊ raptus in
extasi audiui choros in celestibꝫ cantan-
tes. ignorans quid hoc esset. Post hoc de
mones audiui quasi predam ducentes.
Quibus dixi. Quid fertis. Responderūt.
Marsyrū ad inferna sicut michael rotho
landum ad celestia. Missa celebrata di-
xi hoc karolo. Cum hoc dicerē venit bal-
devuinus super equum rotholandi dicēs
rotholandū se reliquisse in agonia. Cito
exercitus venit ad funus. sed karolus pri
mus inuenit eum exanimatū. brachia su-
per pectus posuerat in formã cruc̄. Tūc
karolus irruit super eum. Quis planctū
illius explicē. Balsamo myrrha ⁊ aloe cō
ditus est. Et cum eo ibi pernoctauit exer-
citus. Trigintaocto annoꝝ obijt. Crasti-
no armati vadunt ad locum certaminis:
vbi cum aliquis amicum suū semiuiuum

repperit. aliquis mortuũ. oliuerium defunctum inueniunt q̃ttuor palis in terram fixis extensum. restibus retortis ligatum a collo vsqꝫ ad vngues pedum ⁊ manuum excoriatum sagittis lanceis spatis perforatum. Totum nemus clamoribꝫ impletur. quilibet suum amicũ eiulando. Tũc karolus iurauit per omnipotentẽ ꝙ curre re non cessaret donec hostes inueniret. Et inuenit eos cenantes quattuor milia que occidit. Stetit sol imobilis ⁊ prolongata est dies illa spacio trium dierum. Et inuento traditore gamaleone precepit eum karolus quattuor equis fortissimis totius exercitus alligari: ⁊ super eos assessores agitantes contra quattuor plagas orbis Et sic digna morte interijt discerptus exemplo iude proditoris. Duodecim milia vnciarum argenti ⁊ viginti milia talentorum auri vestes ⁊ cibaria data sunt pro animabꝫ defunctoꝝ. Rotholandus in ecclesia rhomana sepelitur. gladius eius ad caput suspendit. Omnem terram circa oppidum blauieñ. sex dierum spacio vbi rotholandus sepultus est canonicis regularibꝫ quos ipe karolus restaurauerat iussit dari. vt annuatim in anniuersario sancti rotholandi triginta pauperes omnibꝰ necessarijs vestibus induerent. cibis reficerent. triginta psalteria ⁊ tot missas pro oĩum defunctoꝝ animabus occisoꝝ dicerent. de reliquo ipsi viuerent. Post h̃ karolus sanctum dionysiũ honorauit. oẽm franciam ecclesie eius in predio dedit. ⁊ p̃cepit vt omẽs franci presentes ⁊ futuri etiam reges pastori ecclesie obedirent. ⁊ quelibet domus annuatim quattuor denarios daret ipsi ecclesie. Et stans apud corpus beati dionysij orauit pro animabus occisoꝝ in hyspania. ⁊ pro his qui libenter prefatos denarios soluerẽt. Nocte proxima regi dormiẽti dionysiꝰ apparuit eũqꝫ excitauit dicens. Qui tuo exemplo in hyspania occisi sunt vel occident. omniũ delictorum veniam impetraui. Similit̃ de quattuor denarijs grauioris sui vulneris medicinam impetraui. Hoc karolus dixit omnibus. Tunc karolus aquisgrani mira matri dei operatus est. vnde prouocati sunt etiam ad bona facienda multi alij. Tunc mihi turpino mors karoli reuelata est hoc modo. Cum apud viennaȝ die quadam in extasi raptus orationi vacarem. psalmũ Deus in adiutoriũ dicerẽ demonũ agmina precedebant versus lothoringiam. Cum omnes transissent. vidi vnum quasi ethyopem gressu tardo sequentem. Cui dixi. Quo itis. Respondit. Aquisgrani tollere animã karoli. Cui dixi. Adiuro te per christum. vt redeas ad me dicens quid actum sit. Tunc parum morati redeunt vt prius ordinati. Dixi ergo ei cui prius dixeram. Quid egistis. Respondit. Galicianus sine capite tot lapides ⁊ ligna ecclesiarum tulit in statera ꝙ plus appenderunt eius bona q̃ȝ mala. et ideo animam eius a nobis abstulit. q̊ dicto euanuit. Et ego cognoui illa hora karolum esse defunctum. Ipse etiam quãdo ab inuicem recessimus me rogante promisit mihi si fieri posset nunciũ mortꝫ sue mihi mitteret. Similiter ego sibi de mea morte promisi. Unde egrotans ad mortẽ precepit cuidam militi alũno suo vt mortem eius mihi nunciaret. Quod ⁊ fecit. Quinto kalendas februarij obijt ãno domini octingentesimo decimoquarto.

CLXXXVIII

De Conceptione sancte Marie virginis.

Anselmus cantuariensis archiepiscopus ⁊ pastor anglorum coepiscopis suis cunctisqꝫ orthodoxis salutem ⁊ perpetuam in domino benedictionẽ. Conceptio veneranda dei genitricis ⁊ perpetue virginis marie. Dilectissimi fratres quẽadmodum per multorum signorum experimenta in anglia ⁊ francia ceterisqꝫ conclimatibus celebranda sit. olim declarata. me narrãte audiat dilectio vestra. Tẽpore nanqꝫ illo quo diuine placuit pietati anglorum gentem de malis suis corrigere. sueqꝫ seruituris officijs artius astringere: gloriosissimo normannoꝝ duci guilhelmo eandeȝ patriam debellando subegit. Et regi eorum eraldo nomine impio et tyranno clericqꝫ persecutori ⁊ honoris

ecclesiastici subuersori. reddidit in bello pro meritis talionem. Quo ceso guilhelmus factus dei virtute ⁊ industria sua anglorum rex totius ecclesiastice dignitatis honores in melius reformauit. Cuius pie intentionis operibus inuidens ille bonorum omniū inimicus diabolus. tum familiarium fraudibus. tum extraneorum incursibus. multotiens conatus est eius obsistere successibus. Sed domino protegente ad nihilum deductus est malign⁹. Audientes autem daci angliam subiectā esse normannis. grauiter indignati se suo quasi hereditario iure priuari. arma preparant. classem aptant vt eos adeuntes a data sibi diuinitus patria expellant. Hoc comperto guilhelmus rex prudentissim⁹ helsynum quendam religiosum abbatem ramesiens cenobij ad daciam dirigit vt inquirat veritatem huius rei. At ille vir admodum sagacis ingenij strenue negocium regis exequitur. Quo fideliter peracto ad angliam reuerti cupiens mare ingreditur ⁊ iam maximam partem maris prospero cursu transierat. cum subito densis surgentibus vndiqꝫ ventis horrida tempestas celum commouit ⁊ vndas. Fatigatis igitur nautis nec vltra valentib⁹ obniti. fractis remis funibus ruptis. cadētibus velis. spes salutis amittitur. ⁊ nihil nisi submersionis indicium miserabiliter expectatur. Cunqꝫ de salute corporū desperati animarum curam solummodo creatori suo magnis clamoribus commēdarent: ⁊ beatissimam dei genitricē mariam miserorum scilicet refugium ⁊ desperatorum spem deuote inuocarent. subito quendam venerande habitudinis virum pontificali infula decoratum. quasi inter vndas naui proximū viderunt. Qui aduocans ad se helsynum abbatem his verbis cepit compellari eum. Uis inquit periculum euadere. vis ad patriam sanus ire. Cunqꝫ ille cum fletu in toto corde desiderare id solum expetere responderet. Tunc ille. Scias inquit me ad te a domina nostra dei genitrice maria. ad quam dulciter reclamasti directum. ⁊ si dictis meis obtemperare volueris. sanus cum comitib⁹ imminens euades periculum maris. Spondet ille ilico se ei in omnib⁹ obtemperaturum. si hoc euaderet periculum. Promitte inquit mihi ⁊ deo qꝫ diem conceptionis ⁊ creationis matris christi celebrabis. ⁊ celebrandū predicabis. At ille vt vir prudentissimus ⁊ quis inquit mihi dies hoc festo erit celebrandus. Sexto ait idus decembris hoc festum teneb⁹. Et quo inquit abbas officio vtemur i ecclesiastico obsequio. Omne inquit officium quod dicitur in natiuitate eius. dicetur i conceptione excepto qꝫ nomen natiuitatis mutabitur in nomen conceptionis. His dictis ille disparuit. ⁊ citius dictu sedata tempestate. abbas cum suis incolumis cō cito flatu applicuit anglicis litoribus et que viderat ⁊ audierat. quibus potuit notificauit. Statuit autem idem festum in ramesiensi cenobio solenniter celebrari. ⁊ ipse quo aduixit deuotis obsequijs solenniter celebrauit. Et nos ergo fratres charissimi si portum salutis volumus apprehendere. dei genitricis creationem ⁊ conceptionem dignis officijs celebremus. vt ab eius filio digna mercede remuneremur. qui cum patre ⁊ spiritusancto viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Rursum hec solennitas alio modo alibi declaratur. Temporibus nanqꝫ karoli regis francorum clericus quidam ordine leuita vngarie regis germanus. beatā dei genitricem mariam toto corde diligere. eiusqꝫ horas cantare solicit⁹. parentum suorum consilio nubere volens cū quadā adolescētula valde pulcra; accepta a presbytero nuptiali benedictiōe die quadam missa etiam iam celebrata recordatus qꝫ eiusdem beate Marie virgis horas die illa iuxta morem suum non cantauerat omnes ab ecclesia exire coegit. sponsam domum mittens. ⁊ ipse iuxta altare solus remansit. Cunqꝫ solus dominice matris horas decantando hanc antiphonam. scilicet Pulchra es ⁊ decora cantaret. subito apparuit ei dña nra ⁊ perpetua dei genitrix virgo maria cum duobus angelis dextram eius ⁊ leuam tenēti b⁹ dicēs ei. Si ego sum pulchra ⁊ decora quid est qꝫ me dimittis ⁊ aliam sponsam accipis. Numquid non ego sum pulchrior illa. nunquid

nō ego sum optime formosa. nunquid nō
ego sum valde decora. vbi vidisti taꝫ pul/
chram. Cui ille. Dn̄a mea inquit clari/
tudo tua omnē pulchritudinē mundi ex/
cellit. Tu es super thronos ⁊ choros an/
gelorum eleuata. tu es super celos celorū
exaltata. Quid ergo vis vt faciam. At il
la. Si sponsam inquit carnalē cui adhe/
rere vis amore mei dimiseris me sponsaꝫ
in celesti regno habebis. Et si ꝯceptionis
mee festa annuatim sexto idus decembꝫ
solenniter celebraueris ⁊ colenda ꝑdica/
ueris mecum in regno vnigeniti mei lau/
reatus eris. His itaqꝫ dictis. dn̄a nostra
ab oculis se videntis disparuit. Clericus
ꝓ̄o domū redire nolens absqꝫ parentum
suorum consilio ilico abbaciam q̄ndā in/
gressus. monachi habitu decorat᷑. Ubi pꝰ
exiguū tempus meritis beate marie sem
per virginis. que diligētes se semper remu
nerat decorat ⁊ beatificat. aquileie ep̄s pa
triarcha factus. festum eiusdem ꝯceptio/
nis die prefato q̄ꝫdiu vixit annuatim cuꝫ
ꝓꝓrijs etiam octauis diligenter celebrauit
et celebrandū predicauit. Iterum hec
festiuitas aliter alibi declarat᷑. In pago
gallico canonicus quidam ordine sacer/
dos. solicitus cantare beate marie virgi/
nis horas nocturnales a villa quadā vbi
cum vxore cuiusdaꝫ adulteratꝰ fuerat re/
diens ad oppidum vbi morabat᷑ tendere
curans. fluuiū secane transmeare cupiēs
solus nauim ingressus. dn̄ice matris ma/
tutinas nauigādo canere cepit. Cūqꝫ In
uitatoriū Aue maria gratia plena dn̄s te
cum diceret. ⁊ iam in medio fluminis eēt
ecce demonū turba vna cum eius nauicu
la eum precipitauerūt: ⁊ eius animam si/
cut ꝓmeruerat rapuerūt ad tormēta. Die
autem tertio ad locum quo demones eaꝫ
tormentis afficiebāt. venit beata v̄go ma
ria cum sanctoꝝ turba dicens eis. Ut q̄d
mei familiaris animā iniuste afficitꝭ. Nos
inquiūt eam debemus habere. quoniam
capta est in nostro opere. Si illius inquit
virgo esse debet cuius opera faciebat. er/
go nostra esse debet. quoniaꝫ matutinas
nostras dum vos eum gemistis decanta/
bat. Unde magis rei facti estis. quia er/
ga me inique egistis. His itaqꝫ dictis de

monibꝫ huc ⁊ illuc fugientibꝫ. sanctissima
virgo animā reduxit ad corpus. ⁊ ꝑ bra/
chium hoiem ab vtroqꝫ funere resuscita/
tum arripiens. aquam a dextris ⁊ a sini/
stris quasi murū stare iubens. de ꝓfundo
fluuij ad portum incolumē adduxit. At
ipse gauisus pedibꝫ eius ꝓstratus ait ei.
Charissima dn̄a mea ⁊ virgo gratissima
quid tibi retribuam pro tantis beneficijs
que mihi fecisti. Precor inq̄t dei genitrix
ne amplius in adulterij peccata cadēs cō
ceptiōis mee festa sexto idus decēbris so
lenniter celebres ⁊ celebrāda denuncies.
Mox vt ipsa locuta est. celos eo vidente
ascendit. At ipse heremiticā vitam ducēs
quod sibi acciderat cunctis audire cupiē
tibꝫ enarrauit. ⁊ q̄ꝫdiu vixit eadem festa
celebrauit: ⁊ celebrāda predicauit. Et nos
ergo fratres charissimi hoc idem nr̄a au/
toritate ep̄ali corroboramꝰ ⁊ precipimus
vt nullus vestrum ita sit rebus tꝑalibus
aut ꝓꝓrijs delictis occupatꝰ. q̄n beate ma
rie virginis venerandā ꝯceptionē annua
tim celebret. ⁊ eius horas per vnūquēqꝫ
diem excepto die dn̄ico vel die nouē lectio
num decantet. Unde etiam notandū est
ꝙ si aliquis ꝓpter peccatoꝝ suoꝝ despera
tionem dei officiū facere noluerit duplicit᷑
coram deo reus erit. Uno modo q2 pecca
tum fecit. altero quia pro peccato suo deo
seruire noluit. Hinc ad petrum dn̄s ait.
Si te peccatorē ꝯsideras. oportet vt a te
deum tuū non repellas. Deum a se repel/
lit. qui ꝓpter peccata bonū opus facere re/
nuit. Sed nos peccatores esse recognosci
mus. oportet vt dei genitricem apud filiū
suum exoratriceꝫ ⁊ auxiliatricē habeamꝰ.
Si enī aduersum nos summꝰ iudex pro
nostris facinoribꝫ iratus fuerit. ipsa nobis
potest facere filium placatum que eū ge/
nuit. Nullus erit tantus peccator in hoc
seculo si ipsa filium suū exorauerit pro eo
q̄n recipiat veniam in futuro. Quicquid
enim a pio filio suo petierit. totum veraci/
ter obtinebit. Quid de theophilo dica
mus. Theophilus vicedn̄s cuiusdaꝫ epi
scopi ciliciōꝝ extitit. Hic postq̄ꝫ accusatꝰ
apud dn̄m fuit. ⁊ a ꝓꝓrio officio expulsus
pauꝑtate contritus cuiusdam iudei conci
lio qui cum diabolo per artem magicam

vsu loquebat̃. christianitatē suam abne/
gans eidem dyabolo semetipm̄ in seruum
cōmendauit. Unde valde post exiguū tē/
pus penitens. in quadā beate Marie vir
ginis basilica ꝑ quadraginta dies ante eiꝰ
imaginē plorans vigilauit. Cui ꝑ nimio
labore ⁊ lassitudine precuȝ dormienti ap/
paruit beata virgo Maria: ⁊ corripiens
eum reddidit ei cyrographū quod dyabo
lo prefati iudei dederat. quod ipsa dei ge/
nitrix ab ipo vi abstulerat. Tūc theophilꝰ
euigilās sup pectꝰ suū cyrographū positū
īuenit. ⁊ mox crastino die hec epo cūctisꝗ
ciuibus enarrauit. Et statim idem epus
data sibi penitētia salutari ⁊ absolutōe fa/
cta. duxit illū ante altare ad cōmunicādū
Cū aūt corpus christi de manu epi acci/
peret descēdit sup illū spūssanctus in spe/
cie solis ⁊ refulsit facies eius vt sol. Deni/
ꝗ in prefata basilica trib; diebus totideȝ/
ꝗ noctibus agēs deo ⁊ beate Marie vir
gini grates. insistēs precib; ⁊ cōsilijs vt di/
es conceptōis btē Marie ꝟginis vt p̄di/
ctū est solēniter celebret̃. spiritū deo reddi
dit. Ecce qr beata dei genitrix Theophi/
lū desperatū ad veniam reduxit. ⁊ p̄fatum
p̄sbr̄m triduanū mortuū etiā a demonib;
eripuit. ⁊ ad vitā reuocauit. q̄nto ḡ magꝭ
fratres carissimi beatos faciet illos. q̄ eaȝ
assidue inuocabūt: si eos q̄ solo momento
eam interpellauerūt miserēs iuuit. San/
ctionenses nanꝗ ⁊ romani eiꝰ matutinas
cū. IX. lectōibus die sabbatoꝝ bono more
decātantes gratiā eius adq̄rūt. Nulli er/
go sit pigrū: nulli onerosū celebrare eius fe
sta. Sciēdū qr sic in sancta ecclia colit̃ na
tiuitas eiꝰ: sic debet excoli ꝯceptio eꝰ. Sic
eīm ad saluanduȝ genꝰ humanū olim fuit
necessaria natiuitas: sic fuit cōceptio ipsiꝰ
Nisi ꝯcipet̃ minime nasceret̃. Jussu di cō
cipit̃ ⁊ nascit̃. Que nisi nasceret̃ mundi re
demptor ex ea nō nasceret̃. Jmo si diuina
ḡnatio ꝑspiciat̃ specialis ꝯceptiōis eiꝰ for
ma maior esse approbat̃ ꝗ natiuitatꝭ. Sic
cōceptio beate ꝟginis maior esse ꝯcludit̃
ꝗ natiuitas. Magis eīm est sanctissimuȝ
corpus virginis cū btissima sui aīa quaȝ
de nihilo creauit deus ꝯcipi ⁊ cōiungi. ꝗ
ꝑ natiuitatem inesse ꝯtinuari. Sicut res
maior est adam a deo creari ꝗ filios ade

de matre naturalr̃ nasci. Cuiꝰ ergo natiui
tas sancta est. eius cōceptio nō immerito sā
cta erit. Quisq̄s igit̃ presul abbas ⁊ prela
tus es recole diligenter eiꝰ solēnia ⁊ cūctos
iube eā colere: qr si eam toto corde amaue
ris nunꝗ a gradu tuo depositꝰ fueris. Jn
memetipo ꝓbaui qd aio. Erubescant om
nino insensati q̄ tantū diē tantaꝗ sacra/
menta ac mysteria tenebris ignorantie ex
cecati respuūt celebrare. eo ꝙ viri ⁊ mulie/
ris copulatio in ꝯceptōe virgīs extitit. Si
eius ꝯceptioneȝ iccirco. ꝙ carnalis extitit
stultis nō placeat hodie celebrare. tn̄ dieȝ
illam ⁊ noctē ꝗuis sit multis incognita. ⁊
tempus ⁊ horam spūalis ꝯceptionis eius
scȝ hodie celebrare delectet. qua ipe aīaꝝ
creator animā sue matris dignā sanctissi/
mo corpi virginali eius angelis mistran
tibus copulauit. Quā etiā diem ꝓmā no/
stre reparatōis ⁊ salutis. dispositor nostre
saluationis inter ceteros dies fecit p̄ele/
git ⁊ sanctificauit. Nam ꝙ sunt due cōce/
ptiones hois oīmibus notum est peritis.
Una spūalis alia carnalis. Una quideȝ
qua carnalis copulatio viri ⁊ mulierꝭ agi
tur. alia qua spūalis anima noua et pura
deo opante corpi diuinitꝰ dat̃ ⁊ adunatur
Si nō placet illis celebrare solēnia conce
ptionis carnalis dn̄ice matrꝭ. placeat eis
colere anime eius spūaleȝ creationē ⁊ cor/
poris animeꝗ copulationē. O quāta est
dies illa qua nostre reparatricis anima di
gna creatur: ⁊ cōsecrat̃. ⁊ sanctissimo cor/
pori vnit̃. Non est verus amator virginis
qui despicit colere diem eius conceptiōis.
Erubescant iterū insani qui hanc diē co/
lere nolunt iccirco ꝙ aliorum sanctorum
conceptiones minime colere consueuit ec/
clesia. Maxima quippe rusticitas est eaȝ
alijs sanctis in hoc compare: in qua deus
carnem assumpsit. quā etiam sup oēs san
ctos ⁊ archangelos in celis sublimauit:
Quāuis eīm ceteris sanctis dies concepti
onis eorum nō sit cōcessum vt celebrentur
illi tamē a spiritusancto concessuȝ est que
maior ⁊ excellentior cunctis est. Pulcre et
digne hanc dn̄ationē sup ceteros sanctos
illa debet habere. per quā oīnes sancti san
ctificant̃ et beatificant̃. Dicit̃ eīm christus
sanctussanctorum et dicit̃ hec sancta sctōꝝ
b

Et ſicut ſine more ſummus reruꝫ diſpoſi/
tor ſup omnes ſanctos ⁊ ſanctas illaꝫ di/
gnitatē ei tribuit vt verbū caro factū ꝟgo
conciperet. ⁊ virgo pareret. ⁊ poſt partū vir
go permaneret. ſic ipſe pre omnibus abſꝫ
more hanc dignitatē illi iuſte contulit. vt
conceptionis ⁊ natiuitatis eius ſolēnia ſa
croſctā in ſancta celebrent̃ eccleſia. Quid
longius. Conceptioneꝫ dñice matris cole
re eſt xpi gñationē cōmemorare. naꝫ ꝟgis
marie conceptio. xpi generatiōis eſt linea
Quapropter euāgeliū Liber gñatiōis. hac
die ſicut in natitate dñi ante matutinas
laudes bono more decantamus. ⁊ ad miſ
ſam legimus. Merito igit̃ colit̃ ⁊ filij ge/
neratio ⁊ matris ꝯceptio: qm̄ cōceptio et
natiuitas matrꝭ gñatio ē filij. Celebrem⁹
ḡ dignis officijs alacriter vtranqꝫ conce/
ptionē ſpiritalē ſcꝫ ⁊ humanaꝫ. vt ipi⁹ me
ritis ⁊ precib⁹ a ſecularibus curis ⁊ a cun
ctis vicijs mereamur eripi: ⁊ ad gaudia
paradiſi pduci. pſtante dño nr̃o ieſu chri/
ſto filio ei⁹. q̇ cū pr̃e ⁊ ſpūſctō ⁊ matre ſua
ꝟgine maria viuit ⁊ regnat ds̄ p īfinita ſe
cula ſeculorum. Amen.

Ex ſermone Anſelmi

Principiū quo mūdi ſalus pceſſit mi/
hi ꝯſiderare volenti occurrit hodierna ſo/
lēnitas. q̄ de ꝯceptōne btiſſime matrꝭ dei
Marie multis in locꝭ recolit̃ Nec magni
ponderis eſt om̄e qđ dignitati aut honori
ei⁹ humana laude defert̃. ſi meritis illius
⁊ inſignib⁹ compat̃. Tantoꝝ nanqꝫ bono
rū ꝯſūmatio q̄ p ipaꝫ dñi matrē toti crea/
ture puenerunt videt̃ admonere oēm mē
tē humanā pietatis affectu exordiū ſuum
ꝯſiderare. qꝫ ſublime: qꝫ diuinū: qꝫ ineffa/
bile fuerit. Nec mirū. fundamentū ſiqdeꝫ
⁊ q̄i qđdā ſacrariū ciuitatis ⁊ habitaculi
ſūmi boni i ea ponebat̃. ⁊ māſio lucis eter/
ne ⁊ incorpalis quā corpaliter inhabitarꝫ
ille incorporeus ⁊ incircūſcriptus ⁊ creās
ſit ⁊ viuificans oīa ſpūs. parabat̃ Beata
igit̃ ꝟgo Maria vera mater dei futura ſi
cut eū q̇ ſup̄ oīa eſt incōprehēſibilis veruꝫ
erat hoieꝫ ineffabili modo de ſui ſubſtan/
tia ꝟgo pitura. ac p h̄ in deitatē ill⁹ tranſ
itura. ita non abſurde credi poteſt p̄mor/
dia ꝯceptōis ei⁹ tante dignitatis ſublimita
te pſignata vt humanaꝝ ꝯceptio mentiū
ea plene penetrare nō valeret. Et ideo ei⁹
dē ꝯceptōnis dies feſtiuis laudib⁹ a cūctꝭ
fidelib⁹ merito celebret̃. De ipa q̇ppe mł/
tis ſeculis ante ortū e⁹ Eſaiā ſpūſctō affla
tū dixiſſe ꝯſtat. Egredieť virga de radice
yeſſe: ⁊ flos de radice ei⁹ aſcendet: ⁊ requi/
eſcet ſup eū ſpūs dñi. Hec itaqꝫ ꝟgo q̄ta/
lē ex ſe pduxit florē nullo diſſentiente virgo
maria fuit. Et flos q̇ de radice ei⁹ aſcēdit
bñdictus fili⁹ eius. ſup q̇ ⁊ in quē oīs ple/
nitudo diuinitatis eſſentialiter requieuit
Hec igit̃ virgo tanti filij digniſſima parēſ
cū in aluo ſue parentiſ naturali lege conci
peret̃. q̇s nō cōcedat dei ſapientiam a fine
vſqꝫ ad finē pting entē cuncta implentem
cūcta regentē nouo quodā ⁊ ineffabili gau
dio celū ⁊ terrā ⁊ oīa que in eis ſūt pfūdiſ
ſima ac ineffabili iubilatōe p ſua reinteḡ
tione quā p illā ſibi euenturā diuina ⁊ oc/
culta inſpiratōe p̄uidebāt pluſtraſſe. Sꝫ
cū ipa ꝯceptio fundamentū fuerit habita
culi ſūmi boni ſi pcti alicui⁹ ex p̄me p̄uari/
catōnis origine maculā traxit. q̇d dicem⁹
vtiqꝫ diuina voce dicitur ad Hieremiam
priuſqꝫ te formarē in vtero noui te. ⁊ ante
qꝫ exires de vētre ſanctificaui te. ⁊ pphetā
in gentib⁹ dedi te. De Johanne qꝫ angel⁹
qui eum naſciturum prenunciabat aſſeru
it qꝫ ſpirituſſancto replebit̃ adhuc in vte/
ro matris ſue. Si igit̃ Hieremias qui in
gentibus erat ppheta futurus in vulua eſt
ſanctificat⁹. ⁊ Johes dñm in ſpū ⁊ virtu/
te Helie preceſſurus ſpūſācto eſt ex vtero
matris repletus. quis diſſerere audeat to
tius ſeculi ppiciatorium ⁊ vnici filij dei oī
potentis veruꝫ ⁊ dulciſſimū reclinatorium
mox in ſue conceptionis exordio ſpirituſſā/
cti gratia illuſtratione deſtitutū: Teſtan
te ꝟo ſacra ſcriptura vbi ſpiritus domini
ibi libertas a ſeruitute. Igit̃ omis peccati
liberrima fuit que omniū peccatoꝝ propi
ciatori aula in qua ⁊ ex qua perſonalit̃ hō
fieret. ſpirituſſancti preſentia ⁊ operatione
conſtruebatur.

Ex decreto concilij Baſilienſis:

Sacroſancta generalis ſinodus Ba/
ſilienſis in ſpirituſancto legitime congre/
gata. vniuerſalē eccleſiam repreſentans.
ad perpetuam rei memoriā. Elucidanti⁹
bus gratie diuine myſteria mercedem glo

riosam repromisit eterna dei patris sapiē/
tia dum ait. Qui elucidāt me vitā eternā
habebunt. Quod etiam de gl'iosa ꝟgine
que ip̄am patris sapientiā dei filiū eternuz
in vtero ptulit ac mūdo pep̄it sacrosancta
legit ecclesia. Nā q̄cq̄d de dignitate ꝛ sbli
mitate virginis matris educit̃ in lucez. h̄
nō dubiū est ad laudē ꝛ honorē filij sui pti
nere. Et q̄ honorificāt gratiam et sanctita
tez matris honorificāt ꝛ elucidant gl'iosuz
nomē filij ei⁹. q̄ ip̄az sctificauit ꝛ repleuit
gr̄a. Vn̄ si in ceterꝫ reb̄ elucidatio ꝟitatis
q̄ a dn̄o deo est p̄clara merita pturit. in ea
re spēal'r fruct⁹ vberrimos inferre spectan
da est q̄ sctificationē ꝛ dedicationē templi
illi⁹ ꝯcernit. in q̊ ante secl'a anteq̄ꝫ terra fie
ret. ꝛ ab eterno māsionē sibi ordinauit p̄/
ma ꝛ eterna veritas. Jdcq̄ꝫ maxime ꝯgru
it. vt pax habeat̃ i q̄stionib̄ ꝯcernentibus
sctitatē illi⁹ p quā pax diffusa est in terris.
Atten⁹ ꝟo difficilis questio i diuersis mū
di ptib̄ ꝛ corā hac sctā sinodo sup cōcepti
one ip̄i⁹ gl'iose ꝟginis Marie matrꝫ dei ꝛ
exordio sctificatōis e⁹ facta ē. q̄busdā dicē
tibus ip̄az ꝟginē ꝛ e⁹ aīaz p aliq̄d tp̄s aut
instans tp̄is sbiacuisse actual'r originali
pctō: alijs aūt ecōuerso dicētib̄ a p̄ncipio
creatōis sue deū ip̄am diligēdo gr̄az eidez
ꝯtulisse. p quā a macula originali illaz be
atissimā p̄sonā liberans ꝛ p̄seruās subli/
miori sctificatōnis genere redemit cū fun
daret eā ip̄e altissimus: ꝛ ip̄am fabricaret
fili⁹ dei patris vt esset mater eius in terris
Nos igit̃ ꝟo diligent̃ inspectis autoritati
bus ꝛ rōnibus. q̄ iā a plib̄ ānis i publicꝫ
relatōib̄ ex pte vtriusq̄ꝫ doctrine corā hac
sancta sinodo allegate sūt. alijsq̄ꝫ plurimis
sup hac re visis ꝛ matura cōsideratōne pē
satis. illā doctrinā differentē gloriosam ꝟ/
ginē dei genitricē preueniente ꝛ coopante
diuini muneris gr̄a singulari nunq̄ꝫ actu
aliter sbiacuisse originali pctō: sed imunē
sp̄ fuisse ab oī originali ꝛ actuali ruga. san
ctāq̄ꝫ et imaculatam. tanq̄ꝫ piā ꝛ ꝯsonam
cultui ecclesiastico fidei catholice: recte ra
tioni: ꝛ sacre scripture. ab omnibus catho
licis approbandā fore tenendaz. ꝛ ample
ctendam diffinimus ꝛ declaramus. nulli
de cetero licitum esse in ꝯtrarium p̄dicare
seu dicere. Renouantes p̄terea institutio/
nem de celebranda eius conceptione que
tam per Romanam q̄ꝫ alias eccl'ias. VI
ydus decembris antiqua ꝛ laudabili con
suetudine celebrata est. statuimus et ordi/
namus eandem celebritatē prefata die in
omnibus ecclesijs monasterijs ꝛ ꝯuenti/
bus christiane religionis. sub noīe conce/
ptionis festiuis laudibus celebrandā esse
Cūctisq̄ꝫ fidelibus vere penitentibus ac
confessis eadem die missaruz solēnijs cen
tum: primis aūt ꝛ secundis vespeis ꝛ ma
tutinis totidē. sermoni ꝟo verbi dei ea festi
uitate interessentibus centū quinquagin
ta dies concessione perpetuis temporibus
duratura de iniunctis sibi penitentijs hec
sancta sinodus elargit̃. Datuz in sessione
nr̄a publica i maiori eccl'ia Basil solēnit̃
celebrata. XV. kal'. octobris. anno a nati/
uitate dn̄i. MCCCCXXXIX.

Sequūtur miracula de conceptio
ne btissime virginis Marie.

Ad informationē deniq̄ꝫ huius verita/
tis de conceptione btissime virginis gent
tricis dei inueniūt̃ plura scripta miracu/
la in libro q̄ dr̄ ꝯfensoriū ꝟgis a ꝑpenso ca/
thenis in pluribus liberarijs. fuitq̄ cōpo/
situs circa annuz dn̄i. MCCCXC. Vbi
sic scribit̃. Quidam baccalarius format⁹
de ordine carmelitarꝫ in quadam disputa
tione facta parisius in scolis vni de ordi/
ne predicatorum retulit quomodo tempo
re cancellariatus magistri iohānis de tole
tecum in prouincia Bohemie in ciuitate
cracouiensi quidā frater predicatorꝫ i am
bone predicasset ꝯpl'o virginem gloriosam
in pctō originali conceptam. subito corru
it: ꝛ portatus ad locum habitatōnis sue
paulopost obijt. Hec asserebat referenti/
bus viris honorabilibus magistris in the
ologia. scꝫ Heinrico de hassia ꝛ magistro
Heinrico de huta: ꝛ mgr̄o Johāne de bo/
lonia doctore in medicina ꝛ baccalario in
theologia. qui hec se vidisse ꝛ interfuisse di
cebant. Ex his ꝯclusit dictus baccalari⁹
q̄ꝫ credebat istā opinionē de originali vir
gine post tanta miracula esse sufficientem
in fide. Item venerabilis doctor Girol
dus de piscarijs ordinis minorꝫ hu⁹ pte
conclusionis aduersarius existens. cuꝫ sel'
in sermone de conceptione contra sa ram

virginē diutius p̄dicasset. finito sermone
missaȝ suã deuotissime celebrans. eleuati
one corpis xp̄i facta: eadē virgine sibi pre
sentialr apparēte correptus fuit: ⁊ spēbus
panis ab altari sblatis inquit ṽgo. Qua
fronte corpus de me sũptũ sumere vis fratr
inique. quē hodie tã verbꝭ q̄ȝ factis volũta/
rie maculasti. Ipo aũt magnis gemitibus
petēte veniã. eucharistia sibi reddita fuit.
missaȝ finiuit. ⁊ imediate ascēdens pulpi/
tũ qđ in p̄mo sermõe ꝯtra virginē dixerat
reuocauit. ⁊ miraculũ referēs ad longũ fe
cit sermonē. sicut ego ipse habui a pluribꝫ
fide dignis. Itē i ciuitate ydoni cũ q̇dã
fr ordinis p̄dicatoꝝ ⁊ vienensis natõis đ
materia ꝯceptõis corã magro odonij cãpa
neñ. ordinis btē Marie rñdere deberet.
magno ppl'o ꝯgregato in eccl'ia cathedra
li monachoꝝ dicte ciuitatis. ⁊ cũ positõeȝ
suã dictꝰ frater dicere vellet. a deo mirabi/
liter tactus q̄i mutus ⁊ amens factꝰ ē. De
portatꝰ aũt p fres suos ad locũ religionis
eoꝝ octaua die eadem amentia ꝯtinuata
mortuꝰ ē. sicut habui ab illis q̇ pñsentialr
affuerunt. Itē in villa brine lemonisceñ.
diocesis quidã lector de ordine p̄dicatorũ
istũ articulũ ꝯceptõis ita odiosum hñs vt
nunq̄ȝ sermonē faceret q̇n ṽginē ꝯceptam
in originali pctõ diceret ⁊ fundaret in suo
ꝯuentu. quadã die solēni in q̄ sermonē de
dicta materia fecit. ipo intr fres suos. ma/
gno ppl'o pñte ad diuinũ officiũ existēte. q̇
dã lupus a siluis veniēs vsq̄ȝ ad ꝯuentuȝ
istũ secrete accedens. dimissis pꝰis ⁊ ma/
gnis vsq̄ȝ ad choꝝ ascēdit ⁊ dictũ fratrē p
guttur arripiēs interfecit. Sic pisius ⁊ in
ipa terra clara fama ⁊ publica attestatur.
Hec in dicto libro q̇ defensoriũ ṽginis di
citr plenꝰ ꝯtinentr. Illud aũt intr alia mi
racula merito mirandũ venit. qđ quidem
Alexander de ales doctor in theologia fa/
mosissimꝰ sibi accidisse r̄fert in libro ab eo
dem composito. qui dicitr mariale. cõtinēs
sex libros partiales. in quibus diuersa ca/
pitula sunt. cuius primũ capituluȝ intitu
latr de genealogia beate virginis. et incipit
Sancta ⁊ sup laudabilis semper virgo di
genitrix Maria ab eterno prouisa. Inter
alia aũt li. III. huiꝰ voluminis capitl'. vlt.
quod intitulatr de ꝯceptõe beate virginis
⁊ incipit. Fiat lux. Post responsionem ad
quandam iniectionē dicentiũ virginē cõ/
ceptam fore copula maritali. dicitr sic. Nõ
ne possibile est vt talis actio ad inspiratio/
nē spiritussancti perpetrata. ⁊ speciali pre
cepto completa absq̄ȝ omni peccato exerce
atur. Sequitr post pauca. Ego ipse q̇ hec
scribo dũ publice legerem in theologia ve
hementer erraui asserendo ꝙ dies cõcepti
onis beate Marie celebrandus nõ esset.
Unde ⁊ quolibȝ anno illa die legere docere
ueram sicut ⁊ in profestis diebus cõsueue
ram. Sed protestor solennissime q̄ȝ repen
tino morbo vexatus fui Uxonie singulis
annis illa die. ita ꝙ nullo modo illa die su
sceptũ magisterij officiũ exequi valerem. si
ue casus ageret. siue diuina voluntas. quis
q̄ȝ considerare potest. Sed ⁊ viri pruden/
tes qui me tũc tempis in scolis audierunt
me secrete corripuert. eo ꝙ ipugnare velle
videbar diem festum celebrantes cõcepti
onis beate virginis. Ego ṽo doceo assero
⁊ credo illos bene vidisse. ⁊ potius in hoc
cõmendandos fore: qui pie ⁊ deuote sepe/
dictũ festũ celebrare satagunt in honorem
perpetue virginis marie. Hec ille. Of
fert se preterea illud cõmemorandũ. ꝙ cuȝ
sup hac materia de sancta conceptione be
atissime virginis fierent publice disputa/
tiones coram sancta sinodo Basilieñ. q̄ȝ
plures ex patribus interessentibus retule
runt singularia beneficia miraculose a dõ
recepisse ob deuotionem quam habebant
ad celebritatem de hac sancta conceptiõe
beatissime virginis. Inter quos aũt reue/
rendus in christo pater ⁊ dñs Bernardꝰ
episcopus montis Albani die sabbati. xxi
aprilis. anno a natiuitate dñi. MCCCC/
XXXVI. quãdo prima allegatio facta fu
it publice de hac materia retulit qualiter
eo equitãte sup pontez fluuij qui est inter
ciuitatē ebredineñ. ⁊ opidũ sancti Crispi
ni. ipse pons erat ruptus in medio eo loco
sup flumen vbi erat nauis piculũ habēs
vnũ magnuȝ foramen: ⁊ eo inaduertente
equus queȝ equitabat transiens ex illa p
te vbi pons ruptꝰ erat. posuit duos pedes
anteriores sup dictum foramen vacuum.
Cunq̄ȝ rueret in preceps ad aquam. ⁊ iam
q̄ȝ caput eq̇ eēt q̄i infra pontē: ꝯcussus pa/

uoce magno inuocauit beatissimā vginē in auxiliū suū. vouēs celebrare annuatim festū de sua sancta cōceptione. ꝛ nesciebat referre qualiter exiuit. sed statim absqꝫ lesione aliqua sui ꝛ equi vidit se positū in securo ab altera pte foraminis. Unde extunc maiori semp cum deuotione continuauit celebrationē dicte festiuitatis. Itē magister Johānes roreti canonicus aniciē. in sermone ab eo facto de hac celebritate coram sancta sinodo Basilieñ. anno dñi. M.CCCCXXXV. inter alia miracla retulit de dño hexlia ď lestrangijs episcopo dicte ecclesie. aniciē. prime defuncto. ꝙ cuꝫ dictus reuerendus pater in vniuersitate Tholosana in die celebritatis conceptionis beate Marie virginis cōtra hanc sanctā conceptionē pdicare decreuisset. ꝛ priusqꝫ ascenderet ambonem solito more fundaret orationē ante altare ad virginē mariam. Et eo ibi existente omnes orōnes et puncta que ꝯtra cōceptionē virginis cōceperat subito de sua memoria euanuerunt oppositis ꝛ ꝯtrarijs in eadē fixe pmanentibus. Coactusqꝫ est ad confusionem vitandam oppositum sui primi ꝓpositi predicare. Quem casum vt sibi contingeret ad exaltationē virginis q̄diu vixit priuatim ꝛ publice freqntius enarrauit. Itē aliud assertū est ꝙ barchinone in monasterio beate marie de mercede consuetudo est p̄fate q̄ in diebus pasche ꝛ paucis maximis festiuitatibus omī die tribui fratribꝫ panes rēcētes coctos eadē die sūmo mane. Qua dā aūt vice cū i diebꝫ festiuitatis ď sancta conceptione virginis pistor pregallet massam velletqꝫ ex ea panes formare discooperiens reperit eam q̄si esset coagulatus sanguis. respersa nigredine. aut lutum ad moduꝫ ceni. Diuulgataqꝫ postea noticia miraculi huiꝰ publice ordinatuꝫ est per ciuitatē suo municipali statuto ꝙ ea die cōceptionis nō incendanť furni. ꝛ ita in eadē ciuitate obseruať ꝯtinue vsqꝫ in hodiernū diem. Preter hec aūt tēpe Johis regis arrogonie bone memorie qui circa annos dñi. M.CCCC. regnauit in regno arrogonie. habita pmo coram ipso solēni ꝛ publica p plures dies disputatione inter defensores virginee innocētie ꝛ assertores maiculę originalis. regis ordinatione statuta est solēnis cōfraternitas deuotoꝝ hmōi festiuitatē de conceptione beatissime virginis celebrantiū. quoꝝ primus confratꝝ fuit ipse rex arrogonū. Et ordinatū fuit ꝙ annuatim ea die fieret solennis processio ad laudem ꝛ gloriam huius festiuitatis. Demū de anno dñi. M.CCCCIX. cū ipso die beate Marie virginis in ecclesia Gerundieñ. predicasset de preseruatōne ab originali macľa frater Johes de Rota ordinis minoꝝ sacre theologie professor. obqꝫ hmōi sermonē inquisitor quidam heretice prauitatis de ordine predicatoruꝫ detulisset eum in iudiciū fidei existente in ꝓdicta ciuitate Barchinoneñ. successore immediate dicti Johis martino rege arrogonie. habita fuit inter predictos de mandato ac in presentia regis solēnis ac publica disputatio. Qua finita prefatus rex in signū victorie posuit sup caput predicti Johānis sertū viride vernantiū foliorum. sicqꝫ insignitus vna cū tubicinis fuit honorifice associatꝰ p dictam ciuitatē aliasqꝫ ciuitates ꝛ opida circumiacentia. precone regis clamante ꝙ nemini de cetero in oībus regnis suis ꝛ dominijs liceret asserere. vel dogmatizare ꝯtra hanc doctrinam de sancta ꝛ pura cōceptione beate virginis continueqꝫ iminente hmōi festiuitate fuit postea obseruatū ac vt cōmuniter obseruať de die in dies. Itē Basilee die lune sexto mensis octobris anno a natiuitate dñi M.cccc.xxxviij. in manibus iudicis fidei deputati p sanctā sinodū fuit testificatum etiam cū iuramento ꝙ nono die mensis septembris. anno dñi. M.cccc.xxviij. i ciuitate minorisse quidā Franciscus mileti canonicꝰ ecclesie collegiate dicte ciuitatis viceñ. diocesis. cū in extremis ageret ꝛ iaꝫ q̄i mortuus appareret. sic postqꝫ fuerat i agonia ꝛ extasi. magno cuꝫ suspirio clamauit in hec verba. O virgo maria. Ita igiť est ꝙ ppter hoc ego eram cōdēnatus Tu scis ꝙ ego a meipso non habui. Statimqꝫ vocans ad se priorē predicatoꝝ ꝛ confessoreꝫ monialiū sancte Clare. dixit publice corā predictis ꝛ alijs astantibus ꝙ cōburerent certas conclusiones ꝛ vnuꝫ tractatum de conceptione virginis in peccato originali

quem ipe audierat cum esset studens. Ni
si fuisset als deuotus virgini marie ꝛ ipsa
eidem subuenisset. ob hoc erat cõdemna/
tus in diuino iudicio. Ideoq ipe firmiter
credebat eam fuisse conceptam absq ori/
ginali peccato. Fuerũt preterea corã
dicta sancta sinodo Basiliensi a multꝫ pa
tribus omni exceptõne maioribus ꝗ plu
ra alia de hac sancta conceptione narrata
miracula. etiaꝫ in sermonibus publicis fa
ctis de hac solennitate. sed nõ tam cura at
tendere fuit ad illa nec redigere in scriptꝫ.
Illud aũt fiducialiter licet asserere ꝙ cuꝫ
de anno dñi. Mccccxxxix. vigeret grauis/
sima pestis in ciuitate Basilieñ. vbi dicta
sancta sinodus celebrabat. eo ipo q̃ fuit fa
cta de hac materia sinodalis diffinitio per
sacrũ ꝯciliũ declarando in sua solenni ac
publica sessione doctrinã istam differentẽ
gloriosaꝫ dĩ genitricẽ Mariã nunq actu
aliter subiacuisse originali peccato. sed im
munẽ semp fuisse ab originali ꝛ actuali
culpa sanctamq ꝛ imaculatã. tanq piã
ꝛ ꝯsonam fidei catholice recte ratõni ꝛ sa
cre scripture ab omibus catholicis appro
bandã fore tenendã ꝛ amplectandã. nul/
li decetero fore licitum in contrariũ predi
care siue docere: imediate patres qui erãt
in ꝯcilio ac tota ciuitas experimẽto palpa
bili celesti q̃ miraculo senserunt auxiliuꝫ
diuine misericordie. equidẽ remissa est ac
cessauit statim que plurimũ ante vexabat
acerbissima pestis. Preterea cũ de hac
sinodali diffinitõne ꝗ plurime bulle expe
dite fuerant ꝛ ad diuersas mundi partes
destinate. p literas fide dignas significatũ
est in generali congregatione ꝙ in ṕncipa
li conuentu ordis cluniaceñ. tpe quo inibi
presentata fuit vna ex dictis bullis: taꝫ de
religiosis ꝗ alijs ꝑsonis dicti conuentus
infirmabant de dicta peste quasi XXX. ꝑ/
sone. Et statim cũ dictã bullã receperũt, p
cessionaliter magna cũ deuotõne. agẽtes
gratias deo, p ipsa declaratõne ad laudeꝫ
perpetuam virginis gloriose qui infirmi
tunc erant ꝯualuerunt. cessauitq ammo/
do in dicto cõuentu, p illo anno pestilentie
morbꝰ. Multa etiã alia merito digna ad
miratõne ad gloriam virginis que predi/
ctã veritatẽ confirmãt similiter de hac di/
cta fuere. sed intentõnis fuit nõ oĩa sed ex
multis dicere pauca. Et sic omibus con/
stat ꝗ singularissime deus filius virginis
beatissimã genitricẽ suã magnificare dig/
tus est frequẽtatis miraculis que de veri/
tate sancte conceptionis sue sũt testimoni
um dñi fidele sapientiã ꝑstãs paulꝰ amen

CLXXXIX

De sancta Odilia

Odilie virginis pater
adalricus siue athicus. mater
ꝟo berhsuindis siue ꝑsinda vo
cabat. ex nobilissimo francoruꝫ
gñe orti. Athicus em̃ totius burgũdie siue
Alsacie sub Childerico rege ṕncipatũ ha
bebat. in cuiꝰ etiã finibꝰ monasteriũ sancti
monialiũ i honore sctẽ marie sꝑ ꝟgis in sũ
mitate montis q̇ vocat Hohenburg ad dĩ
seruitiũ ꝑagendũ maxio sumptu ꝛ ornatu
ꝯstruxit. Huiꝰ vxor ꝑsinda filiã cecã pepe
rit. Pat aũt ꝓpter nimiã verecũdiã ipaꝫ oc
cidi iussit. Sed mater ipam cuidã ancille
sue alendã cõmisit. Que eã ꝑ annũ nutri/
uit ꝛ postea iubente matre ꝓpter murmur
ꝓplĩ lõgissime cũ puero fugit ad locũ q̇ dr
palma. Ubi cũ ipaꝫ puellam nutriret. do
minꝰ ihs xps epo erardo de ꝑtibus baua
uarie apparuit dicens. Uade ad quoddã
monasteriũ qd dr palma. ibi iuenies puel
lã a natiuitate cecã. quã baptizabis nomẽ
Odilia iponẽs ei. ꝛ mox pꝰ baptismũ visũ
recipiet. Quo facto cũ oculos eiꝰ chrisma
te liniret visũ clarissime recepit. Hec ab ĩ
fantia se dei seruitio sbdidit. vigilijs ꝛ orõ/
nibus ieiunijs ꝛ elemosinis die noctuq in
sistẽs. Habuit aũt virgo frẽꝫ in domo pa
tris cui scṕsit eplaꝫ globo coccineo iuolu/
tam. ꝛ ꝑ quẽdã ꝑegrinũ sibi misit. vt eam
patri recõcilians reuocaret. Et cũ frater d
hoc patri loqueret. precepit ei vt de cetero
non plus de hoc cogitaret. Sed iuuenis
eam vocauit patre ignorante. Dum itaq
dux in cacumine montis sedens videret
currũ venientẽ quesiuit q̇d hoc esset. Cui
filiꝰ. Odilia filia tua. Sꝫ heu pat iracun
dia motꝰ cũ baclo quẽ manu tenebat filiũ
tantũ verberibus castigauit ꝙ infirmatꝰ
fuit de qua etiã egritudine obijt Pater ve
ro sup imanitate criminis. penitens de ce

tero in monasterio ꝑmansit. Tūc pat̃ ius/
sit filie tm̄ de die stipendiū vni⁹ ancille da
ri. Cū sic Odilia mltis dieb⁊ in miseria vi
te esset pater miſc̄dia mot⁹ sup̱ eā. ꝑdictū
monasterium cū oibus appendicijs suis illi
tradidit. Et post pauco tp̱e supuiuēs ꝗ de
fūctus est. Odilia sciēs prē suū in purga
torio vri. i late mōtis vbi nūc clastrū est situ
tantū ⁊ tā lacrimabiliter orauit ꝙ celū su
per euz apertū est. ⁊ lux magna circūfulsit
eā ⁊ vox dicit ei. Propter te liberatus ē pa
ter tu⁹. ⁊ in choro patriarcharū collocād⁹
ab angelis ducit̃. Cōfluebāt ḡ a d eā virgi
nes nobiles non pauce. ꝗꝝ spūalis mater
effecta in dicto monasterio ad exemplum
sui deo seruire instituit. Habuit em̄ sub re
gimine. CXXX. moniales. Inuitauit an/
gelos precib⁊. ⁊ ꝗcꝗd a deo postulauit sine
mora ꝑcipe meruit. Hec btā ꝑter dies fe/
stos nihil comedit nisi panē ordeaceū ⁊ le
gumina. Pellis vrsi fuit ꝓ lecto. lapis ꝟo
ꝓ cussino. Quia mons alt⁹ vbi cenobium
odilie sitū ē fecit paupes ꝗrentes elemosy
nā ⁊ ꝑegrinos nimis laborare. fecit inferi
us mōasteriū ꝓ hospitali. Qui loc⁹ sorori/
bus tm̄ placuit vt etiā ibi cōuentū institu
erent. In noie pr̄is ⁊ filij ⁊ spūsancti. pro/
pria manu tres tilias plantauit: ꝗ vꝫ nūc
valde vtiles sunt in calore. Orando vas
oīno vacuū impleuit vino. cū quedā soror
inter diuina officia vasa esse vacua vidit.
Itē qr in baptismo visū recepit: spēalr be/
atū iohēz baptistā venerabat̃. Qui iohā/
nes baptista ei in visu apparuit. sibiqꝫ ora
toriū fieri ꝑrecepit. Odilia aūt quadā no
cte se dedit orōni sup̄ petram vbi nūc ma/
gna crux lignea locat̃ ob memoriā tāti mi
raculi. ibi iohēz rogabat ostēdere sibi mo/
dū edificij. Qd̄ ⁊ fecit. Johes ei i forma ꝗ
xp̄ꝫ baptizauit. i maxia claritate sibi appa
rēs eccie locū lōgitudinē ⁊ latitudiēz oñdit
⁊ ꝯstructā dedicauit. Qd̄ vidit vna soror
lucē vicꝫ. sꝫ iohēz nō vidit. Cui odilia ihi
buit ne ante ipi⁹ obitū alicui visionē maife
staret. In ichoatōne claustri scti iohis bo
ues cū plaustro lapidū cadūt de mōte. qui
hꝫ i altitudine. LXX. pedes ⁊ illesi obuiāt
seruis ascēdēdo iterū onerati. Venerāt em̄
fui cū gaudio ipos occidere. vt ñ eēnt cib⁊ ꝑ
miū sꝫ hoīꝫ ⁊ iuenert̃ illesos. Habebat āt

fratrē qui tres filias habuit. eugeniā. atta
lā ⁊ gundelindā. ꝗ etiā mōm reliqrt̃. Odi
lia suā nutricē ꝓprijs manib⁊ sepeliuit. Et
p⁹ LXXX. ānos sepulcro apto dextera ma
milla nutricis ꝗ eā lactauerat integ̃ ꝗ̃ vni
us diei inēta ē. reliq̃ corpe icinerato. P⁹ plt
ma ꝟtutū isignia odilia sciēs finē sibi a deē
ꝯuocatis ad se sororib⁊ a pō sctm̄ iohēz ꝑdi
cauit eis. Et rogauit eas orare ꝓ ser patre
suo. P⁹ h ꝑcepit eis vt irēt i oratoriū mr̄is
dei marie ⁊ legerēt psalteriū. Interim dū
hec fierent ipsa obijt sola. tantusqꝫ odor
ibi fuit ꝗ̃ oēs domus plene eēnt aromati
bus. Redeūtes sorores cū viderēt matrez
suā sine eucharistia defunctā adeo instan
ter orauerūt ꝙ de morte suscitata eis dixit
Cur me inqetastis. lucie ꝯiūcta fui ⁊ illō
gaudiū habui qd̄ ocul⁹ nō vidit nec auris
audiuit nec i cor hoīs ascēdit. Respōdert̃.
Nobis fuisset ꝯfusio dña. si absqꝫ cōmuni
one sacra obijsses. Tūc odilia calicē alla/
tū in ꝗ erat corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i ꝓprijs ma
nib⁊ ꝯtrectauit ⁊ cōicauit: ⁊ oib⁊ cernētib⁊
emisit spm̄. Ipe aūt calix in Hohenburg
ob memoriā venerabilis facti acten⁹ ꝑma
net. Celit⁹ ei credit̃ illuc ꝑuenisse. Tc̄ corp⁹
ei⁹ ante altare scti iohis honorifice sepelit̃
⁊ odoris fragrātia vsqꝫ in octauaꝫ diē ibi
manebat. Martyri lucie ideo ꝯiūcta fuit
qr ipa odilia duob⁊ modis martyr fuit vo
lūtate ⁊ carnis maceratōne.

CXC
De sctō Thimotheo

Sancti Thimothei ro/
me celebrat̃ natalis qui ab anti
ochia romā veniēs. sb̄ melchia
de papa a Siluestro presbyte/
ro qui postea epūs vrbis effectus est. susce
ptus est officio. qd̄ facere tūc tp̱is etiā ipsi
pontifices formidabāt. Siluester ꝟo non
solū hospicio eū recep. ſſe gaudebat sed eti
aꝫ timore abiecto tam vitā qꝫ doctrinā e⁹
laudabat. Qui ꝑ vnū annū ⁊ mēses tres
docēs xp̄i veritatē. cū mlti ꝑ eū ppli ꝯuer
si fuissent: dig n⁹ martyrio: tētus a pplo pa
ganorū ⁊ traditus tarquinio vrbis ꝑfecto
tormētis plagaruꝫ ⁊ carceris longa custo
dia macerat⁹. cū sacrificare noluisset ydo
lis ꝗ̃ bonus athleta dei tercio cesus inter

homicidas decollatus est. Quem sanctus Siluester nocte ad domũ suaꝫ tulit. ibiqꝫ sanctũ Melchiadẽ episcopũ venire fecit. Qui cũ oĩbus presbyteris ⁊ dyaconibus ꝑ totam noctẽ in laudibus ꝑmanẽs eius martyriũ dedicauit. Quedã aũt christianissima mulier nomine Theone. in orto suo iuxta sepulcrũ Pauli apostoli rogauit memoratũ papam. vt suo sumptu sepulcrũ edificãs sancti Thimothei corpus exciperet. Quod factũ placuit omnibus christianis vt hui⁹ nomĩs martyr. i. Thimotheus Paulo apostolo ꝓ eo quoniaꝫ discipulũ q̃ndã habuit in sepultura adhereret

CXCI.

De sancto Fabiano

Anctus Fabian⁹ rexit Romanã ecclesiã multis ãnis ⁊ tandẽ temporibus Decij passus est. Iste dũ eligeret ad pontificatũ vrbis Rome. spũssanctus in specie columbe multis visus est apparuisse. Iste passiones sanctorũ que neglecte fuerãt a notarijs fecit excipi ⁊ scribi ⁊ multas ecclesias per cimiteria sanctoꝝ fabricari fecit quas ⁊ dedicauit. Hic ĩstituit vt chrisma vetus cremaret ⁊ nouũ omni anno in cena dñi consecraret. Alia require in festo beati Fabiani ⁊ Sebastiani martyrum.

CXCII

De sancto Bonifacio martyre.

Assio sancti Bonifacij martyris sub Dyocleciano ⁊ Maximiano apud tharsuꝫ ciuitatem passi. sed Rome ĩ via que latina nuncupat: sepulti. Qui cũ esset ꝓcurator rerũ cuiusdam nobilis matrone noĩe aglaes: ⁊ cũ ea in stupro misceret. tãdẽ vterqꝫ diuino nutu cõpuncti ꝯciliũ habuerunt. vt ad requirendũ corpora martyrũ Bonifacius mitteret. si quõ seruientes atqꝫ obsequentes eis ꝑ eorũ orões saluari mererent. Perueniens igit ꝑ dies aliq̃t Tharsum ciuitatem. dixit ad eos qui cuꝫ eo erant Bonifacius. Viri euntes requirite nobis hospitiũ. ego aũt ibo videre eos quos valde desidero martyres certantes. Festinans itaqꝫ ad locũ vidit beatissimos martyres. aliũ suspensuꝫ ꝑ pedes igne supposito: aliũ manib⁹ abscisum. aliũ stipiteꝫ in collo habentem affixum ⁊ a terra eleuatum. ⁊ sic ꝑ diuersa supplicia martyrio ab impio carnifice disposito. cum eminus feruens ⁊ ipse amore christi respiceret. magnũ deum sanctoꝝ martyrũ clamare cepit ⁊ accurrens consedit pedibus eoꝝ deosculans vincula ac dicens. Certantes martyres christi calcate dyabolum. Modicuꝫ ꝑseuerate. paruus quidem labor: sed multa requies ⁊ ĩeffabilis postmodũ satietas. Ista eñ tormenta que ꝓ diuinitatis amore patimini. tꝑalia sunt ⁊ q̃si in momento transeuntia. Post breuissimi tamẽ temporis spaciũ ad perpetue felicitatis vos trãsmitet gaudia. vbi regis vestri visione gaudentes. illicqꝫ celestiũ cantationũ laudes inter choros angeloꝝ ĩmortalitatis decore vestiti referentes. ineterne calamitatis abysso impijssimo vestros videbitis cruciari tortores. Aspiciens aũt Simplici⁹ iudex iussit euꝫ applicari ad tribunal. eiqꝫ dixit. Quis es tu. Sanctus Bonifacius dixit. Christian⁹ sum ⁊ Boni. vocor Tũc iratus iudex iussit eũ suspendi. ⁊ tamdiu corpus eius vngulis radi. donec ossa eius apparerẽt. Deinde calamos acutos sb vngulis manuũ eius affigi. Cunqꝫ sanctus dei martyr celũ aspiciẽs alacriter dolores toleraret. vidẽs ipi⁹ iudex iussit aꝑire os ei⁹ ⁊ plumbũ bulliẽs infundi. Sanct⁹ aũt martyr dicebat gratias ago tibi dñe Jesu xp̃e fili dĩ viui. Deĩde iussit iudx afferri ollam ⁊ eam pice impleri. atqꝫ verso capite santũ martyrẽ in bullientem picem mitti Sꝫ cũ nihil les⁹ eẽt iussit iudex vt gladio caput ei⁹ absciderer. Quo facto tremot⁹ fact⁹ ẽ magn⁹. ita vt mlti infideles ꝟtutẽ christi in martyre cernẽtes crederent. Cõserui ꝓ martyris Bonifacij circuĩbant vbiqꝫ requirẽtes eũ. ⁊ nõ inuenientes. adinuiceꝫ dicebant. Ille modo in adulterio aut in taberna positus. epulat. Cum ergo inter se colloquerẽt ꝯtigit vt obuiaret eis vnus de cõmentariensib⁹. quẽ interrogãt. vidisti aliquẽ virũ ꝑegrinũ romanũ. Ille ait. hesterna die vir ꝑegrin⁹ abscissus ẽ capite ĩ stadio. Et ille interrogat q̃lis erat? spectus ei⁹ At illi dixerũt. Vir q̃drat⁹ ⁊ crassus robusto capillo. coccinea armillasia in

dutus. et dicit ille quem queritis apud nos hesterna die martyrio est finitus. At illi. Hominem quem nos querimus. adulter est et ebriosus. Dicit eis ille. Venite et videte eum. Cumque ostendisset eis beatissimi martyris corpus. et preciosum caput eius dixerunt ei. Iste est quem querimus. petimus ut des nobis eum. qui respondit. Ego gratis corpus eius vobis dare non possum Illi autem dantes ei solidos quingentos. acceperunt corpus sancti martyris. et ungentes eum aromatibus. inuoluentesque lintheaminibus preciosis. posuerunt illud in basterna. et sic reuertebantur gaudentes et glorificantes deum. Angelus autem domini appa rens domine cuidam ipsius rem factam beati martyris indicauit. que confestim cum omni veneratione obuiauit sancto corpori et edificans ei domum dignam. reposuit illud in ea ab vrbe rhomana spacio stadiorum quinque. Martyrizatus est autem bonifacius XIIII die mensis maij apud tharsum metropolim cilicie. et sepultus est rhome nonas iulij. Beata vero aglaes abrenuncia uit mundo et pompis eius. distribuens vniuersa que possidebat egenis ac monasterijs. relaxans vniuersam familiam suam a iugo seruitutis. et ipsa sine intermissione vacans orationibus et ieiunijs tantam gratiam a domino iesu promeruit. vt in eius nomine virtutum claresceret signis. Superuixit autem in habitu sanctimoniali annis XII sepulta apud prefatum martyrem operibus pijs consummata.

CXCIII

De sancta Scholastica sorore sancti benedicti

Soror nanque beati benedicti scholastica nomine omnipotenti domino ab ipso pueritie sue tempore dedicata. ad eum semel per annum venire consueuerat. Ad quam vir dei non longe extra ianuam in possessione monasterij descendebat. Quadam vero die venit ex more atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit frater. qui totum diem in dei laudibus sacrisque colloquijs ducentes. incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam sederent. et inter se sacra eloquia narrassent. tardiorque se hora protraheret. eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit dicens: Queso te ne ista nocte me deseras. vt vsque mane aliquid de celestis vite gaudijs loquamur. Cui ille respondit. Quid est quod loqueris soror. Manere extra cellam nullatenus possum. Tanta vero serenitas celi erat vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autem femina cum verba fratris negantis audisset. insertas digitis manus supra mensam posuit et caput in manibus omnipotentis domini rogatura declinauit. Cumque leuaret de mensa caput. tanta choruscationis et tonitrui virtus. tantaque inundatio pluuie erupit. vt neque venerabilis pater benedictus. neque fratres qui cum eo aderant. extra loci limen quo consederant pedem mouere potuissent Sanctimonialis quippe femina caput in manibus declinans. lachrymarum fluuios in mensam fuderat. per quos serenitatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est. sed tanta fuit conuenientia orationis et inundationis vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret. quatenus vnum idemque esset momentum et leuare caput et pluuiam deponere. Tunc vir dei inter choruscationem et tonitruos atque ingentis pluuie inundationes videns se ad monasterium non posse remeare cepit conqueri contristatus dicens. Parcat tibi deus omnipotens soror. quid est quod fecisti. Cui illa respondit. Ecce te rogaui et audire me noluisti. rogaui dominum meum et exaudiuit me. Modo ergo si potes egredere. et me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem exire extra tectum non valens. qui manere sponte noluit. in loco mansit inuitus. Sicque factum est vt totam noctem peruigilem ducerent atque per sacra spiritualis vite colloquia sese vicaria relatione satiarent. qua de re dixi eum voluisse aliquid. sed minime potuisse. quia si venerabilis viri mentem aspicimus. dubium non est quod eandem serenitatem voluit in qua descenderat permanere. sed contra hoc quod voluit in virtute omnipotentis dei ex femine pectore miraculum inuenit. Nec mirum quod plus illa femina que diu fratrem videre cu

plebat in eodem tempore valuit. Qr enī
iuxta iohannis vocem. deus charitas est
iusto valde iudicio illa plus potuit q̄ am/
plius amauit. Cumq; die altero eadem
venerabilis femina ad cellam ꝓpriam re
cessisset vir dei ad monasteriū rediit. Cū
ecce post triduum in cella consistens. ele/
uatis in aera oculis vidit eiusdem sororis
sue animam de corpore egressam in colū/
be specie celi secreta penetrare. Qui tan/
te eius glorie congaudens oīpotenti deo ī
hymnis & laudib; gratias reddidit. ei⁹q;
obitum fratrib; denūciauit. quos etiā ꝓ
tinus misit vt eius corpus ad monasteri/
um deferrent. atq; in sepulchro quod sibi
ipe preparauerat ponerent. Quo facto con/
tigit vt quorum mens vna semper ī deo
fuerat eorum quoq; corpora nec separet.
Eodem ꝗ̄o anno quo de hac vita beatus
benedictus erat exiturus quibusdam di/
scipulis secum ꝯuersantib;. quibusdā lon
ge manentib;. sanctissimi sui obitus de/
nunciauit diem. presentib; indicēs. vt au
dita per silentium tegerent. absentib; in/
dicans quod vel quale eis signū fieret.
quando eius anima de corpore exiret. An
te sextum ꝗ̄o exitus sui diem aperiri sibi
sepulchrum iubet. qui mox correptus fe/
bribus acri cepit ardore fatigari. Cumq;
per dies singulos languor ingruesceret se/
xto die portari se in oratoriū a discipulis
fecit. ibiq; exitum suū dñici corporis & san
guinis perceptione muniuit. atq; inter di
scipulorū manus imbecillia membra su/
stentans. erectis in celum manib; stetit &
vltimū spiritum inter verba oratiōis ef/
flauit. qua scilicet die duobus de eo fratri
bus vni in cella cōmoranti. alteri autem
longius posito reuelatio vni⁹ atq; indissi
milis visionis apparuit. Viderūt nanq;
q̄ strata palliis. atq; innumeris choruscās
lampadib; via. recto orientis tramite ab
eius cella in celum vsq; tendebat. Cui ve
nerando habitu vir desuper clarus assi/
stens cuius esset via quam cernerēt inq̄si
uit. Illi autem se nescire ꝓfessi sunt. Qui/
bus ipse ait. Hec est via qua dilectus do
mini bñdictus celum ascēdit. Tūc itaq;
sancti viri obitū sicut pñtes discipuli vi/
derūt. ita absentes ex signo quod eis p̄di/
ctum fuerat cognouerūt. Sepultus ꝗ̄o ē
in oratorio beati iohannis baptiste. quod
destructa ara apolinis ipse ꝯstruxit.

CXCIIII

De sancto Ruperto

Odierna festiuitas
sctissimi ac beatissimi prīs no/
stri ruperti. que eius nobis ī pa
radysum transitū exultabilē reddit. piis
mentib⁹ mystica gaudia exhibet. que dū
annorum cursus inde voluitur. in nostris
cordib; semper retenta iocunditate inno/
uatur. Cum eni dicat scriptura. In mēo/
ria eterna erit iustus. digne in memoriā
vertitur hominū qui ad gaudium transit
angelorū. Cumq; dicat. Gloria patris est
filius sapiens. certe huius sunt glorie qui
tot barbaricas nationes ad agnitionem
dei in christo iesu per euangeliū regenera/
uit. Tempore nanq; hyloperti regis frā/
corum anno. s. regni eius II sanctus con/
fessor christi in wormacia habebat episco
pus qui ex regali ꝓsapia francorū nobilit
ortus. nobilior fide & potestate fuit. Erat
eni mansuetus & castus. simplex & prudēs
in laude dei deuotus. plenus spūsancto. ꝓ
uidus in ꝯcilio. iustus in iudicio. a dextris
et a sinistris. virtutum armis munit⁹. gre
gi suo forma bene agendi factus. quia qđ
verbis monuit. hoc operū prerogatiua cō
firmauit. Hinc eni se frequentib; exerce/
bat vigiliis. inde ꝯtinuatis macerabat
inediis. opus suū misericordia ornabat. q̄
thesauros dispersit. vt sepe egente paupe/
res ditesceret qui suum solum hoc esse cre
didit quod nudus aut inops accepisset.
Cum igitur p̄cellentissima fama hui⁹
viri in fines terrarum exisset q̄ plurimi il
lustres viri. non solum a vicinis sed etiā
ab exteris nationib; ad eius sanctissimā
ꝯfluxerunt doctrinam. vt vel illius sacra
tissimo alloquio in tristicia cuiuslibet an/
xietatis ꝯsolationē suscipent. vel ecclesia/
stice religionis ab eo puram veritatē au/
dirent. Vñ & multi illius benigna deuo/
tione a laqueis hostis antiq̄ liberati sunt.
et vias perpetue vite ingrediebant. Sed
infideles qui plurimi erant in regiōe wor
maciensi illius sanctitatē nō ferētes. mul

tis eum suppliciis affectum ⁊ virgꝭ cesum
a ciuitate cum magna ei ecerunt iniuria.
Igitur eodem tempore theoda dux ba
uaroꝝ audiens beati viri sanctitatē ⁊ mi
racula que faciebat. desiderauit illum vi/
dere. ⁊ missis optimatibꝰ suis obnixe eum
postulabat. quatenus regiones bauaroꝝ
visitare dignaretur. ⁊ eius salutifere credu/
litatis viam insinuaret. Sanctus ꝟo epi
scopus vbi tante legationis postulatiōes
percepit. sciēs hmōi causam ex diuina di/
spensatione ꝓcedere. gratias celesti clemē
tie agebat. ꝙ sedentes in tenebris ⁊ vm/
bra mortis autorem vite lumen verū chri
stum iesum agnoscere optarent. Itaqꝫ cū
eisdem legatis sacerdotes suos quasi ra/
dios fidei ad eundem ducem premisit. et
ipse non longo temporis spacio interposi/
to post eos in bauaroꝝ iter aggreditur. Qđ
dum prefatus dux audisset. magno perfu
sus gaudio. cum ꝓcinctu procerum suorū
obuiam ꝑperauit ⁊ in vrbe ratisbona cum
summa alacritate illum excepit. Tūc ibi/
dem sanctus rupertus indicto ieiunio ce/
lestibus ministeriis ducem informauit. ⁊
in fide vera roborauit. ⁊ idoloꝝ cultibꝰ ab
renunciare fecit. ⁊ in noīe sancte ⁊ indiui/
due trinitatis baptizauit. Baptizati sūt
cum eo optimates sui ⁊ populus non mo/
dicus nobiliū ac ignobiliū. redemptionem
mundi laudantiū. qui eos de tenebris in
admirabile lumen suū vocare dignatꝰ est
Beatum ꝯfessorem christi per cuiꝰ ver/
ba irradiata sunt corda tenebrosa. ⁊ infi/
delium arentia pectora fontem vite sitie/
bat. Baptizato itaqꝫ duce ⁊ populo. q̄ di/
uina illustrante gratia sacramentū salu/
taris lauacri susceperat. obsecratus a theo/
done sanctus rupertus naui ascensa ꝑ al/
ueum danubii descendēdo. vicis ⁊ castel/
lis libera voce euangeliū christi predica/
uit. ⁊ per terminos noricoꝝ vsqꝫ ad infe/
riorem pannoniā ipse clara lucerna super
candelabꝝ posita. lumen fidei mīstrando
peruenit. Indeqꝫ per terram reuersus la/
uariacensiū vrbem intrauit. in qua mul/
tos aqua baptismatis regenerādo ab ido
lorum cultura conuertit. ⁊ plures variis
languoribꝰ oppressos in noīe dñi sanauit.
Lauriaco nanqꝫ digressus. in quocūqꝫ lo

co amplius feruere gentilitatis errorē co/
gnouit. illic intrepidus accessit. destruēs
idola. diminuēs simulachra. cōmendans
vbiqꝫ dñi nostri iesu christi diuinitatē pa
riter ⁊ sacram eius incarnationē. vt vnꝰ
idemqꝫ deus esse crederetur ⁊ homo. ante lu
ciferum a patre deo verus deus genitus. ⁊
sine temporꝫ pro humana salute ex virgi/
ne matre verbum dei verus homo natus
qui illuminat omnē hominē venientem in
hunc mundum. Sed cum iam vir do
mini sm postulationē ducis ⁊ populi sibi
locum ad epalem sedem eligere aptū me/
ditaretur. secus stagnū walarii laci venit
vbi ecclesiam in honore ꝓncipis apostolo
rum petri ꝯstruxit ⁊ dedicauit. Exiit in/
de ad iunarū fluuiū vbi olim iuuano ciui
tas fuit que antiquis mirabiliter extructa
temporibꝰ inter bauaricas vrbes emine/
bat nobilissima. sed tunc raro incola inha
bitante pene dilapsa ⁊ virgultis erat coo/
perta. Quem locum seruus dei ad cathe
dram epalem considerans esse idoneum.
quippe inter montana a populari tumul/
to semotum ꝓprietate huiꝰ a duce sibi tra
dita cum summo studio renouauit. ꝯstru/
ens ibi basilicā quam in honore beati pe/
tri apostoloꝝ ꝓncipis dedicauit. ⁊ clerico
rum officiis rebusqꝫ necessariis munificē/
tia theodonis magnifice dotauit. postea
ꝟo delegato sacerdotū officio omnem ibi
dem quotidie cursum congruo ordine fe
cit celebrari. Sanctus itaqꝫ vir dñi cu/
piens augmētare loca a prefato duce ali/
quem fiscum suū vocabulo dictum pidi/
gen. inter aurum ⁊ argentū cum millenis
comparauit solidis ⁊ sic deinceps deo auxi
liante ex traditione regum siue ducū siue
fidelium virorum loci res accrescere cepe
runt. Porro diebus quidam ꝓbabiles
viri beato pontifici cum magna admira/
tione narrauerūt ꝙ ipsi in heremo q̄ tunc
tempis verbo appellationis caruit. nunc
wongobi dicitur celestia ꝓdigia ardentium
lucernarum ter quaterqꝫ vidissent ⁊ miri
fice suauitatis odore ibi redolere sensissent
Mirantibꝰ autem cunctis q̄ aderāt sup
talibꝰ ꝓdigiis. sanctꝰ eps domningū pſby
terum suū ad eundē locum misit. ꝑcipiēs
vt ꝟitatē huiꝰ signi diligēter approbaret.

pouendo in eodem loco crucem ligneam
quam ipse sanctus sua manu benedixit ⁊
illuc direxit. Dominingus ꝟo cuꝫ illuc ꝑ/
uenisset. statim primo noctis exordio cuꝫ
religiosis qui secum aderant. celitꝰ emis/
sas aspiciebat claras lucernas descende/
re ⁊ totam illam regionem loci instar so/
laris radiꝫ irradiare. ⁊ hanc visionē ꝑ tres
noctes cum suauitate mirifici odoris ibi
viderat radiare. Tunc ipse in eodem lo/
co benedictā crucem erexit ⁊ supꝑfabrica/
to tugurio ad sanctum rupertū regressus
est. priorem assertionē certa relatione con/
firmans. Sanctus rupertus quoqꝫ cō
municans consilio cum theodone per se/
metipsum eandem heremū adijt. ⁊ vidēs
locum humanis habitatiōib9 posse fieri
aptuꝫ annosa robora extirpare. siluarūqꝫ
condensa i planiciē campi redigere. ac ec/
clesiam cum habitaculis seruoꝝ dei edifi/
care cepit. Hisdem tempibus theodo ad
uersam incidit valitudinē. Cumqꝫ sibi vi
te terminū appropinq̄re sentiret. vocauit
ad se theobertum filium suū. ⁊ ducem no
ricorum illum constituit. precipiēs ei obe/
dire sancto ruperto ad christianitatē suā
et ad opus diuinū illum diligenter adiu/
uare sanctumqꝫ locuꝫ iuuanienꝭ ecclesie
amore ⁊ honorib9 ⁊ dignitatib9 iugiꝭ sub/
limare. Cumqꝫ huiuscemodi mandatis ⁊
omnibus quibus voluerat filium instru/
xisset. vltimū diem clausit migrās ad do/
minū. Post hoc ꝟo theobertus cum opti/
matib9 suis ad sanctum rupertum visen
di gratia ire perrexit. ⁊ veniens ad illum
in supradicta heremo locum pio venera/
batur affectu. dans ad ecclesiam quā san/
ctus rupertus ibi ꝯstruxit. ac ipso duce p̄/
sente in honore sancti maximiani dedica
uit. tria miliaria vndiqꝫ de eadem silua. ⁊
villam albinam cum ceteris donatijs in
alimoniā monachoꝝ quos sanctus pōti/
fex ibi deo seruiēdū posuerat. His ita
gestis videns vir dei bauarice dignitatis
culmē iugo christi sese subdidisse. sed gen
tilitatis errore plures inuolutos supꝑesse
ad patriā suam repedauit. ⁊ inde cū XII
ad p̄dicandū sibi socijs electis. inter quos
erant eximij chrysantus cisularius ambo
presbyteri ambo viri sancti. ⁊ secū virginē
christi sanctam erudrudē neptem suā ad
ducens. quasi cum tot luminarib9 ad vrbē
iuuaniensem regrediꝭ. Tunc in superiori
castro eiusdem ciuitatis construxit in ho/
nore dn̄i nostri iesu christi ⁊ sue sancte ge/
nitricis perpetue virginis marie monaste
rium. ⁊ ibidem ꝯgregationem sanctimo/
nialiū posuit sanctam erudrudem ad ser/
uitium celestis regis. atqꝫ cum theoberti
ducis astipulatione qui possessiōes ad il/
lud cenobium tradidit infinitas. earum
ꝯuersationē per omnia rationabiliter di/
sposuit. His ita expletis iste vir beatꝰ in/
ceptum predicationis opus cum summi
opificis adiutorio studens ad perfecionē
perducere. norica regna discipuloꝝ suorū
comitāte caterua circūire destinauit ⁊ ab
vrbe egrediens iuuaniensi. gentes quibꝰ
nondum fidei lumen resplenduerat visi/
tauit ⁊ eis triticum credulitatis. lolio per
eunte seminauit. Nam a cordibus eoruꝫ
barbaricis hospitib9 diabolice deceptio/
nis perfugatis. illuc intromisit fidem. ca/
stitatem. misericordiā. humilitatem. per
quos pacificos habitatores christus om/
nium bonoꝝ largitor ⁊ origo humane mē
tis domiciliū intrare solet. Cumqꝫ sic ba/
uarorum terminos circūiret. ac omnes ad
fidem ꝯuertisset. eos vt in fide stabiles ꝑ
manerent admonuit. ⁊ dimissis presbyte/
ris qui populum ad diuina mysteria con
suescerent. ipse ad vrbem iuuaniensem re/
meare studuit. quia spiritu ꝓphetico reple
tus. diem vocationis sue instare presciuit
queꝫ discipulis suis prenūciauit. Illi tali
et tam tristi iudicio consternati cur eos et
tam nouellam christianitatis plebem de/
sereret. lachrymati sunt Ille spe erecta ad
christum vrbem iuuaniensem ⁊ populuꝫ
noricorum omnipotenti deo commenda/
uit. ⁊ vitalem virum sanctum ⁊ omni po/
pulo acceptum. sibi fieri successorem ele/
git. Cuꝫ ꝟo dies q̄dragesimalis obseruā/
tie agerenꝭ febrium ardore vir dei fatiga/
ri cepit. Cumqꝫ sctissima dies resurrectio/
nis christi illuxisset. solennia missarum ce
lebrauit. ⁊ munitus sacro sancti corporis
christi viatico post dulces paterne pieta/
tis admonitiones. ⁊ post extrema chari/
tatis verba fratres ꝯfirmantia. inꝭ sctās

manus lachrymantiū voces inter pios plangentiū singultus. cetus angelici a q̄busdam religiosis viris in celo audiebantur. qui voce canora animā sanctam ferebant ad eternam felicitatem.

CXCV
De sancto Floriano

Tempore diocleciani sanctus florianus p̄nceps officij militie fuit. de qua q̄dragin/ta milites crediderūt christo. Qui ab aq̄lino prefecto ad partes noricoꝝ. id est. bauaroꝝ destinati. apud lauriatum supplicijs affecti incarcerant. Tunc sanctus florianus vltro se christianū confitetur. ꝛ cū flecti non posset ad cultum idoloꝝum. bis duriter cesus est. ꝛ acutis fustib⁹ scapule eius perfodiunt. Tandem iubet aquilinus vt a ponte in flumine auisi precipitetur. Orat sanctus. student lictores. ſꝫ vn⁹ alijs atrocioꝛ sanctum precipitat. cui⁹ oculi statim videntib⁹ omnibus crepuerunt Martyr ascendens contra fluxum fluuij in magno saxo. Aquila aduolat expā/sis alis i modū cruc̄ tegit corp⁹. matrone deuote sanctus apparuit. Jungit illa animalia ꝛ corpus virgultis inuoluit ne a p̄secutorib⁹ videatur. sed cum estu animalia deficerēt. ad preces femine fons erupit qui vsq̄ hodie fluit. Venientes ergo boues ad locum martyri paratum vltra se mouere non poterant. ibiq̄ sepultus miraculis multipliciter choruscat.

CXCVI
De sancto Erasmo

Acta ē p̄secutio christianoꝝ a diocleciano imperatore. vt si quis inuentus fuisset non sacrificare dijs multis supplicijs interiret. Audiens hoc beatus erasmus fugiens ex antiochia ciuitate heremū petijt. ꝛ habitauit in ea annis septem. vbi in monte libano die ac nocte dn̄m deprecans. multa mirabilia egit. Nam esca ei de celo veniebat per coruum. etiā angeli loquebantur cum eo. Diuerse etiam fere veniebant in cellam eius ꝛ prosternebant se ad vestigia eius. ꝛ facta est ad eum vox de celo dicens. Erasme descende ad tuam ciuitatem. Et statim surrexit ꝛ descēdit ad ciuitatem. Cumq̄ descendisset. multi quidē vexabantur a spiritib⁹ imundis ꝛ occurrebant ei. Tunc beatus erasmus imponebat eis manus in nomine dn̄i. ꝛ statim salui fiebant. Multos etiam per baptismum cōuertebat ad dn̄m. Hoc audiens dioclecianus imperator. iussit beatū erasmum teneri ꝛ presentari sibi. Cūq̄ introduceretur sedente imperatore pro tribunali. interrogauit eum dicens. Quid vis esse aut de quo genere es. Tunc beatus erasmus dixit. Christianus sum: ꝛ ipsum cōfiteor. Erat beatus erasmus non solum spiritu sed etiam corpore pulcher. Vult⁹ etiam eius angelicus. oculi eius tanq̄ radij solis. loquela eius sine vlla offensione. securus respondebat non trepidabat. Et ait imperator. Acquiesce ꝛ sacrifica dijs meis ne male moriaris. Dicit ei beat⁹ erasmus. Hoc imperator nunq̄ ero facturus vt lapidib⁹ ꝛ sculptilib⁹ quibus tuipse similis es ego sacrificem. sed ego sacrifico deo viuo qui fecit celum ꝛ terram mare ꝛ omnia que i eis sunt. ipsi soli seruio ꝛ anima mea. nam tibi nunq̄ cōsentio. Tunc imperator furore repletus iussit ministros plumbatis tundi latera eius. Qui dum cederetur. respexit in celum ꝛ dixit. Gratias tibi ago dn̄e iesu christe qui es via i te credentium. quia perueni ad qnod desiderat anima mea. adiuua seruū tuū vt nō me absorbeat abyssus mortis. Tunc imperator dixit. Erasme video te iuuenem ꝛ pulchrum. consule anime tue ꝛ sacrifica dijs meis. ꝛ dabo tibi aurum ꝛ argentum vestem inestimabilē. ꝛ faciam te nobilem in palatio meo. Dicit ei beatus erasmus Lupe rapax seductor animarum non premia tua seperent me a charitate christi. Nam aurum ꝛ argentum ꝛ vestes tue inestimabiles sint tecum in dies perditionis tue. ego autem habeo loricā fidei quā infernus corrumpere non potest. tu ꝓo cū patre tuo diabolo eris in ignem eternum arsurus. Imperator furore repletus iussit beatum erasmū fustibus mactari. ꝛ ter bīnos mutans. ꝛ in dorso eius nulla macula videbatur. Uniuersa ꝓo plebs clama-

bat dicens. Uere magnus est deus chri/
stianorum qui tantam virtutez operatᷣ in
illo. Imperator dixit ad populū. Errastꝫ
artes maleficorū operatur iste. Dixit bea
tus erasmus. Nonne ⁊ tu diabolus es si/
milis illi qui primo ꝓthoplastum de pa/
radyso proiecit. Imple carnifex. draco ini
q̇tatis dux maleficoꝝ maleficia mea chri
stus est filius dei viui quem virgo genuit
maria ex verbo patris. quem ꝓphete ven/
turum predicauerunt. qui soluit peccata
mundi. illuminans tenebras ignorantie
nostre. qui te percutiet in eternum. cui tu
rationem redditurus es. Imperator furo
re repletus iussit beati erasmi carnes vn/
gulis ferreis effodi. gratulans psallens ꝓ
pheticum psalmū deo canebat dicēs. Po
suerunt hierusalem vt pomorum custodi/
am posuerunt morticina seruoꝝ tuoꝝ be
stijs terre. Tunc imperator furore replerᷣ.
iussit ministris plumbum. picem. sulphur
et resinam cum cera ⁊ oleo solui. ⁊ beatuz
erasmum perfundi. Stabat autem ange
lus domini cum eo qui ei refrigeriū pre/
stabat. Tunc beatus erasmus dixit impe
ratori. Ubi sunt mine tue ⁊ furor tu⁹ ma
gnus. ecce corpori meo prestitisti magnū
refrigerium. Uniuersa ꝟo plebs clama/
bat dicens. Dimitte hominē istum. ⁊ epi
scopum ciuitatis sue. quia deus christia/
norum operatur in illo. Et ecce subito fa/
ctus est terremotus magn⁹. tonitrua. cho
ruscationes. ita vt pene tertia pars popu/
li moreretur. Angelus ꝟo dñi cuz sancto
erasmo stabat ⁊ cecos homines ad christi
lumen deducebat. Imperator autem fu/
giens quasi timens ciuitatem ab ira dei
perire. locutus est ad populū ⁊ dixit. Iste
quem vidistis deum blasphemauit idō ta
lis est conturbatio. Tunc imperator re/
pletus furore iussit beatum erasmū i car/
cerem introduci. ⁊ sexaginta pondera fer
ri in ceruicem vel in manibus eius poni.
Et precepit ministris vt si quis inuentus
fuisset panem vel aquam ei dare morte
moreretur. Et fecerunt ministri sicut im/
perauit eis. Imperator autem anulo suo
signauit ostium carceris. Et circa mediā
noctem exclamauit beatus erasm⁹ ad do/
minū dicens. Dñe iesu christe accelera et
eripe me ne glorietur inimicus in seruis
tuis. ne dicant gentes vbi est deus eorum
Et ecce subito carcer illuxit. ⁊ fragrauit q̄
si fuisset aromatibꝫ plenus ⁊ visa sunt ve
lut duodecim candelabra ardentia añ be
atum erasmū martyrem ⁊ episcopū. An/
gelus dñi ingressus fuerat ad eum dicēs.
Erasme ecce ego veni ad te. ⁊ statim liq̄/
factum est ferrum tanq̄ȝ cera. ⁊ in medio
eorum stabat psallens ⁊ bñdicebat deum
dicens. Benedictus es dñe qui fecisti ce/
lum ⁊ terram cui astant angeli ⁊ archan/
geli cum tremore. ⁊ numerus martyrum
qui passi sūt ꝓpter te. qui fecisti misericor
diam cum seruo tuo ⁊ liberasti animā me
am de manibus inimicoꝝ. sicut liberasti
sydrac mysac ⁊ abdenago de medio for/
nacis ignis ardentis. ⁊ de mãu nabucho
donosor regis ⁊ sicut danielem seruū tuū
de lacu leonum. ⁊ oblato prandio p abā/
chuch ꝓphetam saturasti. ⁊ susannam de
falso crimine liberasti. ita ⁊ mecum fecisti
misericordiā. ⁊ ecce angelus dñi dixit ad
euz. Erasme exurge ⁊ ambula mecū vsq̄ȝ
in italiam. ibi tibi dñs eternam vitam tri
buet in seculum seculi. Et quasi colum/
ba christi plaudens sic in lugrido deposu/
it. Alia ꝟo die currens ad carcerem. signa
tum anuli sui inuenit. Cunq̄ȝ designasset
precepit ministris. adducite magum qui
deos meos pro nihilo fecit. ingressi autez
carcerem nusq̄ȝ cum inuenerūt. ferrū ꝟo si
cut cinis inuentum est. Et factus est cla/
mor magnus dicentiū. hominē non inue/
nimus. nam ⁊ ipsum ferrum nobis cinis
videtur eē. Quod vt audiuit imperator
sibi alapam in fronte percussit dicēs. Ue
mihi. delusum est regnū meum que dictu
rus ero populo meo. Uenerunt eni quasi
q̄draginta milia virorū ⁊ mulierum ad
spectaculum militis christi. turbabatᷣ to/
ta ciuitas in tremore grandi posita. chri/
stiani christianū querebant. vidue ⁊ or/
phani episcopum requirebant dicentes.
quid fecisti homini iusto. Tunc impera/
tor timore perterritus dixit quia a deo ei/
us in celum raptus fuisset. ⁊ per premiuz
magnū se redemisset. Et cum beatus eras
mus in lugrido venisset. multos in chri/
sti nomine baptizans. omnia virtutibus

operabatur. nam infirmos et cecos oratio nibus saluabat. Nam erat ibi quidam nobilis et primarius ciuitatis noie anastasius. cuius filius mortuus fuerat et corpus eius ad sepulchrum ducebatur. iussum enim fuerat a domino beato erasmo vt eum resuscitaret et redderet parentibus suis. et apprehendens beatus erasmus corpus defuncti dixit patri eius. Anastasi si credis in domino iesu christo qui natus est de spiritusancto ex maria virgine: recipies filium tuum saluum. Multa enim turba populi mirabatur ad hec verba. Anastasius dixit. et tu potes filium meum resuscitare. Beatus erasmus dixit. Non ego sed dominus iesus christus cui ego seruio. Anastasius dixit: Si filium meum saluum mihi reddideris. credo ego et domus mea et populus vniuersus. Tunc beatus erasmus iussit corpus eius deponi secreto. patrem et matrem iussit stare. flexis genibus super corpus eius dixit. In nomine iesu christi surge. Cumque surrexisset clamauit voce magna. Vere quia magnus est deus christianorum. et conuersus ad patrem ait. Pater vsque nunc errauimus. Dij enim quos colebamus nihil sunt. vidi enim eos in inferno non habere requiem a tortoribus. Deus autem viuus famuli erasmi magnus est. Et credidit anastasius et tota domus eius et populus vniuersus qui in illa hora fuerunt baptizati. qui sunt quasi quadraginta milia hominum. Tunc beatus erasmus exclamauit voce magna dicens. Gratias ago tibi domine iesu christe. qui congregasti populum tuum in via veritatis. Tu enim dixisti euangelica voce. Petite et accipietis. querite et inuenietis. pulsate et aperietur vobis. Benedic populum tuum hunc quem acquisisti. Et facta est ad eum vox de celo dicens. Erasme serue bone qui pro me laborasti in terra omnia quecunque petieris dabuntur tibi. Et benedixit dominus populum hunc qui crediderunt. In illa hora omnia idola que colebantur vertebant. Per septem autem dies beatus erasmus docens populum et confirmans in doctrina christi. dicebat. Custodite mandata eius que audistis. et magnalia dei que fecit in vobis. induti fide etiam fideles estote. Audiens hoc maximianus imperator que facta fuerunt in lugrido ciuitate a probo iniquissimo homine et sacrilego. qui dixit. Audi pie imperator que facta sunt in ciuitate tua. Regnum tuum delusum est. et dij nostri nescio quo homine antiocheno subuersi sunt. qui confitetur illum iesum christum qui crucifixus est ab hominibus in iudea deum esse. Quo audito imperator iussit beatum erasmum teneri et preparatum tribunal ascendit. et ingressus est beatus erasmus. Ad quem ait imperator. Dic tu scelerate homo que tibi est religio. Tunc beatus erasmus tacuit sed oculis suis respexit in celum. Imperator dixit. Nihil loqueris: et iussit maxillas eius contundi. Tunc beatus erasmus dixit. Lupe rapax. plenus iniquitate. malefice. quid persequeris seruum dei. Imperator dixit. Nonne hic ipse est qui crucifixus est ab hominibus in iudea. Sanctus erasmus respondit. Ego ipsius seruus sum. Maximianus dixit. Talis sis qualis et ille et sic moriaris. Tunc beatus erasmus subridens ait illi. Optime imperator bene dixisti mihi. vtinam illius ego merear vestigia sequi. quia effusio sanguinis ipsius nostra illuminatio est quem si velis agnoscere et illum credere. saluus eris. Imperator dixit. Tu in illum credas et genus tuum. Beatus erasmus dixit. Optime dixisti mihi. plane quia sic credimus. Hostias humilitatis et tribulationis munera offerimus ei qui saluauit populum suum a peccatis eorum. Imperator dixit. Consule tibi et accede et sacrifica dijs meis. Sanctus erasmus respondit. Quibus dijs me iubes sacrificare. Imperator dixit. Si tibi dixero consentis. Beatus erasmus dixit. Si videro forte facio. Tunc gaudio repletus imperator cum vniuerso populo vsque ad templum iouis iussit hominem dei deduci ad ciuitatem syrmitanam. et precepit organa et omne genus musicorum in templo parari. Et hoc videns beatus erasmus ingemuit corde: et oculos suos ad celum direxit dicens. Christe fili dei esto presens in ista hora et mitte angelum tuum qui mihi auxilietur: et confirmet me in ista hora a pugna diaboli quam mihi preparauit. Cumque

peruenisset in templum beatus erasmus
dixit. Ubi est deus quem iubes me adora
re. Imperator autem apprehendens ma/
num eius ingressus est templum ⁊ osten/
dit ei statuam eream magnitudis eiꝰ cu/
bitorum duodecim ⁊ dixit. Ecce deus me
us cui ego seruio. Stati vt diabolus aspe
xit faciem martyris christi ceciditstatua
et in cinerem versa est. exiuit ⁊ draco ma/
gnus ex illa. ⁊ occidit pene tertiam parteꝫ
populi. Imperator vt vidit se esse delusuꝫ
ascendit equum ⁊ ad palacium pergebat
percutiens pectus suum dixit. Ue mihi
delusum est regnū meuꝫ. nescio a quo ho
mine antiocheno. Magna autem pars
populi clamabat Serue sancte dei ora ꝓ
nobis vt non ꝑeamꝰ ab isto dracone. Tūc
beatus erasmꝰ imperauit draconi vt quē
quam hominē non ꝯtaminaret. Uidens
autem vniuersus populus syrmitanoruꝫ
q̄ztas virtutes per seruū suū operabat̄. ce/
perunt omnes credere christo. Beatꝰ au
tem erasmus dixit. Ecce quales virtutes
operatur deus iu eos qui credunt in illuꝫ.
et baptizati sunt quasi q̄draginta milia
hominū. Erat enī gaudium in celo ⁊ spe/
ctacula angeloꝝ. ⁊ quomodo pars diabo
li pugnabat aduersus electos dei ⁊ nō va
lebant mentes eorum auertere a cogitati
one dei. Tunc angeli voce magna clama
bant. Gloria ī excelsis deo. Et ī terra pax
hominibꝫ bone voluntatis. Qui sic fue/
rant ad dn̄m ꝯuersi responderūt Amen.
Conturbata est omnis syrmitana. Cont/
ritus ꝓo imperator misit armatos ⁊ ius/
sit omnes qui ad dn̄m ꝯuersi sunt gladio
puniri. Martyrizauerūt etiam trecentos
triginta homines cōmendantes se orati/
onibus sancti erasmi martyris. quibꝰ ait.
Ite in nomine dn̄i feliciter ad sanctam ci
uitatem quam preꝑauit vobis dn̄s. ⁊ ego
post modicum tempus subsequor. Erāt
autem angeli currentes per nubes celi su/
scipientes animas eorum. ⁊ triūphantes
martyres vsq̄ ad celum ꝑduxerūt. Et au
dita est vox psallentiū ⁊ dicentiū alleluia.
Uia iustorum recta facta est: ⁊ iter san/
ctorum preꝑatū est. Quod audiens bea/
tus erasmus gratulauit vt bonus pastor
super oues suas quas tradidit xp̄o. Tūc
imperator furore repletus. iussit beatum
erasmū teneri ⁊ diuersis supplicijs torq̄ri.
et iussit ministris tunicam eream aduer/
sus staturam eius ⁊ igneam fortiter eum
vestiri dicens. Nunc video si deus tuꝰ eri
piet te de manibus meis. Tunc beatus
erasmus dixit. Carnifex plenus iniquita
tis. filius diaboli. verecundiā tuam lau/
do qui deterior es carne. dixi tibi ⁊ nūc di
co. non timeo minas tuas si ampliora fa
cias. cor meum non trepidabit. ⁊ signās se
signo crucis vestiuit se tunica ignea. psal
lens ꝓpheticū psalmū dicens. transiuimꝰ
per ignem ⁊ aquam. ⁊ induxisti nos in re
frigerium. Item tanq̄ꝫ aurum in fornace
ꝓbasti eos qui in te credunt. ⁊ sicut holo/
causti hostiam suscipis. Statim tunica
ignea qua indutus fuerat. facta est frigi/
da sicut nix vt nulla macula super eū in/
uenta fuisset. Tunc beatus erasmꝰ dixit.
Ecce imperator confusus es cum patre
tuo diabolo eris in ignem eternū arsurus
nam dn̄s iesus christus filius dei libera/
uit me. Populus autem clamauit; Uere
quia magnus est deus christianoꝝ. q̄ tan
tas virtutes operat̄ in illo. Tunc impera
tor ait. Artes sunt maleficoꝝ vt igni im/
peraret ⁊ deos nostros deludat. Tūc bea
tus erasmus dixit. Stulte imperator que
putas maleficia. mecum est christus filiꝰ
dei. ipse qui imperat igni deos tuos delu/
dit. lapides ⁊ eramenta surda ab homini
bus conflata. quibus tu similis es. Nam
dn̄s meus iesus christus viuus est ⁊ vir/
tutibꝫ vincit. Imperator dixit. Quādiu
iniurias tuas tolerare possumꝰ. Tūc bea
tus erasmus dixit. Etiam ⁊ ego miror ve
recundiā frontis tue quia non erubescis.
Tunc imperator furore repletꝰ. iussit mi/
nistris suis ollam parare vrnarum vigin
ti plumbi picis simul cum cera ⁊ resina ⁊
oleo solui. ⁊ repleri ⁊ succendi. Et fecerūt
ministri sicut preceptum eis fuerat. ⁊ fer
uens facta est olla. ⁊ fluctuans sicut ma/
re. Et dixit ei imperator. Nunquid ⁊ hic
ars tua potest preualere. Tunc beatꝰ eras
mus dixit imꝑatori. Ista olla meum est
refrigeriū. Et facto signaculo crucis de/
scendit in eam. Statimq̄ꝫ vox dn̄i super
aquas deus maiestatis intonuit. ⁊ effu/

dit vnā vndam ex olla: ꝛ vstulauit impera
torez. Qui clamauit ardeo hō dei ora pro
me. Tūc beatus Erasmus dixit impato/
ri. Ve tibi lupe rapax. ꝛ gehēne ignis quē
tibi parauit deus simul cū patre tuo dya/
bolo ꝛ ministris eius. Scio ꝙ cor tuuz ob
duratū est. sed ꝓpter xp̄m istū circumstan
tē erit tibi bene: ꝛ quieuit illi dolor. Mul
ti aūt hoc videntes in illa hora crediderūt.
Impator aūt videns se delusū esse. iussit
martyrez dei recipi ꝛ in arta custodia ha/
beri. ꝛ ingenti ferro ponderꝫ colligari. Cū
qꝫ orasset. apparuit ei iuuenis similis filio
dei: vocans eū ꝛ dixit illi. Ego sum Mi/
chael angelus missus ad te vt te ducaz in
campaniaz prouinciā. que vocaꝛ formana
ad docendū populū. Apprehendēs eum ꝛ
eiecit eū de ciuitate firmitana. veniensqꝫ
nauiculā a dn̄o paratā inuenit. ꝛ transmi
grauit i ꝓuinciaz campaniaz. Alia ꝓo
die turbatus est impator ꝙ nō inuenisset
eum dicens. quia deus eiꝰ eripuit eū. Ser
uus aūt dī ꝛ martyr dn̄i veit et sedit i ciui
tate formana. et septem annis docens po/
pulum viam veritatis. Angelus aūt dn̄i
panē ei quotidie ministrabat. Postea ora
bat ad dominū. vt in ciuitate sua eternalr
quiesceret. ꝛ facta est ad eū vox de celo di/
cens. Erasme veni ꝛ requiesce in ciuita,
te quaz parauit deus fratrib; tuis marty/
ribus ꝛ ꝓphetis ꝛ recipe laborē tuuz. Per
te eīm honorificatus sum in celo ꝛ in terra
Tunc beatus Erasmus pro viduis ꝛ or
phanis deprecabaꝛ. Dn̄e vnigenitus dei
patris qui me fecisti requiescere in loco isto.
concede vt qui in hoc loco habitatōis mee
ꝓ suis necessitatibus preces effuderit. sic
inde transeat exauditus. vt tu ei sis hic et
in futuro placatus. Et respexit beatꝰ Era
mus in celum. viditqꝫ coronā inenarrabi
lem: ꝛ occursum sibi de choro apostolorūz
ꝛ ꝓphetarū. et inclinauit caput suum ꝛ di
xit. Domine suscipe animaꝫ serui tui. Et
completa orōne sanctum tradidit spirituz
et visa est anima eius candida tanqꝫ nix
qn̄ ab angelis deducebaꝛ cum gloria ma/
gna. ꝛ cum illis celū penetrabat. tercio no
nas iuniaꝝ. regnante domino nostro Je/
su christo

De sancto Kiliano

Kilianus scotorum ge
nere. nobilib; gentib; diuine tn̄
gratie factus est nobilitate cla/
rissimus. Scotia que et hyber/
nia diciꝛ insula est maris. fecūda quidem
glebis. sed sctissimis clarior viris. Ex qui/
bus columbano gaudet italia. Gallo dita
tur alemania. kiliano theutonica nobili/
taꝛ francia. Qui vt diximus nobili prosa
pia editus. a puericia liberalibus studijs
traditus simul cū literarū incrementis di
ligēter cepit indagare viā veritatis. Tan
dē ꝓueniente se gratia dei. spretis huma,
narū literarū studijs. oībusqꝫ hmōi illece/
bris: monasteriū petijt abnegauit semetip
suz. tulitqꝫ crucē suam ꝛ secutus est chri/
stū. Igiꝛ in monasterio positus q̄nte obe/
dientie. q̄nte frugalitatis. quāte fuit vigili
arū ꝛ orationū instantie. vite presentis ter
minꝰ declarauit. Quis etem̄ martyrij pal
ma ꝑ gratiā magis q̄ꝫ ꝑ merituz constet.
bonis tamē adimpleꝛ operibus Videntes
itaqꝫ fratres monasterij in virtutum pro/
fectionibus beati viri ꝑseuerantiam p̄mo
eum ꝑ ecclesiasticos gradus ad officiū p̄/
sbyteratus precibus ascendere. deinde eiꝰ
dē monasterij regiminis curā sumere coe
gerunt. Ille aūt sciens ꝑfectionē caritatis
sine dilectione ꝓximi ꝑfecte constare non
posse. passus est in ꝓprijs se aliquantulum
minorari. vt fratrū prodesse posset vtilita
ti. imitatus apl'm cupientē anathema fie/
ri a christo pro fratribus ꝛ cognatis ꝺm
carnē. Veruntamē cū fama beati viri lon
ge lateqꝫ crebresceret. metuēs ip̄e ne fauor
popularis macule sibi rugaz infigeret. ce
pit meditari qualiter notos ꝛ ꝓpinquos
relinqueret peteretqꝫ longe sepositas ter/
ras. vbi obscurus fama: ꝛ vilis genere pos
set haberi quo liberiꝰ diuis cultib; vacare
valeret. Deliberatione itaqꝫ recedēdi ꝑa
cta. collectiꝫ fratrib; in q̄b; idē feruor arde
bat. ad vicinā scotie britaniaz deuenit de
inde Galliam attigit. Qua ꝑmeata in ꝓ/
uinciam germanie deuenit. q̄ ab incolꝛ ter
re ip̄iꝰ orietalꝛ frācia vocaꝛ. ibiqꝫ i vrbe her
bipoli se morari disposuit. nō veritꝰ incre/
dule gentis feritatē exꝑiri. eo ꝙ intrepidus

coronam optaret martyrij. sed tamen a p̄/
dicatōnis ꝟbo interim abstinuit donec ro
mano se pōtifici p̄ntaret q̄ten⁹ apud sedez
romanā ⁊ integrū christiane religiōis do/
gma ⁊ licentiam p̄dicandi acciperet. Tunc
aūt p̄erat romane eccl'ie canon pōtifex hu
manis diuinisqꝫ lr̄is pollēs. pontificali offi/
cio ꝯgruus. ⁊ in rebꝫ eccl'iasticis ydoneus
Qui audita fide bt̄i kiliani caritatꝫ nexi/
bus illigata deo grās retulit eiqꝫ sese cari
tatis amore impartiuit. exultans scia diui
ni eloquij ab insulanis ac lōge positꝫ docto
ribus augeri. Erat em̄ apō egregiū ponti/
ficē nō modica exultatio q̄ cernebat pau/
latim euacuari fraudē anti q̄ hostis crescē
tibꝫ ministris diue opatiōis. Tūc ex ꝯsensu
toti⁹ vrbis beatū virū in p̄sulatus officiū
ꝓmouit. q̄ ⁊ chrisma ꝯficere. ⁊ ecclesias de
dicare. ⁊ sacros ordines dare irrep̄hensibi
liter valeret. His ita peractis dimisit eū
vt cepto opi insisteret. p̄ato sibi a dn̄o pre/
mio eterne retributōnis. Bt̄is itaqꝫ kilia
nus vrbē egressus p̄acto itinere cū colūba
no presbro ⁊ Totnāno leuita ad locū sibi
destinatū p̄uenit. Colūbanc in ytalia re/
licto. nā romā p̄gens. gallū in alemania fe
bre grauatū dimisit. Peruēiēs igit̄ ad p̄di
ctā vrbē herbipolim. nō eū quē in eadē ꝓ/
uincia ducē reliquerat inuenit. sed alium
noīe Gosbertū Porro venerabilis vir pau
latim cepit pabula diuini ꝟbi incredulis
ppl'is ministrare. tantāqꝫ ei dn̄s grām ꝯtule
rat. vt in breui tp̄e gentis loquelā p̄discerꝫ
eisqꝫ ꝓprio sermone semina veritatis eroga
ret. Mirabant̄ aūt oēs nō solū nouitatez
doctrine: sed ēt exuberātiā eloquētie. facū
diā q̄ꝫ sermonis cōmitabat̄ efficatia ꝟtu/
tis. Impletū ē in illo qō veritas ap̄lis pro
mittit dicēs. Ego dabo vobis os ⁊ sapien
tiā. Et itez. Opa que ego facio ⁊ vos faci
etis. Sed cū iā semina diuini eloquij suc/
crescerent ⁊ plebs gradatim minueret̄ ab
errore gentilitatis vsqꝫ ad p̄ncipes ppl'i sā
cti viri fama p̄uenit. vt duci q̄ꝫ ꝓuicie nō
lateret. Qui eundē sanctū virū sibi p̄nta/
ri iussit. expiri cupiens q̄ eēt hec doctrīa ha
cten⁹ sibi incognita. Erat aūt ipe p̄nceps
naturali ingenio p̄dit⁹ licet gētilitatꝫ erro/
re fedatus. Ad quē btūs kilian⁹ p̄ueniēs
ꝯstant̄ ꝟe religiōis dogma insinuare cepit.

docens patrē ⁊ filiū ⁊ spūmsanctū. vnū eē
deū icōmutabilē. visibiliū ⁊ inuisibilium
oīm creatorē. Prefatus ꝟo p̄nceps admi/
ratus tantā bt̄i viri ꝯstantiā: ⁊ sermonum
insupabilē ꝟitatē. q̄ naturali vt diximus
pollebat ingenio. veris se sentētijs supatū
ad ei⁹ distulit auditōnez. volens frequēti
apud se tractatu rimari. vtrū quē kilian⁹
docebat an diane cult⁹ preponēdus foret.
Diana nanqꝫ apud illū sūma veneratiōe
habebat̄. Verūtamē vir egregi⁹ iugi instā
tia laborabat vt deo redderet animas q̄s
dyabolus p̄dere conabat̄. Porro p̄noiat⁹
dux cernens ꝯstantiā p̄dicatōis bt̄i kilia/
ni. secreto veīt ad eū. cupiēs doctrinis suis
instrui. q̄ten⁹ agnito tramite veritatis. abi
gere valeret. amfractus erroris. Sed a be
atissimo viro catholice fidei documentis
diligēter instruct⁹; ꝓximo die dn̄ice resurre
ctōis cū mlt'ꝫ alijs dato noīe aq̄ lot⁹ baptis
matis. absolutionē p̄stini ꝓmeruit erroris
Sicqꝫ factū est vt pene tota ꝓuincia orien
talis francie. relicto demonū cultu. diuini
religioni opaꝫ daret. Predict⁹ dux Gosb/
tus monitu assiduo bt̄i kiliani ad melio/
ra de die in diez ꝓficiebat. Erat aūt illi cō
iunx s̄m gentilitatis ritū. que quondā fra
tris ipius cōiugio fuerat copulata nomīe
Geilana. Sed vir dei iccirco in initio fidi
tale noluit cōiugiū ꝓhibere: ne in penitudi
nē credulitatis grauitate in oībus preliba
tus princeps duceret̄. ⁊ hoc est q̄ ap̄ls nō
dū in fide p̄fectis dicit. Tanq̄ꝫ paruulis ī
xp̄o lac vobis potū dedi. nō escam. p̄fecto/
rū em̄ solidus ē cibꝫ. ideo qō nouerat gra/
uius distulit in futurū. sicqꝫ diuino reuelā
te spū sciēs in hac re sibi ⁊ socijs causaꝫ cō
stare martyrij. vt multis interea ꝓdesset i/
terim obmisit tale damnare cōiugiū licet
cuperet dissolui ⁊ esse cum xp̄o. imitatus
apostolū qui in sporta a fratribꝫ p̄ muruꝫ
dimissus est. non vt mortez timeret. sed vt
multis ante mortē ꝓdesset. Verūtamē cū
q̄dā die btūs presul ducē familiariter allo
queret̄ dixisse int̄ cetera fert̄. Fili mi quē p̄
euāgeliū genui. gaudeo valde in ꝓfectu fi/
dei tue. sꝫ mlt'ū me mouet q̄ illicitis nupti
is detineris. ⁊ vereor nimis q̄ a recto itine
re tali ꝯiugio retarderis. Legit̄ em̄ btō ia
cobo dicēte. q̄ q̄ totā legē seruauerit offen

datã aũt ĩ vno factus est oĩm reus. Preterea in baptismate inouatˀ hõ. ꝛ nõ ex pte sed totus. vt aũt totꝰ inouari possit: nihil pisti/ni retinere dꝫ erroris. Audiẽs aũt hꝰ prin/ceps. pmo hesit stupore. deinde alta suspi/ria trahẽs. valde em̃ diligebat eã quã ha/bebat vxorẽ. tale deinde ferˀ dedisse respõ/sũ. Audiui pater te docente. qꝛ dñs iesus pcepit nihil suo amori pferendũ. nõ patrẽ nõ matrẽ: nõ filios nõ vxorem. ꝛ iccirco q̃/uis vnice diligã iunctã mihi vxorẽ. prepo/no tñ diuinũ amorẽ. Sꝫ nũc nõ adest mi/hi ociũ inqrendi qualr eã dimittã. qꝛ con/tra hostes nr̃e reipublice festino. Cũ autẽ reuersus fuero iuẽta oportunitate dimittẽ di sepabor ab illa. Hoc ṽo cum ad aures Geilane puenisset. q̃s em̃ fallere posset amã/tẽ. graui incanduit ira ceu raptis catulˀ le/ena. Diuq̃ secũ bachata ex eo cepit q̃rere quõ sctõs viros extingueret. Nulla em̃ bestia in hꝰ mundo similis est mlieri male. sic hꝰ mu/lier nephanda: callida meditatiõe pquire/bat. q̃lr sine ꝓplari strepitu ꝛ vulgi cogni/tione sctõs viros pderet. armabatˀ nãq̃ i/pacientia ire ꝛ libidinis furore. Et qꝛ dya/bolus iniq̃ cupiẽtibꝫ fomẽta malicie sbmi/strat. iuenti sũt duo mistri crudelitatꝫ q̃ p/mitterẽt se satisfacturos Geilane desideri/is: datꝫ sibi muneribꝫ miserrime executõis. Solebat itaq̃ btũs kilianꝰ post pugnã dor/mitionẽ necessitatis ad studiũ vigilare. p/uectꝫ orõnis. Quadã ṽo nocte cũ leuesˀ somnos capet. ita vt nec dormiret integre nec vigilaret aperte. apparuit ei vir habi/tu formaq̃ pulcerrimꝰ dicẽs: kiliane ami/ce surge. nolo te diutiꝰ laborare. vno dũta/xat certamine tangeris ꝛ sic sp mecũ eris. His dictis abscessit. Euigilãs aũt egregi/us vir intelligens diuinã sibi adesse visita/tionẽ. puocatis fribꝫ ait. Fratres vigilate. cito aderit dñs ꝛ pulsabit ianuã. cauendũ ꝙ est ne nos somno torpẽtes iueniat. Ad/damus oleũ lampadibꝫ dũ tp̃us est. ne si forte defecerit tũc incipiamus querere qñ nõ poterimꝰ iuenire. Jllis itaq̃ media no/cte orõni vacantibꝫ. carnifices strictis gla/dijs locũ in q̃ orabãt. penetrarũt. Q̃d cum sacerdos dei intuitus esset. ait. Amici ad q̃d venistis. implebitꝫ pceptũ. ꝯsumabitisˀ cursum. his dictis interfecti sũt. ibiq̃ terre mãdati. ne q̃s scire posset q̃d de illis factũ foret. Vestimẽta q̃ꝫ cũ q̃bus diuina offi/cia pagebãt sacriq̃ libri simˀ cũ eis defossã sunt. ne quod indiciũ necis eoꝝ deprehen/di posset. sed clam discessisse putarenˀ. cau/sa solite pegrinationis. Erat tñ quedã no/bilis mulier Burgũda noĩe. que a princi/pio pdicatõnis eoꝝ sanctis adheserat vi/ris. habens cellulã iuxta oratoriũ sancto/rũ. q̃ facilius diuinis laudibꝫ interesse va/leret. Hec intenta vigilijs que facta fue/rant diligenti studio inuestigauit. Receden/tibus q̃ꝫ carnificibꝫ. lintheolo mũdo fusũ sanguinẽ sanctoꝝ collegit ac terre diligen/ter infodit: vigilijs ꝛ orõnibꝫ vacans vbi sanctoꝝ corpa obruta nouerat. Excolebat loca veneratõe q̃ poterat. licet silenter ne si/cut postea factum est Gailane iussu remo/uerenˀ. Eadẽ nanq̃ sceleratissima mliere stratis q̃ꝫ plantis stabulũ equoꝝ ĩ loco vbi sancti martyres humati erant fieri iussit ne quoindicio sacra corpa pderenˀ. Ferũt tñ ab his qui tũc fuere posteris relatũ. q̃ aĩalia ibi stabulata sup sepulcra martyrũ nec stercora nec vrinam iacerent. honorẽ martyribus exhibentia. vt q̃d de capite p/pheta vaticinatus est hic in eius mẽbris reperirenˀ. Cognouit inquiens bos possesso/rem suum ꝛc̃. Jsrael aũt nõ cognouit me. Taliq̃ modo vt dictũ ẽ sctõꝝ corpora ho/minibꝫ pene ignota forẽt nisi prefata bur/gunda in extremo vite posita. quibusdã fi/delibus vbi posita essent. reuelasset. Con/tigitˀ aũt vt dux peracta militia reuerterenˀ ad locũ vbi sctõs viros dimiserat. Quos cum nõ inuenisset. cepit studiose pquirere quando ꝛ qua causa recessissent. quoue ab/ierint. Eius ṽo vxor veneno malicie feda/ta. aliquando rubore perfusa. aliquando pallore depressa. aliquando cõfidentia ro/borata. diuersos anfractꝰ nequitie sue frau/dibus p̃tendebat. dicẽs. Non se eos custo/disse neq̃ custodes adhibuisse. quando voluerint venisse. quando sibi placuit re/cessisse. q̃ pegrinationis sue morẽ seruarẽt Que femina ṽba nõ emolliũt. quẽ a statu rectitudĩs nõ retrahũt. Credulis itaq̃ ṽ/bis ꝯiugis pnceps aliquantulũ cepta ab

inquisitione quieuit. Sed qz iuxta domi/
nicã vocem nihil opertũ est. quod non re/
uelet. et occultũ quod nõ sciat. cũ ea que fa
cta fuerant paulatim obliuioni traderent
vnus eorũ q̃ sctõs viros gladio inuaserant.
subito demonio arripit. z proprijs se dentibus
lanians a presenti migrauit in eternaz pe
nam. Alter vero in rabiem versus gladio se
metipm appetijt. effusisqz visceribus per
tormenta presentis temporis ad eterna
peruenit. Non multopost et ipa belua de
qua loquimur demonibus arrepta voce ma
gna clamabat. Juste torqueor que sanctis
viris tortores adhibui. z cũ magno cruci
atu ad cruciatũ dyabolo paratũ peruenit.

CXCVIII

De sancto Heinrico imperatore

Anno ab incarnatione
dñi. M I. ab vrbe aũt condita
M DCCLII. Octone. III. ro
me defuncto vacãte regni solio
cũ de pncipe ageret subrogando. omniuz
vota. nutu diuino ad eũ inclinant. q̃ tunc
in regno potissimus habebat. Fuit nanqz
eodẽ tempe quidam dux bauarorũ nomie
Heinricus. heinrici eiusdez gentis ducis
filius: cuius temporibus sanctus wolfgan
gus ratisbonensium prefuit episcopus tã
bonitate qz nobilitate regia cõspicuus z vni
uersa morũ honestate preclarus. Hic ini/
tiũ sapiẽtie timorẽ dñi pleniter ẽ secutus.
quia erat omniũ literarũ studio principa/
liter imbutus. z totus sane fide z actione
catholicus. Hic ergo ab omibus pari vo
to z cõmuni cõsensu omniũ asciscit. diuina
vtiqz disponente clementia. vt p tempora
lis regni fastigia ad culmen regni celestis
pertingeret. Cumqz predictus rex Heinricus
necdũ cesaris vel ipatoris obtieret dignita
tatem. apparuit ei ratisbone beatus wolf
gangus episcopus tali visione. Visuz nã/
qz est ei q manẽs in ecclesia sancti Emme
rãmi episcopi z martyris accederet oran/
di gratia ad bti wolfgangi sepulcrũ. in ea
dem basilica situm. Cumqz ibidem domi/
nũ z sanctũ wolfgangum intimis precibus
conaretur exorare. subito videbatur ei. ipe
sanctus wolfgangus astare. eumqz hmõi
verbis appellare. Intuere diligenter lite/
ras in muro q̃ est secus tumulũ scriptas.
Erat aũt sic sibi videbat scriptũ solũmo/
do post sex. Euigilãs aũt rex retractatiõe di
uturna secũ reuoluit paucissima huius visi
onis scripta. In pmis arbitratus q post VI
dies eẽt moriturus. multa dispẽsat paupibus.
Cumqz dierũ. VI. numerus pterisset. z ni/
hil in se rex molestie corporalis sensisset. pu/
tauit predictã visionẽ ad sex mẽses ptine/
re. Transactis vero sex mensibus cũ nihil in/
firmitatis in se pateret: arbitratus ẽ hunc
numerũ ad sex annos ptinere. ideoqz q̃ et
sup cepit timere. Cumqz sex annorũ numerus
integer ptransisset z septimi anni dies fuo
lutus venisset. ipo die p aplicã bñdictionẽ
suscepit cesaris dignitatẽ. Tũc tandẽ sen/
tiens qualis esset sua visio. grãs egit deo
sanctoqz wolfgango epo qui sibi talem re
uelare dignatus est dignitatẽ. Unctus er
go in regem beatissimus dei famulus hei
ricus. temporalis regni nõ contentus an
gustijs. p adipiscenda imortalitatis coro/
na summi regis. cui seruire regnare est. mi
litare disposuit. Sũmã etem diligentiam
in amplificando cultu religionis adhibu/
it. ecclesias dei ditare possessionibus z imẽ
sis ornatibus augere cepit. Sedes quoqz
episcopales Hildensheim vicz. vbi a pu
ero fuerat enutritus z literis edoctus Ma
gdeburg z argentinam Missnam z mer/
senburg. que barbarica imanitate adiacẽ
tiũ sclauorũ vastate fuerãt restaurauit. et
tam ipis qz alijs episcopatibus p vniuer
sũ regnũ in possessionibus z ornamentis
innumera dona distribuit. Deniqz consũ/
matis huius vite laboribus postqz bone opi/
nionis odorẽ longe lateqz redolere fecerat
locumqz sibi dilectum z cetera monaste/
ria ditando z ornando et excolendo ad p/
fectum adduxerat. adqz percipiendam im/
marcessibilem coronam a domino voca/
tus est ab ergastulo carnis. Qui cernens
diez mortis sibi iminere. vocatis ad se pa
rentibus beatissime imperatricis Kune/
gundis. necnon etiã quibusdam regni pri
oribus. manu eam apprehendit z cõmen
dauit eã illis hmõi verbis memoria dignis
simis. Hanc ecce inquit mihi a vobis imo
a christo consignatam. ipi christo domino
nostro z vobis resigno virginez imacula/

tam. In eius ꝓ transitu terra plorante celū exultauit. sicut etiā dn̄s per suam misericordiaz reuelauit. In ipa em̄ hora exitus illius cuidā seruo dei in solitudine cō morāti dyabolus in humana specie fert̄ apparuisse. Quez vir dei ꝑ spiritū ꝓtinus agnouit ⁊ ait ad eū. Quo ꝑgis. At ille respondit. Ad exequias impatoris ꝑgo. Cui ille ait. Vade ⁊ comple negociū tuū q̄tū a dn̄o tibi ꝑmittit̄. Veruntamē cōsūmato officio tuo adiuratus per deum viuum ad me reuertere.: vt ꝑ te rei exitū possiz cognoscere. Post modicū ꝓ reuersus coraz seruo dei gemebūdus astitit. ⁊ voce querula cū ingenti eiulatu dixit. heu heu delusi sumus: inuanū laborauimus. ꝗ etiaz ab angelis dei confusi discessimus. De hoc require in legenda sctī Laurētij martyris

CXCIX

De sancta Barbara

Rat tēpe Maximiani impatoris vir quidaz gentilis in Nichomedia nobilitate generis preclarus ac tꝑaliū reruz abūdātia sūmꝰ noie dyoscorus. cui erat filia speciosissia noie Barbara. Ipa aūt q2 erat corpe pulcerrima. eā pater plimū diligebat. quapropter reclusit eā in turri altissima quā eidem edificari fecerat: ne ab aliq̄ homine videret̄. Erat autē btā Barbara ingeniosa: ⁊ a tenera etate vanas cogitationes r̄linquens cepit diuina cogitare. Cū em̄ sel' templū intraret videns simulacra parentibus suis ait. Quid sibi volunt he silitudines hominū. Respondent pentes. Taceas non hominū: sed deorū sunt ⁊ volunt adorari ꝑ illud qđ nescit̄ ⁊ quod non videt̄. Barbara dixit. Fuerunt quondaz homines quos nunc colimus Respondēt ita. Ex hoc beata Barbara die noctuq̄ replicabat tacita dicens. Si homines fuer̄t dij nostri: ergo nati sunt vt homines: mortui sunt vt homines. Si dij essent nec nati fuissent nec mortui. quia deitas vt mihi videtur nec cepit nec desinit esse. Homo etiā habet originem terre. quia terra est materia eius. Si ergo homo de terra est. ⁊ homo deus est ergo aliq̄d precessit eum. qđ eiꝰ origo dicit̄. sic aptiꝰ diceremꝰ terrā deū. Sed quia nec terra a se est. nec celum a se nec aer a se. nec aqua a se. ex quibus quatuor elemētis cōstat homo. sed creature sūt. necesse est his esse creatorem. Ecce quanta sapientia in tam iuuenili puella. Tandez tradita studijs liberalibus alta transcendebat. sed defuit ei noticia veri dei. vanos aūt deos occulte spreuit. Et cū vidit dijs scz lignis ⁊ lapidibus flectere genua sensibilia isensibilibꝫ mutis. animo valde correxit Iccirco venit rumor laudis Nichomediā clamans. sapientissimū viroꝝ Alexandrie fore scz Origenē. cuius facundia totā terram ꝑfunderet ꝗ veris indicijs daret cognoscere veraz deitatē ⁊ ydolorū cō confunderet vanitatē. Hec audiens beata Barbara multū gauisa est in domo pectoris sui. ⁊ cepit sedule tractare quo genere posset eū adire. Erat em̄ pater eius nobilis ⁊ valde potens. ergo mysteriū suum ei non reuelauit. Cum neminē curatorem haberet recurrit ad hoc consilium vt literas eidem sapientissimo Origeni dirigeret ⁊ secretum ei patefaceret in hec verba. Viro alexandrie nobilitate animi longe lateq̄ cōsperso Origeni. Barbara nichomedie tua ancilla. Decus ⁊ honorem desiderij mei accepi fore te vere diuinitatis ostensorem. A prima em̄ scintilla ingenij mei cum toto corde concupiui. vt ad veri dei noticiam peruenirem. mente concepi nullam deitatem in esse lignis ⁊ lapidibꝫ que humana arte composita sunt. que nō recipiunt sensibilitatez. ⁊ nec loqui nec audire possunt. vnde semper pertractaui esse falsos deos: nec homines posse esse deos. quia homo incipit ⁊ desinit esse. deus aūt ante tempora fuit. non ergo vnq̄ deos credere potui quos homines mortales cognoui. In multis taz motibus posita semper deum nobis ignotuz proculdubio esse putaui. qui solus cuncta fecit. quem semper amaui. huic me semper deuoui. a quo suz id quod sum nisi me sententia fallit. cuiꝰ spiritu animatam me sentio. nec desistam donec ad eum pertingam. Quapropter fame tue tumultu percussa: pater venerabilis. mentem meam his aptius voluere censui. Illum deum solummodo vestigare cuius cognitionem apud te esse cogno/

ni. Vnd si ita est vt fama refert supplices
offero preces quatenus discutere digner
noctem ignorãtie chaos confusionis ab
ancilla tua et inducere solem iusticie lu-
mineq; discretionis. Appeto em̃ verum de
um scire qui fecit visibilia ⁊ inuisibilia. et
vtrum vere vnus sit vt ipsa iam nunc du
dum mecũ argumentata sum ⁊c. Hanc
epistolam direxit alexandriam ad Orige
nem presbyterũ que est in partibus aphri
ce. caput regionis illius. longe distans a
nichomedia. Ne autẽ priuaretur legatione
quam legauerat: ad deũ quem nouerat in
cubiculo cordis sui lacrimas fudit dicens
Dñe firma pedẽ eius quem ad famulum
tuum misi. ne aut me aut illum mors pre
ueniat vsq; relegatio veniat. His ⁊ alijs
postulationibus quibus deuote poterat
nuncius alexandriam ingreditur: Origenẽ
reperit in palatio mãmee matris alexan
drie cesaris vbi occupatur in docendo chri-
stianã religionẽ. Qui leticia magna lite-
ras Barbare accepit: laudans deum qui
hmõi semen suscitabat ⁊ talia operatur. Et
statim Origenes doctor prestantissimus
accelerat ⁊ edidit desiderium Barbare in
hunc modũ. Origenes veri dei indignus
sacerdos. ⁊ vt possibile est ostensor eius ad-
huc etiam Alexandrie nunc degens Bar
bare barbarice gentis adoptionẽ filiorũ
dei ⁊ iesu christi veram salutẽ. Sicut scri
psisti scire te velle verũ deum qs sit. Sci
re debes ꝙ vnus est verus deus in substã
tia ⁊ trinus in personis. scz pater ⁊ filius ⁊
spiritussanctus. quicunq; hec omnia cre-
dit omnino habet quo ad deum ꝑtingere
possit. Tu aũt hec intellige ⁊ intellecta cre
de: ⁊ si quid defuerit ad plenitudinẽ desi
derij in legato require qui te legem sanctã
erudiet. ⁊ libros quos secum defert tibi le
get. Non etiã dubites te ꝑ noĩe xp̃i multis
tormentis tradi. Ipse em̃ dicit voce euan
gelica. Qui ꝑdiderit animã suam in hoc
mundo ꝓpter me. in vitam eternam custo
dit eam. Origenes misit vnũ ex pluribus
cũ nuncio Barbare ad Barbaram q̇ mo
dũ magno desiderio eius daret. Precessit
nuncius Barbare ⁊ nunciauit nuncium
virum dei adesse fecit ⁊ ꝑmisit eum foris
stare vtrum conueniens esset eum intrare

Tunc illa hominẽ aduocari fecit. Qui in
gressus offerens salutatõnẽ in christo. Il
la assurgens inclinatur. ⁊ tam dei nomen q;
hominẽ veneratur. Pater eius gratia vi-
sitationis ad eã venit. videns virũ igno
tũ: tremens inquit. quis hic ⁊ cur hic Re-
spondit Alexandrinus medendi arte per
itus. qui spondet magistrũ se habere Ale
xandrie. qui contra vsus medicorum etiam
animas curat. Pater audiens recessit. et
concessit fieri cum eo colloquia. Tunc
valentius sacerdos ⁊ Barbara conferũt
inter se sua mysteria. Ibi tunc perlecta epi
stola ⁊ bene docta quod defuit epistole ad
plenitudinẽ desiderij a legato quesiuit et
ad libitum inuenit. Cognito aũt quomo-
do pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sit solus
deus. ⁊ quomodo filius missus sit a patre
⁊ per susceptam humanitatẽ hominem ꝑ
ditum reuocasset: captiuũ redemisset. ⁊ ꝑ
sacrum lauacrum eius peccata lauisset. ac
celerauit ad baptismi gratiam. ⁊ ab eodẽ
presbytero valentio quẽ Origenes ad ip-
sam miserat baptizata est in turri. i qua eã
pater posuerat. Amplius que dei erant. q̃
siuit ⁊ que sursum sunt cupiens libros q̊s
ei origenes miserat. frequenter legit ⁊ val
de creuit in scientia diuinorum etiam sine
magistro ⁊ in sapientia diuina. Legitur eti-
am de ea ꝙ quia pulcra fuit. quidã de op
timatibus terre illius. patri eius locuti sunt
vt virum sibi acciperet. Ipse ꝑo accedens
ad eam in turrim persuadebat eam dicẽs
Filia mea quidam de potentibus cõme-
morati sunt mihi de te. vt acciperent te in
coniugio. quid ergo vis de hoc. Ipsa ꝑo in
tuita patrem cum ira dixit. Ne cogas me
hoc agere pater. At ipse secessit ab ea. descẽ
densq; instituit multitudinem artificum
qui facerent lauacrum: constituit quomo
do fieri debuit. tribuens singulis mercedẽ
in integrum. profectusq; est in regionẽ lon
ginquam. Descendensq; famula dei de
turri videre opus quod factum est. vidit
contra septentrionẽ duas solũmodo fene
stras. Dixit artificibus. quare duas fene-
stras instituistis. Dicunt ei. Pater tuus dis-
posuit. Quibus illa Facite ⁊ mihi aliam
fenestram Qui dixerũt. Timemus domi
na ne indignetur pater tuus contra nos.

Dicit eis famla dei. Facite mihi fenestrā ego de hoc acquiescere faciam patrem meum: Ipsi ꝟo fecerunt aliam fenestrā. Perambulans ꝟo Barbara in natatorio contra orientem. instituit in marmoribꝫ eius digito preciosam crucem. Depost ascendens in turrim vidit simulacra que colebat pater eius. suscipiens spiritūsanctum insputt in faciem eorum ⁊ dixit. Similes vestri fiant qui faciunt vos. et omnes qui confidunt in vobis. Finitoqꝫ opere reuersus est pater eius de peregrinatione ⁊ contemplatus tres fenestras. dixit artificibꝫ. Quare tres fenestras instituistis Dicunt ei. Filia tua sic nobis precepit. Ipse ꝟo ait filie. Tu imperasti tres fenestras fieri At illa. Etiam. Etem̄ bene feci. Nam tres fenestre illuminant totum hominem. Et assumens eam pater eius descendens in natatorio ⁊ dixit ei. Quomodo abundantius illuminant tres fenestre duabus. Illa respondit. Tres sunt mundum illuminantes ⁊ stellarum cursum regulantes. pater scilicet filius ⁊ spiritussanctus. ⁊ hi tres vnum sunt in essentia. Tunc repletus furore pater tulit spatam suam vt eam occideret. Ipsa aūt orabat ad dominum ⁊ abscissa est petra. ⁊ suscepit eam intus. ⁊ eiecit eam super montez in quo duo pastores erant pascentes oues suas. Et illi considerauerunt ꝙ beata barbara a facie patris extra petram fugeret. Pater aūt eius quetitando discurrens venit ad predictos pastores. inquirendo verum vidissent Barbaram filiam suam. Vnus aūt eorum cōsiderans iram patris iurauit se nescire eā Alter ꝟo digito eam prodidit Beata aūt Barbara ꝑditori suo maledixit. ⁊ subito ipse versus est in statuam marmoream et oues eius in locustas mutate sūt. hoc apocrifum est. At pater eam reperiens flagellauit ⁊ coma traxit. eam cathenis ⁊ claue reclusit. vt non aperiret ei quisqꝫ. constituitqꝫ custodes vsqꝫ dum abiens nunciaret presidi Marciano. Audiens ergo preses iussit eam ꝑsentari. Preses autem videns miram pulcritudinem eius dixit ei. Quod vis. parce tibiipsi et sacrifica diis. aut acerrimis tormentis traderis. Cui illa. Ego habeo sacrificare deo meo Jesu christo qui fecit celum et terram ⁊ mare ⁊ omnia que in eis sunt. De diis omnibus tuis dicit ꝑpheta Psalmo CXIII Os habent et non loquentur: oculos habent ⁊ non videbunt ⁊c. Similes illis fiant qui faciunt ea ⁊ omnes qui confidunt in eis. Tunc ꝑses furore repletus. iussit eam expoliare et carnes eius neruis thaurinis sine misericordia discerpere. ita vt omne corpus eiꝰ inquinaretur sanguine ⁊ iussit eam carcere recludi quatenus tractaret qua pena eam consumeret Media nocte circumfulsit eam lux de celo in qua apparuit ei christus dicens. Confortare filia: quoniam copiosum fit gaudium in celo et in terra super passione tua. Non ergo metuas minas tyranni. ego eñ sum tecum vt eruam te ab omnibus plagis que inferuntur tibi Et statim omnes plage nusqꝫ apparuerunt. Gaudebat autem ⁊ exultabat beata Barbara super exhortatione domini. Mane facto iussit preses afferri eam. Et intuens quia illata ei tormenta nusqꝫ cōparuerunt. dicit ei. Ecce quomodo repropiciati sunt tui dii tibi ⁊ diligunt te. quia plagas tuas sanauerunt. Respondit barbara. Similes sunt tibi dii tui surdi ceci: ⁊ muti. Et quomodo plagas meas curare poterunt qui sibiipsis remedium conferre non possunt. Me autem qui curauit est christus filius dei viui. quem tu non vides. quia induratum est cor tuum a dyabolo. Tunc preses vt leo fremens iussit carpere latera eius et lampades ardentes applicari ei: ⁊ malleo caput eius cedi. Ipsa autem intuita in celum dixit Tu nosti cordis cognitor domine. quia amoris tui occasione patior. me ergo ne derelinquas. Pro te vero has plagas fortiter sustinui. Tunc iussit impius preses gladio abscidi mām̄illas eius Que aspiciens in celum ait. Ne proiicias me a facie tua domine. et spiritumsanctum tuum ne auferas a me. Cum autem hanc plagam fortiter ⁊ letanter sustineret. iussit eam nudam circumire regionem illam. et plagis inferentibus flagellari. At martyr christi videns in celum ait.

Domine deus qui operis celum nubibus
adiutor et protector meus esto. et tege nu/
datum corpus meum. ne videatur ab ocu
lis impiorum virorum. Hec dicens. descē
dit angelus domini. operiēs eaꝫ stola can
dida. Hoc cum videret impius preses. ꝓ
cepit eam gladio trucidari. Tunc furore
repletus pater eius. suscepit eam a presi/
de. et perduxit eam in monteꝫ. At ꝟo ipsa
gaudens super hoc festinabat. vt ꝑfectum
vite eterne brauiū acciperet. Et adducta ī
montē orabat. ad dn̄m dicens. Dn̄e iesu
xp̄e cui oīa obediūt. ꝑsta mihi hanc petiti/
onē: vt si q̄s memor fuerit nois tui ⁊ famu
le tue faciens memoriam passionis mee.
Dn̄e ne memineris peccatoꝝ eius in die
iudicij. sed ꝓpitius esto ei. tu em̄ scis qꝛ ca
ro sumus. Et facta est vox de celo ad eā di
cens. Veni pulcerrima mea. requiesce in
cubilibus patris mei q̄ est ī celis quod po
stulasti donatū est tibi. Quo facto martyr
christi ad locū supradictū venit. ⁊ ibi mar
tyriū suū finiuit. a ꝓprio em̄ patre decolla
ta est. Patre eius de monte descēdente. ig/
nis de celo descendit ⁊ combussit eum ita
vt nec puluis eius inueniret̄. Finita est au
tē sancta martyr xp̄i Barbara cū sancta
iuliana q̄rto die mensis decembris impe/
rante Maximiano. ⁊ ꝑside nte Marcia/
no. Fuit vir nobilis comes saxonie qui
inimicū suum captiuauit. quē statim ī tur
riꝫ recludi fecit: ⁊ familie sue sb̄ pena mag̃
mādauit. ne sibi aliquis cibū vel potū mi/
nistraret. vt sic eo citius moreretur fame.
Cumqꝫ per aliquod tempus sine cibo ⁊ po
tu mansisset. custodem turris voce lugu/
bri ⁊ lamentabiliter rogauit. vt ei modicū
daret de pane ob reuerentiam gloriose vir
ginis Barbare ne sic fame moreret̄. Cu/
stos nec clamorem nec preces aduertebat
⁊ sic per aliquod tempus iacebat ⁊ nemi/
ni responsum dabat. Custos ꝟo estima
bat illum iam mortuuꝫ. Rogauit ergo do
minum vt illum extrahi permitteret pri/
usqꝫ corpus mortuum exalaret fetorem.
Iniecerunt igit̄ funem in collum detenti.
⁊ ad sūmitatem deducentes sic eum de al
to ꝓiecerunt. Qui cum ad terram ꝑuenis/
set. statim se erexit. et omnes q̄ aderant h̄
videntes in fugam cōuersi sunt. Quos il
le dulciter monuit. ac ꝓpter deum rogauit
ne fugerent. sed vt ꝓpius accederēt. Et cū
accessissent ad eū interrogauerunt eum q̄
modo hoc fieret. aut quomodo viuere pos
set. Quibus ille rn̄dit. Beata ꝟgo Bar/
bara me in oībus angustijs meis custodi
uit. ⁊ in eiectione turris suis sanctissimis
manibꝫ me sustentauit ⁊ mori non possuꝫ
nisi cōfessus. ⁊ sacra cōmunione munitus
⁊ inunctus. Interrogatus vnde hanc gra
tiam haberet dixit. Ieiunijs ⁊ orōnibꝫ om
ni die. oī anno honoraui eā. ⁊ hanc g̃tiā mi
hi apd̄ deū obtinuit. vt mori non possum
absqꝫ sacramentis. Quibus perceptis sta
tim spiritū exalabat. Aliud exemplum
legimus. Tempe serenissimi Adolfi r̄gis
romanoꝝ. accidit vt quidā comes ex man
dato regis in ꝑtibus orientalibꝫ ꝑsideret.
Labēte ꝟo tp̄e famulus q̄dā de ꝓsapia mi
litari. qꝫ ꝟginē violauerat. incusat̄. Qui ca
ptus. vinculis inclusus. q̄usqꝫ cogitaret d̄
ꝯsilio nobiliū: ac ciuitatis. que ꝯtra eū eēt
sentētia faciēda. Et tp̄e statuto oēs cōue/
nerūt. ⁊ iuuenis adductus ē q̄ intime ro/
gauit vt ꝯfiteret̄. Vocat̄ ꝯfessor. Audiēs
eū. innocentē ip̄m inuenit. Vn̄ ꝯfessor euꝫ
induxit. vt beate Barbare perpetuū serui
tium voueret. nec ad domū veniret ⁊ re/
diret. nisi prius locum antiquū culmen in
prussia visitaret. Quod ⁊ iuueīs fecit. In
terea mulier clamans iudiciuꝫ implorat.
Iuuenis ille ad iudiciū ducit̄ Iudex que
rit de sententia. Iuuenis iam de vita sua
desperans. q̄dā ignotus accessit queꝫ ne/
mo nouit. exhortās iuuenē vt iudicē roga
ret ip̄m suū verbū loqui. Quod factuꝫ est.
Tunc tota vniuersitas cucurrit. q̄ ⁊ q̄lr il
le despetus vellet fari. Et rationabil̄r ostē
dens ꝓlatam sniaꝫ ꝯtra iuuenē esse nullā
⁊ ꝯstant̄ ꝓbās. qꝫ oēs tā nobiles q̄ꝫ ciues.
⁊ oēs q̄ aderāt illud verū esse dicebāt. ⁊ sic
sententiā reuocauerūt. qꝛ vltra humanuꝫ
sensū ꝓtulit que nll's ꝯtradicere potuit Et
cū ꝑdict⁹ iuuenis ante tribunal existebat.
ꝑ nimio gaudio ꝓsternere sevolēs casu ac
cidit vt collū iudicis amplecteret̄. Quod
videntes serui iudicis. Hostiliter irruerūt
in eū. Hoc pater ⁊ amici vidētes despera
ti flētes ⁊ lamētantes. q̄i mortuū eū reliq̄/
runt. Qd̄ intelligens ꝯfessor su⁹ ꝯfident

amicis suis ait. Nequaquam sic de beneficiis beate barbare diffidetis. quia veraciter scio quod sanus est. et nullam patitur corporis molestiam. Accedentes pater et amici eius cum festinatione. nullum vestigium vulneris in uenerunt in eo. Gratulabantur illi et meritis et beneficijs beate barbare ei prestitis. et magnifice eam laudauerunt. et sic iuuenis tandem in seruitio beate barbare vitam suam finiuit.

CC

De sancta Brigida

Sancta brigida virgo religiosa videns sibi instare tempus desponsationis. dominum rogauit vt aliquam deformitatem sibi immitteret vt saltem hoc modo procerum instantiam vitaret. Tunc vnus oculus eius crepuit. et liquefactus est in capite suo. Accepto ergo sacro velamine brigida cum alijs virginibus sacris velatis et deo deuotis in oppido medi extitit. vbi dominus eius oratione plurima dignatus est facere miracula Hospitem quendam marcum noie sanauit Decem et octo ecclesijs de vno modio ceruisiam a cena domini vsque in finem pasce sufficienter ministrauit. Leproso cuidam petenti lac. cum non haberet aquam frigidam porrexit. sed in lac aqua conuersa est eoque hausto puella quedam sanata est. Deinde leprosum curauit. duos cecos illuminauit Contigit vt causa cogente iter faciens in vadum fluuij laberetur et fracto capite sanguis emanauit. quo mulieres due mute linite vocem receperunt. Post hoc vas pciosum regis a manu rustici lapsum dissiluit et ne rusticus damnaretur a brigida integrum restitutum est. Cumque mulier quedam leproso poma negaret. Brigide precibus pomerium funditus exaruit. et poma nouiter intus relicta penitus euanuerunt. Hinc iter faciens in curru. vidit pauperem quendam cum familia sua multo sudore ligna ferentem. et miserta dedit illi equos suos. Et illa cum puellis suis iuxta viam pcedit et ait: fodite sub cespite propinquo. vt aqua prorumpat propter peregrinantes. mox ex cespite eiecto fons prosiliens emanauit. Hoc facto dux inde transiens brigide duos equos dedit. Appropinquante die pasce dixit brigida puellis suis. quis lauabit infirmas nostras sorores. Cumque ille vtpote iuuencule omnes recusarent. brigida intrauit manibus illas lauans et ab infirmitate sanauit quarum vna erat paralytica. alia demoniaca. alia leprosa. In domo quadam aliena sancta brigida manente. casu contigit vt omnes exirent. et venerunt quidam petentes panem. et brigida circumspiciens dixit puero prope cubanti paralytico et muto quod tamen ipsa ignorabat. puer scis vbi sit clauis. et ille respondit. scio dixit ei brigida. surge et ministra illis. et factum est ita. In domo vna duodecim infirmos curauit. In concilio magno mulier quedam vni. epo crimen sui partus imposuit. cui cum beata brigida os signo crucis signasset illa intumuit a vertice capitis vsque ad plantam pedis. nec tamen veritatem confessa est. Dixit. dic infantule quis est pater tuus. Et ille respondit. Eps pater meus non est. sed quidam in extrema parte concilij vltimus et turpis et vilis. In diebus illis venit ad sanctam brigidam quedam virgo querens elemosynam ab illa. Cui brigida dixit. Accipe vaccam meam et abduc. Cui illa respondit. Vacca mihi nihil prodest. venient ergo latrones et auferent eam mihi. Brigida dixit. Accipe cingulum meum et eo aqua intincto sparges et sanabis infirmos. Quo arrepto leta abijt et ab infirmis sanatis lucra multa contraxit et pauperibus christi distribuit. In tempore famis brigida perexit ad epm ibor. vt ab eo peteret fruges. Ille tempore quadragesime cum alium non haberet. panem durum cum lardo apposuit et illa cum epo comedit. Due autem illius puelle nolentes carnem comedere absconderunt. sed ille verse sunt in duos serpentes. vnde grauiter a brigida coram epo increpate sunt Tunc eis penitentibus illis orantibus serpentes mutati sunt in panem. Post multa talia admiranda brigida migrauit ad dominum.

CCI

De sancto Gangolfo

Gangolfus ex nobili genere burgundie oriundus fuit. Qui quadam vice in campania

ad fontem veniens ⁊ de aqua bibens. ve/
nit dñs loci vbi fons emanauit. ⁊ ei fontē
venalem exhibuit. Sanctus ꝟo memor
illius verbi dñici. Si dixeritis huic mon
ti tolle te ⁊c. emit fontem centum solidis.
Cum autem hoc vxori domū veniēs nar
raret. ⁊ ab ea derisus. baculū quem manu
tenebat solo infixit. quo retracto statim
fons erupit sicut ille quem emerat. ⁊ in lo
co vbi in cāpania fuerat nunq̄ȝ plus ema
nauit. Uxor autem eius a quodā cleri
co nephario polluit̄. ita ꝙ de hoc eam sup
his interpellaret. ⁊ ipsa instanter negaret
Immitte inquit manū in fontem vt deꝰ
qui cuncta videt veritatē ostendat. Illa
imꝑterrita imisit. statim carnes vsq̄ȝ ad
ossa dependebāt. Tunc ille. morte q̄dem
digna es. sed ei qui cuncta iudicat reser/
uo te. Clericus ꝟo mulieri adherens q̄/
dam nocte ceruicem gangolfi abscindere
volens. ipsum i coxa vulnerauit. Qui pꝰ
aliquos dies sumpta cōmunione ad do/
minū migrauit. qui miraculis multꝭ cla/
ruit. Clericus ꝟo vt iudas mortuus cre/
puit medius. Uxor autem gangolfi cum
audiuit ꝙ maritꝰ eius egros sanaret re/
spondit. Sic facit virtutes gangolfus. si/
cut anus meꝰ. statim a parte illa turpꝭ so
nus ꝓdijt. Taliq̄ȝ deinceps subiacuit op
ꝓbrio. vt oī vita sua eodē die. s. sexta feria
q̄ verba ꝓtulit. tot turpes sonos ab illa
parte emisit.

CCII

De sancto Udalrico

Udalricus ex nobili ale
manoꝝ genere ortꝰ in monaste
rio sancti galli enutrit̄ vbi dux
habitū vellet accipe. ab inclu/
sa ꝓhibet̄. dicēte sibi ꝙ futurꝰ esset eps in
augusta. Qd̄ ꝓcedēte tpe factū ē. Qua
dam ꝟo die cū sctō ꝯrado ꝯstantien̄. epo
ad mēsam ꝯsedit. a q̄ ꝯsurgēs ter missaȝ
celebrauit. Qd̄ dū ꝯrado innotuit dixit.
Nemo illi hodie saturior ad missam ac/
cessit credens eum comedisse. Per oleū
in cena dñi ab eo ꝯsecratū multi sunt sa/
nati ⁊ oculi plurimi illuminati. Quo/
dam tpe in die sancti iohānis baptiste q̄/
ui infirmitate oppressus. duo iuuenes asti

terūt ei quoꝝ vnus ait. Quare nō surgis
debes eni ad sanctū iohannē missam ho/
die celebrare. Qui surgēs bis eodē die ce/
lebrauit. Post multa miracula anno dñi
nongētesimo. etatꝭ sue octogesimotertio.
ordinatiōis sue q̄nq̄gesimo migrauit ad
dñm. Cuius corpꝰ cū ad lauandū fuit de
nudatū. tanta fragrātia de eo emanauit.
vt cūcta pectora astantia replerent̄. Por/
tatur igitur ad ecclesiā. supuenit wolfgā
gus ratisbonenen̄ eps. ⁊ ipsum in eccle/
sia sancte affre honorifice sepeliuit.

CCIII

De sancta Affra

Affra filia hylarie cuiꝰ
ꝓgenitores a cypro venerūt. cū
essent cultui veneris dediti. ip/
sa cum ancillis suis meretricio se dedica/
uerat. Harū ꝓstibulū narcissus eps cum
felice diacono ꝑsecutionē diocleciani deui
tans. ignorans ingressus est. Et primo ꝑ
turpi amatore susceptꝰ est postea christia
noꝝ eps cognitus. Affra pedibꝫ epi aduol
uitur ⁊ statim ꝯuertit̄. De mane christia/
ni querunt̄. sed affra sub lini fasciculꝭ eos
abscondit. Tunc affra epm ad hylariam
matrem suam ducit. que etiaȝ aduoluta
pedibus eius efficitur christiana. Tunc
clamat demon super episcopū se iniuste a
suis habitationibꝫ expelli ⁊ recusat absce
dere. nisi aliqua anima sibi in potestatem
detur. Datur ergo ei draco magnus ab
episcopo in faucibꝫ alpiū quem statim de
mon occidebat. Tunc narcissus domum
hylarie in ecclesiam ꝯsecrauit ⁊ dionysiū
auūculum affre episcopū ordinauit in au
gusta. Affra ꝟo cum solita exercere negli/
git. gayo iudici accusat̄. Cui dū iudex pa/
ganus diceret. deum christianoꝝ meretri
ces abhorrere. ⁊ christum habitare in tali
bus non posse. Affra respondit. Christuȝ
pro peccatoribꝫ venisse. Jubetur in insu/
la lici fluminis cremari. mater autem et
ancille dum eam sepelissent. ibidem com
prehense in igne cremantur.

CCIIII

De sancto Oswaldo

Oswaldus rex anglo/
rū filiꝰ acbie. sororis sancti ad/

mundi regis qui et pro christo occubuit. fuit vir magnarum elemosynarum. In die pasce ab aydano lindifranensis divina audiens. et cum linguam ignoraret rex populo interpretabatur. Et die dum pauperes confluerent. et iam omnia victualia essent distributa. discum argenteum fecit confringi et dari egenis. Cui episcopus congratulans manum eius osculabatur dicens. nunquam inveterascat hec manus. et factum est ita. Permanet enim usque hodie. Qui etiam die ac nocte vacabat divinis. et aut supinis aut flexis genibus gratias agebat. Fratre suo camfrido ab impiis pempto. ducem britonum cum multis super se venientem ipse erecto crucis vexillo et flexis genibus superavit. Nono autem regni sui anno etatis vero XXXVIII rex merciorum qui antecessorem suum pemerat. ipsum in prelio occidit. et caput cum manibus et brachiis ignominiose stipiti suspendit. qui postea multis claruit miraculis. Scholasticus quidam bona dicens et mala faciens ad extrema pductus. vidit se ad inferos duci. invocat auxilium oswaldi. et allata sibi particula pali in quo caput oswaldi cum manibus pependit. et in aqua benedicta posita et eo potato vitam obtinuit et salutem.

CCV
De sancta Tecla

Ecla sponsa thamyri sedens in fenestra sua audiuit paulum qui yconium venerat de virginitate predicantem illi adhesit. Tytus inibi pcesserat et paulum sic descripsit. Statura brevis. capite robusto. supciliis iunctis. naso aqlino. gratia plenus. Tunc mater tecle filiam cum apostolo accusaverat. unde ambo ad pconsulem trahuntur. matre contra filiam clamante. quia sponsum suum contemnit et huic adheret. Tunc paulus expellitur. et tecla igni iniecta illesa exivit. et invenit paulum pro se orantem. et statim sequitur antiochiam. Ibique a quodam concupiscitur. sed videns se contemni. pro sacrilega iudici traditur. Sequenti die tecla inter leones et leenas et ursos proiicitur. sed omnes se invicem interficiunt. et virgo illesa permansit. Tunc in aquam inter feras proiicitur. et dixit. In nomine patris et filii et spiritussancti sit mihi hec aqua fons baptismi. et omnes fere statim moriebantur. Iterum in amphiteatro inter feras proiici crudeliores iubetur. sed pie matrone confluunt et odorifera quedam aptant ut fere dormiant et mitigentur. quibus statim soporatis. tauri fortissimi adducuntur. quibus ignita ferramenta ad genitalia ligantur. ut magis seviant. et virgo ligata inter illos proiicitur. sed illesa et combustis vinculis absolvitur. Deinde iterum cum apostolo suiro nam pergit. tandem a paulo recta benedictione sumpta yconium rediit. et sponsum mortuum reperit. Mater eius in sua nequitia pmansit. ipsa vero multarum virginum mater extitit. et orans ad dominum migravit.

CCVI
De sancta Kunegunde

X nobilissimo parentum magnorum videlicet augustorum sanguine duo immarcessibilis glorie flores emicuerunt. secundus videlicet henricus romani imperii gloriosissimum decus. eiusque dignissima collectalis pie memorie kunegundis imperatrix. Eadem vero beata et deo dilecta kunegundis terreno imperatori corporaliter non carnaliter coniuncta. celesti regi virginitatem suam consecravit. quam usque in finem casti coniugis consensu deo teste conservavit. Quod postmodum divinitatis testimonium ne lumen in tenebris lateret. ostendit. dum eam ad confundendum virginitatis hostem et obstruendum os mendacium. contra virginem christi loquentium. super ignitos vomeres incedere. et illesam procedere dedit. In fastibus itaque constituta. continentie sue gloriam sub terreni chlamyde imperii satagebat abscondere. ut tanto propensius quanto efficacius poterat promoveret. que deo instigante illo quoque adiuvante ad laudem ipsius cogitabat perficere. Denique postmodum novellam fecundissime plantationis sue ecclesiam quam cum illo suo studiosissimo coopatore henrico in loco bambergensi venustissime sicut hactenus

cernitur. fabricauit. sub patrocinio pncipꝫ
apostoloꝝ btī petri ⁊ sancti georgij mar/
tyris. monasteriū sub regula beati bene/
dicti ad aquilonarē plagaꝫ in honore san
cti michaelis archangeli extruxit. nō mi/
nori studio prediorꝝ quoqꝫ ac diuersorum
donarijs ornamentorꝝ. Tertiam demum
versus meridiem sub ordine canonicoruꝫ
sub titulo beati pthomartyrꝫ stephani p/
uo quidem scemate sed maiori opera de
suo mr̄imonio ecclesiā dedicauit. ad quā
dedicandā benedictū papam quem prefa
tus deo dign⁹ imperator henricus ad cō/
firmandū bambergensem pontificatū ad
uocauerat venire rogauit. ipsa quoqꝫ illō
psalmigraphi secum decantans. Dn̄e di/
lexi decorem domus tue. Diuersa eidem
ecclesie iuxta impialem magnificentiam
munera contulit. in diuersis ecclesie orna
mentis. que oīa ipse dn̄s apostolicus. vt
semper memoria fundatricꝫ ipsius illic flo
reat. nequando per fraudem aut violen/
tiam vel furto subtraherent inde dura bā
ni sui innodatiōe septuaginta quoqꝫ duo/
rum episcoporꝝ qui illic aderant autorita
te ipso die confirmauit. Item monasteri/
um ad honorem sancti saluatoris nostri
iesu christi ⁊ eius victoriosissime crucꝫ in
loco qui confugia dicit. magnifice cōstru/
xit. ⁊ ancillarum dei ibidem deo fm regu/
lam beati benedicti seruientiū ꝯgregatio
nem decētissime declinauit. Porro coope/
rante ei in oībꝫ impiale maiestate. idē mo
nasteriū oī ornatu decorauit. ante pncipa
le altare yconam de auro ⁊ lapidibꝫ pcio/
sissimis statuit. calices aureos ⁊ argēteos
catinos aureos. aureos vrceos. pallas et
casulas. vela ⁊ cortinas. cappas auro ⁊ gē
mis pciosis intextas. ⁊ cetera vtēsilia siue
vasa ad misteria tanto studio ⁊ tam sum
ptuosis expēsis eidē ecclesie ꝯtulit. vt qui
cunqꝫ ea intuent regiā munificentiā ⁊ mi
ram vtriusqꝫ impatoris videlicet ⁊ impa
tricis deuotionē in deū magnope mirari
nō cessent. Preter has pncipales sue opa
tionis ⁊ primarias ecclesias. que ꝯuētual'
ecclesia. q̄ monasteria illorꝝ donatiuo non
gloriant se aut in pdijs dilatatas aut de/
coratas ornamētis. Alias enī antiq̄tate
collapsas reedificauerūt. q̄sdā etiā destru

ctas ⁊ ad nihilū redactas in pstinū vel eti
am in meliorē statū instaurauerūt. Et si/
cuti prudētes ꝟgines oleum sue misericor
die in diuersos effuderūt. vt merito dice/
re possint. christi bonus odor sum⁹ in om/
ni loco. O ꝯiugiū non voluptate sed bo/
na voluntate copulatū. O sanctū mr̄imo
niū vbi vna fides inuiolate castitatꝫ. vbi
vnus spūs misericordie ⁊ veritatꝫ. vbi idē
velle in virtutibꝫ. idemqꝫ nolle in vicijs.
vbi nec pmus nec alter discerni potuit dū
alter quod primus voluit. vbi par anim⁹
in multifarijs operū effectibꝫ pares i duo/
bus ostendit affect⁹. q̄les has nuptias di
xerim. nescio. vnū scio. q2 nostra modo ne/
scit regio tales. dum ꝓpter regnū celorum
se castrātes. nec ꝓlem terrene fecūditatis
expectātes. celibē a deo generationē reci/
perent. a quorꝝ ore laus dei nunq̄ deficiet
Hec est generatio querentiū dn̄m. q̄ viuē
tes in christo mēbra sua mortificātes ꝓpt
christū. sup terrā morientiū. modo regnā/
tes cum christo. bona dn̄i sui vident in re
gione viuentiū. Qm̄ de vita ⁊ miracul'
pij henrici christianissimi impatoris ⁊ mi
serationibꝫ varijs q̄s fecit in domo dn̄i. d
signis q̄ꝫ ⁊ miraculis que post trāsitū ip/
sius p eum fecit deus. satis ac digne scri/
pta sancta recepit ecclesia nūc animū pu/
pugit ac in mentē venit vitā me mēorādc
ꝟginis nostre breuiter explicare. ⁊ memo
rie scripto cōmēdare. vt ad exemplū ei⁹ se
intuētes quecūqꝫ ꝟgines quecūqꝫ vere vi
due pfecte vite normā arbitrent ꝯuersatio
nem illius. Indignū enī nobis ⁊ magis
ope pciū digne duxim⁹. vt illi officiū sub/
trahām⁹ oris. cui⁹ ꝓuidentia q̄tidie alim̄
ta pcipim⁹ corpis. Henrico itaqꝫ suo sue
castitatis patientissimo semp custode. vbi
eam suis virginem vti trāsduxerat. i chri/
sto resignauit. ad celestia que iugiter su/
spirabat gaudia translato. illa se ad deuꝫ
vt semper totam ꝯtulit ipsum sue castita/
ti. necessitati ac saluti adesse. illum suis ec
clesijs. illum filijs quos ei in ipso aggre/
gauerat pn̄tem affore. aduocare. vigilijs
orationibꝫ instare. die practicam cū mar/
tha. noctu contemplatiuā cum maria vi/
tam agere non cessabat. Quanta ꝟo ele/
mosynarū largitate. q̄ꝫta orōnis instātia.

pro beati coniugis defuncti anima desu/
dauerit in subscripta pagina] quaȝ ipsa ꝑ
se. nam litterarū ꝛ artiuȝ aliarū distingue
re auro gemmisq̄ꝫ sacras vestes ꝑatissi/
ma fuit. composuit ꝛ scripsit quicūqꝫ vo/
luerit agnoscere poterit. Kunegundis
diuina dispensatiōe solo imperatrix nomi
ne. specialiter dilecte ꝯgregationi in ꝯfu/
gia. quicquid iuste conuenit dilectioni. ꝓ/
prie aduersitatis sarcinam facilius velu/
ti estimo tolerarem si vestras res saluas
incolumesqꝫ existere viderem. Quamuis
eni mēs ꝓcellosisqꝫ curaꝝ fluctib⁹ vndiqꝫ
ꝗtiat᷑. vestre tamen recordatiōis ancho/
ra. a cordis ꝓfunditate non euellitur. Et
licet longe remoti ab oculis. ab animo ta
men nunqꝫ recedetis. quis nos sepabit a
charitate christi. casus doloris an longin
quitas remotionis. Quin etiam si amisse
facultatꝭ vsus ꝯcederet᷑. voluntas hec ope
ris exhibitione comprobaret᷑. Ipsum ta/
mē modicū ꝙ adhuc deo volente reliquū
tenemus. vestre cōmunitioni alienuȝ esse
nolumus. vt participatione paruitatꝭ re/
ueletur magnitudo deuotionis. Mater
nanqꝫ si parum habuerit parum filiis tri
buit. Ecce hec modici sumptus munuscu
la ad refectionē vobis mittunt᷑ carnis. vt
animam senioris patris vestri continua
orationis alemonia reficiatis. quoniā tot
iustorum preces vnanimiter continuate
apud deum multum possunt ꝓficere. ia/
cob attestante multū valet deprecatio iu/
sti assidua. Ille etiam atqꝫ etiam iust⁹ do/
minus qui iusticias dilexit. equitatē sup/
plicationis exaudire non respuit. sed vo/
bis indefessis intercessorib⁹ supdicti cha/
ri memoriā facientibus. salutis dabit pre/
miū. quod ipse ꝓmittit dicens. qui perse/
uerauerit vsqꝫ in finem saluus erit. Atqꝫ
bonū opus in conspectu etiam dei placi/
tum esse cernitis si non solum pro illis qui
in hac vita positi multa vobis dona. sed
qui nulla fecerunt orraueritis. Obsecro ḡ
vt eum a cordibus vestris nunqꝫ abiicia/
tis. qui vos tāqꝫ ꝓprias amauit. atqꝫ hūc
locū vestra seruitute florere voluit. Esto/
te quoqꝫ mee necessitatis memores. sem/
per in hylaritate cordis misericordes. fm
illud apostoli. dilectio sine simulatiōe. nec
non vestre mentes in quadaȝ mutue cha
ritatis soliditate magis ac magis concre
scant. quatenus in die tribulatiōis clamo
rem vestrum ipsius aures exaudiant. qui
dicit vbi duo vel tres congregati fuerint
in nomine meo in medio eoruȝ sum. Quō
vos oīmodo ꝓmereri hortor eodem ꝑstan
te qui cum patre ꝛ filio ꝛ spūsancto viuit
et regnat per omnia secula seculoꝝ. Amē.

Deniqꝫ conrado sibi succedente in re/
gno. ipsa curis secularib⁹ sicut iam diu de
siderauerat exonerata. iam in ipso āniuer
sario die transitus sancti henrici. archiepi
scopos cum episcopis ad dedicationē con
fugiensis ecclesie conuocauit. vbi int᷑ mis
sarum solennia imperiali decentissime oī
ornatu culta ante ꝓncipale altare virgo
deo deuota processit. ibiqꝫ thesaurū incō/
parabilem ligni videlicet dñici crucem.
paruam quideȝ in materia. sed maximaȝ
in virtute dñi obtulit. At vbi lectio euan
gelii in qua super arborem crucis ascen/
dens conspicientē se iesum suscipere ꝛ ab
eo benedictionē pusillus meruit accipere
lecta fuit regalem purpuram exuens. tu/
nicam fustiorem quam ipsa sibi manibus
suis operata fuerat. sacerdotali bñdictio/
ne data. vestem religionis induit. ꝛ mul/
tis quidem pro se flentibus. pro illa autē
gaudētib⁹ ꝗ iam seculū dānasset ī vestib⁹.
capillis ꝗ hucusqꝫ in eodeȝ monasterio ꝓ
veneratione seruant᷑ precisis. imposito si/
bi ab episcopo velo anulo fidei subarrata
gratulabūda succinuit. Posuit signuȝ in
faciem meam ꝛ anulo suo subarrauit me
dñs meus iesus christus. Ita sponso chri
sto ꝯsecrata dum filiarū suarū se sanctissi/
mo ꝯtubernio applicuisset. non vt mater
filiabus se preferebat. sed omnib⁹ inserui
ens. seruilem personam se oñdebat ita ta/
men vt cum oīa faceret. ostentationē fuge
ret singuloꝝ. ne reciperet in ꝑsenti seculo
mercedem suam. Operabat᷑ manib⁹ suis
sciens scriptum esse. qui non operatur nō
manducet. Sponso suo aut orans loque/
batur. aut psallens ad ecclesie limina pe/
ne inuisa ꝓperabat. nihil seueritate illius
iocundius. nihil iocūditate seuerius. tristꝭ
in risu. in tristicia suauis. breue vite spaciū
eterna memoria compensabat. Idem illi

orationis locus ⁊ quietis fuit. idem sem-
per habitus incultum corpus. dum sciret
reijciendas delitias corporis quod paulo
post vermibus exarandū fuit. semꝑ eam
legere aut legentem audire vidisses. mul-
ta illi circa ꝯtubernales deuotio. frequēs
decubantiū visitatio solicita pauperū cō-
solatio. Preterea eam fecisse plura mi-
racula credimus. sed ꝙ gloriam humanā
et oleum adulationis semper fugeret. illa
voluit esse suppressa. aut in curie hominū
seu reuolutioni tempoꝝ non defectui de-
putandum virtutum. Unde etiam tante
maiestati indigna scribendi minor mate-
ria fuit. pauca tantum que in scriptis re-
perimus. vel veridica sctimonialiū vbi il-
la pro christo militabat relatione cogno-
uimus. hic inserere dignū duximus. Cū
post orationis frequentiā inter lectionis
lassitudinē ancilla christi in lecto nō plu-
mis extructo. sed cilitio strato membra so-
pore grauata remisisset. puella sacra que
de more illi assidebat. sacros codices le-
gens. cum fere ad medium noctis lectio-
nem extenderet. caligantes oculos clausit
lumenqꝫ e manibus elapsum. paleas cor-
ripiens sui fragore circūiacentes sorores
excitauit clamore ex concussu facto virgo
christi de somno excussa. dum colluctan-
tes inter se flammas circa se aspexit. ad
orationis arma se conuertit. ⁊ signo cruc̄
adustionem illam absqꝫ omni suaꝝ lesio-
ne vestium auertit. Tua hec christe ope-
ra qui babylonē regem in suo furore con-
fudisti. ⁊ babylonios ignes vt pueri tui li-
berarent illesi. Aliud miraculū tam ti-
mendū ꝙꝫ mirandū huic placuit subscri-
bere. in quo animi illius ꝯstantiā ⁊ rigo-
ris seueritatē discere poteris. Habuit se-
cum sororis sue filiam iutam noīe. quā a
primis annis educatam omni disciplina
seculariū quoqꝫ litterarū scientia instruxe-
rat. Hec materterā non minus religiōis
ꝙꝫ dilectionis amore in monasterio secu-
ta ⁊ ꝯsecrata fuit. Hanc in omnibꝫ plene
instructam. vt eius in orationibꝫ. vigilijs
ac ieiunijs ꝑseuerantiā ⁊ a dn̄o patientiā
perspexit. omniū assensu ⁊ rogatu primā
in ipso cenobio eam abbatissam prefecit.
Cum virgo mater filiam suscipiens. iu-
xta cōmonitionē sanctam iam dudū ha-
bitam precedentiū patrum repetens allo-
quia. monet ob salutis affectum vtilia ac
deo placita sepe dicere. frequenter audire.
solitas religiosi itineris vias non desere-
re. magis magisqꝫ erroꝝ deuia. ⁊ diaboli
calcare figmenta. nullam luci ac tenebris
veritati atqꝫ mendacio. turpitudini atqꝫ
egestati. apud dei seruos docet esse cōmu-
nionē. solicite cauere ne vana sectādo de-
sineret esse templum dei. fieret habitatio
tenebrarū. fieret demonis monumentum
lumina sua in dei defigere aspectum. Pri-
mamqꝫ docet facere vt fructum doctrine
sue ipsa in illis deo adiuuante possit inue-
nire. Hec ⁊ huiusmodi iterum atqꝫ iterū
materno studio ei inculcans. quasi in om-
nibus iam perfectam ⁊ ipsa magistram
venerari cepit. Illa vbi in matura liber-
tate posita est paulatim a rigore suo defi-
cere. meliorem cultum lautiorē cibum. vi-
ciorum alimenta desiderare. vltima ī cho-
ro. prima in ꝯuiuio. puellarū fabulis inter-
esse. ⁊ ī omnibꝫ laxius se agere cepit. Pro
huiusmodi leuitatibꝫ dum eā sancta dei
priuatim inter se. publice coram omnibꝰ
argueret. sepiꝰ obsecraret. increparet. nec
illa velut materteρe patrocinio aut fami-
liaritate vane confisa emendarat. quadā
die cum ipsa cum conuentu crucem. nam
dies dn̄icus erat. sequitur. abbatissa defu-
it. quam illa inquirens ⁊ epulantem cum
coeuis in conclaui reperiens zelo pietatis
armata cum verbo correptiōis dextrā ma-
xillam eius percussit. que quasi sigillum
quoddam formā digitoꝝ accepit. qua oī
tempore vite sue non caruit. De quo ni-
mirum facto constat. quia non tantum ꝓ
se sed aliorum emendatione hoc pertulit.
vt huius visio alijs ꝓficeret. ⁊ ad melio-
ris vite statum a vicijs suis retorqueret.

Forte ⁊ illud detractoribus fabulosum
et infidelibꝫ videre ridibile putabitur ꝙ san-
ctitatem illius quam gratia humilitatis
ipsa homines latere voluit elementa lo-
quuntur. Denique cum post lectionē euan-
gelij suo solenni more ad altare sacrifica-
tura accederet. dextra manus sue cyrothe-
cam detrahens cum nullus qui reciperet
adesset a se reiecit. quam radius solis per

fenestre rimulas intrans suscepit. ⁊ tam/
diu quasi famulando sustinuit. donec illa
post sacrificium rediens eam reciperet.
Tale etiam quid in beati veste goaris ali
quando diuina virtute ostensum fuisse le
gitur qui dum a sede rustici treuerensꝭ pō/
tificis despicitur. a summa maiestate per
maioris luminaris famulatum honoratꝰ.
Omniū itaqꝫ capax erat meritoꝝ. que iu
dicem cunctorum meruit habere virtutū
Quindecim in sancto ꝓposito superuixit
annos. tam humilitatis gratia qꝫ ꝓ reli/
gionis reuerentia omnibus admiranda.
Tandem pro nimia ciborum abstinētia
orationis ⁊ vigiliarum incredibili perse/
uerantia cepit corpore languescere. ⁊ ing̃/
uescente morbo paulatim deficere. sꝫ duꝫ
membra dolore ꝯtraherentur exterius. ta
men spiritu. quia laus dei in ore eius. sem
per ꝯfortabatꝰ interius. Vocabat sanctos
angelos quorum hic vita illic nunc ꝯsor/
tio fruitur. apostolos ⁊ confessores quorū
fidem semper ⁊ ꝯfessioneꝫ tenuit interpel/
labat. virginū christi in suo exitu inuita/
bat chorum quaruꝫ emulatione in carne
dum preter carnem viueret. imaculatum
christo ꝯsecrauerat thoruꝫ. omniū deo fa/
mulantiū sibi adesse sibi occurrere orabat
auxilium. Vere quod scriptum est. timen
tibus deum omnia cooperantur in bonū.
in obitu tante virginis vidimus compro
batum. necdum spiritum exalauerat. nec/
dum christo debitam reddiderat vitam.
etiam fama volans tanti prenūcia luctus
non tantum sacratas virgines aut diuer/
si ordinis viros. sed ⁊ totius vrbis popu/
los ad exequias cōgregabat. Sonabant
psalmi ⁊ totam domū. vbi sacrum corpu/
sculum in medio super illo nobili sui cili/
cio compositum iacebat in sublime reso/
nans letania pro exeunte anima quatie/
bat. Interim ex more regales tanqꝫ impe
ratrici. non vt paupcule debentur sorori.
parantur obsequie. aurea feretro obtendē
da proferuntur velamina. Cum illa ꝯpal/
lentes vultus quos ante vt sponso venīē
ti letos videres ad os retorquere. māu an
nuere. amictus iste ait non est meus. au/
ferte hinc. Ornatus hic alienꝰ est. his ter
reno sponso. istis celesti sum copulata. nu/
da de vtero mr̄is mee egressa sū. nuda re/
grediar illuc. his misere vilē carnis mate/
riā inoluite. ⁊ corpusculū meū iuxta tumu
lū fr̄is mei ac dn̄i henrici impatoꝝ quem
me vocātem video i ꝓpio locello reponite
. His dictꝭ in manū dn̄i spm̄ cōmēdans
carnis sarcina abiecta ad suum anima
reuolauit auctorem ⁊ in antiquam posses
sionem diu peregrinata conscendit. terris
matrem communē se amisisse flentibꝰ. ce/
lis autem conciuem in suum consortium
se suscepisse gaudentibꝰ. Ita demum sa/
cro illo corpore feretro superposito nobili/
um ordine preeunte. multis hincinde con/
fluentibus turmis. cum illo sibi semꝑ fa/
miliarissimo pauperum contubernio. ad
locum predestinatuꝫ sepulture felices exe/
quie vsqꝫ delate sunt. Cum ꝟo relictas vr
bes. vacua rura. desolatas ciuitates. vn/
dicꝫ concurrere populos videres. matres
paruulos suos in brachijs gestantes. infir
mos in grabatis iacentes. sanitatis grati
am sperare. felicem se credere. si cui aut fe/
retro iungi. aut ab ipso contigisset obum/
brari. Tandem in ecclesiā beati petri cor/
pus non sine labore deportatum. tridua/
nas ibi meritis suis ac beneficijs condig/
nas habuit exequias filij quos ipsa illic ī
christo aggregauerat. de matris pace iaꝫ
securi. pro se auteꝫ soliciti incessanter psal
lebant. dum eam sibi ad horam subtractā
sine timore amissionis in spe perpetue in
tercessionis recepisse plaudebant. mater
de celo filiorum prospectans affectū gau/
debat. Ita velatum sacrum corpus sacris
vestibus dyademate christi supposito suo
loculo in dextero latere sicut hactenus ve
neratur repositum est: O felix bambergē
sis ecclesia. recepisti thesaurum quē ami/
seras. procax ⁊ malefica lingna detracto/
rum occultorum testimonio confutata est
dum virginitas eius rebꝰ approbata. san
ctitas clarescentibus signis videtur testi/
ficata per christum dominū nostrum.
Christiane religioni proficiens fidelis ec
clesia. que in euangelio voce domini testā
te. dei mater ⁊ filia per gratiam nomina/
tur. Matꝰ quia sancte opationis exēplo
filios dn̄o generat. Filia. quia virginis fi
lio. pro salute mundi incarnato. eruditio/

ne sanctoꝝ patrum quotidie generaꝝ. sa/
lutem missam a dño celestis archiatri. effe
ctibus medicine plenā ꝫ tam corporis au/
ribus aīa aduertat. Mundane machi/
ne conditor. humano generi per inobediē
tiam lapso condolens. vt eterne vite fru/
ctus facientem nouam plantationē. s. pri
mitiuam ecclesiam insereret. patriarchas
et ꝓphetas in mūdum mittere dignatꝰ est
Qui creditum sibi officiū qnqꝫ corporis
sensibus. sexto quoqꝫ qui est spiritus pro/
phetie. mysteriū incarnatiōis christi ꝛ oīa
que de ipso annūciāda erant ꝑdicantes.
alij asperitate vite. alij diuersis penarum
mortibus. ipsi quem ꝓphetabant famula
tum suū fideliter impleuerūt. Horum li/
mes christus eterni patris consilio pro li/
berandis hoībus de intemerate virginis
vtero ꝓcessit. vt iam inchoate plantationi
missis per orbem apostolis atqꝫ de suo cor
pore fuso cruore fabricatā. nouellam sup/
edificaret ecclesiam. que sancte trinitatis
fide imbuta ꝛ mūdata baptismi grā mar
tyres ꝯfessores ꝛ infirmi sexus virgines.
animo tamē constantes primitias obtu/
lit. Inter quas beata kunegūdis flos bā/
bergenꝭ ecclesie. cum sancto henrico q̄ rho
manū tenuit imperiū. sb ꝯiugij specie. im/
mortali sponso caste virginitatis honore
deseruiuit. vnde iam eius sanctitatis me
rita per orbem manifesta declaratione ap
parent. quia in loco vbi sanctum corpus
eius quiescit. infirmi quacūqꝫ laborātes
egritudine sanitatē recipiūt. Ut autem
ad omnia cautissimi testes simus. verita/
tis amatoribꝫ. etati nostre succedentibꝫ d
his que scribimus curiose indagantibꝫ. s.
quo tempore curationū opationes meri/
tis prefate imperatricis initiū habuerūt. lar/
giente dño prout possumus explicare vo/
lumꝰ. Anno dñice incarnatiōis millesi
mocentesimooctogesimonono. Inditio/
ne II Thiemone tertiodecimo bamber/
gensis ecclesie epō IIII pontificatꝰ sui an
no ad vincula sancti petri ne de sanctitate
predicte virginis ambigeremꝰ signorum
experiētia certificati sumus: Nam duꝫ so
lito more populus ad predictum locū ora
tionū ꝛ vigiliaꝝ causa ꝯuenisset. affuit eti
am quidam demoniacus de villa que di/
citur beirreut. q̄ nec pietatē agnoscēs nec
scelus abhorrens. filium suū igne crema/
uerat. hic duris funibꝫ astrictus ad sepul
chrum sancte kunegundis ita māsuesce/
re cepit. vt furiali morbo absolutus. deum
omnipotentē laudaret. eiqꝫ cuius patroci
nantis meritis hoc accidisse cognouit. cū
caterua que ꝑsens extiterat. debitas lau/
des declamaret. Igitur dum hoc cum
solennitate chori ꝛ populi deuotione age/
rentur. quidam ꝯtractus in suburbio de
hospitali sancti egidij adductus sanitatē
postulabat. ꝛ misericorditer exauditus qd
precabaꝝ obtinuit. Dum signoꝝ fama
totum bambergēsem locum respersisset.
ꝯtractus de domo conradi prepositi maio
ris ecclesie sanitatē affectans ꝛ q̄uis na/
tura in membris eius oberrasset. tamen
prout potuit velotius reptans. venerabili
sepulchro se ingessit. vbi a dño saluteꝫ op/
tatam inuenit. Audiens hoc etiam cō/
tractus de domo ottonis in eadem eccle/
sia canonici. venit q̄ totius ad locum se/
pulchri. sperans sibi ex beneficio gratie si/
cut ceteris subueniri. cui sine mora subuē/
tum esse in christo testamur.

CCVII

De sancta Dorothea

Loriosa virgo et mar/
tyr dorothea. ex pr̄e doro ꝛ ma/
tre thea fuit ꝓgenita. ex nobili
sanguine senatoꝝ. Illis tempo
ribus viguit ꝑsecutio christianoꝝ in ter/
ra rhomanoꝝ. Unde ipse dorus spernēs
idola. rhomana d relinquēs predia cū pos
sessionibꝫ. agris. vineis. castris. ac domibꝫ
transfretauit cum vxore sua ꝛ duabꝫ filia
bus chrysten ꝛ calysten. perrexit in regnū
capadocie. venitqꝫ in ciuitateꝫ cesaream
ibiqꝫ habitans genuit filiam de cuius vi/
ta nunc intendimꝰ loqui. Et ipsa genita
ꝭm morem christianoꝝ occulte baptizata
est a quodam episcopo sancto qui nomen
ei imposuit ex patre ꝛ matre compositū.
Dorothea autem ipsa puella replera est
spūsancto. virtutibꝫ ꝛ omni pacis discipli
na imbuta. formosa valde super omnes
puellas regionis illiꝰ. Quod inuidus ser
pens inimicus castitatis diabolus non

ꝫ fabricium terre prefectũ in amo
ginis Dorothee ſtimulans. vt ip/
ali ꝯcupiſcentia appeteret. Qui
pro ea ſpondens theſaurũ ⁊ res
npori determinatione pro dote ꝑ
m legitimo thoro producendam
ꝫ hoc dulcis Dorothea quaſi lu/
e deſpiciens terrenas diuitias et
i ſe chriſto deſponſatam fatebat̃.
udiens fabricius furore ſuccen/
eam in dolium plenũ feruentis
iuſſit. Ipſaqꝫ adiutorio chriſti
nens ac ſi balſamo vngeretur.
ũt paganorũ videntes hoc mira
ra ſe ad chriſtũ conuertunt̃. Fa
o credens hoc magicis artibus
n in carcerem recluſit. nouem di
ꝫ ciborum alimentis. que nutri
angelis. dũ ꝓducit̃ ad tribunal
ꝫ nunqꝫ viſa fuerit: apparuit. cũ/
bant̃ ꝙ tot diebus abſqꝫ cibo tã
deret̃. Fabricius ꝓo dixit. Ni/
pſenti adores. eculei penas nõ
orothea rñdit. Deũ adoro nõ
j em̃ tui demones ſunt: ⁊ ꝓſtra
eleuatiſqꝫ in celũ oculis. orauit
oſtenderet omnipotentiam ſu
e ſit ſolus deus. ⁊ nõ alius pre/
rexerat nanqꝫ Fabricius colũ/
per ydolum ⁊ ecce multitudo
impetu veniens conterit ydo
particula columne inueniretur
eſt vox demonum per aera cla
Dorothea cur nos ſic deuaſtas
lia paganoꝝ ad chriſtum ma/
ertebant̃ qui etiam martyrij
greſſi ſunt. Ipſa autem Doro
eſt ſuſpenſa: pedibus eleuatis
at̃ corpus eius: virgis caſtigat̃
inde ad mãmilla f
applicate ſunt
aſtinum re/
ec vlla ma
uo etiam
Adhuc
o amen
nqꝫ ca
⁊ miſit ean
es ſu
⁊ Caliſten qu
s a
eſſerant. vt ipſe D
o
a chriſto auellerent

autẽ leniter alloquens predictas ſorores
auferens ab eis cecitatez cordis: ⁊ eas ad
chriſtum conuertit. Quod audiens Fa/
bricus ambas ſorores dorſo ad dorſum li
gari fecit. ⁊ in ignem proijci ⁊ cremari. Et
dixit Dorothee. Quouſqꝫ malefica nos ꝑ
trahis. aut ſacrifica ⁊ viuas aut ſententia
capitali plecteris. Illa leto vultu reſpon/
dit. Quicquid vis paſſura ſum ꝓ chriſto
dño ⁊ ſpõſo meo. i cui⁹ orto delicie ⁊ roſas
cum pomis colligam: ⁊ letabor cuz ipo in
eternũ. Hoc audiens tyrannus in ſeipſuz
infremuit. precepitqꝫ vt pulcritudo eius
⁊ facies eius baculis ⁊ fuſtibus cederet̃. ⁊
vt tortores fatigarentur. ⁊ ꝙ nec veſtigia
faciei in ipſa apparerent ⁊ in carcere ſerua
ta in craſtinũ. De mane ꝓo producit̃ ille/
ſa a ſaluatore noſtro curata ſententia ca/
pitali iudicat̃. Et dum extra muros ducit̃
videns eam Theophilus ꝓthonotarius
regni q̃ſi illuſorie roſas de viridario ſpon/
ſi ſui petens ſibi mitti. Quod illa promi/
ſit. Cũ aũt venit ad locum decollatõis ro/
gauit dominũ pro omnibus qui ad hono
rem ſui nominis. ſui memoriaz paſſionis
peragerent. vt in omnibus ſaluarent̃ tri/
bulationibus. ⁊ precipue a verecundia.
paupertate: ⁊ a falſo crimine liberarentur
et in fine vite contritionez ⁊ remiſſionem
omnium peccatorum obtinerent. mulie/
res ꝓo parientes nomen eius inuocantes
celerem ſentiant in doloribus profectum.
Et ecce vox de celo audita eſt. veni electa
mea omnia que petiſti impetraſti. Doro/
thea ꝓo inclinata ad ictũ ſpiculatoris. ap/
paruit puer purpura indutus. diſcalciat⁹
criſpo capite. in cui⁹ veſte auree ſtelle fue/
runt. ferens in manu orarium. i. ſportulaz
cũ tribus roſis. ⁊ tot malis Cui dorothea
Obſecro te domine mi. feras eas Theo/
philo ſcribe. ⁊ decollata eſt. ⁊ ad chriſtum
ſuum ſponſum feliciter collocata eſt. Paſ/
ſa eſt autem glorioſa virgo ⁊ martyr Do
rothea. anno dñi. CCLXXXVII. Idus fe
bruarij. a Fabricio preſide. ſub Dyocleciа
no ⁊ Maximiano imperatoribus roma/
norum. Theophilus autem ſtans in pa/
latio preſidis. et ecce puer apparuit circa
eum ⁊ ſuſtulit eum in partẽ dicens. Has
roſas cum pomis mittit tibi ſoror mea do

ne sanctoꝝ patrum quotidie generaꝶ. sa/
lutem missam a dño celestis archiatri.effe
ctibus medicine plena ⁊ tam corporis au/
ribus aīaduertat. Mundane machi/
ne conditor. humano generi per inobediē
tiam lapso condolens. vt eterne vite fru/
ctus facientem nouam plantationē. s. pri
mitiuam ecclesiam insereret. patriarchas
et ꝓphetas in mūdum mittere dignatꝰ est
Qui creditum sibi officiū ꝗnqꝫ corporis
sensibus. sexto quoqꝫ qui est spiritus pro/
phetie. mysteriū incarnatiōis christi ⁊ oīa
que de ipso annūciāda erant ꝑdicantes.
alij asperitate vite. alij diuersis penarum
mortibus. ipsi quem ꝓphetabant famula
tum suū fideliter impleuerūt. Horum li/
mes christus eterni patris consilio pro li/
berandis hoībus de intemerate virginis
vtero ꝓcessit. vt iam inchoate plantationi
missis per orbem apostolis atqꝫ de suo cor
pore fuso cruore fabricatā. nouellam sup/
edificaret ecclesiam. que sancte trinitatis
fide imbuta ⁊ mūdata baptismi grā. mar
tyres ꝯfessores ⁊ infirmi sexus virgines.
animo tamē constantes primitias obtu/
lit. Inter quas beata kunegūdis flos bā/
bergenꝭ ecclesie. cum sancto henrico ꝗ rho
manū tenuit imperiū. sb ꝯiugij specie. im/
mortali sponso caste virginitatis honore
deseruiuit. vnde iam eius sanctitatis me
rita per orbem manifesta declaratione ap
parent. quia in loco vbi sanctum corpus
eius quiescit. infirmi quacūqꝫ laborātes
egritudine sanitatē recipiūt. Ut autem
ad omnia cautissimi testes simus. verita/
tis amatoribꝫ. etati nostre succedentibꝫ ꝺ
his que scribimus curiose indagantibꝫ. s.
quo tempore curationū opationes meri/
tis prefate imperatricis initiū habuerūt. lar/
giente dño prout possumus explicare vo/
lumꝰ. Anno dñice incarnatiōis millesi
mocentesimooctogesimonono. Indictio/
ne II Thiemone tertiodecimo bamber/
gensis ecclesie epō IIII pontificatꝰ sui an
no ad vincula sancti petri ne de sanctitate
predicte virginis ambigeremꝰ signorum
experiētia certificati sumus: Nam dū so
lito more populus ad predictum locū ora
tionū ⁊ vigiliaꝝ causa ꝯuenisset. affuit eti
am quidam demoniacus de villa que di/

citur beirreut. ꝗ nec pietatē a[illegible]
scelus abhorrens. filium suū i[illegible]
uerat. hic duris funibꝫ astricti[illegible]
chrum sancte kunegundis ita[illegible]
re cepit. vt furiali morbo absol[illegible]
omnipotentē laudaret. eiqꝫ cu[illegible]
nantis meritis hoc accidisse [illegible]
caterua que ꝑsens extiterat. [illegible]
des declamaret. Igitur di[illegible]
solennitate chori ⁊ populi de[illegible]
rentur. quidam ꝯtractus in
hospitali sancti egidij adduct[illegible]
postulabat. ⁊ misericorditꝰ e[illegible]
precabaꝶ obtinuit. Dum [illegible]
totum bambergēsem locum
ꝯtractus de domo conradi p[illegible]
ris ecclesie sanitatē affectans
tura in membris eius oberr[illegible]
prout potuit velotius reptan[illegible]
sepulchro se ingessit. vbi a dñ[illegible]
tatam inuenit. Audiens h[illegible]
tractus de domo ottonis in[illegible]
sia canonici. venit ꝙ totius [illegible]
pulchri. sperans sibi ex bene[illegible]
cut ceteris subueniri. cui sine[illegible]
tum esse in christo testamur

CCVII

De sancta Doro[illegible]

Loriosa virg[illegible]
tyr dorothea. ex [illegible]
tre thea fuit. ꝓge[illegible]
sanguine senato[illegible]
ribus viguit ꝑsecutio chri[illegible]
ra rhomanoꝝ. Unde ipse [illegible]
idola. rhomana ōre[illegible]
sessionibꝫ. agris. v[illegible]
transfretauit cu[illegible]
bus chrysten ⁊ [illegible]
capadocie. ver[illegible]
ibiqꝫ habitan[illegible]
ta nunc inten[illegible]
ꝭm morem c[illegible]
est a quoda[illegible]
ei imposui[illegible]
Dorothea[illegible] puell[illegible]
spūsancto[illegible] ⁊ omni [illegible]
na imbu[illegible] a valde [illegible]
puellas[illegible] illiꝰ. Quod
pens [illegible] s castitatis di[illegible]

sustinens fabricium terre prefectū in amo
rem virginis Dorothee stimulans. vt ip/
sam carnali ꝯcupiscentia appeteret. Qui
mittens pro ea spondens thesaurū ⁊ res
absq; compoti determinatione pro dote ꝑ
dere ipsam legitimo thoro producendam
Audiens hoc dulcis Dorothea quasi lu/
tum terre despiciens terrenas diuitias et
intrepida se christo desponsatam fatebat̃.
Quod audiens fabricius furore succen/
sus. mox eam in dolium plenū feruentis
olei mitti iussit. Ipsaq; adiutorio christi
illesa manens ac si balsamo vngeretur.
Multi aūt paganorū videntes hoc mira
culum intra se ad christū conuertunt̃. Fa
bricius ṽo credens hoc magicis artibus
fieri. ipsam in carcerem reclusit. nouem di
ebus absq; ciborum alimentis. que nutri
ta a sāctis angelis. dū ꝑducit̃ ad tribunal
pulcrior q̄ nunq̄ visa fuerit: apparuit. cū/
ctiq; mirabant̃ ꝙ tot diebus absq; cibo tā
formosa videret̃. Fabricius ṽo dixit. Ni/
si deos in p̄senti adores. eculei penas nō
euades. Dorothea rñdit. Deū adoro nō
demonē. dij eīn tui demones sunt: ⁊ ꝓstra
ta in terrā. eleuatisq; in celū oculis. orauit
ad dñm vt ostenderet omnipotentiam su
am: ⁊ ꝙ ipse sit solus deus. ⁊ nō alius pre/
ter eum. Erexerat nanq; Fabricius colū/
nam ⁊ desuper ydolum ⁊ ecce multitudo
angelorū cū impetu veniens conterit ydo
lum: ꝙ nec particula columne inueniretur
Et audita est vox demonum per aera cla
mantium. Dorothea cur nos sic deuastas
⁊ multa milia paganorū ad christum ma/
nifeste conuertebant̃ qui etiam martyrij
palmam ingressi sunt. Ipsa autem Doro
thea eculeo est suspensa: pedibus eleuatis
vncis laceratur corpus eius: virgis castigat̃
flagellis flagellatur: deinde ad māmillas
virgineas facule ardentes applicate sunt
⁊ ipsa semimortua vsq; ad crastinum re/
clusa est. De mane producta nec vlla ma
cula nec vlla lesio apparuit. de quo etiam
cum ip̄e preses miraretur dixit ei. Adhuc
reuertaris o amena puella. satis nanq; ca
stigata es. ⁊ misit eam ad duas sorores su
as Cristen ⁊ Calisten que metu mortis a
christo recesserant. vt ipse Dorotheam so
rorem suā a christo auellerent Dorothea
autē leniter alloquens predictas sorores
auferens ab eis cecitatē cordis: ⁊ eas ad
christum conuertit. Quod audiens Fa/
bricus ambas sorores dorso ad dorsum li/
gari fecit. ⁊ in ignem proijci ⁊ cremari. Et
dixit Dorothee. Quousq; malefica nos ꝑ
trahis. aut sacrifica ⁊ viuas aut sententia
capitali plecteris. Illa leto vultu respon/
dit. Quicquid vis passura sum ꝓ christo
dño ⁊ spōso meo. i cui⁹ orto delicie ⁊ rosas
cum pomis colligam: ⁊ letabor cū ip̄o in
eternū. Hoc audiens tyrannus in seipsū
infremuit. precepitq; vt pulcritudo eius
⁊ facies eius baculis ⁊ fustibus cederet̃. ⁊
vt tortores fatigarentur. ⁊ ꝙ nec vestigia
faciei in ipsa apparerent ⁊ in carcere serua
ta in crastinū. De mane ṽo producit̃ ille/
sa a saluatore nostro curata sententia ca/
pitali iudicat̃. Et dum extra muros ducit̃
videns eam Theophilus ꝓthonotarius
regni q̄si illusorie rosas de viridario spon/
si sui petens sibi mitti. Quod illa promi/
sit. Cū aūt venit ad locum decollatōis ro/
gauit dominū pro omnibus qui ad hono
rem sui nominis. sui memoriā passionis
peragerent. vt in omnibus saluarent̃ tri/
bulationibus. ⁊ precipue a verecundia.
paupertate: ⁊ a falso crimine liberarentur
et in fine vite contritionē ⁊ remissionem
omnium peccatorum obtinerent. mulie/
res ṽo parientes nomen eius inuocantes
celerem sentiant in doloribus profectum.
Et ecce vox de celo audita est. veni electa
mea omnia que petisti impetrasti. Doro/
thea ṽo inclinata ad ictū spiculatoris. ap/
paruit puer purpura indutus. discalciat⁹
crispo capite. in cui⁹ veste auree stelle fue/
runt. ferens in manu orarium. i. sportulā
cū tribus rosis. ⁊ tot malis Cui dorothea
Obsecro te domine mi. feras eas Theo/
philo scribe. ⁊ decollata est. ⁊ ad christum
suum sponsum feliciter collocata est. Pas/
sa est autem gloriosa virgo ⁊ martyr Do
rothea. anno dñi. CCLXXXVII. Idus fe
bruarij. a Fabricio preside. sub Dyocleciā
no ⁊ Maximiano imperatoribus roma/
norum. Theophilus autem stans in pa/
latio presidis. et ecce puer apparuit circa
eum ⁊ sustulit eum in partē dicens. Has
rosas cum pomis mittit tibi soror mea do

rothea de paradiso sponsi sui. Puer vero disparuit. Tunc Theophilus prorupit in voces laudando ⁊ glorificando christum deum Dorothee. qui mense Februario. dum magna frigora terram cogebant. nec aliquod virgultum frondibus vestitur rosas ⁊ poma quibus vult mittere potens ē cuius nomen sit benedictum. Et illius affirmatione ⁊ predicatione fere tota terra conuertitur. Uidens hoc tyrannus: pluribus generibus tormentorum q̄ꝫ Dorotheam cruciauit. Ultimū vero in particulas minimas succidi iussit. ⁊ volatilibꝫ ad manducandum proijcitur. Theophilus vero sacro baptismate mystico corpore ⁊ sanguine christi cōmūicatus est. Perrexit ad christū qui glorificat sanctos suos. ⁊ glorificatur ipse in eis. qui patri sanctoqꝫ spiritui consubstantialis ⁊ coeternꝰ viuit ⁊ regnat deus i secula seculoꝝ amē.

CCVIII

De sancto wolfgango.

Wolfgangus natōne q̄dem alemanus: genere ꝓo ingenuus: ab ipsis infantie rudimētis deum fontem vite sitiens. et sācti spiritus gratia illustratus: q̄ꝫuis mūdi amatoribus videretur contemptibilis magna meritorum prerogatiua eminere cepit. Nam reuera necesse est. vt quē mūdus odit: diligatur a deo. Sanctos viros in hoc seculo constat peregrinos esse ⁊ hospites. Unde ⁊ reprehenditur Petrus ꝙ tabernaculum in monte fieri cogitauit. qꝛ sanctis in hoc mundo tabernaculum non est quibus patria ⁊ domus in celo est. Sācti viri funditus seculo renunciantes. ita huic mundo moriuntur. vt soli deo viuere delectētur. Quantoqꝫ ab huius seculi cōuersatione se subtrahūt. tanto interne mētis acie. presentiam dei et angelice societatis frequentiam contēplantur. Qui enī r̄nunciat rebus suis: sua abnegat. qui vero renunciat moribus prauis. semetipsum scilicet abnegat. Hoc adimpleuit beatus wolfgangus. Primum inter canonicos laudabilem ⁊ castam vitam duxerat. Deinde artioribus regulis implicari desiderans. in sueuia apud cenobitas qui solidarij vocant̄. monachice vite normam professus est. In qua quanto rigore qualiqꝫ obseruantia vixerit. et virtutum suarum exitus. et ostense sibi diuinitus visionis patefecit prouentus. Nam cum beatus wolfgangus adhuc in paterno solo positus. peregrinari ꝓ amore diuino affectaret ⁊ huiusmodi desiderijs sanctoruꝫ se suffragijs iugiter cōmendaret. beatum christi confessorem Othmarum cui se suaqꝫ frequentissime cōmendabat. sibi in sōnis astare videbat. quem iussus intendere. ab eo huiusmodi accepit verba. Quia rogatus a te rogaui dominum pro te manifesto tibi nunc futura quedam. Pauper et inops de hac prouincia egredieris. sed in alia in qua ꝓ amore domini exulabis. episcopatum caducis rebus satis locupletem predestinatione diuina suscepturus eris. Cuius in administratione si fidelem te exhibueris expletis vigintiduobꝫ annis. vitam transitoriam eris exiturus et eternam ingressurus. Et hoc proculdubio scire te volo. ꝙ animam tuam conditori redditurus es in loco vbi sub noīe christi a christianis memoria mea veneratur ⁊ colitur. Quo me in hora exitꝰ tui de egypto huius mundi spero aduenturum. cuꝫ ceteris quos de ciuibus supernis ad te vēturos ꝯsolatores habere merueris. Sāctus igit̄ wolfgāgus hac visione percepta eo amplius quo certius intendebat acieꝫ mentis in speculum diuine contemplationis. reputans iugiter secum. qualiter i salute aliorum sibi concessum duplicaret talentum. Cuius rei gratia monasterium et monachum deserens. imo ſm apostolum maiora emulari charismata cupiens. per alemaniam deuenit exul in noricum. ad cuius orientalem partem cum humili comitatu pretendens predicandi gratia pānonie pecijt confinia. e qua per Piligrinū patauiensem episcopum euocatus pie vt decuit humanitatis ab eo suscipitur ⁊ fouetur officio. Apud quem etiam rogatus est. ⁊ iussus mansit aliquot diebus. Hoc inter cetera prudenti secum tractans mēte. q̄re prohibitus sit ab adducenda ad deum pannoniorum gente. Quo cōmemorationis tempore idē episcopus optime vsus

vtpote q̄ erat apprime eruditus. ⁊ in genere nobilissimus. clam destina ⁊ manifesta diuini seruitij obseruatiõe. ac assidua. sacre scripture indagatione satis probauit. hũc quem susceperat peregrinum non esse gyrophagum. sed stabilem ⁊ vere fidei domesticum. Unde et quosdam de suis familiariter pro eo alloquitur dicens. O q̄ felix ecclesia que deo volente isto donabitur sacerdote. Ergo necessarium valde videtur mihi ⁊ vtile. vt huic famulo dei petam regimen Ratisbonẽsis episcopi. qui optime conuenit, sicubi abundat bona voluntas. vt eam etiam ad bona opera procedere faciat bene collata facultas. Bonũ quippe quod hic vir seminare voluit. induratꝫ cordibus paganorum. et salutis obsequium quod repulit cecitas illorum. quandocꝫ fortassis hoc eodem agrum dominicuz excolente. dabit fructum suum in populis christianorum. Ad hec quidam respondẽtes dixerunt. Quõ fieri potest vt iste pauper ⁊ ignotus ad honorem accedat tanti episcopatus. cum iam alique alti sanguinis ꝑsone. hunc apud impatorem predijs ⁊ pecunia compensantes sibi contentarũt acquiescere. Quibus ille refert verba ponderosa. sed nõ adeo morosa. Diuina ⁊ humana. valde inter se probantur distare iudicia. Sed scrutator cordiũ ⁊ renum. ab initio mundi elegit contemptibilia ⁊ ignobilia. vt cõfunderet fortia. Et ecõtrario mũdus quod suum est superbe ad horam extollit. ac in breui cũ confusione distollit. Unde ope preciũ censeo. quo mittam ad marchicomitem. cuius ꝯsilio multa solet facere impator. vt suggeret ei. ne ꝑ ambitionem aut symoniacã heresim. quencꝫ episcopalem sinat accipe dignitatẽ. sed ob eternaz remunerationem. quẽ humilem et modestum ac eruditum inuenerit. necnon officijs ecclesiasticis aptũ esse probauerit hũc cuiuscũcꝫ sit conditionis vel ꝑentele. promoueri faciat ad culmen ecclesie. Per legationẽ igitur episcopi. ac suggestionẽ consiliarij impator sue ac ecclesiastice vtilitate admonitus. imo quod verius est nutu dei cuius in manu est cor regis. Princeps bonus. Otto. II. animo mutatus. omnes q̄ pro eodem episcopatu adipiscendo laborabant. auertit. ⁊ se totum ad electionẽ venerandi viri conuertit ⁊ volfgangi. Sicꝫ legatos post eum celeriter mittit. Qui vt missi fuerant pergentes. inuenerũt euz cũ prenominato episcopo cõmorantem. sed iam ad patriam repedare cogitantẽ. Beatus aũt ⁊ volfgangus ignarus erat legationis imperatoris ⁊ ceterarũ rerum pro se gestarum. ⁊ iccirco animũ intendebat aliorsum. Cumcꝫ legati quare venerint ei indicarent. primũ recurrit ad secretariũ cordis. se suacꝫ deo cõmendans in intimis. deinde episcopo Piligrimo. cuius charitate ibi detentus erat. causam suam exponens id quo grauabatur temperamento leuiabat simplicitatis columbine. ac prudentie serpentine. atcꝫ in hunc modũ proloquitur dicens. Hoc nouuz quod mihi per nuncios imperatoris domini Ottonis secundi venit. caritas tua efficit. cui primum bone voluntatis abscꝫ dubio erit. sed mee puitati timorem incutit. quia nescio si volũtas dei sit. Et quia mundus sub specie religiõis multos ad vicia trahit. Cui rñdẽs epus dixit. Qd dicis te scrimere. hoc mentis est prouide. Sed hanc in bonam spez erigit. Psal. qui dicit. Initiũ sapientie timor domini. Et itez. Timor dñi sctũs permanens in seculuz seculi. Talia quocꝫ põtifice proloquente. vir venerandus ⁊ volfgangus. ꝑ mentis speculationem. dispensationis diuine intuens moderamẽ. subsequitur dicẽs. Ecce seruus dñi fiat mihi secundum verbum tuum. Tunc arrepto itinere cuz his qui missi fuerant ab imperatore. tetendit in partes occidentales bauarie. Cũcꝫ ꝑuentũ esset ad regiam ciuitatẽ. clerus et ppl's secundum morem ecclesiasticum vnanimiter vt imperator petijt. sanctũ ⁊ volfgangum elegerunt atcꝫ cũ vniuersali electione ad curiam eum regiam miserunt. Cumcꝫ in presentiam cesaris esset delatus ante pedes eius prostratus. se dixit indignũ. indoctũ. ignobilẽ. sub monachali ꝓfessione degentẽ. sine licentia sui abbatis nihil accipere debere. Postremo ne locũ sanctum vilitate violaret implorauit. Imperator autem videns eum deifice renuentem. magis de probitatis eius dignitate certus. cꝫ uis fluctanti. multũcꝫ gemẽti episcopatu

cõmendauit. Deinde cum comitatu fide
li multoꝝ remissus ratisbonam est ingres/
sus. ibiqꝫ cum canticis leticie suscipit᷑ atꝫ
more pontificum inthronizatus a clero et
populo summo pastori cõmendat᷑. necnon
a Friderico archiepiscopo. illiusqꝫ suffra/
ganijs post aliquot dies in sacerdotẽ apo
stolicũ ibidẽ ꝯsecrat᷑. Igit᷑ post multa pie/
tatis ⁊ equitatis opera. quibus deo serui/
re studebat febricitare cepit. quam corpo/
ris molestiam. illi q̇ nescit occasũ sedulis
precibus vite sue cõmendauit excursum
dicens. Deus misereri dignet᷑. ⁊ mihi mise
ro peccatori. mortem nũc subeunti ⁊ cui/
qꝫ eam timide ac hũiliter aspicienti. Hec
cum dixisset. reuerenter oculos clausit: ac
velut in somno pausans. pridie Kalend.
nouembrium in pace quieuit.

CCIX

Miraculũ de sancta Katherina

Episcopus quidã Me/
diolanensis Sabinus nomine
vir vite venerabilis sicut refert
Petrus rauennens᷑. in libro ge/
storum notabiliũ. post matrem domini ꝓ/
ginem Katherinam in precipua deuotio
ne habebat. hanc etiã ab infantia sibi spõ
sam elegerat. ⁊ ipsam omnibus sacris vir/
ginibus preferre solebat. vtpote adiutricẽ
fidelissimam. Cum igit᷑ predictus presul
vltra mare nauigasset cum abbate Theo
doro de monte cassino ⁊ duobus capella/
nis ⁊ militibus. ⁊ XV. seruis. et sepuchrũ
domini visitasset. montem syna simul ad/
ierunt. Et ecce dux quidam thurcorum fe
rocissimus hostis christianorum. a solda
no rediens cũ multis armatis episcopo in
pede montis occurrit. cuiꝰ comitiuã vt vi
dit attrociter mox peremit dicens. Sicut
feci familie sic faciã domis. Quod cũ di
ctus episcopus et abbas vidissent. ceperũt
ducem rogare dicentes. Liceat quesumus
nobis montem ipsius prius ascendere et
gloriose virginis tumbam visitare. dein/
de quicquid tibi placuerit sustinebimus
pacienter. Quibus respondit. Necesse est
vt hac vice mea non vestra voluntas fiat
. ⁊ confestim precepit vt lingua: oculis. au/
ribus: naribus: manuum ac pedum sum/
mitatibus vterqꝫ priuaretur. sicqꝫ adhuc
semiuiui in iumentis ad tumulum vehe/
rentur dixitqꝫ. Nunquid vobis valet hu
ius sepulcri visitatio. Et adiecit. Cũ mem
bra vobis renascunt᷑ quod impossibile est
tunc absqꝫ dubio dei vestri legibus adhe/
rebo. Cum ergo ad tumbam virginis ve
nissent. abbas continuo expirauit. Episco
pus ꝓ sicut potuit preces fudit. Et ecce
circa noctis mediũ mons totus vehemẽt
ꝯtremuit. tantusqꝫ terror ac pauor ducẽ
inuasit cum suis vt inde fugere vellẽt nec
valerent. Postea per trium ꝓ horarum
spacia tanta luminis redundantia ibidẽ
resplenduit. vt non solum vicini sed etiã
saraceni in remotis partibus cõstituti ho
ra eadem vigilantes diem claram crede/
rent esse factam et ipsum montem syna in
solem conuersum estimabant. Interea vir
go Katherina de tumulo processit. ⁊ tri/
ste caput sui amatoris tactu blando per/
mulcens. primo oculos aures nasũ: ⁊ lin
guam. deinde membra omnia dolorosa ꝑ
ungens pristine restituit sanitati. Cũ vir
dei gloriosam virginem corporalibus ocu
lis cerneret. ineffabili gaudio replebatur.
sed fulgorem pulcritudinis eius ferre nõ
valens ad pedes eius cecidit. quẽ ipsa sta
tim precipiens eleuari. Nã duo pulcerri
mi iuuenes iuxta eam stabant. ipsum de
terra eleuabant. cui virgo. Scire debes
mi care. ꝙ amator meus ⁊ sponsus meus
Jesus christus hic et in futuro te ⁊ omnes
honorantes me paratus est honorare. Et
quia perdidisti propter me linguam tuã
vix in proprio ydeomate expeditam. ecce
cõmodaui tibi meam in greco ⁊ latino pi
tissimam. Preterea omnes animas fami/
lie tue nouerĩs eẽ i sinu Abrae. Facto insu/
per die crastina. cum missarũ solennia ce
lebraueris. lecto euangelio singula mem/
bra abbatis de oleo quod sudat de tumu/
lo meo perunges. sicqꝫ suscitabitur. ⁊ ante
ꝙ̃ diuinum officium compleas. ad vigorẽ
⁊ statum pristinũ reformabitur. His di/
ctis virgo beatissima dexteram pontificis
apprehendit. dansqꝫ illi annulum precio/
sum: ⁊ chartulam aureis literis scriptam
⁊ disparuit: et miri odoris ibidem fragrã
tia remansit. Chartula ꝓ tres verborũ

lineas habebat. et hec p ordinem contine bat prima linea. Sabine he litere sunt in ter me z tessigna dilectionis perpetue. Se cunda Fecit tibi meritu3 ingens dolor. fa ciet tibi gaudium vehemens amor. Ter cia. Ducem baptizabis. sanus ad ppria re meabis. sicqz decennio expleto. laudabili ter mecum eris in celesti palatio. Tūc vir imensas gratias z laudes deo reddidit pro tam ineffabili consolatione. quam ei exhibuerat presentia virginis gloriose. Fa cto igit die dux montem ascendit: z cum episcopum ad altare procedentem: viden tem: loquentem: z omia membra integra liter habentem conspiceret: obstupuit ve hementer. Tunc lecto euangelio presente duce: episcopus membra abbatis qui in medio positus erat vngens per ordinem abbas omibus videntibus rediuiu9 ap paruit. Sicqz membris omnibus renascē tibus. anteqz diuinum officium perficeret plenissime sanatus est. quo viso miraculo dux lachrymis perfundit: corde compun gitur z amplectitur fidem. et cum multis nobilibus perfecte credentibus ab episco po baptizatur. qui cu3 heredibus careret seculo renunciauit. terra3 suam vendidit et bonam portionem fratribus in monte syna degentibus tradidit: romam cu3 epi scopo z abbate z alijs multis deuotionis gratia venit. multa auri pondera secum d ferens pauperibus tribuit. Deinde ad cō silium sancti Sabini: famosissimū mona sterium virginum quod dicitur aula dei ī honore beate katherine fundauit: quod in multis possessionibus et diuitijs amplia uit. Postremo in monte cassino monacha lem habitum suscepit. ibidemqz christo re gi: sueqz matri: z beate katherine qdiu vi xit deuotissime militauit. Sanctus vero Sabinus cum post decennium ad extre mum venisset dignum deo spiritum effla uit. sed cum lingua eius in ore eius mini me appareret. nulli dubium quin virgo glī osa eam tulit. que suo deuoto eam per de cennium mutuauit. In huius quoqz glo riosi episcopi memoriam anulus z char ta apud Mediolanū vsqz hodie seruant

CCX

De sctō Ludouico rege francoru3

Ludouicus dicit quasi lucem donans. seu lucis dator. Interpretatur etiam qtu3 ad vltimam nominis partem cu stos. Icos em grece dicitur custos latine. Fuit em seuerus custos verbi dei. vt ex ei gestis demonstratur. Fuit etiam peruigil custos exercitus sui in terra et mari. ac eti am in ipso conflictu certaminis. Unde d eo in ecclesia canit. Ludouicus ex nomine lucis dator exprimit z custos in certami ne presentis vite ponit.

Beatus Ludouicus quonda3 rex francorum illustris. patre3 habuit christianissimu3 regem nomine Ludouicum. hic de al bigesio z comitatu tholosano hereticos d bellauit: z hereses extirpauit. Et dū reuer teretur in Franciam migrauit ad christū Puer igit sancte indolis patre strennuissi mo sic orbatus. sub tutela matris videlic3 Blanche regine quondam regis castelle filie remansit. Quem ipsa tenerrime dili gens sub custodia specialis magistri z cō silio religiosorum maxime ordinis fratrū predicatorum z minorum in moribus et scientia literarum tradidit imbuendum. At ipse velut alter Salomon puer inge niosus. z bonam sortitus animam. super coetaneos suos profecit valde laudabilit ī vtrisqz. Cuius sanctitati congaudens pia mater pluries dicebat ei dem. Plus velle3 fili charissime te mortē incurrere tempo ralem. qz per aliquod peccatu3 mortale te tuum offendere creatorem. Quod verbū deuotus filius in animo sic firmauit q di uina comitante gratia a vicijs abstinens ad culmen virtutum peruenisse ab omnib9 censeretur. De hinc diuina prouidentia ne tam nobile regnum regali successione careret: vxorem duxit. de qua susceptam so bolem generosam vir sanctus sūmo opere studuit educare. docens eos sup omnia ti mere deum z ab omni peccato iugiter ab stinere. Serta quoqz de rosis seu alios ca pellos eos portare sextis ferijs prohibebat propter coronam spineam tali die imposi tam capiti saluatoris. Ipse xpo exemplo apostoli corpus suum castigās. z in serui

tutem redigens castigatione multiplici
suo spiritui seruire cogebat. multo tp̄e cili
cium ad carnē applicans. Jeiunabat quo
qꝫ omni tempore sextis ferijs ⁊ maxime in
aduētu ⁊ quadragesima. in quibꝫ a piscibꝫ
⁊ fructibus abstinebat laboribus vigilijs
orōnibus ⁊ alijs secretꝭ abstinentijs ⁊ di/
sciplinis iugiter se affligens. Quolibet eti
am sabbato consueuerat in loco secretissi/
mo quorundā pauperū ꝓprijs manibꝫ ab/
luere pedes ⁊ deinde tergere. ac humiliter
osculari. similiter ⁊ manus cuilibet certaꝫ
summam pecunie tribuendo. Pluries eti
am viginti pauperibus qui in curia sua
omni die reficiebanť abunde ⁊ vigilijs so
lennibus ac quibusdam certis diebus ꝑ
annum ducentis pauperibus anteq̄ꝫ ipse
comederet manu ꝓpria fercula ministra/
uit Semper enī in prandio ⁊ cena prope se
tres senes pauperes recumbētes habebat
quibus de cibis sibi appositis charitatiue
ministrabat. christum pauperem in suis
pauperibus venerando. de quorum reliq̄
is comedere nō horrebat. Scharleto etiā
seu bruneto aut viridi vel alia veste pom
posa vti nolebat. nec pellibus varijs aut
nimium sumptuosis. maxime postq̄ꝫ de ꝑ
tibus transmarinis redijt prima vice. Di
latationē ꝓ fidei ardenti desiderio cupie
bat. Unde tanq̄ꝫ verus amator fidei ⁊ ze
lator tres fratres suos cōmilitones ac ma
iores regni barones. ⁊ milites secuꝫ ducēs
cū exercitu maximo applicuit in egyptuꝫ
Ubi mlťa in se ⁊ suis mala perpessus. de/
hinc ab hostibus captus ac carceri man/
cipatus modico tandem precio qđ mira/
bile est redēptus fuit ⁊ liberatus. Educt⁹
itaqꝫ de carcere ꝑ q̇nqꝫ ānos in siria remā
sit mlťos saracenos ad fidē ꝯuertēs. ac ca
ptiuos christianos redimens quorum cor
pora plerumqꝫ proprijs manibus sepelie/
bat. Ubi quanta ꝓ fide christi in hac ꝑe/
grinatōne ac etiā in alia q̄ secūdo transfre
tauit sustinuit. nisi qui affuit. aut maiora
volumina inspexit. nemo sufficienť mente
perpēdit. Que q2 in hystoriali circa fineꝫ
satis diffuse narrat Uincentius. vbi nō đ
auditis relatu. sꝫ suo tp̄e gestis fidē facit.
breuitatis grā dimittunť. Postmoduꝫ
ꝓ audita morte regine matris sue baro/
nū suoꝝ ꝯsilio redire in franciaꝫ acq̄euit
Et dū esset in mari. nauis ipm deferēs bi/
na impulsione ad rupē iam ꝑ̄ter ē colli
sa q2 a nautꝭ ⁊ alijs peritura crederet. Tā
ta igiť cōcussione ꝑterriti sacerdotes cleri/
ci ⁊ alij sanctū regē inuenerunt orantē co/
ram sacro corꝑe iesu xp̄i. Et fuit eoꝝ oīm
firma fides q2 ei⁹ precibus ⁊ meritis eos
oīpotens deus a mortis ꝑiculo liberasset.
Reuersus itaqꝫ in franciam. cū in effabili
gaudio ab oībus est receptus Ac extūc de
ꝟtute in ꝟtutē ꝓficiens ad oīmodā vite ꝑ
fectionē ꝑuenit. Tūc enī cepit fundare ho
spitales domos pauꝑum religiosoꝝ edifi
care monasteria claustra dormitoria eccle
sias. loca ⁊ alia edificia oportuna. Cecis
beguinis filiabꝫ dei fere in oīni ciuitate re
gni cū certis elemosynis de lecis ⁊ domi/
bus sibi cōpetētibus ꝓuidit. plura etiam
monasteria diuersoꝝ ordinū ab ipso fun/
data ex toto magnis dotauit redditibus.
Inter q̄ abbatiā regalis mōtis cistercien
sis ordinis magnifice fundauit ⁊ dotauit
In qua semel. qđ mirabile est dictu cuidā
monacho leproso in quodā prandio flexis
genubꝫ cibū ⁊ potū in os eius imittendo
humiľr ministrauit. abbate ⁊ q̇ aderant i
lachrymas prorūpentibꝫ ac ꝑ̄ horrore vix
videre valētibꝫ. Precipua etiā deuotione
sctās venerabať reliqas. ⁊ de cultū ⁊ ho/
norē sanctoꝝ iugiter augmētabat. Pa/
risius siq̄dē in regali palatio capellā speci
osissimā ꝯstruxit in q̄ sacrosanctā coronaꝫ
dn̄i spineā ⁊ maximā ꝑtē sctē crucis ferrū/
qꝫ lancee qđ latus aperuit saluatoris cuꝫ
pluribꝫ alijs reliquijs dignissime colloca/
uit q̄s a ꝯstātiopolitano īꝑatore ꝛcepat cū
īmēsis laboribꝫ ⁊ expensis Obprobria
ꝓ fidei christiane audire nō poterat. sꝫ ze
lando zelū dei grauiter puniebat. Un̄ q̄n/
dā ciuē parisiensēꝫ q̇ turpiter iurādo chri/
stū blasphemauerat in pcti pnā ⁊ alioꝝ
terrorē ferro candenti in labijs suis caute
risari ꝑcepit dicens. Uellē q̇ ꝯ aduixero i
labijs meis talē indecentiā sustinere. duꝫ
modo hoc pessimū iuratōnis viciū de re/
gno nostro penitus tollereť. Siľr saraceis
petētibꝫ in pactōe de soluēda pecunia ꝓ se
⁊ suis addere. q2 fidē xp̄i negaret si pactuꝫ
nō teneret facere cōstanter denegauit. Et

psuadentib⁹ q̄ aderāt q̄ hoc sine pctō face re potest respondit. Tantū horreo verbū de neganda fide etiā sub pditōne audire q̄ non possem illud exprimere sono vocis Ibidē etiā quendā nobilē saracenū q̄ re/ center soldanū occiderat facere militez re/ cusauit dicens. q̄ nec p morte nec p vita ī fidelem quēq̄ insigniret baltheo militari In tanta etiā veneratōne habebat signa culū scte crucis. q̄ desup calcare nolebat. ⁊ a plibus religiosis exegit. vt in claustris eo rū. in tumbis cruces nō insculperent. ⁊ in sculpte penit⁹ raderent. In regimie vo ita prudent se gerebat. q̄ absq̄ psonarū acce ptiōe iusticiā reddebat vnicuiq̄. Times vo ne cause pauperū vix ingrederent ad iudices. bis in ebdomada audiēdū pque rentes in loco patēti se ponebat. ⁊ eos cele riter q̄ntū poterat expediri faciebat. Et qñ negociū fidei p prelatos seu inq̄sitores de ferebat ad eū. oibus alijs postpositis faci/ ebat q̄citi⁹ expediri. Duella vo tāq̄ a iu re phibita cuiusq̄ istātia nō admittebat. sz p aliā viā iuri psonā etiā magnatū ma leficia puniebat. Statuit insup ad abolē/ dū vsuras vt obligatos iudeis aut alijs pu blicis vsurarijs nll's iudex cōpelleret ad soluendū. Et qz pacē opat iusticia dedit si bi deus pacē ⁊ regno trāquillitatē. Tan/ dē post mltoz annoz spacia audiēs deso/ lationē terre sctē. ⁊ mala xpiane gentis fer re nō valēs cū filijs suis ac regni comitib⁹ ⁊ magnatib⁹ secūdo transfretare disposu/ it. In q̄ transfretatōne diē suū vltimū ap/ pinqre vidēs. filios suos admonebat. vt p eccl'ia dei. ⁊ dfensiōe tre sctē vti ipe facie bat oi vtute insisterēt. Currēte igit naui/ gio versus tuniciū ⁊ exercitu suo libere ca/ piēte portū in affrica: carthagis castrū. et adiacentē regionē vi armoz ceperūt. De/ inde int carthaginē ⁊ tuniciū fixerāt tento ria. ibi aliq̄diu moraturi. Illic g̃ btūs lu douicus post tot laudabilia virtutū opa post tot laboriosos agones quos pro fide christi indefesso animo tolerauerat dispo/ nente deo qui labores suos voluit feliciter consūmare. ⁊ laborum suoz fructum retri buere. lecto dcubuit febre continua fatiga tus. Inualescente igit morbo sana mente integro aspectu atq̄ auditu orans ac san ctos inuocans deuote suscepit omnia ec/ clesiastica sacramenta. Demum ad extre/ mam horam veniens. ⁊ super stratum ci/ nereum recubens. verba proferēs vltima parte in manus tuas domine cōmēdo spi ritum meuz. Anno dñi. M CCLXX. ho/ ra nona feliciter migrauit ad christū. Cor pus vo illius delatū fuit ad sepulchrū pa trum suorum apud sanctum Dyonisium in francia. vbi vt etiā alibi in diuersis mun di partibus crebris choruscat miraculis. In die sepulture eius quedam mulier sa giensis dyocesis visum quem prius perdi derat recuperauit omnino meritis ⁊ preci bus pij regis. Quidam iuuenis de bur gundia surdus ⁊ mutus a natiuitate cuz alijs veniens ad sepulchrum eius prout vi debat alios facere nutibus exterioribus sancti suffragiū implorabat. Et cum ibi aliq̄diu permansisset apte sunt aures ei⁹ ⁊ solutum vinculum lingue eius. Et qui nunq̄ gallicum audierat. pure gallicum loquebat. Et cum audiuit primo campa/ nas pulsari. maximo terrore pterritus pu tabat totam ecclesiam super se ruituram Anno quo beatus Ludouicus fuit ascri ptus sanctorum cathalogo in diuersis par tibus ad inuocationem ipsius multa con tigerunt miracula. Ebroicis nanq̄ puerū quendam prope quoddam molendinum submersum parentes multis sanctorū suf fragijs cōmendauerunt. Uerum omnipo tenti deo misericorditer disponente mirifi care sanctum suum vox intonuit. vt puer predictus beato Ludouico deuoueretur Quo statim ad ecclesiam fratrū predica/ torum nuper in honorem beati Ludoui/ ci fundatam cum solitis oblationibus de/ lato confestim viuus apparuit.

CCXI
Legēda scti Thome de aqno.

Thomas interpretatur abyssus. vel gemin⁹. vel diuisus vel ligt⁹. siue pfūmat⁹. Fuit si/ quidem hic sanctus doctor tho mas veluti abyssus profundissima. Sciē tia em̄ ⁊ sapiētia pfundissim⁹ extitit. Ideo q̄ nō imerito aquinas ex nomie patrio di

ctus est. quoniam doctrine celestis aquas
nactus est abundantissimas. ꝓpter quod
illud Ecci. XV. scriptum de eo dici potest.
Aqua sapientie salutaris potauit illum
deus. Et apoc. XXII. Ostendit angelus
fluuium aque viue splendidum tanq̄ cri
stallum. procedens de sede dei ⁊ agni. Et
Prouerb. XX. Aqua profunda consilium
in corde viri. Aut certe aquinas ex eo dici
potest. q̄ ex aquis mundane vanitatis et
ꝓprie natiuitatis eductus per religiosam
vitam restitutus est matri ecclesie mo ysi
figura. Fuit et̄ geminus deuotionis deco/
re. et intelligentie claritate. Insuper diui/
sus fuit a mundanis cupiditatibus ⁊ pō/
pis. religionis vitam sacerrimam ducēs.
Deniq̄ fuit signatus. aut consūmat⁹ om/
nium virtutum splendore. quapꝓter bene
est nuncupatus Thomas quod potest in
terpretari quasi thau meum. i. signum me
um vel consūmatio mea. Deus em̄ tantis
eum illustrauit atq̄ perfudit gratie donis
vt verum dei signum atq̄ consūmatio. id
est perfecta dei operatio esset Cuius hysto
riam ⁊ vitam quidam episcopus Lodoñ.
ꝯscripsit. Festiuitas aūt eius celebrat̄ no/
nis Marcij. qua die migrauit ex hoc mū
do ad perpetuam gloriam.

Sanctus Thomas de aquino
ordinis predicatoꝝ doctor egre
gius. nobilibus ortus progeni
toribus Landolpho patre ꝺ do
mo ac illustri prosapia comitum aquinoꝝ
confinibus campanie. ⁊ regni cecilie ma/
tre Theodora de neapolitana stirpe exi/
stente duxit originem. Qui per sanctuꝫ he
remitam Bonū nomine. matri sue fuit p̄
nunciatus ex nomine nasciturus magnus
ī orbe. Natusq̄ fuit āno dñi. MCCXXV
Hic existēs infantul⁹ cū a cunis. p balneo
soluerer̄. nutu diuino chartulā quandam
humi iacentē in q̄ salutatio angelica con/
tineba̅t̄ brachiū neīe iuuāte extendens ac
cepit cuius vix mater eripe potuit. Hic puer
q̄nq̄ annoꝝ exñs missus fuit a pentib⁹ ad
monasterium montis cassini. erudiendus
in primis literarū elemētꝭ ⁊ morib⁹ imbu
endus. Cū aūt septē annoꝝ esset missus ē
neapolim ad studiū artiū liberaliū. Qui
tanta celeritate naturalis ingenij omēs ar
tes didicit in septē annoꝝ spacio. ⁊ p̄cecel/
lens oēs ingenio ⁊ labore cunctis erat ad/
mirabilis. Cū aūt esset. XIIII. annoꝝ
v̄go electus a dño intrauit ordinē sacratis
simū fratꝝ predicatoꝝ. Hic etiā eodē an/
no quo intrauit ordinem. cū p fratres or/
dinis predicti fuisset romā perductus. et
de roma per tusciam parisi⁹ ducerer̄. vt a
suis elongarer̄ pentib⁹: raptus et capt⁹ fu/
it in itinere p germanos suos carnales et
vi ablatus fratrib⁹ ⁊ missus ad matrē suā
in castro montis sancti Johannis. vbi de
tentus ⁊ custodit⁹ ⁊ clausus in carcere ste/
tit quasi biennio in habitu ordinis. q̄ assū
ptū nunq̄ deseruit. nec ad deserendū aliq̄/
tenus flecti potuit. Deditus v̄o ibidē orō
ni ⁊ cōtemplatōni. ac studio scripturaruꝫ
tanq̄ in scola sūmi magistri plīmū profe/
cit. Et vehemētis libidinis suggestriceꝫ a
carcere cū stipite ignito fugauit. Vnꝺ ex
hac victoria tale donū a deo ꝯsecutus ē. vt
nullū stimulū voluptatis veneree postea
senserit Postq̄ aūt redditus ē ordini mis/
sus est coloniam. vbi docebat philosophi
am ⁊ theologiā doctor Albertus magn⁹
eiusdem ordinis ꝓfessor. A q̄ plurimū eru
ditus ē spacio annoꝝ vndecim. Cū v̄o at/
tigisset. XXVII. annū etatis sue parisius
missus gradū baccalariat⁹ i theologia su/
scepit. Qui cū laudabiliter legisset sentē/
tias. ⁊ oib⁹ eēt venerabilis ꝓpter admira/
biles questionū solutiōnes assūptus ē ad
magisterium sacre theologie anno sue eta
tis. XXX. Qui viuens dūtaxat postea an
nos. XX. maximos ⁊ pulcerrimos libros
cōposuit. Qui libri fere cōplēt cētenariuꝫ
numerū. Habuit aūt tantā a deo grām vt
dubia alijs occulta p reuelatōnē dei appa
rētibus ei beatis Petro ⁊ Paulo cognosce
ret. Incendebar̄ em̄ de amore. ⁊ ita rapie
bar̄ in ꝯtēplatōne mysterioꝝ diuinoꝝ. vt
etiā comedendo circa illa cogitaret. ⁊ exi/
stens in mensa sancti Ludouici regis pu/
taret se esse in studio ⁊ cella sua. Speciali/
ter etiā adiutorio diuino fretus questionē
difficillimam ꝺ sacramento corporis chri
sti omnibus magistris p̄isiensibus igno/
tam declarauit. Hic doctor egregius i ex/
tasi ⁊ alienatōe viriū sensitiuarū mēte fre
quenter apparuit in deū eleuat⁹. corpe etiaꝫ

visus est in oratõne existens vno cubito ꝛ
aliquando duobus a terra sursum leuari
Quotiens aũt vir sanctus disputare le
gere. scribere vel dictare aliquid vellet. pri
us ad orationem accedens inueniebat sic
in promptu quod querebat ac si in libro
legeret. Fuit insuper tantus amor vere sa
pientie vt archiepiscopatum Neopolita/
num ad quem euȝ volebat promouere do
minus Clemens papa quartus recusa/
uerit. ꝛ omelias Chrisostomi super Ma
theũ preelegerit ciuitati parisiensi. ꝛ ratio
nem reddens dixit fratribus. ciuitas hec
si esset mea propter curam regiminis. mi
hi eriperet cotemplationem diuinorum. ꝛ
consolationem animi impediret. quã scri
ptura sancta donat. Tandem ꝓo iste do/
ctor egregius florens scientia et doctrina
eminens vocatus per Gregoriuȝ papam
decimum ad generale concilium quod ce
lebratum fuit Lugduni in kalendis maij
Anno domini. MCCLXXIIII. obijt in
itinere in monasterio fosse noue cistercien
sis ordinis erracineñ. dyocesis nonis mar
cij etatis sue anno quinquagesimo incho
ante. In obitu autem eius nõ defuerũt
signa miranda. que sancti doctoris indi/
carent exitum ex hoc mũdo et eterne sue fe
licitatis demonstrarent initium. Naȝ stel
la quedam ad modum comete tribus die
bus ante doctoris obitum super idem mo
nastorium visa fuit etiam in die. que san/
cto doctore migrante disparuit. Domin⁹
etiam Albertus magnus colonie in men/
sa existens. cepit subito lacrimari. dixitqꝫ
assistẽtibus. frater Thomas de aquino fi
lius meus in christo qui fuit lumen eccle/
sie ex hac luce hodie migrauit. Suppri
or etiam fosse noue patiens in oculis fere
omnimodam cecitatem. emisso voto. ad/
ductus ad sepulchrum sancti corporis et
orans deum meritis sui sancti visus benefi
cium recepit. ꝛ clamauit coram toto con/
uentu: benedictus deus qui meritis san/
cti Thome clare me videre fecit. Et lõgo
tempore post viuens vmbraticensis eccle
sie factus est episcopus. Manifestum
quoqꝫ miraculum in duabus translatio/
nibus sacri corporis beati Thome appa
ruit. Ex eo em̃ ꝓdijt odor suauissim⁹ ꝛ fra
grantissimus. quod signũ fuit scientie sue
diffundende ꝑ totum orbem. ꝛ ipsum dũ
viueret redoluisse omibus ꝟtutibus. Nul
lus em̃ stimulus superbie. nec aliquis fe/
tor cuiuscunqꝫ peccati mortalis eo viuen/
te exiuit. Quartodecimo aũt anno ab
eius felici obitu cum preciosus thesaurus
sacri corporis patefactus esset: inuentum
est corpus integrum membris ꝛ pannis
sui habitus. solaqꝫ nasi summitas paulu
lum diminuta visa est Odor quoqꝫ tant⁹
emanauit. vt oẽs monachi ĩde excitati su/
as cellas exirent ad videndũ tantũ mira
culum. Eiusdem sacri corporis manuȝ
dexteram dña Theodora comitissa peti/
uit ab abbate monasterij fosse noue. quaȝ
non potuit euellere leuiter a corpore cꝫuis
iam annis. XIIII. iacuisset in terra. sed cõ
pulsus eam ferro detruncauit. que miran
dum odorem eam venerãtibus deuote ef/
fundebat. Unde cũ quidã vir magne fa/
me anno ab obitu sancti Thome. XLII.
quereret p̃ciosas reliquias ad reponendũ
in quadã capella sctẽ crucis quã edificari
fecerat apud salernũ. ꝛ venisset in capella
castri sancti Seuerini salernitane dyoce/
sis ꝛ sibi oñsa fuisset man⁹ p̃dicta. eamqꝫ
despexisset. statim tremore magno totius
corporis egrotari cepit. videbaturqꝫ sibi ꝙ
haberet caput grossuȝ ad modũ vni⁹ ciste
ꝛ nimis põderosũ. In se aũt reuersus ꝛ peĩ
tens acerrime de irreuerẽtia facta. cũ reue
renter illã adorasset. a tremore illo ꝛ infla
tione corpis liberat⁹ ẽ. Quã cũ deosculat⁹
esset. odorẽ maximũ ex ea ꝓgredi sensit q̃/
lem ꝛ q̃tuȝ nunq̃ꝫ se meminerat ꝑcepisse.
Odor aũt ille ex tactu sacre man⁹ sibi ꝛ e⁹
capucio qđ in collo gerebat mlto tẽpe sic
adhesit. ꝙ ipe ꝛ capuciũ a deo redolebant
illis int̃ q̊s cõuersabat̃. ꝙ plibus interro/
gãtib⁹ q̇d secũ ferret odoriferũ. cõpellebat̃
miraculi seriẽ sepe recitare. Et extũc vt as
seruit tantã deuotionẽ ad sctm̃ Thomaȝ
ꝛ ꝯfidentiã accepit. ꝙ q̊tiẽs aliq̃ tẽptatio
sibi adueniret. vl̃ ꝑiculũ ĩmineret recõmẽ
dans se meritis scti Thome ꝛ inuocãs no
mẽ ei⁹ se sensit ab impugnatõne ꝛ ꝑiculo
statim liberatũ. Aduertendũ aũt ẽ. ꝙ
odor ille ꝓdiens a mẽbris btĩ viri miracu
losus est. q̃ nõ sentit̃ quotiẽs adorant̃ mẽ

bra. nec ab oībus qui ipa adorant. sed q̄n
do placet. ⁊ ꝑsonaꝝ deuotio promeref. Ex
quo manifestū est ꝙ nō sit odor humano i/
genio ꝓcuratus. q̄ diuina extitit ꝟtute cō/
cessus. nec vlliꝰ rei naturalis odor sit̄is illi
repif. Ut aūt ampliꝰ glificef ds in sancto
suo. quē mirificauit. pauca de mltis mira/
culis ad augmentū deuotōis fideliū h̄ sb̄
dunf. Quidā arte cyrurgicꝰ sed ꝑ decē/
niū infirmitate podagricus. nec valēs per
se ambulare se deo ⁊ btō Thome deuouit
iuxta eius tumulū incūbens oōne facta
sanus ꝓsiliit laudans deū ⁊ sctm̄ eiꝰ. Al
ter q̄dā ꝓpter horribilē fantasmatis visio
nem omni virtute destitutꝰ. ⁊ mortuo sit̄is
videbaf. adeo vt igne mēbris eiꝰ admoto
nullatenus sentiret. q̄ portatus ad tumu
lū scti thome. post morulā liber ⁊ sanꝰ om
nino a sepulchro surrexit. Mulier que
dā cū filiū suū duoꝝ mensiū in cunis decu
bantē ꝑiclitari formidaret ꝓ eo presertim
ꝙ ꝑ mēses q̄tuor ex surditate adeo graua
ta eēt decies exclamare vagiētē etiā pueꝝ
vix audiuit. viri sui inductiōe q̄ mestꝰ vna
cū illa cōis filii ꝑiculo condolebat. p̄dicto
viro dei vt eam ab eadē infirmitate eriget
obnixus deuouit. emissoq̄ʒ voto cuʒ nocte
secuta dormisset in crastino se liberatā scti
meritis reperit vt optabat. Puella gut
turis sue fauces squinātie habēs infirmi/
tatē ꝯstrictas intantū vt neq̄ʒ sumere q̄c/
q̄ʒ posset: neq̄ʒ respirare. Dū deuote se bea
to viro a matre ꝑsuasa cōmendaret. ducta
q̄ʒ fuisset in crastinū ad p̄dictū monasteri/
um fosse noue. suppositis gutturi suo san/
ctis relliquiis ꝯfestim melioratā se sensit.
panem comedit. ꝑfecteq̄ʒ sanata rediit.

Quidā cōuersus fosse noue adō grauē
in brachio dextro ⁊ spatulo dolorem pacie
baf. vt illud deferret suspensū ad collum ⁊
penitus ei inutile atq̄ʒ dolore vehementer
afflictū. qui neq̄ʒ medicoꝝ auxilio remedi/
um inueniens. imo ampliore dolore gra/
uatus. dū dicto sctō ꝓ sua saīte se humi/
liter cōmendasset. a somno surgēs se peni
tus liberatū cognouit. Infans q̄dā q̄/
tuor annoꝝ tumorē ⁊ luborē in costis ⁊ cru/
re vsq̄ʒ ad pedē paciebaf adeo afflictiuuʒ
vt nec a matre sua. vel alio tangi sine lesio
ne ⁊ clamore aliquatenus potuisset: neq̄ʒ
se mouere poterat. Cumq̄ʒ puer per mensē
in tanto dolore ⁊ anxietate fuisset. ⁊ a me/
dicis spes curatōnis sine incisione pueru/
li nō inueniref. deficiēte natura artisq̄ʒ suf
fragio nō inuento. recursū est ad deū ⁊ san
ctū suum Thomam. Mater em̄ infantu
li beato Thome ipm̄ deuotissime cōmen/
dauit. vt a dicta infirmitate absq̄ʒ incisio
ne suis meritis pueꝝ liberaret. qui delatꝰ
ad monasteriū ⁊ positus sup tumulū post
aliquam morulam sanus inde surrexit.

Propter hec ⁊ alia testimonia multa q̄
de hoc viro iusto mortalibus credibilia ꝑ
deum facta sunt nimis. dn̄s Johānes pa
pa. XXII. apud auinionē pontificatꝰ an
no sui. VII. XV. kal̄ augusti. Anno verbi i
carnati. MCCCXXIII. a felici ꝓo transi
tu huius viri beati ex hoc mūdo anno q̄n
quagesimo decurrente. illum sanctoꝝ con
fessorū cathalogo adiunxit. ad laudem et
gloriam dn̄i nostri Jesu christi qui hunc
sanctū adhuc in terris viuentē ⁊ iā ad celos
trāslatū mltis fecit chorusc are miracul̄ vt
fideles ipm̄ inuenirēt apud deuʒ benignis
simū patronū: ⁊ eius vestigia imitantes
regna celestia cōsequi possent.

CCXII.

De sctō Marcello ꝑisiensi epō

Beatissimus Marcellꝰ antistes natus parisii. sed ciuis
paradisi. in terris humilis ere/
ctus in celis. mediocris paren/
tibus: sed mentis celsus. Cui hoc fuit no/
bilitatis lumen insigne. christo sine culpa
seruire. Non degeneris intumescens sup/
bia. sed habens de moribus ornamenta.
Nec sumens de parentele laude iactantiā
sed gratiam possidens in virtutum exem
plis. Intra se suos thesauros retinens. de
um mundo corde cōplectens. Sed cum
christo paup iste regnauit. qui in humili/
tatis cōuersatōne. in caritatis vbertate. in
castitatis lumine. in ieiunioꝝ pinguedine
ita se totum tradidit discipline. vt ab ipsa
infantia maturus ascenderet. ⁊ positus in
corpe quasi nihil de carne portaret. Hic
itaq̄ʒ beatissima institutōne succinctus et
venerādis operibus pene prius sacerdos
extitit q̄ʒ clericus. Jam dudum dignus q̄

suscip eret dignitatem. antea preparatus ad id quod erat sine mora futurus Calcata mundi pompa vel criminibus. cum diuinis armis iniciatus accingeretur ad spez felicē palmā de hoste publico relaturus. in milicia christi exercitando lector effectus est. ac seipsum templo christi pro primitijs offerens. velut a bellis sacrificiū hostia vice carnis et pure mētis effectus est. Qui clarior mercede q̄ nomine. et merito maior q̄ gradu. sine offendiculo suum gerens officiū cepit in milite crescere. quod accepit a rege. Denique dū adhuc clericali tyrocinio celaretur. miraculis prodit. et signis celestibus illustratur. Unde quadam vice ad officinū accessit fabricalem. qui despectus ab artifice cogitur vt extracta de ardenti camino ferri massa candens manu sua ferrū accensum attolleret. et quanti ponderis esset enarraret. Tunc vir beatissimus non ignarus totū de christo presumere. et quā te virtutis causa sit in rebus nō turpibus obedire. mox supposita manu ferrū eleuauit altius dicens. De calore calet. sed nouē pondera habet. Quod postea tantum ad stateram inuentū est. q̄tum eius vox librare predixerat. Itaque cū subdyaconali ministerio fungeretur in die epiphaniorum hauriens aquam de fluuio secane dum btō Prudentio epō manibus abluendis aquam offerret. mutatis elemētis vini sapor inuentus est. Quo viso obstupescens pontifex iussit ex ipo vrceolo in calicem sacrum defūdi. Unū vniuersus ppl's missa celebrata et cōmunionē accepit. et ipsum vas cū ad plebis multitudinē suffecisset ac si nō tactū et integrū sic plenū pmansit. Cuius vini mystico benefic io postea multi sanati sūt. Cū vir sanctissimus quadam vice ex sui officij seruitute aquā manibus pfato venerabili epō porrexisset. mox inde balsama ceperūt fragrare. Et dū vnda curreret visa sunt chrismata respirare. vt pene pontifex crederet se manus magis vngere q̄ lauare. et alteras aqs quereret. vt priores vngas ablueret. Quo viso sacerdos venerabilis obstupescēs deo gr̄as de cōperto munere retulit. et beato Marcello reuerentiam de religione seruauit dū eum nō talē qui seruiret. sed potius cui seruiretur agnouit. Matrona quedam psapia nobilis sed opinione vilis maculans crimine quod fulgebat ex genere. postq̄ dies fugitiue vite rapta luce cōclusit. ad tumulum pōpa comitante. sed nō pfutura processit. Quo condita horresco referens hoc contigisse post funera. qr duplex nascitur lamentatio de defuncta. Ergo ad sumendū eius cadauer cepit serpens imanissimus freqntare. Et vt dicā clarius mulieri cuius membra bestia deuorabat. ipse draco factus sepultura. quo viso pterriti homines de suis sedibus migrauerūt. Beatus igitur marcellus intelligens se de cruento hoste triūphum acquirere. collecta plebe de ciuitate pgreditur. et flictis ciuibus in prospectu populi solus christo duce ad locū pugnaturus accessit. Et cum coluber de silua rediret ad tumulū. obuiantes sibijnuicem dante orōnem beato Marcello. ille capite supplici cepit veniam blandiente cauda precari. Tunc precedente pontifice bestiam fere tribus milibus omnes psecuti sunt. reddentes domino gratias et soluētes exequias inimico. Deinde icrepās eū beatus marcellus dixit. Ab hac die aut deserta tene: aut in mare te demerge. Mox dimissa bestia nulla eius vlterius indicia sunt inuenta. Ecce propugnaculum patrie in vno consistere sacerdote. qui fragili baculo fortius hostem edomuit. q̄ si baliste transfixissent Si igitur sanctorum virorum ex factis merita conferantur miretur Marcellū gallia dum roma Siluestrum. nisi hoc distet in opere q̄ draconem sigillauit ille. iste iactauit. His itaque opibus sanctus Marcellus semper intentus conuersatione clarus. consūmatōne precipuus. beatitudine gloriosus. remuneratōne ditatus. cum perpetuo domino regnaturus vincens mūdi contagium mundus migrauit ad christum die Kalendarum nouembrium regnante domino nostro Jesu christo cui ē honor et glia. virtus et potestas.

CCXIII

De sancta Genouefa.

Genouefa dicitur a genos qđ est natura. et efa qđ est mēsura. q̄i hñs naturalia ad mensu

ram seu plenitudinem. Ipsa enim ex bonis naturalibus que habuit: faciliter dei gratia comitante supernaturalia est assecuta. Uel dicitur a genos quod est barba seu virilitas. ⁊ efa effusio seu plenitudo. q̃si effusa ⁊ plena operationibus virilibus et fortibus. Ipa enim vt ex eius gestis colligitur. ⁊ de ea i ecclesia canitur. ipsis etiã viris aliquatenus imitanda. atq̧ equiparanda est.

Beata virgo genouefa honestis parentibus patre seuero nomine. matre vo geroncia orta. apud namotodoꝝ opidũ haud longe a parisiensi vrbe: extitit progenita. Dum autem sanctus germanus antisiodorensis episcopus. quadam die apud basilicam in ipso opido sitam orandi gratia se contulisset. occurrente eiusdem loci populi multitudine simul genouefa affuit. Quã intuitus in spiritu. sanctus germanus magnanimẽ genouefam ad se deduci precipiens: circumstanti populo electã a deo sponsam predixit. In eius natiuitate angelos cecinisse denunciauit. ac felicessitante sobolis progenitores p̃dicauit. multosq̧ eius exemplis a via sua mala cõuertendos affirmauit. Que dum ab eo accersitur. ⁊ de virginitate celesti sponso conseruanda ammonetur. id se votis omnibus semper desiderasse respondit. Cui ille Cõfide filia. viriliter age ⁊ quod corde credis et ore profiteris. operibus cõprobare stude. Dabit enim dominus fortitudinem ⁊ virtutem decori tuo. Cunq̧ sequenti die genouefam iterum sibi presentari fecisset dixit ei. Aue filia genouefa Reminisceris quid hesterna die de corporis tui integritate mihi sis pollicita. Cui illa. Reminiscor pater. Tunc ille numũ ereum dei nutu allatum habentem signũ crucis a terra colligens inquit ad eam. hunc transforatũ pro memoria mei ad collum suspensum semper habeto nulliusq̧ metalli aut margaritaꝝ ornamento collum digitosq̧ tuos ornari patiaris. Et valedicens. caputq̧ eius deosculans abijt. Cum mater eius die solenni ad ecclesiam pergeret et genouefam reclamantem domi remanere preciperet. confestim vt sibi alapam mater in faciem dedit lumen amisit. Sicq̧ fere per biennium diuinam iram perpessa. precibus filie tandem pristine sanitati est restituta. Alia vice dũ Genouefa cũ duab; sacrat; ꝟginib; etate, puectoribus loco nouissimo incederet. obuiãte carnotensi ep̃o vilico. statim incedendi euersus est ordo. Nã illa q̃ sequit̃ ait ep̃s anteponat̃. qm̃ ipa celit᷒ iã ẽ sctificatõnẽ adepta. Parẽtib; ei᷒ sublat; de medio cũ in pisiũ vrbẽ trãsisset. tãta palisis vt videbat̃ ĩfirmitate detẽta ẽ. vt corp᷒ ei᷒ laxat; vndiq̧ artub; ac dissolut; cõpagib; triduo exanime credeꝛ̃. Que cũ dñuo eẽt saĩtatẽ assecuta. aiebat se in spũ ab angelo i gl̃iaꝫ sctõrũ ⁊ supplicciũ impioꝝ fuisse deductã. ac ex tũc secreta ꝯsciẽtiarũ in nõ modicã admiratõꝫ cepit reuelare ac maifestare. Sãcto aũt Germano redeũte. cũ pisiũ intrasꝫ. ꝯfestim de Genouefa vbinã ⁊ eẽt quid ageret inq̃rẽs. in ei᷒ hospitiũ descendit ac male de ea colloquẽtib;. deridebat̃ eĩm tũc vt plerũq̧ fit iusti simplicitas. t̃rã suis lachrymis irrigatã ostendit. sicq̧ eã astantĩ ꝓp̃lo cõmẽdãs discessit. ⁊ ad tp̃s os loquẽtiũ iniq̃ obstruxit Uerꝝ p᷒ obitũ bti germani. cũ Attila hunoꝝ rex gallias ac p̃cipue vrbẽ pisioꝝ iuadere. ac sue ditõi minaret̃ sbijcere. singulis pene ad tuitiores vt sibi videbat̃ vrbes facultates deferẽtib;. genouefa orõnib; ⁊ vigilijs insistebat. Hisq̧ cũ q̃bus degebat ita facere exhortans. nõ eẽ ptimescẽdos hostes dicebat. q̃nimo ciuitatẽ illesam fore p̃dicabat. Quãobrem nõnulli ciues insurgẽtes. dicebãt pseudo ꝓphetissaꝫ suis tp̃ib; aducisse ac in ei᷒ mortem ceperũt cõspirare. Eodẽ tp̃e venit ab antisiodorense vrbe archidyacon᷒ q̃ h̃ audiẽs. ita ciues adorsus ẽ. Nolite o ciues h̃ admittere facin᷒. q; hanc de cui᷒ interitu tractat; didicimus narrante sancto Germano antistite nr̃o ex vtero matris a deo sponsã electã. ⁊ ecce eulogias ab eo sibi derelictas exhibeo. Quas ilico perlegẽtes ab inceptis destiterũt. Huni aũt p̃tin᷒ abierũt. A bituricẽse vrbe venit m̃lier q̃dã pisius. q̃ post consecrationẽ violata fuerat vt Genouefaꝫ alloqueret̃. Que mox interrogata a Genouefa an sctimonialis aut vidua eẽt. ꝯfestim vt se ꝟginẽ asseruit. vi/

rum qui eam violauerat. ⁊ locum ⁊ tem/
pus exposuit. Unde ad verecundiã ꝓuo/
cata. supplex genouefe veniam postulauit
Matrone cuiusdam filius etatis an
norum quattuor. cum in puteum cecidis/
set. ac post tres horas mortuus inde sub/
tractus matre in lachrymas ꝓrumpente.
ac crines dilacerante. genouefe oblat⁹ fu/
isset. ad orationẽ recurrens. pallio suo sup
corpus eius apposito. puerum viuũ confe/
stim matri reddidit. Cum ob diutinaz
obsidionem ciuitas parisiensis media af/
fligeretur. genouefa paupibus condolẽs.
nauim super secanam ad emendam ãno/
nam ingreditur. dum autem ad quendaz
locum in quo erat arbor iuxta quam na/
ues sepius periclytarent aduenisset. con/
festim arborem incidi precipiens. ad ora/
tionem conuersa. duo horribilia monstra
ex illo loco egredi sunt visa. Ab illo autez
die illic nauis non perijt. sed ꝓspero cursu
ceptum iter transfretauit. Rediens autez
virgo panes paupibus iuxta necessitates
suas distribuit. Dum quadam vice ciui/
tatem trecasiũ adijsset. protinus occurrẽs
ei multitudo populi. inumeros vtriusqꝫ
sexus diuersis infirmitatibꝫ afflictos ob/
tulit. Inter quos etiã oblatus est ei homo
quidam. quem dñico die operantez vltio di
uina excecauerat. necnon puella ab annis
fere duodecim ceca quos illa benedicens
sine dilatione incolumes reddidit. In
ciuitate meldensi. puella quedam adole/
scenti cuidam ꝓmissa. vt genouefe virtu/
tes comperit. vestem sibi imutari ac i cõ/
tubernio virginũ annumerari a genoue/
fa expetijt. Unde indignatus adolescens
sponsam cum furore ꝑsequit. Qđ genoue
fa audiens. eam ad ecclesiã que proxima
erat secum duxit. ⁊ fores ecclesie que clau
se erant diuina virtus mirabiliter resera/
uit. ⁊ puellam a furore adolescentis libera/
uit. Aurelianus. dum cuidam prifami
lias pro seruo qui aduersus eum delique
rat genouefa veniam expeteret. ille ꝓ eo oi/
no renueret. ꝯfestim vt domũ ingredit ve
hementi febre correptus nõ prius sanita
ti restituit. qȝ genouefe veniam postulãs
famulo miscđiam elargitur. Ecclesiaz
sancti martini turonens virgo sancta in/
gressa ꝙ plurimos a demõe obsessos oleo
prius inunctos liberauit. Dum autẽ vel/
let semel quosdam inũgere. ac olei in am
pulla. pontifex etiam qui oleum bñdicerz
deesset mox terre recubans in oratiõe po/
sita. ampulla in manibꝫ eius oleo quo p⁹/
modũ sanati sunt egroti est impleta.
De eius abstinentia ac etiam virtutibus
inter alia multa sic dicit vincenti⁹ in spe/
culo. A decimoqnto etatis sue anno vsqꝫ
qnqgesimũ esca erat ei panis hordeace⁹
et faba. Quam post duas aut tres hebdo
madas in olla recõmiscẽs edebat. A die
dñico vsqꝫ in qnta feria ieiunabat. ⁊ a qn
ta feria vsqꝫ in die dñico. Uinũ autem et
qđlibet inebriãs nunqꝫ potauit. Post qn
qgesimũ ꝓ eo annũ suadentibꝫ epis ꝑpter
obedientiã piscem ⁊ lac cum pane hordea
ceo edere cepit. Multa autem venera
tione catulacensem vicum in quo beatus
dionysius passus est dilexit. cui etiã deuo
tio erat in honore illius basilicã ꝯstruere.
Suadebat ꝑsbyteros vt faceret vnusqsqꝫ
collationẽ ad hoc edificium. Qui rñderũt
Erunt forsitaz paruitati nostre vires edi
ficandi. sed coquende calcis copia deest.
At illa spũsancto repleta vaticinans ait.
Egredimini queso ad pontem ciuitatis.
et que audieritis nũciate mihi. Qui egres/
si in platea stabant attoniti. Et ecce duos
custodes porcoꝝ sermocinãtes. quoꝝ vn⁹
ad alterum ait. Dum suis. id est. porce ve
stigiũ ob partus vagantis legerẽ. inueni
furnũ calcis mire magnitudis. Alter re/
spondit. Et ego inueni in silua sub radi/
cibus arboris a vento euulse furnũ calcis.
de quo nihil sublatum credo vnqꝫ fuisse.
Qđ audientes ꝑsbyteri. gratias agentes
reuersi sunt. Audiens etiaz hec sancta. la/
chrymis p gaudio sinũ impleuit. Acces/
siuit itaqꝫ genesiũ presbyterũ. vt in hono/
re ꝑdicti martyris basilicã ꝯstrueret. sicqꝫ
oibus ciuibꝫ illa implorante ꝯstructa est.
In cuius ope collectis carpẽtarijs. cũ po/
tus deficeret. accipiens sancta cupam se/
orsum ꝓstrata cum lachrymis orauit. De
inde surgens facto signo crucis sup vas
vsqꝫ ad summũ poculo impletuz est. ex qo
operarij vsqꝫ ad ꝯsũmationẽ basilice vber/
rime potantes gratias egerũt. Quadã

nocte sabbati circa gallicantũ egressa est beata genouefa ad basilicam sancti dionysij. Cereus ꝯo qui ante ferebatur extinctus est. Quo turbatis virginibus que cum ea erant pre horrore noctis. cereum sibi dari precepit. Quem vt tenuit statim illuminatus est. Similiter eodẽ tempore cum i ecclesia diu ꝓstrata in oratione surgeret cereus nondum igne contactus diuino nutu accensus est in manu eius. De q̊ ꝛ plures infirmi paululum in fide auferẽtes sanati sunt. Quedam mulier furata ẽ calciamenta eius. que vt domũ venit excecata est. deinde ꝓstrata ad pedes eius. veniam petens signatis ab ea oculis visum recepit. Hyldericus etiam francorum rex valde diligens eam timens ne vinctos quos interimere cogitabat sancta eriperet ingrediens vrbem parisiorũ. portam claudi precepit. Quod audiens sancta. statim ad liberãdas animas perrexit. Inter cuius manus populo porta se sine claue reserauit. ꝛ sic regem consecuta ne vinctorum capita amputarentur obtinuit.

Fuit etiam eo tempore beatus symeon in columna. quem negociatores euntes ꝛ redeuntes ferunt de illa interrogasse. ꝛ cã veneratiõe ꝑfusa salutasse. ꝛ se in orationibus eius memorẽ esse poposcisse. Parisius etiam oblati sunt ei energumini ꝓ quibus in basilica beati dionysij ipsa orante vociferabantur clamãtes ꝓpe iam esse q̊s sibi in solatio venire beata genouefa ꝑcabatur. forsitan angeli vel martyres. Que surgens ꝛ signans vnũquẽq curauit a spiritu imundo. vt fetor grauissimus astantiũ nares attingeret. A die etiam epiphanie vsq ad cenam dñi beata genouefa in cella reclusa. soli deo vacabat in orationibus ꝛ vigilijs. Audiens autem puella q̄dam religiosa ad fores eius magis curiositate q̄ fide ꝓmota. quid sancta in cella sua agebat scire volens statim lumẽ amisit. Quam sancta ꝯsummata q̄dragesima egrediens oratione ꝛ signo crucis illuminauit. In ecclesia etiã beati martini turonensis cum in angulo quedam oraret vnus de psallentibus arreptus a demonio ꝓprios artus lacerabat. Cunq beata genouefa spiritum imundũ exire iuberet et ille per oculum progredi se minaretur. imperante illa fluxu ventris eiectus est. feda relinquens vestigia. Per idem tempus stans in aditu domus sue vidit puellam in manu ampullam gestantem. quã paulo ante emerat ꝛ interrogata quid esset. vidit demonem sedentem in ore ampulle et minãs insufflauit in eam. statimq pars de ore ipsius ampulle cecidit. In territorio meldensi cum ꝓpriam messem meteret. valde turbati sunt operarij ꝓpter imbrem iminentẽ. At illa ingressa tentorium quod sine intermissione facere consueuerat cum lachrymis prostrata oratione obtinuit. vt cum in circũitu omnes segetes pluuia rigaret. nec messem nec eius messores gutta aliqua contingeret. Tanta etiam sanctitate pollebat. q etiam spiritu ꝓphetie plena omnes quoq morbos ab humanis corporibus expellebat. Egentibus panes integros dabat. adeo vt eius puelle sepe partem panis quam in clibano posuerant non inuenirent. Vixit autẽ plus q̄ octoginta annis. Huius autẽ natale celebratur III nonas ianuarij. Hec Vincentius. Reliqua autem que hic inseruntur. ex certissimis ac ꝓbatissimis ecclesie in qua beata virgo presidet codicibus quorũ etiam nõnulla ipse vincentius testatur extracta sunt. Post transitum ꝯo beatissime virginis lampas eius sepulchro apposita est. in qua preter olei ꝯsumptionem ignis permanebat. cuius contactu infirmi sanabantur. lampade videlicet mutata in fontem. oleo in medicinam.

Homo quidam lingue ꝛ oculorum priuatus officio. ad sepulchrum virginis accedens. ꝛ visum ꝛ loquendi vsum recuperauit. Mulier quedam in visione admonita. filium a natiuitate cecum ad prefate virginis locum detulit. Cunq in ecclesia miraculũ recitaretur. quomodo dominus iesus christus oculos ceci nati aperuit. continuo aperti sunt eius oculi.

Reuelatur cuidam a natiuitate muto vt ad sepulchrum virginis se transferat. vocis illic beneficium percepturus. Cunq in fide reuelationis die dñico illuc peruenisset. statim lingue illius vinculũ est solutũ et loquebatur magnificans deum. Inter

rogatus ergo ab abbate quid post indultum sibi voc3 beneficiū agere velit. respōdet q a loco illo recedere nolit. nolit ad ꝑpria redire. nolit omnib9 diebus vite sue sine presentia virgis viuere. Cuius votum leto animo amplectens abbas. vite sibi necessaria iubet ministrari. Cu3 latro quidam carceri mancipatus custodiis negligentia de carcere exisset. fugientē q ad sepulchrum virginis preses insequeretur. virginem q latro auxilium implorando acclamaret. preses ꝟo in eius blasphemiam ꝓrumperet. subito casu lapsus preses. latrone liberato miserabilit expirauit. Cum alio tempore fluuius secane vltra modum intumesceret. ꝛ ad capellā virginū quam ꝑpe ecclesiam sancti iohānis baptiste virgo ꝯstruxerat. ad mediu3 vsq3 edificij pertingeret. lectulus in quo decesserat qui ibidem seruabat flumie infusus aquis continue descendentib9 atq3 discedentib9. ab illis intactus est inuent9

Post aliquot ꝟo dies. cū cenobio a normannis incendio consumpto corpus virginis a fratribus ad ategias villam sua3 deportaretur multis etiam ibide3 claruisse miraculis comprobat. Siqdem altare ecclesie cui assessura erat ꝟgo. sctā cruce. scōrumq3 reliquijs vt moris ē adornatum. tanq3 eius aduētui ꝯgratulās mouebat. cui supposita. qd cupierat se adeptum demonstrās. firmū nec amplius moueri cōꝓbatū est. In cuius qdem deportatiōe ce reus vti dum viueret iterū atq3 iterū miraculose est accēsus. Cum autem abbas qui tunc ꝑerat. dentem a corpe ꝟgis paucis ꝯscijs extrahēs apud se ad sui tuitionem seruare vellet. continuo summa egritudine correptus dentem teca chrystallina inclusum q̄cito potuit restituere curauit. Audita ꝟo inter parisios ꝛ normānos ꝯcordia corpus virginis ad ecclesia3 suam deferentes non eo loco vnde educta fuerat in cripta. sed sup maius altare vbi nunc cernit. frēs honorifice collocauerunt Corpus autem virginis cum suo capite integrum in capsa ꝯsistere. pñtib9 nonnullis huius regni epīs postmodū inuentum est atq3 comprobatū. Tempore ludouici fortissimi regis francoꝝ illustrissimi diuina vltione membra que miseri homines exhibuerāt seruire iniusticie ꝛ iniqtati ad iniqtatē. cepit morbus igne9 que3 physici sacrū ignem appellant ꝯsumere. Multoꝝ igitur sanctoꝝ egrotis suffragia deposcentib9 nec impetrantib9 recordatus est religiosissim9 parisioꝝ antistes stephanus. qualiter beata virgo genouefa prefatam vrbem a multis olim ꝑiculis liberauit. ac exinde solennes ꝓcessiōes in quibus ꝯsulto abbate atq3 ꝯuentu prefata virgo ad ecclesiam beate virginis marie deportaretur instituit. Ordinata itaq3 ꝓm morem canonicū ꝓcessione. ingredientecq3 sancta virgine ecclesia3 beate marie ꝯtinuo ad tactū feretri. omnes male habentes trib9 exceptis sunt sanati. Cū ꝟo sequenti anno felicis recordatiōis Innocentius papa gallias trāsmearet. de tanto instruct9 miraculo. grās agens deo ac sancte virgini. annis perpetuis solēni memoria celebrādū miraculū ꝯdonauit. Verum cum per singulos annos predicti miraculi memoria solenniter vt dictū vsq venerarent. ꝯtigit semel ꝑ absentia3 capicerij expensas formidantis. sine ornamentis ac lumiarib9 que habebat mīstrare celebrari. Vnde accidit vt sequenti die ecclesie sctūariū ascēdēs diuinā expertus ꝟturem. subito lapsus sine voce miserabilit expiraret. Experti sunt igit atq3 indies experiuntur q̄plurimi. q̄to cu3 tremore christi ꝟginem oporteat venerari. vbi cū hūilitate recipit cecitas visum. debilitas gressu3 ac e diuerso obstructe infidelitate mētes ꝑcipiūt interitū. Nostris igit qlibuscūq3 laudibus genouefam veneremur. sed cu3 tremore venerantes eius suffragia imploremus. sed cum fide. Et reuera dignu3 est genouefam laudibus honorari. que parisiorum inclytam vrbem regni christianissimi precipuam. stabilissimūq3 columē totiusq3 christianitat3 in fide3 doctrina magistram eruditissimā totiens a tantisq3 periculis liberauit. ab inimicis hostili cede dimicantib9 eripuit. inūdantiū fluct9 aq̄rum restrinxit. ignis horrendi in mēbris humanis incendiū ꝯsumpsit cecis visum claudis gressu3 surdisq3 auditū reddidit ab obsessis demoniū precibus effugauit.

Et non solum precibus. verumetiam ma
xima dn̄s per fimbrias vestimēti genoue
se sibi dilecte virginis super egrotos ac va
rijs detentos lāguoribꝫ on̄dere sepius di
gnatus est sanitatū remedia. Unde meri
to in pisij celsi montis vertice extitit collo
cata. vbi honorifice sublimata ac mirifice
adornata non cessat iugiter sanitatuꝫ et
gratiarū emittere flumina. his qui in fide
deposcunt eius largitiões. Unde ⁊ opor
tet illi nos tota mentis deuotione cōmit
tere. quoniam ipsa est que assidue orat ꝓ
populo sibi deuoto ⁊ pro tota christianita
te. Nos igitur suorum mirabiliū hāc par
ciunculam memorātes ac etiam veneran
tes. cum celeberrimo illo venerabiliū reli
giosoꝝ cetu suo gloriosam christi sponsaꝫ
nobilem virginem debitis glorificemꝰ ge
nouesam laudibꝫ postulantes vt eadem
supplicante perfrui paradisi mereamur glo
ria per secula Amen.

CCXIIII

Dn̄ica in ramispalmarū

Hodie sancta mater ec
clesia duas ꝓcessiones solenni
ter recolit. Prima fuit qua iu
dei a monte oliueti vsqꝫ in hie
rusalem cum ramispalmarū ⁊ oliuarū et
cum magnis canticis ipsum associauerūt
Et ista ꝓcessio fuit magne reuerētie ⁊ ho
noris. Et hanc repsentat ecclesia in hodi
erno euangelio. Secunda processio fuit q̄
iudei christum hierusalē in montē calua
rie cum magnis opprobrijs ⁊ irrisionibꝰ
deduxerūt. Et ista fuit ignomie magne et
doloris. Et hanc repn̄tat ecclesia in euan
gelio passiōis hodierno. Circa primaꝫ
ꝓcessionē q̄ttuor sunt vidēda. Primo a q̄
bus ista ꝓcessio sit facta. qꝛ nō est facta a
magnis aut diuitibꝫ sed a pueris ⁊ paupi
bus. Un̄ dr̄ in euangꝫ. ho. Plurima autē
turba strauerūt vestimēta sua in via. Qn̄
enim pueri ⁊ paupes christum ꝓcessiona
liter deducebāt. pharisei ⁊ ꝑncipes chri
sti mortem tractabāt. Simplices enim ⁊
paupes christo adherebāt. Un̄ christꝰ de
oībꝫ diuitibꝫ vnū solū. s. zacheum habuit
amicū. Un̄ Lu. XIX. Christꝰ de oībꝫ po
tentibus vnū solum. scilicet centurioneꝫ
habuit. vnde Mat. VIII. De omnibus
sapientibꝫ vnū solum. scilicet nicodemuꝫ
habuit Joh. III. Unde. I. Corinth. I. vi
dete vocationē vestram fratres. quia non
multi sapientes ꝫm carnem. nō multi po
tentes. non multi nobiles. sed que stulta
sunt mundi elegit dn̄s vt confundat sapi
entes. Secūdo videndū est quare chri
stus vadens ad mortem tantū honorem
recipere voluit cū alias honores ⁊ regnuꝫ
respuit. vt dicitur Joh. VI. Hic dicenduꝫ
ꝙ christus hoc ideo fecit quia ille qui ꝯsti
tutus est in honoribꝫ magnis. debet ha
bere mortis memoriam vt non supbiat. si
autem quis habet magnas diuitias. co
gitet quia vadit ad mortem ⁊ ꝙ de omni
bus suis diuitijs nihil nisi vile sudarium
secum portabit. Un̄ dicebat Job. XVII.
Qui fui magnus saccum consui super cu
tem meam. ⁊ operui cinere carnem meam
Item eiusdem. I. Nudus egressus sum d̄
vtero matris mee: nudus illuc reuertar.
Si quis est in magnis honoribꝫ ꝯstitutꝰ
cogitet. quia vadit ad mortem vbi si erat
in gradu supremo ponetur in loco infimo
quia sub terra. Si super alios ascenderit
dn̄ando serpentes ⁊ bestie super eius fo
ueam ascendent ꝯculcando eum. Ideo
Eccꝫ. X. dicitur. Cum moritur homo here
ditabit serpentes bestias ⁊ vermes. Iteꝫ
cum aliquis nutrit corpus suū diuersis
delitijs. diuersis coloribꝫ ipsum ornando.
voluptates carnis exercendo. cogitet quia
vadit ad mortem. vbi vermes corpus su
um delicate nutritum comedent ⁊ lacera
bunt. Job. XXVII. viscera eius plena sūt
adipe ⁊ medullis ossa illius plena irrigāꝛ
et tn̄ in puluere dormiēt ⁊ ꝟmes opiēt eos
Hug. de san. vic. in li. de clau. ani. sic ait.
Cur carnē tuā ꝓciosis rebꝫ impigas. quaꝫ
pꝰ paucos dies ꝟmes comesturi sūt in se
pulchro. ⁊ aīaꝫ tuā ꝓciosis opibꝫ n̄ adornas
q̄ deo etiā angelꝭ eiꝰ ꝑn̄tāda est in iudicio.
Cur aīaꝫ tuā vilipēdis ⁊ ei carnē ꝑponis
ancillā dn̄ari. ⁊ dn̄aꝫ ancillari mag̃ abu
sio ē. Tertio videndū est q̄re christꝰ tā
to honore sibi impēso voluit lachrymas
emittere. Dicitur enim Luce. XIX. Chri
stus cum venisset hierusaleꝫ cum tāto ho
nore fleuit sup eā. In h̄ ipse voluit on̄dere

q̃ gaudia ꝛ honores huius seculi lachry mis ꝛ doloribꝫ sunt permixta. In celo om nia sunt pura. in mũdo omnia mixta. i in ferno omnia sunt fetulenta. Unde Aug⁹ in lib. de trini. i ꝑsona christi dicit. Quid est illud. ero illorum deus. nisi ero omnia quecunqꝫ desiderant. s. vita salus vict⁹ co pia gloria honor et pax. Ista in celo omia sunt pura. in mundo mixta. in inferno fe tulenta. Uideamus per ordinem. Uita i celo est pura. quia ibi est sine timore, put ẽ in mundo. est mixta. quia ibi est vita cum morte. prout est in inferno. est fetulenta et corrupta. quia ibi est mors sine vita. Sa lus prout est in celo est pura. quia ibi ẽ sa lus sine egritudine. prout est in mũdo. est mixta quia ibi est salus ꝛ egritudo. prout est in inferno. est fetulenta ꝛ corrupta. qꝛ ibi est egritudo sine sanitate. Uictus. id est. satietas. prout est i celo est pura. quia ibi est satietas sine esurie. prout est in mũ do est mixta. quia ibi est satietas ꝛ esuries prout est in inferno est fetulenta ꝛ corru pta. quia ibi est summa esuries sine sacie tate. Copia. id est. diuitie. prout sunt in ce lo sunt pure. quia ibi sunt diuitie sine pau pertate. prout sunt i mũdo sunt mixte. qꝛ ibi sunt diuitie ꝛ pauptas. prout sunt i in ferno sunt fetulente ꝛ corrupte. quia ibi ẽ summa paupertas sine diuitijs. Gloria. i. pulchritudo. prout est in celo est pulchra. quia ibi est pulchritudo sine deformitate prout est in mundo est mixta. quia ibi est pulchritudo cum deformitate. prout ẽ in inferno est fetulenta ꝛ corrupta. quia ibi ẽ deformitas sine pulchritudine. Honor, p ut est in celo est purus. quia ibi est honor sine indignitate. sed prout est in mũdo est mixtus. quia ibi est honor cum indignita te. prout est in inferno est futulentus ꝛ cor ruptus. quia ibi est dedecus sine honore. Pax prout est in celo est pura. quia ibi est pax sine ꝑturbatione prout est in mũdo ẽ mixta. quia ibi est pax cum ꝑturbatione. prout est in inferno est fetulenta ꝛ corru pta. quia ibi est continua ꝑturbatio sine pace. Oia bona prout sunt i celo sunt pu rissima qꝛ ibi sunt oia bona sine malo. sed vt sunt in mũdo sunt mixta. quia ibi sunt multa bona ꝯmixta malis. prout ꝓo sunt in inferno sunt fetulenta ꝛ corrupta. quia ibi sunt oia mala sine cõmixtione alicui⁹ boni. Ista oia dicit ꝓpheta dauid. Calix in manu dñi vini meri plenus mixto ꝛ in clinauit ex hoc in hoc. verũtamen fex eius non est exinanita. bibent ex eo oẽs pecca tores terre. Ex his verbis habet q̃ de⁹ ha bet tres calices. vnus est plenus vino me ro. In illo bibunt omnes in celo. Iste eniꝫ calix plenus est vita. sanitate. copia. diui tijs. honore. ꝛc. Alius calix est plen⁹ mi xto. ꝛ de isto bibunt hoies in mũdo. qꝛ ca lix iste plenus est sanitate cum egritudine sacietate cum esurie. diuitijs cum paupta te ꝛc. Tertius calix est plenus fece. ꝛ d isto bibunt damnati in inferno. ꝛ est iste plen⁹ egritudie. morte. pauptate. deformitate. ꝛ omnibus alijs. Quarto videndum ẽ quare christus noluit sedere super equum sed super asinam. hoc ideo fecit quia non sedet in cordibꝫ supboꝝ. sed humiliũ ꝛ mã suetoꝝ. Chrys. Non sedit christus in cur ru aureo purpura fulgens. nec ascendit su per feruidum equũ discordie amatorẽ sed super asinam tranquillitatꝫ ꝛ pacis ami cam. Per equum superbus. per asinũ hu milis designatur. Nam equus si tangit recalcitrat. asinus ꝓo mãsuetudine mora tur. Sic superbi si reprehẽdunt. impatien ter ferunt. mãsueti patient audiunt. Que dam animalia sunt que non ꝑmittunt se tangi. vel quia arrogantia sunt. sicut leo. vel quia nimis siluestria domesticari non possunt. sicut lupus. vel quia sunt pungi tiua sicut ericius. Sic similiter sunt tria genera hominũ qui nolunt reprehendi. Primi sunt superbi. de quibus ꝓpheta di cit. tange montes. id est. supboꝝ mentes. ꝛ fumigabunt per impatientiã ꝛc. Et Eccꝫ XIII diues iniuste aget ꝛ fremebit. paup autem iesus tacebit. Alij sunt in malis in durati. qui adinstar lupi non possunt do mesticari. nec ad bonũ induci. de quibus Eccꝫ I Difficile tales corrigunt. nolũt cor ripi. Ideo Eccꝫ. XXXII Pestifer homo vitabit correctionẽ. Tertij sunt homines astuti. qui si tangunt. id est. corripiant. si cut ericius statim excusationibꝫ multis se abscondunt. Prouerb. XXVIII. Qui ab scondit scelera sua non dirigetur. qui autẽ

confessus fuerit viuet et non morietur. Circa secundam processionem notanda sunt duo. Primum quod in ista processione fuerunt varietates personarum. Quidam enim fuerunt boni qui fuerunt facti mali. et nunquam recuperauerunt bonitatem: sicut iudas. Quidam boni qui semper perseuerauerunt sicut beata virgo maria. Alij vero boni et postea mali. postea tamen suam recuperauerunt bonitatem sicut apostoli qui fidem in passione perdiderunt. sed in resurrectione recuperauerunt. Malorum due sunt differentie. Quidam enim fuerunt mali qui postea facti sunt boni. sicut latro a dextris pendens et longinus. Alij fuerunt mali qui semper in malicia perseuerauerunt. sicut latro a sinistris et iudei qui crucifixerunt. Ab ista processione quidam fugerunt corpore et mente. sicut apostoli qui fugerunt corporaliter et fidem perdiderunt. Item alij fugerunt non corpore sed corde sicut maria magdalena. et cetere mulieres que iuxta crucem corporaliter steterunt. sed tamen fidem amiserunt. Alij fugerunt corpore sed non corde. sic creditur de iacob fratre domini. De quo Hierony. in lib. de viris illustrib. quod in passione votum vouit non se comesturum donec videret christum resurgentem. Alij sunt qui nec corde nec corpore fugerunt. sicut beata virgo. que iuxta crucem stetit et fidem integraliter seruauit. Secundum quod in ista processione ostenditur est magna in iudeis voluntatis multiplicitas. In prima enim processione iudei fecerunt christo sex magnos honores. In secunda vero sex magna vituperia. In prima cum magna ipsum reuerentia super asellum posuerunt et in via vestimenta strauerunt. In secunda cum magna ignominia ipsum in patibulo posuerunt et eum suis vestibus spoliauerunt. In prima ramos palmarum et oliuarum sibi portauerunt. In secunda spinas acutissimas capiti suo affixerunt. In prima regem eum appellauerunt. in secunda ipsum negauerunt. In prima appellauerunt eum saluatorem dicentes. Osanna. id est. salua obsecro. in secunda negauerunt ipsum saluatorem dicentes. Saluos alios fecit: seipsum saluum facere non potest. In prima dixerunt eum benedictum in nomine domini. in secunda maledictum et malefactorem esse et crucis patibulo eum figendo dicentes: Tolle tolle et crucifige etc.

CCXV

De cena domini

Cena facta cum diabolus misisset in cor vt traderet eum iudas scarioth. surrexit a cena et posuit vestimenta sua Joh. XIII. videmus enim quod quando amici separantur ab inuicem solent primo inuicem epulari. sic sciens christus quod cito a suis apostolis separi deberet prius cum ipsis cenare voluit. Unde Lu. XXII. Desiderio desideraui hoc pasca manducare vobiscum antequam patiar. In hac ergo cena christus assumpsit personam amici. personam serui. personam episcopi. Personam siquidem amici accepit in hoc quod tam familiariter comedit. In hac cena comedit agnum pascalem. Et qualiter debeat comedi habetur Exo. XII. non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua. sed tantum assum igni. Hic aliqua prohibentur. scilicet vt non comedatur crudus. nec aqua coctus. et quod sit igne assatus. Caro enim cruda non est igne cocta. caro vero elixa licet sit cocta. non tamen est adeo sapida. Illi ergo comedunt cruda. qui habent cor crudum id est. non coctum igne amoris. Illi comedunt elixum. qui non habent in corde saporem deuotionis. Illi comedunt assatum igne. qui habent cor coctum igne amoris et sapidum. Secundo debet comedi eius caput cum pedibus et intestinis. Caput istius agni est eius diuinitas. Unde I. Corinth. XI. caput eius deus. Pes eius humanitas que est infirma in natura. Intestina sunt eius anima. ista omnia debemus comedere. Fuerunt quidam heretici qui dixerunt christum non esse verum deum. isti caput non comedebant. Alij dixerunt eum non esse verum hominem nec habere veram carnem sed fantasticam. isti pedes non comedebant. Alij dicebant eum non habuisse animam rationalem. sed loco anime solum diuinitatem. isti intestina non comedebant. Nos ergo fideles caput et pedes cum intestinis comedamus vt de eius diuinitate anima et carne fideliter sentiamus. Tertio debet comedi cum lactucis agre-

stibus.id est.cum amaritudīe dolēdo de
peccatis omnib⁹. Notandū ꝙ quidaꝫ
sunt qui comedūt istas lactucas integras
quidam contritas. quidam succum ipsaꝝ.
Sunt eni quidam qui habēt de suis pec/
catis supficialē dolorem que attritio po/
test dici. isti sumūt istas lactucas integras
Talis attritio non iustificat peccatorem
plene. Hiere. v. Percussisti eos ⁊ non do/
luerunt. attriuisti eos ⁊ renuebāt accipere
disciplinam. Alij sunt maioris pfectiōis
qui. s. non solum peccata conterūt. sed eti/
am lachrymas emittunt. isti sumūt agnū
cum succo lactucarū. id est. cum abundā/
cia lachrymarū. Greg⁹. in moral. Carnes
cum lactucis agrestib⁹ sunt edende. vt cū
corpus redemptoris accipimus. nos p pec
catis nostris in fletib⁹ affligamus quare
ipsa amaritudo penitētie abstergit a mētꝫ
stomacho peruerse humorem vicioꝝ.
Quarto debet comedi cum panib⁹ azymis
id est. cum panib⁹ non fermentatꝫ panes
comedit cum fermento ſm Gregꝫ. qui bo
na sua cum corruptiōe vane glorie facit.
quibus dn̄s dicit. sacrificate de fermento
laudeꝫ. De fermēto nanꝙ imolat qui do
de rapina parat. Sed ille sine fermēto co
medit. qui se a mala societate custodit. I.
Corinth. V. modicū fermentū totaꝫ mas/
sam corrumpit. Scdo christus assum/
psit personam serui in eo ꝙ pedes suoꝝ di/
scipuloꝝ lauit. Lauit autem pedes corpa
les ⁊ spūales. Primo lauit corpales in ex
emplum ⁊ documentū. in exemplum qui
dem humilitatꝫ vt ipse dicit. exemplū de/
di vobis vt vos ita faciatis. Istam tamē
humilitatē petrus abhorruit dicens. non
lauabis mihi pedes in eternū. Cui rn̄dit
christus. si non lauero te non habeb partē
mecum. Tunc petrus timore ⁊ amore p/
cussus obtulit lauandos pedes manus ⁊
caput. Sed christus corripuit eum asse/
rens. ꝙ non indigebat lotione capitis nec
manuū. sed tantum pedum. per caput in/
telligit intentio. per manus operatio. p pe
des affectio. Duo prima. s. intentio ⁊ opa
tio in petro mūda erant. ⁊ ideo lotione ca
pitis ⁊ manuū non indigebat. habebat āt
intentionē in oib⁹ bonam. opationē mun/
dam. Scdo lauit pedes in documētū ad
ostendendū ꝙ prelati debent lauare sub/
ditos. Tunc auteꝫ non bene lauatur. aut
quia manus est iniqua. aut quia est tur/
bida ⁊ imunda. Eccꝫ. XXXIII. Ab imū/
do quis mundabit. Greg⁹. prius oportet
te mūdari si alium vis mūdare. sapienteꝫ
prius fieri. ⁊ sic alios facere sapiētes. Lu
men fieri. ⁊ sic alios illuminare. Accede/
re ad deuꝫ. ⁊ sic alios adducere. sanctifica
ri. ⁊ sic alios sanctificare. Item manus ha
bere rectas. ⁊ sic esse recte consilij. vtputa
rectum dare consiliū. Secūdo qn̄ aqua ē
imūda. aqua imūda est amor mūdi. Hie
re. II. Quid tibi in via egypti vt bibas
aquam turbidam. Talis eni aqua nō la
uat sed coinquinat. Aug⁹. Quisq̄s es in
mundo ad te venit qui fecit mundum. vt
eripiat te de mūdo. quia si aliqua delecta
tio te delectet in mūdo. semper vis esse im
mundus. si tamen aliqua necessitas te re/
tinet. mundus. s. deus habitat in te. qui
mundat mūdos ⁊ eris mundus. Tertio
quando ipsa macula pedum ex nimia fre
quentatione efficit nimis tenax ⁊ inucte/
rata. Eccꝫ. XXXIIII. Qui baptizatur a
mortuo. id est. qui lauatur a mortali pec/
cato. ⁊ iterum tāgit mortuū quid pfuit la
uatio eius. Unde. II. Pe. II. Facta sunt
posteriora deteriora priorib⁹. conuenit ill
illud. Canis reuersus est ad vomitum su
um ⁊ sus lota iterum in volutationē luti.
Tertio lauit pedes spiritualiter aqua sui
sanguinis. De quo dicitur Apocal. II.
Lauerunt stolas suas in sanguine agni ⁊
dealbauerunt eas. Ex quo magis sang/
uis christi dealbare dicitur. videtur ꝙ ha
bet virtutem lactis ⁊ non sanguinis. Lac
enim est sanguis in vberibus excoct⁹ san/
guis autem christi fuit excoctus in corpo
re suo ⁊ in corde nostro. In corpore suo fu
it excoctus igne amoris sui. tam vehemē/
ter in corpore suo ebullit. quia aperto late
re cum impetu emanauit. in corde autem
nostro sunt duo vbera. scilicet intelectus ⁊
affectus. Dicitur autem excoqui in vbe/
re intellectus per meditationem. ⁊ vbere
affectus per deuotionē. ⁊ sic sanguis chri
sti in suo corpore ⁊ in nostro corde. per me
ditationem ⁊ affectionem vertitur in al/
bedinem. ⁊ animas nostras dealbat et

mundat. Apocal. I. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo Tertio accepit christus personam epi. qñ. s. panem ⁊ vinum in corpus suũ trãsmutauit. ⁊ apostolis potestatẽ ↄficiendi dedit. Et ista ẽ maior potestas que vnq̃ hoi data fuit. Est eni potestas dei magna facere aliquid de aliquo. sicut qñ fecit hoiem de terra: ⁊ euã de costa ade. Est ⁊ alia potestas dei maior sicut d̃ nihilo aliquid facere. sicut fecit celum ⁊ terram. Est ⁊ tertia maxima sicut de creatura creatorẽ. Istam potestatẽ non dedit angelis. sed solis sacerdotibꝫ qꝛ diuina virtute corpus ⁊ sanguinẽ in speciem panis ⁊ vini ↄuertunt. Uñ Eusebius. Inuisibilis sacerdos. i. christus p ministros suos visibiles creaturas in corpꝰ et sanguinẽ suũ sacrata potestate ↄuertit verbo suo. s. illo. Hoc est eni corꝫ ⁊c̃. Unde non debet aliquis attẽdere ad visum suũ quia visus putaret se videre colorem panis. nec ad gustum quia putaret se sentire gustũ panis: nec ad olfactũ qꝛ putaret se sentire odorẽ pãis ⁊ vini. sꝫ attẽdere debet ad auditum. quia cum audit ↄsecrationis verba. ita est per oia sicut audit. h̃ est eni corpus ⁊c̃. Qd̃ significatũ est Geñ. XXVII. in ysaac. qui cuꝫ benedixit iacob fuit deceptus eius visus. qꝛ oculi sui caligauerunt. ⁊ ipsum non agnouit. fuit ⁊ deceptus olfactus. qꝛ credidit se sentire odorem vestimentoꝝ esau. fuit etiam deceptꝰ gustus. quia credidit se comedere de venatione esau. ⁊ comedit de venatione iacob. fuit ⁊ deceptus in tactu. quia putabat se tangere manus esau. ⁊ tangebat manus iacob. Sed auditus qui vocem iacob audiuit. non fuit deceptus. imo dixit. vox q̃dem iacob est. Sic etiam in isto sacramẽto oẽs alij sensus decipiunt̃ preter auditũ. Et ideo omnes fideles qui audiũt verba ↄsecrationis. firmiter ⁊ veraciter credere debent q̄ corpus christi est ⁊ sanguis eiꝰ.

Expliciunt quorũdam sanctorum legen de adiũcte post lombardicam historiaꝫ. Impresse Basilee. Anno domini. M. q̃dringentesimo nonogesimo.

tea q̄ſ ē opiom ex huiꝰ or̄ qrere loaſ — ee fāē nugatn

dūſ · quod dūſ nugari iam nōſtrauimꝰ · dēlau

hi ordeſ hoc nobis ſato ſi mch diffas nouit ora

cōuem dire ut duplū ⁊ duplū dimidū id ē · ſi

ſ̄ ad duplum dimidū duplū · ⁊ rurſuſ ſi p̄ du

plo duplum dimidū ponatur · ver eſt dūn dim

dū dimidū dimidū duplū · et pitas eſt ocup

iſcencia delectacōis · h̄ ē eſt appetitus dilectois · g

ocupiſcencia eſt appetitus delectacōis ſ̄ g̃ hu

orones ri aliq̄ qꝫ nō ſolū gema ſ; ipā ad aliq̄

dūr ⁊ ad id̄ dūnū aſſignantur ut appetitus d

cuius appetitus · ⁊ ocupiſcencia alia ocupiſcēc

⁊ duplū aliꝰ duplū ⁊ duplū dimidū · — eo qui

ſcientia ai nō ē ad aliq̄ oio quoꝝ ſ̄ ſuus au

paſſiones aū aliq̄ ſ̄ i rone eoꝝ cū deſignatur

p̄dicatoꝝ de h̄uſ ſbiectiſ · ut habitudis eſt uniꝰ

huiſ medium · eſt ā nūc habitudis eſt / uniꝰ g

medū h̄uſ / ē ſcitum mutaſ uarus eſt · eſt ā na

ceria · eſt ḡ uarus uarus cauſ / y ā fāe ū fa

enceſ quī, eo q̄ · nō īmo ḡās ſ̄ligt ad p̄ter cau

mch ⁊ ci ad ſingt̄ uerū id̄ dimidi · ſ; ocūn dūt

oloeratum — tam ⁊ ui eo q̄ nō id̄ ſic

ee quale quod eſt tuū primꝰ — ⁊ ſig̃ te

eſt ā h̄ fāē ⁊ nō facientem modi ⁊ faciente nō

aut in admirabilitas aut ad absolutas opiniones omnino
sua plurimus autem locus est faciendi quod ex opinionibus
dicitur sic et callides in georgica scriptum est omnes
venerent autem omnes arbitrati sunt accidere ineo quod
naturam et secundum legem contraria non esse naturam et legem
iustitiam secundum legem quidem esse bonum secundum autem naturam
non bonum oportet igitur ad eum vero qui dicit secundum
naturam secundum legem obviare ad eum vero
qui secundum legem in naturam ducere utrique enim dicere est
contra opinionem est erat autem eis secundum naturam quidem
verum secundum legem autem quod pluribus videtur quia maxime quidem
illi quidem ad et qui nunc aut arguerent aut quod ex opinionibus
esse dicere respondentem conabantur facere Quedam
interrogationes huius uterunque improbabile esse respo
sionem ut verum sapientibus aut patri oportet obe
dire et expedientia facere aut iusta et iniusta pati
melius quod nocere oportet ducere ad ea quod pluribus sapien
tibus contraria si autem dicerent aliquis qui est rationes ad ea quod
pluribus sicut ut plures ideo quod hiis qui in ratione sunt dicere utrumque
quidem est naturaliter beatum iniustum est plures autem in pro
babile est regem infelicem erit autem ad ea que sic
improbabilia ducere idest quod et etiam quod est secundum naturam esse
et legem contrarium ducere utrum lex opinio plu
rimi sapientes autem secundum naturam et secundum veritatem dicunt

Author: Jacobus de Voragine
Title: Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia
Imprint: Basel [Michael Wenssler], 1490
Language: Latin Format: 4°

Cataloguing Source: Goff J125
Bibliography: C 6455; Pellechet(V) 49; Pellechet Ms 6502 (6478); CIBN J-97; Hillard 1119; Aquilon 409; DL 2572; IGI 5027; IBE 3100; IBP 3003; IJL 174; Sajó-Soltész 1854; Voulliéme, Trier 164; Ohly-Sack 1574, 1575; Sack, Freiburg 1991; Rhodes, Oxford Colleges 986; Sheppard 2360; Proctor 7587; BMC III 733; BSB-Ink I-95

Montreal McGillU1 (imperfect)

Initial spaces left blank.

Partial alphabeticallist of saints in early hand on [A]5r

Imperfect: first quire (8 leaves) with Title and Tabula up to Predication wanting

Binding: contemporary blind-tooled dark brown calf over wooden boards, central panel with floral ornaments and lozenges filled with a deer (6) and a pelican (2), scrolls with letters MS at the top and fore border of both covers; brass catches (2) and traces of clasps; rebacked. Pastedowns made of ms on vellum, the rear one with contemporary annotations in margins and between lines.

Provenance: John Hobson (bookplate on front pastedown)
Acc. No. 73146